I
R1

Continuatio expositionis Psalmi 118. Beati immaculati. Cuius labore et opera facta est haec expositio, quis potest divinare; sufficit scire quod fuit unus ex Academicis laboriosioribus.

ira non dissipat / astucia mala non vexat
inhabitat caritas / superbia non inflat / invidia non devastat / avaricia non excecat / gula non inflammat / luxuria non coinquinat / Secundo sic quod caritas est omnium virtutum [illegible] esse / Sed sic quod ab ea dependent omnes virtutes sed a fide descendit omnes virtutes informales ut vi ethicorum ipsa caritas [illegible] de doctrina christiana extendit se ad omnes actus humanos [illegible] ipsa
b. Augustinus in [illegible] quod [illegible] inter verbis fratribus letissima / de qua Ambrosius exponit

Gaudium seu iocunditas sic est de bonis multiplicibus scilicet de bonis Dei / et de bonis proximi / Et quia bona dei sunt immutabilia eo quod deus est summa bonitas / ideo gaudium quod habetur de bonis dei / nullam habet permixtionem / propter quod dicit apostolus ad philippenses iiii Gaudete in domino semper / dicit [illegible] ibidem [illegible] x xviii [illegible] in solutione tercii [illegible] argumenti Circa spirituale gaudium de deo sic esse duplex / unum quo gaudetur de bono divino in se considerato / et hoc non habet permixtionem / ut iam dictum est / Et hoc gaudium est melius eo quod principaliter ex caritate procedit / Aliud est quo gaudetur de bono divino a nobis participato / Nam ex hoc quod deum amamus / deum in nobis habemus / quia iste est nobilissimus effectus divini amoris iuxta illud prima Johannis iiii Qui manet in caritate in deo manet / et deus in eo / Et huiusmodi gaudium ex procedit ex spe qua expectamus divini boni fruicionem Roma. xii spe gaudentes / et huiusmodi gaudium permixtionem habet tristicie / in quantum quod aliquis tristatur ideo quod [illegible] participacionem divine boni in se vel in proximis / Unde flere cum flentibus / Et de peccatis preteritis dolere et ingemiscere et tristari de dilacione patrie propter miserias vite que a perfecta participacione divini boni impedit / sicut [illegible]
Et sic Ambrosius exponit Bonitatem fecisti id est vitam iocundam ex caritatis primicia tribuisti / unde ille qui [illegible] portat domini / per caritatem habet et gaudium habet / [illegible] expectat illius boni fruicionem / cuius iam habet amorem / Sed [illegible] sic exponit Bonitatem fecisti id est tribuisti ut me bona delectarent / que prius faciebam timore pene / Nam Augustinus super psalmo cxviii [illegible] donum est cum bonum delectat / quia delectando et dolores [illegible] / et laborem tollerancia sustinet / et quicquid facit libenter facit / et hoc ordinat amanti ut inferioribus non offendatur / et superioribus delectetur / Vel exponitur sic Bonitatem fecisti cum servo tuo iuxta illud Baruch iii Domine secundum omnem bonitatem tuam fecisti nobis Bonitatem fecisti cum proficiente iuxta illud psalmi Benedictionem dabit legislator ibunt de virtute in virtutem / Bonitatem fecisti cum petente [illegible] ad primam [illegible] quod benignitas dei ad primam te adduxit / Bonitatem fecisti id est caritatem dedisti / que facit omnem perfectum iuxta illud Perfice gressus meos in semitis tuis ut non moveantur vestigia mea / Bonitatem fecisti cum servo tuo / Hic iam [illegible] cause describuntur quare deus tantas faciat bonitates / et est dispositio [illegible] / cum servo tuo / [illegible] est immensitas divine liberalitatis / Secundum [illegible] Circa quod notandum in quantum quod Philosophus dicit in septimo topicorum / quod gracia [illegible] est [illegible] et [illegible] gracie nullo tradit sub [illegible] / gracia id est donum eo quod gratis datur / et non [illegible] pro aliquo [illegible] / Ex quo primo [illegible] gracia secundum [illegible] dicit

Vel secundum [illegible] bonitatem fecisti [illegible] eo quod dedisti animam ad tuam ymaginem creatam qua ad bonum [illegible] / et ad similitudinem tuam qua ad bonum [illegible] / secundum [illegible] illud [illegible] faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram / ut [illegible] fecit [illegible] bona [illegible] sicut data [illegible] / [illegible] / et [illegible] conditione / Secundum [illegible]

Dicit enim b t p 2 q 43 ar 4 vn in tripo sunt ad quam in hō stando triplex detrimentum incurrit scilicet macula aīe, corrupcio naturalis boni et reatus pene. Macula quidem incurrit in quantum privatur decore gracie ex deformitate peccati. Bonum aut nature in eo corrumpitur in quantum natura hominis deordinatur voluntate hominis deo non subiecta. Hoc enim ordine sublato consequens est ut tota natura hominis peccantis inordinata remaneat. Reatus autem pene hō incurrit eo quod peccat mortaliter meretur eternam dampnacionem. Et hoc est quod dicit Aug de operibus impii

eo quod gracia datur et non redditur pro aliquo merito. Conclusionem illam Alex ponit similitudinem dupliciter. Prima sicut primum principium mouendi non monetur. Secunda sicut primum principium fiendi non fit. Ita primum principium merendi concludit meritum et sub merito cadere non potest. Stat ergo aliquem mereri beatitudinem eternam, sed non graciam, licet eterna beatitudo maior sit, quia merita non dicit finem gracie sed finem premii. Habet ergo gracia primum essendi, scilicet effectiue deum scilicet omnipotentem. Ex quo sequitur ulterius quod stat aliquem graciam a rege terreno promereri, sed non a deo. Racio est quia principium quo meremur graciam regis terreni potest a nobis esse, quia utique subiacet potencie naturali. Sed principium quo meremur graciam regni celestis non potest esse a nobis, quia non est in potestate hominis quod domino deo sit gratus et acceptus. Et ita procedit Bon in libro de libero arbitrio qui distinguit statum voluntatis, scilicet quo ad creacionem et statum conversionis, qui est quo ad perfectionem. Dicit Bonsit dicit ut perfectionem voluntatis ipsi voluntati et non deo tribuas, ut eam longe melius sit esse perfectam quam esse factam. Et concludit perfectiue ergo quod gracia est. Ex quibus ulterius sequitur licet in deo sit graciam dare vel non dare, et non quod merito tamen peccator faciens consilia opera in iusto non meretur et iustus meretur. Pronunc declaracionem Alex dicit quod tria sunt in homine, quibus meretur vitam eternam. Primum est primum mouens ad opera meritoria, et hoc est gracia increata, sive spiritus sanctus. Secundum est mouens proximum, scilicet gracia creata, que eciam mouet. Tercium est liberum arbitrium hominis, illis duobus cooperans. Nam liberum arbitrium est humanarum actionum principium, nec tamen spiritus sanctus, qui est infinita bonitas, mouet liberum arbitrium peccatoris ad bona opera. Est enim spiritus sanctus motor generalis, sed quia non mouet liberum arbitrium illius per graciam creatam sicut mouet arbitrium iusti hominis, ideo iustus meretur et ille non. Iusticia enim, quia habet graciam, unit deo et est deo acceptus et carus, ideo modo secundum opus per quod dignus est remunerari. Sed peccator non sed hoc ymmo secundum illius modi oppositum, scilicet peccatum mortale, per quod mortuus est deo et dignus odio dei, et per quod pena eterna, ut dicit Aug de operibus impii non punit sed pena debet. Hiis premissis secundum finalis conclusio sic fertur, quod in se est deus immutabiliter dat graciam, non tamen dat ea propter sua merita, sed ex benignitate sua. Ista conclusio est dicitur in libro de causis dicit quod quantum quod recipiens non fuerit per scuencia et concludit quod non tenet ex eo quod deus non dedit, quia ex parte est dantis, quia ille non recipit ut tantum patuit accipere sic eciam et de nobis accipientibus, qui ergo vult accipere graciam et disponit se ad illam recipiendam sic quod se expetat deus dat illi et hoc declaratur per modum ad illud Apoc iii Ego sto ad hostium et pulso. Si quis mihi aperuerit intrabo et cenabo cum

Respondeat
Ergo sed

Vnde sine gracia hō peccans vitare non potest, unde apostolus nisi quod deus custodivit me paulo minus habitasset in inferno anima mea. Et dicitur aut peccata vitari potest Joh 3. Omnis qui ex deo est non peccat. Tunc neque gracia hō ullum bonum potest facere Joh xv Sine me nichil potestis facere. Dicit eciam b enchyr 33 moralia c 38 Bonum nostrum quod agimus dei est et nostrum. Dei per preuenientem graciam, tamquam a mouente principali, nostrum tamquam per subsequentem liberam voluntatem, que hoc aut eligit et acceptat. Unde si dei non est, sed bonum opus. Unde cum meritum gracie agimus. Si nostrum non est, unde nobis premia retribuuntur. Ex quo patet quod bonum opus est hominis ipse et dei cum adiutorio et hoc assignat tres effectus gracie, primus quia aīam per peccatum sanat, 2us quia bonum velle, 3us quia bonum quod vult efficaciter gerat, 4us quia in bono perseveret, 5us quia ad gloriam perveniat. Hic talis aut gracia

Gratia accipitur scilicet per humilem confessionem ut patet de Iacob. Deus humilibus dat gratiam. Per verecundiam confessionis [illegible]
[illegible] augetur [illegible] satisfactionem [illegible] actum [illegible] que timet deum [illegible]
iustitia accepta est illi [illegible] gratiam [illegible] arbitror scilicet in odio peccatorum malorum [illegible]
[illegible] bonorum et [illegible] futurorum [illegible] accepta gratia [illegible] per claram [illegible] homines
[illegible] per restitutionem [illegible] extinguit gratiam per [illegible] que homines spoliat gratia

cum illo, i. delectabor. Et zacharie primo Convertimini ad
me et ego convertar ad vos. Augustinus super illud Iustificati ex fide etc.
Rom. v dicit deus recipit confugientes ad se salvans in deo esse
infirmitas. Et ad hoc vadit hic propheta qui dicit Bonitatem fecisti
cum servo tuo, i. prima serviendo tibi disponebam me ad suscipien-
dam bonitatem tuam secundum verbum tuum, i. iuxta promissionem tuam, quasi d.
Non ideo bonitatem mecum fecisti, quia dignus sum, cum propter nulla opera
sed gratia tu dare eam credentibus promisisti. Ex quo patet quod in
deo non cadit necessitas coactionis. Ratio quia ex quo deus est liber
in summo, i. non cum potest cogere. [illegible] deus liber
est a necessitate prohibitionis. Michee [illegible] prohibere deum a dan-
do cui vult quia quem vult accipit et emollit, et quem vult
indurat et repellit, quia sicut non est valens ista causa [illegible] notetur
sed in sententiis dei. Et ex hoc habetur secundo quod scriptum quae ad hoc sonat
quod deus se disponenti necessario daret gratiam non dicit coactionem
aliquam, sed declarant dei liberalitatem et bonitatem tantam esse
quod non negat se facienti quod in se est, immo si quis ponit in modico
peccato, facit quod in se est, non negat deus gratiam, ut patet de publicano
orante, de zacheo turbas precurrente et ascendente in arborem
sycomorum, de magdalena flente, et de paulo serviente. Et ad
hoc etiam vadit consequenter sequens quod dicit

Bonitatem disciplinam et scientiam doce me quia mandatis tuis
credidi. Supra propheta declaravit multiplicem sibi fuisse a deo boni-
tatem exhibitam, iam in creatione, iam in collatione spiritualium, iam
in recreatione beneficio. Hic iam petit sibi donari ista propter que pos-
set talibus correspondere, quia creationi correspondet bonitas, re-
creationi disciplina et sufficientie spiritualium scientia. [illegible] ad quod
efficitur propter hoc quia creat eum et diligit eum, ut sic illi beneficio
correspondeat, quia naturale est ut creatura diligat suum effectorem. Sed in
homo respiciendo ad opera redemptionis vult esse in disciplina
ut christus passus est, et ipse voluit pati, ut illi beneficio corre-
spondeat, quia christus n. passus est pro nobis, nobis relinquens exemplum. Sed in
homo habet maiorem illuminationem, sic quod deus dat sibi ista spiritualia, ut per
mercaturam eterna, bene illis beneficiis bene utitur, et quadam certi-
tudine correspondeat. Vel sic supra propheta ostendit se expertum fuisse
et cognoscendo gratitudinem divine bonitatis dicens Bonitatem fecisti. Hic iam
optat ulterius videre divine bonitatis complementum, quasi dicat. Ex quo vero
[illegible] in me illius bonitatis effectum. Vel sic supra
actum est de cognitione boni. Hic iam petit ulteriorem illius boni
cognitionem, quasi dicat [illegible] ex quo me per multiplices effectus
bonitatem tuam edocuisti. Doceat [illegible] in meis intimis cogno-
scam eam, et ergo doce. Vel sic supra ostendit quod in multis divine
bonitatibus delectabatur; hic iam vult in solo deo delectari, quasi dicat quo mo-
do [illegible] quia me in tuis operibus delectasti iuxta illud Delectasti me
domine in factura tua, sed doce me bonitatem ut delectarer in te.

cum servo tuo faciendo cum filio [illegible]
[illegible] faciat [illegible]
quo [illegible] fidem [illegible]
est [illegible]
abrahe [illegible]
deus [illegible] promisit
bona spiritualia
Et [illegible]
[illegible] sicut dicitur
[illegible]
[illegible] peccatorum

ipso Iuxta illud delectare in domino et ipse tibi dabit petitiones cordis tui

Et notandum quod hic per dilectionem lectionis triplex hic tangitur videlicet bonitas
disciplina et scientia ad salutem assequendam assequendum necessaria a deo
deprecantur quia credulitate mandatorum veritas quomodo ergo per hoc versiculum
nimis feste propter hoc non dicitur deus scientiarum dominus qui docet omnem scientiam
Et propheta dicit nisi crederetis non intelligetis / ex quibus ergo veritas
quomodo Unde dicitur est philosophorum gentilium qui multa de divina
bonitate et etiam disciplina didicerunt / et tamen quia deum in mandatis
suis servierunt / nec fidem habuerunt Unde apostolus dicit de eis quod
illo quod erat in eorum cordibus scriptum / ea que legis sunt fa
ciebant Et dominus littera hic et primo non petit ut sciret posset quid
secundum divinam bonitatem est faciendum Secundo petit ut sciret faciendi
modum ibi bonitatem et disciplinam prima pars divisionis / quia primo ponit petitionem
secundo exaudiendi persuasionem ibi quia mandatis tuis credidi prima pars
dividitur in tres partes secundum illa tria que petit primo non petit bonitatem
ad operandum quod est utile ibi bonitatem Secundo disciplinam qua sufficienter
posset pati omne illud quod est penale Tertio scientiam ad discernendum
illud quod esset expediens ibi et scientiam Notandum hec tria bonitas que in
concupiscibili disciplina que in irascibili et scientia que est in ratio
nali bona sunt omnia invisibilia et spiritualia Et Ambrosius dicit
contra illud iustificatos tuos doce me Difficile est in terra reperire
hominem sed qui doceat / quod ipse non viderit Ex quo sequitur primo quod
ad dominum deum ut hec doceamur est recurrendum Unde quia ille est qui
docet hominem scientiam / ipse est magister verus omnium / iste est ianua omnium
scripturarum ipse domicilium omnium virtutum ut dicit Ambrosius Augustinus
libro quarto confessionum non est alius doctor veritatis preter te deus veri
ubicumque et undecumque claruit / quia ut idem dicit in libro de scientia
virginitate / quantacumque dicendi suavitate homo inserat veritatem
quantacumque solercia disputandi / muniat errorem / quantacumque
suavitate exhortandi expellat torporem / neque qui plantat est aliquid
neque qui rigat / sed qui incrementum dat deus / frustra operator
mollitur exterius / nisi creator intrinsecus operetur hec ibi Ex quo
sequitur quod Christum esse auctorem doctrinam non ponit a deo esse do
ctorem alium Secundo quia Christus secundum humanitatem efficacissimus est
docendi instrumentum dicit enim Augustinus super psalmo 96 non dedignatur do
cere per hominem / qui dignatus est esse homo Et super Iohanne
tractando illud Et erunt homines docibiles dei / Sed docuit te
Christus / quid cogites / quid dicas / quod invocas in quem speres
/ tuis voluntate tue infirme proponas Et subdit nec tibi vilescat
quod altus deficit / qui te ab ymo sine humanitate perficere voluit Unde
Ambrosius ubi supra / quia Christus in veteri prophetarum enigmata
legis misteria revelavit / et quod ipse solus claves scientie attulit
et dedit aperire nobis Et advenit ad prophetam de agno quod
dignus inventus est adhuc ut librum signatum aperiret / Et
tertio propheta dicit / doce me facere bonitatem / quia ipse est vera bonitas

Doce disciplinam, quia tu es verus iusticia. Doce scientiam, quia tu es veri
tas, que mentes illuminas et veritatem ostendis. Ex quibus patet quod nec
labor ad addiscendum, nec homines qui sunt magistri et doctores debent
in aliquo refutari. Secundum primum sicut dicit Augustinus ymbrosius super
multa est obscuritas in scripturis, si ergo dubitando diligenter
inquiris, si mansuetudinem mentis iam ad inpulsas scripturarum et ea que
sunt occulta diligenter examinas, paulatim incipis rationem colligere
dictorum, et accipiens tibi non ab alio sed a deo verbo, quem si hostia
cordis apparens infundet tibi cognicionis claritatem. Hic ille. Secundum
secundum quia dicit Augustinus in fine libri de disciplina christiana attendens
apostoli, an experimentum queritis illius qui loquitur in me Christus.
Christus qui kathedram habet in celo, scola eius est in terra. Dedit
enim quosdam apostolos, alios prophetas, alios evangelistas, alios autem pa
stores et doctores in opus ministerii in edificacionem corporis Christi. Et
subdit Augustinus: Scola eius membra sua sunt. Caput ergo docet
sed membra sua sunt lingwa sua. Et ergo qui per illa docet au
diamus, timeamus, faciamus. Hic ille. Ab illo ergo petendum est, quia ipse
docet bonitatem caritatem inspirando, docet disciplinam tri
bulacionem temperando, docet scientiam cognicionem insinuando ut
dicit Augustinus. Secundum ... secundum Ambrosium circa hanc partem quedam est bonitas
vulgaris seu dicta communis. Et secundum Gregorium dicitur esse illa que
mente quidem concipitur, sed non finitur. Hec et huiusmodi bonitas minor
est, quia non docet ad complementum sui imperfectam deducere perfecta sunt opera.
Ex quo habetur quod illa bonitas que a deo docetur in suum finem ducit.
Sic dicit Gregorius in registro epistola: Bonum quod deo donante mente
conceperis opere complere, ne desit qui perfectionem mittitur impedimenta
suggerat, quibus mens debilitata ad effectum nequeat iam concepta.
Insistet ergo demon, astricta scientiam, cum deus ... mittitur
bonitate. Unde affuit Sathan inter filios dei, cum dominus dixit
venientis Job. ... Gregorius: interrogat dominus Sathan, quia
vias eius reprobat et dampnat, que lux ipsius veritatis velut
quedam tenebre expugnat. Alia bonitas vulgaris dicitur, que cum commix
tione patitur cum peccato, sicut sunt virtutes morales. Stat enim cum erro
ribus, sicut patet de philosophis. Stat enim forte esse, sed ~~temperatum esse~~ sed parcum. Unde dicit secundum ... stat
avarum, stat esse prudentem, sed supplicium, stat esse iustum, sed temperatum esse, sed parcum et
luxuriosum, quia huiusmodi virtutes non expellunt nisi per oppositas ma
licias. Stat habere maliciam uni virtuti oppositam, et non habere aliam,
quo malitie connexionem non habent. Ex quo patet quod quasdam de
dit bonitates, quas tamen non docuit, non sic quod ex parte dei esset
aliquis defectus, sed ex parte suscipiencium, quia quidem dei dona
susceperunt, sed scientiam noluerunt suscipere, qua habita scirent uti
secundum beneplacitum dei. Et ita dicit Ambrosius circa hanc partem: propheta a
solo deo petit doceri bonitatem, ne quis bonum donum
accipiens in erroribus permaneret. Stat ergo fides in formis
cum peccatis, stat spes cum peccatis. Dicit enim Ambrosius: stat quod

Habere fidem et confidenciam de diuina misericordia et in peccatis esse, cum quod
peccatis pro eis in necessitate permittit suorum fidelium impunitate. Et post
dicit et si deus indulgeat facta, feda autem est confessio que in peccatis habetur. Generali
ter bonitas est que non est vulgaris sed altior, que est sine admixtione
mali, et sic perfecta simpliciter ac perfecta et est ipsa caritas. Sine sapiencia
que secundum Gregorium aliis bonis opem fert et consulit. Sapiencia enim
iterum eternorum contemplacione delectatur, sed caritas fonti omnium bo
nitatum vnitur. Ex quo elicitur quod horum duorum donorum deus
non solum dator, sed quod et doctor, quia quod ea dando docet. Magister eius
vtrorumque est. Et ita dicit Augustinus in libro de laude caritatis. Caritas do
cet de omnibus, id est deus per caritatem, vero quia ipsa possidet totam la
titudinem sapiencie et subdit, si aliquid in scripturis intelligis
tale, sed non intelligis tale lateat, vnde quod ea tota lex pendet dei
et prophete, ymo nec ipsa sapiencia sine caritate perfecta esse potest,
quia inflat, vnde illi dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt.
Et de vtroque istorum per hec verba exponitur. Ad vincendum exponit
sic bonitatem, id est bonum saporem, id est tuam sapienciam doce me, scilicet
eius fine, quia nimis sapida et deliciosa. Concupiscencia enim sa
piencie ducit ad regnum perpetuum. Ex quo patet quod iste petendo sapienciam
non est donum supremum super spiritus, supponit se omni dispositione, ad eius
assecucionem requisitas habuisse. Hic sic proposita ponitur secundo pa.
Sapiencia diuina haberi non potest sine donis inferioribus spiritus sancti in
secundo mandatorum dei, patet de singulis. Ad inicium sapiencie est timor
domini. Vnde Augustinus timor primum, sapiencia summum sine, timor inicium
sapiencie, summum timor quasi stacio, sapiencia quasi stacio in parte
suprema. Et in libro de doctrina christiana dicit ad cognicionem diuinorum opus est
timore dei, qui nobis quid faciendum, quid sit fugiendum precipiat.
Vnde dicit diuina sapiencia in quo requiescam nisi in humili et man
sueto et trementem sermones meos. Ex quo elicitur quod diuina sa
piencia sine implecione primi precepti non potest haberi, racio quia ea que
sine timore non, nec sine huiusmodi implecione. Dicit enim Augustinus
Qui enim timet illum, quem scit falli non posse, nichil est in
legibus suis quod facere non esset paratus. Ex quo ergo timor omnia
facit et nichil negligit, profecto qui timet, primum preceptum
implet, et adoptatur timor precepto primo, quia ille subiciat deo
hominem et humiliat se, quod homo deiectus timore erga deum quasi
nichil reputat se erga maiestatem eius, quod requiritur ad adoracionem que
primo precepto precipitur. Secundo de illapsu de pietate in qua
necesse est nos mitescere si volumus ad sapienciam peruenire. Dicit
enim Augustinus in libro de achademica disputacione: tercia via que
ducit ad sapienciam, alia non est, nisi diligere veritatem, quod tunc ho
mo enim in nullo contradicat diuinis scripturis sine eas intel
ligat sine non putas, quod ibi melius precipitur, quod cogitare
possis putas, quod id quod ibi scriptum est, sit verius licet lateat, quam
id quod ipse facere posset. Ex quo patet quod implecio ~~diui~~ precepti

secundi necessaria est homini divinam sapientiam conquirenti. Tercio est s
pyetas requiritur que de contrario mite reddit hominem, 2° et illius p
cepti impletio, quia secundum pyetate de preceptum impletur illud de non
[illegible] concupiscencias, est de imple. Non assumas nomen domini in vanum
nomen, id est dicitur a notione sive a notamine quia cognitionem facit de re
sicut dicit Augustinus in libro de trinitate dei. Sine vero pyetate omne quod
est magnum vel quod est ingenium, superbia evanescit, unde illi qui divinis
nolunt subici scripturis quas impugnare volebant sensibus vani
facti sunt, et obscuratum tenebris adepti sunt in [illegible]. 3° declaratur
de scientia quia homo timidus et pius qui studiose exercet se in divinis
scripturis ut dicit Augustinus in libro de doctrina christiana, nichil in eis inve
niri est nisi diligere deum propter se, diligere se in deo, et diligere pro
ximum sicut se propter deum. Secundum in scripturis non invenerit nisi ut se velit
tanto amori implicari, ut longe se negat ab amore seculi et terra
rum, quia hii duo amores simul stare non possunt. Et vocat hanc scienciam
Augustinus scienciam fidei, scienciam amoris, et studii bone spei. Ex quibus
patet quod volentem laborare pro divina sapientia necessaria est subtilis, sacio in
lege preceptum. Quarto est quod necessaria est scientia. Tercio et illa scientia n
se monendo a rebus temporalibus et ab amore huius seculi. [illegible] facit
hominem, ut absque impedimento delectari possit in amore sui con
ditoris. [illegible] non potest facere sed sui lamentari et gemit, que
ut Augustinus dicit. Scientia hec non facit hominem iactantem sed lamenta
tem. Et hec est sabbatismus ut dicit Augustinus in registro
super [illegible]. Quarto declaratur de fortitudine. Unde homo qui as
secutus iam dicto [illegible] assiduas optinet consolationem divinam adiuto
rii, ne desperacione frangeretur, ascendit ad fortitudinem qua
medium contrahit se secundum Augustinum ab omni mortifera delectatione
rerum transeuncium, et [illegible] instituat se ad considerationem vi
tatum incommutabilium, videlicet patris, ex quo omnis paternitas in celo
in terra nominatur. Et filii in quo omnes filii adoptionis efficiuntur
spiritus sancti, in quo omnes clamamus abba pater. In quo constitutus statim
patrem et matrem honoravit, sciens quod parentes adhuc ut honorentur
[illegible] quod auctoritate [illegible]. Sed cum conspiciat quod huius lucem
propter infirmitatem aciem sustinere non potest, [illegible]
acies, [illegible] non figitur, nisi [illegible]
sed ascendit ad donum consilii precipue de [illegible]. In qua
mundificatur cor ab omnibus sordibus de rebus inferioribus con
ceptis. Quinto gradu [illegible] pura beneficia et in dilectione pro
ximorum [illegible] usque ad ~~[illegible]~~ inimicorum dilectionem tunc
[illegible] non [illegible], [illegible] non [illegible]
[illegible] obtinet sanitatem [illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] ut [illegible] sed [illegible] cum sen
sibus, ut nec [illegible] cogitat de [illegible] nisi quod [illegible] scientiam

Non solum non capit aliena / non solum non concupiscit / sed quod abdicat extra
hec temporibus infimis passionibus tenetur. hoc est et talibus purgatur acti
et ascendit homo ad domum intus / quo anima illustratur ad videndum
deum / quantum potest videri eo ab illis qui huic seculo moriuntur
Dicit Augustinus Omni ergo sic veritatem intuetur / non solum non dicit falsum testimonium
nulli / nec solum non labitur in verbo / non solum loquitur veritate cum proximo
suo. Sed dicit Augustinus proximum / non prefert nec tali / nec quod seipsum scilicet hominibus
scilicet tam corde simplici atque modo utrumque studio placendi hominibus
distorquetur a vero / nec propter devitandorum quorumlibet incommodorum
huius vite adversitatem / et sic ascendit ad sapientiam qua pacatus
et tranquillus perfruitur suavitate divina. Dicit enim Augustinus in libro de sermone
domini in monte quod sapientia convenit pacificis / in quibus nullus motus est
rebellis / sed omnis obtemperant rationi. Dicit ergo bonitatem doce
me .i. sapientiam in qua bonitate tua degustavit In quantum b
et David disciplinam doctus constat omnia indicaverit in qua vere sapientes
essem. Ex quo patet primo quod petendo istam sapientiam declinat
propterea sapientia terrena / que ut dicit Bernardus finem suum in rebus terrenis
constituit. Et sapientia animalis que finem constituit in corporalibus
bonis. Et a diabolica que secundum quandam excellentiam propter imita
tionem superbie diaboli iuxta illud Job xl ipse est rex super filios
superbie / nec petit iste sapientiam que est virtus intellectualis
propterea humano studio acquiritur / sed illam que desursum est de
scendens dicitur Jacobi iii° de qua dicitur Emitte sapientiam de sede
magnitudinis tue. Et ut dicit beatus Thomas 2a 2e questione xlv articulo vi lo
in solutione ultimi argumenti. Cum ad sapientiam pertinet est donum spiritus
sancti propter non solum divina contemplari / et per considerationem divinorum
ordinare humana omnia que ad salutem propria pertinet / sed quod contempla
quedam altiora de divinis ac cognoscere / et singulas respicit a
lios ordinare ac dirigere in salutem / unde dicit ipse quod in hac
directione primo occurrit remotio malis que sapientie contrariantur
propter quod timor dicitur initium sapientie. Sed in directione huius ad ul
timum finem finis est / quod omnia ad debitum finem ordinatur / unde patet
ad rationem pacis. Et propterea dicit Jacobus in fine tercio Cum sapientia
que desursum primo quidem pudica est. vitans corruptelas
peccatorum. Deinde pacifica .i. pacem faciens in se ut in aliis. Sed quod
sunt illa per que sapientia ordine congruo deducit ad pacem
Pax enim ut Augustinus dicit xix de civitate dei est tranquillitas ordinis
Subdit recedenti a corruptelis peccatorum primo occurrit modestia
ut in omnibus modum teneat / et ideo dicitur modesta. Sed ut in hiis
in quibus sibi ipsi non sufficiat / ut aliorum monitis acquiescat Et
ideo dicitur suadibilis. Sed requiruntur ad hoc / quod homo pace conse
quatur in seipso. Oportet autem quod sit pacificus / et aliis primo
recipit quod bonis eorum non repugnet / unde dicitur bonis consentiens

Dicitur pudica quia docet in-
corruptionem / pacifica contra
perturbationem / modesta contra
intemperantiam / suadibilis
contra singularitatem / bonis
consentiens contra invidiam

Scd° compaciatur defectibus proximorum affectu et subveniat
effectu. Et ideo dicitur plena misericordia et fructibus bonis. 3° ut sollicitat
caritative emendare peccata. Et ideo dicitur libertas sine simulacione
ne vz correctionem odium procedat. Ex quibus patet. Sed sapiencia que
est donum spiritus sancti presupponit caritatem et est eius effectus. Nec
est contra hoc quod multi in peccatis mortalibus sunt cognicionem
divinorum quia hoc est per studium et inquisicionem [illegible] non autem per
infusionem. Utraque ergo exposicio et de sapiencia et de caritate constat.

Et quo sapiencia talis presupponit caritatem et ita dicitur Augustinus dei in caritate

Doce me. et vz bona delectaret me. magnum enim bonum est
ad illa que rex percipit non timore pene sed amore et dele
ctacione. quia sic est servo. sic filius. Sic autem petivit supra
cum dixit Bonitatem fecisti cum servo tuo. Nunc autem petit
illorum augmentum vz magis ac magis in bonis in necessitat
dilatando dicuntur bonitates. Sicut illi qui fidem habuerunt petebant
dicentes adauge nobis fidem. quidem in hoc modo similiter
faciendum est caritate. Et sequitur Et disciplinam. Disciplina

disciplina dicitur a displiceo quasi displicina quod discentibus aliquando displicet. Unde disciplina est [illegible] doctrina facultas vel professio sive sciencia [illegible]

Castigacio vel amonicio vel castigo et dicitur a displiceo est sequitur quod displicent discentibus

ut dicit catholicon est quod doctrina. displicet discentibus
Unde apostolus ad hebreos 12 Omnis disciplina ad presens non
gaudii videtur esse sed meroris. Ecce vidensque fructu. que
quem deus diligit corripit et flagellat omnem filium quem
recipit. Et dicit apostolus quod disciplina reddit fructum pacifi
cum et fructum iusticie. hiis qui certant per eam. Ergo quo
sicut quod perfectus bonitatis perfecta non est [illegible] delectacio [illegible]
et nisi illa que disciplinam expectat profectum. Hoc
Ambrosius circa tractatum. propterquod disciplina bonitatem con
sequitur. Et non est mirum quia multi autumant a studio di
sciplinam dum eam severam et tristem arbitrantur. Hoc sequitur
quod in disciplina laborant non assiciendum est ad presencia que
premunt sed ad illa que secuntur. Dicit enim Ambrosius Nam
est in ipso [illegible] et intelligit quod disciplina sit tri
stis ad tempus sed posterioribus tamen fiat iocunda temporibus. Unde
ponit [illegible] dicens medicus non accusatur de crudelitate. si vel

virus

internum fibras ferro excecat. si ulcera serpencia igne cooperit
ne virus in ulteriora procedat. nec magister in culpa si disci
plinam negligentem obiciat ut metu verborum diligenciam indul
geat. Deo castigare amatus est [illegible] bonitatis non
crudelitatis. Unde david flagellatus tota die dixit Bonitatem
fecisti cum servo tuo. Et castigacio a viciis revocat. Castigacio
locum inimico non relinquit. castigacio aditum morti precludit
iuxta illud Castigans castigavit me dominus. et morti non tradidit
me. Castigacio ostendit quod homo acceptus est deo. qui enim
non flagellantur a deo non recipiuntur iuxta illud In labori
bus hominum non sunt. et cum hominibus non flagellabuntur.
Hec Ambrosius. Ex quibus sequitur quod sancti [illegible] casti
gacionem effugiunt. Racio est quia dei severitas ut Ambrosius dicit

semper in bonitate recurrit. Ponit tamen hic Ambrosius duplicem di
sciplinam. Est enim disciplina severior que est in ira et in furo
re correptio, quam David refugiens dicit: Domine ne in ira tua
arguas me neque in furore tuo corripias me. Super quo Augustinus dicit:
Non vid達 arguunt in indignatione et emendant, ut illi qui
per ignem purgantur et tamen salvi sunt. Omnia nempe que in ista
vita sunt faciliora quam ille ignis sustinetur. Aliorum ergo di
sciplina dicitur severa, est ignis ille gravior quam quecumque
homo in hoc mundo potest pati. Alii in ira arguuntur et non emendantur,
ut illi quibus dicetur: Esurivi et non dedistis etc. Ite
maledicti in ignem eternum. Alia disciplina est temperata
et est hec correctio per flagella huius vite, que multo faciliora
sunt quam illa que in futuro occurrunt. Ubi sic deducitur. Po
nitur 2a quod delectatio in bonis operibus continuitatem auget.
Perfecta non est nisi sit in disciplina docta. Dicit Augustinus:
Non disciplina que fit emendatoria retribucione, sed non di
scitur ~~[illegible]~~ audiendo, non legendo, non cogitando, sed experi
endo. Dicit suavitas disci non potest, nisi delectetur. Pro
ista quod concorditer beatus Gregorius in Registro epistola cclx.
Qui ponit caritatem habere duas alas, unam qua evolat
in dominum, aliam qua descendit ad omnia terrena. Ex quo sequitur
quod caritate habens non sustinet (solita) omnes terrenas delectaciones con
temptas, sed est quasi necessarium amittere perferre passiones. Unde
Ambrosius: Audeat id beatum est, cum potuerit ingredi ab
adolescencia sua. Tercio sedebit solitarius et levabit se supra
se. Dicit Ambrosius: Nemo nempe potest ab adolescencia sua, nisi qui
delicias huius mundi renunciat. Nam est qui singulariter sedet, ni
si qui omnibus voluptatibus abdicatis molestiarum omnium concludit
hominibus delectaciones dum obmittit propter consolaciones in divinis pro
cedit ex fide, per quam sancti vicerunt regna, id est omnia que regna
tes oblectant. Unde et Moyses fide grandis spernit delectaciones
peccatorum, sed adversa sustinere et flagella procedit ex spe. Unde
dicit Ambrosius: Nemo est qui sperat nisi qui id quod sperat
optat et diligit, et ut assequi valeat, id est per paciam expectat.
Ex quo ultimo sequitur quod caritatis effectio esset pariendi amentem ti
morem excludit. Ratio Ambrosius quod caritatis gradum timor
ab serviunt. Perfecta namque caritas foras mittit timorem. Et
Augustinus dicit in libro omeliarum, omelia omelia nona: Scin
tillam gratuiti amoris si habimus illam mitte ad ipsam
augendam vacare per communitates, dolor compunctione, delectacione
iusticie, operibus bonis, gemitibus, sanctis conversacione
laudabili, amicicia fideli. Et expulsit illa scintilla de qua

Dns ignem veni mittere in terram / et quid volo nisi ut ardeat / fla
llibus .n. ventis adflatis accenditur et in dignissimam flammam effi
citur cum expeditatum carnalium ligna consumet / hec ille / Ex qui
bus eliciatur quod petens hec non est nisi caritatis perfecte hec est sup-
tra istam terram / qui dicit non enim inmensa suavitati .i. sicut cari-
posita est disciplina / sed iam magna que sub pressura non
posset extingui / sed sicut ingens flamma sub impetu venti quanto
magis exprimitur tanto magis excitatur / Dicat ergo iste bonitatem doce
me .i. in ipsa caritate ex caritate quia nichil perfectum esse in doce
disciplinam .i. da paciam ut tanta sit dulcedo [illegible] ut amore
dei et proximi quasi perferat passiones / Vel sic illa bonitatem
qua meum fecisti deus cum in usu pati doce me ut illis omnibus
correspondeat / Et si peccat fradmit doce et disciplina preparat
pena emendatur / Unde sanctus Crisostomus ad tollendum de corde meo
caritatem dyabolus facit [illegible] astucia ut nobis adversitates immittat
Et michi a statu meo deiciat / aut [illegible] a virtute animi / unde
in tractatu quem facit de eo quod nullus leditur nisi a seipso tra-
ctando temptacionem Job dicit dyabolus perdidit omnem substantiam eius
non ut eum pauperem faceret sed ut per hoc dolens aliquem sermonem
impium in deum proferret / Omne corpus suum afflixit / non
ut eum egrum faceret sed ut constanciam fatigata virtute animi muta
ret / Ob hoc omnia alia ei adhibuit / ut acciperet mali de deo senti
ret / et si non fecit / tamen verbo concedit / Ex quibus patet ut illud pro
sequitur quod multi clariores in amore dei et magis flectentes per
sustinenciam adversitatum efficiuntur / ut Joseph cum probrosus domini
et peregre repletus servituti subiectus / [illegible] et domini fruatur
in magna gloria est apud deum / Et Job in fame siti et nudi-
tate ac penuria rerum magna apud deum invenitur fiducia
Et lazarus egritudo et ulcera et egestas ultra eternam corona
parantur [illegible] / Dicat ergo iste / Bonitatem doce me ut illa inti
mius cognosta / ut pietas gracias de ea agam / ut eam perfecte
habeam in conspectu tuorum / Vel sic dicit v. fructus lucis est in omni
bonitate iusticia et virtute / et disciplinam / qua valeam penalia
equanimiter tollerare / qua possim ex sufficiencia in tuo amore
clarescere / qui sciam inter alios honeste conversari / ut omnia mea
bona sint / Unde quod proverbiorum x. disciplinam qui abicit
infelix est / Et scienciam doce me / ubi .n. non est sciencia / ibi non
est bonum / Sapiencie xix / velit ergo iste docilis esse / et doceri
[illegible] ut dicit B. [illegible] hec sit [illegible] / quia omnes homines
scire desiderant / tamen istius desiderii confirmacio ad virtutem pertinet
et ad humanum studium / Et homo solicite fregerit et reverenter
applicatur cum sint dantes maiorem non negligeret ea per ignoranciam ignaviam
sua contempnens per superbiam / Ex quo patet quod iste non erat de numero sub

domi

q° 3a

subiectorum Racio hec est quia oportet eum qui vult doceri a senioribus qui sciam
adepti sunt magistris Iuxta illud super senes intellexi nec ab illis qui
hic per experienciam multorum creduntur sicut aliorum demonstracionibus
Dicit enim psalmista super omnes docentes me intellexi Nec quivit iste sciam
pro se ipso sed et pro inferioribus diligendis Secundo patet quod quia
iste erat omnis doctor maximus sed est quia aptat doceri a solo deo
doctore me sciam illa ut dicit hic super doctores medii sunt inter
deum et homines a deo recipiunt influxus et in homines illos per sua
ministeria diffundunt Iuxta illud qui biberit ex aqua hac scilicet
sapiencie et sciencie de ventre eius fluent aque vive Johannis 7o
Tercio quia iste fuit magister ad diuina erectus nec magister quia est
de potencia intellectiua nec intellectum illius prout est per se per
dencie qui ut hic dicit impetrat rectam estimacionem principiis Unde
dicit magister [illegible] sciens per se prout est causa perfectio dinorum
volunt ergo iste scibilibus inherere nolunt eum circa hiis sub quibus
nec habet occupari Sed circa intima intima volunt precipue volunt
quod non sciunt nisi hanc sed et supernali ad cognicionem rerum vltra
veniunt Hugo ita posuit per quem q° 3a homo distinctus dei caritate
forato opus est diuina sciencia si ipsis non esset unde non dicit
sum veniunt spiritus sanctus vitalis etc Est autem sciendum ut Augustinus dicit
sum res precepta racione sit cognita et rectum est quod hec salutis
est rectum vnde hic dicit 2a 2e questione 8a in responsione ad primum articulum dicit
Secundo quod requiratur intellectus perfecte assenciat veritati fidei duo requi
runtur unum est quod sane capiat ea que proponuntur quod pertinet ad donum
intellectus Secundum est ut habeat certum et rectum iudicium discernendo cre
denda et non credendis vel ex facienda a non faciendis vel ex su
spicienda a non suspicienda etc Sed de sciencia prout est donum sancti
spiritus quia que ceteris omnibus prestat aut alia sciencia propria homo non
solum scit quid credere debeat etc sed et scit fidem manifestare
et alios ad credendum inducere et contradictores revincere Est autem por
rut gradus gracie datus optat ergo sciam ad discendum clare
quod expediat Et pro illud quod absque sciencia hec [illegible] homo sub
disciplina non subsistit vnde dicit hic Ambrosius nisi homo ha
beat sciam molesta est disciplina molesta correpcio Sed dicit
quod sciencia hic est vel cogitacio Illa qui magister desunt nec dicit
spanteo in se Ex quibus igitur quod sciencia scripture caritate et disciplinam
confert utilitatem homini primo ex hoc quod ubi est caritas ibi est
fundatum corpus Secundo ubi est caritas ibi est edificium in fundamento ere
ctum quod caritas edificat Tercio ubi est caritas elacio non admittitur quia
disciplina caritate decorata caput elacionis conterit Hugo
in libro de libro domini ubi addnat i capitulo nec magnitudo

revelacionum ex quibus et veteris / quod adeo petere sciam habita caritate sonat profectum / vnde augustinus super psalmo cxlviii dicit Enim tanta si cut caritas ut stribiliter [illegible] possit [illegible] / quas adhibet disciplina tua utilis est sciencia / qua innotescit homo sibi ipsi / qua innotescat quid ipse meruit / qua innotescit que adeo dotata sunt ei / qua distat que non possit / que se prius posse nesciebat et scriptum omnino non potat / Non ergo sciencia talis docetur a homine / vnde augustinus dicit si adeo qui docet eum in similitudine cogitacionum / qui docet eum de quo cogitat dat capere et intelligere / vnde illis apparuit scriptum / ut intelligerent scripturas i. ut ea que de quibus que scriptis cogitat intelligeret / Qui docet enim ap ponendo vtatem dictat ad operacionem / Non cum sinistra dicit ei doce me facere voluntatem tuam / Secundo augustinus de pietate / quia mandatis tuis credidi / ea que exemplando ambigit / dicit / Aliud est mandatis credere et aliud est credere in mandata / quod mandatis dei credit / qui eorum sciam capit et intelligit / sed credit in mandatis / qui eum mandatorum secundum compleatur / Ecce ergo ille qui per fidem dei voluntatem in mandatis cognoscit de venit ad consonandum eum ea / qua dicit augustinus / In scriptis aliqua placere deo / corpus conspectu nostro delectat / Sed augustinus exponit sic / quia non dicit mandatis tuis obediuimus / quia alia sunt mandata et alia pro missa / mandata facienda suscipimus / ut accipere promissa meremur / promissis ergo credimus / sed mandatis obsequamur / Et potuit dicere mandatis tuis credidi / et firmiter tenui / quod illa mandata tradi disti / et non aliquis hominibus sunt per homines inspirata / quod ergo credidi illa mandata tua esse / fides mea a te impetrabit graciam / qua faciam quod mandasti / quod ergo credidi / tu doce scilicet illuminando interius / ut intelligam / quod in mandatis tuis est voluntas tua bona beneplacens et perfecta / Vel sic doce sciam / quod mandatis tuis credidi / qua ut Gloza dicit per fidem mandatorum assumitur sciencia eorum / et ita augustinus dicit super Johannis omelia xlviii fides enim intellectum / sed intellectum premium / vnde Ysaye vii nisi credideritis non intelligetis / Et Eccli xxxiii homo sensatus credit legi dei / et lex ei fidelis / ~~Priusquam humiliarer ego deliqui~~ propter ea eloquium tuum custodivi [margin: ideo recitatur non custodiui humiliatio] (in) tradimur / Sequitur

Priusquam humiliarer ego deliqui propter ea eloquium tuum custodivi / Supra optat caritatem sibi impertiri / per quam procedit in bonos sanitas / hic iam prosequitur de peccato / vnde omnis amaritudo prohibita est / Deliqui / Vel sic supra petit disciplinam per adversa / hic ostendit vnde ortum habent adversitates et pene / quod per culpa / Vel sic supra declarat de obediencia mandatorum de quibus credidit / hic iam declarat quod inobediencia per culpa primi parentis processit / Priusquam humiliarer deliqui / sed per mortalitatem In primo parente / Vel sic supra posuit beneficia generaliter / applicat beneficia sibi exhibita in speciali / Tanta enim deus ostendit / ut et [illegible] quod est malum sibi in bonum proficit

glo de corp. peta

ut ecc Rom viii dicitur diligenti deum omnia cooperantur in bonum. Per hic simplex est in quo consistit malum / primo quod in faciendo bonum delectabiliter et districte. Hic ostendit in quo consistit malum. Secundo dicit in humiliacione in fissuris etc. Et nota quod hic vox gemitus humane deiectionis in penas et miserias propter peccatum et deinde illorum. Secundo custodia divinorum eloquiorum vel homines quod est quod fides sit tamen quod posicionem augustini. Et est fides fidei / et quod multum septem locis hic de. Unde vulneratus in iericho a samaritano recepit sanitatem. Et capitulo dicit. Unde septem concludit omnia sub peccato ut iustificacio ihesu christi daretur credentibus. Unde nota quod et nunc in servus hominis multis et penis deiectus tenetur ut respexerunt. Unde capitulo gorlat dicit infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Et dicitur hic quod primo fatetur se incidisse malum culpe dei delinqui. Secundo confitetur se detrusum in malum pene dei humiliaci. Secundo ostendit contra hec ambo cautela divine gracie. Dicitur elegantem custodium. Dicit quod precessit humiliacio. Dicit ambrosius. Alia supplacio secundum posicionem sic humiliacio nescimus / vel putat aliquis / quod anima hoc hic dicat prius quam humiliacio in hoc corpus introducendum mandata tua que non legerat nescimus. Sed quod oppositi heretica est homo quod ponit animam fuisse ante corporis infusionem / ita ipsa in creando infunditur / et in infundendo creatur. Dicit Augustinus. Secundo quod dicit animam nescivisse antequam venit in corpus si in pena precedet culpa / quod est contra ordinem divine iusticie / quod anima non peccat nisi in corpore. Tercio quod dicit animam esse dictam in hoc quod corpori infunditur / cum tamen ipsa sit corporis actus primus et ab ipsa tota nobilitas compositi nominatur. Et ideo sic anime non appetent reuniri suis corporibus in die. Et ideo dicit ambrosius quod delinquissimus est planior / et nihil offensionis admittit / et hoc est de translacione septuaginta interpretum / quos magis circa psalmos vult ideo ambrosius dicere. Peccato est humiliatus et deiectus in prius humiliacio. Deiecta in vallem miseriarum ergo delicta peccatum et Augustinus refert hoc ad deiectionem humani generis. Quod peccato primi parentis dicit non sic meus hoc refert ad illam deiectionem que facta est in adam / in quo omnis creatura tamquam in radice viciata est quoniam vanitati subiecta esse noluit / subiecta est vanitati. Et quo patet quod in natura humana facta est mutacio magna / quia ut dicit Augustinus humana in primo homine fuit in optima disposicione illi speciali quemcumque. Et Hugo quod primo in hoc tractatu de creat illum ad ymaginem et similitudinem suam homo erat deo. Unde subiectus / in se parum composita / et deus totum invenit / sunt ... a peccatoribus / nunc homo iste est pessime dispositus / quod corda eorum produnt fornicaciones / et adulteria / et nunc factus est sicut fex vulgi et ... in quibus nullus est infans. Et quo patet quod peccatum hoc ordo adeo in

laxe

melius

Racio

stitutus / est violatus ~~[illegible]~~ peccato commisso homo desiit / et ideo subiectus
esse / et actus suos in finem ultimum ad quem creatus est dirigere. Unde
errat sepe / quia non vult sua racione sive veritati subicere / et peccat sepe
contra sua voluntate non vult divino amore sociare / et eo actus
agit / licet a sua condicione [illegible] sui actus / quia libertate peccando
amittit vel [illegible] et [illegible] devenit / De quo dicitur quod homo modum
sue condicionis amisit in peccando. Racio quia melius [illegible] ei
deo subici / ipse autem voluit esse sicut deus / similitudinem dei sue
cognicionis / ipse vero appetivit pluries sepe / quia oportunt sepe nec suf-
ficiebat sibi sepe ad felicitatem / Similiter est quia interrupto ordine
amisso modo ~~[illegible]~~ species et decor servari non potest. Species enim cre-
ature secundum originem / est dispositio secundum aliquam formam secundum quam dif-
fert ab alia re / modo ~~[illegible]~~ peccanti homini dictum est [illegible] Et
assimilatus est pecoribus insipientibus / [illegible] secundum [illegible]
dissimilis [illegible] quia peccatum in homine omnia tollit ordines modos et
speciem / Omnia in ipso peccatum modum non habet / quia id vult / id non vult / ut
sapiens dicit vult et non vult piger / et [illegible] in sua essencia
est sine modo / et [illegible] infinita / De quo [illegible] ad quem peccato [illegible]
[illegible] se extendere [illegible] / non est in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in racione est modus [illegible] [illegible] ab aliis [illegible]
[illegible] peccans non assimilatur / ymo assimulatur [illegible]
species [illegible] sua [illegible] ordo in concupiscencia [illegible] quia [illegible] in
fine [illegible] peccator autem in quem ordinat sua concupiscen-
ciam [illegible] [illegible] a sua [illegible] [illegible] se in
[illegible] omnibus / [illegible] peccator [illegible] Unde errantes
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] divicias [illegible] modus amoris est
[illegible] amare [illegible] omnia [illegible] est ille in peccante / qui res aliter
ponderat quam essent ponderande [illegible] quia est non [illegible] ab
extremo in extrema [illegible] ille est in peccando / qui [illegible] a
bono incommutabili in bonum commutabile. Stultus [illegible] ut luna
mutatur / ordo autem est quo omnia agit et patitur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est in peccante valde [illegible] dictus est
et [illegible] in primo [illegible] peccato / quod [illegible] notat propheta dicens
[illegible] [illegible] Et alibi [illegible] afflictus sum et humiliatus
sum nimis. Hiis sic dispositis [illegible] [illegible] [illegible]
mala in [illegible] [illegible] venit ex culpa prima / Illa conclusio
est [illegible] Et [illegible] de [illegible] in scripto [illegible] dicit [illegible]
malum in [illegible] ad [illegible] bonum [illegible] bonum [illegible]
Et est bonum [illegible] naturale et est bonum gratuitum datum
vel acquisitum / modo malum culpe [illegible] bonum gratuitum
ut sunt dona et virtutes morales [illegible] [illegible]
de illo misero qui descendebat ab Iherusalem in Ierico incidit
in latrones / quod secundum glosam [illegible] [illegible] [illegible] homines [illegible]

[illegible]

[illegible]

liavit eum, vz virtutibus et donis. Unde Adam post peccatum cognovit
se nudum esse, et abscondit se a facie dei. Bern. in [illegible] quo dicitur
quod nulla gracia inest homini nec aliqua virtus in peccato consistenti.
Hoc primo [illegible] de gracia illa non cum peccato stare non potest, ergo in consistente
peccato expellitur, et sicut cum a suo contrario [illegible] ita est ut qui
deserunt deum peccando amittunt illa que habent sibi adheren-
do. Dicit n. Aug. in libro de bono perseverancie: [illegible] vim
[illegible] deserit deum, et mito desertur ab eo. Unde 2 paralipomenon
XXVIII c. dereliqueris illum, proiciet te deus in eternum. Et hoc
est extremum malorum, cum deus deserit hominem, sicut dicit [illegible]
[illegible] ille abhominatus est hereditatem suam, deum. Tunc ab eis ex-
tremum malorum est. Hoc probatur de virtutibus [illegible] homo
committit unicum actum peccati [illegible] in illa [illegible] est divina
[illegible], et [illegible] in eodem subiecto [illegible] bonum [illegible]
tollit. Ergo unicus actus vicii omnes habitus virtuosos. Et ita [illegible]
in [illegible] dicit [illegible] est sermo de [illegible] vicii
de [illegible] virtutis, tunc non compaciuntur se in eodem subiecto
[illegible] modis, et vicium [illegible] opponitur [illegible] genus, sed non
sic loquitur de [illegible] malorum operum et bonorum [illegible] unus
actus vicii sibi spoliat hominem habitu sibi opposito, non tamen
[illegible] omnes habitus alios. Hec ille. [illegible] quibus patet [illegible] non
est idem loqui quo ad hoc de habitibus gratuitis et habitibus mora-
libus. Ex quo n. gracia gratum faciens connectit habitus gra-
[illegible], sed malum culpe quod opponitur gracie, graciam [illegible]
[illegible] universaliter omnibus gratuitis habitibus. Non sic autem est de habi-
tibus moralibus, ex quo non gracia gratum faciens connectit habitus
[illegible], sed malum culpe quod opponitur gracie [illegible] sunt moralis.
Et ita [illegible] dicit quod non prohibet [illegible] multitudo moralem [illegible]
unum actum, et bonitatem moralem [illegible] et quod [illegible]
[illegible] ad [illegible] et malis moribus quo ad aliud. Et [illegible]
ad [illegible] [illegible] est oppositio directa [illegible]
non [illegible] in subiecto in quo sunt [illegible] actum
in [illegible] que [illegible] castitas et incontinencia, [illegible]
que est in [illegible] et sobrietas et ebrietas, [illegible] de-
lectacionem que est in gustu. [illegible] opposita directa
simul stare non possunt. Stant autem simul vicium incontinencie et
habitus largitatis, sed vicium incontinencie non opponitur directe a-
[illegible] largitatis. Et stat hominem esse incontinentem et lar-
gum, sed quod unicus actus tollit habitum bonum, qui colligitur
ex [illegible] bonorum operum. De hoc adpositus super [illegible]
[illegible] malum culpe [illegible] ad [illegible] que
dicuntur [illegible] virtutes, et [illegible] illarum virtutum malum culpe
[illegible] [illegible] illud qui in latrones incidit

latro nos vulneravit. Ex quibus patet quod peccatum primo in natura hominis
multiplicat sunt vulnera. Nam infirmitas vulnerat irascibilem
per recessum a summa potencia. Ignorancia vero [illegible] per recessum
a summa bonitate. Concupiscencia autem debilitavit anime essenciam
per recessum ab illa summa unitate, que est una in tribus
personis. Nam concupiscencia dividit se in multa concupiscibilia
et dimissio (?) expugnat unitatem. Et tamen hic Beda ponit quatuor
vulnera quibus vulnerata est humana natura, que sunt infirmi-
tas, ignorancia, malicia et concupiscencia. Sed Augustinus super illo psalmi
Confitemini domino, ponit alia quatuor vulnera, scilicet errorem,
difficultatem vincende concupiscencie et fastidium boni et tempesta-
tem fidei. Ad errorem prona est racionalis, ad vincenda concupiscencias
resistencia scilicet concupiscibilis, ad operacionem boni tediosa est operativa
seu irascibilis, sed fidei tempestas contristata est, scilicet omnibus
modis tribus et sic ponit septem vulnera que obmittuntur.
Ex quibus patet quod vulneracio non consequitur veniale peccatum. Quod
in primo peccatum veniale esse non poterat. Racio eorum (?) quia spo-
liacio gratuitorum non consequitur peccatum veniale, ut notum est,
ergo nec vulneracio, sed quando sequitur vulneracio consequitur spolia-
cionem. Luce x: vbi dicitur cum spoliaverunt eum et vulneraverunt.
Tercio malum culpe respectivum scilicet ad habitudinem, que mediat
inter naturalia et gratuita, scilicet consistit in modo, specie et ordine,
quorum dicitur corrupcio. Et ita Augustinus vult quod omnia illa tria
corrumpuntur per peccatum. Racio est quia species, modus et ordo, in
qua sunt quedam gratuita, peccatum autem est privacio gracie, ergo
et illorum omnium, sed de hiis supra dictum est. Et sic quod ponit
iste tres (?) [illegible] penalitates alias
penis, que sunt spoliacio, vulneracio et corrupcio, subiectum
esse nisi quod volens, ut dicit [illegible] illum, qui subiciat
ipsum dei auctoritas, quia culpa hominis sua iusticia congruente
ordinavit in sequendo penalitatem et culpa. Consequenter dicitur de
originali, scilicet in adam originatur. Secundo in adam ante peccata
naturam (?). Ex quo patet quod duplex est malum, quoddam est malum
culpe et est malum pene. Unde Augustinus de fide in libro ad
petrum: Geminum namque malum racionalis creature, unum quo
voluntate a summo bono deficit, aliud quo punitur in vi-
ta illa ad hoc est racionalis creatura instituta, ut si vellet a deo
voluntarie accederet, si abiret, ut in vita primi aliter (?). Secundo
quod malum est ordinatum, nam sic malum culpe ordinatur
ad penam et sic malum pene ordinatur ad iusticiam. Unde
[illegible] xxx in dicitur. Sunt bonum (?) malum est, licet aut malum
culpe tollat ordinem, ut dictum est, alium tamen relinquit

Sed ignorancia rationalem per recessum a summa sapiencia. Concupiscencia

spoliaverunt eum indumentis gracie, id est immortalitatis veste donec (?) et vulneribus. Job xix spoliavit me gloria mea. Et vulneraverunt in naturalibus, quod non est sanitas in carne mea, quot enim sunt peccata tot vulnera. 3o

quasi vellet dicere ante peccatum in deos mors intravit, quia cum mortis per eum intravit, scilicet peccatum, deos enim in quo peccaverunt ut in massa, quia ab eo dileccione (?) peccatum contraxerunt. Ro. 5o

aliud in quod abiret in infinitum Ex quibus eciam quod mala fieri
non repugnat ordinacioni universi / malum enim suo loco positum
ut dicit Augustinus Enchiridion bona commendat / et quia opposita
iuxta se posita / magis elucescunt / et sic tamen contra veniunt contra
bona opposita In hoc enim quod dicitur humiliatus et deliqui / ostenditur
esse malum duplex / in hoc quod dicitur primo humiliatus deli
qui i. culpa precessit penam / ostenditur ordo illorum quia
unum precedit / et aliud sequitur illud non stat esse dicta culpe sine
dicto iusticie / ex hoc patet et tercium Et quod sunt multa alia multa sunt
sub secunda / quibus vita hominis redditur nimis misera / quod
sicut sunt actualia peccata / quibus homo redditur ad bona
difficilior / et promptior ad mala / illa enim quibus actualiter peccat
ad ignorantiam primam adquisit acquirit sibi stulticiam / sic quod non potest
cognoscere finem in quem debet tendere / nec sub ratione boni / ad
quod inclinat sapiencia / nec sub ratione veri / ad quem dedinat
intellectus Similiter enim quibus actualiter peccat / ad illam ignorantiam
primam adauget sibi maiorem ignorantiam / et illorum que sunt
ad finem Illa autem sunt duo in genere quia quedam / prima adauget
sibi maiorem ignorantiam circa illorum que sunt ad finem sunt
ardua / ad que disponit consilium / quod est donum spiritus sancti contra
quod est precipitacio Alia sunt non ardua de quibus est scientia
contra que est ignorancia affectata de qua dicitur noluit intelligere ut
bene ageret Secundo quod deserat homo cognitum Ex parte vero con
cupiscibilis / quod dicitur malicia que est concupiscibilem Ex parte
irascibilis enim cuius excessum excellentem vel superbia / accipitur
defectus / qui dicitur temeritas / quia homo nititur in id quod non
potest contra timorem Cuius defectus capitur etiam indigencia irascibili
que dicitur timiditas / contra fortitudinem spiritus sancti Ex quibus patet quod
homo fere quod viciis convertitur fundamento salutis quod tenet fidem / que
est fundamentum illa nec deum cognoscit ut est veritas / et er
roribus [illegible] / nec deum cognoscit ut est bonitas / et sic effluit
in malicia Ex quo enim non cognoscit nec diligit Secundo patet quod
ipso de merito viciorum a salute se elongat ratio quia caret spe
que hominem extendit ad illa opera facienda quibus meretur
vita eterna Si enim sunt opera magna et facilia / illa scire non
curat / immo precipitat si sunt enim magna et ardua / in illis
precipitat / et sic tamen quod esse salutare sic facit Tercio patet quod homo
ex viciis periculum vicit salutis ratio quia se sit operatur quibus est o
pus ad illa sit timidus Si autem sit ita quibus non est opus ad ista
temeritas / et sibi ipsi in hoc prospicere reddit se indignum multis
aliorum propter suam maliciam que ut est in ipso dicitur affectus concupiscibilis prompto

temeritas

finis quod est stultus peccantis / actus iniuste devenit quibus ad illud Nota dicitur
tria principibus similiter deliqui / quia deliqui / id est similiter sum / quod
iniustum est / dicitur ii. Reg. y tribulacio et angustia in omnem animam operantis
malum / et Job iiii dicitur quibus innocens periit aliquando / sunt qui recti deleti
sunt / qui pocius vidi eos qui operantur iniquitatem flante vento periisse
Et Augustinus primo libro retractacionum dicit omnis pena iusta est / quia
tamen pro aliquo peccato impenditur ubi sum quod in isto versu cum dicitur principibus
similiter deliqui notatur sequela pene ad culpam / sed quod notatur
culpa esse pene causa / non quidem causa positiva que suo effectivi dat
esse et esse / Ex quo notandum culpa non sit quid / nec esse non dat illa quia
nichil dat quod non sit / sed causa meritoria ut dicit Magister in secundo 2 quia
quis committendo culpam meretur penam / Hoc sic possit poni quod 2a
Tercio actio culpabiliter mala punitur divina pena / quia punitur
tam deductum est / Et post sic deduci / malum est summo bono
contrarium dicit Augustinus libro x ix de civitate dei vicium est contrarium deo
sicut malum bono / Deinde similiter / vicia corpore unde peccata dicuntur deo et
opposite / et peccantes appellantur inimici dei / sed deus et vicium non solum
sunt contrarietate in intencione non solum in effectibus / sed quod in hoc quia
vicium deo est dissimile in toto / Sicut quod vicium punitur a deo tamen
quia / quia quodlibet contrarium penale est suo contrario et destruit
i / Ex quo sequitur quod peccatum cum effectu dei stare non potest cum quia
unum pellit reliquum / et unum expellit reliquum / nulla est enim conductio
iusticie cum iniquitate / lucis ad tenebras nulla societas / Ex quo
ulterius elicitur quod sermo peccato non potest simul servire deo / Ratio
quia contrarietas sunt / et in voluntatibus et sic in intencionibus et
in finibus / et penis in preceptis et operacionibus / unde dicitur Nemo potest [contrariis]
duobus dominis servire / quia unum adherendo / nocivo alterum contempnitur / Ex
quibus patet quod necessario deus punit peccatores / Ratio quia iusticia
sua exigit eos esse puniendos concepto eos / nec bonitas sua sinit
sue iusticie transgressores esse sine pena / Com. in libro 2o Deuteronomii dominus
dicit michi vindicta et ego retribuam / Et dicitur sed vicium opponitur
quando saluti quod punitur ab hiis qui sunt custodes salutis / unde
dictum illi quia dimisisti virum dignum morte erit anima tua pro anima eius
in iii Reg. xxxx / Ratio unde Magistri dicitur placabilem sibi
deum efficit / qui quibus contra dei inimicos rectitudinis zeli in vin
dicandis criminibus exposcit / ipse enim ratione est placendum quod exigitur
sacri honestate / Ex quo patet quod disciplina in peccatoribus est
exercenda / Ratio quia prima quia 2m Gregorium prohibet ab illicitis / re
frenat concessis / et nullum permittit ire extra vie terminum / Secunda ratio
quia per vindictam enim ordo iusticie inculpabiliter custoditur
confusio non admittitur / et illa que in confusionem omnis laborant
evellimitur / Et ponitur esse duo ordo que laudabiliter statuta sunt
werbe destruentur / 2m est illa que sunt sortis puniendo proxime

Ex quibus appz q eminus vindicacio necia est saluti / Racio qz
p illa nō est qbus licet in a mala capit occasionē ab vnitate di
scedendi / p illa nō est quibus despcia torperet / 3o illa nō est
tam dm amor fraternitatis minuit quosq penitus absorbet / Ex quibus
ex quibus elicit q dissimulacio a psidentibus omnino est tollenda
Dicit n. Gregorius epistola cccl xxx dissimulacione posita quis credit
sibi licitum esse q cunq facere / ac sic pleritas desperatur
/ excessus publici regnat in clericis / tam officiorum concedunt sacra
postponunt / superiores despiciunt / et defensores subtrahunt oneri
similiter vt est grm rom ut notū est / quid ergo nō est omnino
pmittere nō deberet / Et ex hys pz ra pe actōmis quod dicit q
quelz actio mala culpabilis punitur dei sua pena / quia iuz
ab homine ia amore / ia adiud deo / qui nullum malū sine
que relt in vltum / Et b t in pma re q one 8a set(ta)na re esse
dendo art° pmo dicat sicut vicium grm est diu so hom ord(ine)m
ergo apud cum sit ordis illorum est punicio / et quia ex porilis
cum grm vadit sibi grm / et aus pz / qz tribus ordinibus subditur
humana volutas / pmo ordini ppe rōnis / tercio n vos sequi medicum rōnis
precipue si sint illuminata / Iuxta id Ecclesiastici spū dei agunt hij fi
lij dei sunt / 2o ordini exterioris hominis gubernatoris / Iuxta id Obedite
ppositis vris / et id Imposuisti homines sup capita nra / hys n.
homo subici tenetur ex ordinacione dei / qz qui ptati resistit ordini
dei resistit / omnis n. ptas a dnō deo est / 3o ordini vniuersali / qz est
diuini regiminis / Vt Adhebreos pmo Deus omnia portans verbo virtutis
sue / qz sicut omnia creat et ordinat / sic et omnia conseruat
Ita dicit Augustinus sup Genesim ad litteram / Virtus dei creantis
cessaret ab hys que creata sunt / et ipsa eorum natura cessaret viri
sz nā / Pena ergo qua nō punit viciū est esse remorsus / pena
qua punit presidens mltiplex est tradita scriptis cum mltipli
ces excessus / pena aut a deo infligitur mltiplex in vita pnt[i]
qz ex vita peccata punit / et punit eterna vita Iuxta id Anima
que exierint ibunt in ignem eternum / Ex quibus elicitur pmo / Et
si homo peccans penā nō intendit / tū lesi pena sequitur eū / Ra
cio / qz illam ordo pturbatus requirit / Sicut n. peccantes esset
extra ordinem / et pte esset ex omni superioritate / et pte essent ex
omni vnitate / qz tū ordo vniuersi nō admittit / nec prouiden
cia dei / Vn dicit b t / malum in actu peccantis est pt inte
ncionem peccantis / qz nullus aspiciens ad malū agit / ita est obli
gacio ad penā / est pt eius intencionē / Sicut ergo hic licz nō inte
dat malum / p se / et tū peccat / ita licz nō intendat penā de tū
venit ad eam ex rone iā dicta / Ex quibus vltimo elicitur qz sicut
tam esse malos / et eos efficere bonos / sicut eciam mala sunt

† Vn dicit b t q alz horum
ordinum p peccatum puitur
vn ille qui peccat / agit
contra rōnem / et contra le
gem hūmanam / et contra legem
diuinam / quod fit q ex
triplicem penam meruit
vnam a seipso que
est conscientie remorsus
aliam ab homine 3am
vō a deo h. i e [illegible]

foda / ecclesia pene iuste et bone sunt / Omnia non solum ab hominibus / sed
et adeo infligunt / Unde dicit quod nullus non potest esse nisi boni / vel
est dictum efficacie / sed dicitur ea ex dispositiva / vel initoria est / Exemplum
bus / talis quod non procedendo capacitate divina ad acta dum pro penis
permittitur / Omnia ut dicit Augustinus libro confessionum / iubet inordinatus animus
sibi ipsi pena est / Exemplum quod ordinem rerum perturbat / actus in hoc et
alia pena mereretur / quod est preter ordinem divinum / Ecclesie pena est ea
pene / nec ibit in infinitum / ut dicit Augustinus / sed tamen est culpa
pena eterni supplicii / solum est pena / nec media aut / sunt culpe et
pene / dicit ergo primum humiliaret / id est diversis penis subiectum esse / Deliqui
hoc est peccando divinum ordinem perturbavi / ordinem divine voluntatis / ordinem
divine legis / ordinem nature institute et ordinem iusticie / dicit enim Augustinus in libro
de diversis questionibus / peccatum est hominis inordinatio / atque perversitas / contra
legem divinam / contra voluntatem divinam / quemlibet nolens ordinem / qui servari
et vetat perturbari omnem / Vel sic prius quam humiliarer per voluntariam
penitenciam / in quo pena inflige ad satisfaciendum / deliqui / id est actualia
peccata non purgans nisi per penitenciam / que secunda post est inferna tabula
post naufragium / Augustinus. xix. super psalmum / id est quod peccante actualiter
modo qui vadit cum deo potente cesso / sequitur humilitas / sed prius
luce xv / iuxta id / si penitenciam non egeritis omnes similiter peribitis / Ecce quomodo prodiga
filius elicit quod suam dei detectio ex sua culpa venit / sibi in utilitate
utilitate nonmodica / Augustinus super dictum propterea eloquium tuum custodivi / Itaque
in hoc versu dicitur divina bonitas ex tribus / primo quod permissio in casu
(struck: valore) / ad dicit deliqui / secundo quod immisit humiliatione per diversitatem
afflictionum / ad dicit humiliarer / tertio quod eloquiorum dei observacionem / ad
subiungit propterea eloquium tuum custodivi / que et servabo propter quod post
tempus ad speciali sequitur / Dicit ergo hic quod posteriori procedit / tu fecisti bonitatem
mecum quod ego non quod ut mihi mittis / et ideo delicta tota esse humilis
et eloquio scilicet / quod tibus omnibus dignus non fui / et quod hic non feci / ideo
deliqui / hoc est voluntate nolui me humiliari / ideo merui ut humi
liaret pena / ideo dicit prius humiliarer eloquium tuum custodivi
/ necessario / non custodiendo humiliaret / dicit enim sancti Bernardus ergo in mendaciam
est ordo / id est custodie / in cuius non observacione culpa processerat
Ex quo hic quod sermone non cum peccatum divino eloquio erat subiectus
(struck: deceratis) / cum et precepta vite et discipline / ut dicit in (...)
vite ut illud / de omni ligno paradisi comede / Discipline
ut / id de ligno scientie boni et mali ne comedas / Sed secundum lectionem
erat in precepto arctatus / et tamen erat voluntarius / Quia precepta sibi non
abstulerat arbitrii libertatem / Augustinus n. non potuisset in o
In sicut angelo in sua conditione data et primo hominem erat
reservata electo spontanei n. hic adoptare / ut aliud / secundo quod ab
inobedienciam divini precepti tempus hoc per (struck: penas) penis puniri

actus
prius peccatum
prius quam humiliaret per
tus verecunde ego
deliqui non verecundo etiam
; quod ad divinam auctoritatem et
virtutis sequitur quem libertatis per
deo obediens hic ad (...)
efficaciter subiectus est eius
data custodire

luce xv

(...) / (...)

90 3a

Ade d[ixit] quia plus obedisti voci uxoris tue quam mee / maledicta ter-
ra in opere tuo / et sequitur pene. Hys sic premissis pono finaliter
quod / totalis racio dictionis humane in custodia divinorum mandatorum
consistit. Unde Math. xix. Si vis ad vitam ingredi in qua omnia repa-
buntur serva mandata / Racio racionis / quia custodiendo divina mandata
ordo divine gubernacionis prohibetur a remone / sic ut fiat sua voluntas sicut
in celo sic in terra. Ordo hominis ut non ferret gubernatorem / sed quod
ex causa hominis. Et est ordo ipsius hominis lex istorum mandatorum
implecio ei diligere deum et proximum / in quibus tota lex pendet et prophe-
te / sicut annullo priori mutuo / generat oppositum / sicut ex peccatis
contra ordinacionem perfeccionis primi / sic mandata faciunt annullo primi
quod illa reciperat / sicut oppositum in opposito / sic propositum in proposito / et
per quos ex vera. Ex quo patet quod inobediencia mandatorum incipit racio
hec est apostoli dicentis / sicut per inobedienciam unius multi peccatores sunt
constituti / sic per unius obedienciam multi iusti / quia obediencie similitas
ut dicitur lib. sec. omnes virtutes includit / non obediencia dei mutatur
per omnia facit et offendit in uno. Ex quo patet quod mandatorum obediencia
separatur ab inprovidencia. Racio quia impletio mandatorum includit fi-
dem spem et caritatem ut dicitur super tota mandatorum pendet
ex fide / sicut dicit lib. 2a 2e quod fidei correspondet donum
scientie et intellectus / mandatum quod fidem oppositum includit
est ut non assumas nomen dei tui in vanum / quia pertinet omne id
in reverencia / quod excellencia dei manifestat. Ex quo ulterius patet
quod mandatorum impletio spem generat. Racio quia opera illa quibus
precepta implentur sunt meritoria vite eterne / sicut allegatum est
/ modo spes est expectacio future beatitudinis / premium ex meritis / per hoc
enim homo liberatur ab infirmitate / quia per hoc spes timorem facit
pro dono correspondenti / actu ostendit ad ardua iuxta illud qui
sperant in domino mutabunt fortitudinem / ubi enim sunt fides
spes / ibi et caritas / quia generat species / ut dicit Glosa super
Abraham genuit Ysaac. Et quia sapiencia correspondet caritati
sequitur quod liberat a malicia. Sapiencia non vincit malicia / quia attingit a
fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter. Et quamvis
dubitetur, quod legis impletio quamquam sedat / ei non solum prohibet
non concupisces / sed quod prohibet multa opera facere ex quo concupiscencia
possit oriri. Hic est qui precepta implet non errat / quia facit
bene / cum illa facit / nulla ei ingerit tediositas / quia spes quod
bene non confundit. Caritate autem omnem concupiscenciam superat / et quod
mundi tempestas parit facere. Ex quo ut Bernardus dicit epistola
cclxxx. cum Ragistri / Si quis in caritate mentem figit
nullo impulsu oritur / et quamvis sedibit a mandatorum semitibus
non opprimit. Epistola 90 ut alibi filicietur. Glosa tua custodium

per in pendo omnia alia / que sunt in mundo

Bonus es tu et in bonitate tua doce me iustificationes tuas

Dominus propheta petit ut cognoscat bonitatem divinam et bonitate
doce me / etiam assignat causam illius petitionis esse illam quia
deus deo in bonitate quodammodo affectant assimilari / quia ipse
bonus est et nos bonos efficiat / id est nos per bonitatem suam doceat
iustificationes / quibus boni efficimur / Vel sic dominus petit doceri
bonitatem / et iam petit doceri modum illum / quo possit fieri bonus
/ Bonus es etiam in bonitate tua doce me / quia modus quo
docemur boni esse / bonitas dei est / Vel sic dominus declarat
[illegible] multiplica ad deum bonitatem / Bonitatem fecisti cum servo tuo
Hic iam ponit originem illam / quia omnes bonitates
/ Bonus es tu / Vel sic dominus est quod [illegible] in duobus consistit
primo in faciendo bonum delectabiliter / ibi bonitatem et dis[ciplinam] / Secundo
in patiendo malum similiter / ibi primum similiter hic declarat
quod utrumque illorum ostendi bonitas dei / Et modo quod hic
pro declaratione / Verum divina bonitas aliarum bonitatum
ac iustificationum origo est / [illegible] et vis [illegible] [illegible]
In quo propheta cognoscit deum esse bonum / et petit quod illa bo
nitate iustificationes doceri / quod [illegible] non est / nisi quod ille in
[illegible] ex inde procedunt / etc. / quia deus est bonum omnia bona
[illegible] et omnia ea bona divina / quia ad deum ordinantur
quibus videtur quod omnia sunt bona bonitate divina / et quia
ipsa omnis bonitas [illegible] omnia que sunt non
sunt esse per esse divinum / sed per esse [illegible] / quod omnia que sunt bo
na sunt bona per bonum divinum / sed per bonum [illegible] [illegible] quod sic [illegible]
[illegible] quanti [illegible] sicut [illegible] omne quod est bonum
ad bonum [illegible] quo omne quod est [illegible] est bonum est / Et
[illegible] sic / prima primo [illegible] captat doctoris [illegible]
benevolentiam / Bonus es tu / quia adolescens volens
doceri [illegible] quod faciendo / possit vitam eternam [illegible] singulare bone
[illegible] captando benevolentiam ut [illegible] Mat. xix [illegible] / [illegible]
ostendit [illegible] tercius in [illegible] [illegible] multi
plicate sunt / prima pars divinum / quia primo ostendit bonorum o
mnium / quia bonus / [illegible] illius [illegible] subsistentia / [illegible] / [illegible] illius
subsistentie singularis / quia tu [illegible] inimit modum docendi in
bonitate tua / [illegible] quo ponit petitionem doce me [illegible]
terminat id est iustificationes tuas / [illegible] quod nondum [illegible]
est bonus [illegible] / quia sibi soli bonitas [illegible] bonus
a bonitate [illegible] / [illegible] quod deus bonus incommutabiliter
[illegible] et incommutabiliter / [illegible] ego deus et [illegible]
/ et quod bonus [illegible] / quia incommutabiliter et [illegible] dicit
[illegible] ad petrum deus [illegible] pro se
[illegible] [illegible] dicit defectum / quia [illegible] incommutabile

ex nichilo productio / si habet profectum hoc non est alio
nisi ex operacione creatoris ¶ Est quod deus summe bonus / quia si
perfecte tunc et summe, si non sibi aliqua posset fieri addicio nec
esset bonum perfectum / nec summum ¶ Est quod deus plene bonus / et est sum-
me tunc plene ¶ Vnde Aristoteles tractans nemo bonus nisi solus deus
dicit de adolescente carne intuente Christum arbitrabatur hominem
non autem plenum divinitatis interpretatur dixit ei nemo bonus nisi solus
deus / at Christus / si me bonum vis appellare / intellige et deum ¶ Est
quod deus simpliciter bonus / quod est sine composicione aliqua ¶ Illa si haberet
partes / tunc sua bonitas esset dependens / et ita plene et perfecte bonus
non esset ¶ Ex quo bonitas totius compositi ex bonitate partium de-
pendet ¶ Ex quo sequitur quod summum nichil addit supra bonum simpliciter
quia bonum et summum bonum sunt idem / ¶ Racio vnum nichil addit
supra reliquum ¶ Quod bonum et summum sit idem ambitum ¶ Racio quando non plus
se vnum quam reliquum, nec vnum extendit se vltra quam reliquum
¶ Et probatur sic, si vnum extendit se ad aliquid vltra reliquum / hoc
est vnum extendit se vltra quam summum bonum / et sicut tunc id non
esset bonum / aut non / non potest dici quod non / quia alias bonum extendet
se ad non bonum / et sic ad summum omnium / si autem ad bonum / et id non
est aliud ab illo / quia si esset aliud / tunc esset bonum / et sic est
idem / habetur propositum / si autem summum bonum extendit se ad aliquid
ad quod se bonum non extendit / tunc non est simpliciter bonum / sed
ex pluribus bonis compositum ¶ Ex quibus sequitur quod bonum non
est communius quam summum bonum. ita quod non habent plures, videlicet summum
bonum / et non summum bonum ¶ Racio est si contraheretur bonum per
summum / tunc fieret bono aliqua addicio, ut fieret summum non non
potest intelligi aliqua addicio / nisi illius quod est preter ipsum / et
ita non erit non bonum / quia nichil est preter bonum / nisi non bonum
/ et sic bonum contraheretur per non bonum ¶ Ex quo vlterius sequitur et
si bonum est communius. non tamen est minoris ambitus ¶ Racio
quia bonum dicitur de omni bono, et summum bonum / non dicitur de omni
bono / et tamen ex hoc quod dicitur bonum, et non summum bonum, non ad
plura se extendit quia de quibuscumque bonum dicitur ad illa ex-
tendit se summum bonum in causando ¶ Et ita [illegible] in septo sum-
marum quod duo bonum et summum bonum conveniunt sicut di-
versitate communis / sed quod vnum non habet ampliorem ambitum
quam aliud ¶ Ex quibus patet vlterius quod bonum non potest in creatura
dici, nisi contemplato summo bono / quia alias ubi bonum illorum
extenderet se ad aliquid / ubi alterum non conveniret / quod est
contra dicta / et eciam quod ubi effectus invenitur / quo non invenitur causa
... / quia quo habent essencialem condependenciam ¶ Sicut est simile
de ente sive de essencia / sicut de bono / et de summo bono
¶ Sicut ut dicit Boecius circumscripto primo ente / adherent

¶ aliud cum sit aliud sequit(?) deret / tunc summum et
bonum per addicionem / et non est simpliciter bonum /
Ex quo patet primo quod bonum
et summum bonum sunt
idem realiter

potest intelligi homo sub ratione hominis / hic autem non / quia cum loquimur
de re secundum suam essentiam cognitam de ea absolute / sed cum loquimur
de bono / loquimur de eo secundum causam / id est non aliquod bonum dicitur
quia est a bono et ad bonum / Cum non dicimus aliquam rem
esse bonum / significamus quod est a bono summo / sicut a sua causa
et in ipso tamquam in conservante / et ad ipsum tamquam ad finem suum
ultimatum / ideo nullo modo bonum potest intelligi sine summo bono / Ergo
sequitur quod summum bonum omnis boni bonum / quia nullum bonum potest
intelligi sine summo / Secundo quod summum bonum intelligibile est bonum / quia
ipsum sit in omni bono quod a nullo comprehenditur / nisi a se ipso
Tertio summum bonum est ineffabile bonum / verius non secundum Augustinum cogi-
tatur quam dicitur / et verius est quam cogitatur / unde quod Boetius unde philosophi
deus est bonum quo melius excogitari non potest / Hoc sic declaratur
ponitur hec prima conclusio / Et si bona sint multiplicia / actu solus
deus simpliciter est bonus / Secunda probatur conclusionis patet ex hac divisione
quam ponit commentator libri Boetii de hebdomadibus de omne bonum
aut est ~~est~~ ~~[illegible]~~ bonum absolute / aut secundum comparationem / tamen quod dicitur ad secundum usum
dicitur bonum / cum usus boni / bonum absolute divinitate capitur secundum divinitatem
convenit indivisionis actus a potentia / quia hoc est absolute bonum tota
Autem ergo est indivisio actus et potentie / que sunt idem omnimodo / sed
sic est indivisio boni in deo / quia actus et potentia sine perfecto
et completi idem in deo sunt / Ex quo sequitur quod divina bonitas est
purissima / eo quia est purus actus pura delectatio pura vita
quo nulla sed admixtione potentie [illegible] actum dimisse / Ex hoc ex inde
sequitur quod dei bonitati est omnimoda potentia / quia si non omnia pos-
set / tunc haberet impotentiam ad aliquid / quod est contra illud dictum
primi [illegible] omnia quecumque deus voluit fecit in celo et in terra / Ex
quibus patet tertio divine bonitati immensa copia est coniuncta / quia si
aliquis [illegible] possideret et potentia omnibus subterfugeret / omnia ergo
in se continet actum / omnia potest actum / omnia facit actum / Ex quibus concluditur
divinam bonitatem esse actum [illegible] infinite / Item de isto membro / Sed
aut est indivisio actus et potentie / que non omnino sunt idem / sed divisim sunt
in creatura / hoc triplex / quia aut est indivisio actus et potentie rei
secundum [illegible] quod res est / sic bonitas nature / sive bonum nature quod numeris multipli-
catum est / aut est indivisio actus et potentie / non secundum esse rei / sed
secundum actionem ipsius rei / sic est bonum in genere / quia forma actionis
generalis contracta ad materiam non [illegible] vago dicitur bona in genere
ut pascere esurientem / Si autem est indivisio actus et potentie / non
secundum quod res est / nec secundum formam seu actionem / sed secundum actum / cum
actionem illius rei acquiritur / hoc fit triplex / quia aut ille actus
principium sui habet in nobis / sic est bonum moris seu bonum
virtutis politice / quod acquiritur voluntaria consuetudine
Aut principium sui habet extra nos solum / et sic est bonum gratie
eterne / cuius solus deus est principium / Aut principium habet sui intra

9o p[unctu]s

nos partim / et ptim extra nos / sic bonum gre quia 2m Bud / et
inf[...] d' adulis / ad habendum gratiam requirit[ur] infusio dei et consens[us]
nr / Si vero bonum consideratur 2m usum hoc contingit dupl[icite]r / q[uia]
considerando bonum generaliter / non curando / si sit creatum / aut incre
atum / sic sunt tres divisiones boni / scilicet honestum utile et delecta=
bile / Honestas n[am] est ymitis rationabilis q[uia] ro[=ratio] monet in id /
Delectabile est concupiscibilis quia concupiscentia voluntas [...]
ducit in id / Sed utile est irascibilis / Utile n[am] includit non solum
consonis sed etiam tristabile / et per hoc arduum et difficile / ut resecatio
nes / amare potiones que conferunt ad sanitatem hec n[am] et simi
lia quadam animi strenuitate appetuntur / Si aut[em] bonum contrahitur
ad bonum creatum / Sic aug[ustinus] accipit divisionem boni / 2m triplicem
divisionem in li[bro] de libero arbitrio / dicens quedam bona esse maxima
quedam minima / quedam media / maxima bona virtutes sunt que
licet non utuntur tamen eis non contingit male uti / media bona sunt
potentie anime que eis utuntur et eis bene et male uti contingit / Sed
minima [...] q[ui] non utuntur / et contingit eis bene et male uti
sunt res corporales et carnium spes / Dicatur sic bonus est in / dico
deo non bonitate creaturarum / sed per bonitate illa absoluta / Ex
quo ergo primo est deus non est bonus bonitate creata / ro quia
bonitatibus creaturarum non indiget / Iuxta id ps[almi] bonorum meorum
non eges / Sed deus non est bonus per aliquam virtute acquisitam / a-
lias n[am] sibi aliquid advenire posset quod prius non habuisset / Sed
deus non est per aliquo accidenti bono / q[uia] nullum accidens cadit
in deo / Et greg[orius] dicit quod deus non per aliquo accidenti bono / sed
essentialiter bonus est / et est per se ratio 2a / q[uia] dicat quod deus
ipso est bonus / Hac dicuntur b[eatus] t[homas] libro primo contra gentiles c[apitulo]
xxxviii / Sed deus omnino simplex in quo non est dilatum / ideo sua boni
tas aliud non est nisi ipsemet / q[ui]natus quia si aliud esset / ad
simplex non esset / et sic dicit in ps[almo] quod bonus ipse deus / Et Jeremias
dicit / bonus est dominus sperantibus in eum anime querenti illum / Et Math[ei]
xix Nemo bonus nisi solus deus / Ex quibus sequitur quod nichil
est equale deo in bonitate / ideo quod nichil convenit deo et crea
turis [...] et primo quia ut dicit [...] / quicquid predicatur de deo et
creaturis predicatur non univoce / quia prius de deo / et posterius
de creaturis / Exemplo sequitur quod homo respectu dei comparatione dicitur
esse bonus / ideo non eadem ratione / omnia n[am] que dicuntur de deo / dicuntur
de eo essentialiter / dicitur n[am] deus ens quod est sua essencia / dicitur bonus
quod est sua bonitas / de aliis autem dicuntur 2m participationem / sicut n[am]
non dicitur homo quod ipse est sua humanitas / sed quod habet humanitatem
[...] Ex hoc sequitur quod in deo non potest esse aliquod malum / ut b[eatus]
Thome est / de illa quia divine essencie malicia opponitur / ideo
bonitas eius est eius essentia / ergo carere non potest / quando quidem m[alu]m
quod est oppositum alicui quod sibi competit ipsa manet sicut

tamen non potest competere irrolitas / aut insensibilitas quemadmodum est
homo / Dicitur ergo homo est bonus tamen sed sine aliqua mali admixtione
iuxta illud absit deo impietas et iniquitas ab omnipotente ut dicitur
Job capitulo 34 Deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle
Sed quomodo multitudo bonorum eorum quod tanta multiplicitas et multi-
plicatorum diversitas stare potest cum simplicitate divine bonitatis
Ex simplicitate enim bonitatis et ... unitate deitatis / quid ergo
individue unitati competit multitudo / Advertendum quod ... consistere [in esse boni / dicunt bonum est ...]
... non ... deus bonum est sui ipsius diffusivum [illegible]
... creatorum aliquam in deo ponere
multiplicitatem licet enim in creaturis multe sint bonitates / et omnes
sint ipsius dei / actus dei bonitas est simplicissima / quia non sic ex-
... deus bonitate sua distribuit / ut uni dat unum / et alteri
aliud ... sed sic / quod cuilibet creature sue bonitatis vestigium / et similitudinem
indidit / Ex quo patet primo quod quelibet creatura gerit similitudinem
creatoris secundum beatum thomam super sententiis quia ad perfectionem operis requiritur
ut producatur in similitudine agentis / quia enim effectus gerere debet simi-
litudinem sue cause / ... distinctione xxx ... dei facta sunt opera
... ergo ut in se dei reperitur similitudinem / Ex quo patet ulterius quod
omnes res imitantur divinam bonitatem secundum quod quelibet omnis res / est si-
milis divine bonitati / et eam non attingit / quia ei est equalis / nec
divinam bonitatem potest assequi simpliciter / nulla enim creatura est sua bo-
nitas / sequitur quod omnes res divinam bonitatem sequuntur et sic imitantur
... ergo bonitatis pedissequa sunt / illa autem est prima / Ex quo
arguitur primo / quod omnes res assimilari nituntur ut patet ... bon...
... non in esse / sed in operari voluit enim ut dicit beatus thomas
libro 3o contra gentiles res a deo producte esse aliarum rerum
cause / ita sicut ergo bonitate est quod aliis esse largitur / sic
deus omnia voluit esse similia in bonitate / ut quod esse pos-
sent cause esse aliorum / Unde dionysius dicit tertio capitulo celestis ie-
rarchie omnium divinius est esse cooperatorem dei et apostolus prima ad
corinthios iii dicit nos esse adiutores et cooperatores dei / Ex quo
patet quod deus est finis ultimus rerum / secundum quod quelibet omnes res ten-
dunt in similitudinem dei sequitur quod est earum finis / Dicit enim
beatus thomas ubi supra / omnes res sunt propter similitudinem dei q...
sequendam / patet enim ultimum finem / omnia enim per motus suos et actus
tendunt in divinam similitudinem / Nec obstat hoc quod deus est principium
omnium rerum / Sic enim est earum principium / quod et finis sic enim deus
obtinet primatum in causando / quod omnia que sunt sequuntur
in essendo / quia finis dicitur esse primum in intentione et ultimum in
operatione / Finis enim dicitur quod unaquaeque res suo
motu vel actione intendit / sic deus est finis / quia aeterna
quaeque res suo modo obtinere intendit / Dicitur ergo bonus et bo-
nus quia ipse fecit nos et non ipsi nos / Una enim bonitas

ad omnia creanda ipsum promovit / quemquid .n. est entitatis / quicquid bonitatis
dicit sed in septo primi in creaturis totum active est Ex quo sequitur
defectus in creaturis, non obsistat bonitate creatoris Ratio est, quia
omnis defectus creaturis non venit a creatore sed propter creaturas / quia eo
quod ex nihilo create sunt Et bonus es tu non solum eo quod creasti sed
quia omnia tua omnia fecisti similitudine non solum operis sed et modo operum
proclamat ipsius bonitatem Ex quo sequitur quod deus omnium rerum non
est causa omnino equivoca / quia cum forma quam in eo est, omnis
sua sapientia divina omnis sapientia iuxta illud omnis sapientia a domino
deo est / et omnis potencia originem habet a sua potencia / sicut
omnis potestas a domino deo est / Similiter nichil bonum est / quod
ab ipso non processit Genesis Vidit cuncta que fecerat / et erant
valde bona Et bonus es tu non solum quia fecisti tibi omnia similia
quod omnia que fecisti sine te constituisti / ut quia te sine
omnia habent denominacionem suam .n. sunt bona ipsum quod bonum
Ex quo habetur quod omnia propter seipsum creavit altissimus / hic est sa
pientis / et ipse deus solus dicit Apocalypse Ego sum alpha et o .n. prin
cipium et finis Est deus bonus se / et quod ex hoc quod est causa omnium
in triplici genere cause videlicet efficientis formalis et finalis Bonus ergo
es tu et in bonitate tua .i. creatura tua bona non essencialiter
sed participative Doce me sed cognoscere et amare bonitatem
potestatem et sapientiam tuam Circa quod ponitur quod notitia scilicet ho
licet impressa notitia et amorem creatoris / actu ad illa in
homine accipit quod creaturis / prima ratio est boecii / qui dicit quod in
serta sit nobis veri boni quod cupiditas Ergo dicit Sapientia quod
quod notum est deo manifestum est illis Romans primo .i. cognoscere
ducti racionis quod deus in se sit cum non possit cognoscere quod est de deo
cognoscibile Et patet per philosophum quod multa de deo ducti racionis cogno
verunt Et Augustinus ad paulinam loquens de videndo deo dicit
Si queris utrum deus possit videri, dico quod potest Si queris
unde sciam, scio quia dico quod in verissima scriptura legitur
Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt Ex quo arguitur primo quod
racionalis ad dei cognicionem voluerint perficere sed in sua puritate
te conservari / sed Augustinus quod non nisi a purgatis mentibus co
gnoscitur Debet ergo anima tertium ponderis, numeri et mensura Si quis
ducti racionis voluerit de deo cognoscere / sicut ait tunc claudianus in
nobis rebus spiritualibus ponit similitudinem dicens / mensura
cum appetitu eius in quod tendit Augustinus / Si sunt ergo anima in
eius potencie / scilicet in intellectu, memoria / et voluntate / quibus
capax est numerus ponderis et mensure Capacitas ergo racionis
est moderanda, virtutes ad cognicionem requisite sunt ha
bende / et appetitus ab infectione est custodiendus / sed Augustinus
super Genesim ad litteram dicit quod mensura est moderata

ne

s

9o 2a

volverunt

in ad quod est agendum progressio. Secundus motus est collatio
istarum virtutum, quia a stulticia ad sapientiam fit progressio.
Sed pondus est amor, quo fit ut unum alteri in electione prepo-
natur. Ex quo sequitur primo quod primi non sunt simpliciter noscendi sine
amorem. Racio quia simpliciter cognitio actualis est et procedit
ex usu potenciarum anime, non primi nondum sunt usum potenciarum.
Ex quo habetur quod peccatores non sunt simpliciter cognicionem dei nec a-
morem. Racio licet sunt usum potenciarum, sed non regulatum,
quia efficiunt in ea que nec nec conveniunt, et parcius absque
dei mentione, sed si usus licet quo expressio cognicionem et affe-
ctionem ad summum bonum soli boni habeant, quia ab ipso quod sciunt non
sunt et diligunt ex impressione naturali et in habitum et sensum
ex prava electione appetitus non errat, sicut mali. Et id
solum sunt illa duo vocata etiam habitu, quia quod errantes beati
esse volunt. Ex quo sequitur quod si mali volunt esse beati, non
tamen recti esse dicuntur, correlarium sequitur illius solucionem, quod quo
voluntas malorum tendit in summum bonum, quare non est re-
cta. Dicit Allexander esse recta, sed esse effectiva, quia ergo non ex
voluntate deliberativa, sed solum ex naturali tendunt in summum bonum
non racione rectitudine. Item quod noticia sunt dei in habitu id est
naturali, sed ignorancia in perversitate opinionis, quia putant feli-
citatem esse ibi ubi non est. Sic non est de bonis qui devoto
plus exercent naturales potestates per cognicionem summi boni, tanto
magis et clarius cognoscunt. Dicit ergo iste: Deus in bonitate
tua, id est ex istis bonitatibus que ante concessisti doce me, scilicet
cognoscere magnificenciam tuam. Non tamen in hiis est sistendum, quia
homo ex puris naturalibus non potest assequi beatitudinem. Racio beati
Thome, quia beatitudo omnia naturalia excedit. Ideo dicit Zappus (?)
concordancis (?) quod habitus ex creaturis ad cognicionem et amorem innata
contemplacione dei. Hec patet quod est apostoli dicentis: invisibilia dei
per ea que facta sunt conspiciuntur, sempiterna quoque virtus eius et
divinitas. Et quod est quia ut dicit Allexander de Halis in septi-
mo (?) cognicio nostra in statu presenti est per modum compositionis (?)
quia imperfecta nostra apprehendit deum, qui est simplex forma, non
per modum simplicitatis et simultatis, sed apprehendit eum quasi di-
visum (?) in multis effectibus sicut videmus in multis singularibus
Ex effectibus ergo, et ita unum ex multis cognoscitur deus.
Ex quo elicitur quod gradus ponitur cognicionis dei ex creaturis
Ideo quia ordo ponitur in creaturis, ergo et cognicio, que
ex eis recipitur, ordinata est. Unde ex illis que sunt inferiora
ut illa que sunt tantum esse, quod modicum cognoscitur deus,
ex illis vero que sunt esse et vivere plus, ex illis vero que
sunt esse vivere et operari adhuc plus, ex illis que sunt
ultra hec in perfecto super plus. Non in cognicio dei ex creaturis

modicum

est confusa. Ex quibus cognicio talis crescit quod diversa pre-
sentacione dei in creaturis, quod quo enim deus in creacione est aliquid
assimilaverunt, eo uni creato contulit plus de esse quam alii, et
uni contulit plus de bono quam alii, unde quedam creature dicuntur ve-
stigium dei, quedam similitudo dei, et quedam dicuntur facte ad yma-
ginem dei, et ita philosophi secundum quod maiores invenerunt in rebus naturalibus
divinas, et secundum quod devenerunt ad intimiorem cognicionem spiritualium, secundum hoc
creverunt in proposicionibus suis de cognicione spiritualium rerum. Ex quo
isto habetur quod deus potest cognosci citra immensitatem sue excellen-
tie, quia potest cognosci per creaturas secundum gradus, quamvis nunquam divinam immen-
sitatem attingunt. Notat hic Scotus in scripto super i. cogni-
cio de deo est duplex, quedam est per modum posicionis, alia per
modum negacionis, vel una quid est, alia quid non est, cognoscitur
quomodo deus cum dicacione cognicione predicationis cum dicitur eternus
i. sine principio et sine fine, similiter cognoscitur quanta sit per plecione
eius de incircumscriptus per negacionem loci et ubi, similiter quanta
sit virtute, ad dicitur immensus per abnegacionem mensure virtutis eius.
Secundo cognoscitur quanta sit eius magnitudo atque quo dicacio
vel cognoscitur deus in sua immensitate, scilicet est immensus, tamen quid
est et quanta sit eius immensitas cognosci non potest, tamen quia hec
cognicio per creaturas non est sufficiens ad assecucionem salutis.
Est enim magne difficultatis, est insuper magne subtilitatis
et acquisite est scibilis quod erraverunt in cogitacionibus suis, quia
estimabat se tali cognicione deum comprehendisse, ideo ad al-
ciorem cognicionem dei debet procedi. De qua subditur in hac
Voce me iustificacio tuas. Circa quod notandum quod triplex
est dei cognicio que iustificat vel innuit virtutum cardinalium.
Prima est que est fidei de qua dicitur fide purificans corda
eorum, Actuum xv, fides enim ut dicit Thomas secunda secunde respondendo
secundo ad questionem unam facit tendere in id quod est supra se scilicet
in deum, et ita erigit hominem supra omnia corporalia et
elongat eum ab eorum permixtione et sepius reddit eum
purum, scilicet purum dicitur quod est rebus vilioribus impermixtum.
Nec obscuritas fidei quo ipso est enigmatica dicit aliquam im-
puritatem anime, scilicet non est culpabilis, sed cum ad nullum
defectum anime secundum statum presentis vite. Ille Ex quo dicitur
quod necessarium est homini recipere per modum fidei non solum ea que
sunt supra racionem, sed eciam ea que per racionem possunt cognosci, ut
est beati Thome prima parte questione 2a in responsione ad questionem articuli
et racionem ponit triplicem, primo ut homo citius ad veritatis cogni-
cionem perveniat, quia cognicio dei per studium longa est. Secunda ut cognicio
dei esset communis omnibus hominibus, multi namque in stu-
dio sciencie proficere non possunt. Tercio propter certitudinem, quia ...

// Nota sicut tempore quo vixit
solet quosdam secretos viros qui
dicunt quod tam sanctus fuit
unde de illis prius quod
qui sepius devorata
est //

// Nota 2o

in divinis rebus humana Racio in multis est deficiens. Unde philosophi non solum erraverunt sed senserunt contraria sibi ipsis. Secundo cognicio Dei est ipsius spei, que apprehendit Deum ut bonum ardui
possibile tamen pro se haberi et ut adiutorem ad omnia illa perficienda que requiruntur
sunt necessaria ad illius boni assecucionem. Ex quo eciam patet quod spes
tendit in Deum, modo alteri quam fides. Nam fides proponit nobis Deum
ut finalem beatitudinem, et ut remuneratorem. Dicitur enim ad Hebreos XI
accedentem ad Deum oportet credere, quia est et quod diligentibus se remunerator sit. Spes autem tendit in id bonum finale adipiscendum,
et sicut in quodam adiutorium efficax ad subveniendum, ut dicit
beatus Thomas secunda secunde questione XVII articulo secundo ad tertium. Et
illa magis est illuminativa quam fides. Tercia cognicio Dei habetur
per caritatem. Racio est: nam per fidem cognoscit Deum ut bonum finale, et per spem ut nobis bonum possibile, et quantum invenitur per adiutoria
ipsius Dei, ita amamus eum, quod est caritatis. Dicit enim beatus Thomas ibidem
in responsione ad primum articuli questionis XXIII: amor fundatur super
communicacione caritatis, et allegat illud: fidelis est Deus
per quem vocati estis in societatem filii eius. Ex quo arguitur quod amans
Deum maiorem sui habet cognicionem quam credens Deum. Secundo quia amor
presupponit cognicionem, nichil enim amatum nisi cognitum. Unde ipsi id quod
cognoscitur amatur, magis cognoscitur. Racio quia amor unit cum
amato. Quanto autem est maior familiaritas boni, tanto maior vicinitas, et sic amor possibilis ad cognoscendum. Ad
sic posita ponitur quoad tercium. Cognicio ex creaturis ipsius amantis
cognoscentis iustificare non potest nisi habitis cognicionibus precedentibus. Racio, cognicio ex creaturis per eum innititur, cum accepta
cognicionibus earum, quia non qui vult ex creaturis venire ad cognicionem
Dei, quod considerat creaturarum naturas, gradus earum in bono, causas
ordinis et similitudines, ut supra dictum est, modo notum est, quod ille
qui sic progreditur profunda creaturarum perscrutatur, et sic in eis
haberet immixtum animum et per consequens impurum. Hec autem virtus elongat
animum ab istis inferioribus, que sunt quasi certa ostensiva invisibilium
rerum. Ex quo concluditur quod omnia creata obmittere qui vult ex Dei
cognicione iustificari esse. Hec sentencia est Wilhelmi in libro de
universo, qui libro dicto sic ponit exemplum, sicut ancille deducunt sponsam
scilicet ad sponsi cubile, et cum intrat sponsa ad sponsum, ancille repelluntur, sic creaturarum administracione bene cogitantium
deducuntur. Sed cum ad illa veniunt repellende sunt
quia ex intimis ad maiorem cognicionem deveniunt. Ex quo sequitur
quod cognicio Dei iustificativa non procedit ex sensitiva. Racio
est quia illa que subsunt fidei non cadunt sub sensu, quia ex quo
fides est argumentum non apparencium. Ad Hebreos XI. Et ita beatus Thomas dicit secunda
secunde questione prima articulo 4. Qui vult cognicionem fidei a cognicione
principiorum quorum est intellectus a cognicione conclusionum, quia

fac quia principia que sunt per se nota sufficienter monent intellectum ad sui cognicionem / dicit quod noticia conclusionum coartat intellectum magis ad assensum conclusionis intellectus autem noster hiis que sunt fidei non ita assentit / quia sufficienter ab eis monetur et necessitatur / sed assentit eis cum quadam electione. Ex quo patet primo quod cognicio fidei est voluntaria / ideo quia vadit cum electione. Secundo quia sunt illa divisa quibus procedit electio fidei / primum est cognicio sensitiva / secundum est cognicio donativa / tercium cognicio que procedit ex voluntate prima. Dicit ergo non obmittens illa que sunt ipsius sensibus et videns assentit illis que sunt prime veritatis / et sic sine formidine de opposito / quia stabiles sunt / ille assensus fides dicitur / et ille solus iustificat / quia non ex electione supponit sed prioribus. Et consistit electio quod cognicio creatura que sedat intellectum ab hiis que fidei sunt / creature enim facte sunt in muscipulam insipiencium Sap. xiiii. et Augustinus in sexto super Genesim dicit quia non est propter creaturam / sed propter infirmitatem nostram sed propter cum quem absolutum creatura in eis sepe quiescendo / sicut in fine. Dicit ergo Doce me quoniam in deo sit in quolibet creatura essencia / potencia / potestas / nisi aliquam cognoscit / quia non omnis obicitur ut obiectum intellectus / ut cognoscitur quod ergo petit quoniam bonum est / ut sibi sui noticiam dant. Doce ergo me ut illam cognicionem que habeo ex creaturis transeam in te deum creatorem / quia cognicio angelica non habitur. Unde dicit B. Augustinus cognoscit divinam bonitatem relucet in creaturis / non tamen ex creata procedit in cognicionem creatoris / sed ergo et B. in sua lectura super libri distinctionis tres ponit tres modos cognicionis dei ex creaturis / primus est per causam / secundo enim quod creatum est ab alio / ideo vadit ad sui cognicionem / sicut enim quod est deum ex illo quod recipit processus in se / tercius est primo et sic procedit non ex illo quod est receptum / sed secundum recipiendi / enim in perfecto semonetur a creatore / et dicitur ad hoc quod quod est receptum in creatum perfectius est in creatore / et ille dicitur tercius modus cognoscendi / quia dicitur per excellenciam / sed iste petit amplius doceri dicit Doce me iusti / id est deus ad cognicionem fidei qua fide suscipitur prima quod ex gracia sit remissio peccatorum

Multiplicata est super me iniquitas superborum ego autem in toto corde meo scrutabar mandata tua. Superius ostendit quod ex bonitate dei iustificamur et admissificamur deo vnimur. Hic iam declarat in istis iustificationibus malorum hominum perversum affectum / quia enim sunt iniquitatis pleni non iustificati non possunt esse pacifici / et quia sunt superbi et ideo bonis invidus ubi prius multiplicatur / vocatur superbus. Dictum est quomodo sit quia ad bonitatem deum vnimur et bonitas. Hic iam declarat divina facta opposita ut contra mixta se posita magis elucescunt per superbi declaratur prima bonitatem ex qua omnia alia veniunt. Hic ostendit quod eorum hominum malicia est occasionalis ex bonitate aliorum procedit scilicet ex ipsius iustificationibus / causa iniquitas

superborum processit / Vel sic supra declaratum est quod bonitas dei o
stenditur per operatione bonorum delectabile / et per patiencia similiter malorum
hic hic ponit ad practica / quod non obstante eorum malicia divina
servata mandata illum in hoc perdit de stabilitate sua intra adversa
Vel sic supra posuit peticionem et exaudiendi multiplicem racionem / hic
ostendit petendi necessitatem / que est duplex / prima est adversariorum
multiplicatio / secunda eorum quia sunt in consensu coadunacio ibi coagulatum est
Et modo quod propter malicia multiplicata iniustorum possit stabilita
tem in unitate / quod dicitur / patet quod versus isto / et sequitur in quibus psalmista
dicit se servatum divina mandata / cum iniqui multiplicarentur et
eam abdicarent dicit se meditasse lege sua / Et Ambrosius dicit
nulla nocebit adversitas / si nulla dominatur iniquitas / In opposito
videtur de multis de quibus scribit / Eusebius in ecclesiastica historia quod
timore penarum a fidei sinceritate discesserunt temporibus ut dicit
plures ecclesia doluit / quam illos quos per martirium amisit / Et
dominus ecclesia hec et quod non odit multi iniquorum / quo ad malicia ab se
Multiplicata est iniquitas / secundo quo ad pœnas de superborum /
Hoc ostendit suam confirmacionem / primo quo ad integritatem cordis
de in toto corde meo / secundo quo ad utilitatem occupacionis de
servatabor mandata tua / Attendendum prout dicit beatus gregorius
super secundo moralium quod deus licet suos necessitat pugnatores / tamen
medit eis temptata contra hostes / unde Job primo temptatur necessitate
preconum / secundo ablacione bonorum / tercio impugnacione amicorum
sic et hic primo psalmista humiliatus est adolescens / hic ostendit
quod impugnabatur ab hominibus malis / Ex quo patet quod in
temptacionibus amicorum est ordo / unde quod ibidem dicit beatus gregorius
quod diabolus accepta potestate temptandi tempus aptum et modum exquirit
unde beato Job aucta est mesticia gemitum non solum per causas
dolorum / sed etiam per particula meciorum / cum non dicitur Boves arabant
audito fructu operis crescere debuit vis doloris / audiens enim
voluit quod asine sete rapte sunt / ut per fecunditatem eius animus
amplius vulnerasset / et quod multa inculata sunt et subita et sucessive
in gravius feriebat / Ex quo habetur quod deus in temptacionum dimi
sione spem ponit victorie dicit namque gregorius ubi supra mala
multa eo sanctis eveniunt mira conditoris gracia sic tamen dimiduntur
/ ne si undique ferrent celi cunctos frangerent / Est ergo circa hoc primo
attendenda divina fidelitas quod non patitur nos temptari supra
quam possimus ut dicit apostolus / secundo ipsius sapiencia in ponderacione
nostrarum virium / Inxta proba me deus et tempta me
ac si diceret gregorius deus probus viso inspice / et tunc ut ferre valeo
temptari permitte / tercio ipsius mira dispensacio / prima ut gregorius
dicit quod diabolus ad deceptionem conceditur sic temptato homini
ad augmentum muneris suffragetur / Ex quo colligitur quod victoria temp
tacionum diminuit non minimis multa triumphorum ita quod nisi ille
morietur vincentes sancte / Sed si simul omnia convenirent / Racio gregorius
quia si hostes primo vincitur / victis iterum ad impugnacionem

animas / generat fidelis famulus ex mirabilibus victor consistet
cuius hostis victus iterum se erigit et nova bella comparet / Sic non
cessat utriusque vigilancia / sic invigilancia sollicitudo / secundum
sollicitudinem hostis calliditas / et hominis circumspectio / sic hostis
in impugnacione durities / et hominis in resistendo fortitudo / Ex
quibus patet / quod multiplicacio temptacionum fecerit constanciam non evitat
illa quia perseveraverit usque in fine hic salvus erit Mat. x / Dicit
dicit ii Greg. lib. 2o moralium tractans illud Job primo Effugi ego solus
ut nunciarem tibi / ipsum Job in ira contra deum concitat / Sed prava mens in
consolacione divine gracie requiescit / provocat eum / ut iniuria creatoris
superbiret / ipse vero non ad contrarie portam fugit et dimisit temptata
ut paulatim dolor crescens se in eius corde non caperet / et in blasfe-
mias erumperet Sed fortis vir dolorem sentiens / deum non contempsit
et rerum nimium dolens non peccavit / Et licet utrumque incidit de-
lectiones explevit / filiis suis luctum impendit / et ut gemitu
cetum complevit / Unde qui in terra iniquitates superbiunt / tem-
ptaciones demonum / quorum superbia ascendit semper / Et dicit iniquita-
tes / non respectum dei / qui non deo volens iniquitates sine ex-
cessu permittit iuste permittit Iuxta illud Iustus deus / et sequitur
captivitatem mittens vestram eius / nec sic hominis quia peccatis ad meli-
ora deducuntur Iuxta illud Iacobi gaudium existimate fratres cum
in varias temptaciones incideritis / Et sequitur de paciencia Job re-
cessit a demonis quia dicit Greg. qui ad temptandum venit
sui desiderii effectum implere et ad miliciam sue voluntatis venire
contendit / Ex quibus sic premissis ponitur hic quod prima / multiplicacio
temptacionum a demone non evitat statim mentis a divina lege
Racio prima / quia non evitat eam a virtute humilitatis homo in tem-
ptacione / sed permittere iustificat / quod se ipso profitetur venisse tem-
ptacionem tamen / Et ut dicit beatus Greg. lib. ii moralium tractando illud
non peccavit Job labiis suis post eius / custodit cogitacionem anime
et stetit in constancia / ne lingua in contumacia proruperit / nec ange-
let se asserere innocentem / nec iusticiam ferientis accusavit / Et
ex omnibus patet temptatus conservat humilitatem / Unde et ex isto
data est temptacio in custodia humilitatis / et notum est quod vera
humilitas subicit hominem in omnibus divine legi / Et quod non tem-
ptacio a demone sepe non deducit hominem ad primum motum
superbie / Racio est quod temptacione homo crescit in humilitate vir-
tute / Unde dicit Greg. temptacionibus deprehensus / tacito cogi-
tacionum motu potest in peccatum non labi / Et vero hic procedit beatus
Greg. ibidem dicit quod et si demones deo volente servire
per temptacionem probat / boni tamen angeli adiuvant / et si mali gravant
boni tamen sublevant / sic ergo temptati non deiciuntur in culpam / quia
sublevant / nec ebuliunt in superbiam quia adiuvant / Tercia vero racio
nis est / quod homo temptatus non privatur virtute paciencie / Unde

9a pars

Eum ut Gregorius dicit temptatus hostem superbum humilitate
vincit et dolores temptacionum vertit in laudes creatoris / sic et con-
dolem virtute paciencie superat Unde Jacobi primo temptacio probat fi-
dem / et probacio fidei pacienciam operatur / paciencia autem opus perfectum
habet / quoniam autem perfectus est qui paciens non obmittit aliquid [illegible] / qui
si obmitteret / nec paciens nec perfectus esset / qui enim in uno offendit
fit omnium reus / Ex quo sequitur quod homo in temptacione positus mi-
litat spirituali fortitudine munitus ut Gregorius vi° libro moralium hanc
fortitudinem dicit ex consideracione eterni premii in sanctis consurgere
Ideo enim laboriosa tollerant quod premium expectant / quod enim ex do-
lore imputabile [illegible] consideracione commendatur / longa
Unde Apostolus multa enumerat que erat perpessus / et subdit gravati sumus
supra modum et supra virtutem ut et tederet nos vivere / omnes
quasi iam defecissent in viribus / set aspiciens ad premium sudores quos
tersit hinc eos remuneratos / Dicit non sunt condigne passiones
ad futuram gloriam que revelabitur in nobis [illegible] Non ergo accepte
vincitur qui in temptacionibus persistit / ex eo quod militat / militia
enim est vita hominis super terram Job vii° capitulo Et in tanta afflictione
deficiunt / quasi accincti robore ad finem laboris aspiciunt / sicut
sicut dicit in tenariis [illegible] Decem sunt [illegible] supra / Decima
congressionis est / quod homo ex temptacione non servat virtutem per-
severancie / quia si aliquis deficit / ideo nec veram humilitatem
nec veram pacienciam habet / Perseverancia autem ex hiis colligitur
Primo ex vigilancia qua homo temptacione eruditus assurgit
ut mentem sollicitius ad certamina preparet / Secundo ex discretione
qua videlicet homo ad ulteriora certamina paratus subtilius distinguit vir-
tutes avidius ne in aliquo reprehensibilis inveniatur / Tercio
ex instancie devocione / quia discrecione ex vigilancia crescente
[illegible] agimus / quasi irata mente districtius vindicamus
[illegible] non tota elacio corruit / nec cogitacionum superfluitas ab
animo cadit / Quamvis autem cogitaciones non sparguntur homo se
ad unam intencionem ligat / et sic perseverat / Ex quo sequitur quod homo

vincitur

et si totiens temptatur / numquam tamen ab acie belli repellitur / Racio
ex prioribus / quia semper se erigit / quia se premunit / semper de se
meliorem vindictam exquirit / et adhuc se recolligit / ut numquam
retrocedat / ergo constat / et congressum sic munitus expectat
Unde Gregorius 7° libro moralium tractans de Job primo / sit nomen
domini benedictum capitulo primo Et licet nos hostis tot nos iaculis
ferit / tot temptacionibus affligit / sic quod quottidie stamus in
acie / quottidie tela temptacionum excipimus / et nos quoque contra eum quot-
tidie iacula mittimus / si confessi tribulacionibus humilia vindicamus
Unde dicit iste multiplicate sunt super me licet non in felicem in
temptaciones licet eas non optaverim / periculose enim sunt / quoniam autem
amat periculum peribit in illo / Ecclesiastici iii° [illegible] iniquitates / Dicit

dicitur

aut temptacões iniquitatis / quia occasione iniquitatum suarum
operate sunt. Licet n. deus fecit hominem temptabilem / tn̄ nolu
nō evenisset / si p9 hoc nō fuisset devictus / ut quidā volunt /
sꝫ qm̄ noctuit illi subditur / Ego aut̄ illis apprehensus torturo-
atus spū virtute gr̄e in toto corde meo . i. nō sparsus hinc inde
et sic exterioribus pressus redij ad interiora / et quid recol
lectus fecit dicit servabor mādata tua . i. investigabā voluntate
tuā. Hec aut̄ est voluntas dei / cū temptat̄ ne aliquid in eo
delicti remaneat ut dicit glo super io Proba me dñe et tempta
me / est vo9 dei ut ꝑ temptacionibꝫ precauī doceat / ut dicit
Aug9 / Est eciā voluntas dei ꝑ temptacões hominem erudire
experto ꝛ́dde / Ab. Eccli xxxiiij qui nō est temptatus qualia
scit / Vn̄ temptacio fidem ostendit / ꝑfessionem fidei probat
et arguit electorum devicium nrō appet inferiꝰ / ad inferni dimor
mandatorum / et de hoc sencietu h' dicitur de cane ap multiplicatis
temptacionibꝫ vel inferniꝰ dimorꝫ mādatorꝫ / De quo dictum
est supra ꝯ Bti qui scrutant̄ testimonia eius ꝛc et tn̄ d' isto
primo infra Eccta ꝛm vō inferni qui est de malorum hominum
multiplicacōe illorum n. infinitus est nūs / Eccle9 p9 hm po
d' multiplicati sunt super nūi / Vbi Aug9 dt est nūs eius ꝑ
tinēs ad celeste vitiū novit. n. dñs qui sunt eius / ut
et capilli eorum multi sunt / et de illa eorum ꝗdicos dicens / tre
dnt confitent̄ deū timent / ap'ertis abstinet / ꝑcepta servat
in viis dei ambulant / hij sunt qui ꝑtinet ad nūm / sꝫ nō sunt
soli q̄ eciā sunt super nūm / Ex quo Aug9 elicit q̄ plures sunt
mali q̄ boni / racio q̄ mali sunt super nūm / et sic excrescunt
eorum nūm / Vn̄ in ꝑbiis dr multi sunt vocati pauci vō electi / Ecce n.
boni multi sunt / q̄ nec est nūs militū eius / Verū mali in eorꝫ
comparacōe sunt multiplices / Vn̄ dicit Aug9 id ꝑ Allegando
Aug̃ omnem eciam ꝑcurrit sermo eorum / dicit multe turbe fide
liū concurrunt / multi vō conficti sunt / multi false qui si ꝑ ist
paucores vō conficti / quia sic conficti multiplicati sunt super
nūm h' i. c. / Ex quo elicit̄ q̄ mali nō sunt in nūo electorum
racio quia sunt supra nūm / racio q̄ nūs est ordo respectu
prioris et posterioris / nec fuit respectiū ad prim ꝑncipiū
q̄ est deus dicit n. in ꝑuice / nō est deus / nec eciā sunt considera
cōe ad futuram gl'am vite / que est quid ultimum / Vn̄ d' hec
ꝑs nostra / sunt n. contenti ꝑntibus / et ꝑꝑ hc̄ inquit dñe
q̄ distorquent̄ et a ꝑncipio et a fine / et eū nullo illorum
tenet equitatem / Vn̄ d' inquinate sunt vie illorꝫ in omni tpe
Ex quo ultius h't q̄ mali nō sunt in ordine universi / et ita nec
sunt nūo / nec miro eū eis sunt bn̄ in ordine primo / q̄
in omnibꝫ rebꝫ ordo est generalis / et essencialis / Vn̄ omnia que

Sed qui sunt electi / et qui reprobi [illegible]

a deo sunt ordinata sunt. Sic ergo ordo prelationis et subiectionis
est inter eos, ex quo et etiam in demonibus non tollit iniquitas obstinata
unde in Matheo Belsebub dicitur princeps demoniorum, et Zacheus dicitur
princeps publicanorum. Sed et deus permittit regnare ypocritam. Sed ordo
ille quo iusti omnia ordinat in ultimum finem et in gloriam dei iux-
ta illud apostoli omnia in gloriam dei facite malis non competit. Ergo
in re acta eorum, necesse est quod omnia faciunt ut appareant hominibus
sequitur quod et totum corpus eorum est tenebrosum. Ex quibus
apparet quod mali et boni dispares sunt in suis condicionibus. Patet
tertio ex quo non ad eundem finem actus suos dirigunt nec ex eadem inten-
tione, sed quod duplex est finis actionum, scilicet actus ex fine recipit de-
nominationem et nomine ex intentione. Unde mali dicuntur cives mundi
boni autem dicuntur advene et peregrini. Boni dicuntur domestici dei
malis autem dicitur foras canes venefici. Unde in psalmo: non habitabit in
medio domus mee, qui facit superbiam, qui loquitur iniqua non di-
rexit in conspectu oculorum meorum. Et quia utrique scilicet boni et mali
sibi invicem sunt adversi. Patet quarto, quia adversi sunt fines, adversus inter
eos, ad diversa affectiones, unde ergo ut dictum est, simul in quiete
habitare non possunt. Que est participatio iusticie cum iniquitate
vel que societas lucis ad tenebras. Unde quod unus destruit, alter
edificat, alter destruit; quod unus eligit, alius effugit; quod malus
agit, bonus reprehendit. Sunt ergo mali ad invicem iuxta illud inimici
sunt hominis domestici eius. Unus ergo vult subvertere alium iuxta illud
subvertere intimum amicum vestrum. Unus in operibus impedit alium
iuxta illud contrarius est operibus nostris. Unus si non potest impedire
et cupit alium non esse iuxta illud considerat peccator iustum
et querit mortificare eum. Deus autem non derelinquet. Derelinquet
eum. Apostolus quod et iste dicat super me qui sum tuus qui pastor
[illegible] me a iuventute mea, multiplicate sunt iniquitates superborum
in iniquo [illegible] in suis persecutionibus iuxta illud omnes gentes circumdederunt
me in nomine domini, quod dicitur contra multitudinem non adversantium, id
subdit: Ego autem undique vallatus scrutabor mandata tua
scilicet via malis opposita alia non est nisi divina mandata
intueri. Ergo [illegible] quod eos se subiciet et illorum operibus in nullo
consentit, ymo inter legem mandatorum vincit eos peccator abiciet legem
iuxta illud contrarius est operibus nostris, imputat in nos peccata
discipline. Ideo sic dicitur posuisti [illegible]. Et si mali
[illegible] non inveniuntur actus eos non possunt subvertere a divina
lege. Patet quinto ex parte [illegible] ut dictum est. Et quia
super [illegible] observabit peccator iustum tanto electi sunt magis boni
tanto magis [illegible] iniquitatibus malorum. Et ad hoc laborant
ut eos iniustos faciant si autem non, ut de medio tollant
et a suo tedio molestiaque removeant. Licet ergo sunt permixti [illegible]

90 2a

eum ad mortem implacabiles sunt ei. Unde Aug. dicit in sermone de eadem
quod boni inimici sunt malis quia ad malicias eorum oppositi magis
iustorum est eos iustos reddere et vitam eternam lucrari. Sed mali ...
contra eos quos sunt quia oderunt personas eorum. Unde eorum est opposi-
tum, ut eos qui vitam eternam querunt vitam presentem priuare ... hec i.e.
Ex quo elicitur quod bonitas electorum in malis suscitat invicem
odium. Hoc est Ambrosius de eadem verbis qui dicit quanto unusquisque
fervencius deo desiderat tanto magis in se excitat adversarios qui
operacionibus eorum ... resistere ut verum ad leta irritat in se
plurimos qui invident profectibus. Ex quo non habentes causas im-
pugnandi studium impugnandi non deponunt. Hec ... in psalmo cum
loquebar illis impugnabant me gratis. Ubi Aug. sufficeret
dixisse debellabant me sed addidit gratis quia causas non
habebant. Ex quo habetur quod si pravi inter se dissident tamen in e-
lectorum impugnacione sunt concordes. Hoc est Aug. ut supra
qui dicit: Duo iniusti inter se pariunt et si aliqui videntur
se diligere concordiam plus non amicicia sive caritas sunt concor-
des quia in pravitate iusti conspiciunt non quod se diligunt sed quod eum
qui ... caute amandum sunt oderunt. Et in Greg. eorum
dissensio solida ostendit et culpe gravitate concordia.
Et ubi pone exemplum in regibus amicis Job qui simulatores erant
amici et obtractione iniqui pravitatisque et felicitatis eius inimi-
di exprobrantes gravia congerebant. Unde Job vocat eos fa-
bricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Et Greg.
libro 3° moralium dicit: nisi prius deum contempsissent, nequaquam
de ipso prava sentirent. Ex quibus elicitur quod exprobracio iniu-
riosa ab impiis fit in ruina eorum. Unde Job cum amici Job
ipsius vitam impeterent et sua facta ad crimen retorquerent et
cor eius vulnerantes dicunt: Ubi est timor tuus, ubi fortitudo
tua, ubi paciencia tua, ubi est innocencia tua. ~~Ecce qui ad conso-~~
~~landum venerunt quod insultant~~ ubi perfectio viarum tuarum quis
unquam innocens periit, aut quando recti deleti sunt. Et dicit Ambrosius
ubi est ira tua, ubi est iusticia tua, ubi est innocencia tua.
Ecce qui ad consolandum venerunt quomodo insultant. Ista ergo multi-
plicantur iniqui super iustos quod non solum eis irrogant sed eos
oderunt, non solum oderunt sed concordes persequuntur, non solum persequuntur
sed eos exprobrare contendunt et ad desperacionem inducunt. Unde dicunt:
Ubi est deus tuus. Et in 2a parte questionis quod isti omnibus modis
cecati a lege divina subditi non parent. Sic aliquando est ut dicit beatus
Greg. libro quinto moralium, i.e. dicitur allegatum. Ubi est timor
tuus, vita iustorum innumita est, quia videlicet ... vel timore
fortitudine, paciencia et perfectione timore in se deo in omnibus subsistunt
et diuino recto metu se omni conditori inferunt, quadam stabilitate
supra omnia sublevantur. Ex quo dicitur quod in viis dei timor

fortitudine quia sunt audacia debilitate / homo enim in timore
dei constitutus / non invenit quod adversa metuere possit / unde
est / quod per Salomonem dicitur / In timore domini fiducia fortitudinis / Et quia
fortitudo nonnisi in adversitate ostenditur / eo fortitudini
paciencia subrogatur / Ex quo sciatur quod vir bonus malis non per-
mittitur / tanto enim quis in fortitudine profecisse dicitur / quanto ab-
eo aliena mala robustius tollerantur / Nemo enim ille convaluit
quem aliena iniquitas sternit / quia eum conviciante ferre
non potest / pusillanimitatis gladio confossus iacet / quia vero de
paciencia perfecto nascitur / per pacienciam viam perfecto subinfertur
tamen perfectus est / qui circa proximi imperfectionem impaciens non
est / Ex quo sequitur quod vir boni minus perfecte in omnibus / Pacio
in omnibus quod ubi tibi contra durant / et sic impaciencia sua pos-
sidet animas suas / unde ergo frangitur / unde delabitur / Ex quo
ipsum vincendo sibimet dominatur / Omnia bona vero per pacienciam
Dicit ergo Christus / super me qui tibi me subdidi / quia tibi i
in omnibus adhesi / multiplicata est iniquitas .i. ipse iniqua
superborum iniquorum ergo origo / et initio / non quod alio / sed quod
tibi / temptabar mandata tua / possunt ergo iusti comparari a
malis / sed non gravi... / possunt premi in corpore / sed non possunt
in profectibus impediri / possunt deleri de vita ista / sed a vita eterna
non possunt alienari / Dicit enim beatus Gregorius vero lib° moralium / ipse electi
eti sunt diu deleantur / sed tamen ad eternam gloriam perveniendo
servantur / et tamen dicitur ipso super 2° / Sequitur de 3° videlicet de multi-
tudine maliciarum / multiplicatur enim sepe temptationibus de
quibus prima questio / 2° quod hominibus de questio sunt plures
mali / de tanto plures malitie / de quo 9° 2a / multiplica-
Ex quo oritur / quod multis peccatorum qui laboret in peccatis cum
ipse arcta / ut inique agerent laboraverunt / Unde Gregorius
libro 2° pastoralis ca. xiij dicit / Dum homines in vi-
cijs perpetrandis laborant / cum immundorum spirituum
multiplicat / ut ipsis addit malorum numerus quod crescat / sic fuerta
... est / ut ista sic vult vincere / ut ... ma-
los possit multiplicare / isti enim sunt ... malorum et pha-
... vestigia / quorum pedes ad malum currunt / Ex quo
... ... inquinari peccatis aliorum / uno
peccatum ... et in peccatum iret ab uno in aliud / Et quod vim
... / et quod ... peccati in uno ...
morietur / illa non filius ... iniquitate ...
recipit occasionem peccandi / quod alio / Ita in collationibus

quia corrumpunt bonos mores colloquia prava sicut fecit in consanguineis
cum tetigit picem coinquinabitur ab ea / quod nasci non contingit in
[illegible] / sed eius accepta occasione ab alio angelo
Circa quod advertendum / quod causa multiplicationis peccatorum est infe-
ctio interioris et voluntatis / Dicit ii Aug. xx ii de civitate dei
omnium malorum ab illa radice amoris proprii / cum qua omnis filius
nascitur / tamen vel ista quibus ignorat cum cuncta ignorancia veritatis
[illegible] in infantibus manifesta / cum cuncta [illegible] cu-
piditatis vane / que in pueris incipit apparere / ut si vero
in hac vita / si dimittatur vivere sicut velit / et facere quicquid
velit / cuncta flagicia et scelera perveniet Ex quo patet quod peccatorum
multiplicatio est [illegible] voluntaria / Racio [illegible] cum omne peccatum co-
mittitur [illegible] non necessitatis / [illegible] / et sic consequenter
Racio est [illegible] peccatum / et alia non / [illegible]
Augustinus peccatum non est nisi voluntarium Ad autem dicit Gregorius
peccatum quod [illegible] non diluitur sive pondere mox in aliud
[illegible] / verum est / de tractu inclinacionis / sed non coactionis Ex quo
[illegible] quod in voluntate malorum causa non est alia nisi ipsa
voluntas salvis [illegible] condicionibus paribus / [illegible]
tibus ad hoc et ad illud / et aliquis [illegible]
ad aliud / et quod aliquis [illegible] ad malum / et alter ad bonum
Alia causa non est / nisi quod bonum illi placet / et alteri malum
Dicit Augustinus quod in bonis non est alia causa / nisi eventum
fuit ad voluntatem dei / sic in malis alia racio non est
eventum fuit ad voluntatem [illegible] / Illa voluntas
causa boni est / cum confirmata per graciam / et causa mali cum pro
[illegible] arbitrio / Ex quo patet quod omnium et bonorum
et malorum ex voluntate oritur / cum sic est quod in exemplo
[illegible] ut sic [illegible] causa [illegible] / [illegible] est [illegible]
[illegible] est exemplo / quod dicat ad [illegible] / [illegible] voluntas
est liberum arbitrium / quod non est determinatum ad unum et
quodlibet [illegible] / sed est [illegible] / [illegible] argumentum / deus est
causa [illegible] / Et liberum arbitrium est causa mali / ergo deus est causa
mali [illegible] illa regula quod [illegible] est causa cause / est causa
causati / quod licet verum est in causis essencialiter [illegible] / et [illegible]
se [illegible] / Deus siquidem est causa voluntatis [illegible] / sed vo-
luntas est causa peccati [illegible] / sed est causa peccati quod defectus Sicut
vult Augustinus quod [illegible] defectus [illegible] defectus dicitur
[illegible] / [illegible] culpabilis / qui non [illegible] se
culpabilem defectum / sed [illegible] Et sic [illegible]
dicat / quod ex bono malum oritur / Hec sic declarata [illegible]
[illegible] quo 3a / De peccatorum multiplicacione quod multis causis pro-
cedit [illegible] declaracio prima / de multitudine peccatorum et obiectis

occasione

4 2

n 2

quo 3a

Unde beatus Thomas dicit in libro de potentia dei in tractatu de peccatis
dicit quod multiplicatio peccatorum maior [illegible] fit ad diversam similitudinem
sicut virtutes diversificantur specie / secundum quod ratio medium adinvenit in diversis
materiis / puta iustitia est circa ea quae ratio medium constituit in co-
mutationibus / et distributionibus / temperantia circa ea quae in concupiscentiis
/ fortitudo in timoribus et audaciis / sic etiam peccata recipiunt diversitatem
secundum diversas materias / secundum quod actus voluntatis discordat a ratione
utpote in homicidio / adulterio / et furto / ut patet hic dictum / [illegible]
[illegible] non est ad propositum / Argumentum / quod [illegible] fit mentio de multiplicatione
/ et [illegible] / quia peccatorum multiplicatio / non procedit nisi ex
diversitate [illegible] / et saepe inordinatio voluntatis circa unum peccatum [illegible]
ad aliud peccatum / Ex quo patet quod circumstantiae peccatorum / circa quas fit
ad eorum multiplicationem / Et dicitur haec multiplicatio socialis / Est autem
circumstantia ut hic dicit / quae actum circumstat considerabilis extra
suam speciem / Ut si actus consideratur ex parte causae finalis / scilicet
cuius gratia fit / vel ex parte agentis / ut scilicet quis facit / Vel ex
parte instrumenti / ut scilicet quo instrumento facit / vel quibus auxiliis
/ vel ex parte mensurae ut scilicet ubi / vel quando facit / vel ex parte
modi agendi / ut scilicet si leviter / aut fortiter percussit / frequenter
/ vel semel / vel ad quantitatem actus / ut si premens percussit / vel ex
[illegible] / vel quantum considerat effectum quem movit / utpote scilicet percutiendo
vulneravit / vel occidit / Additiones autem circumstantiarum peccata
multiplicant / quia quando circumstantia additur alicui actui / facit novam
speciem / Et si iterum alia additur facit aliam speciem / et sic multiplicatur
Dicit tamen hic / quod hoc non solum facit / quia circumstantia actui ad-
dita comparatur ad rationem / ut repugnans / ita quod specialem re-
pugnantiam ponat rationi / aliter enim non imponit speciem actui
Sicut si quis utatur re alba / vel nigra / Et circumstantia
nullam constituit speciem actus / quia rationi non repugnat / Et hic potest
ibi duos modos / uno quod ipsa species peccati constituta per circumsta-
ntiam fit quaedam species peccati / prius considerati in maiori quantitate / Et
hoc contingit dupliciter / ut cum quis dicit uti re aliena il-
licite / si isti actui additur pecunia / ut fit furtum / si uxor
aliena / constituitur adulterium / Et socialiter ut si quis accipit
rem alienam / modo si accipitur / additur sacer locus / fit sa-
crilegium / quod est species furti / Alio modo autem per circumstantiam constituitur
a'a species peccati omnino diversa / et non pertinet ad idem genus peccati / ut
si quis recipit alienam pecuniam / ut faciat adulterium / vel ho-
micidium / vel ut committat symoniam etc. / Et ex istis sequitur quod
multiplicatio graduum circa peccata mortalia ex circumstantiis re-
cipit actum / Unde hugo ponit xii gradus superbiae videlicet curio-
sitas / mentis levitas / inepta letitia / iactantia / singularitas
arrogantia / praesumptio / defensio peccatorum / simulata
confessio / rebellio / libertas peccandi / et consuetudo / Et
hii gradus dicuntur quod licet superbia quodlibet illorum sequitur

non tamen sequitur ut genus speciem sz sequanda concomitancia seu gre-
~~viorum~~ Et alibi in scriptis sedi dicit hab[...] dras seu gradus de-
dicat penes istas tres circumstancias / Aliquis enim per superbiam in-
iuriatur deo scilicet primo / cum dz esse par / et primo cum dz
esse subiectus illud sic homo male se hz ad proximum in aspectu
per curiositatem exterius / et per nequam levitatem interius / qui vz t-
bum morose in spiritu / vel deo quod vile sentit / Et male hz
se ad proximum in signo per ineptam leticiam in risu / vel cantico / et per
iactanciam in verbis / Et tercio apparere sanctior per singularitatem
/ vel quod se estimat proximo meliorem / et per arrogantiam / Et ad su-
periorem sic hz se male / qui presumit se habere bonorum sufficienciam
Et quia mittit confessionem malorum / Et quia est impaciens adversorum
Et quia est rebellis contra mandatorum / Sz quod parte dei iniuria sit
in libertate peccandi / quia illa est contra abnegacionem voluntatis sue
et per contemptum ipsius dei / quod est contra ad impletionem divine voluntatis
Et enim homo erga deum bene se hz / cum per timorem filialem propriam
abnegat voluntatem / et cum per amorem implet divinam voluntatem
Et quia isto themate / quod alia est multiplicatio peccatorum per circumstan-
cias in gradus / et alia per circumstancias in species / Secundus quia
que est in gradus / vel tamen sunt septem sunt capitalis et
[struck] / equale sunt species / sicut iam dictum est / Et Magister in 2
libro 9 distinccione / dicit quod quorundam peccatorum connexio
est necessaria et essencialis / sicut est inter peccata mortalia ad suas
species / quia quodlibet genus peccati essencialiter sequitur suam speciem / Sz
in aliis non contingit essencialiter hoc / sz ut frequenter / ponit exemplum sic
dicens / Si quis dicat alicui hereticus es / non est sibi hoc per vicium esse
quia superbus est / carnalis est / avarus est / Et patet sepe quod sunt
avari sunt / et invidi / quia iniqui vel [illegible] / et alia dissenciens
similiter ponit de ebrioso dicens / quis ebriosus et non gloriosus sunt
/ quis gloriosus / et non avarus / quis avarus / et non invidus
/ et per iram argumentibus se gravius [illegible] / Et subdit Magister quod talia
peccata non ideo connexa sunt / quod simul essent / sz quod unum disponit
ad alia consequenter ut in pluribus / Sic ergo peccata multiplicantur tam
ex obiectis / quam ex circumstanciis / quam ex connexione ~~ad essenciam~~
essenciali / quam ex connexione accidentali / Et de hiis dicit illud
nostra multiplicate sunt super me / et ad opprimendum me / Est
enim iniquitas gravis super talentum plumbi / Et maxime oppressiva
de qua multiplicacione dicit propheta / multiplicati sunt super capil-
los capitis mei / qui adimunt me / Et subdit iniquitatibus a ma-
lorie sine non equitatem / Dicit enim Hugo / quod illa dicitur esse in-
iquitas / que discordat ab equitate operis et a rectitudine
fidei christiane / Supportamus tamen secundum Sermonem [illegible] / est nobis adeptum in
colluctacio adversus carnem vel sanguinem sed [illegible] adversus

tamen recto est tenebras ...

[margin: propter et] plates &c. Sed quare dicit magis superborum quam iniquitatorum aliorum vi
cijs. Ratio est duplex, una que respicit ad homines et demones. Et est
ista quia per superbia dyabolus concepit invidiam, qua infectus factus est inimicus
humane salutis. Homines autem per superbiam nolunt viles reputari, et ideo
bonos sustinere non possunt, eo quod eorum comparatione et testimonio comprobatur
esse mali. Capitulo ii. Secunda causa est nobis advertenda: quando dissimiles
est alijs vita illius, tamquam ingratos estimat simul ab eis
et abstinet se a vijs nostris tamquam immundicijs, improperat nobis peccata
legis, et diffamat in nos peccata discipline. Exemplum: non noverat
cayn, nec potuit sustinere Abel, viii cetera filij Jacob ipsum Joseph,
Herodias Johannem, Judei Christum. Tertium vero quia, sicut dicit Ulricus
in libro de summo, omnis superbus in quantum talis diligit singularitatem,
superbia vero est aliena et implacabilis contemptui. Et quia ut
dicit propheta, ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus. Superbi
abhorrentes superbie eorum, id quod est bonitatis, iniquitatem multiplicant
contra istos. Exemplum: dicti ... matri faciat omnis tyrannus contra sanctos, quia non in
travit principes et eorum mandata. Tertia ratio est respiciendo ad ma
licias, quia superbia consequenter ... peccato est ambiguus, et multi
peccato respiciunt per multiplicacionem sequencium peccatorum. Unde peccatoribus
adiacentibus dixit: Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.
Capitulo ii. Ego autem quod ... multiplicata iniquitas, non profunde
Causa 27. Augustinus: quod simulaciones vero humana et destituit quod
sua retinere, sed e contra: dormisti me in sinceritate iustificacionis
tuas, non refrigescam a caritate tua, sequitur: Sunt ... a ... proponunt
. Unumquodque eorum iniquitas habundavit, in me caritas non refri
gescit, sed in toto corde meo scrutabor mandata ... scruta
bor mandata tua, quia ut Augustinus dicit, scrutari magis ... humana
sunt que iubent, scriptura magis amator amans deo scrutari ea
ut sic cognoscat, ut cognita faciat, ut faciendo perfectius co
gnoscat, quia ea sunt perfectius cognoscuntur. Ecce iusti malicijs
eorum non moventur, magis confrangunt. Et necesse est dubitatis
in quantitate multiplicata malorum, mandata scrutari et profundius iustiore
ne mutaverint in fide, sicut illi qui ad tempus credunt, et in
tempore temptacionis recedunt. Et Hugo libro 3o de archa: nocet
facile tempore temptacionis falsum esse persuaderi, quod prius non
firmiter credebat.

Coagulatum est sicut lac cor eorum, ego vero legem tuam meditatus sum.
Superius propheta a domino deo petivit sibi dari bonitatem, id est
iocunditatem seu delectacionem in bonis operibus, quoniam sufficit ad
propositum sibi domino tenuerit, quod enim est pacia, inter omnia adversa que
sunt in vita presenti. Et eciam recordacio tedij, quia agitur in vita sua
prius propositum. Propheta ostendit se habuisse paciam, eo quod superbi eius
multiplicata superborum iniquitas, non iocunditas in bonis
hominem facit esse stabilem in adversis. Hic ea ostendit

se tedm no hmisse in eisd. Coagulatu g. d. leg ipi conspiravit
contra me / acti qz legem tuā mediteb. Vel posset sic coti mari
Supius ostensum est quod ex hominum malicia occasionatur electorum
bonorum prodit. Hic declaratur / quod ex malorum obduracio illorum
stabilitatem non evertit / et quod mirum / ex quo sapiencia vincit malicia
Vel sic supius ostensum est quod malicia hominum bonorum electorum est opposita
Hic declaratur quod robur bonorum ex augmento malicie malorum stabilitur. Hic ergo alt propheta a ultroque. Et modo quod si pro declaracione
hec Utrum malorum conspiracio et induracio electorum possit consta
ciam evertere / vitans quomodo et qualiter / quod huiusmodi obduracio inducit in
electos tedium / iuxta illud Dormitavit anima mea pre tedio / et quomodo a
constancia evertit / tamen gracia / quod sicut amplius tedium facit stabilita
tem / ut iam alegatum est / sic ipsum tedium stabilitatem evertit ex
illa racione / Sicut omnium in omnibus oppositorum / sic propositum in proposito. Unde omnis est
versiculus iste / in quo propheta ostendit se in divina lege meditari
tamen / non obstante coagulacione / seu obstinacione malorum. Et
Secundum littera ista / quia primo ponit pravitatem naturalem hominis / Secundo declarat Ecce pravitate et induracionem. De coagulatum est. Tercio malorum
seu induratorum consensionem seu colligacionem. De cor eorum. Quarto ostendit
in sua propria electorum devocionem / ibi. Ego vero. Dicit ergo primo
Coagulatum est. i. induratum cor eorum. Circa quod notandum dicit
Primus quod electorum cor nimis subtile lac sicut lac quod sanum
purum est. sincerum et speciosum. Sed corrupcione coacescit / dicit
ut lac et cordis humani natura. In se quidem sincera et speci
osa est anima. Unde Anima ut dicit Hugo super iii. Manus tue
Domine fecerunt me etc. / sola impressionis voce anima in fide pro
dierunt iuxta illud Dixit et facta sunt anima sed tamen ad
lio / et quasi studium formata est / propter quod dicitur Faciamus hominem
ad ymaginem / et similitudinem nostram. Unde non ad conditoris y
maginem fiebat / et per dignitatem opponens facta est / et omnia
alia precellebat. Ex quo sequitur quod malum culpe opponitur bono
hoc / Ita homo non est creatus cum malo culpe / et cum homo
peccat bonum nature inficit et viciat / ita animo / ita a spe / sicut
libri sunt / a specie quidem / quia culpa bona naturalia / spoliant quod
tamen / amodo autem / quod vulneratus est in naturalibus bonis / Secundo vero
quidem / quia delictus est / quasi semivivus / et non valens omne
venire ad finem illum / ad quem creatus fuerat. Ex quo ultimus sequitur
et per malum culpe et nature sunt contraria / tamen malicia culpe
subsistit in bono nature. Et ita dicit Augustinus in Enchiridion
quod culpa in natura est quodam modo sicut in suo subiecto / Attende tamen
est prout Alexander dicit in secundo sentenciarum quod bonum nature sicut anime
duplex est / unum quo anima est actu / aliud quo anima sed
quamdam habilitatem / seu aptitudinem sive habitudinem ad bonum

+ Hic est per mixtum candi
dum dulce / Sic cor in
nocens scorpio purum
est i corruptum est purum
ssima intencione / can
dida grata gustacione
dulcis caritatis dilacio
tal cum et exhibicione
Sed apposicione fructi
modicum lac corrumpitur
et coagulatur / et in
acredinem seu acre
dinem mutatur / Sic
commissione peccati intencio
quoque corrumpitur / et
turbatur perdita consciencie
puritate. Ista est
ubique et restituit vi
dentes recte corrupti
scandalisat perdere
ad hunc pristinum sap
ciens debite ista
dulcem et obscura
tur cum animum mutatus
est color optimus
unde cum humana
esse secura hoc cor
tempore etc. ut pp

amoris sive gratie / modus notum est / quod culpa non contrariatur nec
ipsius anime / sed nec eam tollit / nec diminuit / ex quo anima in sui
naturalibus est perpetua / nisi tunc diceretur esse quod sic quia meruit
penam / que est ex ipsi anime in sua natura gravia / patitur n. anima propter
culpam mortem / et post mortem iustas penas acriter sustinebit
/ sicut namque moriatur anima in mortis depascet eos / Sed id
bonum scilicet habilitas ad virtutes minuitur per culpam / Dicit
namque Augustinus corrupcio nec malum eius est. qualitercumque bono
privet / Nam si nullo bono privaret neque noceret / Indubitabile ergo
est hoc / quod anima est subiectum peccati / et ipsum sustentat et sibi esse
dat / et tamen sibi peccatum contrarium est / eo quod demit aliquid boni
non tamen usque ad essenciam anime pertingit / Et ex isto sequitur quod nullus
homo subito potest ad mali induracionem devenire / Racio dignitatis
que allegat sanctus Thomas 2a 2e questio xiiii in solucione articuli quinti
Unde dicit Philosophus arbitror / quod aliquis qui in gradu perfecto est
constitutus ad subitum decidat sive evanuerit evacuetur evacuetur
sed paulatim ac per partes eum decidere necesse est / Unde adoptina-
cionem in peccatis requiritur ut sanctus Thomas dicit multiplicacio peccatorum / et
consumacio in eisdem / Ex quo sequitur quod habilitas anime ad bonum
virtutis sive gratie est quodammodo infinita / Racio quia non potest tantum per
peccatum minui quin adhuc aliquid habilitatis in ea inveniatur
Unde ut dicit Augustinus manente natura anime non devenitur ad
eius omnimodam corrupcionem / Et hoc est tamen intelligendum quod a parte
anime est determinatum / Ex quo sequitur anima est virtutis finite / id
tante est potencie et non amplioris / sed ipsius descensus inde-
terminatus est cum anima adhuc per deordinacionem tendat ad nichil
/ licet omnino non potest fieri nichil / Capitulum ita deducit ponitur quod quomodo pa-
tet homini possibile est devenire ad obstinacionem licet non potest tamen ob-
turari in posset ad bonum converti / Prima pars conclusionis patet / quia
beatus Gregorius in libro moralium et sanctus Thomas in libro de potencia dei ponunt
obstinacionem esse speciem avaricie / Et utique possibile est de
capitali venire a peccato speciali ad suas filias / Unde 2m sanctus Thomas
ubi supra / per avaricia duo pertinet / unum est ut quis super
habundat in actu / Et ex hoc potest ad multa peccata devenire / Nam
si quis incipit habundare in actu do et congregando / egrediendo
/ et si hoc est in corde ex tali condicione cordis oritur metus
inquietudo / quia hominem ingerit solicitudines / et curas superfluas
Ex quo eciam quod hec cupiditas fine non habet / propter quod Ecclesiastes
dicitur avarus non implebitur pecunia / Et propterea dicit Appetitus
divitiarum crescit in infinitum / Si vero homines de habundancia
quo non solum ut est in corde / sed ut est in retencione operis / sed
avarus in acquirendo quandoque utitur vi et sic infert proximis
violencias / quandoque dolo / qui dolus si sit in verbo simplici

gratia

capitali

quo quis vtitur decipe alium propter lucrum / hec fallacia / Si vero
id vim confirma / tunc erit periurium / Si aut committit dolum in ope
Et si in rebus / tunc est fraus / Si aut in personis / tunc est prodicio
quemadmodum patet de Juda / qui volens acquirere pecuniam / prodidit saluato
rem / Ex hiis ergo patet quod hac via pergrediendo deveniunt ad obduracionem
Tot enim veniunt hominum cogitaciones / tot solicitudines / tot curae
tante fraudes / tante fallacie / tot periuria / tot doli / et prodicio
nes / quod propter appetitum pecuniarum deveniunt in odium proximi / Et ma
xime quia circa eum / tam in sua re / tum in suum honorem / tum
in sua persona / Ut communiter tales deveniunt ad hoc quod
appetunt / quod res proximi occupant / quod honorem detrahunt
ymo et vitam auferunt / pressi multitudine et pondere peccatorum
finaliter desperant / Unde et Judas a spe venie decidit / et
laqueo se suspendit / Hec obduracio est nequissima / qua volens
penas presentes evadere / et non culpas ad eternas devenit / ut dicit
Gregorius / Aliud quod ad avariciam pertinet / est velle superflua
habundare in retinendo / Et ex ista parte cito devenit ad inhuma
nitatem sive obduracionem / quod est cor inmane / Ille enim qui voluntatem
suam dat ad hoc / ut retinet excellenter / obturat cor suum et
ha proximi / ne cum sit de suis rebus misericorditer subveniat
miseriae indigenti / qui nec habet compassionem ad proximi
defectum / nec pietatem ad subveniendum / considerando eum ut est
factus ad ymaginem dei / sed claudit cor / et fit fere insensi
bilis / Ex quo habetur ulterius / quod tales difficilius sunt convertendi /
propter quod dominus in Evangelio dicit / quam difficile divites intrabunt
in regnum celorum / Et beatus Gregorius xiiii capitulo in secunda parte sui pastoralis
dicit / Hii cum septa ferunt quasi pila in malicijs voluptatis
cum alterunt / non accipiunt disciplinam / sed contemnunt ad poenitentiam
sed / et si curantur / nec ad sanitatem redeunt / verba corre
ctionis mente confusa audiunt / et ad salutis itinera redire
contempnunt / ymo tum occidunt / ut sic a suis vijs recedunt / Hoc
valde periculosum est in talibus invenire / Unde dicitur Ecclesiastes / Coa
gulatum est sicut lac cor eorum / Sed hic aut dicitur sicut lac / pro
tanto / quia sicut lac in principio purum est et dulce / sic amor
temporalium in primo gradu purus est / Diligere enim temporalia ad utilitatem
ad usum sine sollicitudine / Diligere temporalia tendendo ea ad id quod
est finem / licitum est / et sine peccato fieri potest / propter quod septuaginta ibidem
dicit / Beatum corpus quod est sine macula / Scripture dimicant ut dicit Boecius
in 2o et 3o de consolacione / valde delectant et permittunt suffi
ciencia delectacionem / Secundo in amorem sollicitudo inficit / et fit avaricia
quam homo tendo delectacionem amat temporalia / ad superfluitatem / vel ad
voluptatem / et adhuc a deo se elongat / quod in talibus putat
sufficientiam / et putat ibi finem esse constitutum / et tum coagu

+ Cor ergo talium est malicirosum de quo dicitur Ieremia Cor tuum fundamentum malicia et lingua tua concinnabat dolos
Est primosum proverbiorum 23 Cor tuum meditabitur perversa / et infra septem nequicie sunt in corde eius / Est
presumptuosum Judith v Exaltatum est cor nabuchodonosor / Est ambiciosum Osee vii applicaverunt quasi
clibanum cor suum / Ezechiel / Avaricie despiciat / Est obliviosum de vi͡o vii ne
elevetur cor tuum et obliviscaris dei tui / Est lapidosum Ezechiel xi / auferam cor lapideum
desperatum est cor eius / Est alienigenum / Item est alienum / Et tortuosum de quo dicit Ieremia
Cor autem eorum non erat rectum cum eo / ut fideles habitum sunt in testamento eius / Est eciam infatuatum
proverbiorum 22 Cor insipientium provocat stulticiam / Est duplicatum Ecclesiastici 2 Ve duplici corde et labijs
iniquis et manibus malefacientibus / Item est in corde et corde locuti sunt / Est divisum Osee x
divisum est cor eorum nunc interibunt / Item est coagulatum de quo dicitur / coagulatum est sicut lac cor eorum

latur et compaginatur Iuxta id Longitudinem est in terra venter
noster / et induratur Et ideo Cipprianus dicit avariciam esse servitutem
ydolorum Et dicit in alio loco / illos qui volunt esse divites
incidere in laqueos et in temptaciones et in desideria que mer
gunt in interitum / et perdicionem / et similes pressuris repleuit ad in dura
cionem in peccato in speciebus gule / quia delectacio in cibis et potibus
naturalis est et licita / et ita sicut hec prima / actu incipit accrescere
diminuitur sinderesis maiorum levibus seu levitatibus inordinatur / et
magis cum alemitatibus ad infamiam fit processus / quidam aut fiunt
ut dicit b quod delectari superflue in esu electarum rerum diligens
in esu delicate per specialium rerum terra / aliquos ut patet opportu
tate spiritus / quia delectacio vehementer movet / Aliquis aut in delecta
cione que ardescat / et alia que inordinati delectacione plus quam na
tura exigit / Et glosa talium peccatorum multiplicacio / cuius in eis fit a Sorte facto
deveniunt usque adinvencionem / unde aliquorum venter deus esse dicitur
/ et aliqui que inadvertacione ad ydolatriam prorupere / Ut patet Exodi
xxxii / ita ysydorus super id et in percussit Egiptum cum primogenitis eorum
quia superbia luxuria avaricia / sunt quasi primo veniunt gradus / Immo ut b
dicit Bula facit hominem quasi bestialem / eo quod in delecta
cionibus carnalium facit maxime gaudere / et eas maxime diligere / Immo
aliqui in rebus creatis fine constituunt / eo quod eas non referunt
in finem ultimum / et ita verum creatorem tollunt / cum in rebus ponunt ulti
mum finem / et sic anima in induracione deservit / Et multi sunt gradus
induracionis / Sicut dicit Gregorius i Moralium dicit / Qui nec flagellorum
duricia emanet in correctione / et ideo qui in tribulacione non ad utilitatem
sed ad vicia prorumpit / Et qui in tribulacione positus viciorum fructus prola
cionis / et potum mundaciones emittit / et cum nocendi facultas non a
mittit / et dimittere alios / et dictum dicit induratus / eo quod sunt gracia p
rdita / eo quod sunt dure carnee / et in dominico corde / eo quod sunt sicut ada
mas / et sicut silex / et sicut petra que non potest aquam compunctionis
emittere / Tercium est quod per quod multis potest ad eum indurari / eo quod
non possit ad veniam converti / et unum est hec de induracione que
omnibus peccatis provenit / propter finalem impenitenciam / quia id quod peccatur non
dimissum ad penas eternas in quibus penitencia est / sed non fructuosa
Et ideo usque patet quoniam est superhabundancia predictus dicere / ffranciscus
dicit Capitulum vincit maliciam / Et quo sit quod deus quos in
induratissimos solum gratie Iuxta id Genesis Potens est deus
de lapidibus filios habrahe suscitare / Unde deo in manibus cuius
manibus sunt corda filiorum hominum non est impossibile aliquid durum
Et quo fit quod cum tam ibi labor propter salutem non
est obmittendus / Immo ut Liber Gregorius ii o parte pastoralis / Dum
dulcius amonetur emollitur ad compunctionem / Contra ffrater
ffilia Ezechiel mittitur ad gentes appostatas / et ad gentes apostatas
induratas cum ipsa permissione / quod deus promisit dare sibi

fronte duriorem et frontem / faciebus et frontibus eorum. Et igitur
h[ec] ulterius / quod in talibus hominibus libertas non est sublata sed tamen
gracia / quia si non possent in bonum / tunc excusacionem haberent
a malo / tamquam peccatum et involuntarium / et ita essent excusabiles
/ ymo in peccatis / cum tamen dicat Ro[manos] quod non sint excusacionem de
peccato suo / Et tamen de ista opposicione prima / Circa opposicionem tertiam
Quomodo quod malorum hominum multitudo nociua est bonis in parte / sicut
ia dependetur est in racione precedenti. Dicit enim Seneca Epistola vii / Inimica
est multorum conuersacio / Et racionem ponit / quia nemo malus est qui aliquod vicium
bonis non commendet / aut non imprimat / aut quod ipsis nescientibus non al
liciat. Et ideo non ut dicit Augustinus super ... / Ecce mulieres consurgent in adversum
malignantes / sicut mulier marito est Eua / sicut mulier seductrix est viro
ut dicitur Job / sicut vir uxori est dyabolus / sicut aut mulier viro Eua est
/ aut vir mulieri serpens / Et id quod facit malorum multitudo. Et de isto
sed quod malorum multitudo valde est seductiua dicit [A]ugustinus (?) in libro ... / vindicat
mali / perstrepunt / et dicunt si non a te vivis / esto tamen ne solus tamen
/ quare non facis quod alii faciunt / ymo quod peius est audens vires
aliorum ... quod nichilominus eos esse suspecte intuentur ad ...
... judicat ... / et estimat / Nota ... ut vincat. Et ideo ...
... est multo ... malis ... non consentire peccato aliorum / et dicitur
sed ... in solucione argumenti ... / duobus modis contingit peccato
consentire / uno modo directe quod peccatum alterius placet / alio modo indirecte / quod
peccato non resistit propter ... timorem ... tamen ... posset resistere
Et Seneca dicit ... necesse est enim ... cum malis est / ut
aut eorum conuersacionem odiat / ne similis fiat malis / aut imitetur ...
/ ne multis et se fortioribus inimicus fiat / cum mutacia ... dissimilis
procedit. Et ideo habetur ... quod magnum bonum est / non ... conuersari
forte ... primorum / hoc est Augustinus super ... / Ymo dicit
magnum dei donum est / inter ... malorum vexari cotidie
/ et non ... precepta. Sepe enim homo non implet
bonum propositum / ne offendat eos cum quibus viuit. Et iste est
noceat — sed sed non multo malorum / quia hic facit sed conueniunt in
unum / et se colligat mutuo contra iustos / Unde dicitur. Colligata
est iniquitas Effraym Osee xiii Nam omnes tales colligantur
una cathena tenebrarum / ut habetur Sapientie xvii. Et de isto dicitur
... Coagulatum est cor eorum / quod dicitur licet multi sint et diuisi / ymo
dispersi / unusquisque per concupiscencias suas / tamen coagulatum
est cor eorum / quia sunt cor unum et unum in malo. Hoc itaque
dedicent ponitur secunda conclusio / malorum conuenencia in istis
hominibus est nimis offensiua / ista opposicio est beati Gregorii super
Job xli / membra carnium eius coherencia sibi. libro xxxiii moralium. Quod
scilicet sibi coherent / ut unanimiter opera faciant / ut nulla ... se vicissim ne
scindat / ut nulla eos diuisio / alternacio scindat / et ideo quod eos
vehementer preualent. Ut ... in malo se concorditer
tenent. Et subditur reprobi ... bonorum viam

qu[esti]o 21

tam

Quam tanto durius procedit quanto ei se prostratorem durior oppo-
siti contra xpm unanimiter inierunt consilium / et invalescencia vero
unanimem usque ad mortis supplicium perduxerunt. Ex quo elicitur primo quod
malorum multitudini unitas prestat robur. Sicut enim in bonorum ho-
minum anime et corda robur accipiunt ex colligacione caritatis
que per spiritum sanctum diffunditur in eis / sic quod dicitur esse unum cor et
una anima / una amicus et una columna / sic multi mali colligantur
malignitate, aut superbie aut invidie, ire et crudelitatis.
Ex qua colligacione fremunt contra iustos. Unde in psalmo dicitur Cogi-
taverunt unanimiter adversus te testamentum / super populum tuum malignave-
runt consilium / et dixerunt disperdamus eos de gente. Et Aug[ustinus] oppo-
situm de inimicis domine veritatis / qui unanimiter pariter pugnabant adversus electos
dei. Ex quo elicitur ulterius quod malorum unitate diabolus recipit
augmentum sue malicie. Hoc est Gregorius ubi supra / qui dicit
diabolus in reprobis permittit habere unitatem / ut tanto contra nos robu-
stius vires suas concitat / qui non solum nos iam fortius sed contra ma-
le admonicionis impugnat. Et Aug[ustinus] ubi supra opposito idest contrarium
asserit venit enim ille / dicit apostolus diabolus est qui operatur in filiis
obediencie diffidencie / tamquam in vasis suis. Omnes enim illo operante
sunt in admotorum omnibus qui declinaverunt a veritate. Ex quibus
Aug[ustinus] enim hos hostes invisibiles / contra quos nobis pugnandum
est adiuvat infideles homines / ad oppugnandum populum dei. Ex quibus
quasi ab opposito elicitur / quod malorum discordia / electorum dei est quedam
libertas / aut per libertatem. Et allegat Gregorius ubi supra per unitatem
istius evasionem pauli. Ita enim disputasset de resurrectione mortuorum
positus in medio saduceorum et phariseorum / qui contra dominum erant una-
nimiter conspirabant. Et conversi sunt divisi et expulsit de manibus
eorum. Et ad idem adducit divisionem populi dei ab egipciis in
divisione maris rubri in causa dei populus ab inimicis liberatus per-
mansit. Et dicit Gregorius quando iusti deum dimiserunt inimici. Et electorum
vota ad effectum pervenerunt / dum reproborum agmina per discordiam
confunduntur. Et dum malorum unitas scinditur / bone mentes ad hoc
quod appetunt perveniunt. Ad 3° ergo est de signanda dicit nota tria. Pro-
gulatum est sicut lac cor eorum. Ubi Ambrosius. Mali sicut ne ce
perunt invidie coagulatur cor eorum in unum et inducitur in quandam una-
nimitatem. Et sit de suavitate amicicie amaritudo malivolencie
et quidam horror invidie. Et com ponit cum lenitate nec que
quedam offerunt benivolencia que recorum malicie sunt viciata sicut illa
ita quidem homines sunt benivoli et in naturalibus non viciati cor
eorum sicut lac est purum et incorruptum / illa interior purissima
et est candidum compassione grata. Et dulce caritatis dilectione
seu caritatis exhibicione sed commissione peccati corrumpitur et ace-
scit quodammodo et turbat perdita consciencie puritate. Iuxta illud apostoli
ad thymotheum resistunt veritati homines mente corrupti scan-
dalisant proximos non habita compassionis claritate / pessima sicut mutacio
quam deplanget Ieremias trenorum iiii de quando obscuratum est
aurum mutatus est color optimus / immo tunc mellissima amacio sunt

Iuxta id malum et amarum est reliquisse dominum deum tuum ieremie ii°. Sequitur de tercia conclusione. Ego autem legem tuam meditatus sum. Ego autem in corde facere domino inspiravit spiraculum vite et sic factus sum in animam viventem. Et gregorius libro x moralium capitulo tercio tractando id iob in cuius manu anima omnis viventis et spiritus omnis carnis. Et hic deus prestat spirituale ante, ut corpus vivificet, sed spiritum hic ut perveniat ad interiorem eternitatem. Ex quo primo hic sic spiritus in corpore... recipitur per effectum spirituali. Hoc est gregorius. Videmus per... uni significatione addidit id spiritui facit anima sua spiritus corpo... penitus in predicatores efficiat spirituales. Non obstante in quo homo... hic corporis et corporales ... spiritualibus ... intende ... spiritus. Ex quo sequitur vltimo quod homo qui vult in pugna persistere ... ad ... spiritualia colligere. Et hic est apostolus dicens invisibilia dei per ea que facta sunt conspiciuntur. Et gregorius dicit ... quod in nobis publicum est ... debemus ad secretum quod nobis latet. Et ... accipitur quod investigatio spiritualis legis divine utilis est ad resistendum importunitatibus corporum. Dissensio namque est legis ... iudicio et ... Unde gregorius dicit ... corporum ... ad cognicionem ... tendunt, audiunt quod ... ... sunt frigido ... sapiat ignorant ... sic audiunt ... quod ... audiunt ... medullitus ... Propterea ... ad resistendum illis qui ... corde ... ... Et ego vero legem tuam meditatus sum ... ... cogitatione ... vel ... legem vel in memoria ... sed meditatus sum legem tuam quod est ... longe maius. Dicit autem ... ... meditatio est frequens cogitatio ... homo frequenter et ... et ... ad noticiam ... Cuius sic ... 3a conclusio in divina lege meditatio ab omnibus malis ... ... concordia a suo statu ... non ... ... lex divina iustissima est et misericordissima ... meditatione servatur voluntaria humilitas et ... accipitur in subsidium ... divina. Unde deus humilibus dat graciam. Et ... et de lege ... Ex quo ... in meditatione legis divine homo ... a penali humilitate ... est ... in ... ... est autem penalis humilitas ... in culpa ... ... gravissime ... iuxta id ... facit ... ... Ex quo ... dilecto ... hominem ad excellenciam ... ... in meditatione legis interiori ... ad amorem ... illorum ... divina lege precipitur. Iuxta id in meditatione mea exardescet ignis ... ignis ... et ... hominem. Ex quibus ... quod homo omnis lege divine subiectus ... in bono sicut ... est ... confirmatus. Et ... quo est in amore divino ... tribulacionem ... non ... aliquibus impugnacionibus

eterna gloria amor vincat omnia. Unde sequitur scrutando primum mandatum deveniet ad cognitionem divine pietatis, nimis et ultra quam existimatur, scilicet quod divina pietas iustissima est. Unde si adversitas terrore diligit homo ipsum, quod territus est, tamen hic est, et misericordia iuxta illud Job: hec est consolacio mea, ut affligens me dolore non parcat. Et ergo investigatur divina veritate et sapientia ex precepto secundo. Sed quid adversi immineat, in hoc potest spe et tota fiducia, scilicet quod Deus est tante sapiencie quod ex malis facit bona elicere. Similiter ex tercio precepto devenit in divine bonitatis noticiam, quoniam prosperitates advenit, scit sibi hoc ex sancte in conspectu affligisse, et quamvis magis ac magis in delectacionem divine bonitatis excandescat, talem ergo quod potest dicere cum Job xvii: Libera me Domine et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Et iste propheta dicit: Ego autem legem tuam, non vindictam meditatus sum, quia tunc homo nec Deum ponit, sed ipse Dominus in omnibus confortat subiciendo se legi divine, presentia non petamus. Et unde ut Gregorius dicit: In amaritudine mortua est. Et si passus est et mortuus, tamen per resurrectionem est inde liberatus, et ipse in celum ascendit, tamen sedet ad dexteram patris, quoniam ergo tota malicia mundi non potuit vitam discipulorum Christi evertere, quia quamvis persequebantur in discipulis, sedebat in celo. Sic nec alios potuit evertere in quibus [illegible] dominum salvatorem.

Bonum mihi quia humiliasti me ut discam iustificationes tuas. Continuat sic ad precedencia. Superius propheta et gracias egit de bonitate sibi exhibita et cognicionem sibi postulabat dari de eadem. Hic ostendit suum profectum de eadem, ita quod declarat hic bonitatis exhibite utilitatem. Vel sic: superius propheta posuit malorum hominum contra ipsum colligacionem in subversionem suam. Hic autem declarat quod aliorsum evenit sibi quam ipse putabat, dicens Bonum mihi. Vel sic: superius declaratum est quod malorum obstinacio electorum stabilitatem non evertit. Hic declaratur quod ex illa electi proficiunt in cognicionem iustificacionum Dei. Et notandum quod hic pro declaracione textus est, quod inter cetera ardua stabilia et cetera talem vitam hominis humilitas dirigat ad assecucionem divine iustificacionis, quia sic patet ex versu isto. Ideo exponendum sic: humiliasti me et cetera, quia volunt quod bonum est hominem humilem esse, et in congressu arduorum et in pressura scandalorum, et in exposicione vite. Divina sine tali humilitate in nullo istorum quis potest iustificari. Et est racio quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat graciam. Sed in omni videtur esse, quia humilitas non est virtus ita generalis quod hominem dirigit in omnibus. Ideo pertinet ex quo humilitas est in concupiscibili, ut dicit Beatus Thomas, quia pro dirigere racionalem, sed irascibilem, quoniam videtur iste psalmus directionibus hunt specialibus innititur. Et dicendum est quod hic in primo tangitur persona, et secundo bonum illa persona, que profecit, quoniam ut tercio, per quod profecit, quia humilia sti me, quarto ad quid profecit, quia ut discam iustificationes tuas. Dicendum ergo bonum mihi, circa quod advertendum quod bonum respicit mala et bona, et sic ad bonum hominem interiorem non tangitur. Bonum est hominem in iugum portare ab adolescencia sua. Et quoniam Deus operatur non homine sed in homine vel per hominem bonum est illi, quia Deus actor malorum esse non potest, bonum ergo hominem est, quia est creatus per potenciam Dei sed bonum

est quod est ordinatus et informatus per sapienciam dei / bonum est quod repletus est
bonis per benivolenciam dei / bonum esse est bonum distare quod sit bonum
quod deus velit ab ipso / est facere iudicium et iusticiam / et ambulare sollicite
cum deo etc. Sed per ista talibus obmissis respectu sed ad humilitatem
specialiter / ans est exemplum bonum quod deus humiliavit etc. Ex quo primo
sequitur quod humilitas aliqualiter est principalis. Nam ut dicit b.
Congregacio virtutum ordinata / similitudine sed ad edificacionem
unde quod est primum in acquisicione virtutis comparatur fundato / et hec
est humilitas ut dicit Bernardus super hec nolumus preiudicare nobilioribus
virtutibus. Ex quo patet quod principalitas data virtuti non preiudicat
in aliquo prioritati quam habet humilitas respectu aliorum quorumdam virtutes
principales sunt / et aliis humilitas. Dicit enim b. t. primum in acquisicione
virtutum et tamen. / unde per modum removentis prohibens / et sic modo
humilitas est primum locum / quia facit hominem subiectum esse / et ita
susceptibilem influxus divine gracie. Incipiens evacuat inflacionem superbie.
Unde Jacobi quarto Deus superbis resistit / humilibus autem dat
graciam. Et ideo primum est in virtutibus dicte et c. quod sublato impedito
iam ad deum acceditur / unde primum accessus ad deum est per fidem
ut habetur ad hebreos xi / 21 / per fidem est intellectus cognicio qua homo
tendit ad deum / quia 2m Rupertum / spes qua extensio est / 3us est per amorem
ad deum / quia amor hominem qui deum noscit / et ad deum se extendit
unit cum deo. Ex quo patet quod iste tres virtutes theologice / nobiliori
sunt principales / quia modo dicto / humilitas autem per modo primo prohibens.
Et habetur 2a 2e q. 161 c. ex in solucione ... ponit modos
... quibus capitur principalitas virtutum. Dicit enim sic bonum virtutis
humane in ordine racionis primo attenditur respectu finis / unde virtutes theologice
que sunt finem ultimum pro obiecto potissime sunt / secundario bonum
virtutis attenditur ut tamen racionis finis ordinatur / ... que sunt ad finem
modo ista ordinacio dicitur sic quia essencialiter consistit in racione
media ordinat ad finem. Et ideo virtutes intellectuales quae perficiunt
racionem principaliores sunt. Sed ista ordinacio consistit participative
in appetitu per racionem ordinata / sicut iusticia legalis / que virtutibus omnibus
ordinat et disponit principaliter est. Et post ista humilitas / que homines
ordinat secundum omnem generaliter ad bene se habendum supra ad celestia / sicut
qui per humilitatem contempnunt terrena promittuntur sibi
celestes thezauri. Matthei 19. Et qui per humilitatem contempnunt
gaudia mundi promittuntur sibi consolaciones celestes. Matthei v. Et
qui per humilitatem contempnunt magnificari in terris promittitur sibi
exaltacio in celis / quia qui se humiliat exaltabitur. Bernardus
non putas eum qui se humiliat sic iacere / quia exaltabitur / nec opineris
eius exaltacionem fieri per sublimitates corporales / Item qui per
humilitatem in persecucionibus possidet animam in paciencia promittitur sibi
regnum celorum. Est ergo humilitas quasi disposicio generalis perfecte
liberum accessum in homine in bona spiritualia et divina. Et notandum est
quod perfecciones sunt principaliores quam disposiciones. Et propterea
virtutes ille que directe monent in deum priores sunt humi=

litate. hec ille. Unde Ps. dicat Bonum michi quia humiliasti me i.
domine sis temptacionibus et incomodis exercuisti quod dicitur amb[illegible]
amara michi profuit in quantum ad humilitatem me deducunt. Hys eciam
deducens potest quod prima racio / strenuitas operum / continuacio laborum
quilibet laborum tollerancia adversorum / absque humilitate virtutes
non sunt. Multi sunt hodie [illegible] de alys speciebus fortitudinis / sicut e[st]
magnanimitas que spontanea difficilium aggressio. Et magnifice-
cia que est arduarum rerum perfecta administracio. Et fiducia que
est certa spes animi rem inchoatam ad finem perducens. Et confidencia
que est constancia virtutum contra [illegible] immobiles inter adversa tenet et
omnia sine humilitate non prosunt. Nam strenuitudo seu strenui-
tas que reddit hominem promptum ad subeundum labores / que
est strenuitas / quod videlicet si deest humilitas / que hominem subi-
cit labori honesto propter aliquem effectum consequendum. Exemplum
per subiectio ad labores propter ea que naturaliter diligimus non est humi-
litatis vere. Et racio quia talis labor est meritorius / eo quod caret radice
meriti. Et ita promptitudo laborandi pati propter filios / uel uxo-
rem propter prolem non est vere humilitatis. Similiter continuacio laborum que
facit hominem subiectum assidue actibus ut nullo tempore vacuum
preterierat fastidiens ocium. Quid videlicet si deest humilitas vera que
hominem subicit talibus / propter maius premium consequendum. Unde dicitur: Quilibet
bona faciens non deficientes in tempore suo non deficientes metemus.
Exemplum patet: assiduitas continua propter illa que homo diligit quod omni-
bus modis / non est humilitas vere. Et est racio / quia huius dicitur virtutes fru-
ctuose sunt / ut faciant ad meritum. Item quod Simachus in suo epistolari
de bonis familiaribus est studia bona cumulare / quorum graciam non
sentiunt. Ite Similiter fortis administracio laborum / que est quedam
milicie / que facit subire timores et audacias, aggressus et fu-
gas et mortis pericula. Quid videlicet si deest vera humilitas. Unde si
quis ut dicit [illegible] bellat multus [illegible] / si quis vincat superba in-
solencia / si quis conspirat solus armis seipsum perimit / quod hodie
militia accipit. Exemplum patet / quod bellare seu milicia agere
pro viribus defendendis non est humilitatis. Et racio / quia talis conspira-
tio procedit. Et de Suetonius in libro de xii cesaribus refert de Augu-
sto cesare / qui negabat prelium suscipere / ubi aderat timor dam-
pni / et spes de maiorum emolumento. Similiter sufferre omnes mo-
lestias et inperplexitates [illegible] / sed quod subiciat tollerancia / quod videlicet
si deest minime / uel simulacio / aut vicium aliud quod humilitati
repugnat. Dicitur in Pastoralibus in fine. Sepius in creditores contempti
contempnendi sunt / secundum hys qui ad summa progredi volunt. Exemplum
quod vera paciencia includit caritatem. Unde dicitur ii ad Cor. c.
xxx[illegible] [illegible] tristicia et dolorem naturaliter se abhorret animus / ita
quod nunquam eliget homo pati tristicia dolorem / aut laborem propter
se / sed solum propter finem. Dicitur in Gregorius libro de vera pacia. Quod vero de
[illegible] [illegible] faciat tollerancia laborum et dolorum / oportet quod propter
bonum propter quod vult aliquis pati mala / sit nunquam volunt

et amatur quod ad bonum cum paciencia ingerit dolorem. Et etiam est
quod nullus preferret bona gratie dumtaxat naturalibus bonis, corporum
amissione et dolor causari, nisi per caritatem que deum diligit
super omnia. Ex quo concludit quod humilitas in paciencia sine auxilio
gratie haberi non potest. Dicit ergo Beatus Bernardus: bonum michi quod humiliasti me. Hic
vere humilis, id est utile est michi quod humiliasti me. Et Beatus Bernardus in ser-
mone de Assumpcione Domini: Quis potest dicere hoc bonum michi quod humiliasti
me. Hic vere humilis est. Et non humiliacio sed humilitas iustificat.
Non ergo dicit hic, id est qui multa tolleraverit, nec ille qui murmurando
tollerat. Nullus istorum pervenit graciam, eo quod deus deus non humiliatis,
sed humilibus dat graciam. Sed pulsat hic questio. Quis ille qui multa
patitur vel ille qui labores sustinet ex ipsa [illegible] que non diligit,
vel ex ipsa que ex voluntate diligit, potest hoc dicere: bonum michi quod
humiliasti me. Ad quod respondetur quod potest, sed non perfecte, quia huiusmodi
paciencia dicitur potest vel naturalis vel moralis. Et ipse facit verum ad
pacienciam veram. Bonum ergo sibi quod humiliatur per adversa, quia per talem
humiliacionem ducitur ad humilitatem. Contingit enim quod ille qui con-
suevit pati propter nichil [illegible] dei vel quod [illegible]
inconsueti impacientissime dolores sustinuit, paciencia tamen facit
mitiores et paciencia volentes et paciencia delectabiles. Unde inquit paciencia
est via ad pacem, et lectio ad meditacionem, et meditacio ad orationem.
Contra [illegible] Bernardus: Homo quasi thezaurum effodiendo que-
rens per meditacionem non invenit, ad orationem se convertit. Et oratio est
via ad scienciam seu sapientiam. [illegible] homo ad [illegible] sic
devenit ad interiorem inspectionem, ex inspectione ad desiderium, ex desiderio
ad delectacionis sentimentum, ita directe humiliacio ad veram
humilitatem deducit, que est solius gratie. Qui ergo humiliatur et patitur
et patitur adversis non effugiat humiliacionem istam, non deiciat animum,
neque frangatur contrariis, sed magis ut omnibus dicit proficiat talibus
pressuris sibi ad meritum et aliis per exemplum, et hoc est quod dicit omnibus,
ut superbum sua humilitate mitiget, insolentes morum maturitate con-
vincat, contumeliosos sua pena frangat, avaros aliquid [illegible] commu-
nitate dispergendo a ingloriam intencionem deducat. Et subditur.
[illegible] capitulorum, Xpistus iustificatus est a filiis suis, quia se sub-
duxit ab [illegible] neque ab [illegible] nec ad [illegible]
advertit faciem suam [illegible] sua paciencia instruens. Et bene dicit iste doctor
quia constat [illegible] tractare de [illegible] que de
[illegible] de qua dicit Beatus ut dictum, bona siquidem est
humilitas illius qui proficiunt in acquisicione sciencie. Et ratio quia
ille qui humilis est non vult apparere sapiens ante tempus, quia
humilis est, nullam scienciam vilem reputat, de nulla sciencia erube-
scit. Et omnia [illegible] possunt promocionem ad studium faciunt, sicut studium
quieta vita, sicut paupertate voluntaria, sicut silencium ta-
citum etc. Ex [illegible] Sed quod vicia in moribus non stant cum

cum humilitate in sedentibus. Et ideo Aug[ustinus] libro de kathezizandis
rudibus omnes admonet scolasticos ut humilitate xpiana [illegible]
amplius discant contempnere [illegible] vicia morum quam verborum et ne audeant con-
ferre [illegible] [illegible] lingwa cordis casto. Exemplum aliud vl-
terius. Sed quicunque scientifice acquisicionem non obiciunt humilitatem
non sunt quia est via sciencias [illegible]. Et est racio quia tales dicunt
esse presumptuosi. Igitur negligencia nimis est vitanda et discor-
dia et imp[er]dencia [illegible] cauendum ne sinistra [illegible] totum [illegible]
quod dextra scribendo ingerere [illegible] Ita si homo non habet ordinem
quo potest devenire ad sciendi finem si non habet modum sciendi quo
[illegible] sciam. Exemplum [illegible] quia sciens consummare non est humilitatis
ut omnia velle legere est humilitatis nec velle audire que statim
non congruunt est humilitatis omnia n[on] [illegible] ex quo modo excedunt
superbie adaptantur Illa qui sciens confidunt ut Hugo dicit nec se doceri
nec alios sed suam sciam ostendunt [illegible] ostentacio [illegible]
omnia legere voluit cum libri sunt infiniti nec finem inveniet
nec requiem nec pacem. Et secundum Senecam omnis [illegible] incomposita
instabilis et vaga [illegible] vana delectantur. [illegible] qui vult au-
dire que non competunt statui a culpa non sunt alieni cum alie-
num officium usurpat. Ideo gratus qui papa prohibet libros gen-
tilium legere et sacerdotibus dicta poetarum. [illegible] ut Jeronimus dicit
ad Damasum [illegible] est in [illegible] est causa necessitatis stant
in se cum voluptatis. [illegible] se [illegible] [illegible] ne-
cesse est homines humiles esse qui vult utilia agnoscere. Et [illegible]
dicit hic bonum [illegible] est humiliasti me ut discam. i. humilitas de-
[illegible] ad sciam [illegible] [illegible] longe [illegible] [illegible] q.
lxxvij d[icit] [illegible] agnicio veritatis [illegible] bona est. [illegible] studium ve-
ritatis agnoscende [illegible] [illegible] [illegible]. Et ponit duos modos quo
qui homo studet ut inde superbiat sciencia n[on] inflat ut dicit
apostolus vel qui quis studet adiscere aliquid ad peccandum [illegible]
[illegible] ut [illegible] agunt laborant. Alio vicium [illegible] contingere
ex inordinatione appetitus et studij ad adiscendum veritatem. Et
ponit quatuor modos. Ite unus est qui quis studium minus
utile [illegible] studio [illegible] incumbit. Alius modus cum quis
querit adiscere ab illo a quo non licet discere sicut quidam [illegible] querunt
[illegible] futurorum a demonibus [illegible] sciam credendorum ab hereticis. Tercius
modus appetit cognoscere veritatem circa creaturas non ascendendo
illud ad cognicionem dei. Quartus cum quis studet cognoscere ve-
ritatem supra facultatem sui ingenij. Per hoc n[on] de facili la-
bitur in errores [illegible] [illegible] [illegible] altiora te ne quesieris
et forciora te ne scrutatus fueris. Et [illegible] multos n[on] supplantat
suspicio eorum et in vanitate detinuit [illegible] Hec n[on] omnia
procedunt ex curiositate ut [illegible] dicit [illegible] humilitas [illegible]
Ex qua [illegible] et probacione [illegible] et [illegible] veritatis cognicio
bona est [illegible] contingit ea abuti patet ex [illegible] conclusio
[illegible] phi [illegible] illa veritate qua [illegible] ad [illegible]
fidei. Et [illegible] in epistola ad [illegible] [illegible]

[illegible]da quod divinus non sete cont divina virtus / attemptantes
contra sapientiam dei. Secundo sequitur quod philosophus / quod cognicio veritatis melior
est quam assercio virtutis / Prima ut dicitur vel / virtute habita
non contingit male uti / sed cognita veritate / contingit male uti / ergo
quod apostolus ad Corinthios dicit scientiam quandam esse / secundum
dictum hominum / et non secundum [illegible] / Et philosophus sequitur quod veritatis
cognicio non est summum bonum / et est racio / quia summo bono non
contingit male uti / Unde dicit [illegible] / ubi supra / licet cognicio summe
veritatis et prime / sit excellentissima, tamen in ipsius cognicione / potest esse
vicium / secundum quod aliquis non debito modo / vel debito ordine ordinatur
ad illud / Tercio humilitas necessaria ad scienciam / de quo dicit [illegible] ut
discas non mala / non noxia / sed utilia et necessaria / dicitur
in Isaie xlviii° ego dominus docens te utilia / Nota sicut
discas / i. ad scienciam pervenias / contra illos semper discentes / et
numquam ad scienciam veritatis pervenientes / Nota sic ut discas / i. experimentaliter
utilitatem sciencie agnoscas / quod tunc fit cum impletur
quod docetur esse / quod scientia plus quam operibus cognoscitur / sed cum
quis in humilitate conversatur ad scienciam / quomodo sciencia utendo
possis humilitatem custodire / Nam ea amissa in sua bonitate tota vita
evanescat / de hoc est tractatus collacionis [illegible] / Dicitur in [illegible]
Bonum mihi quia humiliasti me ut discam justificationes / i. virtutes / tunc ergo
humilitas ea habita sciencia conservatur / quia quando acquisicionem sciencie
procedit ad acquisicionem bonitatis / per virtutes regulatur sicut totius
vite humane / Ex quo statim sequitur quod ad bonitatem vite
non sufficit mala non agere / Prima negacio non est actus
denominatus / Et vir sicut esse gregis super id sunt humili vim
permittit / et bene ardentes in moribus [illegible] / Ubi dicit non
sufficiat mala non agere / nisi quisque studeat bonis operibus
insudare / ut et [illegible] sit in corpore et bene vitalis in
operacione / Nota magna est per veritatis bonis malis carnis:
Et [illegible] contra Jovinianum narrat de vita antiquorum
sacerdotum / quod non [illegible] vita ducebant utilitates omnia corporis
et custodientes temeritate [illegible] / nimis quam corporis qui
ex otio nascuntur et maxime [illegible] loci vicia castigacione
siccabat / Ex quo sequitur ulterius quod vita humana sic debet esse
regulata, ut ut tendat ad aliquid magnificum et preclarum
hoc est [illegible] in suis [illegible] / qui dicit sicut viatores non
decet / ut [illegible] / sic et vita non [illegible] sed ut in ea
preclarum aliquid fiat / Et ad idem facit Seneca epistola lxxvii
[illegible] / sed [illegible] bene vita acta sit refert / Ex quibus
hec assequitur quod bonitas vite [illegible] sit [illegible] non [illegible] est [illegible]
Dicit in [illegible] Tullius nichil [illegible] placet [illegible] quam bonitas [illegible]
libro de amicicia dicit amplissima [illegible] est bene
vivendi disciplina [illegible] illos [illegible] censetur [illegible] illos
esse viros appellandos / qui assequuntur [illegible]
apciam [illegible] bene vivendi [illegible] / Et notandum est quod [illegible]

durat

sine naturalia bona non prebent diuinitus ad bonum viuendum / prout dicit
Aristoteles ii ethicorum. nisi animus in bonis proficiat / ergo homo non potest absque
virtutibus. Et io dicitur hic / ut discam iustificaciones tuas. Uerum quot
virtutes quibus vita hominis iustificatur / sic est prima humilitas. humi-
litas / lucens vincta et pacia adiu sperans. hec est enim. que hominem humi-
liat et appetit intellectum ad cognoscenda ea que sunt bone vite mani-
festa. iuxta illud ysaie xxviii vexacio dabit intellectum auditui. Hec
vita declaratur per omnes sanctorum conclusiones / Et si multe virtutes concurrunt
ad vite bonitatem. Tamen virtus humilitatis ~~multum confert humilitatis~~
multum confert perfectionis / prima per rationem quia dictis secunda declaratur
quia virtus humilitatis regulat vitam hominis / et quo ad deum / et quo
ad se / et quo ad proximum. Quod declaratur per gradibus humilitatis
qui ponuntur esse xii in regula B. Benedicti. Nam duodecimus gradus est
ut homo deum timeat / et memor sit omnium que precepit / Dicit enim
homo hic ad deum reuerenciam / pro quo timet / et timendo non vult aliquid
quod negligenter corrumpere que precepit. Undecimus gradus est / ut non
tendat inordinate ad implendum propriam voluntatem. Decimus est ut
voluntatem propriam regulet secundum arbitrium voluntatis diuine / et suorum
superiorum. Nonus ut absque dei obediencia propter nulla que occurrunt dura
vel aspera desistat. Ex quo patet quod hii gradus hominem sufficienter
regulant quo ad deum ex parte istius virtutis / quia cum homo timet
deum / ibi est subieccio. Cum ex beneficiorum recordacione ibi est gratitudo / Cum
homo ad precepta respicit / ibi est obediencia / cum vitat propria voluntate excel-
lencia / ibi est contemptus sui / et cum contempta voluntate propria
voluntati diuine voluntati subicit / ibi est ordo discretus / Item que inferiores
sunt regulari superioribus. Et cum ab isto non vult discedere / in hiis est
fidelitatis fiducia et amor que ea hominem reponunt ad estimacionem
et ad perseueranciam. Alii autem gradus humilitatis disponunt hominem
in seipso. Nam quintus gradus humilitatis ordinat hominem in exterio-
ribus operibus sine factis. Et est ut non discedat suis operibus a via
communi / sine a lege aut regula. Quartus tercius et secundus regulat hominem
in loquela. Dicit enim homo pauca loqui et racionabilia / ne modum excedat
dat loquendi / et non temporibus prerumpere / neque voce clamosa talia
fari. Primus gradus disponit hominem in gestibus exterioribus. Nam
primus gradus vult ut homo de facili et prompte in risum incedat / Item
vult ut in signa inepte leticie non prorumpat. Alii autem gradus
regulant hominem quo ad semetipsum existimacionem. Nam gradus septimus
vult ut homo propter defectus agnoscat ut credat se esse indignum
et inutilem ad omnia. Anselmus in libro de similitudinibus exponit hoc
sic. ut se homo contemptibilem esse cognoscat / et addit / et id
hoc delectat. Octauus gradus vult / ut suos defectus confiteatur et pre-
cipue si sint defectus peccatorum. Et Anselmus ibidem addit / quod ex
requirit ad hoc ut homo velit de se talia credi ut paciencia
sustineat / quod de se dici / ut paciatur se contemptibiliter tractari / et ut
amet et diligat hec sibi fieri. Ex quibus patet quod hii gradus suf-
ficienter regulant hominem in seipso. Tercio quia regulat eum in inte-
rioribus. Et quoque in exterioribus operibus in quibus exterioribus
in hoc ne quis peccaret in aliquo verbo exteriori vel signo. Et notandum

9° 3a

xii gradus humilitatis

est quod hec sufficiunt. Et quod hec ostendatur quod licet hic ponantur de
virtutibus, non tamen excedunt limites humilitatis. Ponuntur enim hic virtutes
obediencie, paciencie, abstinencie. Non enim est inconveniens quod humilitati
ascribantur illa que pertinent ad alias virtutes. Dicit enim beatus
Gregorius: sicut vicium unum oritur ex alio, ita quod nullo ordine actus unius
virtutis procedit ex actu alterius. Nec putandum quod existimacio

indignum

qua homo reputat se inutilem et contemptibilem ad omnia pertinet
ad falsam opinionem. Unde beatus Thomas 2a 2e q. c lxi ar. vi in respon-
sione ad primum argumentum dicit quod quilibet absque falsitate se cre-
dere et pronunciare omnibus viliorem propter propria defecta alios occultos
quos ipse scit et propter dona dei que sibi latent in aliis. Et allegat
Augustinum in libro de virginitate qui dicit: Existimate aliquos in
occulto superiores, quibus estis in manifesto meliores. Similiter po-
test absque falsitate confiteri et credere se ad omnia indignum
et inutilem ex viribus et totam suam sufficienciam esse in deo, iuxta
Apostolum 2a Corinthiorum iii dicentis: Non quod sufficientes simus
cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficiencia
nostra quasi ex deo est. Et ostenditur que signant proximum
in scipso et singularitas hic quo ad proximum sicut declaratum
est supra in aliquibus de gradibus superbie. Iste ergo virtutes in
gradibus humilitatis enumerate aliud non sunt nisi iustificaciones
de quibus dicitur hic ut discam iustificaciones tuas. Augustinus ex-
ponit ut discam ea noticia qua fiunt, fiunt autem per dileccionem.
Cum ergo vult quod humiliacio in adversis bona esset sibi qua
ex hiis proveniebat ad faciendum ex amore et dileccione omnia
facere que sunt vere humilitatis. Et allegat Augustinus id supra
expositum: in tua suavitate doce me iustificaciones tuas.

Bonum michi lex oris tui super milia auri et argenti.
Pro continuacione advertendum quod homo deordinacionem recipit et
in irascibili et in concupiscibili et in vi anime concupiscibili. Nam homo
ex hoc quod est irascibilis tendit ad multa, et inter ad illa que
excedunt suum posse. Et hec ordinatur tunc ad adversis homo deprimitur
et humiliatur et sic ad humilitatem inducitur. De quo ibi: Bonum michi
quia humiliasti me. Similiter homo quia concupiscibilis, sepe multa re-
quirit. Et quando sentitur altera se, tunc id Ecclesiastici: Altiora te ne quesieris.
Et reformacionem recipit cum pro obiecto cunctis libidinibus iusti-
ficaciones anteponit. De quo ibi: Doce me iustificaciones tuas.
Postquam ergo supra posuit illa quibus ordinantur potencia irascibilis
et concupiscibilis, hic consequenter de illo quod modificatur potencia
affectiva seu voluntatis. Sepe enim homo propter libertatem voluntatis
amplectitur malum sub colore boni. Est autem regula voluntatis divina lex,
de qua hic dicit: Bonum michi lex oris tui. Vel sic: Superius declamavit
suum profectum ex humiliacione adversorum. Hic ostendit quod in tanta
humiliacione delectabatur preciosum habere legem verbi dei, sicut
Christi, qui in laboribus et adversitatibus fuit a iuventute sua

Nessie simplex declaravit quod aliis eveniebat sibi adversitates
quas putabant in mali hominis. Hic tamen ostendit illius causam
quia aliqui sunt conditionis quod mali homines qui volunt esse liberi
ab omnibus et gaudere et letari quam in suis voluptatibus. Ipse autem dicit
de se quod bonum sibi est non libertate uti humana sed quod esse sub lege
Et notandum quod per dilectionem utique leges oris divini omnibus temporalibus
debeat preferri et videtur quod sic quia versu isto in quo propheta prefert
legem multis milibus auri et argenti. Et ratio est quia lex dei
est spiritualis. Et est etiam quia inducit ad bona meliora quam sint temporalia
et patens quod vera quia spiritualia meliora sunt corporalibus et etiam quibus
Seneca in 2 ad Gallum philosophi theorica meliora sunt bonis presenda. Sed
notandum utrum esse quod lex dei nimis artaret libertatem arbitrii et
minueret vim meriti. Sed in regimine arta ad hoc eligendum et ad illa
respuendum videtur quod non libere refutat ad hoc acceptat non quod est
bonum lex homini. Et dicendum hic dicitur quod primo propheta in generali exprimit
quod sit sibi bonum dicens Bonum mihi etc. Bonum contrahit dicens lex. Ecce
id magis specificat dicens oris etc. quod determinate dicendum innuat sine sin-
gularitate. Dicentes etc. illius boni ostendit excellentiam quia super
milia auri et argenti. Circa literam advertendum quod non loquitur propheta
hic de bono fortune absolute. De quo dicitur etc. credo videre bona domini
in terra viventium. Sed de bonis presentibus. De quo dicitur Luce xxx. Beati di-
ta sunt bona ergo in domino. Et quod bonum est confidere in domino
sine sperare. Bonum esse est confiteri domino et psallere. Bonum est adherere
domino et unum esse spiritum cum eo. Bonum est replere desideria bonis
bonum iuxta illud Proverbiorum XXI desiderium iustorum omne bonum. Et dicunt
alios hic possit dici bonum mihi. Sed propheta limitat se ad legem dei dicens
etiam esse sibi bonum lex quia custodit legem beatus est Proverbiorum
xxix. Circa quod advertendum quod propheta in versu isto non dicat neque
contempnit legem omnium creaturarum sed prelegit legem oris divini
legi omnium creaturarum. Illa lex creaturarum utilis est hominibus ad
salutem licet quisque cederet in errorem. Dicitur in nono libro XXo quod ge-
niles non considerant circa creaturas sed doctrina fidei qua
inquirit in eis resultat quaedam dei similitudo et inquirita
error in quibus inducat in divinum errorem. Ex quo isto patet quod lex
creaturarum est ut essent subiecta deo. Et est ratio quia deus est
omni creature et quia omnipotens est deus omnibus omnia suis mutabilibus
obediunt et in nullo contradicunt propter quod dicitur Job xxiii
animam complevit in me voluntatem suam et alia multa similia
presto sunt ei. Et lex creaturarum est ut omnia referantur in deum propter
hoc ita quod consideratio quam facit philosophus de creaturis ita quod cre-
aturas quam facit theologus quia ut dicitur in libro philosophus
primo considerat de creaturis et ultimo de creatore quia ex eis
in dei cognitionem deveniat. Sed doctrina fidei primo considerat deum
et postea creaturas ostendentes quia cognitio de deo est perfectior quam cognitio
creaturarum quia divine cognitioni similior. Deus non ipsum cognos-
cens alia intuetur et ita creaturas considerat in ordine ad deum
ita lex creaturarum est ut suis similitudinibus representet deum

Ro

Et ipse theologus non considerat creaturas nisi quod eum in modi sit
in [illegible] in deum [illegible] ordinatur. Eccli. xlii. Gloria
domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit enarrare sanctos omnia
mirabilia sua. Unde quedam creature representant altitudinem dei ut
[illegible], quedam potestatem dei ut leo, quedam sapientiam dei ut angeli, quedam
eternitatem dei ut mundus qui durat et durabit in temporibus
et speciebus per successionem individuorum. Etiam eius iustitiam, sicut
que visa sunt in odium hominis [illegible] penam. Etiam eius bonitatem im-
mensam, ut ea que non obstantibus peccatis bonis et malis sunt communia,
facit enim solem suum oriri super malos et bonos etc. Hiis ita
suppositis ponuntur [illegible] quod creaturarum universitas utilis est
ad assequendam perfectionem divine similitudinis. Hec quidem colliguntur quatuor
rationibus a beato Thoma libro secundo contra gentiles capitulo [illegible]. Prima ratio
quia consideratio creaturarum ducit ad cognitionem divine sapie-
ntie. Nam sicut illa que arte fiunt representativa sunt artis, ita ista que
a deo facta sunt representativa sunt sue sapientie, quia deus sua sa-
pientia res in esse produxit, iuxta illud psalmi: Omnia in sapientia fecisti.
Ex quo patet quod consideratio creaturarum pertinet ad eruditionem fidei
christiane. Ex quo enim rebus factis deus sparsim indidit communicationem
sue similitudinis [illegible] considerat, sic [illegible] quod per considerationem
earum possimus devenire ad cognitionem divine sapientie. Et allegat
psalmi: Mirabilia tua opera domine, et anima mea cognoscet nimis.
[illegible] in consideratione creaturarum [illegible] admiratur a virtute divine
ad percipiendum quendam saporem qui advenit homini in hac [illegible]
[illegible] cognitione divine sapientie, ut allegat [illegible]
[illegible] illuminatio mea in deliciis meis. Quia consideratio creaturarum
est in quadam absconsitate [illegible] infundi alienatur
animus a creaturis [illegible] delectandum in deo. Tertia ratio quia consi-
deratio creaturarum [illegible] altissime virtutis dei, quia con-
siderantes virtutibus universorum creatorum [illegible]
[illegible] intelliguntur, iuxta illud Sapientie xiii. Si virtutem [illegible] creatorum et
opera eorum mirati sunt [illegible] intelligant quod qui fecit hec
fortior est illis. Ex quibus patet quod consideratio creature ducit
ad [illegible]. Quarta ratio est quia [illegible] et potentia quam considerat
cognoscitur confidentia [illegible] ipso [illegible] ex cognitione
procedit. Quinta ratio quia consideratio bonitatis in creaturis [illegible]
ducit animas [illegible] in amorem bonitatis divine [illegible] creatarum
bonitas [illegible] et suavitas, sic homines amans alliciunt
in delectationem divinam, iuxta illud psalmi: Delectasti me domine in
factura tua, et in operibus manuum tuarum exultabo. Quanto magis
bonitas dei [illegible] amans accendit in [illegible]
in psalmo [illegible] inebriabuntur ab ubertate domus tue et torrente
voluptatis tue potabis eos. Et subditur ratio: Quoniam apud
te est fons vite. Et quod hiis sequitur quod [illegible] reprehensibiles

sunt qui occasione bonitatem in creaturis repertam a deo di
scedunt Alii quoque in talibus insaniunt Et quique usque ad blas
femias dei prorumpunt / et deo obmisso vero sponso / cum
creaturis adulterant Unde contra quosdam Sapiencie xiii dicitur quod ex hiis
que bona videntur non potuit intelligere eum / qui est scilicet per se
bonus / ymo qui est ipsa bonitas Certa vero ex hiis sequitur / quod
durat ex creaturarum consideracione in divinam similitudinem Nam in
hac similitudine sit / sicut enim deus cognoscendo se / cognoscit alia
a se / ponens vero in se / sustentat alia a se / quibus bonis in se
/ alia amat a se / sic homo cognoscendo ista cognoscit deum et
intuendo veritatem suam operatur in eum et utendo creaturis amore quo ar
descit in eum / et sic deo similis efficitur / Quanto enim plus magis
ab inferioribus elongatur / tanto deo similior efficitur propterquod / dicitur
Corinthiorum iii Nos vero omnes revelata facie gloriam domini speculantes / in
eandem transformamur Ex quibus omnibus habetur / quod speculacio creaturarum
quondam legem ponit hominibus / de qua dicitur Ecclesiastici Homo in libro oris
tui Creature namque sunt quasi verba oris dei / scilicet ipsius filii / qui / sicut
dicitur sapiencia patris / quod deus per eum omnia ordinavit / et verbum quod per eum
omnia sustentat / et maxime quod per eum omnia operatur / Hec est ergo dicitur
quia per eum pater ipse manifestat Iuxta illud Nemo novit patrem nisi
filius / et cui filius voluit revelare Hec ergo lex bona est propter
fidem / propter caritatis amorem / et propter adipiscendam divinam similitudinem
Propterquod Ecclesiastici xlii dicitur memor ero operum domini / et que opera eius
in meis sermonibus enarrabo / ymo creaturarum cognicio bona est
ad multos errores evitandos Alia qui ignorant naturam creaturarum
erraverunt / quoque in hoc / quod id quod non potest / nisi ab alio esse / deum esse
statuunt et per se causam De quibus Sapiencie xiii dicitur / quod quidam deos
ignem putaverunt / quidam girum stellarum / quidam aquam nimiam vel
ventum / quidam solem et lunam Bona ergo lex est creaturarum
quia cognoscentes creaturas / necesse est ut aliquid ultra
eas existimet et credat Sunt vel nihil id quod est solius dei attri
buunt creaturis / et hoc ex alio non evenit / nisi ex ignorancia
creaturarum De quibus dicitur Sapiencie xiiii Incommunicabile nomen
lignis et lapidibus imposuerunt Bona ergo lex creaturarum est
quia considerata eorum veritate / quia finita est et limitata / et
legibus constricta / nihil eis tribuitur quod est solius dei / scilicet nec
divinitas / nec futurorum cognicio / nec miraculorum operacio Et inde
evenit error illorum / qui ponunt divinam providenciam posse
esse duo principia rerum / nisi ex ignorancia creaturarum / quod si naturam creaturarum cognosceret
Et ille error qui ponit divinam providenciam ad aliquos contra divine virtutis
effectus non extendi Et illorum qui negant deum posse contra in creaturis operantis
cursum nature solitum operari De quibus Iob xxii dicitur quasi
nihil possit facere omnipotens estimabat eum / et sic de multis
aliis erroribus Alia quidam homines volentes astris supposuerunt
quidam angelos creatores / animarum crediderunt / quidam auctoris

hom̄ mortales esse possint. Ex quibus omnibus p3 illorum esse
falsam sententiam / qui dicebat / quod nichil interest ad fidei veritatem quid quis
de creaturis senciat / Immo circa deum recte senciatur / Hec omnia d
t ubi supra ca° 3° / Valde ergo bona lex est ista / que est oris divini
i. filii dei. Ex eius sapiencia lex et ordo processit creaturarum / et tamen de
ista questione prima. Ita videamus de lege hominibus data non quocumque creaturis
sed de lege magis propinqua / et magis proprie dicitur leges oris dei i.
filii dei / 2m propositum iam dicta / Unde quedam sunt leges / ut dicit b
c in scripto suo tra d xxx vii in responsione articuli suo / que ipsi
racioni sunt inserte. hec. n. sunt prima mensura / et regula omnium humanorum
actuum / quia humani actus lege racionis indita / que est de prima ad optima
dirigit regulari / et est lex bona / racione prima / quia a deo est inserta
Secundo quod tendit ad optima. Tertio quod habet in se inclusam dei cognitionem
confidenciam et amorem sic bona / quia lege hac primum preveniebat
homines / Et eadem lege ut apostolus dicit vivunt gentes. Ex quibus patet
quod lex naturalis est fundamentum totius bonitatis / quia unusquisque homo est
sequi potest. Et est racio / quia in ea et gratuita et beatifica fundatur
h. n. homo ista lege careret naturali / nec deo gratus esset / nec
eciam posset beatificari. Ex quo p3 consequenter quod ista lex racionis re
lucet in omnibus aliis legibus sive a deo / sive ab hominibus
latis / Racio est quia ut b. t. dicit ibidem leges positive nullum habent
robur / nisi ex hoc quod sunt racionis ut debeant observari. Unde eciam
sancte racione eciam tristis lex. Exemplificat ut si quis reponeret apud
alium gladium / lex positiva est / ut reddatur deposito postulanti / et
racio / quia iusticia exigit / ut cuique reddatur quod suum est. Verum si in fu
ria incidit / illa lex non habet racionem observationis / sed sic / quia periculum
imminet / si furioso gladius redditur / quia statim occidit / aut seipsum
aut alium / Similiter leges a domino deo date in racione fundantur / quia
omnia precepta illorum sunt racionalia / nec aliquid includunt ad quod
homo non possit pertingere. Non. n. deus obligaret hominem ad
impossibile. Ex quibus consequenter elicitur / quod lex non est invariabilis
et eterna dicitur. n. b. t. ubi supra / leges indite nullo deficiunt
Ex quo sequitur racionis dictamen deficere non potest / sicut ut aliquando non debeat
esse / ideo ista racione precepta nullo ab aliquo homine fuit
dispensabilia. Et racio b. t. quia secunda preceptorum est de lege naturali
/ que est immobilis / Et eciam precepta que includunt intencionem legem
ferentis / i. dei / Ita dominus deus reddendo legem istam / intendebat ad eius
implecionem omnes homines obligare / sic quod nullus humanus actus
essent recte regulati et mensurati / si ab intencione voluntatis dei
discordarent / Sicut ergo bonum est homini lex humani divini. Ex ergo
est regula et mensura suarum omnium actionum / Et ad hoc propheta / aspi
ciens dicit Beatus in lege oris tui. i. lex filii tui. Omnia
filius dei in assumpto homine lege decem preceptorum

confirmat Non enim veni solvere legem / sed implere / verum et ea implere
precepit / iuxta illud quod fecit christus: et eius defectus supplevit Ro.
go lex est / quia omne fundatum eius bonum iustum et sanctum est / bona
quia libertatis humane imitativa limitativa / Ideo enim data est ut
homo in bono sistat / et non effluat in mala Bona est / quia
hominem de sufficientia certificat / et via ad amorem mundum consumatum
non coartat / Immo enim homo implet decem precepta securus est
de vita eterna saltem si ea implet / non illa quorum impleri dentur
Unde Mat. xix Si vis ad vitam ingredi serva mandata, quia de hiis feruntur
ingredi celum non prohibebitur / sed quibus ultra hoc aliquid vult operari
/ Unde de adolescente loquitur de impletione decem preceptorum / et dicente
hoc omnia servavi a iuventute mea / Christus respondit / si vis perfectus
esse / vade vende omnia que habes / et da pauperibus / et sequere
me Quartis sic premissis ponitur hic quarto que sit lex decem preceptorum
necessaria sit / ubi lex filiorum christi ad salutem tendentium inflatenda de-
committi / Prima per actionem dominica a b c ubi supra in respon
sione ad primum articulum / qui dicat illa precepta / que naturalis racio
dictat debebat dari / immo in scriptum redigi / Secundo quarto rationes
Prima quia propter peccata / naturalis racio erat obtenebrata / ita quod ad ea
que inclusa erant non poterant penetrare / Et ideo emendata sunt
et data lucide et clare / ut ratio illuminata melius dominetur ad
contraria peccatorum consuetudines / Secunda ratio ut homines lege data per ob
ligacionem ipsius et ita per quandam coactionem ~~[illegible]~~ inducentur ad bonum
Prima amor boni deficiebat in eis / Tertia ut ad ea que dicit
non possunt per naturam / sed eorum reverencia divini imperii precepta
ut magis memorie tenentur / et frequencius in cogitatione versa
rentur / Ex quibus patet quod non erat salus hominum sine lacione istorum
preceptorum ~~prescriptorum~~ / Racio est quia ex lege naturali / eo quod erat obte
nebrata / et in amore boni perdita / non erat salus hominum Secunda
quia hominum erat necessitas illa per quam precipiuntur in talibus preceptis
facilia sunt / Plures enim non omnibus competent / quia modo non omnes
homines sunt in ardua / seu in difficilia / Et ita salvandi sunt
in salute Unde b c d quod ista precepta ~~[illegible]~~ decem sunt de rebus faci
limis / Ex quibus patet quod decem mandatorum assignacio data
est / primum modum omni ad virtutem Unde b c d Sicut in disci
plinis ex magis notis in minus proceditur / ita in preceptis que sunt
prima inicia legis / ita prohibentur / vel precipiuntur / que primo occurrunt
dimittenda / sive detestanda / Et que primo videntur amplectenda
et facienda omni ad virtutem / Ex predictis patet quod hec que ~~precepta~~ precepta
sunt iniunguntur minima sunt salvari volentibus / Ex quo enim / sunt
inicia et velut salutis fundata secundum propositum / Unde hec precepta
de maioribus faciendis / multa ~~prescripta~~ precepta tradit / Sic de consiliis
humilitatis vere / seque et paupertatis spiritualis et militie / includit
Sicut de consiliis fortitudinis / que sunt arduissima / quia exercentur

Margin (left, beside "prescriptorum"): preceptorum
Margin (right): quarto secunda

cia morte / que est quod horribilissimum ut philosophus dicit 3° ethicorum capitulo
/ et ideo fortitudo ponitur vtique ista martirum / [illegible] homo pertingit
ad quam maxillam / sicut de apibus patet / que multum [illegible] corporis
dicitur includunt difficultatem / [illegible] homo pertingit ad vnam
maxillam / alia vero non est similiter / sicut de apibus perseverancie
et sic de multis aliis / Ex quibus patet / quod homines diligunt sal
uari volentes ad impletionem istorum x preceptorum / Ratio est sine
istorum impletione / impletio maiorum preceptorum non proficiat
Ratio est quia fundamento salutis / Ideo laborans in preceptis
maioribus minima obmittendo non edificat ad salutem / quia ob
mittit que sub diuino imperio includuntur / Vnde 2a petri capitulo
dicitur / quod lex factorum christi in [illegible] debet obmitti / Ratio est quia
christus sic opera maxima faciebat / quod nec minima obmittebat
Non veni soluere legem / sed adimplere / et hic est notandum quod tre
acionem horum et aliorum preceptorum [illegible] statuta est lex christi
operum / quia [illegible] necessaria erat ad salutem / Ratio est / quando
in [illegible] hystoria scolastica libro [illegible] homines ad tanta mala in
principio creationis [illegible] prolapsi sunt / quod [illegible] semina naturaliter inserta
et si que bona a conditoris clemencia donabatur ad vsum
malicie conuertebat / ymo iusticia date legis / et doctrina prophe
tica sanati delictis / et falsis [illegible] concluserat sicut
[illegible] vincerentur / quod abiectis mandatis et obliti bone
fidei / fornicabatur a deo suo / nec ut Ysayas ponit penarum
varietate afflicti voluit recipere disciplinam / Vnde in [illegible] ob
liti sunt beneficiorum et mirabilium que ostendit eis / Erat ergo necesse se
cundum dei humanatum agere opera que fecimus factae / quia per ea homines
debebat reduci ad viam salutis factae / Ex quo infertur / quod nullus
homo habuisset sufficientiam meritorum ad salutem sine christi
incarnacione / et ideo christus dicit se esse hostium / quod si quis intro
ierit saluabitur / dicit se esse viam arctam et precipit / Con
tendite intrare per angustam portam / ymo precepit sequi seipsum
portata cruce / qui vult venire post me / abneget semetipsum / et
tollat crucem suam et sequatur me / Vnde Ambrosius exponens
factum sub lege / dicit / prius ingressus est christus viam novi testamenti
et nobis iter deuocionis sternit / Et sic [illegible] participes
sumus / dicit Ambrosius in nouitate vite ambulantes / quomodo in hoc
tramite tenet participes sumus christi / quia illa sunt prosse suo
quod christus fuit in toto / [illegible] quod quilibet implens legem seruat
et declinans malum et bonum faciens cum lege conuenientem fa
cit conformitatem operum christi / Ex quo sequitur / quod legis opera christi excogitata
facta reddunt magis meritoria / Ideo est quod christus nullo perfectius le
gem impleuit et implendam commisit / quod erat patribus antiquis
tradita / Vnde illis erat decem non occides / christus dicit non irasci

Racio secunda / quia lex iam impletur. Et secundum gratiam erat dicta et
secundum Christi vita / et secundum scientiam / et ita spiritualis efficacie et mitorie
spiritualis / quia secundum scientiam / efficacie quia secundum gratiam / mitorie quia secundum
Christi vitam. Ita Christus dicitur explicite legem implevisse cogitacione do-
ctrina et vita quia vix alicubi reperitur. Unde Glosa super illo
vestigium cordis boni et facere bona vix invenies et cum labore
[illegible] difficile invenitur ut cogitacio doctrina et operacio
in bono conveniat / quod si invenias da gloriam deo / donum enim dei
est. Ex quibus sequitur quod ultra Christi omnibus facienda est causa signi[fi]cacio.
Racio quia in hoc est initi / respectu Christi. Unde enim ut Gregorius dicat
2a omelia super Ezechiele nos oculos hemus in capite / sic
vita nostra est ex nostri redemptoris vite consideracione. Unde quidquid
enim in sectis est virtute sine imitacione est / quicquid in eis est spar-
sum sparsim / in eo simul manet. Et insuper in terra illa se
erexit statim mentis oculus cadit clausis tenebris errorum.
Unde Et omelia vii dicitur / ad sancti Christi innocencia aspiciunt humiliant
/ eo aspiciunt / quod Christus sine dolore ex hac vita non exiit / dicitur
nullo suo merito possunt. Et cum vident quod in carne dolo mor-
tem pertulit / tamen dicitur sine viribus presumpcione deposuit. Ex — deponunt
pavescunt / dicitur Dicitur si in viridi in arido quid fiat. Lex quo Christi
qui dicit ob hoc bona est. Ideo quod iste aspiciens / quia iam
presto est auxilium ad implendum / quod prius non erat / bona quia
implentibus eam non differtur ultimo / sicut illis differebatur. Ut
supra dictum est / ubi qui ambulat in lege domini. Causa videnda
est lectio de lege sacre scripture / que dicitur lex oris dei / quia
ex ore altissimi prodiit / que ubicumque est bonum debet esse necessario
est [illegible] Sapiencie. Ubi non est sciencia / ibi non est bonum / ymo nec
angeli possumus in bonis consistere in adversis sine sciencia domi-
norum. Et ideo scriptura sacra / cum cibus dicitur. Et quicquid pota
dicitur juxta illud Cibavit eum pane vite et intellectus et aqua sa-
piencie salutaris potabit eum. Unde Gregorius exponit illud Cibavit
me volumine isto. Omelia dicitur sacra scriptura nobis cibus est
pota in obscurioribus que intelligi non possunt / nisi exponantur / cibus
est / quia quicquid exponitur ut intelligatur / quasi masticatur glutiatur / in
rebus vero aperioribus pota est / sive in bibitur eum non exposita
eum de lectione quando intelligimus. Exemplo primo Eliconis quod vite
utriusque edificacio in sacra continetur scriptura. Dicit enim Gregorius
parva sive facilia sacre scripture simpliciter exponit vite
Et cum magna sive ardua subtiliter confirmat mysteria. Unde
canetur in Luca de duabus sororibus / que secundum Bedam duas
vitas exprimunt / quibus in secto hic sancta ecclesia / scilicet activam
/ et contemplativam / quod ambe doctrine sacre innituntur / quia Ma-
gdalena que exprimit vitam contemplativam sedendo audiebat
verba domini / et Martha que exprimit activam satagendo circa plurima

petebat sibi ab audiente dare auxilium Ex quo sequitur consequenter quod
nichil quod est sacre sciencie est obmittendum / sive tacendum Un
Gregorius ibidem tractando i quecumque inveneris comede Et quecumque
inveneris in sacra scriptura accipienda sunt Nichil .n. in ea manet
nichil vacuum / nichil superfluum reperitur / ex quo dicta est a sanc-
to spiritu / qui est spiritus veritatis / spiritus sapiencie et intellectus / spiritus scien-
cie et pietatis Unde Gregorius ibidem reprehendit prelatos / qui sacre scri-
pture ardua tacent et ea magnos qui spernunt simplicia Dicit
enim sic Et nempe scriptura divina sic magis loquitur / ut ex prelatos
afferrant / ut per incrementa intelligencie quasi quibusdam passibus crescant
et ad maiora intellecta perveniant Et inde magnus et reprehensibiles
sunt / qui cum subtiliores penetrant sermones / mandata dicta infirmis
timenti spiritu despiciunt / cum alium intellectum per imitacionem nituntur Ex quibus
eliciatur quod uti alimento sacre scripture ad perfectum sine vicio non
est novitatem virtutum / hoc est Gregorius dominica x / ubi dicit / quia nostra
infirmitas ad capascenda celestia / non est ydonea / ideo ipse nos
nos cibat / qui nobis in tempore mensura tritici temperat / Et natus in sa-
cro eloquio dum hoc intelligimus / quod hominem estimat / ceteras conpre-
hendere / quod hoc nescit hic namque per divine dispensacionis gratie
cottidiano nutrimento alimento Tociens namque deus ad hostium cordis
nostri manum apponit / quociens nobis intellectum aperit / et sermonem sacri
eloquii immittit Valde ergo hic lex bona est / quia ipsa ex rectior
efficitur / et cordis desideria ex ipsa vacua non remanent / et volunta-
te affectus vite saciantur alimento Hec Gregorius hoc ita possibile posse
possibile 3a quod sine lege scripture divine non est homini dare sermo-
tiva bonitate beatitudine / Item quod non est salus alicui adulto
sine fidei alimento sacre scripture / Dicit namque Salvator errare
nescientes scripturas / Ideo ex scriptura fidei negligencia iuxta i fides intellectus
comperditur / ex scriptura eius legis intellectus iuxta id Sicut nempe
dixi mortis velud turtur / et huius semper inmittit in scriptura ser-
nor prodit dum amoris / unde i id est in meditacione mea exardescit
ignis In meditacione scilicet illorum que sunt scripture divine Et notandum est
quod sine talibus non est salus Ex qua conclusione sequitur primo quod
peccatorum detractio / que est prima pars iusticie / est effectus sacre
scripture / hoc est Gregorius sacre scripture super i o spiritus vite erat in
rotis / ubi dicit / sacra scriptura spiritu sancto vivificatur / ut mortifica
opera a nobis expellat / Et subdit in ipsa est spiritus vite / quia a deo
descripta est digito dei / ut amore anime liberemur / ut re-
minisceremur in eius preceptis qui mortem iacebamus in culpis / ut
sive preceptis correcti iustificacionem et spiritum vite vivereremus Sic .f.
sequitur ex hic / quod culpis depositis ordo vivendi reperitur in sacris scri-
pturis hoc est le gregorius super scriptura / qui dicit qui hoc denatur
a terra vivendi ordo queritur / per hoc bonis operibus in sacra scriptura
signatur / et procordis progressum vivendi ordo in eius inve-

dis precipit itaque bonum quod magis dulcescit super mel et favum / Bonum michi lex oris tui / Contra quartum de expiratione / aut aperiens os suum docebat eos etc. Contra in lex oris tui quod x precepta decalogi locutus est deus / in monte synai per angelum personam eius representantem / et legem evangelii locutus est multifarie per filium / apparenter ad hebreos primo / locutus est nobis in filio suo quem constituit heredem universorum / et filium omne

Prima tamen perfectio quam in sacra scriptura invenit spiritus in se profecit. Et quibus sentimur quod sacre scripture verba admirabilius redditur ex causis diversis. Et Gregorius illud dicat quod ad homine se ascendente a terra elevatur / cum homine crescente in bonis crescit / cum homine tendente in contemplacionem interius esse celestis. Et si hominis in dileccione dei attenditur animus legentis scriptura amore penetratur. Et quocumque spiritus legentis tendit / illuc et divina eloquia elevatur. Congrue ergo dicat propheta Bonum michi lex oris tui. Et Gregorius bonum est bonum sacris eloquiis erudiri. Secunda ut dicat Gregorius quod sicut spiritus sanctus vadit ad legentem sacras scripturas / et eius animum modis diversis et omnibus tangit. Modo scilicet ad penitencie lamenta compungit / modo in predicacionem instruit / modo mitificat ad pacienciam / modo erigit ad vindictam. Tercio per hunc modum legem hanc propheta omnibus preponderat dicens / Bonum michi lex oris tui super milia auri et argenti / Nam per amorem auri et argenti / facies cum divicie involuit / sed scriptura sacra purificat. Et dileccio diviciarum peccatorem facit amorosum terrena et nichil celestis quam amare petimam / sed dileccio sacre scripture interius quod dicitur ordine in mundo facit / et totum ascensum disponit in homine. Item custodia auri et argenti modicum vel nichil prodest / ymmo sepius obest / sed custodia sacri eloquii proficua est. Quarta ut Gregorius dicit diligens sacram scripturam / si est in vita activa / secum ambulat / si in contemplativa secum volat / ymmo sacra scriptura custodita beatificat. Prima beati qui audiunt verbum dei / et custodiunt illud luce x. Et Quarto dicit elucidando hoc bonum michi lex oris tui super milia auri et argenti scilicet super omnes divicias et honores. Et subditur quod a principio quod vera diligit et toto affectu odit eas / certum affectum docent in disciplinacionem ad eius interius / et per caritatem plus pondat cum aurum et argentum / unde diviciae nichil sunt in comparacione illius. Sic ergo interius familiariter prestat ad dileccionem / et in lege mandatur / et ergo in sacris scripturis / non promisit propheta dicens Bonum michi quod humiliasti me. Et subdit Bonum michi lex oris tui //

Manus tue fecerunt me domine et plasmaverunt me da michi intellectum / ut discam mandata tua ~~iste est decimus octavus versus cum sextum titulo per decalogum litteram hebraicam~~ Septimus propheta ostendit quod bonum illi erat sub esse divine legi / sive legi creaturis / sive legi date / sive legi christi communicacione dilecte / sive legi sacre scripture / hic ad ostendendum racionem subieccionis sue illis legibus. Et nota quod homo subici debent legi creaturis. Dicat ergo Prima manus tue domine fecerunt me scilicet secundum animam / et plasmaverunt me secundum corpus. Et secundum quod in ymaginem quod hec duo manus fecerunt ad hec dum salve / sed prout si bene paterbat in lectione sapiencie. Secundo ergo quod ex quo creatus sum / et creatore etiam potencia divina mea / multo dileccio subiectus esse illi legi / cui subiecte sunt omnes creature / In se cum est subiectum

quod tanto spiritualia excedunt corporalia quanto in quanto se mens corporalibus preferuntur et hinc dicitur plus diligit caritatem legis quam cupiditas multa auri et argenti et celi dignitati / Et licet lex multo preponitur auro et argento / multi tamen dicunt primo quod temporalia sunt corporalia sed lex spiritualis est / Et ideo ... carta ac nobis vero corporalia nobis vero lex thesaurus / 2o quia ista temporalia sunt transitoria / primo Iohannis 2o transit mundus et concupiscencia eius / lex etiam Baruch quarto lex que est in eternum omnes qui tenent eam pervenient ad vitam / 3o quia temporalia non sunt necessaria ad salutem sed vilipendenda ad philippenses 3o Omnia arbitratus sum ut stercora / lex vero necessaria et utilitatem observanda proverbiorum 28 / Qui obturat aurem suam ne audiat legem oratio eius erit execrabilis / 4to quia temporalia homines perdunt sicut et multos perdidit aurum et argentum unde miserum tesaurum / propter divicias cum multiplicaverunt dicat cum Boecius 2o de consolacione prosa 5 Preciosa opum mortalium beatitudo quam cum adeptus fueris securus esse desistis / lex semper homines et beatum non solum custodientem proverbiorum 29 Qui custodit legem beatus est / sed etiam discentem ps Beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua eum docueris

esse deo / ut habetur secundo mathei xxiiii / Secundo quare subiecta debet legi

diuine / et etiam legi sacrescripture / Dat racionem ostendens / quia deus in creacione

dederat sibi intellectum / quo posset intelligere et agnoscere que sit voluntas

dei / que claret / scilicet in lege preceptorum / sicut etiam in sacrisscripturis

Secundo quare debet esse subditus legi / que manant ex eius sacratissime

xpisti / ubi qua in psalmo dicitur dominus rex [illegible] / legem statuit ei in via quam

elegit / que eligit [illegible] dat racionem / quia ex ipso vita deducat diuina

mandata / prout habetur in lectione precedenti / est deuictus in corpore implere

et ex illo consistit vita eterna / Secundo quod homo subiectus esse diuinis legibus

/ quia ad hoc creatus est / ut habendo intellectum cognoscere que ex diuinis legibus

facienda sunt / et que vitanda assequi possit finaliter vitam eternam

Respondetur quod homo ex sua creacione secundum realitate deo subiectus

esse / dicitur in iudicum xvi / tibi creatori seruiat omnis creatura / Vnde

patet quod homo ex creacione dominus secundum super omnes creaturas / Unde

enim in creacione deo subiectus est / tamen aliis prelatus est / Vnde Genesis

primo dicitur / dominamini piscibus maris et volatilibus celi / et bestiis terre

Secundo patet quod homo ex hiis dictis ex subiectione ad deum / et

homo est creatus [illegible] / ad vitam eternam / Vnde Genesis

in dicitur ad ymaginem suam / creauit eum / Quod exponens

dicit homo ad ymaginem et similitudinem creatus est / [illegible] pro tanto

[illegible] quod iste [illegible] homo subiectus diuino et subiectio sit ea

per [illegible] fuerit

Manus tue domine fecerunt me et plasmauerunt me da michi

intellectum ut discam mandata tua / [illegible] / cum

[illegible] / que [illegible] / et secundum [illegible] [illegible] / [illegible]

[illegible] / quia in hac parte [illegible] / ipsi orat / ut ad

[illegible] / in quo creati sunt / [illegible] orat ut haberent

[illegible] / et argentum [illegible] / in quibus homines [illegible]

[illegible] homines sunt [illegible] / Secundo petunt sibi reddi [illegible]

in qua peticione [illegible] optat [illegible] / quia sunt [illegible] pulcritudines

ymaginis dei / quam amiserat in primo parente / ymo in ipsis

consistit non solum pulcritudo / sed etiam verum gaudium / [illegible] attestatur

hec [illegible] / Secundo [illegible] [illegible] consolacio [illegible]

[illegible] / quibus anima extolli solet sine confessio / [illegible] in oracione

uel in diuina laude / uel in gratulacione / quia cum quis urgetur

aduersis [illegible] alicui [illegible] sit / cum quis vexatur potestate superioris

tunc diuinum implorat auxilium / et sic [illegible] [illegible] consola-

cione et quiete / tunc diuinum implorat auxilium / et recognoscat

seipsum / et deum esse superiorem suum / qui [illegible] corripit / ut ad

se reducere possit castigat enim deus omnem filium quem recipit

[illegible] timitas [illegible] se soluat / et ita ut corde inflato

iactatur [illegible] ut diuinum [illegible] / qui caput est / [illegible] est [illegible]

[illegible] / [illegible] sapiam / [illegible] / est [illegible] / magisterium [illegible]

Et ideo dominus deus castigavit eam / ut plorem eam sic ea nunc est confes
sio / sic David castigatus fuit per maledictionem ab ysay Et secunda est
confessio / Illam ut Ambrosius dicit desolacionem sine castigacionem sequitur
humilitas / humilitatem operacia / paciencia probacio / et probacionem consolacio
hym quod apostolus dicit in Lombnius tribulacio paciam operatur in
cordibus nostris per spiritum sanctum / qui utique est nostrorum consolacio
affectionum / hec Ambrosius Postquam quod superius dicta est reformacio
virium anime / quia irascibilis reformatur humiliacione temptacionum / Ro
nalis in quisicionem iustificacionum / concupiscibilis reformatur in subie
cionem divinarum legum Hic iam propheta recognoscit / quod creatura est ad ymaginem
ymaginem dei / que scilicet eam compleat Et petit illius reformacionem / que
in duobus consistit / primo in intelleccionem divinorum Ideo dicit Da mihi
intellectum Secundo in cognicionem mandatorum Ideo dicit ut discam mandata tua
Vel possunt sic continuari / postquam propheta egit de bonis / quod per eum excludit
tamen est sua delectacione sua / hic agitur de bono / in omnis bonitas
tas procedit / quia de reformacione ymaginis Vel sic possunt continuari
mari / postquam propheta recognoscit sibi bona gracie fuisse data gratuite
Hic recognoscit ad bona nature / ita quod utraque bona recognoscit
se a deo recepisse iuxta apostolum quid habes quod non accepisti Vel
sic continuari sicut Borra continuat in precedenti octonario / orthus
de ... prosecucione spiritualem ad perfeccionem divine bonitatis Hic agitur
de eadem ... ad cognicionem divine equitatis / que ad equitatem ...
ater in iudicio servanda / quatuor conveniunt / primo potencia in operando
/ cuius magnitudinem recognoscit ibi / manus tue / secundo sapiencia in iudicando
cuius ... ostendit ibi Cognovi domine / tercio misericordia in consolando
bonos / cuius exhibicionem petit ibi / scilicet misericordia tua / quarto iusticia in pu
niendo malos / cuius severitatem predicit ibi confundantur superbi Et
modus quo per declaracione litere Vt ... ad ymaginem dei facte corpus
corporis sui unio / competat ad divinorum cognicionem / utitur isti
comparacione / quia licet que ... hominem factum esse ... animam
plasmatam ... corporis / et ... optat intellectum / et cognicionem / ostendens
in hoc quod corpus anime conferat ad intellectum et cognicionem Et
hoc ... dicit philosophus / quod nichil esse in intellectu / nisi primo fuit
in sensu Scilicet in ... est / quia corpus quod corrumpitur aggravat
animam / et impedit in actionibus ... suarum Dicit ... Apostolus ...
animam et corpus esse contrarietate / Sed quod corpus impedit id in
quod anima nititur ... sibi invicem adversantur / ut
non quecumque vultis faciatis Et ... propheta ...
benivolenciam dei recognoscendo ... sine operacionibus / dicit
manus tue et cetera / Secundo porrigit peticionem / dicit da mihi intellectum Et utraque
scilicet subdivisionem / quia in prima parte divinam ... recognoscit
... / sive ... / quarum scilicet ... / scilicet spiritualem / Ideo
dicit / manus tue fecerunt / et corporale / quo subdit Et plasmaverunt / pe
tit ... dominus / et ... petit ... / dicit da mihi intellectum et discam
... / primo ... recognoscendo divinam potenciam gratias agit de
sua creacione Secundo dicit quod propter hoc quia creatus est ...

Deo obediret ut posset facere / petiit sibi dari ingenium / ut possit adi-
scere dei mandata / que deinceps per obedienciam impleri / Dicitur 2o in littera
manus tue non quia corporales sunt manus / quia ut Augustinus dicit
Ambrosio visum est ut deus omnia faceret uno verbo / sed hominem
scilicet propriis fecisse manibus / et per racionem advertit hic / quod hoc legitur
esse formatum ex pulvere / et ideo dicit Job (nomine) pelle et carne vestisti me
ossibus et nervis compegisti me Job x / Sed Augustinus hunc errorem
destruit dicens / omnia simul facta sunt / ergo et corpus / sed [illegible]
quod hic dicitur manus tue intelligere manus corporales / sicut sunt [illegible] circa for-
macionem celi et terre / non intelligere eos habuisse / Dicitur in psalmo videbo
celos opera digitorum tuorum / Et ibidem / Et opera manuum tuarum sunt
celi / et de terra manifeste dicitur / Et siccam manus eius formaverunt / Re-
probato igitur ergo errore isto / dicit Augustinus quod manus dei potestas eius dicitur / Et
sed hanc exposicionem obviat pluralis numerus / dicit Augustinus tunc accipiatur
sic manus tue id est filius et spiritus sanctus / pater enim operatur per filium et spiritum
sanctum / cooperator est utriusque / Ex quo patet quod non oportet propter numerum
pluralem significari / secundum [illegible] pluralitatem creatorum / quia Augustinus dicit omnia
[illegible] scilicet ad patrem / et filio / operatur unum ad [illegible] spiritus sanctus / Augustinus dicit
dixit unum et idem / ne tot putarentur spiritus sancti / quot opera / et ne spiritus sanctus
sine patre / et filio operari intelligeretur / Est ergo manifestum quod per manus
potestas indivisibilis ostenditur / trium personarum [illegible] deus fecit verbo
scilicet et manibus / nec opus eius [illegible] tali / quod alia esset dei manus
dextra / et alia sinistra / sicut [illegible] quod operanti
deo [illegible] / ut [illegible] possit inesse / manus
igitur tue id est potencia / sapiencia / et voluntas trium personarum / et ideo Job
x dicit Manus tue domine fecerunt et plasmaverunt me totum in circuitu
Et dicitur in littera / manus tue fecerunt me / secundum animam / quibus deus opera-
tur scilicet manibus / De potencia dicitur in psalmo [illegible] in virtute tua
[illegible] potencia / De sapiencia ibidem / omnia in sapiencia fecisti / De volun-
tate ibidem / omnia quecumque voluit dominus fecit / Ex quo sequitur
quod homo est opus trinitatis indivisibiliter [illegible] operantis / eo quod operaciones
ad extra secundum Augustinum indivisa sunt / [illegible] est sapiencia potencia
et voluntas trium personarum / Et ideo Job decimo dicit manus tue domine
fecerunt me / et plasmaverunt me totum in circuitu / Et dicitur in littera
manus tue fecerunt me secundum animam / Et sic anima secundum suum esse est
a deo dependens / Non autem anima est de substancia corporali facta / neque
de aliquo intelligibili preexistente / neque de substancia dei / sed [illegible] a
[illegible] non est / Et in libro de anima et spiritu dicit Anima est
substancia spiritualis / simplex / et indissolubilis / Et ex hoc sequitur quod anima
humana propter virium multiplicitatem dicitur non [illegible] / Dicit Augustinus
humana anima habet vires suas ad quandam ymaginem trinitatis summe
que sunt memoria / intelligencia / et voluntas / de quibus subdit / una
mens / una essencia / una vita / sicut pater et filius et spiritus sanctus
sunt una essencia / Ex quibus verbis Augustinus formatur hoc
argumentum sicut pluralitas personarum non repugnat simplicitati

essentie divine / sicut nec pluralitas virium repugnat simplicitati anime
humane / ut in aliquibus ut Aug(ustinus) innuit / Item sunt inter factum / et fictum
quia fictum refertur ad corpus iuxta illud / Et finxit hominem deus de limo
terre / Sed factum ad animam iuxta illud Omnem flatum ego feci
Dicunt ergo / potius animam factam quam fictam / quia non est corpus / Sed sicut
dicit Aug(ustinus) que sunt respectu dei / quia et scriptum est de illo
/ qui finxit spiritum in ipso / Et dicit Aug(ustinus) quod ponitur in uno loco pro
[illegible] et anima et corpus / non negabitur ut singulis singula re-
ddantur / ut anima dicatur facta / corpus vero fictum / sine plasmatum
sine formatum / His premissis ponitur hic prima conclusio / quod anima ra-
tionalis facta est ad ymaginem benedicte trinitatis / Ista quod habetur Ge-
nesis primo capitulo ubi dicitur fecit deus hominem ad ymaginem et similitudinem
suam / Secunda conclusio / quod facta est ad ymaginem / et non dicit facta
est ymago / ad innuendum differentiam filii ab anima / filius enim dei naturalis
ymago eius dicitur / Sed anima ad ymaginem facta esse potest / Exemplum huius
quod in anima non est ymago trinitatis secundum speciem / Racio est quia esse ymaginem
secundum speciem filio proprium est / Et Aug(ustinus) in libro de x cordis de hoc ponit
similitudinem de filio / et de speculo / dicit / In filio est ymago patris / Et utrique
sunt eiusdem speciei et eiusdem nature / Sed in speculo est ymago patris / Sed tamen
illa ymago in speculo non est [illegible] quia longe est a specie patris
/ Aliud exemplum ponit de filio / et nummo / Illa ymago imperatoris in filio
est expressa / Et secundum convenienciam nature / Sed in nummo non sic et ita
filius dei expressa est patris ymago / Sed in [illegible] dei [illegible] in hoc
melior quia [illegible] / Et ad quandam vitam / et sensum [illegible] ymaginem
generis / nummus autem nescit se habere imperatoris ymaginem / Ex quo iste
ulterius sequitur / quod ymago in anima consistit secundum quod trinitatis in [illegible]
[illegible] dei / [illegible] Aug(ustinus) dicit quod anima dicitur esse ymago secundum istam com-
paracionem / Sicut deus meminit se / intelligit se / et diligit se / sic anima me-
minit se / intelligit se / et diligit se / ibi enim Aug(ustinus) ponit [illegible]
[illegible] remota similitudine ipsius ymaginis addendo / Sed [illegible] secundum quandam [illegible]
[illegible] et non secundum [illegible] / exempla enim [illegible] / non quod ita [illegible] / Et
[illegible] ponit [illegible] / quia isto non fit relacio super creaturam / Et
ita super quandam [illegible] / et [illegible] fit sic ymago dei esse
non potest / Sed ergo ad [illegible] dei ymaginem in anima / ut ipsa
secundum vires suas [illegible] in deum / et [illegible] hic Aug(ustinus) dicit In eodem libro
trinitatis mentis / non propter hoc ymago dei est / quia sui meminit / et
intelligit / et diligit se / Sed quia potest meminisse / intelligere / et amare
a quo facta est / Ex isto sequitur / quod anima dei facta est ad
ymaginem dei secundum partem partis superioris / Sed non secundum partem inferio-
rem / [illegible] partis autem inferioris / [illegible] quandam alterius trinitatis
[illegible] meminit / intelligit / et diligit / ista inferiora / [illegible] secundum hoc
non dicitur esse ad ymaginem dei / Sed in illo ymago eius est / quo
[illegible] a quo est / capax est / et [illegible] esse potest / et ita dicit
Aug(ustinus) in libro de trinitate dei / Anima [illegible] parte intendit ad agenda

Inferior ymago dei non est, sed ex illatiis ex qua conspectam
consulit veritatem. Sic ergo apostolus recognoscat se esse factum ad ymaginem
dei. Unde: manus tue domine fecerunt me, scilicet animam conformem ymagi-
ni tue. Est autem homo creatus ad ymaginem trinitatis, scilicet istam racionem
quia sicut unitas essencie divine est in tribus personis, quarum una
procedit ab alia, ita unitas anime est in tribus viribus, quarum una
dependet ab alia. Et actus mediate actu eliciatur. Et sic dicitur homo
ad ymaginem filii factus esse, quia per ipsum tamquam per mediatorem ordinatur
ad patrem per gratiam in presenti, et per gloriam ordinabitur in futuro. Et ita sicut
dicitur Romanos viii: quos predestinat conformes fieri ymaginis filii sui. Et
ita Augustinus dicit super Genesim: que est ymago dei ad cuius similitudinem
factus est homo, nisi salvator noster, qui est primogenitus omnis creature.
secundum. Et plasmaverunt me. Textus Ambrosii: id est formaverunt me secundum
corpus. Ex quibus verbis Gregorius ix libro moralium super eodem verbo conden-
pnat doctrinam manicheorum, qui duo principia posuerunt, dicentes animam a deo
esse factam, carnem vero a sathana conditam asserebant. Dicit enim hic quod
virtus dei et fecit animam hominum et plasmavit corpus. Et
concludens Gregorius infert: ex quo deus totum fecit hominem, ideo nichil
relinquit demonibus, nec in spiritu, nec in carne. Est ergo deus conditor
utriusque hominis. Ergo infert, quod deus solus creavit hominem, scilicet quantum ad corpus.
Et est Augustinus hic super Genesim ad literam: quod dicit formare costam
in mulierem fieri non potuit nisi a deo, nec id carnis supplementum
in corpore viri, quod in istius coste successit locum, ab angelis est esse
credendum, sicut nec ipsum hominem de pulvere terre. Et concludit quod
angelorum potencia, nec eorum ministerium ordinata erat ad hoc ut for-
maret corpus humanum, nec valet si fiat argumentum: angeli reformabunt nostra
corpora cum resurget, ergo et corpus primi hominis formaverunt. Textus
Alexandri: scilicet in pulveribus ex quibus erit reformacio, erit quedam aptitu-
do ad hoc quod uniatur simul in corpore, et ulterius appetitus quidam erit ad
unionem cum anima, quia hec ordinacio erit stabilis corporis ad necessitatem non
moriendi. Hec autem aptitudo non erat in illa terra seu in illo limo, sive in
pulveribus ex quibus formatum erat corpus Ade, et ergo isto argumento, sicut
dicunt, nec quia creatura inferior, nec natura angelorum potuerunt formare
corpus hoc. Et est racio Augustini in libro [illegible] sentenciarum, quia nulli
illarum datum erat a creatore creaturis inditum. Et ideo non erat in natura valerent pos-
sit formare corpus humanum. Et ex hiis elicitur quod corpus humanum convenit
esse creatum. Racio prima: quia non convenit inesse secundum legem
propagacionis. Racio secunda: quia a solo deo est formatum. Sic dicit
Magister dicit in sexto [illegible] creacio non sumitur hic, quod aliquid de
creari, tunc, cum educatur in esse de nichilo. Unde dicit Genesis
primo: In principio creavit deus celum et terram. Sed creacio hic sumitur
communiter, quod aliquid educitur in esse ex aliquo, in quo non est de
se tamquam principium, nec in limo terre, de quo corpus Ade erat formatum,
erat de se tamquam principium activum, quia illa terra non habuit virtutem ut
ex ea fieret corpus humanum, licet habuit ut ex ea a deo fieri posset.

Unde de formacione corporis humani dicitur Eccli xvii Deus cre-
avit hominem de terra, ymo ut Hugo videtur velle, quod [illegible] voca-
bulo id creari dicitur, cum una creata est vel cum forte messe addu-
cta est. Unde Genes. 1o dicitur creavit deus cete grandia. Hic ita
dicunt ponitur hic 2a racio. Inter omnia corpora humanum corpus ce-
lestre esse nobilissimum. Primo quia hic quia a solo deo est plasma-
tum. Unde Hugo x libro [illegible] in ipsa creacione ostenditur quantum
[illegible] homo prestatur, quod condebatur quasi cum consilio et
studio conditoris. Illa enim facta sunt permissionis voce etc. sed di-
gnitate operacionis. Et ideo videtur dicere Ambrosius: Tu terre
bestias non fecisti manibus tuis, sed dixisti producat aque reptilia
et terra producat etc. Et produxit terra iumenta genus quadrupedia repti-
lia et bestias terre, me autem tuis manibus figurasti. Secundo quia sta-
tura corporis. Est enim ut Ambrosius dicit hominis statura celsior, vultus di-
rectus, non in aliorum more ceterarum creaturarum terre curvatus, hic ipso
mente non sublimis, celum libero aspectu intuetur, nulla servitute ca-
ptiva in terram depressa, sed tanquam ipse libertatis conscius et lo-
cuples est sui et testis auctoris. Et dicit Ambrosius quod summum
[illegible] opus dei, nemo dubitat. Illa et fabrica ipsam humani
corporis quis considerare velit, nichil potest in terra preciosius
iudicare. Ex quibus sequitur quod corpus humanum nobilius est quam
corpus celeste. Racio prima: quia unitum racionali anime, id autem non.
Racio 2a quia corpus humanum quodammodo est ad ymaginem dei, ex
quo hec et membra et misteria et diligit ista inferiora. Et tercio
hec quia sicut deus primum est effectum omnium [illegible]. Sic humanum corpus
est primum omnium humanorum corporum. Quarto quia hic quod corpora celestia or-
dinantur ad corpus humanum tanquam ad finem ultimum. Unde Job xiiii dicitur
Non resurget homo donec atteratur celum. In quo innuitur quod immu-
mutacio celi ad innovacionem humani corporis ordinata est.
Unde et Glosa super illo omnis creatura ingemiscit et parturit usque
hunc. Post vim dicit sol et luna non sine labore statuta
sibi impleverunt officia, quod tamen est nostri causa. Unde nobis as-
ptis quiescet. Tercio ex condicione sequitur quod elementorum dignitas
non preiudicat excellencie corporis humani, licet enim corpus illud
erat ex quatuor elementis compositum, tamen equalitatem habebat
in ipso virtutes eorum. Sic enim ut Hugo dicit in septimo [illegible]
virtutes elementorum erant in corpore illo proporcionate, ut quamvis posset
una vincere in agendo, tamen posset alterius in resistendo, et ita
in corpore illo non erat contrarietas sed quies, que quidem
quies causa erat continuacionis perpetue vite. Dicit tamen Hugo
quod ad perpetuitatem requirebatur aliquod fomentum fructuum paradisi
et precipue de ligno vite, quia fructus ille medicina erat
contra defectum mortis et quamlibet corrupcionem. Quarto sequitur quod
equalitas corporis ipsius nobilitati preiudicare non potest. Nam
corpus Ade [illegible] erat aliud [illegible] spirituale corpus
non potuisset fuisse principium generacionis omnium corporum humanorum

Non ergo preiudicat dignitati. Ex quo enim istam condicionem corporis
humani dicitur fuisse ad ymaginem dei, licet autem corpus spiritua-
le sit perfectius, tamen non competit statui vie. Unde, ideo prius debuit
mereri spiritualiari, ideo prius debuit poni primus in statu me-
rendi, ad quem statum corpus requiritur animale, quia in statu
confirmacionis corpus hominis erit spirituale. Ex quo sequitur
primo, quod agentis nobilitas non arguit corpus primi fuisse spirituale.
Secundo sequitur: deus est optimus artifex, ergo optime formare de-
buit, dedisse optimum corpus, quod verum est hic servato ordi-
ne a divina providencia constituto. Hic autem ordo est
ut alibi dicitur, quod in via sit corpus animale, et in patria spi-
rituale. Tercio sequitur quod spiritualitas anime non arguit spiritualitatem cor-
poris eiusdem, quia anima non est perfecte spiritualitatis sine plene
unitur unietur, unione ultima cum simili spiritu, quod solum erit in
statu patrie. Quarto sequitur quod adhesio spiritualis anime deo quamdiu est
in corpore non arguit corpus esse spirituale, nam licet anima ad-
hereat deo fide et amore iuxta illud prima Cor. vi qui adheret
deo unus spiritus est cum eo, tamen adhesio ista ex quo est preparatoria
casure in morte separacionis n. p. anima que est immortalis et deo
adherens habet corpus spirituale, multa sequerentur inconveniencia.
Primum est quod corpus ab anima perfecti esse perfectissimum. Secundum quod
anima corporis perfecta careret perfectione sua scilicet arbitrii libertate.
Tercium est, dato quod secundo spirituale corpus posset cadere, quod a lapsu
non posset resurgere. Et racio quia tunc in homine non esset pro-
nitas neque carnalitas neque infirmitas, unde si peccaret spiritus indi-
gnacionis sicut enim manet in eternum, propter hoc non ira dei desperat
ab homine ut dicitur Genesis vi non permanebit spiritus meus in eternum
quia caro est. Et post istud dubium habetur quod convenientissime in
corpus tam nobile deus inspiravit spiraculum vite et factus est
homo in animam viventem, quod intelligitur de anima racionali. Unde
propterea posita creacione anime et formacione corporis, sic ergo utriusque
nobilitate descripta subditur. Quantum ad intencionem quasi ex parte corporis
pertinet unionem spiritus corporalis. Primo notandum valde attestatur nobi-
litati corporis. Unde dicit Ambrosius in ceteris animantibus propter
graciam corporis minus est quod ei respondet. Sed homo magis excellencior est
corpore quam natura in se ... eternitatis graciam et venustatem
corporis. Ex quo sequitur primo quod homo in terrestri habita-
cio inditus est habitacione celesti. Racio quia in corpore scilicet animam
que est res celestis est spiritualis commixtio, ideo anime et corpo-
re est unio dignissima in unum, adeo ut sicut unum natura
sic fiunt unum in persona, et ita unum suppositum, ac unum in
individuum. Ex quo ulterius sequitur quod anima et corpus ex unione
perfectiones alias consequuntur, ex natura sortiuntur. Nam anima est perfectio
corporis, anima est rector corporis, anima est forma corporis, anima
salutis corporis quia quamdiu in corpore est, continet corpus, ea
recedente corpus dissolvitur ... destruitur corpus ergo ex

nunc sui corporale est, sed quod unionem cum anima animale est, generatum
est et factum est spirituale. Anima vero quod sui natura intellectualis
est separata, unita vero corpori et sentit et ymaginatur et discurrit
ratiocinatur, componit, dividit, et [illegible] quod intelligit, licet ad esse
separatum sive esse a corpore separata. Et quod hoc sic intelligitur quod homo quod cum anima
et corpore compositus similitudinem habet ad celestia et ad terrestria
hic concorditer est dicit enim Ambrosius super Lucam, quod ostenso quod
spiritus vitalis habitat in corpore subdit, qui enim ex composito se
competit et terrestria videre et deo commisceri. Et quod enim non [illegible]
homo cognicionem invisibilium ex visibilibus, ymmo cognicionem
veritatis divine et spiritus divinitatis. Et quod unde Ambrosius dicit hominem
magnum munus accepisse a deo, saltem si hoc in se esse cogno-
scat et quandam sedem iusticie magis ipse deo quod non vivat hic spiritus
hic in quoque dicit David in intellectum, ubi enim Ambrosius non petit [illegible]
corda spiritus sancti graciam, [illegible] manifestacio spiritus ad uti-
litatem. Et sequitur ut discam mandata tua. Debitus ordo, intellectus
premittitur et sequitur sciencia. Unde Ambrosius dicit primo quod doctrina
non proficit sine intellectu [illegible] nisi quis non intelligit dicit
doctus esse non potest. Secundo dicit quod doctrina non memoriam
memoria facit, sed intellectus [illegible] nichil prodest multa legisse nisi
intelligantur que leguntur. Concludit ergo intellectum esse neces-
sarie [illegible] quod [illegible] habere scienciam potest, nisi ille cui ante
intellectus effulsit. Tercio infert quod intelligencia non est in hominis potestate
et est facere quod hic petitur a psalmista a deo. Unde primus interpo-
situs dicit David unctus in psalmista, intellectum sibi dari posset ut
mandata intelligat, et sciat nisi a domino accepit graciam non pos-
se se intelligere eius mandata. Huius oppositum ponit [illegible] 3a [illegible]
in corpore quomodo capax est cognicionis divinorum. Racio Boecius
libro 3o contra gentiles capitulo xx [illegible] desiderium divina cogno-
scendi inest hominibus a natura. Unde ipse sic dicit. Omnis
homines naturaliter appetit cognoscere causas illorum que vident
[illegible] admiracionem [illegible] que videbantur quorum cause latebant
homines primo ceperunt philosophari. Et dicit causa inventa quo
ad hunc effectum cessabat admiracio, non tamen cessabat in eis in-
quisicio cognoscendi [illegible] ad cognicionem prime
cause. Et optime concludit, quod homo naturaliter appetit cognoscere
res divinas. Et hec est intencio Augustini qui dicit homi-
nem factum esse ad ymaginem dei, ut ipsum posset cognoscere et eius
particeps esse. Et quid mirum, si anima appetit deum, quod quilibet ho-
mines desiderat scire, et cognoscere deum. Ex qua probacione
et conclusione sequitur quod solus deus est finis ultimus ipsius anime.
Et idcirco Aristoteles in ultimo Ethicorum determinat ultimam
felicitatem hominis consistere in speculacione optimi speculabilis [illegible]
[illegible] ergo sufficiat anime ad summam felicitatem cognoscere quecunque in-
telligibilia, sed requiritur cognicio dei qui est finis ultimus.

[Margin:] [illegible] spiritum ut [illegible] sed [illegible] spiritualem sine do-
no [illegible] dicit enim
Ambrosius spiritualem se
esse [illegible] psalmista petit
pro corda

[Margin:] 3o 3a

Et est racio quia nullus ulterius ex cognicione quietatur nisi de se-
[illegible] omnibus nisi ipsius. Iohannis xvii. Hec est vita eterna
ut cognoscant te deum etc. In huiusmodi cognicione consistit. Unde Dyonisius
in libro de divinis nominibus cap. in concordando dicit Ipse est quo omnia
per quem omnia et in quo omnia. Dicit iste est motus circularis bo-
norum spiritualium quod incipiunt ab eo quia ipso sunt existentes
tres [?] creatas sed per ipsum ipsius virtute adiuti, in ipsum
ut in causas naturales que in ipso sunt vel in ipsum ut in finem
ultimum tendunt intelligunt se ab ipso esse et sine intencione per ipsum
moveri et nullum alium finem sciunt nisi ipsum. Et ex hoc sequitur
quod anima et si ex se sua natura desiderium habeat cognoscere deum, hic ad
cognicionem intuitivam ultimi finis pervenire non potest sine auxilio
speciali. Racio huius [?] supra cap. c xlvii quia assunt sibi mul-
ta impedimenta sicut est debilitas rationis propter quam de facili trahitur
in errorem et confunditur a vera via perveniendi in finem sicut sunt
passiones potencie sensitive et affectiones quibus trahitur ad sensi-
bilia et ad inferiora quibus quanto magis inheret tanto longius di-
stat ab ultimo fine sicut sunt plerumque ipsius corporis infir-
mitates propter quas impeditur ab execucione diversorum actuum quibus
ad beatitudinem pervenitur. Indiget ergo homo divino auxilio ne
per huiusmodi impedimenta ab ultimo fine deficiat. Unde Iohannis vi°
dicitur Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum.
Et per hoc reprobatur error pelagianorum qui dicebat quod homo
solum liberum arbitrium promereri possit felicitatem ultimam. Et ex hoc se-
quitur secundo quod impedimenta que veniunt anime ex carne propter
corrupcionem nature tolluntur auxilio dei preveniente. Unde
omnes vires intellectuales et sensitive cooperantur ad istam
cognicionem. Anima enim ut dicit [illegible] ibidem. Ideo datus est homini intellectus
et racio ut discernat et investiget veritatem, et vires sensitive
exteriores et interiores date sunt ut iuvaret ad investigandum
veritatem. Datus est eciam usus loquele ut homines seipsos
iuvarent in cognicione eadem. Et notandum est quod gracia assistente omnia
hec cooperantur ad invicem apostolo dicente ad Philippenses secundo Deus est
qui sua virtute que operatur in nobis non solum cognicionem sed
eciam dileccionem et operacionem. Ideo subdit velle et perficere pro bona volunta-te.
Et ad hoc respiciens propheta dicit in meditacionibus Deus qui me ita
egregium opus fecisti. Ideo dignitas operis moneat te ut dicebat
meditacionum [illegible] ipsa sancta fruatur divino operi quia commendat id sed non
aspiciat in mente sua sed in manu gracie sue intendit. Clamat ergo opus
manuum tuarum ne despicias. Te auctorem querimus te teneo conditorem.
rem aliena presidia non quero. Deus qui creasti fer auxilium
quod debes [illegible] neque esse neque quo proficere possim sine tuo
adiutorio. Deus ergo quo me sine meis meritis fecisti, adde quod
creando non fecisti, reficere ergo quod fecisti. Vide meditacionem [illegible]
Et subdit sed homo bene meritum [illegible] quo [illegible] de speculacionis
sterminetur sed [illegible] deformatus est per peccatum prout notat Apostolus

Ad Ephesios iiii° Iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habentes intellectum propter ignoranciam que est in ipsis propter cecitatem cordis. Da igitur michi intellectum. Vados interiores [illegible] cecitas est non intelligere [illegible] Augustinus sana [illegible] ut magis seruet et magis intelligat. Da gratiam michi [illegible] que gratia fidem sequitur prout intendit Augustinus hic allegans [illegible] nisi credideritis non intelligetis. Et advertendum quod petit propheta hic [illegible] per que reformatur ymago in anima. Primo gratiam cognoscendi Dei et sua [illegible] dono vis reformatur intellectiva [illegible] illustratur et illuminatur ad cognoscendum super vires innatas que Dei sunt. Et hic est solius Dei facere [illegible] ut dicit Augustinus [illegible] creat spiritum [illegible] tale infundit [illegible] et angeli aliqua [illegible] facere per que homo innaretur ad capiendum lumen Dei. Secundo petit scientiam dicens ut discam sive ut sciam scientia autem prout est donum spiritus [illegible] colligere [illegible] opera et [illegible] exempla [illegible] quibus memoria reformatur [illegible] homo habendo illa omnia in memoria [illegible] ut malos ad conversacionem bonam. Specialiter autem petit scientiam divinorum mandatorum [illegible] que mandata voluntatis seu concupiscibilis libertas reformatur [illegible] mandata [illegible] et [illegible] ponit velim tamen [illegible] quos [illegible] non [illegible] iuxta [illegible] possunt [illegible] quod [illegible] non potuit [illegible] non possum [illegible] voluntatem [illegible] saltem adiscam mandata tua. Ubi Augustinus dicit vide quam alte [illegible] sunt mandata divina.

Quasi propheta petit sibi dari intellectum [illegible] opus [illegible] Et [illegible] dicit manus tue fecerunt me contra [illegible] Qui timent te videbunt me et letabuntur quia in verba tua super speravi [illegible] et continuauit [illegible] Augustinus [illegible] [illegible] debet [illegible] et [illegible] manus tue [illegible] quod [illegible] me [illegible] illumina [illegible] et da michi [illegible] Hic [illegible] ponit [illegible] et est [illegible] seu consideracio aliorum quod non [illegible] da michi [illegible] ut [illegible] adiscam mandata tua [illegible] ut [illegible] videant me illuminatum et [illegible] mandata tua. Vel sic Augustinus propheta [illegible] sum [illegible] divina illuminacione quod [illegible] per [illegible] dedit sibi intellectum [illegible] ad mandatorum Dei cognicionem. Hic [illegible] profectum [illegible] aliorum [illegible] illa illuminacione [illegible] qui timent te videbunt me et letabuntur. Vel sic Augustinus [illegible] quo ad animam et quo ad corpus creacionem. Hic [illegible] aliorum timorem super [illegible] opus creacionis [illegible] et [illegible] est [illegible] quo est divine omnipotencie. Vel sic Augustinus propheta [illegible] se esse factum [illegible] animam [illegible] ymaginem Dei. Hic [illegible] ad quam debet considerando illius creacionis dignitatem dicens quia in verba

Laus [illegible] petit [illegible] [illegible] [illegible] ut que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dabit [illegible] [illegible]

[illegible] non [illegible] [illegible] auxilium [illegible] dominus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veritatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

opera intendo et opere implendo

tim sup(er) sperabam. R(ati)o 2ne in creacio(n)e ho(m)i(n)is di(cit) d(omi)ne p(ro)missiones
includunt d(e) assecucio(n)e p(ri)me gracie in creacio(n)e ho(m)i(n)is p(re)di-
cti / et similitudinis in futuro / Et mo(ra)l(ite)r q(uo)d h(ab)eat p(ro) d(e)cl(araci)one
t(ex)t(us) / Utru(m) d(icitu)r timor proximos respiciat et efficiat
consolacio(n)em d(e) profectib(us) eoru(m) / bonitas ho(m)i(n)is / q(uia) q(uo)d v(er)o s(upr)a q(uod)
ostendit timentes deu(m) / ad iustos consistere et letari / p(ro)pter hoc
e(st) spem h(abe)nt in v(er)bis dei / Si(cu)t e(ni)m iusti letant(ur) cu(m) vid(ent) vindicta(m)
dei in peccatoribus / et congratulat(ur) d(omi)ne iustitie timentes
sibi / ne et ip(s)e incidat in ma(nus) dei viventis / q(ue)m(admodum) est
ut videns dei p(ro)tectate esse diffusa(m) in alios / gratuletur
et recipiat spem c(on)similem / c(on)simile ad similia venie di(cit) / Set
in oppositum vi(detur) esse / q(uonia)m bonitas proximorum et p(er)fectis
in o(mn)ibus latet et occulta est / Et ergo videri no(n) p(otes)t Solucio. N(ota)
h(ab)e(tur) vid(elice)t ea q(ue) patent / deus aut(em) intuet(ur) cor / Et d(omi)n(us) int(en)d(it)
t(ex)t(us) h(oc) / q(uonia)m primo describitur ho(m)i(nu)m bonorum d(e) bonis
delectacio / Sec(und)o describitur q(uonia)m boni / de quo boni gaudent
d(e) iniuria ibi / q(uonia)m in v(er)ba tua sup(er) sperani / In prima p(ar)te
tria tangunt(ur) / p(ri)mo disposicio precedens / qui timet te / s(ecun)do
actio seq(ue)ns / qui videbunt me / T(erci)o ex hiis affectio consequens
et letabuntur. Di(cit) ergo in t(ex)tu / qui timent te / Circa quod
adv(er)tend(um) / q(uod) timor est pe(ccatu)m / et ecce est sp(eci)ale pec(cat)i Do(minu)s in
Q(ue)stio et alios considerat(ur) / pe(ccatu)m q(uo)d est / q(uonia)m [illegible]
di(citu)r Mat x Nolite timere eos / qui occidunt corpus / Y-
mo Apoc xx De timidis et incredulis p(ar)s erit in stagno
ignis et sulphuris / q(uo)d est mors secunda / Ubi ostenditur q(uod)
timor est mortale pe(ccatu)m / q(uonia)m inferni pena no(n) infligitur
nisi pro mortali pe(cca)to / Unde si quis tali timore / vel mortis
vel cuiuscu(m)q(ue) alterius mali t(em)p(or)alis dispositus sic est
ut faceret aliquid / q(uo)d est divina lege p(ro)hibitum / vel pret(er)-
mitteret / q(uo)d est divina lege preceptum / Non dubium dicit
b(ea)t(u)s Thomas q(uod) t(ali)s timor est pe(ccatu)m mortale. Unde Glo(sa)
sup(er) i(llud) Mat xxvj° Orauit 3o eundem sermonem / Ut d(icit) [illegible]
est malus timor / s(cilicet) timor mortis / timor vilitatis / et
timor doloris / que infra latius declarabuntur / Et ex isto
p(ate)t q(uod) malus timor quidam est generalis / q(ui) s(cilicet) alios
timores malos sub se / ut iam dictum est / Ex quo consequit(ur)
q(uod) quidam est malus timor / qui in quolibet pe(cca)to est in-
clusus / p(ate)t d(e) isto timore generali / alias non / vide quod est
generalis / Hec est b(ea)ti Thome 2a 2e q. c xxv articulo 2o
in responsione principali qui dicit sicut amor inordinatus
includitur in quolibet pe(cca)to / q(uonia)m ex illo amore procedit in-
ordinacio inordinata cupiditatis [illegible] / et [illegible] / et
[illegible] vite / sic in quolibet pe(cca)to includitur inor-
dinatus timor / Nam avarus timet amissionem pecunie

Intemperatus amissionem voluptatis furiosus amissionem pul-
critudinis etc. Et racio est istius quia omnis timor ex a-
more procedit. Nullus enim timor timet nisi contrarium eius
quod amat. Ex quo ergo amor non determinat sibi aliquod
genus virtutis sed in generali includitur ita et nec timor. Secun-
do dicit sic quod inter omnes timores principalis timor est periculorum
mortis. Ex quo relinquitur quod timor inordinatus circa mortis pericula
opponitur virtuti fortitudinis. Hoc est philosophus in 2o ethicorum et 3io
qui timiditatem ponit fortitudini esse oppositam. Et licet ali-
quis ex vehementi timore adducatur ut se exponat morti, non tamen
in hoc timor fortitudini est similis. Ponit Augustinus primo libro
de civitate dei de Katone, qui ut non intraret cesaris ser-
vitutem morti se tradidit. Et enim dicit philosophus fugiendo
inopiam vel cupiditatem vel aliquid esse sed laboriosum ad
mortem se dat fortis non est sed magis mollis et timidus.
Fortitudo enim exponit hominem ad mortis pericula propter bonum. Sed
mollicies est fugere quod est laboriosum, et timiditas est fu-
gere quod est triste vel aliud contrarium. Ex hiis sic quod licet
timor pena sit communiter non tamen arguit intimiditas esse vicio.
Et racio est quia et ipsa virtuti opponitur propter quod de iniquo
iudice dicitur Luce xviii quod nec deum timebat nec hominem vere-
batur. Hec enim duo scilicet timor et intimiditas peccata sunt
opposita fortitudini. Contingit enim ut dicit sic quod aliquis nimis
timeat mortem et alia mala temporalia propter hoc quod nimis amat ea
et contingit quod aliquis nichil timeat ~~mortem et alia mala tem-
poralia~~ ex eo quod estimat sibi ea supervenire non posse. Quod
accidit aliquando ex superbia animi de se presumentis, quandoque ex
defectu racionis sive ex defectu amoris. Hec sic. Sed de tali
timore non est ad propositum sed de illo quo homines timent
deum quia de hominibus et dei dicitur hic qui timet te scilicet
enim deum dominus ita timendus. Malachie primo Si ego dominus ubi
timor meus. Est ecce rex regum et quis non timebit eum. Ieremie x
Omnis non timebit te o rex. Aliter tamen timent deum boni et
aliter mali. Nam mali habent timorem mundanum quo quis timet
perdere que nudi sunt et iste malus est. Et quia procedit a mala
radice scilicet a mundano amore. Alii habent timorem humanum et iste
malus est quia procedit ex amore proprio quem scriptura reprehendit.
Alii habent timorem servilem. Et respiciendo effectum istius
timoris qui ex ipsius essencia procedit iste ecce timor malus
est. Essencia vero istius timoris ut sic dicit ex proprio ab-
lecto procedit quod non est a deo nisi pena eterna. Modo istam
timere ita fugere et vitare bonum est. Et procedit ex fide.
Anima timet eternam penam quam homo nullus sentit nisi ex

perta est / fides est / qua credit deum nec deos fore / et peccata pu-
niturum. Et correspondendo ad istam essenciam timor servilis
donum est spiritus sancti / et est inicium sapiencie / Sed tamen ex ista esse-
ncia procedit effectus qui est opera servilitatis / non est aliud nisi
repelli (explanare) cum quadam violencia ab illo quod homo libenter faceret / et
impelli cum quadam violencia et efficacia / ad faciendum id / quod homo
nollet facere / exemplum hic / nam homo timet incurrere penam eternam
dimittit actum peccandi / quem tamen libenter faceret / et facit opus
bonum / quod tamen nollet facere. Ex quo primo sequitur / quod non ista ser-
vilitate stat peccandi voluntas / Racio quia licet homo pe-
nam eternam timeat / tamen libenter peccaret / si impune posset peccare.
Secundo sequitur ex hoc quod servilitas est non aufert voluntati rectitudinem
suam / Racio quia voluntatis rectitudo est agere voluntarie ex
electione / cum bene placito / et cum delectacione / et notum est / quod homo
faciens aliquid serviliter non facit id voluntarie. Tercio sequitur ex eo
quod timor iste non stat cum spiritu sancto / licet sit a spiritu sancto / Nam
spiritus sanctus dominus hic dat admodum medici medici / quia primo
dat evacuativa / et postea confortativa sanitate inducit. Sic
spiritus sanctus primo dat timorem / qui hominem terret et humiliat
et a viciis evacuat / et postea dat graciam / que totum hominem
sanat. Ex hiis patet quod timor iste utilis est / Racio quia re-
monet ab actu peccati / et disponit ad introducendum amorem
boni / et perfectus utique per reformacione anime. Et hic timor timet
deum hic / qui primo incipiunt esse boni / Unde Primum / con-
fige timore tuo carnes meas. A predictis servilis timor / Et
hunc timorem servilem sequitur inicialis / quo quis iam caritatis ti-
met separari a deo / Tamen sicut homo timet eternam penam / quia ipse
mala obmittit / Quia malis obmissis in quadam statu non
potest incipit bonum agere / quia tunc dum agit quomodo sibi placere
incipit / inde nunc pervenit ad amorem dei / qui est auctor
omnium bonorum. Ecce sic postea et dicitur ponitur hic 90 pa
Hic timere deum timore iniciali sit necessarium ad salutem / tamen sic
alius timor est perfectorum / conclusio sed duas partes / Primum dicitur
timere deum timore iniciali sit salutem / quia ex isto quin sine
timore est / non potest iustificari / et per consequens nec salvari / et
Racio conclusionis est / quia timor inicialis simul caritatem
habet in se / quia introductus introducit illam alias delectacionem
sine qua non est salus. Sed nunc dicitur timere deum timore timore ini-
ciali / qui amando deum / timet separari a deo / sit distinctus ab
isto statim sequitur / quia timor inicialis differt a servili / et 2m
probatum Racio quia timore servili timetur pena eterna / set in
iniciali timetur separacio a deo / non sed dino separari a deo

incipit amare deum et
amando deum timet

90 pa

et pena eterna Deus / ut notum est / quod et illi timores / secundum gratiam per
habitus distinguuntur prehabita / Secundo sciendum quod / quod timor initialis
est initium ad sapientiam / patet quod Ecclesiastici xxv / timor dei initium
dilectionis eius / quia in timore isto incipit dilectio dei sine qua non potest
sapientia haberi / Et quilibet etiam quod timor iste / alio est initium sapientie
quam fides / Fides enim prius habet / quia fides est initium ipsius sapientie / quo ad
eius essenciam / ex eo quod articuli sunt principia sapientie / Sicut ergo artis
essencia procedit ex principiis / sic essencia sapientie ex articulis / Sed
timor est initium sapientie / quo ad eius effectum / quia divina sapientia inci-
pit operari et regulare vitam nostram ex timore / Sed dicit b t 2a 2e
q xix viii articulo / quod aliud timor servilis est initium / et aliud fili-
alis Timor enim servilis quia vno oculo respicit penam / licet sit
principium extra disponens ad sapientiam / inquantum aliquis timore pe-
ne discedit a peccato / et per hoc habilitatur ad effectum sapientie / iuxta
illud Ecclesiastici primo Timor domini expellit peccatum / Sed timor filialis
initium sapientie est / sicut quod est proprius ipsius primus effectus Et secundum
dicit 2a pars quod timor filialis est perfectus / Et ideo dicitur
Et castus et perfectus permanens in seculum seculi / Nam b t ibidem articulo
sequenti / quod timor initialis habet se ad filialem / sicut caritas imperfecta
ad perfectam Ex quo patet / quod filialis timor ex perfecta amore procedit
quam initialis / Item istis duobus timoribus / duo amores correspon-
dent / timori initiali / correspondet amor servilis / seu mercenarius / quo
quis deum diligit / non solum propter se / sed etiam propter ea que deus largitur
ut est beatitudo / ut sunt virtutes et bona temporalia / quia et timore initiali
quis timet a deo separari / non solum propter se / sed etiam propter incommoda que
separationem consequuntur / ut sunt separatio a gloria et celo / et aliud in-
tollerabilia / ut sunt pene / que infliguntur hiis / qui a deo separantur
Sed timor filialis est / quo deus diligitur propter se / sicut filius di-
ligit patrem / non spondens respectum ad aliquam utilitatem / Si enim non
haberet ab eo / nec premium / nec mores / nec emolumentum / nec hereditatem
adhuc diligeret eum / quia pater est Sicut enim timemus a deo separari ad
nullum incommodum habendo respectum / ad quod separatio posset accidere / Sed solum propter
quam nimiam bonitatem / Et quilibet habet quod amor dei iste generat timorem
hic cum quis ab amat deum super omnia / et propter se timet esse ab eo separari
propter se / Et de isto timore casto sancto et filiorum dei dicitur hic / Qui timet
te et timore filiali / hic enim timore deus reveretur / hic timore homo
deo subicit / hic timore superbia excluditur / Nam cum timor hic convenit
quod humilitati / Sed bene est prius humilitate / Prima ut b t dicit Sicut virtu-
tes theologice sunt priores donis / Sic dona sunt priora virtutibus
intellectualibus et moralibus / Qui ergo timet te dicitur bene habet initium
unde tota eius vita regulatur / secundum quod ab divinis / Quando enim dicitur b t
homo deum veretur et se sibi subicit / et ita humiliatur / prius est ut in
omnibus aliis secundum deum regulabitur / Et inde est quod timor dei ad totam
vitam humanam comparatur / sicut radix ad arborem / Apostolus quod Ecclesiastici primo dicitur
Radix sapientie est timere deum / Sicut enim ex radice ramus et ex ramis
fructus / Sic ex timore virtutes / Et ex virtutibus procedunt operationes / Et inde

Hoc timore timet
homo gratiam dei perdere
deum offendere culpam
committere / penam
mereri

Sed placido omni honore comitatur eos.

est quia in psalmo dicitur Timete dominum omnes sancti eius quoniam non est inopia timentibus
eum. Qui ergo timet te dicat vere casti sunt. Quia iste timor castus est.
Qui timent te amici sunt. Quia iste timor amicabilis est. Casti timent
sponsi offendere. Amici amicum et filii proximi. Et quia iste timor securus
dicitur. Ideo qui timet te sancti sunt. Et maxime cavet culpam. Ideo nec in-
cidunt offensam. Et subditur qui timent te videbunt me. Quia sicut
dicitur qui timet me diligit te. Quia timor ideo est idem quod amor. Licet
enim ut hic dicitur amor est prius timore. Sed iam omnium est vera declaratio.
Nam timor dei distinguitur ab amore dei. Amor enim proprio obiecto habet bonum
quia deum. Et est principium omnium affectionum. Quia et desiderii et de-
lectationis et quietationis etc. Sed obiectum timoris quemadmodum amoris
et aliarum virtutum est malum quod refugit. Et ideo hic dicitur deviat quod deus non
potest esse obiectum timoris quemadmodum amoris. Et aliarum virtutum theologicarum
Et licet qui timet deum isto timore etiam amat deum. Actu non dicitur Qui
timet te diligit te. Ne putaretur timor amori equalis esse. Est enim ut
dicitur hic timor ab una qualitate virtute theologica. Quia fugam mali importat
Sed dicitur Qui timent te videbunt me. Quia in corpore secundum Ambrosium. Nec in ve-
stimento. Nec in alio quod corpori adiacet. Quia visione corporis. Que impu-
gnat concupiscentia carnalis. Quam hic timor extinguit. Visione amicorum. Que corrigit
concupiscentia divitiarum que
concupiscentia vanitatis. Seu superbie. Quam hic timor expellere. Unde in psalmo dicitur
adiacent. Sepe corrigit motus invidie. Quam hic timor expellere. Non enim timor dirigit
cum superbit impius incenditur pauper. Non enim timor dirigit
ad illa. Quibus posset extingui. Et advertendum quod timentes deum ad multa appi-
tunt. Sed nonnullis aliquid boni gerunt. Quia timor est speculativus
et hominem facit contemplationis. Unde si respiciunt ad volatilia celi. Unde to-
cipiunt ut essent soliciti. Quid manducarent et quid biberent. Si re-
spiciunt ad lilia agri discunt unde ut solicitudinem habent de vestitu ut dicitur
ibidem. Si respiciunt ad ciconiam et hirundinem. Unde gerunt tempora vi-
sitationis sue. Ut hic exponit Ysaias in correctione quadam dicens Milvus
et ciconia custodierunt tempus adventus sui. Israel autem non cognovit iudicium
domini. Sed hic propheta non loquitur de talibus. Sed de proprio loco dicens Qui
timent te videbunt me. At si timentes deum aliquid magis debent respice-
re. Nam et hic ita est. Unde exponitur
visione eius. Qua visione aliorum
visione eius. Quam visione aliorum. Nam et hec ita est. Unde exponitur
visione eius qua visione aliorum. Da michi intellectum ut discam mandata
tua. Iste propheta recapitulando sic Da michi intellectum ut discam mandata
vera ista. Priorem recapitulando sic. Qui timent te videbunt me et visione mea cognoscent me
tua. Omnes qui timent te videbunt me. Et ita tibi assimilati et illuminati. Et scientes mandata tua
esse exaudienda. Et ita tibi assimilati et illuminati ut sciant eorum mandata dari hominibus
et secundum ea operantes. Ex quo sequitur primo quod modo operandi datis hominibus
ipsis aliis notificat. Ut dicit super cantica sermone lxxix. Quia homo
operatur in tempore in loco. Cum motu corporis. Et cum estu animi. Unde ho-
minibus operari suam salutem. Cum timore et tremore. Et in persona whius [?] proponit
comedere panem suum. Et ego vidi patrem in operibus suis. Sequitur ultimo
opera exteriora habent sic quod voces dispositionum in anima. Quando enim ut philosophus
dicit voces sunt conceptus. Ita reparatores. Quando enim ex habundancia
cordis os loquitur. Sic est manus operatur. Unde dicit lxviii hoc principium
dicit affectus sunt suarum vocum. Unde enim est emissio. Que audit timorem
animi. Quis dolores. Que iocunditates. Et quo ructuaciones audit sancti-
tatem. Cantacio animi hilaritatem. Perfectus cibos avidus iniustitiam
epulam. Ita eciam eructatio verbis bonorum. Audit animi illuminacionem. Opera fra-
ternitatis. Libere sive tristicia. Sive coactione. Audit animi gaudium et hilarem
exauditi libere sive tristicia sive coactione audit iustitie epulum. Unde ut
Estimacio bonorum operum. Sive intrinsice. Audit iustitie et virtutis in proprio clamat
videtur omnes. Quodlibet opus extrinsecum et virtutis in proprio clamat

quod est suum cum fide, cum deliberatione, cum premeditatione, cum diuturnitate, et secundum Romanam
legem, ac sine caritate animae. Ex quo sequitur ultimo quod opera exteriora
illis qui ad ea respiciunt sunt proficua. Apostolus quia si fides unius potest prodesse
saluti alterius, plus dicitur suum in fide est proficuum. Unde ut beatus loquitur,
fides mulieris Cananee non optinuit filie sanitatem, et fides illorum
qui paraliticum dimiserunt per tegulas, sibi optinuit corporis et anime
sanitatem. Et in paruuli baptisati salutem recipiunt si moriuntur, nisi in
merito alieno, et mortui in purgatorio a penis liberantur orationibus
et elemosinis aliorum. Unde et apostolus dicit mulierem posse saluari per generationem
filiorum. Valde ergo proficuum est tepidis eius aspicere ad bona aliorum
opera, et ideo quia bona opera sunt quasi lumina, et ita illuminant bona opera que
ex igne caritatis procedunt, ad amorem dei succendunt. Ideo opera quia utique robur-
sunt qualiacumque ad sibi similia prouocant. Apostolus quod dicitur Apocalypsis: Qui sanctus est
sanctificetur adhuc, plus enim sanctificatur qui alios suis operibus prouocat
ad sanctificationem. Et in utilibus tales prouocant, certe cum discretione et cum dimidi
ad sanctificationem. Et in ... deus instituit ... Iste ergo non solum lau-
datione. Secunda ... deus instituit ... hoc est dei timorem, et exinde deueniunt
dat homines deum timentes ... quia sunt dei timores, et etiam laudat cor cum discrecione
et vite regulatione dicens: Qui timet te ... omnibus bonis discretione adhibita sunt co-
... Videbunt me ... in operibus ... Timentes deum perfi-
cient multa bona, sicut iam deductum ... in aliis non efficiunt. Unde ... tractando
non sunt, si corpus operatoris perfectum in aliis non efficiunt ... Unde ... tractando
illud: Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus, dicit non
sufficit mala non agere, quod timor efficit, sed etiam lucerne veritatis in
operatione. Et dicitur in ewangelio: Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant
opera vestra bona. Ex quarta ... et plus ... quod redeat et perfecte deum
timenti non sufficit esse irreprehensibilem, sed adhuc tendat ut etiam se
faciat amirabilem. Sic est Augustinus in libro de uoce ... qui dicit: Talem
decet esse cultorem dei et suos, irreprehensibilem, simulatorem, intactiores
quo ad primum, mansuetos paruos, prodentes et suaues quo ad secundum, et sublimes
ut quicumque eos viderint stupeant, mirentur, et dicant: Vere hii homines
dei sunt. Ex quo sequitur quod tales ... homines in hac vita
esse ondit ... illud ... uita ... deus ... cuius
que elegit in hereditatem ... sequitur quod ... vita homo agnoscet
esse acceptatus in filium dei, dedit enim nobis potestatem filios
dei fieri ... que licet occulta sit, tamen elucet in operibus exterioribus
... ibidem Augustinus dicit oportet vere christianum talem esse ut qui viderint
eum etiam credant eum filium dei esse. Tertio sequitur quod talis uiuere a-
morosum affectum habent esse apud omnes homines. Sunt enim bone fame
et bone opinionis, et undique spargunt odorem. Unde debeant uideri
ab omnibus. Et ita Augustinus ibidem de christiano ita debet se deo exhibere
et ita agere ut nemo sit qui eum non velit uidere, et qui non desideret
audire. Et Ieronimus in prologo biblie de sancto paulo qui per lustrationem da-
masci et arabie ascendit Ierosolimam, ut uideret petrum, et dicit quod quosdam
legitur venisse romam de ultimis finibus, et sic ut quos ad contemplationem
sui roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Ex omnibus
... hic est ... quod vita iustorum est uiuens sonorosa ...
... quod vita iustorum ... qui dicit Vita iustorum licet quedam sonum
ezechielem omelia ... et dicit quod ... multi ... et
... perceptibilem ... exempla omnium ... omelia ... et lacrimas aliorum ante oculos
nos qui ...

inctis ponimus / Exinde incipimus esse boni / et penitencia tueste possimus
et examine districti iudicii euolare / Et sic vadit iste. Qui timent
te videbunt me / Timentes dominum notas per numerum pluralem / multi enim sunt qui
timent deum / Sed sic obiciens corpus infinitum nominat singulariter / quia
viri virtutibus generosi pauci sunt / Dicit gregorius [illegible] passo et re-
surgente domino / pauci fuerunt exemplares viri / qui celestia desiderarent
qui penitus virtutis in alta se suspenderent / quia non sunt ad exemplum osten-
denda / nisi illa que sunt radice firmata / Sequitur et letabuntur / Augustinus
exponit hoc de omnibus qui timent deum / ita quod in eorum persona dicatur / Qui ti-
ment te / Quod autem sequitur videbunt me et letabuntur / exponit de ecclesia
Quia quilibet qui deum timet et reueretur / aspiciens ad ecclesiam que est Christi
sponsa immaculata [illegible]. habundans in omnibus / et in nullo deficiens
sponsa immaculata recipit exhortacionem / quia ipsius tenetur vnione / quia
letatur quia consolacionem recipit [illegible] sit quod non potest desiderare
et exhortat vnione. qua diu in ea est [illegible] sibi vsurpat ex alio / Et diuidit Augustinus
Quia illa que in se non habet [illegible] / Qui timent te / refert
[illegible] hanc quia timor est hic quod dicitur / Qui timent te / refert
[illegible] hanc quia quamdiu durat vita presens timor est / quia
ad presens tempus / Quia quamdiu durat vita quedam milicia seu temptacio [illegible]
non aliud est vita ipsius / nisi quedam milicia / exponit de futuro / quia etiam
Sed hoc quod sequitur videbunt me et letabuntur [illegible] que in hoc non intelligitur
ista vita sed tempus futurum / Unde iocunditatem [illegible] fulgebunt sicut sol in regno
letabuntur / Dicit iam esse. gaudio iusti [illegible] Quia magna multitudo
patris sui / Et allegat illud de psalmo / Et iusti sunt ut
dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te / Et [illegible] sunt ipse
qui timent timent / tunc iocundentur [illegible] / et qui timent sunt in spe
tunc possideant in re dilacione [illegible] est [illegible]
Ut gelio terra conformentur precedentibus / Sic ergo exponitur littera / Qui
timent te / non eternam penam / nec separacionem a te / quia qui te sic timent
non deum timent / sed aliquid aliud / nam et qui tiore [illegible] timent
non deum timent / sed penam / que si non timeret modicum deum timeret
non timent deum / sed penam / que non tamen timetur ut deus / sed magis
Vel si conclusio hoc timore timetur deus / non tamen timetur ut deus / sed magis
primitur / Ergo exponitur hic de filiali timore / qui aliud non est
in essencia / nisi amor / Et ille qui deum amat / et qui deum ve-
retur / timet offensam / timet separacionem / timet
nisi ad caritatem perfectam / vide timet offensam / [illegible] magis diligit / tanto
separacionem / Unde dicit Ansidorensis Quanto aliquis magis diligit / tanto
magis timet considerat periculis que euenire possunt et euenirent
licet etiam contrarium aliquis [illegible] hec vera est / quanto aliquis magis diligit de tanto
tanto minus timet / Et hoc de quanto eum quem magis diligit de tanto
magis consideret [illegible] / magis confidit / et ita magis securus est / et
tanto minus timet / Prima vera est / secunda non confudit / veram hic quam amat deum
per quod minus timet / Prima vera est / secunda non confundit / veram ho[mo] qui amat deum
secundum viam [illegible] / Nunc ut apostolus dicit / non confundit / sed est consolatur
non solum recipit consolacionem ex se aspiciendo ad ipsa multa / sed est consolatur
aspiciendo ad multa alia / Et hoc est quod dicitur hic / Qui timent te
videbunt me / sed qui a malo recedunt propter te / ut exponit [illegible] / videbunt me / sed
id est qui a malo recedunt propter te / ut exponit / Et
bona operante / et laudabunt de fructu operacionis edificacionis / Et
tamen isti letitie subiungit / quia in verba tua sperani. quod dicitur exhortatur
solabuntur edificati / quia cognoscent me talia fecisse operatum exspe-
et fiducia / cum habent in promissionibus tuis / Ac si diceret / et qui fecerit similiter
Omnibus [illegible] / Et si deus per omnia amandus est / actum
est perfectis [illegible] / propter consideracionem omnium est lex diuina
que deum diligendum ex toto animo / ex toto intellectu / ex toto corde / et ex omnibus
viribus / Et ex isto habetur quod amor dominum [illegible] quos non solet
efficere / Ergo [illegible] et probare / quia si deus [illegible] diligi [illegible]

9o 31

consolacio est

et matrem / tunc super filium et filiam / tunc super uxorem et ancillam / tunc super
cognatum et amicum [illegible] / Et certum est quod isti sunt nexus validi / Et quid
mirum / Ex quo homo diligere debeat deum plus quam seipsum / Et ideo in evangelio dominus dicit
Qui diligit patrem aut matrem plus quam me non est me dignus / et seipsum non est me dignus
Et ex isto habetur quod glorificatus homo non propter aliud diligit seipsum nisi propter deum
quia diligit deum / hoc est Bernardi super cantica [illegible] sermone / qui dicit Si plenitudine
amoris totius ignescas / sapiet tibi deus super omne quod est / Et tu
seipsum / nichil te habere unde te amas nisi in quantum deum amas / perfecto
nichil amabis nisi propter ipsum / Et secundo dicit quod omnes homines non alio
diligendi sunt / nisi quia diligunt deum / aut ut diligant deum / et hoc addit
propter dilectionem inimicorum / Inimici enim non ideo debent diligi quia diligunt deum
propter dilectionem inimicus nichil est / Et ideo dicit Bernardus inimicum qui non diligit
eo quod in ipsius dilectione nichil est / qui deum diligit / diligit eum ut diligat
deum non potest diligere sicut seipsum / Bernardus ponit ordinem caritatis / sicut super omnia
Et ex hoc in eodem sermone / [illegible] et proximum [illegible] diligit deum
deus diligatur ex toto corde / [illegible] pariter carnis germanum propter naturam
inimicos tamquam [illegible] dilectionis / diffusivus propter gratiam [illegible] / Et ex hoc videtur habere in-
sed spirituales et conditores / quae dicit quod proximorum perfectibus consolatio quaedam perfecti-
tatem .2a. propter communis / que dicit quod in proximos diligimus ideo quia deum diligunt
eum ipsorum ex amore divino oritur / Ergo si proximos diligimus ideo quia deum diligunt
[illegible] profectibus qui ex amore procedunt gaudeamus / Et hoc pro-
[illegible] est / ut in corporis profectibus [illegible] / Nam ideo quia delec-
tatio ex insufficientia amoris divini / sed ex diffusione / Nam non sufficit inebriare affectus nostros / Et quia
tardo ex proximis / ut amor divinus non sufficit / diffundi in cordibus nostris / dicit Augustinus
caritas qua deum diligimus [illegible] diffundi / in delectatione que
addit ut proximos diligamus / Ex quo habemus hic primo quod in delectatione que
ex bonis proximorum non deest gratia fidei / hoc est Ambrosii ita loquentis istam
[illegible] sic dicit / adducendo naturalia / Si tanta est vis in naturalibus ut ad visum
[illegible] hystericus / dubitare non possumus / quod iustorum sanat aspectus / Si ad vile tanta
virtutem habet ut sanat homines momento exiguo quo videt / Homo iustus si cum fide
aspicitur / et cum desiderio percipiende utilitatis / nil confert / quasi dicat virtutem confert
oculorum radiis virtute quadam videntur infundere / Hoc qui fideliter eum
vident et desiderant / Et adducit exempla alia / scilicet de lupo / quia
si lupus prius visum percipit / amittit vocem / Et similiter de basilisco / quod quando
alium quod prius videt fortiter occidere / et ipse basiliscus moritur / si fuit homo
[illegible] aspectu / Et subdit Si tanta vis est in oculis [illegible] aliis
[illegible] qui est repletus gratia virtutis / Ex quo
[illegible] virtus in oculis iusti / et illa que fimbriam domini tetigit sanatur / Et ille
fidem tum operatur / ut et illa / ex cuius oculis gratiam sanitatis hauriet / Ex quo
in quo ipsius est intuitus / ex cuius oculis gratiam / Ex quo
ultimo elicitur quod valde ponderosa res est / vide iustum hominem fide et desiderio
hoc est Ambrosii ita loquentis / et est ratio quia qui se videt / videtur intus / videtur
in mente / et ita videtur in dei ymagine / quod forte est / et nimium sanatur / Propter quod
sicubi iustus sedeat / festinemus videre eius / et audiunt in
domo pharisei dominum discubuisse / et ingressa est / et pedes perfudit unguento
[illegible] et recepit gratiam remissionis / Ex quo ultimo habetur quod ex aspectu ex eligendo
sepe videtur quod placet intus / hoc patet ex precedentibus / viso paupere / videtur ille
ad eius ymaginem factus est pauper / propter quod et honoratur / propter quod est et notata
sibi porrigit / dicit enim vitas quod domini [illegible] ad eum [illegible]
Et Ambrosius dicit hic ita loquens Si quis visus iusto ad eum [illegible] et inde
Si quis extractatus cum eo [illegible] descendat / cum vestri [illegible] et laetabuntur / et
letabitur / [illegible] in hoc quod dicitur / Qui timent te videbunt me et letabuntur / Ex quo et [illegible] volt esse iustus
quod [illegible] quod homo videt iustum gaudet / Ex quo et [illegible] delectetur in illo
dicit enim Ambrosius valde pulcherrimum est / ut homo in aliis delectetur in illo
quod [illegible] in se habere si [illegible] letabitur / ergo ex visu / Quia bonus est
hoc [illegible] / ut castus predicatur [illegible] sapiens / et misericors liberalem
[illegible] diligat affectum / et virtutes suas in alio amet / Ergo timent

Cassiodorus exponit de angelis qui letantur de homine qui speraverunt in verba dei [illegible] et profectu eius gaudent

te videbunt me et letabuntur et non pro utilitate. Quia ut dicit Ambrosius dicit multus aspectus iusti est admonitionis correctio, letitia vero est perfectorum. Et allegat paulum qui ierosolimam ascendit ut videret iustos et mansit cum petro xv diebus ut ex eius visitatione in aliquo proficeret. Sed quia hoc dictum est. Qui timent te videbunt me et letabuntur. Subditur quia in verba tua supersperavi. Hic est dicere secundum ambrosium: Quotiens me viderint verbis spem affixisse de tuis verbis dubitantia verba recipient. Speravit ergo in verbis hic et in promissionibus divinis et non solum speravit, sed et super speravit. Potens est enim deus facere supra quam intelligimus seu petimus. Et patet hoc in Salomone. Qui petiit sapientiam et deus addidit divitias et gloriam. [illegible] xx. Et etiam patet de virga aaron que promicuit cum deus [illegible] debuit germinare. Et ipsa super hoc floruit folia et fructus produxit. Et ambrosius [illegible] hic [illegible] quia iustos adiuvit, etiam quia perscrutatur verba dei ipsos prosequitur. Et contra eos qui irrogant iniurias hiis qui ad imaginem dei creati sunt.

Cognovi domine quia equitas iudicia tua et in veritate tua humiliasti me. Supra propheta declaravit profectum aliorum ex hoc quod habuit intentionem divinorum mandatorum. Nunc propheta declarat profectum [illegible] suum intellectum [illegible] minime sufficeret si non habuisset cognitionem dei. Et hoc ostendit quia intellectum [illegible] Cognovi domine, scilicet non solum mandata tua, sed etiam cognovi dominum ultra [illegible]. Vel sic supra declaravit se habuisse divinorum mandatorum cognitionem. Hic ostendit cognitionem divinorum, cognitio enim dei in hijs in quibus unde illa cognitio precessit scilicet quia divinarum. Cognitio enim dei in hijs in quibus mandata cognoscuntur. Vel sic supra declaravit est a nobis est cognoscibilis et primo mandata cognoscuntur. Vel sic supra declaravit profectum timentium deum [illegible] propter. Hic iam [illegible] se ad divinas equitates [illegible] profectum timentium deum [illegible] ad bona, tantum et amplius mali homines qui [illegible] deum timentes provocat ad mala, iam [illegible] procedunt iam probationes, iam deum timentes et [illegible]. Quia et hoc non exit ab equitate iudiciorum dei [illegible] blanditias et promissiones. Quia et hoc non exit ab equitate iudiciorum dei [illegible] et profectus, eo quod in bonis operibus. Vel sic supra propheta descripsit habundantiam sue perfectionis, eo quod in bonis operibus non solum [illegible] thesaurizabat, sed etiam [illegible] veritatem. Hic ostendit superius [illegible] humiliationem. Deinde eum plus homines perficiebat. Ex conclusio [illegible] veritate humiliasti me. Vel ut continuat plus humiliabat deo. Unde dicit in veritate tua humiliasti me. Hic asserit [illegible] Gloria. Primus commendavit potentiam divinam in credendo [illegible] cognitio dei et iudiciorum rectitudinem in iudicando. Et movet ista quod [illegible] cognitio dei et iudiciorum [illegible] hominis ad humiliationem in veritate dei. Veritas quidem ipsi [illegible] primorum efficiat homini ad humiliationem in veritate dei. Et hoc [illegible] continue. Ubi propheta recognoscit se esse humiliatum in veritate dei. Quia tua et suorum iudiciorum. Quia aut istorum est incomprehensibilitas omnium istorum. Quia deus in se est incomprehensibilis, habitat enim lucem inaccessibilem. Et similiter iudicia dei sunt abyssus multa et veritate [illegible] et veritas tua usque ad nubes. Quia dei sunt abyssus multa [illegible] semper humiliat et exclamat [illegible] O altitudo divitiarum apostolus ad ista aspiciens semper humiliat [illegible] Sed [illegible] illud esse [illegible] sapientie et scientie dei. Sed [illegible] de cognitione divinarum rerum magis [illegible] humiliant [illegible] qui cum deum cognovissent quod multo est excellentior [illegible] et extulerunt se, quia putabant se esse sapientes evanuerunt in cogitationibus suis et [illegible] stulti facti sunt. Et [illegible] [illegible] cognitionem [illegible] in veritate stulti facti sunt. Quia [illegible] cognitionem in divinis [illegible] Dei. Cognovi domine [illegible] cognitionem [illegible] in veritate tua equitas iudicia tua [illegible] cognitionis illorum [illegible] in veritate tua [illegible] humiliasti me dicit [illegible] cognovi domine [illegible] utilitates [illegible] premittens [illegible] humiliasti me. [illegible] [illegible] quia cognitio dei lux est, que lucet [illegible] in [illegible] [illegible] dei. [illegible] Non [illegible] illa luce [illegible] devenire ad cognitionem dei [illegible] lux in tenebris lucet, et tenebre eam non comprehenderunt. Ergo [illegible] [illegible] ad hoc ut deum [illegible] lucet [illegible] notitiam dei [illegible] cognoscat [illegible] quod tenebrositates [illegible] impediunt [illegible] Solliloquiorum. Exponendo illud: erat lux vera que illuminat [illegible]

Nota

[illegible]

[illegible]

in sue mundi / dicat illumdat in mich veniet / sed me mich diligenter / Et
subdit oro ad deum Ex yllo tenebrae de super faciem abyssi metfuit te
videat / intelligat / cognoscat / diligat et comprehendat / Ex quo 2o elicitur
quod licet aia non potest cure dei cognoscere ... tamen ad cognitionem pro salute cognoscenda
venire non potest / nisi amoveat impedimenta / Prima pars ... tho. li. iiiio
contra gentiles ca xxxviiio qui sic dicit / Est quod quaedam confusa dei cognicio
que quasi omnibus hominibus adest / Et ponit duplicem viam istius cognicionis
Prima est quod deum esse est per se notum / voluit enim quod quod deum esse sit per se notum
Et 2o quod hominis naturale desiderium tendit in ipsum / Et etiam quia cognitum
non potest / 2a via est quod naturali ... statim homo in aliqualem dei cognitionem per-
venire potest / Nam homines videntes naturales res ... 2m ordinem certum statim
percipiunt / aliquem esse ordinatorem / Quia ordinatio sine ordinatore esse non
potest / Et quia ista cognicio nimis generalis est et confusa et defectuosa / et
etiam quod statim a principio homo quo rationis uti incipit habetur / Et etiam quod
multos errores habet ad mixtos / quia quidam rerum ordinatorem putabat
esse corpora celestia / quidam ipsa elementa / quidam naturales complexiones ...
Ideo talis cognitio non est salutaris ... b. Thom. / Oportet ergo etiam ut non spaliose
deum cognoscat multa abicere / Racio est Aug. quod aia non potest cognoscere deum
nisi ... ad eum / Hec aut ... requirit multorum derelictionem / Oportet
quod ... abicere quia de se promittere deum cognoscere non potest / Nam
quidam ... qui dicit de se Job iiiio Stetit
istorum figuram tenet Eliphaz Themanites / Etiam abicienda
quod coram oculis meis cum non cognoscebam vultum / Etiam abicienda
est ypocrisis / Unde ysa. vi dicit Videte visionem et nolite cognoscere / Multa
ingratitudo de qua ysa. xlv accinxi te et non cognovisti me / Multa
... ad suam cognitionem deveniret
cum deus quibusdam largitur / ... et in mundo erat / et mundus eum non cognovit
Ex quo et Johannes io dicit ... a deo et elongat
... abiciendus est / quod iste retrahit a deo et elongat
... et amoribus involvunt etiam et non permittunt elevari
eo quod temporalia sunt ... et non viderunt solem / quod
cum ad cognitionem dei ... Unde Ieronimus dicit Impetendit igitur ... et non viderunt solem
cum amor temporalium qui igitur quidam dicit tangit cor hominis non admittit ...
aspirare ad lumen solis / Ex quo ... ipsi non cognoverunt quia
congregaverunt et ... / Et hoc clarius ... salutaris cognicio dei ...
inferioribus non potest ... ex corrio ... quod ista inferiora hominis ... implicant
... quod homines ... investigari non potest / primo
... quae ... investigari non potest / 2o
... ut b. t. dicit / Quia plurima rerum ... investigabilia / Et ideo dicit
2a Quia dona ... sicut oculus vespertilionis
... ad solem / Et ista ... usque ad perfectum ... / Unde ergo homines
dei ... ad cognitionem dei ... Cognovi deus / ad cognitionem
... dispositum ad cognitionem / ... non intendo
... / Et ... est
... in ... captivando ... docet apostolus / Et ideo ...
... ad salutem pertinet a solo deo est / Et est
Quia cognicio dei salutaris / ... quia dei cognicio est vita aie / Unde enim
cuius preciosum donum / Quia 2m Aug. / dei cognicio est vita aie / Oportet ergo
aia deum cognoscat / cognoscendo ... deum in se / qui est vita aie / Oportet ergo
hominem ... vult ad cognitionem dei pervenire / Unde de ... Aug.
hominem ... et actio dona dei sunt / hominem faciet
in ... de agone ... Ex quo cognicio et actio dona dei sunt / hominem faciet
bonum / Ideo sicut in cognitione ... est error / Sic in actione ...
est nequicia / errat magis ... putat veritatem posse cognoscere ... adhuc
requirit ... / Et ergo non solum ... ad dei cognitionem

requiritur sed etiam requiritur et bonitas vite. Christus ita deducit postquam [illegible] prima

Et si questio fidei i. e. que de deo sunt infuse sit [illegible] ad salutem. Tamen ad salutem consequendam necessaria est fides que est ex auditu. Conclusio est Damasceni libro iiii° c. de fide. Et secundum duas partes. Prima dicit quod cognitio fidei i. fides necessaria est ad salutem quia sine illa ut apostolus dicit impossibile est placere deo. Est autem cognitio fidei ut dicit b. Thomas que omne ingenium humanum excedit. Cum enim fide cognoscimus quia hic que nobis credenda proponuntur assentimus non ratione ducti nec demonstratione convicti sed ideo quia voluntas assentire libera. Et quia precedit ex aliene bonitatis prime secundum b. Thomam. Ex qua parte concluditur primum quod eciam que posset ratione investigari de deo sunt sub fidei cognitione concludenda. Hec est beati Thome libro primo contra gentiles capitulo iiii°. Cuius potius sub hac ratione summa rationibus satis pluribus. Subdit salubriter providit divina clementia ut ea que ratio investigare potest etiam fide tenenda preciperet. Ratio prima ut sic omnis de facili posset esse divine cognitionis particeps. Secunda ut essent participes illius cognitionis absque dubitatione. Tertia ut essent participes etiam sine errore. Multi enim sunt indispositi ad sciendum et etiam quia humana investigatio habet multas dubitationes et errores immixtos. Et sequitur [illegible] pona [illegible] filios tuos doctos a deo. Ex hiis sequitur 2° quod salvari volentem necesse est habere cognitionem de divinis supernaturalem. Ratio sancti Thome est divina ex hac vita hominis providentiam [illegible] ordinata est ad hoc ut posset experiri maiora bona quam sunt bona vite presentis. Et ideo oportuit [illegible] humanam evocari ad intelligendum aliquid et ad desiderandum quod totum statum vite presentis excedit. Ut quod dicitur iiii° dicitur plurima super sensum hominis ostensa sunt tibi. Unde et philosophi curam fuit ostendere aliqua bona esse istis sensibilibus potiora ut homines a delectatione sensibilium deducerentur ad honestatem virtutum. Ex hiis habetur tertio quod ho[mo] in veritate hiis que fidei sunt prebere assensum. Patet hoc quia assensus hiis deducit in salutem. Et etiam ea quibus assentimus per fidem sunt revelata a spiritu sancto. Unde 1ª ad Corinthios 2° que sunt dei nemo novit nisi spiritus dei. Nobis autem revelavit deus per spiritum suum. Et etiam quia hec que credimus confirmata sunt multis [illegible] sicut hic apostolus deducit ad Hebreos capitulo 2°. Et etiam quia sacra scriptura ad hoc data est per spiritum sanctum ut elucidaret et ad manifestum deduceret ea que fidei sunt ad ostendendum quod valde rationabiliter eis talibus est consentiendum. Et ad hoc venit 2ª pars que omnis que dicit quod ad assecucionem salutis necessaria est fides ex auditu. Hec est apostoli qui dicit fides ex auditu, auditus autem per verbum dei. Et Damascenus libro iiii° ubi supra dicit audientes divinas scripturas credimus doctrine spiritus spiritus sancti. Et dicit quod ista fides perficitur omnibus hiis que a Christo statuta sunt quasi cuiusdam legislatoris. Et ex hoc elicit Damascenus primo quod hec fides non subsistit sine lege. Et ideo apostolus legem novam dicit esse legem fidei. Secundo elicit quod fides hec que est ex auditu est operosa credens enim perficit mandata dei perficere quia sicut opera sine fide nulla sunt ita fides sine operibus mortua est. 3° elicit quod credulitas et opertitas regulari debet secundum traditionem catholice ecclesie. Et ratio est quia quamvis sententia divina quam tenemus audire volumus [illegible] Et 2ª illius interpretatio lex divina imploranda est. Nam Augustinus de [illegible] credendum nisi illa ecclesia katholica approbaverit. Unde infideles censentur qui aut aliud credunt quam determinat ecclesia aut aliter quam ipsa docuit operantur. Et ad hec sequitur applicando predicta: Cognitioni divine sit ea que tua sunt sincera fide. De qua dicit Damascenus quod fides est consensus non inquisitus. Cognitioni divine. Ecclesiasticus 3° dicit: [illegible] fide vera alta tua, sed non sis curiosus perscrutator de quo [illegible] 3° dicit: In pluribus operibus eius ne fueris curiosus et impugnatus veluti [illegible] scrutari.

De qua dicit Augustinus libro de vera [illegible] [illegible] [illegible] thezaurus, nulla maior dici [illegible] est katholica fides nostra hec enim homines salvat, cecos illuminat, infirmos sanat, cathecuminos baptizat, fideles iustificat, penitentes reparat, iustos augmentat, martires coronat, virgines et viduas casto pudore confirmat, clericos ordinat, sacerdotes sacrat, homines tamen angelis superius locat. Hec ille. Cognitioni

Cognitioni divine quia iuste punit debitores [illegible] et copiosa mercede remunerat iuste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

e multiplicat. Ubi glo. dicit de cognitione fidei solius intelligitur optimum est quod fiat
aliquid, ut granat meritum. Et allegat illud: Mel invenisti, comede quod sufficit.
notat cognitionem divinorum, que nimis dulcis est et sapida est, qua sobrie utendum
est, ne forte homo saciatus evomet illud, et pluret nomine dei [illegible]
et sic cognitioni divine sed non sine opere, quia glo. super 10 Contra iniuncta est sed
in cognitione humilitate in omnibus sed operibus ad que ducit cognitio. Unde
hoc est sapere ad sobrietatem. Conclusio namque huius partis gratiam dei adiunctam,
ergo subdit glo.: Sufficit homini prius fugitare sed debitus quod sit fidei, et opere
imple que precepit deus. Secundum: Equitas iudicia tua. Circa quod
advertendum sicut ut Greg. dicit: Tunc in iudicando servatur equitas cum neutra
pars conqueritur de iniustitia. Et talis equitas reperitur in omnibus operibus dei. Nam
in opere creationis reperitur, licet namque creature a deo facte non sint equales. Unde
Aug. dicit in li. lxxxiii questionum: Omnia non essent si essent equalia. Si enim esset equalitas
multa rerum genera perirent quibus constat universum, quod continet [illegible], et de-
incipit usque ad ultimas creaturas. Equitas enim est in deo creante, quia nulla
creatura potest allegare iniuriam sibi factam sive iniustitiam, sicut de deo conqueri quod eam
fecit inferiorem et minus perfectam. Ex quo elicitur quod ordo positus in creaturis
equitati creationis non repugnat. Et est ratio, quia melius erat ordinem esse
in divinis operibus. Omnia enim que a deo sunt ordinata sunt. Et hic creaturarum est
esse secundum Aug., quod et in ordine esse, eo quod ordo est esse rei. Tertio in
ruina hominis et in casu angeli equitas legitur. Etiam quia ut dyabolus iuste
[illegible] de deo quod cecidit, ut homo. Ex quo elicitur quod secundum sancte laude
[illegible] conqueri de deo quod cecidit, ut homo. Unde in bono creante
equitatis sue [illegible] angeli et homo ceciderunt. Unde in bono creante
et in eius obedientia persistere noluit. [illegible] et Damascenus li. iiii° de incon-
stantia [illegible] et debitum [illegible] pietatem
impietatis dei ministeriis. Ubi dicit homo est factus [illegible] in obedientia creante permanet
assumpsit [illegible] electionem pro deo univi[illegible] ut [illegible] noluit [illegible] hac
[illegible] deus [illegible] quod homo cecidit a quo stare noluit. Unde in operibus punitionis per omnia [illegible]
sibi facultatem contulisset. Unde in operibus punitionis per omnia ...
sibi facultatem contulisset. Sic in homo deuolutione [illegible]
divina. Unde ut dyabolus iuste dampnatus est, ut homo [illegible] fides katholica profitetur. Sic apparet quod deus in punitione
de deo conqueri potest, prout hic fides katholica profitetur. Unde
non est acceptor personarum. Unde si personas acciperet equus non esset. Unde
ut appetiit ad angelicam dignitatem, quia ut peccavit de altitudine celi deiecit eum in profundum
ut appetiit ad angelicam dignitatem hominis, quia ut peccavit statim eum de voluptatibus
laci, ut appetebat [illegible] hominis, quia ut peccavit statim subiecit ita laboribus, ita miserie
paradisi eiecit et penam totam posteritatem subiecit, ita laboribus, ita miserie
[illegible], et tandem sententiaverunt ad mortem. Sic enim exigebat iustitia dei
[illegible] et tandem [illegible] ad mortem. [illegible] in qua magnum
et ita hanc [illegible] Augustinus de [illegible] consideratis miseriam in qua magnum
genus super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum usque in omnibus
procedit usque in diem sepulture eorum, ut [illegible] genus [illegible] adiungens [illegible]
[illegible] regenerati genere [illegible] equitate cogantur. Cognovi quia iudicia tua
[illegible] exponit i. intellexi quod primos parentes [illegible] eorum iustitiam iuste
[illegible] Quoniam exponit i. intellexi in omnibus aliis divinis operibus dei sunt. [illegible] de lege inpositione. Ubi
[illegible] et de omnibus aliis divinis operibus dei sunt [illegible] quod namque angelorum
permisisti et deorum [illegible] propter quod [illegible] fidelia omnia mandata eius sancta
enim sicut dei equitas [illegible] Et in ipso [illegible] fidelia omnia mandata eius facta
omnia enim mandata sua [illegible] equitas est divino iustitie, quia
in veritate et equitate. Sic [illegible] in operibus miraculorum equitas est divino iustitie, quia
in veritate et equitate. Sic [illegible] sanctis in [illegible] suos [illegible] iusti
licet deus ut dicit Augustinus [illegible] parcat impio omnipotens. Sic quod in
et [illegible] est, ut quelibet [illegible] quod est parcat impio omnipotens. Sic quod in
ea [illegible] et [illegible] quod [illegible] fare potest [illegible] Ordinatione tua perse-
[illegible] Sic [illegible] in operibus divine prudentie, prout dicit
nerunt [illegible] omnia serviunt tibi. Sic [illegible] operibus divine prudentie pt dici
omnia enim talia equa et iusta sunt. Nam deus sua prudentia res gubernat. Deus
prudentia sua res gubernat. Et Boethius [illegible] li. in [illegible] quod deus in sua
prudentia est ita [illegible] quod non excludit arbitrii libertatem, neque [illegible]
neque casum et fortunam. Unde et ordo hominum [illegible] a divina prudentia

qo 2

ois e exceptus. Dicit g° iste Cognouī dne qr iudicia tua .i. opa ex iudicio sine me-
discretoe sive scīa fca no solu sut equa s3 et fut certas. iuxta illud prov(er)b xv
pondus et statura iudicia dni sut. dicit eni oibq rebq indidit modu spo-
et ordie3 s(ecundu)m illd Sapiencie. Et 2m aug(ustinu)m pondus nu(mer)m et mensura. Et io ipse est
equitas in omibq. Et quod misz ex quo e oia in oibq. Istud ita deducitur
ista po 2 9°. Et si fides sit certa actu qz uio sapiencialis est maioris
pfectionis. pa ps 9ouis ex pcedentibq est deducta. Et est apli qui d° q fide
expte cognoscimq sive qua cognicoe ab bti uez anime pueniem puenim
Ex quo clar° s° q fides est salutis iniciu et bonoz omu fundamentu. Vnde
de aug in li° de utili te credendi Recte institutu est ut accedentibq ad reli-
gionem fides aute oia psuadeat. 3° ex h° clar° q ois labor hois sine
fide vanus est. Aug in li° de fide ad petru dat rom q fides est rectitudo iti-
neris pueniendi ad salutem. Tolle hanc et deo ness pcontemptu seculi potest
complacere. Nam et si quis pfidem no ambulauit no pueniet ad spem. 4° clar°
q ... e manis est spes ubi fides neueta no fuit. Si eni ois labor vanus
est sine fide et spes procedit ex laboribq s(ecundu)m et spes sine ea nulla est. Et io aug
dicit in li° de vit dni Spes no letificabit in patria que fides no consolatur in
via. Et est ro quia ex fide oit spes et ppterea ad ea q fidei subiciuntur
Dicit lra Cognoui dne qr iudicia tua .i. illa opa q sut nre fidei obiecta sut
iusta et qre iusta qr ex illoz cognicoe ho deveniet ad illaz cognicoez in qua sua
salus ad qua creatq e consistit. Nam ex ope creacionis cognoscimus omipotenciam
dei. Ex ope redempcionis sapiam et iusticiam dei. Ex ope retribucionis bonitatem
et caritatem dei. Hec g° sut magna opa dei exquisita in oes volutates eius
Et ex fide .i. ex opibq ut aug d° iustus vivit. Primus iustificat ac vana
gloriacio excludi per hanc in deo gloriari. ac longitas inspectant pressa
per hanc eius accendit ad venerationem maiorez hono. per quaz est deo sentit
in bonis sps diuicia una. Hec g° iudicia seu opa iusti equitas sut q omnes
pfidem corp salui fuit. h aug in enma in li° de spu et lra. lz no sorunt
sua va in ipsa forma. Et ex hijs colligitur fidei ... de ty 2a ps ...
q cognicio sapiencialis pfecior est qz cognicio fidei. Et est ro qr cognicio fidei e
iniciu salutis. S3 cognicio sapiencialis est quedam pgustacio beatitudinis. Eu
g° sapia e beatitudis quoddam iniciu. et est sibi ita propinqua s(ecundu)m q magis
pfecta est. Vn qui h3 sapiam cospicit diuina qi in luce clara. S3 cognicio fidei
est aquo° tenebrosa. q est in enigmate et in speculo. Et ps ista cognicio est
ambrosij. Circa istaz lraz dicit eni aliud e credere aliud agnoscere. fides tenet
est. agnicio aut est sapientis. Et ex isto p3 q sapia dicit a fide p3 ex eo qr cognicio
sapiencialis pfecior est cognicoe fidei. Et b. t. 2. 2e qoe xlv in sio arto ar. ...
Dicit fides assentit ueritati diuine s(ecundu)m in se ipam .i. ppt se inuenit ueritatem. S3 iudicium
q d est 2m diuinaz ueritatem ptinet ad donum sapie. Et io sapia sf psupponit
fidem. Et ambrosius de s(ecundu)m fides tenetur e s(ecundu)m agnicio est sapientis. vnd(e) ...
23. Crimus in libro ut agnoscam eu et inueniam illu. et ueniam usq ad solium
eius. Ubi g° ex fide deum cognoscimus amare eu inueniemus. S3 usq ad solium
ptingimus in contemplacione q d e prius sapie. Et ex isto h3 ulra q sapia pre-
suppot no solum fidem sed etiam graciam sive caritatem. hoc deducit ... .
sup arto in ... dem. sapia facit rectitudinem iudicij circa res diuinas. ut est
... ex quadam conaturalitate sive unione ad diuina
circa res humanas p raro diuinas. sed ex quadam conaturalitate sive calitate. Et inde h3 q sapia
unio eiu est q unio ad diuina e prius gre sive caritatis. ppt q d sapie p° d3 qm malivolam aiam
... est donum no comparatur se cu peccato. ubi glo Rabani d°
no intrabit sapia. nam habitabit in corpe subdito peccatis. Soli eni mundi corde sapiam dei
frustra sibi blandiuntur psi et heretici et fili ... ... rebq ... contuitiq ...
... accipe. Et ex hijs clar° q ad sapiam ptinet de rebq cognitis ...

pz exemplo facti / Secunda ex quo sapere e iudicare hominis ratio diuina prouidencia quia dominus
qualitas sit ipsius quod iudicaret / vnde ambrosius de hec ita lectura Et iuste credit dei opera
se creatorem i. deseruire nisi / Non comparatur homini / Sapiens autem et ideo operum agnicionem
investigat / Et allegat idem super Credidi propter quod locutus sum / vbi vult quod paganus
credidit dedit se ad locucionem ut id quod credidit agnouisset / Et Gregorius xvi
libro moralium Tractans illud venia usque ad solium eius dicit Et in accessu fidei
creatorem contemplantur Perueniunt usque ad solium eius / et veniunt calcis reuolue
quod iuste fiunt / licet hec causa ex tunc iniuste videantur / videtur cum iustum te quod
iusti aduersa et persecuciones dolores multiplices paciuntur in hac vita / Sed cum
inueniunt causam / cognoscunt hec esse iudicii diuini / Secunda ut dicit Gregorius Sicut mundo
hic / mens iusti plus aduersitatibus laborat ideo est ut ad contemplandam faciem
sui auctoris amplius inardescat / videtur in iusticia esse quod iusti per labores et tri
bulaciones et afflictiones debent peruenire ad premium / Sed qui agnoscunt rem istam
dicunt esse hoc iustum dei iudicium / Secunda ut ambrosius dicit Sicut aurum ex
aminatur igne / Sic virtutes examinantur approbantur / vnde et ideo quod diuicias diuinas
acquirunt / Sublimius amabiles / et modo digniori possidentur / Et allegat ambrosius
illud Transiuimus per ignem et aquam et deduxisti nos in refrigerium / Et ponit
ambrosius contra istam literam de temptacione ipsius Job et de temptacione ipsius / Abraham
et hec quod ab eis tecum [illegible] sibi / et alapsus est pauper / et ab diuicis
et ab iuuentute mortis / et ab usque ad senium venit / hec omnia ad dextra videntur
quodammodo iniusta / tamen si quis recte adsciuerit diuinas sibi inuenit eas / et intelligit
tamen omnia esse diuine prudencie / omnia tamen sunt iudicio dei / Nichil enim est preter scienciam
dei tamen ic / Et ideo in litera dicitur Cognoui domine quia iudicia tua equitas quod dicit eqitas
causis ex bono semper inueni prout / dicit Gregorius tamen vitium inordinate non disponitur
i in secreto iudicio tuo quod inordinatum fore curre vi / Secundum cum angelos
modo mirabili ordinat et regit / homines non tamen iuste disponit / Et exinde
ut Gregorius dicit tho sese deueniunt ad hec quod semper in sua voluntate comprehendit
hic deueniunt ad hec quod tho votum suum / et affectum corrigit / semper exinde
quando recusat tho quod deus iudicia de eo disponit / qua nec cogitatur per semper
condempnat / et deum iustificat / et ita deducitur ad humilitatem veram / De quo subditur
et in veritate tua humiliasti me / Circa quod aduertendum / est quod est veritas i cata
que veritas per a de qua in hec dicitur hec veritas vicit omnia quam qua si quis intuetur
que dicitur veritas / et hec veritas opus est / Et hec veritas sunt in fine quam
actum est ut humiliet / et hec veritas dicta est / Glo. i. xpus de maria
incarnata est / vnde ideo super illud veritas de terra orta est / Secunda formam serui accepit / et semper
et qui aspicit in veritatem hanc / Secunda formam serui accepit / et semper
humiliauit / et exinaniuit / vnde est humiliari ipsius exemplo / vnde qua dicit
Discite a me quia mitis sum et humilis corde / Et secundo esdre dicit quod hec veritas
magna est / dicit tria inuocat eam / et celum benedicit eam / et omnia opera tremunt
coram eo / Secunda non est in ea quidquam iniquum / Alia est veritas cata
et est illud verum quod est in quolibet quod obligatur tho subprecepto / que
quod bonum est / et est bonum virtutis ad quod obligatur tho sub precepto / quam
illud loquens vnusquisque veritatem cum proximo suo / Et hec veritas multum diffunditur
et in confessione / et in ordine / et in
Secunda tho dicitur verax in sermone / et in confessione / et in ordine / et in
adoracione / iuxta illud veri adoratores adorabunt deum in spiritu et veritate / Et extra
adoracione / iuxta illud veri adoratores adorabunt in epistola de quodlibet
hec quod veritas hec a sua veritate procedit / hec est augustini in epistola ad quosdam
hec si quod veritas hec et sui / necessarie per nos interponatur sumus venientes
conuiteri omnium dicit / necesse in nobis temporibus / nisi per nos ipsos interpositum veniret
sumus / sed hec est ic in ho suus loquitur / qui solus est verax / Non quia veritas
est ab homine / Secunda omnis homo mendax / ut tho preter vnum dicitur / nisi motum diuina
est ab homine / Secunda omnis homo mendax / ut tho preter vnum dicitur / nisi motum diuina

De x veritas

Glo. i. iusto iudicio humiliasti me glo. in morte demendo et mouendi [illegible] super obediencia per [illegible]

in superficie. Anima enim sicut de suo loquitur medacium loquitur. Et patet correlarium 1. Hoc quod ex quo veritas est bonum virtutis procedere et non potest sine efficacia dei, a quo omne datum optimum et omne donum perfectum descendit. Secundo sequitur deinde etsi veritas sit quid virtuosum non tamen est virtus theologica neque intellectualis. Patet quia veritas ista non habet deum pro obiecto prout habent virtutes theologice. Sed ut dicit beatus Thomas, ista veritas est in consignia sicut veritas sicut vera aut etiam aliquarum aliarum rerum [illegible]. Etiam notum est quod veritas non est ars sicut ponatur quedam veritas artis, sed potius virtus fidei sicut etiam est [illegible] qui vertitur circa primam cognoscendi, licet est [illegible] sicut sentencia veritatem ut etiam est prudencia. Quia prima secunde. Cum magis est virtutum amica, quia virtus relinquitur. Secundo quod sit virtus moralis. Et ita sequitur 2° et 3° correlarium. Veritatem potius inter ceteras virtutes moralis. Tercio ex hiis sequitur quod veritas sic accepta in quadam equalitate consistit. Et sic secundum ad virtutes moralem pertinet quod consistat in medio. Unde dicit beatus Thomas quod solum prima veritas virtus dicitur, qua [illegible] et veritate fieri [illegible] se demonstret qualis est, ut non alia quam circa [illegible] et veritate sicut [illegible] ut maiora ut minora. Et hec veritas sic accepta disponit hominem [illegible] ut studio veritatis [illegible] ad humilitatem. Non enim hoc in fine [illegible] cognoscat veritates, vel studio [illegible] audiendo. Non est dubium quod humilis fit, saltem si habet deo [illegible] intelligunt veritatem. Et ideo sapientie 3° dicitur. Qui confidunt in deo intelligunt veritatem. Et voluntate sequitur veritate credat meditationes de ea. Hec frequentius et voluntate [illegible] veritatem dilexisti sicut quod eam diligit et in ea delectatur. Unde [illegible] vere veritatem dilexisti [illegible] postulat ut sit quod eam diligit et in ea delectetur [illegible] habituatum. Et si quis [illegible] veritate habituaverit [illegible] non postulat nisi [illegible]. Et si quis ab [illegible] veritate habituaverit quecumque facit veraciter facit, quod tunc [illegible] non decet nisi [illegible] et [illegible] forma [illegible] bona interiora et illos et [illegible] forma sit [illegible] facit id quod est bonum in se et bona interiora. Et ideo [illegible] sit quod percipit ut faceret. Non dubium quod [illegible] vel in [illegible] vel in memoria [illegible] cognoscit defectum [illegible] et [illegible] indiget regula [illegible] cognoscat [illegible] vel in voluntate vel in [illegible]. Et ideo [illegible] sic tali veritate, qua in [illegible] Nomine [illegible] humiliasti me. Secundo [illegible] veritate, qua in [illegible] diceret. Nomine [illegible] multitudine tua humiliasti me.

Et ad hoc aspiciens dicit iste in veritate tua humiliasti me. Et ita ut beatus Thomas [illegible] veritas non [illegible] veritas accipitur secundum quod aliquid dicitur esse verum. Et ita ut beatus Thomas [illegible] veritas non est [illegible] est virtus, sed [illegible] virtutis vel [illegible] virtutis. Est enim veritas non est [illegible] quod tamen ad virtutem pertinet, sed est quedam equalitas [illegible] intellectum [illegible] ad rem [illegible]. Unde ut dicit beatus Thomas [illegible] vel signi ad rem signatam vel etiam rei ad suam [illegible] in multis intellectibus, [illegible] in uno et eodem intellectu. Dicitur multe sunt veritates in multis intellectibus [illegible] veritates [illegible] veritate [illegible] plures sunt secundum plura cognita [illegible] veritati assimilantur secundum [illegible] veritates [illegible] secundum [illegible] in speculo plures similitudines [illegible] sicut ab una facie resultat in speculo plures similitudines, licet [illegible] Et [illegible] sicut ab una facie [illegible] plures veritates. Ex hiis ita deductis [illegible] finalis, licet [illegible] Sic ab una veritate plures veritates. [illegible] divina veritas [illegible] hominis humiliat [illegible] est humiliationis [illegible] magis tamen divina [illegible] humiliasti me. Unde si hoc [illegible] de interiore hic que dicitur et multitudine tua humiliasti me. [illegible] humiliat [illegible] de [illegible] divinus [illegible] [illegible] vel est de rebus divinis [illegible] aliam virtutem, ubi non est vera humilitas. Vel secundum [illegible] [illegible] vel secundum qualibet aliam virtutem [illegible] humana [illegible] est [illegible] et regula [illegible] et [illegible] errores. [illegible] quod velle regulam divinam [illegible] est [illegible] et defectuose sunt et [illegible] mixtos errores [illegible] [illegible] quod [illegible] et defectuose [illegible] veritate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in speculo, ubi [illegible] veritatis [illegible] humilis [illegible] sicut in speculo, ubi [illegible] humiliatorius [illegible] procederet. [illegible] et magis [illegible] diffusiones et magis [illegible] veritati divine. Et ex hac [illegible] diffusio [illegible] regulas ad [illegible] alij. Notum enim est quod non eodem [illegible] divina [illegible] regulas ad [illegible] quam alij. Notum enim est quod [illegible] ad alios regendos humiliati sunt [illegible] animos. Et [illegible] sicut quod illi qui positi sunt [illegible] [illegible] quod illi qui [illegible] divine veritatis [illegible] diffusionem [illegible]. Et ideo dicitur in [illegible] [illegible] maior es [illegible] in se.

9° 3ª

humiliate in omnibus / Secundo sequitur ultimo quod hoc iudicium secundum diuinas partes sunt, quod positus ad maximam deuenit humiliacionem / sicut est Genesis xvi secundo Agar / Cum discedebat ipso spernendo eam quia tamen cum agitur ex diuina prouidencia deuenit ad graciam illorum / quam indebite repulsam / Et exinde quod deus ita in presenti iudicat / Prauadit cum tribulationes postea appareat / et unde augustiatur suis singulis operibus suis actibus / et anxie trepidat quam tribulacionem suam laudet. inter / pertractando increpat / et ad infimam humiliacionem respectu dei deuenit / Conveniencie ergo dicitur hic / Et in veritate tua humiliasti me / Et laudat valde Ambrosius prophetam ex hoc / quod vexatus iniuriis laudat diuinum iudicium et ad humilitatem se conuertit / Dicit enim quod hic est magnificum / in tribulacionibus dei laudare iudicium / et in vexacionibus predicare illud / et nulla inopia reuocari a laude iusticie dei / Et allegat illud Exultauit filie iude propter iudicia tua domine / Secundo sequitur [illegible]

Fiat misericordia tua ut consoletur me secundum eloquium tuum servo tuo / Et quia [illegible] audit propheta / quod multa cogitauit de deo / iam perfidem / iam per sapienciam / secundo hoc in veritate et in humilitate / sicut iam conuertit se ad petendum diuinam misericordiam / dicens fiat misericordia et misericordia cum eius super omnia opera eius / Vel sicut sic continuatur / Supremus propheta declarauit diuinorum iudiciorum equitatem dicens Iusticia tua equitas / hic iam volens euadere diuinum iudicium recurrit ad eius misericordiam et pietatem dicens Fiat misericordia tua quia dicitur / non intres in iudicium cum servo tuo / Et idem petebat Iob dicens Nolo multa fortitudine contendat mecum equitatem proponat contra me / Vel sic Supremus propheta petebat intellectum / contra ignoranciam / hic iam petit sanare suum affectum per misericordiam / Quando enim opus est intellectui ne homo sciens rectum ducatur in preceps / Ita est opus est misericordia dei qua voluntas hominis stabiliatur ne propter suam labilitatem incidat in manus dei viuentis / Vel sic Supremus propheta humiliauit se propter suam iniquitatem et diuinorum iudiciorum ne ergo desperaret ex timore iusticie / hic petit releuari per consolacionem diuine misericordie / Et nota quod ista dotem misericordia dei sicut consolatoria suorum in statu periculorum suorum / Veritas quoniam apparet / cum ipso sum / nam go
tota suorum in statu [illegible] diuinam de consolacione in periculis / Cum autem deus sit verax propheta allegat hic promissionem diuinam de consolacione in periculis / Eum non dicitur de deo in psalmo cum eo sum in tribulacione igitur quod via / vii in psalmo et glorificabo eum / Sed in opposito vi ce h dy in deo ut damascenus dicit capiam eum et glorificabo eum / Sed in oppositum videtur esse hoc quod in deo ut damascenus dicit contraria loco non habet / ergo nec misericordia / quia est quedam tristicia / misericordia enim includit tristiciam / dicit contraria loco non habet / ergo nec misericordia / quia est quedam rumor / misericordia ex alieno / Et dicitur hic sicut / Prima primo petit consolacionem quod dicit compassionem per miseriae aliene / Et dicitur hic sicut / Prima primo petit consolacionem in affectu quo ad deum / secundo quo ad proximum ibi Confundantur superbi / primo ipse dicitur in affectu quo ad deum / secundo petit misericordiam consolantem in penis / secundo vivificantem a culpis in duas partes / quia primo petit misericordiam consolantem in penis / secundo vivificantem a culpis ibi Veniant michi miseraciones / Et primo formulat peticionem dicens fiat / secundo tangit primam peticionis / quia misericordia tua / tercio effectum exprimit ut consoletur me / quarto ponit exaudicionis duplex motiuum / primum est promissio dei quod exprimit dicens Secundum eloquium tuum / secundum est absconditum / dicitur ergo in littera fiat misericordia tua / Aduertendum circa hoc / quod deus est amor sinceressimus bonitatis immense et beniuolencia infinita / Sicut quod deus est amor secundum b. thomas dicit in prima parte q. xxi articulo iii / quia est maxime tribuenda / est sibi ut b. thomas dicit in prima parte q. xxi articulo iii / Misericordia est maxime tribuenda deo / et sic ut b. thomas dicit patiens et multum misericors / dicit tamen quia cum miseratur et misericors dicitur patiens et multum misericors / dicit tamen quia misericordia attribuitur sibi secundum effectum / sed non secundum passionis affectum / Ex quo elicitur quod misericordia attribuitur sibi secundum effectum / sed non secundum passionis affectum / Et quo elicitur quod non solum dicitur modo differenti deus misericors dicitur et homo / et ideo misericors non solum dicitur modo differenti / Et dicit ibidem b. thomas hoc ad misericordiam dicitur esse quis misericors / sed cum et misericordia / Et dicit ibidem b. thomas quod aliquis dicitur misericors / quasi habens miserum cor / et hic est affici de miseria alterius per tristiciam / ac si esset propria miseria / Et exinde quia dolet et compatitur / vergitur ad operandum quibus repellere posset miseriam / Et exinde quia dolet et compatitur vergitur ad operandum quibus repellere posset miseriam alterius / quibus vellet repelli et suam si in eam incideret / Ideo ergo non competit miseriam alterius / quibus vellet repelli et suam si in eam incideret / Ideo ergo non competit tristicia seu dolor / sicut nec quecumque alia passio / eo quod deus est purus actus et delectacio in proximo / Sed repellere ab homine miseriam seu quemcumque defectum maxime competit deo / Nam defectus non tollitur nisi per actum perfectionis / vel collacionem competit deo / Nam defectus non tollitur nisi per actum perfectionis vel collacionem / quod deus est summa omnium bonitatum et omnium perfectionum / et deus gloriosus Quod notum est quod deus est summa omnium bonitatum et omnium perfectionum et deus gloriosus propter quod ipse dicitur fons bonorum / seu fontalis bonitatis / Sicut dicitur ultimo / quod

comunicare perfectiones / licet sit mie dei / et ad eam ptinet / Actamen ab hac comu-
nicacione non excludit(ur) aut bonitas vel iusticia vel liberalitas / quia communicacio
perfectionum illis diversis tribuit(ur) / 2m aliam et aliam racionem / Nam ut dicit s. th.
Comunicacio perfectionum absolute considerata pertinet ad bonitatem divinam quia illa
est ea cum bonorum / Sed inquantum perfectiones a deo deo dantur 2m earum
proporcionem / tunc dicitur esse iusticie / Et quamvis scriptura dicat quod deus tribuit unicuique
sicut vult / eo quod voluntas sua iusta est / Unde dicitur tribuit unicuique 2m
mensuram donacionis / Et quia et hec proporcio iusticie est / Iustum enim dicitur quod adequatum
est / Sic enim deus per christum nobis dona largitur tamquam per medium sive ipsi
Sicut unguentum de capite quod descendit in barbam / Quamvis vero deus dicitur tribuere 2m unicuique
cuiusque virtutem vel 2m capacitatem et disposicionem / iustum enim est ut qui se disponit
ut habeat / qui se magis disponit magis habeat / et quod / Iuxta illud habenti da-
bitur / et illud qui iustus est iustificetur adhuc / Nunquam vero deus dividit
vel ... ad utilitatem / vel propter vitam cuiusque / vel dispositionem
perfectiones rebus non propter suam utilitatem / sed propter suam bonitatem / tunc hoc pertinet ad liberalitatem
sed solum quod vult / Et propter suam bonitatem / tunc hoc ... est communis mie
Inquantum vero perfectiones a deo date repellunt defectus / hoc tunc est communis mie
... vero perfectiones a deo date ... iusticie opus relaxativum / Sic enim deus agit
Et exhibet dicitur quod mia dei non est iusticie contra suam iusticiam / Sicut glo(sa)
misericordia non dicitur agere magis iuste neque contra suam iusticiam neque ac non potest
super illo 2a thymotheo 2o / fidelis permanet et seipsum negare non potest
Dicit glosa seipsum negaret si sue iusticie abstraheret / Sed deus facendo
misericordiam super suam iusticiam operatur / ponit b. thomas exemplum / Sicut
si aliquis deberent vim denarios / et alius daret ducentos de suo / iam non
contra iusticiam / sed super iusticiam misericordiam ac liberalitatem operaretur / Sic si quis
faceret contra iusticiam / sed super misericordiam adequatam recompensacionem nil aget contra
remitteret offensam non recipiendo adequatam recompensacionem / et ideo apostolus ad Ephesios v / remittit
iusticiam / sed pure misericordiam / Et ideo apostolus ad Ephesios vto / donavit vobis / est ergo mia
vocat donacionem de donacione munerum / sicut et christus donavit vobis / est ergo mia
non quedam publica iusticie / sed opus quedam plenitudo / Ut patet quod Jacobi 2o dicitur
non quedam publica iusticie / sed opus quedam ... super omnia opera eius / Et ad hoc
Mia superexaltat iudicium / Et illud mia eius super omnia opera eius / Et ad hoc
pertinet propheta dicit fiat mia tua ut consoletur me / Augustinus in libro soliloquiorum
... consolacionibus ... / Dicit enim Augustinus in libro
in hoc ... se fuisse ... consolacione indiguisse / Nec
Soliloquiorum / qui hic consolantur / tua consolacione indigui ...
enim pro utroque consolari / sed per unam voluit possidere necesse est ut alterum
perdat / Dicitur fiat mia tua ut consoletur me / in hoc ostendit propheta se fuisse
tunc / Dicitur fiat mia tua ad consolandum / sed in futuro seculo
iudicatorum / modo enim ut Augustinus dicit ... recognoscit ergo propheta se esse miserum / ut
exhibebit iusticia ad retribucionem / recognoscit ergo propheta se esse miserum / ut
exhibebit iusticiam ad retribucionem / et petit consolacionem a deo / in hoc quodam modo obligans
defectuosorum / ut oppressos / et petit consolacionem a deo / Deus enim consolator
semetipsum ad laborandum pro profectu suorum bonorum / Deus enim consolator
... ad que quisque appetit laboret ut quasi
homines domus sue et bonus pater / ad que quisque appetit et sibi redditum retribucionem / Dum
dominus sibi contulit in consolacionem / quam in eo invenit et sibi dedit in hoc modo / Ex
cum Augustinus in sermone de passione domini / infallenter quod deus dedit in hoc modo / Ex
cum Augustinus in sermone de passione domini / quod de iusticia presumere debeo / sed non negligenter
actum est infinito / nichil quod de iusticia presumere debeo / sed non negligenter
cuius iusticiam timeamus / Dicit littera fiat mia tua ut consoletur me / q.d. ad te
cio / a te consolari expecto / ac si in hoc deum obligare vellet ad mutuum respectum
q.d. ex quo ad te confugio / et miam peto / Sed est ... consolacionis ad me / tu consola-
mie tue / Unde deo dicitur ... peccato ... suo respexit super dona
qui habitant orbem terrarum / et valde vigorosius est ... / Et inde
descendit in auram spiritualis humectacio / Et inde ... diffusio / Et inde illumina-
cio / Et ... fiat mia tua per me / et
Et inde ad dei amorem quedam calefactio / Et ... michi refugium / Mia ut dicit Augustinus
non dicitur fiat potencia / vel sapiencia / ut sit michi refugium ...

Si deo quis dicit refugium meum intelligo quia confugit ad eum Si de potencia per fortitudo mea intelligo quia dat robur et protegit et si super aliquis lucet sapiencia dei ideo est quia ei dat intellectum Sed si quis dicit vita mea deo tunc est ac si diceret salus mea dicendo ergo fiat vita et post me quasi diceret salva me et confirma multa sunt in quibus salute diuina opus est Attamen horrendum tria istam homini ponit tamen primum est periculum de recidiuacione peccati secundum periculum flagellum ubi tercium est periculum quod timetur in iudicio extremo siue finali Circa quam tria maxime opus est homini consolacione diuina Unde quod dicitur ecclesiastici 35 speciosa est misericordia in tempore tribulacionis quasi nubes pluuie in tempore siccitatis Et ysaie 51 Consolabitur dominus syon et consolabitur ruinas eius Et scriptis et ideo ponentur tres causae consolacionis videlicet de diuina consolacione circa periculum recidiuacionis Circa quod notandum quia licet homo in penitencia resurgit a peccato quo ad gratiam per peccatum amissam resurgit tamen potest incidere eius in peccatum et amittere illam gratiam quam fuerat assecutus primo propter arbitrii libertatem quia gratia diuina dum habetur non necessitat voluntatem stare in bono Racio secunda est defectus virtutum licet enim per penitenciam expurgat turpitudines viciorum et mundat conscienciam quam homo per peccatum expurgat turpitudines viciorum et mundat consciencia Attamen si anima non exornat virtutibus de facili potest ruere in culpam Et nunc hic in euangelio dicitur de demone expulso et querente requiem qui dixit reuertar in domum meam unde exiui et ibi dicitur quia inuenit domum purgatam et mundatam et quia non erat ornata introiuit in eam cum septem spiritibus nequioribus se et habitauit ibi 3a causa est diuine gracie imperfectio vel nequioribus se et habitauit ibi tercia causa est diuine gratie imperfectio Non enim gratia habita statim fit perfecta Unde 2o augustini confessionum gratia meretur augeri et aucta meretur perfici Sequitur habetur ideo quia sine gratia diuina licet homo non potest vitare peccatum tamen gratia non necessitat voluntatem ad non faciendum peccatum sed per homo per corrupcione nature sed inclinacionem ergo potest patet quia ad faciendum peccatum homo et ideo apostolus de se liberandus de corpore illud vitare non potest sine gratia Et ideo apostolus de se liberandus de corpore mortis gratia dei per ihesum christum 2a potest patet exemplum de eius Si enim gratia necessitaret minueret peccatum vnde quod omnino superfluum gratia enim est radix merendi sine peccato cum gratia non sufficit ad vitandum peccatum Secundo scilicet exemplum quia velle esse sine peccato licet sit libera a culpa non tamen racio Alexandri quia voluntas habendo gratiam licet sit libera a culpa non tamen omnino libera quia non est libera a miseria habet enim prodire ad bonum difficultatem et ad malum facilitatem Ex qua facilitate et prauitate fit progressus in culpam 3o exemplum scilicet quia a caritate constantia potest homo relabi in peccatum est mobile licet namque caritas sine gratia esse fortissima est dicit enim augustinus animo habenti caritatem nihil fortius est preter illam qui dat caritatem Attamen multa sunt propter que homo de facili ruit in peccatum primum est ignorancia 2m negligencia 3m carnis ignis 4m virtutis lassitudo 5m est impetus hostis magne enim tenebre sunt ignis ignorancie et etiam vult et non vult piger Etiam corpus quod corrumpitur aggrauat animam Et apostolus dicit lassati sumus super modum ita ut taederet nos vivere et hic etiam facit impetuositas hostis et debilitas nostra quia sine deo nos vivere et hic etiam facit impetuositas hostis et debilitas nostra quia sine deo nihil possumus facere Et ex isto habetur quia vita quasi esse est fortis racione cum hostis malignus pessimus facit Et ex isto habetur quod dicit apostolus habemus thezaurum in vasis fictilibus unde fit debilis Unde quod dicit apostolus habemus thezaurum in vasis fictilibus et quod nisi per dormitando expellitur ergo virtus in homine cum habetur dormit et quod nisi si dormitando expellitur ponuntur ista pars 9o Et si recidiuacio in peccatum aut inficiat Sicut ita deductus potuit ista pars 9o Et si recidiuacio in peccatum aut inficiat primus ita deductus ponitur ista pars 9o sed certo etiam homo mala est Item per deum ab ea homo reseruari potest ista pars 9o sed certo etiam homo mala est Item per deum ab ea homo reseruari potest primo pessima pariunt peiora quam ubi dicitur de recidiuante fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus peiora quam quia homo recidiuans non peccat ex ignorancia Nam culpe grauitatem cognouit quia homo recidiuans non peccat ex ignorancia Nam culpe grauitatem cognouit quia homo recidiuans non peccat ex ignorancia Item non peccat diuina ex impotencia quia robur accepit ex precedenti penitencia Item non peccat ex malicia quod est nimis periculosum in prima expulsione culpe Ergo peccat ex malicia quod est nimis periculosum quia hec est triplex peccandi occasio et non ponitur plures Sextum primum tercia quia hec est triplex peccandi occasio et non ponitur plures Sextum primum quia homo in recidiuo grauius peccat quam in primo peccato potius per excessus scilicet primo quia homo in recidiuo grauius peccat quam in primo peccato potius per excessus scilicet primo quia peccatum prius ferme resumit et ita reddit se ad peccandum pronius tectus prauibus Racio quia peccatum prius ferme resumit et ita reddit se ad peccandum priorem audaciorem et per consequens impudenciorem Iuxta illud secundum metricus

Quare homo finaliter cadit in peccatum

9o pa

facta est tibi noluisti erubescere. Et concludit quod sequitur quod homo iterum cadens in peccatum ab eo
difficilius resurgit. Non quidem ex parte dei, qui de facili et de lapidibus potest suscitare
tare filios Abrahe. Sed ex parte hominis, qui de facto pluribus peccatis involvitur, de tanto
magis semper indisponit, et inhabilitat ad graciam suscipiendam. Et in hoc
patria dei. Cum iniusticie iterata iniuriam concessam exulceravit. Et quod divina mi-
sericordia solidavit homo pruriginoso recidit. Ex quibus verbis innuitur talium
resurgendi difficultas. Et concludit 3o scilicet quod peccato iterato difficilior est satis-
factio quam pro primo. Ratio est quia peccatum quanto gravius tanto maiorem penam meretur.
Ratio 2a quia hii qui 2o peccant magis displicent quam illi qui primo peccant.
Quia isti iam videntur esse adversus deum contento collo quomodo deus superbis
resistit, et illud est dubium quod illi homini cui deus resistit difficile est satis-
facere. Quia difficile est superbiam que semper ascendit revocare. Ratio 3a est
adiuncta ingratitudo. Nam qui peccat secundo ingratus est gracie sibi concesse. Immo
videtur graciam sibi datam contempsisse. Et ita deteriores dicuntur per recidivum
peccata dimissa redire. Quia ut b. Thomas dicit in scripto quarti. Concludit quod homo
post remissionem sibi factam deum offendit, precedencium sibi peccatorum in actu
recidivi deformitatem acquirit propter ingratitudinem sibi annexam. Attamen
potens est deus sic homini peccata remittere quod nunquam post remissionem cadat in
culpam, patet de Maria Magdalena que post remissionem nunquam peccavit. Ideo
cum dixisset ei dominus Vade in pace et amplius noli peccare. Sic creditur
illa mulieri fuisse dimissum adulterium. Quia dominus dixerat ei Vade et
amplius noli peccare. Sic tenetur et de Zacheo. Nam dixit sibi dominus quod
et ipse factus est filius Abrahe. Nunquam enim Abraham legitur peccasse post
acceptam graciam. Ex qua parte conclusionis elicitur primo, quod deus aliquibus
donando graciam remissionis confert eciam graciam perseveracionis. Hec quod perseverat
eos a peccatis futuris. Non gratis ergo dominus super hos quibus peccata remittit
immittit dolores, immittit terrores, et alia incomoda. Per talia enim deus
hominis arbitrium a peccatis liberum inducit ad cavendum gracie sue, et per consequens
ad evitandum futurum peccatum. Et sic dicit Gregorius Mala que nos premunt ad deum
nos ire compellunt. Immo et per hoc deum ire compellunt. Non sic quod in aliquo
necessitetur hominis voluntas. Dicit enim Augustinus Cum deus terret aut penit
non hoc intendit ut salvaret invitos sed hoc ut faceret voluntarios. Ex quo sequitur
elicitur quod ad perseveracionem peccati homo potest cooperari et cooperari gracie dei, quod tunc fit
primo cum homo bene utitur armis sibi collatis a deo. Unde deus levitas
primo cum... Talia tibi arma contuleramus
tuis peccanti dicit illud Boecii primo de consolacione prosa. Talia tibi arma contuleramus
que nisi prior abiecisses invicta te firmitate tuerentur. 2o cum homo laborat
adhuc ut post penitenciam contrariis se virtutibus exerceret se in virtutibus quas
amiserat per precedencia peccata. Quo modo beatus Gregorius dicit de Magdalena
amiserat per precedencia peccata. Et tot fecit de se holocausta quot fecerat
in vitiorum convertit in numerum virtutum. Et tot fecit de se holocausta quot fecerat
peccata. Hoc enim modo homo agendo primam devenit ad ultimum virtutum
quem ultimo dicit frater Altissiodorensis in scripto tria valet ad cavendam vel tegendam
et obmissionem. Ad removendum diaboli temptacionem, ad debilitacionem fomitis
et ad diminucionem peccati, ad confirmacionem virtutis, ad augmentum gracie, et ad iocun-
ditatem mentis. Ex hiis sequitur quod homo qui cepit ad casum esse facilis, semper et
talibus redditur non solum difficilis sed quasi impossibilis. Exinde enim ut
dicit Altissiodorensis devenit homo ad radicacionem talium. Ex radicacione ad intepor
consuetudinem ad fervorem. Ex fervore ad operacionem in bonis operibus. Et ex
inde ad malam strenuitatem ad talem, quod prius homo permittet se occidere

tm debet pstare / Et hec sunt consolationes dñe q in circulum recidimus / quas propheta petit sibi dari a dño dicens fiat mia tua sup me / hic enim petit / ut perseverantia in vita puti conservaretur sine culpa / et hoc pt si intelligendo de culpa mortali / Etiam pt sic intelligendo de qualibet pctō veniali singulariter / pt enim ho assistente sibi gra vitare hoc vel illud / et hunc motum concupiscentie carnalis / hoc de quolibet singulariter / Sed no pt homo vitare omne pctm / seu omnes concupiscentias in vita / Et istam opinionem tenet Alexander in scripto suo / et allegat illud Eccl. dicentis qd pctm ... no habuit habere suo metipso sed ueniunt / Alii tamen tenent qd ho posset diuina gra sibi assistente conservari a qualibet culpa mortali et venali / sed pz de bta virgine / alios uero ad illud apli dicentis / qd intelligitur de pctō originali / et de concupiscentiis extra cum illis precedentibus / que quia sunt voluntarie / no est enim in homine ptate sic euenmant / ideo no sunt culpabiles / sed penales / et ad hoc vadit prima scha / incideant enim in culpas mortales / et in superbiam et pectum prophetie / incideant enim in culpas mortales / et in superbiam per dinumeratione populi / et in adulterium / et in homicidium / Remissionem peccatorum a dño optime erat remissionem / petit ergo fiat mia tua sup me / et deus sibi peniteti sic assisteret / et ita consolaretur eum / ne per peccatum primus caderet in aliquam culpam / et non modica est hec consolatio / Secundo dicitur de consolatione dei in tribulationibus / Et per Ambrosium significat dicens / Magna mia dei q no solum tribuit remissionem peccatorum sed etiam credentibus contra pctā / et passiones consiliuma adhibet exortationes talia ne passiones pro suscepti certaminis in belli fortitudine derelinquat / Et quo elicitur secundo / qd consolatio in hoc loco per exortatione ponitur ut sit sensus fiat mia tua ut consoletur me .i. per remissionem peccatorum exhortetur et deducat ad certamina contra pericula imminentia / et in multis locis scripture dns suos exhortatur ad talia / Unde et apls dicit / Mitto vos sicut oves inter lupos / Adiciens eos multas pressuras in mundo isto sustinendos / 2o est hec prophetia petit deum hic quandam petitionem singularem / Unde Ambrosius dicit / Qui quidam optant ut hic impune viuerent / posuit ut ita eos dicit hic qui quidam optant ut hic impune viuerent / posuit ut ita eos temptamenta deperirent / vellent ut deus eis adversa sedare dignaretur / et ne procelle tribulationum seuirent .i. cor. / Sed iste precatur et implorat ut suleuatis diuo munere / et sustineatur dei misericordie maiora aliis sicut expediret / Iste ergo singularem virtutem a dño expectat / iste fortis / iste paciens / iste exercitatus in pugna / no tristitia sermonetur / no fatigacione frangitur / nec labore certaminum fatigatur / sed petit sibi dari consolationis auxilium ut dira que ingeruntur eniteret / ne aliqua perturbatione sua iusticia lassaretur / et ne auxilio diuino destitutus militiam ceptam compelleretur relinquere / Et Ambrosius Exequibus elicitur qd continuis tribulationibus pax iustorum no minuitur / Iuxta psalmista dicens / Declina a malo et fac bonum / inquire pacem et persequere eam / Et Augustinus dicit pacem continue / Et sine consuetudine consequimini / Et ita exceptis hominibus / pacem / ut ex toto illic sic iudicam / Et subditur Estimo concordes et mutuo nos diligamus / hec est enim concordia mia / et pax mia / hoc vincitur no strictu / Et notum est qd hominis pacem / tribulationes no subuertunt / nam si inter sunt / Et notum est qd hominis pacem / tribulationes no subuertunt / nam si inter iustos est dissentia / sicut dicitur de paulo et barnaba sicut fuisse / ut etiam abinuicem separarent / Si ho quibusdam proximi irascitur / et turbat sepius / iuxta illud psalmi / Nunc testis est deus meus et qui conturbas me / tamen qz ita tendunt ad concordiam no corrumpunt caritatem / Et ideo ut patet eorum ibidem subditur / Spera in dño quoniam adhuc confitebor illi et cetera / Et hec est vera consolatio diuini dei / qua consolatur sustinentes / Ad que prophetia

appuicens go fiat mia tua ut cosolet[2] me ubi petit ne imineant t[ri]bulacionum impet concordiam / ne violarent caritatem / ne dyssensionem facerent in gromet / Verba Aug[ustini] super illo allegato dum ac tyst ce aia mea et q[ua]re conturbas me / forte iste volebat pati p[ro] x[rist]o / s[ed] aia eius turbabat eu[m] / et contristabat / ex mente x[rist]o adherebat / sed no[n] du[m] pacem secum habebat / Unde elegit spem que demum d[icit] Spa in deo / fiduciam habens ut et sua aia eu[m] sequeret[ur] / et h[ec] magna sc[ript]or[um] consolacio / qu[ia] animalitas eu[m] mente conveniunt in unum ad paciendum p[ro] deo / et ad h[oc] dicit dominus vadit dicens In mundo pressuram habebitis / in me aut[em] pacem / q[ui]a mundi pressure ad istam pacem deducunt / Istis p[re]t deductis ponit[ur] h[ic] 2a co[nclusio] licet penale sit et grave continue laborare in adversitatibus tamen no[n] caret divina consolacione Prima p[ar]s p[ate]t ex illo ap[osto]li Gravati sumus supra modum / ita ut tederet nos vivere / Unde vita iustor[um] d[icitu]r milicia sup[er] t[er]ram / et eor[um] dies s[icu]t dies mercenarior[um] qui sustinent pondus diei et estus / Et assimilantur eor[um] dies tribus et seminantibus / pugnatibus in stadio / et cursibus p[ro] bravio / et in laboribus ponit[ur] / ad ostendendum q[uod] iustor[um] via laboriosa est et tediosa et in depurtibus laboribus repleta / Ex quo p[ate]t q[uod] iusti no[n] acquirit[ur] eterna nisi labor p[re]cesserit / h[oc] est Ex[empl]o di[cit] in quo h[abe]t[ur] q[uod] denarius eterne beatitudinis h[abe]t no[n] est datus nisi laborantibus / et no[n] nisi sero datus est / q[ui]a solum qui p[er]severaverit usq[ue] in finem h[ic] salvus erit / [illegible] / Et sapiens talem dicit impium / 2o s[cilicet] q[uod] qui disciplinam abicit computandus no[n] est inter filios dei / Et sapiens talem dicit esse impium / q[ui]a sine disciplina no[n] p[er]venit[ur] in adopcionem filiorum dei / Racio aut[em] ista est / q[ui]a illi adoptam[ur] in filiu[m] nisi p[er] x[rist]um qui est filius naturalis / Ex quo ergo x[rist]us erat in laboribus a iuventute sua et vitam finivit p[er] penas / Quomodo aut[em] membra filiacionis quis ut esset coheres cu[m] x[rist]o in gl[ori]a / no[n] sequendo eu[m] in pena / Ex hiis s[equitu]r 3o q[uod] necessarium est pati in vita qui vult esse in gl[ori]a futura / Prima h[ic] Jero[nimus] Nimis delicatus miles est / qui hic et ibi vult esse deliciosus / et in seculo utroq[ue] gloriosus / Ut q[uo]d dominus in ewangelio dicat Cuilibet salvare volenti / abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequ[atur] me / Ex omnibus de in gne / In paciencia vita possidebitur / Ambrosius ca[nonica]m l[itte]ram adducit Lazarum / qui in vita hac plurima mala tolleravit / Et ymo Job quem flagellis inopie / amissione filiorum / doloribus corporis et opprobriis amicorum in hac vita flagellavit / et utrasq[ue] corona in gl[ori]a coronavit / Illi aut[em] divites ewangelici qui nil pati voluerunt / dampnacioni adaptantur / Et h[ec] est una consolacio iustorum in tribulacionibus / quo eos sequit[ur] merces eterna / Beati eni[m] qui p[er]secucionem paciunt[ur] p[ro]pt[er] iusticiam / quoniam ip[s]orum est regnum celor[um] / Unde Ambrosius de ea l[itte]ram / Quanto maiores tribulaciones fuerint / tanto uberior consolacio reservatur / Et ad h[oc] p[ro]pheta appuiens dicit fiat mia tua ut cosolet[ur] me / ubi Ambrosius Quanto maiores temptaciones imminere videbis tanto magis roga ut p[er] g[rati]am adiutricem consoleris / Vocat eni[m] ap[osto]lus deum patrem misericordiarum et deum totius consolacionis qui consolat[ur] nos in omni tribulacione nostra / Unde 2a p[ar]s conclusionis de q[uod] pati continue no[n] caret divina consolacione / qui continue iusti [illegible] consolacione / Beati eni[m] qui lugent consolabunt[ur] / qui esuriunt et siciunt / saciabunt[ur] et specialit[er] [illegible] illos qui semper se posuerunt in angustiis / et maledicciones p[ro]pt[er] nomen ihesu / eo q[uod] eor[um] merces multa est in celis / et ut retineas consolaciones tribulatorum [illegible] s[un]t speciales Prima q[ui]a p[er] adversitates deus revocat errantes Et io[hannes] in [illegible] xxx d[icitu]r

[illegible] et mulierem ... Gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est ...

go 27

[Marginal glosses in the left margin, largely illegible: ... ad magna ... labores ... de laboribus ... Ambrosius ... Jeronimus ...]

dies in qua mali sternentur et ad inferna detrudentur / dies infugabilis et
inevitabilis quam non poterit effugere / dies clarissime veritatis in qua cuncta videbuntur
quia in ipsa corda singulorum singulis erunt clara Rom 2° iudicare et inclarans
iusti iudicis qui reddet unicuique secundum opera sua. 1 Cor 3. Uniuscuiusque opus
manifestum erit / dies enim domini declarabit / dies severissime equitatis quo ex
malos puniendos Judith xvi ve genti insurgenti super genus meum dominus enim omnipotens
vindicabit in eis in die iudicii visitabit illos / dies latissime capacitatis
ad omnes continendum in qua congregabuntur omnes homines qui ab Adam fuerunt usque
ad finem mundi Joelis 3° Erit in diebus illis et in tempore illo congregabo omnes
gentes et deducam illos in vallem Josaphat et disceptabo cum eis / dies excel-
sissime potestatis ad cuncta sublimia deprimendum quia confringet deus in die ire sue
reges. conquassabit capita in terra multorum / dies amarissime [illegible] ad cuncta
fortia tribulandum Sophonie 1°. dies domini amara tribulabitur ibi fortis quia
potestas potenter tormenta patientur / dies indignationis qua deus [illegible]
indignabitur damnatis Jer xviii dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis
eorum / dies separationis in qua mali de medio iustorum tollentur et mittentur
in fornacem ignis Mt 13 / Et timor vi[illegible] equati esse in domo mala
et appropinquantis solio iusticie / dies angustie et tenebrarum / dies caliginis
et nebule. dies turbinis tube et clangoris in qua tribulabuntur homines
et ambulabunt ut ceci quia peccaverunt domino / dies desperationis peccatorum
Si desperaveris in die angustie imminuetur fortitudo tua / dies finalis dampnationis
et oblivionis Ysaie 23 ululate naves maris quia vastata est fortitudo vestra
et erit in die illa in oblivione eris o Tyre / dies combustionis Judith xvi dominus
in die iudicii visitabit illos dabit enim ignem et vermes in carnes eorum ut
urantur et sentiant in sempiternum Ysaie ultimo vermis eorum non morietur
et ignis eorum non extinguetur
dies in [illegible] 27 [illegible]

99

52

Noli subtrahere a populo disciplinam. Et Ambrosius dicit contra hanc quod adversitates
minime culpat. Quando ergo deus aliquem corripit consolatio est. Prima signum
est quod diligit et ad se vitam gratie. Unde illud psalmi virga tua et baculus tuus
ipsa me consolata sunt. Cum ergo deus verberat baculo et non gladio signum est
quod non vult tradere eternaliter sed in hoc facit ut ibi parcat quod est magna consolatio.
Unde Job secundo dicit est quod non adfirmatorem meam emittes manum tuam. Sed hic
dicitur quod presentibus consolationibus dolorum admixtio augmentum consolationum ... [illegible]
Ideo enim fit hic ut miseria vite presentis cognita ad divinam dulcedinem anhelet.
Stulti ergo sunt qui non curant quamquam [illegible] quando in futuro contingit
dum hic studiavit in consolationibus suis. Secunda consolatio est tribulatorum quia
deus tribulationibus confortat constantes. Quando enim asperitas se extenderit dicit ...
hic adversitas eligit electos. Dicit namque Ecclesiastici xv. Talis est in fide et virtute
ut futuro magis confunditur tanto magis accenditur. Certo deus fidem et
etiam virtutem similiter comparat grano sinapis quod non prius odorem suum
virtutem diffundit nisi tunc cum conteritur. Exemplo hoc quod deus in tribulatione
virtute sua operatur. Hec est Ambrosius contra hanc. Et allegat illud de aroma
qui multa debuit quod deus justitie ... hic suscitavit te ut ostendam in te
virtutem meam. Magna ergo est justitia ... in eis hunc constanciam. Sic hic enim
ostendunt quod providencia corporis est de virtute dei. Non enim est voluntas neque ...
ostendunt quod providencia ... Tertia consolatio ex hoc procedit quod deus
[illegible] sed misericors dei ut dicit apostolus. In tribulationibus coronare consueuit. Maxime magis
non alios nisi preuenientes in tribulationibus coronare consueuit. Exemplum
hic est. Cum vita presenti adversitates sine murmure tollerans exemplo ...
hic est cum vita presenti disciplinam patris mei suscipit Apocalypsis tercio x ...
de quo ysaie huius disciplina ... Magna namque consolatio est cum hoc intelligit
disciplinam non murmurabit. Magna namque consolatio est cum hoc intellexerit
disciplinam non murmurabit ut Gregorius libro ... quod deus qui mire facit
in tribulatione. Secundo enim hoc facit ut ... nunquam non affligit. Et adhuc propheta
hominem ... ad ymaginem suam ... ex quo vitas tua humili-
ter aspicias dicit. Fiat misericordia tua ut consoletur me quasi dicat fiat in tua consolatio
me eo ... in hac humilitate ad mortem deducet ... terribilis quia vivi
misericordia in consolatione et petiti hic valde terribilis ... quod domino inspicit dicit
nisi vie domini sunt misericordia et veritas. Fiat ergo misericordia ... metuit semper timentes eum sed fiat ut
eum in presenti mundo misericordia domini ab eterno usque ... Non enim ut dicit glosa hic dicit quis
consoletur me id est fiat in consolatio et refrigerio ... ad purgatorium auferri ... apparet
finem laborum non petit continuat quem sunt ad purgatorium auferri sed apparet
auxilium sine laborum appellatione vincetur. Nam videndum est de tercio puncto videlicet de
consolatione illorum qui timentur eventus in iudicio finali. Dicit enim terribilis
est quia dicit plena ire dei. Tunc enim deus accipiat tempus iudicandi. Tunc accuet
ut fulgur gladium suum et tunc ultionem reputat de inimicis suis. Et habun-
dans reddet fortitudinem ... Dicit hoc magnum dominus et ipse id est quod precedent eam
et ipse id est quam sicut in ipsa et ipse id est quod ... precedet enim signa hor-
ribilia. Mundi conflagratio vehementissima et resurrectio mortuorum. Exemplum
visibilia mundi conflagratio vehementissima. Et quia dicit apostolus transibit mundus
sic quod hic est dies ultima huius mundi de qua dicit apostolus ... seculi futuri quia gaude ut dicit
et cetera ... Secundo scilicet quod hec dies prima est seculi futuri ... mundi ... illa ...
in Apocalypsis xxi. Fiet celum novum et terra nova. Fiet enim mundatio mundi ... et potestate
die igitur precedet iudicium. Iudex descendet in maiestate magna et potestate
omnes iudicandi astabunt ante tribunal ipsius et ibi fiet separatio bo-
norum a malis. Ubi fiet consurgens denudatio et dimidiatio. Ubi fiet cum utrisque
discepatio. Ex quo scilicet ... tunc cessabit bonorum cum malis commixtio.
Sicut enim pastor segregat oves ab edis. Sic fiet ibi divisio filiorum regum.

Et quia 2 Cor. 4
opera loquentur et
ora tacebunt
In ea die ut dicit
... scripto dicit
xlviii dies manifestabit
abscondita operum
cordium gesta et
cogitata bona vel
mala tunc erunt
aperta quia tunc erunt
... potuerunt
consilia ... bona et mala

... in illo die iudicio ... potest legere in ...
... deus iuste ... bona corporis et mala ...
... fecerunt ut ... apparet ... iustitie ... tunc ... et ... dicit
... illa die libri aperti erunt et alius liber apertus est qui est vite et iudicati sunt mortui ex hiis que scripta erant in libris ...
... Apocalypsis xx ... Augustinus ... liber vite ... iudicetur ... libri aperti ...
... ut ... quod ea facilitate recolli ... xxxiii ...
... vita ... mandata celestia ope ... cordium ...
... manifestabunt ...
... ad iudicandum ...

et perdamus / 2° secundo quia tunc quilibet portabit onus suum amplius cum uniuersis non parcet peccatoribus / sed tanta que peccauerit ipsa morietur et iustus uiuet in iusticia sua / 3° secundo quia tunc facienda erit sententia finalis de malis et de demonibus omnibus hic est euangelium in multis locis / Nam et de quolibet uerbo ocioso oportebit tunc reddere racionem ibique nichil erit occultum quod non reuelabitur nichil secretum erit quod non sciatur / et omnes omnium facta mala et bona agnoscet iudicium hic secundo sententia tribulis / sententiam uero secundum illud / et qui bona egerunt ibunt in uitam eternam qui uero mala in supplicium eternum / et propterea ut in apocalipsi dicitur clauditur infernus claudet / Ex quo secundo quia sententia hec erit infallibilis ac inflexibilis iusticie / Anima non dampnabit iustum aliquem / nec impium saluabit. Nam hec sententia plata in nullo fraudabitur neque eloquio / et in nullo minuetur neque per multitudo infinita / 2° secundo quia sententia hec erit potencie efficacis / et uocio quia omnes parebunt ei sine ulla contradiccione / 3° secundo quia sententia hec erit completissima / et secundo quia numerum 2m... mensuram qua mensus est hic remetietur ei / Et ex hiis omnibus apparet quia tunc nulla erit consolacio nisi illis quos hic dominus consolabatur / Desistunt dei periculis tanti consolacionem cuius propheta petebat d. fiat misericordia tua ut consoletur me / Quibus sic deductis potest hec finalis conclusio / Deuinientes deo in uita presenti consolacionem inuenient de periculis futuris diuino eloquio / et ideo propheta adiecit hic dicit 2m / Eloquium tuum seruo tuo

Non enim sperituri diuine plucerit de iudicio finali / curauit enim ipsius pericula pertransit peccantes / et certitudinem huius dei iudicii dictauant / licet diem et horam non ostendant / Ex quo secundo primo quia certitudo huius iudicii consolatoria est seruis dei / Ex quo cum certi sunt / curant sollicite hic / ut ibi irreprehensibiles inueniantur / Cum ante iudicium pauet iustus / et faciunt eis hic amicos de mammona iniquitatis ut cum defecerint recipiantur in eterna tabernacula / hic dant de superfluo ut omnia munda eis sint / 2° secundo quia in hoc dei occultacione deo fideles non sunt sine consolacione / Dicit enim augustinus in tytulo psalmi xxxvi Deus sicut misericors iudicium occultat sic et misericorditer differt valde nam deus sic nobiscum misericorditer agit ut cum ignoremus quando uenturus sit / et sciamus uenturum bene uiuendo pati cor hemus / Sed ut non propterea illud diem uenturum non timeamus / sed et auleriam / quia dies ille sicut in fidelibus auget laborem sic finit fidelibus hec augustinus secundum uerba

Veniat michi miseraciones tue et uiuam / quia lex tua meditacio mea est

Et continuat sic / Supremis propheta petit sibi fieri misericordiam dei / tamquam ipsius preparum affectum / hic iam descendit ad petendum ipsius misericordie effectus / qui sunt ualde multiplices / Ex quo enim multe sunt miserie nostre / multo plures sunt miseraciones dei / Excellit enim misericordia dei miserias nostras / Vel supremus petit saluari suam affectum / et etiam intellectum / sed quia hec non sunt sine per uiam uirtutis / ideo petit plures ad adhuc efficiendum / quia gloria uitae maxime gratuita quedam est miseracio diuina / Vel supremus propheta petiuit diuinam misericordiam ad consolandum contra penalia huius uite / hic petit miseraciones dei ad delecionem culparum / Tunc enim homo primo incipit uiuere / qui incipit culpis seu peccatis carere / eo quod peccatum mors anime est / Vel potest sic continuari Supremus petiuit misericordiam ... dei iudicium / quia equitas diuinarum iudiciorum nimis dura est / hic iam petit post iudicium uitam suam diuinis miseracionibus fulciri / q. d. / Ex quo non petit propterea iudicium ... e miseraciones ipsius in iudicio audisti pietatem / post iudicium ... consolacionem in affectu / ita quo ad deum diuitiis ... / Vel sic Supremus petit consolacionem in affectu / sicut quo ad proximum / hic iam petit effectualem diuine pietatis donacionem / Et mouetur questio hic pro declaracione litere / Vtrum ita a culpis et a penis ...

[Marginal notes, left:]
qui dicitur lacus miserie confundidatis / miserie fedidatis / miserie captiuitatis de quo dicit propheta Estimatus sum cum descendentibus in lacum factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. De quo lacu dicit hugo ... dura infirmitas et loca ... sine mensura ... flendus ... ardor ... plenus fetore ... intollerabilis / plenus dolore ... ibi miseria / ibi desperacio / ibi tenebre / ibi nullus ordo / ibi horror eternus / ibi nullius spes boni nec desperacionis ... ic ... est 2m ... qui in uita ... illa ... ut legimus ... statum succedere ... a deo ... inextinguibilius ... ordine ... ardebit ... ... et numquam ... ... in medio ... est ... Item dicitur glossa

illud ... hoc ... piceasti me in corde maris / sic inquit / sicut cor est in medio ... sic infernus est in medio terre

sicut et ab omnibus miseriis huius vite, dicit in miseracionibus tuis execucione
vite liberatur. Et quo ad vitam scilicet quo ad eius puncta ex litera, petendo ergo mi-
seracionem intuitu veniendi, dicit quia vita non procedit aliunde nisi a miseracione
dei, et ita in dimissione culparum. Psalmus. Beati quorum remisse sunt iniquitates
ita in amocione peccatorum, iuxta illud Beatus cui non imputavit dominus peccatum,
ita eciam quo ad liberacionem miseriarum quia constanter ut dicit apostolus nobis
data gracia dei tunc, quando corruptibile hoc induet incorrupcionem et mortale
in mortalitatem, tunc cum absterget deus omnem lacrimam ab oculis sanctorum,
in quo eciam amplius non miseriarum. Sed in corpore vivere quasi peccata
sit impossibile, optime cum sit quod hic non possumus vivere sine culpa, hoc
ut possim vivere sine obligacione ad penam scilicet, quia per ordinem divine iusti-
cie culpa ordinatur in penam. Et ita I Iohannis, Si dixerimus quia peccatum
non habemus, nos metipsos seducimus etc. Et dicitur litera ista, quia ponit breviter
principaliter dicens Veniat in secundo explicat illorum que petit dicens Veniant mihi
miseraciones tue, tercio causam ostendit, et est prima petita dicit et vivam. Et pro
gratitudine allegat dicens quia lex tua meditacio mea est. Dicit ergo litera veni-
ant mihi. Circa quod advertendum quod psalmista non loquitur de vitali vita, quia
si vitam non habuisset, non peciisset. Dicit ergo Veniat in se, iam constitutus in peccato
non, iam facto ad ymaginem dei, iam per inspiracionem spiraculi vite vivificatus,
dicitur Genesis secundo Fecit deus hominem ad ymaginem suam et inspiravit in faciem
eius spiraculum vite, et factus est homo in animam viventem. Ex quo sequitur pro
quod homo habet vitam in se ipso a natura aliis creaturis ex parte, quia habet in se vitam
quod non est a deo potencia materie adductam. Et patet ex alio dicit
spiratam deforis, et non de potencia materie adductam, et per hoc dicitur quod seipsum
cum beatus Thomas in prima parte illud habet vitam perfectam, quod ex se potest moveri et quod seipsum
movet ad operaciones, et noti est quod hoc convenit homini, ymo operaciones naturales homo
movet ad operaciones et non aliorum viventium. Nam ut ibidem dicit non
solum sicut perfectior est cum operaciones aliorum viventium, sed eciam movet se ad generandum
solum homo recipit alimentum et augmentum, sed eciam ad movendum
se ad sentiendum, sicut et ad movendum se, et eciam secundum locum, et ultimo ad movendum
se ad intelligendum, per quam operacionem vitali omnes alias excedit
creaturas. Secundo elicitur ex inde quod homo excedit quod vivit vita perfecta, scilicet habitudinem
ad operaciones quarum principia sunt in eius natura, et intelligencia et principia
movetibus ad operaciones. Unde dicit ibidem beatus Thomas quod hominibus a quorum operibus esse
ut prima non solum naturalia ut sunt potencie naturales, sed eciam quedam superaddita ut
habitus inclinantes ad diversa genera operacionum, quasi per modum nature. Habet
sunt quoniam, ut dicit beatus Thomas, ille operaciones
ut prima, non solum naturalia ut sunt potencie naturales, sed eciam quedam superaddita ut
hoc homo eximie quandam vitam perpetuorem et inclinatur, et in quibus operatur, et
que sunt homini delectabiles, et ad quas inclinatur. Dicitur de vita hominis, unde quidam
quibus mediantibus ordinat vitam suam. Dicitur de vita hominis, unde quidam
agere vitam luxuriosam, et quandam vitam virtuosam et honestam, scilicet
divini agere vitam, hoc dicitur est a natura sua operacionum. Et ita libe-
re, ex quibus habetur quod homo dicitur est a natura sua operacionum, vel secundum operaciones illas liberas
per vitam suam agere sicut operaciones illius vivi, vel secundum operaciones illas liberas
sit liberum est sibi dare se ad cognicionem rerum inferiorum, ex qua dicetur sciens,
vel ad cognicionem superiorum, ex qua dicetur sapiens, vel ad cognicionem ymmo dei
ex qua dicetur vivens vita spirituali. Unde Iohannis xvii dicitur Hec est vita ut cognoscant
te deum. Ex quibus omnibus habetur quod vita hominis naturalis orta est ex miseracionibus
divinis. Hec cum diligenti tractaverit illud meditabatur habundancie suavitatis tue
eructabunt. Dicitur in Gorgias? antequam essemus non eramus, et facti sumus
habentes tu ante nichil essemus. Et subdit attendamus hoc gratum dei, quia

opera ipse fecit nos / et non ipsi nos / Et super illo conficiantur duo / ponit de
multis animalibus / quorum aliquibus deo solum dedit esse / aliquibus sentire / Et
tamen non dedit eis intellectum / ut in mortibus / ut cas ita liberavit / sicut
dedit homini / et notum est / quod sine ipsius omnibus mitis / Et ergo gemina dedit
et sibi multas misericordias ondit / Nec loquitur propheta hic de illa vita / in qua
homo primus erat conditus / Deus enim ut dicit Augustinus creavit illum sine
progressu incrementorum in etate virili / sine omni culpa / sine omni pena / et ideo
voluit quod non solum crearet eum in originali iusticia / sed etiam in gratia / Et
ergo patet / quod Adam vita plures miserationes divinas habuit / quam cuiuscumque alterius
hominis / Nam quod carebat imbecillitate corporis / carebat ignorancia omnis
/ carebat necessitate moriendi / carebat necessitate paciendi / Et ut Augustinus dicit super Genesim xi
libro decimo / Erat in paradiso / quo ad delectationem bonorum precium / quam
quicumque homo in hac infirmitate mortali / Ex isto elicitur quod quod nullus
quicumque homo venire non potest / vita ista divina
hoc ad felicitatem vite quemadmodum primi hominis venire non potest / vita ista divinitate /
patet hic / Anima quantumcumque sanctus / peccato primo / et miseriis per eius eo infectus / oportet
/ Unde et Christus qui nec peccatum fecit / nec contraxit / natus est infans
esse subiectus / Unde et Christus qui nec peccatum fecit / et multa incommoda vite humane passus est / vincere
penam recepit circumcisionis / et multa incommoda vite humane passus est / unde
passus est et mortuus est / Si ergo Christus qui est Adam novus / et Adam celestis
ad illam vitam non pervenit / quanto magis est de aliis hominibus secundum / Ex quo etiam
quod et si Christus vitam innocencie Ade non resumpsit / tamen ad eam omnes reparavit / unde
glosa super illo / Factus est Adam primus in animam viventem / secundus novissimus in Adam
vivificatum / super Corinthios xv dicit Christus Adam dicitur / quod de eadem massa est / Sed dicitur novissimus
/ quod post eum alius non succedit / qui esset caput / et auctor humani generis
/ Sicut illi duo fuerunt / Toti enim genus humanum sunt quodammodo illi duo homines
/ Nam sicut per Adam omnes
de massa dampnata omnes nati / et ex Christo omnes regenerati / Sicut enim per Adam omnes
culpabiles / et debitores pene / et mortales facti sunt filii seculi / ita per Christum omnes
iustificati filii dei / Et ex isto habetur quod illud quod Adam amisit
mortales in gratia facti sunt filii dei / Et ex isto habetur quod illud quod Adam amisit
sit hic Christus reparavit / Et ad hoc propheta aspiciens dicat / Reminiscere miserationum
tuarum et vivam / Unde Augustinus ubi supra / super illo verbum ut incolam habitantis / ob
dicat et vivam / Unde Augustinus ubi supra / super illo verbum misericordie habitantis / ob
etera dure illius peccatoris nascebantur / unde inquit et filii ire nati / sed et
erat / Ideo gratiam dei attendamus / non solum quod fecit nos / sed etiam quod refecit
/ Cuius ergo miserationes fecerunt / quod nos qui eramus peccatores / iustificamur /
/ qui eramus mortales vivificamur / Et ex isto patet quod propheta hic loquitur de vita
graciosa quam quis potest attendere amittere per mortem culpam / et ad eam
redire per gratiam / Capitulum primum secundum / post hic primo 9o / Et si homo dum moritur peccat
volens mori / tamen ad vitam spiritualem non redit nisi tue dei miserationibus
vivificetur / Describo ista secundum duas partes / Prima dicit quod homo peccando moritur
volens mori / Quod autem quis peccat mortaliter patet de illo qui divina precepta
contempsit / Talis enim ut Augustinus deducit libro contra Felicianum peccat mortaliter / Quod
quod prohibetur admisit / et quod precipitur transgressus est / Est enim mortale
peccatum ut idem dicit / dictum / vel factum / vel concupitum / quod est contra legem dei
Lex autem eterna est ratio divina / vel voluntas dei / ordinem naturalem conservari iubens
et perturbari prohibens / Ex quo sequitur primo / quod quicumque aliquid facit contra
divinam regulam quod ille peccat mortaliter / patet ex diffinicione peccati mortalis / iam dicta
Multe enim sunt regule divine / quibus humana vita regulatur / Sicut in lege sunt / que
sunt generales / ad omnes homines sunt precepta dei / ut dicit beatus Thomas in scripto 3o / Ex quo
arguitur quod / quod cuiuslibet precepti transgressio / est mortale peccatum / Et ita Augustinus

9o prima

quid est lex

in fine de igne purgatorio enumerat ista peccata esse mortalia superbia que est
contra preceptum adoracionis / periurium quod est contra preceptum quo preceptum
vitatur vanitas / Sacrilegium quod est contra preceptum sabbatisacionis / Avaricia
quod est contra honoracionem parentum / iracundia et homicidium / adulterium / rapina
furtum / detractio / querimonia / et alia multa post que ex consequentibus enumerantur / Alie
autem vel due sunt specialiores quibus divina humanam vitam regulat / Et sunt
precepta data de specialibus virtutibus / Nam que dantur de virtutibus theologicis
quedam de virtutibus cardinalibus / que de virtutibus moralibus / ut beatus Thomas dedicit
2a 2e in multis locis / Ex quo patet quod quidquid contrariatur actui dono spiritus sancti
quod hoc est peccatum mortale / Racio quod quodlibet tale est contra aliquod preceptum
datum de virtutibus theologicis / Prima 2e beatus Thomas virtutes theologice sunt
principia ex quibus oriuntur dona spiritus sancti / Eliciatur ulterius ex inde quod quidquid
contrariatur alicui beatitudini quod hoc est mortale peccatum / Racio quod quodlibet tale est contra
aliquod preceptum datum de virtutibus moralibus / in qualibet namque virtute sunt premia
propter beatitudinem / Secundo ex inde sequitur quod quidquid contrariatur virtutibus quas apostolus
vocat fructus quod hoc sit peccatum mortale / fructus enim oriuntur ex donis ut dicit beatus
Thomas / et dona ex virtutibus theologicis / et quidquid contrarium est fundamento / et ipsi
fundamento est adversum / Ex hijs habetur ulterius quod quidquid ordinem humane vite
omittit sive dirumpat regulas constitutum quod hoc sit peccatum mortale / et racio quod quodlibet
tale est contra aliquod preceptum datum de cardinalibus virtutibus / In quibus 2a 2e
necessario tota vita humana vertitur / sicut hostium in cardinibus / Et unde multa
sunt que ordinem a deo institutum evertit / Est enim pluribus modis Tho[mas]
libere mortem ingreditur / Stipendium namque cuiuslibet peccati mortalis ut apostolus
dicit mors est / et notum est quod voluntarie ad illam mortem tenditur / Primum ut
Augustinus dicit quodlibet peccatum mortale a deo est volitum / quod si non esset vo-
luntarium non esset peccatum / Hanc autem mortem propheta horrebat / quod peccatum licet sit
voluntarium est / tamen non est naturale / immo est defectus nature / est corrupcio nature / immo est contra
naturam / Et non est nature / et tocius speciei / et tocius ordinis / et tocius gratie et virtutis / Efficit
namque hominem filium ire / et filium gehenne / sive dampnacionis eterne / Quamvis
dicit scriptura / mors peccatorum pessima / Dicit ergo propheta michi secundum peccatorem in voluntate
veniant misericordie tue et vivam / quod non est peccatum regressus ad vitam spiritualem
lorum / nisi per misericordias divinas / et hoc est quod dicit tercia pars 9a / ad vitam non redit
nisi quem divina misericordia vivificet / peccatorum namque petat quem actualiter
mortalis / vita sibi non est / quia nisi tunc consequetur remissionem peccatorum / ut dicit beatus Thomas
in respectu eius / modo ut dicit Augustinus in libro de blasphemia in spiritum sanctum / remissio peccatorum
que animam mortem ingerunt
non datur nisi in spiritu sancto / ubi videtur quod peccatorum expulsio / que dicitur ex divina misericordia / Ex isto
sicut non potest / nisi in operacionibus spiritus sancti / que dicuntur ex divina misericordia / Hinc est
quod misericordia dei restituit vitam per peccatum amissam homini / Hinc est
habetur ideo quod misericordia dei restituit vitam per peccatum amissam homini / adoptatur
quod sicut stipendium peccati est mors / Sic gratie que est peccati expulsiva adoptatur
in Apostolus vita perpetua et eterna / Dicit enim beatus Thomas / Ex quo gratia est quedam forma
informans animam / ideo expellit peccati maculam que deturpat animam sicut albedo
expellit nigredinem / tamen sunt enim / In alleg[orico] in respectu ter[minorum] divinam gratiam dicunt esse
similitudinem non solum per naturalem vitam sed eciam per bonitatem / Et comparat gratiam ad
animam dicens / quod gratia sit ipsius anime lux et vita / lux racione vitalis / vita racione boni / Secundo
namque lux tamen facit in aere / primo purgat aerem / a disposicione contraria / Sic gratia animam
dissimilitudinem lucis et tunc albam purgat / secundo disponit aerem dispositionem sibi
similem in actu / 2o actuat eam quodammodo / et tunc eam illuminat etc. / 3o lux aerem
informat / ita est gratia animam informat et perficit / Ex isto habetur quod gratia est lux

quedam anime et ipsius perfectio. Unde illud Joh. primo lux in tenebris lucet. Augustinus
vero est gratia est filii dei. Anime hominis tunc comparatur ad animam ut vita, quia sicut anima
ad carnem ut amor, modo amor anime in ipsius vita est, quia anima vivit spiritualiter
et deo dicit Richardus de sancto victore: Scio anima mea quia dilectio est vita tua. Et ergo
habetur quod gratia animam non solum vivificat, sed etiam assimilat. Ratio est quia
assimilandi gratie gratia informantem. Unde dicit Richardus de arra sponsi ad pro-
assimilandam... Scio anima mea quia tu aliquid diligis ipsa dilectione in illud quod diligis
similitudine transformaris. Ex hiis patet quod animam deo esse gratam. Ex hoc [illegible]
quod est vivificata. Videlicet cum quia anima fit deo placens, etiam fit sibi grata et
accepta, placens et accepta. Unde proverbiorum viii° dicit sapientia: ego diligentes
me diligo. Habetur ergo ex hiis quod anima non vivificatur nisi misericordiis
divinis. Videlicet cum ut allegatur dicitur in scripto 3° quod anima purgatur a viciis
et illuminatur [illegible] et gratiam recipit in se ut perfectionem et formam
[illegible] vivificatur. Videlicet
[illegible] anime amor [illegible]. Videlicet autem quod [illegible] anima vivificatur. Videlicet
quod [illegible] est anima deo assimilatur. Videlicet quia [illegible] est deo [illegible] et non
est dubium quia hec omnia sunt effectus misericordie divine. Unde multa sunt quibus scriptura
vivificationem anime attribuit. Et primo fidei, unde illud Abacuc ii° iustus

tribus autem vivificatur

ex fide vivit. Secundo ipsi caritati, unde i. Johannis iii° translati sumus a
morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Dilectio autem est ipsius [illegible]
[illegible] penitencie, que est anime vivificativa et [illegible]. Nam qualibet
[illegible] anima movet [illegible]
virtus lux que est et forma et ita vita anime, quia sicut anima movet
ad operationes, sic virtutes movent potentias anime, et non est dubium quod omnia ista
[illegible] divine misericordie. Actuum allegatur dicitur quod vivificatur est ipsius [illegible]
sed fidei est vivificare sicut [illegible], caritatis sed per motum virtutis
[illegible], penitencia autem sicut dicit b. Thomas non vivificat nisi
[illegible] per operationem. Penitencia autem [illegible] declarari. Sicut cum anima tunc corpori
[illegible] est gratia. Et sicut hoc exemplariter
[illegible] vivificat. Sic gratia anime essentiam et [illegible]
infunditur cuius essentiam vivificat. Sic etiam anima
vita anime primo apparet per [illegible], secundo per motum, tertio per operationem. Sic etiam anime
vita anime primo apparet per fidem in intellectu, et per motum dilectionis in
[illegible] apparet, et per operationem ad extra. Ex magnitudine dicitur [illegible] venient in misericordie
voluntate et per operationem ad extra. [illegible] que est dei [illegible] immutabilis
tue, id est effectus misericordie tue. [illegible] cum dei que est dei [illegible]
nobis venire non [illegible] nisi in effectibus suis. Petit ergo ut veniant, et ut multi-
pliciter veniat ad repellendas multiplices miserias nostras. [illegible] autem multe
sunt nostre miserie. Actuum [illegible] compositus primo in culpa, secundo quia [illegible] pena
est quinta, secundo in pena, tertio in morte. Sicut [illegible] in
[illegible] in morte. Est autem culpa mors anime. Ezechielis xviii°
anima que peccaverit ipsa morietur, que tollit [illegible] gratiam dei, et eius multiplices
operationes [illegible] est deductivum. Pena autem est via ad mortem
et mors [illegible] vite. [illegible] evasionem penalis [illegible], quia peccatum [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] obligat ad penam
subeundam. Alias cum peccatum esset turpitudo non ordinata [illegible]
[illegible], quia nullus potest dicere. [illegible] quod [illegible] est culpa quam pena. [illegible]
est angelus [illegible] meditationum, quia culpa in se est [illegible] et habet in se
infelicitatem eternam. [illegible] sibi dolorem eternum. Non sic vero pena, quia ipsa
[illegible] ad evasionem feditatis et tormentorum cooperatur. [illegible]
[illegible] ad ordinem. [illegible] quia
[illegible] quod deus [illegible] lege [illegible] ipsa lege
peccatorum pati iubet, ut qui [illegible] lege agere nolunt ipsa lege
[illegible] deus vult, ut quicumque peccaverint patiantur [illegible]

sunt in sciis. et si litteratae sunt et iuste. et si iniuste sunt et bene. Quia tamen in malis operibus mens operantis dei bonitate fuit. Ex quo habetur ultimum, quod homini peccatum eius invenitur laudabile. Non pro eo quod nostrum cooperaretur peccatis, et quod exinde laudari deberet. Sed quia cum per peccatum tur a dei unitate recedit, et eius bonitatem contempsit. et eius potestas fere pro nichilo habetur. Ergo laudabile quod nullo modo turpitudini cooperatur. Iste laudabilis quia primus est punitor laudabilis quia ipsius est commensurator. Quia cum mensura quis mensus fuerit in culpa, eadem mensura sibi deus metitur in pena, quia secundum exigentiam delictorum sic debet plagarum modus. Et videtur ultimum, quod vita quam diu in peccatis durat, quod nimis misera est, et multo lamentanda. Et ideo propheta petit dicens. Veniat in misericordia tue quibus possim liberari a penis peccatorum. Nam peccatum in foro divine iustitie concludit hominem esse moriendum, sicut furtum inventum super furem concludit hominem esse moriendum sicut furem vocat suum. Iuxta illud quod ipse dicit Nolo ipsum suspendendum. Sed una iam vocat suum. Iuxta illud quod ipse dicit. Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat. Iste peccatum in foro iustitie concludit petitorem esse dignum penis affligendum. Iustum enim est ut qui cito peccat, quod cito patet. Divina illa que sunt petitis promeretur. Alias enim plectuntur tam cito patet, divina illa que sunt peccatis promeretur in peccatores quando suffic incentivum delinquendi. Iuxta illud, quia non cito profertur in peccatores sententia ut statim puniat, sed expectat ut peniteret. Sed divina dissimulat peccata hominum, ut statim puniat, sed expectat ut penitere posset. Alias enim in conspectu divine iustitie, non iustificabitur omnis vivens, ut de propheta. Propter quod david petebat dicens. Auditam fac michi mane misericordiam tuam. Item peccatum in foro divine iustitie concludit eum non simpliciter dampnationis esse dignum est dampnatione, quia faciendo eius. Quia cito cum homo peccat mortaliter dignus est dampnatione quia faciendo tale peccatum filius est dyaboli et coheres inferni. Iste ergo venit ad forum unde in quo ferietur sine absolutionis. Iuxta illud act. xii. Discite quod tuo nunc in quo ferietur sine absolutionis. Et si enim iustum est ut homo per mortali peccato est unam volo et non sacrificium. Et si enim iustum est ut homo pro mortali peccato dampnetur, sed quia caro est. Ideo pietatis divine est ut ad penitentiam expectet. et ne spiritus ire divine maneat super eum in etum. Dicit glossa iste expectet, et ne spiritus ire divine maneat super eum. Veniant michi misericordie tue etc. et si peccavi et te ad iracundiam concitavi. Acta si meum unam feceris penitentie recompensam faciam satisfactionem exhibebo et vivam. Hijs ita deductis ponitur hic 2a conclusio. Satisfacere domino deo pro peccato est impossibile est peccanti mortaliter quod penam dignam satisfacere domino deo pro peccato. Et ita penas evadere, et reatum peccatorum. Patet quia nulla satisfactio est. Iuxta illud luce iii. facite dignos fructus penitentie. Ergo possibile est in precepto. Iuxta illud luce iii. facite dignos fructus penitentie ergo possibile est deo satisfacere. Alias enim deus hominem ad aliquod impossibile obligaret quod est contra illud Ieronimi. Maledictus qui dicit deum aliquod homini impossibile precepisse. Contra hic dicit anathema sit. Unde b. thomas in scripto super. iiii. dist. xv. Circa hic dicit anathema sit. Unde b. thomas in scripto dicit quod satisfacere importat equalitatem. Quia si homo deo satisfacere pro peccato dicit quod satisfactio importat equalitatem proportionis, tunc potest. Unde cum amicitia non potest. Si autem importat equalitatem quod est possibile. Sic est et satisfactio que exigit equivalens, sed illud quod est deo debitum ad ipsum dei. Sic vero talis ibi erit proportio, sicut hic habetur quod est deo debitum ad ipsum dei. Quando ergo facit hic quod facere est sibi hic sc. homo hic reddere ad ipsum hominem. Quando ergo facit homo quod facere est sibi possibile, per suorum emendatione peccatorum. Ubi quodammodo sua proportio nec non iusta. Ex quo elicitur quod penitentialis satisfactio non omni quasi est ficta. Alias enim non posset satisfacere pro offensa quam infinitatem habet ex infinitate divine maiestatis quia finiti ad infinitum nulla est proportio ut dicitur primo celi et mundi. Et beatus thomas dicit quod finiti ad infinitum nulla est proportio. Et quia habet infinitatem quandam ex infinitate divine gratie, quia videlicet opera satisfactoria perficit homo gratia, et virtute meriti Christi est propter hoc illa que homo potest facere domino deo redduntur grata et accepta. Et ita videtur beatus thomas velle quod opera penitentie si quis facit sine fide mediatoris et sine gratia, quod non sunt satisfactoria. Ex quo quia deus ea non acceptat

sed quid faciendo vitam eternam possidebo cum dicit ihesus si vis ad vitam ingredi serva mandata [illegible] ipse magister eterni [illegible] me ducat vitam eternam possidebunt, quia est dicitur de [illegible] Matthei xix
dico vobis quod omnis qui reliquerit patrem et matrem uxorem aut domum aut agros propter nomen meum centuplum accipiet
et vitam eternam possidebit, [illegible] aut vita hic eternam [illegible] est in luce divine essentie. et in speculo eius beati videt
[illegible] omnium [illegible] peccatorum, [illegible] cum videndo lumen divine essentie. et [illegible] eo videbit lumen omnium vitam
[illegible] qui [illegible] non abuletur habebit hic habebit lumen vite, hic eternam totam duracionem, quia sine fine erit plenam
[illegible] apok. xxi [illegible] de fonte aque vite [illegible]

[illegible] quia primam de vita eterna que [illegible] sua vita vera sine additamento [illegible] vivamus hic vita gratie in presenti et vita glorie in futuro, adiens [illegible] gratia dei vita eterna. quam operamur [illegible] bonis potest autem elemosinarum distributio. thobie xii elemosina a morte liberat [illegible] purgat peccata et facit invenire vitam eternam luce [illegible] facite vobis [illegible] de mamona iniquitatis ut cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. [illegible] mandatorum dei implendo [illegible] 3a est [illegible]

Ex isto ultimo sequitur et si homo aut aliquis posset in mortali totum quod est deo debitum
posset tamen satisfacere cum peccat mortaliter licet in hoc sensu quod est oportet sine creatus
totum quod habet debet deo sed quia non exigitur de ultimo ab eo ut totum
faceret quod posset quia hoc est ei impossibile in statu presentis vite Unde posita est
homini inspiratio illorum que ab eo requiruntur et sic impletis divinorum mandatorum
et notum est quod super illa potest aliquid facere et supererogare et deo deo
et notum est quod super illa potest aliquid facere et ita videtur beatum thomam velle quod per opera preceptorum non deberet
satisfacere et ita videtur beati thome velle quod per opera preceptorum non deberet
esse satisfactio sed solum per illa que sunt supererogationis Ex hiis ultimo
elicitur quod completis omnibus partibus penitentie totius reatus peccatorum tollitur
et peccatorum reliquie tolluntur hoc est beati thome in quarto qui penitentiam
compat non gratiam Non cum penitentia est regeneratio sicut baptismus sed magis
est reparatio vite prioris habite Unde comparat eam sanationi quia in prima non datur
homini nova vita sed in pristinam reducitur Unde sicut sanitate restituta ad huc
aliquid reliquie morbi remanent sunt manent ante restitutionem perfecte sani
tatis Sic aute completam penitentiam reliquie peccati actualis manent sed ea
completa tolluntur sicut sunt pronitas ad malum difficultas ad bonum
ebetudo sensuum sive intellectus et omnes per quas a potentiis anime iste nobi
litates repelluntur Petit ergo propheta ut per effectus divine pietatis a nunc
venire possit post casus in peccatum ad vitam talem in qua duo deo filius
est per gratiam ut scilicet vitam habet in se gratuitam et nullis feditatibus culpabilibus
per mixtam quemadmodum deus est ita vita purissima Est enim deus lux et te
nebre in eo non sunt ulle Petit secundo ut per effectum divine misericordie veniret ad vitam
liberam et expeditam a penitus debitis pro offensis peccatorum Sic enim homo fit
conformis quodam modo libertati divine qui sic liber est quod nullo tenetur astricto
et quia alie passiones penales licet conferant ad puritatem anime et ad co
cumulum meriti ad exercitium militie spiritualis et ad meritorum augmentum
servandum innocentie tamen quia pati talia pertinet ad vitam miseram
de quibus supra dictum est Petit hic
a deo propheta ut videtur augustinus de pace et ambrosius et quarto
ut veniret ad vitam beatam in qua a quolibet beato tolletur omnis miseria
et ad suffragandum deo equo est conformis cuius iam beatus beatitudine perfecta
psalmo intelligit propheta de spiritu et vivam nichil addendo Unde augustinus de ipsa enim
est vita sine ullo additamento Unde et in evangelio dicitur Si vis ad vitam
ingredi et nichil additur ibi quia non dicitur Si vis ingredi ad vitam eternam sed
ingredi et nichil additur et hic loquitur de non spiritu et vivam et non addit vivam
ad vitam beatam Sic et hic loquitur de non spiritu et vivam et non addit vivam
beate nec addit vivam eternam Ex quo elicitur primo quod ubicumque vita ponitur
solum respondi debet de finali vita id est quia illa vita est spiritus
spiritus in scriptura quod exponi debet de finali vita id est quia illa vita est spiritus
Aliud non est ut augustinus hic de qua sine ullo
perfectione vivere sine ulla miseria Deinde quod vita sola dicenda est vita
sine vivere sine ulla miseria Deinde quod vita sola dicenda est vita
in eius comparatione vita presens quia vita principale significatum
est que vita et illa perfecto summa est illius vita principale significatum
et quia et perfecto summa est illud Ex quo ultimo sequitur quod vita hominis
et perpetuo que se sola ponitur est illud
in seculo isto possideri non potest Ratio est quia vita huius seculi sine ...
in seculo isto possideri non potest hic enim non potest haberi nuda visio dei sine
seriis multiplicibus non ducitur hic enim non potest ... vitam hanc
illud non videbit me homo et vivet Et ideo augustinus vitam hanc
illud non videbit me homo et vivet et vitam in resurrectione et vitam futuram
vocat vitam viventium Et vocat eam vitam in resurrectione et vitam futuram
que omnia in seculo hoc non habent locum Ex quibus elicitur quod vita hominis corporis
non est vera vita Et hoc est in forma ambrosii Vita istam litteram qui
non est vera vite Et hoc est in forma ambrosii contra istam litteram qui
dicit solum in fore veram vitam cum bona unusquisque sanctorum
credit se videre in terra viventium Et subdit ultimo quod credimus nos visuros
non presens est sed futura propheta ergo in petitione ista anhelat ad ...
quam honores etiam dolores extenuant ardores consumant acra morbidant estus infestant
iemnia macerant ioci solvunt tristicie consumunt sollicitudo coartat securitas ebetat
divicie iactant paupertas deicit iuventus extollit senectus incurvat infirmitas frangit
merror deprimit ad ... insidiatur nedum adulatur et cetera delectatur ... excecatur totus homo
conturbatur et hiis omnibus et tantis malis mors furibunda succedit ... Vanus ymmo
dibus sunt ... ut ... desperent non fuisse putentur hic ... defectuosa et cruci
nosa in qua non potest haberi nuda visio dei

[margin:] De qua dicit augustinus ... civitatem de ... hominis est vita laboriosa vita corruptibilis vita omnium ... plena vita domina malorum ancilla miseriorum

[illegible] veniat misericordie non una sed plures quia miseria mea plurima [illegible] in corpore [illegible]
et morte [illegible] misericordias [illegible]
[illegible] est in labe peccati natus ad laborem timorem et dolorem. Et ideo petit misericordias [illegible]
[illegible] dimittatur [illegible] et quia [illegible] Ezechielis xviii [illegible]
[illegible] ad mortem [illegible] vite [illegible]
petit [illegible] mala [illegible] addit [illegible] vitam [illegible]

glorificationem. Tunc enim, ut Hugo exponit, veniat michi miserationes tue, id est
per mortem tuam veniant corporis dotes, et tunc vivam secundum eternam vitam. Ideo enim
pluraliter dicit miserationes, quia pluribus modis beatorum corpora glorificabuntur.

His ita deductis ponitur hec finalis conclusio: Quod in vita beata omnium qui resurgent
ad eam corpora multipliciter glorificabuntur. Patet quia cuiuslibet beati corpus habebit quatuor do-
tes, [illegible] bona que non sunt expressa in sacra scriptura. Et has exponunt sepe [illegible]
Ubi dicitur fulgebunt iusti, et tamquam scintille in arundineto discurrent. Propter
quod dicitur fulgebunt, innuitur claritas, quam apostolus i Cor. xv comparat claritati stellarum.
Et Salvator Matthei xiii dicit: fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum.
Et beatus Thomas dicit: Ista claritas corporum causabitur ex redundantia glorie anime
in corpus, ita quod illa claritas que est in anima spiritualis recipietur in corpore
ut corporalis, quia illud quod recipitur in aliquo non recipitur per modum influentis
sed per modum recipientis, secundum beatum Thomam. Ex quo elicitur quod diversa erit claritas in corporibus
beatorum, quia anima que est maioris claritatis et maioris meriti, eius hec
etiam claritas in corpore apparebit. Et istam apostolus i Cor. xv hanc diversi-
tatem exprimit dicens: Aliam esse claritatem solis, aliam lune, aliam stellarum.
Et quod stella differt a stella in claritate, ita erit resurrectio mortuorum. Gloria
ergo anime cognoscetur ex corporis claritate. Et propter hoc comparat in libro Job corpora
gloriosa comparat auro et vitro: auro propter claritatem, vitro propter istam
[illegible], ut dicit beatus Thomas, quia sicut illud quod in vitro clauditur apparet, sic
gloria anime, que clauditur in corpore glorioso, non latebit. Sed beatus Thomas dicit
dicit quod melius est quod comparatur vitro propter hoc quod prima [illegible] non solum cernit
clara, sed est pura et [illegible] transluciditas ita quod densitas corporis non
tollet ista proprietatem, sicut non tollet in vitro. Propter hoc autem quod in auro
tollet ista [illegible], sicut [illegible] impassibilitatem, [illegible] in mobilitate. Iustitia enim
[illegible] iusti [illegible] corporum [illegible] et in mobilitate. Unde et apostolus i Cor. xv dicit
ut dicitur in libro Sapientie [illegible] est et in [illegible]. Ex quo seminatur in
quod seminatur in corruptione, resurget in incorruptione. Et quod seminatur in in-
firmitate, resurget in virtute. Sed unde ista impassibilitas veniat cor-
poribus resurgentium, beatus Thomas probat [illegible] quatuor opiniones et ponit
istam determinationem, quod veniet impassibilitas corporis ex gloria anime. Dicit enim
[illegible] sicut et [illegible] per-
fecte corporis humani et quidquid in eo est, propter quod erit subiectum anime. Ex quo anima divino dominabitur
[illegible] erit subiecta deo, et ideo in illo corpore, ex quo anima divino fruebatur
[illegible] non potest esse aliqua mutatio contra illam dispositionem, que ab ipsa per
[illegible] non potest esse aliqua. Sicut ergo ex anima corpus erit lucidum, ita et impassibile. Ex quo
sequitur: Sicut ergo [illegible] de essentia hominis [illegible] Aliqui enim hoc erit ce-
[illegible] quod mortalitas non est de essentia hominis, ut in statu innocentie et [illegible] eius
[illegible] potuit non mori, ut in statu innocentie. Et [illegible] eius
[illegible] quod mori non potest. Unde beatus Thomas dicit: Ex mor-
[illegible] essentia [illegible] sic quod mori non potest, non est dicta [illegible], sed accidentalis. Ponitur
[illegible] in diffinitione hominis non est dicta [illegible] nobis sunt incognite. Et beatus
[illegible] dicit. Propter hoc, quod [illegible] impassibilitas dicit solum negationem, tunc
Thomas dicit: Si mortalitas seu impassibilitas dicit solum negationem, tunc
equaliter corpora resurgentium erunt impassibilia. Dicit enim glossa super i Cor.
xv equaliter [illegible] quod patiendo [illegible]. Si autem impassibilitas dicat
non solum negationem, sed etiam [illegible]. Sic in uno beato maior erit impassibilitas
quam in alio. Nam in illo [illegible] qui deo perfectius fruitur, et ita perfectius
cuius anima corpori dominatur, maior erit ea impassibilitas quam in alio. Et
hoc autem quod in [illegible] subditur. Dicit scintille innuitur subtilitas corporum
[illegible] i Cor. xv ubi dicitur: Seminatur corpus animale, surgit spirituale.
Glosa [illegible] propter subtilitatem. Subtilitas enim spiritus excedit
omnem subtilitatem. Unde advertendum quod nomine subtilitatis [illegible] est

9° 3a

[illegible] dotibus anime et corporis [illegible]

a virtute penetrandi. Illud ergo subtile dicitur quod est penetrativum. quod ut beatus
Thomas dicit ad res aut incorporeas nomine subtilitatis transfertur. Primo im-
materie qua non habent sed ipse virtutis. Unde illud subtile dicitur quod pertingit usque ad
infima rei. Et intellectus dicitur subtilis qui perspicit intueri principia et
proprietates in rebus latentes. Sic et visus dicitur subtilis qui pertingit ad minima.
Corporibus ergo subtilitas advenit ex dominio anime glorificate que est primum
corporis forma. Et quia tunc anima est perfectissime motor sui corporis. Ideo
propter effectum spiritualis potencie dicitur subtile. eo quod ad motum anime omnia penetrat
et sibi nichil corporeum obstare potest. De agilitate autem subditur in dotibus anime
describentes. Corpora enim beatorum erunt ita agilia. quod erunt habilia non solum
ad motum localem. sed etiam ad sensum. et ad omnes alias operationes anime
exequendas. Unde enim est ponere motum localem. oportet enim quod veniat ad iudicium
Item quod ascendant in celum. Item dicitur beati laudare deum. quod etiam fiet vocaliter
Item quod non sine motu esse non potest. Immo cum sit licitum pro libito suo ab uno loco ad alium
quod sine motu moventur secundum beatum Thomam. Et optabat ergo propheta ut ad talem vitam devenisset
ex divinis miserationibus quod ex abundancia beatitudinis anime etiam beatitudo redun-
daret in corpus. Dicens veniant michi misericordie tue et vivam. Unde ergo ubi
petit vitam graciosam que supponit vitam nature et vitam a peccatis
petit vitam gratiosam que supponit vitam gratie et vitam futuram et ideo dicit et vivam
eternam que supponit vitam gratie et vitam futuram. et quam persuasionem ponit
sed quo pacto et ex quo motivo petierit hic. et quam persuasionem ponit
de optinendo. Subditur quia lex tua meditacio mea est. q. d. sic in omnibus
quia iugiter mea cogitatio versatur in lege tua. Cogitans enim quod iusta est lex tua
quam honesta. quam utilis. ideo debeo in petitione exaudiri. Est ergo meditatio
legis divine victoria vite eterne. Unde Ambrosius dicit huius precepto sit Iure deinde ut
legitur divine meditatio est. q. d. propter hoc meditor illud. Unde et alibi propheta in
primo. cui lex meditatio est. q. d. qui in lege domini meditatur nocte et die. Et illum qui auditur
beatificat illum qui in lege domini meditatur nocte et die. Et illum qui audit
in divina lege. Unde illud beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua
docueris eum. Valde ergo ad divinam legem debemus esse intenti. et ab ea non
secularibus vel quibuscumque aliis evocari. Nam Augustinus dicit. Meditatio in lege
dei amantis est. et fidei est que per dilectionem operatur ut caritas non frigescat. Sequitur

Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me ego
autem exercebar in mandatis tuis. Continuatur sic. Supra propheta petiit
sibi exhiberi effectus divine iustitie. contra multiplices miserias. hic iam quodammodo
deplangit miserias aliorum scilicet confusionem superborum. Vel sic. supra petiit divi-
nam misericordiam in delectionem propriarum culparum. hic petit per revelationem a peccatis
inimicorum suorum. illorum scilicet qui iniuste iniquitatem faciebant in eum. Vel sic
supra petiit sibi dari vitam gratuitam qua hoc tunc habere incipit. cui sibi
fit remissio peccatorum. hic iam in operationibus illius vite ponit exercitium dicens
exercebar in iustificationibus tuis. Vel sic. supra petiit sibi dari virtutes ad illuminandum
tam intellectus. sicut et affectus. hic iam ostendit se habuisse predictas virtutes et
donis ita intellectus. sicut et affectus. hic iam ostendit se habuisse dilectionem
per quam se fuisse quodammodo exauditum. hic enim ostendit se habuisse dilectionem
ad inimicos et mititatem. seu mansuetudinem. et ita carnis se in a. et in verbis
ad inimicos et mititatem. seu mansuetudinem. Vel ut estimat Glosa supra petebat a se
propter appellit ita expositionem. Vel ut estimat Glosa. supra petebat a se
removeri divine ostentis districtionem. hic iam petit severitatem eiusdem extatis
in puniendo hominum malignitatem. Et movet ista quod predicta de istis versibus
in puniendo hominum malignitatem. Et movet ista quod predicte istis versiculis
Confundantur superbos confundere. comparatur secundum virtutem mansuetudinis. et inimicorum
dilectionem. Et videtur extra quod veritatem habere. Propheta enim in hoc ostendit se habere esse
mansuetudinis et inimicos diligere. Sed non obstante iniquitate. quam iniuste fa-
ciebant in eum semper exercebat in divinis iustificationibus. Et tamen confundit superbos
Sed in oppositum videtur esse scriptura que prohibet proximos confundere. Et notandum est
quod quidquid prohibetur scriptura divina. sed hic sit peccatum mortale. Non est autem pro le

[illegible] sibi i. primo maligni qui de celo propter superbiam sunt deiecti ysa. xiiij ascendam in celum. et [illegible]
[illegible] ad infernum detraheris [illegible] lacus / Et aug. in li. [illegible] et [illegible] dicit [illegible]
[illegible] voluit esse deus / que autem [illegible] ex parte [illegible] voluit esse deus [illegible]
[illegible] est esse plures deos / [illegible] vita [illegible] non omni [illegible] aug. [illegible]
[illegible] non est fornicatorem aut ebriosum nec [illegible] / est tamen superbus et invidus / [illegible]

virtutes [illegible] qualiter sunt mittatis et dilecto stare cum aliquo peccato mortali
Et dicit lira quod primo petit consolationem [illegible] malorum / 2º [illegible] ubi [illegible]
[illegible] forma [illegible] sit [illegible] primo cum tangit malorum confusionem dicit Confundantur
2º illos specificat quibus confusionem [illegible] / quia superbi / 3º dicit causam
propter quam debuerint venire confusionem / quia iniquitatem faciebant in [illegible]
modum faciendi in [illegible] culpe describit dicens iniuste / Et ultimo [illegible]
dat ipsorum confusionis [illegible] / quia malignabatur contra innocentem dicens / Ego
autem exercebar in mandatis tuis / dicit 2º lira una sit / Confundantur superbi / dicit
Glosa quedam super ca. li. Genes. xli. Cum superbia [illegible] deformitatem confusionis
Et ultima est / prima est [illegible] homo cum superbus licet miser sit / tamen
[illegible] excellentiam [illegible] / quia hec est [illegible] superbissima si que cognoscit
se deliquisse non reminiscatur de talibus dolendo et penitendo / sed
gloriando de talibus impudentissime / Est enim hec confusionis quod sit
sua prava non diluunt / sed seipsos illudunt / ut dicit [illegible] super [illegible] sermone
xiiijº / 3ª quod superbia oculum rationis excecat / et [illegible] male afficitur
[illegible] voluntas appetitus / Nonne ista est confusio / cum homo existimat se
[illegible] esse / cum nichil sit / cum existimat bonum esse / cum tamen non sit / [illegible]
aliquid esse / cum nichil sit / cum tamen [illegible] a se sit / Nonne mala
existimat aliquid [illegible] a se / cum tamen [illegible] a se sit / Nonne mala
affectio hec est / et confusione digna / cum quis magis suis laudibus
delectatur quam divinis / [illegible] / Ex quo [illegible] vicium hoc fere in omnibus
[illegible] erumpit / dicit Hugo de claustro anime dicit Superbia
[illegible] apparet / quia illos possidet / Nonnumquam [illegible] revocat
in secularibus [illegible] / in religiosis sepe latet / in quibus [illegible]
[illegible] illudit / [illegible] vigeat / 2ª deformitas est seu confusio est [illegible]
to quodammodo redolere videtur / [illegible] [illegible]
[illegible] / nam ut dicit innocentius in li. de miseria hominis / [illegible] vere
[illegible] / [illegible] / et cuilibet [illegible] invidet / [illegible]
diligit sibi [illegible] / superbus elatum odit / et [illegible] dedignatur / amicos
solum quos [illegible] / et semper se [illegible] superiorem esse / [illegible] / et antiquos non admittit
[illegible] non reputat / [illegible] / [illegible] importunus / et quod audax
Superbus [illegible] / [illegible] non dicit / Ex quo hoc [illegible] vicium hoc
est [illegible] quietum [illegible] / et [illegible] dicit / [illegible] superbos [illegible] iurgia sunt
dissipat nutritor quietud / et [illegible] ubi est pax / [illegible] est unitas / [illegible] est
ubi autem iurgia sunt [illegible] est concordia / [illegible] / et alia [illegible] que dicunt mutuum [illegible] / Et
ubi autem [illegible] est et [illegible] / et alia [illegible] / [illegible] festidit / [illegible]
condescensio / [illegible] ubi superbus [illegible] solitus gestit / [illegible]
Ideo innocentius / ubi superbus [illegible] si assurgat / maxime si aliquid operatur
reputat si loqui dignetur / [illegible] / ideo [illegible]
reputat si [illegible] dignitas si [illegible] ipso digna non est / 3ª deformitas confusionis
est quia putat [illegible] / sed dominantis [illegible]
[illegible] ut ubi [illegible] patrio / Superbia incipit ab iniuria dei
est [illegible] dei / dicit nam glosa super ps. cxv / homo [illegible] dicere / et [illegible]
[illegible] angelus appetitor erat divine potencie / [illegible] facit prohibita a deo /
superbi [illegible] / [illegible] est dei [illegible] / et a se
[illegible] eius precepta [illegible] / nisi est dei [illegible] / superbia omnibus virtutibus [illegible]
[illegible] dominacionis [illegible] / [illegible] humilitati quod [illegible] / virtuti
homo ad deum ordinatur est inimica / [illegible] / semper a virtute superbia aliena est
quia ut dicit Gregorius [illegible] / Superbia excutit
misericordie / Nam superbia [illegible] / [illegible] qui [illegible]
[illegible] obediunt / non admittit paciencie / [illegible] / et humilitas [illegible] funda
appetit / [illegible] / et ubi de est fides / et caritas [illegible]
[illegible] edificii spiritualis / [illegible] edificium [illegible] / [illegible]
[illegible] quod vicium [illegible] est [illegible] / Et non [illegible]
[illegible] forma est [illegible] de [illegible] / subtrahit non dubitet [illegible] se
superbus [illegible] / Et dicit ipse qui [illegible] subtrahit / [illegible] ad omnia peccata inducunt omnium

peccatum superbie / [illegible] / [illegible] artificiose suggerunt / [illegible]
[illegible] ipsi enim hominibus mala machinantur / [illegible] bella / nutriunt odia / de
[illegible] illicitos motus instant / [illegible] inflammant / [illegible] / [illegible] pulsant / in
[illegible] fraudi [illegible] / et mille nocendi artibus [illegible] / [illegible]
Hugo dicit quod [illegible] / [illegible] / [illegible] gaudent super [illegible] mala / [illegible] omnia peccata ad
in actu [illegible] / [illegible] in morte / [illegible] gaudent super [illegible] / [illegible] peccata
[illegible] / [illegible] demonibus sunt peccata [illegible] / Et [illegible]
[illegible] superbia [illegible] / [illegible] confundunt sibi / Et [illegible]
[illegible] / [illegible] demones [illegible] a deo nos [illegible] iniqua [illegible]

sup(er)biam esse / etiam si non appareat / Etiam si ho de h(oc) (con)ceptum non h(abe)at. Nam
et si gr(ati)a in eo dum subtrahit(ur) / non s(em)p(er) superbiam / quam timet / sine q(ua) n(on) est
s(ed) t(ame)n s(em)p(er) superbiam que futura est. Vnde ap(osto)lus sustinebat tantum stimu-
los / ne q(ui)d extolle(re)t(ur) / sed ne extolle(re)t(ur) / et ne recidivo (con)pateret(ur). Ergo
Aug(ustinus) sermone lv super cant(ica) d(icit): beatus ho qui semper est pauidus / beatus qui cor
templati timore repleuit / ut timeat p(ro) accepta gr(ati)a / amplius et p(ro) amissa
longe plus p(re)cipitata / P(ro)ph(et)a g(ra)o attendens istius pe(cca)ti tantam diffusionem
et ita magnam g(e)n(er)alitatem / p(re)dicit penas (con)fusionum / simul t(ame)n hijs qui i(n)uoluti
sunt pecc(at)o tali / d(icen)s / Confundantur sup(er)bi. Ubi enim sup(er)bia ibi (con)fusio et illic
ordo / Prima glo(sa) d(icit) s(upe)r ps(almo) xviii / Superbia est virtutum (con)fusio / nam gratie
... omne bonum / Et quod nemo procul
cicit / virtutes extenuat / et inquinat omne bonum / et sic intendunt omnium viciorum / Audito ergo superbie depra-
uatio est iniuria / et ignominia / et sic in seipso / ex quo superbia de-
tat(ur) (con)fusio. Ex quo totum ordinem violat / q(uia) et in seipso / ex quo superbia de-
bono facit malum / et de iusto iniustum / Nomine superbia deiciat hominem / Nonne
decepit infatuat d(icit) enim Jer(emias) p(ro)lix Superbia cordis tui decepit te / et pro-
verbiorum xxi Superbus et arrogans vocabit(ur) stultus / Ita etiam posset
declarari q(uod) euertit ordinem ad p(ro)ximum et ad deum. Deum enim hic impugnat
deum / uno odit deum / Iuxta illud ps. Superbia eorum qui te oderunt ascendit
semper / Et q(uo)d plus est superbia gl(ori)am que deo debet vsurpat. Exercitus
g(ra)o (con)fundi omnes superbi / Unde d(icit) hic a(postolus) ph(et)a / Confundantur superbi, tamq(uam)
p(ro)ficuit inimici dei / Omnibus sic deductis ponit(ur) h(ic) g(ra)o p(ars) / Confusio prima
superborum medicinalis non fuit / eo quod eius superbos (con)fundet in futuro / Conclusio
ista ponit duplicem (con)fusionem superborum / primam d(icit) esse p(rese)ntem et medicinalem
2am futuram / quam dicit esse eternalem / Prima p(ro)b(atur) ponit(ur) p(ri)mo de (con)fusione pe-
nitentiali / medicinale nam est superbis / si erubescunt de suis superbijs / et
verecundantur / Prima 2(ra) Ambrosius / magna p(ro)b(atio) est p(ro)ue verecundia / et io-
(an)nis xii d(icit) est (con)fusio adducens gl(ori)am et gr(ati)am / Sunt autem quatuor de quibus
superbi erubescere deberent, seu (con)fundi / ut ponit angelus in l(ibr)o de pl(ur)alitatibus
p(rim)o est si quis incidit in superbiam operis / quam d(omi)n(u)s p(ro)hibet in eu(angeli)o dicens
Cum inuitatus fueris ad nuptias recumbe in nouissimo loco / Si quis tamen
d(icit) h(oc) non erubescit in p(rese)nti / incipiet tenere locum nouissimum in futuro cum rubore
d(icit) h(oc) non erubescit in p(rese)nti / que est p(ro)p(ri)or
ut ibidem d(icit). 2m Si quis incidit in superbiam locutionis / que est p(ro)p(ri)or /
ut ibidem d(icit) / 2m Si quis laudat seipsum / contra illud q(uo)d Salom(on) d(icit) / laudet te
valde enim graue est / cum quis laudat seipsum. Si quis hic se non accusauit de vicio h(oc)
ab alieno / et non ab tuo / Si quis hic se non accusauit de vicio h(oc)
sequet(ur) eum (con)fusio in futuro / cum illis qui dicent seipsos in pensatos fuisse
3m Si quis incidit in superbiam opinionis / ut cum putat se esse digniorem
p(rae) alijs. Contra illud ap(osto)li. Nolite altum sapere s(ed) timete / 4tum est si quis
incidit in superbiam voluntatis / ut cum quis / non solum putat sed esse vult esse
digniorem p(ro)ximis / quod pessimum est / vnde d(omi)n(u)s h(ic) genus superbie p(ro)hibet dicens
/ q(uia) mi volunt ut vos esse p(ri)ores / et omnium seruus / De quibus s(e)q(uitu)r q(uod) non est alias
capitis superbie qui hic non posset ipsi salubri (con)fusione p(ro)b(atur) d(icit) illis / quatuor
iam dictis / Contra quos quatuor gradus extollit / h(oc) unum gradum p(ro)ponit humilitatis
quo sanat(ur) / voluntaria cum superbia sanat(ur) (con)trictione cordiali / Superbia opinionis
in detractione sui / q(uo)d d(icit) oc vilitate pe(cca)ti / Superbia locutionis / in humili accusatione
pe(cca)ti / Superbia operis / in humili explectione satisfactionis. De quibus ultimo seq(uitu)r
q(uia) semper non est homini diuturnum in (con)fusione istius pe(cca)ti / Ratio e(st) p(ri)ma / q(uia)
superbia p(ro)p(ter) q(uo)d non occurritur / generat contumaciam / (con)tumaciam audaciam / au-
daciam p(er)tinaciam / p(er)tinacia in erubescentiam / in erubescentia impenitentiam
et ita tollit(ur) omnis medela / Dicit enim q(uod) glo(sa) s(upe)r 2am cor(inthios) p(ro) ca(pitu)lo / Pri(m)o superbia
velud quedam insania e(st) / Ratio 2a q(uia) superbia (con)suetudine roborat(ur) / Vnde Gregorius
dicit xxiiij l(ibr)o moralium / Superbia cum latens oritur / vigilanter abscidatur

Cum opp(ressu)m apha in
p(er)ona dei d(icit) p(er)ire
et Celas mea alti
non dabo
g(ra)o p(ars)

Superbi de 4or debet
erubescere

ne peccatum vigeat / et ne usu roboretur / 3o. sed quia superbia continuata di-
fficulter cognoscitur / unde ibidem Gregorius dicit difficile quippe in se inveterata(m)
superbiam deprehendit / anima quanto magis hanc patitur / tanto minus videt
Secundo enim caligo in oculo / sic superbia in mente generatur / per quod se latius
dilatat / eo vehementius lumine angustat / 2a. pars conclusionis patet de confessione
non iam penitenciali / sed etiam de culpabili / dicit enim Augustinus li. lxxxiii
questionum / superbia est causa occulta pro luxurie manifeste / secundum quam
enim ut dicit Ysidorus li. 2o de summo bono c. xxxix / deus occultam mentis
superbiam deicit per manifestam carnis ruinam / unde occulto dei iudicio pro
superbia deicit per manifestam carnis ruinam / nec hoc sine utilitate fit / Secundo enim propter
sepe ita finem vite sunt luxuriosi / ita per humilitatem mentis restituitur
tiam mentis itur in restitutionem libidinis / ita per humilitatem mentis restituitur
castitas carnis / non est enim vilius peccatum pecto luxurie / in quo homo totus
carnalis efficitur et pecus / cum ergo ille qui cadit mente superbe / per vilitatem agno-
scit / erubescit / 2o de superbia et a luxuria resurgit / Ex quo elicitur q(uod)
cadere in culpam mortalem quamvis occasionaliter ducit ad penitenciales dolores
Et io Augustinus dicit xiiii de civitate dei / audeo dicere superbis esse utile incidere
in aliquod apertum manifestum quam peccatum / unde sibi displiceant / qui sibi
placendo ceciderant / Salubrius enim petrus sibi displicuit quando flevit
quam sibi placuit / ut tu de se presumpsit / Ex quo elicitur q(uod) sepe deus de voluntatibus
carnis sibi placuit / valde rarum est
quam faciat medicamenta carnis / dicit tamen Chrysostomus / Johannes / valde rarum est
inter hostes viri saluti electorum etiam voluntatibus militancium / videtur tamen q(uod)
ut hostes viri saluti electorum etiam voluntatibus militent / ut inimici humiliati
cogitantur esse / ut illi qui de virtutibus superbiendo volverant / ut inimici humiliati
timentur / et pro tanto dicit iste / confundantur superbi / dicit Ambrosius ita legam
inquid propheta maledicit hic / qui supra dixit / si reddidi retribuentibus
mihi mala / Et dicit Ambrosius q(uod) non loquitur propheta hic optando / ita q(uod) in
inimicis suis optaret confusionem / sed caritatiue volendo eos se deducere
ad sanitatem / videt enim in spiritu / q(uod) si hic non sanarentur confusione / q(uod) in
iudicio futuro gravius ferirentur / Et hoc est q(uod) dicit 2a pars conclusionis / Non
confusio superborum Et in medicinaliter non fiat et humiliatur confundentur in futuro
Secundo enim deus superbis hic dicit reposite in futuro / non confirmando gratiam / Sic
in futuro veniet in potestate magna et maiestate / ut videant retribuentur
ceteri faventibus superbiam / ut in sermone dicit / Ex qua parte communis elicitur q(uod) utique
adventus domini spiritualis contra superbiam ordinatur / dicit enim Gregorius / iste in-
gentem morbum animarum omnipotens medicus de celo deduxit / propter ad for-
mam fuit humiliaret / et in ligno suspendit / ut tu-
morem tanta virtute medicamine curaret / persecutus namque est Christus hos
vicium doctrina et exemplo / De 2o aut adventu ysaie 2o dicitur / dies domini
exercitum super omnem superbum / Ex quo habetur ulterius q(uod) vicium superbie gravissime
punietur / Ratio huius est / Ex quo specialiter denunciatur adventus iudicantis
superbos / Et unde est q(uod) indisceptatione / superbus opera humilitatis obicientur / cum
dicetur confusionem fuit in non visitastis me / Sicut enim illa opera sunt in humilitate fa-
cta / Sicut enim superbia fuit
dant / Primo ergo utique fuit dicit Hugo li. de claustro anime / Cum superbia fuit
culpa prima / q(uod) ultima erit in pena / Et sed est usitatus com. pro ex-
superbus vere sue specialitatis punietur specialiter / et vere sue qualitatis / sicut
cadit in quolibet vicio / sic etiam in quolibet vicio punietur / Ex quo se ulterius
q(uod) dicens ulcionis gravissimum / et magis horrendus est superbis imminebit
Si enim ut apostolus dixit horrendum sit cuilibet peccanti mortaliter incidere
in manus dei viventis / tamen magis est horrendum superbis / Adeo dicit d(omi)nus

potete

sap̄ Gg̃ᵒ Si deus tu angelis sb̄icte sic egit quid de me fiet t'ra et cine-
rem · Maz sup̄bia tollerabilior e in diuite q̄ in paupe / et subdit ve michi
/ si tam dure in illo peccante potēte animaduisū est / peo q' elatu est
cor eius / ut ei ꝑsint / q̄ potētibus sup̄bia donata esse cognoscit' / quid
de me paupe misero et sup̄bo exquendus est hic / Dauid go more ꝓphe
sup̄bis in hc ũbo ꝯfudant' sup̄bi / ulti' cominat' / et ꝑdicit si se no
correxerint / q' ꝯfudant' in futō ꝯfusione multiplicis opposita, illis
modis viuēdi / quibus iusti viunt ex effectibꝫ mie dei / de quibꝫ
in ꝑxima lectōe dtm̄ est / Nā cum electi acquirunt vitam gratiosam
in pctōꝝ remissione / Sic sup̄bi veniunt ad pctōꝝ inuolucōz / Sedꝫ quo.
in pctōꝝ remissione / de illis ꝑhs / qui sua i'putatōe euanuerunt
Apl̄us ro' ꝓᵒ 4 c. ꝓᵒ / de illis ꝑhs / qui sua iputatōe euanuerunt
in cogitatōibus suis / Tercio ꝯ inde veneriut ad excecatōz / 2ᵉ ad i ꝑpriaz
sc' ad stulticiam / et voluntum intrauerit passionum ignōnie / et crimin
que sunt contra vitam / Itez quod iusti acquirunt vitam in peccatis euasōe liberaz
et expeditam / Ista sup̄bi no solū incidunt in i^a pcta / q̄ sunt culpabilia
/ sed eciam in illa que sunt penalia / eo q̄ paucis exceptis pcti ex sup̄bia
sequencia que sunt pene illius pcti / Ex sup̄bia enim ira orit' / inuidia pcedit
sequencia quedam sunt pene illius pcti / et notū e q' hʼgi' pcta sunt nimis corrosiua et
Deinde et homicidium / Et notū e q̄ hʼgi' pcta sunt nimis corrosiua et
pinitiua / Et ex quo luxuria que est quodam modo delectabilis / ꝑpter
sup̄bis ꝯtitu- in penam / ut iam dtm̄ est / Tercio tūc sequitur de aliis
pctis / Ita quod electi deueniunt ad vitam gloriosam / in qua euadunt ob miserijs
aīe et corporis / ꝑpt' mutatōz quam assequent' ex spiritualitate / Sic sup̄bi ꝑpr-
moriunt' / primo veniunt ad miseriam / et maxime ex hoc q' ex spiritualitate no
veniat eis aliqua mutacio gloriosa / Iux illud apli̅ · 8 · quod resurgemus
sʒ no omnes mutabimur / Sʒ mutabunt' bene mutatōe ꝯfusiua / Scd'a
ex ꝯfusione ad maiorem veniunt ꝯfusionem / Corpa enim ipoꝝ grauiora erunt
quam prius / quia tendent deorsum usqꝫ in ꝓfundum laci / erunt tardiora q̄
no poterunt se moue / nisi de pena in penam / Iux illud Job 24 / Ibunt ab
aquis / que sunt frigidissime / ad calorem nimium / Erunt eciam corpora oppaca
et tenebrosa / sed quadam^o horribili nigredine deformata / Vnde ꝓpha
ꝯqueritur d' eis / Facies ꝯbuste vultus eoꝝ / Erunt eciam licet i mortalia, tn̄
passibilia / no quantum passione / sed iux illud / mors depascet eos / Gra-
uissimas sustinebunt passiones / Ita contra beatorum visionem erunt tetri
sicut formam desperati sciōz delectatōm corpis sup̄bia ascedet ss' / Ita sine
ꝓpha optauit eis ꝯfusionem salutare / et cominatus est eis istam horribi-
lem ꝯfusionem / Subdit causam quia fecerunt · q · d · No solū cogitauerunt vna-
lem ꝯfusionem / Subdit causam quia fecerunt · q · d · No solū cogitauerunt
nimis aduersum me / no solū cominati sʒ michi / sed fecerunt actualiter
sʒ nocumentum intulerunt · q · d · No solū denegauerunt michi i uiti bꝫ
ꝯstituto facere iusticiam / sed etiam fecerunt iniquitatem / Et ibi dicit[?] xxv^o
contra faustum de Qui iniquitas reborum no e ex ignorancia / ut nesciat ma-
lus homo quid velle debeat / ut ut no omne possit quod volut / Sic
enim corporum iniquitas eet excusabilis aliquomodo / sed voluntaria / Ex quo sequit'
eorum iniquitas / cum electorum potuit posse / Tracio est ex quo no pressit
pro · q̄ ipoꝝ iniquitas / cum electorum [illegible] posse / Tracio est ex quo no pressit
ex infirmitate / potentes ḡo erant iniquitate sua / ut i ꝓs no dʒ / Sedo sequit'
q' talis iniquitas nimis erat punienda / ex quo pressit ex sciā / et ex affectu
tandit / et ita ex habundanti malicia / Iux illud ꝓs^mi · ꝓdiit vel ut ex adipe
iniquitas eoꝝ / Cʒ^o sc' Qui hic iniqui sup̄ iustos erunt ex pmissione
dei hic est dicitur ubi supra / Tamen dicat hic ꝓcede ex occulto secundum ordine
et ex iudicijs dei iscrutabilibus / apud quem no est iniquitas / Et describit istis

iniquitatis modi. de iniusto qd non fecerunt pt invectionem / et quod pt invectionem
sit quodammodo surripticie sit / et tolorem hic excusationis / iniuste ergo est
sine iuris ordine / Dicit enim hic Ambrosius hic Ambrosius / forte iuste iniqui-
tatem gerit / si quis legis ipse legem se cupiat vendicare / nec propter vo-
luntatem [illegible] / iniuste etiam ideo est ex habitu malicie quod est iniquitas regina
viciorum / iniuste etiam ideo [illegible] exhibebant inimicicias adversus prophetam dei / tamen ipse cum caritate
licet ergo isti exhibebant inimicicias adversus prophetam dei / tamen ipse cum caritatis
affectu exhibebat / Dicit enim Ambrosius / qui evangelium predicatum est / caritas
etiam hominibus inimicissimis erat deferenda / propheta ergo quasi medicus illos
qui eum leserunt sanare cupiebat / prout iam supra est expositum / Huius in-
deductus [illegible] q° 2a de inimicos deducere ad suspendium non repugnat di-
lectioni inimicorum / Ista q° patet ex hoc / Prima sit quod est deducere ad con-
[illegible] / et ita ad peccati [illegible] et [illegible] adiuvat / Unde Ambrosius tractando
bestiam / et ita ad peccati [illegible] / et [illegible] Rapiet cooperiam dabit illos
capite in [illegible] sicut [illegible] / obsequiis / monitis / salubribus
qui vincat dum demolliunt eius [illegible] carbones ignis congerere super caput
et ordinibus [illegible] cessabit / tales carbones ignis [illegible] caritatis / Et subdit Ambrosius Nonne vi-
maledicti / [illegible] ipsum [illegible] sinceritas caritatis / Et subdit Ambrosius Nonne vi-
ille esse captus qui visa pacientia iusti rubore stetit et confusus / qui
iam ipsum erubescit videre / qui testis est sue confusionis et penitudinis
sine quod odit homines amore dignissimum / sine quod dilexit tamen verbo et lingua
cum a quo se diligi opere et veritate / vel sero expertus est / Sequitur quod elicitur
quod electi in suis actionibus et passionibus sunt agricultura vinum dei / Racio
est [illegible] quia in eius agricultura fructum [illegible] salutis / et gloriam dei / Unde Ambrosius
Ubi supra vitam iusti vocat vineam dei / cui virtus vitis / cui actio palmitis
cui vinum [illegible] iocunditatis / cui lingua torcular confessionis / Et subdit / nichil
vacat in electo dei [illegible] / cogitacio / [illegible] / et quicquid aliud est totum dei agri
cultura / dei edificacio / et vinea domini sabaoth / Et subdit Non semper electus
quibus dat vitam suam [illegible] / quam excolit / et [illegible] ponit / Prima ubi sunt multe
opes multi sunt qui comedunt eos / Sequitur ulterius quod electi cum [illegible]
pacientur vigiles sunt de salute suorum persecutorum / Racio est quia sic custodiunt ne
[illegible] distraherent ab eorum
ipsorum fructus devorarent a vulpeculis / ne eorum opera distraherent ab eorum
ipsorum fortitudo in aliquo violaretur / Unde si irascuntur persecutoribus
[illegible] / ne ipsorum [illegible] / Si autem paciencia tollerent / hoc est ut eos re-
hoc est quia irascuntur eorum [illegible] / Si aut [illegible] adversantes in sua causa
vocarent a malis / Unde Ambrosius ubi supra ultima [illegible] adversantes in sua causa
ita possem [illegible] ut eos [illegible] constituam vel acquiram / Unde electi non invident
salutem [illegible] inimici / Quomodo ut Ambrosius dicit caritas certe semule sue
[illegible] synagoge non invidet delicias suas / [illegible] que diligit a sua parata est
et sic inimice [illegible] / unde et salvator ad synagogam [illegible] / Certe ista est
et sic inimice [illegible] / Completum est de electis / Sed que est istius racio / Nam ergo
ipse salve fieret / Completum est de electis / Sed que est istius racio / Non ergo
iam radix salutis est caritas / sed ramus illius est quibus electus / filius non debet
qui ex radice recipit vitam / Sed invidet radici diffusionem suam / filius non debet
invidere matri / [illegible] quod sumpsit ex ea / quid obest ei si alius sugat matris
ubera / Sequitur filius a consolacione uberum desistere non potest / Unde Ambrosius / Sequitur elicitur
ultimum quod electi alio modo diligunt inimicos quam amicos / Racio est quia amicos dili-
gunt in deo / sed inimicos propter deum / In deo quippe diligitur / sicut in Ambrosius dicitur
ille qui ideo diligit / quia deum diligit / Sed propter deum diligitur ille / qui
ideo diligitur ut deum diligat / Amicus ergo diligitur propter bonum quod habet / Sed
inimicus ideo ut habeat / Unde Ambrosius nullus inimicus a dileccione excipit
[illegible] dumtaxat illum qui ad amorem dei nunquam est redditurus / Prima [illegible]
est odio [illegible] / [illegible] illud nonne qui oderunt te domine oderam / et super ini-
micos tuos tabescebam / perfecto odio oderam illos / inimici facti sunt michi
/ In hoc ergo quod propheta paciens sustinuit illos qui in eum inimicicias exercebant

q° 24

et centum in eo erat tonabat eis benefacere / et eos contemte ad primum testificatur
se fuisse de perfectione evangelica dicit enim ait. diligite inimicos vestros benefa-
cite hiis qui oderunt vos / et benefacite hiis qui oderunt vos / orate pro calum-
niantibus vos et persequentibus vos / unde et subditur ego autem exercebar in
iustificationibus / et consequenter habetur psalmo in eodem psalmo ubi dicitur Etenim sederunt prin-
cipes et adversum me loquebantur servus autem tuus exercebatur in iustificationibus
tuis / Circa quod est advertendum quod ponit Gregorius in x° libro moralium quatuor
genera ad suadendam mansuetudinem quando adversa inferuntur / primum est ut homo
antequam pati incipiat / omnia que timebat que pati potest sibi ante
oculos proponat / Secundo Gregorius est Anima tanto fortius vincentia excipit
quanto se cautius ex providentia armavit / Christo dicitur quod ingens nostrorum vi-
gilans est in imminentia adversorum / Sic enim ut Gregorius dicit animus ante
actionis primordio debet meditari cuncta adversa / ut semper hec cogitans quasi
loricate patientie muniatur / quidquid accesserit providus superet / et quod
quod non accesserit lucrum putet / valde ergo sollicitudo atque prudentia
utilis est / Anima Gregorius dicit / qui despicienter ab adversitate improvidus
quasi ab hoste dormiens invenitur tanto citius necat / quanto quasi non repug-
nantem perforat / Et ideo luce xii beatificatur ille servus / quem cum venerit dominus
invenerit vigilantem / Secundum est ut obprobria sui redemptoris que passus est
mente pertractat sollicita / quia dampnum ea que passus est in memoriam reducuntur
nichil est quod equo animo non tolleraret / Et ideo iste persuasio virtutis mansuetudinis
exercet se in iustificationibus domini que vero exponendi / aliud non sunt nisi pa-
ssiones Christi / per quas deus iustificavit nos in assumpto homine a peccatis nostris
Unde Bernardus xliii sermone super Cantica de perfectu Christi passionum dicit / Ex hiis
michi potius [illegible] salutaris / Ex hiis [illegible] suavis unctio
consolationis prodit / hec me erigit in adversis / deprimit in prosperis / hec inter
leta et tristia vite presentis via regia incedenti tutum prebent / utrobique imminentia
hinc inde mala imminentia propulsant / hec ille / Ex quo patet quod electi dei passionem Christi
passi semper habent ante oculos / et non retro in homines / Ideo ibidem Bernardus ubi
prius quare sic Christi passiones [illegible] non sola esse placabilem sed etiam
imitabilem representavit / Unde Symeon accepit eum in manibus / Maria gestavit
in utero / fovit in gremio / et sponsa eam inter ubera collocavit / Sic enim
[illegible] portaturum et Christum [illegible] odor exigit / et omnis minime perit
unde concludit Bernardus si sic feceris post videntes angustias [illegible] levius
portabis viam / Tertium est ut cum alienos excessus aspicimus / illa que mediati-
bus / eorum alios excessos delicta cogitemus / Anima infirmitas propria dum considerat
apud nos / excusat mala aliena Non gratis gerere eum in mente patet in-
iquitates hominum se in divinis iustificationibus exercet / ut sic persuasio a prius ex-
cessibus potuisset iustificari / Ex quo patet quod reminiscentia propriarum culparum ex-
tinguit in homine sicut aqua ignem furorem et iram in ipsum propriarum iniuriarum
hec est Gregorius in forma ubi supra Anima cum furor insurgente proprie culpe
revocantur ad mentem statim erubescit homo illos peccata non parcere / quibus
vel deo / vel aliis proximis sepe se recolit peccata peccasse / Quarum sic
deductis ponitur hec 3a conclusio Possibile est hominem positum in adversis conservare
virtutem mansuetudinis per intuitum deductiones supradictorum rationum / Maxime
autem confirmatur in ostensione per opus dilectionis inimicorum / Unde Ambrosius
[illegible] est [illegible] in iustificationibus dei / Et videt in lege [illegible]
[illegible] Si bos adversarii ceciderit [illegible] non deserendum existimas sed potius elevandum
Et sic ponit de [illegible] vindicte ubi etiam 2a legem se posset vindicare
et sic posset de aliis [illegible] beneficentie [illegible] inimicos adduci / Ex quo

prodit

9° 3a

est

sequitur quod humilitas in paciencia adversorum facit ad conformitatem mansuetudinis
Dicit enim bernardus xlii sermone super cantica humilis si corripitur mansuete videt
verecunde acquiescit / modeste obtemperat / et humilis confitetur / et dicit quod hec
humilitas caritate non solum formatur / sed eciam inflamatur / Ex isto elicitur
quod duplex est in christo virtus utraque exemplar in nobis / scilicet humilitas et mansue-
tas / Quia in christo humilitas ex mansuetudine processit / in nobis autem sit con-
versa / Inquit enim dominus mathei xi discite a me quia mitis sum et humilis corde
prius dixit mitis / postea humilis / Et hoc tractans bernardus dicit mitis
sum corde id est affectu / humilis sum corde id est voluntate / ita quod omnem
voluntatem exclusit / Non autem sic est de nobis / Nos enim in adversitate
positi invenimus invitate nos esse dignos de decore / inferiori voluntate
contemptum / suppliciis et plagis / Sicque in nobis extorquet humi-
litatem et mansuetudinem discussio veritatis / In christo autem nulla fuit extor-
sio / Et racio quia omnia adversa expertus est / Non quia aliter dignus erat
sed quia ipse sic voluit / oblatus enim est quia voluit / Ex quo sequitur
ultimo quod et si homo experitur discrecione humilitatis et mansuescit / tunc si facit quod est
acquirit sibi humilitatem et mansuetudinem voluntariam / hec est bernardi qui dicit Si apud
te humiliatus es / illa necessaria humilitate / adhibe ac vigilantis voluntate
et fac de necessitate virtutem / ut voluntas tua non tantum sit veritati subdita / sed
eciam devota / Et hoc tunc est semper in divinis iustificacionibus exercere
scilicet bonum pro malo reddere / et in adversitate illata humilitatem ex toto corde
humilitate inventa domino deo devotum esse / Secundum quod pars est subiectum
esse deo / nisi eciam subditus sit omni creature propter deum / quia humilis humili
fervet amore / viget devocione / redolet opinione fructificat est / ymo
perfecta est ut dicitur

Convertantur michi timentes te et qui noverunt testimonia tua
Supra psalmista deplangebat miserias maiorum / hic iam laborat in
ordine pro conversione / et ordo iste effectus est / que prodit ex cordis compassione
Nam supra petebat minorum suos a peccatis relevari / hic iam petit ut
a peccatis relevati convertantur ad opposita peccatorum / Conveniens enim est ut ubi
habundavit iniquitas / superhabundaret et gracia / Nam supra dicebat se in operibus
vite contrite / hic iam optat sibi in eo consorcio societatem ad veniendum
Quia nullius boni possessio iocunda sit esse sine socio ut dicit Ambrosius
Et quod supra terrebat superbos / hic nunc hic invitat timoratos / Secundo
et quod supra cominabatur illis qui iniuste iniquitatem faciebant in eos / hic
supra cominabatur / hic consolatur illos qui noverunt testimonia dei / Vel continuatur sic ut
iam hic contra / Et cum psalmista predixit malorum confusionem futuram
continuat contra / hic petit remedium contra eam / Et notandum quod predicta debet ita
hic iam petit ut motivum sit in conversione fidelium / peccatorum / et iustorum hominum
... tunc quod sit / Unde hic enim quod dicit convertantur / notabilis conversio
et videtur hic nunc quod sit / Sed hic quod dicit timentes te notatur conversio peccatorum / Sed hic quod dicit
in fidelium / sed hic quod dicit
qui noverunt testimonia tua notatur conversio ipsorum iustorum / sicut videtur exponere
... et ... est / quod omnes istos movet deus / tamen alii dicunt sub lege
Ambrosius / Et notum est quod ... vera / Et in oppositum ... est ... sit motivum
conversionis eorum / et per quod ... / Sed infideles movetur ad conversionem per
... deus ... eterna / Et iusti ... meliorem
maculam peccatorum aut ... a bono ad melius solet converti / Et dicitur ista via
assecucionis beatitudinis / ... remedium contra confusionem futuram ... / ... proposito
... cum petit remedium ... tres ... continetur tituli ...
ibi / Fiat cor meum / ...

Cro

ffirmo magis primam sibi exhibitam petit quanti infidelis dicens Conuertentur
2o ipsos peccatores / cum dicit timentes te / 3o ipsos doctos sive instructos
dicens Qui nouerunt testimonia tua / Circa primum punctum questionis aduertendum
quod notat b. thomas 2a 2e q. x. ar.lo primo quod infidelitas duobus modis accipitur
uno modo secundum puram negationem / ut ille infidelis dicatur pro eo quod solum non habet
fidem / et sic infidelitas non habet rationem peccati in illis qui nunquam audierunt
de fide / sed habet magis rationem pene / quia talis ignorantia diuinorum ex peccato primi
parentis est consecuta / Ex quo sequitur quod tales infideles a peccatis dampnacionem accipiunt
Non dicit b. thomas ibidem / Tales infideles dampnantur / non
propter peccatum non habent / sed propter alia peccata / que sine fide remitti non possunt
propter infidelitatis peccatum / Et allegat illud xpi Joh. xv Si non venissem et locutus eis non fuissent
et allegat illud xpi Joh. xv Si non venissem et locutus eis non fuissent
peccatum non haberent / Quod augustinus exponens dicit / Quia loquitur de peccato
propter peccatum quo non crediderunt in xpm / Alio modo infidelitas capitur secundum contrarietatem
illo / quo non crediderunt in xpm / Alio modo infidelis dicitur / quia repugnat auditui fidei
ad fidem / quo modo quis infidelis dicitur / quia contempnit illud ysaie liii Domine quis credidit
vel quia ipsam auditionem fidei contempnit / Et in hoc proprie perficitur ratio infidelitatis / Et ut sic peccatum
dicit auditui nostro / Et in hoc proprie perficitur ratio infidelitatis / Et ut sic infidelitatem
est / et quod maximum peccatorum / quia ut idem dicit in ar.lo tercio / quod infidelitatem
magis homo elongatur a deo / eo quod veram habet de ipso cognitionem / Et ille
notu est quod qui deum non cognoscit / nec in eo ipsum ponit / nec caritatem
habet ad eum / Concludit ergo beatus thomas quod peccatum infidelitatis maius est omnibus
est / que contingunt in peruersitate morum / Sed est aliud ad metam ignoranciam / et
est / que contingunt in peruersitate morum / Sed est aliud ad metam ignoranciam / et
renuncium sive resistenciam ad ea que fidei sunt / Ex quo sequitur quod infidelitas
est peccatum contra ius / dicit enim damascenus in libro iiiio quod peccatum quod licet esse
est peccatum contra ius / dicit enim damascenus in libro iiiio quod peccatum quod licet esse
ergo hoc specialiter declaratur de infidelitate / Non dicit b. thomas / licet fidem habere non
est in humana natura / attamen in humana natura est / ut mens non repugnet
interiori instinctui / vel exteriori predicationi veritatis / Ex quo sequitur ultimum quod peccatum in-
fidelitatis est voluntarium / Racio exposicionis tercie / quia interiorem instinctum non
accipere et exteriorem predicationem contempnere voluntatis est / Unde licet dissen-
tire diuine inspirationi vel eciam predicationi sit actus ipsius intellectus / tamen
intellectus non dissentit veritati nisi a voluntate motus / Est ergo infidelitas
in intellectu sicut in proximo subiecto / sed in voluntate sicut in primo motiuo / Ex quo
sequitur ultimum / quod infidelitas ex superbia habet oriri / Exigit enim ut b. thomas dicit
quod homo est superbus non vult subdere intellectum suum regulis fidei / et sano
intellectui patrum / Cum igitur peccatum hoc dampnabile sit / et ita periculosum / quod salutis
eximit fundamentum / propheta pro conuersione infidelium porrigit oracionem ad deum
dicens / Conuertantur / Unde ecclesiastici v Ne tardes conuerti ad dominum
Ista enim iniquitas solet se nimis diffundere / Non b. thomas ibidem ar.lo iiiio
Ista enim iniquitas solet se nimis diffundere / Non b. thomas ibidem ar.lo iiiio
in plenitudine summi auctoris dicit / Sicut caritas quod summo bono inheret una est
et tamen diuersa habet vicia opposita / per que a summo bono recessus fit
ad bona temporalia / Ita fidei que inheret summe veritati / unaquidem est / tamen
diuersa vicia habet opposita / quia infinitis modis propter infinitatem diuersa
possunt recedi a veritate fidei / Unde diuersi infideles diuersas secuntur summas sectas
que licet separantur / tamen infinite dicuntur / Et ponit b. thomas tres species
infidelitatis / 2am quod tempore possunt fidei resisti / Primo cum resistitur fidei nondum
susceptae / et talis resistencia dicitur infidelitas paganorum / 2o resistitur
fidei iam suscepte / et hoc dupliciter / aut cum resistitur sibi in figura / et sic
est infidelitas iudeorum / aut in ipsa manifestacione / et sic est infidelitas hereticorum
Ex quo sequitur quod infidelitas paganorum grauior fit quam iudeorum et hereticorum

[margin:] suscepte

[added in a later hand at the foot of the page:] Johelis iio Conuertimini ad deum vestrum in toto corde vestro in ieiunio et fletu / volentem enim [illegible]
Quod conuerti oportet eum qui relinquere vitam voluptuosam ad deum ieiunio / vitam gaudiosam / [illegible]
fletu et planctu / vitam dissolutam in scindite corda vestra et non vestimenta vestra

considerando corrupcionem eorum que pertinet ad fidem ... quam pluribus eciam heretici. Excepit tamen erant pagani sicut iudei et iudei in pluribus quam heretici. Excepit tamen b. thomas errorem manicheorum quia isti tam incredibilia plus errant quam gentiles. Ex hys secundo et si fit comparando fit gravior infidelitas gentilium. Attamen comparando infidelem ad fidem, gravior est infidelitas heretica quam iudaica et iudaica quam paganica. Racio quia gravius peccat contra fidem qui fidem renittit quam suscepit quam qui numquam suscepit. Sed heretici qui profitentur fidem Christi, fidem suam dum susceptam corrumpunt; iudei qui eam numquam susceperunt; sed peccant eam corrumpentes in veteri lege, et male interpretantes eam quam susceperunt. Unde eciam eorum infidelitas gravior est quam gentilium, qui numquam fidem eciam ... Gravius eciam peccat qui non implet quod promisit quam ille qui non implet quod numquam promisit. Ex quo infidelitas heretica est pessima. Racio quia simpliciter loquendo infidelitas plus eam fidei resistit et modo quo adversarium magis respondeat plus quam quedam alia. Nam ut ... plus et manifestius et pertinacius. Et quanto magis est prave cum culpe ... in hys pluribus ... fidei fuit magis est prave quam culpe. Hys deductis ... licet gravior istarum infidelitatum ... itaque deductis pono hic primo ... istam conclusionem unam generalem pro ... plura sunt specialia pro ista conclusione. Tamen principalis ... conclusionis patet quia deus ... est ad se ... et quemcumque fuit ... sine eo nichil potest fieri. Et ... Dicitur sine ... et ... deus salutaris noster. Et propheta ... in ipso non ... Converte nos deus ... ad te. Sequitur ... dicit ... nos convertamur ad te. ... infidelitatum ... est ... Voluntati enim eius quis resistit. Nam ... ipsius non est ... voluntas ipsius dei ... obviare et ipsi. Nam sapiencie ipsius non est ... resistet. Secunda racio est omnipotencia virtutis ipsius. Tercia racio est immensitas bonitatis eius quam ... et virtus eius vincit omnia. Et quis est qui posset se abscondere a calore ... effudit super omnia opera sua. Et si deus posset sciret et vellet ... ipsius. Ergo ... unde sequitur et si ... ad experienciam ... querere ... infideles convertere non ... noli altum sapere sed time. Quare est hoc. Est valde altum sapere. Ubi illud ... et illud non trahat, quare illud convertat ... Dicit enim augustinus ... illud trahat et illud non ... errare. Licet enim iudicia ... noli velle diiudicare si non vis errare ... aut quis consiliarius ... et illud non convertat ... Quis enim cognovit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quis prior dedit ei et retribuetur ei. Sunt ergo ut dei sint abyssus multa ... misereri ... Et si deus beneficia communia universaliter effudit ... ex quibus sequitur et si deus beneficia ... omnibus bonis et malis. Et tunc est de specialibus. Nam eum solem suum facit oriri super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Sic eciam doctus suo sapiencie omnibus lucet ... omnibus ... beneficiis suis bonitatis ... omnibus ... non est ... dei defectus in aliquo ... et specialia beneficia dedit. Nec est ... attriccia ... dei quibus ... dignus que sunt quedam non ... bonum panem filiorum dare canibus ad manducandum. Non enim est bonum panem ... porcos. Et enim deus tante sapiencie ... margaritas ... debent ante porcos ... dignos et ... thesauros. ... ... dignos ... sine ... deus ... Et quis ... deputavit gentiles ... postea iudeos ... Nam ... intravit ... et reliquum ... salvus fiet.

Apostoli ... plenitudo gencium intravit ...

... quod ... a via ... nam ... ad vitam eternam ... ad hebreos xi ... sine qua impossibile est deo placere ...

Marginalia (left): stus; Hoc; dignos

Marginalia (right): ... fide ... infidelitas ... peccato ... agit ... vicium ...

.3.p.1

62

heres cum scriptura dicat necessariam esse usque ad finem mundi / licet etiam certi
particulariter contradicant / Sed quare hic / nisi quia vivo hic homines apti sunt
ad hoc / et hic alio non / Et ad hoc vadit causa post omnis / que dicat / quod ipsa
les cause istarum conversionum sunt diverse / Nunc ergo causa est / quod gentiles
sunt conversi / prima causa est devictio doctrinarum gentilium / Unde beatus [illegible]
illud ymber abiit et recessit / flores [illegible] dicit / Quam diu ag-
pestilentes occupaverunt terram / et valuit super eam vinee domini non
fuerunt tempus suum / Nam perversorum loquacitas corda hominum inebri-
abat / sicut pluvia amenissima terram / Nunc quando terram replent
et eam lutuosam efficiunt sterilem et inanem / sed illis decrescentibus
cum iam terra apparuit arida / tunc flores apparuerunt in terra / tunc
advenit tempus conversionis Ex qua parte scilicet quod ab infidelitate gentilium
conversionis tempus erat post resurrectionem Christi / Racio [illegible] quia tunc
Christi caro refloruit / tunc Christus qui est flos campi et lilium convallium
apparuit / non solus / quia et multa corpora sanctorum surrexerunt / qui
velud quidam lucidissimi flores apparuerunt in terra nostra / flores etiam
erant qui primo crediderunt de populo / flores etiam fuerunt / eorum mi-
racula / que instar florum ducebant ad fidem fructus / Tunc enim ci-
illi qui crediderunt induerunt virtute ex alto / surrexerunt homines
qui minas hominum contempserunt / fortes in fide / ferventes caritate / passi
quidem sunt contradictiones / passi sunt gladios et lapides / non tamen cessave-
runt / sed spiritualiter seminaverunt agros / plantaverunt vineas / et fecerunt
fructum nativitatis Ex quo ulterius habetur quod sanctorum passio erat quedam
causa conversionis gentilium / hic videtur esse propheta in psalmo [illegible] / qui dicit Conturba-
verunt nam apostoli in medio gentium existentes per predicationem fidei / et turbate
sunt aque id est contra eos insurrexerunt / ut exponit Augustinus / Conturbati
ipsi / Conturbati sunt motibus id est philosophi et reges / Sed quia sancti in medio
eorum existentes passi sunt / nunc argumentis philosophorum / nunc eorum
gladiis cesserunt / Ideo devicerunt infidelitatem eorum / Et beatus Thomas
libro contra gentiles capitulo vi° dicit hic fuisse mirabilissimum / quod inter persecutorum
tyrannidem apostoli ydiote et simplices / dono spiritus sancti repleti / sapientiam
et facundiam philosophorum et tyrannidem principum devincentes / innumerabiles
turbas hominum ad Christi fidem converterunt / Ex quo habetur quod quamvis habun-
dans doctrina et similis passio sanctorum sufficientes non fuissent infidelitatem
gentilium tollere sine miraculorum operacione / Unde super illo dedit eis potestatem
super demonia / et ut languores curarent / et misit eos predicare regnum dei
dicit glossa [illegible] primo dedit eis potestatem miracula facere / et postea misit
eos predicare / ut mira facerent / qui nova predicarent / ut virtus ostensa
in miraculis / fidem faceret predicationis / Et beatus Thomas ubi supra dicit / Cum sa-
pientia dei veritatem doctrine audit convincentibus argumentis / dum ad confirmandum
ea que naturalem cognicionem excedunt opera visibilia ostendit / que totius na-
ture superant facultatem / scilicet in mirabili curatione languorum / in mortuorum sus-
citatione / et in corporum celestium mirabili mutatione [illegible] / Unde hic Gregorius [illegible]
propheta [illegible] continuavit tempora gentilium ab infidelitate sua
[illegible] devincentur [illegible] doctrinarum / [illegible]
optat venire tempus illud in quo [illegible] expulsa sunt [illegible]
tyrannorum / et potestas tenebrarum / Et hic [illegible] convertit / dicens Conte gla-
dium tuum in vaginam / dicit enim [illegible] tunc erat potestas tenebrarum
[illegible] Petrum qui gladium evaginaverat corripuit

hec erat tuta disciplina exire in vineas et vites purgare gladio spirituali
palmitas purgare ut fructum plus afferrent. Sicut quod et discipuli iudeis
cum iudicii virtute ex alto. Unde aut timoris gladio fuissent coacti ad
negandum, vel gladio perissent et nemini luerarent persistens ex quo in cordibus
hominum erat maxima infidelitas, maximum infidelitatis frigus. Unde
et dominus tempore passionis tacebat et interrogatus a multis non reddit verbum
homo non amicus et non leniens in ore suo redargutiones. Dicebat
si dixero vobis non credetis mihi. Si autem interrogavero non respondebitis
vitis. Sciens quod per laboribus impensis habebat pro hominibus ut fidem nec homi
quibus fructus videt. Sicut multe doctrine erant traditiones phariseorum
primo et de lege moysi dicat dominus. Ideo omnia precepta non bona et iustifi
cationes in quibus non vivent. Quod enim valuit ad iustificationem legalis
observando sabati, que sonabat in requiem, sed non dabat. Sicut circum
cisio, prohibicio esus porcine carnis, et aliorum
operum sacrificiorum iudeicorum. Hec omnia ad legem pervenit finem
auctorum que in lege moysi edocentur. Hec omnia consummatur. Quomodo
debebant repressisse autem infidelitas iudeorum et sacerdotio sacerdocium
quod ultra durescit fuisse, et nova lex veniret loco data debuit eminere
et facta sanctius. Ita iudeorum infidelitatis multa quod requirebant ad quesitionem iudeorum quod
licet erat claritas, petit infidelitatem quesitionem. Ex quo primo sequitur quod
propheta videtur predicere in hoc quod est de relicta oratio eorum. Ratio
quod iudeis nulla est nulla est de relicta cum mutatione receperunt. Et ideo
quia in quibus perdebat sibilus eorum mutatione, voluit mihi pro dest. 2° sequitur quod iudei
dicat apostolus. Si crucifixum Christum voluit, ex quo ex quo de
peccato infidelitatis nullam possit excusationem predicere. Item est ex quo
cessationes fuit amputate. Sicut quod de dominus si non venissem et locutus
eis non fuissent peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent
de peccato suo. Ex quibus sequitur et si in Christi adventu omnia legalia cessare
debuerunt, prima pro pro prout apostolo et ducentibus
sunt, non tamen statim cessare debuerunt. Impleverunt autem ut dicit apostolus
non veni solvere legem sed ad implere. Quod apparendo, quod prohibendo, quod adimplendo
quod exponendo. Quod data est. Circa autem
sequitur 2°, quod lex per moysen data est. Ut et synagoga cum quibus
et multo illud dominus sit lex pro moysen et sepulcra
per Christum facta est. 2° quia prophetarum deducitur sepultura. Sicut Ieronimus. In tempore predicatio
honestate ad suam deducere sepulturam et gloriosa de cessatione legalium. Sicut quo
apostolice facta erat, quod ymo et gloriosa omnia legalia extinguerunt. Sicut ut videtur
sciunt cum requireret predicare omnia legalia valde male multis. Sicut dicit
dicat dominus prava documenta hereticorum producunt sicut et solent cupiditates in certa
fructibus fortiores et tabulae producunt. Ita cum apostoli sequitur in ca
hystoria longe per apostolorum tempora exorta fuisse, hereticam per eorum tempora lo
martires fidem in clara luce, posuerunt et hereticam infidelitatem hereticam
que non ausi fuerunt insurgere contra eam. Est autem infidelitas herese
devicta. Et tamen per predicationem fratrum ecclesie sequitur per autem eorum ecclesie et
devicta penitus predicatione fratrum, non tamen pullulare desinunt
quod iste hereticus ad legem heresis devicte sunt, non ex qualitate talisque
exstitit hereticis qui in sufficiencia victorie. Et qualiter talisque
Hic hic predicat ex insufficiencia victorie, hic est astucia sathane. Hii qui filii dei
lege cum fides sit in tuto reposita, tamen et licet difficile sit
sunt diffidenciae adinventiones faciunt contra eam. Et licet difficile sit
contra stimulum calcitrare, tamen calcitrant contra eum. Ex quo sequitur ultimo quod
fides non est ita in claro posita quod posset magis clarificari. Sicut patet hic
apostolus dicit necesse est hereses esse. Circa de quanto plures hereses
insurgunt, de tanto in eorum confutatione fides sit clarior. Quod et hii quod

Iohannes 1°

in fide probati sunt in ortu heresum manifesti fiunt
qua ardorem quorum ponit . Dyonisius exortas heses . Et b. thomas in toto
fuit cauciores . Ita quod ea que fidei sunt lucidius et clarius describuntur heresum doctores
Ex quo ulterius habetur quod disputaciones contra heres non omnino prohibite sunt
cum insurgunt ad refellendum sunt . Et b. thomas 2a 2e q. x arto 7 [illegible] Ex quo
Si simpliciter ab hereticis impulsati sunt, et sollicitati de fidei corrupcione dicit
necessarium est eis ut de fide disputare, dummodo inveniantur aliqui qui sufficientes
sunt errores confutare ea de re . Per hoc enim simplices in fide roborantur et infi-
delibus tollitur decipiendi facultas . Si autem simplices non sunt sollicitati
periculosum est coram eis disputare de fide . Quia in eorum fides ardet est
firmior quam nunquam diversum audierunt ab eo quod credunt . Propheta ergo at-
tendens ad hoc quod heretici sunt valde impudenti sic quod vix aliquis potest silere
ne sermo eorum qua serpat ut cancer dicit Confitebuntur scilicet a suis erroribus
ad fidei sinceritatem / possunt vere exponere diversimode . Et subdit Confitebuntur in
r[illegible] convertantur ut adhererent michi veritatem docenti . Et hec est cor-
salubris conversio semper qua totus labor debet fieri . Alias autem si con-
verti non possunt ut adhererent veritati tamen convincendi sunt, et confundendi
primo et refellendi, cavendum que figuras purgandi ab errore ut Ru. dicat
ne libitas eorum venire posset in ulteriorem ruinam . Tercium videndum est de
conversione peccatoris de qua litera dicit confitebuntur in timentes te, i. per timorem quem
habent confitebuntur ad te . Unde adverte dicit Augustinus dicit quarto libro de baptismo contra
donatistas . Quod de nullius hominis tempore est desperandum sive in scismate sive in
ecclesia sive foris quia dum dei paciencia eum ad penitenciam adducit . Ex
quo primo habetur quod peccanti non est spes (?) ad dei misericordiam accipiendum . Quia
ut dicit Augustinus deus misericorditer non donat peccatis peccantibus, sed differt
nec ideo in scelere perseverantem a morte liberat, sed ut ut scelere convertatur
et vivat . Ex quo secundo quod si aptus ad deum convertitur deum paratum invenimus
Iuxta illud prophete Convertimini ad me et ego convertar ad vos . Sicut ergo dicit Augustinus
libro 2o de libero arbitrio . Deum mutacionem vite veteris reiciunt licet sentimus
durum esse et laboriosum a caligine tenebrarum cupiditatum retorqueri et ad
tranquillitatem ac serenitatem devenire animi . Sicut in hac difficultate
constituti paratum invenimus divinum auxilium et paratum deum ad percurrendum . Ex quo
3o scilicet quod deus non est differenda conversio peccatorum . Unde Augustinus . Quia deus
sicut illum qui redit facit illuminatum . Sic illum qui fugit tergo persequitur
Quia ergo deus illum qui sibi adversus est punit . et libertate conversum tutum
est statim redire et converti et deum habere per misericordiam et totius consolacionis
quam prius fugiendo sentiret durum iudicem et gravissimum punitorem . Et ad
hoc propheta laborat hic dicens Convertantur qui timent te . Quod licet aliqui exponi
sicut Augustinus cum exponit hoc in persona Christi et ponit literam sic Convertantur
ad me qui timent te . Et quis quis est iste qui hoc dicit . Audet illum ipse
homo audebit hoc dicere nisi ille qui supernus imposuit vocem preceptis suis
preceptis ego sum qui timentium te . Tamen cum servus est preceptis mortalitatis
nostre voluit ut convertamur ad deum ut esse propter dignitatis sue . Ex quo 5o
est ad quem converti debet omnis qui timet deum sicut Augustinus . Ex quo elicitur primo
Quod christus est nostre conversionis causa et finis . Causa quia hoc quod convertimur ipse
efficit, et ipse promeruit . Finis autem quia conversi in ipso quiescere debemus
unde Ru. exponendo illud quod cantatur 7o confirmacionibus petre dicat tanto
in Christo sectatores tanto citius ille protector est ad salvandum . Et subdit fugiat
valdius premat corpus, insidietur dyabolus non cado fundatus cum sim super firmam
petram . Ex quo ulterius 2o scilicet Quod tota conversio convertentis levigat anima lesu x

Et io [illegible] Ubi supra dicit nulla possum maligitate morbi terreri / nulla
difficultate abduci / si medicum venit / tam potest / tamque efficax medica-
menti [illegible] nunc tam ad mortem est quot non a morte faciet
Unde si ipse peccatum grande turbat [illegible] non tamen perturbat / quoniam vul-
nera domini sanabor / vulneratus est enim ipse iniquitates nostras / et
attritus est propter scelera nostra / et subdit quod ex me deest usurpo in
visceribus ihesu / Ex quibus efficitur misericordiam eius [illegible] 3a · Hec
est tota fiducia penitentibus pendet [illegible] redemptus [illegible] dicit / et si
sunt multe miserie mee / et si multorum michi sum conscius delictorum
sunt multe miserie nec dei / multa sunt merita ihesu christi / Ex quibus et ibi sunt superabun-
dantia multe sunt nunc dei / ubi superhabundabant delicta / [illegible] deductis ponitur [illegible] 9a · 2a
dare gratiam ubi superhabundabant delicta / [illegible] ad eum / Aliter cum [illegible]
impossibile est homini peccatis deditum [illegible] vullam habent efficaciam / Tertio autem [illegible]
dicit Convertimini ad me timentes te [illegible] peccatorum [illegible] gratiam infundit [illegible]
est / qua dominus deus dat [illegible] Convertimini ad correctionem meam / et pro-
missionem [illegible] Iuxta illud [illegible] Convertimini ad correctionem meam / et pro-
fecto vobis spiritum meum / post tunc ex quo deus peccatum condonat / benignus enim est
ad miserandum Iohelis 2o / Unde non solum condonat / sed etiam ad convertendum pro-
amore impellit / Iuxta illud zacharie primo Convertimini ad me / et ego convertar ad vos
Ex quibus [illegible] homo ex suis viribus ad deum non possit converti / sicut [illegible] fare [illegible]
suis [illegible] cum homo cadit / et ita debilitatur per collisionem ad surgendum
et est spiritus vadens et non rediens / Sicut cum homo manet in morte
si deus non convertitur ad vivificandum / Iuxta illud psalmi deus tu conversus vivificabis
nos / Sicut homo manet in tenebris suis / si dominus ipsum non illuminaret / Unde [illegible] dominus re-
spexit petrum [illegible] motus suo respectu flevit amare / [illegible] 26 / Sicut homo manet
in ira / si deus non convertitur ad miserandum / Unde 2a machabeorum [illegible] gra-
filius ire / si deus non convertitur [illegible] homo est perfugus / si dominus deus non convertitur
dum in iram conversa est / Sicut [illegible] convertit dominus vultum suum ad te et pacem debit
ad pacem / Et io [illegible] convertit dominus [illegible] converti / [illegible] a conversione
tibi / Ex his [illegible] 2o / Et si homo ad deum valet [illegible] munera et auxilia
cessandum non est / Tertio [illegible] est / [illegible] convertit dominus Iohelis 2o
efficacia sunt / etiam ad totalem conversionem / Aliter cum non [illegible] est / [illegible]
dicit / Convertimini ad me in toto corde vestro [illegible] putacionis advenit / [illegible]
[illegible] tractando illud tempus putacionis advenit / ut putet in se hanc putacione
[illegible] ad vinee [illegible] repululant / et effugata re-
[illegible] Et subdit [illegible] quia et putata repululant / et effugata re-
dierunt / et reaccenduntur extincta / et sopita [illegible] denuo excitantur / Sicut ergo
[illegible] aliquid corrigendum / Ex quo [illegible]
homo invenit si non dissimulavit / [illegible] sufficienter / [illegible] dum vita
viria possunt comprimi et subiugari per conversionem [illegible]
durat [illegible] est [illegible] ubi supra / Et adducit apostolum [illegible]
quod volo hoc ago / sed quod odi illud facio / Si autem quod odi facio / iam non ego
operor illud / sed quod habitat in me peccatum / Ex quo ergo [illegible] per conversionem
[illegible] et [illegible] in se habitare peccatum / [illegible] sententiam
suam que sunt [illegible] et [illegible] in se non invenit
est de aliis / et [illegible] non [illegible] aliquid reprehensibile invenit / statim
[illegible] reprehendat / sed ille qui tam [illegible] et assidua / non solum cedit angelis in
reprehendit / Et talis [illegible] et assidua / non solum cedit angelis in
gaudium / Iuxta illud [illegible] gaudium est angelis super uno peccatore penitentiam agente
te sed etiam omnibus iustis / et [illegible] est 2a [illegible] Convertimini ad me [illegible]
formam cum [illegible] Convertimini michi timentes te / Et exponit michi
ad consolacionem meam michi [illegible] et adiutores mei / Vel Convertimini in
[illegible] Convertimini [illegible] sicut ego [illegible]
in exemplo meo / Et io ambrosius dicit Convertimini [illegible] iam non peccanti / iam non creanti
[illegible] ut ipsi [illegible] Michi ergo iam non peccanti / iam non creanti

i. pfte et plene vitant ut de talibus vitaret. Ad hunc 3° qui sit a via spe[cialiter] mala

Conitant mihi timentes te. i. illi qui iam per ipsos revmitiamunt pctis. Talis cum consortio iustorum ad uberiora proficiunt. Si aut[em] lra sic ponit Convertantur ad me. Ambrosius exponit eam sic Convertantur ad me dei servi hominum i. ad pheticam doctrinam ut attenderent doctrine velud lucerne despitant prudenda committe. Sed lux doctrine apposita mores exuant antiquos delictorum labe detersa vitiam induant disciplinam. Sequitur et qui noverunt testimonia tua. Ubi agendum est de tertio puncto quomodo videlicet de gaspe iustorum. Hij enim sunt qui gaudent ideo quia noverunt testimonia dei. Circa quod advertendum quod Gregorius super illo. Aquam lasso non dedisti Job 22 dicit quod caritas dum servit revocat ad humilitatem. Cum precipit non plus sapere quam oportet sed sapere ad sobrietatem. Et alibi dicit Noli altum sapere sed time. Et item Altiora te ne quesieris. Et item mel invenisti comede quod sufficit ne forte saturatus evomas illud. Mel enim invenire est sancti intellectus dulcedinem degustare. quod tunc sufficienter comeditur cum intelligentia nostra mensuram suam sub moderamine tenet. Ex quo sic cliditur quod scire cupiens ea que non possunt non est audiendus. Ratio quia pro utilioribus et honestioribus salute querendi est insistendum. 2° cliditur quod secreta scientie que non potest capere est repellendus. Ratio Gregorius quia qui plus appetit penetrare quam capit et illud perdit unde proficere potuit. Et quod amplius precipit sapere ad sobrietatem. Quod 2m Quod aliud non est nisi observare quid magis plus prius vel scire oporteat. Ex quo cliditur 3° quod non obstante eo quod omnis scientia est bona attamen ad illam tendendum est que est saluti vicinior hoc est ut dei. Ex quo cum tempus breve est non quilibet qui tenetur cum timore et tremore suam operari salutem ad magis necessaria debet apprehendere. Nunc et propheta non loquitur hic de scientibus quecumque sed tamen de illis qui noverunt testimonia dei. Nam divina testimonia ostendunt homini quid sit deus. Divina testimonia ostendunt et declaravit Quomodo homo habita cognitione sui devenire ad cognitionem dei. Ex quibus Augustinus cliditur quod sine scientia sui et dei salus non potest haberi dicit quod hoc sit viri de hominibus etatem et facultatem cognoscendi. Quod dicit propter parvulos et fatuos. Ratio Cum ex cognitione sui humilitas oritur et timor et ex cognitione dei oritur amor dei. Tenetur ergo homo se cognoscere ut se deo humiliet cum et timeat et deum ut eum diligat. Imprimo inicium salutis in scdo consummatio. Habet 1° Nisi sit deductus per hec finaliter 9° Quamquam per scdo consummacio. Habet 1° Quia dei et deum cognoscere tenentur se ad multa extendere. Ratio est beati Gregorii. Vac tantum illud Si putavi aut robur meum 22 libro moralium qui dicit clara sicut ingenia in divinis muneribus substantiarum ut districta super se gratiam dona percipiant. Et ponit exemplum sicut enim in ornamento auri supponitur et super auri ordo gemarum disponitur. Ita est de claris ingeniis scilicet Cum magis fulgent ingenio ad divina dona appetunt et nichil se exsuperat vobis esse. Ex quo cliditur quod complures in scientia exinde non capitur quam multa perimunt. Ex quo cliditur Non sic sit non ad ea que dei sunt sed ad se ipsos theoretice et vel sortia agistit. Non sic sit non ad ea que est secura lectura in divinis scripturis multa etiam dicit Gregorius ubi supra non est secura lectura in divinis scripturis multa cognoscere sed cognita custodire. Nam cum lex inspirit quod intelligendo debeat cognoscere sed cognita custodire. Debet ergo quilibet scire se non solum ad ea que dei sunt gaudete sed agnoscat debet ergo quilibet scire se ad ea elaboranda se preparare. Ex quo sic ultimo Si multa intelligeret etiam ad ea elaboranda se preparare. Ex quo sic Cum multa tenetur facere hoc est cum his Quod dicit Cui multum datum est multum quetur ab eo. Gregorius ubi supra dicit Quanto intellectus lucis extendit tanto ad explenda opera enixius ligatur. Ex quo quis cliditur Quod sancti maxime debet custodire ne se disspleceant in aliquo opere. Ratio est Gregorius quia ex opere

testimonium dei et nos in via nostra secundum sic in ope re tam non suscipiunt in via. Et ita ut magis accendet. Si inspectum fingit ad hoc ut sit se ad ne ab aliquo offendat. Si homo est solus socialis et inspectus sicut habet regimen ad deum et ad se et quodlibet aliquis homines. Unde exemplum vox oriunt sunt Si omnia sunt et ad se et quelibet alium homines. Non exemplum vox oriunt sunt Si omnia sunt hoc ego teneor scire deo et 2m cum testimonium vinee. Divina lactancius dicit Sic deus omnia subiecit homini subiecit sibi ideo cum deus tamen homines ut serviant ei quod aliud non est nisi bonis operibus conservare. Et hoc t. in his 9 Sex ter deo ad deum homo pertinet deum cognoscere deum et iustificare sed meritis vel his duos non subsistere mortificare libidinem pravitatem non appetere et scire quod magnum et plurium cum homo inter se esse quam videre hoc exemplum sed quod cognoscendum est quod plena dei et sui notio

testimonium de xpo prophetas predicta et i[n] ipso et durga in veritate monstrata

9° 3a

Et ut dicit lactancius In libris suis et primi dicit quod 99 vitatis Si homo talis sic latitur crepuit ut his et multa distinxit ut mala ostendat et bona eligeret Ex quo omnibus bonis appetit p est a ut ita verbum 2m testimonium dei et veritatis est hominum male est omnibus hominibus in scientie dependant ut 2 i pheso inest Si est homo est dil timile tunc a nobis hoc habet ut teneatur veritatem. Si sorulk tunc nostri stinguent ut mere offendet Si inspectu fingit ad hoc ut sit ne ab aliquo offendat testimoniale ad dei inferiora hoc ego teneor homines subiecit et tuerit et hoc est ut multa velle deo plures cum homo

Mansuetude i venim in scenre

dissoluto intelligencia infatuatur. Debet ergo oculos custodire ad illam que debent propter
datam intelligenciam in operibus compensare. Debet se custodire ad custodiam
ne in corpus sua sentine subrepat gloria vana. Debet se custodire ut siquid tellu-
ne in corpus sancta sentine subrepat gloria vana. Debet se custodire ut siquid tollere
invenerit quod statim lacunis insequantur. Ad hoc ut si quid per negligentiam
perdiderunt, ut hic extra conditores per opera bona refundere. Sic enim infra
reformantur. Sic deum compellunt. Sic difficultates superant. Sic congaudent multi-
tudini domorum beneficiorum. Et magnam merentur sunt eo quod reddere debitum
operis ex immunibus prerogati.

Fiat cor meum immaculatum in iustificacionibus tuis ut non confundar. Post peticionem fidelium petit infidelium peccatorum et etiam
et gemitus. Supra propheta orat pro quibus crediderint ut fiat immaculatum cor. Possit hic dici quod
in secundo. Hic iam petit ut in huius orare in maculatum cor possit hic et cum
istorum. Hic iam petit ut in hoc dictum orare in corde meo non ascendat. Vel sic supra
ipse modo cum affectu iniquitatem in corde meo non ascendat. Hic iam petit ut a confusione
comminabatur hominibus malis multiplicem confusionem. Hic iam petit ut a confusione
ipsa posset liber esse. Unde dicit ut non confundar. Vel supra petebat supra
ut iusti convertuntur ad opera qui tenentur per sua consolatione. Hic petit ut in hac
consolatione cor immaculatum fiat. Vel supra petiuit ut electi suo convertantur
exemplo. Hic tamen petit ut contra opera exemplaria cor fiat immaculatum.
Vel ut contra gemitum supra petiuit remedium contra futuram confusionem. Hic
iam petit remedium contra confusionem que est in presenti. Nam tollit puritatem cordis.
Vel supra petebat collacionem boni. Hic petit amocionem mali. Et nota
quod humanum cor divinis iustificacionibus possit
questio per declaratione hic ista. Nota humanum cor divinis iustificacionibus po-
sit ad puritatem reduci. Et videtur quod esse non possit. Sic enim hoc po-
sibile non est propheta hic minime postularet. Unde et alibi optat dicens
Cor mundum crea in me deus. Sed in oppositum videtur esse illud sapientis. Quis
potest dicere mundum est cor meum et immunis sum ab omni peccato. Neque enim infans
unius diei hic posset hic. Respondeo de quolibet dicitur esse iniquitatibus conceptus su-
mus. Et primo Job primo Si dixerimus quod peccatum non habemus nos ipsos seducimus et
veritas in nobis non est. Et quod omnis homo mendax. Et dicitur vera sit. Et primo petit a-
mocionem mali culpe. Secundo oppositum ponit ibi non confundar. Ipse propheta dicitur
motionem mali culpe. Secundo exprimit illud pro quo petit
quod proponit dicens humilem. Unde fiat cor. Tertio determinat quod cordi peteret. Quia immaculatum sed
quia cor meum. Quarto quo fine seu qua intentione peteret hic concludit ut non confundar. Dicitur ergo sic
quo fine seu qua intentione peteret. Hic concludit ut non confundar. Dicitur ergo sic
fiat cor meum. Circa quod advertendum quod cor quantum ad literam recipitur pro illa particula
carnis que latet sub costis. De qua Aristoteles dicit cor est primum vivens et ultimum
moriens. Est enim secundum Augustinum in libro de spiritu et anima in corde vis vitalis
prima et exinde vita et salus toti corpori distribuitur. Nam sanguinem purifi-
catum per venas pulsatiles que vocantur arterie in totum corpus propellit
et sic vitam distribuit. Ex quo primo elicitur quod cor nobilissima est portio
carnis. Et hoc ex duobus, quia in ipso vite initium et diffuso precedit.
Secundo exinde sequitur quod licet cor apostemari non possit in ex quibusdam signis
cognoscitur indisposicio ipsius. Prima per medicos est. Ex quo enim cor quamvis
sit subtilissimum et in eo est fons vite. Ideo statim cito aliquis morbus illud
tangeret vitam que in ipso est suffocaret. Efficitur tamen quandoque indispositum et de-
bile et quasi emortuum ut quando partes apostematibus inficiuntur. Et ut dicit
secundum Augustinum ex motu
pulsus cordis quod debilitas ista cognoscitur. Et hoc secundum Augustinum ex motu
venarum que pulsatiles vocantur. Et notum est quod propheta hic non petit a deo
ut huius cor immaculatum fiat hoc est nulla debilitate nulla distemperantia
nulla menstruatione infectum. Sed cor recipitur hic in alia significacione. Ex quo elicitur
quod cor corporale quodam modo sit nobilius. Et sic de
quod cor corporale quandam habet similitudinem ad cor de quo ad propositum. Et sic de
cetera. Nam cor sic hic duobus modis accipi. Unde archana patris eterni in divinis sit

Nota

menstruacione venenum in corde

Unde aug. in li° de incorporabilitate et incommutabilitate dei dicit / Cor patris archanum
eius intelligit̄ / Ex quo vbum sine inicio genuit / Iux illud ps. mi Eructauit cor
meum vbum bonum / ubi eciam propheta loquit̄ de natiuitate filij dei sub quadam similitudine
/ Quomodo naque ex intimo cordis mei vm oritur / Sic ex archano patris filius
generatur / Est aut̄ hec similitudo in aquo° ex eciam dictis / Nam sicut in
corde est fons vite / et ex ipso in alia vita dirigit̄ / Sic in deo patre vita est
omnis / et ex ipso ad omnia alia vita deriuat̄ / quia ex ipso sunt omnia / Et philosophus
2° celi et mundi dicit cum ab ipso datum est omnibus esse et viuere / hijs quidem clarius
hijs vero obscurius / Sed quod tunc sensum habeat propheticus orando / Dici potest quod petit
non quidem cor .i. ipsum preceptum qui eciam suus est per dicti creacionem / dileccione
et possessione / Iux illud audi Israel deus tuus vnus est / et immaculatum
quo nulla macula sibi potest adesse / Est enim lux eterna purissima et impermixta
/ Et Johannes in canonica dicit quod in deo tenebre non sunt vlle / Licet eciam
deus non indigeat intercessionibus nostris / Sed quomodo petimus ut nomen
dei .i. ipsum vbum sanctificet̄ in nobis / Licet in ipso sanctum sit / Ita eciam
propheta petit ut cor fieret immaculatum et ita sanctificatum / et omnino purificatum
/ Apostolus .i. tenuitatis diuinitatis / eo quod dulce diuicie ut dicit aug. / In corde humano
/ Est ergo cor humanum quedam vis aie / et quam dicitur intellectus
venerant / Iux exposicionem aug. Eciam exponens illud math. 22 diliges deum ex toto corde
tuo / Dicit .i. ex intellectu sine errore / Sed sic non tamen hic / Licet eciam hic peti possit
cum sine puritate dubi
magium cum donum est / sed quibus cor simplex et sine permixtione dubi
tacionum opinionum et estimacionum / Nam tale cor habile est ad intuendum
incendum deum / dicitur enim sapie p° / In simplicitate cordis querite illum
/ Ubi glosa / que non intelligitis nolite reprehendere / quia secreta dei non
sunt humana ratione comprehendi / Cor eciam aut dicitur intencio / quia tunc bo dicitur
ex corde facere / quando quod facit ex intencione / Vnde cum prouerbio dicitur / Intende
opere procede ad regna / Sed nec sic in hoc loco recipit̄ / Licet magnum
quid sit habere intencionem non curuatam / quia 2^m Euangelium / Si oculus intencionis
fuerit simplex / totum corpus lucidum erit / Sed cor accipit̄ hic pro illa vi aie
in qua fiunt cogitaciones / et dicitur vis cogitatiua siue mens / Et hic proprie
vocatur spiritus / Sicut enim in corde carnali numquam motus cessat / Sed
se per pulsum usque ad venas / et ad membra exteriora diffundit. Ita
eciam numquam a cogitacionibus quiescimus / Dicit eciam aug. 2° li° contra Julianum
/ Cor nostrum non est in potestate nostra / et nec cogitaciones sepe ex improuiso
effundunt̄ / sic quod animum et mentem confundunt / Ex quo patet clare quod tale
cor sunt nimia solicitudine custodire debet / Nam sapiens est / quia
ex ipso mors et vita procedit / Valde namque custodiri debet cor / ne sequitur
sensaciones corporales / Raro est / quod cum homo cogitare incipit de hijs que
vidit / vel audiuit / vel tetigit etc. / et acies animi ad ymaginem de
talibus conuertit / dicit aug. xi li° de trinitate / quod sepe homo talibus vel illudat̄
allicit̄ vel terret̄ / et apparet eis ut in medijs talibus actionibus
seu passionibus appareant̄ / Ex quo clarius 2° quod cor a cogitacionibus
peruersis et deo inimicis omnino est separandum / Et patet ro. quia separant a deo
ut dicitur sapie p° / Et ysaias dicit / Auferte malum cogitacionum vestrarum ab oculis
meis ysaie p° / Sic hic quia inducunt ad sensibilia / et iniquas delectaciones
vel eciam passiones / Et ideo aug. dicit li° de spiritu et aia / Et si cor nostrum
penitus non possumus / saltem illud abluatis cogitacionibus et a distraccionibus
purgemus et castigamus / Ve eciam cordi quod abstrahit se / ne videat veritatem / ve illi
illi quod non vult implere ut bene agat / ve illi quod ita confundus est etc.

Ecc° Rabi moyses dicit / si cor quiesceret a motu pro quo instanti et cessaret / homo moriet̄ / et destruct̄ motus eius et virtutes eius / sic per motum celi consistet et per punctum hec mundus periret dominus / sic et cum cor cessat / que sunt in ipso destruunt̄ hic

deut. 6 vi.

excipit velut temptacionum, tempestatum, sedicionum et dissensionum, ad hec que eciam
quasi et [illegible] perturbant. Gregorius 3° pastoralis quia bonum est cum
[illegible] cordis quies. Racio quia tunc cor quiescit sicut a cogitacionibus purgatur ac
distraccionibus est absolutum. In quibus quia nullo modo potest esse, dicit eum Ysaias
cor impii quasi mare fervens quod quiescere non potest. Sed quomodo quies [illegible]
[illegible] cordis, dicitur quia tunc, scilicet cum clauduntur hostia cordis. Et duo sunt, secundum Augustinum in
super psalmo CXLI. Primum est cupiditas terrenorum, 2m timor terrenorum, sicut cum homo
terrena concupiscit aut terrena pertimescit, et utroque modo cor apertum est
dyabolo ingrediatur. Et tunc hec clauduntur [illegible] quies cordi, quia homo non
dolet de eo quod non timet, sicut [illegible] de eo quod non concupiscit. Et cordis affec-
tiones conquiescunt. Et ita docet Augustinus quomodo homo ab hiis que foris sunt
debet intrare cubiculum cordis sui, et interius semper penetrare, et
semper quodammodo custodire, ut ab omnibus absolutus sui cordis desiderium
possit in deum defigere, ubi eum quietem posset invenire. Et hec est ipse
petendus petit namque cor hoc immaculatum, hoc est ut careret cordis pressuris
cordis distraccionibus, ab ista terrena affeccionibus, ut corde quietato possit
et quiescere in divinis iustificacionibus. Et quamquam multa sint per que deus
homines iustificat, tamen ad presens premissis conclusionibus eliciendis tres pono.
iustificaciones divine, que cor liberant a pluri inquietate. Primo namque deus
deus iustificat seu purificat per sue legis meditacionem. Unde Jacobus dicit
illum beatum esse qui perspicit in lege perfecte libertatis. Et in psalmo primo dicitur
beatus et ita iustificatus, Qui in lege domini meditatur die ac nocte. Et
beatus et ita iustificatus. Et appetiat deus cor vestrum in lege sua, et in preceptis
secundum Machabeorum primo dicitur. Ad appetiat deus cor vestrum in lege sua et in preceptis
suis, et sequitur, et pacem et tranquillitatem cordis. Ex quibus sic deducitur
potest hec prima conclusio. Licet intentum sit curis secularibus esse intentum,
tamen liberatur quis ab inquietudine que venit ex inde cogitandum de
diva lege. Conclusio hec tres partes. Prima pars de intentu est curam
hec temporalium, racio est Gregorius libro in moralium cum xij dicit. Qui appetitu
temporalium per mentis pusillanimitatem succumbunt, negligunt eterna interna,
modo periculosum est hec, quia ex inde procedit, quod homines secularibus
intenti sola terrena esse suspirantur. Et inde eveniunt quod tales impli-
citatis istorum displicet simplicitas. Et inde procedit quod tales non videntur
sibi de esse ea que ambiunt hostes honorum sunt, et non solum pravis
accionibus se inserunt, sed eciam rectitudinem istorum ad prava inflectere
nituntur, hec Gregorius. Sequitur parte conclusionis secunda prima pars, quod curis intenti
secularibus sunt occultati a demonibus. Hec est Gregorius libro xiiij moralium
dicit eum tunc quosdam qui videbantur intrinsecus defixi [illegible] ad cu-
ras seculares pertrahit, ipsorum viscera in terram fundit. Sicut in rebus
[illegible] infirmis conculcavit. Nonne conculcatus est ille qui peccato involutus
quomodo ad aliud ducitur, qui in multis lapsibus dyabolo conspicere videtur
etiam dyabolus intollerabilis efficitur, qui ei non resistere ulla virtus est,
cum ibidem dicit Gregorius. Quod avaricia pertrahit ad rapinam, rapina ad falla-
ciam, ut culpa perpetrata eciam ex falsitate defendatur. Secunda pars conclusionis dicit
curia secularis deducit ad inquietudinem mentis, hec pars conclusionis cum apostolo in
prima ad Thimotheum, qui dicit. Qui volunt divites fieri, incidunt in temptaciones
et in laqueum dyaboli, et in desideria nociva, que mergunt eciam in interitum et perdicionem,
dyabolo et in desideria nociva que mergunt eciam in interitum et perdicionem
et Gregorius libro xix moralium deducit quod curas seculi gerere est pondus
et est gravitas per peccatum, que valde deprimit. Et allegat in psalmo Filii
hominum usquequo gravi corde ut quid diligitis vanitatem, et queritis mendacium

iiij

3us deus iustificat

nam in curis talibus / nec est d[omi]num complu[m] / nec e[st] pondus virtutis / nec e[st] continue
pascuntia / eo q[uod] curis distenti vagi sunt / et leviter tollit ista / tunc illa
dependeant / unde de d[ict]is de talibus dicit p[er] p[ro]phetam abijt vagus in via cordis
sui / viam cum vidi et dimisi eam / Ubi Greg[orius] dicit mentem fluctuantem
ne levius pensent / et cordis divagationem relinquendo diiudicat / Sequitur qua
p[ro]pter cogitationes s[cilicet] cordis sui / Sed mens curis implicata pulveribus ad superna non
attollitur / sicut patet ex probatione communi / Anima si deprimitur non erigitur / Unde
Greg[orius] 7° li[bro] moralium tractando illud nunc silens et iam quiescens dicit
homines cum yma occupant cor / funditus liberte est ut a summis cadat
/ Anima nequaquam mens ad superna attollitur / si curarum tumultibus
continue infimis occupatur / Et ut Greg[orius] q[uod] mens sit occupata de deo
nichil potest obtinere / nichil apprehendere / Et sic quasi illis involuti sibiipsis lumine
sue visionis abscondunt / et latentes in profundis curarum / nulla eos
summi amoris aura contingunt / Sunt ergo tales in magno periculo /
a quo deus talibus sit / nec deum cognoscere / neque diligere possunt / Nam ergo
devenient ad salutem / Et ideo propheta petit a talibus liberari / quatenus fiat
cor meum immaculatum / Valde enim occupatio ista cum talibus cor inquinat
/ Anima ut dicit Greg[orius] in me[n]te talium i[n] semetipsis stare non possunt
/ sicut cum aqua nichil cetinus facit / sic in cogitatione hys que amant continue
fiunt cum aqua nichil dat cibi verum amisistis / funditus semetipsos destruunt
/ Et sic in figura talium
et talia continuis cogitationum passionibus insequuntur / Et in figura talium
Esau describitur homo venator et agricola / Dum enim venatores / quia
in exterioribus voluptatibus carnis sequuntur / Sunt agricole describuntur / quia
tanto magis exteriora colunt / quanto magis sua interiora inculta de-
relinquunt / Sic Greg[orius] / Vult ergo propheta ab hijs in volucionibus liber esse / cum
dicat fiat cor meum immaculatum / Nam si enim dicat / Si tu dedisti mihi bonum
intellectum / sicut pie memoristi / sic pie aliud non
/ si me edocuisti / sic tuas misericordias fieret cor meum immaculatum / ita quod propheta
est / insinuat ut per dona tua fieret cor meum immaculatum ita quod propheta
est / insinuat ut dona tua / ut ex se ipso posset / ad cordis puritatem de-
venire / nichil sentit de viribus suis / ut ex se ipso posset / ad cordis puritatem de-
venire / Et ideo petit ut sibi hoc fiet ex munere dei / Et tangit quare
/ Et ideo petit ut sibi hoc fiat per gratiam dei / Et tangit quod
sunt illa per que ad istam possit venire puritatem dicens / in iustificationibus
sunt illa per que ad istam possit venire puritatem dicens / in iustificationibus
tuis / Notat autem per iustificationes mandata legis divine / que non pon-
tuis / Notat autem per iustificationes mandata legis divine / que non po[nun]t
/ ut de hijs dicitur
iustificant / sed etiam vivificant / ps[alm]o 19 hoc fac et vives / Et de hijs dicitur
iustificant / sed etiam vivificant / ps[alm]o 19 hoc fac et vives / Et de hijs dicitur
3° ps[alm]o quia de lege divina cogitando liberatur ab inquietudinibus
3° ps[alm]o q[uod] hoc de lege divina cogitando liberatur ab inquietudinibus
istis / Continet autem lex divina duo precipua precepta / scilicet preceptum de diligendo
deo / et preceptum de diligendo proximo / Cum ergo vult cogitare de precepto
dilectionis divine absque dubio liberatur ab inquietudinibus istis secularis
cure / Et quia prima 3 psalmi [?] / Sic qui vult cogitare de proximi
dilectione / exigitur a talibus involucione / Quod autem hic sit verum / declaratur sic
/ qua
dicit enim Greg[orius] li[bro] x moralium in prima e[pistola] dei dilectio tres distinguitur / qua
dicit enim Greg[orius] li[bro] x moralium ... dei dilectio tota distinguitur / qua
ex toto corde / ex tota anima / et ex tota fortitudine iubetur diligi / Et
ex toto corde / ex tota anima / et ex tota fortitudine iubetur diligi / Et
ex toto corde / ex tota anima / et ex tota fortitudine iubetur diligi / Et
subdit primo deum cum precepit deum diligere non solum narrat ex quo / sed
subdit primo deum cum precepit deum diligere non solum narrat ex quo / sed
etiam informat ex quanto diligi debeat / cum subdit / Ex tota fortitudine
/ Et vero
enim cum perfecte vult deum diligere / sibi de se nichil relinquat / Et vero
est / quod ille qui totam vitam / et totam voluntatem / et totam mentem
est / quod ille est qui
est / quod ille qui totam vitam / et totum robur refert in deum / quod ille est qui
vivam / et totalem animam / et totum robur refert in deum / quod ille est qui
quiescat ab inquietudinibus istorum infectorum / Sic hic idem declaratur
de dilectione proximi / dicit enim ibidem quod proximi dilectio de

deo dicat. Magis qui proximum diligit quod sibi odit ab alio fieri non facit
alteri. Nam qui proximum diligit, que vult ab hominibus sibi fieri, eadem facit
et aliis. Quia per hoc compescitur, tollitur malicia erga proximum et per consequens benignitas pre-
rogatur. Et notum est quod talis homo benignitate repletus et malicia evacuatus
ab omnibus que possent eum inquietare ad proximum est alienus. Ex quibus patet
conclusio secunda quod meditatio frequens et efficax istorum mandatorum deducit
hominem ad plenitudinem virtutum. Hoc est quod glosa ubi supra dicit sic dicit quod lex
christi unita est et multiplex. Unita quia a dilectione incipit, multiplex quia studio per
sollicitudinem ad cuncta virtutum opera se extendit. Et subdit glosa. Cor preceptum
caritatis sollicitata incessanter cogitatur, cor ad in una virtutum ministeria
extenditur. Et per longum passum deducit. Unde glosa. Ex amplificatione de diversis
virtutibus. Sic enim et non aliter per virtutes vires anime a passionibus purificantur
quorum radix et mater est caritas. Hoc ergo petit propheta quod et alii sancti fuerant
assecuti. Inquit enim fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis id est
per tuas iustificationes que sunt mandata caritatis cor meum purificata. Unde
eum sanctos adduxit ad hoc quod preveniunt coniugia ut cor eorum fieret im-
maculatum fiet a luxuria. Unde deduxit eos quod reliquerunt omnia
nisi ut contemplati huius animo quieto possent delectari in deo. Unde de-
duxit eos quod et se ipsos abnegaverunt nisi hic ne cura de se proprie
salute veniret eis in aliquale dispendium. Hec enim omnia operata est in
eis caritas quam spiritus sanctus in cordibus diffudit. Nono ubique pr^a
cio quod deus iustificat seu purificat corda per orationem ita quod oratio ponitur inter
iustificationes dei. Unde Jacobus in v^to de infirmo eius infirmatur
adducat presbyteros qui orent pro eo et oratio salvabit infirmum et si in peccatis est
remittentur ei. Ex quo patet quod vera est de oratione alicuius per quam optinetur
nobis sepe remissio peccatorum. Apostolus quod precipitur orare pro invicem ut
salvemini. Multum enim valet oratio iusti assidua. Sed de hac ad presens non est
tractandum. Sed solum de oratione ... qua unusquisque dum deum orat per se
ipso. Est autem oratio effectus quidam spei ex fide procedens et formata ipse caritate
Est autem oratio ... humilitatem ... fides
... autem fundatur in fide, ... humiliantis se nubes penetrat. Ex isto clare
humiliat. Et ideo sapiens quod oratio humiliantis se nubes penetrat ... cognoscit ...
quod qui vult orare pro se ... est ut notitiam habeat de se ipso ... cognoscit ...
... Gregorius de li. 2° moralium c. xxviii°. Ille vere
precibus humilitati obsequitur ... qui ... est humilis videt qui uerb...
deo exhibet orationem qui semetipsum ... de ... dei provenire agnoscat. Et
sibi virtutes tribuit. Qui bona que agit de ... cogitatores presumptuosas abscondit
Ibidem Gregorius exinde aborante cogitatores ... in compendio theologice veritatis
et quia oratio precedit ex spe. Dicit enim beatus Thomas in compendio theologice veritatis
sicut sacramenta attestantur fidei, ita orationes testimonium perhibent spei. Et ideo oratio
ex spe progreditur. Item est quod volens orare unita habeat quibus mediantibus
... oratio quidquid ... est orationis procedit ... Ex quo
invaret. Et est oratio ... faciens mentes levatur ad deum. Ex quo patet eum
elicitur quod per orationis ... est quedam extensio qua homo cognito deo ab huius inferioribus
se ad deum extendit et oratio est ... spei sequitur. Item ... Augustinus x. non
... cap° xiii de ... ad deum levans ... aliud non est nisi
moralium ca° xiii ... orationis in deum attollere. Unde ... Augustinus oratio
mentis ad deum ... elevatio mentis in deum. Et ... ponit
non est aliud nisi elevatio mentis in deum. Et multa talia habet glosa ponit
non est aliud nisi carere ... in operibus ... ... plene ...
Ideo quod ... est carere errore in operibus ... ... plene ...

... fidei non quo ad efficientiam ... se ... caritati, sed quo ad efficaciam impe-
trandi, quod per fidem homo habet notitiam omnipotencie divine et ... ex quibus oratio impetrat quod petit habet

[margin:] ... de ... oratione ... aliquo ... fraternitas caritatis ... hortatur

elegit / qua ad hec ab eo extrinsecus in operibus oberrat. Secundo quia necesse est non
habere conscientiam de peccato. Nam si mentem que in deum intendit conscientia de reatu
accusat / statim eam inquietat / et sic a basti[?] ne deprimit. Tertio necesse est
ut in nullo hominem reprehendat / Et ita allegat Gregorius illud Iohannis Si
cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus apud deum / Quia quid quod
periculum accipiemus ab eo / Quarto necesse est nullius peccati memoriam retinere
Nam fiduciam precum frangit si mens probitatis intenta / culpe mordetur
memoria hec Gregorius / Et plura alia ponit ibidem / Et quia oratio debet esse caute
servata / Nullus enim exauditur nisi tunc precem orantis / unde illud Iohannis Si in me ma-
seritis in me et verba mea in vobis manserint quodcumque petieritis fiet vobis
Hic quibus verbis tangitur perfectio in oratione requisita / Et nunc tertio altissimorum
In quibus verbis tangitur perfectio theologica / que autem est triplex / que facit religiosam
procedit exclusive tenus virtutibus theologicis / que autem habet facit religiosam
in deo cum manemus / qui fidem spem et caritatem habemus ad
deum / Et per eadem deus manet in nobis / Ex quo elicitur quod volens in
quitate orationis impetrare, oratio desiderii intentione seu intensione
ista quod cor suum ad deum igne caritatis sit accensum / Ideo quia hec est oratio
ex perfectione / unde dicit Gregorius libro xv moralium Cum deus in oratione non quis
dicit animum ab ordine lassatur / Sed cum mens altius ad auctoris sui
speciem anhelat in precibus / divinis desideriis inflammata superius iungitur
ab inferioribus separatur / amore fervoris sui se aperit / ut capiat / et ca-
piendo inflammatur ad superiora / Et cum magno desiderio ad celestia inhiat
miro modo hec ipsum quod accipere quit degustat / hec ille / Ex quibus habetur
quod oratio purificat / non solum a mala operatione / Non solum a mala cogitatione
sed etiam a cogitationibus vanis / et superfluis / Ex quo ita mentem
hominis elevat a terrenis et unit superioribus bonis / Et hoc petebat propheta
dicens fiat cor meum immaculatum. Honorius exponit id est a mala cogitatione
seu a quavis mala cogitatione / Et hec in institutionibus tuis Exponi potest
id est in orationibus puris et devotis / et hec ut non confundar Honorius exponit
et quarumque mala operatione / Nam si cogitatio non precedit de facili in malo
opus erumpit / Ubi ita deductus ponit hoc 2a quod / Quod oratio devota et pure
dicam sit valde purificative / Ista quod patet ex totis precedentibus et probationibus
corporis / Et ratio est / quia oratio non solum purificat interiora anime / sed etiam et exteriora
esse quod si ... esse efficax / oportet ut sit operosa / Dicit enim Gregorius tractando
illud Illi autem lumbi baltheo cuius xviii libro moralium dicit hec sibi inuicem
conveniunt / ut operatio oratione / et operatio oratione fulciatur / Unde illud
super ... non confundar ... in orationibus / quod tunc fit cum hoc petit quod recipit
Cum perseverantia in operibus mandatis tuis / Ubi notatur bonarum operationum divini
tas / quibus solent impleri mandata divina / Ex qua quod elicitur quod talis
ab infimis fit erectus qui suam orationem roborat bonis operationibus
Unde Gregorius ubi supra allegando illud Ieremie Levemus corda et virtutem ad celum
... corda nostra cum manibus ad deum / Corda cum manibus levat
qui orationem suam operibus roborat / Unde cum consurgit in oratione co-
fidentia / quia cum hic operatur et orat / tunc videtur ut accipiat / Ex quo ulterius
elicitur / tunc maxime obtinemus quod petimus / cum illud facimus pro quo oramus
hec est ibidem Gregorius ubi supra in forma / Et ratio est / quia cum facimus illud pro quo
oramus tunc castitatem tenemus / tunc simpliciter sumus / tunc mentem eligimus
consonantiam / Exemplum petimus / non solum precamur / sed etiam et instamus / et
quod optinemus / Ex quo sequitur 3o tertio quod exercitio bonorum operum non credunt
orationis bonum / unde promovet dicit enim Gregorius quod verba nostra adiuvamus si opera

que facimus / Ille ergo fiducialiter orat in ubi[illegible] dominum deum qui fiduciam tenet
in actibus suis / Et de cetera [illegible] li. ix moralium per quos [illegible] honoris opum
ad vite altitudinem excreverit / sibi non est ab orone desistendum / precibus
namque i[n]intendum est / cum recte agimus / ut omne quod iuste vivimus consolabilitate
condiamus / Valde ergo oravimus corda purificant / Et ideo propheta dicit fiat secundum
assiduitatem orandi / Iuxta illud oportet semper orare / et numquam deficere / cor quod est
intimum hominis / per quod arguuntur ypocrite / qui nudant quod foris est / quod
apparet hominibus / vultus cuius plenum sunt sententia et iniquitate ait xxxiii
Reddidit mecum nunc [illegible] / et prepone [illegible] omnia mea [illegible] ad custodiam
deputatum / Iuxta illud proverbiorum iiii omni custodia serva cor tuum / Ubi glossa
[illegible] diligencia cordis mundiciam suam / Secunda ad cuius examen motus esti
mate vite / Et notandum quod non solum cor purificatur per meditationem mandatorum / et
assiduitatem orandi / sed etiam per execucionem operum iustorum / Et ideo dicitur fiat
cor meum immaculatum in iustificationibus tuis / Tercia exponitur in operibus
iusticie / et ita in operibus singulis virtutis / eo quod iusticia [illegible] est omnis virtus
et ita in omnibus operibus virtuosis / aut bonis / Unde ecclesiastici xxxi dicitur
et perquis in omnibus operibus / qui inventus est sine macula
beatus dicitur scilicet in bonis operibus / qui inventus est etiam cordi potest [illegible]
Circa quod notandum quod in operibus bonis facit aliquid / sed non [illegible] ipsa
macula accidit / homo si quis bonum [illegible] / sed de corde impuro / Ex quo fides
fide / Sicut enim creditur bonum / sed quod nullibi est mundicia cordis
illud non purificat / Ex quo sequitur quod [illegible] in illis qui credunt / [illegible]
ex bonis operibus nisi in filiis dei / Johannis primo / Unde augustinus xvi libro de civitate dei
eum datum est posse filios dei fieri / Johannis / exponit de filiis hominum / qui
ex illud posse non est qui faciet bonum / et ex voluntate viri nascuntur / sed
ex sanguinibus / et ex voluntate carnis / et ex deo nati sunt / Secundo si quis faciendo bona opera
non de filiis dei qui ex deo nati sunt / [illegible] cor [illegible] in puro est
[illegible] ea quibus [illegible] / Sicut dicitur scriptura
[illegible] in operibus bonis deo [illegible] / Et Johannis primo dicitur omnia
opera in operibus bonis [illegible] in nobis operatus es domine / Et [illegible] ex hiis bonis
omnia opera tua in nobis operatus est / Ex quo sequitur quod [illegible] boni facimus si cor ex hiis bonis
proprium sua sunt / Ex quo sequitur ut augustinus de xx libro de civitate
mundare volumus deo [illegible] / Secunda ut [illegible] imputantur nobis primo
dei [illegible] / Cum bona vita deo ascribimus / tunc imputantur / Unde namque cor illud est
alias aut non / Secunda compungimus corde procedit / quando [illegible] facere nisi deo auxilio
quod tenet [illegible] / Si sicut illa bona potest quis facere nisi iusto dei iudicio permittantur / 3º si
adiunctur / Si illa mala nisi iusto dei iudicio permittantur / 3º si meliorebus
quis bona faciendo immutat deliberatonem quam habet de melioribus
faciendis / ubi enim est immutatio deliberacionis / ibi est levitas mentis
ibi est mobilitas animi / ibi est instancia / que sunt quedam macule ar[illegible]
dis / Ex quo clarum in bonis meliora debet habere propositum / Si cor ex bonis
operibus debet fieri immaculatum / dicit enim [illegible] omelia in super Ezechielem
bona operantes si meliora que deliberaverunt immutant
bona quidem que inceperant agunt / sed a melioribus succubunt / Sicut
[illegible] bona indicia in operibus stare videntur / sed ante oculos dei ceciderunt
humana indicia in opere stare videntur / Ex qua enim per [illegible]
in deliberatione / quorum bonum minus deo placet / Ex qua enim per [illegible]
in meliori ingstant [illegible] / Ideo [illegible] cogitacionis accusatur
in melior instant ponuntur / Ideo inconstancia cogitacionis accusatur
Et multa alia sunt circa bona opera / que cordis mundiciam inficiunt / Sicut illa
que sunt bona iustificantur mala / sicut si hiis que sunt bona putantur mala / Sicut
si quis uni bono operi tantum / negligit aliud / Item si quis bonum operatur
si quis [illegible] operatur negligenter / Si quis operatur propter vanam gloriam
fraudulenter / Si quis operatur [illegible] ita etiam ex [illegible]

quod cor [illegible] macula et immundum fit / ita etiam [illegible] etc. de [illegible] in sermone de [illegible] sanctis
[illegible] inquit [illegible] corde [illegible] / [illegible] / [illegible] et [illegible]
[illegible] depredatorum / [illegible] extinguere possumus
delictorum / [illegible] in [illegible] mortis [illegible] / [illegible] remedia
[illegible] afflictionis / [illegible] / Sicut enim [illegible]
[illegible] / et [illegible] vanam gloriam [illegible] frequenter et [illegible]
ad deum [illegible] ad [illegible] / [illegible] facere [illegible]
propheta [illegible] in iustificationibus / [illegible] immaculatum iustificat [illegible]

p[er] o[r]d[inem] impetrat g[rati]am / qua formalit[er] iustificat[ur] / p[er] confessionem absolvit[ur] / p[er] afflictione[m] satisfacit / et auget et in glo[ria] donata regeneratione . adiuncta confessione . supra dicte ergo sunt videlicet quod efficit[ur] in maculatus in iustificationib[us]

vel bonam ad mercedem [illegible] retorqueret / Et multa alia sunt / Et ideo propheta petit premuniri a confusione circa bonorum operum exhibitionem dicens: Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis ut non confundar / [illegible] deductis ponitur finalis quo solus caritatis misterio in operibus bonis purificatio efficitur cordis / eo quod caritas dicitur esse / et forma omnium operum bonorum / Et Gregorius li[bro] x moralium dicit Caritas singulis rerum articulis non permutata congruit / et cunctis variantibus / que diversa sunt [illegible] non variata coniungit / Et deducit [illegible] quomodo per sola caritate omnes electi [illegible] sunt in suis operationibus [illegible] / et deo accepti / [illegible] per [illegible] semel sinatus est integer in [illegible] et devotione / [illegible] per [illegible] plebem fecit diligere / et sibi testimonium [illegible] de plebe [illegible] patetur [illegible] quod enim [illegible] dilectus est non audivit / Hec Gregorius / Et idem [illegible] de multis aliis patribus veteris et novi testamenti / [illegible] quia de hoc sequitur [illegible] caritas in omnibus operibus non [illegible] sunt [illegible] / [illegible] in corde relinquet / Et dicit b[eatus] Gregorius [illegible] / Quia omnia [illegible] maculam in corde [illegible] ullam maculam que hic [illegible] possidet velud aliena [illegible] / nisi quod [illegible] permanet [illegible] / Et quia [illegible] / [illegible] caritas [illegible] / [illegible] a [illegible] in opere bono / [illegible] quod congaudet nullo defectu angustiatur in ope bono / [illegible] cum diligit / et [illegible] in aliis [illegible] vitati / Ubi Gregorius [illegible] cum diligit / Et b[eatus] Gregorius ubi supra dicit [illegible] quasi de angusto [illegible] defectus hilarescit [illegible] impetit caritas contra [illegible] occurrit / Et quia [illegible] hostis [illegible] nobis [illegible] instrumentum [illegible] / ut [illegible] de nobis [illegible] confusione obsidet / ideo ipsa [illegible] est / ut [illegible] Ad hanc ergo propheta [illegible] dicit: Fiat cor meum immaculatum / non dicit sit immaculatum / [illegible] cum est homo / ut immaculatus appareat [illegible] de immaculatum / [illegible] Job [illegible] / [illegible] petit [illegible] ut immaculatum fiat / ratio est / quia [illegible] electi sumus ante mundi constitutionem / ut essemus sancti et immaculati in conspectu dei in caritate / Ad Ephesios primo / Et advertendum quod cuiuscumque hominis cor semel maculatum est / non potest sic immaculatum fieri / ut non [illegible] maculam / Et ergo [illegible] frustra peteret / petit ergo / ut [illegible] maculatus est / ut amplius non maculetur / [illegible] est [illegible] immaculatum se custodire ab hoc [illegible] seculo / et [illegible] immaculatum [illegible] in iustificationibus [illegible] / [illegible] immaculatum / ut statim [illegible] in iustificationibus [illegible] / [illegible] ut non confundar [illegible] confusione [illegible] / [illegible] ad [illegible] / [illegible] fructu [illegible] / tunc [illegible] in quibus tunc erubescunt / Et post confusione [illegible] ab electis [illegible] et super quolibet [illegible] debent / Et dicet [illegible] homo qui non posuit deum adiutorem suum [illegible] confusione [illegible] inimicos [illegible] confusione

Defecit in salutare tuum anima mea et in verbum tuum supersperavi.
Defecerunt oculi mei in eloquium tuum dicentes quando consolaberis me.
Quia factus sum sicut uter in pruina iustificationes tuas non sum oblitus.

Iste est xv octonarius [illegible] titulo [illegible] xi [illegible] hebraici alphabeti / et dicitur Caph / Et [illegible] Ambrosius [illegible] [illegible] / et [illegible] Ambrosius [illegible] dicit [illegible]

... non timor, dicendo secundum questionem de peccatu ... quia sine culpa penam ... non potebit ... ordine ... nulla ... adaptat ... ducit ... et ... est qui volunt ...
boni emulatores ...

triplicem. Prima est hec, quod ille curvari dicitur qui agit penitentiam, eo quod ceruicem suam submittit oneribus penitentie. Tertio cum in terra videt incurvari, qui inclinat in eam, ista curvatio dicitur qui dedit se mente et corde ad penitentiam ... Unde ipse dicit subeadem ... in terra. Et quia ... et ... quando dat se ad opera ... si non est humiliatus in corde. Secundum significationem secundam incurvari dicitur qui ... mente et corde humiliat. Unde ... illud ... ut circulo tollitur. Ubi ... non humiliat cor ... in penitentia laborat ... subeadem ... Non ... miserebitur. Ubi ... Domine ... humiliari ... miseratur. Et quia qui ... humilitate in penitentia ... desiderium ... conquerendi ... Tertio in tertia significatione incurvari dicitur qui ingemiscens ... Et allegat ... illud ... gementes ... desiderium ... in ... ut ... absconditus ... in desiderio gemitus ... qui a domino ... non est absconditus ... absconditus. In ista namque parte ... agitur de inclinatione ... ad ... cognitionem ... testificationem ... Et ... gemitus ... desiderii ... Et quia ... octavum ... octavo ... superiori ... de ... tertium in cognitione ... Et ... petebat ... sibi dari ... quia ... non potuit ... a deo ... desiderii ... sed ... allegant ... petendo ... sibi ... intelligentia ... non potuit ... a Christo ... quia ... terra ... ad ... illuminans ... intuitu ... Et ... Versiculi autem iste ... intelligentia ... mundo et ... cor ... elevat ... affectum ... desiderii ...

Et non ... hec. ... defectus carnalium et affectuum mundanorum requiritur ad ... questionem ... in primo ... defectus carnalium ... salutare ... carnalibus ... et ... desiderat ... a ... debent ... eloquia dei ... deficiunt ab affectionibus ... desiderium ... Non ... ad tantas altitudines ... ut ... aqua ... primo ... ... in his ... valde pauca ... et non ... visibile ... raro ... parvos admittit ad talia ... Et ... hec ... satisfaciendo ... cor ... in ... Et quia ... affectat ... facere ... in ... parte ... Et ... ad ... sunt ... desiderium ... ibi ... desiderium ... salutare ... confidentia ... Et ... quia ... desiderium ... et ... quia ... defectus ...

... est amor ... desiderium ... spiritualis ... et amor ... desiderii ... affligentes ... eloquia ... desiderium ad ... secundo ad ... desiderium ... salutaris ... et fiducia ... desiderium ... confortant et confirmant ... desiderium ... et fiducia ... desiderium ... qui ... desiderium ... desiderio ... deficit

Ingressus commendatur de [illegible] quo quilibet robustus [illegible] appetit eo ardentius salutari defectione lassatur. Et certa sit quanto plus audiens [illegible] elevatur tanto amplius [illegible] exterior sensus [illegible] et [illegible] ab actu suo cessat et impeditur sicut patet in raptu ubi anima quodammodo deficit nam ita cessat ab actu exteriori absorpta in contemplatione [illegible] et delectatione [illegible] in dubio [illegible] deficere est [illegible] tanto studio [illegible] et illud cui ille adheret illud [illegible] in [illegible] fame [illegible] quadam defectione [illegible] et [illegible]

[left margin: timet ne illud possit amittere / attollat [illegible] una defectus [illegible] ubi sit adhereat summo bono xpo salutari suo [illegible] quod [illegible] defectio anime [illegible] quando [illegible] fragilitatis [illegible] operatur [illegible]]

litera hic est intelligenda. Et ponit defectum duplicem scilicet laudabilem sive optabilem et alium vituperabilem. Sicut namque fit. Cum ista duo proficere et deficere sint inter se contraria tamen modo [illegible] proficere dicimus in bono et deficere in malo. Unde non addit ut non subintret in quo proficiat et deficiatur. Unde addit potest et proficere esse in malo. Et allegat apostolum [illegible] nomina [illegible] multum [illegible] proficiunt ad impietatem. Et de quibusdam ait proficiunt in peius. Ita etiam defectus a bono in malum utique malus est de quo non dicitur in litera. Defecit anima mea non quod se a bono defecisse aut decidisse de bono quod defectum loquitur sicut in c a malo in bonum. Unde et alibi dicit Concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Et in [illegible] non dicit defecit in salutari anima sic et defectus in bono notatur. Sed dicit defecit in salutare anima. Proponit pro alium suam a malis omnibus defecisse et se elevasse in hoc quod sibi salutare est.

Secundo pro [illegible] quod volenti in deum tendere necesse est ab hiis que sunt noxia deficere. Non gratis cum divina lege omnis concupiscentia malorum sit prohibita dicente apostolo: Concupiscentiam nesciebam esse peccatum nisi lex diceret non concupisces. Sed ergo hec omnia que prohibita sunt despecta abiecit et ab eis defecit quia voluit animam suam attollere ad divina et ad celestia circa [illegible] concupiscens id est cum salutare dei non concupisca[m] securitatem quam amaissem concupiscens. Non alienae uxoris decorem non opulentiam [illegible] non secularium intendamus glorie non fallaces [illegible] studiis occupemur non proximi [illegible] cupiamus nec fixe [illegible] terrene voluptatis inferiora dimergi. Et quis quoque sequitur quod impuritates desideriorum impediunt cognitionem divinorum. Hoc est quod ait: Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. In hoc illos qui sunt impuri corde a divinorum secretorum cognitione [illegible] ad [illegible] qui mundi sunt videre [illegible] qui non sunt mundi non videre. Sicut [illegible] in opposito. Et [illegible] in sermone super [illegible] de quibusdam evangelium communi corde predicantibus per impuritatem id non sunt unde cognoscant veritatem. Unde [illegible] deducit [illegible] cognitionem veritatis puritas cordis. Et allegat illud: vanum est vobis ante lucem surgere. Sic hic audiens [illegible] inquam aspirit ad cognitionem veritatis qui non est [illegible] cordis. Et hic [illegible] quod multa [illegible] peccata in corde veritatis cognitionem [illegible] Veritas namque est [illegible] de quo scriptum est [illegible] in ipsis peccatis [illegible] iustitia autem ambulabat. Et iustitia et iudicium [illegible] sedis tue. [illegible] namque ut [illegible] et ignis divini amoris [illegible] est impuritatis ut [illegible] ut [illegible] quodammodo rubiginem cordis et ut purificatum moveat et promoveat ad iustitiam [illegible] omnis [illegible] Et ad iudicium [illegible] non tam inter bonum et malum sed ad discernendum inter vias dei que sunt potiores ad investigationem veritatis. Et [illegible] ponit quod via [illegible] Ista via veritatis. Ista via pacis ista via [illegible] que sunt [illegible] deducunt in [illegible] tot cognitionem divinorum. Et [illegible] quod animam ab hiis inferioribus oportet elevatam si vult venire ad cognitionem desideratam. Et [illegible] quod illa qui sunt demersi in ista inferiora [illegible] sunt [illegible] et a [illegible] superiore [illegible] Et subdit attollat ergo se una anima ut adhereat salutari dei quod est Christus dominus noster. Ipse salus ipse veritas ipse [illegible] sapientia. Cum namque deficit sibi et adheret illi dimittit quod suum est et accipit quod est eius. Et de hoc defectu dicit litera defecit in salutari anima mea. Sed dicit [illegible] bonus est defectus iste [illegible] tam defectus bonum non quod adepti sed audisse et vehementissime concupiti. Unde ponit [illegible] quod iste [illegible] defecit in illam [illegible] hic non videtur [illegible] quod in [illegible] tota cupite [illegible] et [illegible] vehementer expetimus nisi eius [illegible] affectu longa expectatione lassamur. Illud autem [illegible] desiderabile si non contingit desideranti deficit in illud. [illegible] absentia concupiti anime efficit defectionem. Tanto namque longius est id quod desideratur tanto magis deficit qui desiderat. Et quo dicitur [illegible] deficere non est aliud nisi totis viribus in illud migrare quod quis diligit quia illud cogitat illi adheret de illo quod [illegible] accepit diligenter loquitur in illud quandam anime defectionem transfundit. Hac ergo similitudine anima nostra in deum tendens que est salutare patitur defectionem. De qua dicit defecit [illegible] quod [illegible] dicitur: Domine [illegible] in [illegible] docuisti me et [illegible] fecisti cum sermo tuus veniebat in mansionem tuam [illegible] degustatis. Anima mea deficit in illa [illegible] et [illegible] [illegible] que comedunt me adhuc

[right margin: defec[illegible]]

esurient. Anima ergo mea scilicet tendens desiderio et affectu in salutare tuo. hoc est exponi-
tur. Augustinus exponit in Christum. Et dicit sic. Bonum deficit in salutare anima mea
sed genus quam illius cogitationis et ... quam petro in candore ... genus
vos est genus electum regale sacerdotium. genus enim illud accessit. ... ab ori-
gine mundi usque ad finem seculi desiderant ... ... proprio ... ... in ...
adventum deficiebant in desiderio ... Ad propositum istius ... justus simeon
acceperat ... responsum non se morte gustaturum nisi videret christum domini. Ecce quo te-
dium desiderabat quo in desiderio estuabat. quo in expectacione longa deficiebat.
Augustinus dicit circa litteram ... desiderium fuit in isto sene. tale credendum est in omnibus
sanctis superioris temporis fuisse. Secundo ... ... cum christus erat in mundo. non
defecerunt homines ardentes suo desiderio. puta discipuli et alii qui ipso domino ad-
hesserunt tempore peregrinacionis. Omnia cum sua dimiserunt. seipsos abnegabant. audi-
entes verba sua. intendentes in miracula sua. ... ad excellenciam opi-
nionis sanctitatis. Et ut Augustinus dicit super illo ... ... ire sufficerent
tanto desiderio ei adheserunt. quod non potuerunt sustinere absenciam eius. Et
tempore sue infancie evangelium ... ... maria et ioseph pene defe-
cerant non potentes ferre absenciam eius. Inquit ei ergo fili quid fe-
cisti nobis. Ecce ergo ego et pater tuus dolentes querebamus te. Tercio sunt
Christum ... ipsum iam ad patris dexteram sedentem in ... desiderio ...
sunt. Unde Augustinus ... multi reges et prophete voluerunt vide-
re que vos videtis. sic sanctorum desiderium nec nunc quiescit in christi ... ...
... usque ad finem seculi. Donec veniat desideratus cunctis gentibus. Et
... ... exposito istius ... que dicit deficit in salutari tuo anima
mea. hec est ... exprimit devocionem ... amoris magnitudinem. et premium expecta-
cionem tendens et estuans in salutare tuum id est in aperta visione ... quo
ascendit in celum. et mundum reliquit sic veniens. veniet et salvabit nos
... ... ad iudicium ... in desiderio iustorum. Anima ut apostolus
dicit tunc reddetur corona iusticie quam in illo die reddet iustus iudex omnibus
qui diligunt manifestacionem eius. Immo apostolus dicit quod omnis creatura
ingemiscit et parturit usque adhuc expectans redempcionem corporis expectans refor-
macionem et plenitudinem. Elucet ... ... est ... desiderium in electis
... dilectionis quam habent ... manifestacionem adventus eius. hec est Augustinus
circa litteram in forma. De quo et scriptura et fides ... totalis re-
paracio et plena retribucio electorum ... adveniet in eius secundo adventu. Ideo
illud ... desiderant. Unde apostolus dicit cum christus apparuerit vita nostra. tunc et nos
apparebimus cum illo in gloria. Tunc veniet ... ... Anima et reformabit
corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Ex quibus habetur quod
... ... in desiderio ... patrum christum precedencium et sibi assistencium et
ipsum sequencium. precedentes eum in expectacione fatigabantur. sic iam deum est
christo assistentes in presencia eius delectabantur. Non enim poterant filii lugere aut
ieiunare quamdiu sponsus erat cum eis. Nunc autem sancti gemunt ... ...
... et prorogacione ... Et tunc hec est Augustinus in forma ... ...
circa litteram. Sicut dicit ... ... partem habuerunt sanctos qui
desiderabant incarnacionem adventum. ... ... ascendit in celos ... sunt
sancti qui desiderant manifestacionem eius ad vivos et mortuos iudican-
dos. Neque hoc desiderium ... ... usque ad finem
nisi ... ... erat ...
... litteram ... exponit de ipso ... ... nulla ponit ...
... Tercio ... desiderium adherere deo ... deficiat a se ipso ...
... que dicit anima mea tendens desiderio in salutare hec est in ipsum deum
qui non ... salutare ... ... nostra ... deficit si a se ipsa. Et Ambrosius
dicit circa litteram anima adherens deo deficit ab eo ... et fit illud ... non est
... adheret deo unus spiritus est cum eo. Ex quo elucet ... abundans de-
... ... amoris glutinio copulatur. dicit enim ... anima
... illud ... illud desiderat ... illud ... ... illum ...
... ... sibi appetit et ... Et isto maiori desiderio ...

vt suo salutari adhereat tanto magis deficit. Ita anima. Ex quo elicitur quod in hac copulacione quanto magis lassatur affectus tanto amplius amor excrescit in ipsa anima intimus. Racio autem huius. Anima tunc vis amoris ex ubi desiderio ignescit. Et de quanto plus caro deficit amplius cupidius alitur et augetur. Et allegat autem illud Sitivit in te anima mea quam multipliciter tibi caro mea. Quanto ex defectu carnis in anima succedit scilicet amor. Et quamlibet eciam ulterius per deficiens hec et si ouidem minime fragilitatis separatur tamen augmentum virtutis. Hec est autem circa litteram in forcium pro probacione adducit illud psalmi Adhesit post te anima mea, me suscepit dextera tua. Et nunc et dicit dextera animam adherentem suscipit quod sibi de suo impertit virtute. Et eius aliud facit quam sancti adheret sensus aquam appetit extingere et extra affectum reficere. Sic eciam inebriari sua virtute ut dicat vivo ego iam non ego vivit autem in me Christus. Potest ergo eciam maius esse per defectu quod aliud non est nisi elevatio mentis ad delectandum in deo et adeptio virtutis ad operandum pro eo. Ex quo subditur illa. Et in verbum tuum supersperavi. Spes et et operibus alitur. Et spes ut Augustinus dicit sancta ut per pacienciam expectetur quod promittitur et quod a credentibus non videtur. Et dicit glosa. Et in verbum tuum supersperavi hec dubitacio de hoc quod dixit defecit in salutare tuum anima mea subiunxit. Et in verbum tuum, id est in filium tuum in quo est deficit anima mea supersperavi tanto plus sperans quanto plus deficio ex mero quia desiderium paruulus gaudinit duus operacione cordis, corde audiunt auribus tua immo et tanto magis deficio quanto magis spero quia et ipsa spes est cum defectus. Spes enim que differtur affligit animam proverbiorum xiii. Et autem exponit dicit et supersperavi in verbum quod predicatum est esse veteris. Ut est intelligi de verbo celesti quod angelis annunciabat adventum et quod declarabatur in gloria eius prima quam celebrabant credidit spem ex cuius credulitate concepit vel intelligitur de verbo promissionis. In verbum ergo tuum id est in promissa tua supersperavi id est valde speravi promissum est namque quod qui querit invenit et pulsanti aperietur. Querere autem aliud non est nisi desiderare et pulsare est in fervore desiderii habere instanciam. Dicit et Hugo libro iii de archa Noe. Hoc est ad deum tendere per desiderium querere per agnicionem invenire sicut eciam posset dici quod pulsare et per amorem introire in potencias domini et per amoris fervorem. Consequenter sequitur versiculus. Et continuatur et in versiculis precedentibus actum est de adhesione boni per desiderium amoris et fervorem hic iam agitur de cognicione eiusdem boni quod est quasi vivum verbum hic cum propheta describit interiorem desiderium. Et primo ponit desiderii vehemenciam. Secundo sic vehementie motiuam cum dicit Quando consolaberis me. Dicit ergo litteraliter defecerunt oculi mei. Circa quod aduertendum quod hic oculi non carnales adlittera que in singulis instrumento videndi res et comprehendendi. Et racio quia illorum oculorum nulla est proporcio ad videndum illud eloquium unde procedit omnis consolacio. Et si namque exteriores oculi conservant ad investigacionem multorum de eloquiis divinis ut notum est. Attamen non est quando inquisitor. Eorum intellectus illius eloquii cognicio. Et ergo non plus compatitur de hoc dicit. Sed autem dicit quod est alius oculus quibus ante quam dicitur mens carnis. Et mente eum anima intuetur. Et notum est quod oculus hic quo ad res divinas cecus est. Reuera namque mente carnis et infectus illa que sunt divina videre non potest. Et ex isto sequitur quod absque oculo oportet deficere qui vult cognoscere divina. Racio. Quia inter carnalia et res divinas nulla est convencio. Quemadmodum apostolus. Que convencio lucis ad tenebras. Unde illi qui carnalia sapiebant dicentes se esse sapientes stulti facti sunt Romanorum i. Mens namque carnalis eque est maliciola eque est desideriis multiplicibus ex distracta eque est elata et superba. Quo posito in eam intrat divina sapiencia quia in maliuola non nec in multis membris potest habitare sub. dito peccatis. Ex quo ultimus elicitur quod volenti divina aspicere necesse est deo aspiciere oculo vigilare. Et autem adducit pro isto eum probacionem paulus apostolus quod primo prius oportet esse deum videre nisi tunc cum carnales oculos amisit. Et tunc derectus ad mentem de se percepit [illegible] paulus ad dominum domine quid me vis facere. Et autem iam videbat Christum iam cum fatebatur dominum iam expectabat eius imperium. Et autem circa litteram eciam ponit duos oculos interiores anime unum misticum et aliud morale misticum est oculus fidei [illegible] morale deputat operacioni. Et dicit quod oculus fidei agnitor et quia eo [illegible] deferunt oculi corporis eo quod non erat herba in scriptura.

Defecerunt oculi mei etc. Hic dicit desiderium boni fortius et singularis ad quod afficitur. Primus pro hoc est bonum gaudere [illegible] aliud delectaciones aut est bonum proprium et sui, quod quelibet afficit spiritus. Quod [illegible] boni desiderium [illegible] corporis hec delectacionem proprium in se fortius et in deo sui quo vivo beatificantur similiter et obstinate [illegible] istud [illegible] in [illegible] est beatitudo increata et ultra [illegible] quam quibus potest [illegible] sine in via sine in patria propria aut est beatitudo increata [illegible] promissa beatitudo eam in hoc [illegible] non est [illegible] conparacio in beati [illegible] increate [illegible] desiderio in tam [illegible] hic dicit desiderium [illegible] ad [illegible] desiderio [illegible] quid speraret secundo quid quereret quo dicitur quando consolaberis me. Dicit ergo defecerunt quod [illegible] verbum tuum in promissionem firmam in scripturis [illegible] ultra [illegible] anime blanditur ita cum dicit consolabor vos

Et quantum ad literam [illegible] dicit quod eloquium [illegible] conparabilite oculi intellectus mentis intellectus quo videtur deus. Sed quod est [illegible] videt deum [illegible] per misticam et moralia id est duos oculos dicit hic circa [illegible] duo sunt oculi circa [illegible] misticum et moralem [illegible] infra probatur.

Defecerunt oculi mei. Per longam expectacionem et devocionis ardore, virtute defecerunt oculi mei, virtute valencius [illegible] melius tunc [illegible] penetrare non [illegible] ad intima. Item defecerunt id est nimia effudite [illegible] nimia luce [illegible]

vide divina videntur. Et moral[iter] dulcior est cum mores etc. ca. q[ue] sunt fidei forma
Et dicit ipse glo[ssa] paulus in unsi cap[itulo] p[er]fectio/ quod p[er] cognicionem & per fidem dedit se
ad orandum sonide et de se dicebat orabo sp[irit]u/ orabo et mente/ De illi qui intio
res sunt cogniti et affectu quibus etiam ipse dicebant videtis/ Anima huius que
per revelationem cognoverunt magis erant affecti/ Ex quibus elicitur quod ad divina
eloquia cognitu et affectu devenit intrinsecum in animi hominis/ [illegible]
sumpsit lumen semper crastinus dicit Si sermo divinus qui consistat ad pietatem ad vir
tutem et ad iubet optimos affectuose auditum/ sequitur quod ille qui audit intell
ille et in ea et iterans dei salutare audivimus si aut audiat cum interesse
desideriosum/ iam pus & duo/ tum illud creavit desiderium & cum eius/ operans ser
mone/ cotidie audire/ ex quo sentit primum per sermone festinatum intrare
Si aut contra hoc questia in peti recordatione convertitur in fortibus & dus/ dicens
sortiri eius/ Igitur audiunt pectus & nunc q[ue] nuncquam intelligebat pueri est sermo suus
locutus vehementer/ Cum autem hac compunctione plena consilio adeum totis co-
nactus/ statuens custodire tunc inglacia inisle suc/ positum se gaudescas
in eius amore Scias prim cum divini puterum esse/ Septima nam est depo/ q[uod]
deq[ue] ut ignis comunicans est Consistit cum feliciter/ et facit conardescere stramen
q[uo]d est/ Ex quibus elicitur q[uod] in magnimo fuit ope et labore/ qui stoldum de-
tenet vitatis cognoscendo/ Hic & dubitem circa lectum in forma et puritate
ipius adducat ex q[uo] q[ui] magdalenam audiente verbi dei perfectum ac[c]ithe
tunstrigantur et ratio/ Ex quia cognicio vitatis deducit ad iustitiam/ ad te-
perancia/ ad fortitudinem/ ad prudentiam/ et etiam ad sapientiam/ Et dubitus dicit
hic quod vitatis cognita facit homines fortiores in timore dei ut timeat
nichil timent nisi peccatum/ et tenuerunt eius pace tranquillitatisque serai
Exemplis se deduxit hic paulus 2a glo[ssa]/ Exemplis volens divina cognoscere
ex vissis ad summus de secum vigilans et sollicitus ex devotis pro plura de
gelsius ponit ita exempla et [illegible] de illud/ que vivi adducentium
consolatum/ Tal[is] cum vult advenienti optat et asservi omnibus occupabilis
domesticis dilectis dicit ipsa cum quanto secularibus/ fore/ sive vellibus
servituti iam sed asparatum quodlibet erudiens oculorum interior
visus ad suum desectorem/ pervigil custos in verbo dei intendebat obtutum Non
ergo eum rebus secularibus hominum occupacio. Non aqua in corde
elliciatur ex vigore/ sed omnibus abstersis intenso et amor illac debet servi
ut eloquium divinum possit intelligi/ hic glo[ssa] exponit vno oculo in
sit intellectus ex quo forza potest vnus oculus interiore esse ex imp[er]fect
tus hic dicitur pluralis oculi/ facile vero ut hic ad hoc qui tenet
et voluntas ut volud est cognitia/ Attamen hic non videt glo[ssa] inde
et ideo inde/ quod licet remittere/ tamen duobus modis videt/ dicit eum
virgo hoc de dicere de divina lumine quod deus est racionem et amore videt
et ut sic detinde/ racio videt deum per mistica/ sed amor per mora
lia Et beatus dicit/ quod omnibus istorum oculorum sine altero non multum
proficit/ ex se et invicem adiuvat multum potest/ Quid aut quoniam
[illegible] oculos deus/ de quo sponsus loquitur in canticis de vulnerasti cor
meum in vno oculorum tuorum/ Ut in unione omnibus et amore conformitate
mitate [illegible] duo vivendi/ sicut ego desiderium suo et infirmitatem sed
muniti fortitudine desidero detrunt a gaudio temporali/ tendens
dependens et cupitate sollicitant in eloquium tuum que non perfecte pe-
netrare altitudinem eloquiorum/ tamen dicit in operibus laboratum sum
sed tamen adhuc tendo desiderio et amore/ Si enim dimiclat ipsa
tendendo ita subditur dicentes/ sed oculi isti quod consolaberis me di-
cendo eo hac diligenti inquisitione/ veni et consolato anime/ vel vere que est
divinitas et cum illi et q[ui] raciones et volunte quoniam cognoscere vi-
debis meditatur die ac nocte/ meditacio eius ut beatus dicit in tractatu de
qualibus operibus/ quasi effodiendo thesaurum de terra quem intelligatur
esse ad esse optime scio potest adornatum mittit/ que exigendo ad deum

qui rectius p[otes]t loqui de deo

9a 2a

in intelligencia suavitate invenit. Ex quo sequitur primo quod inquisicio veritatis opus est arduissimum quia multa requirit quamvis aliter perveniat. Secundo sequitur quod opus hoc multiplici utilitate non caret, sed cum est labor multus est fructus, unde cum labor gloriosus est fructus, alias totum est inane et ociosum. Tercio sequitur quod adepta intelligencia accedit homini delectacio non modica. Unde dicit Ber-nardus: Lumen spiritus sancti quod de pro(?) inde advenit homini mentis latitudo et lumine in-fuso illuminatur intellectus ad noticiam misteriorum et ad cognitionem scripturarum.

Sequitur de secundo tercia. Quia factus sum sicut uter in pruina. Secunda quia pruina supponit actum et de desiderio cordis et de affectuali tendencia, ut ad cognoscendum corpus vel ad cognoscendum deum, vel ad cognoscendum veritatem divinam. Hic ponuntur causae seu describuntur disposiciones quam habere debent hii qui tendunt ad talia. Et dicitur litera haec primo eius dicit: hinc se disponi cum corpus suis, factus sum sicut uter in pruina. Vel secundum requiro tullium consolacionem, non cum aliquam aliam habeo, quia factus sum. Et exponitur primo sic: quod uter et pruina designant hic factus sum sicut uter, id est sicut res vilis et mortalis, et nulli bo-no idoneus. Sicut pellis quae corruptis viribus abiicitur. Ex quo habetur quod affectuosa humilitas requiritur pro dispone homini. Unde et Iob dicebat: consumptis pellibus mea carnibus adhesit os meum. Ubi secundo exponit uti-litatem. Et est sum in pruina glossa id est inter malos, qui non servant caritatem sed algescunt et frigescunt infidelitate, et valde difficile est homini se con-servare inter malos. Ex quo elicitur quod inter reprehensibiles in medio malorum dispositus est homo ad perpetuum gaudium. Unde et secunda ponitur dominum esse scriptum quae non est aliud nisi stare commissum inter malos. Unde contibus in medio gentium, deus spalco infundebat consolacionem. Alio exponitur iungendo uter et pruina. Ita quod propheta comparat se utri centi in pruina. Iustus namque qui in dilata divina continet sicut uter vinum, per sicut uter exponitur ad aerem ut ad pruinam. Cum enim vt nouus est et ad aerem exponitur, tunc aeris burstos consolidatur, et eius pori constringunt et claudunt, fitque abilis ad liquorem continendos. Sed quando uter inve-teratus est et induratus ita quod non est contexibilis, neque flexibilis ad capiendum liquorem, tunc convenit ad pruinam exponitur seu rore, quia tunc mollificatur. Et ubi proposita ponitur et tria caucio. Cum libet volens ad aptus esse ad divina, dicit tempore peccati et tribulacionibus expositum debet esse, et gratiam in se ipso continere. Ista caucio est leve, licet ponatur sub quadam parabola. Unde prima pro caucione, quod uter induratus ad pruinam exponitur ut mollificetur, et sic aptus esset liquorem continere. Sic homo peccatis invectatus, oportet ut consuetudinem veterem mitiget, ut cor indu-ratum mollificetur, ut sic per lamenta penitentiae et alia opera posset esse aptum ad capienda divina. Unde dicitur vo. dicit: Nemo mittit novum vinum in utres veteres. Quia sum fluvius donec vetustate infecte non capiunt novae gratiae sacramenta. Comparat ergo se propheta utri exposito ad pru-inam, ad duplicem est sensum. Primum ut pruina significet quandam ge-licidium. Unde cum uter ad gelu expositus non sentit frigus, nec est sibi contrarium nec nocuum. Sic propheta erat caritate et peccatis mortuus quod frigus peccati sentire non potuit. Mortificabat enim corpus, ut illius frigoris asperitatem non sentiret. Secundo pruina sicut rorem. Quo ergo ros durum induratum mollificat, sic et gratia et admoniciones cor peccatoris mollificant. Et ideo dicitur: dum hic non resistit caro menti, sed se in-flectat imperiis ut sic mollior fiet, et hinc inde frigore illo care-bat. Ex quo sequitur quod dicitur hominem temperatum esse, qui divina dona valet suscipere, sicut quia nec nimio fervore liquidus dicitur esse resolutus nec nimio rigore frigoris induratus, sed tali enim medio virtus consistit, quia et vos estis temperatus. Unde apostolus dicens: Curam carnis ne feceritis in desideriis. Et aliud addidit parabola prosequendo unum. Secunda pro caucione dicit quod dicitur tribulacionibus expositus esse potest, quia homo adversitas

hystoria dicitur vetustate peccati infectam non capiunt nouae gratiae et magnum fervorem fidei et caritatis apti sunt percipiendo et lenit in durece et vetere consuetudine mollificatur

32 ps

ps 3a

et tribulationibus oppositis sic solidatur sic roboratur, sic et confirmatur in bono ut non sentiat aliqua peccati maculam. Sic nec uter fri-
gitur frigore. Vnde Ambrosius dicit montani petro romanus do-
ut repleti suavitate letitie tardius corporea infirmitate [illegible] cum in-
tegro [illegible] super infusam nobis gratiam divinorum misteriorum retinaminus
[illegible] [illegible] securius non est patientibus tarde tribulationibus. Et ideo Iob
in dicitur. Cum timet pruina id est tribulationem primam in presenti irruet super
eum nix id est gravior tribulatio in futuro quia despicit presentes tribulationes fre-
quentibus comminatur. Secunda pars collationis manifesta est quoniam gratia
gratia aliorum donorum est fundamentum. Propheta ergo factus est sicut uter in pru-
ina. Quia per gratiam dei omnem calorem corporeum et omnem ardorem
concupiscentie carnalis restrinxit ita ut bene posset retinere aquas aliarum gratiarum.
Non sic sicut ille cisterne dissipate que aquas non possunt continere.
Et ideo quoniam patet quod valde est esse dispositus, quia non vult non oblivi-
sci iustificationes dei. Et ergo Ambrosius dicit uter cuius notat [illegible]
et amans. Non est sale iniquitatis resolutus. Non est nimio ardore
ardoris calore aliquatur. Non effluat. Non est rugiosus. Non vete-
restat situ teneritudinis, ne vinum novum utres veteres frangat. Et
sequitur iustificationes tuas non sum oblitus. Homo enim divinis repletus
in corde tenet dei iustificationes per continuam memoriam. Iob. Iustificationem meam quam cepi non deseram.
iustificationem meam quam cepi non deseram.
[illegible] dicit quia diu debet differri adventus eius ad generale iudicium. Cum fiet id est quando veniet ille qui iudicabit

Quot sunt dies servi tui, quando facies de persequentibus me
iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex
tua. Omnia mandata tua veritas, inique persecuti sunt me adiuva me.

Et continuatur sic primo supremus descripta est dispositio prophete in racionali
concupiscibili. Hic iam describitur in irascibili. Vel sic supremus
descripta est magnitudo desiderii ad assecutionem boni. Hic descri-
bitur eius ad evasionem mali. Vel sic supremus propheta ad divina
elevavit suum affectum, hic vero contra anxietatibus describit suum
tedium. Et movetur questio ista propter dilationem retributionis in priore
persecutionis ad interius divino sint decem inde ut vitas questionis
de hiis appareat versibus. Nam in primo versu innuit persecutio immi-
nens in facto. In 2o auditur persecutio in verbo. Et in tercio propheta post-
ea confessionem veritatis divinorum mandatorum petit sibi dari ad vincendas
illas adversitates adiutorium. Et utique non petit nisi tunc scivisset
a veritate divina adiuvari ergo quia veritas. Sed in oppositum est quod ad-
versitas que in facto infertur non tamen vincitur veritate sicut sapi-
entia vel patientia. Vnde supra illud. Esto in patientia vestra possidebitis
animas vestras. Et quidem dicit circa primum versum descendat persecutionis
sue in primo versu. In 2o declarat persecutionis qualitatem in 3o petit a divina
veritate relevamen. Primus versus sic dicitur. Homo magis tangitur amore tempus
tedii. Quot sunt dies servi tui. Id est tedio afficior et multiplex amoris. Et dolet id
tedium prolongari. Quot sunt dies. 2o exprimit voluntatem suam in hoc
quod vellet dilationem iniuste iudicii accelerari. Quando facies. Et est
ut ponit exemplum sufficienter describitur dispositio nostra in his sicut re-
quirit deus id est longa expectatio liberationis a miseria. Ergo longa
adversitatis sustinentiam. Dicit ergo quot sunt dies. Et non loquitur
de diebus primis sex quibus deus operatus est et septima die requievit
ab omni opere suo. Quia in quo nondum erat homo creatus et non
erat dei servus. Dies illi non poterant dici sui. Sed loquitur propheta de illis
diebus in quibus homines primum inimice immortalitatis fuerant passi. Dicit
enim Gregorius moralium li. xxiio. licet homo primus sit conditus ut

sed in corde teneo
legitimas meas
in ore salubria
predicatorum et laudes
in manu operationes
persequentes fratres
dei. Vnde quia vellet
dicere destitutionem et de-
fectum quia in gloriae
legitimationes non
habent finem id est patitur
vita ideo quoque
sic dicit quod illa de-
fectu debeo tol-
lerare. Ideo
quos tempore optimum
per miseriam
autem
accipiam pacem
remuneratorum
quia dicitur in [illegible]
iusti sicut expectati
licet in se sint
pauci. [illegible]
dies peregrinationis
mee cxxx anni
pauci et mali

vt per angustias temporis tendere posset cuius uita si non euolui / que cursus homo amisit per peccatum. Ex quo sequitur / quod diuus est cursus dierum post casum et ante. Quia post casum dies currunt et decurrunt. Vnde ad se festinat tempora / optat namque homo viuere et optat ne finiatur sua uita / et tamen per angustias uite quottidie tendit ad finem vite / [illegible] propheta in hoc versu ad statum illum tacitus aspexisse et ingemuisse humane dampna decursus vite. Dies quasi sit dies sunt quod ad non tot fuissent si [illegible] homo non peccasset. Quia dies illi non haberent finem / sed tunc erant. Nec solum in hoc est diuersa / sed etiam in hoc quia post peccatum / neque dei mandata / neque opera bona / neque aliquid intelligendo / neque apud deum dei custodire possumus / nisi tunc mutabilitate vite quasi quibusdam fluctibus impellamur / et temptationibus et per [illegible] fatigemur. Et tamen quasi omnia in parte incussa tenere potuissemus si in primo homo non peccassemus. Ex quo sequitur quod dies post aduentum christi diuersi sunt ad illos qui erant ante aduentum / sed quidam gaudent / quia preterierunt / sed hoc diuersum / quia illi qui erant ante aduentum doluerunt de eorum abreuiatione / isti autem qui christum sequuntur / doluerunt de eorum prorogatione. Vt enim gregorius super illo dies mei velociores fuerunt cursore / fugierunt et non viderunt bonum / Iob ix. Sancti dies suos esse breues ingemiscunt. Quia usque ad videndam redemptoris lucem minime tendunt / sic cum elapsi sunt / quod ad presentiam redemptoris peruenire nequiuerunt / sed isti post christum ingemiscunt / quod per prolongationem dierum eius visio beatifica differtur / unde propheta sicut dicebat / heu quod incolatus meus prolongatus est / et appetendo ad finem [illegible]. Et quot sunt dies [illegible]. Ex quibus sequitur illius prolongatione dierum ingemiscunt qualiter optabat / dies tamen vite feliciores sunt diebus eorum. Et facta prima / quia finis dierum illorum erat aduentus christi in carne in humilitate et in seruitute multa / sed finis istorum dierum est aduentus christi ad iudicium / qui erit in potestate et maiestate. Et notandum quod hic est non bene illo / eo quod est finis eius / eo cum veniet christus in mundum ut pateret omnibus ad que erat missus / veniet ad iudicium [illegible] quia preces [illegible] solo christo orare et [illegible] autem / nos autem ipsius pietia [illegible] quia dominus dicebat discipulis / xl laborauerunt et vos in labores eorum introistis. Thiis ita deductis ponitur hec prima conclusio. Et ultimo iudicio imminente / omnium malorum persecutorum nequicia habebit finem / hanc declarauit ista littera dicens. Et quot sunt dies serui tui / quando facies [illegible] stabit uita ista in qua tot persecutiones patimur / et quando iudicium facies de persequentibus me / in quo totaliter eorum nequicia punietur. Et augustinus [illegible] hunc exponit de ecclesia dicens / cum sit corpus christi de diebus suis / qui futuri sunt in hoc seculo interrogat dicens. Et quot sunt dies serui tui / quod dicendum durabit ista fidelium congregatio que corpus christi mysticum. Et nequis putaret aliquod tempus in hoc seculo futurum / quo ecclesia non esset in terris / adiunxit et de iudicio et tunc de [illegible] facies de persequentibus me iudicium / ostendens ipsam ecclesiam in terris mansuram usque ad tempus illud. Ex quo primo sequitur / quod ecclesia militans utroque claudatur termino / quia inicium habet / et ergo habebit finem / vnde augustinus super illo sepe expugnauerunt me / quod ecclesia in terra ab abel iusto cepit originem. Et [illegible] abiectus cepit sic / quod peccata nulla habent interruptionem. Certum est quod adam erat prior iusto / et in eo incipiebat / sed eo cadente in culpam desecit. Aduenientem autem iudicio cessabit militia. Quia et tunc ut apostolus ait / omni prelato cessabit. Ex quibus ultimo sequitur quod ecclesia ante finem mundi nunquam esse desinet. Hoc est augustinus ubi supra [illegible]. Ad ecclesia. In solo abel et expugnata est a fratre / nunquam desinit / ideo / quia in solo enoch remansit / quo translato ab iniquis nunquam cessauit / non / quia in domo noe erat. Et dicunt ecclesiam ab enoch deuenisse ad abraham / deinde in loth / deinde in prophetis / sed / et tunc multos sanctorum pertulit iniquos quousque deuentum est ad tempora christi / a quibus recepit augmentum. Et tunc mala contra ecclesiam ceperunt crebrescere. Ceperunt eam expugnare / sepe inquit ecclesia / expugnauerunt me a iuuentute mea. Sed [illegible] ideo ecclesia non peruenit ad senectutem / quia non cessarunt expugnare et volebant eam deleuisse / certe non / suscipiam cum consolatione ecclesia dicit. Etenim non potuerunt mi.

Sequitur sequitur, quia persecutores ~~talis~~ non enim cessabunt nisi tunc cum in iudicio
finali punientur. Igitur est quod in evangelio dicitur: Oportet enim ut scandala veniant. Et apostolus
dicit: Oportet et hereses esse. Et exodus annuntiat bonis malos mixtos esse. Non sit
ut iniquitas insultetur iusticie, sed ut resistet et oppugnet iniusticiam. Unde
in persona malorum ~~contra~~ ~~bonos~~ qui continue ~~malos~~ impugnant
Augustinus allegat illud: Manducemus et bibamus, cras enim moriemur. Sed certe non
comprehenderunt sermones mali bonos mores. Sicut qui in mixto se sunt longe
a se distendunt. Ecclesia namque plangant iniquitates malorum et fabricat supra
dorsum iustorum adinvicem peccatores. Sed quod dicit propheta: Dixit iustus: contra cervices
eorum facto et iudicio exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum
et mittent eos in caminum ignis. Et adhuc autem vindicta approximat propheta dicit: Cet
sunt dies finem tuum quando fiet de persecutoribus meis iudicium. Et in apocalypsi clamabatur vox
martirum dicentium: Usquequo non vindicas sanguinem nostrum. Dicitur illis ut sustineant
eos paucis, donec fratrum numerus impleatur. Sed inquit propheta: Merito propheta
ista redarguitur sicut apostoli, et propterea loquuntur de iudicio complendo. Sibi
queri fecerunt et fuerunt redarguti. Dixit enim eis: Non est vestrum nosse tempora
vel momenta que pater posuit in sua potestate. Et unde dicunt ad hoc ardenter quod
propheta in hoc versiculo habet questionem apostolorum propheta fuisse questiones et vox
talium eorum interrogationem fuisse completa. Potest autem versiculus hic in persona cuiuslibet
fidelis exponi triplici dictione: primo admiratione, secundo optatione, et tertio secundum quod
electus quilibet post persecucionem clamore et tedioso corde. Ambrosius in prima exponit
persequitur. Sic enim exponit: Quot sunt dies anni tui, quasi dicat: quantum est spacium
vite humane, quasi dicat minimus breve. Est enim ut alios quedam vapor ad
modicum parens. Dies hominis velut umbra et cito preterierunt. Dies hominis
velocius cursore preterierunt. Surge quod dicens dicit: Ita brevis etatis nostre spa-
tio parvus, ita artatis temporibus abiungimur invidet. Continue enim multi
laquei persecutionum extenduntur quod nullus laqueos electis post persecucionem in singularitate
tate cursu huius seculi. Admiratur ergo propheta de hac humani invidia
sed tempore admirationis propter illa iniquitate. Per nullam tamen consilium est cum temporis
et iusticie cum iniquitate. Et iterum qui persecuntur adiungam secunda propter verba predicta
quando si quid facies de persequentibus me iudicium quia enim dicuntur quoniam potuit insultare comprimere
et agrediunt nos. Unde enim modo affligere vivunt, desiderat non diu stabit et
periet eorum tirannis. Propheta ergo ouid ... vindicte eorum eque vita
hanc non annorum tempus longi sunt sed dierum et statum subducit. Secundum hoc
quod si de finem tuum quando de tempore hec quod persecutores ingerunt cito transibit et ve-
niet eis iudicium et vindicta perpetua. Alios autem persecutoribus levem ista
optatione dicit sicut propheta: Non solum morabis tempus quo tuum vobulo ... dicit
Quot sunt dies ... cum huius vite curriculum sibi fuisset plenum virtutibus
... dixit: Dicendo ergo quot sunt dies ... optat ut esset multi ... accu-
mulationem meritorum quia placuit sibi diu vivere ut posset cumulum augmentum
ad manus premium devenisse. Unde in persona malorum dicitur: Vix secundum non
dimidiabit dies suos. Propheta hoc loquitur de primo et secundum multis si-
perat venire divinum iudicium. Sed quando facies de persequentibus me iudicium ecclesie exponit
cum facies iudicium de persequentibus et non de persecutoribus de me, quasi dicat: Cum remu-
nerabis innocentiam meam fidem meritis provehes in diem coronabis
quam tunc persecutores impii et indigni e ... premiis iudicetur. Tertio
sic hoc exponitur sicut ex persona cuiuslibet iusti qui persecutoribus
pluries deditum lassatus et fatigatus quasi tedio vite dicit: Quot sunt
dies servi tui, quasi dicat: breves sunt spacia. Et ideo non differas diuturni
gratiam dare servo tuo. Sed fac de persequentibus me iudicium. Ita quod petit devictis
suis sibi iudicium fieri in vita presenti, hoc est ut dum sathanas conterat
sub pedibus eius ut triumphans eorum astucias eludat ut sit se ... in sanc-
titatis castitatis iusticie et continentie et demonum suis artibus eorum cum-
valeret ... Nullum enim dubium est quod inter labores esse in vita presenti.

quod vellet de hoc esse
ita mirandum de hoc
quod petit non
si longo tempore posset
non durare tali quod
mihi esse diu
victum

~~a~~ bonos

vel celeritatem

I. de de-
... et
... eis

Aug9 dr demonu est valut suggestionem ung[e] / nich est illius ro ssentir / Nam quociens resistimus dyabolo spramus / angelos letificamus / deu honamus / precz deg hortat[ur] nos vt pugnemus / adiuuat vt vicamus / certantes spectat / deficientes s[ub]leuat vincentes coronat h[ec] i[lle]. Et gl[os]a d[icit] q[uod] dn[u]s s[ecun]d[u]m in h[oc] seculo restatur s[e] i nobis s[ecundu]m locu//

subeunt iudiciu[m] Inquit eni[m] intas, ecium no credit p[ro]pa iudicatu[m] e[st] iudicium aut d[icit] Lucas qd dus x[ps] dedit servis suis, et p[ro]mit scripta dub[ie] p[ot]estatem calcandi super spes et scorpiones / Et sic amen v[ir]tute nimmel [illegible] sic enit p[ro]tanto dici iudiciu[m] ipoz / Tercia q[uia] cor[um] tormentu[m] / q[uo]d eis iuste inflict[a] Cu[m] aut dm[onium] dixit demones Et venisti ante tempus torquere nos / Vbi / secu[n]do p[ro]p[ter] p[re]senciam salvatoris, tormentum q[uia] demonu[m] / imo sola resistencia demonu[m] quia eis sancti resistunt q[uia] cor[um] tormentum / quia eis resiste / et eos repelle / est eis illudere sic est cum eos cum s[an]c[t]a phare Jacobi iiij[o] resistite dyabolo et fugiet a vob[is] / hoc ergo iudiciu[m] p[ro]pheta petit ut demonu[m] ei[us] locu[m] [illegible] vendicaut in homine ut subiciatur homi / et non homo sibi / Sequitur de q[ua]lone sa declar[acio] xxi[ii] dscit / qui declarat p[er]secucionum qualitatem / Et q[ui]nnatim sicut superius descripta q[uia] p[er]secuto, licet iam descr[i]bit[ur] modus p[er]secucionis Et q[ui]ntus in d[i]cti p[er]s[ecu]cione q[uia] s[e]cu[n]do sermo audiuntur p[er]secucio in verbis / Tercio in factis ubi inimici p[er]secuti sunt me / Et simo declarat p[er]secucionum iniudicari loquiorum in vanitate loquentium / Scd[o] ondit soliditate diuine legis / Ter[cio] nos ut lex tua / Dicit ergo narrauerunt m[ih]i [scilicet] in tuis iustificacionibus perceuti / narrauerunt s[unt] valde varia et diuersa / iam sicut que quedam sunt p[ro]babiliora / verisi[milia] / iam medacia que quedam sunt iocosa et delectabilia / iam adulatoria / que mores corrumpunt / Corrumpunt enim bonos mores colloquia praua / aliqua scilicet uiro iusto ac[ri]ter audienda / que tamen dum placent de facili fiunt nociua / Sicut in uiritate obumbrauerunt vel vitate inbolunt / vel a vitate seducunt / Ex quo sequitur q[uo]d narraciones apocriffe audiende non sunt / hoc q[uia] illorum librorum qui computant[ur] inter apocrifa / audiende non sunt / Racio prima Augustinus xv li[br]o de Ciuitate dei / quia talia compilata sunt ab hominibus qui erant homines iid / non gra / Cum homines erant tara / Et ita de ista a spiritu sancto prophetia illud Non pmanebit spiritus meus in homine / quia caro est / Sca racio q[uia] quam ponit ibidem / Prima in apocrif / Et si inueniatur aliqua vitas / tamen p[ro]pter multa falsa que in eis inserunt illorum que vera sunt nulla q[uia] auctoritas canonica / Tercia racio ibidem ponitur / Prima talium librorum origo occulta, non clarauit patribus antiquis / ex quibus usque ad nos auctoritas verarum scripturarum deuenit / Et notat Augustinus occultam originem / scilicet scripture reuelacionis / Quos ergo libros patres antiquitam qui cognouerunt auctores eorum a spiritu sancto fuisse approbauerunt / qui sunt habendi / pro libris Canonicis / Et concedimus ex prima parte sunt doctrinales / Secundam libri dicuntur apocrifi prima ea que in eis sunt resistunt vitati / Secundam ideo / quia eorum ignorantur autores / licet etiam puram contineant vitatem / Secundam ideo / q[uia] de eorum dubitatur vitate / sicut sunt libri de ortu et infancia virginis beate / liber de ortu et infancia Salvatoris / liber de assumpcione virginis / licet enim que ibi scribuntur licet asserantur vera esse, et tamen eciam falsa esse / Unde salua fide / et sine periculo anime et legi possunt / et credi ab hiis / qui credunt de eis / licet omnia fiere potuisse / Ex quibus sequitur q[uo]d dicta huiusmodi nullam habent certitudinem / Et Jo[hannes] Vincencius ibidem dicit / licet libris talibus non liceat dare certitudinem possunt tamen legi / Et eciam illa que in eis sunt credi / que non sunt contra catholicam vitatem / Ex quo habetur vltimus q[uo]d libri tales licet legi possunt / tamen habenda est magna circumspectio / Unde dicitur ibidem Non aliter a quoque catholico libri apocrifi legendi sunt / nisi in mente ingiter seruando illud quod dicit apostolus / Omnia probate / quod bonum est tenete / Ab omni specie mala abstinete vos / Unde Jeronimus contra vigilantium dicit / Apostolus nos ac studiis est multos libros legere / vt ex pluribus diuersos carpam flores / non tam omnia probaturus q[uam] que bona sunt electurus / Notandum vltimus q[uo]d libri hystoriarum non solum qui continentur in Canone biblie sed et qui circa huius libros versantur / non sunt inter apocrifa computandi / Prima vt innuitur dicitur in principio secundi hystoriae / hystorie valent ad assercionem dignitatis fidei nostre

q[ui]a vellet d[e] affectu a[d] illa q[ue] sunt c[ontra] virtutem [illegible] detestarsi et[iam]

Item ad morum instructionem. Item ad conservandam caritatis devotionem. Item ad intellectum divinarum scripturarum declarationem. Item ad mistica eorum expositionem. Unde beatus Augustinus in aliquibus libris de Civitate dei sic hystoriis et gestis hominum docet veram fidem, ecclesie militantis et triumphantis, quibus ecclesias ibidem vocat civitates. Ex quo habetur quod hystorie ecclesiastice non sunt ut inique fabulaciones computande. Nam ut dicit ibidem in eius in quibus invenitur veritatis volumine et sonus, et multimoda edificatio. Unde in talibus historiis antiquorum simplicitas quasi quodam lacte nutriebatur. Hystorie namque historie describunt nascentis ecclesie infanciam in apostolis, et eius etatem provectam in martiribus, et in aliis sanctorum paciencia sequentibus, et eius consumatam victoriam. Nam reddita pace ecclesie per Constantinum, heretici provocabant ecclesiam ad bella. Et probatum est quod quamvis bella non vicerunt, hec nec heretici potuerunt evincere. Ex quibus consequenter elicitur quod hystorie conscripte de bellis non sunt inique fabulaciones. Tercio ut ibidem dicit Vincencius primo libro v capitulo de bellis autem veniet rex noster pacificus qui locutus est pacem in plebem suam sanctam, poterit cognosci autem sermone pugnandi sicut nos contra spirituales hostes pro salute spirituali et gloria eterna, ex quo illi homines infideles ita acriter pugnaverunt pro salute temporali et gloria momentanea adipiscenda vel tuenda. Immo ut ipse deducit ibidem in talibus historiis cognosci potest et divina severitas et eius benignitas. Severitas in hoc quod in talibus bellis multitudines innumerabiles deus pene permisit in corpore et anima. Benignitas in hoc quod pro liberandis filium suum in fine temporum misit. Item pro nostra salute usque ad mortem ignominiosam fortiter laboravit. Ex quibus patet quod huiusmodi historie multum valent ad fidei edificationem. Ideo ergo hystoria dicit de talibus narraverunt multi inique fabulaciones. Ratio quia et eo scriptores historiarum talium et etiam narratores iniqui non sunt. Sed qui tales conscripserunt accensi zelo fidei, et zelo divine legis. Et quod tales huiusmodi hystorie in se licet fabulose sint, neque iniqui. Etiam quia in se continent patrum exempla et eorum devociones quas velut unguenta preciosa et odorifera ad posteros effuderunt. Sed littera hec duobus modis exponi potest. Primo de fabulis ipsorum poetarum ut ipsorum intencio. Et Augustinus dicit in libro Soliloquiorum quod fabula est mendacium ad utilitatem seu ad delectacionem compositum. Fabule ergo huiusmodi inique sunt falso et mendacio circa leges quas hanc persecutores ipsius fidei, et eas fideles computantur. Unde apostolus secunda epistola ad Thimotheum dicit illa tempora periculosa esse in quibus discedent a veritate fidei et ad fabulas convertentur, et coacervabunt sibi magistros prurientes auribus. Ex quo sequitur primo modo quod auditor fabularum attentus non potest esse in fide firmus. Ratio est. Tercia ut Augustinus dicit libro xviii de Civitate dei, quod talis fabule sunt multa mencientes, et vix aliquid veri indicantes aut significantes, veritatis aut fidei non patet aliquod fundamentum subesse, eo quod fides et veritas certe immutabiles et infallibiles. Non stat ergo hominem in veritate fidei fundatum esse, qui aures suas accomodat narracioni. Unde et philosophus dicit quod consuetudo audiendi fabulas impedit cognicionem veritatis. Et si impedit cognicionem scientificam de rebus naturalibus, quanto tunc non deberet impedire cognicionem divinorum, que requirit animum ab omnibus expeditum. Preterea ex quo fabule continent mirabilia nec edificancia, que quidem mirabilia animos audientium suspendunt et postea in eis nichil solidum inveniunt tunc evanescunt. Unde Augustinus xviii libro de Civitate dei ponit quod de quodam

Macrobius ponit duplex genus fabularum, unum quod fit causa voluptatis quod fugit philosophia, aliud causa exhortacionis, et hoc est duplex, unum est quod fit per honesta verba, et hoc philosophia admittit et recipit, aliud quod fit per turpia verba et hoc philosophia vitat et abicit, [illegible] quia ad intellectum facit. Unde quamvis fabula contineat crimen fictum delectacionem tamen est, unde Augustinus xii de Civitate dei. Et sic Ysidorus libro 3o de summo bono ideo prohibetur christianum legere figmenta poetarum quia per delectamenta fabularum inanium mentem provocant ad incentiva libidinum, non enim solum thure offerendo demonibus immolatur, sed etiam eorum dicta libencius audiendo. Sicut Ambrosius [illegible] fabule [illegible] christianitate [illegible] eciam quod multis perfectis delectacio facit fabule [illegible] ad hunc [illegible] ut denunciavit [illegible] fabulas adtheni [illegible] rogavi te ut [illegible] genealogiis interminatis que questiones prestant magis quam edificacionem dei

q(uod) fabula ficta erat / Que fingebat cum ... celos portare / Et de quadam
muliere erat fictum / quod animalem fecerat sibi de serpentibus / et omnes homines
quos tunc aspiciet converteret in lapides / Ex quo sequitur / quod homines quorum
temporibus vanitates sunt audiende fabulas quas primi fecerunt / Unde Aug(ustinus)
xviij libro de Civitate dei Cultum mali homines habebant in cor-
dibus / et potuerunt ista patienter ferre tanta mendacia
et non solum ferre / sed etiam ea amplexi sunt / sed devotione de quorum
autem vitas magis quam passa in mundo / De tanto iniquiores sunt quanto ta-
libus insistunt / Dicit ergo psalmista / Narraverunt michi iniqui fabulatio-
nes / Fabulatores fabularum dicit impios esse propter tantos / quia sua inge-
nia in vanitatibus consumunt / Ideo iniquos, quia astute huiusmodi
fabulationes confinxerunt / Dicit enim Aug(ustinus) ubi supra / fabule ita
composite sunt / ut non sint affixe hominum observantiis / sed ut quodammodo
ad delectationem pertineant / in seductionem ergo hominum facte sunt / ut
homines talibus delectati / non insistent potioribus / Nichil ergo in eis est
stabile / nichil salubre i(d est) proficuum ad mores / vel ad merita cumulanda
Et ergo subditur / sed non ut lex tua que est iusta et salubris / Sed
Ambros(ius) literam istam exponit de fabulationibus hereticorum / que inter
omnes narrationes iniquas sunt iniquiores / Quia aliquando directe
sunt contra fidem / aliquando contra legem / Et aliquando contra ecclesiasticam consti-
tucionem / De quorum expositione / hic ponitur secunda conclusio / Hereticorum
doctrine nullomodo sunt audiende / Ratio huius est ex quo laborant ad
fidei subversionem / Unde Ambros(ius) dicit circa literam / Heretici non
solum opera iusti impedire / sed et fidem superflua narratione conati
sunt / Et ideo psalmista dicit sibi doctrinas eorum quasi quasdam fa-
bulas narratas / Quia superflua est eorum loquacitas / Et comparat
Ambros(ius) hereticos ranunculis / Quomodo enim ranunculi volitando
paludes emittunt voces / et dulces et in vociferando desedant Ita quasi
sic heretici suavitate loquacitatis / et superfluitate disputationis fi-
dei sinceritatem maculare conantur / Superflua ergo he-
reticus loquitur / quia non loquitur veritatem / nec loquitur secundum
legem / Hec ille / Ex qua conclusione sequitur / quod heretici non sunt
ad narrationes suarum heresum admittendi / Et hoc ideo / ne multi
eorum doctrinis decipiantur / Et allegat Ambros(ius) illud psalmi pec-
catori dixit deus / Quare tu enarras iusticias meas etc / Vi-
dere ergo debet eorum perfidiam ex quo veritatem tenere / non no-
scit / neque dei preceptum servare / Consequenter sequitur et si
aliquando vera dicant heretici nullo sunt audiendi / Ratio quia non
est in ore eorum veritas / Dicitur enim de quolibet eorum in psalmo / Os tuum habundavit
malicia / et lingua tua concinnabat dolos / Unde Ambros(ius) qui vult a-
struere mendatium / dolum utique nectit assertionis / per hoc innuit / quod
falsis miscent vera / ut eo facilius seducere possint / Ideo Ambros(ius) com-
parat eos cauponibus iniquis / Quia sicut illi aquam miscent
vino / ita isti verbis fidem ut videantur ex sincero corde proferre quod
perfido corde loquuntur / Ex quibus elicitur quod huiusmodi omnes sunt
a suis narrationibus repellendi / Ratio quia fures sunt et adulteri
fures ut Ambros(ius) dicit / Quia verbum dei furantur / quia illa non
adulteratur sed ad fraudem accipiunt / Et hii patrimonium celeste scriptu-
rarum in sua ficta convertunt / Et apostolus loquitur contra tales / quia
adulteraverunt verbum dei / Litera ergo nostra dicit Narraverunt michi ini-
qui fabulationes i(d est) falsas et diversas sectarum assertiones / Nar-
raverunt persuadendo ad cogitandum / exhortando ad credendum /
impellendo ad sequendum / Sed non ut lex tua q(uod) d(icit) Non fuerunt
credibilia ut lex tua / quia divina lex / et delectationes et cetera
tam utilia et honesta / Unde in psalmo dicitur / lex domini immaculata
convertens animas / testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis.

q. 2a

Ita quod hic per fabulaciones nullus diuina dogmata, quecumque sunt preter legem
dei. Sola enim dei lex auctoritate retinet, ut quicquid iubet credi credendum
et quicquid iubet faciendum, obediendum est ei. Et ideo subdit in 3o: Omnia man-
data tua veritas, ubi materia hec [illegible] pro tua [illegible]. Et continuatur.
In duobus precedentibus actum est de persecucionibus, in primo de perse-
cucionibus facti, in 2o de persecucionibus verbi. Hic iam ostendit precepta
diuina esse vera [illegible] persecucionum resistencia. Et dividitur
in tria. Primo facit quod dictum est. Secundo audit persecucium im-
pietatem dicens Iniqui persecuti sunt me. Et tercio petit sibi ad resi-
stendum auxilium impertiri dicens Adiuua me. Dicit ergo littera Omnia
mandata tua, dicit Omnia vniuersaliter ita affirmatiua sicut negatiua
mandata tua, id est posita et in lege descripta. Unde aduertendum quod sanctus
Augustinus libro xo de ciuitate dei dicit: Lex celestis ciuitatis et
illius ciuitatis opulentissime alia non est nisi diuina voluntas,
cui nulli ibi existencium quotienscumque modo licitum est preterire. Huius
autem voluntatis diuine mandata que sunt in lege conscripta sunt quedam
signa, que nullus homo existens transgredi potest sine culpa. Et
sacrum est quia deus volunt nos obligatos esse ad ea implenda. Ex quo
sequitur quod plura sunt diuina mandata scripta in lege quam decem
facta quia pluribus dominus deus suam voluntatem exprimit. Illa tamen
solum pro preceptis ponuntur. Quia sanctiones eorum sunt quasi fundamen-
ta salutis, sine quibus nullo modo salus nullos potest haberi. Secundo
potest intelligi hoc: Omnia mandata tua veritas, non falsitas, non
vanitas, ut sunt verba iniquorum. Unde Iohannis xvii dicitur Sermo
tuus veritas est, quod diuinitas que est in illis mandatis delectat. Non
enim aut falsitas. Quia ut Augustinus Nemo est qui falli velit. Ex in-
telligendo litteram hanc de mandatis perfectionibus [illegible] in-
detur exponi, dicit enim quod omnia precepta tua veritas. Et quia
que precepta [illegible] illa: Si me persecuti sunt et vos persequentur,
[illegible] precepta in euangelio posita sunt de paciencia
persecucionum. Unde et apostolus quibus dominus dicebat ad persecu-
ciones sustinendas dictum est: In paciencia vestra possidebitis
animas. Secundo ergo iniqui persecuti sunt me, scilicet iniusto,
[illegible] se fuisse diuinis mandatis subiectum, quod potest enim
aliquis ut Ambrosius dicit persecuciones iuste pati. Et quod
multiplex est iusta persecucio. Et ideo iniqui persecuti me.
Non unam persecucionem significat nec [illegible] persecu-
Quia sicut multe sunt persecuciones ita multi sunt persecu-
tores. Persequuntur enim iudei, persequuntur gentiles, persequuntur
heretici, persequuntur fabulosi, persequuntur fratres falsi, persequuntur
spirituales nequicie. Secundo quomodo mandata dei sunt veritas
cum illa sunt precepciones ~~affirmatiue~~ imperatiue que nec sunt vere
nec false. Dicendum est quod duobus modis respondetur. Primo quia quod
omnia mandata dei sunt veritas fidei inclusi. Quia ut
[illegible] vult in scriptis [illegible]. Omnia diuina mandata originem
capiunt ex fide [illegible] sunt. Quia fidelia [illegible] illud ps
Fidelia omnia mandata eius. Alio modo dicit quod veritas
[illegible] significat hic iusticiam. Omnia ergo mandata veritas,
omnia sunt iusta, iuxta illud ps [illegible] dominus in [illegible]
et veritas. Veritas [illegible] voluntas faciendi illud
quod quis accepit faciendum ut dicit Augustinus. In hoc ergo
quod dicit: Omnia mandata tua veritas, iniqui perse-
cuti sunt me, ostendit quod iniustum erat eum persecuciones
pati iniustas. Ex quibus hoc receperat a domino deo in mandatis.

[illegible]

[illegible] me delectat [illegible] [illegible] persecuti sunt me [illegible] me [illegible] veritatem [illegible] ad [illegible] voluntatem [illegible] [illegible] adulacio [illegible]

eum quod delectat audiuit / et offendit [illegible] voluntate

90 3a

dat. Presertim ex quo pati persecutionem iniuste ostendit fidei pie-
tatem iuxta illud omnes qui pie volunt vivere in christo per-
secutionem patiuntur. Hic deductis ponitur hec finalis conclusio. Et
si persecutiones sustinere est necessitatis attamen pro evincendis eis au-
xilium est divinum implorandum. Prima pars conclusionis patet ex hoc
quia persecutiones pati cadit sub precepto. Secunda parte sequitur quo-
niam qui persecutiones non patitur non est pie intentionis in christo.
Hoc est Ambrosii in forma. Et probat sic. Omnis pie. Si enim omnes
qui volunt pie vivere in christo persecutionem patiuntur ergo qui non
patitur non est pie intentionis in christo. Sequitur secundo quod sub-
tractio persecutionis pignus fidei est argumentum. Dicit
enim Ambrosius devotionem fidei prelia persecutionis. Et ideo propheta
non subtrahebat se sed offerebat certantibus. Prima hec erat
sibi fructuosum ad gloriam certum ad salutem custodia et prove-
nire ad confirmationem pietatis. Tertio sequitur quod languescit fides
quando persecutio quiescit. Hoc est Ambrosii. Cum dicit. Cito fides
inexercitata languescit. Fides ociosa crebris temptationibus incautos
insidiator callidus vel iussus ...ebras irrumpit. Et concludit
pax ergo fidei corruptele materia est. Propheta ergo affert se ad bel-
la. Certant cum ocia illos quos bella non fregerant. Et
multa ponit Ambrosius que pacis tempore occurrunt. Sicut adu-
lationes sicut corporis delectationes sicut passiones que ce-
teris secundis adveniunt. Que omnia tempore persecutionis
non habent locum. Et ideo apostoli gaudebant quod digni ha-
biti sunt pro nomine christi contumelias pati. Non erat illis
cura de honoribus neque de prelationibus sed ille se putabat
prelatum qui esset pluribus verberibus flagellatus. Attamen quia
... dicit secunda pars conclusionis pro tali victoria impetran-
dum est divinum auxilium. Ideo propheta dicit. Adiuva me ut ... vite ... morte est ... tun
me scilicet ad sustinendum pariter persecutionem. Ad constanciam co-
stancie eundem vitare. Adiuva me ne deficiam pressus
tribulationibus. Unde et ne me efferam in sustinendo de qua
vanitate unde hester ... dicit domine adiuva nos. Et i
primo Adiuva nos deus salutaris noster quasi vellet dicere libenter volo
sustinere persecutiones sed non possum nisi te adiuvante et sine eo nichil homo potest fa...

Paulominus consummaverunt me in terra. Ego autem

non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam

gratie scilicet iustitie et dilectionis ... pot

tuam vivifica me et custodiam testimonia oris tui.

In eternum domine verbum tuum permanet in celo.
Et continuatur per superius propheta descripsit statum suum re-
formatum scilicet rationalis contra concupiscibilem et irascibilem. Hic in
ostendit describit statum suum periculosum esse. Vel ut Ambrosius
continuat. Superius quesivit divinum auxilium adversus fortes
persecutiones hic audit quod tamen prevaluerunt ut eum quasi
deiecissent in terram. Vel per superius descripsit modum perse-
cutionis hic iam declarat resistendi modum. Et in primo versi-
culo ondit difficultatem resistendi. In 2o difficultatem in hac
resistencia perseverandi. Et in tertio exigit se habendo respectum
ad ... divini eloquii. Et movetur ista questio
pro declaratione litere. Utrum in resistencia ac perseverancia per-

scientorum liberatur homo virtus adeo omnia evincendi. Civitas quomodo per
precipuos rebelles. Nam ut dictum est quod ad firmatam versiculum primus ondit
difficultatem resistendi. In 2o difficultas persuadendi in temptacionibus. Et
in tercio propheta loquitur de permanencia ubi dei. Anima quidem spera
bat se auxilium recepisse. Sed in opponi videtur esse. Anima habi
ta assistencia divini auxilii quam propheta supernis postulavit facile
et resistere et omnia evincere. Si enim deus pro nobis, dicit apostolus
quis contra nos, et eius voluntati quis resistet. Nam et aque
multe non possunt extinguere caritatem. Et dicendum secundum versiculum
dicit. Primo enim dicit propheta quanta mala invaluerunt super eum.
Secundo quod talibus difficiliter potuit resistere. Dicens paulominus consumma
verunt me in terra. Tercio audit quod ipsi evincere non potuerunt. Et
ego autem non dereliqui. Dicit ergo littera paulominus consummaverunt me
in terra. In qua notantur duo. Primo me affligencium conatus, cum dicit
paulominus consummavit me. Valde enim multa sunt que hominem e
xterius inruunt, sicut hic omnibus eminet. Non enim est nobis col
luctacio solum contra spirituales nequicias, sed etiam adversus talo
rum [illegible] et in illis huius corporis membris, que ut ipse dicit
pace sunt et tempore sunt et colluctacione ineffabili et diuturna
hominem infestantur. Ex quo sequitur primo quod prope tenemus
nos habere salutis inimicos. Dicit enim Ambrosius. Distamus tamen
que perimus. Et ponit inimicos domesticos quanto minus graves
sunt. Quomodo enim pellerentur si ea que grande veniunt prius a
non fuerint. Dicit enim idem Ambrosius. Nostri corporis gravis in
micus est. Inflammatur enim vino, ardet libidine, incenditur spe
ciose mulieris occursu, allectibus [illegible] eritur, libidinose concu
piscenciis agitatur et desperacione gravatur. Ex quo sequitur ulterius
quod valde varia sunt que hominem exterius intuntur. Timor
namque hominem turbat, victus frangit, lupana emollit, la
scivia dissolvit, labor afficit, sollicitudo fatigat. Et homo
multiplici passione contenditur. Non grates. Secundo propheta postu
lavit divinum auxilium. Anima ita divisa et ita gravia [illegible] dis
sipatur. Ex quibus vix iustus potest fieri salvus. Ex quo
sequitur: nullus a vicina pudicicia [illegible]
liberatur nisi vere fide radice fundatus. Hoc dicit Ambrosius
circa lunam in forma. Dicit namque mirarum si inter tot ad
versarios passionum vinctus propheta vix se tenere potuisset.
Rarus enim est quem non effeminat formido, quem non
efferat elacio, quem non supplantat ebrietas [illegible], quem non
est ut Ambrosius dicit. Cui passio singularis. Et quid
certamina contemplari. Propheta ergo tanquam explorator passionum
diversis hostilibus persecucionibus et causis carnis infirmitatis
et lubricitatis dicit. Paulominus consummaverunt me. In infirmitates
supplserunt sine in nichilum redigerunt. Et tan
quod non dereliquerunt me. Anima enim paulominus quod dicit in modicum
sicut fere vel quasi. Vix et modicum quod victus non
Et hoc quidem verum est respiciendo ad se ipsum, quod vix aliquando
homo potest esse victor illorum que exponunt eminentes tempta
ciones. Unde tunc dicendum de persecucionibus que solent
evenire circa fidem hominum. Ponit enim Augustinus de
Adam xiiii libro de Civitate dei capitulo undecimo.

Et alii vero consortes nolunt dimittere nec in comone peccati
Ita quod potius volunt consentire in peccatum ipsum socialem dilectionem
vel uxoris molestasse. Et notum est quod tunc inter eos socie-
tas erat absque suspicione criminis. Ex quo elicitur. Et si socie-
tas bonorum periculosa est quanto magis societas malorum sentien-
dum. Unde ut ibidem Aug(ustinus) dicit dyabolus qui Salomonem
non putabat ad errorem deduxisse ut serviret ydolis blandi-
ciis feminarum ad illa sacrilegia eum impulit et compulit. Valde
enim societas et in ea necessitudo mutua inflectit. Ita quod et
ad transgressionem mandati divini seducit. Hec ille. Valde ergo
pertimescenda est multorum societas quia supplantat animum et
dum non creditur quod a pluribus approbatur. Ex quibus elici-
tur [illegible] opposita, bonus a malis illata vehementia sunt adhe-
rendum. Dicit enim Augustinus super illo [illegible] stabit [illegible] ad-
versus operantes iniquitatem, persuadent multi multa mala. [illegible]
dant [illegible] vidissent et perstrepunt et dicunt: Quare sic vivis. Et si
homo repellit dicens: Christianus sum. Statim inique homines sus-
citare nituntur, exprobrare exemplo suggerunt eum: Tu solus vis
esse, quare non facis quod faciunt alii. Et subdit: Sudat, estuat, tri-
bulatur anima. Certamen habet, sibi vincere est necessarium. Si autem
in hoc proficit certamen, querit cum quo bene vivat et mi-
nime invenit. Prima et pater [illegible] filii cogitationem [illegible]
querit quomodo ipsum evincere possit. Et dicit: Sepe evenit ut
homo attendens ad linguas hominum erubescat esse bonus inter
malos. Ex quo elicitur quod homo ruit in casum sepe importu-
nitate hominum nisi adesset divinum auxilium. Unde propheta
de seipso dicit: Nisi quia dominus adiuvit, paulominus
habitasset in inferno anima mea. Hec Augustinus. Iam imi-
tabat iam ipse consueverat. Et precipue Augustinus dicit hoc
evenire tunc, quando mali se congregant ad insultandum
bonis, presertim quando boni sunt pauciores. Et maxime
cum unus fuerit bonus inter multos malos. Quomodo enim
Iudei fecerunt Stephano martiri existenti in medio eorum. Labo-
rabant namque ad ipsius seductionem. Et cum non poterant seduce-
re, nec poterunt eum inspicere nec audire, et stridebant in eum
dentibus. Et impetum fecerunt unanimiter in eum. Et propheta
dicit: Virum [illegible] qui querebant animam meam. Et de hoc di-
xit Paulus: consummaverunt me in terra, i. pene fecerunt de me quod
intendebant. Augustinus describit affectum [illegible] eius dicens in terra. Et
non capitur hic terra pro stabilitate regni celestis. Sequitur illud beati mites quoniam
ipsi possidebunt terram. Et eius Augustinus tractando [illegible] que proicit ventus a
facie terre. Per [illegible] stabilitas celestis patrie et tamen nomine exprimitur
[illegible] plenitudine quia prout hec terra [illegible] exteriorem [illegible] in-
[illegible] et continet. Ita [illegible] interiorem et continet et [illegible] cum
facie venti [illegible] impium [illegible] in pectore superbia que inflat. Hec ille. [illegible]
de ergo hic [illegible] terra [illegible] in illa stabilitate nulla est inquietatio [illegible]
voluptas. Nec capitur terra [illegible] peccato quod est infirmitas et [illegible] electa
[illegible] quia [illegible] quod [illegible] iste passus exponi [illegible] forte
quibus dicit quod [illegible] acquireret [illegible] hec [illegible] volunt [illegible] in
terra [illegible] cum terra vel sepeliendo unum
in terra. Et Thomas propheta legitur evenisse. Si nomine terre [illegible]

Tali[illegible]

in statu hominis in terra. Sicut et Augustinus dicit in libro de civitate dei, quod aliud
in se continet nisi hominum conversationes, mutationes, et interitus multiplices
iam bellis hostilibus, iam aque diluviis, iam mortalibus, iam [illegible] eversionibus,
iam igneis conflagrationibus. Et ita diversis modis opprimunt. Et erg
consummatur nunc in terra, in hac vitiosa terra in qua Adam primus corruit, et
videnda pro lapsu de veritate totius posteritatis future. Gressus instabilis. Eo quo
primo elevatur ex deo summa homini fecit tentabile in hac vita. Sed cum cer-
tum sit, quia cum dyaboli temptationi vicit. Secundo sequitur quia dum inter adversitates
oppressus originaliter suspirat, optimo peccati hic est gratiosus, ubi supra. Sed dicit, quod
Adam sua delectatio inflexit gressus posteritatis sue. Secundo, quod nullus homo
vitam deduxit sine adversitate. Ex quo Adam originale adversum recepit quod
adversa potuit evadere. Sequitur et ipse inde deriuatus procedit adversitates, quia est pena peccati.
Iuxta illud Genesis: cum esset in terra venientes. Hiis se deducens, ponitur hec figura 9a.
Adversitatibus nullus homo resistere potest sine difficultate. Patet. Sed Gregorius in libro vicesimo
moralium. Cuma quia eo in sexto vitio misericordiam ascivit qui nobis sunt hostem [illegible]
timus, quo eo labore superamus. Unde et Iob capitulo vii vocat vitam hominis militiam
tum, quem eo labore superat eternum. Vel secundum Cassianum vita est enim ipsa sibi gignit molesti-
as et temptationes super [illegible] vanitatem et mutabilitatem. Unde et si aliquis in ita homini
bus esse peccata varietatem et mutabilitatem. Sed si aliquid vita hominis
cum sit se ad summa statim tamen per mutabilitatem lubrica cadit a semetipsa
vellet quidem stare in contemplatione, vellet cogitationis exercitium figere,
sed tamen infirmitatis sue lapsibus enervatur. Ex qua conclusione 2o
sequitur. Et si divina gratia assistat homini, tamen non tollit difficultatem
adversitatibus resistendi. Ratio est quia gratia non tollit illud unde difficul-
tas procedit. Stat enim gratia cum pronitate ad malum, cum difficultate
ad bonum. Et stat cum illis penalitatibus que corpori sunt hic ordinata.
Unde Apostolus qui tamen accepit gratiam habundanter, hanc difficultatem sensit,
a qua similiter carnis evadere non potuit. Et in se ipso bellum expressit
dicens: non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc
ago. Procedit autem difficultas habita gratia ex multitudine impu-
gnantium. Impugnat enim caro, impugnat mundus, impugnat dyabolus,
impugnant prospera, impugnant adversa. Et solum unicum est re-
medium quo homo persistit, videlicet divine gratie adiutorium. Ex-
quo Apostolus: gratia dei sum id quod sum. Et ad hoc propheta appli-
cans dicit: Quantum consummauerunt me in terra. Et dicebat
in medio desistit quia propter multitudinem insidiarum velut non
sum. Et secundum dicit: habita gratia cecidisset in omne peccatum
anima mea, si adiutorio speciali non fuisset suffulta. Sequitur
secundo ex conclusione. Et fatigatio in adversitatum oppressione
et conatus certitudinem habet quandam de appinatione, hoc est
Gregorius libro vicesimo moralium tractans illud: sicut dies mercenarii
dies eius. Ubi dicit: mercenarius, licet in alienis laboribus
sudat, tamen sibi premium proprium parat. Et subdit: quia qui vite
presentis operibus atterimur, reproborum servitute cogimur, mundo
que mundi sunt reddere coartamur. Et alienos quidem labore fati-
gamur. Sed tamen premia nostra percipimus. Et post veniunt ad
gloria que pure ministrantur aliena. Et allegat Gregorius illud Luce
Si in alieno fideles non fuistis, quod vestrum est quis dabit vobis.
Ex quibus sequitur correlarium: Et si gravia sunt que patimur, sacre
scripture veritate levia esse intimantur. Iuxta illud Christi: Matthei xi.
iugum meum suave est et onus meum leve. Et hoc non
alio est nisi ex consideratione magnitudinis premii. Unde Gregorius ubi
supra: Electi quelibet ad grave pondus se operis, tunc estimat esse
commendationem, pensant bene electi cum patiuntur extrinsece
labis inhonestates, verum gravia temporalia esse gravia
quando mentis oculos ad considerationem eterne patrie tendunt

9a pars
Matthei xi

In qua invenitur ... regni magnificencia, patrie civitatis pulcritudo et amplitudo, civium felicitas, contemplacio decoris, dei bonitatis, intime suavitatis dulcedo, et eterne patris tranquillitas, ubi meditacio ... ... spiritus sancti benignitas, angelice caritatis ... delectacio, ... de edificando ... Ibi enim iusti fulgebunt sicut sol ... ubi sanitas ... et ... laborum dolor ... tas, et senectus ... mors ... nulla nox, nullum ibi desiderium, nullus sitis incendium ... cibus et potus ... ... et sancte ... contemplacio puro corde et ... ... civitatis ... ut ita dicam liber vite et ... et summe sapiencie et verbi dei ... ubi quod nobis latet manifestum erit ... Cum hic ... tempus, cum hic ... alter ... cum alius ... alius in ... alius adolescens ... comparacione premii quam sit leve quod patimur invenimus.

alius parvus sit ... ... talis ...

Et adiunxit apostolus qui erat in carceribus habundancius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. Item multa est passus pericula: in laboribus et erumpna, in vigiliis, in fame, siti et frigore et nuditate. Item asserit gravatum se fuisse supra vires, supra modum, supra virtutem, ita ut tederet eum vivere. Sed tamen omnem gravitatem consideracione mercedis ... dicens: Non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Et idem dicit propheta ostendit hic, dicens: Cum ... ... gravitatem illorum que passus est. Non obstante tamen gravitate istorum reformat animum suum ad ... labores in execucione divinorum mandatorum, dicens: Ego autem non dereliqui mandata. ... ... in resistencia ... ... legis divine. Dicit ergo non dereliqui ... adiutorium ... ... concessimus. Non enim hic ... habent. Sed dono dei ... ... tribuam vobis legem meam, non derelinquetis. Et subdit mandata tua, quasi dicat: Et si non potui servare consilia que sunt perfectorum, tamen mandata non reliqui que sunt de necessitate salutis. Iuxta illud Math. xix: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Quantumcumque enim ... ... mori et mortem subire quam divina mandata relinquere. Sequitur versiculus sequens ... clausula secunda. Et continuatur sic: Supra propheta audita difficultate resistendi, hic iam petit divinam ... ... persistendum in temptacionibus. Solum enim qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Et quantum ad ... ... ad ... quod petit dicens: Secundum misericordiam tuam. Secundo ... audit efficaciam: Vivifica me. Tertio ... petitionis finem declarat ibi: Et custodiam testimonia oris tui. Legitur ergo ... Secundum misericordiam tuam vivifica me. Non petit propheta hic vitam corporalem, que tunc esse dicitur ut Augustinus dicit, quando utraque natural... ... corpori ... simul uniuntur. Quia vita hec plena est calumpniis ... ... ignorancie, ... cum quibus nascimur. Ita eciam innumerabilibus ... ... et propter ... ... et ligamur. Et aliis penis involvimur et quibus posset ... ... vivit, ... repletur multis miseriis. Ex quo elicitur quod propheta aliam vitam petit ... dicit enim: Secundum misericordiam tuam vivifica me. ... hoc ... vitam nobiliorem ... ... vita ... Nam ... ... dei perdidit ... debitum illud ... ... et ego vivere faciam ... ... anime et faciam vivere vita qua iustus enim ex fide vivit et gracia dei ... ut apostolus. Ex quo patet quod propheta hic ad spiritualem ... ... vitam graciam petit. Alia ... ut Augustinus dicit ... ... appetitum ... ut ... et vivit ... ... Nolo mortem peccatoris sed ut magis convertatur et vivat. Et alia qua ... in peccato perduravit et induraverunt ... plangant ... ... statim ... et ... ... ut deus faciet peccantibus ... qua est ... ... tollat se ... ... benignus ... ... vite et ... ... statim ... peccantibus ... ... deus nobis ... ... Diligite inimicos vestros ut sitis filii ... sicut pater vester ... qui solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Non erat ergo propheta dei ... ... qui ita perduravit et obdurescunt in peccatis ... ... petrus ... ... in adulterium ... ... homicidium et quamvis ... ... Et ... et hoc ... ...

Marginal notes (left):
... glossa ... ... non frustra ... adiutorium ... ... dereliqui ...

... vite ... ... ut ... ... premium ... ... vivifica me

Job xiii

Marginal notes (right): ad ... ; ... ; debitum ; ezech.

De qua dicit Augustinus in libro de conflictu viciorum ... ... quam multa ... ... nobis inferunt ... in vita ... ... morbidant, estus inflant, ... macerant, ... dolores extenuant ... ... obcecat, ... iactant, paupertas ... ... sollicitudines ... ... infirmitas frangit, meror deprimit, ... adulator ... delectat ... ... totum ... ... et ... ... fluvius ... ... flamma ... ... et ... gaudiis ... ...

ut videlicet
peccatis exponi ut propheta qui est in peccatis petat sibi ex dei misericordia et
iustificari et ad graciam reduci. Cum enim ut dominus deus miseretur et quem
vult indurat. Attamen propheta loquitur hic in persona iusti, non quidem penitentis
sed iam in paciendo pro iusticia laborantis. Ex quo sequitur quod propheta
sic stimulante graciam requirit. Unde honorius circa istam exponit secundum
Secundum magnam tuam iustificacionem, id est ample iustifica, sicut ampla est
tua misericordia. Ex quo enim ut dictum est in continuacione petit hic perseve-
ranciam in sustinencia adversorum, manifestum est quod graciam sibi augmentari
exposcit. Sed nunquam perseverancia non habetur sine multis virtutibus, quas
mediantibus divina gracia ut Augustinus dicit meretur augeri,
ut aucta mereatur perfici. Cuius sic deducte ponitur hec secunda racio

q° 2a

7 Si ad perseveranciam in adversis requiritur gracie augmentum, tamen
qui inviti non cedunt hii dantur sunt gracie. Ex dicto istarum
duas partes, prima probatur ubi videtur esse Ambrosius circa istam litteram.
Tunc sic nequit propheta prius posuit a deo iustificari et postea
custodiam testimoniorum celestium pollicetur. Non enim hec vita quibus
illa custodiri sed illa que munere salvatur eterno per operacionem
gracie spiritualis. Et quid mirum. Tunc enim homo stat in iusticia et
timore et parat animam suam ad temptacionem. Non est dubium quod
talis a deo est iustificatus. Temere enim in iusticia sua et
si temptaciones venerint et ipse vigilat et ipse custodit et
resistit, et pro iusticia in qua stat sudat et laborat, adtanto
quod optinet victoriam. Nono meretur sibi vel novam dari
graciam vel priorem augeri, cum dicat scriptura vincenti dabo (Apocalypsis ii)
manna absconditum et nomen novum hic quo innuitur gracie
innovacio vel addicio sive augmentum. Unde et propheta di-
cebat Spiritum rectum innova in visceribus meis. Ex qua
parte conclusionis et probacione elicitur quod cum adversitates
contra iustum virum continuantur, vigilancia opus est ad hoc
ne gracia minuatur, diminuitur ante quam ut dicit Gregorius
quod homo ipse volens in toto mea extinguere temptaciones
de elacione. Et ponit exemplum de illo qui a lucerna
veterem resecuat et adquirit fantasmata lucerne tolleret
qui volens extinguere caritatem … Sic quod et in sa-
nitate … Et ponit Gregorius. Tunc homo ex pallore laudatur
tunc ad quandam deducitur … qua vellet palorem
deponere, ut se prima elacionis … et si ventre reficit timet
in luxuriam madere et sepe sit multi … augmentum
gracie querere quod languescit. Ex quibus consequenter habetur quod
viri sancti licet appareant temptari in hiis temporibus quibus sunt
firmi, timent tamen temptaciones in quibus in … sunt
cautela. Et Augustinus super de civitate dei. Et racio. Ecce
cum temptaciones adveniunt tunc quod in quibus sunt firmi et stabiles de-
facili superantur, quia multe tribulaciones in eis non possunt
extinguere radicatam caritatem. Ex quo enim vigilant agitacio et delectacio
agunt viriliter. Et sic a deo confortantur. Unde est quod eis posset
dici, O commendabiles … pro eis quibus contra. Et dicit
Augustinus in … quod vos necesse potest si bene cumulacio fructus
… et si quid patimini propter iusticiam beati. Sed cum temptacio
accedit cum enim in quibus sunt debiles valde pertimescunt. Facto secundum ista est
… in adversitatibus difficultates veniunt, quod vix iustus subsiste-
ret, dicitur enim prima Petri iiii° vix iustus salvabitur, quomodo ergo

glosa exponit in immunditia adulteratio propheta erga in prosa adulteram tollerans porrigit peticionem vivifica me [illegible] ad- hoc exponit incolumem ut petat continuari spiritualem vitam ut si in ad- [illegible] potate cotidiana beneficio dei conservabitur quod etiam observatum [illegible] amitteretur si de novo dat vel gestum ultra [illegible] et de martyrisco cum in fide et beneficio divino et notandum [illegible] eo aliud ferit [illegible] patefeceat impediens ne [illegible] secundo quoque vita suam [illegible] et [illegible] dedisse de novo secundo intellige ut propheta petit vivificationem per augmentum spiritualis vite [illegible] cum [illegible] procedit [illegible] unde iusti [illegible] fiunt [illegible] iusti et fidem [illegible] apo 21 [illegible] iustus iustificetur adhuc et qui sanctus est sanctificetur adhuc [illegible] ut propheta petat [illegible]

[illegible]

(margin) Reparacionem

(margin) Comparabile

(margin) Vivifica me [illegible]

[illegible]

153

79

sicorum doctorum alii hominum quia ... et alia dimissorum ... adquod ... sunt ... alia da
per ... ... dealbatas ... meum ... Et ... ... domino verba
vir ... ... in celo ... ... deductus. ... itaque
vir ... loquitur ... corde oritur. Sic ... sponsa ... illud ... eructavit cor meum
verbum bonum ... celum ... celo empireo quod est locus beatorum ... quod ... est celum ... Celum in
sedes ... hic ... exponit ... ... vir ... permane-
bit ... ... et ... et ... quod ... ... ubi supra. Et hoc in celo ... empireo ... immutabiliter ... ac beata ac clara sui
cognitione. Ex qua expositione sequitur ... cognitio et beatitudo apud filio dei non
accidit sed ... et naturalis ... totum hic ... expositione. Ex quo ... est ... et ...
... et immutabiliter ... beatitudine ac clara sui visione consistens ... beatus
... ... Nemo novit patrem nisi filius et cui filius voluit revelare ubi ...
... filio dei ... patris et celestibus ... alijs accidit quia ex revelatione procedit
... ... voluntas et celo ... ... angelis ita ... patiencie ... celum
... ... in celo ... et ... voluntatem ... sepe ... ... expone ...
... tua voluntas ... ... in ... ... et ... ... angelici ...
... ... semper in conformitate divine voluntatis ... ... nobis petimus ...
... ... voluntati ... ... fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Et expone sic
... angelici ... in sua beatitudine ... ...
... ... quod angeli ... sunt beati ... sunt ... ...
et ... ...
... ... semper in eodem statu ... ...
amando ... amore ... ... statuto ... ... et
et ... ... et ... ...
... ... in celo
... ... per quod statuisti et durant ... ... Et ...
... concordia in sublimibus suis. Ex qua expositione sequitur quod celestia ...
... non ... excepto hoc quod demones de celo ceciderunt. ...
... ... Ambrosium ... ... illuminacione ...
... splendore stellarum ... fulgore ... ... solemni statu ...
... et ... Subdit lex una ... constituta ... una obe-
diencia immutabilis manet concordia ... ... ordine ...
... In celo ergo permanet ... de quo sathanas cecidit quia ...
... locum non habuit. Non ... casus sathane ... statutum ... Cum ...
... sua ... ... tenetur ... exponitur de celo spirituali et
... ... in celo ... ...
... dei. Et Ambrosius dicit ... ... allegando ... Celum ... ...
... ... intelligo Et dicitur ...
... ... et ...
... ... custodiunt observanciam ... ... mandata.
... Et Ambrosius circa istam ... ... condicione celi
... ... ut ... quadam ...
celi homo ... celum dicatur. Quomodo ... non semper celum
sole fervet ardenti sed quando tegitur nubibus ... resolvitur
... Quandoque terra tegit ... ... horrendis. Sic ho-
mo non semper deberet fervere in successibus. Sed quandoque reprime-
re ... ... successibus. ... ... sepe tristicia est ...
... ... gravitate. Et quomodo non semper celum germinat
sic et homo etsi non germinat fructum tamen conservat ...
ea que iam inserta sunt ad fructum. Quando non fervent opera ...
... tamen ... ... ut temporis successu maturaverit ad fru-
ctum. Ex quibus sequitur quod ... in celo fuit locus ... ita
in terra locus est celestis. ... ... celestis ...
locum habuit. Dicit Ambrosius. Non cecidisset ... ... nisi

fuisset in cinubus deprehensus. Et quis dubitat in terris esse homines celestes
Ex quo dicit scriptura sicut portavimus ymaginem terrestris sic portemus yma-
ginem celestis Ex quo ulterius elicitur quod hominem continentem in terris celestem fa-
cit conversatio in celis Unde Ambrosius dicit hic quomodo homo dictus est terra
qui a pulla celestis gratie virginitatem lapsus est et in vicia terrena deiectus
et in vinculis sic [illegible] ligatus Ita econtra celum dicitur qui
vitam angelorum custodia integritatis operatur Et corpus suum continenti sobri-
etate moderatur, mentem quoque suam animi tranquillitate componit Qua-
les omnes cupientes illud audent dicere nostra conversatio est in celis Ex quibus
sequitur Ergo possibile est celum invenire in terris Ratio est quia dum ho-
mines reperiuntur in quibus sunt virtutes celestes hiis ita reductis ponitur
hec finalis conclusio homines celestes non possunt constanter [illegible] quod con-
tinue permaneat in eis ubi deum [illegible] in quo mallet
virtus adveniendum Ratio eius est quod verbum dei videlicet christus pulsat ad ianuam
et in aperiente ingreditur Non tamen solus ingreditur Sed cum patre et spiritu sancto iuxta
illud Et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus Ex quo tamen
non sequitur primo Quod virtus divina ubi nunquam egreditur ab homine
sibi continue adveniente Sed eius hic Ambrosius Deus enim semper pulsat ad o-
stium provocat, dormientem expectat, continue intrare mittit In nobis
tamen est quod non semper permaneat Et subdit Pateat advenienti ianua
tua expande gremium mentis dilata cor, occurre soli lucis eterne qui
illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum Ideo eum possit respicere sic
unica totius orbis irradiare et lucet omnibus Ex quibus habetur ultimo
Et si divina virtus in omnibus operatur regimen tamen speciali visitare dig-
natur in tribulacione positos Ne victi succumbent Hoc est Ambrosius in sor-
Et allegat illud in Canticis Aperi michi sponsa mea quia caput meum reple-
tum est rore et cincinni mei guttis noctium Ubi Ambrosius Tunc caput re-
re repletur cum corpus eius laborat in tribulacionibus Tunc eius pul-
sat tunc ingreditur tunc angustias dilatat mentis iuxta illud psalmi
In tribulacione dilatasti michi Ex quibus sequitur Quod magna vi-
gilancia opus est ne abscedat adiutor in tribulacione Et ideo Ambrosius
dicit quod vult deus hominem semper invenire vigilantem Non [illegible]
[illegible] sompnolentia non pigricia non desidiosum [illegible] eum repperiat [illegible]
concluditur Et subdit Et si castus es Et si sobrius es Caue ne
te negligens [illegible] sed facit iniuriam qui prope advenientem
repellit Et adeo iste [illegible] laborat quod domine si enim potestati nec
potest resistere Quod tum virtus verbi tui prevalet in celo
in quolibet electo qui celestis est postquam [illegible] obducitur nubibus
tribulacionibus Et sic [illegible] illud psalmi Cum ipso sum in
tribulacione eripiam eum et glorificabo eum.

In generatione et generationem veritas tua fundasti terram et permanet
Ordinatione tua perseverat dies quoniam omnia serviunt tibi
Nisi quod lex tua meditatio mea est tunc forte periissem in humilitate mea
Superius propheta declaravit quod verbum dei quod est eciam lex permaneat in supre-
mis celestibus in angelis spiritibus hic iam declarat quod eterna lex sicut
divina veritas remaneat in natura inferiori Nam in primo versiculo ostendit
quod veritas divina manet in natura rationali Et 2o ostendit quod maneat
in irrationali videlicet in terra ubi fundasti terram In 2o quod in aliis irrationa-
libus videlicet sole et luna in ordinatione tua In tercio versiculo
declarat eandem legem veritatis eciam perseverare in scriptura
vel potest ita continuari Superius propheta in adversis
capiebat sustentacionem et conservacionem divine virtutis

diuine veritatis in celestibus / Hic tamen consolatur se considera-
cione diuine veritatis / ita in racionalibus / sicut in irracionalibus
et in omnibus aliis · d · Quia omnia seruiunt / et ex con-
sideracione sue veritatis in promulgatis ab ea legibus / ubi
nisi quod lex tua meditacio mea est / Et nota quod hec prodest con-
tra / Primum consideracio veritatis diuine ac ordinate seruientis in
istis inferioribus necnon diuine legis meditacio / promo-
ueat ad perseueranciam in aduersis / Veritas communis patet / Ex hiis ver-
sibus / Primum punctum visitat versiculus primus / quem ostendit ve-
ritatem veritatis mansisse in omnibus generacionibus / pre-
sertim in perseuerancia terre / quam non in celum fundauit / ita
et nunc perseuerat / Secundus versiculus visitat 2m punctum / quem ostendit
non solum dies et annos perseuerare iuxta diuinam ordina-
cionem / sed et omnia alia diuino deo deseruire / Tercius versiculus
tercium punctum visitat / ostendit enim / quod humilitate humiliatus
aduersitatibus perisset / si diuinam legem non sensisset medi-
tatam / Nunc ergo diuina veritas in omnibus mutabilibus immutabiliter
perseuerat / quod desistet in hiis / qui humiliantur aduersitatibus
et qui contriti sunt tribulato corde / Nam dicat scriptura
humiliatos spiritu saluabit / Circa primum [illegible] videndum / quoniam philosophi
considerauerunt generaciones / et terre stabilitatem / et tamen ordinacionem
et omnium inferiorum ex superiorum subieccionem / defecerunt in tribula-
cionibus / ex quo fides dampnat eos / De quibus ex scribitur qua
quod multa ex multa viciosa / de quibus ex [illegible] diuina lex / fuit me-
ditati / Quod non profuit illis / Hec ex quo dicat Apostolus
euanuit in cogitacionibus suis et obscuratum est insipiens
cor illorum / Et dicitur littera primi versiculi sic / Primo in generali descri-
bit [illegible] generaciones · d · in generacione et generacionem / Secundo descri-
bit terre / a deo fundate stabilitatem · d · fundasti terram / et per-
manet / 3o ostendit in eis diuine veritatis invariabilitatem
· d · veritas tua scilicet permanet in utroque / Dicat ergo littera In genera-
cione et · d · non solum permanet verbum tuum in angelis / qui sunt
spiritus intellectuales in bono roborati / in quibus nulla est
generacio nulla successio / sed et veritas tua permanet in istis
inferioribus / quia in generacionem et generacionem / hoc est in hominibus apud
quos generacio transit et generacio aduenit / Deinde littera tercius versus ostendit primo
ex quo sequitur / quod diuine veritatis immutabilitas manet in rebus
mutabilibus / Sed racio quare diuina veritas in hominibus / quorum
cum vos dicit / que deo beneplaciti / nunquam potest mutari / [illegible] voluntati
eius quis resistet / et tamen manet in hominibus mutabilibus / Hic et
de veritate diuina [illegible] / Unde dicit Gregorius / deus non mutat con-
silium / sed mutat sentenciam / Et appellatur ibi consilium ut dicit Glosa
in scripto [illegible] racio diuina eterna qua deus disponit omnia et or-
dinat / sed sentencia appellatur effectus temporalis sequens illam
racionem et ordinacionem et disposicionem dei / Dicit ergo una generacio

Nota

et spiritualis creati

preterit / et alia advenit / et sic successiones individuorum que
mutant humana species / non arguunt aliquam mutabilitatem divine ve-
ritatis / eam quam deus disposuit. Ex hiis elicitur quod effectus divine
veritatis altiori modo angelicis spiritibus conveniunt quam hominibus
/ racio quia altioris sunt dignitatis / et operacione / et ex parte lo-
co / et ex parte permanencia / eo quod eternaliter perseverant / non sic autem est
de hominibus / qui in operacione sunt defectibiles / ex loco in corpore
sunt corruptibiles / et ex statu sunt multipliciter mutabiles. In utris-
que ergo divine veritatis consilium non mutatur. Sed effectus illius ve-
ritatis et complementum alios illis cedunt et alios hominibus. Ex
hiis sequitur quod angeli modo nobiliori divinam veritatem participant
quam homines. Unde Augustinus xvi libro de civitate dei capitulo vi dicit
Cum angeli non sint sibi ipsis veritas sed sunt participes creatricis
veritatis / ad illam moventur motibus certis / ad illam veniunt
cogitacionibus puris / et ex ea tamquam ex fonte vite capiunt
quod non habent sed percipiunt. Et subdit motus eorum iste stabilis est
/ quia sic ad deum veniunt / quod non recedunt. Non sic autem est de
hominibus / qui sunt mutabiles / quibus deus veritatem impertitur
non ita munde nec ita clare sed vel spiritualibus imaginibus
vel corporalibus similitudinibus / vel ex corporeis vocibus
de quibus nota dicit Lira in generacionem scilicet priori et generacione
scilicet posteriori. In priori generacionem notat iudeos. In 2a notat
congregacionem congregacionem gencium in fide. Unde glossa super illo
generacio preterit / et generacio advenit / dicit prima generacio iudeorum
recedit / et succedit generacio de gentibus congregata / et succedit
generacio de gentibus. In hiis ergo permanet veritas tua / quam multi-
pliciter exponit primo capiendo veritatem pro veritate increata
iuxta quod Christus de seipso dicit Johannis xiiii Ego sum veritas de
qua intelligitur sic veritas unius dei vel unus deus / qui est ve-
ritas / permanet in generacionem et generacionem in iudeis et gentibus.
Ex quo sequitur quod in omnibus aliis falsitas erat et mendacium.
Unde dicit Ambrosius circa hoc / multi sunt / qui dicuntur dii
et tamen non sunt dii / qui ergo non deum habuerunt pro deo / mendacium
erat in eis de quibus et in psalmo dicitur / Omnes dii gencium de-
monia. Et non solum dicitur hoc quod omnes gentes colebant demones
pro diis. Et Augustinus in multis libris de civitate dei describit
diversa nomina deorum / in quibus determinat nichil aliud nisi
prorsus vanitatem et mendacium. Secundo intelligitur de veritate per lo-
cuta et hoc primo prout eius bonum et verum committunt. Et
nullum dubium est / quod in omnibus generaliter veritas permansit
et permanebit. Ex hoc arguitur quod nulla adversitas potest totaliter
in homine tam quod est veritatis exstirpare / quin aliquid
remanebit in homine quod est veritatis / et sic veritas bonitatis
et cognicionis veritatis / nulla ergo potest adversitas in toto in anima
hominis ymaginem ad quam facta est corrumpere / et sic nec
habilitatem ad divine gracie percepcionem / est ergo consolacio

predicari

Primo s' et scriptum veritatem illis nunquam exterminari poterat veritas
tota' nec nos exterminabitur quia in possibilitate in illis remansit et in istis remanebit. Ideo d' veritate verborum sine metabilitate sine vacatione sine scriptorum. Et veritas prout supra dictum est aliud non est nisi adequacio operationum verborum ad intentum. Et d' hoc iste multum plana est ita quia in qualibet generacione homines erant aliqui qui sicut cogitabant in corde sicut erat in re et sic loquebantur et sic eciam faciebant. Veritas hic capi potest pro veritate iusticie quam homines in omnibus generacionibus colunt. Sic ergo inter generacionem et generacionem a primordio generacionis a principio mundi successione permanet veritas tua. Ex quo habetur quod totalitate iusticie nulla adversitas potest exterminare nulli in generacione desunt veritas qui fuerunt aliquos amatores veritatis qui corde credunt verbo dicunt et vita tenent veritatem. Unde d' in psalmo Quoniam confirmata est super nos misericordia tua et veritas domini manet in eternum. Et sequitur fundasti terram et permanet. Sed quod deus fundat terram dicit scriptura deus scriptura domini fundat terram hic Ambrosius exponit terram dicit veritas fuit in patribus ut moyse et in Samuele David et in multis aliis et in illis qui non mutaverunt gemma sua Baal. Sic ergo in illis remansit veritate figata a fortiori nec in istis exterminabitur qui tempore veritatis prestat late bella paciuntur. Nunc autem et veritas fidem Christi facta est. Et d' ambo quod terra in qua consistimus est fundata omni igni et deus creavit celos in inicio sic quod terra est in medio celi quasi ergo propheta dicit non mirum si verbum tuum et veritas tua permanet in variabilibus creaturis. Cum ipse corporalia et grossissima elementa quasi fundata. Et tua fundacionem persistunt. Et ex consideracione fundacionis terre accipi potest persistencia et confidencia in adversis. Et triplici racione. Primo ex hac quia in terra illa animalia que sunt rapacia et violenta aliorum animalium que sunt mitia et quieta cedere non interripiunt nec ea occidunt licet quibusdam eorum carnibus vescuntur. Sic nec mali quantumque adversa bonis inferunt eos possunt occidere licet quorum corporis occidunt. Ex quo accipimus istorum perseverancia in adversitatibus non interrumpit morte. Facio d' ipsa parit sunt propter quod deus dicit Nolite timere eos qui occidunt corpus. Eo autem occidit non habent quid amplius faciat et non ultra nisi usque ad mortem persecuto fuit. Secundo ex hac racione quia licet terra quibusdam tenebrescit tamen sol qui girat circa in partibus tenebrosis quibusdam illuscescit. Sic licet vita iustorum qui in terra sunt vita tribulacionibus obscuretur tamen per solem iusticie qui suos girat et circuit circa illustratur. De ipso in scriptis est prout allegat Ambrosius. Hic oritur sol et occidit et in locum suum vadit. Oritur sol iustis occidit autem in iustis. Oritur ex humilitate pie mentis occidit autem in meridie. Sicut scriptum est Sol non occidat super

ve. s. in qua generacione est i. a veritate testata in mundum permanet veritas tua i. mandato tuo semper fundasti terram i. ecclesiam stans in tua veritate et permanet secundum tempus presens et in vita eterna perpetuam

iracundia terram. Et quo fertur quod hominibus pro morte mutis(?) utique potest conferri Christus. Ratio est quia ideo moritur peccatis ut deo vivere incipiat ut dicit Ambrosius dicit enim et si peccantibus sol iusticie occidat tamen ad iustos quibus oritur redit et ibi tamen in suo loco requiescit. Secundo ex hac ratione quia hec terra undique est circumdata aquis et fluminibus iuxta id psalmi super maria fundavit eam et super flumina preparavit eam. Et ideo ipsius stabilitas et permanentia presenti ratione venerat quod est valde mirabile. Et ideo fertur

Tercio generatio preterit generatio advenit terra autem in eternum stat. Iuxta hoc est illud Luce xx primo celum et terra transibunt quia hec una est quo ad figuram et quo ad aliquas proprietates et aliquos actus quos modo habet iuxta illud prima Corinthiorum vii preterit figura huius mundi non quo ad substantiam. Sic dicendum est de electis. Et homines sunt inter contraria quia inter pacem et turbationem inter prospera et adversa inter leta et tristia inter bona et mala. Et tamen ipsorum est precipua stabilitas. Et hoc est quod legitur quod vita iustorum stat in fructificatione usque in seculum. Racio Ambrosii quia fundata est in radice virtutum in habundantia bonorum spiritualium. Vita namque in ... splendet et successive augetur in splendore usque dum perveniat ad perfectum diem. Et nunc tamen similiter necessitat occasionem Augustinus terram istam comparat de Ecclesia et cristo de hac comparatione nunc eo ... lucidior ponam hanc primam conclusionem. In Ecclesia militanti ... sunt virtutes de filii dei dispositione. Ista conclusio patet ex expositione istius verbi dicentis comparans virtutes sua cristi et illorum qui de cristo sunt permanet stabilis et firme in generatione et generationem. Dicit Augustinus quod per hoc eo omnes generationes significat. Et tunc est quod utique de sunt virtutes Christi in sanctis omni generatione prout se habent tempus vitas vel habebit quia quandoque fuerunt pauciores sunt et quandoque plures sicut et nunc est. Et sic est futurum. Sicut patet in generatione et generationem intelligit quasi duas generationes unam que pertinet ad legem et prophetas aliam vero pertinentem ad Evangelium. Sic etiam est quod in utraque generatione virtus permanebat quia cristus non solum ad Evangelium pertinet sed etiam pertinet ad legem et prophetas eo quod Christus et ab Evangelio et a lege et prophetis habet testimonium. Unde dicitur terra fundasti terram terram id est ecclesiam fundasti supra fundamentum quod Christus. Nemo enim potest ponere aliud fundamentum preter illud quod positum est quod est Christus Ihesus. Terram ergo exponit Augustinus id est eos qui in terra sunt sed non occupantur terram fundasti id est stabilivisti et permanentes in seculum seculi. Summa huius et non aliorum vita eternitas est dicendum hec Augustinus. Et quia ratione fertur quod eadem eorum virtus manebat in precedentibus quam nunc tenemus de Christo et quam alii tenebunt post nos. Ratio est quia una est fides omnium

ambrosius ... pulcre ... exponit id est ... istius mundi ... ... producebant

Quia ut Ambrosius dicit hec est proprie ... medicorum ... ... devinavit ... ab illis ... et ad ... et ... id est ... ... domus ... sinagoga ...

Unde Augustinus dicit in libro de correctione et gratia Illa fi-
des sana est, qua credimus nullum hominem a contagio mortis
liberari et obligatione peccati nisi per unum mediatorem dei
et hominum Iesum Christum. Ubi manifeste Augustinus loquitur quod omnes
in virtute eiusdem fidei salvantur. Ex quo sapienter convenienter sequitur quod
quod maior veritatis elucidatio non dividit sed facit ipsius ydempti-
tatem. Dicit enim Gregorius quod quanto incrementa temporum crevit scientia sanctorum
patrum, et quanto vicinius adventum salvatoris fuerunt, tanto
salutis sacramenta plenius perceperunt. Et notandum est ut dicit Thomas
quod ista elucidatio veritatis facit immutationem in scientia articulorum
fidei et non quia quecumque posteriores crediderunt continebantur
in fide precedentium patrum licet implicite. Tenendus est ordo, ut quidam
habuerunt fidem magis implicitam, quidam explicitam, quidam magis claram
et lucidam. Unde David dicit de seipso: Super senes intellexi.
Et Apostolus dicit ad Ephesios tercio: Aliis generationibus
non est agnitum misterium Christi sicut est apostolis revelatum.
Ex quibus sequitur quod devocio diversa fidelium non arguit diver-
sitatem veritatum. Racio est quia devocio per manifestacionem
veritatis, sicut ostendit Augustinus circa finem xviii libri, post
quam enim eis status spiritus data erat per [illegible] Christi, fides
tam insignibus miraculis claruit, ut multa milia hominum in
nomine eius mira alacritate conversa, [illegible] sine [illegible], ardentis-
sima caritate ad paupertatem voluntariam pervenerunt, sequentes
usque ad mortem pro veritate certare paraverunt. Et notandum est,
quod hec cum non fuerint [illegible] nunc modo est, quo quando refrigescit
veritas caritatis. Considerandum ergo quod fides ita se dif-
fundebat et in cognicione et in devocione. Confert valde
ad perseveranciam in omni adversitate. Sicut enim illi qui erant
in umbra fidei, veritate conservati sunt et liberati ab
omnibus adversis. Unde Moyses, quia erat grandis in fide
elegit affligi cum populo dei, ita quod non fugiebat ad ad-
versa. Et David elegit esse in domo dei, sed habitare
in tabernaculis peccatorum, maxime nos qui in [illegible]
hac sumus, cum Christo mortuo in cruce [illegible]
in eis, inquit enim dominus, cum exaltatus fuero a terra omnia traham
ad meipsum. De latrone in cruce dicit Ambrosius: Exit ad
se latrone. De hoc mecum eris in paradiso. Sic et nunc omnia
studia et omnia ingenia provocat ad iusticiam, et trahit
ad seipsum, inquit enim: volo pater ut ubi sum ego, illic
et minister meus erit. Et adhuc paradit [illegible] iste qui
dicit in generacione et generacionem permanet veritas tua, non solum
illius que pertinet ad elucidacionem fidei per successionem temporum, sed
eciam in hiis que pertinet ad ipsam elucidacionem per scripturas.
Et Gregorius dicit: Quid mirum si in celo hec est in angelis

divina veritas permanet / ex quo ibi nulle sunt temptaciones
hoc est in aeternum / quod veritas in eis sit manet et manebit in hominibus
existentibus in hoc mundo in specie per mendacium defluxit quod
semper veritatem turbat / et suggerit falsitatem et nititur omnibus
modis irrumpere / Secundo quod solide fundasti terram id est ecclesiam
in Christo / qui est veritas / et permanet non obstantibus quibuscumque
erroribus fallaciis / et insidiis mundi / Unde dominus super hanc petram
edificabo ecclesiam meam / et porte inferi non prevalebunt
adversus eam

et permanet dispositione tua

Sequitur de tercio et ultimo pro conclusione secunda / Et quoniam
sic sapiens convertit se totaliter ad perseverantiam in adversis et
perdurando in gravacionibus honorum prosperis in eterna permanencia
divine veritatis / Hic ideo facit considerando virtutem divinam
in subieccione omnium aliarum creaturarum / Et dicit quod primo de-
scribit ordinem dierum de ordinacione / Secundo ponit eorum in tali ordina-
cione permanenciam de perseverant / Tercio omnium aliarum crea-
turarum obedienciam de omnia serviunt tibi / Dicit ergo ordina-
cione tua quod veritas tua manet in angelis in hominibus
eloquium tuum in omnibus corporalibus utique tua / non solum autem
ista sed et illa / que sunt in fluxu continuo / ordinacione
tua perseverant / Ubi advertendum / quod ordo in creaturis
licet sit a divina potestate sapiencia et voluntate / quod istorum
trium attributorum operacio est indivisa / tamen per quandam appropriacionem
ordinacio convenit divine sapiencie / quia res ordinate esse
non potencie convenit / nec voluntati / sed sapiencie / potest enim quis
habere potestatem esse et bonum esse / et tamen non habere racionem ordi-
nandi unumquodque decenter in ordine suo / Secundum philosophum de-
sapientis est ordinare / et non ordinari / Et propter hanc simi-
litudinem quam nos loquimur de deo / licet enim in divino deo pote-
ncia sit sapiencia et bonitas / tamen racione ordinacionis dicitur
sapiens perfeccionem / Exponitur ergo hic sic ordinacione tua id est
sapiencia tua omnia ordinasti / Et narrans in racio sunt / Et
propterea ordinata sunt / perseverant diebus / Unde [illegible] exponit sic
id est res in diebus illis creatae / Ex quo sequitur quod permanencia
rerum in ordine suo secundum coordinacionem divinam / ex quo enim quod
facte sunt / et ordinate sunt / ad permanendum disposicione tua
permanent / Veritas enim non videtur / quomodo res possent esse per se /
sed si non essent sub divina disposicione / nec essent
sub eius gubernacione / neque sub conservacione / et ita per-
irent / Ex quo patet aliquid / nichil quod est interim quod
est absque ordine esse potest / Racio eius est quia sicut
hoc efficitur est ordinatum esse [illegible] Ponit Augustinus
hominem non universo / ut videtur capitulum secundum de ordine

pedis sursum / et querit utrum talis homo ordinatus est
secundum ordinacionem primam nostram tamen omnis ordo caret / Statio quia si
primus crescit apparet sibi esse / sic ordo / et dato quod moveretur / sed si cadunt est extra ordinem / quod exemplo grave
est / tendit ad locum suum naturalem / et dato quod restringeretur nec
sic adhuc extra ordinem esset / quia adhuc ita sunt in quiete
cadunt quod post cessum et docuendo in resolucione ad ultima
nec ita sunt sine ordine / ex quo ex eis fieret sicut alia / Ex
quibus patet quod nulla ~~mutacio~~ mutacio tollit ordinem et ideo
simpliciter contrario necessario ad quietacionem ordina alteracio
non sit augmentacio / quia est ad acquisicionem alicuius ordinis
/ nec dissolucio quietacionis / sicut declaratum est / tamen licet res mutantur
et sibi succedant invicem / quibus in divina ordinacione
sonant [illegible] ordinat deus / et rerum species successive persistunt
in divina nostra / Ordinacione quo tamen dicitur prophetia presentant
dies sunt exposite esse / res in diebus illis creatae / Dux
est res ordinis illarum rerum / ut aliqui ponunt in septem diebus
videlicet dux fuit primum est infinitum quod determinat in septem die
bus quibus deus operatus divina in quietur creata sunt
numero / pondere et mensura recipiunt / fines quo omnium illarum
rerum mutaciones sunt / recipit deus [illegible] cumulat quievisse erat
in illis / Nec fuit est contrarium / quia est dies septimus
finis deo / quia tamen deus assumit et requievit ab omni opere
suo / Alio modo ista exponitur ad literam quod de diebus vel
illis quibus deus creabat omnia / vel de diebus quibus ab illis
exorti sunt / quia ad hoc divina ordinacione / et ipsi sunt
presentant / Ex quo patet quod illi dies primum ab isto fuerunt dies
prima dicta est communi [illegible] / quia ordo illorum dierum recipitur
secundum mane et vesperum de quo dicitur / nam cum dicitur factum est vespere
et mane dies unus / Non sic autem est de istis diebus / Nam
dicitur / quia dies qui modo sunt noctes precedunt / sed inter illos
dies nullibi noctes modo / in ipsis ex serie scripture de qua sicut
dicitur / quod dies quem modo sunt / facit solis presencia / sed illos tres
principes tres primos non / quia illi tres dies primi facti sunt
sine sole / ideo quod sol quarta die factus refertur / Ex quo patet
quod illi dies valde modo alias fuerunt / dicitur in [illegible]
contra dies septem etc / dies illi quomodo fuit a predictis
quod impossibile est nobis cogitare / quanto magis dicere / et est
racio / quia ex quo fuerunt dies / ideo lucem fuerunt / sed nunc in lux
[illegible] dei facta / et inter lucem et tenebras facta est se
paracio / sed qualis illa lux fuit / que alternum motum se
qualem vesperam et ~~mane~~ fecerit / et motum est a [illegible]
mane

Augustinus ... omelia ... xx ... dies malos quos nos facimus scilicet miseria et malicia ... miseria ... malicia ... et sequitur dies malorum ... et precedat gracia summe felicitatis ... dies boni ... Augustinus ... de ... ex quo tempore quo lapsus est Adam et de paradiso expulsus ... dies mali ... istorum ... qui hodie nascuntur ... qui ... nascuntur statim plorant ... quot dies videant ... [illegible]

nostris. Et quibus sequitur: Quia dies illi omnes boni sunt, quia omnia que in eis facta sunt bona sunt, quibus consumavit Deus. Deus autem est de diebus hiis, multa mala fiunt in eis, propter quod dicit Apostolus: Dies mali sunt, et sciendum quod sunt dies maledixisse ... Sed dies sine operibus sunt illi, qui non per cursum solis cursum explicantur, sed creavit Deus solem et ... dierum et omnia ordinacioni presentant et presentabunt ... Veniat ... dies quam illuminabit non sol corporalis et visibilis, sed agnus Dei qui est sol iusticie. Secundum Augustinum illos sex dies ... etatibus que ... Exponit eciam eos de virtutibus que requirunt ad ... eterne ... que significatur in opere septem dierum. Prima die facta est lux, et fides significatur, qua universa ... invisibilia spiritualia eterna. Secunda die factum est firmamentum, quod divisit aquas ab aquis, et significat disciplina, illa vel sciencia sive sapiencia, mediante qua fit discrecio inter spiritualia et carnalia, inter superiora et inferiora. Tercia die congregate sunt aque in unum locum et apparuit arida, et significat virtutem continencie, qua homo separata labe peccatorum et fluctibus carnalium temptacionum apparet quasi terra arida nichil habens commune cum dissolutionibus, et sic ut sit possessio apta ad fetandos fructus bonorum operum. Quarta die facta sunt luminaria, sol videlicet et luna et stelle, et significat ... in ... homo firmat se ... penitencie ... quasi firmamentum ... Deus ... in eo ... que vide ... incommutabiles ... ut sol lucet in ... tempus ... quo ipsi corpori ... plene et ipsum illuminet sicut luna noctem. Et per alias ... spiritales ... quasi noctem huius vite faciunt lucidiorem ... in noticia ... fortior ... efficitur. Quinto die creata sunt viventia aquatica ... secundum species suas, et significat caritatem que in animo ... in ... hoc scilicet producat ... viventia, que ... caritate ... multis utilitate ... sociatas producat ... reptilia ... opera que prodesse possent aliis ... fortissimos ... fortissimas ... fructus ... volatilia ... altis ... que significantur in ... volatilibus celi. Sexto die facta sunt viventia terre scilicet reptilia, iumenta et bestie, et novissime die Deus fecit hominem ad ymaginem suam, et significat ... stabilitatem, qua homo dominatur bestialibus motibus, reptilibus cogitacionibus, qua homo in se ... bonas cogitaciones et ... regit ... ad ... iusticie. Sic enim homo fit ad ymaginem Dei ... est ... [illegible]

[illegible]

[illegible] 122

[illegible] dicit quod inter hos dies septimus est sanctior, quia in die septimo ... [illegible] sanctificatus. Non enim Deus sanctificavit diem primum in quo fecit lucem, aut 2m in quo firmamentum, aut 3m in quo separavit mare a terra et terra herbas ligna produxit, vel ... in quo sydera sunt creata, aut 5m in quo animalia que in aquis vivunt aut in aere volitant, aut sextum in quo homines et iumenta simul creavit. Sed diem septimum sanctificavit in quo requievit [illegible] ... septenario numero significatur ... sanctitas vel sensus masculi et femine ... [illegible] ... copulacione

spirituales filios repleat terram, Dei benedictione obtenta. Ex quo patet primo etiam quod in virtutibus quibus salus procuratur est ordo, sicut quod a fide incipit et ponit fundamentum, et alie superedificantur quousque deveniatur ad plenitudinem virtutum. Secundo sequitur quod ordinate virtutum ultimus finis assignatur. Patet quia si habent principium a quo et non habent finem in quem ~~tendunt~~, ordo earum esse non posset. Ex hoc sequitur 3o quod virtutes que a fide incipiunt et ad finem ultimum ordinantur, non est interrupcio. Augustinus super [illegible] Benedictus qui ... quod in virtutibus recta est processio singulorum apud iustitie. Si nunc est interrupcio ~~[illegible]~~ ... Sic in bona persona, quod ... completis aliam inchoat quousque perveniat ad requiem opulentam. In vita ... iusti comparatur luci, que successive procedit et crescit usque ad perfectum diem. Hic sic dicitur Prov. 4o ... successive in circa sole ... gratie, nulla tamen fit offensio divine iustitie. Patet quia homines ambulantes in luce servant divina ordinatione. Unde dicit nostra littera: In ... dicit sunt homines quibus ipse dies est, quibus semper Christus adest. Et allegat: Ambulate dum lucem habetis, ut filii lucis sitis, ne tenebre vos comprehendant. Hii enim tales semper in luce sunt, et sub providencia et sub dispositione Dei vivunt. Secundo ... [illegible] ... Ex quo divina ordinatio est infallibilis. Ex qua ratione sequitur quod ... homines quibus sol non occidit propter culpabiles passiones. Hoc est ... et probat sic: Hii sunt soli quibus sol numquam occidit, quia Deus lux eorum est. Sicut scriptum est: et erit illis Deus lumen eternum. Ex hoc sequitur ... quod nichil est in mundo quod cursum possit impedire istorum. Patet quia ex quo Deus eis lucet, quis obscurabit eos? Ex quo currunt sub divina ordinatione, quid est quod possit interrumpere cursum eorum, presertim cum ... dicat: Quia omnia serviunt tibi. Omnia enim diligentibus Deum cooperantur in bonum, ad Romanos 8, hiis qui secundum propositum Dei vocati sunt sancti. Sed quomodo hic verum sit: Omnia serviunt tibi? Ex quo multi sunt servi peccati; qui enim facit peccatum servus est peccati. Ad Romanos xvi: multi Christo Domino non serviunt, sed suo ventri. ... motivum ... istorum ... ... omnia erunt Christo subiecta ... cum Deus erit omnia in omnibus. Sed quia tamen hic videtur quod peccatores et dampnati non serviunt Deo. Dico ... quod et peccatores Deo serviunt et dampnati. Dicit enim ... quod tales inde voluntate Dei faciunt ...

Omnia serviunt ... [illegible] ... permanet in angelis in celo ... in hominibus ... fundacione ... et dies ordinacione tua ... sit ... quia omnia serviunt tibi debita servitute et ... ~~[illegible]~~ ordinacione tua ... [illegible] ... de Christo ... ... permanet ... ... fundavit terram ... ... et permanet ... ... ad salutem ... omnia serviunt sibi ... [illegible] ... in laudem Dei ... [illegible]

9o 2a

immunitate contendunt. Sed quid hic dicemus ad hoc de maliciis
et deformitatibus peccatorum, quomodo talia serviunt Deo? Ibi respondetur
quod cum dicitur Omnia serviunt, per hoc intelligitur essencia. Nam tota esse-
ncia malorum et actus eorum creature Dei sunt et ab ipsa ad eum
initium referuntur. Sed peccata iniquitatis sunt deviaciones a Deo, non referuntur.
Nec est hic contra istam vocem Omnia serviunt tibi, quod in ipse non sunt
aliqua. Nisi si hic quis dicere vellet, quod et deformitates peccatorum
~~peccatorum~~ serviunt sue iusticie, quia non stat esse deformitatem culpe sine
decore iusticie. Sed quid de dampnatis, qui non intendunt servire
Deo, ymmo magis irritari et offendere et blasfemare? Dicitur. Unde Super-
bia eorum qui te oderunt ascendit semper. Sed dominus quo vult quod eorum
intencio non serviat Deo. Sibi dicitur quod licet intencio eorum quantum
est in eis non servit Deo, servitur loquendo simpliciter. Unde quidam
doctor dicit ponendo exemplum de sathana, quod quando conmovet ad iram
dominum maledicat et nititur prevalere in eum et sibi omne malum facere
ac perturbare, attamen per hunc... fidelis dominum reddit magis gloriosum.
Et subdit: Sic dampnati sunt quasi sathan electorum.
Ex omnibus hiis sequitur quod maxima est consolacio electis cum
considerant omnia regi et dirigi disposicionibus divinis. Nam
qui considerant hec facilius ferunt omnia adversa, ymmo dum
considerant quod mali persequendo bonos etiam in hoc serviunt Deo
et sue voluntati obsequuntur, adversa sustinent cum quadam delecta-
cione, scientes ex hoc eis venire ... eternam.

Sequitur exposicio tercii versiculi et continuatur sic. In-
fra psalmista ... se in perseverancia ... considerande
esse omnia subiecta divine voluntati, hic iam ... facit consideracionem
sue conservacionis. Et dicit primo nisi quod sunt sue occupa-
cionis affectum de lege tua. Secundo occupandi modum, quoniam medi-
tacio mea est. Tercio ostendit per hoc se fuisse conservatum et
evasisse omne periculum, tunc forte periissem. Sed Ambrosius
istam innuit continuacionem. Propterea psalmista egit de fine dicens
hic iam in ista dicit dixit se perseverantem, quia ipsi non lucebat
cum meditacio legis erat, et ambulabat, id est in huius qui ambula-
bat in lege. Dicit ergo littera nisi quod lex etc. Conversatio
ut Gregorius super ... de civitate Dei capitulo ... quod medi-
tacionem legis acceptam eternam intellegebat et promissa legis
nescierunt esse stabiliter celestem. Venimus ... quia
enim dixerunt vanos quicumque custodient mandata legis.
Ex ipso dicto sequitur quod in via ... quod nolunt meditari
in lege Dei, sed inveniunt sine lege. Dicit super ... Sed
sine lege ... est ... legis ... fuissent ...
tati absconditis venisset ad cognicionem Christi, eo quod lex ...
promissit ad Christum dirigebat. Et sic est quod eis dominus ...
De ... moyses ... et ... me non illesus ...
perit ... quod ... meditacionis in lege

et contra deum murmuraverunt / et propterea legem transgressi sunt / Et
hec omnia videntes malos prosperari in istis terrenis / et bonos
ministri ab patri multiplicibus / inceperunt dicere id presumi / Et non sit
deus / et si est sua in excelso / quod deus si sua esset in deo / non
mitteret deus sua mandata pati tenentes / et sua mandata fu-
gientes prosperari / hec non non alunde venit nisi hec quia omnia premis-
sa noluerunt scrutari / neque eorum spiritualem investigare misteria
dei / et dicebant vane iustificavi cor meum / et lavi inter inno-
centes manus meas / Et proinde ut Malachias dicit / ubi supra / venit ad
legis prevaricatores et dixerunt / omnis / qui facit malum bonus
est / et placet in conspectu dei / Ex quibus concluditur / et si nunc spiritua-
lia promissa accepimus / arti ad eorum meditacionem astricti sumus
Racio est / quia ut Bernardus dicit / meditacio studiosi investigat di-
ctum [illegible] ipse noticia vitalis / meditacio est quod precipue ma[illegible]-
tat et [illegible] / et memoriando diligencius / tamquam effodiendo the-
saurum invenit / et ostendit / multa misteria sunt que latent nos / scilicet
in spiritualibus preceptis / Hiis sic deductis ponitur finaliter quod
Ex [illegible] multa sunt que spiritualiter possunt acci[illegible] in adversitatibus / sed
specialis conservacio est meditacio divine legis / prima pars quia patet
de fide / item de spe / de gracia / item de virtutibus et donis / et gracia
distribuendis / omnia enim [illegible] prosunt ad resistendum in adver-
sitatibus / ut notatum est supra / et tamquam leo temptaciones evicisse
in verbo dei / Secunda pars quia est littera magistri que dicit / Nisi quod lex tua
meditacio mea est / tunc forte periissem in humilitate mea / secundum glossam dicit
Ambrosius / quia verum tamen / et veritas tua / et ordinacio permanet
quia in tales / quia omnia serviunt tibi / Ex quo lex tua est ita
valida / ita fortis / et magne efficacie / quod eius meditacio a nullo
libat periculo / periissem enim in humilitate / id est in adversitate / nisi lex
tua meditacio mea esset / Dicit enim super hoc Ambrosius humilitas
non [illegible] est virtutis / nemo enim perit in voluntate humilitate valu-
taria quam [illegible] fuerit sponte / Sed humilitas est dicta afflictionis
tempore quod [illegible] est / item humilitas [illegible] / cum quis aliqua
temptacione temptatur / singulis ergo [illegible] est / con[illegible] sancte me-
ditari in lege divina / Ex qua racione concluditur / quod meditacio
legis divine / non [illegible] memoria dei et [illegible] quia racio est
[illegible] si [illegible] non esset spiritualem [illegible] in ini-
mica adversitate / quia ibi deus adiutor est / et gracia valde con-
servat / et patet hoc [illegible] sic / quia manendo in meditacione legis
meditamur de deo / quia meditamur de eius potestate / de eius aucto-
ritate / de eius benignitate / de eius equitate / licet enim deus sit omnipotens
benignus et equus apparuit dando legem / scilicet hoc quod debet co-
gitari de deo / Et est racio quia errare non possumus in eo
possibilem et nostris viribus proporcionatam / semper sic scimus
... [illegible] de deo / qui in huiusmodi nobis dat firmamentum

Occultas in fantis oberrare possent / et ideo dicitur in d[...] in multis
operibus dei noli esse curiosus / sed que precepta sunt cogita
semper / et ideo plus est in meditando de eis / que legis sunt quoddam
nobis graciam largiri optamus / quia in meditando preci-
pue sine ea mandata legis impleri non possunt / Sic ergo patet quod divine
legis meditacio preparacio est ad standum in adversis / Sic
est Ambrosius qui dicit cum meditamur tunc quasi uncti
ut lactos oleo ungimus / quasi toto die et nocte in memo-
ria legis vires animi exercemus / quasi certa spiritualium pe-
riculorum tam confortamur / ut cum adversarius ceperit assi-
stere / sine timore stamus contra eum / Valde namque fortis
est qui verberatus in una parte maxilla et alteram / contra
hostem porrigit / qui non requirit vindictam de hoste / Fortis
adversarium / qui vindictam iniurie refert in diem domi-
num / Ille namque cedit acerius potestati / qui scit castigare
corpus / et in servitute redigere / ut possit sumere diu-
re membrorum / Ex quibus patet quod non sit eundum ad ad-
versitatibus qui in meditacione divine legis perseverant / Unde propheta
dicit / Nisi quod lex tua meditacio mea est / non dicit cogitacio
non dicit cognicio / non dicit disputacio / aut memoria / quia non
illarum nec omnia simul tantum proficiunt ad pugnam / sicut me-
ditacio / Illa meditacio ista omnia includit / et ultra fre-
quencia in eis / Dicit enim hugo in libro de triplici meditacione
Meditacio est frequens cogitacio / modum racionem et causam in-
vestigans / modum quid sit / racionem quid sit / causam quare sit
Unde meditacio ad agendum ea que legis sunt inducit / Et
unde leo papa sermone quodam / quod meditacio non solum est in lege
dei scripture sed eciam in hiis que precepta sunt faciendis / et est
racio ista / quod quando meditacio persequitur studiosa et fre-
quente cogitacione investigantem modum racionem et causam
sequitur quod quicumque non intendit operari / nullo modo diligit
operari / Unde tercia causas modos et raciones so-
cietas diligenter cogitat et libenter in cogitando perseverat
qui non odit opera illa / ad que meditacio instigat / Unde
Ambrosius dicit hiis sit nobis cottidiana lectio que conceditur ut que
legis iniuncti meditemur / hoc enim est quod dicit propheta / nisi quod
lex tua meditacio mea est / scilicet in hac non remansisset
quod tua lege meditatus sum / Unde scilicet non habendo spacium in
lege tua forte est temporali / ut periit dicorumque pas-
sim in humilitate mea / id est occidissem in afflictione mea
lex enim dei est in qua fides per dilectionem operatur / lex dei
est per quam gracia impetratur / lex dei est / que fortes facit
in tribulacione temporali / ut pereant in humilitate mortali

Et ideo Ambrosius dicit super illud in deflexione verbi meditacionis quod cecinimus ante certamen ut simus parati et eveniat tela adversarii nec inopia nec rapina nec orbitate nec corporis egritudine nec merrore animi nec terrore mortis et acerbitate penarum qui possint subvenire dicit nisi quod lex tua meditacio mea est tunc forte perissem in humilitate mea et addidit Ambrosius Iob et ipsum Ioseph qui non alia via in maximis adversitatibus perstiterunt nisi quia continue in divina lege versabantur. Dicit hic quod in huiusmodi meditacionibus beneficia evangelica, quasi epistole apostolice munitates sunt tibi et epistole militant Christi et quecumque in corda preceptorum celestium pervenimus nulla temptacionum aggressio potest nos perturbare et cetera.

In eternum non obliviscar iustificationes tuas quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego salvum me fac quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores ut perderent me testimonia tua intellexi. Continuacio. Supra dixit legem domini vitalis in omnibus creature sive in angelis et hominibus sicut in ceteris creaturis. Hic iam promittit se in illius memoria perseveraturum quod ipse quo in illis permanet ideo nec illis utilior esset, quia ibi debet permanere et se non alter in memoria. Vel sic supra ostendit se in legis meditacione conservatum. Hic iam per gratitudinem in ipsa lege promittit se tam et continuam constanciam, quod quo legis meditacione conservatus, ideo constans eius memoria erit continuabo, quia fere liberacionem in indigeo, quia non est hec in quo non accurrunt adversa. Vel supra decantat multiplicem divine legis utilitatem. Hic iam dicit se illam legem servaturum, quod quo est tante utilitatis. Et nota quod hec particula continet iustificacionum memoria addicio ad expugnacionem hostes addit exquisitam expedicionem hominum peccatorum. Veritas quantum sunt quod versibus tribus sequentibus in primo in versu ipsa divinas iustificaciones retinet in memoria. In secundo exposuit ideo apparet. In tercio dicit se de expectacione peccatorum cruentis sed quod iustificaciones dei non contentus sunt hominum necent, tamen sed quod exquisivit. Ut hoc namque contra virtutis contemptibus sed in omni vi quia multi electi dei non sunt crudeli expedicione hominum peccatorum, utpote de apostolis et martiribus quorum vitam mali homines perdiderunt. Contra iuxta illud ipsi patientur in cristo sermo mortificamur tota die estimati sumus sicut oves occisionis, et quod peius est adhuc carnis mortificatis continuelias mittebat iuxta illud posuit mortalia servorum tuorum escas volatilium carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Et dicitur primo versus sic primo ne explicat suam exhibicionem venerabilem. Deinde non obliviscar. Secundo explicat eius continuacionem quia in eternum. Tercio causam illius exhibitionis

Nota bene

Nota

Nota qui sunt in fine et etiam cavent et ad eos infirmi sunt non ad eos iacentes iustificationibus bibere et in illis vivificasti me

tangit obiectum / quia a iustificatore / Quo assignat moneter com
/ quia in ipsis v in sculpsit me / dt ipso lra no oblui scar / Ad
uertendum cum gregorium xi lio moralium / Aliqui sunt homines q
per omne qd agunt sunt modo sm modica relinquere conantur
ffy bellorum tytulis / aly altis edificiorum membris / Aly de
sertarum sciarum scriptam libris instanter elaborant / sibiss nor
morie edificant / de quibus i / vocavrunt no sua in terra / et
vbiss relinquas signa lectae nostre / et quia ad pnta aspi
ciunt / futura negligunt / qz temporalibus insistunt / spualiud ob
liuiscuntur / qz scipsos sunt in ponde / dad qui scit anima / nec
sunt in corde / pessima recompensacio / ppr pnta que transeunt
/ futura que pmanent amittere / ppr temporalia que transeunt / spualia
que sunt eterna omittere / et ppr glorificacionem terrenam que venty
est / dim dico id est sunt eterna glificacionem excludunt / Id est sine dapno
no sunt pnt fore / Exemplo aliud qz homines sunt modo se co
formare cupientes / amittunt sciam de deo / sine dampnum maxim
/ qz vbi no est sciam dei ibi no est bonum / racio est / quia talibus se
ocupat / que eum a deo elongat / Et hic munit dns Jeremia
/ No glorietur diues in diuicys suis / no potens in fortitudine sue
/ Sz in hoc glorietur / si gloriatur scz scire et nosse me / ostendit
/ i / in hoc qz sciam de deo abicio sunt no pt / qui psh que mundi
sunt / si appetit gloriosus videtur / que illi erant pnt
/ in se a scipsis gloriam quaerunt / Scia namque de deo edificat
/ Sz gloriacio in hys sunt mundi inflat / scia de deo in omnibus
que mundi sunt vanitate predicat / Id est vanitas vanitatum
et omnia vanitas / vndique ant in suis sufficiencia denunciat
vnde illi dixerunt hec pt unde scia de deo iubet mundialia
spernere / Id est / Nolite diligere mundum neque ea que in eo sunt /
/ vndique aut que sua sunt obiecit diligendo / et ea appeng tanq
in retro sunt obliuiscens / ad anteriora se extendebat / Sho et
xps hic qz sua memoriam pendentes eorum / quibus solis de pond
obliuiscuntur / Si que sunt ea / Dicit gregorius xx v libro moralium
capto sexto qui deum honorat conspicit ex fide quid ei in
operacione debeat / Et pibdit qui deum corde conspicit
/ actus suos sub eius pnta soliata inquisicione discernit
/ qui vita sua que examinat causas dei aput se et suis
suas aput deum soliate discussit / Pensat que lra bon
a deo percepit / que mala ei bonis vincendo respondet
/ Timet dnica iudicia / subtilia ea in hys que in scipsis
inuenire no pnt / hec ibi / Sz quid hominem facit aliquem
ppter gloriam quaerunt / de quibus dicit Jheronimus Iib est iudicium
dei in gressibus cordis / Exquibus 3o / Aliud qz dnice

iustificaciones a memoria tua non elabuntur / non recordentur .i. illeg
quod dominus dicit Ecclesiastici [illegible] pone me in memoriam ut iudicemur
simul / racio quia non est timor dei ante oculos eorum / nec illeg
narra si quid habes ut iustificeris / racio quia narrat fabulas
tales / et non ut lex dei / eo quod iniqui sunt / quod isti audiunt illeg
quod dicit apostolus / si nosmetipsos iudicaremus non utique iudicaremur / quia eorum uox accusat quod
iuste tales contra accusat / quia laudatur peccator in desideriis anime (marg.: contra legem iusticie)
sue / iustus eo iudicat de accusatis / quia succendit ignis et non lucet
sol iusticie / iustus timor ligat ne ulterius progrediatur ad malum
quia non mox a generacione in generacionem sit malus / iustus dolor concernat
quia curam carnis faciunt in desideriis. Hec .i. quadragesimum gregorius xx
quarto libro moralium pertinet ad iustificacionem peccatoris / eo sunt ipsius di-
iudicacionem quos scriptura loquitur dicens: uerbum non obliuiscar iustificaciones
tuas. quod dicit eo quod sic meditacione legis conseruatur sunt / eo si non
possumus dicta eo magno studio meditari / saltem noli eas in ma-
le obliuisci / non ergo obliuiscar iustificaciones tuas .i. iusticias tuas dicit
in gregorius xvi libro moralium Illius magis potest obliuisci qui nunquam
sue iusticie sunt obliti / qui mihi ipsi .i. meo iusticio non timet / propterea
misericordiam non inueniat. Vel sic non obliuiscar iustificaciones
tuas .i. illa per que iustificatus ut sunt sacra / dicit in gregorius x
x quarto libro moralium nullus enim regnum absolucionis accipit
nisi per quem gracia assit spiritus septiformis. Vel non obliuiscar iusti-
ficaciones tuas .i. tua precepta quorum implecione hic iustificatus
et in futuro beatificatus iuxta illud Si uis ad uitam ingredi serua man-
data / quod .i. aspiciat ad mandata omnia concedit sunt / nam in man-
dato a decem tenuis adoracionis omnium creaturarum [illegible] sui ipsius
reus diuine maiestatis abiecit / in mandato sabbati faciemus omnis
(u)nt suauitates celi / imitando diuine bonitati nullum uult sua-
pere / quia omnes honorat nullum ledit in pace / nunc in quiete proximi
[illegible] nullum in famiacionem / assumit [illegible] gerpiam [illegible]
dictis postea hoc quo summa precepta diuine legis noue quam ueteris
memorie sunt retinenda quia ut Ambrosius dicit [illegible] in lege
mandata sunt iustificaciones quia precepta iusticie sunt diuina testimonia
quia diuina testimonia fundant nos in fide et iustificaciones de-
lectant in caritate / eo non sunt amonitia relinquenda et penitus
nullo modo obliuiscenda dicit nam [illegible] suspicione lxiii diuine
legis obliuisci est spirit[illegible] occidi. Est .n. uel mors eo obliuiscatur
preceptorum eorum in profundum peccatorum / si .n. quis obliuiscitur legis non
cogitat de potestate legem ferentis / et abiciat timorem / audaciam
concipit / quia carnem [illegible] / eo incedit iuxta arbitrium sue uoluntatis
quam ab uno est sum in malum / et penitus quia caret [illegible]

3a p[ar]s

p[er]gredi[tur] in p[ro]fundu[m] malor[um] et q[ui] inde in de[pro]fundu[m] contemptu[m]. q[uia] pecca-
tor in p[ro]fundu[m] vicior[um] venit contempnit. Ex qua c[on]sid[er]acione p[ri]mo elici-
t[ur] et si 2[m] p[re]cepta leg[is] vetis vincu[lu]m no[n] ess[e] dampnatoria nec dat
delevi[?] s[e]c[un]do p[ri]me p[ar]t[is] q[uia] al[ia]s adhuc s[e]c[un]da e[ss]em[us] / c[um] tn
dicat ap[osto]l[u]s nos p[re]cessit. Dies aut[em] app[ro]pinquabit. Un[de] dub[ium] m
s[e]c[un]da nisi iusticia v[est]ra h[abundav]erit abundancius plus q[uam] scribaru[m] ac
ph[ari]seoru[m] no[n] intrabitis in regnu[m] celoru[m]. S[e]c[un]do 2[e] part[is] si
illius ablini[?] dico dico d[e] dacio[n]e illi[us] leg[is] essem[us] in-
grati. l[e]go n[ost]r[u]m 2[m] ap[osto]l[u]s erat pedagog[us] p[ar]vulor[um] quo adhuc
ad maiorem veniet[ur] ac[ti]o[ne]m. Un[de] dicit hic [...]. Ipsa
qui adhuc leg[is] iustificacione pr[em]ebat videbat filijorum
[...] et quasi mecor vetis disciplinae legi tanq[uam] pedagogo
vtili gra[ciam] refebat. Ja[cob]us[?] in [...] illo pon[it] ex[emplu]m d[icens] Considere
aliq[ue]m p[re]cedit[?] in diuiciis et honoribus constitutu[m] pedago-
go suo honorificencia[m] r[ef]erentem / cuius officijs informatu[m] se esse
cognoscit, ut maiorem posset t[enere] etatem / monet n[ost]r[o]s ut
h[uius] q[uo]d[?] nobis aliq[uo]d profuit neguaq[uam] esse debeam[us] ingra-
ti. Ex quo elicit[ur] q[ui]nt[um] q[uod] leg[is] vetis precepta meditari no[n]
est c[ontra] limites fidei x[ri]ane. Ideo q[uia] meditari est in memori[a]
r[ec]ordari b[e]n[e]ficia facta p[o]p[u]lo. Valde nanq[ue] ut b[eatus] g[regorius] d[icit] deq[ue] sui[s]
b[e]n[e]ficijs efloruerat in p[o]p[u]lo i[ude]o[rum] Iuxta q[uo]d ip[s]i c[on]cinunt dicente[s]
d[e] ps[alm]o. Quanta audiuim[us] et cognouim[us] et patres nostri narra-
uerunt nobis. ut o[mn]ib[us] dicit s[an]cta l[itte]ram. d[e] sp[iritu]alis pasca
celebrantes meminisse debem[us] vetis s[er]uitutis et noue libertat[is]
q[uo]d fuimus et q[uo]d accepim[us] hec et ut quis plore mi[?]
q[uo]d accepit. sic meminit meminit q[uo]d fuit. nec oblivi-
scamur q[uia] d[omi]n[u]s I[es]us agn[us] dei, soluit nos a grauib[us] iugo
delictoru[m] q[uo]d illos a q[ue]dib[us] Egiptioru[m] ille. n[on] p[er] phara-
o[nem] teterrim[um] no[n] vnus Egyptus h[uius] tonq[ue] s[e]c[u]l[i] vinculo grani-
s[er]uitutis nos terreat astrictos. Ex quo elicit[ur] q[ui]nt[um] q[uod] no-
ue leg[is] p[re]cepta al[tiori]o sunt in mem[or]ia h[abe]nda q[ua]m vetis
s[e]c[un]do. q[uia] illa ad rem meorandi diuina b[e]n[e]ficia illi p[o]p[u]lo
prestita s[e]d h[ec] ad promou[e]nda et[er]na p[re]mia nob[is] p[ro]missa. Et
d[icit] g[regorius] xxv l[ibr]o mor[alium] diuinoru[m] preceptoru[m] que subtili-
sunt meditacio q[ua]si fun[i]cs sunt quib[us] ligam[ur] coartamur primi
et leuiam[ur] d[e] lacu miserie et d[e] luto fecis. Sim[us] namq[ue] co-
gitacio ea que precipit de[us] in p[er]f[e]c[t]e imple[re] ea ligat liber-
tas ne effluat in p[ro]hibita dum arta[tu]r ut agat que ei s[unt]
imposita sicut n[on] homo p[er]fic[itu]r d[e] fancib[us] sp[iritu]a[libu]s et eri-
git ad p[er]fect[io]n[e]m magnitudine p[re]mij. Item q[uo]d ip[s]a d[icit] iustifica-
cio[n]u[m] p[re]cepta que ad iustificacionem adducunt non oblimisca[ris]
et d[icit] metrum ex[po]n[it] primo. i[dest] p[ro]p[ter] te t[em]p[o]r[e] vite mee
dicit g[regorius] vbi supra ip[s]a que vacat no[n] sunt [...]

ad agendum, videlicet ad agenda divina mandata, quia per terminum vite
tue tempus operandi non peribit. Ideo praeditum est quod tunc non poterit.
Sic est mihi omne quod possimus in me negligamus. Unde Ecclesiastes ix
Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare. Vel aliter
dicit propter radicem mandatorum, videlicet caritatem, que eterna est,
quod numquam excidet. Quod dicit iustificationes tuas, i.e. tua precepta non obliviscar,
scilicet ea implebo et tenebo memoriter. Et hoc aliter, i.e. cum caritate
que sine fine accipiat. Et Gregorius super illud Levitici vi, ubi scriptum est, exponendo: Ignis
in altari meo semper ardebit, quem sacerdos nutriet apponens
lignorum. Dicit: ignis caritatis tunc nutritur, cum ei ligna dictorum patrum
receptorum, que colliguntur in agro scripture, apponuntur, quia [illegible]
per dictum quanto plus cognoscitur, tanto plus amatur. Et caritas quanto
plus operatur, tanto magis augetur, meretur cum augetur
ut aucta mereatur perfici. Vel aliter hic capitur proprie, i.e. naturaliter,
sic exponitur: aliter non obliviscar, i.e. semper ...
semper ea in memoria habebo, ita quod voluntate sua sine ...
tione desistat in preceptorum meditatione, iuxta illud: In lege
eius meditabitur die ac nocte, i.e. continue. Sed contra:
quia hic non exponit legem de qua dicit Apostolus, glossa, quod
a peccato purgatis sunt exponit iustificationes. Dicit ibi quod in iusti-
ficationibus comprehenditur, legem [illegible] ... que requi-
runtur ad iustificationem, non tamen sola, quia est pati adversa ad
iustificationem requiritur, et sacra et alia. Vel sic dicit: non
quod per meditationem divine legis non perit, immo ... magis
adeptus est quod vivificationem, ad quam sola meditatio pertingere
non potuit, ideo valens esse gratia dicit utroque. Dixit: iustifi-
cationes, et addidit tuas, non meas, quia dicit: Et si meditatio legis
mea actio fuit, tamen iustificatio est tua. Nisi me iustificare
voluero, os meum condempnabit me. Job xiii. Subdit
enim: monicte ad hoc dicit: quia in ipsis, i.e. in tuis iustifica-
tionibus vivificasti me, scilicet dando vitam gratie, quam dominus, quam
nullus potest dare nisi tu. Dicit enim Augustinus in libro de ... xxi
a gratia ad utique est bona voluntas mea, qua recte vivitur,
quia nullus male vivit, quia solus deus in homine operatur.
Et Augustinus tractatu ... scripsit iudicium et iustitiam: Dicit iustitia
magna est utique, quod non facit in homine nisi deus. Vel sic dic:
In vivificasti me, in iustificationibus, quod me iustificando
vivificasti, licet aut deus habeat vitam ... aut mysticam
gratie conferat, tamen hic de lege quam facit per media sicut sunt ea
que divine iustificationes dicuntur. Vivificasti ergo me vitam spiritua-
lem conferendo aut collatam conservando, et hoc in ipsis scilicet medi-
tationibus. Deuteronomium xxviii: Que cumque homo facit vivet in
eis. Matthei xix: Hoc fac et vives. Unde Augustinus dicit: Certa ... xix

29 [illegible]

Homo solus omnino se potuit / iustificare aut seruire
nisi per deum. Dicitur. Tuus sum ego / et quoniam sic domi-
no precedenti / Promisit se in memoria iustificationum
permansurum / sicut tamen ut hec implere possit / apparet sequitur
ibidem. Tuus sum ego. Non enim volentis / neque currentis
sed miserentis dei opus hoc / quod quidem nulli imputatur
nisi illi / qui se omnino subicit deo / et eripit se ex aliis /
hic enim contra dominus insistit iustificationibus / ille conuenire nititur
deo / et est vnum est cum deo / et propterea dicit per tuus / hoc
/ sic supremus promisit in diuina lege constanter / hoc tamen exop-
tat ut saluus fiat / dicens Saluum me fac. Constancia
enim de est ipsius perseuerancie / de qua scriptum est / Qui perseue-
rauerit usque in finem / hic saluus erit. Vel sic supremus dixit
se esse ex duobus iustificationum medio iustificationis / sicut tamen
seruiendo deo consulendo / et ab eo salute petendo / dat racionem
dicens. Quia decreui enim acceptare / et salute conferre. Quia
quia iustificationes tuas exquisiui / id est mentem ex ipsius dei
et adipisci que sunt dei quesiui / et quesiui non que
mea sunt / sed que sunt dei. Iuxta illud / quia in
pauca fuisti fidelis / supra multa te constituam etc. / et dicitur
tur / primo enim captando diuinam beniuolentiam dilatam
deum alloquitur / per supremus submissionem plenariam
dicens. Tuus sum ego / Secundo ex hoc saluari petit dicens
Saluum me fac. quasi diceret. Tu es qui mandas salutes
Jacob. Tercio addit racionem saluandi dicens / Prima est
mea diligentia / que in hoc tangitur / quia iustificationes
tuas exquisiui. Alia declaratur in versu sequenti. et est
malicia amicorum / Et ego licet / tuus sum / id est dicens
quo iustificasti me. Iuxta illud. Inspirauit in faciem
eius spiraculum vite / et factus est homo in animam viuentem
Ideo tuus sum id est tuum munus / tu es dominus / et totaliter tue
prouidencie subiectus. Secundum Augustinum tractans illud psalmi Bea-
tus cuius est dominus deus eius / Ideo / quidem non est
deus / et dicit plane / cuius est deus / quo et [illegible]
tur in qui aliarum rerum. Et ideo eliciunt. Ex homo
nos specialiter subiectus est deo quam alie vniuersales creature
[illegible] primo quia homo specialiter procedit a deo / primo in creacione
quia ad ymaginem et similitudinem suam creauit eum / Ideo dominare

† i. fidelis seruus nunc [illegible] 27
Euge serue bone [illegible] 25

quia facit dominatum [suum] finem operationum / non sic est in homo creatura in suis actibus / ut alia efficiat / quia unum agunt et necessario / 3o ex destinatione ipsius ad finem specialem / quod deus seipsum facit finem ultimum hominis / iuxta illud Ego merces tua magna nimis / ratione huius homo quod creavit eum / dicit [illegible] suum / quod tua ymago ex creatione / ratione huius / quia eum facit liberum / dicit [illegible] suum. i. tibi similis in operando non quidem quo ad potentiam / deus enim omnia quecumque voluit fecit / non sic homo / sed quo ad libertatem operandi / licet ibi non possit esse aliqua similitudo / nisi equalis potest esse / inter creatorem et creaturam / ratione eius quod se facit finem suum / dicit / [illegible] suum in te solo beatificandus / iuxta id in te cantatio mea semper. i. delectatio / ac leticia / sicut in beatitudinis obiecto. Et ideo petit psalmum meum fac [illegible] ergo / quod homo est dei ratione ymaginis debet deum noscere / ratione similitudinis debet eum amare / secundum Augustinum, hoc homo ex ymagine dei / 3o [illegible] est deus ratione operationis / nichil debet homo agere ex passione / nec vanitate / nichil ex suggestione / nec de alio debet se intromittere nisi quod deus in eo incipit operari / quia omnia operatur in nobis / Ex inde autem quod est deus ratione beatificationis / omnia opera sua debet dirigere in illius assecutionem / quia est deus finis operationum / ut per operationes suas assequi posset ultimum finem / quod nulli alii creature non est concessum / Et propterea est quod non omnes homines / equaliter se deo submittunt / sed non omnes ipso frui volunt / XIII Augustini tractatus illud iusta gens dicit / omnes quidem beati esse volunt sine male vivere sine bene / multi enim qui male faciunt beati esse volunt / beati enim esse hoc iste fructu facit. ideo utrumque malus est. hic esset miser / causa homo depellende miserie / et cause beatitudinis acquirende / omnes homines faciunt quecumque faciunt / et omnes beati esse volunt / non alii beati erunt / nisi qui iusti esse voluerint / Unde si beati dixerunt / cum hec sunt qui ibi manent non ideo beati sunt hec ideo i. Dicit primo quod nullus beatus esse potest / nisi i. qui melior est seipso / et dicit 2o nullus melior seipso esse potest aliquo inferiori se / 3o dicit quod solus qui est melior homine hominem facit potest meliorem et per eius beatificare / Ex quo sequitur habetur nulla est homini submissio ipsi deo / nisi tunc tendat in eum ut beatificatorem [illegible] quia enim conspiciunt excellentiorem se / sufficientiorem se / et eorum desideria potentem saciare / ideo ipso ei se subiciunt / et ab eo submisse se in eius fide, spe et desiderio extendunt / Et ideo dicit Augustinus ubi supra / Unde quis beatus vult esse ex pecunia ex argento / ex [illegible] ex [illegible] famulis / domibus mancipiis pompa seculi honore velatus ac fatuus / Et subdit Nulla res inferior potest te beatum efficere / quia ergo corpus tuum [illegible] / Sunt non anima erit iustus / et corpus tuum erit immortale / per animam namque illuminationem / corporis meretur incorruptionem / ut sicut reparatio inferiorum per meliorem / Sic et anima beatificari non potest / nisi per deum solus eo melior ac superior est / Iste ergo qui tendebat in beatificatione / Dicit [illegible] suum ergo [illegible] omnibus abiectis / tibi soli

est

[illegible]

[illegible]

sermo tibi inhereo / et tibi insisto / Sed quare se sic deo [illegible] submittat / deo quia videt quod quicquid est ab ipso deo / et nichil a se ipso / Unde Augustinus
ubi supra dicit / Creator dei optasses venit ad te / et cum esses vo-
luntatis averse vocavit te / et cum conversus esses terruit te / et cum
territus confiteris consolatus est te / Iste qui fecit te ut esses / effecit
ut ipso solo bonus esses / Hoc sic dicitur [illegible] deo / Hugo de sancto victore / Nemo
se ipsum offerre deo potest / nisi electis vicijs [illegible] subiectis et voluntate
propria abdicatis / Quod sic tres partes / prima per dicat / quod vicijs carere
se deo in toto vult submittere / Prima patet / quia nulla potest esse
lucis ad tenebras societas / nulla conventio cum iniquitate iusticie / nulla
concordia dei cum demone / [illegible] omnibus celi terram [illegible] facile
vox et quis videtur esse / Sed peccatorum est carens est nequi deo
dicere cum [illegible] [illegible] dicat qui adheret deo totis sensibus
qui aliud cogitare non novit / Ille hac voce utitur qui potest dicere
illud / Ostende nobis patrem et sufficit nobis / Secundo homo
paratum esse ab omnibus criminibus / qui se deo vult subesse / Dicit in
libro Ambrosius / omnia vicia veniunt et singula in homine subiectum
requirunt et dominacionem pretendunt / et utique diversa volentibus nullus subesse potest / Ergo dicit [illegible] in quem Sathanas
introierat dicit Judas / dicit Christus [illegible] / Si vocem non corde
[illegible] que erat demonis volebat in corde / Unde cum Christo epulabatur
cum demone pascebatur / a Christo panem accepit a demone precium
cum Christo bibit / et Christi sanguinem Sathane vendidit / Christi erat
sed demonis mercenarius / Ex qua parte [illegible] sequitur quod in sub-
missione hac necessarium est ut voce non discordet conversacio / hoc est
Ambrosius in [illegible] que non [illegible] discordet [illegible] potest dicere
ego respondebit [illegible] sibi / non omnis qui dicit michi domine domine intrabit
in regnum celorum / Et subdit [illegible] placere est / si voce non discordat
[illegible] / Si sermonem [illegible] opera non [illegible] / ille [illegible]
non negat / qui se ipsum esse Christi non negat / et se ipsum pro Christo
abnegat / Et non [illegible] potest dicere [illegible] qui factus se indicat [illegible]
diaboli dominum / Et subdit / non vult [illegible] servulum [illegible]
dominus servientem / Servi [illegible] est / qui potest dicere nichil in [illegible]
[illegible] / Non est ergo Christi quem libido succendit / [illegible] Christi est [illegible]
Non est ergo Christi / quem cura spoliandi alios [illegible] / [illegible]
est integritas / Non est Christi quem ira [illegible] / [illegible]
est [illegible] / Non est Christi / qui [illegible] vino temulentus / non [illegible]
[illegible] sobrie servare vestigium / Non est Christi nisi [illegible]
est [illegible] / et [illegible] est eius / qui se [illegible] [illegible] servulum de-
monstrare / [illegible] et [illegible] [illegible] est non acceptat / [illegible]
pars [illegible] vult quod in [illegible] dei necesse est [illegible]
[illegible] quam que sunt mundi / Racio [illegible] servulos
vult [illegible] liberos et expeditos / Ille enim [illegible] volunt divites

Sed dicit [illegible] sic [illegible] dei quia tam boni quam mali tam infimus quam celesti subiecti sunt deus unius
[illegible] [illegible] celestium terrestrium et infernorum ad philippenses 2° Ad hoc videtur [illegible]
[illegible] iure dominium / sed non [illegible] liberi arbitrij [illegible] et necessaria subiectione / sed [illegible]
submissione dicit eius [illegible] meditacione [illegible] humane / [illegible] me fecisti / [illegible] redemisti
tanta [illegible] debeo amori tuo [illegible] in amorem tuum / [illegible] totum quod sum tuum est
[illegible] / totum cum dilectione
[illegible]

[Margin:] [illegible] est [illegible] dicit [illegible] non est [illegible] Christi [illegible] est [illegible] quia nemo potest duobus dominis servire

fieri incidunt in laqueos dyaboli / et in multa desideria noci-
va / que mergunt interitum et dampnacionem. Ad Thimotheum. Non sit
dicere / tamquam sim ego cum sit avidus perme potestatis / aut honoris
/ id est ante multorum dominio subicitur / cum alios volt habere sub-
iectos / sepe dyabolus facit alijs impacientem / ut impaciens sibi / Quare
alijs confert potestatem ut sue subiecte potestati. Quam sepe dyabolus
rex removet a cultu / et ab adoracione dei. Unde Dyabolus deo nostro
Sathan ostendit omnia regna mundi et dixit hec omnia
tibi dabo si cadens adoraveris me. Gregorius. Nullus pre se
comparat deo / nisi ille qui cum sufficienciam credit esse in ipso.
Unde dicit Ambrosius ita scribimus / multis non est satis deus sue
multe nacionis / multi divicias putant deo sermone paupertate esse
dives deus semper omnibus est / et tamen non videtur quibusdam exiguus et
angustus est cumulus / multis non est satis dei filius in quo sunt
omnia. Et ponit exemplum de [illegible] dicitur [illegible] cui dictum est si
vis perfectus esse vende omnia que habes da pauperibus et sequere
me / id est dominum sibi non sufficere indicavit illa contristatus est ac-
si plus esset. Quia relinquere videtur quando nil esset eligere. Et subdit
Petrus dicere tamquam sim ego quod dicit Ecce nos relinquimus
omnia et secuti sumus te. Crisostomus. vox illa est non omni
et accipit Iuda cum fur erat et loculos habebat. Tercia pars
[illegible] dicit / quia nimis submissio hominis ipsi deo est perfecta in
voluntate propria derelicta / hec sequitur dicta. Augustinus xi
de civitate dei cap. xiii [illegible] est subiectionis / at similiter et obe-
diencia est [illegible] creatura placeat in omnibus suo
creatori / et [illegible] dei hoc est verum generaliter / quia divina
voluntas est omni voluntatum [illegible] inobligabilis regula
Unde Exodi xxiv. Omnia que locutus est nobis dominus faciemus
et erimus obedientes ei / et [illegible] obediencia cum homo in quo
cum sua voluntate proprie subicitur voluntati dei / non mea sed tua
voluntas fiat. Sicut enim dicit [illegible] Omnia natura naturaliter obediunt
divine motori tamquam motori principalissimo / sic necessitate inspi-
rante omnes voluntates tenentur divino obedire imperio / Sic ergo [illegible] superiorum
sentencia [illegible] id est ad hebreos ultimo obedite prepositis vestris / et subiacite estote eis
[illegible] eis / quod enim superiora movent inferiora [illegible] excellencia virtutis
eis collate divinitus / sicut et corum motus sequuntur / sic inferiores
tenentur preceptis superiorum obedire / quod [illegible] divinitus ordinate
[illegible] Et [illegible] et voluntate movere aliud non est nisi
precipere. Gregorius sequitur / nichil est quod hominem ab obediencia debet
[illegible] / non naturalis condicio. Unde quia id est Ecclesiastici xv. Deus ab inicio constituit
hominem / et reliquit eum in manu consilij sui / quod dicit liber non
[illegible] hoc ut liceat homini facere quicquid vellet / sed quia ad id quod
factus est / non agitur naturaliter ut alia / ymo ex proprio consilio
et ex creacione adhuc deo tenetur ut superiorum imperijs obe-
dire. Unde dicit Gregorius ultimo moralium. Dum [illegible] alieno voti

humiliter subdimus nosmetipsos in corde semper / nec est rei diffi-
cultas / quia quanto res est difficilior / et magis contraria / tanto
obediencia est purior / quia tunc nichil habet de suo. Dicit bernardus quod
quando aliquid precipitur / quod aliud est in homine voto nostro in
prosperitate / ibi obediencia non habet locum / quia non id obedit quod
precipitur / sed quod placet, id est quod precipitur. Iterum in obediencia est differencia ad
deum et ad quemlibet prelatum / prelato enim in motibus voluntatis
non obediendum est / sed deo. Item prelato non est attendendum in hiis
que sunt contra animam et conscienciam / sed deo. Ut multa sunt in quibus homo
prelato non est subditus / sed in omnibus subiectus est deo. Sed
[illegible] secunda secunde q. c. v. ar. x. in responsione ad tercium argumentum dicit
Et dixi non in omnibus sunt medii inter deum et homines / quia
multa sunt in quibus homines immediate subduntur deo a quo
instruuntur per legem naturalem et scriptam / secundum hec Augustinus. Istam litteram
exponit Augustinus sic: Tuus sum ego. Dicit enim sic quia est quod se familiariter
deo commendandum putavit / nisi nutare voluerit quod malo suo esse
esse potuit. Hoc enim est inobediencie primum et maximum malum / accipere
quod domini omnis esse voluit / et perdit. Me fac, sed tuus sum ego,
salvum me fac. Ex quo primo elicitur quod inter omnia homo
non specialiter est proprius dei / omnia namque sunt dei iure do-
minii / omnia autem serviunt ei / quod universorum dominus est / sed homo
est proprius dei consensu liberi arbitrii / non condicione nature hac
necessaria subiectione sed voluntaria submissione. Unde Anselmus
in meditacione redempcionis dicit: Domine quia me fecisti / quia
me redemisti / quia tanta promisisti / debeo amori tuo me ipsum
totum / tunc hec in amorem tuum ut totum quod est tuum condicione
fiat tuum dilectione. Ex quo secundo sequitur quod dando nos
deo in possessionem nec agimus an si temerario. Unde Augustinus
tractatus [illegible] bona gens dicit non ista tenacitas sed affectus
est desiderii et dulcedo spei. Dicat anima sancta deo / deus
meus es tu. Ex quo et deus dicat anime / salus tua ego sum.
Ex quo quarto elicitur quod nullus adeo tradit in possessionem dei nisi
ipse tunc deus eius est. Unde Augustinus deus meus est mea specialis
res / et ideo tenens eum tenere nec umquam ipse non est hereditas mea
ipse possessio mea / et addidit ipse psalmista: Dominus pars hereditatis
mee. Ex quo consequenter elicitur quod mutua est possessio inter
deum et homines. Deus enim deus possidet hominem / ut homo pos-
sideret deum / et possidendo deum ipse beatus esset. Deo subditur
Unde salvum me fac. Glosa: quod dicit olim meus esse volui et
perii / nunc autem tuus sum / non meus / non vicorum / non aliorum
dominorum. Deo salvum me fac / ac si diceret si adhuc perierim
quid prodesset quod tuus esse volui et perii. Unde salvum me
fac quia tu es salvator. Non enim salvator est nisi prestat of-
ficium salvatoris. Unde Augustinus super Ioseph interpretans salvatorem.

conceptum in virgine salvatorem / me scriptura exaudit super nomine sal
vatoris hic dixit ipse non salvum faciet ipsum secundum apertio com
munis ponit hanc peticionem esse ipsius christi / et christus ipse a
deo dupliciter querit primo in periculis et consistit in adiutorio dei
dicit non sit salvum me fac id est adiuva quia non sperat possit iuvari
ubi aut adiutorium dei ibi certi salutis auxilium / non sufficit sol
iuvari sed semper requiritur et in peccatorum remissionem quia sine eius
adiutorio assequi non possumus / et in adversitate / quia sine eo e
vincere non valemus / et in prosperitate eius laqueos sine eo evadere non
valemus / unde ipse dicit salvum me fac in omnibus hiis / adeo
petit adiuvari sine eius adiutorio / nichil valeo / nichil sum
necesse ergo est omnes malos super multiplicari / Alia est salus sub
ad celi ascencionem necesse est adiutorium / quo indigui ipse ab omnibus
anfractibus liberi essemus / Vel salvum me fac quod deus meus non sum
in 2m Anselmum de incarnacione christi / tamquam sum / id ne in dampnum
hereas si pereo aut magis honoris / Salvum me fac quoniam
meus sum / in non pereo / nichil habeo de me / nichil quoniam me nichil
in me / Allegat ergo electionem / allegat salvatoris condicionem / al
legat dampnum salvantis si perit / et ad hoc allegat diligenciam
suam quam iustificaciones tuas exquisivi / 2m Ambrosium nichil aliud
id solum quod est sine despectu / Alii querunt res proprias / alii
divicias / in aut in tribus iustificacionibus priorum est / ac si diceret / Regno
apparet quia sum tuus / Regno enim non mas voluntates sed tuas
iustificaciones quesivi / ac quia tuus eram / Vel exquisivi id est ut in fine
optarem et sic magis ut intelligerem invenirem in parata id est cum venire
te et invenirem / et id primum quere regnum dei et iusticiam eius / Et
exponit dominus quod iustificaciones tuas id est mandata tua ipse iustificat
exquisivi id est investigavi non solum ad memoriam sed ad operandum
vt est ad malum apostolorum / et hic precum ut dicit augustinus
Peccatores eorum persecutoribus me expectaverunt / Et continuatur
sic Superius allegavit propria condicione diligenciam sine aliqua
fictione / hic iam allegat aliam quae debet commendari / scilicet suorum
inimicorum in malicia persequencium / quasi dicat / Regno inimicis non cessant / nec tua commendacione cessare / quia tu es liberator meus ab
inimicis meis immundis / Vel potest sic continuari / 2m Bernardum superius
propria salvacione allegavit diligenciam inquirendi divine voluntate
implorando / hic allegat iniusticiam voluntatis quesite / dicens quod quoniam
tuam intellexi / Vel sic superius inquirebant voluntatem dominicam
ipse pacifico / hic ostendit sibi data esse / hic ostendit sibi
datam iniusticiam et ipse adversarium / mox nascentem adversitate ipsum
deus dat varietatem persecutorum persecucionis / nemo ipse posita
est aut pars aut ipse frangenda sunt desideria terrena
omnia fideliter agit ipse bono / ibi quia iustificaciones primo quoniam / et dicit
dum quia primo est quia mali agunt insidiose / in hoc tunc dicit quia
petierunt / 2o maliciose / quia ut perderent / 3o iniuriose / quia me
dicat ergo textus / me expectaverunt / Animadvertendum prout dicit augustinus

Unde dicit Augustinus sicut amor ordinatus est virtus, ita vitium est amor inordinatus. Sed quia
[illegible] pt te inordinatus ~~vitium amor est inordinatus amor vero duplex~~
~~pt esse inordinatus~~ Est enim inordinatus si sit amor mali. Et licet sit amor boni, est tamen inordinatus
si sit nimius vel minus ~~pro~~ [illegible] hec dicuntur duas species bonorum. Quedam enim bona sunt parva
spalia seu corporalia, quedam vero magna, ut sunt bona gratie vel bona glorie. Bona vero gratie

Nemo ca° xii libri de civitate dei nullum genus est ita nec so-
ciale ut est humanum. Unde et unus homo creatus est, sed non est [illegible]
licitus ymo ab uno omnes alii prodierunt. Unde homo quia nat[ura] [illegible]
tur deo tenet quandam unitatem, quia ipso eius gerit ymaginem, et [illegible]
spiritualem [illegible] quandam societatem, quia cum gregibus [illegible] spiritualem [illegible] in a
participat. Et preposito dictum quod unum hominem alterius destructionem int-
ende non prodit quia natura facio, quia natura est unitatis et conservatio [illegible]
Unde naturalis amor ad alium hominem est quia simile applaudit suo
simili, et nichil cogitat alteri fieri quod sibi nollet fieri. Est [illegible]
natura. Unde hoc quod unus alteri perditionem intendit procedit quia deo ut [illegible]
non, quia deus perditionem non fecit, quia natura non ut [illegible] conductum est, quia
gratia non, quia apostolus in quo gratia dei vacua non fuit, non [illegible]
[illegible] salutem intendebat, ymo ipse optabat anathema esse
pro fratribus suis. Ex quo ut hoc quod radice vitii procedat, quia [illegible]
sione sufficienti. Omne enim quod procedit ab aliquo aut procedit
ab alio ut a natura aut ut a gratia aut ut a vitio. Et quia [illegible]
est multorum. Et propheta dicendo: Me expectaverunt peccatores ut perderent me
ostendit quod hoc ex vitio procedit. Peccatores namque vitia constituunt
Secundo etiam quod discordia in hominibus ex peccato generatur. Unde [illegible]
in registro epistola ccxxxiii de discordie [illegible] probes [illegible]
filium esse non potest. Et Augustinus [illegible] super [illegible] dicit nichil est enim hoc
tam discordiosum vitio et tam sociale natura. Multa namque
vitia sunt. Est enim avaritia vitium quod ducit ad discordiam [illegible]
[illegible] bona temporalia. Est ira vitium quod propter vindicte appetitum di-
[illegible] societatis humane. Est invidia vitium quod bona proximi non
sufferens laborat in eius detrimentum. Et quo ad ablationem vite [illegible]
in Abel et Cayn. Et omnes fere discordie hominum procedunt [illegible]
aliquo amore. Dicit enim Augustinus xv libro de civitate dei ca° iiii° terrena
civitas [illegible] bona sua in quibus letatur tali letitia qualis de [illegible]
possunt fieri. Et quia hec non sunt talia bona ut angustias [illegible]
faciunt amatoribus suis. Ideo civitas huius mundi plerumque adversus
seipsam dividitur litigando, belligerando, atque pugnando et [illegible]
mortiferas aut mortales victorias requirendo. Sic est. Et non [illegible]
dubium quin tyranni occasione honorum temporalium semper [illegible]
la moverunt, ut patet in eorum legendis. Sed sancti non pro talibus
passi sunt, sed ut conservare possent aut augere in seipsis [illegible]
in aliis illa bona que nullis angustias facere possunt. Et preposito
[illegible]tur quod non solum peccatores in casum iustorum sed etiam iusti in [illegible]
sionem peccatorum laborabant. Unde ego in persona iustorum dicat pro[illegible]
me expectaverunt peccatores ut perderent me, in fama, in [illegible]
in salute. Sic ergo iusti patiendo [illegible] expectabant, quando [illegible]
dedissent peccatoribus in [illegible] aliqua culpabili, sed ut [illegible]
ribus effecissent non peccatores. Unde orabat pro eorum conversione

Hec ergo peccatorum gratia et [illegible]
meritoria. Amor vero magnus
gratia boni est inordinatus
si sit parvus, et talis amor
vocatur parvus amor magni
boni, unde et tepiditas.
Amor vero parvi boni
inordinatus est si sit nimius,
et iste amor [illegible]
et radix in peccato gule,
luxurie et avaritie.
Et diversificatur amor
iste, quia bona parva aut
possunt quo ad usum vel
possessionem vel quo ad
visum vel visu delectabilis.
Est primo amatur [illegible]
[illegible] gulosis
vel luxuriosis [illegible]
gule vel luxurie
differunt, quia vitium
gule inordinatus amor
est delectationis [illegible]
[illegible] [illegible]
vero luxurie est amor
[illegible] delectationis [illegible]
[illegible] est [illegible] in tactu [illegible]
[illegible] est [illegible]
Amor vero quod est inordinatus
[illegible] est amor
mali vel posse distinguit
qui in amore [illegible]
mali et alicuius [illegible]
[illegible] quia nullus [illegible]
malum amat in quantum
tale est, sed quia [illegible]
quia extimat illud bonum
esse [illegible]
amor alicuius mali
radix est in [illegible]
[illegible] sequitur et diversificatur
[illegible] in peccato superbie
est amor [illegible] boni
cum aliquo malo amat
cum superbus sui excellentiam
[illegible] et [illegible]
In peccato vero ire et in-
vidie est amor alicuius
mali [illegible]
differre illa duo vitia
quia in peccato ire amor
alicuius mali [illegible]
[illegible] a malo alterius [illegible]
cum quis [illegible] alicui [illegible]
vult ei malum, quia malum [illegible]
[illegible] appetitus est vindicte
[illegible] impedire
In peccato vero avaritie mali [illegible]
[illegible] propria malicia, scilicet a superbia [illegible]
[illegible] cum non vult malum alicuius [illegible]
esse [illegible] peccatum in [illegible]
[illegible] cum peccato [illegible]
[illegible] a peccato superbie [illegible] Augustinus

et [illegible] ut

Et sepe ut comitē eos possent / in ciuitate perpetua perimpetrat
Vn Aug. xxi libri de ciuitate dei cao xxv de duobus modis
euitant peccatores / aut ut sodomite / q̄ d' tūc fit cū peccatores perpetuo pu-
niunt / aut sicut niniuite / q̄ d' tūc fit cū peccata in peccatoribus perimunt de
sterunt / sic eversa erat et ciuitas niniue q̄ne mala erat / et
bona edificata est. q̄ non erat / euersa q̄ erat q̄ in malis moribus
est euersa / sz quid interius istorum sunt diuise / ita et effectus dissificant
Dicit n. Aug. xv lio de ciuitate supra / ex quamcumque parte terrena ciuitas ad-
uersus aliam surrexerit / querit esse victrix / licet sit captiua viciis
Vn si vincit / si ledat superbe conpugnat / q̄ peccatores a viciis sunt liberi
Si eos excruciat tamen liberos sunt / q̄ deo et non suis viribus attribuunt
Et quanto magis stringunt istis corporalibus / tanto magis dilatant
spiritualibus / et illi quos excruciant perimunt / vn multaciones boni et min-
istros christi / quia custodit dominus omnia ossa eorum vnum ex hiis non
conteretur. Et ad hoc vadet iste dicens peccatores sz membra sathane q̄
actu et habitu peccatores .i. heretici tyranni vel fratres falsi expectant preto
quasi in insidiis latitantes / donec tyrannicem et ym occident depen-
nali querunt oportunitatem temporis et loci / vn de ypocrisi v q̄ dominus sibilant
bilauerunt frendentes dentibus / et dixerunt deuorabimus eum / sibilat
n. q̄ se occultat quousque habeat oportunitatem qua in venena
effundat / vn in ps. de insidiatur in abscondito quasi leo in spe-
lunca sua / et hoc ut perdant me / quorum semper eos mam pditem huic
sicut canes venatici insequuntur feras usque ad mortem
sic in istos peccatores / hec sic deducta pono et q̄ce 3a / Et si isti
aliqui ad morte traduntur vmq̄ tamen vincunt ab aduersariis / Et
hoc quia debite intelligunt testimonia dei / prima pars toteleius et
de o plio et martiribus d' quibus id ps. propter te mortificamur tota
die estimati sumus sicut oues occisionis / nec agitur cum eis
iniuriose de talibus sorcio q̄ ad sic moriendi ea necessitatem
eligunt / nec sic agitur cum eis iniuste q̄ sic mori eligunt ymo sic
bonum vtilitatis / nam et philosophi pro virtutibus moriendum esse censuerunt
q̄ maiora sunt bona q̄ vita corporalis vita iuste ergo fit
ex quo vita exponitur propter aliquod bonum conseruandum aut de-
fendendum aut roborandum aut adipiscendum / nec agitur cum eis crude-
liter / ymo valde pye et misericorditer / sic n. veniunt ad vitam c-
pendiosius quo pro salute assequenda / iuxta id translatus est ne malicia
in mutaret intellectum eius aut ne fictio deciperet animam illius / Ex quo
sequitur q̄ deus maius bonum facit cum permittit cum duci ad mortem
q̄ cum eruit eum a morte / hoc q̄ Aug. super id opera in deo quoniam
adhuc confitebor illi qui dicit Eruit dominus petrum quando eruit de
vinculis sanctus erat cum et liberatur cum de manu h[erodis] / et dicit et subdit
Nunquid petro preualuit iusticia q̄ non eruit eum de cruce cum i[n]de
dominum reddit ut mersa fiet forte plus eum audiuit q̄ quando prius
quando eum ex omnibus pressuris liberauit / illud quando illinc primum eruit
multa postea passus est / sed tunc illinc eum misit / vbi nichil mali
pati potuisset / h. i. e. / et post dicit / q̄ tunc petro maior

q̄ de ph. 3o eth. q̄ melius est mori q̄ turpiter agere

Eccl. xlim

9o 3a

misericordia facta est / ihesu provisio martirum est in cruce. quia per
virtute christi et angelum liberatus erat a carcere / secundum raptus geldonis. dicit
quod sancti numquam vincuntur ab adversariis / et est racio quia sic virtute
promissionum christi in paciencia possident animas suas / non sine crucifixione
scilicet a morte / sine traduntur morti / sed suorum adversariorum victores sunt
licet dimisse / dicit in augustinus supra de verbis preceptis. sed pueri
in fornacem babilonicam / et de machabeis proiecti in ignem / ille
quem tulit de flama pueros / nunc tulit de flama machabeos. nec-
ne illi in ignibus ymnizabant / illi in ignibus expirabant / et tamen
utrosque coronavit / quia utrorum erat deus / sed tres pueros sic coronavit
ut carnales confunderentur / non sic machabeos / ut illi qui persequebantur
in penas maiores irent / qui putaverunt se oppressisse martires dei / erat
victoria / quia illi erant confusi / et isti coronati / sed quibus sit
maioris erat virtus sed paciendo / quam coram adversariis penas in-
fendo / recte / quia isti succumbebant / et illi persistebant / sicut dicit ambrosius
ita loquens ... vox me expectaverunt peccatores ut perderent me / per crucem me
martirio illi persecutores adhibuerunt omnia genera penarum / omnes ar-
tes persuasionum triumphare / sed scelus de proposito dei ... nequiverunt / ex-
pectaverunt ut de me triumphum referrent / sed gracias christo qui in dedit
de persecutoribus triumphare / efficiunt victi qui sperabant se esse victores
sed quia ... constancia / munit terra per geldonis / quia id est quod debite
intelligunt testimonia dei / et sed hic ... testimonia tua
intellexi / hic ostendit suum studium in bono quod illi si fecerunt sed
ego non perii / sed potius in me redierunt / sicut dicit beatus gregorius libro vii moralium / fla-
gella dei hominem humiliant / et nunc revocant / unde subdit / quia te-
stimonia tua intellexi id est nunc legi. scilicet equale testimonium tu in probacione
in hoc / quod peccatores expectaverunt me perdere / Lansteverit nobis bonum
esse / dicitur namque hec vox ihesu christi persone reddit testimonium sponsi meo / quia
sumus filii dei / si tamen compatimur ut simul glorificemur / vel glo-
ri ... fuerint eius ... et a passione flagellorum / recepta ...
a me ... / vel est testimonia tua id est martiria nostri agnoscere in
passionibus quam tu pro nobis sustinuisti / aut martires pro te et
... caritatis habuerint ad nos / et ipsi ad te / sed non sentimus
difficile est pati / id est nobis ... quod virtuosum est pati libere et gau-
denter / sicut scriptum est de apostolis / quia ibant gaudentes a conspectu consilii
quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati maxime in se cognoscit testimonia / dicitur namque
vel gloriamur ... in spe filiorum dei non solum autem sed et gloriamur
in tribulacionibus / scientes quod tribulacio operatur pacienciam paciencia=
ambrosius super beati immaculati ... in martiriis testimonia tua id est martiria
tua intellexi. id est in eis sinceram fidem sanctorum / martires non perfide
vicerunt regna iusticiam operati sunt / et adepti sunt repromissiones
Circa namque martirium fides currit ... / quia in morte
ostendit vitam eternam in tali morte ... corporis specialem / et
in temptacione carnis ... martiria sanctorum ... consolacionem
singularem / ergo dicit hic / dicitur in martiriis vincat fides

Margin (left, upper): 2a pars

Margin (left, lower): paciencia probacionem probacio vero spem / spes autem non confundit

Hunus vite illecebra corporis quam eterna anima. Et allegat per personam mar-
tirum id est quid ubi est mors victoria tua ubi est stimulus tuus glo- (sunt)
ssne eta me id est non recepistis esse victoria nostra. Iuste me vincu-
lis in qua sanctos vincebamur. et notat mortem. Et per isto sunt quod spectacula
martia. non sunt ab omni consolacione absoluta. prima consolacio
per hoc quod vincunt mundum quia ea que eius sunt contempnunt. Secunda
quod vincunt se ipsos quia abnegant in toto proprias voluntates. Tercia vin-
cunt mortem. per hoc quia per mortem inveniunt vitam. Quarta quod adhuc
in corpore posita consolaciones habent per visionem spiritualem. Dicit nota Ambrosius
per momentum immo adhuc in corpore posita videt deducentem choros
angelorum ad gaudia. qui non sunt vincti peccatoris commissione letatur
sepius magis in passione iustorum. qui ergo dixit me expectaverunt
peccatores ut perderent me vidit gloriam dei et ait me expectaverunt iusti
ut deducant me vidit gloriam dei et ait me expectat cristus ut
coronet me. Hec Ambrosius. quod Ricoo frater sic exponit peccatores id est qui
peccata mittunt persuadere dicentes malo bonum et tenebras ponentes lucem
promittentes pax pax ubi est interitus. alii non conveniunt dolorque adul-
terium aliqui homicidium alii oppressionem vidue et modis et puta-
bant me suis retibus esse capiendum. expectaverunt igitur ut consentirem
eis in malum quia tunc perderent me cum malicia quia non faciunt per
passionem ut in deliberate sed per habitum et passionem. quia peccatores
iste insidiose expectaverunt ut si uno tormento non fallerent pluribus
item periculose quia non adhuc laboraverunt ut modicum nocerent sed ut
totaliter perderent. et sic me scilicet innocentem et sic magis quo audeo
id est expectaverunt me ut perderent scilicet contagione peccati non solum non qui ta-
lia agunt digni sunt morte et perdicione sed eciam qui consenciunt
facientibus. multi ergo insurgunt adversum me sed ego illecebris
peccatorum inter mandata tua ante a cogitacione divine legis ut intencionem
a serie mandatorum. Sed testimonia tua id est precepta que sunt tue
voluntatis signa intellexi. scilicet sensu et quod sensu intellige-
bam perficiebam et opere. Dicit Ambrosius intus [illegible] mandatum non est
in opere. Sed id est quod facta spectant. Et allegat illud beatus qui
intelligit super egenum et pauperem. Et dicit quid prodest mi-
sereri inopis nisi eum alimonia largiaris. Notat ergo si sanctus di-
uturnam divinorum mandatorum opposuum et efficacem non haberet per
malorum instancia seducta fuisset in perdicionem

Omnis consummacionis vidi finem latum mandatum tuum nimis
Hic continuatur. Iam in ... id est principio huius octonarii com-
mendacio est de contemplacione legis eterne in creaturis. Secundo de utilita-
te et meditacione divine legis per scripturis. hic iam agitur
de cognicione caritatis relicta per ... illa qui meditatur quod lex
eterna est in omnibus creaturis inmutabiliter. Sed secundum ... omnia fe-
cerunt sibi et quo modo speciali est in racionabilibus creaturis
ille de facili deviunt ab hoc quod deo servat secundum legem sine cari-
tate non per voluntate ut alie creature nec per iusticia per morte nec
per aliquo metu perditi sicut qui timore pene deo serviunt

Sed ex libertate animi / et ex amore illo qui foras pellit omnem
timorem / Vel sic supra ostendit se fuisse in scrutatum ex considera-
tione divine virtutis / et sine perfectionis / hic idem facit ex consideratione
virtutis / quia sic estimat / quod hec in finem sine devenit / Vel sic supra
consolatum est se ipsum considerando futurum iudicium iminere diversis perturbationibus
sequentibus / hic tamen concludit hic ex consideratione finis omnium rerum
ex quo in imminet finis omnium / ideo eciam erit finis malignorum hominum
et persecucionum / Vel sic supra ostendit in consideratione devenisse
se ad intelligenciam diversorum testimoniorum / hinc declarat quid in divinis
testimoniis intelligebat quia latitudinem caritatis / Et nota quod hec
probacione sic Omnis fine omni vemete dum mandati la-
titudo habebit consummacionem in finali retribucione / quod quod sic va-
let duobus punctis / patet quod littera procedit in propria omnium rerum quas habet
vocat consummacionis nomine / quia quelibet res consummata est / et
perfecta in sua natura / finis ideo qui venturus est / signatus / quod vitas ipse
ne effectus sit / Similiter propheta vidit divini mandati latitudinem
/ et ideo verum est hic / Non autem latitudo id est sine approximacione
/ aliud esse vacua / ideo quod patet in omni vita esse / dicitur veritate
quia dicat arta esse via / que ducit ad vitam / sic quod pauca sunt
qui vadunt per eam / et non videtur quod in via arta posset stare mandati
latitudo / ex quo hic videtur sonare omnium / et propter quod sic Et dicitur
littera hic primo / nec propheta ostendit omnium rerum temporalium et secularium finem
Secundo rerum spiritualium interminacionem ibi latum nimis / prima pars dicitur
/ quod primo ponit generalitatem quam exprimit hic omnis / sic quod nichil
excludit / quia in omnia dicat / nichil excludit / secundo illorum omnium et
condicionem dicit consummacionis / quelibet enim res consummata est / quia dei
perfecta sunt opera / et tercio declarat sibi fuisse facta manifestacione
de fine ipsorum dicitur vidi finem / dicitur ideo in littera omnis consummacionis
Notat Hugo circa litteram / quod diverse inveniuntur consummaciones
Est enim malicie consummacio / non sic / quod dicitur esse malicia in summa
secundum imperfectione / Illa namque malicia dicitur consummata que est plena
cui scilicet nichil deest ad studium / et ad artem nocendi / Operis eciam
consummatio dicitur opus perfectum / cui nichil deest addere / ut sit bonum
in genere suo / iuxta quod dicitur dei perfecta opera / quod quodlibet secundum terminos
suum clauditur / et sumatur sua perfecto / Deus vidit deus cuncta que
fecit / et erant valde bona / complete bona / et consummate bona
quodlibet in esse suo / Et dicit Hugo quod multe sunt consummaciones
/ videlicet suprema ad perfectum / Et ex isto elicitur / quod differencia est inter
finem / et consummacionem / ut eciam littera innuit / ex quo utrumque ponit
Item et multe sunt in homine consummaciones / quia ut Seneca ponit
est consummata pueritia / consummata iuventus / consummata adolescencia
/ consummata senectus / et hic non est finis hominis / nisi communiter
loquendo de fine ultimato / morte enim non est finis hominis
secundum bene consummacionem / Patet quia morte aliud sequitur / quod dicit

Nec resolucio est finis / quia ipsam sequitur aliud / quia dimi-
dicacio etc. Tercio sequitur quod nulla mutacio proprie finis dici potest
licet in mutacionibus locum habeat consummacio. Dicitur [illegible] quod mutacio
esse eo finis / tamen ipsa est in tendencia posteriori. Unde dicit Seneca
epistola xxxvi ad Lucilium: mors vitam intermittit non finit / nec eripit.
Veniet iterum dies qui nos iterum reponet in lucem / et omnia que videntur
perire magis ex equo animo mutari dicit. Et subdit: Observa orbem rerum
in se remeancium / et nichil in hoc mundo invenies extingui / sed vicibus
descendere ac surgere. Exemplificat: Estas descendit / et redit / yemps
cecidit / referunt tamen sui menses / solem nox obruit / et statim tamen
dies abigit / et multa alia que hic ponit exempla. Quarto sequitur
eciam quod nomine finis / annichilacio non potest intelligi / ut [illegible] predicat
aliquorum rerum annichilacionem / ut sicut ex nichilo create sunt / ita sic
redire in nichilum debeant. Et est racio quia finis dicit consumacionem
illius quod tendit in eum / eo quod res quelibet que tendit in finem dum
ad illum pervenit / ibi quiescit / modo annichilacio totum esse tollit. Vide
in libro [illegible] titulo de rerum conservacione questione quarta. Di-
licet deus applicando ad suam potenciam sicut res produxit de
nichilo sic eas posset in nichilum redigere / quia hoc nullam includit
contradictionem / si tamen hoc numquam faciet / probat hic per immutabilitatem
voluntatis divine / sic deus creando facit / quod eas esse voluit / unde
id omne quodcumque voluit facit / et ideo omnia quecumque facit voluit.
Ex hoc sequitur quod deus voluit ut creature essent [illegible] Sap. primo: creavit
deus ut essent omnia / et eas esse voluit [illegible] Ecclesiastici i: [illegible]
xv: Unus est altissimus creator [illegible]. Non sic quod bonitas dei
ex creaturis dependet / sed sic / ut creature divinam bonitatem [illegible] propalarent
[illegible] / cum per suos modos intenderent / et reperiret / quod fuerunt inicium
ab ea esse sunt / et in suos naturales [illegible]. Ex hoc concludit quod
creaturas numquam a deo in nichilum redigendas / quia mutacio non est in deo.
Semel vult [illegible] vult semper / quia voluntas sua est immutabilis.
Non tamen concedi sequitur / quod quidquid vult esse / quod id [illegible] vult esse / quia
non omne quod vult esse / vult id semper esse. [illegible] Et hic [illegible] in-
venit sibi fuisse revelatum de omnium consummacione. Vidi finem non
dicit sibi a deo creaturarum revelatam fuisse annichilacionem / etiam nichil
stat [illegible] primo / et nichil de dei permanet in celo / et [illegible] in [illegible]
[illegible] quod omnia opera que fecit perseverant in eternum. Et exponit [illegible]
non in se / sed in suis principiis ex quibus prodierunt / nam non annichi-
lantur / sed in sua principia ex quibus constant resolvuntur. Et [illegible]
ita sic exponitur: omnis quod [illegible] non possum intelligere testimonia tua / sunt
paciencia sufferencium et equanimiter [illegible] / vidi scilicet in fine
fidei / aut in fine [illegible] / [illegible] fine / [illegible] spiritualis / qualis
solet fieri [illegible] / vel [illegible] vidi oculo ad experienciam / omnis consummacionis
i. omnium rerum [illegible] sine examinacione sine terminacione finem
venturum. Septimo in omnibus rebus secularibus positum est terminus.

Ideo mineralia sunt mundana mixta ad primum . Secundum posuisti ex
quem non ingredientur [illegible] hoc patet de aliis de rebus spiritualibus
non sequitur . [illegible] manducabunt homines . Hic dicitur postilla quod in quo
horum intelligentia . ponitur quod generatio prima et si mixta sine [illegible]
mixta finem recipiet . aliud finis elementorum . alius bo-
norum et etiam malorum hominum generatio tres partes . prima post
Christi venire mortuorum resurrectionem motus celi cessabit . ergo et
mixta cessabunt . consequentia tenet . quia cessante causa cessabit effectus
motus siquidem celi ut philosophus dicit est causa generationis et corruptionis
mixtorum . Item arguitur de duabus auctoritatibus et ratione . De prima Apocalypsis
x. angelus quem vidi stantem super mare et super terram le-
vavit manum suam et iuravit per viventem in secula seculorum
quia tempus ultra non erit . Tempus enim causatur a motu celi
causatur igitur tempore cessante et motus cessabit . et clarius hoc dicit Isidorus
Post iudicium sol suum laborum mercedem accipiat . et non remaneat
ad occasum neque luna . quod esse non posset si celum moveretur . Ratio
motus celi ut ponitur [illegible] propter multiplicationem rationalium crea-
turarum . quod motus ille corpora disponit ad susceptionem animarum
et quia non potest esse illarum animarum multiplicatio in infinitum . alias
enim motus celi esset propter aliquid quod nullo fine posset attingere . ergo
determinata in mundo animarum est finis motus celi quia data ces-
sabit . [illegible] de mixtis elementorum . ergo illa post generalem [illegible] ad
hoc facit glossa Ambrosii super i Ad Romanos . Omnis creatura ingemiscit et
primo creata sol et luna et alia elementa non sine labore ex-
plent sua officia , quod de causa [illegible] nobis assumptis
quiescent . Et quia [illegible] cessante vita hominis
animalia omnia [illegible] ordinata erunt in eam . [illegible]
[illegible] vobiscum sum [illegible] ad consummationem seculi . Mat. ultimo
[illegible] vita mundi [illegible] Christi . in [illegible] exigunt
[illegible] quia cessante et illa [illegible] non erit . quia et Christum
videbimus sicut est sine omni velamento [illegible] anima-
litate hominis . Item seritur messis colligitur . elementorum ornatus
[illegible] et [illegible] vite animalis
[illegible] corpus spirituale [illegible] et ita cessabunt . Ita
dicat [illegible] non est opinandum [illegible] ad finem [illegible] animalia
vel [illegible] aut bestias terre sed nec ligna nec lapides . Secunda
post conclusionem dicit quod aliud est finis elementorum finis non elementa-
lis est [illegible] quod iam allegatum est . Sed est [illegible] refor-
matio seu innovatio [illegible] que est in fine . prout Io-
hannes testatur in Apocalypsi . vidi celum novum et terram novam et item ecce
nova facio omnia . [illegible] ergo elementorum est finis [illegible] non
sicut dicat b. gregorius [illegible] elementa aliquid [illegible]
[illegible] sed [illegible] in qua homines in eis [illegible]

Ad Ro.

remunerabuntur. Sicut claritas corporum scilicet cedet in gloriam hominum. Non sic non etiam indigebunt animalibus et aliis sicut elementis, quia iam erunt quasi locus glorie corporum scilicet beatorum. Ergo pars concordantie sequitur quod non eodem modo elementa durant in universo sicut mixta, mixta autem ordinantur ut partes principalia. Mixta namque non sunt essentiales partes universi sed sunt sicut particulares effectus causarum universalium scilicet elementorum et celi, que sunt essentiales partes universi. Unde non sunt de perfectione universi sed ~~sunt sicut particulares effectus causarum universalium scilicet elementorum~~ nec ad eius ornatum pertinent simpliciter nisi quamdiu universum est sub motu, et ergo motu cessante elementa remanebunt sicut essentialia, et etiam supernaturalia corpora ista non sunt essentialia universi, quia aliquid habet in se quod nec sub celo est nec continetur in elementis scilicet spiritum rationalem. Tertia pars concordantie dicit quod aliud est finis electorum et reproborum hominum, et exprimit in 2o decreto: Ibunt hii in supplicium eternum, iusti autem in vitam eternam. Finis igitur ultimus electorum est illa mercedis assignatio facto iudicio, et reproborum iam que eis reddetur in tempore illo. In omnibus etiam sanctum dicit consummationem seculi sequitur resurrectio mortuorum, quia sicut in Adam omnes moriuntur sic in Christo omnes vivificabuntur. Resurrectionem sequitur imitatio, unusquisque autem in suo ordine, et quia Christus est primitie. Deo ergo mortuorum primi sunt qui sunt Christi, qui adventu eius crediderunt, quorum finis cum Christus tradiderit regnum Deo patri. Ut sit Deus omnia in omnibus. Cum autem Christus evacuaverit omnem potestatem et omnem principatum, tunc omnes ponet omnes inimicos scabellum pedum suorum et retribuet habundanter facientibus superbiam. Tunc finis [illegible] illa in electis vita regnabit, quia in eis mors ultra non erit. In reprobis autem regnabit mors, illam non evadere non poterunt in secula seculorum. Ambrosius autem litteram istam exponit de Christo, et dicit quod est consummatio omnis finis. Est namque Christus finis omnis malicie consumpte, quia est agnus qui tollit peccata, et qui finem imposuit peccatis. Vidit ergo [illegible] Christi sanguine omnia peccata mundari. Est Christus omnium virtutum consummatio, quia ipse consummata sapientia, consummata iustitia, omnium ergo virtutum finis est Christus. Est etiam Christus finis legis veteris, ut Gregorius dicit super Ezechielem omelia xvi: veteris legis iustitie gratiam addidit, quod illa inhibebat in manibus, hic Christus admonuit [precepit] impleri in sinu mentis, et quod illa resecavit ab opere, hic Christus removit a corde. Christus legem visitavit, quia ut illa promisit [post], sic exhibuit, ut in incarnatione, passione et morte. Secundo finietur tunc cum apparebit in gloria et consummabit omnia in ipsa permittit. Etiam est Christus finis seculi, quia in mundi novitate omnia recipient finem, omnia renovationem, omnes homines [illegible] [illegible] separationem et destinationem, universi omnibus in locum retributionis sue. Sic de latitudine divini mandati [illegible]. Secundo quod mandatum latum dicitur [illegible] dicit [illegible] ita quod id est latius, quod est durabilis. Sic mandata legis nove latiora sunt quam veteris. Nam namque supervenientibus [illegible] [lxxx] [illegible] de quo supra etiam in [illegible] non oblivisci mandata dictum est. [illegible] dicitur

ut videtur esse latum / quod dominus deus pluribus dixit / Sic mandatum timoris latissimum dicitur / quia deum omnibus per timorem dominatur [illegible] et demones dicuntur contremiscere potentiam eius. Secundo ipsissime ut videtur mandatum latum / quo omnis directione plura reguntur. Sic mandatum iusticie latissimum est / quia illa deus regit omnia. Tertio extensive ut videtur esse latum quod ad ut [illegible] / Sic per plura mandatum divine sapientie latissimum dicitur Sapientia / sapientia sua attingit a fine ad finem fortiter et disponit omnia suaviter. Quarto diffusive / sic quod videtur esse latum quod se in plura diffundit / et ut sic mandatum caritatis dicitur latum nimis / Rom. v. caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ex premissis ponitur hec 2a conclusio / Nullum mandatum est tante diffusionis ut mandatum caritatis / quod probatur pluribus modis [illegible] verbis potest colligi / qui probat virtutem conclusionis / et primo ratione dimensionum quas apostolus enumerat dicens / ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis / que sit altitudo latitudo sublimitas et profundum / ad Ephesios iii capitulo ubi glosa dicit caritas habet altitudinem quia cor sursum dirigit / ut cogitet deum ut amet deum / super quem dirigit ad amatorem creatorem et premium sic quod non aliud expectet nisi quod promittit / longitudo vero caritatis est longanimitas perseverandi in expectatione temporis pri[illegible] / quia solum qui perseveraverint usque in finem hic salvus erit / profundum caritatis secreta sunt / que sunt investigabilia / Hec enim sunt caritatis fundamenta / quia sine [illegible] non [illegible] / Vel profundum caritatis est ipsa dei voluntas / cuius causa investigari non potest illa gratia eius salvi facti sumus et non ex operibus nostris / sed secundum misericordiam suam salvos nos fecit / Latitudo autem eius consistit / quod omnia mala diminuat in bono / excitando / quoniam habundavit iniquitas et refrigescet caritas multorum. Ex quo elicitur quod caritatis [illegible] sic eam deum diffundendo modum non habet / quia se in omnem dimensionem diffundit / Sine modum habet in una [illegible] / amat enim deum supra omnia ex sublimitate / quia sursum [illegible] / amat deum contra omnia ex latitudine quia nec artatur aliqua iniquitate / amat deum ultra omnia ex longanimitate quia non interrumpitur aliqua adversitate / amat deum intra omnia ex profunditate / quia nec [illegible] aliqua obumbratione aut latencia. Ex omnibus his capit occasionem sue diffusionis ex divina immensitate que non potest sic diligi ut non possit plus amari / ex crescat / adversitate crescat contra malignitatem / conatu gerendo fervescit / ex palliationibus quia bonitate divinam [illegible] / in Bernardo et aliis rationibus dividere [illegible] / et ita tunc patet / quod caritas dei sine modo diligit / Ubi habeo quod caritas diligendo hominem sub certo modo ad omnia se diffunde

// Unde ipsa est radix omnium bonorum / ut dicit Augustinus super Jo. omelia viii / Et ideo [illegible] [illegible] a amicis / Sicut enim ramus radice sua [illegible] / sic a caritate [illegible] [illegible] / ut habet aliquid virtutis boni operis nisi nascitur in radice caritatis / [illegible] apostolus dicit [illegible] esse [illegible] caritate / Et [illegible] caritas [illegible] quia ipsa nos facit deo caros et sibi unit nos / et de [illegible] facit [illegible] ad [illegible] deus [illegible] / Et i Joh. iii videte qualem caritatem dedit nobis deus [illegible] filii dei nominemur et simus / [illegible] Hugonem in [illegible] caritate magna [illegible] [illegible] [illegible] tu solus [illegible] deum potuisti de celo ad terras / [illegible] fortis est [illegible] [illegible] deus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de celo [illegible] [illegible] ad celum sublimasti / ipsa ligat deum et hominem / [illegible] et quod fortis [illegible]

Nota

dimensionum

invalescit

fundit eis quibus homo conmat / et quoniam glorificavit in celis
videt eorum que facit / sed eos diligit / sic et homo sine caritate
angelos diligit / quia dati sunt sibi in salutis adiutorium / demones
quia dati sunt in exercitium / omnes homines quia dati sunt sibi in consor-
tium / adhuc ut secundum dona divina participant et premia / omnia miserie
et que in solacium / Exemplo secundo quod dilectio caritatis omnia in
dominum confirmans nunquam malicias non declinat / Dicit Gregorius super
Ezechielem omelia xiii in medio / Est ita capax quam omnes homines
in sinum amoris accipere / et nullas angustias adhuc sufferre / Dicitur
hic 2a parte questione xxv articulo viii. Exemplo primo quod caritate diligitur
proximus deo / ideo quanto aliquis magis diligit deum tanto eciam magis ad
proximum dilectionem / ascendit / et nulla inimicia impediente / prout quondam
ut si quis aliquem hominem valde amaret / ille proximus etiam eius filios
amaret suos / licet essent sui inimici / Sic ergo diligimus deum et proximum
/ ab illa generalitate dilectionis / non debemus excludere inimicum / immo omnium
/ ymo et in exhibicione nature / si occurrit necessitas / sicut non est dicere
salutis / de necessitate namque salutis est / ut diligamus omnes proximos / quia
inimicus est proximus / sed tamen amor caritatis exigit esse non est
de necessitate salutis est / ut effectus caritatis / eciam inimicis exhibeantur
occurrente et vel ... / Ideo ista caritas exemplo quod sic quod ad caritatem
omnes alie virtutes ordinantur / Item sine caritate nulla potest esse vera virtus
quia caritas est forma omnium virtutum / et Ambrosius vocat eam matrem omnium
virtutum / ideo quia ex appetitu finis ultimi concipit actus aliarum virtutum / et mo-
vet alias virtutes ad eliciendos suos proprios actus / Exemplo quod omnibus ...
vite artitudine stat latitudo dilectionis caritative / Dicit [illegible] Ambrosius
... quia arta est via / ideo ... est mandati latitudo / ... si latitudo
... artitudo conteret et angustia a deambulare expectat / et alibi
in tribulacione dilatasti michi / et alibi ad dominum cum tribularer clamavi
et exaudivit me in latitudine dominus / quod non timor angustiat / caritas dilatat
quia foras pellit timorem / et pertinens cogitat / hic caritas amplectitur
proxima omnibus cedit et omnia conmat / nolo nolit namque deus ut ...
angustie in eo / vult ut in angusto itinere omnibus mensis solacio esse
latitudo precepti secundum Ambrosium. Exemplo ... caritas in hac latitudine
habet consummacionem / aut aliquem finem / dicit ... quod caritas habere
ex infusione spiritus sancti / et ita eius quantitas non dependet ex conditione
nature neque ex capacitate naturalis virtutis / sed solum ex voluntate spiritus
sancti distribuentis / qui dividit singulis prout vult / Augeri tamen habet caritas
vie aliquas in recessione ipsius vie profectus / Augetur
autem ut dicit ... non per addicionem caritatis ad caritatem quia sic non
fieri potest ut ipse dicit / sed ... nature secundum formam / sicut sciencia
non ... augeri ... / ... homo plura cognoscit / et pro ...
vorit / quod modum caritas habere non potest / quia minima caritas sufficiat
ad omnia / quecumque sunt ex caritate diligenda / sed ...

Marginal notes (right margin):

... exemplum ... effectum ... virtutibus ... ordinat ad alias ... et fiet ut dicit b. t. 2. 2e q. 2e ... ut dicit ... vit

caritas

+

et homo deo ... [illegible] ... salutem ... [illegible]

Notes at the foot of the page:

et ... [illegible] ... sagittis ... alligatur ... [illegible] ... fecisti ... [illegible] ... mala ... vexat ... [illegible] ... sine ... [illegible] ... filios ... [illegible]

dicitur augeri cum homo eius cognoscat illa que prius non novit. Sic
caritas augeri dicitur secundum quod per eius dilectionem magis diligere incipit
sive vehementius sive formalius fortius sive ferventius. Et hoc
est caritatem augeri secundum suam essenciam. Ex quo non est accidens
et accidentis esse est inesse. Ideo caritas in quanto magis subiecto
inest in tanto magis essenciatur [illegible] sicut proprietates pote-

q. 3a

rit. Questio 3a. Utrum consummacio caritatis perfecta in ista via haberi non potest.
Tamen multi sunt qui habent perfectam caritatem. Sed magister questionis patet
via triplici. Primo ex parte subiecti caritatis, mentis non humane, non
potest perfici ad terminum per caritatis augmentum, quia ipsa caritate semper
concrescente mentis habilitas concrescat ad ulterius capiendum. Et ideo non
potest hic tantam caritatem percipere quin adhuc ad maiorem habilitetur.
2o sic ex parte Dei, qui est caritatis auctor, non dat terminum, ex quo est
infinite activus. 3o ex parte caritatis non dat terminum, ex quo
ipsa caritas capax est infiniti, scilicet Spiritus sancti. Ex hiis tribus rationibus
patet quod perfecta consummacio caritatis hic haberi non potest. Ex quo conclusionis [illegible]
[illegible] quod caritatis augmentum tendit ad aliquem finem ex quo non
est vie, sed ut habeat finem, quia alias sequeretur quod eius augmentum
esset erroneum. Dicitur habet quod finis eius augmenti non potest in via adipisci
sed in patria. 2o sequitur ex hac parte questionis quod caritas vie
caritati patrie equari non potest quoniam caritas patrie quoddam
finitum est et caritas vie augeri in infinitum [illegible] ex probacione questionis
unquam tamen equari potest [illegible] hec quod [illegible] non sunt [illegible]. Caritas
in patria ratio seu perfectio. Dicit Bernardus quod est ut totum cor hominis
semper et actualiter feratur in Deum. Hec in impossibile est fieri in hac
vita. Non est possibile propter humane vite infirmitates, dum possibile ut
quis semper cogitat de Deo actualiter et ut semper actum dilectionis faciat in ipsum.
Sed ratio caritatis vie duobus modis fit. Primo sic quod homo
studium suum deputet ad vacandum rebus divinis, aliis pretermissis
preter quod necessitas vite requirit. Non tamen iste modus qui est omnibus
habentibus caritatem. Alio quod homo habitualiter cor suum ponat in
Deum ita quod nichil cogitet aut velit quod esset divine dilectioni
contrarium. Et hanc perfectionem multi habent in via, quia illa est de
necessitate salutis, quod dicat 2a pars questionis. Latum est mandatum
est nimis ipsum caritatis, et preceptum huius quia est in omnibus [illegible]
preceptis sicut eorum impletio iuxta id finis precepti est caritas
et [illegible] eius augmentum quod sed in via non habet terminum. Et propter hoc
est caritas hic non habet terminum [illegible] ex quo dicit [illegible] sed in futuro perficie-
tur sic quod finietur. Sed [illegible] modice qua caritas habebat in via
tolletur ex qua sublacione ita caritas non erit vie sed altera
augebit. Caritas secundum vie in sua essencia non [illegible] de
facili ut dicit magister [illegible] in scripto [illegible] [illegible] non [illegible] non
aliorum [illegible] nisi ut ei [illegible] ut eum honoret et teneat
quod est quid perfectissimum. Sed in perfectione ex accipit a subiecto

[illegible] complemento perfectio [illegible] Machabeorum [illegible] Machabei [illegible] accelerant [illegible]
[illegible] sunt [illegible] similiter luce in consummati [illegible] dies octo ut [illegible]
[illegible] destructio [illegible] patet Ezechiel xxiv [illegible] consummacio [illegible] religar[illegible]
[illegible] consummacio sunt [illegible] in bono et in malo [illegible] apostolus [illegible]
[illegible] consummacio [illegible] Deo reposita [illegible] corona iusticie [illegible]
[illegible] virtutum laborum [illegible] bonum [illegible] perfectum [illegible]
[illegible] affectum [illegible] Deo reposita [illegible] in corona iusticie [illegible] dicit [illegible]
[illegible] consummatio est Iohannis xix. [illegible] labores [illegible] corona [illegible] aurea [illegible]

voluntas tua [illegible] sine appetitus non subiacet concupiscencie sic quod non potest implere impetum suum sed [illegible] multiplex [illegible] in impedimentum tolletur. Dei sub[illegible] augeri. et [illegible] in suo actu mouens dilatatur absens dependeat secundum tunc diliget prius et penetrabit intima eius [illegible] hec caritatis a [illegible] altissimum actum mobile et superferuidum suo acumine penetrat [illegible] et morabitur in ipso et feruet super ipsum sicut [illegible] secundum [illegible] dulcedinis divine [illegible] lata [illegible] latum mandatum tuum nimis secundum caritatis [illegible] Gregorium in omelia quod omnia mandata sunt [illegible] latum secundum glozam dicta [illegible] et totam legem concludit latum nimis quod non secundum finem temporis sit alie virtutes quod non [illegible] secundum finem in ultimis quod omnes homines concludit et omnes virtutes [illegible] Velsic [illegible] ut totum [illegible] una [illegible] quod [illegible] hoc est [illegible] mandatum tuum de dilectione quod est nimis latum quod ita ad creaturas sicut ad creatorem se extendit [illegible] esse finem omnium consumacionis [illegible] in quo sint complenda omnia precepta non obstante [illegible] quod in caritate omnibus radicantur firmantur et consumantur ita quod sine ipsa [illegible] non prosunt [illegible] finis omnis consumacionis [illegible] quod omnis virtutis consumacio et perfectio [illegible] quod aliud non est nisi latitudo summa quod [illegible] omnia consumabunt [illegible] sunt dicta

Quomodo dilexi legem tuam domine tota die meditacio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo quia in eternum michi est. Super omnes docentes me intellexi quia mandata tua que sunt [illegible] Hic incipit decimus tercius ternarius [illegible] titulo [illegible] littera hebraica alphabeti que dicitur men et [illegible] duobus modis [illegible] sicut [illegible] sicut [illegible] in istis tribus versibus agitur de amore divino [illegible] de dilatione [illegible] caritatis [illegible] dilecto [illegible] intimis cordis et [illegible] amoris implicatur [illegible] in [illegible] alto [illegible] in ossibus meis [illegible] in dilectione [illegible] quod [illegible] quod digni [illegible] sunt [illegible] nouam legem accipiunt ne eam [illegible] sicut quidam [illegible] Et [illegible] ad [illegible] secundum [illegible] actum est de [illegible] ad cognicionem divine voluntatis [illegible] ita in celo manet [illegible] ad cognicionem et [illegible] Hic [illegible] de [illegible] ad cognicionem divine voluntatis [illegible] nanque vitas cognoscitur ut et vos cognoscatis que est [illegible] et exemplar omnium [illegible] esset ~~[illegible]~~ [illegible] ac regulacio et effectiua in vago [illegible] Velsic [illegible] actum est de [illegible] cognicione divine voluntatis [illegible] cuius cognicionem euenit quod omnia seruiunt sibi. Hic [illegible] de [illegible] ad dilectionem que [illegible] dilectione cognite voluntatis [illegible] nanque esset divinam voluntatem agnoscere et non diligere neque dilectari in hijs que sunt [illegible] neque talibus [illegible] Velsic [illegible] ad legem [illegible] amore [illegible] Hic [illegible] ostendit [illegible] amorem ipsam legem [illegible] dilecta[illegible]

[illegible] tota [illegible] est [illegible] et [illegible] [illegible] vidit [illegible] consumacionis [illegible] finem [illegible] vellet [illegible] finalis [illegible] fecit ad com[illegible] [illegible] utriusque consumacionis [illegible] consumacio [illegible] vita eterna ~~[illegible]~~ [illegible] in qua [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] glo[illegible]

In lege domini versiculus huius istius octonarii continuatur ad versum precedentem sic in omnibus sic. Supra dixit psalmista legem divine caritatis esse magne latitudinis, quia se extendit omnibus finibus. Hic tamen docet quod qui in lege sua debet perfectus debet esse, quia tam diligendo et iugiter meditando.

Et movetur questio per admirationem: Quomodo dilexi legem tuam. [illegible] ad perfectum dilectionis caritatis perfecte prudencia ac intellectum sicut comenta nostra [illegible] [illegible] versibus per omnibus predictis. Primus namque versiculus ostendit perfectum dilectionem caritatis. Secundus ostendit [illegible] debere esse prudenciam, quod eo quod caritatis dilectio homini confert prudenciam excellentem astuciam omnium inimicorum. Tercius versus ostendit quod dilectio caritatis confert intelligenciam ultra alios. Et quod omnibus in titulo huius octonarii dicat tractando: Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat. Bonus ignis dilectionis quem salvator descendit in nobis accendi, ex quo legimus deum nostrum ignem esse, qui peccata consumit et animam et omnium pectoribus sue divine cognitionis cupiditatem infundit, ubi vult. Quod dilectio non solum accendit et inflammat, set eciam illuminat, et intendat [illegible]. In omni via esse hoc est in via sicut caritas perfecta non potest haberi, non in perficit nisi in patria, [illegible].

Et dicitur tamen sic, quia primo ostendit se divinam legem diligere. Secundo declarat modum diligendi. [illegible] primum modum declarat, in tercio primus versibus ostendit non [illegible] se divinam legem diligere, [illegible] meditacionem: tota die meditacio mea est, ad quod est prudencia, de qua in secundo versu. Intellectio de qua in tercio versu questio de qua in textu [illegible] dilectionibus patebit. [illegible] alios modos incipit declarare ibi: Bonum via, et in versibus sequentibus [illegible] ostendere [illegible] sequentibus [illegible] Domine. [illegible] questionem: Quomodo dilexi legem. Secundo ponit responsionem: quod tota die. Hec responsionis [illegible] in versibus duobus sequentibus. Et primo ostendit se summe dilectionem in affectu: quomodo dilexi et quod dilexit, insinuat legem tuam. Secundo ostendit se legis dilectionem summe [illegible] in aspectu quod tota die meditacio mea est. Et quod [illegible], quod [illegible] supra dixit latum mandatum tuum valde, hic tamen ostendit [illegible] latum, quod dilectione: quomodo dilexi. Dilectio quod mandati est [illegible] latitudo [illegible]. Velud sic [illegible] legem caritatis que est finis omnis consummationis esse [illegible] lata. [illegible] quomodo, quomodo dilexi eam, quod illa lege que est [illegible] debent diligere. Vel sic [illegible] mea et oculi mei [illegible] [illegible] et hec [illegible] quomodo dilexi legem tuam, et sic [illegible] quod [illegible] aut beatitudine, quesite, quod in [illegible] quomodo dilexi, [illegible] quod habet tui mandati latitudo, et dicitur dilexi, [illegible] dilectionem, dilectionem et quod dilexit, tangitur dilectio, quod per meditacionem, tamen admittitur tota die meditacio mea est. Et [illegible] [illegible] quod [illegible] quod illam legem que sic lata est debet amare, et respondet, quod caritatis amicicie quesite [illegible] amicicie, [illegible] in [illegible] Domine [illegible] et [illegible] impletur per dilectionem, quod [illegible] [illegible] sub una dilectione, [illegible] nobis [illegible] divina lege [illegible] omne mandatum divine legis [illegible] est [illegible] et [illegible] et [illegible] omne legis mandatum divine volunt

Et [illegible] legem tuam dilexi [illegible] lex [illegible] ad [illegible] mandatum lucida, et lex [illegible] dux ambulandi ad vitam [illegible] et [illegible] fons vite, et [illegible] meditacio mea est tota die, dies et noctes [illegible] in lege eius meditatur die ac nocte [illegible] meditacio legis [illegible] meditacione [illegible] cupiditatis [illegible] legis [illegible] ita debet diligere leges ut [illegible] meditacio [illegible] tota die [illegible] lege [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

signum est ut vult magister / quod nunc voluntatis dz esse obiectum / et signis
diligendi / hoc est voluntatem nostram divine voluntati conformemus / ad quod
tenemur / scilicet ad id quod deus vult et nos volumus et amamus / sed etiam / quod omne mandatum
datum divine legis / ordinat nos ad assensionem nostram divine voluntati conformandam / ultra beatitudinis / et signis diligendi / unde dominus ait / unde dicit
primum querite regnum dei / notat beatitudinem / et iustitiam eius / notat preceptorum
impletionem / in summa est ut qui beatitudinem vult assequi / ut impleat quod
per eius assensionem precepta sunt impleri. Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi
serva mandata / serva non solum in opere / sed in dilectione / quia opus
mandati sine caritate non prestat ad salutem. Ex quo queritur habetur / quod
omnia que deus precipit / dilectio in nobis divinam dilectionem attestatur
signum namque est / quod deum diligimus / si ea que ipse nobis precipit amamus
et convenienter / est ambrosius super beati lucam / qui dicit / qui diligit dominum diligit
legem eius / sicut maria diligens filium / omnia verba in corde suo
materno conservabat affectu / et augustinus dicit super lucam / non fieri potest ut
diligatur / quod deus iubet diligi / et ipsa missio non diligatur / precipit namque
deus proximum diligere et proximum / sed qui deum diligit / et proximum etiam
legem que est missio ad amare. Ex quibus apparet evidenter quod dilectio
divine legis aliud non est nisi professio caritatis / unde dicit ambrosius super
lucam. hec vox quomodo dilexi legem tuam. id est qui diligenciam habet. ad
cognitionem divine legis / et instruit perfectionem hominis / qui non agnovit
mandatum magnum in lege esse diligere deum ex toto corde. ex tota
anima. ex tota mente. id est secundum imitationem voluit erudire nos esse perfectos
in sue legis dilectione. Quomodo dilexi legem tuam. Et sibi dicit ambrosius
hic caritatis affectum exprimit in submissione divine invocationis deum
sue dilectionis testem / quod sue legis dilectione non quidem spectaculum sed ipsius
caritatis plenitudinem testatur / Et addidit petrus in quem qui testes sue
dilectionis a deo voluit habere testimonium dicens tu scis domine quia amo
te. dicit quando dominus petro mandatum commendale / dicit Si diligis
hic quod precipis amo. Ex quo non petrus fecit quod deus voluit ostendere
quod eius preceptum dilexit. Et ex hiis habetur quod divine legis dilectio
attestatur voluntariam dilectionem preceptorum / qui non diligit dicit
ambrosius ex voto facit que sibi sunt imperata unde dicit super quomodo dilexi
legem tuam domine / quia non sicut ut pagani qui sibi ipsis lex sunt / et
illi qui iustitiam suam statuere volentes divine iustitie non sunt subiecti
dicit non serpentia que quoniam spernis nomine et ipse sperneris dicit dilexi non
timui / ut timore pene facerem ea / que sunt in lege dicit. non ambrosius
qui timet ex necessitate facit que sibi imperantur. Deus namque operibus
servorum suorum spontaneis magis probat quam coactis / unde et ex ser[illegible]
[illegible] unde post vm dicit [illegible] non accepistis spiritum servitutis iterum
in timore sed spiritum adoptionis filiorum. dixi dilexi legem tuam. quod dicit
non sicut ut fecerunt heretici / qui lege suscepta receperunt / sine spiritu
legis / mala interpretatione corrumpunt. Unde dicit ambrosius non potest dici

[illegible] meditari [illegible] et memoriter ea [illegible] non [illegible] dure et actu delegerit [illegible] [illegible] ea quam in
[illegible] ut legis [illegible] [illegible] quod non est alia legislatoris [illegible] ut [illegible] bona [illegible] et mala
[illegible] / et [illegible] adhuc qui legem agit [illegible] illud quod lex et legislator [illegible]
[illegible] tota die. i. cottidie [illegible] et [illegible]

mercionista

merricem quod dilexi legem tuam domine / in multo. non tunc cum hec verba veri-
tatis non agnoscerem / quam agnitam adulterari / et proprius ab ea discede-
re. dicit dilexi id est diligendo legem tuam in intima penetrari eius spiri-
tualitate cognovi et sic eam implevi et ita dicit Ambrosius. Non potest
dicere Iudeus hoc / qui legem spiritualem ignorat / qui litteram tantum legis
non misterium legis meditatur / solus ergo christianus hoc potest dicere / quia in
legis cognitione proficit / qui legis misteria hylari mentis affectu / et
studio voluntario ipsius legis precepta custodit hec ille. Hugo ita dicit.

pomitur hec conclusio prima / Et si omnia que precipiuntur diligenda sunt
sicut preceptum est caritatis adiectione non dicitur secundi / quasi hec duas
partes / prima dicit / quod omnia que precipiuntur diligi sunt diligenda / sed
non sic quod omnia que precipiuntur sunt diligenda / neque quod de adiectione
caritatis an eorum positorum / ergo omnia que precipiuntur diligi / sunt
diligenda / sed quia a superiori ad inferius distribuntur / et addita eo-
stancia secundum quod est silogistica et formalis / ergo idem per quod conclusionis vera
et Magister in textu distinctione xxxiii ponit quatuor que precipiuntur di-
ligi / ut deum / quod est supra nos / alterum quod nos sumus / tertium quod iuxta
nos est ut proximus / quartum quod infra nos est / ut sunt corpora nostra / et pro-
ximorum nostrorum / sed que sunt ea / que sunt ex caritate diligenda
dicitur / quod ea sola ex caritate amantur que possunt participare graciam et gloriam
non essent / et quod deus participatur / et in ipso sunt ea sicut in principio dif-

fundente ex eo quod graciosus et beatus participatur / quia deus essencialiter
est gratia et beatitudo / sed sic / quod ipse nobis et graciam et beatitudinem partici-
pat / et in ipso sunt ea sicut in principio diffundente / ex eo quod ipse est ob-
iectum nostre beatitudinis / et ea efficiens / Ex quo sequitur quod deus primum
est in ordine diligendorum / racio / quia primus est diligendus / et quia
primus / quia supra nos est diligendus / et quia supra / quia in deo est
racio / quia debeamus diligere nosmetipsos / et quia deus est causa
omnium nostrorum / deus est finis omnium nostrorum / deus est totum bonum nostrum
/ et quia efficit in nobis ut ipsum et nos diligamus / et supra nos deum
diligere debeamus / Et ex isto ulterius sequitur / quod nos ipsi tenemus secundum in ordine
diligendorum obtinemus. Nam tunc deum nos diligere / quia nobis affi-
cimur / sic ut ea possemus accipere que nos perficiunt / hoc non est se di-
ligere cum homo prosequitur que sunt necessaria / quod hic sit / cum homo tendit
ad hoc / ut esset particeps divine gratie / et ut eius glorie capax esse possit
secundum Augustinum hic est nature ymaginis / ad quam natura sumus / quod
quia gracia et gloria primo est in deo sicut in diffundente / et in nobis non
sicut in participante / aut in perficiente / sic primo deus diligendus / se-
cundo nos ipsi / nullus quia diligit seipsum / nisi prius deum diligat
Ex isto patet tercium esse proximorum amice / nostra corpora que corpora habent
in caritatis dilectione / quia tamen proximi quod deum et diligimus ut tamen
diffundentem nos ut illius diffusionis participes / proximos autem ut socios
illius diffusionis comparticipantes / potest ergo ordo diligendi est supra

In margin: quo prima

In margin: graciam et gloriam non sic quod esset graciosus et beatus

q^m ... ex quo vero diligendi proximum originatur ex ratione di-
ligendi se ipsum. Corpora autem nostra et proximorum ultimum locum optinent
in caritatis dilectione quia ista non sunt ~~dilectionis~~ beatitudinis susceptibi-
bilia ex se sed secundum quod animarum ... quibus uniuntur corpora autem beatitudinis
in sua corpora redundabunt. Et ideo hic ordo ex post legem tradit dominus
in precepta de caritate data in legecula antiqua sicut nova quia
in quo ordine dilexi id est diligendo complementum ... quod non
teneatur ad maiorem sed potius quod ordine ... maxime ordine
requirit ... contionis ... tum ordine ... dilexit
in Canticis quod sponsa dicit Introduxit me rex in cellam vinariam
ordinavit in me caritatem. Vel beatus dicit cella vinaria est
habundancia caritatis ex qua vinum salvacionis leticia vocatur
In quacumque caritate ordo debet esse quod dicitur quod caritas sine
ordine non potest facere virtutes. Valde ... precepta dilige-
da sunt prima ex caritate originantur diligenda quod ordinate
procedunt diligenda ... in ordine ad virtutes tendunt. Dicit
in ... quod ... caritatis a dilectione non de-
scendit ... ex maxime ... est ad assecucionem beatitudinis
est ... ut Ambrosius dicit caritatis ignis est qui nostra peccata
consumit; est qui cupiditate divine cognicionis infundit
cordibus nostris. Est ignis quo ardet cor nostrum ad legem dei
ista septem sunt ... integram. Est enim ignis ...
... et siplicem et ... est consumat
... ferreitatis et rigorem
... mollificat. Caritate meliorantur vasa anime et arge-
... et omni ... ex ... omnis ... prudentum
capit flagrantiam et passionum igne ... incipit esse
... totum corpus ... in ... adolescit gram-
... caritatis qua ... ad ... sui ...
... amandi ... qui deum diligit non ...
diligit sed ... legem ... quod ... mistificat cor ... mistifica-
tione ... factorum. Hec Ambrosius ... diligenda
ex quo ... est ... excellens domini in quo ...
... Petrus ... XXV in
responsione ad argumentum 2m dicit quod caritas ex caritate est
diligenda ... amor caritatis est ex ... actibus ...
... supra se reflecte ... obiectum
est ... intelligere ... intellige et voluntatis ... obiectum
est bonum ... velle. Sic ... amor est motus sponta-
neus amantis in amatum ... aliquis amat sic amare
et se ipsum dilectionem ... caritatis amat ex dilectione amare
... conclusione et ... quod amor caritatis
non est amor simplex quo amatur caritatis sed est amor amici-
cie ... dicit ... per amiciciam aliquid amatur
... sicut amicus ad quem amicicia ... et ... bona

volum9 / ꝑt amor nō est ad caritatē / Alio⁹ sicut bonū qd' amit
te' volum9 / et sic modo caritas ꝑ caritatē amat' / Alia ipa est
bonū / qd' optamꝰ omnibus / quos ex caritate amam9 / Et ideo
dicit Augꝰ viij lib̄ de trte. qui diligit proximū / consequēs est ut
ipam dilectōm diligat / vn̄ Apls̄ suadet et custodire parit vinclū
qd' est caritas / et ꝑcipit fr̄nitatē invicē diligē / que est in ca-
ritate / Sc̄do ex mōte dicitur quod et si caritas nō sit ꝑ ꝑcipē bti-
tudinē / tn̄ est diligenda ex caritate / Dicit n̄. magist' .3. lib̄ .
quod v'tutes nō diligimus / ut sc̄ vincetes nobiscū in btitudinē / n̄
n. v'tutes erit bta / sz diligimus ut q̄ sunt dispones ad btitudinē
Et ideo dicit Thōs caritas et alie v'tutes nō diligūt' pp̄ter
se loquendo simp'r quia amor caritatis / et aliarū v'tutum / nō ter-
minat' ad caritatē. et ad v'tutes / ut in illis sistet / sz ordinatur
ad subiecta illarū v'tutum / q volūt sub illis esse / Et ex hiis patz
quod caritas nō est in eodē or'ne / cū hiis que ꝑticipāt btitudinē
Vn̄ nō vz ista coāctacio / caritas ꝑficit hominē / ergo est dili-
genda supra hominē / sicut n̄c ia / btitudo creata ꝑficit homine
ergo est diligenda supra hominē / Sicut tn̄ n. illa ꝑficit nos / ut ta-
libꝰ dispositi btitudinē increatā fruamur / vn̄ licz caritas sit
motor gnalis / et moueat ad diligendū omia queciqz conantur
diligere in ordine / tn̄ diligenda nō dicit' / cū isto modo cōmunē
sit ipius caritatis / sz dicit' in or'ne ad btitudinis obiectū / quod est
est ipm̄ et adequati obiectum ipius caritatis / Erimus ergo caritas
alie v'tutes / sicut et btitudo creata ꝑficiūt nos / ut nos meliores
simus / ad eorū ꝑticipandi btitudinē increatā / que sola supra nos
est diligenda / Et ad hoc vadit lra que dicit Dilige q'ss. et
fons dilectionis caritatiue. et omni aliarū gratiarum donorum
quo legem tuā dilexi .i. ipam caritatē creatā .i. quomodo p'ne. quā q
time dilectione namqz caritatia caritatis dicit Augꝰ cōtra lras
expugnat' cupiditas. que facit legis missionibus cōcidat / et hec
contra concupiscētie carne adūsus spiritum / Spūs ita hāc legē
dz diligē tota die meditacio eius sit / Vn̄ dicit lra tota die
meditacio mea est. qd' sūme sic expo' tota die .i. cōtinue meditacio
mea est .i. illa in mente revolvo / et ea ff in meis orōmbꝰ sine cor
dis desideriis exopto / Et ad hoc vadit Augꝰ cōtra lrām dicens
Fides tue ꝑ dilectionē opat' / quā querendo. petendo. pulsando
impetrat spiritum sctm̄. ꝑ quē caritas dei diffūdit' in cordibus
nostris / Hec igitur amanda / hec petenda / quia qui hac agunt' / hy
filii dei sunt / Et qui hac hñt. hy remanebūt in domo dei patris
eternis expulsis inimicis / qui ista ornati sunt / ex novissimis primi
sunt / Hec Augꝰ / Vel lra sic sic exponit / Dñe cuius est precipe
et cui omnia dñt obedire / legem tuā sz omnibus notā / sine cog
nitione / Dicit n. Augꝰ in lib̄ de libero arbi° et ut legis
A.ado nobis impssa est legem tuā sz omnibus strigentē / sine exceptione
Dicit n. Augꝰ decia ix lib̄ de ciuitate dei Nemo / a legibus summi
nōs

ordinacionis a qua subiectio et a qua pax universi et administratio. Legem tuam
scilicet omnibus legibus preferendam ac sine comparacione. Unde Augustinus
in quadam omelia de verbis domini: si aliud imperator, aliud deus,
nobis illo contempto obtemperandum est deo. Hanc igitur legem notissimam
id est universalissimam et constantissimam. Ita dilexi quod meditacio mea est, id est
materia mee meditacionis, in qua et de qua meditor. Tota die. Glosa
exponit id est continue. Et dicit Ambrosius: non perfunctoria dilectio esse [illegible]
diutine legis. Et ponit exemplum: si dominus aliquis cuius velis precepta [illegible]
habebis et diligenter quod iussit [illegible] post inquiris. Sic ergo circa divinam
legem, si diligis faciendum, quia hec est signum verum et non simulatorie dilectionis.
Ubi enim sunt, ibi amor, ibi oculus. Et Mathei sexto: ubi est thezaurus tuus,
ibi est cor tuum. Et Fulgencius de virginitate: est ut ubicumque presserit dilectionis
thezaurus, ibi sequitur affectus cogitacionis. Ex quo hic propheta possit dicere tota
die meditacio est. Nonne aliquando cogitaciones sue fuerint dissipate, prout
ex ipsius Job testatur: Cogitaciones mee dissipate sunt torquentes cor
meum. Job xvii. Ubi Gregorius xiiii libro moralium: Dum iusto (?) tempore tranquillitatis
et pacis et animarum lucra cogitat et quasi terrenarum rerum dispensa-
ciones curat, que dispensaciones bonis mentibus quanto innocentes sunt, quanto e-
terni (?) [illegible] ab intencionibus celestibus vel ad modicum avellunt.
Ibi potes videre quod quamvis meditabatur tamen de lege dei meditaba-
tur, et si ex voluntate cordis quasi cogitabat de aliis, non tamen medita-
batur quia non studiose de eis investigare curavit, sed tamen facit fieri me-
ditacionem suam de hac super dictum est. Hoc potest hic intelligi de die gra-
cie. Unde Gregorius ubi super tractando illud: Dies mei transierunt: Etiam sancta
per diem solet tempus prosperum accipere, quia lux ex tranquillitate
pacis oritur [illegible] in archano mentis. Vult ergo quod quamvis si
fulget lux gracie, quod tunc meditatur de divina lege, et econverso quamdiu meditatur
de divina lege, tunc si fulget lux gracie. Tamen dicit Glosa semper
[illegible] cogitandi de lege. Hec exponit Honorius: id est tota die id est
in tota claritate perfecte fidei, quia lex a splendore divine lucis e-
lucet. Vel ut Glosa innuit: ille meditatur tota die in lege qui
continue operatur secundum legem. Non est, quia cum diu quamvis agit non in-
cesse in lege meditari dicitur, quia et si mens eius non actualiter
de lege cogitat, tamen circa ea que in lege sunt vel que legis sunt
occupatur. Etenim cum bonum agit et mala vitat, tamen circa hec quod legis-
lator intendit, et ita meditari dicitur. Nam ad aliud non intendit
legislator nisi ut homines faciant bona et mala evitant. Et [illegible]
continuam occupacionem propheta habuit circa divinam legem, quia lex lu-
cerna quedam est ad operandum. Iuxta illud proverbiorum vi: mandatum lucerna
et lex lux et via vite et increpacio discipline. Ubi glosa interlinearis: lucerna
est minoribus, lux maioribus, via vite omnibus, increpacio disci-
pline incipientibus. Est ergo lex dux ambulanti ad incedendum et tute-
la maxima. Unde in eodem: cum ambulaveris gradiatur tecum. Ubi Glosa:
cum ambulaveris in statu iusticie, dei mandata instruent te, et si
quietus cum dormieris custodient te. Glosa: Cum mortuus fueris

custodiat amans ne rapiat hostis / sequitur cum evigilaveris loquere cum eis / Glo. expectando premia que tibi promissa sunt / Et dicit Glo. ordinaria / tanta sit meditacio divine legis ut cum evigilaveris aliquid operis / hac sedula mente revolas / Cum dormieris in eius memoria conquiescas / cum evigilaveris hac semper pertractes ad meditandum convertas / sic enim fiet ut nec ut vigilans offendas / nec errore nocturno ledaris / Ex lege namque divina sicut ex fonte emanat bona omnia / Et ideo prover. xiii dicit lex sapientis fons vite intellectum eius in spiritu mansuetudinis instruendo / Et Glo. ordinaria dicit Glo. fatuus est qui contra consilium legis vivit / quamvis non videatur post deos videat / Ubi .i. primus est in divina lege meditari continue / Eccli. xxvii dicit / in medio cogitacionum sit legem dei ut quilibet assiduus esto / quia qui non solum facit sed mandata / nunc docuerit sic hic magnus vocabitur in regno celorum / Sequitur versiculus sequens

Super inimicos / Et continuatur ad precedentem sic / Supra propheta ostendit se divinam legem dilexisse et continuam eius meditacionem / hic tamen declarat fructus quos sic eam diligit / et tres sunt / ut in tribus versiculis declaratur / In hoc tamen versu ponit unum istum / quod homo per legem assequitur prudentiam in malis cavendis / hec cautela salutis necessaria est / iuxta illud ab omni specie mala abstinete vos / Et alibi videte ambuletis non quasi insipientes sed ut sapientes / Vel sic / Supra ostendit se divinam legem dilexisse / sed ostendit ~~quod ideo dilexit~~ se eam in continua meditacione habuisse .i. tota die / Et hiis duobus sequuntur alia duo / scilicet prudentia ad operandum et quasi hic / secundo intellectus ad inspiciendum / de quo in versu sequenti / Non enim prodesset divinam legem diligere / et tota continue meditari / si non ponerentur ad execucionem operum / Vel sic ut hoc rationabiliter continuatur / Supra ostendit prophecia vehementem dilectionem divine legis / hic tamen declarat rationem quare eam ita vehementer diligit / Divina in lex hominem facit prudentem / facit et intelligentem / facit et in agendis discretum et tamen hec tamen tangit versiculus dicit / primo enim ostendit quod lex divina dat prudentiam in agendis / secundo dat intelligentiam in contemplandis ibi super [illegible] / quod dat discrecionem in agendis / ibi super senes intellexi / primus versus scilicet iste versiculus dividitur sic / primo enim tangit doni magnitudinem .i. prudentem me fecisti / secundo rationem dandi .i. quia mecum est / magnitudinem autem doni ex duobus ostenditur / primo ex dante et .i. operante liberaliter / in hoc cum dicit fecisti / quod non dicit largitus in sua carta / quod omne datum optimum / et omne donum perfectum descendit a patre luminum / Deuteronomio xxxii dicit fecisti iuxta illud / quod alibi dicit perfecisti eis qui sperant in te / secundo ex materia intellectualiter astringente / in hoc cum dicit mandato tuo / et hoc .i. prudentia attollitur quia versatur circa divinum mandatum quod omnes obligat in adimplendum / Valent .i. omnibus quia declinat a divino mandato / 3o ostenditur doni excellentia / et hoc quod est generale dictum / cum dicit prudentem prudentia scilicet generalis est virtus / ex quo in ea tamen philosophi alie virtutes continentur / Verbo propheta expressum eum super alios notabilem / In hoc cum dicit super inimicos meos / dicit quod tres super inimicos meos / Glo.

Continuat de legem tuam dilexi sic / quod tota die meditacio mea
est / non prudentem me fecisti / ita quod in isto versiculo fuerit describit
occupacionis precedentis Digne ergo propheta diuinam legem dilexit
/ et cum meditatus est / ex quo deus eundem eum fecit prudentem / ex quo
sequitur / quod virtutes perfecte insunt nobis / nonnisi ex dono diuino / non
est enim in nobis aliquid boni, quod non accepissemus a deo iuxta
illud apostoli Quid non habes quod non accepisti / et precipue cor in
hoc est verum est de virtutibus perfectis / que ut dicit de dicit 2 2e
q. xxiii ar. 7o . vera virtus sine caritate esse non potest / addunt enim
b. t. i. prima Cor. xiii. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates
meas / si tradidero corpus meum / ita ut ardeam, caritatem autem
non habeam, nichil michi prodesse potest / et est ratio sua quod sola caritas
est que ornat alias virtutes ad assecucionem diuine fruicionis / que
est vltimus finis hominis / ex quo ergo nulla virtus sine caritate or
dinatur in bonum / sequitur quod nulla est perfecta sine caritate / et per
quos per caritatem virtute perficiunt Sequitur ergo quod virtutes perfecte, non insunt
nobis nisi a solo deo / et precipue perfecte caritatem verum / unde et philosophus
dicit / quod virtus est disposicio perfecti ad optimum Ex isto elicit b. t. illud
quod ille non sunt virtutes vere, nec perfecte, que ordinat in aliquod
bonum / quod non est vere bonum / sed solum bonum apparens / sed sunt potius quedam
false secundum similitudinem perfectarum virtutum / sicut non est vera virtus
prudencia ipsorum auarorum / que excogitat diuersa genera lucrorum
/ auarorum ... alienorum dampnorum alienorum committunt
iniurias ... Temperancia que luxurie / et sumptuosa est
cohibet appetitum Fortitudo qua ut ait Gracius per mare per saxa
per ignes / pauperiem fugiunt / nam nec huiusmodi virtutes talibus insunt
ex deo / sed magis ex vicio / unde et hic propheta / non dicit deo, pruden
tem me fecisti simpliciter / sed addit mandato tuo / ad discernendum prudencia
falsam / a prudencia vera et perfecta / quia ut b. t. et philosophus dicit
quedam esse prudencia animalem / quedam carnis et quedam diuina
b. t. ex hiis duobus elicitur quod et si virtutes vere nobis insint
a natura non tamen 2m perfectionem Dicit enim b. t. sua sit q. 63 virtutes insunt
nobis a natura / sed aptitudine et inchoacione 2m perfectionem Unde de deo di
Sap. viii. Sobrietatem et iusticiam docet prudenciam et virtutem quibus
nichil est vtilius hominibus Ubi dicit glo. ordinaria / qui habet vir
tutes / quid illi deest / has autem virtutes nec habent / nisi cui
omnium virtutum origo deus contulit / quocumque tempore / quacumque lege
quacumque gente Et dicit glo. quicumque habent quascumque
virtutes / et deo sibi dei volunt / quod ignorant earum virtutem / ex
hoc igitur patet excellencia doni / ex quo deus in nobis operatur
dei enim perfecta sunt opera / nec propheta dicit fecisti me iusti manda
to tuo / aut fortem / aut temperatum / licet et hec deus operetur in nobis
sed ... allegatum est b. t. dicit prudentem est enim prudencia

quatuor

prima vtique in mundo celorum / dicuntur cardinales / quia ponens in muni
cionem ad sequentes / si enim prudencia fuisset sine ceteris / quid profuisset
/ et quis ordo in eo fuisset / Dicit enim gregorius super ezechielem omelia .3a. vir
tutes tunc vitaret accipimus / cum caritate ordine custodimus / Et subditur prima
prudenciam prudencia / 2a fortitudo / 3a temperancia / quarta iusticia / quid enim
prodest prudencia / si fortitudo desit / Illam scire videmus quod non
potest facere. perit magis / quam vtique est / Cum autem intus agit fortiter
agit / sed iusta est / sed eius iusticiam temperancia supprimit / quia si in sua
modum non habet in crudelitatem cadit / Iusticia namque perditur / si in
zelo quo vindicamus seruet moderamina nos servientes / prudente
nostra me fecisti / et sic fortem / iustum / ac temperantem / et per quos in omnibus
ordinatum / iste namque est ordo / quem caritas que ad legem dei mar
currit efficit / quia in corde dei disponit ascensiones virtutum / quibus quod
secundum legis mandatum impleatur / ergo additur / mandato tuo / quod quo
ponitur dupliciter / primo sic / mandato tuo .i. quo mandato tuo / ita quod pru
dencia sit effectus divini mandati / vel mandato tuo .i. circa manda
tum / ita quod mandatum sit circa quam versatur prudencie / quod enim ut
dicit Abbas montis synay / obediencia principium locum tenet
/ ubi divina talenta elaborantur in lucrum / sic circa illud locum
tenet prudencia / circa ea quibus meremur vitam eternam / sicut sunt divina
mandata / de quibus dicitur / Si vis ingredi serua mandata / Mathei xix
Et aduertendum circa hoc / quod necesse est nos prudencia esse sollicitos
/ ex quo hostes valde astutos habemus / ita quod prudencia nostra eorum
excedat astuciam / quam ipse dicit ibi / super inimicos meos prudentem me fe
cisti .i. prius / inimicos meos / sunt autem inimici inestimabiles / primi sunt
vt Ambrosius ponit gentiles / qui saxa et metalla venerantes
dei / inimici dicuntur / quia sic derogant maiestati / sed quia non est ma
gnum sullees ipsorum prudenciam fuisse / ideo alii sunt inimici ipsius
dei / et grauiores / iudei / qui quamuis facti sunt inimici / hii et isti
predicant xpistum gentibus stulticiam / et iudeis scandalum / prudencia
huius ipsa / que fidei sinceritate euacuant scandalum eius
Tercii inimici sunt heretici / hii sunt enim inimici veritatis fi
dei / quia adulterant in adinuencionibus suis / Ideo dicitur quod hii
qui sunt inimici dei / primi sunt habendi / hoc est Ambrosius circa
literam / qui allegans id dauid ipse / super inimicos tuos tabescebam
perfecto odio oderam illos / dicit hos debere esse inimicos suos
qui sunt inimici dei / illa si hiis qui non eligunt penitere ipse nomen
dei / digni / quanto magis qui diligit eius inimicos / deo acceptus
esse non potest / Et ex isto patet Ecclesiastici / quod odium inimicorum dei perfectu
nec parte repugnat sanctorum / nec caritati veritati / nec inimicorum
principii dilectionem / Sancto Augustino / illud locum exponente
perfecto odio oderam illos / qui dicit / hoc est perfecto o
dio odisse / ut nec ipse vicia homines impletur / quod illud

Tollendum / ut vicia diligat ipse homines

Diligite inimicos vestros / et orate pro persequentibus et calumpniantibus
vos / qui diligitur in eis / quia homines sunt / et propter hoc tolle
rantur nec ab oratione secluduntur usque ad finalem arte dominice ve
rificacionem / odiuntur vero quia eorum iniquitates puniuntur / Et allegat Aug
ipsum moysen / qui iniquitates odiebat quas puniebat / sic quod huma
nitate diligebat / pro quibus orabat / Et quod tantus eciam quod dominus
tamen inimicum dei / facit ad commendacionem prudencie in istorum / de
quo, nec prophetas principes in prudencia excedit / in eorum quod sunt dominus se
condicionis / dei tanto prudencie est robustioris / unde Johannes
Abbas de monte Synay in scala celi quod vocat scalam salutis / Illos vo
cat servos inutiles quicumque divino baptismate tincti sunt / tamen baptismi
actus ad Christum amabiles non servaverunt / Extraneos vero adeo et
peregrinos illos dicat / qui nondum baptisatos et inimicos et ma
le credentes videntur existere / Impios illos dicat / qui sunt non ro
nales et mortales / et tamen voluntarie vitam fugientes / et ipsum
factorem semper esse non existere / quasi non existere existimat / Ini
micos dicat illos qui legem / que est a deo / contra ipsum malignitatem
in prosperia venit et eletive contra deo se cum putat / Impugnato
vero dicat illos qui non solum deum in precepta re
pulsantes acceptis prouident / sed et ipsum operantes fortiter impug
nat hec clm / Magne ergo est ista prudencie / qui ipsius omnibus
sublimibus obmissis / amator dei sincerus extitit / qui omnia naturam
extitit sine participacione peccati / et alia tantum dona non negligit
vero et dicat / super inimicos inimicos / et cetera et tunc dicat in figura vbi
supra / Et in nos oderunt / et precepta mea nostri sunt / quia deo serm
quod aliud nisi quia deo ad dominum et mea sunt / prudente
me fecisti / prudenciam in dedisti / non prudenciam carnis / hinc moys
est / unde de Rozo viii sed veram prudenciam / que Richardum in libro
de patriarchis / Est de accipiendis conservandis et multiplica
dis veris bonis / itaque proposito / hec quo que / prudenciam divinam
legem diligentis / nulla alia prudencia excellit / quo est tercio / q
dicat propheta / qui divinam legem dilexit / prudenciam / et certe omni
e iniquorum prudenciam / et precipue ut quo sic / nullus iste est vince / qui se
committit divini regimini / sed hic facit prudens / et divinam legem di
ligens / et ergo ab omnibus inseparabilis est / et propter hoc quo vero / maior
est / quia nullus melius scit gubernare hominem / sicut deus / de quo dicitur
Sap xiiii / Tu autem pater prudencia tua ab inicio cuncta guber
nas / qui dedisti in mari vitam / et inter fluctus semitam firmissimam
ostendens quia potens es salvare ex omnibus / Vnde glosa ordinaria sed
israhelitas per mare sicco vestigio produxit / et aquas divisit / ut
terrorem mitteret gentibus exterminandis / fidelibus quidem inter seculi
fluctus ac persecuciones preparet semitam fidei / et constanciam ut tristantes
illesi / nec humanum solacii opus est / vbi deus ostendit mirabiles
effectus dentis sue / hic ibi / sed quod maior sit vero / propter contra / dicit

q° 2ª

/nota

cum inimicis prudentem me fecisti mandato tuo / ubi psalmista ostendit
se omnes inimicos excessisse, quod contingit prudenciam divini mandati
Dicit enim Ambrosius tractando illud psalmi dicitur super quem sermo sapiente
indicatur prudencia, quod ex lege / sed corrupto scilicet spiritu / ut dicit Gilbertus
illuminatus / et fit prudens / et discernat que vitanda sunt / et que
facienda / Cum igitur prudens intuetur divinam legem / in ea meditatur
et eam satagit implere / ut sciat quid debet agere / et quid non agere
sequitur quod se divino committit regimini / ita quod deus eos regit et dirigit
per suam legem / Ex qua racione et probacione sequitur / quod ad correcte-
rum prudencie spiritus pertinet subesse divine sede / Unde Glosa super
illud Sapiencie xiiij ut non essent vacua sapiencie tue opera / Dicit creator
dedit scienciam sue creature / qua sibi in operibus consulit ut deo
deserviret / scientia ergo legis prudencia est / unde Ambrosius dicit / Prima pru-
dencia est sapiencie / qua que humana fecit et divina / ille igitur
vere prudens est / qui unicuique suum / nichil obmittit eorum / que
sunt de voluntate divina / Est igitur prudens non plus sapere quam oportet
sapere / sed sapere ad sobrietatem / quod Ambrosius exponit de sob-
rietatem sapere est / secundum mensuram fidei / non egredi terminos in
scire / est secundum fidei scientiam / sibi non abesse / sed pluribus prodes-
se / Hec est prudencia contentum esse debere / id est sorte / qua
mensus est deus unicuique et fidei unicuique commissa / Hec est prudencia
nec sibi id arrogare / quod sibi quis videtur a deo concessum / non
esse / hoc est sapere ad sobrietatem / hoc est non plus sapere / scire
quam deus unicuique non potuit concedere / Unde si quis bone vite est
non statim debet sibi doctrina prudencie defendere / aut si quis
peritiam habet legis / dimittat observanciam habet sibi indicare / unde
ad prudenciam pertinet studere in disciplinis humilitatis / secundum Ambrosium
itaque prudenciam in omnibus hiis ponens / scientiam divine legis
intuetur / concludendo hominem limitibus humilitatis / Ex quibus con-
cluditur / quod ad prudenciam spiritus vite honestas pertinet et artitudo ...
est unicuique secundum scientiam fidei et legis / et sub illius precepto pru-
dencie est nomini hominis / et pertinet ad artitudinem vite ... pro
volenti / Unde precipit dominus discipulis dicens / Estote prudentes sicut ser-
pentes / quod Augustinus libro ... evangeliorum declarat de serpente
pro capite custodiendo totum corpus obicit persequenti / per an-
gusta se coartans veteri tunica exutus innovatur / quod similiter quibus
dictum est intrate per angusta portam / Ita si cavendum mali
non ita monet / ut eum violenciam resistendi esset malis / Non dicit
dominus suis mitto vos sicut agnos inter lupos / Ex quibus habe-
tur consequenter / quod quilibet vir iustus prudencior est omnibus malis
nec est hinc contrarium / quod Luce xvj dicitur / filii huius seculi prudenciores
sunt filiis lucis in generacione sua / quod illi hoc prudenciores non dicit
efficacia prudencie sed multiplicitatem prudencia quidem que ...
... est qua filii agere ... ut dicit Baruch tercio

Vera non est / illa et si homo mundanus haberet mille prudencias
careat ~~autem~~ sunt illa unica prudencia evadendi penam eternam / et
~~conveniendi~~ gloriam eternam / quod sibi prodest / quid enim proficit homini
si lucretur totum mundum / se autem perdat / et detrimentum sibi faciat / cum
dabit homo commutacionem pro anima sua / Unde Seneca primo hanc
comparacionem pessima de filiis hominum ut acciperent in ea / unde glosa
quod deus tradidit illos in passiones ignominie / et in reprobum
sensum / et in alia que expressimus / Postea primo ita permisit deus
homines labi in varias solicitudines quibus non homo di-
citur / quod scire licitum non est / propter curiositate quanto plus inquirunt
tanto plus dubitant / et sic confusi terminantur / Ex quibus patet
quod prudencia ista non est prudencia sed pocius stulticia dicitur / Dicit
[illegible] / quia solum presencia aspicit / Hoc etiam quod talis pru-
dencia in illa sapiencia includit / Dicit Hugo in libro de vanitate
mundi / Ineptum est illud sapientem dicere / quod quibusdam ad alia aptum
[illegible] / cum sim incertus / aut previderi non potest / aut caveri de ~~temptat~~
~~temptat~~ / Ex quibus habetur quod talis prudencia pocius stulticia dicitur
Dicitur illa hic ut idem dicat / talis prudencia vita / sub eadem dis-
posita conversacio / et in fines conversione eorum / hec demonstrant
convenientes contra illa / propter datam sibi a deo prudenciam
De / Super inimicos meos / non sic dicat suos esse inimicos / ut non
diliget eos / ut non bonum velit eis / ex quo et fere diligunt eos
sortes sue non / sed dei inimicos vocat suos / unde nec dicat se esse
se inimicum eorum / sed ipse dicat inimicos suos / et omnes illos / qui
aut veritatem non intelligunt / aut cum cum non operantur / Super ipsos
igitur prudentem me fecisti / paganus non prudencior / quia unum deum
colit / sed in veritate quesivit / Et omnibus aliis prudencior / qui sin-
que tradidit colunt Judeus prudencior / quia non in figuris / ut il-
li / sed in veritate quesivit / Et omnibus aliis prudencior / qui sin-
percepti expressi sunt / quia illi et si zelum habuerit / non tamen secundum
scienciam / hoc autem quesierunt iusticiam per fidem ihesu christi / Et addit
prudentem me fecisti mandato tuo / Non sic illi qui suas volunt
statuere iusticias et dei iusticie nolunt esse subiecti / Non
sic illi / qui iterum volunt facere dominum mandatum / propter tradiciones
suas / quod sint exponit Crisostomus / Tu fecisti me in iustice legem tuam
et mandatum dileccionis / ultra quem inimici mei fuerint / Unde addit quoniam in e-
ternum meum est / illis volunt ad temporalitatem / in valet ad eterni-
tatem / ego intelligo / quod ego in eterna promittit / illi intelligunt quod
promittit temporalia / Illic sonat terra / honorem premium et mercedem / ut sibi
longevus sit super terram / hic sonat iusticia / ut premium et mercedem sit
notum etiam / diligendo deum et proximum / ut sim longevus
in terra vivencium / In eternum non est / cum eorum inimicos / Vel aliter et di-
ligo mandatum dileccionis / in quo tota lex pendet / et prophete
et non solum volo / sed eternum conservare contendo in omnibus mandatis
non bonum temporale querendo / sed deum in proponendo per [illegible]

[margin: quoniam quidem]
[margin: Vel / quia non videt / tamen sciencia non apparet videlicet]
[margin: Deus]

Ita quod mandati custoditi ipse erit famulus / et famulus dilectionis erit
ipse dilectus / cui deus erit omnia in omnibus. Hec Hugo

Sequitur tercius versiculus. Et continuatur sic ad precedentem. Su-
perius propheta ostendit se divinam legem dilexisse / id est quia excel-
lentis erat habundantem prudencie. Hic assignat aliam
racionem / quia excelsa devenit ad subtilitatem in cognoscendis.
A non n. prudens est excellenter quem deus regit iuxta illud Do-
minus regit me et nichil michi deerit / sic sacer est excellens quem deus
docuit / quia ipse est sciarum dominus / qui docet facilius et intellectum
dat parvulis. Vel sic superius ostendit obiectum prudencie
habundantis. d. i. v. meis a mandato tuo / hic declarat causam intel-
lectus excellentis / d. quia mandata tua quesivi. Licet n. deus non re-
quirit nostrum ad illuminandum intellectum / quia multas illuminaciones operatur
in nobis sine nobis / congruum tamen est / ut homo seipsum dispo-
nat ad deum illuminet iuxta illud Accedite ad eum et illuminamini. Vel sic
superius posuit unam causam prudencie habundantis illa fuisse
in divino mandato studium etiam esse recepit. d. quia meditacio
mea est. Hic ponit alias duas / prima quia mandata legis inquisi-
vit / quia super omnes docentes. Racio quod propter ista duo / non
homo sed divina quesivit mandata. d. quod mandata tua quesivi.
Dicitur autem littera hec / primo n. designat intellectum. d. intellexi
non ut illi / qui noluit intelligere ut bene ageret. 2o ostendit quod non
ex se habuit / sed ex docentibus. d. docentes me / quod non quin
intelligere n. sed quod docuit eum. Act. X. 3o ostendit quod docen-
tes se in misteria transgressus sit. d. super omnes intellexi / quod et sal-
glalur se omnes se precedentes in sapientia excessisse. 4o
signat causam excellencie eius. d. quod testimonia tua excogitacio mea.
Dicitur ergo littera super glosam pot. d. non solum super meos prudens
factus sum / ad malum cavendum sed et intellexi sensum spiritualem
aut vitalem spiritualem et ego intelligi. Dicitur enim Greg. XX
ko moralium eius in fetando lux nostra non cadebat in ter-
ram. Job XXIX. Et nomine terre peccator accipitur peccatori n. po-
prima dictum est / terra es et in terram reverteris. Vultus ergo domini
in terram non cadit / quia visionis eius claritas peccatoribus non
apparet. Ex quo dicto elicitur quod iniquus ut gloriam dei voltus
ostenditur / nec eius alta misteria manifestatur. Prima pars cor. V
ex i o cu in tolla impius ne videat gloriam dei. Greg. ibi
exponens quasi lux in terram cadet si in extremo iudicio do-
minus claritatem maiestatis sue peccatoribus aperiret. Ita patet
pz / et non n. ut ipse dicit / ibidem in oculis impietibus quod fo-
ris claritatis domini ingeritur cecitas generatur / sic in furnum at
peccatores domini in capacibilia audiunt / quibus sublevari debue-
rant opprimuntur. Et Sap. primo dicitur quod sapiencia malivola animam
non ingreditur / nec habitabit in corpore subdito peccatis / et glo-
fersa sibi blandiuntur falsi christiani. Vel in mundi corde de-

sapienciam ymit paripe / Ex quo elicitur conclusio q ad dina
principat est habendus i spatus / scdm q3 hr intellectus / et hoc
Greg v supra ca° qrto Dt in corde i proborum in loco i pori a:
ctos arnis sunt in quorum cogitacionibus xpus est vlimus
Electi aut pre ombus que sunt extra cogitat / quorum arabus
intima est circa d bonis temporalibus / que n d pm quite regnum
dei / et iusticia eius / Et nd go mirum / Ex quo ad dina aspirant
/ et ea intellige quernt / q intellectum eorum inuenit / quia deus
abscondit a prudentibus et sapientibus seculi / et eam reuelat
paruulis / Ex quo habetur conclusio q non est homo ad diuinorum
intellectum ex grana inhitantez sua intima quietata esse / Dt
Greg v supra Deus mentem inhitantis sez ex grana regit mot
amoris in nostra cogitacione quando n sunt torpencia excitat
inquieta frenat / frigida accendit / moderatur accensa / emollit
rigida / et formida restringit / Non gratis go propheta premisit quo
legem dilexit / no autem / aut theopasion / quod no in his que
mundi sunt / mentes occupat / sz lex tota die meditacio mea est
quod in nulla alia nisi dni mandati pendencia hnt / D / Sup
docentem me fecisti madato tuo / et subiunxit / sup oms doce
tes me intellexi / quia regulata ex prioribus / ad hec dicunt
Sz quit aug9 sca trim / Dicunt est iste / qui sup oms docetes
se intellexit / Cuius est qui no solum loquendo eis / qui scem vi
xerunt / vorum ex scribendo ad posteros qui tm excellenti vita
te aucto te docuerunt / audet se in intellectu sponere / Ex quo dalon
videtur esse tanta collata sapia ut ex his ombus qui
fuerunt an eu / videatur esse prelatus / Et ambros dicit sca trte
h cetur incoruemes esse verundie prophetali / hmi sibi vsur:
pacio / co q presumpserit dice / sup oms intellexi / Enim
moyses legem accepit a dno / et eo instituta ppl'o tradidit
aaron cum sacrificiorum decurso ritu / sacerdotalem docuit
disciplina / certe fue *yesse* significauit quietam comiisso potuit
iterari / Samuel vnctoris propheticie pro lex regie sacra mo-
strauit / Occasione go hg di mequisitoris accep ac ex q
deliberacione trc / ad questionem pntis motu / pono h minutus
q° / Et sca xpi ac dina que theologia d3 om misteria excreuit
excreuit / tm trc pt d intellectorem prophetica quemet aptari
pima ps qclonis dicit q xpus in sria excedit om hom
sciam / hoc est ambrosy sca trim / qui hic tractas / sup oms
misteri / Dt / Et dominus qui docebat sup oms intelligebat / q
docebat ipa sria sapia dei / et pro pbacoe allegat / id q hm
dnus ho que tu tendicris duc / et d lege tua docuis eu
sz hc ex psona vi difficult intelligit / qua 2m illam
no est ei aliud esse / qm docti esse / me et sapia sria
ars patris om potentis dr / Sz facilius ex psona homis
intr / ex planum est scdm illam / xm a patre huisse sciam
Sz hnc expositam videtur aliquis obviare / trc sup

ar vi

nr fo m qui nd theca no doctos ut est dictum a comoda.

q° 1.

Nunc dicit super docentes me intellexi / scilicet docentes gratiam accipiunt / verum non est / quod super omnes docentes intellexit / quia super prophetas / super sanctum scientiam non / si autem efficatur hoc / ad homines dubium est / quibus homo docuit eum / ex quo ex eius non indiciat lectiones / quas scivit / nisi tunc dicetur / ex sicut dedicat noticiam ex puerili mixta in Caldeis ex hiis que passus est didicit obedientiam / ex eciam tali scientia fuisset docta ab hominibus / Quibus tamen erit textum efficit unum de hiis docentes / Et dicit ponit inter doctores et docentes / doctores sunt qui ad docendum sunt electi legittime / Sed docentes sunt / qui propria usurpacione sibi hoc munus assumunt / Unde ergo ex prudencia Christus habuit super omnes doctores / sic intellexit super omnes qui sibi usurpabat docendi officium / Super quod in super kathedram moysi sederunt scribe et pharisei / Et qua parte concludimus / sequitur ex cristus homo in infancia omnes homines precessit / et angelos / Racio huius in septo tercio / quia cristus secundum humana naturam erit superior ad angelos et homines / quia sequitur est utrorumque / et ex est sciam in mente recipit a verbo / cui unitus erit persona / ex est supra humana creacionem et angelicam / ideo id corum verum / id est quod est finis habundacionis / quod est in mediacione ad divinam claritatem / hoc autem est anima Christi Unde plenus non solum gracia / sed et veritate / et in eo sunt omnes thezauri sapiencie et scientie dei absconditos / Ex quo consequitur habetur ex cristus nunquam illuminacionem intellectus accipiebat ab aliquo angelo / aut homine / quia ut habetur Ubi dicit ipse ex generis corporis mortale / omnes angelos illuminabat et homines / sicut et nunc illuminat / Non enim in moribus Christi / aut cognicionibus illa anima erit a principio sue concepcionis / Christus nunc est / ex quo a principio concepcionis perfectus comprehensor fuit / ex ergo Christus ordinabatur per angelos / ex angelis confortabat eum / et ex angelis ministrabat ei Dicit hic non locus est / ex ab eis illuminacionem accepit / Sed quia de hiis / que ad Christum pertinebat gerenda [illegible] ab angelis ministrabantur ut patet de Joseph / sic illa confortacio non erat paliem contra intus immissionem / sed quando homo in tristiciis ex amicorum collocucione confortatur in quo ex viribus humane nature ostendabatur Hic Et ex hiis que habetur / Et si scientia omnium Christi anime communicata est / tamen sibi omnipotencia communicari non potuit / Racio est potencia huius cum principii et proteccio Christi anima conservatur in esse / modo non potuit hoc sibi communicari / ut esset principium omnium / aut proprium conservaret in esse / quia sic esset ipsum principium / Et nec esset creata / Dicant / et nobis scientia facit mencionem / de omnipotencia intus ad secundum illum modum secundum quem ille dicit non divina etiam et humana / et aliae proprietates sibi communicat propter unitatem persone Unde illud [illegible]

Alii cum intelligunt habet / ego spirat / illi dicunt et non faciunt ego dico et facio [illegible] [illegible] sancti [illegible] vera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Vlt[erius] Data est m[ihi] omnis potestas in celo et in terra / ut sic ... in no-
tescencia / eum quem modum de rebus scire / ipsi innotescat. Ex-
tra ista / que persona eius componitur vnitas vocis in unitatem persone vni-
tatem persone / capiunt n[on] / cum membris vna gerunt personam. Dix-
it magnum sacramentum erit duo in carne vna / sicut gregorius dicit
super Ezechielem / sancta ecclesia ad suum adventum / et post apostolorum continue pro-
ficiebat in claritate noticie / in qua omnes suos filios compel-
lebat et membra / et sic tunc noticia dei esse sua sacre scri-
pture divinitus inspirate. Ex quo secundo sequitur quod scientia sic in aucta
virtutibus xpisti adventus augebatur / hoc est gregorius tractans
id Beati oculi qui vident que vos videtis dicentibus / quem in
crementa temporum / crescebat scientia spiritualium patrum / et quanto adventui vi-
ciniores extiterunt / tanto misterium salutis plenius perceperunt. Ex quo
elicitur quod xpistus / qui est dei sapiencia / sicut sancte est origo / et magi-
ster ergo eius divinitatem / magis in homine assumpto / iuxta quod dicitur
in Evangelio Nemo novit patrem / nisi filius / et cui voluerit filius
revelare. Et dicit sapiens Quis sensum eius consiliarius eius / et ipse
est qui novit locum eius / et item unigenitus / qui est in sinu
patris ipse enarravit. Ex quo sequitur quod in scientia sacra nichil est
firmum / quod innititur per divina revelatione non sit ortum / hoc
est Ambrosius in epistola ad simplicianum / qui sic dicit / hec
est que divino munere, et aspiracione quadam spiritus ministra-
tur nuncientibus / et quemcunque et fide plena de deo senciat
augustinus et illi / qui locuti sunt de eius maiestate / ac de celestibus
ut apostoli aut sancti prophete / non nisi per revelacione sibi demon-
strata loqui ausi sunt. Augustinus paulus in celum tractus / que
a xpisto didicit / illa tradidit / Stephanus celos apertos vidit
et ihesum stantem / moyses omnia que egit et protulit / per divinas
collocuciones suscepit. Et Johannes in xpisti pectore recumbens
secreta divine sapiencie hausit et produxit. Non gratis xpistus
his aperit et dat / et oculos non gratis omnibus aperit sensum ut
intelligerent scripturas / nec gratis mittitur omnibus spiritus / qui doceret
eas omnia / et adhuc vadit contra presumptores / que dicit / quod
scientia divina que theologia dicitur / omnes alias scientias excedit
... quod probatur per certis precedentibus / Origenes in ... eius / et modus
quo est revelacio ostendit excellenciam eius. Et beatus Gregorius
in principio libri XX moralium dicit omnem scientiam ad que
doctrinam scripta sacra sine aliqua comparacione excedit. Ve-
ra predicat / ad celestem patriam vocat / a terrenis desideriis
legentis cor ad amplectenda superiora invitet. Dictis ob-
scurioribus exercet fortes / parvulis humili sermone blanditur
nec sic clausa est ut pavescere debeat / nec sic patet ut vi-
lescat / usus eius fastidium tollit / et tanto amplius dili-
gitur / quanto amplius meditatur et cetera. Ex quo sequitur quod divina scientia

[illegible]

Margin: vna est e loquitur xpus et ecclesia

Ex quo concluditur quod [illegible]

utilis est ad [illegible] ad [illegible] negligentes, ad [illegible] ad erudiendum in iustitia [illegible] perfectis, ita [illegible] perficiat in subtilibus [illegible] aliquis [illegible] utilibus [illegible] aliquis [illegible] [illegible] est [illegible] quo est [illegible] ut [illegible] et perfectus stabiliatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quod [illegible] dei [illegible] perficiat [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ut in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

sciencias utilitate excedit. Unde Ambrosius tractans illud Omnis scri-
ptura divinitus inspirata utilis est ad doctrinam, ad correptionem, ad
redintegrationem, ad erudicionem, que est in iusticia, ut perfectus
sit homo dei ad omne opus bonum instructus dicit: Manifestum
est quod omnis scriptura, cuius deus auctor ostenditur, utilis est. Ideo
enim data est, ut proficeret impiis, et instauraret deformes,
extrahens impios ad iusticiam, ut homo dei in omni opere perfectus
sit. In novo enim homine gradatim proficiens consistat in
hominem dei. Hec ille. Habet ergo sciencia sibi similis [illegible]. Et
Gregorius ubi supra dicit quod legentis animum humilibus ammonet
verbis, sed sensibus sublimibus levat, aliquomodo cum legentibus
crescit, et si a rudibus lectoribus recognoscitur, tamen do-
ctis tamen doctis semper nova reperitur. Ex quo concluditur quod nichil
est boni in hominibus, quod secum sacra scriptura non habet. Unde
Gregorius tractando illud Ezech. Cum euntibus ibant, cum stanti-
bus stabant, et cum elevantibus a terra elevabantur. Et loquitur ibi
de rotis, dicit: Si homines vadunt ad utilitatem proximi, sequuntur
eos sacra scripta, quia dictorum suorum passibus in eorum
mentibus se disponunt. Si homines stant ad custodiam sui, sunt
enim quidam qui in fide quam acceperunt ad eam tenendam for-
tes sunt, sic quod omnibus adversitatibus resistunt, et nullo
modo ad perversitatem persuaderi possunt, ymmo perversa loquentes impugnant
eos et ad rectitudinem trahunt. Et hoc facit eo quod eos confir-
mat de stabilitate et tenere traditionis quas didicerunt. Si vero
homines elevantur ad contemplationem dei, quia aliqui sunt
qui nulla volunt possidere, sed suspendunt se in dei contem-
platione, cum talibus elevatur et scriptura, quia quisque ad altum
proficit, eloquia dei de altioribus loquuntur ei. Sacra enim
locutio quequam talis invenitur, qualis ille sit a quo queritur. Si
est in vita activa ambulat secum, si in contemplativa volat se-
cum. Hec ille. Nec solum omnes sciencias excedit in utilitate, sed etiam
in modo crescendi, quia crescit cum crescente, sed etiam in gravitate
verborum. Nam sicut Gregorius dicit staturam, altitudinem et aspectum hor-
ribilem, staturam quia edificat ad standum in moribus, unde precipit
enim quiescere perverse agere, discite benefacere, querite iudicium, subveni-
te oppresso. Et altitudinem in promissione premiorum, horri-
bilitatem in comminatione suppliciorum, ymmo excedit in modo lo-
quendi, quia ut Gregorius dicit xx libro moralium, uno eodemque sermone
dum narrat textum, prodit misterium, sic scit preterita dicere, ut
etiam ut corpus novit futura predicare, et non immutato sermone
scit acta describere et agenda iudicare. Unde amplius dicitur
in nulla alia sciencia, sicut in ipsa est spes vite. Est enim ut Gre-
gorius dicit omelia vii super Eze. descripta digito dei, ad hor-
ut a morte ad libertatem. Sunt in ea duo precepta caritatis
ex quibus capimus illa quibus [illegible] vivificamur, et pro alia

[illegible] dominacione
[illegible]

eius precepta iustificationum et retributionum / quia in petitis iacobus
propter quod dicit in psalmo in eternum non obliviscar iustificationes tuas
quia in ipsis vivificasti me / Convenienter ergo in persona
sacre scripture / dicitur super omnes docentes me intellexi propter istas
excellencias / Dicuntur autem alie scientie scientiam sciencias do-
centes non proprie / sed sic / quia conclusionibus scientiarum capit aliquando
in sua assercione / ex eo quod omnes alie scientie ei ut domine ancil-
lantur / Et Ambrosius litteram hanc exponit in persona cuiusdam gen-
tilis / qui a iudeis doctrinam accepit / et super eos intel-
lexit / Dicit enim / quod scribe et phariseorum doctrinam se consecutos
se plus habuisse / quia ipsi legem et prophetas plus littere me-
moriter tenuerunt / Ei autem populo qui ex gentibus venit competit dicere
super omnes docentes me intellexi / quia iudei ea que docue-
runt intelligere noluerunt / sed que certa dicit illam / quia xxix capitulo ysa-
ie propheta sacre remanent / quia dicit interroga patrem tuum
et annunciabit tibi / maiores tuos id est apostolos et dicent
tibi / ipsis namque deus loquitur / Si dixero vobis non credetis
michi / si interrogabo non respondebitis / michi / Et populus
gentilis qui didicit illud quod sequitur me tollat crucem suam
Qui intellexit illud diligite inimicos vestros et benefaci-
te hiis qui oderunt vos / Ergo qua intellectum populus ille op-
tat anathema esse pro fratribus suis et utique inimicis fidei
Hec Ambrosius / Sed quia omnes iste exposiciones aut misti-
ce aut morales sunt / Videamus sensum litteralem huius
loci / Christus enim divina sapientia incarnata in propria
persona docebat apostolos dicens Doctrina mea / non est
mea / sed eius qui misit me / et eis postea promisit eis mittere
spiritum sanctum / ad hoc / ut doceret eos omnem veritatem / et ut suggereret
eis omnia quecumque dixerat eis / Et ergo specialiter modo do-
cendi spiritu sancto apparatur / Christus in terris [illegible] docuisse est / et
clarum / quod propheta dicens hic super omnes docentes me intel-
lexi / consideret et non ex presumpcione loquitur / cum laudemus ..
[illegible] qui dicit / videtur esse magna presumpcio / in-
[illegible] promisisset superbia / [illegible] super doctores se intellexisse comp-
prehendit et dispositiones / et prodit [illegible]
a deo docebatur / et quia mandatum dei erat / quod docebat
/ et quia dispositione docebatur / ideo super omnes doc-
tores se intellexit / quem divina sapientia erudivit / Et ex isto
consequenter elicit / quod intellectus et noticia meliora sunt / Non
enim dicit super omnes docentes me intellexi / quia per-
fecta scientia inflat / sed quia dicit hic ad hoc / ut cog-
nosceret et amaret / unde dicit Anzelmus in suo monologion

nichil cogitari potest aliquid / ita precipuum esse deum / et ita
sume sapiencie simile / sicut hoc / quod potest eum scire et in opere / et amare
id quod maximum et optimum est / et nichil ita simile deo / ex quo in
hoc quod a deo sibi impressum est / scilicet per voluntarium effectum
possit videlicet velle eum scire in opere et amore deum / Ex quo sublimior
creatura creatorum que omnes alias excellit / consistit in prestancione
efficacia ostenditur videlicet que ad dei ymaginem facti sumus / unde glosa
super illud Eccli xvii / ad ymaginem suam fecit eum / et gratiam eum
in ipsam / dicit anima secundum tres dignitates / in quibus mens habet
dei gerit ymaginem / scilicet memoriam / intelligenciam / et voluntatem
quibus quasi excellencioribus mentem diligere conditorem / intel-
ligimus intelligit / et amatur / tamen in memoria habeatur / Non sufficit
deum in opere nisi voluntas sit in amore / nec ista duo sufficiunt
nisi addatur memoria / qua semper in mente intelligentis et diligentis ma-
neat deus / ut sicut nullum momentum est / quo homo non utatur / aut
non fruatur dei bonitate / ita in memoria semper deus presens esse / de
quo ergo quanto plus fit deus in opere diligere et habere in memoria
presentem / de tanto alios excellit in sciencia / de qua dicit deus omni / qui docet
et hominem scientiam / et illud / et ipsum dat parvulis / et illud
dedit illi scientiam sanctorum / Omnibus sic dictis ponitur hec quo-
que / Sicut inter omnes creaturas homo est prestancior propter
anime ymaginem / sic inter electos ille celsior qui illius ymaginis
habet umbratiorem excellenciam / Racio patet est Anselmi in suo monolo-
gion / qui dicit sic / quicquid inter creata constat deo esse simile
id necesse est non esse prestancius / omnia namque in se plus deus
bonitatis vestigium / unde quia videt in suo monologion deus
omnia / que fecit / quod erant valde bona / sed hominem creatura fecit
ad suam ymaginem / ideo dedit ei preeminenciam omni / et pre omnibus excel-
lenciam / Ex qua patet conclusio eciam / ex excellencia in creaturis
non arguitur ex sensibus exterioribus / quod multe meliores
creature excedunt in illis sensibus / vide Anselmum in libro de
similitudinibus / ideo dicit quia prout exteriora sentiunt
ideo licet homo est aliis prestancior / quia acucius colores a
spectat / sapores degustat / puncta diiudicat / gravia aut le-
via sentit / et odores discernit / quia ut dicit Anselmus
homo sensus delectacio varia est bona / et sepius est bona
Sed ideo in sensibus alia creata excellit / sed iste sensum
advocatus est / et bona voluntate / tunc autem bona voluntas est
ad placitum deo inclinatur / cum deo in usu legittimo / nichil a spiritu sancto
suggestionis velut bona semina rapit / mox enim omnes vires
anime / et corporis deo sicut fit apperiuntur ad faciendum omne illud
quod precipit deus / ut visus ad videndum / que recta sunt / auditus
ad audiendum divina / oculi ad vigilandum et plorandum / os
ad recte loquendum / manus ad sacra operandum / pedes ad am-

tribulandum quo debet / tristicia ad divina petenda / gaudium ad sobrietatem
tenendam in omnibus superioribus / et exterioribus / Sic affectio
aperitur ad virtutes / memoria ad recordanda beneficia / capacitas
ad recolligenda divina beneficia / intellectus ad scrutandum dei alta
perfunda / cumque est erigitur ad caritatis dilectionem / disponitur
ad humilitatem / roboratur ad pacienciam / et ad alias virtutes generales
aperitur / Ecce quo sola voluntas deo commissa operatur multa
bona. secundum Anselmum / licet non in toto in ipsa forma / ubi supra
hoc ergo est excellencius scire habere ut per nostram / ipso voluntate possit
deo inseparabiliter adherere / et per adhesionem huiusmodi omnes vires
in divina voluntate formare / et ideo dicitur hic sup amo de
me michi / et ideo subditur / quia mandata tua exquisivi / que
precipue signa sunt divine voluntatis / Unde per eadem dicit
/ quod talis inter electos est celsior / qui illius ymaginis habet perfe
cciorem ymitacionem / Ideo est Anselmi / quia quanto homo
ad ymaginem perfeccius accesserit / tanto fit deo similior / et sic perfe
ccior / et per consequens excellencior / Dicit doctor in suo mono
logion / nichil est datum homini quod ita esset summe sapiencie
plenum / quam hoc quod potest reminisci / et intelligere / et amare / id quod
est summe bonum / maximum et optimum / Et subdit / In quo quanto
maior est / in ingenio memori intelligit / et diligit tanto
maior est / et eius ymago verior / et sibi similior / Ex
quo primo elicitur / quod homo ad hoc creatus est / ut semper vivat
Secundo / Patet / quia ad hoc creatus est / ut semper posset fa
cere / id ad quod facta est / scilicet / ut semper possit reminisci divinam
essenciam intelligere / et amare / non hoc facere est vivere / vitam
intelligere / est vivere / vitam semper habere ponderem in memoria
/ est vivere / vitam amare / est vivere / quia vita nullus homo
potest homini violenter auferre / Dicit enim Anselmus / ubi supra
incommendans est summo bono / ut quod dedit homini / ut eam
sponte amaret / Inferret / aut auferri permitteret / a
mali / ut ex necessitate non amaret presertim / cum ipse eam
se amatem amet / et ex inde sequitur / quod homo ex creatore
habet / ut hic beatus esset / quam nisi sic vivit / ut deum semper
agnoscat / ad hoc ut diligat / et eum contentum semper
habeat in memoria / Ille beatus est / beatissime vere vivit / Ratio
Anselmi / ubi supra / quia amat / non timet / quia in spiritu
nullis subiacet molestiis / quia incorruptibile et timere a
miseracionis incursione securus est / Et subdit / Si humana
natura servaret hoc / ad quod facta est / aliquando vere secura
ab omni molestia beate viveret / Ex quo patet habetur / quod
sic et non aliter vivens de beatitudine facte assecucione cer
titudine non caret / Racio Anselmi / aliis enim non videtur
quod deus amaret amantem / nec videtur quod esset utile

virum amare incessant / Deus semper non esset redditurus ama-
nti, et dicit ipse: si deus dedit amanti essentiam ut amans esset
quid dabit si amare non cesset / si tamen grande est quod amanti fami-
liaritatem gratiam, sed quod amor recompensatur. Si tale est amoris fundamentum
quanta erit eius emolimentum. Hec omnia resonant quandam exu-
berantis dilectionis. Et ideo dicit super omnes scilicet priores homines
docentes me et instrumenta docendi, que sunt voces prophete, intel-
lexi ad innuendum quod divinum est docere homines illud quod
ab aliis omnibus edoceri non potest / patet quod Johannes 6 dicitur
Et erunt omnes docibiles dei. Et Ysaie 54: ponam omnes
filios tuos doctos a domino. Ex qua auctoritate sequitur primo
quod in hoc intellectu non multum pensat cathedra honoris quia
ideo enim quis eo magis intelligit quam alios in cathedra
magistri precedit / patet quod Math. xxiii in dicto ama visi amitiat
dixi vere quem septem conspectores i. pueri intelligent seden-
tes in cathedra / glosa tanquam magistri ad spectandum tanquam specta-
tores subditorum, ubi glosa ordinaria dicit ostensa dignitate
prelatorum adiungit quantum quandoque sapientiam stultorum excell-
at. Secunda a senectute inferiora. Secundo sequitur quod quo ad hunc dei int-
ellectum non est ponderanda etas senectutis, quia et Daniel in sa-
pientia illos senes precessit et illi tres pueri / sapientes Caldeorum et
Joseph sapientes Egyptiorum superavit et hoc dicit Job xxxii
sperabam quod etas prolixior loqueretur et annorum multitudo
doceret sapientiam / sed ut video spiritus est in hominibus et inspiratio
omnipotentis dat intelligentiam, ubi Gregorius xxiii libro mor-
alium: et si longevitas vehementer usum exercet, non tamen probat sen-
sum. Tercio quod hominis simplicitas ab hunc dei intelligencia secludi
non debet, non enim sequitur / iste est simplex, ergo hanc intelli-
gentiam caret / ex quo deus docet mites vias suas / ex quo
humilibus dat gratiam / ex quo cum simplicibus est sermocinatio eius,
propter illud evangelii: abscondisti hec a prudentibus et sapientibus
et revelasti ea parvulis / magis igitur quam spiritum sanctum habent
docentem se. Unde loquitur super omnes docentes me intellexi.
Sed contra hunc obviat si quis dicat: tamen deus est doctor
principalis a quocunque homo doctus. Dicendum omnibus hominibus a quo-
cunque dei a spiritu sancto est / quomodo ergo verum quod super omnes docentes
intelligit quem deus docuit / ex quo ipse docet omnes / est
enim scientiarum dominus / et ideo dicendum quod intelligit hic ipse deus autem
est doctor totalis / sed quod solus doctor non concurrente ad hoc
humana scientia aut alio ministerio / patet ergo quod ad hunc sensum in-
telligitur, tunc est plana et ordinate sequens versum precedentem.
Dixerat enim propheta se scivisse prudentem mandato dei super omnes
inimicos / et quasi ad hunc plus esset probi confessum / addit super
omnes docentes me intellexi / Docentes scilicet homines ~~fuerunt~~ sunt
solemne genus et quando doctus sunt / sed dispensando commoda et

Et subdit hanc excellentis cognitionis causam quia testimonia tua que
scilicet spiritus sanctus perhibet spiritui nostro quod filii dei simus, sicut notificatur
notificatur quod dicitur ab medicis, et ita in corpore talis non est qui in
hac vita sed etiam ita magnam quod maiorem habere non potest, quod
non est quod homo modis diversis et variis speculationibus cogno
scit deum, qui ex illa cognitione spiritus sancti non perhibet sibi te-
stimonium quod ipse est qui amat deum, qui cum sit potentem in me-
moria, qui adhuc laborat ut deum possit plenius intelligere, ut
eum possit et plus amare, de talibus enim dicitur perdam sapientiam
sapientum et prudenciam prudentum reprobabo, potest hoc et aliter
exponi quia testimonia tua, id est ego cogito quibus faciam opera
que bonum testimonium de me in iudicio perhibeant, valde non ex-
cellenter intelligit qui adhuc vadit ut laudem finalem ex operibus
habere possit iuxta illud Proverbiorum ultimo laudent eam in portis
opera eius ubi glosa in portis, id est in iudicio, sive in ingressu
patrie celestis non hominum favores super vacuos sed opera ipsa que
fecit examinante et probante et remunerante deo, quia Et Johannis
quinto dicitur opera que facio testimonium perhibent de me

Super senes intellexi quia mandata tua quesivi.
Ab omni via mala prohibui pedes meos ut custodiam
verba tua. A iudiciis tuis non declinavi quia tu legem
posuisti michi. Versiculus tercius continua sic ad secunde
partis verba psalmista assignavit causam
excellentis cognitionis esse acquisitionem testimoniorum dei, hic
iam ostendit aliam causam, ponit que est quesicio man-
datorum dei. Non enim spiritus sanctus perhibet testimonium sive nos
quod simus filii dei nisi propter impletionem mandatorum, nec eciam
opera erunt nobis laudis materia in ingressu regni celestis nisi
ea que sunt facta iuxta mandata divina, maledicti enim omnes
scripta qui declinant a mandatis dei, vel potest sic quarto psalmista
dixit se legem dilexisse, propter quia ex ea devenit ad ex-
cellentem cognitionem, hic iam ponit aliam causam dilectionis et
mandatorum, videlicet quia ex lege devenit ad discretionem in agendis,
quod non processit sine multa, si ratio confusionem aut disor-
dinacionem habet in operandis, vel sic psalmista ostendit se in
lege dei fructum eternum intellexisse, nec adhesisse litere, sed
spiritui, hic iam laudat illam intellectionem ultra sensum
ipsorum, id est scribarum et phariseorum, qui debita legis intelli-
gencia carentes, propter hominum tradiciones divina transgrediebantur
mandata. Et notandum quod hic propheta declarat duo videlicet
excellenciam in agendis et pedum a malo prohibicionem,
hoc posite sed iudiciorum indicorum vitate. Videlicet quomodo sit exorte
istorum versuum. Primo namque propheta dicit se super senes intellexisse

Ubi 27 hunc (?) ise (?)

testimonium perhibere illius conscientia propria et interior sicut vice cogitationum accusantium aut etiam defendentium in die illa qua deus iudicabit occulta hominum. Illa autem scilicet opera domini testi- dei, 2 ad Corinthios 2, gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre quod in simplicitate cordis conversati sumus in mundo, habundantius autem ad vos. Opera autem operatus et in nobis deus.

In quo ut patebit notatur experiencia in agendis quia decimum ab
omni malo ut dicit scriptura 3 sue que duo intendunt fuci di more
in dictorum Iuxta illud Johannis iii° qui facit veritatem venit ad lucem
ut manifestentur opera illius quia in deo facta sunt Sed in
eo videtur esse ecce sic iste in veritate dicendorum in dictorum est
de salute quam ex quo divina iudicia vera sunt et iusta et
in semetipsis iustificata Sed experiencia in agendis et in pre
dictis prohibicio paucorum sunt ut patebit in declaracione sto
vi° ge vii esse quod ab hiis duobus ad illud 3m esset
tempus et pene in quolibet titulo dicitur vo or^mo et
pro illius vite suspicione non caret Et dividitur hec
pars primo n. que tangit de noticia experiencie in agendis
dicens intellexi 2° quod ostendit se habuisse superexcessum
seu excellenciam de super senes 3° ostendit disposicionem
ad hoc intendi per humane intellectionis de quia mandata
tua quesivi Dicit littera super senes intellexi quod non solum
super docentes sed eciam super senes intellexi Augustinus tamen hoc
exponit de Christo et dicit Dicat n exponendo de Cristo non
absurde illi qui dicti sunt agit in 3 particula Docentes
Et hic mitantur senes cum dicitur super senes intellexi
quod non puto esse repetitum ut nobis legentibus illa
etas Christi veniret in mentem in qua duodecim existens annorum
xii annorum sedebat in templo in medio doctorum et super omnes
senes intelligebat Nam illi audientes stupebant super
doctrina et responsis eius Ex quo elicitur quod Christi intellectus
aliorum doctorum in peritia excedebat Augustinus probando hoc contra
ria manifestat adducit illud Johannis x° a senioribus et doctoribus
obiectum ex Matheo xv° quare discipuli tui transgrediuntur tradi
ciones seniorum et dicit Ecce obiecta est ei transgressio tra
dicionis seniorum Sed quam super omnes intellexerit audiamus quid
respondit eis quare inquid et vos transgredimini mandata
dei propter tradiciones vestras Illi tradicionem de lavandis mani
bus quam nunquam conservabant Christus autem eos tamquam esset ag
melius intelligens ad divina mandata perducebat Consequenter
elicitur quod Christus in intelligencia legis apostolos superabat Christo
n hanc parabolam verbis explanante et dicente non quod
intrat os coinquinat hominem sed quod ex ore progreditur
hoc coinquinat hominem apostoli non intellexerunt Dicit Augustinus
quod Cristus sine figuris locutus est ipsi parabolam existimantes
non intelligentes autem dixerunt edissere nobis parabolam
istam Cristus respondit adhuc et vos sine intellectu estis
Et dicit Augustinus adhuc et vos super omnes senes non intelle
gitis ubi sic explicate quod Cristus et iudeos et apostolos
de obscuritatibus edocebat

Christus super utrosque intelligebat

Ex quibus hr̄ 9t / qd ecclie que est xpi corpus misticum / hoc
conuenit / qd sup̄ senes intelligit / hoc e angeli et a lirany qui
dicit condicto talis nigro quibz q sunt d suo corpore dice
pt / sup̄ senes intelligi / Et ambros et a trans tractat istz
figuram / quod Ezau cibos agrestes primo querit Jacob
usus esplo materno induitq vestibus Ezau / et cibis
domesticis / patris obtinet benedictionem / Et dicit stola id est sapiencia
est lex et prophete est / qua prophetis indicorum induti sunt / id est ipo
prophetis id est indutus est / quia data est populo natorum Nos ipo
mater id est ierusalem que sursum est / id nos induit / Ideo ante
dans ad deum patrem offeramus ei epulas sanctis moribus
et domesticitatis / sz et cibos pacis leuitate mee / sicut tez
intelligi / ut benedictione accepta spiritale graciam illis seniori
bus preferamus / senes nos non est stola id est bonis induat Premixta
h Ambros Et conscio habemus qd prophete non scripsimus rem
dabat / nec se senioribus preferebat simpliciter nec etiam se
nile derogabat / que est vencanda iuxta id sapientis
d sunt senes non multa loquaris / sz prophete id loquuntur
hic in opera fidelium ex illorum / qui erant in synagoga
melius n intelligit nouus populus / qui xpm accipit / sz id
antiquus / qui xpm abiecit Vn dicit Ambros hic not
prophete quibus se senioribus preferat sup̄ senes intelligi
utique illis / qui cum sacerdotibus et scribis / fecerunt con
silium aduersus ihm et cum eum ad morte tradiderunt ihm
qui et ut lucas testatur in actibus aduersus apostolos conue
nerunt Et subdit Non derogat etati sz prophetauit in
populum vetustum iudaicum et dierum malorum / qui quod
in iuuentute sua non acquisierunt in senectute inuenire non
potuit / Cum in a puero / frequentibus diuini ex approbat offe
rens / sic qz cum esset iuuenis eius graciam non potat pro
mereri / eius aduentum senex non potuit agnoscere / h re ie
Cum propheta hic nomine senum intelligit peccatores et / illos q
sunt inueterati dierum malorum Dicit Ambros Nonne
prophete quibus se preferat / quia senioribus et inueteratis
in peccato / ac dementatis in senio impietatis / ac perfidie
Sicut n idem quod quidem in iuuentute sunt senes sic alij
in senectute sunt iuuenes / iuuenis fuit Jeremias
sz sanctificatus / sz propheta positus in gentibus / qui non pot
considerare possessionem regni celestis / eius sacra cogo
scere et summa iusticie ponderare / senes fuit illi iudices
etate / sz iuuenes in prudencia quos Daniel quos
Daniel reprobat inueterati dierum malorum Dicit
ipo dicit / sup̄ senes corpore non mente / quemeter n
mali inpenitus senes / quia sicut sunt senes corpore euui
se isti mente / Ysaie l n humiliate et ... humiliauit

humiliauit

x

anime tue memorie ut [illegible] parte 2a partis. In presenti capitulo dicit
mus secundus sermo et quartus sermo nisi in fine. Sed si requisitio est
sufficientibus. Nichil novi sensus additur super precedencia
sed solum quedam diffusio supra positorum. Unde in exemplo ista materie
dicit hic contollere prudenciam et ingenium qui contra dominis mandatis
super omnem humanam scienciam, quecumque modo verbis, sermone
proprio ingenio, quo promoti animi hominum naturaliter scire dependant
sic pro exemplo alieno, sive pro alieno documento, sed pro
longo experimento premissis scilicet duobus primis in versibus pre-
cedentibus hic tamen tangit 2m. Posset enim aliquis ista obicere.
Et si prudenciam eius qui alii homines ex proprio ingenio. Et si
plus intelligis quam docentes te nequeunt per gratiam tibi datam a deo,
sed tu noticiam experimentalem seu aliam sibi equivalentem
habere non potes, ideo frustra in illis favoribus gloriaris. Dicitur
enim Eccli xxxiiii: qui non est expertus pauca recognoscit. Ex
quo sequitur primo quod non sufficit homini ad scienciam ex pro-
prio ingenio invenire. Secundo Gregorius in prologo libri moralium
tali respectu: quia licet omnis homo ex eo ipso quod est ad suum
creatorem intelligere ut possit sue voluntati obtemperare
creatus est hic ingenio in quo sumus conditi dum considera-
re negligimus, ideo sunt sufficientes divini missi ad salutis
instructionem pervenissemus. Et quo secundo ulterius quod verum est
hominem doceri ab aliis hominibus. Secundo quod ex doctrina-
cione ingenium excitatur et erigitur ad cognicionem illorum
ad que ex se ipso invenire non posset. Non gratus igitur deus
qui solus scripturas docuit, per eos alios sciencia illustrabat.
Immo cum deus fuisset patribus nostris locutus in prophetis lo-
cutus est nobis in filio suo. Ipse enim veniens ad [illegible] docuit,
sed et hominibus precepta remedii dedit. Et ideo Gregorius
ubi supra dicit: Et quia deus conditi considerare negligimus
adhibita sunt nobis precepta quibus obtemperaremus.
Ex quibus duobus hic sequitur quod exemplorum suffragia
non inaniter nobis sunt prerogata, et enim tenetur se [illegible].
Dicit enim Gregorius ubi supra: Ideo preceptis obtemperare nolumus
adiunguntur exempla, ut saltem homo qui sub lege po-
situs est in legem vivere despicit, saltem comparacione alterius
evigilet ut in lege vivere posset. Ex exempla requirit ali-
quid tenetur se ad noticiam experimentalem, quia ut
dicit Gregorius: Nos videndo dei electos pati quodammodo
experimur quod penas in illo [illegible] crudelis. Enim iudicium in-
cipit a domo dei, impii et peccatores ubi [illegible]
parebunt. Hiis igitur [illegible] premissis ponitur hic 3o pars.
Et si quoque illarum [illegible] sit saluti obsequens, alteri

40 p 1

continuationis vitam instanter intendere, videlicet interiorem, ut dum a rebus ... mentem ... [illegible] ... non sit ...
... ex fidem tenuerit, scilicet vitam fidei non tenet, ... aut ... [illegible] ...
in se ... si sic videantur ... que sit ... tempore ... [illegible] ... aut ex ipso corde ... [illegible]

notitia que procedit ex experientia tam patiendorum quam agendorum illas impressiones excedit, propter quas Philosophus 6 Ethicorum ... iam dictum de quidditate, et scientia ex proprio ingenio et de scientia ex alieno documento sive de scientia extra, scilicet ... de dictis. Et primo de notitia experimentali in temptationum sustinentia. Unde Ecclesiastici xxxiiii: Qui non est temptatus, qualia scit? qui non est temptationibus exercitatus, nec cognoscit astutias Sathane, que in perversum temptationum se vertunt, nec cognoscit modo vincendi adversarios, quia ibi usus facit ingenium, nec cognoscit per has flagellationes, quia dicit Gregorius: Nemo in pace virtutes suas agnoscit, nec agnoscit in se pravitatum virtutum que tempore pacis sopite videntur. Et ut Gregorius: Si bella desunt, virtutum experimenta non prodeunt. Ex quo sequitur quod et hiis qui sine peccato sunt temptationum sustinentie prosunt. Et primo quantum ad hoc Gregorius in prefatione super Job ad ostensionem sanctitatis eorum. Unde ... tractando illud: Si habuerit fidem tamquam granum sinapis, granum sinapis nisi conteratur leve est, nec eius virtus agnoscitur. Si vero conteratur inardescit, et quicquid in se acerrimum latebat ostendit. Sic unusquisque vir sanctus, cum non pulsatur, levis aspicitur. Sed si illum persecutio opprimit, mox quicquid sapit ostendit, mox quicquid in illo fervoris est emittit, mox quicquid in illo infirmum videbatur vertitur in virtutem. Secundo ut in temptationibus potiorem certitudinem accipiat. Et deum verius amare ... Unde super Job Gregorius ... interrogat si quis quietus vivat ... amat. Districto enim severitatis inquit utrum homo deo devotus et ... flagella ... [illegible] ... in divinas laudes ... [illegible] ... Et Gregorius ... de beato Job cum omnia virtutum mandata perficeret, ... ut ad flagellatum gratias ageret. ... quosdam in reportis loquendo de Job et amicis suis dicit: Dum amici Job de eius in sua percussione iniustum ... asserere compulsi sunt ipsum Job de iniustitia reprobare, nescientes quod ideo flagellatus fuerat ut per flagellum eius dominice glorie laus crevisset, non autem ut per flagella peccata que nunquam commiserat emendaret.

Ex quibus colligitur quod temptationum experientia ... est virtutum ita quod non solum infirma vertit in robur et illa que latebant educit in publicum et impellit ad laudandum deum, ut patet ex predictis. Sed ad illas virtutes per quas bellatur ... et roborat et radicat et renovat augmentum. Unde de duo ... rat ab initio conceptionis plenus virtutibus. Et apostolus quod per temptationum sustinentiam dominus advenit, non quod novam misericordiam ... ut experimento sciret compati infirmitatibus nostris. Non dubium quod via habet nos qui nescimus misereri ... ad hoc ut aliis sciremus misereri. Ex quibus consequitur ... temptationum experientia ... Christo ... efficerent in infirmitatibus assumpte ... propria nobis facitur temptationes illate. Unde super Cantica sermone ... tractans illud ... [illegible]

vitalem ... cum deus Job ... [illegible] ... post
ipsi ... [illegible] ... non posse ... itaque dominus
... in tempore succubuisse estimat ... accusat ... [illegible]
... Job: ... [illegible] ... fidelis ...
... potuerit ... [illegible] ... sustinere ...
... [illegible] ... descendit ... [illegible]
... [illegible] ... aliis ... [illegible] ... fidei ... [illegible]
... non ... [illegible] ... aliis ... [illegible]

Gregorius 33 libro moralium: ... tempore non est ... custodia ... [illegible]

Gregorius 27 libro ... quia ... est temptatorum ... tempore ... [illegible] ... quod ... tempore non ... est ... [illegible] ... virtutes ... qui littere ... de Jacobo ... in ... vite ... [illegible]

[illegible] sancti [illegible] est ea [illegible] ... in [illegible] causa [illegible] sed circa [illegible] clarus perfectionibus fuit et illorum [illegible] dei ... pro statu [illegible] et [illegible] illorum [illegible] ... contemplationem ... plerosque [illegible] ... recedisse et post [illegible] ... videtur [illegible] ... clarus scriptis [illegible] ... nescire ... clarus [illegible] perfectionibus ...

cancellos fenestras audiuit: ... Per parietem nostrum respiciens per fenestras et cancellos, quia ex hijs paries caro est Christi, quo diuinitas per parietem stabat, quia in carne latebat, id est homo erat manifestus, et deus absconditus. Sed fenestras dicit esse [illegible] exteriores sensus, cancellos humanos affectus, per que deus experimentum accepit omnium humanarum necessitatum. Respiciat ergo ad nos per fenestras et cancellos, quia ex hijs que pertulit in sensibus et affectibus in corpore et anima, nobis malum impendit, quoniam ipse cognouit figmentum nostrum, ita directe cum temptationibus nobis eueniunt, experiens cognoscens ruinas nostras et defectus infirma nostra, quasi per quandam formam, ad proximos aspicias, nec ex nobis ipsis eius misereri scimus. Et ex istis patet quante excellencie sit illa noticia que procedit ex experiencia temptationum, maior horum delectatur de noticia que procedit ex experiencia agendorum. Dicitur hugo super cantica, vii celestis ierarchie non facit perfectum cognitio veritatis nisi eciam habitus virtutis in experiencia subsequatur, licet non gratia intelligendi quandam experiencia sit quia non, quamvis aliquid quod prius non nouit intelligit, vtique illud in veritate reperitur. Dicit eciam hugo vbi supra ille optime cognoscit veritatem iudicium qui ea non solum audiendo, sed eciam gustando cognouit. Ergo primo dicitur, quod sicut veritas in homine tunc incipit quando indicio premisso, de ea fit illuminatio, sed tunc perficitur quando in ea cognicione ad habitum et ad experienciam suauitatis deuenitur, sic eciam bonitas tunc in homine incipit quando indicio premisso cognoscit quod bonum est placet, sed non perficitur nisi cum ex operibus bonis deuentum fuit ad habitum virtutis et gaudeat ad experienciam aliquam fructus, vnde per contrarium est hugonis vbi supra et manifesta est intuicio, nec indiget probatione, vnde licet quilibet habitus intellectualis habeat suam experienciam artis circa exteriora opera, sciencia circa scibilia, prudencia virtutum media, intellectus circa principia cognita, tamen non est verior experiencia nisi spiritualis habitus, que est quedam gustus dulcedinis procedens ex cognicione diuinorum. Vnde per contrarium clare est veritatis, ex quo electum boni precedit iudicium, electum presupponit, operis si exercetur inducit habitum habitus autem in delectatione operis. Vnde licet quilibet virtuosus habitus habeat sua experimenta, quilibet enim virtuosus in opere sue virtutis delectatur, actiue non est verior experiencia nisi in aliquo ex fructibus spiritus sancti, quos apostolus enumerat dicens: fructus autem spiritus sunt caritas gaudium et pax in spiritu sancto. Et exposito dicitur, quod experiencia in agendis experiencia quamvis habitus precesserit, quem habitum non acquirit nisi ex exercicio actuum, sic nec suauitatem boni experiri potest sine exercicio habitum. Et ideo dicit Ambrosius libro de cayn et abel capitulo xiiii apud ignauos nulla sunt insignia [stultos i spectat] strenuitatis, sed apud sapientes sunt plurima studia id est virtutum, quedam sunt earum instrumenta, itaque sicut bellator sine armis esse non potest, nec sine exercitacione virtutis opus, nec sine opere virtutis fructus. Et allegat illud Matthei xi a diebus Johannis regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Et iterum

Querite regnum dei et hec omnia adicientur vobis. Et dicit non dormientibus non ociantibus sed vigilantibus premia pollicetur. Unde si exercitacio deperit, statim et gracia amittitur. Et exemplis eciam quod violentacionem quandam sibi ipsi debet homo facere, qui vult ad perfectionem pervenire. Dicit enim dominus contendite intrare per angustam portam. Dicit macharius in libro suo de spirituali perfectione capitulo xxxv. Quod nos propositum nostrum cum voluntate ad virtutum exercicia compellere. Sed si deus nos viderit ita certantes et volentes nos ad bonum trahentes, replebit nos promissis spiritus sanctis. Dabit quod absque dolore et absque labore leniter facere quod primus neque cum violencia propter inhabitantem maliciam operari erat possibile. Tunc enim ab homine omnia virtutis studia fient tamquam a natura, cum venit promissio domini, dominus ad deum veniens et in ipso consistens, sicut et ipse in deo est. Cum multa optimitate et ingentem facilitatem omnia complebit. Et ibi dicendo propheta super senes intellexi. Primo ostendit se alios precessisse in maturitate vite. Dicit omnibus bona est iuventus. Ypa et david, ut aquila renovabitur iuventus tua. Sed senectus est melior propter quod dicit david, iunior fui et senui. Valde enim bonum est segetem adultam ac securam ferre. Senectus maturos in apotecis dicitur reponere. Fructus enim qui inmaturi sunt, aut hyemps adversitatum deprehendit aut ventus temptacionum decutit, aut carnis voluptatum corrumpit. Ex quo eciam quod bonorum cavenda est interrupcio, quod cum aliqui mali fiunt, vix aliqua gracia speciali et cum difficultate ad vite maturitatem deveniunt. Et ideo omnibus dicit a quinta feria nostri fructum fidei, qui in adolescencia augetur, toleratur in iuventute et senectute completur, quod enim firmus ad radicem posita est. Ex quo ulterius sequitur, quod ad bonorum continuacionem est bonum anhelandum. Si enim quis bona non intercipit per aliquod peccatum mortale, et non estimat ea. Dicit macharius capitulo xxxvj aut a gracia quam accepit ruit, aut in ea non proficit, magis crescit et sic retrocedit, et desinit, non volens bona in incrementum venire, quod in eis quibus esse ubi, quod enim aliud esse manifestum. Et ad eum veniemus et apud eum mansionem faciemus. Si hoc non esset in bonis continuis. Ex quo quoque habetur, quod vite maturitate perseverancia infallibiliter ostendit non gratiis. Nam dicit scriptura de abraham quod mortuus est in senectute bona. Omnibus exponit, id est in bonorum perseverancia. Senectus senectus enim est vita immaculata. Et de tali vita apostolus dicit. Unde vivit iam non ego, vivit autem in me christus. Et iterum an experimentum eius queritis, qui loquitur in me christus. In perseverantibus enim vivit christus, sed quod magis moritur ab experimentali actu concludi. Quod quicumque nisi in fine perseveravit, quod christus manens in eo operatur et loquitur, qui omnibus dicit: sine me nichil potestis facere. Et hoc propheta dicit senes.

Johannes xiiij

Perseverancia capitulum 27. Augustinus libro de ... hoc saepe est donum sive dei, quod de ypso liber de ... Galatas perseverantibus ... mittitur ... perseverancibus datur ... cum ... qui

... boni facere, sed qui incessanter perseverant ... est ... de ... quasi ... sola inter virtutes ... coronam ... virtutibus ... absque perseverancia ... nemo ... pugnat victoriam ... victoriam consequitur ... de ... et ... agitur, ut ... ante ... vite ... et qui ... ad ... veniat ... et ... Tolle perseveranciam ... obsequium ... gracia ... fortis ... qui perseveraverit salvus erit. Et ... constancie filia ... amicicie ... unanimitatis ... pugnatrix sanctitatis ... quod ... qui perseverant ...

senes intellexi / ostendit se alios excessisse in illuminacione vite / quia ita sicut non est plenam habent vitam aliqui matutinorum sed claritatem et lucidiorem [illegible] licet illi senes dici possunt quo ad maturitatem vite / qui iuxta divina mandata se regunt / in quantum ea transgrediuntur / sed ea continue operantur

sed iam deductum conceptum non possunt dici perfecti licet esse in vita clari et dies / quia adhuc in nocte quodam modo sunt / et non dum lux inste in sua plenitudine illuxit eis. Ex quo elicitur quod ad claram et lucidam vitam non sufficit precise impletio mandatorum non est ergo sufficiens argumentum positum in littera quod dicitur super senes intellexi quia mandata tua quesivi non enim sequitur mandata tua implevi / ergo alios senes in clara vita precessi / dicit enim Marchanus ubi supra capitulo xl^{mo} mandata dei ad vitam habent / sicut se ut stelle ad noctem / ita quod mandata dei quadantenus similes sunt viam itinerantibus in nocte / quia ut stelle noctem faciunt quandam vitam lucidam / qua ille qui lucem mandatorum dei sequitur / scit quo vadit non tamen est in luce plena. Ex quo elicitur quod illi qui indigent labore et dolore non sunt in plena luce / [illegible] vadit ad hos qui sunt in mandatorum impletione / nam magnus labor est in preceptis. Ex quo deus mandat mandata sua custodiri nimis / et in proemio dicitur sine labore in precepto / isti enim indigent magno studio / et fidem habent tam timore et tremore operantur salutem / Marchanus autem ubi supra dicit impossibile enim est his inspirare tanta clara quibus expediens est labore et dolore / tamen fide omne nulla studium gerere / sed de dono mandatorum impletionem. Ex quo elicitur ulterius quod prius priori lumine ad claritatem vite opus est lumen expressius quod est. Dicit ergo sicut est lux mundi non potest civitas abscondi supra montem posita / dicit Marchanus ubi supra quod ad hoc lumen requiritur omnia. Ex quo diligendam multimodam aditum / et largissimam bonorum spiritualium benignitatem dominicam intueri / modo incorruptibilem / hec est regni celestis ineffabilis specierum [illegible] / omnes apparencias ac pulchritudines contemplari talia enim non omnibus sed illis tamen qui in virtutibus firmi sunt quorum cordibus divinum lumen illuxit clara et manifesta sunt et ad hoc vadit Petrus in secunda canonica dicit habentes firmiorem propheticum sermonem cui benefacitis attendentes tamquam lucerne lucenti in caliginoso loco donec dies appareat / et lucifer oriatur in cordibus vestris / propheta ergo in tali claritate positus non dicit mandata tua complevi / sed mandata iam impleta quesivi / ad hoc ut me alacriori cum intentione et non laboriose / nec cum conatu / nec ex timore / sed ex amore et delectatione possem complere. 3° propheta dicens super senes intellexi quia in adulto sanitatis intencionem ac non laboriose mandata tua quesivi / ostendit se habuisse experienciam graciarum de qua supra dictum est supra alios expressisse.

Et puto hic experienciam summi doni propter unionis consentimento sensibili sanitatis / interne precedente complemento alicuius operis boni / senes in illi dicuntur quia omnia faciunt mature / cum consilio. Item de eo quod desideria carnis instigat / scandali occasiones parat / et mille nocendi artibus [illegible] / et lucta cum eo et delectacione / [illegible] debemus eos

// opus est

et illud sic luceat lux vestra / et capitulo 7 ad sit

Dicit deus b [illegible] li moraliter et super 10 verbo Job faciens eum predat egestas / egestas ipsorum est defraudare naturam de Leviathan dicitur faciem eius precedit egestas quia nec creaturas eius mentis cor prius cum bonum cogitat subtiliter et tamen circa quos bonum voluit inquit sue infundit et subdentis eum ita fraudulenter subtripit ut alienum de presenti [illegible] possit et corpus vel terras conteat mentis astucie sue malicie non ondat hec esse nam multa mgit mentem / argute laqueos artificiose suggerit / callide decipit / illecebras motus inflat / venenatas cogitaciones inflammat / movet bella / movet odia / desideria pulsat / castigacio clamat in actu perpetrat et consentit

agunt penitentes / Sed ex hiis que agunt ascensiones quemdam consolacionem in suis cordibus disponit / [illegible] aut [illegible] sentimentum in aliquo statu graciali / tunc homo dici posset homo iocundus / et homo placidus / sive homo letabundus / et primus fructus sancti spiritus dicitur esse gaudium ab apostolo / Ex quo elicitur quod deus in quocumque homine [illegible] infusionem potest huius statum supplere / et quemcumque bonum confert [illegible] experimentalem potest deus supplere per graciam / quia non videtur [illegible] quod deus hic non posset efficere / dicit [illegible] Ambrosius [illegible] dei gracia et doctrina et maturitate supergredi etatis senilis / Ex quo arguitur quod et simplicibus [illegible] non posset [illegible] quia deus non est acceptor personarum / Omnibus dicit psalmista gaudete in domino / Et iterum gustate et videte quoniam suavis est dominus / Sed potest notitia experimentalis accipi pro illa notitia ad quam homo devenit ex experimentis sive temptationum sive ex impletione mandatorum / Unde dicit talem se intellectum super senes habuisse quia [illegible] elicitur non submergitur quia mandata tua quesivi / Ille homo qui querit divina mandata perfecte implere et in memoria continua tenere / ea quod implere efficaciter [illegible] [illegible] et caritate suam quod nichil ea [illegible] / quod debet / et fragilitatem suam / quod non ita fixus est in mandatis altissimi quod stare debent / et insufficienciam suam quod factis omnibus per eum fiendis se ipsum recognoscat inutilem servum / Experitur quod mandatorum profunditatem / et sic difficultatem ad [illegible] / et ex hiis cognoscat necessariam esse graciam in omnibus ad subveniendum / Ex hiis arguitur quod hec notitia magis [illegible] in homine notificat edificat / nobilior quam est [illegible] aliarum [illegible] scien-ciis / quia et cognicio sui ipsius valde edificat / et [illegible] [illegible] [illegible] de rebus nobilibus melius est / quam multum de ignobilibus / ut dicit Averrois / et ad hoc vadit Ambrosius [illegible] [illegible] [illegible] etatis senectus sit vita immaculata / utique doctrine vite immaculate senilis [illegible] sive confert etati / Sed ab omni via mala / Et continuatur sic / ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] psalmista ostendit causam excellentis cognicionis fuisse quesitionem mandatorum dei / [illegible] ea quesivit / quia supra sanctos intellexit / hic ostendit quod excellens cognicio [illegible] ab omni malo abduxit / [illegible] quod [illegible] alta cognicio / non solum induxit ad operanda / sed [illegible] vitanda ostendit / nec sufficit bona agere / [illegible] quod [illegible] studeat a malis cavere iuxta illud apostoli omnia probate quod bonum est tenete / et [illegible] ab omni specie mali abstinete vos / Vel sic supra ostendit se divinam legem dilexisse / quia [illegible] devenit ad districtionem in agendis / hic declarat que sunt [illegible] / et que [illegible] bona iuxta illud apostoli excellenciore viam [illegible] vobis / Secundo inter mala quod [illegible] quedam ponit levia / ut [illegible] non ita bona ut [illegible] quedam gravia et purgabilia [illegible] / ut lignum / Et quedam mortalia iuxta illud stipendium peccati mors / Vel sic ponit

[Marginal note:] [illegible] quemdam

[Marginal note:] et [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] locutus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possent [illegible] hic

[Marginal note:] [illegible] et

[Marginal note:] ‡ [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] hanc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bona et mala [illegible] [illegible] [illegible] bonum [illegible] malum et malum [illegible] bonum 2o [illegible] bona [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

supra eius notitia complementali, que omnes alias excellit intel-
ligencias. Hic unum agit de malorum cohibicione, quasi con-
cludenti, quia nullus stat complacencialis notitia in bonis cum
admissione malorum, ex quo nulla est societas lucis ad te-
nebras. Et dominus litera hec sic sermo in prophetia ponit malorum
declinacionem de prohibitis quam in secundo de morum iudiciorum considerac-
cione in precedenti sequenti formas per sic petitur sermo in aliam
declinacionem intitulat nomine prohibicionis. De prohibi-
cionis gravitate describit illorum prohibitorum, et ab omni so-
cietatum deducit condicionem de via mala, quedam enim mala
sunt quasi vie que ducunt ad alia mala, que sunt ipsi
ut bona ad que certo assignat racionem prohibendi. Dicit
dicit custo dicat ergo littera prohibicionis et voluntatis quod prohi-
bicio vocacio est signum divine voluntatis. Oppositum huius quod
est preceptio, quedam enim Deus precipit, ut stent, alia prohibet
ne stant et quecumque precipit non prohibet, et quecumque
prohibet non precipit. Ex quo colligitur primo quod in tali pro-
hibicione bonum includitur obediencie. Nam sicut ille obedit qui
facit quod precipitur, sic et ille qui vitant quodcumque prohi-
betur. Unde Augustinus octavo libro super Genesim dicit: quia sermo
homini prohibitum est ne de ligno comederet nisi ut per se
bonum obediencie et ipsius inobediencie malum, per se, esse non stru-
ret, et hoc complemento didicit homo quid inter est inter bonum
obediencie et malum inobediencie, quia in obediencie bono comperta
est subieccionem Dei humilitate erga Deum, et ipsius Dei imita-
cionem, sed ex inobediencia Dei comperta est superbia contumacia per-
versam et noxiam libertatem. Ex quo queritur elicitur quod in pro-
hibicionibus sicut et in preceptis non est racio commenda-
cio Augustinus ubi supra est sola de missio [illegible]
attendi, quia si sola attenderetur quod ad quam Dei voluntas
attenderetur, quod aliud nisi voluntas Dei amaretur, quid ad
quid ad nisi voluntati Dei humane voluntati preponetur.
Et subdit enim Deus quod viderit miserit, sanctus est a serm-
ente, et tunc primo a promente, cur miserit inquirendum, nec
alia est missionis causa nisi utilitas ipsius hominis hic.
Ex quo habetur quod et si desiderium concupiscencie augeatur
divina prohibicione, prohibicio tamen manet firma. Unde in
est Augustinus super Epistolam ad Romanos qui dicat desiderio pro-
hibicione fructus dulcior est [illegible] et peccata que occulte fiunt
dulciora sunt, licet ista dulcedo sit mortifera. Unde est quod apud
Salomonem fallax doctrine mulier genus imagine [illegible]
stultos ut ad se venat scribitur dicens panes occultos
libenter edite et aquas furtivas dulcius bibite. Sed non
sequitur adhoc exardescat desiderium racione prohibicionis et dul-
cius sit, ergo prohibicio est culpabilis. Prohibicio quidem
in ipsa bona et sancta est, sed nostra peccato infecta augmen-
tum prohibita petendi desideria. Dicit Augustinus

Ro. 7m. quom ꝑ vtile est. vtile n. est. ut aīa senciat se ꝑ͂z sibi nō suffice͂ ad extrahendum se d' seruitute peti / Sic n. ꝯ tricta aīa suꝑbia subdit͂ liberatori et ad suā grām anhelat sic antefertur dixisse apłus senciēs pullulac͂ concupiās qͥs me liberabit d' corpe mortis huꝰ / Et seqͥt͂ grā dei p ihm xpm / Apł͂a ego spūi ad diuinā legem attendebat a. cuīz in- quirebat meditąba͂ et intelligebat / senciēs in se ꝙ illa que lex ꝓhibebat diuīa insurge͂ concupiās / Dicit ab om̄ pctā mala. i. ab om̄ eo qđ lex ꝓhibet / quia quodl3 ipe ma- lum est ꝓhibui. i. cohibui / sic ut augꝰ exponit refrenaui vel honoriꝰ exponit restrixi / ita ꝙ hic prohibicō nō est diuīe voluntatꝭ signum / s3 eiꝰ voluntatꝭ diuīe quā prohibicō exprimit volunta͂r in obsequiū / Et 2m hec augꝰ vult ꝙ h͂ ira d' capite xpo intelligi nō pt ut sedēs / quia saluator ~~cum~~ illis que ie nō hnt d' sedrys premit hic in viās mali gnās ꝑficiēt thetaꝰ / Ex quo primo elicit͂ ꝙ concupys in surgentibꝰ ꝙ diuīa prohibita est obuiandū p diuīā vel volunꝰ custodie͂ hoc est augꝰ͂ cōtra iulianū qui dicat sic aīa dei poteris custodie͂ p qu̇ruās malas concupyas nō tamen ut ad mala concupita ꝑueniat / s. cas p ocō aduersus carnē / spū concupiscente frenāꝰ ne nos ca- ptos atqꝫ subuersos ꝑfi'ant ꝑ uiās malignas / Ex quo suboritur ꝙ ꝙ concupiās hꝰ di cōtinue est bellandū / Dicit augꝰ leo qa͂ qͥta amea͂ h agnoscentes iniquitates nostras ꝑ quā possimꝰ ꝙ malas concupiās pugnāꝰ ieiuniōs vigilꝭs oronibꝰ et largioribꝰ elimosinꝭ / Et cū dei adiutorio ita bonis opibꝰ insistaꝰ / ut nos in pctā nō possent concupiē ꝑfice͂ / ut in bonis ꝑseuerantes / et deo grās age- tes cū apl͂a dicaꝰ dirupisti dn̄e vincula mea / et tibi sacrificabo hostiā laudis / Ex quo elicit͂ ꝙ hō oz sibi ipi ~~vim~~ face͂ qui voluit concupiās debellac͂ / Dicat matheꝰ in suo libello d' spūali profectu / caº xxxiv / s3 et homē nolentē ad pm ad bona compelle͂ de / s3 et ad testandum vñ quo nō sunt vtilia / et linguā tractari nō digna fit eqͥº scaꝫ d' insup a dn̄o irascendū / a dn̄ō vtendū clamo͂e iuxta id aplͥ ira amaritudo / et clamor tolla͂ a vobis / Insup a dn̄o d' trahendū / a dn̄o iudicandū / a dn̄o inflandū / et non ad con cupiscendū / s3 que istiꝰ racio / Dicit in sequēti caº / qͥ ꝑ͂ hꝰ homo sciū ꝯtendēs sibi ipi fuit vim ingerit / sic ꝙ cor resi- stens deo obediens ficꝰ / et quecumqꝫ aīe repugnat repu- gnat qualecumqꝫ sit mitigauit / et in quoddā benignū ꝯtuerit in cristo ꝯcresset et ꝯmiabit / et 3 tutes illas humilitate͂ veram caritatem non fictam / et mansuetu- pacifica͂ / est sibi vim faciens quesiuit a spū sancto donatē accipiet / hec ibi / Ad hunc sensum vadit honoriꝰ

[margin:] ... ruis. i. ꝯ͂ viam mali / nā carnali cupiditate ferebat ut ei eet vōe pedes pros inde ꝓhibe quasi illis ductꝭ motibꝰ sunt qd nos facimꝰ cū illis +

dicens ab omni via mala prohibui / Nota vim ubi prohibui ac
si diceret / vim sensitivam meam que erat prona ad malam viam re-
frenando cohibui. Exponitur autem hoc dupliciter sic ab omni via que
ita dilexi legem tuam non solum cum meditaretur, sed etiam ab omni
eo quod erat legi contrarium prohibui / ab omni enim malo pedes meos
prohibui i. omnia mea inferiora et michi subiecta i. omnes vires que
sunt ratione inferiores / ut est vis interpretativa iuxta illud prohi-
be linguam tuam a malo et labia tua ne loquantur dolum / ut
est vis motiva iuxta illud noli sequi turbam ad faciendum malum /
ut est vis operativa iuxta id quod Ecclesiastice dictum est / noli contende-
re manum in pueritiam eo quod timeas deum / ut est vis nutritiva iux-
ta id Attendite ne corpora vestra graventur crapula et ebrietate /
ut est vis generativa que non est ponderatio continentis anime / ut
est ipsa vis sensitiva que partitur in sensus quinque qui sunt vi-
sus auditus gustus tactus odoratus / Atque hii sunt corporales
sensus quasi quedam vie / quibus mediantibus peccata mors
in animam ingreditur iuxta illud mors ingreditur per fenestras / Ex
quo elicitur quod quinque nulle delectationes sunt restringende in sensibus
quinque ut Anselmus dicit in libro de similitudinibus plerumque
per se delectatur unusquisque sensus / quinque sensus ut solus visus vane de-
lectatur in conspiciendo multos equos certatim concurrere / acci-
pitres volantes alias aves capere / Aliquando solus auditus ut
cum homo delectatur audiam ad suam aurem dum psallit / aut ly-
ram et dulce sonare / Aliquando solus gustus ut in comedendo mel
delectatur / Aliquando solus olfactus ut si quis fetentem suspen-
sum tenet ad nares ut sibi suaviter redoleat / Aliquando solus
tactus ut si aliquis immoderate confectus delectatur ventrem suum
tractare. Ex quo ulterius habetur quod sensuum dece delectationes
vane abigende sunt quinque ut idem dicit alibi plerumque de-
lectantur simul duo sensus condelectatur visus et auditus ut cum
delectabiliter canes videntur et bestiam insequi et clamare per ipsos
audiuntur / Aliquando condelectantur visus et gustus ut cum vinum lympi-
dissimum lympidissimum in cypho zaphirino conspicitur et cum delectatione
bibitur / Aliquando visus et olfactus ut videndo simul et olfaciendo
nimis rubentes rosas / Aliquando visus et tactus ut aspicien-
do et contrectando caput album / Aliquando condelectantur auditus et
gustus ut si quis sic bibendo delectatur ut inter labia sua sonitum
quendam faciat / Aliquando auditus et olfactus ut si in bibendo
delectatus ad vinum ebulliens applicat aurem / et odorem eius
attrahit naribus / Aliquando auditus et tactus ut cum aliquis de-
lectatur cytharam audire et tangere / Aliquando condelectantur gustus
et olfactus / ut si immoderate comedit gallinas diligenter
species condite / Aliquando gustus et tactus sicut si cum gulositate
comeduntur ficus dulces ad gustandum et leves ac molles ad
tangendum / Aliquando olfactus et tactus / ut cum quis ungitur un-
guento bene olenti / Hec est delectatio quod tres sensus simul conde-

lectant' / sicut visus audit(us) et gust(us) / ut si quis cadid(um) comedit
et eadem dentibus sic atteritur ut resonat audiat / Aliquando
visus holofactus et tactus / ut si quis in orto sedeat vides her-
bas conspiciat fabulas audit et flores holofat / Aliquando visus
auditus et tactus / ut si ille sponsa cum delectacione inspiciat
audiat et eam tangit / Aliquando visus gustus et holofactus / ut si
quis vinum delectat' inspicit / herbis confectum delectat' bibit
et odorat / Aliquando visus gustus et tactus / ut si quis saturatus ra-
cemis in vinea deambulat / et quomodo pulchre in ea racemi de-
pendeant videat / et hos atque illos contrectando degustat / Aliquando
visus holofactus et tactus / ut si quis lilium conspiciat odorat et tangit
/ Aliquando auditus gustus et holofactus / ut si quis delectat' cervos
in silvis clamantes audire et carnes captorum conditas cum delec-
tacione comedere et odorare / Aliquando auditus gustus et tactus / ut si quis
sedens in balneo fabulas audit et bibit et aquarum tepiditatem
tamquam tangit / Aliquando auditus holofactus et tactus / ut si
quis cantilenas audit dum iacet in lecto mollis / ubi herbas
sparsas odorat / Aliquando gustus holofactus et tactus / ut cum immoderate
mandit poma mollia et odorifera / Ex quibus elicitur quod
non sufficit unumquemque sensum a nocima delectacione cohibere
et est racio / quia oportet eciam eorum colligaciones dirrumpere / ex
quo inquinatur delectacio per plures sensus simul / Et propter quod
dicit propheta solve colligaciones impietatis / Et item solve vin-
cula colli tui / Periculose enim currunt omnes sensus in delectacione
ut si in nupciis ludi videntur cantilene audiunt / cibi et po-
tus delicati sumuntur et eorum odores senciuntur / Sed periculosius ubi
omnes quinque sensus in delectacionem currunt / ut si quis delectatur
domum ornatam conspiciat / in ea detractantes audit / comedit dulcia
odorat florida / et contrectat aliqua preciosa / Dicit enim Anshelmus
Et delectacio unius sensus est aliquando peior quam omnium simul / Narrat
unus enim est delectatur detractorem audire quam flores pulchros
videre odorare / tangere / cibos bibere aut tenere / et ociosum verbum au-
dire / sacerdos dicat / in peccatis paribus peius est delectari pluribus sensibus
quam uno / time ergo pedes ab omni mala via prohibent / quando
iste vires retrahunt / ab hiis que possunt esse vie quedam / aut
instancie aut occasiones ad peccandum / quia sic omnia peccata
et sensibus et istis viribus inferioribus hunt ortum / Hiis itaque sic
deductis ponit hic secundo conclusio ad quem plus motum / Non
sufficit istas vires cohibere nisi eciam anima restringatur a delectacionibus
illicitis / nullum dubium quod sensus absque anima nec haberent
sensaciones nec delectaciones / Sed ergo licet alie sunt dele-
ctaciones ipsorum sensuum et alie anime / Racio quia sensus ut deductum
est illicite possunt delectari in suis obiectis et delectando anime

9o 2m

Nouerunt/ quale sit illud quod sentiunt et in quo delectatur
et qualitatem rei ipsius ~~alie anime spiritus quia sensus~~ corpor-
is quod anime libet illa cogitare/ illa meditari/ illis ymaginaci-
onibus in illis desudare. Unde ex hiis insurgunt desideria/ et affec-
ciones/ et delectaciones et abstractiones prout videtur velle
Augustinus. Ex quo elicitur quod hiis modis anima delectatur quibus
ei sensus delectacionem ministrant. Dicit Anselmus ubi supra in
tractatu de delectacione anime/ tot modis anima delectatur quot modis
sibi sensus representant ita quod cogitat se hoc et tale vidisse
hoc et sub talibus modulacionibus audivisse/ hoc et sub tali
mollicie a figura tetigisse/ hoc et sub hiis odoribus aut
saporibus percepisse/ et tales revoluendo delectaciones con-
cipit/ et sepe ad maiorem delectacionem concupiscencia in sensibus
ordinat. Itaque anima primo capit a sensibus et concepta de-
lectacione ad ulteriorem sensus impellit. Ex quo sequitur hoc
quod pluribus modis anima delectatur quam ei a sensibus sug-
geritur/ ita quod ~~tales~~ sunt delectaciones anime quam sensuum/ hoc
est Anselmi. Et racio quia anima in isto quod sensus portant et
sub eorum delectatur et in illis delectatur que sibi nunquam sensus
representant quia nunquam illud senserunt/ sed si sensissent representare
potuissent/ nunquam visus representat anime tota domum ancilla-
rum quia nunquam vidit eam/ nec auditus sonum toto modo diffusum
quia nec audivit eum/ nec gustus panem mollem dulcorem
quia non gustavit eum/ nec olfactus vinum balsamo flagran-
tem quia non olfecit id/ nec tactus vestimenta lanea lineis leniora
quia nunquam tetigit ea et alia multa sensus non representat anime
quia non sentiunt/ et tamen animam hec et alia in anima animam ym-
aginari delectat tot scilicet modis animam contingit delectari
quot modis sensus representarent et si sensisset. Ex quibus gre-
met sequitur quod anima maioris est diffusionis in delectacionibus
sensibus. Racio est Anselmi ubi supra quia anima delectatur
eciam in hiis que nec sensus valent sibi representare/ nec ipsa
per ymaginacionem cogitare ut cum delectatur in superbia i. elacione
non multi sensus representare possunt/ quia non visus non potest discer-
nere/ quia nec est alba/ nec nigra/ auditus non/ quia nec est
sonora nec rauca/ gustus non quia nec dulcis est/ nec amara
olfactus non quia nec est redolens nec fetida/ tactus non quia
nec mollis est nec dura nec lenis nec aspera. Ipsa quoque
anima ymaginari non potest ipsam superbiam et talia ut tales quod consi-
stit in exaltacione solius cogitacionis. Ideo est prohibendi
sunt peccata illarum virium interiorum/ ne delectaciones
exteriores fieri contingerit in viribus anime superioribus ymo et anime
peccata eciam debent prohiberi quia hic abs omnia mala prohibent
peccata interiora/ Ergo exponitur sic peccata i. affecciones et co-

gitaciones ab infra surgentes de quibus luce vltimo quid
ascendunt cogitaciones in corda vestra Dicit autem hec esse
peccatis quia illis anima de uno transfertur in aliud sicut cor
pus ... prohiberi in quibus peccatis volentes ire in malum ex
pronitate nature corrupte Et si non possunt prohiberi videt a
liam legem in membris meis captivantem me in legem pec
cati ro vii tamen quantum potest scilicet ne consentiret ne eas sequeretur
ne xi quod dicitur supra eccl xviii Post concupiscencias tuas
non eas Et subdit Si prestiteris anime tue concupiscencias suas fa
ciet te in gaudium inimicis tuis Et ex ista exposicione elicio tercia
ista primo quod unde racionis et voluntatis affectiones et cogitaciones co
hiberi possunt ne absint Alias enim quadam necessitate homo duceretur
in peccatum quod libertati arbitrii est contrarium Vnde advertendum
quod anima quando percipit ea que sunt delectabilia carni si non re
currit ad racionem ut videat an conveniat quoniam malum est talia sequi tunc
non prohibet sicut ille qui dixit non prohibui cor meum quin
omni voluntate frueretur Eccles ii Vbi dicit Glosa quanto vo
luptas crescebat desideriorum tanto rapiditas crescebat et quando
per omnia desideria ferebar putabam hunc esse fructum laborum
meorum si sequerer libidinem Si autem hunc consideracioni diligenter
insistit prohibet illos affectus carnales ne comprimat racionem
Vnde proverbiorum quinto dicitur si lactaverint te peccatores pro
hibe pedem tuum a semitis eorum Vnde Ambrosius prohibe re
sistendo cupiditatibus obsistendo motibus qui videntur irracionales
ut bestie Et ex isto elicitur quod racio quamdam habet auctoritatem in voluntatem
et voluntas in vires inferiores ita quod si racio prohibet voluntatem
ab illicitis Et voluntas imperat hoc viribus inferioribus Dicit
enim B. in libro de civitate dei c. lv quod finis preexistit
in movente quia est primum in intencione et movet seu inclinat
ad ea que sunt ad finem Sic intellectus movet voluntatem quod finis
movere dicitur quia preconcipit racionem finis et illam voluntati pro
ponit sic quod voluntatem movet aut inclinat dicit ad prosecucionem
illorum que sunt ad finem scilicet racione boni vel ad fugam illorum que
ad finem sunt si finis habet racionem mali Voluntas autem quia est vis
personalis ideo habet se supra se reflectere et supra intellectum et supra
essenciam anime et supra alias eius vires Voluntas enim vult
se velle et intellectum intelligere et animam esse et alias suas vires
Modo tamen aliqua potencia fertur supra aliam comparatur ad
eam secundum suam proprietatem Cum igitur voluntas fertur supra
vires anime fertur in eas ut in quasdam res quibus convenit
motus et operacio et inclinat unamquamque in propriam operacionem Hec ibi
Et ex quo consequenter elicitur quod voluntas quodlibet peccatum potest cohibere
quandocumque potestatem liberi arbitrii non perdidit sicut est quod licet
peccatum mortale Vnde ut dicit Tho. ubi supra q. c. lxxviii

Licet .n. cuilibet pcti mortalis cōpletio per actum ptatem corre
dat liber arbitrij tn̄ pctm̄ cū opꝰ cōcentum in voluntate p
ficitur per solum consensum et ꝫ deo ꝓpter defectum virtutis co
sentire nō impeditur liberum arbitrium a pctō aut ab eius
ꝯpitacone ut si quis nō pt fornicari aut occide aut furari
pt tn̄ ia ꝯtrarie voluntate vel cōsentire. Sequuntur illis pctis
que quasi subito et repente occurrunt hec .n. liberi arbitrij con
silium deliberacōem et electonem subterfugiunt. omnia et hec libe
r arbitri posset pc vitare si ad ea attencōem suam et conatum
diriget. hec ē. Et ponit talia esse sub duplici dra. qd adprime
declare dimitto. dicitur go ab omi via mala .i. a quolibet pctō
mortali prohibui pedes meos .i. cogitatos et affecta. Quidam
doctores dicunt qp hoc homo posset face absq grā habituali
gratum faciente licet sine divino auxilio nō quo deus sua pro
videncia ad bona agenda et ad mala vitanda gubernat. Et
dicit b t. vbi supra qp hoc verum est tn̄ homo qd omnia pcta
huiusmodi vitare vellet sic .n. contingeret qp singula vitare pos
set. Alij aut dicunt qp non pt homo sine divina gra diu stare quin
peccet mortaliter. Et dicit b t. ibidem qp hic pro tanto verum
est qp nō diu contingit hominem esse habitu dispositum ad
non peccandum .n. qñ occurrat sibi repente aliquid operandum in quo
ex inclinacone mali habitus labetur in consensum pcti morta
lis. Licet nō sit possibile hominem diu esse vigiles adhc qp suf
ficiente solicitudine adhibeat adhc ut evitaret quodlibet pctm
Et b t. illas opiniones contrarias verificat. Vel sic ab omi via mala
.i. a quolibet veniali pctō prohibui pedes meos affectiones
et cogitatos. dicit b t. ibidem nō est pos ut homo contineret se
ad vitandum huiusmodi motus ꝓpter varias mentis humane occupacōes. Con
tingit etiam adhc qp inferiores vires nō sunt totaliter rōni subiecte sed
inordinatur in statu miserie qn homo huiusmodi pcta omnia et singula
pt l. ar facillime eciam vitare ideo qp nullus motus in viribus in
ferioribus potest insurgere potest in se in dictam racōis. Vel hac aut r
ectitudine nō redimitur p gran quant loquendo licz etiam in sta
tu glie expectam Et io in hoc statu miserie ecce ꝓpter reparacōem
gre homo nō pt omnia pcta venialia vitare sine pre
iudicio libertatis arbitrij. hec .n. pcta si eis nō consentitur
plus inmarent inter pctorum penas quam inter culpas. Vel
sic ab omi via mala. Conclusio expanat .i. a vanitate huius
seculi quia seculum hoc in maligno est positum. Et dicit
sup hoc qp quicquid est affectus incipientis ita ipsum vadit a
bonum quicquid includit aliquid immixtum malignum est quod tenet in
lux tenebris inmixta nulla est sic malum est quicquid ma
licie quicquid tenebrarum se admiscet claritas vitati. Caritas

que ducit ad pdictas prohibui pedes meos
vel 2m hugonem
.i. cogitacōes et affectus qui
sunt pni ad malum
ab adolescencia sua
sicut legitur Vt custo
dias mandata tua
nec alia gl. sunt
nō opera des nec
habere nō sentire
facere et alia plura
q prohibent malum

Dicit Aug. 3° si admittitur in theologicis necessario sequitur claudicatio
dei per intelligere voluntatis affectio, tam ad hoc tam ad illud, nam ex
casus sequitur, si non fuit facta cohibicio. Ab omni ergo via mala
non ab una nec ab aliquibus ut quidam qui claudicat in duas
partes volentes duobus dominis servire, sed ab omni ut racio nulli
malo consenciat, sed cuilibet obviet et contraveniat. Quarta id est tercio in
viade ne cui consencias peccato, quia ut Aug. dicit Non est adeo
veniale quin fiat mortale dum placet, quod fit per plenum consensum.
Dicitur autem via peccatum mortale, ideo quia ducit in dampnacionem,
illud Sap. 5° Lassati sumus in via iniquitatis et perdicionis, ambulavimus
vias difficiles, ubi Glosa dicit Deserentes non salutem sed perdicionem
invenientes, nichil eis vite presentis studium contulit, eterno quoque mor-
tem non diminuit, sed penam succrescit. Et peccatum veniale via dicitur mala
quia ducit ad mortale. Quinta circumstancie ut est persona, locus,
tempus, societas mundanorum, collegia pravorum, presertim in pueris
docetur. Cum perversis perverteris. Dicit Bern. in Speculo ... sunt
vitanda est infirmis malorum societas, quia sicut aer malus
assiduo afflatu alterius inficit corpus humanum, ita colloquia malorum
assidua corrumpunt mores infirmorum. Quinte ergo ... via mala
3m Ambrosium, que licet in sua forma non est prohibitum, tamen le-
mina eo est interdictum. Dicitur... remoque astringit gravamoque alligat
non solvit. Non ergo sequitur hoc non est divina lege prohibitum, ergo
concessum, et quoque bonum, non enim oportet prohibitum esse aliqua
lege ne pater ducat filiam in uxorem, nunc tamen est interdictum
lege nature que est descripta in cordibus singulorum. Et subdit in epistola
ad Romanos. De quo est interdictum prescripcione preceptis, aut
... necessitudinis vie male sunt. Multa quidem sunt que licet
facere, sed non expediunt. Et hoc ideo quia non edificant. Quare ergo illa que licita sunt
fieri non debent, dum ne edificant, tanto magis illa detestanda sunt
que nimis discrepant ab omni preceptis. Hec ille. Et ideo iste valde
se constringit qui ab omni via mala prohibui, quia michi videtur
qui non prohibet, et quod non est prohibitum videtur esse concessum
licet Ambrosius dicat, quod hec ita non in omnibus tenet ut immediate
est expressum. Ab omni igitur via mala adiutus divina gracia
cuilibet presto est prohibui pedes meos. Erat ergo propheta inno-
cens a peccato. Dicit enim Aug. in Regula concupiscencia remanet ad a-
gonem, nobis non consencientibus, nichil omnino nocitura, donec
absorbeatur mors in victoria. Non ergo erat de illis de quibus in
psalmo dicitur Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens, quia iux-
ta ... de illis dictum est qui non umquam obedierunt divinis pre-
ceptis data datis ad vincendas concupiscencias, quia in pugna ...
opus est omnibus viribus voluntatis. Erat autem propheta bellator
perfectus et etiam strenuus, quia dicit Aug. hanc pugnam non
experiuntur in seipsis nisi bellatores virtutum et debellatores viciorum.
Non enim expugnat concupiscencie malum nisi virtutis bonum. Dicendo
enim propheta prohibui pedes meos ostendit sic mox in seipso q

concupiscencie sensisse sed eius nutui consensisse sed quomodo sic diligenter fecit et ita contra prohibuit subdit causam dicens ut custodiam verba tua quia docet vitare quasi omnia mala. Et ex ista totali composicione sumitur hec correccio quia non pedes corporis hic nota tur prohibendi. Dicit enim Ambrosius super hanc litteram Non utique pedes corporis prohibuit qui mentis proprie plerumque obsequuntur imperio neque prohibendi sunt cum prodeunt ad dei templum et viduae opem ferre festinant sed cum impium aut prenecem (?) aut scandalum lentum (?) subplantacione festinant. ... non solum sunt hic pedes communiter in prohibicione sed contra nostram infirmitatem hoc est aliquid contra litteram multi enim videntur stare qui infirmitatibus pressi ceciderunt propter quod dicit apostolus qui stat videat ne cadat. Sunt enim assumenda in firma cum cautela quoniam homo audet metuit audire a domino (?) cum autem hic metum sit quia stans cum deo lapsum timet non potest quam per prohibentem suos pedes a malo dominus eruit a lapsu. Sic autem facit quod debet dominus quia suum est non obmittit. Et sic dicit Ambrosius in hoc meruit David ut a lapsu dominus pedes eius eruerit quia pedes suos ipse prohibebat ne precipiti lapsu peterent labefactare. Prohibuit quoque pedes suos ut custodiret verba dei quia dicit Ambrosius divina verba nonnisi possunt a stantibus custodiri. Dum homo verba dei custodire incipit contra verba dei semper pedes eius in eamdem voluntatem dei dirigentur.

A iudiciis tuis non declinavi etc. Et continuatur ad precedentem sic. Supra ostendit quomodo divinam bonitatem ex lege agnovit quo ad illum affectum qui consistit in fuga mali dicens ab omni via mala etc. hic iam ostendit quod divinam bonitatem percepit etiam quo ad illum affectum qui consistit in respondendo bonum. Hec enim sunt due partes iusticie iuxta illud declina a malo et fac bonum quarum iusticia quo ad istas partes ex deo ut ex fonte hic orta iuxta illud iusticia de celo prospexit. Vel sic supra ostendit propheta amasse divinam legem ex fuga mali et hoc ideo quia divina verba custodiendo declinavit ab omni malo. Hic idem de alio ponit scilicet de divinis iudiciis quia consideracio divinorum iudiciorum valde cohibet a malo iuxta illud sapientis considera novissima tua et in eternum non peccabis. Vel sic supra actum est de malorum cohibicione. Et de bonorum execucione sufficienda usque ad noticiam ex premetalon (?). Hic ostendit propheta quod ventum (?) istarum ortum est ex divino iudicio quod enim prohibebat pedes suos ab omni malo hoc non fecit ex se quia non declinabat a iudiciis tuis sed ante in bonis processit usque dum habet ex experiencia divinarum noticiam et hoc fuit quia hanc deus legem posuit sibi. Et dividitur sic quia primo divina ponit iudicia dicens a iudiciis tuis. 2o circa sanam ponit affectionem dicens non declinavi. 3o illius affectionis ostendit causam dicens quia tu legem posuisti michi. Dicit ergo propheta. A iudiciis tuis dicit pluraliter propter multitudinem iudiciorum

dei quoniam valde sunt varia d[e] quo [struck through]
tamen ad presens triplicia sunt scilicet preterita / sive iam facta presencia sive
que modo fiunt et futura aut que adhuc debent debent compleri
et fierent. Iudicia preterita apud dei efficiunt mala et bona /
mala non iudicavit est dyab[olus] / pater eius ps / et omnes nos maiores
parte ante dure potencie sentencie / ut Ambrosius dicit dampnati ius sceleris primi consortio. Ex quo patet secundo quod a-
dam omnia concepta est que ei comitata est deus et aliqua que
promisit ei dyabolus / aliena n[on] in eo divina iudicia non fuisset
iustificata et post eorum concepto n[on] gustavit vetitum / amisit con-
cessum / copia mutata est sibi in supplicium / et custodia in mo-
lestiam posuit n[on] eum deus in paradiso ut operaretur et custodi-
ret illum / modo quia noluit id operari postquam expulsus est / unde
cepit per opera pectoris sibi querere / et quod non custodivit terra sibi
in molestiam spinas tribulos germinat / et comminatus est deus
ei deus mortem et ut gustavit pomum in se recepit moriendi
necessitatem / quia tota posteritate sua / Item aperti sunt oculi
carnales. Dicit Ambrosius non quod fuisset adam clausos o-
culos qui etiam omnia animancia vidit / quod omnibus nomina
imposuit / sed ideo dicit hoc quia primo sua nuditate qua
ante induti erant cognovit et erubuerunt / Et dicit Ambrosius
O bona sua cognovit se esse nudatos simplicitate / sin-
ceritate / integritate / et incorrupcione nature / et non solum tunicam
sed et vestimenti cognovit sibi decesse velamina. Ex quo con-
cluditur quod in adam iusto divino iudicio penis illis sub-
iecti sumus / eorum est quod apostolus qui dicit / omnes in adam peccasse
Dicit Ambrosius omnes nos in adam quasi in quadam massa
sua corrupta erat / quamquam generamur generant / sub peccato nati sunt
Et ipsa nostri cuncti peccatores / quia in ipso omnes fuit / Unde Ambrosius
tractans id Infelix ego homo dicit infelicem hominem dicit
quod noscat sibi peccato vinctum / non vere infelix homo qui in hac
hereditatem prevaricationis successit / Gradus n[on] prevaricatoris
ada fabricavit / ad quos ad filios utique / per quos spoliator
ad eos ascendit et eos spoliavit / eos vulneravit / eos ad mortem
deduxit / et sempiternam et plurimos ad perdam / licet n[on] et
ea mors / non quod ade peccata oritur / sed quod eius peccati occasione
propriis peccatis acquiritur. Unde vere ab illa morte eterna liberati sunt
illi qui erant in inferno inferiori / sed in superiori et pro tanto
in morte inferiori / sed in superiori / et pro tanto in morte
erant / quia ad celum ascendere non poterat. Ex quibus elici-
tur / quod licet sumus peccati ratione equaliter pene vadunt in omnes
/ tamen peccata actualia / non tamen in omnibus erat equaliter puncta /
penaliter / patet quod de ambus penis ius peccati utputa necessitas mor-
tis / concupiscencia miseria et mors / omnes n[on] equaliter nascuntur
cum talibus penis / sicut cum pronitate ad malum / et amen in

difficultate ad bonum, que sunt pene ceteris primas quatuor
secundum rationes predictas. Dicit Machario super librum capitulo
lxx. Egipcios multa delinquentibus atque dei populo contume
lias ingerentibus benignus erat deus. Non statim exterminio
eos tradens sed particularibus flagellis ad penitentiam inducens
qui autem amabiliter conuersi leniter ad maliciam reuertebantur
et priorem exhibebant infidelitatem, nouissime populi dei eductione
persequentes, consumpsit eos diuina vindicta et penitus disperdidit.
Sic et populo israel in multis peccante et dei prophetas occidente, multis
penis deus eorum conuersionem expectabat sed quia post hoc in tantam
maliciam prolapsi sunt, ut nec quidem deum venerarentur sed
in illum manus (ad crucifigendum) iniecerunt et ipsi ex toto abiecti et
proiecti sunt, et ablata sunt ab eis omnia, prophecia, regnum, sacer
docium et asserentium diuinum cultus et tradita sunt credentibus
ibi. Et ad hec propheta hic assistens dicit ut indignans tamen
sedando indicia tanta preterita, ne declinari sed in aliquo blas
femia contra deum, ut dicerent deum ex talibus persecucionibus esse
crudelem et seuerum. Dicit Nicolaus de Lyra in eodem capitulo. Si quis dei ex
pectans benignitatem, qui peccatorem vocat ad penitentiam, ne per contemptum
sit occasionem addit ad contemptum, delictum addens occasioni
et delicto delictum. Et sub offensionem offensionem cumulet
et ingratitudinem supra ingratitudinem super negligenciam ac negli
gencie cumulus negligencia, complet tunc terminos peccati, sicut
est comprehensus delictis est, ut nequaquam illi liceat vlterius
resurgere nomine domino deo. Princeps [illegible], in eum exercet crudelitatem
qui vtique in ira sua nescit [illegible] contempnere iras eius
Exemplo habemus 20 quod homo crescentis iniquitatis dat contemptum
quod in tantum malignitati non sit in fine diuinum signum est. Hoc vero
sic sodomitis factum est quia complentes et supergressi ter
minos peccatorum, quia ut sic dicam nichil vnum sicut aut ex
suscitans pene in ipsis erat inuentum sed ex diuina vindicta
consumpcio ignis facti sunt. Sic et tempore Noe homines effre
natis venientes ad malicia precipites et in nullo spem
penitencie ostendentes, talium peccatorum ponderibus se submit
tentes ac si se in vertice peccatorum statuentes omnem simul
terram vniuersale corrupta fecerunt disperire. Sed ibi homines
igitur talia tales facientes sibi ipsis crudeles sunt, nec apud deum
est in aliquo diuina iudicia accusare, quia iustus dominus et
iusticias diligit et in equitate minime mitigare. Et ex ipso
habemus pro quod iuste agitur ad multiplicacionem culparum sequitur
multiplicatio peccatorum penarum, quia culpa crescente iuste
pena crescit ut exigencia delicti erit plagarum modus
et agitur misericorditer, cum pena correccionem infligitur.

Dicit Ieronimus: legem mandatorum a te suscepi et statui quod si ab illis declinarem in nullo audirem quid supplicarem.

Primum

decreti 27

quia non est medicinalis est / et pereris discrete pietatis
Verumtamen qui cum peccatores puniuntur et non corrigunt / suos excessus
exponant et contrarii sunt illi curacioni quam deus nititur in-
ferre eis / eam quam renuunt spernunt / ac contempnunt / propterea quod con-
queritur dominus ysaie primo dicens super quo percuciam vos addentes pre-
varicacionem / Et dicit interlinealis quasi dicat frustra vos percussi discipli-
nam non accepistis / Et sic dicitur in ezechiele Et zelus meus rece-
dit a vobis / Et tale quod est id est quod non firmamentum in plaga cessat
Et glossa ordinaria super eodem verbo ysaie dicit / Celestis medicus percutit ut
corrigat / hyis autem qui sunt incorrigibiles super quos quid dicitur non inve-
nio medicinam quam adhibeam vobis / qua vestram contrigeram duri confringam cervi-
ciam / ex quo / eo magis crescit nequicia / quo maiora
adhibeo flagella / Et quibus quod habent ipsi scilicet deus addicit
eternum supplicium / eius iusticia de crudelitate inculpari non potest / quoniam quemenim
non ibi penas sunt quam hic propter penas corrigi nolunt / quoniam eternaliter
paciuntur tamen si eternaliter vixissent / semper voluntatem peccandi habuissent
quoniam immutabiles erunt in pena / qui voluntate fuerunt in culpa
presertim / ex quo deus punit eos citra condignum / Aliquo tamen modo
licet non simpliciter loquendo aspiciendo ad penas malorum iusti-
cia dei posset cogitari crudelis / ac si dampnatis tenetur eis
aliquid quod non reddit / aut si omnino iuxta eorum demerita eos puniret
sic enim eorum sequeretur annichilacio / aut si in bonos et electos
sua non diffunderet pietatem / unde si deus ita iudicat malos terri-
biliter quod ad eius iudicia / quibus iudicat bonos / et invenimus in eis
immensitatem pietatis / Dicit enim Ambrosius tractando illud
in corde meo abscondi eloquia tua / que a sanctis sunt et consolatur sanctum
Enoch propter devocionem raptus in celum terrene malicie evasit virus
Noe propter iusticiam post diluvium superstes auctor generis humani
factus est / Abraham propter fidem seminarium posteritatis in toto
orbe diffundit / Israel propter laborum tollerancia sempiterni credencium pro-
nominis signaculo consecravit / David propter mansuetudinem et
regali dono donatus est / et senioribus fratribus antelatus / He-
lyas propter zelum dei curru igneo elevatus in aerem / celestis
sedis hospicium / nomini eius accepisse invenit Nicolaus / Ideo ergo in
dicitur iam factis ita respectu malorum sicut et bonorum / psalmista dicit
Non dereliqui i. ea semper custodivi iuxta id / Et enim servus tuus
custodit ea / in custodiendis illis retribucio multa / Dicit Am-
brosius Custodienti divina iudicia dulcia sunt / racio quia qui
sibi bene conscius est / non turbatur propter cogitatus / hec dicitur super
dei / et ideo hec dicitur aut christo / dicit negligentibus / ea / esse amara non
dubium est / racio quia vident quomodo in obprobrio et in turpitudine
suorum malorum advertit sibi propositum domine sine crimine
Ex quo non mali pro suis excessibus humana formidat iudicia
quanto magis divina formidare sunt / Et quod de iudiciis pu-
blice / et que non sunt prima dei dicit / Et nullum est

Dubium quod divino iudicio agitur quod in peccatis nascimur et filii ire
ut iam supra dictum est. Iudicio divino agitur si in baptismate
ab hiis abluimur. Unde divini iudicii sententia est ista: Nisi quis renatus
fuerit ex aqua et spiritu, non potest intrare in regnum celorum. Divino
iudicio agitur secundo a baptismali puritate prolabimur, quia deus
sic purificat hominem quod sibi non auferet peccandi libertatem.
Tercio divino iudicio agitur si quis post fomitem resurgit a
peccato. Est enim prima baptismalis revocatio, pactio ad deum vite
sancte, emundacio conscientie, ac reconciliacio dei per bonas operaciones
delictis et offensionibus contrarias. Ex quibus colligitur quod non eodem
cadentes differenter resurgunt, eorum in duo consistit. Primo dicit
quod homines non eodem modo cadunt in culpas. Hoc sic declaratur. Nam
Johannes abbas montis Synai in scala salutis gradu [illegible]
ponit explicite modos cadendi. Primum dicit esse ex negligencia
sive per negligenciam, qui enim negligit gratiam acceptam custodire
aut nutrire aut elaborare, quid mirum si generali movente
bello non percipitur in lapsum. Unde in Registro Gregorii epistola
[illegible] XXVI dicit: Sicut vigilancia nostra declinat et observat
vias culparum, sic negligencia solet cavenda negligentibus incurrere
et ex cessibus patet. Et libro XXX moralium capitulo XIIII dicit: Iusto dei
iudicio hoc iustum est ut qui prospectatis vim [illegible] et custodie
negligunt suspicionis sue ordine fallantur. Ex quo sequitur quod
divine promptitudini respondet vigilancia nostra. Dicit enim
Ambrosius libro primo de Cayn et Abel: Et Cayn tractando sicut illam
[illegible] patris Jacob ad eum: Quid est quod tam cito invenisti fili mi? Et
ipse consilio matris usus dixit: Voluntas dei fuit ut occurreret
michi quod volebam. Dicit: Cito dat deus, dixit enim et facta sunt,
mandat et creata sunt. Verbum enim dei non quidem opus est, sed
operans est, prevenit enim omnia, quia est ante omnia et in omnibus
est, quia penetrabilius est omnibus validum et omni gladio ancipiti
penetrabilius usque ad divisionem anime et spiritus ~~artuum~~ [illegible] et medullarum.
Cavendum nec facit ociose si operatorem invenit studiosum et subdit
non est satis recta facere sed festinare iubet lex facere vel festinanter
facta maturare, quia accelerata evocacio devocio fructus uberiores
[illegible] hoc quod est dei iudicium, ut si quis per negligenciam
lapsus est et vigilat a lapsu suo cito resurgit. Unde Ambrosius
libro [illegible] tractans materiam de conversione Zachei qui currens
ascendit arborem sicomorum ut Jhesum videret dicit: Festinanter
ut Jhesum videret et optinuit [illegible] a Christo ut videretur impetravit et
quod amplius est ut vocari promeruit. Dixit enim ei dominus: Zachee
festinans descende. Et ille festinans descendit. Et accepit illum
gaudens. Et subdit: Jam plantant deo affectio eius, et cum celeri
[illegible] donat dicens hodie salus huic domui facta est. Festinavit enim
[illegible] non exspectat ut promittet et implet
peccata sed [illegible] fecit [illegible] peccata declaravit. Ex quibus hoc colligitur

intimum

qr / et si q talis lapsu nulla precedente d' peti evasione vigilancia
dei erigit / q exinde no pnt ipsius iudicia inscrutari / qr cui vult
miseretur / et quem vult indurat / neque n volentis est nec currentis
s(ed) miserantis dei / quid namque paulus d' suorum peccatorum evasione
fecit vigilancia / ex quo ibat fremens p via / fremens / et dentibus
stridens / et cape cupiens / nec sciebat se in hoc peccasse / ymo ar-
bitrabatur se prestare obsequium deo / et tamen deus prevenit eum / et dicit
et prostravit / et erexit illuminavit et ex corpore vas electionis effecit In-
comprehensibilia sunt namque dei iudicia / qr sunt abyssus multa
Sic modus cadendi est p adversionem dei i(n) p(er)illos qui sunt
adversarii ipsius dei / vz p seductionem d'monum Nulli n est dubium
ex quo dicit scriptura / dyabolus adversarius vester circuit querens
quem devoret / q ipsi demones duabus viis principalibus intuntur
nos in culpam deicere / primo qr querunt nos a bono retrahere / et
si no pnt / querunt nos in bonis fatigare / ita q difficultates
generat / ut homo tandem deficeret / Et si no pnt / querunt
nostra bona / veneno sue malicie inficere / Sic nitunt nos ad
peccata dum scde p(er)fide / ad seductionibus / nunc terroribus / nunc promis-
sis / nunc minis / et aliis ultra q mille modis / Et utique hoc
no est absque iudicio dei et iusto / Sic n dyabolus dum iusticia
exigente recedit a bono / q id odit / sic q ad ipsum assurgere no
pt / sic recedit in malum / q nunquam adiciet ut abeo resurgat
homo q pessimum in hominibus / et maxime q diligit intitulare
fornicare / Ex quo primo sequitur / q iudicium dum est q demones
sunt hostes salutis nostre / propter q xpus in ewangelio vocat eum
inimicum hominem / et scriptura vocat eum adversarium et accusatorem
fratrum Unde Josephus abbas ... super dicit / aut ruinam et lapsum
benignum deum / p lapsum vero durum deum demones esse
dicunt / Exemplo quo vero dicit ... delectabile et dulce ...
demon promittit ceteris / ut trahat ad peccandum peccata reatum
fere nichil supponens / deum q benignum ac misericordem
suggerit et asserit esse / et in hoc est verum ~~...~~ tamen intrinsecus
quod malum et amarum est / mortem vz corporis et anime frau-
dulenter abscondit / sed p lapsum ut desperare nos faciat
adversus nos insultando proclamat ulcionis effectum / qui sunt nos
seducendo proditorie unica / Ex quo sequitur ... ulterius
q demonum astucyas nullos est offendendi / Racio prima q
sunt salutis inimici / Racio 2a q eorum astucia nos inmiticer vitari
Racio 3a / q eorum astucie in nostrum malum semper machinatur
Unde si demones / volunt ut intelligas / q quam amarum est peccare
q quam durum deum offendere / Sed tu vident nos appropinquare ad aliquod
scelus / infinite amaritudinis absconditatem in pectoribus nostris
sic insistit et dicunt / quid tempus extendis / quid d' peccatis neque
n peccatum ut plurimum commisisti / Sed in nobis convenit nullum
gaudium sentire / ut possint a nobis peccandi coercionem repellere
sed nostra p(re)terita bona / aut nostra prava mala p nichilo ducunt /

29 mo f

f inimicus

non est eis assentiendum / quia quidam doctor dicit sicut per ro
dona sepe sudem iudicis mitigant / ita pro a debita sepius
aggregata virginum iudicem tum nos faciunt insurgere / ita et
astucias in bona / ut machabeus dicit opprimunt cum bonis
operibus immiscent vanam gloriam / mundi favorem / aut temporale
emolumentum / aut aliquid huiusmodi / Ex hiis hominis confirmentur quod
deo prudente facile est ex demonum astuciis / a lapsibus pre-
ue Dicit Jeronimus faciliter hostis vincitur / qui non superat nisi
volentem / Et apostolus dicit Resistite dyabolo / et fugiet a vobis
/ et iterum cui resistite fortes in fide. Unde 2 arma que ad eum
vincendum necessaria existunt / faciliter possunt haberi / scutum fidei / gale-
perii / lorica iusticie / adiutorium 2 a sinistris / gladius spiritus / quod est verbum
dei / 2 calciatos pedes in preparacionem ewangelii pacis / Et ad hoc spectat
vadit dicens / O inductus tuus .i. ab hiis que sunt necessaria contra
lapsus / qui venit ex demonum astuciis / divinum iudicium permissionis
non declinam / sed semper tuam de leges habui / et eam huius vigilavi
cum illud anticipavimus vigilans oculi mei / Et vero quia in legem
sed michi .i. ut faciendum eum tres decrevisti / Venit exemplo habetur
de forti armato / quem si fortior superveniens / aufert arma eius et vincit
eum / et eius spolia distribuit / et ad hoc apostolus apparens dicit / non
enim ignoramus astucias sathane / Tercius modus cadendi in peccatum
est ex permissione dispensativa dei / quo dicit petrus cecidisse / et dicit
Johannes abbas ibidem / quod a talibus lapsibus nobis cum divinam
dat dicens / non enim permittit qui tradidit nos deus super virtutem
detineri / Cum preceptum dixisset repperit petrum / recordatus est verbi
Et exiens foras flevit amare / Et per hec prima pars conclusionis est verifica-
ta Secunda autem pars conclusionis dicit / quod non omnes in peccato cadentes
equaliter resurgunt / et notum est hec / quia aliqui ad equalem / aliqui ad minorem
/ aliqui ad equalem / aliqui ad meliorem / aliqui ad minorem gratiam
Johannes vero supra visitat hec in illis duobus per primam fit regressus / Et
currebant duo simul videte duos quomodo 2 vestra consimili discipulis / qui pecca-
vere cedientes / Et quod primus senior erat pertransiens contempera-
/ alter vero discipulus precurrit cicius / et prior venit in monumentum
humilitatis / ubi clare habetur quod ille qui maiorem dolorem in corde gerit
petius possidet / efficacius ingreditur in clausuram humilitatis et prius
/ et illorum que ad resurrectionem pertinent animarum a quibus spectat
in pluribus pene non declinam / dicens a iudiciis tuis que vero timent
resurgere / seu iustificari a peccatis / quia hec lex posita est peccantibus
quicumque vult / unde dicit ma in legem posuisti michi / iuxta illud
egentis / omnes pro pluribus / et illud agite igitur dignos fructus penitentie
/ ut possitis fugere a ventura ira dei / Unde Johannes vero supra
vide non omnino ea via qua erravimus / et seducti sumus revertimur / sed per
aliam viam / super quo dicit gloza / unde oculis mentis / quia sensu
per aliam delectacionem seducti erravimus / sed via amaritudinis nos reverti oportet
vero per simile sape / per simile vim / et cor contritum / fructuosam confessionem

// ignis difficult

et vite gravem. Omnia in mundo legimus attendit, et in corde amare parem et delectatos, penitus ignis spiritus sancti non ardebit. Si iam aspera et difficilia, que labores et dolores delicias putat. Hec est ergo via amb[u]late in ea. Ex quo tunc de iudicio futuro sentiendo, quod erit finalis malorum et bonorum hominum dispositio, et penis finalibus in animabus et corporibus gradus et consumacione completa. Certe dicit Ambrosius tractando id ad Hebreos cap. x in predicta et ego retribuam dicit dominus. Hec dicit: Est de negligentibus purgare se per penitentiam et sepe mala agentibus de quibus severe deus iudicat. Ex quo elicitur hec, quod mali segregabuntur a bonis. Dicit enim Ambrosius tractando id iudicabit dominus populum suum, id est iudicabit plebem suam separando fideles ab infidelibus. Et in psalmo dicit: Ideo non resurgent peccatores in consilio iustorum. Ex quo ergo habetur quod iudicium istud quibusdam erit horrendum, et propter illam separationem, propter bonorum exaltationem, et propter quod apostolus dicens horrendum est incidere in manus dei viventis, quod Ambrosius sic exponit: in manus incidit, qui in potestatem eius incidit, id est qui reddet unicuique secundum opera sua. Et subdit: qui nunc non vult prevenire faciem dei in confessione et penitentiam facere, dum tempus habet, si non penituit, incidet in horrendum iudicium omnipotentis dei. Ex quo elicitur quod iudicium hoc nulla sequitur mutatio. Et propter hoc horrendum dicitur, quia eternum erit et immutabile, quod sequitur quod cum ibunt enim qui bona egerunt in vitam eternam, qui vero mala in ignem eternum, qui numquam extinguetur, sicut nec vermis moritur. Et sic ita concludens ponitur hec quarta 3a. Ex divinorum iudiciorum adhesione, et predictorum a malo cohibicio, et in bonis expunicio. Hec sunt certificatio conclusionis est, quia extimore que incutit consideracio iudiciorum dei, homines et vitant mala, et bona operantur, ut per hoc evitare possent eternum supplicium, et vitam promereri eternam. Unde Ambrosius super beati immaculati, littera xx, versu octavo dicit: Secrete iudicia dei iusticia nietimi mensura, caveas, ne opera vestra displiceant. Ecce primum, videlicet cohibicio a malo. Et subdit: nec a dei bonis studeas resipiscere solvantur affectu. Ubi innuit bonorum extimatorem et presentranciam istis ad expunctionem sanitatem. Et subdit: scientibus quod omnes nos oportet manifestari ante tribunal iudicis, caveas ne legimus sermonem, aut stipulam destruendam, caveas ne tu duobus, aut pluribus operibus aliquod destruas, quod offendat. Caveas ne in parte salvaveris, et in parte cruciaveris, ne forte cum cruciabuntur facta vestra, pondere culpa sint. Ergo magis opera omnia vestra omnia iudicia nostra, plena gratia, et plena devocione coronarum in vero iusto, quia grave est in vero iusto operibus destructis, gravius in toto, gravissima vero in ymperio insuperabilis pena, et ergo quod omnes omnia opera vestra sic esse multa divina iudicia. Hec ille. Ex hac conclusione probacione, sequitur, quod non est commemoratio pia ad malorum cohibicionem, et bonorum prosecucionem sicut divina iudicia habere in memoria. Ratio est quia cogitando de talibus in memoria tenetur deus primat nos, qui resistunt concupiscencie, et pugnat contra carnem.

3m iudicium

9o 3a

seruando innocenciam et prout consenciebas. Et ideo dicit hic
Glosa Ut iudicijs tuis non declinavi i. semper iudicia tua timui
quia prout patet in dicitur in timore domini declinat omnis homo a
malo. Unde Ambrosius libro primo de officiis. Nichil est quod magis
proficiat ad vitam honestam quam ut credamus esse iudicem futurum
quem et occulta non fallant et indecora offendunt et honesta delectant
qui est nostre vite iudex cuius actor sumus de nostris factis
racionem reddituri. Et quo habetur ulterius quod divini iudicii
memoria expellit principaliter falsam reputacionem et ad simplicita-
tem deducit. Racio Ambrosii quia in eo iudicio nichil erit
occultum eorum que gesta aut cognita sunt et qui pro simplici
habebatur forte invenietur dignus et qui alia [illegible]
de se reprobus invenietur quia tunc omnia nuda erunt et laus
erit bene agenti et gloria bene cogitanti et approbabitur puta cuiuslibet
innocencia quia solum ille probatus est quem deus commendat. Qui ergo
ad hoc attendit iudicium de quo alio loco cogitare nisi ut in
eo innocens et simplex possit inveniri. Dicitur enim de deo in
proverbio optatur bene fac domine bonis et rectis corde. Con-
sequenter infertur quod memoria iudicii opprimit in homine omnia que
serviunt malignitati huius seculi. Unde Ambrosius tractans id
cum perierint peccatores videbis dicit tunc in medio (?) iustorum
erit cum iudicium fuit dimissum (?) impiorum. Et tunc peccatores peribunt
Et subdit non uno genere peribunt peccatores quod dicit non solum tunc peribunt
sed omnes cogitaciones eorum. Et declarat ante te ponit si eorum po-
tenciam ac divicias non mireris si non moveat te tanta cum ho-
noribus liberis amicis et habundancia cognoscens quae hoc dicit
hec non seculi sunt et seculo secularia subiacent malignitati
et princeps huius mundi hijs qui sibi serviunt promisit iuxta
id hec omnia tibi dabo si cadens adoraveris me. Sed unde
hic ad michi bene dicentur ante mentis conspectum. Subdit quod quamvis
in ea tibi dentur que periculosa (?) sunt transibit enim mundus et concupiscencia
eius quod quamvis in talibus esse et quo et ipse et ymperpetuum qui
dat in eis divinans messe non possit transit enim et ipse et
quod post non transire que contulit. Tu ergo qui ad spiritualia per-
spicies constanter animum gere iusticiam tene nemo te moveat
Et videbis impium et hec omnia nichil esse. hec ille. Et hec
manifeste dicit quod aspectus ad iudicium quo instante peribunt
impij et impietas eius quo posite huius seculi peribunt
studij de cuius hominem admiratoria omnia que transibunt
Optime ergo propheta dicit Ut iudicijs tuis complacebit dicit quod
in illo iudicio multa erit quod et electos reperiet et re-
probos et contra utrosque feret sentenciam. Ut illius ergo non de-
clinavi aut eorum horrendo memoria continua aut timorem
incessanter aut confidenciam constanter. Sed Ambrosius tra-
ctans dicit quod hic loquitur propheta prophetando Christi tempus

Et allegat id Constitue domine super eos legislatorem ut sciant
gentes quoniam homines sunt / Dicit adventum domini in hoc [illegible]
prophetari et vocationem gentium. Et exponit sic A iudiciis tuis
i. disciplinis non solum veteribus sed etiam nove legis et ad cla-
ritatem Evangelii pertinentibus, quia tu scilicet Christe in carnem
veniens legem posuisti mihi / non per Moysen non prophetas sed per te
metipsum legem posuisti scilicet preceptorum sive legem e-
wangelii / non ergo declinavi quia te assequi et tua itinera
secutus veram viam agnovi. A iudiciis ergo tuis i. ab hiis
que constituisti ad regulam vivendi / sive illa sit precep-
ta sive superaddita sive consilia / aut quecumque alie ex-
cellencie in vita ad quas sine labore non est perve-
nio. Et commemorat hec per dei iudicia dei. Ex quo enim
homo libere demeruit sive perdidit vitam liberam amenam
delectabilem et spacialem in paradiso iusto dei iudicio sibi
relictus est modus vivendi difficilibus / sibi tamen a domino deo
institutis / hoc enim decretum est ut homo in miseria consti-
tuat / et penitentiam agat in mundo. Et de hoc pandit Ambrosius
dicens preceptum ab omni malo prohibui A iudiciis tuis non declinavi
in i. a disciplinis / nec aliquo gradu cessi / sed firmum
et immobile innocencie tenui vestigium / Significat aut
declinatio / aut deviationem / aut errorem cum illo ergo modo
ab hiis que nobis data sunt ad morum disciplinam
aberrandum est / aut quomodo [illegible]andum / sic enim dictum
est Deuteronomii xxviii Non declinabis scilicet volunta-
rie et scienter / neque ad dexteram / neque ad sinistram / sicut
precepit vobis dominus. Ergo qui in verbo malo dicit omnibus / qui
declinat a mandatis dei. Ambrosius tamen [illegible] de Abraham
et Loth tractando id Genesis [illegible] cum [illegible] Loth
dividi / inter declinare et deflectere dicens prudentis est
non declinare penitus / sed perfecti est non deflectere. Et sub-
dit solus ille non deflexit de quo scriptum est butirum et
mel comedit / ut sciat reprobare malum et eligere bonum / quia
prius bona eligere / et bona scire / et nullum non credere /
ut malum posset reprobare nulli prius convenit homini / quia
quamvis homo prius prius mala sciat quam bona eligat. Non
ergo est possibile in nullo a viis dei deflectere / quia dele-
ctationes sensum faciunt ut non semper erecta sit nostra mens
sed aliquando se ad latibula voluptatis deflectit. Ita quod dicit
A iudiciis tuis non deflexi / sed non declinavi / quia tue sicut
qui inhesit preceptis celestibus nec declinat a tramite
vestigiorum aut [illegible] subdit. Quia tu legem posuisti mihi
i. exterius statuisti docendo / et interius in corde scribendo
Secunda magna racio non declinandi a iudiciis dei / quod hoc
quia deus legem posuit. Ex quo enim est auctor sic quod ob

ligare hz / et nichil [illegible] precipe / nisi quod bonum est et quod
rationabile est et quod ipsi facienti utile est / presertim cum quo
non possumus / neque ipsius potestatem / neque ipsius constitucionem / neque
ipsius iudicium effugere / consequens est ut nos ad ipsius iudicia
preparemus et mallatenus ab eis declinemus

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo
A mandatis tuis intellexi propterea odivi omnem viam iniquitatis
Lucerna pedibus meis verbum tuum / et lumen semitis meis. Et to-
tum [illegible] / primus affectus ad prudente sit / [illegible] propheta ostendit
se divinam legem amasse in operatione boni / et in fuga mali / [illegible]
tam illius legis sic dilexit suavitatem descripsit / [illegible] est
hominum iusto bona agere / et mala vitare / si in utroque delectatio non
interveniat / que in bonis fit stabilimentum / et in malis [illegible]
[illegible] ostendit se legem amasse / quia ex ea sibi veniebat
[illegible] [illegible] opsecratio / que est [illegible] non modice / [illegible]
[illegible] ostendit se [illegible] amorem ad legem ex intima dilectione / [illegible]
[illegible] est divina iudicia formidare / [illegible] non adhibet dilectio
in dilectione / [illegible] [illegible] / [illegible] principio [illegible] octonarii
ostendit se percepisse per legem divinam bonitatem / [illegible] in intellec-
tu / [illegible] in effectu / [illegible] declarat se percepisse [illegible] in affectu
Et modo quo [illegible] per declaratione [illegible] / [illegible] eloquiorum dei suavitate
et [illegible] / odium malorum in [illegible] in anima [illegible] / [illegible]
et [illegible] / odium mali [illegible] in [illegible]
quo sit [illegible] / apparet ex [illegible] [illegible] / [illegible] odium mali [illegible] in
dio / et eloquium suavitatis in [illegible] / [illegible] [illegible]
alio [illegible] / Et [illegible] non potest [illegible] nisi [illegible] [illegible] illorum precedit
[illegible] illam [illegible] / que [illegible] [illegible] sapit [illegible] / [illegible] in
[illegible] videt esse [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] inducit odium opposi-
[illegible] videt [illegible] / [illegible] multa sunt vitia / [illegible] videt [illegible]
vitii sicut sibi [illegible] / [illegible] aut multa ad odium [illegible]
[illegible] possit sufficere / inducere [illegible] ad odium [illegible]
[illegible] / Et [illegible] sic [illegible] / [illegible] ostendit
[illegible] quo [illegible] / Et [illegible] sic [illegible] delectabile affectum [illegible]
divinam legem sive dei eloquium esse delectabile ad divi-
num intellectum / ibi lucerna / Et [illegible] ostendit sua delectatio ad [illegible]
[illegible] eloquium [illegible] detestatione ad malum [illegible] / ibi odivi / [illegible]
in eloquium [illegible] detestatione ad malum / [illegible] saporem [illegible] / Quam dulcia
[illegible] tangit [illegible] / [illegible] saporem [illegible] / [illegible] obviam [illegible]
[illegible] organum aptum / [illegible] faucibus meis / [illegible] in saporem [illegible] / in [illegible]
[illegible] / [illegible] eloquia tua / [illegible] in saporem [illegible] / in [illegible]
[illegible] / super mel ori meo / dicit quod [illegible] quam dulcia / [illegible]
quod [illegible] / super mel ori meo / [illegible] legem tuam / [illegible] ut de te [illegible]
[illegible] / [illegible] in [illegible] secula seculorum / [illegible] / Sed
tunc dulcedo et honor in secula seculorum / [illegible] eloquia / [illegible] tua
[illegible] dulcia eloquia tua / [illegible] / eloquium / [illegible] [illegible] per
[illegible] / [illegible] [illegible] illud [illegible] / [illegible] [illegible] sunt
[illegible] / [illegible] illud [illegible] / [illegible] in creaturis
[illegible] / et si suavitas [illegible] in creaturis
[illegible] maior in deo est [illegible] / [illegible]
[illegible] omnis creatura est bona / et ita amabilis / et per
[illegible] delectabilis et suavis / [illegible] est illud / [illegible]

tasti me domine in factura tua / et in operibus manuum tuarum exultabo / Et
alibi mirabilia opera tua domine / Et anima mea cognoscet nimis / Et non
dubium quin in creaturis sit suavitas / Ex quo in quibusdam est vox dei
audientis / in quibusdam vestigium ad deum deducens / In quibusdam imago
dei manifestans / Non enim ad deum qui est summa dulcedo / fit tran-
situs per creaturas gradatim ascendendo absque delectatione / quanto cognito
creatoris / ex qualibet re gaudium assumit / et ita dicit Hugo super prima ca-
nonica Johannis / Non prohibet deus creaturas amare / et in eis delectari
sed post eum / sic nos tecum alligat dilectio / potest enim sic sponsus
sponse facere anulum suo [illegible] / ut anulum amaret pro viro
/ ut illum videndo nollet viri faciem videre / Sed ideo ut anulum aspiciendo
magis amaretur ab ea / Sic deus omnia ista dedit ad videndum / ut eo
plus amaremus eum / quia plus est quod dare vult nobis / scilicet se ipsum
Ita per totum est Augustinus in libro suorum soliloquiorum xxiiii capitulo ubi dicit
O quam dulcedo inestimabilis / per quam tanta amara dulcorant / Et
in eo [illegible] subdit / sicut ut gustavit Petrus omnium inferiorum [illegible]
oblitus / quando clamabat domine bonum est nos hic esse / Mathei xvii
/ q i d / [illegible] / sic manibus te complectentem / complectendo inter de-
lectionem / quam nullo modo indigemus / Et subdit / Una stilla dulcedinis
iste gustavit / Et omnem aliam fastidivit / quid putas dixisset / si tan-
quam illam et multiplicem divinitatis dulcedinem / et multitudinem de-
gustasset / quam abscondit deus timentibus se / Ego expono quam dul-
cia eloquia tua / id est precepta tua / dulcia propter hoc / quia [illegible] sunt mira
in dispendendi [illegible] / que sunt amara / et ideo dulcia / quia [illegible]
sunt mundi eternam vitam / in qua est dulcedo summa / Dulcia ideo / quia
[illegible] implectione bene dispensant divina talenta / Cum multi-
[illegible] et aliarum virtutum / et per quas meritorum / Ex quibus
[illegible] fidei spei / et aliarum virtutum / et per quas meritorum / Ex quo clarum
sunt fideles in die [illegible] in gaudium domini sui / Ex quo clarum
sunt ab fanto labore / in peccatorum implectione suavitatis possidet
quod sed ad tanta dulcedo ad tantam replenitatem aspiratur
[illegible] ut et Augustinus divina dulcedo ad tantum replenitatem aspirat
et pro ipsa nec tenet patibulum eligeret / Alius tamen ferventer
gladio supponere non timet / Et alius pro ea omnem corporalem passionem
delectatione / Ita quod non adistabant sancti amaritudinem passionum / delectati
dulcedine futurorum / sic labores peccatorum / propter affectum immensi
amari esse non possunt / De quo et apostolus ad Romanos viii / non
sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revela-
bitur in nobis / Vel sic expono / De divinis sermonibus sic / [illegible]
labiorum tuorum / quos locutus es per prophetas / et
dulcia eloquia tua / id est sermones tui / quos multipharie multisque
modis / iuxta illud apostoli ad Hebreos primo / multiphariam multisque
modis olim deus loquens patribus in prophetis / Novissime diebus
istis locutus est nobis in filio / De quo dicit in primo capitulo / Sicut
per filium tuum / iuxta illud apostoli ad Hebreos / Novissime diebus
in filio suo locutus est nobis / Ex quo
locutus est per os sanctorum / qui a seculo sunt prophetarum eius / Ex quo
non obstante divinarum scripturarum obscuritate in aliqua
clarior / quod non obstante divinarum scripturarum / superexcellentia in superexcellenti
qua dulcedo reperitur / Sed enim divinarum scripturarum obscuritate / in aliqua ratione
magna dulcedo reperitur / Sed enim [illegible] utilis est / quia excitat sensum ut fatiga-
tione dilatetur / ut devotius capiat / quod non potest capere ociosus
/ Nam si ipsius intelligentia in aperto esset aperta vilesceret / Unde

in locis obscurioribus / tanto iucundius dulcescunt et reficit / quanto maiori labore ea(m) castigat questio. Et allegat illud psalmi / Tenebrosa aqua in nubibus aeris / glosa / obscura est scientia in prophetis. Et Salomon dicit Gloria regum est celare verbum, et gloria dei est investigare sermonem. Unde et honor est hominis eorum secreta abscondere. Et gloria dei est misteria sermonis eius aperire. Unde super. vita dicit discipulus / que duo voluit tenebris scilicet et lumine. id est que audiunt in obscuritatibus allegoriarum (et) opposite manifeste. Ceterum quod ad primum non est speculandum / propter quod sermonem de capitulis dei sermonibus / que dicit eloquia tua id est expresse locuciones tue / quibus aperte pie / et delectabiliter / nobis exprimis voluntatem tuam. Dicit enim Augustinus li. 4. de doctrina christiana: doctor id debet agere / ut non solum intelligibiliter / verum etiam libenter et obedienter audiatur. Eloquia itaque non obscure locutionis in parabolis / quas intelligentes non videant et audientes non intelligunt. Luce viii. sed tales quibus datur nosse misterium regni dei / Illa inquam eloquia sunt dulcia id est valde dulcia sunt

Et in de predicatore

lingua et corde per meditationem / et in aure per auditum. Unde Augustinus altius locus vita qui de Christo loquitur de corpore iubilus in corde / melos in aure / mel in ore. Et loquitur propheta hic interrogative / quasi diceret quam dulcia ac si eorum dulcedinem non posset exprimere / et propter hoc quod nesciunt sufficienter exprimere / laboravit ad hoc / ut eam designasset / ita admiratione quantitatem continuat dicens: Quam dulcia, id est quam magna multitudo eorum dulcedinis. Et potuit etiam dixisse: Quam multa magnitudo sit eorum dulcedinis. De qua in psalmo dicit: Quam magna multitudo dulcedinis tue domine / quam abscondisti timentibus te. Alibi ita deducit post hec plura gratiarum / in diuine eloquio

no pa

nobis manifeste / Excellens animi dulcedo comparatur / Ubi ergo glossa declaratur ex dictis Gilberti super illo / Favus distillans labia tua / Canticorum iiii. quam dulcia sunt labia sponse. quia eloquia domini distillat ab eis non eius loquitur cetera de suo / sed sermones dei loquitur. Unde gratia in labiis eius diffundit et dulcedo profluit. Et glosa ordinaria super eodem verbo dicit, per labia predicatorum intelligitur. Unde Bonaventura in tractatu de profectu religiosorum dicit / omnem saporem supereminet eloquia dei / continet enim beneficia dei quibus in nos operatur salutem / que tam preciosa sunt quod nullo precio sunt condigna. Quid enim sit condignum contra sponsionem exceptam / vel corporis et sanguinis vel glorie celestis preter illa que absque estimatione et immo ab eo percipimus. Quanta utilitas quibus hec donis nobis premiat / penset quid valet misericordia a peccato / gratia sanctitatis / adoptio filiorum dei / consolatio in tribulatione / defensio ad periculis / comparatio angelorum in beatitudo corporis et anime et finito visionis divine etc. quanta dulcedo in divinis eloquiis continetur. Et qua gratiarum actione et predicatione per clericis / quod in divinis diuina eloquia respirat suavitatem. Unde idem Gilbertus attendite quam vera mella sacri distillat favus eloquii / remittit / permittit / promittit / premit. peccata remitit / permittit infirma / promittit prima / premittit promitas sentit / remittit delicta / permittit infirma / promittit prima / premittit promissa / et si inquietos corripit consolatur pusillanimes / suscipit infirmos / et si inquietos corripit correptio dulcedinem sapit maternam / ad supernam peccandi compatitur cordis. o indulget et effugit tamen indulgentiam per eam / Sed scriptum est. Letatur confitenti septuagesies septies in die donari. Et ad instar angelorum non insultat / sed exultat / super uno peccatore penitentiam agente. Ex quo colligitur consequenter / quod divina eloquia etiam amara / miseria peccatoris multam continet pietatem dulcedinis / quid enim dulcius homini gravato in tristicia illo verbo / venite ad me omnes / qui laboratis et onerati estis / et ego reficiam vos. Mathei xi. quid dulcius miseris / Et cum illud quod optabat

[illegible] / [illegible] ... [illegible] auditis [illegible]
[illegible] victoriis ... [illegible] dulce [illegible]
tu domine dulcis est [illegible] / [illegible] dulcia [illegible] tue
[illegible] [illegible] pascuae [illegible] ubi nunc collocat
[illegible] cassiodorus [illegible] prout agere [illegible] pastor / ita et
[illegible] [illegible] meditationis [illegible] pascuis [illegible]
[illegible] dulcedinis [illegible] [illegible]
[illegible] multitudo dulcedinis tue domine / multitudo dulcedinis est quia multis [illegible]
[illegible] dulcis est [illegible]
[illegible] dulcis [illegible] promittit / iste [illegible]
[illegible] timentibus te [illegible] filiis qui [illegible]
[illegible] gustare [illegible] ad palatum [illegible] ad [illegible]
[illegible] contemplatione [illegible] / [illegible] gustus [illegible] / [illegible]
[illegible] vite [illegible] considerare [illegible] cassiodorus [illegible]
[illegible] gustare [illegible] dulce [illegible] angeli [illegible]
[illegible] qui [illegible] gustat [illegible] bonitate [illegible]
[illegible] dulce [illegible] qui [illegible] gustat [illegible] in corde [illegible]
[illegible] qui dicebat [illegible] blasphematur [illegible]
[illegible] non [illegible] gustare [illegible] sapit [illegible]
[illegible] / tanto est [illegible]
[illegible] septem [illegible] dico [illegible] / tanto est [illegible]
[illegible] videre [illegible] quod amat

[illegible] vite [illegible]
[illegible] opera [illegible]
[illegible] florere [illegible] / [illegible]
[illegible] / florere [illegible] / [illegible]
[illegible] angeli [illegible]

[illegible] dulcissimus [illegible] gustui tuo
[illegible] [illegible]
[illegible] dulcedo [illegible] [illegible]
[illegible] compassione et [illegible]
[illegible] et pauperum [illegible] [illegible]
[illegible] dulcedine [illegible] pauperi [illegible]
[illegible] [illegible] dulcedinis [illegible]
[illegible] dulcedinis [illegible]
[illegible] dulcedo [illegible] infirmam [illegible]
[illegible] dulce videre [illegible]
[illegible] gustare [illegible]
[illegible] / gustare et videre quoniam suavis est dominus [illegible]
amat [illegible] / [illegible]
[illegible] infirmam / et [illegible] / de
[illegible] / [illegible] multitudo dulcedinis tue quam abscondisti timentibus
et diligentibus / quia nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor [illegible]
[illegible] preparavit deus diligentibus se / [illegible] dulcedine
[illegible] est vita sine morte / et sine fine [illegible] sine
[illegible] sine [illegible] / [illegible] sine labore [illegible] sine [illegible]
[illegible] sine [illegible] / pulchritudo sine deformitate / virtus sine
[illegible] / caritas sine invidia / felicitas sine miseria / [illegible] ille
[illegible] [illegible] dulcia [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] amicitie [illegible] [illegible]

~~[illegible]~~ [illegible] hac vita dulcius [illegible] ~~[illegible]~~ amicius ~~[illegible]~~ sunt / [illegible]
ab amore mundi separat / unde aug. contra temptationes demonum ita roborat / ut [illegible]
sustinere / unde ipsa [illegible] in prologo super bibliam est ars per quam possumus [illegible]
unde ipsa ceteris magistra scientiarum est / unde dapsilius admirabile dicitur ipsa et
dicitur de sacra scientia / singulis personis gaudia et [illegible] / que de [illegible]
[illegible] / de [illegible] virtutes / tu [illegible] lingue frenum / tu illumina [illegible]
tu viciosos affectus / tu dignis ad profectum / tu nobis reges / tu nobis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / at [illegible] fraudulente duplicitatis [illegible]
tu facis ut vagos quosque [illegible] teneat ut in [illegible]
[illegible] se a sua pravitate compescat / [illegible] ipsa est [illegible]
abstinere / diruta restituens / ablata reddens / expedita impediens
restaurans / fugata [illegible] revocans / per [illegible] [illegible]
gaudia donans / per mortuos tenebras / vite novitate elucens / [illegible]
faciens [illegible] / per culpam gratia [illegible] per vicium [illegible] iste [illegible]
[illegible] aug. in sermone de laudibus sacre scripture / deum [illegible]
gentes invitat / corda illuminat / linguam [illegible] / [illegible]
[illegible] / lumine scientie [illegible] / tenebras ignorantie expell[it]
[illegible] extinguit / leticiam spiritus sancti accendit / [illegible]
in [illegible] sapientes facit / [illegible] / [illegible]
[illegible] efficit / de ignobilibus nobiles [illegible] / [illegible]
exhibet lenitatem / temperat dolorem / [illegible] / [illegible]
docet innocentiam / revocat [illegible] / renovat errantes / [illegible]
ignorantes / lavat egrotos / roborat infirmos / [illegible]
[illegible] somnolentes excitat / ociosos [illegible] / laborantes [illegible]
[illegible] dat / [illegible] / humiles exaltat / [illegible]
[illegible] multiplicat / [illegible] / [illegible]
[illegible] donat / [illegible] [illegible]
[illegible] / cordis devocione / [illegible] in hoc [illegible]
dulcia [illegible] dulcior [illegible] dulce [illegible]
[illegible] devocionis / [illegible] [illegible]
[illegible] dulce [illegible]
[illegible] devocionis [illegible] dulces [illegible]
[illegible] dulces et benignos [illegible] aliis [illegible]
[illegible] / unde [illegible] dulcis [illegible] vox [illegible]
[illegible] ad [illegible] qui dulcem vocem [illegible] vox [illegible]
[illegible] / [illegible] dulcis [illegible]
dulcis [illegible] / [illegible]
[illegible] dulce [illegible]
[illegible] est / [illegible]
[illegible] est dulce [illegible]
[illegible] dulce [illegible]
[illegible] mel [illegible] / que [illegible] mel [illegible] dulce [illegible]
[illegible] faciunt mel [illegible] faciunt mel
[illegible] temptationes / [illegible] est absinthium / faciunt [illegible]
mel de [illegible] et floribus [illegible] dulces [illegible]
[illegible] dulcis / alii autem [illegible]
mel devocionis [illegible] faciunt dulcis / [illegible] devocionis [illegible]
[illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible]

pha dei aie pre Augustinus dic aie mee salus tua ego sum / quod magis
expressum expressiu intime pectus / Item illud ysa. xlix Numquid potest
mater oblivisci infantem suum / et si illa oblita fuerit / ego non oblivisc[ar]
[tui] Anima fornicata misericordiis dulcoribus / et apertatis reddendi
efficatius / Item illud Ier. 3° Si dimiserit vir uxorem / et recedens ab eo
duxerit virum alterum / Numquid revertetur ad eum ultra / Numquid non
polluta / et contaminata erit mulier illa / tu autem fornicata es cum amato-
ribus multis / tamen revertere ad me et ego suscipiam te / Item tanta plenius
quam illud Luce xv° pater [illegible] illis [illegible] fecit / Ex quibus quid
clarus / et si diuina eloquia peccatoribus dulcia sunt / iustis sunt dulciora non pecca-
tibus / Dulcedo vero peccatorum comparatur / ita filius prodigus / cui cum adhuc longe
esset / pater eius motus est / manusque in amplexus extendit / ad oscula pro-
rumpit / nuditatem / ne ab aliis videatur tegit / confessionem eciam interrupit
prius non expectavit / vestivit stola prima / anulum in manu
et calciamenta pedibus eius iussit / et ad preparacionem gaudii vitulum saginatum
occidi / epulari / et gaudere / symphoniam et chorum advocare admisit / Ecce
despecta est vero peccatorum suavitas / Et Gilbertus super cantica vide de isto fi-
lio prodigo / Ista pro totis et tibi illa sunt solacia miserorum / que tot
eius gaudia eorum / Si tanta est gratia penitencium / que erit gratia regnancium
Si quis peragrat in via / quid fiat in patria / Si tanta est dulcedo patris
in recepcione filii / qui perierat et inventus est / Nullus exprimat quanta sit ad
fidelem suum / cum intrat in gaudium domini sui / Ad militem qui hostem
debellavit strenue triumphantem / Ad amicum cui secreta revelavit / Ad filium
in quo se complacuit / Ad heredem totius patrimonii bonorum possessorem / Ad sponsam
electam sponsam regni / dum introducitur in thalamum sponsi / ubi adhesit deo
unus spiritus fit cum eo / Et de ista gloria / et tota sequitur hec 5a / Quod scriptura
sacra deliciosum est pabulum et cibus saginatus / Unde dicit Gregorius in registro
epistola tricesima [illegible] / Et ideo studentes / nec totos ad ea que committit
tur / et ad curam secularium curas intentos cum reddit / Sexto quod compassio conversatorum
non retrahat a studio scripturarum / Romanos xv / Que cumque scripta
sunt / ad nostram doctrinam scripta sunt / ut per pacienciam et consolacionem scripturarum
spem habeamus / Sexto / nullus se debet alienare a studio atento aliquorum specialiter [illegible]
[illegible] / hoc est Gregorius libro epistolarum [illegible] / qui pernicies peccatorum adiuvat
vilegio / hoc est [illegible] nolite cogitare quid loquamini / et de hoc non
illud / cum tradunt vos / nolite cogitare quid loquamini / non indiget [illegible]
excusat quia est privilegium / et quia spiritu sancto repleti / in sancta scriptura per bellicosos / Et
vis et ibidem ponit [illegible] / legerunt in sancta scriptura / quia multa eloquia dei dulcia
per tranquillo / Et de isto omnibus [illegible] / quia [illegible] consuetudinis
esse dicitur / Et subdit [illegible] / nec disposicionem / Et aduertendum
[illegible] in hoc [illegible] quod dicit [illegible] ad percipiendam dulcia eloquia
et [illegible] cingit organa indispensabilia ad percipiendam / Ut [illegible] viii° super [illegible]
suavitatem / Quod per [illegible] amplitudinis [illegible] [illegible] pene [illegible]
sive tarda dicit / Saporem interiorem perdunt quia [illegible] sapientis / Tunc eius incipit
Et quo pallatum cordis inficiat [illegible] dulcescit
non sapit / et sapore noxio subruunt / Ex quo [illegible] quod solum [illegible] dulcescit
eloquium / [illegible] / qui [illegible] dulcia / Et in quibus [illegible] infusa sit
bene [illegible] eloquia sunt dulcia / eo quod [illegible] vestibus [illegible] dicat
gratia spiritualis / Nono per admissionem dulcedinis [illegible] / de quo [illegible] dicat
in libro de spiritu et anima / Et in [illegible] sensus in bonis carnalibus / [illegible]
dicitur sensus interior quam [illegible] / non eius [illegible] quia [illegible]
ditate [illegible] capitur / Et de isto [illegible] quod spiritualis [illegible] temporales

+ ut tu misereris filio utero suo

[illegible] secundo [illegible] Gallus
tu [illegible] / sed
et per [illegible] / sed
[illegible] per [illegible]
sed ideo dulce
[illegible] [illegible]
[illegible] amici [illegible]
hic

delectacionis excludit. Unde dicit Gregorius[illegible] / bona ebrietas mentis spiritualis qua nos sed animum cum sollicitudinum exterior[um] immemor / iocunditate percepta illa eestit. Et ad queque iucundiora / querendum in mente fit accessio / Tercia est dispensacio degustacionis legitime / De quo dicit Ricardus in libro de amore dicit / Cum dies spiritualis sensus languebant / propter vicii sui absencias / sed gustus / quia secundum Gregorium xviii Moralium in media invadit animam / cum spirituali refectione subtracta desinit sensus mentis / Ex quo sequitur / quod ad degustacionem suavitatis eloquiorum dei actualis requiritur devocio studii. Unde Ambrosius tractando illud Rivos eius inebria / multiplica genimina eius etc. / Ut sicut terra cum imbre celesti fuerit infusa semina suscitat et fructus multiplicare consuevit / Ita verbum dei quod de celo sic pluvia descendit cum peroracione mentis venas repleverit / excitat diversa studia virtutis / et fructum ex fide et triste devocionis ad maturitatem deducit / Ut quam dulcia eloquia faucibus meis / Non dicit omnibus quia non omnibus sapiunt divina eloquia / Ut cum glosa super illo / Quam magna multitudo etc. / dulcedinem in pravis non sentit / quia palatum cordis infectum est de febre iniquitatis / Et Ambrosius dicit / Verbum dei potest esse dulcius faucibus in quibus est amaritudo peccati / Et Richardus de duodecim patriarchis tractans in principio dicit / Quod mirum si eam dulcedinem quam mundi amator nescit / quia deus diligentibus se abscondit / Est enim manna absconditum / et nisi gustantibus omnino ignotum / Sed quid est quod dicit / dulcia faucibus / et non dentibus / Ex quo Iob xii dicit / Auris verba diiudicat / et fauces comedentis saporem / Ad quod videtur Augustinus nonagesima de super Iohannem / Mel nostra qui immutabilitatem veritatem interius / eligit / et diligit / hic et lumine videt / de quo dicit Iohannis primo / Erat lux vera / et verbum audit / de quo illud In principio erat verbum / et cuius odorem sentit / de quo illud In odore unguentorum tuorum curremus / et de eo haurit et bibit / de quo dicit propheta apud te est fons vite / Eo que una intelligencia tot sensuum nominibus nuncupatur / Non ergo dulcedo solum percipitur faucibus / Percipitur sensibus et aliis sensibus / Unde Ecclesiastici xi dicit Dulce lumen oculis / et Ecclesiastici vi Verbum dulce multiplicat amicos / Consequenter subdit dulciora eloquia super mel ori meo / Et contra in istis comparacionibus / non ponitur hic super / quod est nota plenitudinis / sed hic super / quod est nota excessus / et licet dictum sit non potest comparari / Unde Richardus ubi supra allegato dicit hanc intuendum [illegible] dulcedinis degustacionem / vel gustum / vel ebrietatem vocat scriptura / ut audeat eam promam esse in comparacione future beatitudinis / sed quia magna in comparacione cuiuslibet mundane iocunditatis / Et dicit littera super mel / et ut ponit glosa alia interpretacio addit / et favum / quasi propheta diceret / Secundum multum super omnes cibos michi dulciora super eloquia tua / meo ori interiori / Cibus quippe est quilibet cibus tunsito palato / nullum ultra saporem ingerit / Sed divina eloquia intelligentibus / et in pectore / et in ore semper sunt iocunda / Et dicit mel et favum / meliori comparans vetus testamentum favo novum / quod est dulcius veteri / Vel ut glosa dicit / In mele quod eliquatum est / aperta doctrina designatur / Sed in favo illa que absconsior sanctis [illegible] cellulis ore comedentis indiscrecius exprimitur / Et ergo subdit ori meo / comparat autem eloquia melli / dicit autem dulcius quia non occurrebat corporale suavius quod tamen esset notum / Et dicit autem dulcia et faucibus eloquia / sed ad gustandum / Sed super mel ad ruminandum / et Cantica Canticorum dicit mel et lac sub lingua tua / Unde alia dicitur / ubi glosa moraliter dicit / lac doctrina est que parvulis / Et eloquium tuum dulce / ubi glosa mel dulcedo sapiencie est / que datur maioribus / Et subdit est que datur omnibus / Sed mel dulcedo in celis / quasi comparanda in melle et lacte / Sed sub lingua tanta est spiritualis dulcedo in celis / quia non tecum [illegible] / sed tamen bonis patens est / multis vero abscondita est / Unde dicitur / quia abscondisti hec a sapientibus mundi /

diua–
Non dicit dulcia oi meo
[illegible] interioris hominis quia os
et fauces interioris hominis
sic sumuntur sed pro
propriis verbis quibus
dulcedo celestium eloquiorum
degustatur

ad glorificandum

[A] mandatis tuis intellexi. Et continuatur ad precedens sic: supra psalmista descripsit legis intel-
lectus suavitatem. Hic iam illius suavitatis describit diffusionem sive de-
lectationem, dulcescit enim lex [illegible] cuius interiora cognoscuntur, sed dulcedo
[illegible] quod ipse sapit intellectum in opere perficitur. Hic etiam [illegible]
[illegible] que attendit operantibus. Vel potest ita continuari. Supra psalmista ostendit
[illegible] delectationem ad divinum eloquium dedicato. Hic iam ostendit eum
[illegible] detestatione mali, illi delectationi contrariam. Et ideo subiungitur: propterea
[illegible]. Vel potest ita continuari. Supra descripta sunt [illegible] que habent
[illegible] amorem. Primum est lege divine quod quis diligit [illegible]
de qua in illo versu: Quomodo dilexi. Secundum est ipsius legis [illegible] intelli-
gentia. De qua in illo versu: Super omnes [illegible]. Tertium est [illegible]
experimentalis notitia. De qua in illo versu: Super senes. Quartum est totius
mali fuga. De qua ibi: Ab omni. Quintum est operandi [illegible]
legem. De qua ibi: [illegible] tu legem posuisti [illegible]. Descripta quod est supradictis
[illegible] rite [illegible] dictabatur. Quam dulcia. Hic iam ostendit
[illegible] protulerunt ista [illegible] et suavis intelligentia [illegible]
[illegible] A mandatis tuis etc. Et dicit [illegible] ista sit [illegible] descendit
[illegible] quod [illegible] esse [illegible]
[illegible] intellectum dicens: Intellexi. Sed unde intellexi? Subdit
[A] mandatis. Et quia non a mandatis quibuscumque, ideo addit tuis, dicit
[illegible] a mandatis tuis intellexi. Et potest de Christo exponi [illegible] dei patris
[illegible] obediendo mandatis patris [illegible] adhibitis [illegible]
qui obediendo patri usque ad mortem venit ad intellectum [illegible]
[illegible] experimentalem [illegible] adhibere [illegible]
[illegible] obedientie [illegible] est [illegible] obedientiam. Sed quia de hoc supra [illegible]
[illegible] que passus est [illegible]
est sufficiens. Ideo [illegible] ista vox [illegible]
[illegible] qui divina mandata observant dicunt: A mandatis tuis
[illegible] qui divina mandata custodiens [illegible] doctrina [illegible]
intellexi, quia [illegible] mandatorum [illegible] dei mandatum [illegible] dat homini
[illegible]. De quo dicit [illegible] opus bonum [illegible] Ambrosius [illegible] intelligit homo [illegible]
[illegible] est [illegible] intelligit
[illegible] mandatum [illegible] est [illegible] et est bonum [illegible] factum [illegible]
homo [illegible] hoc est [illegible] et est bonum [illegible] intelligit [illegible] est [illegible] premeditatione
faciendi [illegible] intelligit [illegible] penitudine [illegible] cogitatione
et ita sapiens [illegible] penitudine [illegible] intelligit [illegible] possit
facto [illegible] non peniteat operis tui [illegible] intelligit [illegible] possit [illegible] labor in
[illegible] fide [illegible] precepta [illegible] fide [illegible] possit [illegible] caritate [illegible]
[illegible] preceptum [illegible] est [illegible] precepta divina includunt
que est modus faciendi opera [illegible] legem [illegible] precepta [illegible]
[illegible] deum et proximum diligamus. Et [illegible] quia licet
[illegible] deum et proximum diligamus [illegible] opera [illegible] fide [illegible] spe
[illegible] preceptorum opera [illegible]
esse victoria [illegible] facultatem nature excedit et [illegible]
[illegible] adiutorio dei [illegible] facultatem [illegible] omnia [illegible]
quibus victoria. Unde Ambrosius [illegible] ad divinum imperium [illegible]
[illegible] ad deum [illegible] est ad divinum [illegible] obedientia [illegible]
cogitata reservans ad deum [illegible] frigidioribus
victoria, quia dato quod [illegible] calidioribus [illegible] preceptum medici
[illegible] victoria [illegible] egrotus [illegible] fit [illegible]
[illegible] remediorum frequens [illegible] mandatum [illegible] est augmentum
[illegible] et si [illegible] mandatum [illegible] ab [illegible]
salutis est [illegible] que agimus et frequenter ab [illegible]
et [illegible] diversa sunt que agimus [illegible] remedium [illegible] divinum
[illegible] ad inferiora procedimus [illegible]

impleri precipitur / Et adducit apostolum qui dicit / Omne quodcumque facitis in verbo sive in
facto in nomine domini nostri iesu xristi facite / gratias agentes deo patri / Hebreis [illegible]
quod soli hii perveniunt ad agnitionem sapiencialem dei / qui mente et opera [illegible]
precepta dei / Hic eciam est [illegible] / Augustinus [illegible] qui dicit Nescio quid
propheta dicit sic / A mandatis tuis intellexi / Se intellexisse significat / [illegible]
hic quod implendo dei mandata pervenit ad cacumen vere intelligencie / [illegible]
toti applicat / dicit enim illum hunc ordinem preposterum seu turpissimum / qui intuitu
pervenire ad altitudinem sapiencie / antequam [illegible] humilitatem obediencie / Et [illegible]
laudat talis quilibet illud / Altiora te ne quesieris / et fortiora
ne scrutatus fueris / sed que precepit tibi deus illa cogita semper
quasi dicat ille se querit altiora / qui vult venire ad maiorem intellectum manda[torum]
aut alio modo non [illegible] / et obmittit [illegible] / [illegible] posset non [illegible]
venire ad illa / cum adiutorio dei / oportet ergo ad mandata dei aspicere / et ea
implere / et implendo se disponere ad hoc ut quantum sit dei munere intelligere / [illegible]
nempe ordine ad occultorum intelligenciam pervenitur per obedienciam mandatorum
Et videtur de cogitacione [illegible] / quod preceptum sapiencie est [illegible] desiderandum [illegible]
Et hoc vadit littera dum / A mandatis tuis intellexi / quia cum dicit / [illegible]
Et [illegible] alia [illegible] mandata tua aliquid [illegible]
tua intantum dulcia sunt / quod nisi alia [illegible] mandata tua [illegible]
tacionis afferunt / Nam a mandatis tuis intellexi / non de mandata [illegible]
intellexi / sed a mandatis / quia ea faciendo veni ad altitudinem
sapiencie / Nam [illegible] filii concupiscis sapienciam serva iusticiam / et dominus
prebebit tibi illam / Ubi glosa sapiencia in [illegible] monstrat qualiter sit ad sapienciam
[illegible] veniendum / quia sine [illegible] iusticie que consistit in preceptorum
implecione nemo pervenit ad cultum sapiencie / Et allegat illud [illegible]
[illegible] sapiens et disciplinatus [illegible] bona et vita iusta / dicit veram [illegible]
tudine sapiencie [illegible] timor domini dei / Nam [illegible]
Et [illegible] quod ad sapiencie [illegible] timor [illegible] dei / [illegible]
[illegible] qui timet dominum in mandatis eius cupit nimis / Et sub[illegible]
[illegible] et divicie in domo eius / Ubi [illegible] domini timentis deum cor est [illegible]
[illegible] et divicie in domo eius / [illegible] cum fide / cum spe vite eterne / qua homo
[illegible] quo [illegible] splendidius habitat cum fide / cum timore mortis eterne
habitantes in marmoreis laqueatisque tectis / cum timore mortis [illegible]
Et subdit quia licet in talibus domibus sit purpura et byssus / et
splendide / licet in ea [illegible] / et cum fuit ad finem [illegible]
[illegible] lingua aque guttam stillantem ex digito / [illegible] non potest
ardens lingua [illegible] sequitur / [illegible] est [illegible] adversitatem / [illegible]
[illegible] distinctibus aut [illegible] / et [illegible] / [illegible] est fide
quia timor cor in deum dirigit / et [illegible] ad dei sapienciam pervenire / [illegible] est fide
[illegible] quod valentibus ad dei sapienciam [illegible] sapiencia et disciplina
et tranquillo corde / Nam [illegible] et mansuetudo / et [illegible]
timor domini / et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo / et [illegible] in glosa [illegible]
implebit thesauros illius / Ubi [illegible] de littera et [illegible] et bonum
[illegible] timenti deum [illegible] fides [illegible] / et [illegible] tranquilla est
vita / Et glosa dicit ibidem ordinaria / quod vita bona [illegible] tranquilla corde
Et allegat illud [illegible] a me quod [illegible] et humiles corde
et [illegible] / Ubi ponitur humilitas que [illegible]
/ et in [illegible] virtutibus possidet non [illegible]
[illegible] / et [illegible] que sine aliis virtutibus [illegible]
et [illegible] pro tranquillitate / Et subdit [illegible] que replet homo
et [illegible] fide et operibus bonis / que replet homo
timet deum non potest esse sine fide et operibus bonis / Et allegat illud bono homini
virtutibus / et deo [illegible] / [illegible] dedit afflictionem et [illegible]
dedit [illegible] / [illegible] timor in preceptorum implecione ad sapienciam
[illegible] / ita quod non sufficiat homini timor / [illegible] et impedit [illegible]
[illegible] talibus implendo [illegible] virtutibus expeditur
[illegible] quod homo ex fide [illegible] et [illegible] cogitacionibus [illegible] / [illegible]
ad hoc ut habeat cor paratum / et [illegible] cogitacionibus / que sunt sine [illegible] / [illegible]
[illegible] intelligencie aufert se a cogitacionibus

ho st afflixerit gustaverit et cum sanitatibus ut ad sapientiam veniat [illegible] dicit
dei sapientia primo quidem pudica est deinde pacifica. Ex quibus habetur ultimo quod ad
intellectum divinorum ordinatissime est ascendendum et hic est ordo septem a-
ordine donorum spiritus sancti. Ubi primo fundamento timor ponitur qui
omne peccatum expellit. Et sequitur pietas que a quo ordo exigit ad [illegible] quia
exhibet compaciendo in misero dei proximo. Exinde ascenditur ad scientiam
que est possessio quodammodo virtutis. Scientia 2 ecclesiastici est scire bona quibus ad
ut malos. Et quia apostolus in Jacobi capitulo istud duo coniungit visitare pupillos et
viduas in tribulacione eorum et immaculatum se custodire ab hoc seculo. Exinde
ascendit ad fortitudinem qui cum custodit ne conscienciam polluat operibus mor-
tuis fortis ut leo est. Sed vult esse contentus preceptis. Scientia fortitudo deducit
ad consiliorum impletionem in quorum impletione omnia deserit que possent
impedire cognicionem. Scientia iusticie que distinguit delicias et refugit volupta-
tes que constituunt [illegible]. Et quia impletio consiliorum in animam intro-
ducit intellectum. Scientia aliud non est nisi illuminato spiritus intellectus ad divi-
norum cognicionem ultra modum humanum cum omnia insidia abicit valde
congrue divina [illegible]. Et post sequitur donum sapiencie. Scientia apparent
de gustatorum [illegible] seu delectacionibus sentimentum in cognitione
divinorum. Oportet ergo [illegible] obediencie divinis mandatis ordinate tamen ut
ad hanc altitudinem conscendere. In cuius signum ut [illegible] dicitur. Domino
Symoni [illegible] obedienti imposuit nomen Petri quod interpretatur agnoscens
sed immediate quod ad cognicionem sive ad intellectum sapientialem per obedienciam
[illegible] modo tamen adheret ut [illegible] dei secreta
docentur. Et quibus per veniam divinam amiciciam Johannis xv. Iam non dicam
vos servos [illegible]. Scientia omnia que audivi a patre meo nota feci
vobis [illegible] amicos. Et amicicia [illegible] in obediencia preceptorum [illegible] quod ibidem dicit
vos amici mei estis si feceritis que precipio vobis. Et quia ut Richardus
dicit in li. de principe [illegible] per intime dulcedinis degustacionem [illegible]
odium generatur. Ideo subditur [illegible] odium [illegible] iniquitatis.
Ubi primo [illegible] tangit passionem sive anime [illegible] odium [illegible] non [illegible]
sicut de [illegible] dicitur superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.
Odium non [illegible] quia qui odit fratrem suum in tenebris est [illegible]
odit fratrem suum homicida est. Ideo Augustinus in [illegible] Est
odium ira inveterata [illegible] et odium [illegible] ira fervor quidam
[illegible] cum [illegible] et displicenciam in te ira [illegible]
si veterascit ira odium fit. Sicut [illegible] festuca crescit in trabem. Sic ira
inveterata fit odium. Hec passio pessima quia per eam homo perdit
[illegible] mandat [illegible] virtutibus. Et [illegible] facit se [illegible]
[illegible] Augustinus [illegible] domini [illegible] xvi. Sed quid odeunt declar[illegible]
[illegible] iniquitatis. Nam ut glossa dicit hic. Quanto magis
[illegible] inflamatur amor sapiencie tanto magis in eo crescit amor [illegible]
iusticie. Et [illegible] ut amans iusticiam odiat iniquitatem. [illegible] cum
[illegible] [illegible] mandatum tribus intelleccionibus [illegible] quo [illegible] audit [illegible]
amore sapiencie. Et [illegible] amore iusticie [illegible] odium
omnem malam iniquitatem. [illegible] aut [illegible] ab [illegible] mala [illegible]
[illegible] peccato [illegible] aut [illegible] Odium [illegible] iniquitatis [illegible]
quod aliud est a malo se cohibere sive a peccato. Et aliud iniquitatem odisse. Et
quo [illegible] et si in scriptura iniquitas pro peccato ponitur et [illegible]
[illegible] in [illegible] tamen [illegible] unde [illegible] in [illegible] qui
facit peccatum dicit eum fecisse iniquitatem. Scriptum est enim omnis
qui facit peccatum et iniquitatem facit. Dicitur tamen in hoc [illegible] omnibus
[illegible] iniquitas [illegible] radix sive [illegible] peccatorum. Et [illegible]
membrorum [illegible] male [illegible] iniquitate. Unde
[illegible] ad Romanos repletos omni iniquitate. Et hec apostolus [illegible]
[illegible] et membra iniquitatis [illegible] cum iniquitas
caput malicia [illegible] et opera malicie [illegible] impudicicia [illegible] avaricia
[illegible] nequicia [illegible] invidia homicidia [illegible]

et dolu(m) / postq(uam) hic publicat malignitatem / q(uia) g(e)n(er)at murmuratione(m) et detra-
ctione(m) / iniquitatem aut(em) d(icitu)r h(abe)re ibi / qui displicet et odibiles sit deo / contume-
liosos / elatos superbos / et i(n)ventores malor(um) i. auctores / Et ergo hec [illegible] q(uod)
iniquitas gravior est q(uam) pecc(atu)m quo ad rac(i)onem / licet pecc(atu)m sit gen(us) quo(d)
ad expo(sitione)m / Ambrosius li(bro) 1 de appologia david ca(pitulo) 2o volens d(ic)ere diffe-
ren(tiam) [illegible] supp(onit) q(uod) iniquitas refert(ur) ad mentis improbitatem / ita q(uod) e(st) mentis
i(n)iusticia / scilicet iniquitas seu turpitudo / sive exprimat(ur) no(m)i(n)e malicie / sive
nequicie / sive malignitatis / Et sic potest differre malicia [illegible]
iniquitatem / et o(mn)is [illegible] iniquitas de [illegible] Ergo aliqui [illegible]
d(ic)it(ur) primo nocivi / malignitas aut(em) [illegible] delectatione / Et sic iniqui-
tas hac d(icitu)r [illegible] deo est odibilis / Et pecc(atu)m d(icitu)r q(uod) i(n)fert(ur) ad [illegible]
corporis / hic e(st) ad malicia(m) i(n) ope(re) co(n)summata(m) / et d(icitu)r gravior est iniquitas / q(uam)
pecc(atu)m / et ideo [illegible] cuius [illegible] mentis in dispo(siti)one / q(uia) radix
pecc(ati) / et tamen [illegible] mala voluntas / quia malu(m) opus [illegible]
malor(um) est / et alio no(m)i(n)e d(icitu)r mala voluntas / qui(a) malum opus [illegible]
et subd(it) p(ro)bando hoc [illegible] aut donat(ur) [illegible] / aut delet(ur) [illegible]
[illegible] qui obnubilat(ur) caritate / [illegible] operibus bonis / Quod quid [illegible]
[illegible] et abscidat(ur) radix et seminarium peccator(um) / et
[illegible] / Sed q(uia) iniquitas deleat(ur) / et abscidat(ur) radix [illegible] / et aboleat(ur) o(mn)is affectus
[illegible] voluntas [illegible] malor(um) fructus faciat / et aboleat(ur) [illegible]
[illegible] est difficultatis / [illegible] subdit(ur) / q(uia) n(on) sufficit
[illegible] / hic col(ligitur) / Ambrosius
ad iniquitatis curac(i)onem [illegible] particularium vicior(um) / [illegible] tollit i(n) fide
est ubi [illegible] / qui d(icitu)r [illegible] disciplina sapiencie intrans in [illegible]
[illegible] / et sic [illegible] / [illegible] posset dici de aliis virtutibus [illegible]
cium / et [illegible] / [illegible] virtus tollit iniquitatem / et est remissio om(n)i(u)m peccator(um)
[illegible] / [illegible] virtus [illegible] / et ad illum statum deduci
[illegible] huc est venire ad remissionem iniquitatis / et ad illum statum deduci
in quo homo lubrico delinquendi caret / q(uo)d eo [illegible] fide et stabili-
[illegible] posset i(n) virtutibus statione / et [illegible] d(ic)it se ad statum illum p(er)venisse
[illegible] / [illegible] odium o(mn)e(m) viam iniquitatis / [illegible] itaque dedu[illegible]
i(n) hic cum d(icitu)r [illegible] odium [illegible] n(on) [illegible] / nisi p(er) [illegible]
hec 9o 2a / odium iniquitatis i(n) [illegible] inheret [illegible] culpa
salvatoris / id est / qua iniquitas i(n)dissolubilis [illegible] in die mala / iniquitas calca-
nei [illegible] Ambrosius d(icit) tractando illud [illegible] in die mala / iniquitas calca-
nei mei circu(m)dabit me / Unde david qui noverat se [illegible] fuisse i(n) iniquitati-
bus et a matre i(n) delictis generatum / dicit iniquitas calcanei mei circu(m)dabit me / et
[illegible] iniquitates mee supergresse sunt caput meum / [illegible] de
[illegible] iniquitates mee supergresse sunt [illegible] / Unde Ambrosius [illegible]
linquendi [illegible] / que n(on) nisi a deo p(otest) abstergi / Unde Ambrosius [illegible]
[illegible] nisi lavero te n(on) habebis p(ar)tem mecu(m) [illegible] q(uod) [illegible]
tamen illud [illegible] / et subd(it) [illegible] qui p(ro) nobis
bat se / ne sibi [illegible] lavaret / et subd(it) [illegible] ut lubricu(m) calcanei
[illegible] / [illegible] in [illegible] / ut lubricum calcanei
[illegible] solus solus [illegible] est ab homine
possemus auferre / ubi manifeste [illegible] q(uod) solus [illegible] est ab homine
[illegible] iniquitatem auferre / [illegible] q(uo)d david [illegible] orabat d(icens) / viam iniquitatis
amove a me / Quod Ambrosius tractans de [illegible] dixit amove a me / a-
via iniquitatis / q(uia) illa via est extra [illegible] hominis / sed viam iniquitatis amove
a me / [illegible] i(n) nobis sit / et nobis in esse videat(ur) / [illegible] cum aliis [illegible]
agimus / n(on) recedit a nobis via iniquitatis / sed manet intus / [illegible] studio
opus est / ut eam [illegible] / et q(uia) hic [illegible] iniquitatis [illegible]
[illegible] / ideo opus est [illegible] auxilium liberatoris / et adducit
[illegible] / ideo opus est [illegible] auxilium [illegible] qui me liberabit
Ambrosius [illegible] peticionem ap(osto)li qua dixit i(n)felix ego homo / quis me liberabit
de corpore mortis huius / qui subiunxit gr(aci)a dei p(er) ih(es)um xpm d(omi)num n(ost)r(u)m / Ergo
[illegible] / qui subiunxit [illegible] / ut auferatur ini-
[illegible] et probare [illegible] et [illegible] dei opus est opera / ut auferatur ini-
q(ui)tas de via [illegible] / [illegible] opus e(st) ut diligamus [illegible]
[illegible] d(icit) Ambrosius / iniquitas [illegible] legem / ut qui odit [illegible]
diligat / et contra [illegible] legem [illegible] / ut qui eam diligit iniquitate odiat

... adest / quia secundum illud ... qui a peccatis et viciis ... est immunis / et virtutibus plenus / et viciis
... sanctitas id est quia puritas munditia bonitas et iustitia / unde est quemadmodum ...
... gratis virtutes. Unde sanctus ethimologia ... [illegible]
... [illegible] ...
... amore efficitur / et qui ... sanctus in affectibus et iustus in effectibus inveniatur
... in dilectione innocentie scilicet ... iniquitatis. Et hec est secunda / qui tenet dei ...
opera vera fidelis pugnare contra iniquitatem et expugnare caveat ne locum
habeat in suo corpore / et ne unquam in eo remaneat. Propter quod apostolus dicit / qui
autem Christi sunt carnem suam cum viciis et concupiscentiis crucifixerunt. Hec autem
pugna non vadit ad aliud / nisi ut plenitudo virtutum ... possideat
animam / et hec est tota vera opera / quia expulsis iniquitatibus virtutes infundi
necesse est / quia anima ab omnibus denudata esse non possit. Hec autem virtutum
plenitudo in nobis efficit sanctitatem / que sanctitas est certa vera opera / ad quam
laborare debemus / ut sancti simus / unde Levitici XI Sancti estote
quia ego sanctus sum. Voluntas siquidem dei est sanctificatio vestra / ut dicit apostolus
... ad sanctitatem tota debet vita conversa esse / hec quidem sanctitas facit nos dignos
... divina adhesione / que est / quid magnum / quia ultimum bonum hominis in hac vita
... cum adheret deo / unus est spiritus cum eo. Et ibi tota iniquitas in homine
... perdit locum et dominium. ... quibus ... iniquitate huius expulsa
... est magna vigilancia ne redeat / et ... in
... opus est ... testimonia dei non ... / non
... [illegible]

... ut unctus ... non adiciat ... voluptatibus / in nullo ad ...
obliviscatur mandata / non indulgeat ... / ad antiqua se extendat ...
... animum deflectat / posterioribus ... / ut ... illa ... possit. Et ...
deo indiviso affectu adhereat / ... / statim se ... / statim ...
... autem quod ... adversarius ... hostilis ... vinculo ... nexus ...
... detineat / et hostilis ... / quia necessarium est homini odire semper / si
a devocione ... / ... / ... iniquitatis ... est Augustinus ... / qui
... vigilancia ... iniquitatis ... / et tu ...
... odit te deus qualis es / sed amat te qualem te vult esse / et ... se odit / et
... / ... / et ... medicus odit egritudinem eius
... / quia et medicus ... / et ... liberatorem ...
... medicus ... febris persecutor ... / ... febres ... / siquibus
est ... / ... libido / ... luxuria / et alia peccata febres ... / ...
... / ... odiat semper ...
odit te deus medicus / ... odit deus / et ...
... nos deo ... assimilari ... odiamus iniquitatem / ... / et ...
... odium ... / ... / ... / ... contra
odium ... / ... / ut videri possent esurire iustitiam
aliorum delicta tam vehementer zelant / ut ... et ...
si ... apud eos / ... / quia ... aliorum ... videret ...
... est ab hominibus apud deum / quia ... palpant
inanis ... / sed semper tamen ... quam ... palpant
... / hec ... est ...
... parvulis ... et ... / ... cum ... festulam ... Hebreorum ...
... quantitate ... dei ... / quia ideo ... et ...
... Ambrosii / ... ab infancia ... elementa
... / ... ab ... ad maturitatem ...
... pueri ... / ... / ... ad ... virtutis
... / ... / ... ... pro ... spiritu ...
... et ... / ... sempiternum bonum
... et est ... / ... / ... intellectum ad ...
... cum ... ut ... / ... et ab ... sempiterna
bona ... / ... filio / et ab ... sempiterna
bona ... / ... / pascua ... / et ...
dei / et ... filius ... fidelium est pascua ... / et ...
est illa ... / ... pascue ibi ... collocavit / et ...
... / ... multa potest pascua / ... / ... ut ...
... / ... accipimus ... florem ... / ... illud ...
... / ... quia ... dabit ... resurrectionis ... / ...
... / ... / ... / ...

[illegible]

Quod in ipso est splendor civitatis / iuxta illud splendidus eius ut lux erit / exivit enim a latere eius sanguis et aqua Io. xix. Item rosa / quia sanguinem eius corporis / exivit enim a latere eius sanguis et aqua Io. xix.
Potest esse pastura ex ipso sumptis / quibus reficiuntur et recreantur / ad ea commi-
nuenda et degustandum / Non enim in solo pane vivit homo / sed in omni
verbo quod procedit ex ore dei Mt. iiii. Item splendores ipsorum sanctorum / qui ex
ipso resplenduerunt / Item sancti sicut radii / qui quasi molles dum [illegible]
[illegible] tonalium sufferunt / quia ad similitudinem fulgent / et [illegible] dispe-
rationis [illegible] / et [illegible] super nidum eminet / Dicuntur enim isti [illegible]
[illegible] et pastura / quia [illegible] sunt / et sequela. Item pascebat
et similitudinis exemplo / quia ipsi [illegible] et vigore similiant se usque ad
mortem / et sui post oves pascebat predicatione / et spiritualem allega-
tione / quia secundum spiritualis / et suum adventum probabat / qui de paucis panibus
multa hominum milia satiabat. Item ipse pastura potest dici versiculi isti
/ quia multa de ipso dicunt / in quibus pastum consistit sicut [illegible] / Hoc
[illegible] / Et continuatur iste octonarius ad precedentem sic / In precedenti
octonario / egit propheta / de merito perfectionum ex cognitione divine volunta-
tis et delectatione que procedit ex dilectione cognite voluntatis / In isto
octonario / iam agitur de merito perfectionum / [illegible] et inde quod / et in
[illegible] ad [illegible] / et delectationem / Et bonum finale non [illegible]
aliunde assequi / nisi ex verbo filio dei / qui est bonum sempiternum
qui lucida et lux / qui in mobilitate in proposito / similis usque [illegible]
voluntatis in omnibus / qui animam suam habuit in potestate sua / [illegible]
Que in istis versibus de ipso dicuntur. Sed versiculus iste ad
precedentem continuatur sic / In versiculo precedenti declaravit propheta / quo
pervenit ad dilatationem suavitatis / ex impletione mandatorum in affectu
[illegible] iam de [illegible] unde procedit dilatatio suavitatis in ipso intellectu
/ quia ex lucida et lumine / quibus et pedes diriguntur / et semite illustrantur
/ Vel / In versiculo precedenti propheta declaravit se habuisse delectationem in
divina veritate / et detestationem sui [illegible] / Hic ostendit se habuisse delectationem
ex lumine divine veritatis ostendentis / quibus viis [illegible] / qui
adivit omnem viam iniquitatis / Vel / potest continuari sic / Supra
actum est de dilectione legis divine / pone divine bonitatis ubi precepta / Hic
agitur de eadem / ratione veri luminis / quod infundit ad dirigendum animam
in [illegible] bonis. Et secundum eundem [illegible] sic dicitur / postquam tangitur legis
divine concordantia / Hic ipsius firma adhesio / Ibi Iuravi / Circa ex [illegible]
multiplicis fructus adeptio / Ibi humiliatus sum / Et [illegible] in aliis versiculis
[illegible] potest dici sic / postquam quadrantem divine legis / ostendit eos esse
confirmatum / Ibi eterna / Hic ostendit ipsius esse claritatem / dicens
et lumen / Et postquam commendavit legem quantum ad vetus testamentum / tum
ex lucerna / Hic quantum ad novum / [illegible] et illumen / Dicit ergo lu-
cerna / [illegible] recipit per [illegible] lucernam et lumen / et pedes permitte
Et cum sit / quod est lucerna / Hoc et lumen / quod de pedibus movet
Hoc est quod dicitur semitis meis / [illegible] committitur [illegible] que est
in [illegible] reptioris [illegible] / Sed repetitio ista sine [illegible] ostendit
/ que solis [illegible] in obscuris [illegible] / Lucerna [illegible] / [illegible]
enim propheta / multa de seipso dixerat [illegible] quo legem diligebat / quo

in prudencia iudicii excellebat / quo exercuit in sciencia que procedit ex no-
ticia experimentali / quo cuncta scrutabitur / iudicia approbabit / quo delectabile
in eloquijs / et ad maiorem intelligenciam deveniebat commendatur / ne ex
procedens se iactasse / et ex claritate animi locutus fuisse / Illic dicit vir
hec sunt / quia ex divina illustracione / Illumina eius eloquia tua / valde dul-
cia sunt / Ecclesiastes xi dicit dulce lumen et delectabile est oculis vide-
re solem / Ubi interlinearis dicit / oculus mentis et corporis / Et verum est quod
dum modo sol sit contemplatus videntibus / quia excellens tamquam sponsa

simplicile

unde adolescentule sicut in caritate cum luminositate tractu / currentibus ut
Cantica j° trahe me post te / Curremus in odore unguentorum tuorum / inter-
linearis dicit, i. in fine odorum bonorum / que unguenta comparantur / Valde cum
pedes lucidi est / ne ergo sit cuncta cando / pedes in aliquo offendantur / iuxta
illud psalmi / Ne umquam offendas ad lapidem pedem tuum / Illumina pedibus
meis glosa i. pedibus intellectus est verbum tuum / Affectus namque animi
minime offenduntur / dummodo divino lumine dirigantur / Unde Johannes xij dicit
Ambulate in luce dum lucem habetis / ut non tenebre vos comprehendant
Et advertendum / quod mysterium iste multipliciter exponitur / et primo de verbo incar-
nato / secundum utramque naturam / Nam secundum naturam humanam filius dei de tribus
pedibus nostris duce dirigit / intelligibilibus ex pedum effectibus intelligi-
bilis et lucida / quia verum dei lucida est / et hoc ista comparatione / Sicut
enim in lucida lumen circumdatur et tegitur / et instruunt oculis comparat
et tamen venti abiectione preservat / Sic lux divinitatis / tecta est lucerna
humanitatis / et nostre infirmitati comparata / ut qui deum se videre non possumus
quia lucem habitat inaccessibilem / ipsum saltem in homine cognosceremus / et
ita Bernardus dicit in epistola ad fratres de monte / dum perfecte ab homine
apprehende ~~adsit non dimidit~~
deum non dimidit / deum aliquem in homine cognicionis spiritualisque clare preservat ne extin-
adiscat / per hoc et lux nostre cognicionis
guatur a vento vanitatis / que quidem vanitatis inflare solet / iuxta illud
apostoli scientia inflat / Omnis namque in nobis timor corrumpit / cum consideratur / quod
ille qui non solum preciem solum novit / sed et ultra naturam unionis personam
sunt / individue unitatis / iuxta illud Johannis x° / Ego et pater unum sumus
in humanitate assumpta similis fuit / Unde Ambrosius dicit / lucet in limo
fulget in vase fictili carbunculus ille / quem homo in vase fictilibus / sicut
humilitate dicitur in quod / quod et proficiebat puer etate et sapientia coram deo et
hominibus / Contra humilitati obfuit / quod ipse erat plenus sapientia / et scientia paula-
tim et successive hominibus sapientia lucebat / Et hoc ideo ut proficeret ad saluti
et laudi divine / Sicut autem est lucerna / secundum humanitatem / sic lumen est
secundum divinitatem / inextinguibile / et lucens ex se / Et ora alia illuminans
Et ista expositione secundum hoc / primo et si humanitas et luciditate a divini-
tate accipiat / nulla tamen rationalis creatura tamen recipit de lumine ut sua
humanitas / nullum enim dubitat quin et anima sapientiam / et scientiam / et graciam
perfecta est ex tempore / Et ideo Augustinus dicit / Creator nostre lumen erat / quia in
principio erat verbum / et verbum erat apud deum / et deus erat verbum / et non erat
lucerna / Illumina tamen factus est / cum participavit in qualitatibus lucis accensus
est / Et de hac parabole evangelii probant testimonium / ut est parabola illa
de muliere / que duas sapientiam sit / que dragmas perdidit / in humana
natura / et quesivit eam / non lucerna accensa / Cum divinitate in humanitate
occulta / Et Regum xxvij lis / modo lucidus illud Job xx in manibus
abscondit lucem / et precipit ei ut rursus oriatur / Job xxxvij talo

iudeorum

et ponit de christo in mentibus [illegible] absconsi et in membris. Una dum opus
perfecti sint lumen vitalis amiserunt. Et in fine mundi ad eos reverti
tamen tenet ad confitendam eius potentiam. Et quod consequitur ecclesie. Sed omnia
tamen tenet quedam lucide sunt ut lucent per opera acceperunt [illegible]
electi qui quedam lucide sunt ut lucent per opera acceperunt. Precipua
ipse dicit Ego sum lux mundi. Et apostolus dicit Vos estis lux mundi. Que
duo angeli circa tamen istam tenuit dicit Illa creatura sive rationalis
sive intellectualis illuminatur a se ipsa sed participatione sempiterne veritatis. Per veritatem
incarnata accedit. Sequitur primo Iohannis primo Erat lux vera que illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum. Et ipse accedit ad deum et illuminat. Et Iohannis primo de
ipso domino et de Iohanne baptista dicit Non erat ille lux sed ut testimonium
perhiberet de lumine. Ubi manifeste ostendit quod Iohannes baptista lucerna erat ardens
et lucens propter dominum. Et Christus dominus consequitur. Et si lampas
deus et lucens propter dominum. Et consequens ut in eis oleum non deficiat. Nec
ex textu in sanctos per Gregorium opera tamen ut in eis oleum non deficiat
tingeant. Hoc est ambrosius circa Lucam qui dicit lumen lucerna est mente ab
extinguatur. Hoc est ambo lucent. Et subdit oleum humilitatis est. Oleum enim est
ne deficiat et lumen lucent sicut oleum conservat lumen in lampade sic misericordia
et alia bona opera que ut oleum conservat in vera caritate. Et unde dicit hoc oleum lucet in
quantum conservat in vera caritate. Et cum vera opera lucet coram hominibus in vera sancti lucet in [illegible]
[illegible] ad vera opera lucet coram hominibus. Cum vera sancti lucet in celestis [illegible]
caritatis. Item et est quod [illegible] oleum bonorum operum non deficit nec lumen
deficit. Unde ille lucet in vase suo oleum non tolerans quod non habent
prudentiam non misericordiam non fidem non humilitatem non devocionis gratiam in [illegible]
corpore constitute mito sunt infidelibus a sponso in perpetuo exclusi sunt. Et
[illegible] hominum per philosophiam et humanam intelligentiam scientie qui sedent
[illegible] ut stelle noctis ita illustrat hunc intellectum [illegible]. Ideo [illegible]
opera lucide sunt et lucida alibi in [illegible] delicta [illegible] dicit hic circa [illegible]
[illegible] coram oppressi sunt. Sunt tamen lucent [illegible]
lucere possunt. Et subdit Sunt lucide que lumen [illegible] ut sunt
ardentibus et [illegible] lucent lumine [illegible]. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera vestra bona et [illegible]. Item lucida dicitur Ambrosius
[illegible] et munda. Lucerna intrinsecus pura. Quia nec bona opera lucent
non procedit [illegible] munda et [illegible] recta ut gradus [illegible] dicit Si
oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit
totum corpus tuum tenebrosum erit. Nam et opera lucida efficacia non sunt [illegible]
non [illegible] pura sicut cum perficit homines sui lucerna toto mundo. Sic trahendo
eos ad viam salutis [illegible] bonorum operum, amen aut sunt [illegible] parantur
[illegible] Item lucide nomine Augustinus [illegible] sicut est ad
[illegible] sed lucide nomine [illegible] quod sunt ad apostolos quia lucidior
[illegible] apostolica prophetica [illegible] et verbum omne verbum sacre scripture
quod est lucida [illegible] quia per figuras lucet et per [illegible]
illud per in [illegible] hominem [illegible]
qui lucide lucerna in caliginoso loco. Sed lumen [illegible] novum testamentum quia
illud aperte et sine figuris lucet et hoc pedibus [illegible] affectibus, et [illegible]
[illegible] operibus [illegible] glosa dicit sicut [illegible]
[illegible] et [illegible] operum [illegible]
[illegible] lucerna aptat pedibus, sed [illegible] lucet. Sed lumen ambulemus [illegible]
[illegible] affectionum [illegible] magis lucet
[illegible] sed ad bona opera exequenda [illegible] lucet [illegible] aut [illegible]
[illegible] multe sunt [illegible] et [illegible] et laquei [illegible]
[illegible] que in [illegible] caliginem non viderent. Et ita doctus paulus
[illegible] splendida lex novi testamenti quam lex veteris. Ista [illegible]
et apostolus in [illegible] ubi dicit Habentes talem spem multa fiducia utimur, et non
sicut moyses et [illegible] subditum [illegible] in hodiernum diem velamen
manet in [illegible] veteris testamenti [illegible] quod in christo evacuatur. Et ideo subdit
Nos vero revelata facie gloriam domini contemplantes in eandem ymaginem transformamur
a claritate in claritatem. Et in [illegible] apostolus [illegible] deus dixit
de tenebris lucem splendescere illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientie claritatis
dei in facie Christi Iesu [illegible] manifeste apostolus determinat lucidiorem esse legem novam
quam veterem. Et [illegible] paulus [illegible] legem antiquam

et novam / istam. Latitudo legis veteris mensuratur decem verbis / quia ille qui
duo capitula dei que in eorum patribus spiritualiter fuerunt non sunt / Et sublimita-
tem fidei ignorant / mandatis fruebantur decalogi. Sed nove legis longitudo
latitudinem ambitus mensuratur / quia in ipso novi testamenti super mandata de-
calogi [illegible] trinitatis tenet / qui ipsius eo amplius legis mandata perficit
quo trinitatem esse omnipotentem deum credidit / Ubi dicit glossa quod amplior est
fides legis nove et eius mandatorum [illegible] / quam in veteri lege. Et advertendum
prout nota [illegible] de hiis in septimo [illegible] in tractatu de differentia legis et evangelii quod ve-
ritas ita in evangelio sicut in lege / tamen respicit / pro noticiam credendorum / et quo-
ad hoc dicitur lex et evangelium differunt sicut velatum et revelatum / quia in lege veritas
est velata obscuritatibus et figuris juxta illud psalmi tenebrosa aqua in
nubibus aeris. Sed in evangelio veritas est revelata juxta illud Johannis primo
veritas per Jesum Christum facta est. Secundo respicit gratiam meritorum / cum sunt
donum / et dicitur sicut promissum et exhibitum / quia cum in lege dicitur promissa
hoc in evangelio est exhibitum / et propter hoc ex evangelio [illegible] fide [illegible] in suis
promissionibus in veniunt sunt. Tertio respicit gloriam premiorum et sic differunt
lex ab evangelio sicut umbra et imago. Tertia [illegible] que patribus cavit
lex [illegible] umbre / Sed novi testamenti promissiones vere ima-
[illegible] / [illegible]. Nam in testamento veteri premia eterna obumbrantur promisso-
[illegible] sunt. Sed in testamento novo / promittuntur eterna premia / sed qui
[illegible] temporalibus. Sed in testamento novo premia [illegible] se ad illa que a [illegible] sunt / [illegible]
[illegible] / ista premia [illegible] ad [illegible] juxta quod apostolus de [illegible] fidei [illegible] esse [illegible]
[illegible] et specularem. Ex conclusione [illegible] et [illegible] / sequitur [illegible] [illegible]
parabolice que in evangelio ponitur non de [illegible] sive manifestationem [illegible]
parabolice que in evangelio ponitur parabole / ut veritas
[illegible]. Et est ista / quia [illegible] in evangelio [illegible] Unde Matthei xiii
[illegible] et [illegible] / que in [illegible] parabolas [illegible] dicit Vobis datum
[illegible] loquitur parabolice / sed discipulis parabolas exposuit / ut videntes non
est nosse misterium regni dei / ceteris autem in parabolis / ut videntes non
videant / et audientes non intelligant. Et [illegible] sic / quia veritas
in lege veteri tegebatur sub velamento [illegible]. Sed in novo testamento
occultatur sub parabolis sermonum / modo certum est / quod magis veritas
abscondit per opus / quam est difficilioris intelligentie / quam per sermonem
difficilius enim intelligitur veritas de passione Christi / in cruce [illegible] et [illegible]
suspensio in ligno in deserto / quam per illud [illegible] parabolicum / [illegible]
[illegible] dicit de crucifixione sua / Sicut exaltavit Moyses serpentem in
deserto ita oportet exaltari filium hominis / quia [illegible] sermo [illegible]
[illegible] et [illegible] non intelligebant [illegible] / nisi
parabolicum / [illegible] est / Et [illegible] crucifixus / et a mortuis
[illegible]. Unde post quam [illegible] crucifixus [illegible] de eo / et quod
resurrexit / scriptum est cognoverunt apostoli / quod hec erant scripta de eo et quod
hec fecerunt sibi. Secundo sequitur quod [illegible] in evangelio veritas [illegible]
sub signaculis et clausuris / in lucida est respectu legis [illegible] veritatis
[illegible] corollarii [illegible] / sicut enim dicitur Danielis xii [illegible] claude
[illegible] [illegible] / ita dicitur Matthei xiii
[illegible] / [illegible] ad [illegible] statutum / ita dicitur de [illegible] audietis
in parabolis loquitur eis / ut in [illegible] / respectu illius lucida est
et non intelligetis / Ac in evangelio veritas / respectu illius lucida est
et non intelligetis / in evangelio autem quo ad aliquos
Consequenter cum veritate in lege est semper / in evangelio [illegible] fides [illegible]
[illegible] in lege / clausa erat fides de redemptione / in evangelio vero / fides
sed clausura est respectu [illegible] / seu misteriorum redemptionis / [illegible]
ut [illegible] veritas que dulcescit non clarescit in aliquibus / propter quod [illegible]
[illegible] in manifestatione veritatis commendantes [illegible] / Et [illegible]
quod si est opertum est evangelium in hiis qui pereunt opertum est / in quibus

non dicitur nisi legis veteris [illegible]

[illegible]

dens hominum seculi excecavit mentes infidelium / ut non fulgeat in eis illuminatio evangelii glorie xpi / Et ex hijs licet / sic accidit ut claritas eius [illegible] fidelibus sub quibusdam similitudinibus proponatur / Unde et hic conveniunt pro isto statu / quod veritas non potest ita videri / sicut est / quia non est hic proportionata nostris viribus / sed tunc est similitudinibus obumbrata / Dicit enim dyonisius in angelica ierarchia non est possibile nobis lucere divinum radium / nisi sub quibusdam velaminibus illustratum / Et augustinus [illegible] humane acies invalida in tam excellenti luce non figitur / nisi radio fidei illustretur / quare etiam est enigmatica / Ex hijs [illegible] et deductionibus illius conclusionis apparet veritas / et [illegible] explanatio / que dicitur [illegible] tuum in verba tue legis lucerna est / hic est lucet pedibus meis in affectionibus meis / et est [illegible] lex [illegible] soli dirigit in [illegible] / sed etiam affectiones regulat / [illegible] affectionem [illegible] [illegible] / iuxta illud [illegible] videat [illegible] [illegible] / [illegible] affectionem [illegible] [illegible] / [illegible] cum dico [illegible] / [illegible] qui [illegible] statu suo [illegible] est [illegible] / [illegible] [illegible] quo [illegible] iudicio / [illegible] in [illegible] ut patet [illegible] / et [illegible] / [illegible] tuum [illegible] / [illegible] tui [illegible] / [illegible] tuo / [illegible] / lex [illegible] / non [illegible] lumen [illegible] meis in [illegible] / sed etiam in [illegible] et soli dirigit [illegible] in affectionibus / sed etiam [illegible] / ita quo ad [illegible] / [illegible] [illegible] / et [illegible] quo ad [illegible] [illegible] / et [illegible] quo ad [illegible] / iuxta illud [illegible] / iuxta illud [illegible] / [illegible] a [illegible] [illegible] / [illegible] quo ad [illegible] / ut ibi [illegible] / et non [illegible] / [illegible] nolite iudicare / et non iudicabimini

Iuravi et statui custodire iudicia iustitie tue / [illegible]

Iuravi et statui custodire iudicia iustitie tue / Voluntaria oris mei beneplacita fac domine / et iudicia tua doce me / [illegible] [illegible] / [illegible] et lucerna et lumine / [illegible] [illegible] [illegible] et affectu precedente / et [illegible] / [illegible] ad [illegible] [illegible] se devenisse ad stabilimentum in [illegible] / [illegible] / [illegible] / et [illegible] [illegible] / ultra non [illegible] / [illegible] / Unde iuravi et statui [illegible] / [illegible] / qui debet [illegible] / qui [illegible] / [illegible] / Convenienter [illegible] [illegible] ut custodiret iudicia iustitie dei / qui cum delectatur in lumine [illegible] / [illegible] [illegible] se [illegible] amorem divine legis a [illegible] / [illegible] / et [illegible] cogitationem / [illegible] / [illegible] / intelligibilis [illegible] affectum a [illegible] / [illegible] in ea delectationis / [illegible] tuis / [illegible] / [illegible] amorem eiusdem legis [illegible] / [illegible] ad custodiendum iudicia legis / [illegible] obligatorem [illegible] / [illegible] affixio [illegible] ad custodiendum legis [illegible] / [illegible] / libertatem arbitrii non excludit / [illegible] patet [illegible] / et obedientiam / [illegible] iuravit custodire iudicia iuste legis / [illegible] / [illegible] / et non obstante quantumque [illegible] / [illegible] et obedientia [illegible] / [illegible] beneplacita [illegible] pacta [illegible] obligat / [illegible] ut [illegible] / [illegible] et [illegible] voluntaria [illegible] / [illegible] / [illegible] et [illegible] voluntas in bono libertatem arbitrii non [illegible] excludit / [illegible] in [illegible]

[illegible] marginal notes

quia qui hō se stringit iuramento ad aliquid faciendum iam necessarium est
ut faciat illud. Sed cum dicitur in libro de dispensatione et precepto bonum est liberum
sed verum est necesse. et notum est quod necessitas libertatem excludit. Et dicitur
tria ista. primo cum propheta audit preces in bona confirmatione. et quia ille qui
se in bono firmat fortiorem patitur temptacionem. a qua sola gratia
liberatur. ideo propheta secundo petit in temptacione subvencionem ibi suscipe
servum. 3° voluntatis accepte acceptacionem ibi voluntaria. Secundo consistit
in deo consiste preces confirmacionem ibi anima mea. propter quod dicitur primo
exprimit obligacionem iuratoriam dicens iuravi. Et quia iuramentum
debet habere tres comites ideo de illis procedit. primo de veritate quam custodire
scilicet ne eam mutare. 2° de discrecione ne cadat in cautum. d. iudicia
3° de iusticia ne iniquitas. d. iusticie tue. Dicitur ergo sic iuravi
scilicet quod veritas non confundit sua luce. Sic quod quid fecisti feci ex
quibus ut tunc ne confundit sua luce. quod non ego a lege tua nullo modo declinavi
dilectione preceptis legis. Ne ergo a lege tua quovis modo declinarem
iuravi et statui. Contra quod adducitur Bed. Thom. 2. 2. q. lxxxix
articulo 2° quod iuramentum ad confirmacionem ordinatur. que confirmacio
in rebus fallibilibus fit per racionem procedentem ex aliquo magis noto. sed in falli-
bilibus habet rem variam et pro ius. Et quia homines frequenter contingencia
variari ex propriis non pro rem necnon confirmat. Et ideo ea que homines de talibus
non possunt per rem necnon confirmari. Et quia humanum testimonium non est
dicentes solent confirmari. primo propter defectum veritatis humane. que
sufficientis ad confirmacionem talium. 2° propter defectum conditionis. quia homines non
sepe labuntur in mendacium. 3° propter defectum absentia. dicens
presentes confiste futura. ut occulta cordia. Super hoc absencia. dicens
tunc sepe locuntur. Sic ergo expedit humanis usibus. ut aliquando hic
certitudo habeat. ideo necesse fuit ad divinum recurrere testimonium. quia
deus ut per mentiri. ut cum aliquid latet sit. ex quo aliis pars sit
dia nuda et aperta ut dicit apostolus. modo assume dicens sic testem hic
est iurare. Sic proprie introductum. ut quod subiectione divini testi-
monium dicitur per vero habeat. Sic pro electo. quod iuramentum non debet sic
tunc hic quod iuratur. videat sentiatur. Sed cum Ambrosius contra hec. vero
iurat ergo iudicium sine. et
bene iuravit. nisi qui potest scire quod iurat. Sic appellat hic quod dicit propheta iuravi
testimonium confitere est. et propheta hic ubi lucerna dirigebat. quia illam lucem
et statum quia precedens suos divinum ubi lucerna dirigebat. quia illam lucem
et statui quia precedens suos domini ubi ad quod homo se iura
in suis semitis confitebat. Apparet ergo quod ad quod homo se iura
mento obligat statuere esse veritatis fixe. et veritatis certe. quia
iuramento obligat statuere esse veritatis fixe. et veritatis certe. falsa autem et menda-
ci ambiguitas. et in dubiis non potest esse assercio. falsa autem et menda-
cia nullo modo obligacionem cadunt. Ex hiis sequitur 2°. quod duo deo inesse
quorum iuracio. unde quia ipse habet certitudinem de subiecto. falli non potest
mentis falle. et ideo quecumque decreverit sine subsequente potestate. propter quod in
Thomas falle. et ideo quecumque decreverit sine subsequente penitebit eum. Igitur Ambrosium
qui non ergo deo dicitur iuravit dominus et non penitebit eum. et videt ex 1° quod sequitur. quia Christus
tractatus est. Quod iuravit dominus. et videt ex 1° quod sequitur. Unum hic erat
est sacerdos in eternum. Nunquam deus hic ignoravit. Unum hic erat
est sacerdos in eternum. Nunquid hic poterat esse mutabile
impossibile. quod deus iuravit. Unquid hic poterat esse mutabile
Et angelus testatur illud unde dicitur. quia deus non iuravit. ex quo dei in
varimento est firmamentum ipsius promissionis. Iurat ergo deus. quia
in confirmando promissiones suas in vocat se teste seipsum. dicens
confirmando promissiones suas. Et cum iuravit de semine Abrahe dominus. Vivo
ego dicit dominus. quia audisti vocem meam. et non pepercisti unico filio
tuo propter me. benedicens benedicam tibi. et multiplicabo semen tuum
sicut... Et Abraham carnem accipiens ipse
Et semen Abrahe Christus est. de Abraham carnem accipiens ipse
cum sacerdos est. et in eternum sacerdos est. et secundum ordinem Melchisedech
sacerdos est. unde non penitebit eum. quia non mutabit suam promissionem.

primo in veritatem iudicium et iusticiam. que 4 prevalent de duo in veritate et in iudicio et iusticia

quod ea dirigente multi facere peccatorem scilicet quod...

in iuratione

bē

religio

Penitentia cum dei et mutatione est Augustinus. Ex quibus habetur quod et si iurare
infirmis sit prohibitum / tamen perfectis est admissum. Hoc est Ambrosius contra [illegible]
Domini cum venit docere prolem imbuere novos / simul instituere / et in contra
non iurare omnino / quia non ad solos apostolos loquebatur / Condescendat et ad
infirmos. Et subdit volunt deus te non iurare / ne periures. Et addit non
iurare neque per celum / neque per terram / neque per Ierosolimam / neque per caput
tuum / id est non per ea que sunt subiecta tue potestati. Et subdit Noli ergo usurpare
tibi iuramentum / qui illud implendi non habes potestatem. Ubi Ambrosius
manifeste loquitur quod infirmis iuramenta facere non est securum. Et subdit
Et aut david dicit Iuravi et statui / vox est in lumine ambulantis / vox
est cum auctoritate dicentis. Qui cum statuit non movetur / non timet ne
cadat / quia plus est statuere quam stare / stat ergo david / tenuit statione fun-
datam / sed timet ne in tenebris [illegible] oberraret. Qui cum timet non
iuraret. Ideo respondet / cum divina iudicia custodire posset / non statuit illud
cum iuramento. Et subdit ubi [illegible] sanctorum / ibi sedes virtutis plenior
est et certior. Ubi manifeste perfectis iuramentum admittit. Et idem dicit [illegible]
iuravi et statui. Iuravi [illegible] ore / et statui intus corde / et duplicat
et exponit [illegible] / sic Iuravi est tamquam per sacramentum stabilivi.
Vel secundum glosam / Iuravi et statui i. tam fixum sit custodire
iudicia tua / quam cum transgressiones esset periurium. Iurare ergo et statuere
est in duobus iudiciorum impletione immobilem esse / sic cum [illegible]
modulo conformat ipsi deo / cum iurare secundum Isidorum libro iiiº de summo bono
est statuta non revocare. Alio exponit dicens Iuravi sed non in dolo
ut illi qui quod iurant non intendunt facere. Iuravi non exsecutabile / ut
illi / qui et si intendunt facere / tamen mutant propositum / et ita non sta-
tuunt / nec tenent stabile / et ideo addit et statui / scilicet firmiter et immo-
biliter. Verum secundum [illegible] tunc illud quod de Sedechia de Ezechiel
xvijº [illegible] in iuramento quod fecerint / et secundum quod [illegible]
est [illegible] in capite cum [illegible] ita debitum / [illegible]
nullus religionis [illegible] / Iuramenta facere non cadit sub prohibicione [illegible]
[illegible] exponitur / quia actus [illegible] in deo [illegible] / et [illegible]
[illegible] est admisse / ideo et quod perfectis admittitur / in perfectis non prohibetur
[illegible] condescendit / et quod peius est iuramentum
facere [illegible] in [illegible] / [illegible] illud quod precipitur non prohibet
[illegible] dominum deum tuum timebis / et ipsi soli servies
[illegible] Et [illegible] iiij [illegible]
[illegible] invocare in testimonium / quod idem est / quod iurare. Est actus tale
pertinens ad religionem / [illegible] hoc cum quod [illegible] deum esse
potiorem / [illegible] veritas est indefectibilis / et [illegible]
aliquo deo [illegible] / [illegible] ad Hebreos vi [illegible] homines
per maiorem se iurant. Et [illegible]
[illegible] aut diligit eum per quem iurat. Ex hac [illegible] et [illegible]
[illegible] / [illegible] et si iurare possit esse malum / actus cadit in [illegible]
[illegible] / id est / quia iurare non est malum [illegible] / quia ille
actus non est ita deformatus / ut nullo possit cadere in oppositam circum-
stanciam / hoc est ut nullo possit fieri bonum / Item iurare non est malum in
se / quia non est actus [illegible] malus / ut non possit fieri bonus per addi-
tionem / [illegible] circumstancie / Et licet iste actus [illegible] esse malus ex causa
/ aut ex occasione / quia [illegible] quandam facilitatem tendendi ad malum
[illegible] ad periurium / et sic ad dei contemptum / [illegible] occasio ista tol-
litur / [illegible] / que est in ipso iurante / actus quia bonus est
in [illegible] / et [illegible] ex causa [illegible] ad laudem dei cedit. Et ex [illegible]
[illegible] / Et si iurare in laudem dei potest cedere / tamen [illegible] constantia non
sit fieri licite / hoc [illegible] est [illegible] de [illegible] in [illegible] qui dicit

q[uod] illi actus qui sunt excellentes / propter hoc quia in deum respiciunt / sunt circumstanciis licite fieri non possunt / Similiter confessio sicut iudicium / missarum celebratio / predicatio / et iurare / Iudex enim in iudicando est loco dei / et sedem dei tenet / Et in actu illo conformatur deo / Apostolus ad romanos xiii capitulo / Ministri enim iudicando dei est / et ideo determinat sibi circumstancias debito modo / sic quod licite non potest fieri nisi fiat modo debito / hoc est nisi fiat iuste / Gregorius de concordia xxvi dist. / Iuste quod iustum est prosequeris / similiter missarum celebratio actus est excellens / et refertur in deum directe / et ideo determinat sibi circumstanciam personae / quia licite fieri non potest nisi ab illo qui ad hoc legittime assumptus est / ut dicitur ad hebreos v capitulo / Omnis pontifex ex hominibus assumptus / pro hominibus constituitur / in hiis que sunt ad deum / ut offerat dona et sacrificia pro peccatis / Similiter predicatio est de actibus illis / qui referuntur in reverentiam divine maiestatis / Unde determinat sibi circumstanciam loci / quia predicando non in quocumque loco potest licite fieri / Unde de consecratione i dist. / Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris / sed in eo quem elegerit dominus / Et sic similiter consequenter est de iurare / Ex quo enim iurare est aliquid pro firmanda veritate asserere / idest tenet invocationem dei / Racione quorum excellentie determinat sibi circumstanciam cause / ita quod numquam iurare potest fieri sine debita causa / Quando enim iudicare est actus similiter deum / et celebrare est actus ad deum / et predicare est actus ipsi deo / sic iurare est actus pro deum / Iidem sicut illi non sunt liciti sine suis circumstanciis / sic nec iste / Oportet quod causa ad necessitatem / aut utilitatem / sed ad hoc ut licite fiat / Ideo ille Sed tamen licet iuramentum et si sit magne excellentie / tamen videndum est ne fiat in debite / hoc est beatus Crisostomus ubi supra in quinto articulo in responsione ad ultimum argumentum / ubi dicit / Sicut medicina est utilis ad sanandum / et tamen quanto est virtuosior / tanto maius nocumentum inducit si sumatur indebite / Ita iuramentum utile est ad confirmationem / tamen quanto est magis verendum / tanto est magis periculosum / nisi debite inducatur / et allegat illud Ecclesiastici xxiii / Si frustraverit quis fratrem suum / delictum ipsius super ipsum erit / Item xxii causa / Qui sciens fallit fraternam meretur / Et si dissimulaverit sed manifestae veritatem / incarnat subditur / Et si dissimulatione commutari celat / Ieronimus / dicit glossa interlinearis / Ibi per dissimulationem / occasione cuius alii incidunt in errorem / vel in dampnum veritatem / Unde lata equitas / non est equitas / Deliquerit duplex / quia sicut Augustinus / Simulata equitas non est equitas / sed duplex iniquitas / Et sequitur / Et si in vanum iuravit / idest ociose / vel sine causa iustificabitur / idest non iuste iuravit / sive non iuste / propter quod pena subditur / Replebitur retributione domus illius / idest consta vel corpus replebitur / pena correspondenti / Iuxta illud Marci / Ubi vermis non moritur / et ignis non extinguitur / Et ideo de consecratione v dist. / Ipsum usurpas nomen dei in frustra / quia non est impunitus / qui super rem vanam illud assumpserit / Ergo videntur non utile esse / et causa ad faciendum iuramentum tantum necessarium / dicit Ieronimus / ad hoc ut faciam voluntatem dei / sine per imitationem divini testimonii confirmanda / et hoc fieri potest vel per simplicem contestationem / ut si quis sic dicat / Sic me deus adiuvet / quod non aliter facio / nisi quemadmodum vult imperavit deus / Et potest hoc alia via prodesse / Sed enim per illustrationem donorum dei cum cognoscit / quod bonum est sic et utile / quod hoc propositum suum stabiliat in bono / ita quod nec ad dexteram / nec ad sinistram deviabit / et attentius pro devotionem / voluntatem suam ad stabiliendum se in sancto dei / Et consentit / et dicit Iteratur domine deus / pro utilitate cordis / quod volo esse stabilis sine tunc / Ideo potest dici quandoque iurat aut statuit sine sibi ipsi legem ad hoc imponit / Et tamen non obstante illo / quandoque nichil faciat ita / quia deus intrictur cor / Et ex hoc potest clare inveniatur quoniamque recepit non in frustra / quando cum legis eum indictum nostrum et cetera portus ipse penam sui sceleris / Et dicitur prophetia prevaricatores reputavi omnes peccatores terre / Ideo dilexi testimonia tua / Et omnes prevaricatores legis divine / dicit Ieronimus / et statui custodire legem / Eciam videtur sibi

Dc enim b[eatus] t[homas] 2a 2e q. 89 ar. [illegible] q[uod] non dei assumit ab hoc 3[us] modus [illegible] iuramenti ad [illegible] confirmanda / 2[us] modus ad [illegible] ad aliquid inducendum / [illegible] ad per modum invocationis ad honorem vel ad laudem nostram / ita hec prophetia dicit iuravi et statui ad laudem et honorem dei / Quo clare quod quando assumit nomen dei in vanum / cum non est necessitas / iniuste est prevaricatio / [illegible] videri

q[uod] iuramenta h[uius]m[od]i nec est p[ro]hibitu[m] facere neq[ue] pete[re] neq[ue] recipe[re] / put h[ec]
h[ab]et i[n] a[n]te posuerit / et v[er]o est / q[uia] licet cuilib[et] se p[ro]pria v[er]ba ad divi[n]i [ser]vicii
mancipare / et ad h[oc] licet h[uius]m[od]i i[n]ducere / vinc[u]l[u]m et compellere / et ex isto h[ab]et[ur]
q[uo]d q[uod] iuramenti c[on]firmacio sine omni malo p[otes]t esse / Si aut[em] obicit[ur]
illud q[uod] d[icitu]r v[er]bu[m] Xpi: Sit sermo v[este]r est est no[n] no[n] / q[uo]d aut[em] amplius est a malo
est / Aug[ustinus] exponit n[on] a malo iura[n]tis / s[ed] ab infirmitate [illegible]
que quoda[m] malu[m] d[icitu]r / Vel p[otes]t dici / q[uod] v[e]l fit a malo illius / q[uo]d v[e]l ipsi[us]
/ et q[uod] iuramentu[m] recipe[re] v[e]l facere p[ro]cedat a quada[m] p[ro]vide[n]cia / Contingit
en[im] aliquem sepius decepi p[ro]xima incedencia / V[e]l q[uia] h[om]o aliqu[a]m reperit
certitudine[m] h[ab]ere est / q[uia] nescit cui v[er]o credere / et quo ita sepe
deceptus est / Est ergo a malo .i. ab illa incertitudine / quam delinde
est prudentie / Ex his elicit[ur] 3[o] / Quod iuramentu[m] c[um] debite fit que-
dam horrore[m] ad custodiendu[m] inducat / licet ergo d[omi]n[u]s de[u]s sine
su[n]t reuma / sive sine c[on]testacione / aut i[n]vocatione p[ro]p[ri]a / et testis v[er]itat[is]
Ymo cora[m] et index iux[ta] illud Je[remie] 29 / Ego su[m] iudex et testis / magis de[us] formidand[us]
est / et magis erubescendus de falsitate v[er]bi / q[uam] de falsitate q[uo]d
contingit sine v[er]bis / Sequit[ur] de materia iuramenti custodie in
dicta iusticie tue q[ui]d iuravi et statui et video q[uo]d quasi i[m]pleret
questione[m] / ac si vellet q[ue]re[re] / quid iuravi et statui / et videt
custodire et intra et extra / infra / supra / et cetera / ut extra h[abe]t
p[ro]tib[us] conservare possem / illud q[uod] iuravi veritate[m] / et v[er]itas p[ro]ut
est comes iuramenti / no[n] capit[ur] p[ro]ut v[er]itas est p[ar]s iusticie / q[uia] sic
v[er]itas est ad altera / iusticia ea que erga p[ro]ximu[m] sunt v[e]l h[om]o alteri
v[er]itas est ad altera / iusticia ea que erga p[ro]ximu[m] sunt v[e]l h[om]o alteri
manifestat / Sed v[er]itas capit[ur] h[ic] / p[ro]ut aliquis secu[n]d[u]m ea[m] dic[it]ur verax
[illegible] vereffecto [illegible] / Hoc ergo custodiri debet / ut illud q[uod]
cita q[uod] est [illegible] / neq[ue] sit fictu[m] / neq[ue] illicitu[m] / et t[erci]o iudicia / et
iuramento formul[ar]et / neq[ue] sit fictu[m] / ... debet fieri bonu[m]
iudiciu[m] h[ic] capit[ur] p[ro] discrecione / q[uia] si iuramentu[m] debet fieri bo[n]u[m]
requirit[ur] q[uod] h[om]o no[n] leviter iuret / s[ed] ex causa [illegible] s[ed] c[um] discre[cion]e
iusticie tue et v[er]bi th[ome] de 2a 2e q[uestio] lxxxix ar[ticu]lo 3 in iusticia
p[er]tinet ad causam p[ro] qua iurat[ur] / ita q[uod] sit iusta / Nam si iurat[ur]
aliquid faciend[um] / q[uo]d posset v[er]gere in malu[m] eventu[m] / iuramentu[m] i[n] cautu[m]
d[icitu]r / Si aut[em] iurat[ur] aliquid / i[n] cum [con]currat iusticia est / iuramentu[m]
d[icitu]r iniquu[m] / Vnde notat Aug[ustinus] i[n] ep[isto]la ad armentariu[m] / q[uod]
iuramenta quedam sunt de illis reb[us] ad que h[om]o no[n] tenet[ur] nisi sunt
iuramenta quedam sunt de illis reb[us] ad que h[om]o no[n] tenet[ur] nisi fuit
iuravit v[e]l vovit / ut si h[om]o iurat / no[n] bibe[re] vinu[m] / v[e]l no[n] come-
de[re] carnes / et sic de consilib[us] / Et h[uius]m[od]i iuramenta h[abe]nt [illegible]
q[uia] p[ro]p[ter] ea h[om]o quasi i[n]volvit[ur] / q[uo]d nisi sciat / quid debet i[m]plere vota
vel d[omi]na p[re]cepta / et ceciam talia iter cito p[ro]ut v[er]ge[re] i[n] malu[m] eventu[m]
p[ro]ut i[n] bonu[m] / Quia accidit q[uod] vinu[m] bibe[re] / aut carnes comede[re] / v[e]l sim[ilia]
est p[ro] c[on]servanda vita / aut sanitate / Et q[ua]n[do] h[ic] tunc / q[ua]n[do] accidit diffi-
cultas implendi / no[n] oportet s[er]vare iuramentu[m] / t[ame]n i[n] h[oc] sepe fa-
cultas implendi / no[n] oportet servare iuramentu[m] / t[ame]n i[n] h[oc] sepe fa[cultas]
p[ro]pri[us] iuridit [con]sci[enc]ie / q[uia] no[n] h[ab]et s[e]c[un]d[u]m q[uo]d [illegible] e[st] v[er]itas / h[om]o neq[ue] no[n]
est bonu[m] iudex i[n] p[ro]pria causa / et si aliquis h[ab]et[ur] / ille sepe no[n] p[otes]t
iudicare nisi secu[n]d[u]m audita ab eo que tangit / Ex q[uo] Aug[ustinus] i[n] quod[am]
s[er]mone de nati[vita]te d[omi]ni d[icit] / Multi vovent / alius p[ro] pallam / alius
oleu[m] / alius cera[m] ad lu[m]inaria / alius vinu[m] / ut no[n] bibat / carnes
no[n] comedat / No[n] est illud optimu[m] votu[m] / ut presbiter q[ui] ad h[oc] aliquid
[illegible] / et no[n] h[ab]et elegit deus / s[ed] si quis sentit se [illegible] / voveat d[e]o
[illegible] / Si quis superbus / humilitate[m] / Si q[ui]s vinu[m] nimis de [illegible] sobrietate[m]
[illegible] / Si quis luxuriosu[m] / aut alijs malis iniectu[m] / voveat se a nequicia
Si quis luxuriosu[m] / aut alijs malis [illegible] / voveat se a nequicia
consu[m]ere / et ad h[oc] facit offert placitu[m] deo votu[m] / Et h[ec] sunt iuramenta
sanctissima / et vota cautissima / licet c[um] d[e] talib[us] h[ic] curiat p[ro]p[ri]a
q[uo]d n[ost]ri petat no[n] i[m]plere / q[ui]a si no[n] iurasset / t[ame]n q[uia] ibi e[st] s[er]vamentu[m]

quia secundum Augustinum/ cum vicisti · tanto eris miserior/ si fidei fructus
quanto beatior si per martyrium // Unde ergo istam viam quod in precepti lege
monebitur utrum omne iuramentum sit servandum quod pro fine salutis
et fine interitu observari

Humiliatus sum usquequaque · vivifica me secundum verbum tuum / Legitur
ad precia sit [illegible] dilatavit propheta delinivit divine legis sibi lucerna cum
adhesit firmiter [illegible] iuravi [illegible] prosequitur de multiplici profectu qui sequitur
confirmata ipsi legi adhesione / videtur cum in iuvenili ita firmiter divine
legi adhesisse / si grande fructus eos sequitur / Et quo gloriosorum laborum
gloriosus est fructus / Est autem primus profectus valentius omnia dat humi
liato / Et qua prius confessus est vel post ita continuavi / Supponit propheta
ondit se custodivisse omnia iudicia divine iustitie sed in periculis et
in temptationibus / hic tamen petit in temptationibus subsidium / Et quo enim
in temptationibus / hic iuravit custodire iudicia iustitie apprehendunt eum pro
eo quod statuit et iuravit custodire iudicia iustitie ne fides periret / aut deficeret / petit ergo vivifica
temptationes maxime [illegible] sic supponit propheta describit comites iuramenti / iuravit enim
me [illegible] sic supponit [illegible] iuravit enim
vacare/ districte et iuste / hic tamen ondit quod tale iuramentum ipsius
obligavit / quia per nullos inimicos malum volunt transgredi · ideo super
ab [illegible] ad illud [illegible] / Et quare ista verba sic dicuntur
[illegible] in divino [illegible] ad illud [illegible] / [illegible] dealbus [illegible] ut
primo profectus de primo gradu utilitatis / [illegible] sic dicitur / Ista primo tangitur
per sequentes versiculos / Prima pars sic dicitur / Ista primo tangitur
probat in sequentibus versiculis / humiliatus sum · quod dicit ea fuisse omnia
humilitate seram / [illegible] humiliata [illegible] humilitas / [illegible] petit vita
[illegible] usquequaque / vivifica me / Dicit ergo verba humiliata est dico per se · et
spiritualiter vivifica me / Dicit ergo verba humiliata est [illegible] et
spiritualem vere zelator custodire iudicia iustitie tue / et hac
primum tamen vera zelator custodire iudicia iustitie tue / et hoc
[illegible] hoc [illegible] ut glo[ssa] ponit / vehementi
[illegible] humiliatus sum · hoc quod indicia divine iustitie tue custodivi / dico
[illegible] vel [illegible] / quod in modo fecit / sive a bonis / sive a malis / et de
[illegible] perfecta quod in [illegible] et quod nullum bonum erit sine fructu / et
iniquitate iusto iudicio dei / Et quod nullum bonum erit sine fructu / et
quod fecit iusto iudicio dei / Custodivi ergo iudicia dei providentia
nullum malum erit impunitum / Custodivi ergo iudicia dei providentia quod
nullum malum erit de eis / Et isto modo pertinet hic ad quemlibet fidelem
non sentire aliquid mali de eis / tunc ergo homo patiendo est humilis quod
sed modo spiritualiter ad prestandos / tunc ergo homo patiendo est humilis et non sine causa
[illegible] scivit quod iusta dei permissione / et non sine causa
superedit prestando scivit [illegible] secuntur licet [illegible] nos quo nos
et si lateat / Et qua [illegible] sunt iudicia iustitie divine / [illegible] quod si
quedam iniquitate estimanda sunt iudicia iustitie divine / [illegible] quod si
illa estimans secundum hoc nos sumus humiliati usquequaque / [illegible] de quibus
sunt incognita estimatur / hoc enim est [illegible] / aut cum [illegible]
vel temeritate / Et ideo quibus dicit aquila monetur quando videntur ag
iusto [illegible] liberi et a frequentibus damnis adulterinis [illegible] deducitur
non lapide subsidia alimentorum [illegible] gravi egritudine [illegible]
debilitate / Sed quod negat hic [illegible] quibus ne / Et ex quo multi moventur
debilitate / sed quod negat [illegible] / quia putant dura esse quod pauvum imbecillitas
agere quam gravia iudicia / quia putant dura esse quod [illegible] estimatione distendere / et ipsum morbos
ferre non possunt / Nam [illegible] estimatione distendere / et ipsum morbos
sibi [illegible] in amicos ipsius / Cum vidit Job prestantibus
sibi [illegible] et si non fuerunt ausi accusare divinam iustitiam / quia non
humiliatur / et si non fuerunt ausi accusare divinam iustitiam / quia non
fuerunt humiles usquequaque de iniustitia ipsum Job accusare coacti sunt
et tamen non ad inculpandum illum qui patienda debebant committi / pro ipsis
vel tamen non monetur [illegible] sed magis intelligat dei iustitiam predi
[illegible] dicit hic non monetur [illegible] / et [illegible] a pie corrip
cantur / quia corripit deus quem diligit / et [illegible] a pie corrip
filius / et subdit declarans quod nec patris pietas est iniusta / neque domini
severitas / nam apparebit potest ex filius quam deus servus / nec debent
[illegible] dura impia estimari / quia multum melior esse filius quam servus / [illegible]
[illegible] estimatur / sed [illegible] deus [illegible] nos permittit prestolare insurgere
ad plenum eius iustitie comparandum / [illegible] non [illegible] / quo [illegible]
electi · usquequaque et humiliati [illegible] quibus dicit ecclesia [illegible] / passus est deus

contra suos persecutores / et pro eis feruenter assurge ut xpo ad eum qui dicit
tolle persecutores et destruant martires. Et subdit qui vincebat apostolos
et martires persecutio / quibus tuis ministris non dixit / quare dedisti dne potentiam
tuam in potestate persequentium / sed quia hodie nascitur illos beatos esse / qui
passi sunt / quam illos quos ipsa pessima persecutorum rex aucerit / Magna
ergo est iustitia diuina credenda. Et recitat ambrosius excellentiam quam deus promisit
pro Job. Nam beatus est valde / filiis promulgis / cum esset diues in multis
est facultatibus / nam non solum ei erant dampna / sed etiam grauia erant
vite uitia / et cuius corpus percussum erat vlceribus et fluebat / sed
quod probata est iusti sapientia / excitata est fides sua / et premium
obtinuit pacientie / confessus est virtuose / cumulatus gloria / euicit
placere / quibus quasi deo accusabatur iustitia / Ex quo Job cum amplius
ipsa sua apud deum talem inuenit gratiam / ut eo vberior esset perpetua
iustitia coronatus. Quanto magis ad dignum efficit probatio
Ex hijs que dicuntur / quod virtus humilitatis commoda non est facilis
acquisitionis / sed ut consueuimus / Quanto cum viri sustinuerunt
inspectus maxime / quia iudicia dei et vix assurrexerunt in aduersitatibus
spiritus maxime / quia iudicia dei et vix assistentes in aduersitatibus
... humilitatem tenuere / Vnde in psalmo nomine g...
clerorum / et prosperitates peccatorum / humilitatem tenuere / ...
...ai aut pene moti sunt pedes / pene effusi sunt gressus mei
quia zelaui super iniquos pacem peccatorum videns / Et Job xxi
quare ergo impii viuunt confortati sunt diuitiis / Et Jeremie xii quare
via impiorum prosperatur / Et bene est omnibus qui preuaricantur et inique
agunt. Et ambrosius dicit liberum de ... facilitate compescit pro ad
... humilitatem / Nam humana sapientia inflat / et inanis ...
... nis extollit / et qui paupertate grauatus est / non est celebritas
... / et qui pro fine pecunie obcecatur / exagitat contumeliis ...
et qui pro ad ... solet sibi aliquem honorificari te
qui per ... in ... humilitatem tenere / ... quod
placuit / Et subdit Grande est in omnibus humilitatem tenuerint / Vnde
multo laudant qui in omnibus humilitatem ... / licet ut ...
Ambrosius libro istarum exponit ... de ... Quod de xpo / qui de humilitate
dei est ultatem ... in ... / Et allegat de ipso illud propheticum / palam fecit sum
sua gloria. Et allegat ... illud propheticum ... qui me non ...
non ... mei / apparui hijs qui me non ... a querentibus ...
Vere humilitatem xpi / qui ... / etiam ... a querentibus ...
Et illud scapulas meas dedi in flagella / maxillas meas in
palmas / et faciem meam non auerti a confusione sputorum / Ex quo
... / et faciem ... humilitatis laude virtus inuenit / apostolo
... qui xpo ... ait xi discite a me quia mitis
quod et ... / Vbi ambrosius non est mediocre quod dicat discite
sum et humilis corde / Vbi ambrosius / humilis sum corde / Magna humilitas
et addit a me / et subaddidit quia humilis sum corde / Magna humilitas
et bona humilitatis / que multa appetando toti quod ... adipiscitur
... et deus humiliat se usque ad mortem crucis / ut dicit
apostolus ad philippenses 2o / propter quod et deus exaltauit illum / ut in nomine ...
omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum / Et dicit ambrosius
... creati cum ... ad
... plus in xpo venerari ... / et laborando ...
laborem / ... xpi humilitate ... ad ... / ...
ut in nomine eius omne genu flectatur / ... quia dominus ... / ...
flexi ... / ... flexi ... / possem se humiliat / nam et ... humilitatem ...
sibi etiam ... / ... exponit ... de ipso Joseph ... dicit ...

Joseph fuisset / si humilis non fuisset / timuit sibi obesse / quod placitus
erat fratribus / quia et amor patris placatus / [illegible] invidiam [illegible] / pla-
-to ornavit se / humilitas [illegible] exercitus / [illegible]
nos / humilitatem regem subditum fecit / ut multo de ipso dicatur dictum
humiliatum esse quidem / quia et in statu persecutorum humilis / et in mani-
-bus [illegible] humilis / et in carcere humilis / et in sublimitate humilis
in [illegible] domino suo humilis / et in [illegible] humilis / [illegible] cum omnes
[illegible] adversa / ita non extulerunt prospera / [illegible] ma-
-gno [illegible] humilitate [illegible] culpam / [illegible]
[illegible] fecit esse pro omnibus / non [illegible] vult [illegible]
posset / propter quod [illegible] humilitate magis esse [illegible] / cum probe
[illegible] cum valde [illegible] / humilitas a nullo bono [illegible]
/ [illegible] in persona David / dicit enim si consideremus que David
[illegible] ex persona sua dictum esse / humiliatum [illegible]
tollerantie / [illegible] Goliam superavit / [illegible]
[illegible] et cantat / postquam [illegible] Saul vicit mille / David decem milia / [illegible]
[illegible] Saul / in qua ipsum [illegible] / [illegible] ad
persecutionem regis Saul / in qua [illegible] sibi indignationem dei in causa [illegible]
[illegible] / in quo [illegible] sibi iram dei / et [illegible] fuisset
[illegible] / [illegible] omnibus David in humilitate [illegible]
sibi [illegible] / [illegible] respondit / [illegible] coram domino / et [illegible]
ad [illegible] humiliat / [illegible]
[illegible] / in persecutione Saul [illegible] / peccavi domino / [illegible] electione
[illegible] / domino [illegible] humiliat / [illegible] angustie [illegible] sunt / [illegible]
[illegible] humilitatem elegit / dixit enim augustie [illegible] magna est [illegible] / et [illegible]
est [illegible] in manus domini / [illegible] / et humilitate [illegible]
[illegible] ad angelum [illegible] / [illegible] quid fecerunt / [illegible]
loqui ad deum / Ego peccavi / Ego male egi / [illegible] / bona humilitas / [illegible]
[illegible] / et in [illegible] reconciliationem [illegible] / dixit David
[illegible] et plebem salvat / propter quod reconciliat [illegible] humilitas
[illegible] quod humiliasti me / [illegible] / [illegible] / Unde [illegible]
[illegible] beneficiis / est magis [illegible] salutis / [illegible]
[illegible] laudabilis rex / qui de obsidione / de
de [illegible] regis [illegible] / [illegible] liberatus est / [illegible]
qui [illegible] / [illegible] humilitas est / [illegible]
[illegible] / et [illegible] / [illegible] subditus / [illegible]
si [illegible] rationalis vita / [illegible] voluntatem
[illegible] / [illegible] est / qui [illegible] voluntatem
[illegible] / et omnia [illegible] ratione / Unde [illegible] addu-
-carnis / sed [illegible] / et [illegible] / et sine ipso
[illegible] / de [illegible] / [illegible] ipsum facta sunt / et sine ipso
factum est nihil / [illegible] imitator dei / non sit ut [illegible] et [illegible]
[illegible] facit / [illegible] sine [illegible] / [illegible]
et [illegible] / facere posset / sed ut [illegible] faciat / nihil sine ratione / [illegible]
[illegible] ratione / nihil sine ratione / quia et rationalis est / non irrationalis
[illegible] obedientie / de qua [illegible] humiliatus
[illegible] / sed [illegible]
[illegible] in [illegible] / sicut iam expositum est / sed [illegible] humili-
-tatem non tamen in [illegible] / [illegible] in divina lege / que [illegible] humilitatis in vera
humilitate illa / que est in divina lege / [illegible] humilitas in vera
obedientia consistit / [illegible] cum humilis est / qui in nulla [illegible]
sed alterius exequitur voluntatem / [illegible] reverentia [illegible] ad [illegible]
[illegible] religiosus est / quia hoc pertinet ad devotionem / Si autem [illegible]
[illegible] parentes obedit parentibus [illegible] est / quia [illegible] obedientie pertinet
ad pietatem / Si autem [illegible] prelatorum obedit / [illegible] observator est

[illegible] de [illegible] / [illegible] est humilitas [illegible] obedientia [illegible] / [illegible] humilis [illegible] non est [illegible] in malis

Exemplum eius nec [illegible] pater humilitatis / primus est subdere se maiori et non se preferre equali / humilitas est iusta [illegible] sufficiens cuilibet iusto / 2us est subdere se equali vel se preferre minori / humilitas abundans / 3us est subdere se minori in quo gradu consistit vera iustitia / vnde humilitas vocatur superabundans / de qua dicit vlterius super omni se humiliat et altitudine ~

ordinis / quia hec ad obseruantiam pertinet / Si autem aspiciendo ad vnitatem / obedit pari / aut equali / sic tenet vnitatem in vinculo pacis / Si autem aspiciendo ad humilitatem obedit inferiori / tunc humilis est / Ergo quicumque humiliatur / qui est verax obediens / Et hanc exponendo pro dicto quod virtus obedientie / nec est virtus suprema / nec infima / primum declaratur de b. thoma 2a 2e questione in responsione principali ad 3m articulum / quod virtus actus virtutum consistit in hoc / quod homo consistit bonum ratione inhereat deo / deo autem inherere finis est / sed cetera consequuntur ad finem est / Ergo homo cetera propter hoc consequitur ut deo inhereat / maior est laus virtutis ex hoc quod deo inhereat quam ex hoc quod homo terrena contempnit / Ex quo claret quod virtutes theologice que theologice sunt / quam aliqua virtus moralis / vt homo fide inheret deo tamquam summe veritati / spe inheret deo tamquam summe maiestati / caritate tamquam summe bonitati / Sed morales virtutes hec efficiunt deo / tamquam summe bonitati / Sed morales virtutes hec efficiunt ut aliquid terrena contempnat / ut deo inhereat / Ergo ulterius ut aliquod [illegible] morales virtutes obedientia maiorem habet claritatem quam inter omnes morales virtutes / quod ubi [illegible] / Secundo vbi thoma ubi supra / quod inter virtutes morales illa laudem virtutis / ubi [illegible] ut deo inhereat / Aut ad aliquam maius aliquid contempnit / ut deo inhereat / Aut aliquid ponit qua maius aliquid consequitur / ut deo inhereat / Sunt autem tria genera humanorum bonorum principalia / que homo potest contempnere propter deum / Infimum sunt bona exteriora / vnde paupertas voluntaria minus habet laudis / Medium locum tenet bona corporis / vnde castitas que castigat bona corporis plus habet laudis / Sed bona anime suprema sunt / et inter ipsa locum supremum tenet voluntas / que est liberrima / et aliis habet imperare / vnde obedientia per quam homo propter deum contempnit et per consequens omnibus aliis bonis vtitur / ut deo inhereat / ita nobilior est / quia per ipsam voluntas contempnitur / ut deo inhereat / Vnde obedientia victimis iure preponitur / quod dicit gregorius vltimo libro moralium / obedientia voluntas propria mactatur / Ille ergo qui per virtutes aliena caro / sed per obedientiam voluntas propria mactatur / Ille ergo qui perfecte humilis est / ipsi non in vitium sue sensum / non considerationi / Non vsquequaque humilis est / ipsi non in vitium sue rationi / non considerationi / sed totam rationem captiuat in obsequium fidei / Sic etiam estimationi / sed totam rationem captiuat in obsequium fidei / Nec circumspectione sua qui non considerat in suis viribus / nec in prudentia sua / Nec circumspectione sua qui non totum robur suum diuine virtuti subicit dirigendum / Sic et ille qui non vult sum desiderium habet in aliquo perfectum / nec affectio sua / Nec intellectus ut suum desiderium habet in aliquo perfectum / Sic etiam qui ob virtutes sua / sed se in omnibus diuine subicit voluntati / Sic etiam qui ob virtutes operatur ad quod non vult dirigi nisi diuino imperio / aut superioris mandato / Ille vsquequaque humilis est / Et sic ita deductum / Secundo / quod obedientia omnia opera et virtutes facit perfecta / et reddit opera meritoria / Et iusto hec duas partes / quod obedientia facit virtutes perfectas / et ista probatur per [illegible] deductio / Et probatur quod obedientia facit virtutes perfectas / et ista probatur per [illegible] Johannes abbas montis Synay in libro de scala gradu 4 / quod obedientia est mors spontanea / sine curiositate vita / absque cunctatione et sollicitudine periculorum euasio / et securitata dei excusatio / carentia timoris et mortis absque detrimento nauigium / vbi habetur manifeste / quod per obedientiam euitat periculum temptationum / quod per obedientiam voluntas propria mortificatur / quod per obedientiam homo vita possidet absque timore / et absque curiositate / Et per obedientiam homo apud deum redditur excusabilis ab omni peccato / et si moritur absque detrimento ad deum venit a porta / Ex quo patet quod qui in obedientia viuit innocens sit / et post mortem absque detinencia / hoc est absque retardatione et pena purgatorij potest assequi patriam sui premij / Ex qua parte concludit / Ex quo / quod obedientia radicem omnium peccatorum excludit / hoc est excludit velle vti voluntate propria / quod ut augustinus dicit super genesim ad litteram libro 8 / primum vitium aduersus originis tumoris / quod in obedientia / vbi manifeste augustinus ostendit / est velle vti potestate propria / cuius nomine est tumoris et etiam superbia / qua homo perdidit / quod radix omnium malorum fuit ille tumor / Etiam superbia qua homo perdidit quod diu deo obediret / Et poterat magis facere illud quod sibi placuit / quam deo obedire / Et poterat magis facere illud quod sibi placuit / petrus hec in vtraque / vnde ista / quod nulla alia augustinus xiiij libro de ciuitate dei / Item obedientia / quod subiectum est tante corruptionis / quod [illegible] etiam humana natura incitata est / quod subiectum est tante corruptionis / quod preest etiam

apud obedientiam

manifestum est quod obedientia facit virtutes perfectas //

yzidorus de summo bono / non est aliud subiecta ad / ut vicia [illegible] si [illegible] non est subiecta [illegible] aut vere subicimur [illegible] sunt subiecti nobis sunt / si nos subiciamur ei a quo nobis ita subiecta sunt / Et Cassianus de [illegible] ab [illegible] / quod obedientia est omnium disciplinarum [illegible] / magna excitatiue indiget [illegible] / Et augustinus in [illegible] suppositum qui obediens fuerit vsque ad mortem [illegible] / Et hinc est quod bernardus dicit gregorius vltimo moralium / de [illegible] excandescit vna obediens [illegible] x milia contemptorum / Et [illegible] qui obedientia sola virtus est que virtutes ceteras menti inserit insertasque custodit

morti / et quod iam contrariis perturbat et fluctuat affectibus / sicut pecto-
ris [illegible] Et Cristo scilicet quia quod vitam obediendo etiam penas mitigat peccatorum
hic Ber[illegible] [illegible] est augustinus [illegible] [illegible] ubi dicit hec est vera [illegible]
capitulum [illegible] qua [illegible] concupiscit adversus carnem et venit hic desperatio
[illegible] ut homo adversus se ipsum dividetur qui subditus esse noluit
[illegible] qui non credendo deo se exprobravit / credendo [illegible] [illegible]
et observando preceptis sanitatem acquirit. Unde [illegible] [illegible] tamen [illegible] expe-
dit quam obedire. Et [illegible] [illegible] expedit obedire in filio ut penam evadat
obedire in filio patri ut hereditatem accipiat / obedire in uxore viro ut poste-
ritatem [illegible] magis expedit [illegible] in [illegible] / obedire deo / quod obediendo
et penam evadit / et bonus [illegible] fit / et hereditatem accipit. Et ideo
[illegible] quod [illegible] obedire reddit digniorem per Christum salutis accipere. [illegible] facit
[illegible] et radicem peccatorum evadit / et facit mitigationem penarum / ut
[illegible] / et [illegible] est deductum / scilicet [illegible] [illegible] in hiis [illegible] [illegible] salutis
[illegible] est [illegible] Christo [illegible] / quod [illegible] morientes
accipere per Christum / et [illegible] Et [illegible] [illegible] voluntarie. et ex obedientia suscepimus
et aliorum penas non sentimus / nisi quas voluntarie. et [illegible] que passus est voluntarie
sicut Christus qui peccatum non fecit / et [illegible] salutis illius qua effecit obediens
obedientiam [illegible] Nullum dubium quin salutis [illegible] [illegible] Ambrosius [illegible]
patri usque ad mortem participes sumus [illegible] [illegible] salutis eterne [illegible]
consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne [illegible]
[illegible] consummatus [illegible] perfectus [illegible] [illegible] passio
que omnibus credentibus suffecit ad salutem [illegible] / et subdit [illegible]
[illegible] [illegible] per obedientiam filii causa est [illegible] salutis / [illegible] nobis [illegible]
[illegible] per obedientiam [illegible] inveniamur illius salutis / [illegible]
obedire deo / ut digni [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] filium suum / et [illegible] [illegible] adducit via obedientia / [illegible] ad [illegible] / ad vitam
est [illegible] / ad quam [illegible] [illegible] / et ad participationem salutis [illegible]
[illegible] / et penas [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non debent nisi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Johannes
[illegible] [illegible] [illegible] / de obedientia Christo [illegible] [illegible] / et de [illegible]
abbate ubi [illegible] non est aliud nisi [illegible] [illegible] / ubi glosa dicit de [illegible]
[illegible] / et discretionis [illegible] [illegible] obediat veracis obediens
discretionis est qui in [illegible] [illegible] [illegible] / quod divine
sicut ille qui [illegible] filium [illegible] / et dicit [illegible] discretionis / [illegible] humilitat / et
[illegible] [illegible] subiectionem et obedientiam / eo quod ex obedientia reddit opera meritoria
ad hoc [illegible] [illegible] [illegible] / que dicit quod obedientia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] thoma ubi [illegible] / [illegible] quod per obedientiam [illegible] [illegible] obedientia [illegible]
[illegible] [illegible] omnia opera sunt meritoria / [illegible] sua [illegible]
[illegible] quecumque [illegible] martirium sustinet / aut [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] ordinaret in adimpletionem [illegible] / quod [illegible] [illegible]
[illegible] / nisi hic ordinaret [illegible] ad [illegible] / sicut [illegible] [illegible] sine [illegible]
[illegible] / meritoria esse non possent / sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / quod omnia bona opera [illegible] [illegible] / unde Johannes abbas [illegible]
[illegible] [illegible] voluntate [illegible] obedire [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
fuit / ut [illegible] [illegible] / quicumque [illegible] Christi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] quos [illegible] / [illegible] obedientiam / singula [illegible]
[illegible] / et [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] Christi [illegible] obedientiam
[illegible] [illegible] possidetur / [illegible] [illegible] Christi [illegible] et salvati sumus / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Christo [illegible] [illegible]
intelligere / quod sicut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / et subdit et ad
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] / et [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] / [illegible]
[illegible] omnia bona / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordine ad
[illegible] [illegible] / [illegible] obedientiam scilicet [illegible] [illegible] [illegible] illud
Et [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] quod doctor [illegible] [illegible]
omnia / [illegible] possessione [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / et obedit / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non obediendo [illegible] [illegible] / [illegible] custodiunt ad [illegible]
[illegible] / et [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et obedientiam / et amorem mandatorum / Ad [illegible] [illegible]

"[illegible]

quo ora vincit actus eius in ... eo vincimus iuramentum et ...

et humilitatem / Ad nos pertinet per mortificacionem sensuum / per custodiam cordis et lingue, per odium corporis / et omnium visibilium et ipse votum ... / Claus... ros per temperanciam sobrietatem et carnis custodiam fidelem / ... in cis custodiam fidelem / et sic sicut in rebus sacris deo et re... nec ... et servitutem / Et ex hiis elicitur / quod nunquam est vera obediencia sine ... et caritas sine obediencia esse non potest / Ubi enim veritas plenitudo caritatis / et sancta Johannis 2° dicit / Qui servat verba eius in illo vere caritas dei perfecta est / et ideo quod amicicia facit ... implet ex obediencia / in hoc ne caritas ... velle et idem nolle / Unde per ... quod dixit propheta humiliatus sum usquequaque ... de obediencia intelligitur / Addidit petrus dicens Vivifica me secundum verbum tuum / hec notans caritatem que vivificat / in obediencia includi / Nam vere obediens qui omnia facit ad que obediencia ... omnibus mortuus est / Augustinus de ... plus hec quod me astrixi iuramento et voto custodire iudicia iusticie tue / monentur pro aliis contrariis ideo vivifica me in bonis / Non autem solum dicit se humiliatum sed gloriatur se esse usquequaque humiliatum / quod obediencia per addit humili...

Voluntaria oris mei beneplacita fac domine, et iudicia tua doce me / Estimans sic adversum predictum Enim propheta / quod et dive ... ... adhesceat / desiderat unum fructum qui est omnimoda humiliacio ... adhesceat / desiderat ... ... / quod ista non potest sic iam petit a deo ... / Nam frustra quis alligat se dive voluntati iuramento / aut obediencie voto astringi / si non habet ... religiosum ... Jacobi ... Unde illud apostoli Si quis putat se esse religiosum non refrenans linguam suam / sed seducens cor suum huius vana est religio / Vel superius propheta / ... via volunt ... ipse legi / quod et iuramento / et obediencie voto / ... obligacionem illam / qua ... / ... arbitrii libertate ... / ... vivificacionem ... propheta petebat ... obligaverat ... acceptacionem / ut videlicet acceptacionem ... et vota ... acceptacionem / ... iam petit illius votum ... petit ea que iuravit et protestans ... Et dicitur littera ista / quod primo petit ea que voluntaria oris mei / 2° petit ... voluntaria / beneplacita fac / 3° ad confirmacionem ... iudicia dei / dicit 4° sicut voluntaria ... devotus ... oris / voluntaria oris mei / id est verba sive oracionem sive predicacionem / sive laudis / ... beneplacita fac / id est tibi acceptabilia ... non ... Noli recedere / aut repellere / ... sacrificium laudis tibi ... Voluntarie sacrificabo tibi ... Unde illud quod alibi dicit ... laudatores ... Est ... / ... acceptabiles ... fidei extorta / De qua illud ... acceptabili acceptabilis ... facit placere deo / sic ut laus ... clamancia et diccia / quid ... demonia que ... acceptabilitatis / Et nobis filii ... laudabat / ... sacrificium labiorum non fit ... acceptabile / nisi precedat cordis meditacione / de ... amore et de memore dulcedine / Nam non est pulcra laus dei in ore ... laudabit / Unde oportet cor ab ... et ... labiis ... laudatorie ... esse mundatum / et ... dicitur quod ... laudatorie ... propheta ... labiis me honorat / cor autem ... qui ... dei dicit ... / ... Unde Augustinus ... sine causa ... longe est a me

Secunda de simulatorum modis, in ore suo deum laudare uidentur, sed probat longe
esse ab operis exercicio. Unde tunc laudat quis deum, non solum cum ore concor-
dat, sed cantet vox, cantet vita, cantent facta. Et probat longius illum
in templo iactantem uitam suam et occultantem vulnera sua. Et probat
non laudat qui male vivit, non laudat qui putat ex se esse quod bene
vivit, nec laudat qui licet sciat accepisse se a deo quod non bene
vivit, tamen solum usque ad se wlt esse diuicias dei, et non wlt ut alius
eciam misereatur. Tercie cause simulate oracionis sunt uita mala. Secunda
propter defectum intelligencie. Tercia cum quis putat ex se esse quod est.
Quarta est divine largitatis auctorem, sicut ille phariseus, qui laudabat
deum de sua iusticia, nec tamen dicebat domine da hunc publicano iusti-
ciam sicut dedisti michi eam. Et ex hijs que dicuntur, quod non approbat-
tur, sicut dedisti michi eam. ... exhilari corde, sicut dicit non procedit
[illegible] divine ... exhilari corde ... non procedunt
iudicare ... pro laude humana, et ista quodam modo
sunt sicut turpis lucri gracia vel pro laude humana. Et ergo Ambrosius dicit
impellit ... fuit cum excusatione. Et ergo Ambrosius ...
multi prophete fuerunt, sed non in omnibus voluntaria deo beneplacet. Unde
Jeremias cum a deo mitteretur ad predicandum excusabat se, dicens domine
puer sum. Non reprehensus est a domino. Unde dixit ei dominus: noli dicere
puer sum, quia ad omnia que mandavero tibi loqueris. Sic Moyses
quia puer fuit ... excusabat se. Unde dicit apostolus i Cor. ix:
excusabat se sicut Jonas excusabat se. Si inuitus quod vicedeum accepi
si volens ago vicedeum dei. Si inuitus, quia vicedeum accepio
dispensacio credita est michi. Unde est quod Ambrosius dicit:
[illegible] dispensacio credita est michi ... voluntates nostros expectat. Erat
hic ... dominus posset imperare, tamen voluntates ... que mittam. Et quis ibit
[illegible] sicut affectum, usque dixit tamen que mittam, et quis ibit
[illegible] expectavit vocem spontanee oblacionis, ut non fraudaret
michi expectavit vocem spontanee oblacionis ... predicit, quando
vicedeum ... cumulavit. Et ... ergo ... predicit ... ad
predicit ... et affectum ... beneplacita fac domine, ut
dicit ... et ... de ... pro simulacione, ut quamuis alia via
sed non timore ... non simulacione, ut quamuis data quod homo
sed ... fac voluntaria, et tibi accepta. Sed dato quod homo
... affectu faceret ... et offerret quisquam
hylari et ... affectu faceret ... consistit. Et eum ...
offert, tamen toto nutu divina acceptacione consistit ...
in quadam ordine sunt nobis ... suscepta ... domine
tue placita sunt ... Et ... sapiencia ... et mecum
sedium tuarum sapienciam assistricem, ut mecum sit et mecum
laboret, ut sciam quid acceptum sit coram te. Ubi dicit ...
glo. ut nichi faciam quod te ... petitur ... dei ...
ut nichi faciam ... et iuramento repellet. Repellit ...
faciebat expolitacione et iuramento ... diligencia et
ut Ambrosius dicit ... fuit neglygens, sed absque diligencia et
... remisisse et non strenue, et valde ... est repelli-
cura ... remisisse, et non strenue, et ... a mandatis dei, ... ut
... ab officio salutari, et ... mandatis dei ... ut
[illegible] dicit Ambrosius ... fuerat ... officio, aut
dicit Ambrosius ... ac destitu-
gracie a deo ... ille eciam a deo relinquitur, ac destitu-
quemadmodum dominus dixit ... quociens volui congregare
filios tuos et noluisti. Ecce relinquetur domus vestra deserta.
Et ... exponere ... quod ... omnibus beneplacita sunt
Et ex ista exponere ... arbitrij et voluntarius et executor, hec
accepta, qui relinquit arbitrij e voluntarius et executor ...
est Ambrosius ... forma ... ... libertate declarat
est Ambrosius in forma ... liber ex omnibus
i paulo quatuor ... ... est, ... liber ex omnibus
... se non necessitate, sed voluntate ... ut plurimos
fecit se non necessitate, sed voluntate ...

lucraret Secundo quod cum sub lege non esset, istis qui legis vinculo tenebantur
[illegible] se, quasi sub lege esset. Et hoc ut eos qui erant sub lege deduxisset ad
gratiam christi. Tertio quia licet infirmos in domino confortare assumptione
ipse infirmitatem sustinebat et omnibus omnia factus est pro ceteris obsequio
voluntatis. Quartus principatus est quod existens pater electionis et plenus consiliis
dedignatus est consilium sperni alieni ut cum in epistola ad philomenem sine con-
silio tuo nichil facere volui. Ambrosius. Dat enim nunc ipsum secundum voluntatis
ipse defraudaret, scilicet dans pro aliquo bono consilium illius ex principium. Et unde
est illud consilium sapientis alterum persecuit te noli extolli. Sed esto in illis
sicut unus ex illis et hec intelligitur quo ad obsequium voluntatis. Illa
igitur sunt accepta deo obsequia que quis circa voluntatem dei agit non ad
oculum nisi ipsius benivolentie seu dilectionis affectu. Octo ex ista appositione
oliciter quod exaltantem se ab execucione divine voluntatis ex causa deus
disponit conversit ex speciali gratia. Secundum volt non solum illius sunt obsequia accepta
qui ex caritate semper offert ad illa sed et illius qui licet se excusat tamen sine
nunc facit omnia accepta dispositione divina. Et hoc ambrosius declarat de ieremia
qui ponderans puerilis inevitabilis etatis incepat se a divino officio excu-
sare. Et licet reprehensionem accepit et preceptum de faciendo et predicandi ipsum
deduxisti me domine et seductus sum. Et addidit non recordabor nomen eius
et non loquar ultra in nomine ipsius. Et subiecit factus est ignis
[illegible] in corde meo ut ignis ardens et ut flamma in ossibus meis
et sustinere non possum. Ubi Ambrosius negabat
ipsa officium ex proprio excusat. Duo autem sunt que persuadent aut ad revelationem prophe-
tiam cupiditatem inspirat aut plenitudine devocionis interius infudit
et ad officium subeundum voluntate continuant. Et hoc est quod propheta videtur
postulasse dicens voluntaria oris mei beneplacita fac domine. Voluit ut
deus eum ad hoc deduxisset aut tunc aut revelatione aut devotione
ex quibus modis domum facit voluntatem. Unde alibi loquitur dicens audi-
tum quid loquatur in me dominus deus. Et hec intendebat que deus
operabatur in eo. Et subiecit de suis operationibus apostolorum in parabolis de
[illegible] loquar propositiones ab initio
meum, et ex me sine affectu non habeo immo aliquam me absque hoc volo, quia me ex
spiritu dei et ex me loquitur magistratus et disponit. Ex quibus tribus dictum quod volun-
tas sit tamen inter loquentem magistrum et disponit, voluntaria exequendo divine voluntatis gratiam dei operatorem precedentem. Et cum Ambrosius
titulando hoc voluntaria oris et voluntarium organum operatori gratia sancti
spiritus adimpleverit. Et idem patet ex dicto evangelii ubi dominus illi suo
pigro nolenti lucrum facere cum divino thalento illius talentum fecit
auferre, et illi stremo operatori dare dicens cui thalenti dabitur et
habundabit. Et possent loquendum de sua expositione de christo quo ad partem potentem in
sua persona. Sed quia secundum partem in suis membris propterea et
Ambrosius de voluntatis enim possunt unitatem suam, cum una persona sit christus de christo et ad-
de suis membris quia christus et sua membra sunt una persona. Ecce
cum dubitat quod omnia que ipsius loquebatur operabatur et placebat, ita
voluntaria et data deo accepta. Licet dubitandum quoniam de suis indiciis
electa sit celica. Hoc per textum videtur cum alia expositio est. Cum post zachar
dicat in libro de extimatione mali calo xxv. Et cum sit fac voluntaria
sit illa que sunt voluntaria voluntati rationali. Et licet non sunt beneplacita
in quantumque placent secundum rationem superiorem ut essent placita secundum rationem
inferiorem que se tenet ad sensualitatem. Adhuc ut nulla sit in infe-
rioribus viribus de hoc viciosa displicentia. Et cum sit recte et sup-
vetat[?] mens sunt ad voluntaria oris et alia beneplacita cordis quia ad
mentis concupiscentiam atque alia sunt que ore placent alia sunt que
placent ex fide alia que placent ex concupiscentia alia scilicet que pla-
cent ex iudicio ac diffinitione. Alia autem sunt que placent ex desiderio
et delectatione. Itaque est divisio in homine itaque quod principaliter placet
alteri non placet sed est divisio in hominem suo interius ex quo non concupiscit

ad usus sp[iritu]m | ut no[n] querimus velle in sp[irit]u[m] ea faciat | Rogat ergo p[ro]pha
ut ista i[n] vi[n]u[m] educat | et sic[ut] in vice arrivauit | sic ut q[ui]cq[ui]d placet
[con]discretio[n]em [con]iudicio | [con]sensu seu [con] deliberatio[n]em quod hic est placet [con]
concupita et [con]sidio | et delectatio[n]em | ut sit humana affecta libere se vol
ut in bonis sp[irit]ualib[us] | et ita firmiter et i[m]mobilit[er] eis i[n]h[er]et | q[ui]a
melius [con]dictat [illegible] i[n] suis inferiorib[us] | Generabat [con]plures bellum
grande in se ipso | et aspirabat ad pacificatio[n]em dicens | Quis me libe
rabit de corpore mortis huius | Sed si possibile est in hac vita | in hac [con]
audi petitio[n]e | Deus ponit [illegible] 3a | Et si pot[est] homo p[er] gra[tia]m ad hoc
deduci q[uod] maneat absq[ue] omni culpa | dicit in [illegible] homo [illegible] [illegible] no
p[er] confirmati[on]e[m] | necesse agricete viri[us] pot[est] | quando ita fuit mirabilis con
servare | Ista cautela est tria p[ro]b[ationis] [illegible] q[uod] homo in hac vita
deduci pot[est] p[er] gra[tia]m | q[uod] careat omni culpa | Ista p[ro]b[atur] sic p[ro]batur | q[ui]a
gra[tia] ut [illegible] [illegible] de [illegible] in [illegible] 21 | [illegible] campo[rum] [illegible]
gra[tia] ut [illegible] [illegible] | ut vita corp[or]is | q[ui]a anima vivi
ut vita [illegible] ut lux | 3o ut [illegible] | ut vita corp[or]is | quia anima vivi
ficat | deo assimilat | et [con]ficiat | et notum est | Adhuc ut homo sit
[illegible] amice [illegible] deo [illegible] | ac [illegible] | requirit q[uod] careat omni pena
[illegible] | [illegible] Contra illud
[illegible] omni op[er]e[m] dei | et homo mihi esset [illegible] | [illegible] q[ui]a homo non
ap[u]d vitae [illegible] | [illegible] omni | Contra illud | Post autem re
poss[et] deo esse similis absq[ue] obfuscatio[n]e | Contra illud [illegible]
[illegible] facie [illegible] [illegible] transformam[ur] a claritate i[n] claritate
tamq[uam] a sp[irit]u dei aduenti | Alias [illegible] homo poss[et] ita invenire
gratus deo | ut nihil in eo inveniret purgandu[m] | Sed no[n] d[icitu]r | q[ui]a [illegible]
[illegible] ut [illegible] ad [illegible] | [illegible] g[ra]a [illegible] ad [illegible]
legit[ur] | [illegible] illuminat | et p[er]ficit | et si non poss[et] homo
ut lux | [illegible] purgat omnes sordes
veni ad hoc q[uod] esset sine omni culpa | [illegible] gra[tia] purgat omnes sordes
[illegible] pellet omnes tenebras | [illegible] inducet omnes virtutes | et [illegible]
p[er]fecto | [illegible] consistit in plenitudine virtutu[m] | que tamen possibile est in
hac vita | Dicimus q[uod] gra[tia] ad [illegible] compa[ra]t[ur] ut motor | tunc [illegible]
[illegible] et q[ui]cq[ui]d plene [illegible] id apt[illegible] | [illegible] nihil consensus [illegible]
[illegible] | et q[ui]cq[ui]d absq[ue] diminutione | [illegible] id animo possi
[illegible] in ea [illegible] | et [illegible] effect[illegible] | et [illegible] [illegible]
in [illegible] | et [illegible] [illegible] ut vita [illegible] | et [illegible]
[illegible] ad [illegible] videtur quod homo alius poss[et] mereri si ess[et] in [illegible]
[illegible] | [illegible] p[ro]p[ter] [illegible] liberum arbitri[um]
[illegible] | Et [illegible] ad [illegible] [illegible] in [illegible] beati
deduci per gra[tia]m | Et in Apoc[alypsi] | [illegible] in [illegible]
[illegible] | [illegible] | et de illis q[ui] agnu[m] sequ[untur] quocu[m]q[ue] ierit
[illegible] | dealbaverunt stolas suas in sanguine agni | Et sap[ientie]
Et de illis qui [illegible] | q[uod] [illegible] sine macula | Et in p[salm]o [illegible]
[illegible] | et multa [illegible] i[n] scriptura sacre [illegible] | q[uod]
et [illegible] adhesimus [illegible] | et [illegible] | q[uod]
[illegible] ad [illegible] possit [illegible] in hac vita | [illegible] [illegible] | [illegible]
[illegible] | et multa scriptura allegata q[uod] deducunt | q[uod] non est possibile
aliquem in hac vita esse sine peccato veniali | sed omnes [illegible] de peccatis
ut de peccatis [illegible] | [illegible] [illegible] | Primo dicit[ur] 2a
p[ro]b[atio] [illegible] | q[uod] homo p[er] [illegible] [illegible] abaq[ue] culpa deduci
[illegible] in bono [illegible] | [illegible] | [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] sicut Adam quando [illegible] abaq[ue] | q[ui]a
poss[et] [illegible] | Et [illegible] custodiebat [illegible]
[illegible] | Ita in statu [illegible] passent [illegible] in bono [illegible]
| et [illegible] in [illegible] sanctitate | [illegible] | q[uod] hic [illegible]
tenebris [illegible] | in viribus inferiores | [illegible] viribus [illegible]
[illegible] | et voluntas in deo sine [illegible] | et [illegible] in contemplatio[n]em
[illegible] p[er]ficit[ur] | Et [illegible] amoris [illegible] in [illegible]
[illegible] | Et [illegible] [illegible] | [illegible] in statu [illegible] possibile est [illegible]
in bono [illegible] | [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] | [illegible] [illegible] [illegible] | [illegible]
[illegible] | [illegible] | [illegible] [illegible] | [illegible] fundat[ur] [illegible]
homo [illegible] edificari | [illegible] apparet esse | In alijs aut[em]

omnibus / diuina prudencia stabilitatem in bono confirmat / sic quod quicumque occasio
pecti se eorum meritis augeat / quod merites eorum dimitur ad prestandi
um licet angelis non est data confirmatio / ante statum glorie / tamen
conferetur hominibus / quia licet homines non sunt angelis dignitate / tamen dignitas
posset eis gracie largiorem / secundum beatum thomam vbi supra / Vnde 3ª pars 4ae dicitur quod etiam
in vibus anime cuncta potest tolli ab homine, licet non posset fieri absque mi
raculo / quod autem potest tolli, beatus thomas vbi supra questio clxxxviii deducit sic licet
quod non totaliter virtus iusticie continebat / et actus eorum est / quod homini in primo
statu erat tollita non erat virtute iuste / sed virtute originalis iusticie
cum sua libertate fuit addita / sic et hodie potest deus gratia sine tanta virtute
conferre / que sic virtus continet / quia in medio sunt ordinem homines mouentur
et hic legitur factum fuisse in glosa virgine nati filii dei conceptum / Tamen miraculose
Licet vniusque cuiusque virum experti corporis / secundum quodammodo medicina
licet vnum ad naturale potest mutari a principali virtute / hec beatus thomas
eorum inc / tamen illud quod est naturale potest vivi / quia licet deus potest operari / et medicina
et cetera pertinet gaudium potest [illegible] / quia licet deus potest operari / et medicina
efficacem morbus finitus / et curationis vtilitas / non tamen curatur in tali
efficacia / morbus finitus / Vnde licet deus omnipotens curare hic posset
vita nisi miraculo / Vnde licet deus omnipotens curare hic posset
tamen secundum ordinem sapiencie sue disposuit / ut non curaretur in tali vita
Tamen secundum ordinem causae que preparauit conferuntur medicinales sunt / nullo sunt efficacia
Etiam hec que proprium conferuntur ad remouendum corruptiones
ciones / quia sunt homines peccati / non tamen ordinatur ad remouendum corruptiones
nec / sed ad remouendum curiosas personas / Morbus etiam ille licet potest
contra statum sue institutionis / tamen conferuntur principia nec sibi deserte
contra statum eius institutionis / non curetur ad vitandum
licite / Tamen vtile est homini / quod hec corruptio non curetur / quod datum est sibi stimulus
virum clarorum / Et apostolus hic apostolo dicit / quod datum est sibi stimulus / Vnde magis
sathanae ne magnitudo reuelacionum ipsum extulisset / Vnde magis
expertus medicus dimittit aliquem morbum agnoscens non curabilem
expertus medicus dimittit aliquem morbum agnoscens non curabile / sed quia non potest omnino curare
non quidem quod non posset eum curare / sed quia non potest omnino curare
fuerit mundi / potest tamen deus qui omnia fecit nouas / et mirabilia
siue prodigia mundi / potest tamen deus in aliquo / ad ostensionem magnificencie longius
homines curare hic supplere in aliquo / et non est dubium
sue / quia non alligauit virtutem suam sacramentis / et non est dubium
quod homo talis curatus mirabilior apparet quam angelus / quia
angelus non est creatus ex principiis corruptibilibus / ut est virtus ita disposi
ficatas / ideo minus apparet miraculose hec / quam homo libere
et expedite / et propterea intendit bonis operibus et inde sentit in se
rebellionis / et ad istorum confirmacionem petit propheta dicens / Et iudicia
tua doce me / hec diuersimode exponitur / secundum diuersas expositiones precedentes
precedentis / Et cum exponitur de beneplacito oris / tunc sic intelligit iudicia
tua / tua discretionem instrue / Doce me / ut sciam / quid conueniat cui
quia aut quid loqui debeam / ita in laudibus / sicud in ordinibus / aut
predicationibus / Et autem exponitur 2º videlicet ut ea que in animo non
dicantur / sed voluntate / et sic libere facere possem / tunc sic intelligitur
timide / sed ex caritate / et sic libere facere possem / tunc sic intelligitur
Doce me iudicia tua / illa videlicet quibus sic facientes acceptas / et alii
sinceres reprobas / vel iudicia quibus illos qui se abstrahunt informas
et eis gratiam vberiorem donas / licet cum iudicia sunt abyssus
multa / Vnde ps. go voluntaria oris mei beneplacita fac / Subiunxit / et
iudicia tua doce me / quia ad mea voluntaria tibi placita esse non
possunt / nisi sint iudiciis tuis et legibus conformia / Vel quia hic propheta
petit in persona aliquorum presidencium / cui necessarium est ut / ut videlicet
fui oris placita erunt voluntaria / ne videlicet coacti / aut odio / aut mu
nere / aut amore / aut timore loquentes iudicia iusticie / sed ex amore
iusticie / et ita libere / et vt aduertat deo qui est iudex principalis
et qui iusticias iudicabit / doceat iudicare quo modo / Salomon 3 [illegible]
et qui iusticias iudicabit / doceat iudicare / quo modo Salomon 3 regum 3 ut quod peciit ipsi faciat i[n]
nomine [illegible] in iudiciis [illegible] ut quod peciuit [illegible]

Non 2m hugonem [illegible] [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... indicarem ... cor. xi.

Anima mea in manibus meis semper, et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi et de mandatis tuis non erravi. Hereditate acquisivi testimonia tua in eternum quia exultacio cordis mei sunt. Continuat ... [illegible]

[illegible]

Exemplum hic

Est enim homo corpore statura altus, vultu decorus, celum libere aspiciens, nulla singule creature mensura depressus, tamquam ipse libertatis consciens testis est sui auctoris. Et ex inde ultimo sequitur et si corporalis pulchritudo bona est, tamen est periculosa. Patet quia periculosa est aliis, et etiam isti qui habet eam, quia aut licet sit [illegible], patet et de vita anime et de vita corporis. Unde pulcritudo Sare urgebat impedimentum Abrahe. Si enim dixisset se virum sui, interfectus fuisset propter pulchritudinem eius. Pulcritudo Sare deduxerat [illegible] eam ad dampnum pudicitie si deus non preservasset. Et pulchritudo Dalide periculosa fuit Sampsoni. De quo dicit Ambrosius: Sampson [illegible] pulchritudine mulieris incessit aliena, et non [illegible]. Et Ambrosius dicit quod pulchritudo incessit, in esse sue virtutis amisit. Cum ergo pulchritudo innocentis [illegible] est instrumentum peccati, licet corporalis non habeat locum in se virtutis, nec in ea gratia ponitur. Sequitur quod non corporalis existit periculosa. Et ita existit periculosa a gratia non excludit. Est enim quid temporale carnale [illegible] inter magna bona, est enim inter infima bona, quia deus est mutabile et cito transiens. Et est secundum [illegible] quod pulchritudo corporalis etiam malis hominibus datur. Et ex quo tamen est quid infimum amari potest culpabiliter sive preter culpa. Et ex quo sine culpa talis amor proponitur sive ordine. Et de opposito, sine pulchritudine, sed male [illegible]. Post [illegible] esse non potest, tamen non est peccatum pulchritudinem, sed amari avaricie nullo peccati Augustinus. [illegible] iusticia deserta aurum amatur [illegible] ordine [illegible]. Sic igitur amari [illegible] sed homo. Ita potest amari pulchritudo ordine [illegible] occasio etiam in innocentibus [illegible] pulchritudo prior [illegible] qui diligeretur fecit ut [illegible] posset maiorem [illegible] qui [illegible]. Certe talibus pulchritudo mala est [illegible] pulchritudinem, quam est talis. Certe [illegible] volunt efficere [illegible] quod non est corporis in ipso [illegible] quia [illegible] providentie [illegible] volunt esse [illegible] ita quod excedunt metas divine providentie, et Ambrosius [illegible] deus dedit [illegible] tenet [illegible] ad suam staturam addere unum cubitum. Cum enim [illegible] cogitans potest ad augmentum [illegible] quia vane occupantur [illegible] potest pulchritudinem valere ad [illegible], ut [illegible] studet ut species [illegible] et sollicitudine [illegible] vel [illegible] vel rotatu corporis [illegible] vel [illegible] coloribus vel quibusque aliis emollicionibus [illegible] oculorum vel varietate vestium vel quibus [illegible] pulchritudinem, et quelibet adultera [illegible] et fallax [illegible] potest efficere vanam pulchritudinem [illegible] fallax imago et vana est pulchritudo [illegible] vitio fallax imago [illegible] pulchritudinem corporalem negligit anime pulchritudinem, quia quis insistendo pulchritudini corporali [illegible] non potest, quo enim [illegible] pulchritudinem reparare [illegible] de die in diem renovatur, sicut [illegible]. Non [illegible] de die in diem [illegible] negligentiam sine culpa [illegible] occupatio propter [illegible] negligentiam [illegible] concupiscet rex speciem [illegible] concupiscit anime pulchritudinem [illegible] nulla [illegible] est pulchritudo corporalis ad pulchritudinem tuam [illegible] est imago dei, que est templum dei, [illegible] anime [illegible] est imago dei [illegible] sanctitatis [illegible] est locus gratie, que est [illegible] virtutum [illegible] defertur in vasis fictilibus. [illegible] vocat thezaurum [illegible] que [illegible] negligit laborem pro pulchritudine anime. Ex quo est ergo sine culpa, qui negligit laborem [illegible] ex quo facilius est [illegible] reddit[ur]. Ex quo [illegible] potest reparari. Ex quo facilis est [illegible]. Ex quo si [illegible] devenit feditatem, potest reparari [illegible] decus. Ex quo si [illegible] adduci pulchritudinem [illegible] et labore potest [illegible] adduci pulchritudinem [illegible] deo concupisti et amari [illegible].

Ex quo [illegible] quod [illegible] pulchritudo [illegible] est pulchritudo spiritualis anime [illegible] corporis, hoc est Augustinus [illegible] dicentis quod pulchritudo [illegible] qua pulcri sunt homines [illegible] etiam qui corpore distorti sunt [illegible] deformes. [illegible] Deus [illegible] pulcher est [illegible] deformis [illegible] non videntur [illegible] pulchritudo [illegible]. Et [illegible] est [illegible] in nobis crescit amor dei [illegible] pulchritudo [illegible] amando deum [illegible] pulcher est [illegible] dei [illegible] est dei pulchritudo [illegible] diligendo deum facti sumus [illegible] in nobis crescit [illegible] pulchritudo [illegible] que est [illegible] est foeda [illegible] amando [illegible] et diligendo efficimur pulchri [illegible] pulchritudo anime virtus est [illegible] sed deformitas anime [illegible] est [illegible] pulchritudo anime [illegible] est. Et Hugo [illegible] anime [illegible] est [illegible] candor anime innocentia est [illegible] deformitas [illegible] vitiorum [illegible] qualiter.

Dicat quis ubi p(re)p(ar)ata in nostra potestate est cottidie si volumus aug(ere) face(re)
pulchriorem angelorum. Sed ut idem dicit: Est quidem illa pulchritudo et species
in libertate sed nutu quidem dei in nostris tamen manibus posita. Et tamen quod
est propter tota salus anime in dei est potestate. Est tamen etiam in nostra libertate
sive cooperatione. Iuxta illud Augustini qui dicit: Qui creavit te sine
te non iustificabit te sine te. Quia quidem pulchritudinem deus solus
det sed anime solum non dabit. Hiis itaque deductis patet quod prima quod
est salus anime dependet in hominis voluntate non tamen preter gratiam
sive divino munere. Patet quod quia ex dictis Augustini libri Ambrosii. Ex quo
cum homo est constitutus ex anima et corpore secundum deum tamen appetit sibi ista
inferiora intelligere, [illegible], et diligere, quia anima habet inclinacionem
ad talia. Et secundum autem appetit super deum intelligere divina nescisse
et amare et eterna [illegible]. Homo cum ista habet in se impressa. Est
ergo homo liber convertere se sive ad inferiora sive ad superiora. Et si
ad inferiora se convertit tunc turpis et feda ex illorum conversacione
efficitur anima. Si autem convertitur ad superiora ex occupacione tamen illis
rebus excellentissimis pulchra et sancta efficitur anima. Quod cum co-
mixtio melioris cum minus bono, propter minus bonum peioratur et minus
bonum melioratur ut patet in commixtione vini et aque, auri cum argen-
to. Sed quia tamen vero corrupta est et tota est cum ad istam inferiorem
quo quod ab eis non potest recedere nisi divino auxilio speciali. Ut patet quod Ioh.
vi d. 2. Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eum. Patet quod ... quo ita
et ad hoc innuendum dicit littera Anima mea [illegible] in [illegible] et
intelligitur etiam salus anime mee est in manibus meis. Primo exponitur in ipsa
te arbitrii seu voluntatis. Secundo exponitur in manibus id est in operationibus meis
maxime interioribus. Unde ad salutem anime pro fide requiritur quam
homo voluntarie suscipit. Quia dicit Augustinus [illegible] ita voluntaria ut [illegible]
Corde autem creditur ad iusticiam quia occupacio cum illis quod fides sunt
sanctum hominis ab istis inferioribus exigit. Et ita purificat et ita iusti-
ficat et vivificat. Iuxta illud iustus ex fide vivit. Tercio requiritur
sanctitas que non est aliud nisi firmitas quedam anime et volun-
tatis [illegible] perfectione quam deus hic precepit dicens Levitici xi
Sancti estote. Et apostolus: Hec est voluntas dei sanctificacio vestra.
Et notum est quod etiam est nobis voluntaria. Si enim deus eam in
nobis efficeret sine nobis non diceret apostolus Dominum Ihesum Christum sancti-
ficate in cordibus vestris. Quarto requiritur humilitas quia sine ea non proficit
sanctitas. Et [illegible] de [illegible] quia [illegible] hominem qui peccavit
necessaria est humilitas. Constet cum peccatorem si debet [illegible]
vult ubi peccata agnoscere et pectus [illegible]
est dignum. Et notum est quod humilitas hominis voluntaria est. Unde
illud humiliacio tua in medio tui. Conveniet secundo littera exposita super
et est exponens Ambrosius qui dicit Anima mea in manibus meis id est actibus
et in operibus meis. Ex qua pone et exponere sequitur. Pro quo non obstare
[illegible] laborandum est pro salute anime
peccatoribus fit [illegible]
non est salus eius non solum ex deo et suo iudicio sed est ex hominis
dependeat operibus. Et est hic [illegible] de separacione corporis qui
[illegible] historiam diminuitur qui audivit sua [illegible]
[illegible] neque desperaverunt sed confi-
[illegible] sub aqua [illegible] posset
[illegible] et misericordiam [illegible]
[illegible] est. Et subdit si homines barbari et impii
[illegible] ista [illegible]

[illegible] ... dabit quod eis ... [illegible]
... sustineat ... [illegible] ... venite benedicti ... [illegible]
... [illegible] ... devotio ... in pace ... [illegible]
... requiescat ... requiescat ... [illegible] ... Ego dormio et cor meum
... et [illegible] hec

Dextra manus dei sapientia est, in qua vite longitudo, longitudo est et civitatis anima. Ideo dicit Ambrosius: amplectitur dextra quando deus immittit animam sua sapientia quam eam desponsat sibi, quando replet eam et munit suis presidiis. Sic enim deus mittit suam dexteram et amplexatur animam, quia ipsam totam complectitur. Unde anima sic erudita a timore incipit et per dona media usque ad sapientiam ascendit. Sed in sinistra sapientie dei sunt divitie et gloria. Et tunc deus mittit levam sub caput anime, quando et divitiis et gloria et aliis rebus seculi sic utitur, quod que ipse tibi remuneratione accipit eternorum, sic quod que ipsa istorum non perdit adeptionem eternorum, sicut orat ecclesia: sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus eterna. [illegible] illud [illegible] in paucam [illegible] super [illegible] Et ita dicit Ambrosius: [illegible] dextera dei communicatio est futurorum, sed sinistra presentium. Et quod hiis statis [illegible] deus est gubernatio dei respectu anime iuste et respectu [illegible] anime iusti. [illegible] Ambrosius quod quamvis iustus quasi desperatione in [illegible] requiescit, sic [illegible] leva caput reclinet, quod leva divine sapientie gloria sunt et divitie que ad tempus dominabuntur et excepte sunt prosperitatis. [illegible] dicit [illegible] deus [illegible] iustis videtur esse offensus, sed apud nichil horum [illegible] quod [illegible] aliquando hunc [illegible] requirebat. Et cum esset dives, pauper factus est ut [illegible] non haberet ubi reclinaret caput suum. Et contra istius ponit Ambrosius: quia [illegible] sub [illegible] importune [illegible] ut [illegible] sub[illegible] et allegat illud [illegible] quod [illegible] in sabbato, exponit hic Ambrosius: [illegible] non in [illegible] honores, non augmento glorie secularis, sed toto quod [illegible] longitudinem vite eterne. Ex quo sequitur quod dicens est vita que a divina sapientia confertur a vita communi iustorum. Ideo Ambrosius: quia qui a divina sapientia [illegible] non exiguitatem vite, sed eternitatem adipiscitur. Et hec vita [illegible] est aliud nisi illud [illegible] caritatis, quia anime [illegible] sunt [illegible] nullo modo voluit dimittere. Sicut [illegible] tempus [illegible] si est non si deum spoliat veste caritatis, quemadmodum patet de primo homine, qui cito cum gustavit de fructu vetito statim [illegible] veste [illegible] fuit. Cum statim [illegible] et divina legem tuam non sum oblitus, et divina [illegible] sapientia [illegible] dicit Ambrosius: non obliviscuntur divine legis [illegible] cum [illegible] legem ait oblitus est legis, sed que sunt legis faciunt et [illegible] observantie vestem caritatis [illegible] Et [illegible] quod anima iusti in hoc [illegible] seculo numquam obliviscitur divine legis, sed [illegible] si tam [illegible] ascendit magis et magis fit candidior [illegible] [illegible] in [illegible] caput suum super levam sapientie ponit, quod omnia contempnit et arbitratur ea ut stercora. [illegible] non [illegible] aperit manum inopi, palmas extendit ad pauperes, nichil sibi relinquit [illegible] in [illegible] reponit, et omnia que [illegible] in acquisitionem eternorum [illegible] quod sic est caput super sapientie [illegible] ponere, sed hiis que [illegible] sunt [illegible] ad illud locum florentem et iocunditatem eternitatis [illegible] ascendere [illegible]

Posuerunt peccatores laqueum michi et: de mandatis tuis non erravi. Et [illegible] sit ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] animam suam deo [illegible]

... et a legis tue non sum oblitus ... [illegible] ... filii ne obliviscaris legis mee et precepta mea cor tuum custodiat

Hic iam ostendit quod ex humiliatione hac eas processus inimicorum
insidias non enim dormiunt inimici mei sed impediunt salutem. Ubi patet
vero. Superius propheta declamavit quod grande et gravem suam regendam
divine sapientie commisit cum eas oblitus sue legis. Hic iam ondit quod
a iniquitate dei non erravit. Lex enim dei ipsius mandata continet que
quanto quis in memoria efficati et opera orcidere non potest quod lex lucida est
et limitem et parte acquisitiva iuxta illud hec fac et vives. Superius
propheta declamavit quod ad acceptibilitatem dei non sufficit liberum
arbitrium sed requirebatur subsidium ab ipsa sapientia dei. Hic iam ondit
quo esset efficacia in divina acceptibilitate quod in non errando laqueis
insidiis tendentibus valde enim efficit qui vitiorum laqueis contemptis in
umbilicum incidit iuxta illud anima nostra sicut passer erepta est de
laqueo venantium. Et dividitur secundum ista sic. Primo enim inimicos salutis
designat specialiter nomine peccatores. 2° ponit eorum oppositam dicens po-
suerunt. 3° describit nocivum dicens laqueum michi. 4to nisi non describit
videntiam dicens a mandatis tuis non erravi. Dicit ergo littera posuerunt pecca-
tores sicut ut Augustinus dicit. Nulli hostes sunt peccato est iuxta illud psalmo. Non
iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens et prima Johannis primo si dixerimus quod peccatum
non habemus nosmetipsos seducimus et veritas in nobis non est. Tamen scriptura
consuevit appellare illos peccatores qui sunt valde iniqui et gravibus peccatis
onerati. Ex quo elicitur et si peccatum est voluntarium tamen est valde nocivum. Sed
utique hoc voluntatem ex electione et decipitur quod male arbitratur. Unde dicit
philosophus 3° ethicorum quod omnis malus ignorans non solum autem hoc nocet quod
facit declinare bonum a vero iudicio. Ledit enim naturam. Et dato quod non tollit
esse hominis totaliter tamen illud diminuit et vilificat. Ratio est. Nam tamen cum
homo habet esse magnum inhesit summo bono ut verum est. Qui si nimis inhesit
magis est si nichil nichil est. Quod enim qui plus divine bonitati magis
adheret magis bonum est. Et qui intuetur plus eius speciem sapientior
est. Secundum esse est securitatem. Quia plus creatura quelibet assimilatur
deo in esse habet esse maius et nobilius. Unde in psalmo
desertatore. Deus. ad nichilum deductus est in conspectu eius malignus
ubi Augustinus dicit Certissime malignus nichil est in conspectu eius. Tum amen
eius a specie sui creatoris que immutabilis est. Ad speciem creature convertitur que
de nichilo facta est. Nichil gestiunt cum illi quod nichil est ex nichilo est. Inde et
de nichilo facta est. Nichil gestiunt ut illi quod et ea que dilexerunt
ut in aliquam facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt
nichil. Et iam regulam facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt
Et ex isto statim sequitur quod peccator quadam perversione a proprie creature instit.
Et ex isto statim sequitur quod peccator quadam perversione auferet homini fidem
sanctum deducitur ad nichilum. Unde si aliquod peccatum aufert homini fidem
totaliter quod facit hereticos illud reddit hominem cecum et quod nullius operationis
et sic reddit deo displicentem. De quo illud Jeremie. Fuerit oculus non compatitur
si autem aufert homini intelligentiam ita quod non solum non cognoscat deum
sed etiam non vult intelligere ut aliquid quod verum est ageret. Quod
facit suavitas peccati. Tunc hominem reddit surdum et magis deo
displicentem. De quo illud. Nichil qui plantavit aurem non audiat.
Deus cum est intelligens in summo. Si autem aliquod est quod alienat
a laude dei sicut est mendacium et quodlibet mortale peccatum quod est

impedimentum ne ex ore sermo quivis procedit. Illud reddit hominem
mutum, quia non est speciosa laus in ore peccatoris. Ipse reddit hominem
dissimilem omnibus in quibus est spiritus vite, de quibus dicitur: Omnis
spiritus laudat dominum. Si autem reddit hominem in obediencia, quod maxime
facit superbe voluntatis inhesio, tunc non solum facit hominem claudum, sed et
totum aufert progressum, et reddit hominem dissimilem omnibus fere creaturis,
que non quandam obedienciam peragunt creatori suo. Si autem separat a pietatis
operibus et premat arcto manus, quod maxime solet facere avaricia, que hominem
reddit quasi insensibilem ad mala aliena et sic inhumanum. Et si
quis incidit in luxuriam, ille negat odorem divinum qui undique est sparsus,
sentit secundum illud: Gustate et videte quoniam suavis est dominus. Et
secundum illud Apostoli: Animalis homo non sapit ea que dei sunt. Ex quo
statim elicitur, quod non magis anima ad nichilum deducitur a peccatis quam
ista corporalia a suis contrariis. Ex quanto anima nobilior est rebus corporalibus,
ex tanto etiam maiores sunt defectus eius. Et hec duo notantur in Camelo, qui
cecus est, claudus aut debilem aut unum aliquem habentem immutare(?)
in regum(?) colore.

Et ad quod vadit homo cum anima sua cum talibus suis dispositionibus, dicit Augustinus
super illud: Sicut cera que fluit auferentur. Et consumuntur proprias(?)
que sunt igne, et faciunt excandescere, et dissolvi sive effluere. Subdit:
Supercecidit ignis et non viderunt. Ut libido consumat animam, ingestas
in sinu tuo prunas et comburatur tunica, ingestas in corde adulterium
et integra est anima, inquit cum Apostolus ad Romanos primo: Tradidit illos deus
in concupiscencias cordis eorum. Ecce ignis. Sequitur eorum flexibilitas a facie
ignis, ut faciant que non conveniunt, repletos omni iniquitate, malicia,
fornicatione, nequicia, plenos dolo, malignitate, deo odibiles, contumeliosos,
malorum inventores, insipientes, incompositos, sine affectione, absque federe,
et que eciam sequuntur Romanorum primo. Et subdit Augustinus: Ecce sicut cera fluit
a facie ignis, preceptis dei soluti fluunt in concupiscencias suas. Et sequitur: qui
cognovissent deum, non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed
evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor illorum.
Magna destructio, ubi obstructio cordis, ubi excecatio mentis, ubi
sancta(?) in solucio(?) in peccatis, hec Augustinus. Ecce si huiusmodi peccata perficiuntur, et
ducuntur in consuetudinem. Et ideo in libro de regimine principum dicitur: Si tollitur
ab homine erubescencia, sicut cum homo peccat publice, et per hoc viam malicie
destruxit, sicut cum pudor nichil prohibet, metus nichil impedit, preterita
non vetant, futura non terrent, tales homines et talia perpetrantes dum
aliis ponunt laqueos, quia valde venenosi sunt, alios inficiunt et
scandalizant, sicut quando eorum lapsibus cadunt alii, et ex eorum maliciis in
alios dedecus et confusio progreditur, et auctoritas excrescit peccandi. Tales
multas animas mittunt ad inferos. Efficiunt enim in hominibus hoc, quod videntes
que agunt, ipsi obliti defectibus contrahunt eorum nequicias, et dolent
et lacrimantur. Immo vallant vias redeundi, et nubem opponunt ne
lucem videant ad conversionem requirendam(?), hec ille. De talibus ergo dicitur: Superbi po-
suerunt peccatores laqueum michi, qui a te recedunt(?) elongaverunt, qui a dilec-
tationibus verbi me erexi, laqueos posuerunt, ut dicit cum Ambrosius, non
iniuste recta tendunt. Ambrosius: quia cum qui Christi ... sequuntur malorum hominum

et demonum / qui diu venatores esse desierunt / ideo ab eis eo diligencius quis
preservit quo peccatori et obstinati demones / et homines iniusti habituati pec-
caverunt idest ex industria et intencione seducendi sive capiendi / insidiis qui
invigilant et non divine legi preceptis afferuntur laqueum / in insidiantes et tem-
ptatores mittuntur cum ut dicit Ambrosius nos de loco certo multo et
astatu sermone perficiendi etc. Hiis itaque deductis patet quod 2a questio scilicet
si laquei multiplices sunt / tunc evadi potest / dico quod adeo premonitus fuit.
Conclusio quod duas partes. prima pars de quod laquei sunt multiplices / hic est Ambrosius
qui dicit / multi laquei quocumque progredimur / postea dicatur pars quod 9a de
quadrimplicibus laqueis / Et primo de laqueis demonum de quibus Augustinus
de eo libro Solilocorum c. xv qui dicit inimicus ut occidat nos / ut callide
decipiat / aut periculose corruere faciat / semper vigilat sive sopitus est / semper
circuit sive fatigatus est / semper querit quem devoret / quia multiplices
astucias habet. Ecce tetendit ante nos laqueos infinitos / et omnes vias nos-
tras implevit decipulis ad capiendas animas / et quis effugiet laqueos
posuit in diviciis / in paupertate / in cibo / in potu / voluptate / in sompno
et in vigiliis / et in omni via nostra / et quod peius / quia non solum
in actibus ponit laqueos / sed etiam ponit eos sub specie lucis. Dicit
Ambrosius laquei in lege / laquei in templis / laquei in preceptis / laquei
in sensibus humanis / laquei in divinis scripturis / ut non solum laqueos ponit in
operibus viciis / sed etiam abscondit eos in spiritualibus exerciciis / valde enim sub-
tilis vicia abscondit sub colore virtutis / et hoc quando transfigurat se in angelum
lucis. Ex qua conclusione elicitur hic primo / quod demon ex odio dei et viri la-
queos tendere non cessat / et ideo Augustinus ubi supra vocat eum latronem qui
qui fecit consilium / ut raperet gloriam dei / et ex eo tempore quo eiectus est de
monte sancto / de medio lapidum ignitorum quo cecidit in foveam suam / non
cessat persequi filios tuos in odium tui / cupit perdere eos quos fecisti ad
ymaginem tuam / ne possideant gloriam tuam / quam ipse perdidit per superbiam
suam. Ex quo elicitur / quod valde timendum et valde caute cavendum sunt dyaboli
homines per laqueos suarum temptacionum inducit / Hoc est Ambrosius qui
dicit / Si dyabolus videt religiosum deo venerabilem fervientem sacrosancta
estimantem / mulla in vitae capacitate / In ista securitate supplan-
tat ut faciat non recte / quod dei filius dat / tamen suscepit tamen / hoc
totum corporis / stant ut votum innuat / flagiciatum / ad hoc ut de reli-
gione fiat culpa / Et inde capit argumentum ad seducendum / cum
cum sit artifex / Tunc dicit omnium rerum altissimis et divitis / et eque
eum repleat et miseriis / quia multa impediunt / multa retrahunt
multa abducunt / quo possibile est / quod deus suscipiet utrum eorum / ita
desperans sanctam / Cum videt animum integrum celibate castimonie insi-
stentem / suadet ut impetrant dampnet / quo errore elicitur ab eterna
eterna / ut sit studio castitatis a casto corpore separetur / sicut eum dicit
ex affectione surgit opus / que quidem rerum prosunt fulcimentum que
se ex opinionum tollerant sanctum fari / et a fide discrepanciam / si vi-
det aliquem / unum deum / ex quo oia adorare / laborat adhoc ut com-
pellat aut personas confundere / aut scienciam separare / ut dum mensuram fidei
querit / perfidie motus incurrat / Et inde ad gulam inducit / inde ad ava-
riciam / inde ad superbiam / et ad ydolatriam / ut potest temptacionibus
illis quibus Christum fuit aggressus. Ex quibus elicitur / quod laquei demonum

ppter eorum multiplicitatem multiplicia sunt cognosci / Unde Augustinus
sup' dicit. Dia' temptator est callidissimus hostis / versuta tortuositate
immo sunt facile sunt deprehendi tamen eius / Ruta spes multum eius
cognosci / variat et ut fit / et nunc illudit / et nunc agnum / nunc lupum / nunc
tenebras / nunc lucem se ostendit / et singulis qualitatibus locis et temporibus
secundum varias rerum mutationes / varias adhibet temptationes / Nam ut
tristes decipiat / contristatur / et spe / ut gaudentes illudat / fingit se gaudere
Ut spirituales defraudet / transfigurat se in angelum lucis / Ut fortes comprimat
apparet ut agnus / Ut mites devoret / apparet ut lupus / Et omnia
efficit secundum pluritudinem variarum temptationum / et aliquos a timore nocturno / alios
a sagitta volante in die / alios a negotio perambulante in tenebris / alios
ab incursu / et alios a demonio meridiano / Donec ut cognoscat
sagittas in faretra quas abscondit / De quo multi sepius cadunt in eis
et se cecidisse ignorat / et eo minus surgere curat / quo se adhuc stare
existimat. Hec Augustinus / Posuerunt ergo laqueos demones diversos quos videbunt eos
Secundo hic quo probatur de laqueis quos ponunt mali homines / Et valde sunt multiplices
unde dicitur Ieremie vi Inventi sunt in populo meo filij impij insidiantes quasi
aucupes idest verbis dulcibus et blandis decipientes ponentes laqueos et
pedicas ad capiendos viros / quo cum predicta tegitur stramine ne percipiatur
Sic mali peregrinis placebunt / et verborum pulcritudine / operiunt venena quibus
inficiunt / Et omnia in hoc duo complecte vituperabilia sunt / Primo ipsum efficiens
unde dicitur peccatores idest in deum et in homines impingentes / De quibus in persona corporis
malicie dicitur / defficiat peccatores a terra ita ut non sint / Secunda forma in hoc cum
dicitur posuerunt male cum blasphemi in celum ponunt os suum / peccatis obstinati ut
dampnantem ponunt corda sua Zacharie vij / Tercio finis / indurati ponunt scandala
et ruinas aliis hominibus / quibus non sufficit propria dampnacio / sed letantur in perdicione aliorum
de quo dicitur Ysaie iiij Posuerunt pueros in prostibulo / et puellas vendiderunt
primo / Tercio materia execrabilis / cum dicitur laqueum / de quo Proverbiorum x Qui in
ue laqueum seruntur dicit / Quarto finis in hoc cum dicitur / ad capiendos viros / in-
iquitates eum sive capiunt impios / Et primo homines tales sunt tiranni / qui
laqueos insidiarum ponebant martiribus / cum dicitur de eis licet vox hec dig-
na martiribus / quibus multa supplicia proponebantur / multa eciam offerebantur
fimiam ut a martirum studio / aut terrore penarum / aut horrore sive mortis
aut priorum revocarentur illecebris / Gravis laqueus persecucionis / gravis
dirum carceris sive supplicij / quia quos formido mortis non fregit / sepe
frangit deformitas in opere / et supplicij diuturnitas / Gravis laqueus
cui divicie promittuntur / aut honores / aut amicicie tirannorum / De qua
expositione primo dicitur qui martires multipliciter impellebantur ad negandam
fidem quam tenuit / dicit cum dicitur pro illo ave extiterunt peccatores
sedem quam tenuit / ut a fide deciderent / ut de martiribus triumpharent et
prestabant tyranni ut a fide deciderent ut omnia que penarum / et omnes artes persuasio-
nis ut perderent / et adhibuerunt omnia que / De quo sequitur / ubique tyranni ab-
luerunt eos apposito possent seducere / De quo sequitur ulterius / quod tyranni ab-
sumunt eos apposito possent seducere / Sive illud quod perfecisti de
hac causa violencias martiribus inferebant. Sive illud quod perfecisti de
causa violencias martiribus inferebant / potius ergo propheta dixisse peccatores
finxerunt / iniustus aut quis fecit / potuit ergo propheta dixisse peccatores
struxerunt / iniustus aut quis fecit / Dicat Augustinus nichil iusti rapuimus nullum
nichil gratis laqueum posuerunt / Dicat Augustinus nichil iusti rapuimus nullum
violenter oppresserunt / nullius sanguinem fuderunt / nullius thorum maculaverunt.

idest temptatores acultum et
dolosum / qui mala sub
ang'(e)le mali ygnorant
/ augente luce / artes
fraudis suggerunt / callide
decipiunt / illicitos motus
amplius inflamant / venenatas
cogitaciones inspirant
/ movent bella / nutriunt
odia / desideria carnis
instigant / fraudi decepciones
prestant / et mille
nocendi artibus corda
hominum pulsant / unde hugo
dicit quod dyabolus primo invadit
homines temptando in sugge-
stione / luctatur cum eo
in delectacione / vincit
eum consensu / includit
in actu / sepelit in
consuetudine / spiritualiter in
morte / et gaudet
unde si gaudium est
angelis in celo propter
unum peccatorem penitentem
ita gaudium est demo-
nibus super unum eius petivi
morte / et per tirannum et hic
2 etc ergo de laqueis.

Et qui mori debebant legibus humanis graviora quam latrones tormenta sustinere cogebantur / quoniam cum loquebantur iusta non audiebantur / cum loquebantur vera irridebantur / cum loquebantur salutis plena impugnabantur / ut quilibet eorum posset dicere illud psalmi / Cum loquebar illis impugnabant me gratis / quia sine causa / sed non gratis quia novi eum gratis / quia quo ad martires laudabiliter / quia per confessionem laudis gloriam celestem quam gloriabantur in confessione ihesu cristi / et per eam quia ipse est ... perfecti que est cultus dei et totius religionis fundamentum / Sic igitur et quam multi dei in hoc bello fortes fuerunt / Dicit ambrosius forte deus esse constans qui impugnat sine causa / eorum in medio impiorum steterunt magna fide dei et doctores / et in medio adversarium fuerunt suorum amatorem dei dilectores / in medio reprobantium fuerunt veri confessores / gaudebant enim eo quod digni inventi sunt pro nomine ihesu contumeliam pati / Et quamquam ita ceperint plagis suis dicere poterunt / posuerunt peccatores laqueum michi / hec ambrosius

Et dicit quidam hec vox potest esse ipsius cristi qui ad mortem persecutores sacerdotum et scribarum et pontificum et plebis / eum esset deductus / querebant adversus eum falsa testimonia / multa obiciebant sibi crimina / interrogabant eum multa / deridebant / confundebant / illudebant / percutiebant / et iniuriis afficiebant / et laqueum quibus eum conabantur irretire / tamquam reum dignus esset morte / Sed secundum litteram hec intelligitur / de hereticis / unde ambrosius dicit tractando illud / Que perfecisti destruxerunt / heretici templum fidei cum destruunt laudem / quod cristus perficit ex ore infantium et lactentium / et eos qui fide lacte nutriuntur exagitat / et eos in fide vel ... veneruntur sunt ... / Sicut parem quod est tradidit spoliant deum confessionibus iniquitatem / Ambrosius comparat hereticos tineis et herodianis in ista similitudine / quia sicut tinea vestem demolit sic heretici atramentis involvunt erroribus / ne lucem inspiciant veritatis / Et quod sicut non potens in die descendere / quia tenebras habet heretici quod tenebris ambulantes / et sub quacumque ostenditur / spoliat animam thezauro veritatis / Valde ergo periculosi sunt heretici hominibus ex quo lactando noctem ... [illegible] / Ipsi namque / ut ambrosius dicit / sunt de congregatione malignorum spirituum / Ab aliis distant / ut sint ceteris locum / ut decipere possent eorum doctrinam ... tradunt in illis militibus / qui ... doctrinam demoniorum / Et dicit eos figuram in illis militibus qui vestem cristi diviserunt / quod prophetias corrumpunt et ad aliud non laborant / sed ut a sinceritate fidei abducant seu veritate / Sicut eum deum blasphemant / cristo derogant / cum martiribus bellum gerunt / Et dicit ambrosius / heretici martiribus non pepercerunt / parcit ne scripturis / et eas non falsificabunt / Ex quibus elicitur quod non est gravior persecutio sicut est persecutio hereticorum / Ratio est illa / quia impugnat salutis fundamentum / Et beda super ... heretica in omni genere hominum et in utroque sexu / sunt possibilitatem ... ab adultis ... constabiliter cum ab infantibus propter impossibilitatem ... propter difficultatem ... scandalizant ... et vincentes spoliant necessariis bonis / Et cristi nomen in hominum paucitate ... cum apostolis ... ad occasionem laudabilem nomen domini / Ex quo elicitur quod quam est periculosum sic hereticus communicare / quod cum zizania impedit triticum / sic heretica fidelium perfectionem / Unde ambrosius dicit / Ali heretici quibus nobiscum ... facile ... cum ... et ignorantia fraudulenta ... pervertere suorum ... bona defendunt veritate

---

phariseorum

cant / et

certe unitatem et quod et ... in medio ... doctrinam ... abducunt et abscondit sicut heretici ...

... [illegible] ... heretici ... corrigunt ... corrumpunt ... mortis ... [illegible]

Nichil perniciosius hiis est qui cum cuncta decurrant per omnia sermo tamen [illegible] ac si gutta veneni corrumpit illam ac simpliciter fidem inficiunt / Re-
hereticus ergo cavendus / nec verbis eius neque scriptis aliquid latens
insinuat / quia vulpem tegit in moribus qui sub obtentu fidei fidem
violat / Ex quo colligitur clarius / quod heretici omnino sunt a communione fi-
delium separandi / Hoc est Ambrosius qui adivit Paulum apostolum qui contra adversarium
est elatus super plebes / Sicut enim hereticum a communione fidei orali statim post
unam correptionem repellit / nec [illegible] creature omnis color serpenti toto ge-
nere contaminet / Et racio / quia quo vulpes magis mansuescit / sic vel he-
retici inveniguntur / Magis vulpis valet in tribulacione hereticus in aliquo
opus [illegible] quo illud [illegible] est ut faciam voluntatem patris
mei / vulpis ad plenum fraude / et fovea patet / sic hereticus plenus
dolositate et insidiis et fallaciis per latebras desiderat / et fraudes
excitat et rapinis intentus est / vulpis enim hospicia hominum predam
querit / Racio ergo hereticum ocio se patitur quia quanto quieti [illegible] Ex quo sunt
vulpis pullos galline [illegible] sine et extra ecclesiam custodibus [illegible]
tibi cuncta devorare / De quo illud [illegible] / [illegible] volui congregare
pullos tuos etc / Et subdit Ambrosius [illegible] igitur nos agimus cum murmuris
antiquis videntes nova zizania pullulare / si tantum [illegible] videbimur
si contendere [illegible] esse inditum / qui [illegible] homini
insistunt [illegible] dei / [illegible] litigacio / sed mansuetum esse ad omnes
docibilem / pacientem cum modestia / docentem eos qui resistunt
Et ergo repellendi sunt / quia si repelli non possunt / capiendi sunt sicut
vineas domini sabaoth demoliuntur / [illegible] hereticum [illegible] aberra-
[illegible] posuerunt peccatores laqueum michi / et de manda-
tis tuis non erravi / [illegible] deus fecit
[illegible] quasdam [illegible] ad capiendum [illegible] et [illegible] Contra illud apostoli
Invisibilia dei per ea que facta sunt conspiciuntur / Sed de [illegible] dyabolus
in orbem induxit / [illegible] creature facte sunt [illegible] laqueum insipi-
encium / De quo sapiencie xiiii / Creature facte sunt in odium et in
laqueum / et in muscipulam insipiencium / Ex quo colligitur quod [illegible]
[illegible] evadere / qui non illaqueatur aliquo decore / aut delectacione
creature / Unde Ecclesiastici vii De [illegible] mulierem morte amariorem
que laqueus venatorum est / [illegible] demones venatores
animas [illegible] / quorum mulieres retia / et sagene sunt [illegible] glosa [illegible]
[illegible] mille viros vix [illegible] mulierem aut [illegible] / Et subdit [illegible]
[illegible] mulierum [illegible] / [illegible] adulterum
sed ad luxuriam adduxit / Et tamen totum [illegible] ab adolescencia ad
maliciam inclinatum est / [illegible] appetitus / et pene omnes [illegible] tri-
na [illegible] ostendunt [illegible] pronior est ad ruinam et casum
Et quid [illegible] / quia paulatim peccando et ad unum delictum aliud ap-
ponendo grandem [illegible] / grandem nobis [illegible] debitorum [illegible]
glosa Et ergo Ambrosius dicit [illegible] delectacionem in
[illegible] / et [illegible] immunis a laqueis / Et subdit [illegible] delectacionibus et
voluptatibus [illegible] capit laqueus [illegible] ante te [illegible] cepit / divicie et
voluptates [illegible] sunt / quibus non intendit [illegible] pastis [illegible]
et in laqueum [illegible] vel luxurie [illegible] manifeste patet
de filio prodigo / Consequitur [illegible] quod [illegible] peccatores solet [illegible]

dusque(?) ... cetera ... convertit ... ad ... caritatem ... ut amet ... et fructum ... propter ... et facere ... vellet ... ut ... amet ... ca ... dei dicit ... nobis ut amemus ... plus est quam ut nobis dicat ... et ... ix ... ut ad creatorem ... amorem ... dicit ... infelix homo qui scit ... omnia ... creaturas, te autem nesciat, beatus autem

deduxit usque ad inercias inimicas divinas. Proprie vero est hoc de divitiis
qui enim volunt divites fieri incidunt in laqueum dyaboli, et in desideria que
mergunt homines etiam usque ad contemptum dei primo et ad desperacionem et dampnacionem.
Nec gratis dyabolus istum laqueum tetendit salvatori dicens: hec omnia dabo
tibi si cadens adoraveris me. Ex hoc ducebat ipsum ad dei contemptum. Unde dicit
Ambrosius super lucam: Non mediocrem huius laqueum putes, hic enim
Judam apostolum alligavit, qui miser cum esset illaqueatus ut proderet
dominum suum credidit quantum secularis fuisset commissum, ut dicit plurimum. Sed
laqueo se suspendit. Apparet hic quantum homines illaqueantur a demonibus
talibus laqueis, quia non solum dicunt se ad capiendum, sed etiam ad vo-
luntatem demonum ipsius laqueis tenentur astricti. Nec conantur ad hec
... dirumpere vincula corporis et peccatum a nobis ... ipsorum
quia dicit ... plurimum nolunt. Contra quos invehitur apostolus ad corinthios ... quod
agere plurimum. vincti in hoc ... decreti ... tetigeritis, neque
adhuc tamen ... que sunt in ... ipso usu. Ex omnibus his elicitur: et si deus
gustantibus omnia que sunt in ... non tamen reus est illaqueacionis me-
caturas fecit ad usum sustentationis, non tamen reus est illaqueacionis ... tangibiles, gustabiles, et fecit eas de-
fecit quando deus creaturas ... et hic ut per creaturas dilectabiles
lectabiles et nos delectativos in eas, et hic ut nos illaqueabiles et illas
se esse delectabilem et suavem fecitque nos illaqueabiles, et illas
... fecit neque facit ut creature illaqueant nos
illaqueatas. Sed non fecit eas illaqueatas cum ... et propterea non fecit eas in laqueum
ut fecit ut nos illaqueare(n)t eum ... Sed contra fecit enim eas
neque in muscipulam, ymmo deus conatur ad contrarium, fecit enim eas
... a nobis acquiribiles, et ... multis periculis et
defectibiles, difficulter a nobis ... ut si delectacio eorum nos alliciat, eorum miserie
turpitudinibus ... ut si delectacio eorum nos alliciat, earum miserie
et ... et etiam pene que promisse sunt ipsarum delectacionum sequentibus
et ... et etiam pene que promisse sunt ... nos revocet et avertat. Sed aut
et premia que promissa sunt resistentibus ... intelligendum. Contra Wilhelmum in libro de
... facte sunt illaqueacionibus ... et malos homines qui putant
universo idest ... quod sit ... ad finem ... et ... illaqueant
... vere sunt res delectabiles ad finem ... in laqueum quam laqueus, sic
... cum pene sunt magis impulsive in laqueum quam laqueus, sic
... quedam allectores que deducunt in ...
etiam ... suavitates sunt quedam ... qui penas subeunt ... dum
laqueos, sed non sunt laquei. Unde ... qui penas subeunt ... dum
laqueos, sed non sunt laquei, illud ... laqueus contritus est et nos liberati
evaderent laqueos ... illud ... laqueus contritus est et nos liberati
sumus, qui autem volunt eos evadere illaqueantur, fuga enim penarum
laqueus est, quia earum evasio est delectabilis. Sic directe qui
... arbitrantur ut stercora, evadunt laqueos, possunt
delectaciones rerum ... in medio laqueorum assistentem non illaqueari. ... ergo
est homo in medio ... et ad hoc vadit ... que dicit: evadi
... ad ipsum ... et ... a deo fuit primitus et ista ...
... si homo a deo fuit primitus ... mandatis tuis non declinavi, dicit glossa: mandata dei sunt antidotum
de mandatis tuis non declinavi, dicit glossa: mandata dei sunt antidotum
contra venena dyaboli et istius seculi, in quibus qui ambulant laqueis
non capiuntur venatoris. Et est quia divina mandata via sunt ad celestem
... in qua mille sunt insidie ... ipso ... semita
patriam, in qua mille sunt insidie ... obstat si obviatur illud in via hac qua
scandalum posuerunt michi, ut obstat si obviatur illud in via hac qua
ambulabam absconderunt superbi laqueum michi, quia glossa dicit ibidem: in
ambulabam absconderunt superbi laqueum michi ... putat enim demon
est hoc secundum ... sed non ... veri veritatis ... laqueos ponunt in via transeuntibus
ac heretici et alii ... homines ... laqueos ponunt in via transeuntibus
... ac heretici, et alii ... secura est, ac in ... obsessa est,
quia via plana est et recta et secura est, ac in ... obsessa est,
quia ... quedam latrunculi obsident,
quia dicit ... demones iter ... quedam latrunculi obsident,
et quod hoc ita sit exemplum habemus ... in phariseis qui ...

an lucet tempus dare tesal. an non credebat se sic obstruxisse viam quod ipse non posset pertransire nisi caperetur in fine. Sed magister Christus qui via et longanimitate pervenit mihi viam. Vel sic non oblitus sum quia tuorum mandatorum efficaciam inspexi. Dicitur enim Proverbiorum primo: frustra iacitur rethe ante oculos peccatorum. Ubi glosa: frustra tenduntur laquei electis qui habent oculos intentos quod mala que patiuntur transitura et bona que faciunt mercedem mansura, et insidias impiorum provident fugiendam. Vel sic: Non oblitus sum quia tuorum mandatorum altitudinem semper feci. Dicitur enim Avium dum alis communibus volat in alto non illaqueatur, sic qui dat cor suum ad altitudinem illorum, id est qui obeditur Deo vivit securus hic vita grece in finito ylo

Hereditate acquisivi testimonia tua in eternum, quia exultatio cordis mei sunt. Et congratulatur ad ipsum peccatorem sic. Superius ipsa ipse confessus est insidias dimicorum in quo ipsius fuerit magna prudencia. Hic iam ostendit eius summi in prudencie continuus fuit, quia ac se eam hereditavit. Vel sic: Superius ipsa dixit se a divinis mandatis non errasse. Hic iam audit quod eis stabiliter et perseveranter inhesit. Vel sic: superius declaravit quo modo non errando in medio laqueorum in divina acceptabilitate proficiebat. Hic iam ponit delectationem de consolatione inde conpletu. Et dicitur sic: fratres primo enim dicitur se hic delectationem de solatione in hoc profectu. Et dicitur sic ista primo enim dicit se hic delectationem consistendo gratia. Secundo in suscipiendo facundo magna ibi inclinavi. Et dicitur se sustinuisse gratiam quasi iure hereditario dicens hereditate. Secundo magno lucro seu profectu dicens acquisivi quod dicit unde ad magnum profectum veni. Et ne videatur in dubio sustinuere ponit sequitur certitudinem dicens testimonia tua. Dicit enim testimonium hominum accipimus maiora sunt testimonia dei de quibus dicitur: testimonia tua credibilia facta sunt nimis. Audit etiam se passum cum ipso dicens testimonia tua. Et aliud leto dicens exultatio cordis mei sunt. Dicit ergo littera ipse: quia fratres et aliud leto dicens. Et nota primo de quo in dicitur hereditate idest iure quo hereditas possidetur. Et nota primo dicit enim heredes qui ius habent in aliquibus unum ius est successionis. Illi enim dicuntur heredes qui ius habent in aliquibus bonis ex successione. Et nota hic de hereditate bonorum huius seculi. Et vero est quod ea pertinet principaliter ad assecutorem hereditatis celestis. Apostolus quod hoc vero est quia ea pertinet principaliter ad assecutorem. Et unde primo querite regnum dei et iustitiam eius et hec omnia adicientur vobis. Ubi nota dicens illa esse parvula dicens primo et ista augera dicens et hec. Ubi nota dicens illa esse parvula dicens primo; et ista augera, dicens et hec vobis. Ubi nota dicens illa esse parvula dicens primo istorum bonorum principalium ex quo clarum quod omnia abicienda sunt, que extra hereditationem istorum bonorum principalium ex quo cum illa sunt principalia et perpetua, non dum querentes tu corpus ad obstitutum ex quo eum illa sunt principalia et perpetua, sicut et apostolus posteriora obliviscens arbitratus est ut stercora, sicut et apostolus posteriora obprode statim non sunt arbitranda sunt ut stercora, et quamquam sunt multa talia, tamen ad ipsius iniscebatur ad anteriora se extendens. Et quamquam sunt multa talia tamen adhuc dicit enim dominus talam decet de tibi hereditas hic est successio peccatorum. Dicit enim dominus talam hereditatem anime, que obligatur ante heredes peccatorum videlicet ade. Et sunt hereditas anime, que obligatur ante hominis heredes peccatorum Dyaboli homines ad indicavit. Mala successio ad iam que ipse multum contra peccatum dyabolo homines ad iudicavit. Mala successio ad iam que totum hominem devorabat, quam in omnes posteros est transfusa hic dum et cetera, que totum hominem devorabat quia in omnes posteros est transfusa hic dum et cetera. Qui secuta est eterna a istorum primorum heredum quas sedata est penalitas multiplex quod secuta est eterna a istorum primorum heredum. Quas sedata est penalitas multiplex. Et quamvis est hereditas, quia remanet temporibus transeuntibus hereditatem. Et quamvis est hereditas ex quo clarum quod omnes penalitates contrarie est possibiles ab homine sunt debellande. Ex quo clarum quod omnes penalitates contrarie est possibiles ab homine sunt debellande. Primo ignorantia impedit vel quia principalium bonorum sunt impeditiue. Primo ignorantia impedit veri cognitionem vel boni dilectionem. Infirmitas sive debilitas arduorum prosecutionem, cum magna vel boni dilectionem. Infirmitas sive debilitas arduorum prosecutionem et instabilitas scilicet rebellium sui carnis et spiritus ad bona querenda promptitudinem, et instabilitas sive rebellium sui carnis et spiritus ad bona querenda promptitudinem. Et instabilitas sive incipiarum multiplicatas, quia reddit hominem instabilem. Primo ideo Iob xiiii°. Replet

multe conscripti qui gravi sorte continentur. Et sequitur: Et nunquam in con-
ventu permanet. Hec igitur debent cogitari. Quam debemus instare ut illam
hereditatem possimus a nobis prestare. Unde et apostolus exclamat Rom. [illegible]
dicens: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Quia
expectacio creature que vanitati subiecta est revelacionem filiorum dei expec-
tat. Romanorum viii. Et certum est quod expectando illum statum in quo permane-
bit ista pugnacio [illegible]. Unde dicit Ambrosius: Certum [illegible] fidem
spem [illegible] cum hereditabit sibi [illegible] ingressionem ad pessimam
premiat hereditatem. De qua dicitur Eccli. x. Cum morietur homo hereditabit ser-
pentes [illegible] bestias [illegible] vermes [illegible]
[illegible] Malachie i. Posui hereditatem eius in dracones deserti. Ex
quo elicitur quod [illegible] ad regnum celorum omnibus amissum erat in peccato primorum
parentum. Ideo cum in adam omnes moriuntur et ipse dicitur esse peccati auctor et
mortis, quia ex illo peccato et invidia diaboli mors intravit in or-
bem terrarum. Unde isti qui pugnant contra istas [illegible] iam sunt immu-
nes a culpis et sic innocentes et recti et per consequens debetur eis hereditas ce-
lestis consanguinitatis [illegible] cum sint [illegible] consanguinei [illegible]
Iuxta illud: Innocentes et recti adheserunt michi. De quibus [illegible] in
psalmo dicitur: Novit dominus dies immaculatorum et hereditas eorum in eternum
erit. Tercium est inferiorum istorum habundancia, sicut sunt divicie delicie ho-
nores amicicie societates que homines [illegible] sunt omnia in mundo dele-
ctabilia et vita [illegible] temporales. Ex quo elicitur quod [illegible]
omnino est fugienda. Racio prima quia illa [illegible] celi [illegible] relin-
quit [illegible]. Secunda racio quia [illegible] illis [illegible]
[illegible] divicijs [illegible] ignorancia [illegible]
[illegible] divitibus [illegible]
Experimentum in [illegible] distendit [illegible]
honores impedit ingressum ad ardua. Divicie carnales [illegible]
borant contra spiritum. Societates autem et vita sensibilis multiplicat [illegible]
[illegible]. Unde manifestum est quod nemo potest [illegible]. Iuxta illud:
Nemo potest duobus dominis servire. Non potestis deo servire et mamone. Et
licet omnia inferiora [illegible] sint [illegible]
[illegible] nascuntur. Sepe cum homines probi [illegible] consanguinei adi-
piscuntur hereditatem. Unde Eccli. xlvi. Fortis in bello ihesu naue [illegible] ex-
pugnare insurgentes hostes ut consequeretur hereditatem israel. Illi cum qui [illegible]
inferiora non [illegible] fortes sunt quod non habet quo vincerent et maxime [illegible]
bellatores. Iuxta illud: Sancti per fidem vicerunt regna. Et ideo nos [illegible]
obmissis pro successione aliorum laborandum. Ad quorum Ambrosius dicit quod
ante fuimus heredes peccatoris ita nunc sumus heredes Christi qui nos ab illis peccatis
absolvit, qui nos titulo sue passionis redemptos acquisivit. Et hec heredi-
tas nobilis quia ipsam [illegible] acceptum est cum dicitur quod sit rex [illegible]
et sit homo dei. Ex quo [illegible] quod Christus sibi in hominibus hereditatem
acquisivit. Unde pater eternus loquitur ad filium: Postula a me et
dabo tibi gentes in hereditatem tuam. Et filius dicit: Hereditas mea
preclara est michi. Preclara quod principatus eius super humerum
eius. [illegible] hereditas acquisita [illegible] et al-
[illegible] non est nisi [illegible]
[illegible] cum hereditas sunt. Iuxta illud: Hereditas mea Israel.

[illegible] non ab hereditate eterna secludetur [illegible] infideles [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] differentes [illegible]
[illegible] dixerunt galaadite iepthe [illegible] domo patris [illegible] non potest [illegible]
[illegible] adulterina [illegible] vocent [illegible]
[illegible] filius [illegible] ancilla [illegible]
[illegible] qui [illegible]
est [illegible] dei [illegible]
[illegible] filij [illegible] differentes [illegible] non posse [illegible]

inspexerit / et filius [illegible] / d' quatuor d' [illegible] vere hereditas ad quam festinant
in benedictione [illegible]
/ festinantes hic dum [illegible]
et Dicitur de apostolis [illegible] formationem aut in [illegible] aut
est ydolorum servitus non habent hereditatem in regno xpi et dei. Ex quibus [illegible]

Ex quibus dicitur quod xpi hereditas differt est ab hereditatibus huius mundi. Vt
est augustinus super psalmum xlix. Est hereditas xpi in qua sumus coheredes xpi
non minuitur copia possessorum, nec fit angustior numerositate heredum
sed tanta est multis quanta paucis, quanta omnibus tanta singulis.
Mirabilis est ergo ista hereditas, quia numquam minuitur sed semper
augetur, non turbatur numquam conturbatur, nec per eius fine laboratur et
numquam finitur. Hereditas enim xpi vita est possessio que hominem reponit
in servicia dei continua. Et si enim homo nec est innocens quia multa commisit
peccata, ut etiam fortis quia sepe cadebat, sicut qui omnia amittebat, adhuc
tamen desperare non debet, quia sepe homines ex sagacitate prudencie devenerunt
ad magnas hereditates. Nam dum se ad magna servicia diu
in quibus laborant exponebant, et multa patiuntur et continue cumulant
pecunias et preciosas hereditates emunt. Sic et nos serviamus domino qui
est dives in omnes. Dicit enim Salomon in proverbiis: Servus sapiens dominabitur
filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Videte xpus heres est
vitae, igitur serviamus ei in sanctitate et iusticia quae domino prestat ut
plenitudinem terrae promissionis ubi ipse est illuc et nos eamus. Xpus heres
est eternae. Nos autem tunc coheredes xpi sumus cum sumus in eterna militante
et militando ea que nobis reliquit participamus, et perseverando
ad illam hereditatem immarcessibilem perveniamus. Ille enim est heres
principalis una ille sibi nos hereditavit, et hereditando bona sua
dereliquit, et uni quinque talenta, alii duo, alii unum ut heres
elaboratores fideliter premia eterna sortirentur, et tunc simul coheredes
sumus. De quo dicitur quod non sunt magna gratia xpus, donum suum
hereditatis nobis contulit, hoc est angelorum ubi sunt. Tanta est caritas
hereditatis nobis, ut voluit nos heredes coheredes, et subdit: Eramus
in illo herede xpo. Et Ambrosius de omnia libera: Xpus omnes homines
amarus velit hoc. Et ut non ad vitam ut ad paucos suum scripsit testamentum
liberavit, et non ad unum, et de bonis que dominus suis coheredibus
quibus est hereditas omnibus. Et de bonis que dominus testatur est omnibus
dereliquit. Dicit Ambrosius hoc est testamentum quod dominus testatur est omnibus
hominibus dicens: Dabo leges meas in cordibus eorum, et in scripturis eorum
et ministerio eorum non recordabor. Hoc ergo quod
sciamus eas et sciat et ministerio eorum non recordabor. Hoc ergo quod
debemus ut in cordibus affigit suas leges, et eas describit in scripturis
deus nostris cordibus affigit suas leges, et eas describit in scripturis
ut nichil aliud nisi dei oracula cogitare debeamus. Sed hoc ista
attendita ad illa, iterum debit gratiam, reformavit nam peccata dimisit
et suorum peccatorum memoriam abstulit, et suorum peccatorum memoriam debit. Iste
peccatorum memoriam abstulit obliviscere debeamus. Quam magna sunt hoc. Quid
nichil quod est suum in gratia esse, et sic non iam renovare, non
enim magis sunt hic hic semper in gratia esse, et sic non iam renovare, non
de indulgencia pape numquam hic peccatorum memoriam, et inspice inter
de in largiendo dumtaxat. Et ad hec propheta aspiciens dicit: Hereditate acquisivi
testimonia tua. Dicit testimonia id est tua dona seu munera que testificantur
bonitatem et benignitatem tuam, omne enim datum optimum
et omne donum perfectum descendit a patre luminum. Acquisivi per humilitatem meam
vel per ordinem meam et hoc hereditate id est ammisione per eorum conservationem
per eorum electionem fidelem. Vnde id est unusquisque
per eorum conservationem, per eorum elaborationem fidelem, unde id est unusquisque
sicut accepit gratiam in alterutrum illam ad ministrantes sicut dispensatores
multiformis gratie dei. Sunt xpi bona pacata sunt, sed requirunt de
bent et requirunt strenuos operatores. Ex qua expositione sequitur hec

q bona xpi hereditatis licet diuidant' tamen omnia cadunt in commune licet
q ista nulli debet apparere / nullus enim de xpi regno querere debet quod
est / ypt quod dicit ambros indiuisum est xpi regnum / et hereditas [illegible]
indiuisa est / declarat hic xpi dona solida ad singulos peruenit / s[illegible]
hunt et nemo fraudatur / et hoc probat de relinquo pectorum / [illegible]
si diuidatur / nulli aufferetur / imo accedit omnibus et est lucrum
in commune / quia quisque unicuique relaxatur / hoc toto corpori acquirit
Si enim angeli putant lucrum suum esse primam patronis / quanto ma[illegible]
est lucrum generis quod est lucrum nature / et ita etiam intelli[illegible]
est de aliis donis / unde illud Johe Siquis biberit ex aqua [illegible]
de uentre eius fluent aque uiue / hoc autem dixit de spiritu quem acc[illegible]
erant credentes in eum / Ex quo elicitur quod omnia alia xpi bona [illegible]
cedunt in hereditatem / ex quo ita sunt omnia / Et ambrosius [illegible]
fratrum per xpm et xpi resurrectionem / xpus ascendit / sed re[illegible]
surrexit omnibus et pro omnibus resurrexit / Sic etiam per celum

Xps pro homine et non pro mortuo

ascendit omnibus iter pandit / cum affectus per se traxit / et omnes [illegible]
uocatum fecit constituit / que ergo sunt totius generis humani refor[illegible]
to / cum sunt uenire in dispendium / et uerum est quod dominus cum in carne
uiueret patribus exhibuit quod futurum non voluisset pertinere
Apostolus hic enim dixit vobiscum sum usque ad consummationem seculi / Ex quo
sequitur quod testimonia omni homini sufficiunt pro hereditate perpetua acquirenda
Sed quia redemptio sufficit / resurrectio et ascensio / et illa que xpus
reliquit nobis possidenda / unde illud omnia parata sunt venite a[illegible]
nuptias / de diuitiis nobis derelictis / quod sunt efficaces / et
perpetuat regnum futurum patet ex modo beatitudinum / Sed ergo licet ista [illegible]
de fide / quia illa que fidei sunt testimonia sunt / quedam diu[illegible]
et licet fides a domino deo infundatur / donum enim dei est / tamen dicun[illegible]
acquiri / quia intellectus dono dei illuminatur ad cognoscendum / vel [illegible]
hoc exauditione diuinorum sermonum proficit in fidei dilatatione / vel
ex operibus iusticie et sanctis proficit in fidei efficacia et vnifica[illegible]
vel qui ex operatione miraculorum deuenit ad eius robur et confirma[illegible]
Vel qui aspiciendum ad exemplum martirum virginum et aliorum ex[illegible]
concipit augmentum in constantia et deuotione / Et ideo dicit propheta / [illegible]
tua idest virtutes que subsunt fidei acquisiui per continuum seruitium
aut persecutionum / aut per orationis instantiam / et hic hereditate id est absque a[illegible]
amissione / Ex hac expositione sequitur quod nulla persecutio heretica violan[illegible]
sunt in vero herede fidei integritatem / Racio est quia sicut eam acquisiuit / q[illegible]
eam non amittit / Et ad hoc vadit apostolus dicens Necesse est hereses
esse / non quidem ad fidei subuersionem in catholicis hominibus / sed ad fid[illegible]
declarationem ad doctorum excitationem / et ad simplicium correctionem / corrobo[illegible]
torum / Et ideo subditur ut hii qui probati sunt manifesti fiant / [illegible]
quod et si fideles quidem ad timorem veniant / non tamen ad fidei am[illegible]
sionem / Dicit enim ambrosius quod non solum timor est infirmitatis / sed
etiam timor sanctorum / et timor ad salutem / Sancti enim dominum deum timere
dicuntur / iuxta illud Timete dominum omnes sancti eius / Et item beatus vir qui
timet dominum / Sancti enim qui valde cauti sunt / et fidei pericula pro[illegible]
spiciunt in ea scripsisse non patiunt / Ad hoc instanter habent confidentiam
quod fidelis est deus / et non patietur eos temptari plus quam possunt

et qui faciat eius testamentum prouentum ut possent sustinere / 3o elicitur quod hiis
et si hii qui credunt a fide sepe moueantur non tamen debent ea secundum seducantur sic
innuitur in psalmo cum dicitur deus meus adiutor meus non mouebor amplius
quod ambrosius tractans dicit / qui labitur commouetur et a prima integritate et
innocentia quodammodo deflectit / sed semel in petra christo locatus lubricum non
debet habere vestigium sed tenere status sui firmamentum / et talis immobilis dicitur
quia seruat immobilem voluntatem qua fideli proposito et intentione perseuerat
Ut etiam hic exponi decreuimus mandatis diuina enim mandata sunt diuine vo-
luntatis testimonia / qui enim facit quod deus precepit ille testificatur quod implet
voluntatem dei / quia mandata diuine voluntatis sunt signa / Christus enim
ipse non venit ut faceret voluntatem suam sed voluntatem patris iuxta illud
sicut mandatum dedit michi pater sic facio / Sic nobis reliquit quod
in hereditatem eadem faciendi / Dicens ergo propheta hereditate acquisiui testimonia
innuit quod successionem christi videlicet mandatorum impletione iure pietatis acquisiuit
quod dicit sanctus ambrosius heredes et possessores sunt mandatorum tuorum / Ille ergo querit diuina
testimonia qui sollicitus est ut sciret diuina mandata ut ad eorum de-
ueniret spiritualem intelligentiam ut ea impleret sollicitate secundum voluntatem
diuinam / et qui reddit se indignum diuina gratia qua adiutus facere posset quod
precipitur / Ex qua expositione sequitur quod diuina precepta vocata sunt diuina
testimonia / ex hoc quod deus de ipsis reddit testimonium fidele / quod
quicumque ea fecerit recipiat mercedem sempiternam iuxta illud si vis
ad vitam ingredi serua mandata / Et ideo dicit Ambrosius hec mandata
dei plena sunt testimoniis quorum idoneus testis est deus qui in-
mentitum suo precepto / qui etiam testis est conscientie / testis est etiam inspector cor-
dis / cuius omnia que facta sunt arbitrium ipsius latere non possunt / Et concludi-
tur quod qui in diuino iudicio tamen perdit / qui horum mandatorum testi-
monio suo fuerit conuictus / Unde Ambrosius circa hoc dicit Si in
iudicio terreno conuicti testimonio alterius solent perdere hereditatem
quantomagis in iudicio diuino conuicti amittent hereditatem / quicumque
conuicti fuerint diuino testimonio / et propter hoc deus in finali iudi-
cio obiciet reprobis illa que non faciebant illa que habuerunt
in mandatis / dicet enim esuriui et non dedistis mihi manduca-
re / Et sequitur ite maledicti in ignem eternum / opera misericordie preiecta te
sub diuinis mandatis includuntur ut patet ibidem / Ex quibus
elicitur quod electi dei immobilem habent voluntatem in mandatorum
diuinorum executione / Et quo enim christus qui est caput electorum illa reli-
quit implenda / Ex quo testificatur deus quod voluntas sua est
ut impleantur / Ex quo qui impleuerint bene accipient beatitudinem
a deo / et preuaricantes dampnabuntur / Et sequitur istius correlarium
caritas / et propter hoc dicit apostolus quis nos separabit a caritate dei
per quod fit omnium implecio preceptorum / Et ita Gorranus exponit
[illegible] dicens / hereditate acquisiui testimonia tua in eternum
id est per custodiam mandatorum tuorum eternam / et indeficientem
[illegible] vel testimonia tua id est mandata ac-
quiro etiam hereditatem / vel hereditate id est in portionem meam quam longo
quesiui longo studio / hereditate hereditatem sic quod totum
cordis precepta diuina [illegible] cum hereditatem
complendo in illa [illegible] / Et secundum istam expositionem
[illegible] loquitur [illegible] / [illegible] bona

in commissione fideli ipsa sibi acquirit, vel per laborem, vel per servitium
vel per pecunie emptionem in hereditate, sic quod non potest sibi auferri nec
per fraudem, neque per violentiam, neque per aliam quamcumque [illegible] sicut superius
patet. Sic dicitur fidelis servus et prudens [illegible] mandatorum
impletionem, vel exquisitam impletionem. Devenit ad ipsorum amorem et ad
delectationem in eis, a qua neque tribulationibus neque compressionibus potest ab-
duci. Sic habitum est quod dicit David: Delectatus sum in via testimoniorum tuorum sicut in omnibus divitiis, super milia auri
et argenti. Sed Augustinus et cum ambo dicunt testimonium, ipsum exponunt ali-
ter. Dicit Augustinus: De passione. Hoc de martirio. Martiria custodia te-
stimonium. [illegible] martir grece testis latine. Et sic lex
sic exponitur hereditate, quod [illegible] tentationum [illegible] et mine
prudentie. Et quod plus est acquisivi, cum desiderio, aut oratione, aut
aliis que ad hoc acquirunt dispositionibus, et sic ad magnos [illegible]
[illegible] illud ad Philippenses: mihi vivere Christus est, et mori lucrum. Sed
[illegible] acquisierit subdit: Testimonia tua, id est martiria, ut exponit
super eum, et sic hereditate, id est iure hereditario a patribus antiquitus
quasi dicat: quod patrum antiquorum volui esse imitator et filius. Vidit enim
sibi ut possem passiones sustinere et pati, sicut ipsi omnes sustinue-
runt. De eis Judit viii: Abraham pater noster temptatus est per mul-
tas tribulationes, et amicus dei factus est. Sic Jacob, sic Moyses,
et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transiebant fideles.
Et isti sunt regnum celorum possidentes iure victorum, sicut de Alexan-
dro legitur primo Machabeorum primo quod armis obtinuit civitates, regna et
tirannos. Et facta sunt ei tributaria. Et de istis dicitur Mathei undecimo quod
a diebus Johannis regnum celorum vim patitur, et violenti rapiunt illud.
Ex qua expositione sequitur hec. Primo quod non est eadem fides quoad [illegible] et
passiones, licet in aliquo conveniant. Conveniunt autem in hoc, ut
Augustinus dicit, quod sicut aliqui per lapsum veniunt ad passiones pro nomine
ipsius Christi et post in infidelitatem et lapsum a fide propter [illegible]
reddit. Sed in hoc est differentia, quod multi non fuerunt grati ut
pro Christo paterentur, et fuerunt ut crederent in Christum, ita quod fide-
lium multorum est et omnium, sed pati pro fide est paucorum. Ex quo se-
quitur [illegible] credere et pati [illegible] donum dei non in equalitate
dependet a voluntate hominis. [illegible] quilibet qui vult credere potest cre-
dere. [illegible] secundum Augustinum non est ita voluntarium ut credere, sed
non omnes qui pati voluerunt pati potuerunt. Nam Johannes pa-
ti voluit, et tamen in pace vitam finivit. Sic Martinus quem nemo
animam a corpore gladius persecutoris non abstulit. Et Augustinus dicit
contra [illegible]: Multi pati voluerunt et non scientes neque potuerunt,
multi tamen potuerunt nisi qui voluerunt, quod passi non fuissent
pro dei testimonia negare voluissent. Et ex his sequitur hoc
[illegible] non omnes qui sunt successores equaliter hereditant ab
ipso delictas possessiones. Tertio quod aliqui pro Christo passi sunt et alii non.
Unde licet Christus omnibus dixisset: Qui vult venire post me, tollat crucem
suam et sequatur me, tamen specialiter Petro dixit: Sequere me. Et iterum
[illegible] te alius et ducet te quo tu non vis, significans qua morte
[illegible] erat moriturus. Et cum Petrus quesivisset etiam de Johanne dicens:
[illegible] autem quid, intelligens Johannem velle eadem morte
debere mori pro Christo moriendo, respondit Christus: Sic eum volo manere

ostendit

[illegible] quod alia via debuit sequi salvatorem secundum Ambrosium in libro de penitentia [illegible]
[illegible] Et duplex gratia est ut omnis qui credit accipiat [illegible] christo [illegible]
gratiam suam qui credit. Et altera si fideles passionibus eius [illegible]
[illegible] cum petrus [illegible] patitur sine gratia fuit / sed ubi passus est alteram
acquisivit / Christus ita [illegible] [illegible] secunda [illegible] et si [illegible] est in [illegible]
[illegible] martirium sustinet / in multis ad martirium pervenit / [illegible]
voluntatem / [illegible] quod dominus disponebat suos spiritualibus [illegible] / [illegible]
Ambrosius super epistolam ad philipenses [illegible] [illegible] apostolus dei gratiam [illegible]
[illegible] ad gloriam et laudem suam / in illorum gratiam [illegible] Ambrosius quibus
[illegible] [illegible] pro christo pati [illegible] / [illegible] credit [illegible] amatoribus
quia ad angustias [illegible] christum diligentibus [illegible] / [illegible] ex epistola
[illegible] doctoris [illegible] et [illegible] [illegible] fideles. Ex qua co-
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] testamentum quod in cruce pendens [illegible]
[illegible] ab omnibus principalibus / [illegible] in [illegible] [illegible] Et [illegible] Ambrosius
in [illegible] sermone / auctor pacis pendens in cruce condidit testa-
mentum / [illegible] pecunie sed [illegible] / Et dimisit [illegible] apostolis pa-
cem aliis discipulis / vestes militibus / corpus [illegible] / [illegible] disci-
pulo / paradisum accepit latro / penam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / peccatoribus [illegible] et [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] bonorum et qualis [illegible] principalis / multi cum [illegible] in [illegible]
[illegible] multi custodiunt testimonium [illegible] / multi testimonium
singularem / multi dimiserunt [illegible] [illegible] qui [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] / multi [illegible] se dignos [illegible] / multi custodiunt pa-
cem [illegible] / Et quid elegerit sibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] hereditate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / Iuxta illud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] / Unde [illegible] dominus ante suam passionem pacis testamentum con-
[illegible] dicens / pacem relinquo vobis pacem meam do vobis
Iohannes xiiij / postea [illegible] ab [illegible] [illegible] illos qui
[illegible] elegerant passionem. Et Iohannes [illegible] in mundo pressuram ha-
bebitis in me autem pacem / quod [illegible] pro me patiendo pacem posside-
bitis / Ex quo colligitur [illegible] quod [illegible] dilectionis [illegible] est maximum testi-
monium / sicut est ipsum martirium / [illegible] se [illegible] [illegible]
diligere / quia [illegible] arbitratus est ut [illegible] ut christum [illegible] / [illegible]
in infirmitatibus et in passionibus quas pro christo subierat gloriatur / unde
et stigmata [illegible] [illegible] portabat in corpore suo / Et [illegible] dicebat
se [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] christo [illegible] cruci
Et [illegible] [illegible] absit gloriari nisi in cruce domini nostri [illegible] / unde
in [illegible] nullum maius est signum divine dilectionis in nobis / sicut
pati pro deo / unde sicut passio [illegible] fuit maximum testimonium dilectionis
sue ad nos / Iuxta illud Iohannes xv maiorem caritatem nemo habet
[illegible] ut animam suam ponat quis pro amicis suis / Sic pro christo pati inter
omnia signa [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] dilectionis ad ipsum
Iuxta illud [illegible] Iohannis [illegible] in hoc cognovimus caritatem dei quia christus
[illegible] / Et vos [illegible] animas [illegible] [illegible]
posuit animam suam pro nobis / Et vos [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hereditate regni celestis [illegible]
[illegible] singularis [illegible] / quemadmodum [illegible] quis [illegible] disponit aliqua
fit [illegible] hereditatis [illegible] [illegible] [illegible] per caritatem [illegible] [illegible] deo
sue

sine p[er]... et [illegible] aliis fit p[ar]ticeps et[er]ne hereditatis, id est dei et ang[e]lorum. [illegible] xxviij. Eructe ad hunc diuus qui compositi[illegible] et a q[uo]d a cunctis mutis adimplendis. Sicut cum [illegible] sup[er] mel est dulce et g[us]tus [illegible] sup[er] mel et fauum. Ex quibus subdit q[uod] passio [Christi] magna est [illegible] sine expressio illorum que signata sunt in regno celi, ut [illegible] q[uod] [illegible] passio [illegible] hereditas est et p[er] eam p[er]uenitur ad hereditatem futuram. [illegible] est Ambrosius in [illegible] dicit q[uod] passio [Christi] imago fuit celestis regni. Et declarat q[uod] [illegible] multis clamoribus [illegible] audiebatur. Et cum ipsa [illegible] audiunt in plateis vocem eius q[uod] flentes passionibus sue [illegible] clamorem [illegible] impostorum abolerent. Nec volebat fleri a filiabus [illegible]. Dicebat eis: Nolite me flere, sed vos ipsas flete, eo q[uod] [illegible] lacrimas in futura [illegible] passionis [illegible] bat sibi cum ut dicitur in apocalipsi: mors ultra non erit, neque luctus neque clamor neque fletus. Et hoc [illegible] q[uod] nullus flet in futuro [illegible] [illegible] et iusticia [illegible] tenebit. Et ipsa dicit Ambrosius in libro de martirii paciencia: pone martirem inter pericula constitutum ab omni parte [illegible] in [illegible] [illegible] ab [illegible] lamarum flammas [illegible] ardentes, [illegible] conspicientem plenum suppliciis et audientem [illegible] grauium [illegible] et carnificum [illegible] [illegible], et cum hoc cogitantem diuina mandata [illegible] et flagella et [illegible] promissa, et [illegible] suppliciis [illegible] habentem animum turbatum de futuris [illegible] [illegible] omnia ad gaudio [illegible] et gaudebant apostoli euntes a conspectu concilii [illegible] flagella [illegible] q[uod] digni sunt pro nomine Ihesu contumeliam pati. Et ideo hec [illegible] [illegible] ut dicitur [illegible] testimonia, id est martiria, hereditate [illegible] id est [illegible] tate eterna ita q[uod] hec simul [illegible] [illegible] acquisitum martiria [illegible] se, sed [illegible] illam hereditatem [illegible] in futuro pati cum penas in se [illegible] est delectabile, sed [illegible] ad [illegible] que [illegible] promissa [illegible] delectat. Vel sic diuisim exponi [illegible] exposita est: testimonia tua hereditate, id est acquisiui [illegible] passus sum ut hereditatem regni p[er] martirium. Et hec [illegible] id est non p[er] gloriam temporalem, q[uod] ut glosa dicit: [illegible] in martirio [illegible] gloriam temporalem [illegible] [illegible] sed ad [illegible] eterna gloria et sine fine [illegible]. Et ideo subdit: q[uia] exultacio cordis mei sunt. Et [illegible] sunt afflictio corporis [illegible] dicit sanctus Ambrosius [illegible] corporis afflictio est cordis exultacio. Et Ambrosius [illegible] dicit [illegible] exultat qui [illegible] [illegible] sibi in hereditatem acquirit. Si ergo ipsa testimonia tamquam [illegible] [illegible] [illegible] in suis corporibus commendat deus caritatem suam [illegible] ut p[er] passionem iusti [illegible] glorificat in cordibus nostris. Et [illegible]

Declinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Iniquos odio habui et legem tuam dilexi. Adiutor et susceptor meus.

es tu. Et in verbis tuis preparavi. Et consummatur ad versiculum precedentem
sic. Primo propheta dixit quod quando fuit continuus in suo proposito, sic iam de
clarat illius operis promptitudinem, dicens inclinavi cor meum, dicens cum cor
meum sic stat quod sic libenter faciebat, et ita prompte. Et iste est sextus
perfectus sive gradus qui perducit ad dilectionem legis. Postquam enim propheta
declaravit quod ex largis amore sunt humiliacionum voluntatem ibi humiliatus
sum. Item diligere eam in lege operacione ibi anima mea. Item processum
in adversitatibus ibi posuerunt. Item leticiam in tribulacione ibi hereditate iam
prosequitur ~~de perseverancie~~ de perseverancie promptitudine. Vel continuacio
propheta inhesit stabiliter divinis testimoniis fruitur de summa. Sic iam
prosequitur de eo in faciendo magna sive gradus quod sic pro iustificaciones
exprimitur. Vel in versiculo precedenti mencionem facit de consolacione in suo
profectu dicens dilatasti cor meum etc. Hic iam reddit racionem que
exultabat. Quia propter retribucionem que debetur est perfectibus. Et
monetur sic quod pro dilatacione istorum versiculorum. Istorum divinarum insti-
tucionum execucione propter mercedem eciam indignacionem malorum
includat divini adiutorium mereatur. Vitam quorum exist versus
patet. Quia primus versiculus ostendit quod propheta cor suum dedidit ad faciendas
iustificaciones propter retribucionem. Secundus ostendit odium ad iniquos. Et
tercius de divino adiutorio facit mencionem. Et queritur quare iniquos
odit et iustificaciones facit mencionem divini adiutorii. De quibus
cum talium in psalmo dicitur quod habitat in adiutorio altissimi in protectione dei
celi. Quia qui habet indignacionem eciam ad im-
memorat. Unde oportet quia hec indignacio eciam ad in-
micos est contra divinam legem. Lex enim dei precipit inimicos
diligere. Dicitur autem littera hec quod ad faciendum magna in primo
versiculo innuitur condiciones. Debet enim fieri humiliter quod innuitur ibi
quod dicitur inclinavi. Secundo debet fieri libenter et gratanter quod innuitur cum
dicitur cor meum. Tercio quod sicut sufficienter pro universaliter quod innuitur
cum dicitur iustificaciones tuas. Quarto quod sicut perseveranter ideo dicitur
meum. Et videlicet quod propter retribucionem. Dicit ergo littera inclinavi
quod est quia testimonia tua quesivi, et in martiriis exultavi,
quasi dicat non solum humi-
liter inclinavi humiliando cor meum. Quasi dicit non solum humi-
et tamen quia inclinavi humiliavi in peccatis voluntatem meam
liavi corque ad peccata sed eciam humiliavi cor meum quia
non cum possem pati martirium si non ad esset humile cor. Contra
elevare cor per elacionem in bono opere est agere inique. Contra
nolite extollere cornu vestrum in altum. Quod Augustinus exponit
contra eum qui de bono gloriam appetit. Contra
quare cornu eius extollit qui de bono gloriatur. Et ille qui gloriatur de
illud Job ix verebar omnia opera mea. Et ille qui gloriatur de
iniquitate et malicia quam eius facit ex cupiditate. Contra illam di-
citur ego inclinavi cor meum, ac si dicat si volu-
fundit exclamacione. Dicit ergo inclinavi cor meum, ac si dicat si volu-
tatem non humiliate a gratia dei non ~~innate~~ innuatur. Quia deus superbis
resistit, humilibus autem dat gratiam. Ex quo colligitur quod homo ex se potest se ad
gratiam preparare, non quia potest cor inclinare. Et sic humiliare, aliter non
diceretur inclinavi. Et hoc est bene tractatum in libro de virtute, questio cxxxi. Quia
homo potest facere aliquid quod est in sua potestate, ad hoc ut habeat gratiam.

Item loquitur de voluntate ibi voluntaria

Ambrosius contra potestas legis de divini retribucione bonorum operum operat a Christo et ad eum, festinat inclinare cor suum ut faciat Christi iustificationes, et infra dominus me humiliare et inclinare cor meum ad faciendas iustificaciones non ad iniquitates sed ad caritatem.

[illegible marginal note]

gratiam ergo est quod se adeat preparare gratiam. Sic cum quis dicit: Si quis facit quod in se
est, dat gratiam deus. Et ita Apocalypsis iii dicitur: Si quis aperuerit, intrabo ad
eum. Et ita Anshelmus dicit causam esse ab eo quod gratiam non [illegible] quod deus eam
non dat, sed quia eam homo non accipit. Et ad hoc innuendum dicitur: Inclina,
id est quod in arce cordis fecerint [illegible] cor humile et quod gratie susceptivum. Et
superius propheta dixit: Inclina cor meum deus, et hic dicitur inclinamini, ad in-
nuendum quod preparatio hominis et divini est invicem, et ipse est voluntatis. Ex quo
sequitur ulterius: Et si homo absque gratia potest in istam preparationem, non tamen potest in eam sine
auxilio dei, sine ipsius munere. Aliud enim est dicere de gratia gratis data
et aliud de auxilio dei, prout beatus Thomas ubi supra distinguit, quia
gratia gratum faciens dicitur aliquod habituale donum gratie. Sed divinum munus
potest dici etiam bona influentia que illis motibus precedentibus a deo dantur hominibus,
vel potest dici aliquem actum quo deus ordinat voluntatem ad hoc ut se moveat
ad gratie preparationem. Unde ergo dicitur idem homo incipit se ad gratiam preparare et ad deum
voluntatem convertere, oportet quod ad hoc inducatur vel exteriori admonitione
vel aliquo instinctu interiori,
vel aliquo [illegible], vel corporali egritudine, vel aliquo [illegible] aut [illegible] hominibus [illegible],
vel utroque modo, que deus [illegible] operatur. Quia deus terruit eum, prostravit.
Et sic legimus in Actibus filium Pauli: quia deus terruit eum, prostravit,
excecavit, postea per Ananiam edocuit ad eius [illegible] [illegible]
arripit [illegible]. Ex quibus ulterius probatur quod non qualiscumque motus
voluntatis sufficit ad gratie preparationem. Hec est beati Thome ubi supra, informa-
ponit [illegible], quia non qualiscumque dolor sufficit ad peccati remissionem,
oportet enim quod aliquid preponderet delectationi in culpa, quia secundum exigentiam
delicti debet esse plagarum modus. Sic et hic, unde non sufficit Paulo
ille motus voluntatis quem expressit dicens: Domine, quid me vis facere?
Sed deus est sibi [illegible] [illegible] et ibi dicitur tibi quid
te oporteat facere. Unde clare [illegible] beatus Thomas [illegible] quod certus
motus voluntatis requiritur ad hoc, dicit tamen quod homini est ignotum, et intelligi-
tur de motu voluntatis immediate precedente infusionem gratie, qui est dispositio
ultima ad susceptionem eius. Secundum quod homo indiget ad preparationem ut divinitus
dirigatur, et ergo ad hoc divina providentia requiritur, qua homo misericorditer
dirigitur ab uno motu voluntatis in alium. Tertium quod ad preparationem oratio
premittenda est ad deum, quorum initium est [illegible] principium. Et beatus Thomas
dicit quod dixi non deus [illegible] ut hanc preparationem in nobis operetur, prima
ut nos convertat dicens: Converte nos deus salutaris noster, id est ut [illegible] volun-
tatem in quo [illegible] [illegible] ad se convertat. Propter hoc enim Threnorum 5 dicitur: Con-
verte nos domine et convertemur ad te. Secundo petendo quod nos dirigat dicendo:
Dirige me in veritate tua. Nam ut deo cor possit aperire nisi ipsius
auxilio dirigente, iuxta illud 2 Machabeorum primo: Adaperiat dominus
cor vestrum in lege sua, ita quod anima inmaculata sit deus modus quibus
est [illegible]. Sed ut veniam ad illud certum oportet quo ad hoc cooperari deo
et propheta ondit ad quid preparabis, et ad quid stimulabat voluntatem
suam, quia ad faciendas que non [illegible], ut ad docendas. Non
enim auditores legis aut doctores, sed factores iustificabuntur, Romanorum ii.
Ideo subdit: ad faciendas opere scilicet complendas iustificationes tuas in
eternum, sed [illegible]. Et secundum Ambrosium iustificationes dei quibus iustificat
deus [illegible] [illegible]

[illegible marginal notes]

vita viventium[?] vita. Iuxta illud iustificata est sapientia a filiis hominum
quia 2° [illegible] statim largitur gratiam et statim cuncta nutu delebit gloriam
q. d. ut dicit in largitione gratie apparuit iustus. Ergo quod in eo est sine
motus admotio faciebam. Nam deus enim hoc actu apparet primus qui
[illegible] qui nichil cooperatur ad gratie susceptionem gratiam largitur ut de pue-
ris [illegible] baptizatis et in vero sanctificatis. Et licet posset [illegible] iste
[illegible] ad quas etiam nichil est de intentione, unde iustificatio ille qui-
bus deus hominem iustificat sicut baptismus iustificatio est et peccatorum
confessio, quia qui confitetur [illegible] a deo consequi remissionem peccatorum
[illegible] iustificationes dicuntur precipue bona opera quibus homo fit iustus sive in-
sunt opera precepti sive opera legis divine sive opera [illegible] dicit glo-
sa ad faciendas iustificationes tuas id est quascumque bonas operationes
quia et ipse sibi [illegible] ad gratie susceptionem. Et qua de positione dicitur
quod operationes bone dicuntur precipue dei et sue. Et glosa exponit iustifi-
cationes tuas id est principaliter et originaliter [illegible] tuas [illegible] voluntate
[illegible] cum bona quecumque facimus sunt ipsius dei originaliter et auctori-
tative [illegible] sunt [illegible] ad hoc consentimus ut deus ipsa in nobis opera-
retur. Iuxta illud [illegible] dicitur opera nostra operatus es in nobis domine. Deus
enim [illegible] bonorum est primus efficiens sicut et finis. Iuxta illud Ex ipso
et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ex quo si solvitur et si homo multa per
[illegible] non ideo sunt [illegible] quia homo facit ea sed quia deus
facit [illegible] et [illegible] Thomas ubi super [illegible]
ipsis cooperatur et acceptat ea unde [illegible] Thomas [illegible] proportionata
et quia duplices sunt actus hominis [illegible] sunt [illegible] ut illius facultatis
naturalis ut illi qui ex naturali principio sunt [illegible] aut illius facultatis
procedunt quorum initium est spirituale principium qui non dicunt [illegible]
actus sed solum [illegible] modi agendi. Potest enim de actu elemosine
dat elemosinam homo [illegible] ex qua [illegible] naturali dilectione [illegible] benignitate
Sed si [illegible] homo ad hoc ex caritate que sunt deo [illegible] excedit facultatem
hominis [illegible] actio facta quo ad statum [illegible] iustificationem
vel [illegible] vite eterne [illegible] gratia gratum faciente procedat
Et ad hoc [illegible] dicit [illegible] opera [illegible] dicit
[illegible] sunt quo ad [illegible] et [illegible] que [illegible] primo
[illegible] sunt eterne sic
[illegible] facimus [illegible] iustificatione
vel operationes [illegible] illas. Ita tamen illa opera que facimus [illegible] iustificatione
[illegible] quis dubitat quod [illegible] quo ad statum. Sed illa [illegible] facimus ex di-
lectione et ex caritate sunt eterna esse dicuntur propter hoc. Primo quia talia
solent fieri continue et sine interruptione usque ad [illegible] et sic [illegible]
per continuam successionem [illegible] sic et species per successionem individuorum
Secundo ideo quia caritas seu dilectio ex qua sunt eterna est et nunquam [illegible]
[illegible] sunt in suo principio ex quo sunt scilicet ex caritate et in
ea [illegible] Tertio eterna dicuntur i. digna vite eterne seu ipsius
[illegible] homo [illegible] iustifi-
cationes ut sit [illegible] ad faciendas iustificationes [illegible]
[illegible] iustificant eternaliter et [illegible] idest ad faciendas continue
et sine interruptione et [illegible]. Alio modo [illegible] faciendas
ut sit [illegible] ad faciendas [illegible] iustificationes [illegible]
[illegible] ea que iustificat diligendo facit sic eius illius vita
eterna dignum se facit. Ex quibus [illegible] et si deus [illegible]

iustificat / multa tamen requiruntur extra hominis ad iustificationem disponentia
Requiritur primo dei auxilium quo ipse tractus et moveatur ab illo in quo est
sicut iam dictum est / et illa est prima dispositio / ex qua oritur timor sequi-
tur Item requiritur secundo fides quia sicut lux in aere tenebras illuminat
ita fides in anima [illegible] culpas / requiritur tertio dolor quia fides efficit [illegible]
sed cum peccati [illegible] et dei offensa et [illegible] dampni sed dolor [illegible]
Ex quo sub oritur spes de remissione que ex divinis promissionibus
concipitur / inquit enim deus / peccator quacumque hora ingemuerit omnium
iniquitatum suarum non recordabor / Rom iiij Arbitramur hominem iu-
stificari per fidem Item timor qui sicut stimulus animam excitat ad ca-
vendum quod est iniustum / qui enim sine timore est non potest iustificari
Item confessio que est quasi [illegible] vulneris [illegible] / Item oratio
que est quasi allegatio persuadens iudicis causam suam / unde ille in
templo orans descendit iustificatus Luce xviij Item opus satisfactionis
quod est quasi medicina purgans superflua et evacuans Item opus
iustitie quod est quasi confortativum et reductivum sanitatis secundum illud [illegible]
xxii qui facit iustitiam iustus est / Non [illegible] quod ipsa [illegible] pluraliter
iustificationes / quia plura requiruntur ad iustificationem / [illegible] de-
ducitur [illegible] ad declarationem [illegible] periculi [illegible]
Ubi enim [illegible] motivum suum / quatuor [illegible] ad faciendas
iustificationes [illegible] / Et est [illegible] / [illegible] facere similia [illegible] et
[illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] est [illegible] qui [illegible] / quod [illegible] / [illegible]
formam [illegible] accepit / quod [illegible] ad [illegible] / quod [illegible] dicit
[illegible] ad me qui laboratis / tollite iugum meum super vos et discite
a me quia mitis sum et humilis corde Et quod [illegible] ad [illegible]
[illegible] / unde lavit pedes suorum discipulorum / quod [illegible]
[illegible] quid fecerim vobis / Si ego [illegible] lavi pedes [illegible]
Et [illegible] exemplum enim dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis et vos fa-
ciatis Et qua [illegible] quod [illegible] / [illegible] est [illegible]
[illegible] ad [illegible] et ad plana [illegible] / [illegible] est / quod [illegible]
[illegible] quod [illegible] / [illegible] maior [illegible]
Et ideo dicit [illegible] Neque ambulavi in magnis neque in mirabilibus
super me Ex quo [illegible] quod ille sit [illegible] monte [illegible]
[illegible] corporis et sapiam [illegible] ad obedientiam legis [illegible]
religionis / [illegible] est quia et [illegible] ut legi se subderet
et ad [illegible] ut novum conderet testamentum [illegible] Item [illegible] iusti-
[illegible] / sicut [illegible] dei iustitias [illegible] / Iustitie [illegible]
[illegible] lege [illegible] dei [illegible] peccatorum punitiones / Iustitie [illegible] in novo
[illegible] testamento [illegible] operum in quibus pandet [illegible] hominis [illegible]
[illegible] / unde qui [illegible] bonorum operum [illegible]
[illegible] iustificationes / [illegible] deus sit [illegible] nos [illegible]
[illegible] / [illegible] ad faciendas iustificationes
[illegible] / hoc est [illegible] quod dicit [illegible] / [illegible]
[illegible] et [illegible] est [illegible] / Et
[illegible] altissimus [illegible] sit / Caritas [illegible] in
deo / est finis precepti ut dicit apostolus / finis precepti est caritas / Et

tamen quia idest omnia opera que sunt in perfecto tendunt ad illam quietem que
est in deo / scilicet ad beatitudinem / et ad illam in celo retributionem / et propter hoc omnes
sancti quecumque faciunt propter illam retributionem faciunt / Unde et dicitur in libro
Ecclesiastes / Omnis labor hominis est in ore eius / id est ad hoc contendit
ut impleat desiderium / quod impletio desiderii parem [illegible] / Ad hoc ergo
tendit intentio omnium operantium / Et ad hoc facit illa parabola in qua
paterfamilias conduxit operarios in vineam dicens / Ite in vineam meam
et quod iustum fuerit dabo vobis / Ubi et dicitur quod ipsi conducti in-
tuitu mercedis portaverunt pondus diei et estus / Ex qua parte colligitur
et probatur illud Johannis 10 quod sancti non sunt sicut mercenarii / quia operibus suis
premium est querunt ut sic fuerunt pueri qui cum sint mercenarii
quia [illegible] sunt filii et ab hereditate exclusi / Et propter hoc [illegible] obnoxii / Et
non sunt filii et [illegible] querunt impletionem desideriorum et ita quietationem inveniunt in deo
sic querunt impletionem desideriorum / et ita quietationem inveniunt in deo
et sic suam [illegible] / tamen quia querunt eum / ubi ipse est / et
secundum dei voluntatem / ideo veri filii sunt / et propter hoc acceptiores
capaces hereditatis / Iuxta illud apostoli Romanos 8 / Si filii et heredes / Volunt
eum deum ut sabbatizemus in eo et delectemur / Ex inde sequitur
et si sancti laborant propter retributionem dicuntur tamen deum gratis diligere
[illegible] quia non diligunt eum propter aliud / et ipsum et iucundo eum [illegible]
[illegible] ipsum deum querunt in quo tota consistit beatitudo / Si eum
enim solum querunt / et nihil est eum tamen propter ipsum [illegible] di-
ligunt eum et propter hoc gratuite / Non tamen dicuntur [illegible] / Tales
deum diligunt gratissime quod faciunt qui deum diligunt propter [illegible]
[illegible] amplius quocumque utilitatis / qui modo diligendi excellentissimus [illegible] di-
lectissimum / Ex quibus patet quod homines simplices ab intentione [illegible]
[illegible] quia etsi nesciunt quod sic diligendum est intentio / et
[illegible] [illegible] desiderio gaudii [illegible] / tamen dicendum
ipsi ut videtur solum movetur [illegible]
istam intentionem [illegible] habituali dilectione sive electione [illegible]
[illegible] caritatis inclinat ad amandum deum principaliter / cui conformat
se saltem in generali intendentes quod deus vel Christus vel sancti intendunt
ita illa intentio latet in ipsa cum tamen licet simpliciter actualiter non
sentiant eam / Vel potest intelligi propter retributionem id est propter illud quod
est retributio non prout retributio sua / sed prout est summum bonum et
retributio omnium / et hoc etiam est perfectionis / Et quod sancti omnia faciunt propter
deum / non ut deus est retributio [illegible] / sed ut ipse est beatitudo
omnium / [illegible] quia [illegible] sit / sed [illegible] / Vel
potest dici quod propheta non vult intelligere quod propter retributionem faciat iustifica-
tiones / sed quod propter retributionem tamen [illegible] quedam motiva vel inci-
tativa vel allectiva cor suum inclinavit ad faciendas iustificationes
quia non est [illegible] tam perfectus quamvis [illegible] affectus sit / et indigeat
provocationibus ad bona ut que valde movent [illegible] supplicium et
premium

Iniquos odio habui et legem tuam dilexi / Iste est octonarius
[illegible] qui sicut in [illegible] prologo ponitur XV [illegible] hebraice al[illegible]
que dicitur zamech / Et habet interpretationem triplicem / primo interpretatur audi
2o adiutorium / 3o firmamentum / Secundum ambrosium intelligitur.

de auditu non solum corporis sed etiam mentis / sic cum dicitur audias et intelligas et cognoscas quod sufficere habes aures corporis si audita examinando veneris / unde de maria dicitur luce ii quod omnia verba que audiebat conferebat ea in corde suo et dicit deus in psalmo audiam quid loquatur in me deus i. cognoscam et examinabo / et est sensus istius tituli quod cum dicit quod audiet diligenter examinando / et sic deus adiutorium intelligentie atque in intellectu eorum formabeis / ym in psalmo dicitur intellectum tibi dabo et instruam te / et firmabo super te oculos meos / dat intellectum quod audit iuxta illud / audi tacens et pro reverentia accedit tibi bona gratia in intellectu / sed instruitur quod quod sibi datur examen illorum que intelligit quod ea scrutatur quod ea perspicit et examinat / iuxta illud beati qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum / sed firmat deus suos oculos super hominem qui in hac scrutinio intelligenciam alterius / iuxta illud accedat homo ad cor altum et exaltabitur deus / et tunc homo firmatur in intellectu quod quandoque cognoscit quod omnia donat deus qui est veritas infallibilis / et intelligunt octonaris huius proponitur tituli / quod in isto octonario ut dicit hugo ad legem ponuntur ambigua que videntur esse divine legi contraria / spiritus est quod ea audiet et scrutari ne surripiat aliquis error ex ambiguitate et contrarietate / lex enim dei precipit inimicos diligere / et tamen de ipsorum odio hic cum videntur esse contraria / dicens enim iniquos odio habui et l. t. d. / videt opposita includere quod non stat odium legis dilectione / audienda ergo sunt hec quod sed ambiguum oportet audiendi consistit cum frequentia / hieronymus firmatur quod nisi audiat quid debeat sequi / et continuatur consilium ad precedentia / superius propheta iuravit custodire iudicia dei / hic iam ondit quod illa custodia nec potuit iniquorum malicias avelli / immo et quod legem odientes odivit / vel superius declarant de dilectione divine legis / hic iam ondit hec per oppositum sequitur cum sit legem diligenter odio habui / quod legem tuam dilexi / opus enim hic dilectionem exigit dicente gregorio probatio dilectionis est exhibitio operis / vel superius ondit quod ad legem dei habuit amorem desiderii et amorem ea fruendi / sed hic iam ondit se habere ad legem amorem zeli / zelus enim amore movetur in odium iniquorum / quod zelus illius quod diligit sine pena non potest sustinere nocumentum / et dividitur sic secundum octonarium / tria primo ondit quod odit malos simpliciter et zelum erga eos habet in corde ergo quod spaliter odivit dei legis impugnatores / faciendo decit iudicium / tertio erga eos habuit zelum iustum cum opere ibi fecit iudicium / in prima tangit tres ordines illorum quos odivit / primi sunt iniqui / secundi maligni / qui fugiendi ibi declinate / tertii prevaricatores qui detestandi ibi prevaricantes / primi peccant contra dei bonitatem / secundi ex ira sua contra dei veritatem / tertii contra eius maiestatem / prima primo dicitur / sed cum exprimit odium affectum que habuit ad iniquos dicens iniquos odio habui / ergo ondit illius odii principium seu motivum dicens / legem tuam dilexi / et tamen ex utroque sequitur fructum ibi adiutor dicit ergo quod iniquos etc. i. legem tuam dilexi cor meum ad faciendas iustificationes

inclinavi / et quia ad hoc pertinet malis indignari / ideo iniquos odio habui
quia et altissimus odio habet peccatores ut dicitur Eccli. xii. / Et alia littera habet exleges
ubi nos habemus iniquos / alii libri habent exleges. Et glosa exponit idest exortes
sine legis. Nam exleges ab eo iniquus, hoc est non aequum habens aequitatem, quia
non vult legem dei audire. Proverbiorum 28. Qui avertit aurem suam
ne audiat legem / oratio eius fiet exsecrabilis / ut ibidem 2 m capitulo
unde / Item illud qui sine lege vivit / sine lege peribit / sed adversantur
legi et eam impugnant / sicut faciunt heretici / vel iudei vel iniqui
christiani. Et ideo sine pena nam exleges divinas iniuriae agere impune
non credit ut habetur per Matth. 5 in 10 isti tamen dicuntur exleges odio
extra eam vivere. / Iuxta expositionem elicitur primo quod propheta iniquos
odivit odio perfecto. Unde Augustinus de civitate libro xiv. Non dicit propheta iniquos
odio habui et iustos dilexi / nec dicit iniquitatem odio habui et
odio habui. et iniustos dilexi / Sed cum dixisset iniquos odio habui exposuit
legem tuam dilexi / ut per hoc demonstraret non se
esse adiungendo / et legem tuam dilexi ut per hoc demonstraret non se
odisse in hominibus iniquis naturam qua homines sunt / sed iniquitatem qua
legi dei quam ipse diligit inimici sunt et hoc est odium perfectum. De quo
illud perfecto odio oderam illos. / Ex quo ulterius habetur quod istud odium
perfectum includit in se amorem verum / tamen cum videlicet aliquis qui iniquos
perfecte includit in se amorem verum culpam / et ex illo amore corripimus
volumus ut ad servitutem per suam culpam / et ex illo amore corripimus
castigamus. et quando possumus cogimus ne homines legem dei contemnant
ne fornicando a deo suo pereant / ne sit perdendo alios per
ne fornicando a deo suo pereant / ne sit perdendo alios per
se trahant. Ex quibus subditur quod amor in odio inclusus non verus est
ad dei legem zelus / Nam tamen amor zelus dicitur / quia ex hoc sit amare
ad dei legem zelus / Nam tamen amor zelus dicitur / quia ex hoc sit amare
aliquis quod non patitur eius contrarium sustinere nisi cum dolore. Unde quod
ut Augustinus de verbis domini dicitur zelari uxorem que committatur
castitatem custodit uxoris. / Et Augustinus xxii contra Faustum
meretricis castitatem custodit uxoris / Et Augustinus xxii contra Faustum
zelus dicitur cum quis contabescat de adulterio uxoris / vel qui adhibet
diligentis custodiam fraude pudicitiae coniugalis / sic deus dicitur
diligens custodia fraude pudicitie coniugalis / sic deus dicitur
dicitur quia zelo adhortatur quia non vult eos fornicari per falsos deos / quia
custodit ne fornicentur quia castigat et flagellat cum fornicantur
ut ad se revertant Deuteronomii 2 in Augustinus deus zelare dicitur peccatores tamen
qui nullum eorum peccatorum peccatum dimittit impunitum / Sic propheta odiebat
iniquos / quia videndo eos agere contra legem dei cui adheserat
dilectione / non poterat pati hoc sine dolore et pena / dolor enim
de ruina eius quod diligit / aut de inhonoritate qua vilipenditur
/ aut de prioritate qua ei contrariatur / zelus est quia homo nullomodo
pati tolerare illud quod abeo diligitur / Huius sic deductio ponitur
habetur 2a q. / Et si quelibet proximum diligere sit de lege divina
ullam perfecte legis iustificationem exequitur nisi tamen ex zelo odiat
peccatores. / Prima pars patet quia per exemplum iam declaratam scripture et
exemplis. Cum etiam lex divina precipiat diligere inimicos / Et David
exemplis. cum etiam lex divina precipiat diligere inimicos / Et David
legem precepti impletorem deducit de David qui inimicos suos
sunt persecutus / Unde illius filii Absalonis ploravit interitum / mortem
Saul sui inimici vindicavit / qui persequentibus se gratiam fecit
et flagellis percussit et se ledentibus mercedem munere non rependit / Et
flagellis percussit et se ledentibus mercedem munere non rependit / Et
idem patet / de omnibus iustis / quia hoc sic facere est de necessitate salutis

Et ergo ab missa declaracione istius partis / 2a pars communis deducitur / Primo
exemplo xpi qui ait / zelus domus tue comedit me / Nam dus
dei accensus ad dei cultum in templo pristine non potuit eiciens et vende(ntes)
et expulit eos et increpauit dicens / quia domum oracionis fecistis spel(un)
cam latronum et domum negociacionis / Exemplum cum dicit zelo iudeis im(pro)
babat peccata legis / exemplum arguebat in iudeis transgressionem legis / exemplum i(n)
culpabat eos quia fecerant suas tradiciones contra precepta legis / Et
labor xpi ad ista duo ibat ex zelo / quia vel ad eradicacionem viciorum vel a(d)
plantacionem virtutum / Et ideo Ambrosius dicit zelum esse duplicem quendam
ad graciam / et quendam ad culpam destruendam et ad graciam plantandam / Sec(undo)
elicitur / quod xpus usque hunc zelum habet erga bonos et malos / Et hoc patet co(n)
sideracione / sollicitus est xpus de nobis quia indefesse vigilat super no(s)
ne dyabolus furetur, ne perdat, ne occidat, Non qui custos est ...
custodit perpetuam graciam, Nunc subvenit, nunc per se implet splendoribus
suas, nunc per angelos visitat / nunc per homines instruit et consolatur et a(d)
prescriptas / Maximus ergo amator hic et feruidus / ex quo ita ass...
zelator verus ex quo non ... pati ... sed non zelus
ad bonos quibus sese effudit, sed non ad malos pro quorum salute
laborauit et laborabit per suos usque ad consummacionem seculi / 2o patet hic
zelus de angelis de quibus dicit Ambrosius ... de officiis Angeli sine
zelo nichil sunt / Nam sicut sine amittunt ... nisi cum zeli ...
sustineret zelus cum amor feruidus est / ... quod ... dicti sunt
Seraphin, amore diuino feruentes / angeli ergo boni, sicut purgant a vi(ciis)
sic illuminant ab erroribus, sicut perficiunt in virtutibus omnia ex feruore illu(min)
amoris agunt ad quem vellent omnes inducere et in eo esse perfectos / Ex
elicitur quod angeli in omni ad ministrando circa nos zelotipi sunt / Dicit
... tractando in ... xpi videbitis angelos dei ascendentes et descen(dentes)
dentes super filium hominis / Ascendunt angeli quia semper videt dei faciem
et ... et deprecando saciantur et saciando despici(unt)
... et ... sicut nobis comparant / sic
descendunt ... quia videt in facie dei sic nos custodiunt in omnibus
nobis miscentur / sic nobis ministrant / sic nos ... aut in absti(nencia)
... ne aut ... et ne descendentes in vias cor(rup)
cionis / ne veniremus in manus demonum / et ne ... igneus diuini vel mundi
... que agunt nobiscum a feruore ... zelus debet esse
remittitur / 3o hoc patet ... qui 2m Ambrosium zelus habent
si incorruptam studet ... castitatem / Unde helias zelum habuit
moyses zelum habuit / phinees mathatias et dauid qui eos de pu...
... sibi inimicos quicumque sunt hostes dei / Unde de zelo apostolus ...
tauerunt sibi ... acquisiuit sibi vitam eternam / et unus ex apostolis dictus est iudas
zelotes hic Ambrosius / Cognosce ergo ... dauid dicit / iniquos odio habui
ex quo ... zelus in deo videt / ... illud / odio est deo impius et
impietas eius / ex quo certum est in xpo / ex quo est in angelis
et certum in aliis iustis / Ex qua parte omnis elicitur hic ... qui le...
... euangelium in nullo ... dimicare legis hic ... finalis
est Ambrosius circa ... et adducit per eum declaracione illud legis ...
... et ... / Et illud euangelii ... non adest ... dilectio
est ... / Et subdit ... / ex quo illorum ... lex
commendat gratiam / euangelium commendat misericordiam / Et subdit Ambrosius ...

/ premit subvenit / nunc prevenit gratiis

zelus

/ in omnibus indigemus / in omnibus despicimus /

// Exodi X

[illegible] peruerse / Ex natura est amare conditores & ingenitores / Ex diuina est caritatem quia inquit [illegible] naturam ut sicut una causa & communis spiritus diligi a fratribus pro gratia est [illegible] / qui cum communibus dominis suis fratres afficiat ad gratiam caritatis & suo pro conseruatorum omnium [illegible] concedat et displiceat dicens Non mandat de [illegible] testimonia illa istarum multitudinum. Sed quid scriptum est tempus amandi / et tempus odio habendi tempus pacis / et tempus belli / Ubi vult quod illos quos pro uno tempore amamus alio tempore possimus / ad quibus pro uno tempore pacem tenemus et veritatem spiritus / alio tempore possimus insurgere contra eos / contendi [illegible] putes boni sunt / aut vero ut fratres amandi sunt / aliter si ad malitiam conuertuntur propriis peccatoribus [illegible] bellum instaurandum. Sic cum diligendi sunt homines de angelis ut [illegible] diligamus eorum errores / sic errores sunt odio habendi / ne abrumpat natura affectus. Ex quo secundo elicitur quod tanta dilectione proximorum quod ipsis curandum sunt sine suspicione habende / hoc clarum ita legitur in ambobus declaratur de primis parentibus [illegible] ipso adam / qui si sobrietatem afficeret quam habuit ad euam esse debuisset [illegible] [illegible] inflexus suo amore ad fatuitatem [illegible] contra preceptum diuinum / quia [illegible] habuit quandam dilectionem ad suam amorem / tanta habuit ad capacitatem / Sampson per amorem mulieris illaqueatus captus est / Salomon cum sapientia in seculis predicatur / factus est insipiens / quia nimium amauit uxorem [illegible] de fabulis scriptum est / quod detestabiliora sunt fratrum oscula / quam dentes [illegible] / Ex quibus elicitur quod in dilectione proximorum magna est adhibenda cautela [illegible] / non sic est de dilectione dei / quod bonitas dei impermixta est et purissima [illegible] in se quo ad aliquid illicitum rapere posset. Sic dilectio una [illegible] est ita timenda / quia nemo suo diligit propter aliud bonum / quod esset in [illegible] / sed ipsius mala tolleret propter bonitatem diuinam / Sed dilectio amicorum [illegible] cum nimia cautela / quod de quanto amor intensior ad amicum de tanto [illegible] [illegible] ad sequendum. Et ergo de ambobus ita legitur Cognitum scriptum / quem quem [illegible] tanta impetus pompa non terruit / nec latentis diuisi [illegible] [illegible] flagit nec lamine ardentes potuerunt a rigore fortitudinis deducere / vero [illegible] [illegible] sobolis oblatio et corpus ineffere latine / etiam ut iam sat prima [illegible] [illegible] instabilis decepit. Et ergo tanta custodia debet esse in amore [illegible] dilectione quam cum qua ipsius amoris puritas posset commisceri [illegible] malicie. Habendi sunt odio / illis [illegible] qui [illegible] Cito iniqui [illegible] ipsorum malicie. Et cum ambobus ille qui in lege dei est legem dei amat et diligit / Et cum ambobus ille qui legis diuine auctorem amat / adhuc debet [illegible] mandata legis obseruat / qui legis diuine auctorem amat / adhuc debet [illegible] iniquos / qui se contra legem / ut sunt illi / qui non [illegible] legem [illegible] qui se aduersarii legis et impugnant legem / qui suo [illegible] [illegible] legem / qui se aduersarii legis et impugnant [illegible] / Totum ergo de ambobus laudabilis est / ille qui honorat pacem et [illegible] qui sicut iniquos odiat pacem et [illegible] predicantes / quia sicut [illegible] qui sicut iniquos odiat pacem et [illegible] predicantibus / [illegible] gratiam pre [illegible] sic amice [illegible] / ita et penitentibus predicantibus / [illegible] gratiam pre [illegible] Sed cum hoc est tanta magna religiosorum / a secularibus / et [illegible] [illegible] ab imperfectis / quia religiosi et perfecti non solum vitant periculum et affectionum amicorum malorum / sed et bonorum / immo et in affectione salutis [illegible] Ex quo elicitur [illegible] [illegible] amor dei [illegible] patitur [illegible] amorem [illegible] [illegible] vel proximi / et ideo Johannes abbas [illegible] [illegible] [illegible] sua dixit / qui putat amorem se [illegible] ad [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] / ait cum duobus sibi [illegible] / Non veni mittere pacem in terra

[illegible]

dra[illegible] [illegible] et [illegible] / [illegible] [illegible] fera [illegible] [illegible] qua [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Idest amorem peruersum ad filios et ad fratres et cetera. Deus gladium idest verbum separare amatores in malos / ab in malibus amatoribus [illegible] spiritualibus amatoribus carnales a spiritualibus / Hec ille. Ex quo colligitur clare quod dilectio dei perfecta omnem amorem amicorum extinguit. Hoc est in sua forma / ut patet ex hoc sit admirite religiose et continue [illegible] in publicis. Ex quo patet quod spiritus est amoris zelosi / et etiam quibus perfectis religiosus [illegible] sit et gaudet super discessione et separatione amicorum propter factam ad ipsum caritatem / sit et quibus perfectus amator [illegible] in huiusmodi separatione / et hec sunt aliquo desertio que est in [illegible] amore [illegible] multis / quia ut dicit glossa super [illegible] quando amor creator est quo [illegible] de terra et videtur altitudinem claritatem / sapientiam et caritatem [illegible] sicut cogitare, vel intelligere vel degustare potest / Ex quo elicitur quod [illegible] apostolus [illegible] potest esse religiosus quelibet sine religiosis hominibus / quia ut ibidem dicitur sunt ea consilia / sunt tamen afflictiones sunt ea potiora a crudelitatibus / sunt causa [illegible] salutis quia afflictiones hee carnis sunt sanguinis sunt / unde sunt / et sepe a patria adducunt ut [illegible] conversationis angelice religiose. Ecce quomodo [illegible] ad illam legem quod [illegible] sibi facit ut deo posset [illegible] in terra / unde sequitur in [illegible] Et legem tuam dilexi / ubi exponit quod iniquos odivi quia legem dei [illegible] servare honorari et dilatari. Ex quo sequitur primo quod qui sic perfecte diligunt [illegible] iniquos odivi / Secundo quia iniqui ipsius legis sunt inimici / cuius observationem violant honorem detrahunt / et dilatationi obstaculum ponunt. Unde sequitur quod odium [illegible] amor procedit / quia ex amore caritatis / quod quibus [illegible] ad legem dei. Tertio sequitur quod [illegible] odium [illegible] est / Secundo quia ex vera caritate procedit / Nam si ex vera caritate procederet [illegible] dici non posset / unde Richardus in pathar[illegible] capitulo xlii absque dubio multi agunt in spiritu furoris / et arbitrantur se agere in zelo rectitudinis. Illi qui [illegible] sunt / se ipsos [illegible] / [illegible] in veritate [illegible] / quos instigante zelo [illegible] castigant / alii eisque [illegible] suavitatis adque [illegible] est / verum rectitudinis in suo zelo [illegible] unde patet / Caritas cum docet quod tolerare oporteat / quos zelus castigat [illegible]

Adiutor et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi

Et continuatur ad precedentia sic / Cupiens audit quod a legis custodia non potuit [illegible] malignis / Hic iam declarat quod [illegible] efficaciter ad [illegible] legis ad augmentum spei deserviunt dicens / Supersperavi. Vel sic cupiens audit se legis [illegible] / Hic iam cum [illegible] ad divina promissa / que [illegible] solent [illegible] dicens / Et in verbum tuum / Vel sic cupiens [illegible] se [illegible] ad divinam legem amore zeli / Hic iam de [illegible] ipsius [illegible] dicens Adiutor. Et dicitur [illegible] sic / quia [illegible] deserit [illegible] ex parte divina [illegible] sine exhibitione / Et quod

[illegible]

caritatis et [illegible]

deus duplex se exhibet / ideo potest hic duas partes facere / primo deus assistit
homini / ideo dicitur adiutor / secundo suscipit / ideo dicitur susceptor / Secundo desiderium sancti
spiritus sic exercitavit ad deum / vnde dicitur Et in verbum tuum super speravi / Dicit
ergo breviter / adiutor / ac si diceret / quia legem tuam dilexi / ideo tu es adiutor
meus / id est ut illam legem meam adhuc compleam / tu es adiutor / ut in tem-
poribus quos adeo cum iam / tu es susceptor / dicit augustinus / opus bonum adiu-
torio semper tuo in hoc seculo / quia deus est fortitudo per quam cuiuscunque / vita
qua sustentamur / lux qua videmus / gloria qua gaudemus / vita qua
vivimus / ipse et est causa qua assistente vita agimus et operamur / vnde
illud Sine me nichil potestis facere / Ex quo elicitur quod si homo liberam
habeat voluntatem / nichil tamen boni potest agere auxilio divino cessante / unde dicit
hoc est augustinus in libro de verbis apostoli / qui dicit sine adiutorio divino de-
cidit nichil boni facere potestis vel agere / agitis quidem illo suo adiu-
vante libera voluntate / sed in male voluntas tua ad hoc est libera
quia in male agendo sit damnabilis ancilla / et amittit libertatem
quam voluit libera esse / quia omnis qui facit peccatum servus est peccati / Iterum
ut augustinus vult / quod homo liberum habet arbitrium ex natura / et est dominus suarum
operationum / et potest in opposita / sed ita corruptus est quod sunt in malis ex
culpa / quod quamvis moveatur in aliquo ex se / tamen non ex illa corruptione
que est quasi in naturam conversa / et in bonum non movetur sine adiuto-
rio gratie / Ex quo patet quod valde periculosum est divino adiutorio non sub esse
periculosum est agere / et non sub esse movere / et sic stare in actibus malis
qui sunt inclinati / Sed adhuc sub est periculum maius / Ratio est / ista
animo absque eo declinat in culpam / licet enim ut beatus Thomas dicit / homo
a principio ad bona inclinatus et instructus sit / tamen ex ipsius iniciis precipue
ad bona inclinationem ex instinctu rationis / tamen ex ipsius viribus precipue inclinabatur ad eligenda
peccata post corruptionem et viribus inferioribus inclinabatur ad peccata
illa que sunt secundum sensum delectabilia / Et ideo inclinatur ad peccata
quia talia eligere error est / ex quo sunt magis bona talibus affici delectatione
non est sine culpa / quia per tractionem talibus eleccius abstrahit / et
non est sine culpa / quia per ... inclinationem fomitis divino an-
gelorum in genesi corruptus ad illa inclinationem ... in
filio ... non potest ... Beda ... illud ... in
adiutorio altissimi ponit ... gonu... / qui a dei adiutorio sunt
alieni / ideo quia ... ista ... se ... et nullum habet
... ad dei legem ... ad alia divina / primi sunt ... speranter
... ad dei legem ... / qui sola ... ...
hos dicit esse duplices / primi sunt / qui sola ... petorum aspirant
... in malignitatibus ... ad plures ... florum ... ... sibi esse neces-
sarium elongant a dei adiutorio / quia non putant deum sibi esse neces-
sarium / isti diligunt hoc / quod habent ... in divitiis / sic quod in ... flore
... / isti diligunt ... / ... qui non posuit deum adiutorium
nec ad alia aspicientes ... illud ... qui non posuit deum adiutorium
... / Alii sunt / qui confidunt in multitudine divitiarum suarum / non corpalium
sed spiritualium / aliquis enim habet ... fortem / potens est in vigiliis
et ieiuniis / et laboribus / longo tempore ... ... sunt
et in hiis confidens remissus est in timore dei / vnde faciliter precipit ad ...
... / Et quando ... declinat in ... ...
... non putat dei adiutorium esse necessarium / et sic ... ... in deum
... isti confidunt in se tantum ... / et ... ...
... / ... precepta sunt ... / dicite ... in ... ... / ... ...

non habent spiritualem esuriem / isti putant quod illa que a deo
acceperant possent conservare ex seipsis / licet cito quibus sedit se suo
servavit deus qui dedit. Secundi sunt qui desperant / qui solum ad suam
inspiciunt imbecillitatem / et ita cunctantes in terrore sua / a pusil-
lanimitate spiritus obruuntur / sed quod solum ad propriam infirmitatem intendunt
nec sciunt aliquid cogitare de divino adiutorio / nec de ira dei que
cum hominum excedit malicias / et sic in suis tribulacionibus corrumpuntur
Tertii sunt qui licet sperant de deo / tamen frustra et male sperant / quia
sic de ira dei sperant / quod de pietate minime curant / hec spes con-
fundit / quia caritas non assistit. hec tamen. Ex quibus claret quod ad
multos salutem quod ipse conveniens ad dei adiutorium convolare
quod hic de iam exposuit. Et ex alio quia quod videns quod tota illud
tota intencione concupivit illud toto desiderat affectu / in illud totis
medullis omnibus sperare, et ne illud amittat trepidat. Et verum
est / quod qui scit se esse extra deum / quod nichil appendit dei tribu-
tionem que sub celo sunt / unde propheta qui cognoscit laqueos peccati / qui
dedit se ad maria [illegible] et antiquorum patrum / qui attendentes pec-
cantes errores / dedit se ad divinas instituciones faciendas. Et
ad tantum zelatus est legem dei / quod omnes ad prevaricantes dicebat
Dubium Adiutor et susceptor meus es tu / adiutor scilicet a malis
reducendo ad primam. Et omnium duxit de filio prodigo / nec ille voluntatem
revertendi habuisset nisi ei pater prius inspirasset / susceptor penitentem
recipiendo. Tunc infirmitata est / in amatoribus similiter / tu ad me
venire valet adiutor cum adversario desistimus / susceptor dum ad
reparandum fugimus / vel forte cadimus. Hic ita declinatur [illegible] tota
glosa. Continuatio illud habet adiutorium unquam prout potuit que
lectionis habet in precedentibus / Et cum unde tot que sub celo
sunt hic non potest / quos deus protegere et manum tenere [illegible]
tu d. nichil unde ambo ista duo [illegible] refert ad duo testamenta
dicens adiutor per legem susceptor per evangelium / quos enim tempore legis a-
iuvit / hos tempore evangelii ipse suscepit / [illegible] est cum quod peccata nostra
portavit / et infirmitates nostras suscepit / quod hic enim iuvit / quod hii qui
adiuvabantur a deo in veteri testamento salvati sunt. Ex qua conclusione
et probacione elicitur / quod multi licet suo modo sub veteri lege divino pre-
veniebantur adiutorio. Secundum tamen est de intencione augustini tractantis illud
filii hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt / qui ponit duplicem
hominem veteris testamenti dicens / Erant in illo testamento qui non
aliud nisi carnalia terrena et temporalem felicitatem desiderabant. Et quando
deus eos admonebat et flagellabat / et auferebat eis omnia in quibus
delectabantur / patiebantur enim famem bella pestilencias morbos / et currebant
ad ydola / putabant se frustra colere deum / qui non dat quod videtur terrena
Et adorabant ydola / quia attendebant felicitates hominum iniquorum.
Erant alii qui desiderabant temporalia et terrenam vitam subiectam mortalitatem
tiam sentiunt / speraverunt salutem et pro se filiorum tempore etiam quando desiderabat
sed non nisi ab ipso deo ipso. Et quod propheta annunciabat eis Christum venturum
illi intelligebant et per futurum habebant / ut acciperent animam que de
celo est. Ex quibus manifeste habetur / quod hos adiuvabat deus / quia

protector quod insidiantes meam visibiles et invisibiles / mei / et non de me presumpsi

90

Omnia ex permissionibus temporalibus ducebantur ad desideria carnalia et ebria
Ex quibus [illegible] et si isti testi [illegible] divino fovebatur adiutorio
tamen se eorum teste fortius iuvatur a christo / sed est calici potabatur pro salute sua
et ita [illegible] fidem quod exinde concipiebat servabat / Sed quidam
non solum potantur / sed etiam inebriabantur ab ubertate domus dei / Quando enim
ut augustinus dicit super [illegible] / qui sumit in moderate sumit et ingurgitatur
mentem perdit / sic isti audientes divina verba / exinde habebant maximam
letitiam / Sicque qui prius [illegible] mentem humanam accepit dominum
quo martires erant inebriati / qui ibant ad passiones / Et ideo cum ita ebrii
sunt non cognoscunt uxorem / non filios / non parentes / et eos arbitrantur non
esse aut videre et seipsum oblivisci / Isti ergo non solum iuvabantur ex fide ad
talia / sunt solum ex amore / sed etiam suscipiebantur a christo / Eo quod ad exem-
plum ipsius aspicientes dabant se ad talia / Conveniebat ergo in pectore
confortat aut iustos deus / quod tunc fit ut dicit augustinus cum homo inter
[illegible] constituto exemplum christi passionum ipso / Eo quod pro te pertulit
contumelias paratur / non veniat ad illas insultationes / ad illa fla-
gella / ad illam ignominiosam vestem / ad illam coronam / et ad illa tor-
menta / talibus cum coronis et tribus habitis consistit iustos deus / hoc
augustinus / Ex quibus [illegible] et si aliquando isti cadere videntur non tamen cadunt
quia divino fovetur auxilio / hoc videtur esse psalmista ubi dicit / Cum ceciderit iustus
non collidetur / quia deus supponit manum suam / quod Remigius tractans dicit peccati
tamen polluimur et cadimus / non tamen collidimur / quia deus suscepit nos [illegible]
cum cum [illegible] plenissime ad dei confugimus auxilium / [illegible] tamen cadere
notatur / sed iustus cadit super manum dei et resurgit / Scriptum enim est
septies in die iustus cadit et resurgit / resurgit ex manu dei non
quodammodo ipso casu cooperatur in bonum / iusti cum humiliantur / fiunt
cautiores / et efficiuntur meliores / non diligentibus deum omnia cooperantur
in bonum / Talis igitur non solum adiuvatur / sed etiam suscipitur
qui cum ad dignitatem suscipitur / a deo suscipitur / Unde illud in
psalmo / Et in la-
pulsus sum eversus sum ut caderem / et deus suscepit me / Et in la
de adiutor et susceptor meus es tu / Adiutor ad bona facienda
protector ad mala evitanda / adiutor dando gratiam / susceptor coope-
rando ad illam datam / Iuxta illud [illegible] auxiliatus sum tibi et
suscepit te dextera iustitie mee / Vel adiutor in premissis que fa-
ciebat imperfecte / sed susceptor in exhibitionibus factis / gratia enim et ver-
itas ad ipsum Christum facta est / Unde subditur / Et in verbum tuum expectavi
tua sperans. Ambrosius dicit cum verbum / idest in adventum tuum super speravi. per
eum dici speravi / Dicit ambrosius hoc de de illo / qui super addit ad super-
sperandum / et cum aliquid sperans ut eterna speravit / et super sperit exten-
dens se ad superiora / Sicut Christus dicit / speravi in promissionibus factis
Sed plus speravi in promissis filio tuo ut remittens peccata sustine-
ret / delicta condonaret / unum lapsum super humeros imponeret / et
tandem per nobis traderet seipsum / sicut dicit / Non despexi / neque
male speravi / sed solum speravi / sed ex quo ita te exhibes plus ubi
speravi supra addidi / quia ex istis adepturi eternorum bonorum gaudia speramus
Et cum etiam quod ex perceptione prima munera fit firma expectatio futurorum
et per quod [illegible] [illegible] elicitur quod solus deus dicitur adiutor et
protector hominum vide in alio quodam sermone

[illegible] casu

Lapsus in iustum
non [illegible] in
[illegible]
[illegible] nos
[illegible]
a morte solvit

Declinate a me maligni et scrutabor man-

data dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam et non
confundas me ab expectatione mea. Adiuva me et salvus ero
et meditabor in iustificationibus tuis. Et continua ad precedentem
sic. Superius propheta ostendit se in precepto [illegible] fuisse. hic iam sepe
se a consortio [illegible]. Et cum amicis qui [illegible] in precepto se sepa-
rare a consortio [illegible]. Vel. Superius ostendit se fuisse odientem
ex odio iniquitatis. hic iam ostendit se de fuga malignorum quos cum odi-
ebat sed etiam seipsum ab eis separabat. Vel. Superius declaravit
se dilexisse legem et sperasse in verbum. hic iam dat se ad
scrutinium virtutis dicens et scrutabor. Et primo questio [illegible]
declaratione hec. Vult in declinatione a malis primo mandatorum
scrutatio et salus utrisque [illegible]. homo vero non [illegible] concluditur per-
spicue [illegible] quod malorum fuga esse necessariam [illegible] illud ad propositum
[illegible] dicendo et [illegible] ostendit [illegible] mandatorum scrutatio
quia in eis vita consistit iuxta illud. Hoc fac et vives. Ergo autem
salute facit mentem, quia salus procedit ex mandatis iuxta illud. Si
vis ad vitam ingredi serva mandata. Sed in oppositum [illegible] quia
malorum societas ad peccatum bonorum [illegible] [illegible]. Et dum [illegible]
primo cum [illegible] repulsionem a se dicens declinate a me ~~maligni~~. Vel
illorum quos repellebat ponit conditionem dicens maligni. Vel ponit
repulsionis rationem dicens. Et scrutabor. Et [illegible] declinate quod
ex quo odio iniquitatis [illegible] et legem diligo. quod contemporalis [illegible]
est vobiscum [illegible] communicato. Ecclesiastici xiij dicit [illegible]
[illegible] lupus agno. Sic peccator iusto que communicatio sancto ad canem
Ubi gloza dicit, rapacitas lupi cum agni innocentia [illegible] conveniunt, [illegible]
[illegible] cum modestia simplicis, nulla communicatio invenitur, cum in medio
nulla concordia [illegible] stabilis, cum illo qui iterat stultitiam sicut
[illegible] canis redit ad vomitum, nulla pietas superbi divitis
cum humilitate pauperis Christi. Ex quo colligitur quod commune prevaricantibus
[illegible] non est argumentum innocentie. Ratio est Augustinus [illegible]
illud perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus
mee. Et sequitur non proponebam ante oculos meos rem iniustam
facientes prevaricantes [illegible]. Ubi dicit. Si de ambulatione cum
Christo in medio domus eius, id est in corde suo, ubi requiescat [illegible]
in via immaculata iter facit. Non solum noli te ante oculos
iniusta proponere, id est diligere mala sed etiam illorum qui faciunt se odire
et [illegible] inter [illegible] prevaricantes, id est qui odiunt legem
et non faciunt secundum legem, illos a nobis repellamus. Ex quo con-
tinuo [illegible] quod [illegible] malis difficile est non contaminari
[illegible] malitijs. Et ideo gloza super illo [illegible] [illegible] super-
bo induet superbiam. Ecclesiastici xiij dicit. Audit sapiens nocivum esse
superbo communicare, ille enim [illegible] pollutus nigredine viciorum [illegible]
non cessat interim [illegible]. Et allegat illud [illegible] stulte
est similiter constat quod in infectione mala que sequuntur [illegible]

vix voluntas ab eorum imitatione abstrahetur. Nec contra hoc est illud fraternitatem
diligite. quia glossa dicit sequens: sepe homines seculi derident innocentum simplicitatem.
citatem. Unde hijs debitum conferre debemus ita amoris sicut honoris sed
non contra divinum mandatum. Ex quibus subolet quod ad obtinendam fraternitatem
tatem conversacionis peccatoris loquens declinandum est ab eorum consorcijs. Sicut enim
debet esse fortis resisti. sic debet propinqui. sic debet eorum imitacio evitari.
Sicut dicit eorum malorum exemplum nam. vicium ab eis auelli. Et ideo ysidorus dicit: superbo
oculo et insaciabili corde, cum hoc non edebam. Ubi augustinus. Caue ne in spiritibus
eorum dyabolus laqueos capiaris. Alia littera dicit: Declinate a me maligni
i. malo igne succensi ignita et accensi. quod indicat quod esse totum positum
in malignis i. malo igne succensis. Erunt etiam amatores mundi tali igne
succensi. sic quod non possunt aspicere solem iusticie. iuxta illud ps. Supercecidit
ignis et non viderunt solem. Unde Cayn qui erat malo igne succensus occidit
fratrem suum. Malus ignis superbie, quia semper ascendit. malus avaricie, quia nunquam
dicit sufficit. malus luxurie, quia totum consumit. malus ire, quia omnia quasi
pretiosa confundit. malus invidie, quia ex bonis aliorum cor tabescere facit. Hoc
modo omnes ecclesia vult a se esse sequestratos. Unde dicit augustinus: malignos a se
declinare desiderat et tollendo deponere quia abigere et iniustas inviccem
abscindere. Et glossa dicit ecclesia vocat malignos qui spirituales lucrauit. qui
[illegible] concupiscentiis perstrepuerunt. qui non videt viam quia qua ibi posset converti. Quibus
et deductus ponitur hic prima causa. Et sic iusti quamquam serpios a malis debet separare
quia nisi eorum mane. tamen eorum repellere oportet necessitate cogente. Quod hic
fit iam lxx presentia. Prima patet quod illo Jeremie l: Recedite de medio Babilonis. et egredimini
de terra Caldeorum. Et Ecclesiastici 37 dicitur: Duplicatio est deus recedere ab iniustitia et de-
precari recedere ab iniusticia. Et unde est hic maxime de recessu propter confusionem. quia ibidem
dicitur: Tunc enim iusti se a malis
declinant. Deum offert qui a peccatis mundus est. Tunc enim iusti se a malis
et declinant. Deum offert qui a viciis iudiciorum. licet corporaliter sunt cum illis. Ex qua
comparatione tamen eorum non consentiunt. nullum tutissimum esse potest
propter perfectum. quia vicinia viciis cum flagiciosis in maculatione nulla tutissimum esse potest
hoc est Ambrosius contra litteram informa. Et dicit rex a Ieromino audit refugit et apparet
ostendens. Domino enim dicit Bonus discite a me quia mitis sum
esse talis convencio. Domino enim dicit discite a me quia mitis sum
et humilis corde. Ista posita dicit: discedite a me omnes qui
operamini iniquitatem. Secunda propter commune: ex inde patet predicto quia hic ordinata separacio bo-
norum a malis esse non potest. Secundo quia utique est malos a bonis vocari
et hic ad normam iusticie. et eorum conversacionem compositam conari et non repellere
unde Apocalypsis 22 dicitur: qui audit dicat veni. alias enim videndo se contempni
ficiunt neguores. Tertio quia iusti in tali conmixtione purgantur. probantur. et in multis
proficiunt. Ex qua parte dicitur: quod malorum consorcium iustos non repellit ab imple-
cione mandatorum. alias enim nulla via posset eo tamen est hoc corporum. Tertia
pars commune est augustini qui dicit contra litteram. et sic maligni dicent facienda mandata
ut constituendo et perfecte consistendo impediunt. et primo cum nos persequuntur
et nobiscum litigare volunt. Secundo quia infirmos qui nobis commissi sunt opprimunt
et tales eorum ad nos deferre compellunt. quibus cognitores constituunt nos seculi
Tercio quia et si nos honorent et obsequuntur. tamen instanter urgeant, praestant. stimulant. et extorquent ut eorum viciosis et negociosis cupiditatibus et
aliorum que diligunt ut occupetur ad invadendis. propter quod scrutandis. quia nos

diligunt mandata / Ex quo elicitur primo quod [illegible] littera causa est / dicens ipse
quicquid nobis faciunt terra pire dumus [illegible] erogata / inter quos illi sunt qui
iuste pertinacie agunt / qui se ad iudicia sepe trahunt / que pro nobis in-
ta totiens [illegible] / Ex magno ergo desiderio divinorum eloquiorum dicitur est declinate
a me maligni et scrutabor mandata dei mei / hic duo / Ex quo
elicitur et sunt tria [illegible] quia divina obmittit propter mala [illegible] ubi [illegible] est /
meliorationis [illegible] malignum debet a bonorum consorcio repelli / Secunda pars [illegible]
Vide supra [illegible] / et ut est sepius repetita / Secunda pars est [illegible] in libro
de xii [illegible] zelus talis virtus est qua quisque non solum seipsum con-
minuit sed alios a viciis eripere contendit et quorum non potest curare talem ma-
saltem iniuste reprimere resistendo / Ex quibus elicitur consequenter quod a consorcio
malorum separatio est bonum multiplici occasione Et primo sterilitatis [illegible]
[illegible] posito in notabili / Secundo incontaminationis [illegible] maliciarum ut
[illegible] conservationis [illegible] primo [illegible] et hec opt-
[illegible] ibidem / Tertio conservationis [illegible] mandatorum dei servicium / et ipsius dei susceptio dignatum
dive dilectionis zelus / mandatorum dei servitium / et ipsius dei susceptio dignatum
et ideo evangelium sepe replicat / quo Christus illos quibus voluit manum imponere, a turba
separabat illos ergo qui non sunt capaces neque doctrine neque consilii / propter
non vocat neque abeis se separat / Sed repellit eludens eos periculosos [illegible]
Et enim leprosus cicius extra castra / [illegible] de [illegible] et de [illegible] omnis mo-
unde de vero [illegible] dicitur [illegible] malum de medio tui ut videntes ceteri timorem ha-
beant et nequaquam talia facere audeant / et quia talis repulsio fieri debet cum mansuetudine
ideo non dicit longius recedite / sed vel paululum declinate / ut dicitur declinate quia
qua ipse sursum tendebat propter illud quod Colossenses iii / Que sursum sunt quaerite
mali ante oculos suos statuerunt declinare in terram / Et non allegat istam
repulsionis causam fuisse suam bonitatem / Non enim repellit tamquam purus [illegible] et munda-
a sordibus / Quo enim ille phariseus faciebat et ideo est reprehensus / Sed ut ambi-
allegat hic intencionem investigandi ea que in toto corde debebat / dicens et scrutabor
mandata dei mei / id est profundius investigabo / Sed autem sola occupatio cum m-
et cum eorum negociis iustos impedit quo in [illegible] imitatio malorum [illegible] eorum nec
[illegible] Et ideo [illegible] dicitur hic / Ubi est malignitas ibi non est celestium custodia mandatorum
Et allegat quod Sapientia i In malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit
in corpore subdito peccatis / propter [illegible] psalmista dicit declinate a me [illegible]
Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam et non confundas me ab expectatione
mea / Et continuatur sic / Supra psalmista separabat se a consorcio malorum / hic iam
petit suscipi a deo / convenienter enim deus illum suscipit / qui [illegible] ab omnibus se
e[x]cludit / Vel sic / Supra psalmista defugat malignorum fecit mencionem / hic
petit preceptis esse deditus promissionem dicens sic Suscipe me secundum
eloquium tuum / Nam sua promissione preparato solos bonos contingit / vel
[illegible] dedit se ad servitium dei et legis / hic iam petit a sua expectatione
non confundi / quia specialiter spes tangit illos qui scrutantur divina / Et
[illegible] ista quo enim supra recognovit deum videlicet deum esse adiutorem suum respectu
legis [illegible] quia iniquos odio habuit / et susceptorem solitum [illegible] diligens
legem / ideo hic petit duo / primo petit suscipi / Secundo petit in malis ibi Adiuva
me quia / Ex quo iniquos habuit odio / et tamen diligendo legem / unde fu-
it actualiter exercitatus zeli malos repellendo / ideo causam actualiter suscipi
adiuvari petit / et ut obtineat suscipi a deo et adiuvari ponit quatuor
allegationes / Prima est divina promissio ibi Secundum eloquium tuum / Secunda est magna
utilitas ibi Et vivam / Tertia mali exclusio ibi Non confundas me / Quarta
[illegible] desiderii nutritio / quia ab expectatione mea / Dicit ergo littera Suscipe / glossa
dicit supra dixerat Adiutor et susceptor meus es tu et quasi ex aliquo
[illegible] colloquium suum cum deo impedientibus / ac si indignanter increpando
repulerat / declinate a me maligni et scrutabor mandata dei mei /
nunc ad colloquium ~~cum deo suo~~ suum cum deo rediens petit ut actualiter op[us]
susceptoris exerceret dicens Suscipe sic quod psalmista data repulsa impedientibus redit ad [illegible]

auxilium. Ex quo elicitur 2o quod non sufficit pro victoria quecumque susceptio nisi
a deo habitualis. Tunc enim habitualiter a deo suscepti sumus quando divinitas Christi
humanitatem suscepit. De qua illud ps. Exaltabo te domine quoniam suscepisti
me nec delectasti inimicos meos super me. Ubi Augustinus exponens hominis
suscepti hoc dicit. Tunc enim qui tenuerunt eum et flagellaverunt et colaphis
caedebant dicentes prophetiza nobis Christe. Deinde cum in cruce penderet trans-
ibant et movebant capita sua dicentes alios salvos fecit si filius
dei est descendat de cruce. Erant inimicorum iocunditates, sed iocundati non sunt
quia licet fuisset mortuus tamen resurrexit ex mortuis iam non moritur
et sedet ad patris dexteram omnibus suis dicit Credite quia ego vici
mundum et vos vincetis. Ita et in Christo quodammodo omnes suscepti esse
videntur quando enim in adam omnes videntur victi et repulsi ita et in Christo iusti
constituuntur. Ex quo ultimo habetur non sufficit susceptio iustorum a deo actua-
lis ad minorum evasionem periculorum. Licet enim ut illud Augustinus dicit aliqui apostoli
sunt afflicti aliqui iusti flagellati aliqui incensi vivi aliqui transfixi
aliqui occisi. Ita quod super eos iocundabantur inimici tamen a deo protegebantur
Et hoc quia inimici non eventum volunt sentiebant sed eventum promissum sit. Illi hu-
miliabant et deus eos exaltabat illi puniebant et deus eos consolabatur
illi occidebant et deus eos coronabat illi superabant in manifesto sed
deus suos victores efficit in occulto hic ille. Valde ergo omnes iusti suscipiebantur
in protectionem dei. Sed talis susceptio quid nobis prodest. Verum quidem
est quod aspicientes ad Christi clamantes fidem habentes attendentes ad plura mar-
tirum de deo confidimus et si enim erat tunc illis principium habentes quod eos assistet
nobis actum non sufficit nisi deus actualiter concedat nobiscum susceptionis
officium sicut concedebat tunc illis. Ex quibus elicitur quod nobis in adversitate
constitutis non sufficit pro victoria qualiscumque susceptio divina. Hoc est tamen dicere
modicum est credere modicum est confidere. Immo non sufficit pro victoria omnium
adversitatum qualiscumque gratia divina velle quidem ut dicit Altisiodorensis
in praesenti cuiuslibet temptationi adest nobis sed efficatia illius velle deo. Unde
illud apostoli velle mihi adiacet perficere autem non invenio. Rursum licet liberum
arbitrium cum gratia sit liberum a necessitate et etiam a culpa non tamen est
liberum a miseria quamdiu sumus in hoc mortali corpore. Et ideo propheta saepe
clamat ad deum dicens crucis afrancamento de. Et iterum suscipe domine
et salvus ero domine. Et hoc quia sunt multe ignorantie
Et iterum adimma me et salvus ero. Magna corruptio quia corpus quod corrumpitur
me multe negligentie. Magna corruptio quia corpus quod corrumpitur aggravat animam. Item saepe accidit beatus lassatio unde illud apostoli lassati
aggravat animam. Item saepe accidit nos vivere. Item magna est inter inimici for-
sumus super mortem ita ut tedeat nos vivere. Item magna est inter inimici fortitudo et importunitas et nostra impossibilitas quia sine deo nichil possumus. Iohannes
titudo et importunitas et nostra impossibilitas quia sine deo nichil possumus. Unde suscipe me ad te confugientem
Et ad hoc vadit littera suscipe facit sed bellatus suscipe me ad te confugientem
Et ad hoc vadit littera suscipe me ab impugnationibus liberando vel victoriam
Suscipe me quam adiuvando. Sunt ab impugnationibus liberando vel victoriam
coronando. Sicut enim magis deus hominem suscepit tanto magis impugnatur
ab adversariis tanto maior opus est auxilio. Sicut pro divinum auxilium
ab adversariis tanto maior opus est auxilio licet pro divinum auxilium
dicere quia illud deus promisit illud facere. Ideo subditur hic Suscipe
secundum eloquium tuum idest promissum tuum quod enim anima certe dicere deo suscipe
me si divina promissio non processisset. Ideo dicit Ambrosius circa hoc
tepe me si divina promissio non processisset. Ideo dicit Ambrosius circa litteram
intollerande presumptionis videtur verbum hoc suscipe me nisi adiungeret
intollerande presumptionis videtur verbum hoc suscipe me nisi adiungeret
intollerande presumptionis ut auderem petere quae fecisti tuo te cirographo
promissionibus. Quia enim dicit ut auderem petere quae fecisti tuo te cirographo
promissionibus.

suscepi quia sicut in adam ... peccatores ita in Christo

carnem. Ex quo patet veritas. Et ideo suscipe secundum eloquium tuum. Promisit autem Deus Ysaie xlij Ecce servus meus suscipiam eum. Et quia pietas promissionem habet vite que nunc est et future. Ideo subditur Et vivam, ac si dicat suscipe ut per istas tribulaciones venire possim ad illam futuram requiem post quam omnia tollere. Ubi vere vivam. Hic enim dicitur vivam de futuro in quo innuitur quod vita presens respectu illius vite, quasi vita non esset. Quia corpus mortuum est propter peccatum, id est mortale, et nos ut Augustinus contra ... dicit, in hac vita mortali existentes expectamus redempcionem corporis nostri et spe sic sumus salvati. Unde subditur Non confundas me ab expectacione mea, id est non permittas confundi, sed potius fac ut non confundar. Et ... quia expecto graciam adiuvantem et graciam consolantem et gloriam omnia consummantem. Et Daniel iij° ... cum in spiritu non confunduntur qui te expectant non confundentur. Et ... non est confusio confidentibus in te domine. Unde expectacio iustorum leticia est. Proverbiorum ... est confusio confidentibus in te domine. Verum expectacio iustorum leticia est. Proverbiorum ... quia nullus victoriose vitam adipiscitur.

Hoc itaque deductis pro ... 2a. quod nullus victoriose vitam adipiscitur sine spirituali susceptione divina, in quo directe est ... Et ... Expecta dominum viriliter age et custodi viam eius. Et ... expectavi in spiritu non ... Expecta dominum viriliter age. Et alibi Spera in domino et fac bonitatem ut capias terram desiderabilem. Et alibi Expecta in domino et fac bonitatem ... et pasceris in diviciis eius. Non enim sufficit fides que est certa cognicio futurorum sine expectacione, nec sufficit spes que est certa expectacio futurorum sine dilectione, multi enim expectant qui nunquam adipiscentur. Spes enim in presidencia ... ibit. Ex qua ... quod spes absque caritate non facit subsistere in divina ... Ergo dicit hic Augustinus Non confundar ab expectacione mea, id est caritas diffunditur in cordibus nostris quia caritas diffusa est per spiritum non confundit eos. Ex quo elicitur quod constituitur ... apud eos est pacia ... confundantur. Quod enim spes sine caritate ... sufficit, sic nec caritas absque aliis non sufficit, quia ipsa omnia per alios ... tes operatur. Unde dicit apostolus Caritas benigna et paciens est. Et ... certa leticia dicit hic frequenter frangimur laboribus fatigamur. Et si aliquando sumus ... ad laborem, et firmi ad iniurias perferendas et in spe confundimur et tota mente ... et ... dicat si turbamur paciam sub ... non opprimatur infirmitatibus ut non succumbam temptacionibus, ut non affligar peccatis, quia per paciam ... probabor, confirmabor. Et non confundar quia pacia opus perfectum habet. Ex quibus habemus quod expectacio mea certa fit cum adest spes speci ... divina. Unde Ambrosius tractando de ... in te confido non erubescam. Dicit robur mee spei quedam est confidencia et quedam auctoritas sperantis, ubi tangit quid debet ... assistenciam, quia ... illa sperans ... Et subdit Spera ... quia mea expectacio certa est, mea regnum celorum est, consortium angelorum, benediccionem spiritualem sunt. Spera quottidie quia rex iste sine non ... Spera continue quia induavit vestit. Spera in adversis. Et subdit Si quis dicat tibi aliqua necessitate periclitor. Unde tibi prodest iusticia tua, tu tamen spera. Si quis dicat quid tibi prosunt cottidiana ieiunia, castitas corporis, pudor mentis, ecce sicut impius ... es, tu tamen spera, nec deficiat fides tua. Spera si ... et fidelis ... est ... licitus est post ... Unde ille qui sequebantur eum in deserto fecit ... Provide. Dixit enim apostolus date illis manducare ne deficiant in via. Ex quibus omnibus habetur quod deus nunquam deserit suos in exercicio virtutum confortare. Quia Ambrosius dicit ... certa leticia deum apostolum ... tibi ... Dolores ...

plurima mala nobis accidunt que videntur inferre et credant ... cetera morbidam. Est ... inflant, ieiunia macerant, ... dissolvunt, ... consumunt, sollicitudines ... securitas ... divicie iactant, paupertas deicit, iuventus extollit, senectus incurvat, infirmitas frangit, meror deprimit ... impediat ... adulat ... care delectacio ... excecat, totus homo ... et ... subdola succedit febribus. Illud exprimit doloribus, hunc ... illud siti extinguitur, illud suffocat ... hunc intrinsecus laqueo, illud ... flamma, aliud vero dentibus bestiarum ... ferocium, hunc ... illud veneno corrumpit et universis ... gaudiis finem imponit. Et ideo subditur non confundas.

Et ideo dicat ... vivam et vivam ... vita ... et in futuro vita ... ut ... vita ... Augustinus ... mandatorum ... consolacio ... ego ... sicut ... vitam futuram ... in ... domus dei ... vivere ... gloria ... magnificencia ... cum felicitate ... consolatur ... intime ... dulce ... ubi ... filii ... angelorum ... dulcedinis ... conspectu ... in parte neque vita ... Augustinus ... de ... consolacione ... vivam ...

inebriantur illo poculo quo fidelium inebriatur affectus / quia exinunt curas seculi, metum mortis, vite sollicitudines. et induunt leticiam de remissione pecti. de secundo de confessione. et corpus aliquando in magis titubat / sed spiritus non confunditur non conservatur / Ex quo habetur quod innocentia opus est si homo a deo conservari debet ut secum tenere mereatur. Unde ipse dicit me autem propter innocentiam suscepisti et confirmasti me in conspectu tuo in eternum / Videamus innocentia vera est / ubi est integritas / ubi est redditio sine debito / ubi flagellum sine demerito / ubi innocentia ubi deus infirmat hominem ad tempus / infirmat in conspectu hominis sed confirmat in conspectu suo in eternum / et ita exponit honorius / Suscipe me et vivam suscipe ut qui lege pecti mortuus sum ut qui iusticie in lege vixi ut tandem vivam in eterna gloria / Et non confundas me ab expectatione mea / sicut confunditur ille qui vitam eternam expectat presidium / Sed quia non operatur per dilectionem / vita eterna non dabitur ei / Ex quibus habetur quod multi confunduntur ab expectatione quia statum corrumpunt / Contingit enim aliquem secundum puritatem iusticiam venire ex statu innocentie / et tunc confunditur ab expectatione et exaltatione sperate / et operari ex dilectione / et tunc confunditur ab expectatione / et hoc tunc cum non perseverat usque in finem / quod cadit ab integritate et quod violat decorem innocentie / Et ideo petit iste non confundi / et ne omnes qui hoc viderint / dicant ne desistet a bene inceptis / et ne omnes qui hoc viderint illudant ei dicentes / hic homo cepit edificare et non potuit consummare / quia solus ille salvabitur qui usque in finem perseveraverit in bono / ut habetur Luce xiiii

Adiuva me et salvus ero / et meditabor in iustificationibus tuis / Et continuatur sic. Superius petivit graciam ad removendum gravamen pene / ibi Suscipe me et vivam / Secundo ad removendum confusionem culpe / ibi et non confundas me / Hic iam petit adiutorium vel auxilium contra impugnationes carnis / contra temptationum impugnationes / Vel contra infirmitates / Vel superius petivit suscepcionem, corroborationem / hic iam petit iuvari ad consequendum duplex bonum / Et secundum hoc littera dividitur / quia primo petit adiuvari ad consequendum bonum vere salutis / Secundo ad consequendum bonum sancte meditationis / Dicit ergo littera Adiuva me contra quod adiutorium / Secundo in Sibbilitu in quodam sermone / Circa quod sciendum est quod triplex salute in malis salute triplici indigemus / Prima enim infirmi sumus ideo salute corporali indigemus / De qua dicitur Ecclesiastici xxx. Non est census super censum salutis corporis / et non est oblectamentum cordis supra gaudium / De quo dicitur et si deus ~~[illegible]~~ condonat tamen per eam bonum habere salutem bonis dubitat et malis / Veram ut vitalis / quia non solum dat eis sanitatem corporalem / sed etiam liberat / Jacobi v dicitur Oratio fidei salvat infirmum / quia homines premunt valde / Verum nec non corporis a multiplici tribulatione / que homines premit valde / Verum nec tribulationibus vexantur / sanitas corporis multum appenditur ab hiis qui tribulationibus vexantur / Unde ysaie xxxiii dicitur Domine miserere nostri te enim expectamus / esto brachium nostrum in mane et salus nostra in tempore tribulationis / Et in psalmo dicitur Iste pauper clamavit et dominus exaudivit eum / et ex omnibus tribulationibus suis salvavit eum / Primo et liberat eos ab hostium persecutione que est maxima penalitatis / et de hac habetur Jeremie xv Dabo te huic populo in murum ereum fortem et bellabunt adversum te et non prevalebunt

N(ota) 2ex de salute et sancte meditatione

quia ego tecum sum / et salvem te / et eruam te dicit dominus / Sunt ergo iusti sa
quo ad se qui non fluctuant quo ad deum / qui non turbantur quo ad p[roxi]
qui persecuciones non patiuntur / Sed alia est salus que solum iustos co
tingit / salus videlicet spiritualis et salus anime que quamdiu durat anima in corp[ore]
naufragium spirituale potest pati / De hac salute Ecclesiastici 30 salus anime
sanctitate iusticie / et melior omni auro et argento / ubi interlinearis
dicit glossa / Vera salus anime iusticia est / salus anime sanitas cum auro et ar
gento comparari non potest / quia non proderunt divicie in die ulcionis / iusticia autem
liberat a morte / De quo dicitur / et si homo ad iustificationem et sanctitatis esse virtute
venire non potest / tamen conari debet ad candorem / Exemplum ponitur / egrum pre grossi
tate qui licet se non potest vertere / conatur tamen et ab astantibus petit adiutorium
et quandoque rogat / ut eum verterent invitum / Cum eum invitum custodi i nobis
et dicimus opi manum tuam porrige dexteram / et deus tenens animam
infirmitatis viribus deducit in primam / et ex inde debitum i virtutem quo
decus videatur in sponsam / Non ergo attribuenda est potestas ad hanc salutem veniendi
libero arbitrio / Non putandum quod facilis esset ex culpa ad iustificationem de be
Nec derrogandum est magnitudini gracie divine quam ita contendit hereticus pelagianus
Tercia salus est celestis qua valde indigemus / De quo peregrinum et extra pa
triam / de qua dicitur Ysaie XLV ysrahel salvatus est in domino salute eterna / Et
sinum / de qua dicitur ipsa / qui salvat nisi beatos qui caret omni culpa / a quibus
notum est quod hec non salvat / nisi beatos qui caret omni culpa / a quibus
remota est omnis miseria / quibus collata est securitas et omnimoda fiducia
Apocalipsis quod sedet / in pedibus illius salvabitur Iuda et ipse habitabit confidenter
Apostolus quod sedet / et salvatio / non habetur nisi ex hiis que dominus passus est
De quo dicitur ea que sunt glorie non habentur nisi ex hiis que dominus passus est
in cruce sicut commentum est Cyrilli tractantis illud habemus et salutem a domino
que dicit ex paupertate que in cruce invenitur / est in gloria salus summa gra
tie / iuxta illud Psalmi / Ego sum pauper et dolens salus tua deus
suscepit me / Ex asperitate que in cruce erat / in gloria salus est summa
exaltatione iuxta illud Baruch iiii^o / Qui induxit mala ipse rursum
adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra / Ex castitate sum
castificatione que erat in omnibus corporis membris pendentis in cruce / in gloria
et salus summa corporis et anime sanctificatione / iuxta illud quod allegatum est
supra Ecclesiastici XXX / Salus anime in sanctitate iusticie / quia in cruce omnis iusticia
facta est / Sed ex pietate qua deus habuit in cruce salus in gloria Christi bea
omnium multiplicatione / de quo 2 Regum XXII / mansuetudo mea multiplica
vit me / Et adhuc vadit littera dicens Adiuva me Imprimis cum dixit
me / Et ad hoc vadit littera dicens Adiuva me / Pro vis confundi
confundar me / et quasi ei esset visum silencio / Pro vis confundi
cessa nam infirmitates meas iustificationes meditari / Dicens ergo Ista
meditationum habent impedimentum / a quibus tribulationibus / a quibus adversitatibus / a quibus
temptationibus / a quibus infirmitatibus / dicit adiuva me secundum intentum ad bona
me per liberum arbitrium laborantem bona / me nullum auxilium habentem / E
iuva in presenti et salvus ero id est esse potero in futuro / Dicit ambrosius
Speravit propheta et ideo comperit de divino auxilio / ubi autem adest di
adiutorium salutis habetur certitudo / Hiis ita premissis ponitur hic 3^a c[onclusio]
Salus eterna nullomodo haberi potest sine dei adiutorio speciali / Ista conclusio
Augustini in libro de dispositionibus ubi dicit Nullum credimus ad salutem ve
nisi deo adiuvante nullum ad salutem invitatum nisi deo auxiliante
nullum operari per salute nisi tunc auxilium orando ipsius dei merere
Ex quibus elicitur quod omnis salvandi dei benignitate ad salutem concurrit

Et salvus ero / Ambrosius hec non magna / non vera est salus / sed tunc cum deo longe ero a vicio / cum spiritu sancto fruendo a vane tepere / nisi claritate tue venit salvus ero hic
3^a conclusio

vox dicentis accipe / 2a redde / 3a dicit fuge / 1a accipe beneficium / redde debitum / fuge supplicium / prima est vox famulantis / 2a admonentis / 3a comminantis / 1a est famulantis ut in celo dicit / Ego ministro tibi lucem in die ut vigiles / tenebras in nocte / ut pauses / Ego ad delectationem tuam grata temporum vicissitudine veris et estatis fundo temperie / autumpni fructuum plenitudinem hyemis / ego alternatibus incrementis dierum et noctium spacia simul extendo / ut varietas tollat fastidium / et ne pereat oblectamentum de utilitate et [illegible] omne genus animalium ad tuum mitto obsequium potum tibi [illegible] / prodeo purgo / aera tibi [illegible] ad tuum esum / Terra dicit / ego te porto / panem confortantem / vinum letificans / [illegible] fructibus [illegible] cunctis mensas tuas replens / 2a vox admonentis [illegible] dicit vide [illegible] / quod amani te / quippe te fecit me / [illegible] te / ut tu similiter illi / qui te fecit / et me propter te / te propter se / Si [illegible] redde debitum / accipe benigniter / redde caritatem / [illegible] exigit / 3a vox comminantis / est ignis qui dicit a me comburetur / Aqua dicit me submergetur / terra dicit a me absorbetur / infirmi dicunt a me deglucietis / omnis creatura [illegible] homini famulatur / sed creatis peccatoribus [illegible] contra comminatur / ut in [illegible] creatura se [illegible] timeant quod se [illegible] [illegible] / Ecclesiastici 27 timor dei super omnia se superposuit [illegible] creatura [illegible] timorem dei / [illegible] qui [illegible] vox movet hominem ad laborem / [illegible] utilem operacionem [illegible] / ut dicit [illegible] aufert [illegible] operaciones [illegible] aufert [illegible] ad laborem nascitur [illegible] avis ad volandum / Job 5 / et [illegible] [illegible] aut in utilitatem [illegible] / propheta flagitandum [illegible] / omnia opera nostra [illegible] nobis cognitum / [illegible] / ad que propheta [illegible] / Adiuva me / [illegible] qui me volunt [illegible] / et [illegible] / Adiuva me / [illegible] meditabor in iustificacionibus tuis [illegible] / [illegible] me iustificacionibus [illegible] / Adiuva me / [illegible] [illegible] / Adiuva me [illegible] / [illegible] Adiuva me [illegible] / salvum [illegible] / [illegible] / [illegible] forte [illegible] salvabit et gaudebit [illegible] / quod de [illegible] / et meditabor [illegible] / [illegible] salvum [illegible] tempore / [illegible] iustificacionibus / [illegible] meditatur in iustificacionibus tuis / [illegible] felix qui [illegible] sapiencie / Adiuva [illegible] / [illegible] cogitat [illegible] / [illegible] est [illegible]

dicat qui [illegible] deus [illegible] [illegible] ei subiciat / et postea orando [illegible]
indiget. sicut auctor [illegible] bonorum / et in scriptis [illegible] dantur nobis ad bon[illegible]
tat causa ut a deo [illegible] accedamus / sed ut [illegible] et [illegible] accedamus
[illegible] est deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate adorare oportet Joh. 4. [illegible] et
ubi [illegible] de in spiritu et veritate adorat qui [illegible] [illegible]
qui nos orantes [illegible] [illegible] per impetrandis de a deo [illegible] et [illegible] ad [illegible]
et ideo propheta ad ista aspiciens / petit a deo adiuvari. Adiuva me et salvus ero [illegible]
[illegible] ordinatio [illegible] [illegible] rogando adiutorium domini me qui per negligentiam
et meditationem in [illegible] temporis [illegible] memorie commendandus / quia nemo
in pietate / Adiuva [illegible] ut in corde [illegible] / defensionem [illegible] dando [illegible]
[illegible] excepta [illegible] veniatur [illegible] in [illegible] / [illegible] adiuva
[illegible] in me domine / Adiuva vel [illegible] fortitudinem [illegible] resistendo ad [illegible]
[illegible] me et refugium meum et adiutor meus et liberator meus / Adiuva te[illegible]
psalmo xlix [illegible] tegumento [illegible] tue protege me / Adiuva illustrando [illegible]
oculos meos ne umquam obdormiam in morte / Adiuva me sanando / Sana me domine
conturbata sunt omnia ossa mea / Adiuva devotionem [illegible] in [illegible] / quia devocio [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] celestis gloria [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] tu domine adiuvisti me et consolatus es me / [illegible]
deus adiuvat nos dando [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adiutorio dei in [illegible] seculo [illegible]
[illegible] Aug. [illegible] [illegible] [illegible] / Et [illegible] Aug. in [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] que [illegible] / ut [illegible] deus fortitudo [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] dicit adiuvum me deus [illegible] video / apparere gloria [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] lux [illegible] video [illegible] Si [illegible] ab [illegible]
apparere vita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potest facere /
altissimi [illegible] [illegible] adiuvare [illegible] / [illegible] [illegible] est [illegible] / [illegible] deus adiuv[illegible]
[illegible] adiutor homini adest / [illegible] adiutor [illegible] est [illegible] Aug. / [illegible] [illegible]
homini [illegible] aliquid cooperantur / [illegible] ut dicit Aug. / [illegible] ingratus [illegible] / ut tollit [illegible]
[illegible] / [illegible] deus [illegible] ut adiuvare nos / [illegible] aliquid agat [illegible] Aug.
[illegible] qui [illegible] a deo adiuvatur [illegible] [illegible] [illegible] in alia [illegible]
[illegible] [illegible] statum hominis [illegible]
[illegible] / [illegible]

ordinavit / Hoc est Aug(ustinus) in li(bro) de fide ad petrum sibi dicit / quod vasa misericordie
deus fecit gratuita bonitate / et in adoptionem filiorum dei predestinavit
ante mundi constitutionem / et dicit quod predestinatio est gratuite donationis preparatio
Et quos eum predestinavit et vocavit et iustificavit / quia ut dicit in
Enchiridion / Deus voluntatem hominis preparat adiuvandam et adiuvat
preparatam / et in omnibus volentibus prevenit omne opus sancte et perfecte Ex
quibus colligitur quod per salutem consequendam opus est quod continuum auxilium
dei / Hoc est omnibus [illegible] / qui dicit sic [illegible] dicit propheta Adiutor
et susceptor meus es tu / Sed item invani petit / quasi dicat sine
cessatione sue adiuva / Non enim satis est quod postulavi item peto ut
adiutus fiam Et est ratio / quia predestinatio divina prebet adiuvandi [illegible]
qui continue petunt et non ponunt obicem sue exauditionis a deo conti-
nuum accipiunt influxum / quia qui petit accipit et qui querit invenit
et pulsanti aperietur / Ex quo sublicitur quod salvandis omnibus est
necessaria [illegible] iustificationis dei / et ideo textus subdit Et incedi-
abor in iustificationibus tuis / Ambrosius dicit illud in dei iustificationi-
bus [illegible] qui penitus de suis delictis / Talis enim qui penitus
et confitetur iuxta illud tibi soli peccavi et malum coram te feci / Et
qui confitetur [illegible] humiliat / Non hodie tamen humiliat / et oculos extollit
[illegible] humilis corde et intimis affectione / et tantum ad omne quod occurrit
[illegible] iustificationem recordat qui adiutus in necessitatibus [illegible]
[illegible] adiutorium positus in [illegible] / sed [illegible] melior est [illegible]
[illegible] / Nam et si aliquid boni operis facit / ipsi ideo se confitetur [illegible]
et [illegible] divine [illegible] / quia [illegible] ipso [illegible] creatura [illegible] quocumque / quia
ipse est auctor omnis creature [illegible]

[illegible]

Circa quod notandum quod triplex statum hominis salvari [illegible] / inveniri et adiu-
torium divinum scilicet incipientibus, proficientibus et perfectis. Et ideo quod salus om-
nis in manu dei / dicitur enim Domini est salus. Propter quod propheta hic petit / Adiutori-
um a deo dicens / Adiuva me et salvus ero. Et alibi adiuva nos deus
salutaris noster. Hic scilicet in bello cum demonibus, carne et mundo

vide ... 26

nos nempe infirmi sumus ad resistendum predictis hostibus
nisi tu adiuvabis nos. Psalmus XXXVI Salus autem iustorum a domino et
ipse est qui dat salutem regibus. Actuum XIII vobis verbum sal-
utis missum est scilicet tam incipientibus quam proficientibus quam perfectis [illegible]
de quibus statibus tribus predictorum [illegible] ut dicit cum propheta / Adiuva
et salvus ero / Incipientibus nempe adiutorium divinum est necessarium
eos a casu relevat. Ecclesiastici XXXIIII Deus est adiutorium [illegible]
ipsos a desperatione liberat. Judith VII Et ait [illegible] veneritis adiu-
torium scilicet dei faciemus [illegible] scilicet reddemus scilicet corde [illegible]
[illegible] enim desperationem evadit / a qua liberat adiutorium
[illegible] quod [illegible] [illegible] venit adiutorium / semper liberat a
[illegible] primi Regum VII Intonuit dominus fragore mag-
no [illegible] [illegible] exercitum philistinorum [illegible] demum
[illegible] vocatur [illegible] lapis adiutorii [illegible] [illegible] Ge-
nesis [illegible] Ecclesiastici [illegible] Invocavi dominum [illegible] ut non
[illegible] me in tempore tribulationis [illegible] adiutorio [illegible] [illegible]
dominus adiuvit me

Postea auxilium dei est necessarium proficientibus [illegible] in [illegible]
[illegible] tribulando / tribulationibus [illegible] confortando sive [illegible]
[illegible] [illegible] apprehende arma et scutum, et exurge in adiutorium [illegible]
[illegible] [illegible] salutis mee / [illegible] ante hoc dicat [illegible]
in adiutorium meum deus meus salutis mee [illegible] ad affectum [illegible] / [illegible] [illegible]
me domine deus meus quia [illegible] ad [illegible] [illegible]
in tribulationibus / [illegible] VIII spiritus adiuvat infirmitatem nostram [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est adiutorium dei statim [illegible]
in adiutorium [illegible] [illegible] necessarium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] adiuva
[illegible] adiutorium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deus adiuva
[illegible] salutaris noster [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deus non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adiutorium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] dei adiutorium [illegible] [illegible] [illegible]
adiutorium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dicat [illegible] [illegible] salutis [illegible] inseparabiliter facit / qui [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nemo [illegible] [illegible] salutis [illegible]

Ex quibus elicio quod [illegible] de predictis tribus statibus in [illegible] [illegible] final-
iter salvabitur [illegible] [illegible] et [illegible] incipientes et proficientes qui [illegible]
[illegible] lignum fenum et stipulam [illegible] in [illegible] et [illegible] que
edificant sunt purgabilia et purgari [illegible] combustibilia [illegible] [illegible]
et [illegible] in [illegible] [illegible] perfecti vero mox separati a corpore [illegible]
ad patriam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Sprevisti omnes discedentes a iudiciis tuis quia iniusta est cogitatio eorum

praevaricantes reputavi omnes peccatores terrae ideo dilexi testimonia
tua. Confige timore tuo carnes meas a iudiciis enim tuis timui. Et
continuat hunc versiculum ad praecedentem sic. Supra [illegible] petiit [illegible]
[illegible] in iustificationibus dei / et hic iam reddit [illegible]
[illegible] / quod [illegible] debet abici a deo. Sed supra
[illegible] ad malos [illegible] / hic iam illorum ponit [illegible]
quia a deo sunt abiecti / vel secundum [illegible] sic supra
petiit a deo adiuvari / [illegible] iam dat rationem istius petitionis / quia
[illegible] deus tuo adiuvat / illi discedunt a iudiciis suis / illorum
cogitatio iniusta est et illi sunt quos deus sprevit. Et [illegible]
[illegible] declaratione [illegible] ea que [illegible] a deo spernuntur et quibus
praevaricatores [illegible] timore [illegible]
[illegible] Nam [illegible] ponit [illegible] quos
homines a deo spernuntur. Secundo quibus praevaricatores [illegible]. Tertio subdit
de timore [illegible] timorem [illegible] ab illis declinavi et [illegible]
[illegible] quo timor est initium iustificationis et dilectionis et sapientie dei.
Sed in oppositum videtur quia multi servant timorem dei [illegible] et dilectionem
et sapientiam / quos tamen sprevit deus et qui de manu sua repulsi sunt
[illegible] de illis qui iusti sunt [illegible] iusticia et tamen [illegible] quia
finaliter dampnabuntur. Et dicitur littera sic quod ponit [illegible] ab-
iectionem dicens. Sprevisti. Secundo abiectorum [illegible]. Tertio abiec-
tionis causam quia discedentes a iudiciis tuis. Quarto ponit rationem abiectionis
ibi quia iniusta est. Et quod dicit sprevisti omnes nullum excipit [illegible]
[illegible] comprehendit / et [illegible] collective / et [illegible]
[illegible] / in [illegible] cum [illegible] deus / et [illegible] istorum spernit
[illegible] istorum spernit. Unde Gregorius tractando illud [illegible] xxxiiii et super gentem
et super omnes homines. Et ammonemur intendere quod iudicium dei / quod super
unam gentem [illegible] / vel super omnes invisibili [illegible] celebrat. Ex quo
[illegible] / timendum est ne fiat [illegible] integre
[illegible] / quod iudicium [illegible] districte est iusticie / [illegible] attendit [illegible] pau-
citatem / [illegible] multitudinem eo quod personarum acceptor apud deum minime
reperitur. Unde sicut in omni gente quicumque timet deum / et operatur iusticiam
acceptus est illi / sic in omni gente quicumque non timet deum / sed operatur
iniusticiam reprobus est apud deum. Ex quibus colligitur [illegible]
[illegible] dei iudicio [illegible] / timendum ne [illegible]
orbi [illegible] deus toto orbe [illegible] et abiceret [illegible] gentibus
[illegible] dominum [illegible] / [illegible] Paulus / [illegible] dixisse
[illegible] homines. Ex quibus [illegible] / quod [illegible]
[illegible] multitudinis a deo [illegible] est [illegible] ubi supra / qui
dicit quod in [illegible] / vel in nobis singulis [illegible] timeamus
quia sic iudicia dei [illegible] super unam [illegible] sic super [illegible] gentem.

[Marginal note:] [illegible]
[illegible] a te [illegible]
[illegible] habet
[illegible]

[Marginal note:] declinavi

multitudine [illegible] qui cor animam ad ministrandum implet et i-
plendo regit sicut primus de est cum [illegible] regit / que in ope regi-
minis non angustiat / ex quo omnia quieta operantur / unde qui [illegible]
sed plenum illos omnes discedentes idest declinantes a indigen-
tiis voluntate [illegible] / et non repulsus quemadmodum filius prodigus non
repulsus a patre / vide de alia [illegible] de primo [illegible] duas litteras dei [illegible]

Cre... de [illegible] extremo / [illegible] [illegible] XXIX moralium / quod [illegible] [illegible]
diligenter est cogitandum de quo [illegible] [illegible] iudicium recedat a [illegible]
talis sit [illegible] ut [illegible] amaritudo futuri iudicii [illegible] tam [illegible] [illegible]
[illegible] / Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] tam [illegible] sollicitudine [illegible]
tam plenum [illegible] / et vehementissime [illegible] tristicio et [illegible] [illegible]
[illegible] iudicandi astare illi tribunali [illegible] et [illegible] [illegible] ubi [illegible]
et [illegible] [illegible] / ubi iudex teste non indiget / ubi [illegible]
[illegible] [illegible] / Et [illegible] [illegible] / ad Robertum monachum [illegible]
qui male iudicata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / veniet [illegible] dies [illegible]
faciet iudicium et [illegible] [illegible] / [illegible] astuta [illegible] / et [illegible]
ubi plus valebunt pura corda / [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] aut [illegible]
[illegible] [illegible] plena / Et [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] catherine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] finaliter [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] plena et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / ubi [illegible]
Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dies [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
stabit [illegible] nos [illegible] [illegible] / spiritualis stabunt ante nos [illegible]
ipse [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] clamantes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / flagellis [illegible]
[illegible] [illegible] / Certe ego pro vobis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / ubi est [illegible] [illegible] [illegible] / ubi [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / ego [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / et vos me [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / veniet veniet
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] ad vocem tube [illegible] potentissimi [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] plato [illegible] et [illegible] / [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / Certe [illegible] [illegible] [illegible] / Certe
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / Certe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Certe [illegible]
qui [illegible] [illegible] [illegible] iudex iustus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Certe non [illegible] iudex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] videre [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / Et [illegible] [illegible] / quid tu [illegible] aut dices / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] accusabunt [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / Et ut [illegible] [illegible] / Certe [illegible]
[illegible] [illegible] allegabit contra te / [illegible] [illegible] [illegible] / Certe [illegible]
[illegible] et [illegible] celo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cum thronis et dracombus / cum principatibus et potestatibus [illegible] iudex
et terribilis apparebit / Et secundum Eze[chielem] rex redemptor [illegible] in iudi-
cii adventu / et speciosus iustis / et terribilis iniustis apparebit
quem cum iocundum aspicient electi hunc cum paucbunt atque terribilem
aspicient reprobi etc.

Circa quod queritur utrum beati homines in iudicio generali participabunt
aliquo modo actu iudicandi / et arguitur quod non quia Joh. 5° pater omne iudicium
dedit filio / ergo nulli alii licitum habebit iudicium / Item in ubi iudicium est
ibi esse accusatorem et iudicem / sed ubi erunt accusatores malorum [illegible]
[illegible] erunt iusti in magna constantia etc. / 3° sic potissime iudicium
foret de pauperibus voluntarie dicitur Job 36 / iudicium pauperibus
tribuit / Ex hoc sequitur quod tamen [illegible] Rom. xi apostolus est hoc promisso
[illegible] voluntarie pau-
peres quia sedebitis super sedes xii iudicantes [illegible]
[illegible] sicut apostoli / 2° quia [illegible] offerunt deo [illegible] cor [illegible]
[illegible] debent iudicari [illegible] pauperibus qui offerunt [illegible] cor [illegible]
[illegible] iudicabitur ab inferioribus / sed [illegible] dimisit omnia sicut [illegible] sedebit
3° [illegible] quibusdam pauperibus [illegible] / [illegible] ad iudicium veniet
in celo / quibusdam pauperibus [illegible] / Et ysaie 3 dominus ad iudicium veniet
super thronum iudicantes [illegible] / [illegible] actu iudicandi in iudicio generali [illegible]
cum senioribus populi sui / [illegible] in [illegible] scriptura / [illegible] conformiter
dominus de attribuit / et [illegible] / 2° assessoria dignitate / [illegible] approbatiua conformi
[illegible] delegate potestate / 3° assessoria dignitate / [illegible] soluit deus iudicabit
[illegible] comparatiua dignitate / [illegible] ordinaria [illegible] iudicabit [illegible]
[illegible] iudicat sicut [illegible] / 2° delegata potestate / iudicabit [illegible] potestatem de
[illegible] Joh. 5° pater omne iudicium dedit filio / [illegible] iudicabit voluntarie pauperes
[illegible] / 3° assessoria dignitate / et iudicabit voluntarie pauperes
[illegible] iudicandi [illegible] Job 36 iudicium pauperibus tribuit / Et hoc est conueniens [illegible] duo / primo
[illegible] idoneos alios ad iudicandum / paupertas [illegible] vo-
luntaria [illegible] disposuit [illegible] omnia contempserunt secularia nego-
cia ad iudicandum [illegible] qui soli [illegible] inherent et [illegible] omnia contempserunt [illegible]
[illegible] nisi [illegible] iudicium possent [illegible] / 2° quia iudicare [illegible] merentur
et [illegible] nihil [illegible] iudicium [illegible] exaltabitur [illegible] omnia [illegible] despecti
[illegible] 18 et 18 [illegible] apud homines [illegible] pauperes [illegible] despecti
facit [illegible] paupertas / unde illi qui apud homines [illegible] possunt [illegible] iudicare [illegible]
et ideo qui volunt paupertati [illegible] contemptibiles
tanquam homines [illegible] ad [illegible] quia vere pauperes [illegible] sunt [illegible] contemptibiles
[illegible] assessorie dignitatis [illegible] attribuuntur actus iudicandi / in
[illegible] et sic iuste iudicabunt omnes electi
[illegible] quibusdam tamen approbatiue [illegible] / et sic iudicabunt omnes electi
in iudicio quibusdam tamen approbabit [illegible] iudex [illegible]
[illegible] omnis tam angeli quam homines / approbabit [illegible] in celo [illegible] / alla
apposita [illegible] quia [illegible] et iusta iudicia eius sunt
[illegible] et gloria et virtus deo nostro / quia vera et iusta iudicia eius sunt
[illegible] sicut [illegible] et gloria [illegible] scelera [illegible] attribuitur actus
iudicandi [illegible] / ex quadam comparativa dignitate / et sic [illegible] mali
iudicabunt [illegible] malos / Luce 11 [illegible] viri ninivite surgent
in iudicio cum generatione hac et condempnabunt eam / Ex quibus
[illegible] / [illegible] viri in in-
fero ad [illegible] generaliter [illegible]
[illegible] habebunt actum iudicandi [illegible]
expresso / [illegible] approbationem / [illegible] approbantes iudicium [illegible]
[illegible] existentes in loco iudicii / et approbantes iudicium [illegible]
[illegible] iudicare [illegible] doctores dicunt / [illegible] pauperes [illegible]
[illegible] actum iudicandi / sicut assessores / [illegible] 3° [illegible]
[illegible] / [illegible] glo[ssa] super [illegible]
[illegible] satisfactione ad hoc [illegible]
[illegible] relinquere omnia et secuti
[illegible] qui reliquistis omnia etc. [illegible] qui relinquere [illegible] et secuti
[illegible] iudices erunt [illegible] habentes [illegible]
[illegible] iudicabunt [illegible] Gregorius [illegible] moralia [illegible] exponit [illegible] / [illegible]

Nobilis vir in portis est qui cum senatoribus terre [illegible] quia xpistus cum se-
natoribus terre [illegible] qui iudicem [illegible] cum predicatoribus debent
ubi doctoribus actu attendunt iudicandi sed hii sedent sed [illegible] sunt
pauperes et predicatores. Sed de primo [illegible] quod stat in [illegible] [illegible]
de qua [illegible] auctor integre de [illegible] de legato [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
iudicabit. Secundo de [illegible] in iudicio [illegible] iudex [illegible] [illegible] [illegible] precedat
[illegible] [illegible] et allegatur [illegible] [illegible] debet idem esse accusator
et iudex. Sed in iudicio [illegible] ubi iudex [illegible] [illegible] ~~informat~~ informat
sed [illegible] nomine eius [illegible] [illegible] accusator et iudex. [illegible] ibi [illegible]
[illegible] negabit sed [illegible] velit nolit [illegible] tunc [illegible] [illegible] erit [illegible]
Et cum xpistus [illegible] iudicabit ut iudex arbitrarius [illegible] ut [illegible]
[illegible] iudex [illegible] [illegible] [illegible] sed iudicabit [illegible] iudex
ordinarius a deo constitutus vivorum et mortuorum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] iudicabit [illegible] [illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] iudicium dei [illegible] [illegible] [illegible] in hoc iudicio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hugo [illegible] [illegible] tunc [illegible] [illegible]
apparebunt et omnia nota sicut [illegible] sibi nullus [illegible] poterit latere nullus
[illegible] [illegible] [illegible] effugere [illegible] [illegible] [illegible] singulorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] difficile [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cordibus ipsorum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] sancti stabunt in magna constancia [illegible]
[illegible] [illegible] Et ideo tunc sancti [illegible] [illegible] ad videndum ad [illegible] ad testifi-
[illegible] stare [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videre et melius
ad pugnandum. Ad videndum [illegible] ille [illegible] stat [illegible] [illegible] videre et interrogare de [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible] State [illegible] viam et videte [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ambulate in ea. Secundo ad docendum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut eminencius audiatur predicator [illegible]
[illegible] [illegible] ascendit [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stante
est [illegible] [illegible] [illegible] edicta [illegible] precepta [illegible] [illegible] stetit [illegible]
loquimini in templo omnia verba vite huius [illegible] [illegible] ad loquendum. Tercio stare ad testifi-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quarto ad pugnandum
[illegible] stabit [illegible] reges [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in die malo [illegible]
[illegible] accipite armaturam ut possitis resistere in die malo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] stare. Ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pauperibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
assessoria [illegible] ut iudici [illegible] sed ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
erunt [illegible] [illegible] in [illegible] secreta iudicis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sed ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible] [illegible]
illum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iust [illegible] ad [illegible] sed [illegible]
[illegible] designatur. Aliter cum mathias loco iude fuit [illegible]
[illegible] relinquetur [illegible] duo [illegible] sedent [illegible]
paulus sine throno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multitudo de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ista [illegible] [illegible]
[illegible] Ad [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ubi [illegible] dicta [illegible] iusticie [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sollicitudini [illegible] que suffocat [illegible] luce [illegible] Ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iudicabunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pauperibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] erunt assessores
[illegible] et ordinaria [illegible] tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sicut [illegible] iudex. delegatus est multo inferior quam ille qui
iudicat

Sequitur de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

non repulsus a patre / sed propria sponte accepta sua porcione dis-
cessit in regionem longinquam / Unde advertendum quod inicium illorum propter
que deus spernit / est discessio a fide / sicut inicium illorum propter que deus
acceptat est fidem habere / sine qua impossibile est placere deo / Unde prima
ad Thessalonicenses quarto dicitur In novissimis temporibus discedent quidam a
fide attendentes spiritibus erroris / Cum autem a fide discedit absdubio
et ab unitate discedit / quia principale continuativum unitatis fides est / Cum
autem homo non fidelem habet enim unitas fidelium omnis / statim sequitur malorum
societas / que comagis hominem facit deo odiosum et pena dignum / Unde
dixit deus regi · regi Saul tunc gente sua discedite ab amalech / ne
forte involvam te cum eo / Et si enim et licet dicitur periculosum est vicino
iuxta manere prope locum peccatorum / ne propter viciniatem eorum pereat vel in
corpore vel in anima / [illegible] est iniquo si se copulavit iniqui-
oribus se / dicitur enim in proverbia dei odium etiam [illegible] / Et ex hiis
possumus hic scire quod si deus aliquem diligit et in eo complacet et eum ap-
probat quod hoc est ex dono suo / Si autem aliquem repellit sive spernit / hoc est ex
suo demerito / ut alia istorum iudiciorum scilicet fidei discessio / in quo sit pla-
ceret deo / Unde dominus in ewangelio postquam vero dixit confiteor tibi pater celi
et terre / quia abscondisti hec a sapientibus et revelasti ea parvulis / Sub-
iunxit utriusque racionem dicens ita pater quia sic placitum fuit ante te / Unde eciam ut Gregorius
dicit quod iniustum esse non potest quod iusto placuit quod isti spernuntur et alii
acceptantur sit hoc occulte / sed nullo modo iniuste / Et hiis sic deductis po-
test prima conclusio quod a iudiciis divinis declinacio cum cogitacionibus mentis
ut homines a deo spernuntur / conclusio habet duas partes et utraque probatur tamen
in litera / Prima pars dicit quod qui discedunt a divinis iudiciis a deo sunt spernuntur
Secunda / et intelligitur ita de iudiciis futuris sicut de presentibus / Unde
quia illi senes non habuerunt pre oculis dei iudicia futura / et ipsi de man-
dei repulsi sunt dicitur enim de ipsis Danielis xiiio declinaverunt oculos ut non
viderent celum nec recordarentur iudiciorum iustorum / Sed quia de talibus
sepe dictum est / Ideo loquendum est de iudiciis presentibus / et ea ponunt quintum
sufficit ad propositum / Primum est iudicium attestative consciencie de quo apostolus
Si nosmetipsos iudicaremus non utique iudicaremur / dicitur enim Ambrosius
quod homo iustus habet legem mentis sue / equitatis ac iusticie / Unde non timore
pene sed regula honestatis / id est ipsa consciencia revocat ab omni culpa
et dicitur quod iudicia consciencie duo sunt / unum est gaudii et aliud tristicie / ista
quando homines mens consciencia est actus boni actus effectus stimula sua consciencia
que cum quadam infusione spirituali repletur / Sed quando homo incidit in aliquod
malum sicut Caym obtulerat bonum deo deo / sed quia non obtulit recte et
male divisit in culpam incidit / Intellexit enim in sua consciencia sacrificium suum
non fuisse a deo probatum ideo tristis est / qui si iudicium sue conscien-
cie attendisset nunquam fuisset a deo reprobatus / sed illud declinavit / et tam
stimulacionem sopire volebat / ideo reprobus factus est quia ex inde post in
fratris invidiam / et fratris homicidium / et post etiam sacrilegium / putabat enim
quod deus dicens quid fecisti fuisset mentitus et cepit negare tamen suum
Ex quo patet quod valde periculose negligunt stimuli consciencie / Consciencia
enim peccantem sicut exactor querit / sicut venator requirit / nec per-
mittit eum quietum esse imaginem peccati preteritum / Et volentem

2ª pa iniuste

etc

Rom xi

ipsius stimulos euadere pro exagitat. fugit enim impius nemine persequente. Bernardus in libro de vita clericorum dicit. quid est quod alii non solum stimulos conscientie sustinent aliquisque non puniunt sed ab eis oculos consideracionis auertunt et ad consolaciones miserias conuertunt. cuius conscientia intollerabilis est tunc atque ille et ideo proverbiorum xxvii° tacta perstillancia in die frigoris et litigiosa mulier idest conscientia remordens comparantur. Secundum iudicium est confessionis absoluentis et ecclesie medicantis. iram in confessione penitentibus relaxat et dimittit sed in iudicio satisfactionis penas medicinales apponunt. De quo ecclesiastici xxx° iudicium patris sed spiritualis audite filii dilecti ut salui sitis. ab hoc iudicio declinant qui aut non confitentur aut confitentur qui emendare fugiunt. Ex quo eciam quod ad reprobacionem dei veniunt hinc quia ad illa peccata que confessi sunt et emendant redeunt. ideo quia eorum nouissima fiunt peiora prioribus. graue enim scelus est via erroris cognita redire. qui viam veritatis agnitam relinquunt. grauissime diuine benignitati inimicum esse. iram reddi tamen et ad induracionem cordis veniunt in quo thesaurizant sibi iram in die ire. Tercium iudicium est dei corripientis de quo prima Corinthiorum xi° Dum iudicamur a domino corripimur ne cum hoc mundo simul dampnemur. sepe enim deus illos qui eius timent iudicium ostendere. neque ecclesie corripit ut eos sicut pater filios reuocaret. quia Gregorius super Iob. beatus homo qui corripitur a domino. dicit ideo beatus corripitur enim ne peccata perpetret. aut ut corrigat peccata. Ex quo clarum quod impacientes deo veniunt ad reprobacionem dei. hii enim ut Gregorius dicit de percussione querulantur et murmurat et in murmure contra deum se erigunt sed non solum dei percussiones negligunt iuxta illud in terra conuersacionis mee scilicet non solum dei percussiones neglexistis. Sed reprobant et repellunt. contra illud increpacionem diuinam reprobes Iob v°. Sic ergo patet quo homines veniunt ad dei reprobacionem ex hoc quod declinant a iudiciis suis. Secunda pars conclusionis dicit quod eciam ideo veniunt quia iniusta est cogitacio eorum. Et iniusta quod voluntarie desiderunt adiuua iusticia et iniusta quia radix et origo discendi. Ubi discendi non tangitur dicit Augustinus ubi attendit ibi descendit quod omnia opera bona vel mala a cogitacione procedunt. Et cogitacione quisque inuoluatur in cogitacione reus efficitur. De primo scriptum est Cogitacio sancta seruabit te. De secundo loquitur in cogitacionibus impii interrogacio erit. De tercio dicit apostolus cogitacionibus aut accusantibus aut excusantibus. hec ille. Ex quo clarum quod nullus esse felix sed quicumque iniustus est in cogitacione. racio quia sicut radix mala facit arborem odibilem sic iniusta cogitacio facit hominem deo despectum et odibilem. Unde ecclesiastici xv° habetur abhominacio domino cogitaciones male. Unde quod sit malorum cogitator felix esse. Et enim Isidorus libro ii° de summo bono. Sicut vipera a filiis suis dum corroduntur perit. ita nos cogitaciones nostre intra nos occidunt et concepto intus vipere venenosum sumunt. Ex quo colligitur quod quo magis multiplicat cogitaciones iniuste diuitem reddit et suis cogitacionibus. ideo qui multiplicat cogitaciones iniustas in iniusticia reddit hominem miserum. Est autem iniusta cogitacio prima que est de rebus inutilibus et vanis. non est enim iusticia quod homo qui creatus est ad celestia et venturus ad bona spiritualia et ad bona eterna quod animum occupet in rebus vanis. Et ideo dicit Ecclesiastes ii° et qui cogitant in vtile. Item ut dicit Richardus Cogitacio procul fugit mox cum tedio et inepta et friuola animum relaxare et sine fructu dispersionis ad exteriora in terra. Secunda iniusta dicitur que est de rebus malis vel committencium mala. De quo Sapiencie ii° dicunt impii aput se non recte cogitantes [illegible]

desiderium [illegible] diuina iudicia [illegible] [illegible] ... [illegible]

x° et cum [illegible] ... iudicium est [illegible] ... [illegible]

iustum cum contrarius est operibus nostris / hec cogitaciones erant in iuste quo
ad maliciam quia erant de morte iusti / et quo ad perversitatem intencionis / et
ideo thea cogitabant / quia contrarius erat eorum operibus / Et sepe cogitacio de
malis rebus fit mortalis ut cum racio deliberans consentit in delectacionem
sive illa delectacio fiat in interiori cogitacione sive in exteriori opere / aliqu
tamen ponunt distinctionem quia tercio Tercia cogitacio in iusta fit / cum est de bonis
rebus et bona intencione / sed tamen in tempore non debito Si quis in missa orans cogita
ret de castrorum expugnacione et destruccione aut de consimilibus Tamen in talibus
discrecio fit a cogitacionibus divinorum iudiciorum de quibus precipue . Et
quibus subditur quod non est minoris iniusticie impie de deo cogitare et Honorius
circa istam litteram distinguit quadruplices cogitaciones impias cogitancium
de deo / Quidam enim estimat sive putat vel cogitat quod quicumque credit
et baptizatus fuit licet male vivat tamen salvus erit / hec cogitacio impia
quia homo illa cogitacione putat deum iniquum esse / Ex quo estimat eum etiam
vitam malis debere dare propter solum credere et propter solam fidei infusionem
cum tamen ad hoc alia requirunt / Alii nimium de misericordia dei confidentes putant
quod et si male vivunt quod de misericordia dei salvabuntur / Isti impii sunt quia deum
iniustum constituunt / ex quo credunt ipsum dare debere in iustis regnum celorum
Tamen enim cogitandum est quod dei misericordia posset esse iniusta / Alii desperientes
Tamen enim cogitandum est ... putant se nunquam posse venire ad peccatorum re-
ad remissionem divine iusticie / putant se nunquam posse venire ad peccatorum re-
missionem / Tamen impii sunt quia estimant quod eorum malicia per ~~iusticiam~~
clemenciam esse constituunt / cum tamen nunquam iusticia dei sive eius clemencia
excepit / Alii cogitant de divinis comminacionibus quod deus penas malis comminatur
non ideo quod eos punire vellet / sed ut eos a peccatis deterreret / Impii sunt isti
quia deum mendacem constituunt . Prima ut Crisostomus in ~~quo~~ libro de reparatione
cordis prosequitur / Si comminaciones causa terroris tunc et promissiones
dei causa solum ad hortatorium ponuntur / et nulla erit veritas in dictis et
promissis / Sic resolvuntur cuncta divini
plura cum oracione ornata cum religionis / Sic resolvuntur cuncta divini
iudicii / et remittitur obediencia in observacione mandatorum / Ab hiis ergo qui di-
cunt iudicii / et remittitur ... qui discedunt a iudiciis dei / distrahit et deus / quia ut Ambrosius dicit circa textum
recedunt a iudiciis dei / distrahit et deus / quia ut ... qui elongat se
a deo descendentes salute spe non possunt / cum scriptum est qui elongat se
a te peribunt / Ita eciam distrahit deus ab hiis qui involvunt se cogitacionibus
in iustis Statim enim sequitur in allegacione de Sapiencia / perdidisti omnes qui
fornicantur abs te / isti enim formitates dum perambulant quod possunt avertere se-
ab hiis turpibus cogitacionibus / cum quibus deo vero adherere non possunt / primo
sic quo primo sequitur quod quibus talis est superbus / racio quia spernit occupare
tor sive cum rebus divinis sive hominum quod a deo spernitur / Sequitur
secundo quod quibus talis est in mundus in conspectu dei / racio Ambrosii quia per-
superbiam talis non potest mundare peccata sua / sed magis per errorem superbus ac-
cumulat ea / Tercio sequitur quod quibus talis contumax est et cepta
cogitantis cumulat ea / Tercio sequitur quod quibus talis contumax est et cepta
divinorum mandatorum / racio quia deus et humilitatem precipit / et mundiciam
precipit / de quibus iste nulla adinvencio est / Sciendum quod ut Ambrosius dicit
sperit quia despectui habet divina mandata / quod ergo dicit littera spernemus omnes
non est intelligendum active scilicet quod in deo esset aliquis actus quo sperneret
quia sicut deus nullum in dictis sit nullum repellit / Et ideo statim
subditur discedentes a iudiciis tuis / Admonuendum enim Ambrosium quod
a deo spernimur et reicimur propter pravitatem et deformitatem nostrorum gestorum
sive operum / studiorum / de quibus subditur / quod iniusta est eorum cogitacio eorum

posset quod dei clemencia vincit propter iusticiam clemenciam esse constituit

34

ornata

Detecto

[illegible] inmissu regio [illegible] velle [illegible]
[illegible] facit [illegible]
[illegible] apposuit cogitacione
[illegible] si [illegible]
[illegible] hic est [illegible]

Cogitacio sua mora, sed studiosa / talibus enim studiosis cogitacionibus unusquisque ut Ambrosius dicit aut se separat a deo / aut se coniungit deo. Non ergo est ex parte dei quod sprevit omnes discedentes a iudicijs suis / Verbo glo. Unde per illum filium / qui accepto sibi et gracie patrimonio discessit / et illud dissipavit / qui pereunt / qui pacem consilia solvunt / Dispicit / illud autem Cayum qui a facie dei discessit, postquam fratricidio commisso non putavit gerendum esse studium peccatorum penitencium / Deus reicit cum et spernit / Si enim hoc inlico esset tunc reicit sprevit, et ad nichilum peccatorem in conspectu suo deducit. Etiam atque eicit et illos / qui se sibi suis studiis iungunt / et sibi pati se atque assimilant / dum dicentur deo que mittam et quis ibit [illegible] / Si vult ille Ecce ego mitte me / Et Ambrosius dicit de paulo apostolo [illegible] esse deo, quod nil in se preter carnis materiam videbat esse corporeum [illegible]

Prevaricantes reputavi omnes peccatores

terre, ideo dilexi testimonia tua etc. Et continuatur ad precedentem sic / a principio octonarij ostendit se legem dei diligere. Primo ex odio iniquorum / Secundo ex fuga malignorum / hic tamen ostendit idem ex detestacione prevaricatorum. Vel supra ostendit qualis fuit ad malos in affectu / quia odiebat eos et fugiebat eorum conversacionem / hic ostendit quid de eis sentiret in intellectu / quia omnes reputat esse prevaricatores. Vel secundum Ambrosium supra loquebatur de peccatoribus ex cogitacione / hic tamen prosequitur de eis ex commissione / Duo tetigit de peccatoribus occultis / nunc de manifestis. Et dividitur littera in duas partes / quia primo ponit iudicium de malis / et quid de eis sensit / quia omnes prevaricantes reputavit. Secundo ex hoc infert regulacionem sui affectus dicens / Ideo dilexi etc. Non enim posset iudicare recte de peccatoribus si exinde eos aspernaret / et se ipsum non regularet in aliquo. Tanguntur autem hic in littera quatuor mala, que sunt maxime formidanda / que exponentur tractando litteram. Primum malum inobediencie de quo dicitur prevaricantes. Est autem differencia inter peccatorem et prevaricatorem. Nam secundum Augustinum peccator quis dicitur racione aversionis a deo et conversionis ad creaturam, que duo necessaria in quolibet peccato concurrunt. Sed prevaricator dicitur racione transgressionis legis divine. Nam varicare grece idem est quod transire latine. Unde componitur prevaricator quasi transgressor. Et notum est quod transgressores divinorum mandatorum sive contemptores inobediencie peccatum incurrunt. Et secundum Augustinum inobediencia mandatorum includit superbiam et contumaciam / et preter contemptum / et confusionem iniquitatis. Unde dicitur nulli homini hoc faciendum / ut quis ad usum hominem superbiet suo precepto contumax esset / potestatem spernet et ministerium diceret contrahat, nisi hec deo debent fieri. Fallunt enim aliquas suas qui quod sibi fieri volunt, quod deo possunt facere. Ex quo elicitur quod inobediencia hominum non minuit in obediencia respectu dei. Dicit enim dicit Augustinus in libro de conflictu viciorum et virtutum, si dei obtemperandum est imperio, ita non subdi licet est magisterio, eciam et domino iniusto. Ipse enim dicit Qui vos audit me audit, qui vos spernit me spernit. Non enim a subditis discuciendum est quales esse debeant qui imperant. Ex quo quis potestati resistit ordinacioni dei resistit. Hos ergo prevaricatores et inobedientes et rebellitates de quibus ysaias xxxiii° Prevaricantes prevaricati sunt · q · d · Tu sprevisti omnes discedentes a iudicijs tuis, ut [illegible] et ego qui michi nosco iudicia tua et malicias eorum, eos prevaricatores reputavi esse spernendos et contempnendos. Unde illud ysaie xxxiii° Ve qui spernis nonne et ipse sperneris. Et beatus Augustinus libro primo de libero arbitrio

ponit duos modos prevaricacionis mandatorum / dicens sic duobus modis homo
peccator efficitur si a se non accomodat ad accipiendum preceptum / aut cum accipit
non servat Ecclesiastici quarto decimo / non solum eorum cogitacio iniusta est / sed
et ipsi circa estimacionem sunt prevaricatores / Unde Bernardus primo capitulo de
respitarum quod hoc tenet enim dubium / Et diffinitive loquitur / Nec facit quod
illud / Corinthiorum quarto nolite ante tempus iudicare quo ad consp[ectum] venit dominus
quia ibi prohibet iudicium de occultis peccatis / Unde et ibidem dicitur de deo qui
illuminabit abscondita tenebrarum / et manifestabit consilia cordium / Repu-
tari ergo / id est ex intellectu adquire ex eorum operibus manifestis de certum / hoc
iudicium tali / quod sunt prevaricatores / Secundum Ambrosium id est quod adeo discesserunt
a deo apostotaverunt quod grece apostata dicitur / a discedendo quia a dei lege ad er-
rorem transiverunt / Et ideo Ambrosius vocat prevaricatores qui suo deo herent
deo individuo affectu / preceptum enim est homini talis ut deo suo ad hereret
Item qui a cultu divino ad cultum ydolorum transgreditur / vel qui mandata dei man-
data transgreditur / Dicit hoc autem quod isti venerunt ad reputacionem Item notatur
infamia peccatorum / quod est malum secundum quo ad primum que maximam tenet
turpitudinem iuxta illud proverbiorum sexto capitulo adulter ponit animam suam
et congregat turpitudinem et ignominiam / Et ex hoc habetur quod turpitudo
que surgit ad infamiam ex quadam desperacione procedit / Unde glosa super id
peccator cum in profundum vitiorum venerit contempnit et sequitur eum ignomi-
nia / proverbiorum xviii / Cum longis peccatorum tenebris involuta / velud de
luce desperat ex desperacione sibi peccandi frena relaxat / Sequitur quod cum
ignominia et confusio / ex quo a malis nulla memoria divini timoris fe[...]co- [Primo]
gnoscunt / isti apud deum sunt reprobi se ipsos decipiunt et primos sunt con-
dolet / dicit enim Augustinus in libro de sancta virginitate / reprobi sunt qui bono
carent Pauli / decipiunt se ipsos imprudentes / dum conscientie testimonium sufficere
putant pro adepcione salutis sed crudeles sunt / qui curas de se suspirantium crude-
liter occidunt / et hoc tunc qui simpliciter ad eos aspicientes viam dei
que casta est / quia turpe despiciunt / Certum malum vitandum / vel qui vitam sanctorum
cum conversacione imitantium despiciunt / Certum malum vitandum quod habet in multitudine
cum peccatoribus / quia peccatum dicitur in ordine
est macula in se ipso que in multitudine cum dicit peccatores / quia sit ex malicia que est
contra ipsitatem et iniquitatem / Non solum cum sit ex malicia / Et secundum Augustinum in sermone
dicit gratia / sed etiam cum sit ex infirmitate et cupiditate / sed contra sapientie septimo dicit / quod nulla contraria
vi[n]cat et cupiditas contraria sunt / dum peccamus quia nec infirmitas
[illegible] se nos exime et maculata que cum credentia delectacione
que vincat divino auxilio nec ignorancia / que [illegible] illuminacio mea et salus mea
iusticie foras pellit / Contra illud psalmista dominus illuminacio mea et salus infirmitatem / [illegible]
quod Augustinus ut illuminacio detrahat ignoranciam / et salus infirmitatem / [illegible] tu dicit Ecce terre
maculum / Et depressio eorum est ad infima / quod inclinati tu dicit Ecce in terre
nos et terra amantes / Tu enim contra et inclinati faciunt apostotare sa-
pientes / ita etiam secundum Ambrosium / Alia sunt in creatura et suo amore in
plantat / et omnia cavenda sunt ne ursi[...] de merguit / Unde secundum
Ambrosium dicendo / peccatores terre / enim innuit aliquos peccatores esse celi / secundum
quod ille dicebat peccavi in celum et coram te / In celum enim peccat si cele-
stia oracula non servat / si celi incola cum celum relinquit / si a iure celi
situs / adtiam redeat / si graciam qua spiritus sanctus de celo effundit inimicat / si in maculati corporis [fomes]
vi celestis civitatis videlicet celice iura contaminat / si in maculati corporis
sit et quod est celica sponsarum virginum collimone contaminat / Ex quo habetur quod
diversa sunt genera peccatorum / quidam enim sunt celestia quidam terrestria / Et Ambrosius dicit / facta dicit
et qui sunt peccatores celi et terre simul / et dicit de adam qui in paradiso celestis

[illegible] celi fuit lucifer [illegible] ad peccandum [illegible] fuit [illegible] terrena / sicut heretici qui
[illegible] quod corpori augmentat [illegible] terrena [illegible] / quod dicitur licet de ipso terrena corpo-
[illegible] detantis [illegible] sunt prevaricatores [illegible] celi
[illegible] de [illegible] in [illegible]
[illegible] sunt [illegible] celestibus [illegible] debent / [illegible]
[illegible] debent [illegible] sunt prevaricatores celi / [illegible] ipsi [illegible] / [illegible]
[illegible] / qui [illegible] volunt [illegible]

celestis erat / et ibi permaneat / postea de paradiso eiectus est / et terrenus factus est / Ex quo omnes homines terreni esse dicuntur / sicut ex Christo qui de celo venit celestes / Et ideo apostolus dicit / primus homo de terra terrenus / secundus de celo celestis

2a

Celestis iam deductis ponitur hec conclusio / Et si prevaricatores sunt qui quamcumque legem transgrediuntur / et tamen transgressores veniam conceduntur / Conclusio secunda huius partis / prima pars dicit / quod quilibet legem transgredientes sunt prevaricatores sive transgressores / Ista pars conclusionis patet de prima lege que data erat in paradiso primo homini / cum deus dixit de hoc ligno ne comedes / Adam vero hanc legem transgressus prevaricator factus est quia secundum Augustinum non obedivit / ymo et precepta fidei [illegible] / unde et in penam eterne mortis punitus est / Ex quo habetur quod non deo sed ade hoc erat peccatum imputandum / Unde Augustinus dicit in tractatu de arbore interdicta Non deo qui monuit sed illi qui audire contempsit / Non interdicto quod preceptum observandi dedit / sed interdicto [illegible] quod est preceptum prohibita gustando causam transgressionis invenit / Providens enim ipsius causa observantiam indixit / quia eam in moriendo metuendo cavere voluit / Secundo patet hec pars de lege naturali / que erat humanis mentibus inserta / et postea in mandatis expressa tamen dictum est / quod tibi non vis fieri / alteri ne feceris etc. / Nam nullus dubitat quod si quis istam transgressionem dicit / quod sit prevaricator non est / Unde dicit apostolus de gentibus / que non habent legem / sed naturaliter ea que legis sunt faciunt / ipsi sibi lex sunt / Nam et alexander dicit de tali lege etc. ex lege eterna oritur / et divinis legibus que sunt invariabiles immutatur / Certum non ergo prevaricator non est qui transgreditur illa / Non in peccatum tota peccatorum inductum diluvio deletus est / Ex quo elicitur quod nullum sine lege in peccato sit omnino / Aliter cum lex non esset / ut apostolus arguit nec esset prevaricatio / quod ergo dicit apostolus / qui sine lege peccaverunt sine lege peribunt / Intelligi debet de lege moysi / multi enim sunt qui sine lege moysi peccant / sed nulli sunt qui sine lege non peccarent / quia sunt tales malo gratia est et remuneratur / et habetur expositorum / illa opinio que dicit / quod peccata venialia sunt contra precepta / Aliter enim peccantes venialiter / non essent prevaricatores et sic non omnes prevaricatores peccatores essent prevaricatores / quod est contra istam legem / que dicit prevaricantes reputavi omnes peccatores terre / Et propterea hec deducitur de lege antiqua videlicet de lege moysi / que data est in preceptis iudiciis / cerimoniis et sacramentis / Nemo enim dubitat quod lex vetus peccare prohibet / quod eius iudicia peccata eius puniunt / quod eius sacramenta licet non plene peccata remittunt / quod per observantiam ipsius cerimonia peccata vitantur Et quis dubitat / quod transgredi legem moysi sit peccatum / Ex quo ut legis [illegible] / sed similiter transgredi sine pena non est / dicit enim Augustinus libro 3o de libero arbitrio / Ista lex que regendis civitatibus fertur multa concedit / atque relinquit / que tamen per divinam providentiam vindicantur / Ex quo elicitur quod lex antiqua quam homines revocat ad penitentiam / dicit enim Augustinus libro 2o novi et et veteris testamenti / per totam legem deus peccatores ad se converti hortatur / nolens opus suum perditum esse obnoxium / cum ut alia causa leges date sunt / quia ut ex terrore homines ad veritatem convertantur

3a

Secunda pars conclusionis dicit / Et nove legis transgressores veniam conceduntur

transgressionis

Ista ex eo patet ut idem dicit Aug[ustinus] quia in illo testamento lator legis et le-
culentor est / quia et tempore suo gratiam largiorem / et mam uberiorem esse
voluit / et merito dignum enim fuit ut maiora dona per filium, quam per famu-
los largiretur / Et Aug[ustinus] deducit hoc in Enchiridion cap[itulo] vi° / quia cum legem
homines timebant secundum carnem nulla resistente ratione propter tenebras igno-
rancie / Sed per legem facta est cognitio peccati / propter quod gravius peccabat et isti
illi transgressores dicente paulo lex subintravit ut habundaret delictum / Sed
cum deus aspexit ut homo qui mandata cognovit ea possit implere / tunc
cepit homo agi spiritu dei et fortificari robore caritatis / ut impleret omnia que
erant legis / Si ergo lex aggravavit peccatum a fortiori gratia data auxit et
illud / et per quod illa patet conclusionis vera / Et quia post conclusionem sequitur
hec / et si in veteri lege dabatur gratia adiuvans tamen in nova maior est culpa
Et est ratio / quia in novo testamento gratia confertur communiter omnibus / non sic in
veteri / quia solum illis dabatur quos oportuit salvari in fide passionis ihesu christi
Item nunc datur habundantius / quam tunc dabatur / et sacramenta efficacius gratiam
nunc effundunt, quam tunc / Et nunc impedimenta semota sunt / que tunc viguerunt
presertim ex quo nunc ad preceptorum impletionem homines animantur exemplis multorum
sanctorum / que exempla tunc ille populus non habebat / quia valde pauci erant
perfecti ante tempus / Dicit enim Johannes abbas montis synai in libello suo capitulo de
obediencia contra [illegible] hominum peccatorum perfectorum / et doctrina [illegible] / et ho-
mines non solum in [illegible] ad impletionem legis / sed etiam attendunt ad zeli
[illegible] Ex quibus [illegible] cum nunc peccatum [illegible] turpior est ma-
iorem / Et quibus [illegible]
cula et gravior offensa [illegible] est / quia christus fecit nos lavacrum per [illegible]
scelerum ablutionem de sanguine suo / Dilexit enim nos / ut apostolus dicit / et lavit
nos a peccatis nostris in sanguine suo / christo enim facit iniuriam qui animam
suam peccatis [illegible] in sanguine suo / Etiam credit christo facere
maculat sic [illegible] Et culpa aut pensatur pena Etiam credit christo facere
iniuriam sicut peccatum in [illegible] / quia tempore durat sua passio [illegible] omnium
peccatorum / sicut qui se magis christi passioni conformat / plus meretur de gratia
penam / Ergo sicut qui facit contrarium maiorem meretur penam / Ex hijs elicitur consequitur / quod
ista qui facit [illegible] in [illegible] sunt graviora / tamen specialiter magis feda sunt [illegible]
peccata tria / primum est luxuria / que fedat corpus et animam christi sanguine
reformata et facta pulchra / Secundum est peccatum in dilatione obstinatorum / quod
non solum in iniuriam christi sanguine / sed ipsius maximo amori et oronem
et omnibus que christus gessit pro emollicione ipsius duritie cordis / Tertium
peccatum est ipsius symonie / que de [illegible] esse heretica / bona christi [illegible]
cum polluunt / quia illa que christus suo acquisivit sanguine / vel male acqui-
runt / vel ad pravos actus convertunt / Ecce quod propheta tales reputat pre-
varicatores / Et subdit suum affectus [illegible] dicens / Ideo dilexi testi-
monia tua / quasi dicat / ex quo illos sprevisti et ego illos prevaricatores
esse cognovi / Ideo dilexi / Contingit enim quanto mali adeo magis.

Et q[uare] x[ps] [illegible]
cula [illegible]
vitalis [illegible]
talis

recedunt / tanto forcius boni deo adherent / et eum plus diligunt quod expresse
ostensum est in aplis et martiribus / et in illo Mathathia / qui videns ui
dei publice leges destrui / forcius adhesit diuine legi / quia opposuit se trans
gressoribus manifeste / et pugnauit pro lege / unde prouer xxviii° dr qui
derelinquunt legem laudat impium / qui aut custodiunt succendunt contra eum
Et ideo ibidem iusti leonibus comparantur / quia sicut leo in occursu bestiarum
non formidat / sic et ipsi dum malos impugnant / quia se omnibus preualere non
ignorant / Et dicit Glosa quod hoc sit iustorum securitas / dum enim obiciunt se
contra eos sue mentis confidentia inspiciunt / et tanti sunt quod omnes devincunt
/ quia solum illud diligunt / que in virtute amittunt / Immo viri boni cum malos
vident ipso zelo legis succenduntur / sicut habetur in psalmo dum superbit impius
incenditur pauper / succenditur aut dolore / uel zelo / Dilexi igitur testimonia
tua q. d. non solum legem / sed et illa que sunt in lege / Sed que sunt in lege
que testimonia dicuntur / primum est breuitas / secundum est leuitas / tertium est equitas
quia quodlibet preceptum legis breue est in se et est leue illud volenti implere
/ et est equum et iustum / ut a quolibet impleretur / breuitas testificatur utilitatem
nam et si quodlibet preceptum cito impletur / immo et tota lex / quia tota lex in
illo uno sermone impletur / diliges proximum sicut teipsum ut dicit apostolus
/ artem dilectio est utilissima / leuitas testificatur delectationem / licet enim leue sit
preceptum implere / tamen cor impletio valde est delectabilis / iuxta illud leta
bor ego super eloquia tua / sicut qui inuenit spolia multa / et alibi sicut in
omnibus diuitiis / et alibi super aurum et thopazion / Sed equitas siue iu
sticia testificatur honestatem / quicquid enim est iustum hoc et est et honestum
/ quia iusticia quedam virtus honestas est / Hec enim tria scilicet iustum equum
utile / delectabile / et honestum / legis sunt testimonia / Dilexi ergo testimo
nia tua quia bona / bonum enim sub specie boni putatum est diligibile / di
lexi testimonia / quia non sunt deceptoria / sed certissima / et sta
bilissima / et valde probata / iuxta illud fidelia omnia mandata
eius confirmata in seculum seculi / Et tamen testimonium domini fidele / Dilexi te
stimonia / quia intestificata certe sunt efficacissima / Omnibus enim legem
diuinam implentibus sanctus spiritus perhibet delectabile testimonium / iuxta
illud Romanorum viii° ipse spiritus perhibet testimonium spiritui nostro quod sumus
filii dei / quod si filii et heredes / secundum illud si vis ad vitam ingredi
sicut heres in possessionem domini serua mandata etc.

Confige timore tuo carnes meas a iudiciis enim tuis

Et continuat sic / Superius propheta desiderauit illa per que a deo puniuntur
et quibus peccatores efficiuntur / hic iam declarat illa / quibus terra debet
restringi siue compesci / et sunt timor dei seu timor iudiciorum suorum /

Quia sicut superius descripsit propheta affectum suum seu dilectionem ad diuina testimo-
nia / Hic iam ponit supplicacionem pro firmacione sui affectus in dilectione
eorundem testimoniorum / efficit enim huiusmodi consumacio per timorem diuinum
Quia sicut superius propheta egit de peccatoribus manifestis de quibus tulit suam
quod omnes sunt preuaricatores legis / Hic iam recurrit ad deum / quatenus suo au-
xilio illa ex quibus peccatores facti sunt / diuine legis transgressores ab eo
semoueantur / Et diuiditur littera haec / primo enim ondit suum defectum dicens car-
nes meas / Secundo contra illud defectum petit remedium dicens confige / Tercio
exprimit illud quod sibi debeat fieri hic repressiuum quia timore tuo
Et primo premittit se esse ad hoc dispositum fuisse dicens a iudicijs
enim tuis / dicat enim littera confige quasi diceret / dilexi legem tuam et testimonia
tua timere / sed quia inuenio repugnanciam in carne / dicit enim romanorum
vij contrariante sermo legi dei mei / carne autem legi peccati / Ergo ut mens
mea liberius tua posset diligere testimonia / Confige timore tuo
carnes meas / Et tamen est aduertendum quod caro quandoque sumitur pro humana natura
iuxta illud Iohannis primo verbum caro factum est / ibi enim innuitur quod natura
humana assumpta est a verbo in vnitatem persone / quandoque recipitur pro persona
Ysaie xl° videbit omnis caro salutare dei nostri / quandoque pro / quandoque
caro sumitur pro fragilitate / ut dicitur Genesis vj° Non permanebit
spiritus meus in homine quia caro est / quandoque dicitur caro / ipsa carnali-
tas prout dicitur primo Corinthiorum xv° caro et sanguis regnum dei non
possidebunt / et isto modo in littera recipitur / petit enim propheta ut carnes id est sue
carnalitates diuino configerentur timore / Ex quo sequitur quod caro hominis
in hijs modis natura et persona ex peccato corruptionem accepit / homo enim pecca-
do actualiter primo corrumpit personam suam / et persona corrupta corrumpit natu-
ram / illam tamen corruptionem in posteros transfudit / Vnde omnes enim homines
seminaliter nati ex adam / et illam habuit corruptionem et tenentur penas
corruptionis / Vnde sicut nemo est homo qui non peccet / ita nullus
est qui viuit et non videat mortem / Ex quo elicitur quod adam naturali
timore non est cohibitus a peccato / Naturalis enim timor est quo quis
timet mortem seu horribile / licet enim deus dixerit sibi quacumque
hora comederis morte morieris / non obstante comminacione ista
comedit et mortem incurrit / Nec est cohibitus a peccato timore humano
quo quis ex deliberacione racionis timet pelli sue et vite sue / Nec
timore mundano / in quo quis timet amissionem temporalium / Et ex hijs eli-
citur quod adam illo peccato peccauit mortaliter / Sciuit enim quod si
peccasset amittere debuit temporalem habundanciam paradisi / et vitam / et quod
mortem incurreret / Et tamen tamen dilexit cibi prohibiti esum / et sue vxoris
consilium sic quod potius elegit diuinum preceptum transgredi / Et hora

Imitere / q̄ roti rerozis non obedīc / Et exinde adaz et omes sui fi̅li
sunt fragiles et carnales / fragiles quia mortales / carnales quia
pp̄ter p̄cti corruptōz appetitus carnales sequūtes / Et exinde fc̄tū est
q̄ caro que est mea, f̄ca est nō cara / vnde sc̄s abbas in s̄ro suo gr̄a
xv̄o vocat carnez meaz et nō meaz dicens / meaz quidē et nō meaz
immicitiaz carnis amantem / paulus mortez appellat d̄ / Quis me
me liberabit de corpe mortis huius / ibi glo dicit q̄ carnez meam
tanq̄z amic̄ mittam / et ab ea dilectā et sibi ad vsus esse datā
non meaz s̄z militantez contra amiaz et eius manifestaz impugnat-
tem / ac apparentē̄ meaz / Caro siquidez concupiscit aduersus sp̄m et
sp̄us aduersus carnez / et hec sibi inuicem aduersant̄ / Et aplus p̄pter
scandala exeuntia / ex ista concupiscentia carnez appellauit mortez / Et
Gregorius theologus carnez appellauit mortez / vocat libidinosam
fermilez et mortuaz / quia inclinat ad corpalez operatōz / Et ad libi-
dinis et cupiscē actus / qui sunt quodāmodo mortales / ex eo q̄ sūt cōtrā
illi spūali libere et lucide operatōni / Et ideo ps̄ a ppha / appetens a
deo petit dicens / Confige timore tuo carnes meas / q̄d / destrue
carnis luxuriaz / ne cupiditates eius in domito feruore lasciuiat / ne
radix auaritie se / perpetuis radicibus infundat / affige clauo timoris
carnes / ut vetus homo castigatur / ut fomenta peccandi destruant̄ / ape-
riatur in carne omnis illecebra delectoz / et cupiditatis voluptate
cuti affixa libertate nō habeat vagandi hec glosa / Ex qua exposi-
tione sequit̄ / q̄ absq̄z diuino auxilio carnalitas huiusmodi nullo modo vinci
pt aut expugnari / hoc est apli qui d / Quis me liberabit de cor-
pore mortis huius / et aperit ad gram ihū xpi / dicens gra dei p̄ ihm
xpm / Et sc̄s albas vbi sup / Quis tam vult cōtra carnem
pugnare et exercitamina tenet / nisi cui deus dissoluit et destruet
domus carnis / et edificauit sibi domum aliā / innouans / hic vult dis-
soluere / Et ad hoc facit illud ps̄ / Nisi deus edificauerit domum in vanum
qui edificauit eam / Ex quo subditur et si carnez dissoluere nō sit nature
potestatis / tamen non est cessandum ab hijs quibus possit conuincere / Et sc̄s
abbas vbi sup / Licet caro insatiabiliter concupiscit carnez / tū nos
qui ciue et regni celestis sumus violentatores / quibusdam circumuencionibus
et astutijs expiam̄ seducere seductorem / Et subdit ex eo ut redimi
possemus / insistamus sudoribus / doloribus afflictionibus laboribus fame
siti et penuria sup suma / quia qui xpi sunt / carnez suaz cū viciis
vitijs et concupiscentijs crucifixerunt / Ex quibus h̄etur quod ad ista faci-
enda necessaria est homini humilitas nō ficta / Quum cū homo ex humilitate
facit quod pt et deus qui humilibus dat gram / nō negat suam
opem / Et ideo sc̄s abbas vbi sup / reputa et pone coraz deo carnes

"ad gutt n.

et carnalem infirmitatem ex toto cognoscens propriam impotenciam et insensi-
bilitatem domini suscipias caritatis. Et ad hoc cadit hec oratio quia recognos-
cens suam fragilitatem desiderat a deo adiuvari dicens Confige timore
tuo carnes meas i. carnalitates que ex corruptione peccati originalis veniunt
Et duplices sunt secundum sanctum Thomam quedam sunt culpabiles quedam
penales. Circa quod advertendum quod corruptio anime consideranda est ad modum
corruptionis corporis Nam corpus ex hoc dicitur corrumpi quod remoto continente i.
anima singule partes que tendunt in id quod convenit eis secundum naturam et sic
fit corporis dissolutio Similiter remota originali iustitia per quam ratio in-
feriores vires continebat in statu innocentie ordinatas sibi subiectas vires
inferiores tendunt in id quod est eis proprium sicut concupiscibilis in delectationem
irascibilis in vindictam ratio in curiositatem etc. Ex quo primo elicitur quod
corruptio hec primo et principaliter est in viribus sensitivis et hoc contra est beati
Thome qui ponit istam similitudinem Sicut corruptio corporalis non dicitur esse
in anima qua recedente corpus dissolvitur sed in corpore dissoluto ita huiusmodi
corruptio est in viribus sensitivis in quibus privata continentia rationis inclusa
fervent non autem in ipsa ratione. Ex quo secundo elicitur quod et si ratio per se
non est infecta in corruptionem participat et hoc tamen in ipsa perfectione
privatur videlicet cum separatur a deo in hoc ab istis viribus sensitivis mutuat
vel a recto iudicio circa finem vel a recta electione vel consilia circa
ea que ad finem sunt vel a recta delectatione circa ea que placere
debent quia ut beatus Thomas dicit quod defectus hec ipsi rationi demum
debent ... Ex quo tertio elicitur quod
iuncta est per ignorantiam que oritur a peccato originali. Ex quo sequitur
quod vires inferiores magis et minus corruptionem participant secundum
maiorem approximationem ipsius rationis. Quanto enim magis elongatur
a ratione tanto magis est corrupta. Et ex hoc concludit sanctus Thomas
quod irascibilis minus est corrupta quam concupiscibilis et magis est propin-
qua rationi. Irascibilis enim participat aliquid de ratione movet enim quasi
deliberando et conferendo vindictam iniustam et iniuriam acceptam
Sed concupiscibilis ad solam apprehensionem delectabilis movetur ad frui-
tionem. Et inde est quod peccata irascibilis sunt graviora quia defectus rationis augen-
tur Et inde est quod peccata irascibilis sunt graviora quia recessus a ratione in
culpam Sed peccata concupiscibilis sunt turpiora quia ... ad turpitudinem. Petit ergo propheta sic
qua tota dependet dignitatis pertinet ad turpitudinem ... originalis iusti-
tie ut ista dissolutio amittatur in viribus que facta est per privationem originalis iusti-
tie reformaretur meo divino timore ut videlicet divinus timor restringat concupi-
scentiam ab eo quod est sibi proprium et reducat eas omnes ad obedi-
entiam rationis Et ratio ad quod decet ut sic non quod vinciatur solum placere
sequatur sed quod placet deo Ex qua expositione primo elicitur quod nulla virtus
anime inclinatur in id quod sibi proprium absque peccato superbie hoc est ...

libet

: : libro de similitudinibus / qui dicit / superbia ideo dicitur / quia super quia debeat
conditur / ita quod est quedam supposito / Cum enim aliqua potestas anime non subi-
citur voluntati sed precellit super eam in id quod non deus vult sed
quod sibi videtur / tunc superbie dicitur / Ex quo nascitur omne peccatum / et dicit quod illam
superbiam a se habet / nec dei voluntatem vult habere super se / et deo au-
ferat quod singulariter et ipse sibi debetur / Unde habetur quod inobedientia corpori-
um anime inobedientiam se semper comitatur / Racio est / quia non est subiecta ibi
ad voluntatem dei / Unde Anshelmus sibi super dei quitur cum homo habet
vel illud / quod deus non vult appetit / et quod deus precepit non facit / aliud
non videtur / nisi quia deo non credit / sed instrumentum volendi dyabo-
lice suggestioni committit / Sic quod recipiendo suggestionem velut in ordina-
te sentencia mox ad vetera est facta / ad affectum et aperit ad vicia / et se-
sus ad perpetranda peccata / claudit quoque sensus ad ea que precepit deus
et aperit ad ea que precepit dyabolus / Unde sequitur quod dissipato vicio
anime ex peccata corruptione propria contaminatur voluntas / Et Anshelmus
dicit / quod propria voluntas ideo dicitur / quia voluntate dei privatur / quod dei
voluntatem sibi advocatam non habet / pro deo dicitur / quia si quis tunc sit vel
illud velit / tamen non fit / quia et deus vult ut sit velit / Et sicut dei
voluntas fons est et origo totius boni / ita propria voluntas hominis
exordium est totius mali / petit ergo propheta quod / hec omnia a se amoveri
dono timoris domini / Vult enim tamen petere / confige timore tuo carnes
meas in sensualitate meam / ut numquam se eriget / super dei voluntatem / ut dei
sequitur preceptorum / ut numquam ipse in ..etur voluntati / nisi illud subtrahit
appetitus tuus et dualitas illius / Istud enim confige ut dicit Honorius est
aliud / quod sensus corporis anime consentiunt / ut quod velit quod cum vult / ut pre
aliud quod sensus corporis anime consentiunt / ut deo velit / ita deducta conclusio
recepta sit diligat sicut nec ea diligit / Albertus ita deducta conclusio
hec ponitur tercia / Non quilibet divinus timor sufficit sed carnalis sermone
hec aliquis beatus efficitur / Conclusio habet duas partes / prima pars est pars de-
clarans / timore servili est autem servilis timor / quo timetur propter peccata pene cum
ferenalem Non sit / quod actus sensu sentiuntur / vel quod imaginacione pre-
cipitur / Sed quia fide informi credit / quod deus puniat peccata penis
eternis / Modo tamen est quod timor iste non opprimit in homine carnalita-
tes / quia non aufert homini voluntatem peccandi / Nam ut dicit Augustinus
Augustinus / Qui timendo penas gehenne cessat peccare / dimisit
quidem peccatum timore pene gehenne / vellet tamen peccare / si non timeret
vellet si impune esse posset tamen peccaret si non caveret / Ex quo concluditur
Et si timor iste non est sufficiens / tamen utilis est ad carnalitatem cohibendam
Racio est / quia abilitat hominem / et disponit ad gratie susceptionem / hominem
tamen in terret et humiliat / et facit abstinere a peccato / Unde sicut sanctus
dat hoc donum ad modum medicine / Tamen enim medicus primo dat medicinas

q^o 3^a

digestiam ad prandium nraz / qua sparata dat laxatia et evacuatia / et po
ca sanitatem indruit / Sic sps sco primo dat timorem servilem quo horem tibi
et expuliat / et ita spat ostium timor si remansit peta evacuat / nisi illud
timor domini expellit petm / quo ad peccatores peccatorum / et ex post
eudruit gra remissionis sive gra salvatrina ruorbozu peta / Unde
licet iste timor non est cum sto spu neqz cu caritate stat / tu caritati
opponit / neqz spu sco gratius est / sed viaz disponit ad ingressu
Et ideo cum ps dicit / initium sapientie timor domini / Ho concludi ista
bat de timore initiali qui a primo cum hoc dicit / quia timor servilis
cum odium est ad penas / Sed timor initialis / habet actus duos / unum
ad penas / quia timet / aliud ad separacionem / Ex quo cum hoc deum diligit
timet se pati ab eo / Et dicit Alexander ad essentiale illi timori est ti-
me separacionem / Sed penam timere convenit sibi racione / eo n' quod per sepa
tionem a deo sequitur pena aut dampnum aut sensus / Et ita timor iste cum
timore filiali est eiusdem speciei / et solum differt ab eo partibus / Sed essencialiter
differt a servili / Cum ergo sit sine annexam penam / quod non habet caritatem
perfectam / Caritas enim perfecta foras mittit omnem timorem / et per quos non suf-
ficia patet tollibe omnem carnalitatem / Carnalitatem depelle illi soli-
citudo competit / de quo dicitur gustato spu desipit omnis caro / Ex quo clarius
competit / de quo dicitur gustato spu despicit omnis caro / Ex quo clare
carnalitas ex conferatione procedens non de facili reprimitur / Et io dicit R
in libello suo gradu xv° dicit / carnalitatem seu libidinositatem seu
sensum seu concupiscentiam corporis esse quedam spm non carbe scientem / tan-
dem in quam ipsi sensu cordi insidet invenient / et cum deum non timet
delemimi quam ipsi sensu cordi insidet invenient / et eum deum non timet
memoriam pene eterne contempnit / et quod nil reputat / et cum in ab-
memoriam pene eterne contempnit / et capitum cruciatorum confessionem
hominacionem / reliquias mortuorum / et capitum cruciatorum confessionem
existimat / et patientem in defuncti concupiscentia inebriatum esse operatur
existimat / et patientem in defuncti concupiscentia inebriatum esse oportet
Et subdit / cum dies insi esset mutati nunquam fuisset salua ob aia / Tercio
matur aut per caritatis augmentum / Sexta pars conclusionis dicit / quod
aliquis timor hoc officio / sed de timore filiali / de quo illud ps
Timor domini sanctus permanet in seculum seculi / Sic cum est plenus reverentia
et plenus amore / quo timetur dei offensa / et contra penas eternas suf-
ficiens adhibetur cautela / Unde dicit Aug in libro de doctrina
xpiana / quod timor est carnifex anime / qui dum torquet et punit animam
ut ab ea exeat sanguis peti / Vel secundum Alex de ales Aug per
sanguinem intelligit carnalitatem / que rationem seducit / et inclinat
voluntatem ipsius anime ad peccatum / Vel ergo quod timor est carnifex
anime / quia sepe ex timore concipitur dolor peti / qui punit et
torquet / qui dolor fit sit continuari quod homo deum quem se dolet
offendisse amare incipiat / et amando mod quiet / quo veterem
hominem exuat / quo carnalitatem mortificet / quo neq caro

qd aug' exponens d' Clnd aliud nisi non ē in me iusticia mea q ex lege ē
i qua preuaricator fui / sz iusticia dei q m ex deo est non ex me
quippe in me vivit non ego sz xpc cui servio est. volens semper a deo et
iusticia et sanctificatio et redemptio sicut scriptum ē qui gloriatur in dno glorietur h'i

Sed ipsi deo vivat / iuxta illud / vivo ego iam non ego / vivit aut in me
xpus / Et ex isto sequitur primo / q in confessione carnalium ordo ponitur / sicut
patet ex iam dictis / quia illa confessio incipit in timore servili / proficit
in timore initiali / sed perficitur in timore filiali / Secundo q tres clavi
in quibus fixus fuit / ponunt tria vincula quibus deo constringimur / seu con
figimur / primum dicitur esse corporum clavorum / Secundum perficit per funes / Tercium
vocat glutinum / per clavos fixos et duros designatur timor quo
quis peccare cessat propter horrorem tormentorum infernalium / Sed quos
clavos fixos vetustas et rubigo consumit / Sic homo cogitans
longum tempus esse ad iudicium / illum timorem deponit / per funes signatur
timor / quo quis habet verecundiam / vel respectum / Quo ad maiesta
tem dei / vel ad statum suum quem deperdere timet / vel ad votum quod
[illegible] perhorrescit / Sed quos funes putrescunt / sic cito vinculum pu
doris sibi aut obrumpimus / aut obliviscimur / Sed per glutinum intelligitur
caritas / que tam suaviter ligat / ut adherens deo unus spiritus fiat cum eo
et in confusione et pena quam indicat / Vel in re levissima divinam
offendere pietatem / Sic et xpus primo quidem ligatur / secundo tenui clavi
bus affigitur / et tercio conglutinosa aromatum in unctione linitur / Ex
quibus elicitur / q non est unum dici spacium / neque fiat in prioribus vinculis
commoratio / sit in unctione omni victor / et ad ministerium resurgit
Et ideo dicit abbas in libello suo quod primo / ponit tria in tali processu
primo laborem violentie in principio / Secundo in profectu laborem sine tri
sticia / Tercio in consumacione laborem cum gaudio / dicit enim sic in princi
pio pervenitur cum labore et violentia / et amaritudine virtutes opa
cuntur / [illegible] sit dicens Sicut volumus multi temporis sit ex
instabili / ita multi temporis usum et moram maligna qui consuetudine
peccare / in naturam conversus est / grave est relinquere / Unde nec sine violen
tia contingit / et allegat illud secundum decorum in patre / Et subdit
proficientes deinceps sine tristicia sumus / quamvis in temporis modicum
continuati efficiamur / Tercio reddit causam / quare in profectu sumus sine tristicia
propter angelum in virtutibus / et commutatorum / et liberatorum a peccatis / modi
tum tam constanter propter desiderium perfectorum / et timorem quem [illegible]
[illegible] / Et subdit / qui vero voluntatis et carnis
que tardentes me offendam / et absorbet et statim subicitur a pro
mortale sepe consultat / et absorbet et statim subicitur a pro
ptitudine in [illegible] / tunc de cetero tam cum gaudio et sollicitudine
et desiderio igne cordis et flamma divina opa virtutes operantur / Ex quo
elicitur q non solum ponit timor purgativus / sed etiam perfectus
timore purgativo compungimur de peccatis / et ad odium possibilitatem et

illu[m]

[illegible]

concupiscibilium et ipsius corporis et ipsius voluntatis incitant / Et ad agendum
penitentiam / et mundum relinquendum animant / et sollicitudine ac studio instan-
tius ad serviendum deo sine negligentia die ac nocte / perfectum vero
timoris est stabilitare, confirmare / et illuminare animam / et in memoriam deum reduce-
re / Et intelligentie dei veritatem et sapientiam revelare / et sensum
per experientiam et scientiam quo in Christo coniungimur monere / Sicque qui
hoc timore perfectus fuerit non relaxabit a pulcritudine donec perti-
gat / Iuxta illud dictum prophete / qui veritatem et apprehendam faciem domini
Quare ergo perfectum petebat propheta hic dicens / Confige timore tuo car-
nes meas / Vide quid est quod sequitur / A iudiciis enim tuis timui / Dicunt
enim Augustinus si iam timet ex quo dicit timui / quare petit carnes suas
timore configi / Et videtur michi quod timebat et petebat timore ca-
sto / timore configi / Et videtur unico quod timebat et petebat timore ca-
sto configi / Sic ut carnibus configendis sufficiat / Alio sit a iudiciis tuis
timui / ne pena puniret / sed per hoc non configuntur carnes / quia licet
timentibus remanet voluntas peccandi / Mallet enim sit timens licere
sibi / et dolet non licere / quia lex vetat / ad carnales delectationes que
per legem sub pena vetantur / nec tamen spiritualium bonorum delectatione
configuntur / Dicit ergo timuit similiter / petit ut timore casto ut vere
configantur / Dicit quia ergo novit amore iustitie / et delectatione bonum / carnales evadet / Et ergo novit
dicat timore tuo / nec dicit timui te / sed a iudiciis tuis / Secunda enim
timore servili / et in iudiciis dei plus attenditur pena quam deus / qui
timore servili / et in iudiciis dei plus attendit pena quam deus / qui
modicum respicit / si eadem non puniuntur / Sed in timore casto / licet
pena moneat puniri / nec per se / sed dei offensa et in honore habet honori

Feci iudicium et iustitiam, non tradas me calumniantibus me. Suscipe servum tuum in bonum, non calumnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum et in eloquium iustitie tue / Continuatur sic secundum magistrum / post
propheta divino timore videt se carnes habuisse confixas / hic iam ad opera iu-
stitie assurgit / Duo enim timor / dei caritatem introducit / et est initium sapi-
entie / Secunda dicit sapiens initium sapientie / Ita etiam est principium ad iustitiam / Primo enim
timore est non potest iustificari / Vel sapiens confixit timore dei carnes suas / hic
iam operando iudicium et iustitiam / petit a calumpniantibus se liberari
Secunda ad hanc liberationem modicum est cum alius tale / Vel requiritur etiam bona
agere cum cautela / bona enim si non fiunt caute / calumpniam patiuntur / Vel
sapiens videt se hic pro zelo / pro lege dei cum corde / hic videt se
hic iustum in opere / Et quoniam ergo hoc perfectione honorum operum / habet enim
puniendum iusta reproborum opus est dei adiutorio ac relevatione a peccato in
sufficientia / si de quis a calumpniantibus liberari / vitas questionis

indiscrecio de a malo / et insti tiam primo ac tendo

Iste est xviij octonarius

petet in hiis versibus / In primo in versu primo dicit se esse perfecisse iudicium de iniquis, in secundo petit a deo suscipi et adiuvari / In tercio apposuit de defectu suorum oculorum / et orat quod ut eruetur a calumpniatoribus / ergo in tercio quilla requiritur ad eius exauditionem / et per consequens hoc [illegible] oppositorum esse / quia deus sibi ipsi reservat omnimodam vindictam / Dicit enim se esse fortem zelatorem vindicatorem peccata patrum in filios / et dicit michi vindictam et ego retribuam / ex quo michi convenit suppositum sunt per consequens hoc tota / Et dicitur plus conclusus / post enim ostendit se ad malos non [illegible] velle / sed magis velle eos secundum iudicium iuste punire / Secundo ostendit se a malis non separari ibi suscipe / Et primo ostendit se habere zeli erga malorum cohibicionem dicens feci in / 2o ad bonorum constitutionem ibi oculi / Et post ostendit contra malos zelum operis / 2o petit liberationem ab eorum calumpniis dicens non tradas / tunc hic petitur continuatorum / Et hic est xviii octonarius et sonum hic ps̄ cui titulo praeponitur xvi littera ebraici alphabeti / que dicitur ayn / et interpretatur fons / interpretatur fons vel oculus / et est sensus quod iste qui est oculus sit lucidus de fonte sacre scripture / In isto namque octonario orat iustus ne oculum animae amittant sed ut fons vite eius conservat prosperitatem suam / Hec hominis sed que est fons intelligencie proposito / quod per oculum dicitur aie [illegible] designari / Secundum eundem oculus enim fons est et origo iniquitatis / ita origo sit iusticie ita quod sicut hoc est quedam proporcio / quod si anima caret oculo intencionis / ut esset tamquam iusticie vel iniquitatis / oculus ergo fons dicitur lucis / quia aliquem deducit ad iusticiam aliquem vero ad iniquitatem / ut dicit Kilwardby in exposicione huius tituli per oculos sepe temptamur / unde oculus meretrix dicitur laqueus venatoris / et dicitur in eo qui videt mulierem ad concupiscendum mechatus est eam in corde / In oculo est visus sed in corde vicium / non ergo culpa est videre nisi quod deducit ad concupiscendum in corde / Et dicit videsti eos nudum iacere defunctum non fecisti ut ille sacerdos et levita / sed constat consolatus sepulture tradidisti / Sequitur tibi oculos meos redemptor / et non quod aliunde sit oculum meum sit lucidus sicut ex fonte lucis divini / propter quod in ps° dicitur / preceptum domini lucidum illuminans oculos / Sequitur continuacio litere qua finita sequitur / Dicit ergo litera / feci iudicium / Et simpliciter exponitur / primo de iudicio discrecionis / sive discussionis / sic feci iudicium scilicet discuciendo utrum quid sit bonum et quid sit malum / hoc enim est prudencie / contra facientibus dicitur / Ve qui dicitis bonum malum et malum bonum / et iusticiam scilicet operis adimplendo / quod est opus iusticie / faciebat ergo diiudicacionem efficacem ex quo cognito quod est bonum / et quod malum et malum refutabat et bonum eligebat / quia hec sunt due partes iusticie iuxta illud ps declina a malo / et fac bonum / Congruus ergo ordine premittit iudicium precedit iusticiam / quia discrecio sive cognicio opus dicitur precedere / prov. vi° Cogitaciones iustorum iudicia / et eccli iiii° usque ad mortem

[margin:] Non dixit qui videt mulierem sed qui ad concupiscendum videt / Sed enim apostolus[?] metere fugat / non dicit adulteravit eam in oculo sed in corde

[margin:] glossa discernendo et utrius diligenter discerendo ... sancti quid ... diligentissime investigabat

[margin:] propter quod dicit glossa vita ... discernendo a malo et fac bonum quod meretur vitam eternam et palmam

certa pro iusticia tum sed toquoriens erat possunt ergo vi hec esse
penitentis que facit iudicium contra se in discussione conscientie et cordis co-
batione sive compunctione. Et postea exponit illud tamquam iudice et con-
fessore de se ipso exquirendo iusticiam aliter vindictam. Ex hiis sequitur
quod sicut compunctio non sit sine confessio subsistit sine conditionibus suis
tate exposito vadit de iudicio compunctionis et de iusticia confessionis. Prima com-
punctio est iudicii et confessio iusticie. Quorum utrumque si virtuosum debet esse
oportet quod sit circumstantionatum conditionibus suis. Et tercio dicit quod utraque
habet suas conditiones. Et Bernardus sermone xxi super cantica dicit quod ad
recuperationem iusticie in foro discussionis requiritur ut homo quadruplici com-
punctione mordeatur videlicet pudore duplici. Cum namque peccamus factorem
offendimus et dominum, patri et benefactori iniuriamur. Revera deus bene-
ficus est quia dat omnibus affluenter beneficia, dat non vendit, cuncta dona
sunt sine omni precio. Ingeniuste aliter confringi ergo homo debet et erubescere
quod peccando non solum beneficiorum immemor exstitit, sed et ingratis-
simo reddidit mala pro bonis et odium pro dilectione. Nempe non debet
pudere ad iracundiam provocasse illum patrem qui voluntate ge-
nuit non solum ~~[illegible]~~ voluntatis qui pro se genito suo uni-
genito non pepercit. Valde debet homo erubescere quod homo [illegible]
qui sic se sibi patrem exhibuit, patrem misericordiarum et deum
totius consolationis, quod homo se sibi carissimum filium non exhibuit
sed indigna gessit et illi turpiter degeneravit. Ex hiis enim exitus
aquarum oculi deduxerunt [illegible] et confusio operuit faciem
eius. Ex quibus elicitur quod multi non vere sua peccata destituunt. Nam
et si aliqui isto pudore duplici mordentur, tamen ad timorem non deve-
niunt. Et si enim ut idem dicit deus pater est et benefactor, tibi est tamen
creator et dominus sibi. Omnia enim propter se creavit altissimus. Ce-
terum ergo quod tuum est defraudat et sinat te. Putas quod aliquando non re-
quirit aliquando honorem sui principatus re-
labit pro se. Putes quod non requirit a creato, requiret a sit refecto usque ad
quit a redempto requiret a creato. Requiret a sit refecto usque ad
quadrantem novissimum. Certum namque suo non pepercit filio, quo parcet
figmento, quo parcet nequam servo, quo parcet impio. De quo illud
propter hoc irritavit impius deum quia dixit in corde suo non requiret. Sicut
dicit Hugo: quid est dicere non requiret nisi non timere quod requiret? Sicut
in septimo sit reddunt [illegible] facientibus supplicia, maximi ergo
est horroris magne formidinis, timoris precipui dominum contempsisse fac-
torem et offendisse dominum maiestatis qui postquam occiderit corpus ha-
bet potestatem animam mittere in gehennam. Iste timor unus non minor.

et facit iusticiam in satisfactione [illegible] cum [illegible] in morte non tradas me calumpniantibus dominis qui [illegible] possent falsis accusationibus condempnarent

[illegible]

tibi

Secundus quo timere debet vultus iudicis / ita potentis et faciei furoris
eius / quo non timet a fragore tonitrui / ab elementorum conflagratione / a
tempestate valida / a voce archangeli / et a verbo aspero / Horrendum est enim
rodens / ignis urens / fumus vapor / sulphur fetens / procella et tenebre
exteriores / Et ergo dicit propheta Quis dabit capiti meo aquam et oculis
meis fontem lacrimosum vel lacrimarum ut plorem fletibus fletum
et stridorem dentium / Ex quibus elicitur quod confessio ex hiis predictis affectibus
habere debet suum pondus / Et Ieronimus super dicit / confessionem esse fieri simul
pure et fideliter / quas conditiones declarat diffuse / Et ad hoc vadit propheta dicens
confiteri iudicium et iusticiam / prius enim dixerat confixisse clavis timoris car-
nes suas / id est carnales concupiscentias / que secundum Augustinum solent impedire ne
rectum fiat rectum iudicium / Postquam ergo compescuit hec impedimenta
concedit se ad faciendum iudicium / hortatur ad discussionem omnium que egit et obmi-
sit / et ad iusticiam que se per alium faciendam quod fit in foro confessionis / quod
est iudiciale iuxta illud Iudicium dei cum populo suo / Secundo etiam hec
exponit sic confiteri iudicium non ex officio potestatis iudiciarie / Quia secundum
Bernardum in libro ad Eugenium Iudiciaria potestas est inferioris ordinis / cui non
licet intendere illis quibus maiora commissa sunt / Sed fieri iudicium idest
secundum Augustinum in omnibus custodire veritatem / quia iudicium veritatis cu-
stodia est / iusticiam idest in omnibus operibus servare equitatem / Sicut
enim iudicium sine equitas iusticia est / quia veritas custodita ad hoc
deducit ut fructum equitatis in omnibus reservet / Hec Augustinus / Ex isto
expositione elicitur primo / quod vera virtus hec scilicet veritas et iusticia
non privata sed publica scilicet / quod est omnibus virtutibus communis et ad
quamlibet requisita / Et hoc correlarium ubi est hic etiam licet quod dicitur
ubi iusticia ibi et veritas / ubi veritas ibi a peccato liberatio / Et ita posset
deduci ultimus / ubi a peccato liberatio ibi innocentia / et per consequens omnis
virtus / Ex quibus elicitur quod iste due virtutes altius sunt conditionis
quam alie particulares / Unde dicit Augustinus Servare corpus imma-
culatum a permixtione / palmam castimonie retinere in corpore / inte-
gritatis custodiam inviolatam possidere / paritatem sed fortitudo eminet
in preliis / in otio friget / opus eius tamen tempore est necessarium
sed tamen in voto est adversum / quia homines magis volunt non pugnare
quam vincere / Et esse modestum et sobrium / tenere [illegible] parcitatis
hoc est plurium / sed sibi soli proficit / sola iusticia est que omnibus temporibus
potius aliis quam sibi nascitur / Nam cotidiano usu et publico
fructu / dampno suo alienas custodit utilitates / Ex quibus sub-
oritur [illegible] a peritis est exercendum qui iudicium facit et iusticiam

Ita etiam posset deduci / ubi equitas ibi equalitas / ubi equalitas ibi non est supergressio /
ibi non est iactura / ibi non est querela / ubi est confessio et ita concordia et amicicia et caritas
et per quas omnis virtus

2o

in omni tempore. Ratio est quia ex quo iudicium et iustitia ap-
cernit et facit virtutibus. Secundo quod videtur per verba qui iudicium
facit et iustitiam. Et ideo postquam psalmista dixit Feci iudicium et iustitiam
statim subiunxit Non tradas me calumpniantibus me. Et Ambrosius
ad istius probationem adducit duplicem scripturam. Primo illam: Exui tu-
nicam, quomodo induam illam. Secundo illam: Lavi pedes meos, quomodo inquinabo
eos. Et exponit utramque. Exui tunicam peccatoris et velamen terreni
hominis, scilicet faciendo iudicium. Lavi pedes meos id est affectus ne aliqua
delicti macula possit meo adherere vestigio, et hoc faciendo iustitiam.
Et ideo non debeo ex tunc iudicari nec tradi in potestatem delinque-
ntium. Et ex ista expositione habemus quod psalmista hic non laudat se ipsum nec
iactitat se de eminentia illarum virtutum, nec arrogat sibi aliquid
alienum quia hoc est vitium. Sed ut Ambrosius dicit, confitetur et asserit
innocentiam suam non ex presumptione sed ex quadam defensione et
ex quadam formidine, alias humilitate. Secundo cum Petrus dicit Ecce
nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Secundo quod est nos sequitur
non arrogantia non extollentia sed defensione quasi diceret nichil
adhesit nobis quo minus te non sequeremur, quo minus te [illegible]
te sequeremur. Sic quod confitetur veritatem et cum illa tenetur ac defendit
iustitiam suam. Unde respiciens ad rectam equitatem dicit quod ergo erit nobis
Quia dominus ad hoc dixit Petrum
nichil in hoc Petrus excessit, non solum non subdendum iudicio sed etiam iudicaturum de meritis aliorum.
Dicit et hic psalmista dicens Feci iudicium et iustitiam excusat se ab omnibus
ne quasi peccator deseratur a Christo, ne quasi novercus sathane tradatur,
ne quasi peccator deseratur a Christo, ne quasi [illegible] sathane tradatur
cum illo cum videtur sathane nisi opera diaboli fecisset. Psalmista ergo se sen-
tiens esse hominem, sentiens sibi esse impar bellum adversum spiritualia
nequitie, sentiens dominorum iudiciorum abyssum multam licet fuit consciens
sibi iudicii et iustitie servate, timetur tradi potestati diabolice. Et
ideo ex magna humilitate dicit Feci iudicium et iustitiam non tradas me
calumpniantibus me. Tertio ita exponitur sic Feci iudicium quod dicet
iniquos quos tu precepisti ego odivi et prevaricatores reputavi et non
solum hoc sed etiam feci scilicet in opere quod debui. Sed quid fecit subdit
iudicium, redegit eos quasi pro nullo reputavi iuxta illud Ad nichilum
deductus est in conspectu eius malignus. Multi enim homines sunt
qui priores odiunt quibus tamen oculis blandiuntur. Iuxta illud psalmi
Laudatur peccator in desideriis anime sue et iniquus benedicitur. Et addit et
iustitiam, ita quod non solum iudicavit sed etiam iuste iudicavit. Ex
isto videtur quod stat aliquod iudicium fieri sine iustitia. Sicut est Augustinus
circa Traianum qui dicit In sermone meo quamvis [illegible] pratum

Margin note: [illegible] calumniator est [illegible] petit [illegible] [illegible] falsorum [illegible] licet fecit iudicium et iustitiam non [illegible] [illegible] ab omni [illegible] [illegible] [illegible]

Solet tamen iudicium et dns in ewangelio dicit Nolite iudicare secundum
faciem sed rectum iudicium iudicate Tamen in tra ponitur solum
iudicium et non additur rectum ac si iudicium sit rectum non sit non
debet iudicium nominari Alias enim suffecisset dicere confecta iudicium
sed dicetur confecti rectum iudicium Ex quo habetur quod in diuinis scriptu-
ris sepe iudicium bonum solum recipitur Unde dicit dominus reprehendendo
Judeos reliquistis grauiora legis iudicium et misericordiam et fidem Et
in psalmo de misericordiam et iudicium cantabo tibi domine Et in Ysaija dicitur
expectaui ut faceret iudicium et ecce iniquitas Ex isto videtur differentia
iudicium et iusticiam Quia ut dicit b Aug Judicium accipitur de bono
atque malo sicut iudex quisque bonus quisque malus dicitur sed non
est sic de iusticia quia nunquam solet iusticia dici mala cum enim ipso
quo iusticia est bona est Nam iusticia virtus animi est magna et
precipue laudabilis Attamen dicit Aug accipiendo iudicium solum in bono
sumit differentia est inter iudicium et iusticiam quia iudicium est iusticie opus
qui enim habet iusticiam ille iudicat ille et recte iudicat Sed in isto
loco iusticie nomine non significatur virtus sed opus virtutis opus propter
quod vult dicere c 4 homines malignos non solum iudicare sed etiam iusti-
ciam in eis facere Ideo ita describitur ponitur hec prima conclusio Et
si queritur mali a nobis qualiter sunt corrigendi notandum quod
sunt a nobis puniendi qualiter Quia per conclusionis est Aug
qui exponens illud apostoli reddite malum in medium ne terigeret
vos ubi dicit Quicquid inter vos nostis malorum quantum potest
improbate et redarguite retrahatis et nolite consentire Et apostolus
dicit qualiter malitiam esse increpandam et arguendam Et ratio
istius partis patet ex contrarietate bonitatis et malitie Non enim ma-
li bonos persequuntur omnibus modis quibus possunt ita etiam zelus bonorum
non potest pati bonorum malicias siue aduersitatem correctione et vindicta
Ex ista parte conclusionis sequitur quod malos non arguere cum
constat de eorum malitijs non arguit fidei sinceritatem Racio est quia
fides ostendit malitias deo odiosas esse in inimicos et sue legis con-
trarias Ex quo suboritur quod propter obprobrium non est a correctione
criminum cessandum Unde apostolus mihi pro minimo est ut a vobis iudicer
aut ab humano die Et Aug dicit li 2o ad Eugenium Illi qui crimi-
na corrigunt se ipsos deo pro clipeo ponunt potius enim excipiunt in se hu-
iusmodi detractionem maledictiones et blasphemias Antequam per-
mittant eas peruenire usque ad deum propter quod psalmista dicit propter te su-
stinui opprobrium operuit confusio faciem meam Ex quibus sub-
ditur quod crimina non corrigens expers est caritatis dei et proximi

Racio quia caritas obligat ad eius correctionem. Unde dominus Matthei xviii°
Si peccaverit frater in te, corrige eum inter te et ipsum. Magis autem est cor-
rigendus qui peccavit in deum, si iniuria propria non est sine correctione
dimittenda, minus illa que in deum redundat. Secunda pars conclusionis
probatur. Quia peccatores sepe non sunt nostri iuris. Et Augustinus dicit
Et in hos qui non sunt iuris nostri non potest disciplina exerceri, quia
homines tamen et si nobis nota sunt, tamen manifestis indiciis probari non
possunt. Et ideo tolerantur quousque veniat dominus qui illuminabit et
Et quia nequitie malorum sine magno periculo puniri non possunt.
Casibus istis exceptis, peccatores et maxime malefici sunt animad-
versione puniendi debita. Dicitur enim Exodi xxii° Maleficos non pacieris
vivere super terram. Et Ieronimus dicit ad Ruffinum Non est crudelitas pro deo
crimina punire sed pietas. Et Apostolus Romanorum primo dicit Qui talia
agunt digni sunt morte. Sed ergo crimina punire non sit contra illud
Mea est vindicta, quia in hoc dei vindicta exercetur, cum quis punitur
mortificatur non sit contra illud Non occides. Exemplum si paterfamilias
sit habens prohibitorem, ut nemo de suo vino bibat accipiat, Non est sue
intencionis ut nec ille accipiat cui ipse daret, cum deus precepit Non
occides, Non vult ut nec ille non occidat cui deus precipit occidere.
Ex qua parte conclusionis elicitur et si nescitur quis sit presumatur, quod
quis presertim nichilominus omnes malefici sunt puniendi. Racio
Alexandri de Hales, quia ex quo in eo [illegible] quis per correctionem
emendari debet vel non, omnes indifferenter punire debemus nec [illegible]
obmittendo quia nimium est divinum [illegible] iudicium. Ex quo consequi-
tur quod et si peccatum emendari non sciatur non tamen obmitti debet quia divina
lege est sanccitum. Hoc patet ex precedenti correlario quis enim novit sen-
sum domini et profunditatem iudiciorum eius, ex quo in eodem igne
aurum rutilat et stipula fumat. Et Augustinus adducit flagellacionem
duorum regum scilicet Nabuchodonosor et Pharaonis, ambo erant homines
ambo reges, ambo populum dei possidebant, et ambo flagellati sunt, et tamen
unus cecidit et alter factus erat durior. Et dicit Augustinus Quia istorum fi-
nes esse diversos et videt quod hoc venit ex arbitrii libertate, unus
cum sentiens manum domini in recordacione sue iniquitatis ingemuit
alter contra dei misericordiam contra dei piam severitatem libero pugnavit arbi-
trio. Ex quibus suboritur quod pietas legis nove non tollit peccatorum
severitatem vindicte. Unde cum dominus dicit illud Luce xii° Servus sciens vo-
luntatem domini et non faciens vapulabit plagis multis, tunc punitur
pro tunc corporaliter, non sit contra illud Dico vobis non resistere malo.

[Marginal note:] Ita dicit [illegible] [illegible] ... per racionem [illegible] esse dei aut [illegible] dissimulari [illegible]

Et corinth xij° non voluntarios descendentes tum. hoc non fiebat in pri-
mitiva ecclesia quia pullulantia et passiones sectorum nonnulla plantaba-
tur ecclesia. Sed non ecclesia pt resistere malis, alias non posset ab eis [illegible] et
periret cultus et honor dei. Unde luc xxij dicit dominus qui non habet gladium
vendat tunicam et emat eum, cui dixerunt apostoli Ecce duo gladij et ait
satis est. Si enim ecclesia non haberet gladium materialem, sed solum spiritualem
tunc dominus debebat potius dixisse nimis est quam et non satis est. Dicit
aut cum perit prohibito vindicte in nova lege, aliud non est intelligendum
nisi quod correccio fieri debet ab illo, cui potestas est concessa, et ex illa
pietate, et ex illo amore iusticie, et ex illa benigna voluntate
qua pater flagellat filium. que tamen odire non potest. Cum ergo huiusmodi correccio
et vindicta animum fidem concludit caritatem habeat comitem, honorem
iusticie pro intencione, et benivolentiam contra sortem nature. Merito propheta
dicens feci iudicium et iusticiam, pretulit peticionem dicens Non tradas me
calumpniantibus me. Exhortatur in hoc non pertas [illegible] primum et rec-
torem [illegible] huiusmodi iusticia. Beati enim qui [illegible] iudicium et iusticiam in omni tempore

Suscipe servum tuum in bonum non calumpnientur

Hic continuatur adiunctum precedentem sic. Superius propheta asseruit ad
opus iudicij et iusticie. hic iam petit se in huiusmodi bono conservari
[illegible] cum est iuste agere propter hoc beatificavit qui esuriunt et sitiunt
iusticiam. Vel aliter superius petiit operando iusticiam a calumpniantibus liberari
hic iam petit ab eis non superari [illegible] medium esse sepe liberare
nisi sit liberatos ut inimici superarent. Vel aliter superius ostendit se [illegible]
[illegible] iusticie in opere. hic iam petit ut divino adiutorio [illegible] sibi cedet
in bonam partem, hoc est in partem eterne retribucionis dicens Suscipe servum
tuum in bonum, ostendit ergo ut sua bona non puniantur mercede ex super-
venienti culpa qua mortificantur. Et dicitur littera hec. Primo namque petit
a deo suscipi sive adiuvari dicens Suscipe. Secundo describit condicionem
petentis quia servum tuum. Tercio elucidat in quo petit suscipi quia in
bonum. Quarto concludit finem specialem quem petivit dicens ut non
calumpnientur me etc. Dicit ergo littera Suscipe quasi diceret non tradas me
calumpniantibus me, immo defendo sicut supra dixit Non tradas me calumpniantibus me, immo
sicut Christus dedit tradere [illegible] illum quem destruit oracio cum petimus non
induci in temptacionem, id est a temptacione non superari. sic non tradi calump-
niantibus, sed a deo suscipi tamquam ab adiutore et a patrono, quasi
diceret Suscipe, id est servum attolle et ad superna erige, immo illa
mali attingere non potest, quod solum manet in loco [illegible] hu-
mectantibus et huiusmodi. Vel ergo ut in eo [illegible] illud compul-
sus eversus sum ut caderem, et dominus suscepit me et cetera. Si
impellar et si [illegible] tu tamen adiuva et suscipe. Sequitur servum

~~tm dicere quis et qualis sit qui a deo petit in bono adiuvari. Quia dicit se filium dei prout eius glosa dicit hic signum iudicium est liberationis primus cum a fugando &c.~~

Ex quo colligitur q volentem a deo suscipi oportet ut sit ex lavacro spiritualibus erectus / ro quia oportet ut sursum erigatur / mo ita erecto incipit in depositione peccatorum / et ideo Numeri xxxiij exponet illud q̄ ʒo bapta xpus bap' in psalmo ubi erat aquarum habundantia & xij fontes et lxx palme / Et aquarum habundantia / xc sit plenitudinem / xij fontes xij apostoli sunt ex cuius plenitudine repleti et lxx pal' universitatem sunt fidelium / qui ex apostolis sunt completi et aquis bap' et fluentis dotale / psalmus intelligitur ascensio / quia ubi iste fontes emanaverunt / ibi est vera ascensio aquarum / ibi depositio omnium peccatorum / ibi sanctificatores purificatio ita q qui a deo volunt suscipi / oportet ut sit apostolis ablutus et post depositum / de manu dei expulsi sit. Ex quo colligitur volens suscipi in adiutorium dei / quia tribus deus fecit impletionem divine voluntatis & elevari / quia adiutorium sicut gratiam adiutorium ex appropriata pt in eo / qui eum confortat. Consequenter dicitur q in divina susceptione est securus qui sua congregatione habitat in altis montibus / Ibi Numeri xxiij recipiat eos [illegible] in altissimis montibus / et sunt capti ex eo q pascua quaerunt in altissimis montibus et absque pastoribus / ibi secure sunt / quia illic nullus saltus absque pastoribus / ibi secure sunt / quia illic nullus facultas et pate accessus / Dicit ideo vita [illegible] in celis / que sursum sunt sapientia / secundum dei spiritum commorabitur / pz ex his in quo peccator suscepto incipit merito / et in quo persistit in tempore peccatorum. Sequitur tertium tamen dicere quis et qualis sit qui a deo petit in bono adiuvari / quia dicit se filium dei / prout cum glosa dicit hic signum iudicium est liberationis / primus cum a fugando dicitur / quia captus fugiat ab imminenti interitu / quasi ideo dicitur / ex quo sancti iudicium et iustitiam / ex quo cum nil conscius sum / et me totaliter tuo servitio mancipavi / nullum habens impedimentum / iuxta illud Ambulat in via immaculata / ex quo initium magis mihi instabat / deo suscipere quod dicit / ex quo initi in magis tui instabat / et a tuo servitio / voluit retrahere / deo suscipientium / et a tuo servitio / ut cognoscatur q servum tuum esse sit officium ne adest adiuva / ut cognoscatur q servum tuum esse sit / que virtus constat / dicit Numeri xxix c. 4 prosa est servitus haec / que virtute constat dicit / et si omnes a deo petunt in / Ex his sequitur po / et si omnes a deo petunt in adiutorio altissimi / nichilominus omnes habitat in adiutorio altissimi / hoc contrarium videtur esse psalmi super tabula sermone

Feriis

xiii^a ubi dicit Cum homines sceleratissimi ad quecumque flagicia et fa-
cinora quedam ipsi magis quam sensu solent dei adiutorium implo-
rare, quatenus possent facilius in adimploratum precedium voluntatum
ponit exemplum de fure, de illo qui vult vincere hostem, de illo qui tem-
ptat ut cupitum adimpleat adulterium. Unde cum talia perfecerint
gloriantur et exultant et deo gratias referunt, ac si deus letaretur in
eo quod male fecerunt, et exultaret in eorum rebus pessimis, sicuti
domino [illegible] dicit in psalmo: Existimasti inique quod ero tui si-
milis, arguam te, et statuam contra te faciem tuam. Ad hoc ergo exclu-
dendum propheta petendo a deo suscipi nominat se servum, et petit su-
scipi in bono, et non adiuvari in malo. Sed pulsat hic questio
communis, quare addit propheta in bonum, cum deus non possit in malum
suscipere, nec aliter nisi in bono adiuvare. Contra dicit Ambrosius
Desistit iusticia dei patrocinium dare tunc, et deus malorum
auctor non est neque causa. Respondetur quod per hoc propheta intendit
bonum eternum, vult enim ut deus suscipiat eum finaliter, in id bonum
quod est bonum simpliciter. Vel si intelligitur de bonis meritoriis, tunc
petit suscipi in bonum non absolute, sed in bonum perseverantie, sine
quo salvus esse non potest, quia solum qui perseveraverit usque in finem
hic salvus erit. Ex hiis subicitur quod absque iniquitate oportet esse
hominem qui vult sibi deum in bonis occurrere. Hoc tractatum
est [illegible] et alibi propheta dicit: Neque iniquitas mea, neque peccatum
meum domine, sine iniquitate cucurri et dirigebar. Et subdit Exurge
in occursum meum ubi Augustinus exurge et vide quemadmodum ambulo
quo sine peccato [illegible], et adiuva me. Ex quo habetur quod ad
dei glorificationem pertinet petere a deo susceptorem sive adiutorium.
Ex quo enim deus solus cuncta creavit, solus de hoste triumphat
solus captivos liberavit, solus repugnat et vincit. Ideo ab ipso solo
auxilium querendum est, ut de hostibus triumphare possemus. Sed
quo ad quid propheta a deo petit adiuvari subdit: Ut non calump-
nientur me superbi. Calumpniator est enim [illegible] impositor
petit ergo non tradi impositoribus falsorum [illegible]. Ex quo elicitur
quod quilibet electorum est susceptor de sua iusticia. Licet enim faciat iudi-
cium et iusticiam, non tamen est [illegible] ab omnibus criminibus absolutus.
~~Ex quo omnes iusticie nostre ad divinam comparate sunt tamquam pannus~~
~~menstruate~~ vel ab omnibus [illegible] similibus peccatorum. Ita quod iusticia elec-
torum non est omniquaque [illegible] est [illegible] divina [illegible] proprie respectu
divine nisi. Ex quo omnes iusticie nostre ad divinam comparate sunt

tamquam pannus menstruate ~~et ita quod secundo patet calumpnijs~~ [supra: Exemplo] Consequenter
habetur quod multi sunt calumpniatores clericorum / Hoc est Augustinum
contra Iulianum qui dicit omnes calumpnie superborum sunt a quibus humilitas
despicitur christiana / Et subdit sunt calumpnias suas heretici singulis
quibusque temporibus sparsas / sunt et scismatici quos omnes superbia
de membrorum christi compage precidit / ymmo ypocrite et omnes qui
peccatis mortalibus sunt ab ecclesie unitate divisi calumpniatores
dici possunt / Contra ostenditur se derivi quosse factis aut cauparunt
et alios calumpniarunt / qui cum eis non concordat / De quibus
illud psalmi .cxviii. Redime me a calumpnijs hominum / ut custodiam man-
data tua / Nam heretici volunt calumpniari fidem / scismatici unitatem
ypocrite sanitatem / peccatores violare nituntur caritatem / Ex quibus
sequitur licet sit tanta multitudo / tamen unum genus pessimum est ca-
lumpniatorum / Et est Augustinus contra Iulianum qui dicit / Illa est calump-
nia maxima illorum / qui calumpniarunt a quibus mortuum christum nam
humilitas christiana insinuatur / morte christi / commendatur quod diuinitatem et
ceterisque sub Iudeis et gentilibus omnium dei calumpnia quibus est / Ita quod
propheta petit ne iusticia sua obducatur aliquo errore / aut scissione
vel ne sibi aliqua obiciatur impotentie / aut malicia intentionis / et hoc quod
faciebat iudicium venientem in illam exprobratorum / Ubi est deus tuus
Alij ita deductius ponitur hec in genere ipso / Valde difficile est laqueos
omnium calumpniatorum evadere / Tum ex pluribus / quia valde multe
sunt / Tum secunda quia vexat et vexant eis gentes / Dicit enim Augustinus
exponendo illud ab insurgentibus in me redime me non cessat
iniquitas insurgere cotidie super nos / et illudere velle infirmitati
nostre / et fragilitati nostre deceptoribus suggestionibus / temptationibus
et quibusque laqueis irretire / quamdiu intra vivimus adhuc / Tum
et quibusque laqueis ... astu-
tia est maxima demonum / qui sunt maximi calumpniatores astu-
tia / Et quia conclusione sequitur quod gravior est calumpnia / quam tem-
ptatio / Tum ambobus quia calumpnia et temptatio in se / sed non econtra
probatio / Tum quia calumpnia est christiana temptatio quid hec possumus / calumpnia
unde dicit / quod est christiana temptatio quia hec possumus / calumpnia
aut gravis est / Tum ipsius / quia non solum ficta componit / sed etiam
que pie gesta sunt decolorat / Exemplum ponit de Ioseph / qui non solum
temptatus est illecebra adulterij / sed etiam oppositis calumpnijs ob-
iecerunt sibi / quod dominum suum adulterari sic voluisset / Temptavit enim et
et vestem exuit / tum tamen ipse vim infelici hoc fecit / ut artis
illecebrose laqueos evasisset / Et ponit exemplum secundum de David / que
calumpniabatur Saul / et de Susanna contra qua seniores sacerdotum
falsum detulit testimonium / et vocem cogitationis femine amisisset
Ex quibus patet quod christus dominus etiam voluit subire calumpnijs hominum

Vide 27 ... calumpniatoribus ... qui ... calumpniatur ... dolose ... calumpniatores ... calumpniis passus est [illegible]

et ne

175

ita q no solum volunt temptar(e) s(ed) et calu(m)pniari multa.
Namq(ue) t(ame)n q(ue) d(omi)no imponebant et multa fecerant cu(m) eci falsa
testimonia. Et q d(omi)n(u)s p(ro)p(he)te fatebat(ur) homines impii de colore
utebantur s(ed) quare voluit d(omi)n(u)s est s(upr)a. Nu(n)c dat ro(nem) q(ua)re
sunt graviora suscepit et calu(m)pnias in appetitus silencio declina-
bit triu(m)phale. Ex quibus h(ab)etur q stat a(li)q(ua)n(d)o subici calu(m)pniis
ho(m)i(num) s(ed) no(n) demonum. Hoc p(at)z de xp(ist)o q(ui) c(um) demon intendebat calu(m)p-
niari s(ed) no(n) potuit a(li)q(ua)m notam sibi imponere sue calu(m)pnie. Unde
illud venit p(ri)nceps h(uius) m(un)di et in me no(n) h(ab)et quicq(ua)m. Et hic
est singularis d(omi)no qui pecca(tu)m no(n) fecit nec q(ue)sivit nec dolus in-
ventus est in ore eius. Ex quibus h(ab)emus q(uod) nullus evadere p(otes)t
calu(m)pnias demonum nisi sit divino adiutorio co(m)munitus. Sic ca-
lu(m)pniatus d(omi)n(u)s Iudam ap(osto)l(u)m quia cu(m) d(omi)n(u)s sibi vera dixisset
dixisset: vos estis lux mundi tamen d(omi)n(u)s ostendit lumen eius.
Sic calu(m)pniatus est et Cayn qui h(ab)et fr(atr)em tradidit q maior
est iniquitas sua q(uam) ut veniam mereret. Sic volebat calu(m)p-
niari et Iob dicens: Nu(m)quid gratis Iob timet deum q non ex
caritate facit s(ed) q(uia) mercenari(us). S(ed) quid mirum si p(otes)t. Unde dicit
O(mn)es demones sic ferunt adv(er)sus sanctos dei ex quo exaltat se ad-
versus d(omi)n(u)m. Hec e(ni)m est vox tum(u)l(t)us cor(um). Ascendam in celum ponam
sup(er) sidera sedem meam quod tunc facit q(uan)do electo(rum) qui celo si-
g(na)t(u)s est et tam(en) lucet op(er)a ut stelle in celo tamen et decipit
invidiens g(ra)te cor(um) in(i)qua calu(m)pnia cum quis instigacione
demonis facit sibi conscienciam pecca(tum) mortale ubi in nullum est. Ca-
lu(m)pnia est ut cum suggerit cogitaciones blasfemie (et)c. Et pro-
pietate tortelarii dicat d(omi)n(u)s Augu(stinus) h(uius)mo(d)i o(mn)i(u)m calu(m)pnie quasi colu-
bror(um) venena vincunt cum vigilantissima et diligentissima
p(ro)pheta Xp(istu)s tanquam altero. Propter q(uod) p(re)figuraverat moyses exaltavit
filius s(er)pentes in ligno quo p(re)figurabat fili(us) carnis pecca(ti) fore cru-
cifigendam in Xp(ist)o. Habent eni(m) salutiferam curam intuentibus et
o(mn)e calu(m)pniacio(n)um sup(er)bor(um) virus expellimus. Cum ergo sine dei ad-
iutorio ista no(n) p(otes)t evadi conveniens petit p(ro)p(he)ta a deo susti-
pi ne eum calu(m)pniarentur sup(er)bi. Sequitur textus.

Oculi mei defecerunt in salutare tuum et in elo(quium iustitie tue)

Hic continua(tu)r ad versiculum precedentem. Supra p(ro)p(he)ta pecijt se
in bono iudicium et iusticie consuli. Hic iam dat ro(nem) q(ua)re ipsa peti-
tio debeat exaudiri quia habuit continuu(m) affectu(m) ad salvatore(m) et
ad eloquia eius ac si dicat: Ex quo ad hoc anhelo conti(nue) adeo in illis
debeo conservari q(uia) salvator iusticie est et cuius eloquia q(ui) iudicant
sunt recta. Supra petijt auxiliu(m) con(tra) insultus calu(m)pniancium

Job 2

Contra de b(ea)t(o) G(regorio) za
li invidia s(er)pe(n)tis
cordibus cogi(tationes) illi(ci)
te v(er)sant(ur) s(icu)t h(aben)t h(a)bi-
tant morant(ur) (et) con-
gregat(ur) mortalit(er)
in te cogi(tationes) m(a)lic(ie)
u(nde) e(ni)m e(x)pelle(n)dit
(ur) ve(n)i(en)t(es) s(ed)
n(on) morant(es) (et) p(ro)p(ter)
q(uod) dicit (Gregorius) q(uod) c(on)te-
ri(n)t i(n) m(en)te p(otes)t
cogi(tati)o m(a)la no(n)
possunt s(ed) inde
no(n) p(er)mittit. Job
20 cogi(tationes) m(en)te(m)
v(er)sare (et) succedu(n)t
al(ii) (et) ali(i) diu(er)sa
rapi(unt). Et qu(a)n(do)
i(n) (con)s(ci)e(nti)a cogi(tationes)
i(n) corde v(en)i(unt) p(ro)p(ter)
q(uod) v(er)s(us) d(icit) quid
cogitat(is) m(a)la
i(n) cordib(us) v(est)ris. (et) p(ro)p(ter)
q(uod) d(icitu)r q(uod) q(ue)la
cogitacio(num) i(n) xp(ist)o
fuit a(n)g(elo)r(um) b(ea)t(i) D(avi)d

charitas iam postulat illum per quem sit legis adimpletio ad curandum omnium cataplasmam. Oculos enim mentis ad salvatorem contemplanda erigit / qui venit sicut non legem solvere / sed adimplere. Vel contra primus perfectus, ut zelus ille quem sicut confessus sibi attribuebat / sic ostenditur quod sicut iustus zelum in corpore ad bonorum affectum. Et dicitur secundo propter eum contra immensam vehementiam sui conatus / videt suam insufficientiam. Ideo imputat circa affectum. Ubi comparat eum suo. Secundo propter sic dividitur quia primo tangit insufficientiam suam in affectu, secundo in intellectu. Ibi et in eloquium / dicit ergo primo oculi mei. Non notat oculos corporales quibus appetimus illud quod diligimus / et aliud videre non delectat / sed notat oculos interiores. Unde adimitur quod oculi anime dicti possunt ipsius desideria. Dicit enim Gregorius super illo psalmi: Levavi oculos meos in montes desideria. Sicut enim Gregorius super illo primo levavi oculos meos in montes desideriis bonis levavi in celum / sed desideriis malis precipitavit ad inferna. Et super illo: Sicut oculi ancille in manibus domine sue. Gregorius dicit quod aspicit vel vapulat / ita oculi nostri ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri, idest donec liberemur ab omnibus temptationibus et approbatio. Ex quo colligitur primo quod desideria anime habent similitudinem ad oculos corporales. Secundo quia intelligunt per eos / quia multum enim se tussiunt / scilicet aqua filii eius se tussierunt. Est autem hec prima similitudo / sicut enim delectat oculos dum videt lucem materialem / ita anima delectatur quando satis desideriis fertur in lucem spiritualem. Secundo proverbiorum xiiii° dicitur desiderium si compleatur delectat animam. Secunda similitudo / sicut enim fumus vel pulvis primus non excecat omnino / sed ledit aciem oculi / ita veniale peccatum turbat aciem desideriorum / sed morte obumbrat. Et ideo in psalmo dicitur custodi me domine ut pupillam oculi / scilicet a contactu etiam minimi peccati. Tercia similitudo / sicut enim oculus in actu visionis non perficitur / nisi mediante luce pungente intensionem coloris rei vise / ipsi pupille / ita non perficitur desiderium in actu suo nisi mediante gratia que est lux spiritualis defectus desiderium super rem desideratam. Et ideo proverbiorum xi dicitur desiderium iustorum esse bonum, quod tunc fit quando huiusmodi desiderium per fitum gratia. Ex hiis concluditur quod oculi desideriorum non nisi purificati gratia in salutare dei non possunt extendi / unde dicimus ita Bernardus dicit quod in salutare dei non possunt extendi. Sunt oculi qui in Christum desiderant dum in eius prestolantur adventum. Sunt oculi anime qui tota intentione fidei ac devocionis sunt in Christum defixi. Et subdit hoc quod dicitur quod oculi mei defecerunt in salutare, in Christum defixi. Et non sunt dicti nisi qui a mundanis pravitatibus / et secularibus voluptatibus / avertit sue mentis intuitum avertit. Et allegat illud: averte oculos meos ne videant vanitatem. Ex quibus sequitur quod oculi

in salvatorem non potest extendi nisi tamen defectu / et ideo etiam dicit
oculi mei [Ps] intenderent / qui secundum aliquos tendunt intentione
et nimia expectatione / ut videant deum meum defecerunt / vel ab
omnibus aliis / sicut patet ex contrariis precedentibus / vel defecerunt de-
fectum sui patientes / ut assimilat quod est ex parte viri / vel defecerunt
quia non sufficiunt ad cognoscendum ipsum ex viribus suis / sicut
agit / Augustinus primo de trinitate acies humane mentis invalida est
et in tam excellenti luce non figitur / nisi per iustitiam dei in-
emundetur / vel defecerunt quia desiderando et expectando fa-
tigantur et lassantur / et est quod non possunt ut attingunt / sicut
illud psalmi concupiscit et deficit anima mea in atria domini / Et
adiciendum etiam hoc quod loquendo simpliciter nullum desiderium anime in
hac vita potest sine defectione esse / Est enim ut ponunt doctores
desiderium et quoddam est rei possibilis secundum naturam / sed non
secundum gratiam / et est delectatio illarum rerum ad quarum fruitionem
ordinatur natura sola / De quo ecclesiastes 2o omnia que deside-
raverunt oculi mei non negavi eis / nec prohibui cor meum quin omni
voluptate frueretur et oblectaret se in hiis que paraveram / Et notandum
est quod in talibus sapiens vidit defectum / quia dicit vidi in omnibus esse
laborem afflictionem spiritus / et vanitatem / Aliud desiderium est rei
possibilis non secundum naturam / sed secundum gratiam / et est delectatio que co-
sequitur bona opera / virtuosa et meritoria / ad quam nullo modo
ordinatur natura nisi subiective / De isto dicitur proverbiorum xxi thesau-
rus desiderabilis est oleum in habitaculo iusti / et homo imprudens
dissipabit illud / et quis dubitat de hoc quod electi dei qui delectantur
in hiis que sunt gratie multotiens patiuntur defectum / tam a tentacionibus
ab eius corpore / tam fragilitate [illegible] / ad que apostolus ait
infelix ego homo / quis me liberabit a corpore mortis huius / Est aliud de-
siderium est rei impossibilis / et secundum naturam et secundum gratiam / et est de-
lectatio que consequitur plenam cognitionem et delectationem dei et perfici-
am in via / immo ista cuius primo homini est impossibilis / quia natura ad
illa non ducit / immo nec potest natura humana ad tantum elevari / ut
homo existens in via huiusmodi delectatione fruetur / De enim Gregorius quod
impossibile est tenere priam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex-
citando ad deum ipsi me avolare fecerunt / dicit oculi de eum
avolare faciunt / quia quanto amplius videt / eo magis incomprehensibilis
esse cognoscit / avolat ergo / quia quantumcumque apprehenderit

sup̄ omnes curruum vocavit se esse exaltatum maiestatem. Verbis ita ȝ
sedulos p̄t hec tria g̃clusio. Et si desideria iustorum totaliter in
hac vita impleri non p̄nt. Non tamen vana [v. vacua] esse et frustratoria
dicenda p̄nt. Prima p̄s g̃clusionis ex isto notabili est iam declarata.
Et est verbis qui tractando illud dicitur anima mea ad deum
fontem vivum sitivi. Veniam et cetera. Qui dicit estuat scilicet feruet, nec se capit, maior
cui est sui animi magnificencia quam angustia corporalis longitudo. Et
subdit terrenis tedet quod scitur de miseria, de terris ad celestia
avolare desiderat. Ideo quia hic laquei sunt, quibus et si iusti non im-
plicantur, tamen impediuntur, hic dolores et sollicitudines, sed illic leticia
et quies, hic corporis vincula, ibi libertas commoda. Hec ille. Ex quo
p̄te g̃clusionis sequitur quod desideria iustorum post adventum tamen ipsius
p̄te impleta sunt. Ideo circa dominum veniet in tan-
ruentibus in p̄te impleta sunt. Ideo contra dominum veniet in tan-
ue. dolores et sollicitudines amouit, laqueos venatorum disrupit
et arta vincula per corpus penabat libertatem dedit. Apud quendam
prophetas est, tamen aut infirma. Ex quo sequitur quod maiorem
tristiciam oculi patrum adventum Christi precedentium passi sunt quam prima
sequencium. Verbis tria ista librum ponit oculos quadruplices quidam
sunt oculi temptationum et sunt affectus et sollicitudines, et quibus
subiciuntur temptationes, et notum est quod nunc minus ad istos
temptamur quam illi temptabantur, quia permissiones illorum consistebant in
temporalibus, ad que sequitur sollicitudo et affectus. Nos autem tria pro-
temporalibus, ad que sequitur sollicitudo et affectus nos autem tria pro-
scriberis. Secundus oculus ab amico vocatur oculus edi qui dicitur
tendere ad sinistram. Non precis veteres oculum qui habebat edi, et adsi-
nistram tamen ea que sunt dextere dei non videbant, quia tunc
tenebre et nox erat. Unde petro et sociis qui tota nocte labo-
rantes nichil cepimus. Dictum est a deo mitte in dexteram navigii
et invenietis, et concluserunt multitudinem piscium copiosam. Et
verbis exponendo in sinistra nox erat, sed in dextera dum sunt omnis
claritas fulgebat. Ita quod quod oculus eorum erat obscura et velata nimis. Et
quicquid contingebat circa hoc totum erat in figura, et quod eorum vocat nunc
noctis, nunc autem est claritate et veritatis, iuxta illud nox
precessit dies autem appropinquabit. Tercius oculus dicitur oculus suppliciorum
et sunt illorum qui perdent futura supplicia, et ut ea evadere
possent dominum suum accendam. Unde dicitur Baptista dicebat
illis generatio viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira. Facite
ergo fructus dignos penitencie. Et quis dubitat quod precis antiquis
oculum habebant ad supplicia et agebat penitenciam non potuerunt

ad Rom. xiii°

4

-erade dampnatorum eternam / Tertio oculus dicitur oculus gratie / Et Aug(ustinus) dicit / Ista est sanctiorum atque priorum / quia non solum desiderat declinare iudicium peccatorum / iam in baptismate / tam in prima / sed etiam totum intendit regnum celeste acquirere / Ex quibus benivolum Christi adventum sequitur utrorumque oculorum respiciunt / Hoc ultima est amborum circa eam / Prima enim aspiciunt ad primam in remissionem peccatorum / et ecce petit deletis peccatis in presso ascendimus ad vitam vitam eternam / Ad quod utique illi assertores non potuerunt / Et ex hijs patet quod vitas fuit gloriosior / que dicitur desideria priorum desiderantium Christi adventum frustra et pacta dici non potest / Et est ratio quia impleta sunt tamquam rotabilia / Nam cum dei filius per naturam vivit humanam / tam natus est de virgine / tamen in terris visus est / et cum hominibus conversatus est / Et id est tertia dicitur Quod veritas et gratia per Christum facta est / id est ea que carnis promissa / prophete sunt per Christum impleta / Non solum enim filius dei factus homo sedavit discordiam inter deum et hominem / deum reconciliavit homini / et pacem amissam restituit / propter quod angeli in eius nativitate decantabant pax in terra hominibus bone voluntatis / Sed ecce dignatus est nostram ignorantiam instruere / et a nobis tenebras repellere / Docebat enim eos sicut potestatem habens / et non sicut scribe et pharisei / De quo subditur et in eloquium iusticie tue / Nam cum dicitur non solum defecerunt oculi desideriorum ad Christum attingendum / ad Christum cognoscendum / ad ipsum diligendum / sed ecce defecerunt ad intelligendum eloquium suum / id est ad eius verbum / Ut Crisostomus dicit homo sermone superavit / longe superat dulces angelos / et honore sapientia sua / et pulchritudine sua / ita omnes angelos / et omnes prophetas / excedit longe sapientia et doctrina sua / Nam admiranda fluenta sue doctrine sunt in cordibus suorum electorum / sicut aque salientes in vitam eternam / infusio gaudiorum eternalium secretorum / et quedam indiscreta commixtio superni luminis et illuminate mentis / Et ille / Est tertia dicitur eloquium esse / eloquium iusticie dei / vel ideo quod ipse factus est nobis iustitia / Cor(inthios) 1° / vel quod per Christi eloquium iustitia dei apparuit / et nos de dei iustitia edocemur / vel quia per sua eloquia deus iuste iudicat nos et condempnat / Ex quo patet propter reatus suos volunt(at)es dei / Unde Johannes xv° dicitur Si non venissem / et de hijs locutus non fuissem / peccatum non haberent / ... accusator non habet de peccato suo / vel quia verba que Christus loquebatur purificabant et iustificabant / iuxta illud / Iam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum / Vel versiculus iste potest intelligi de utroque Christi adventu / scilicet de adventu eius in carne in qua fuit nunc humilitate / de quo dicitur defecerunt oculi mei in salutare tuum / id est salvatore in sua humilitate non est ad plenum cognoscibilis neque in operibus humanitatis operis cupiebatur / iuxta illud non sum dignus solvere

calix est suavitatis / per divinitatem / vinum quod calicem per totum tegit qui non potest videri sed suavitatis in xpi persona [illegible]
divinitatis quod videri non potuit et ergo nemo vidit vinum [illegible] verum ad nos calicem divinitatis
[illegible] divinitatis et unita [illegible] filii dei [illegible] explicare [illegible]
[illegible] perfecti sexti [illegible] filium [illegible] dicendo quando
Joh. [illegible] fiet istud / cum [illegible] non vincit ad [illegible]

contigerat calicem eius / Contagia namque calicis / corio est suavitatis et divinitatis in xpi persona / tunc annunciando opera que fecit pro nostra salute in medio tui / Et de adventu eius ad iudicium de quo sequitur / Et in eloquiis iustitie tue / Ipsi pro utroque adventu diffundebatur gratia in labiis suis Rex clemencie procedebat ex ore eius / et sedebat verba vite eterne / Cor suum iubar in similitudine pro eis fructibus dulces sunt / locutus est sic ita sicut sed in secundo adventu ut in psalmo dicitur deus noster manifeste veniet / deus noster non silebit / Eloquia namque ad eos quos iudicabit mira sunt et in furore suo conturbabit eos / et percutiet eos virga oris sui / Et in Job [31] quod vix parva stilla sermonum eius audivimus / quis poterit tonitruum magnitudinis sustinere eius / Super quo Gregorius xviii° moralium dicit Job primum adventum ordine contulit / secundam expressit / quid in eius incarnacione sua potuit narrari / sed quia in humilitate venerat considerari non poterit eius potestas / non quod ad redimendos carnales peccatores / divinitatis sue magnitudinem carnalibus oculis temperavit / Et ideo dicitur stilla sermonum eius etc. Narrat primum adventum / sed laxatur ad secundum / Et post. b. Gregorius de x sermone quo veniens ad passionem suos persequentes uncios ut cum diceret ego sum armatos persecutores pariter in terram deiecit / Et subdit / Quid ergo facturus est cum iudicaturus veniet / qui parva voce et iudicandus suos hostes perculit / quis illud iudicium ferre poterit / qui in una voce non potuit sustinere / quis eius iram tolleret / tunc et ipsa mansuetudo non potuit tollerare / Sequitur vera textus

Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam et iustificationes tuas doce me. Servus tuus sum ego da michi intellectum ut discam mandata tua. Tempus faciendi domine dissipaverunt legem tuam: Et continuatur primus ad precedentem Supplicans propheta dedit operam quia non debet in bono iudicio et iustitie consummari / quia adiungens ex toto cordis anhelabat affectu / Hic iam petit consummari / quia adiungit ex toto cordis iustificationes edoceri / quia non bene posset consummare misericordia dei suas iustificationes / scientia et studio scilicet utriusque sciam non haberet / quia ubi non est scientia non est bonum / et per quod nec bonum consummato / Dicit Supplicans propheta postulabat adventum filii dei in carnem contra calumpniatores / Hic iam petit ut filius dei adveniret / appareret cum eo non secundum iudicium / sed secundum misericordiam / Non enim misit deus filium suum in mundum / ut iudicet mundum sed ut salvetur mundus per eum / Dicit Supplicans dicit propheta suum esse sed cum salutem ad creaturam bonorum operum / Hic iam declarat valde se zelum iustum ad creaturam bonorum operum / et ex doctrinatione iustificacionum eius habuerit / quia ex misericordia dei / et ex doctrinatione iustificacionum eius habetur / ~~hoc~~ Jacobi primo omne enim donum est et omne datum perfectum ex inde

In the right margin: sed duntaxat videbat eum ad effectum quo [illegible] per carnem et [illegible] alii [illegible] ex quo clamo quod [illegible] quod [illegible] et [illegible] persona unite

Questio

Et mouet quod pro declaratione istorum versiculorum ista. Utrum diuina gratia arbitrio libero et intellectu humano cooperetur ad legis impletionem in isto textu accepto. Et quod sic videtur per ex istis versibus. In primo enim versu propheta nominat se seruum, in quo videtur supponi sui arbitrij et petit ut sibi seruienti deus misericorditer assistat. In secundo similiter seruum se nominat ex hoc quia suam intelligentiam ad deum dirigebat. Iuxta illud Sicut oculi seruorum etc. Et petit sibi dari intelligentiam. In tercio versiculo videtur tempus diuinam legem faciendi seu implendi ex quibus patet istius questionis veritas. Sed in oppositum videtur, quia si sola gratia dirigit intelligentiam nostram et arbitrij libertatem ad operationes eorum que legis sunt, videtur quod non essemus domini nostrarum operationum a principio usque ad finem, quod est contra philosophum. Et dicitur tamen primo enim porrigit petitionem dicens Affectat. Secundo captat beniuolentiam pro petitionis exauditione, in hoc quod humiliter confitetur se esse seruum suum. Tercio in petitione ordinem dirigit ad diuinam misericordiam. Et quarto determinat sue petitionis materiam, dicens Iustificationes tuas etc. Dicit quod littera confitetur quod non est in hoc loco imperatiuum sed est optatiuum et exortationis. Nulli enim homini deo qui est omnipotens imperare licet, sed conueniens est ut ad eum preces dirigantur pro cooperatione et adiutorio. Unde illud Ad te leuaui. Et Ambrosius ponit continuationem contra legem, et ex ea elicit sententiam, dicit enim sic. Ambrosius postulat ne tradat eum nocentibus ut suscipiet in bono ne ei calumpniaretur superbi, quasi vellet dicere non declinaui iudicium tuum, sed calumpniatorum perfidorum. Et hoc quia deus scit iudicare sed inique non, sed sicut calumpniari et opprimere. Ex quo sequitur quod iusti multa patiuntur cum tradunt calumpniatoribus. Multa namque Iob passus est, licet iustus, postquam traditus est calumpniatori, quia et in substantia et in familia, in pueris et in corpore, et a propria uxore, irrepcius libero potestate et secundo capitulo. Hoc sequitur quod in huiusmodi traditione tamen est valde grande, hoc est secundum Ambrosium contra legem, qui dicit sic Difficile fuit illud et grande certamen, quod nisi Iob magna pacientia superasset. Sed et christum facile superare potuisset. Tercio sequitur quod contra istius certaminis victoria certum est ex traditione non totali. Ex hoc enim quia deus Iob non totaliter tradiderat sathane, omnes eius impetus euicit. Nam et secundum Ambrosium dicitur non totus erat traditus sed meliore exceptus est portione. Dictum enim est ipsi sathan a deo: Ecce omnia sunt in manu tua, tamen animam eius serua. Iusti autem plus sunt in anima quam in carne. Nam ei dicitur Vos non estis in carne, sed in spiritu. Postquam quod propheta qui tradebatur corpore sicut et anima recusabat tradi animam suam calumpniantibus. Sed iam

"deus enim dicitur operari in faciendo quod vult et in patiendo quod non vult ut dicit Augustinus de ciuitate dei libro 20 capitulo 10

iudicijs pertinens dicit / Conffac cum servo tuo / quasi diceret ego quamvis non salu-
uon trahis me / fidentia fac cum bonum / et si cum servo meo defecisti / in
te te omnis sufficientia est / ij Cor. iij° Et quamvis deus dives sit
dives in omnibus / et dat omnibus affluenter et nemini improperat / Attamen
propheta subdit / cum servo tuo. idest fac ita servum tuum / ex quo enim servus
sum ideo in potestate tua sum / et ideo quicquid potes mecum facere / et ex me
quicquid vis / Servus namque est in potestate domini sui / iuxta illud Mt. 8
centurio Nam et ego homo sum sub potestate mea habens milites et
Et quamvis deus possit cum suis servitoribus voluntatem facere sine iustitia
tamen hic propheta optat ut sibi faceret secundum misericordiam et ut cum iustitia
ageret / Ubi quoque sic dicit Non intres in iudicium cum servo tuo / quia
non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens / Ex hoc dicitur quod nulla est
hominibus spes cum deo standi / Ideo quia deum peccata non latent / occulta
non fallunt, et ipse nullius hominis pertimescit potentiam / Nemo
enim est tutus se sine peccato esse / quo autem qui peccato obnoxius est
cum deo stare potest / Ex quo elicitur quod / quod et si aliquis respectu legum
possit impune respectu tamen dei nullus / dicit Ambrosius Rex et si leges
habeat in potestate ut impune delinquat / deo tamen subditus est / Et
ideo dicit iste / Conffac cum servo tuo secundum misericordiam tuam / quia et si quid
boni fecerit in pluribus tamen debitores sumus sic sumus / Et est ideo tertia
tunc sumus ... facto absolute tamen et si fecimus quod nobis
impatiens est / non statim nos exaltare deus / quia sumus mortales sumus
Et valde notandum dicit / Conffac cum servo tuo non secundum desiderium meum quia
forte illud est irrationale / a desiderantium / Ideo dicit ad Cor. iij° po-
tentis est dilectis abundantiam facere quam desideramus aut petimus
Nec dicit Conffac cum servo tuo / secundum merita vel opera mea / dicit enim am-
brosius quod solum per acceptionem quamvis tamen eminentia viatice ... et
... dignum potest equare servitio / Nec dicit Conffac
salutem ac dierum ... cum servo tuo secundum iustitiam tuam quia omnes iustitie nostre sunt
diminute / et tamquam pannus menstruate mulieris / Ysaie lxiiij°
Nec dicit fac mecum secundum miseriam meam / quia forte non expediret
ab homine tolli omnem miseriam / Nec dicit Conffac cum servo tuo
secundum iudicium tuum / quia in illo non iustificabitur aliquis vivens / Sed secundum
misericordiam tuam quasi diceret Ut sit desiderium, affectum, preceptum, misericordiam
tuam / Conffac mecum
vel de merita quo ad omnia ista
indigentiam meam
secundum misericordiam tuam / quasi diceret illi me plene submitto et committo Ex
quo sequitur quod petitio hec qualis et contrita est non potest / Ideo cum
divina misericordia immensissima est / et illimitata / et ~~tota~~ ista omnia includit
omnia

stitutus vo[b] et li[bero] arbitrio. Ex gratia non est hic sed per actum iunctionis elicitum / vo[luntas] gratia speciali in divinis est elevata / ut ea sit ydonea ad dimissis operand[um] secundas / ut gratia emanat ab essentia anime / sicut potentie emanant ab essentia anime tamen / ut secundum philosophum sunt potentie anime, secundo regie / eo quod sicut una est essentia ita etiam una est gratia / Sequitur etiam quod gratia non remittit culpa effective / sed

et nil excludit quodcumque deus dare voluit / Secundum enim Ecclesiastici xx^o secundum magnitudinem eius sic et misericordia ipsius cum ipso est / unde si quid dicitur vel sequitur contra ex hoc non esset secundum magnitudinem et non includeret impetitionem. Secundo concludit / effectus in suo modo id est una mecum quod dicit Ego coronor per liberum arbitrium et ego in cooperare / in quo innuit quod liberum arbitrium divine gratie cooperatur. Iuxta illud primo Corinthiorum xv^o Laboravi non ego sed gratia dei mecum. Tertio sic deducitur per hec verba ex illo concluditur ergo hoc opus legitur meritorie fieri non potest sine gratia adiuvante / ista conclusio est apostoli Romanos vij Velle adiacet / perficere autem bonum non invenio Adidem / aut sicut dicit Glosa per id quod odio malum illud facio ibidem / ubi dicit naturaliter quidem homo vult bonum / sed voluntatis effectum caret / nisi gratia dei sibi velle addidit / Et hoc est contra quia cogitatio boni operationem precedit / Et quia cogitatio non est nisi ex gratia / et per consequens et cetera secundum apostolum ubi catorium / Secundo enim secundum Corinthiorum iij^o Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi a nobis sed omnis sufficientia nostra a deo est / Ex quibus conclusionem sequitur hec / quod certum est ora que deus precipit bonum sunt possibilia / hoc est certum et secundum actus sed si non ex libero arbitrio / et modum quo elevatur supra facultatem naturalem ex dono gratie / Ex quo sequitur quod merito hoc concipiendum est si non implet que precepta sunt a deo / quia implere potest vij si non implet eius negligentie imputatur / et per consequens merito corripiendus / Et de isto sequitur quod alicui bonum deest gratia adiuvante non est culpa dei sed ipsius hominis / quia deus semper paratus est dare / sed ipse non semper movet se ipsum ad deum / sicut vel esse dignus accipere / et quidem vel excitat ad petitionem exteriori admonitione / vel corporali egritudine / vel spirituali instinctu / Et etiam secundum dicitur beati Thome non quilibet motus voluntatis sufficit disponere hominem ad gratiam / sicut nec quilibet dolor sufficit ad remissionem peccati / Petit ergo volens ostendere suam petitionis efficaciam dicens / effectus in suo modo non enim propter vel orationes meas / sed secundum misericordiam tuam que solet supplere defectiones meas. Et subdit petitionem ex iustificationes tuas doce me / Dicitur dominus exponit id est doce me intelligere per quid iustificat / et quare illum et non istum iustificat / vel doce me intelligere iustitiam meam esse tuam / et non meam sed tibi tribuendam / Et advertendum quod istud verbum doce me iustificationes tuas / iam quinquies prius ab hoc in psalmo positum est / Et iuxta precepta patrum / sunt ergo petitio hec propter fixa in corde et hec vel propter dulcedinem / vel propter petitionis utilitatem / Secunda autem que supra posita sunt / iustificationes / patet in glosa dicitur Romanos viij^o capitulo. Et peccatorum remissio est bonorum operum consummatio / petit ergo ut deus doceat eum quod per experientiam cognoscet quam bona dulcis et consolatoria homini remissio peccatorum / et ut deum cognosceret quo bonum perficit et consummet

Fructus deo cum alibi aufert[?] ...[illegible] ita gratia elevat ut dicit ...[illegible] Deus ... auctoritas ... 25 ...[illegible]

qo pi[?]

... gratia non est actus ... [illegible] ... libero arbitrio ... gratia ... [illegible] ... ab eo ... libero arbitrio ... [illegible] ... dei sed ... deus ... gratia ... est ... in ... operatur ... dei ... [illegible]

da michi intellectum ut discam mandata tua

Servus tuus sum ego etc. Et continua ad precedentia. Supra petit divinam assistenciam quo ad affectum, hic iam petit

caritatem quo ad intellectum, quia modicum esset accendi in affectu, si non

addetur perfectio intellectus. Vel aliter Supra declaravit propria se conqui(e)sse(?) ex

dei iura zelum et dona. Hic iam ostendit quod intelligencia tua bona

que ex zelo procedit est necessaria. Contra apostolus quosdam reprehendit qui

zelum habent, set non secundum scienciam. Vel aliter Supra petit instrui in utilitate

divinarum iustificationum, quarum nil utilius est in hac vita. Hic iam

petit instrui in utilitate testimoniorum. Et dividitur ista sic, quia primo po-

petente(?) tertio cum dicit Servus tuus sum. Secundo describit peticionem que

est clarificatio intelligentie, cum dicit Da michi intellectum. Tercio describit

petificatorem(?) seu sue peticionis finem intentum dum dicit ut discam. Dicit

ergo sic Servus tuus non dimittas, quia nemo potest duobus servire et ma-

mone. Math. vi. Non veniat ad arma. Contra ibi Et illud dicit de quibusdam

quod non Christo domino, sed suo serviunt ventri. Rom. ultimo. Non dimittas me peccati, quia omnis

qui facit peccatum servus est peccati. Johannis viii. Et in peccato ipso a quo quis

superatus est eius et servus est. Ad hec ad concludendum dicit Servus

tuus sum ego. Apostolus dicit nos bis nunc tenes(?) qui fui inimicus. Vel

qui fui in liber. Et nunc servus tuus sum. Ex quo elicitur primo quod

nulla(?) est sit nimis de servitute mala. Et omnibus super epistolam

ad Galatas ~~canonicam~~ capitulo iiii° ponit servitutem malam, quia prima

est racione etatis de qua illud Galatas iiii° Quanto tempore heres parvulus est

nichil differt a servo. Parvulus enim qui libertate uti non potest, nec dicitur

dominus, a servo Parvulus enim qui subactoribus est et tutoribus

similis est servis in conditione. Contra subactoribus est et tutoribus

similis est servis in conditione, qui etate uti nesciunt, tamen iam debent esse

mala. Illorum servitus qui etate uti nesciunt, unde dicitur maledictus puer centum annorum. Ysa. lxv.

Consumati adhuc non incipiunt. Et omnibus dicit quod nulla servitus vi-

Secunda servitus mala est racione culpe. Et omnibus dicit quod nulla servitus vi-

lior quam peccati. Secundo cum innocentia facit liberum. Sit culpa servum

Tercia servitus mala dicitur religionis, que fuit in tempore iudeis. Unde

Omnibus eclande(?) illud nichil differt a servo ~~cum~~ heredis parvuli. Illorum quod

cavit sub lege deducat esse parvulos, quia nec debuit libertatem a peccato

nec libertatem a pena peccati, quia proniciunt lege. Nec libertatem tra-

tavit(?) libertatem a pena peccati quia ... legis et ei subditi causa peccati. Unde

ingenuum caret cum subiectione legis et ei subditi causa peccati. Unde

iudei carent quasi servi a nativitate, quia carent filii ancille et illi

legis que generabit in servitutem. Unde et ora(?), que legis sunt facie-

bant timore pene. Item iudei prout dici servi illi, quos facit necessitas

belli, a quo eum qui superatus est quis et servus est, quia numquam

et valde raro carent quieti, sed in bellis deducebantur in diversas

captivitates, et non dubium quin istius servitutis peccatum sit causa.

Ex quo elicitur quod quod bona servitus nominatur efficit causa bona

quam causa efficit peccati libertatis, quam causa ponit humilitas.

Ysa. lxv

Ex exemplo

habendo respectum ad nostram creationem / quam eam efficit caritas que quasi aduersus
se et hoc cum consideratur redemptionis preciositas / Et ideo dicit Richardus
de sancto victore Domine nostram creatori meo iure conditionis / seruiam regi meo
et salutori ex reuerentia maiestatis / seruiam redemptori meo ex precio redemp-
tionis / Ex quibus videtur quod seruitus hec nil adimit libertati Et ideo
apostolus dicit Domine seruus siue liber omnes in christo vnum sumus / quicunque cum
aliquid bonum fecerit / ille recipiet hereditatem a domino / apostolus que nec seruitus
nec derogat / nec libertatem adimat / Sed addicit Ambrosius apostolum qui dicat
Tu vocatus es seruus non sit tibi cure / qui cum seruus est liberatus est christo
Et dicit Ambrosius / apostolus illi plus dedit vtique equalem mensuram dimisit
apud christum cum seruitus est et libertas equa lance pensantur / Ex quo
qui vocatus est seruus christi est libertus / est libertus quia a peccato exemptus
sed seruus quia libere christi seruitutem est confessus / Et ita libertatem illam qua
sunt in peccatis amarant et libertatem contrariam quia mutatur in seruitutem
liberam secundum vnum ex illis / quam dicit dominus Tollite iugum meum super
vos / et discite quia mitis sum et humilis corde / Et ex istis iam patet
paratum / ex quibus motiuis propheta potuit dixisse / Seruus tuus sum ego
Et subdit petitionem / Da mihi intellectum / non quia cuiuis petit / sed quia
seruus / qui secundum Ambrosium facit suum domini voluntatem / quam facit quod facit
Et ideo seruitutis stipendia querit / Ideo sperat remuneratorem / propter quod et
petit dicens / Da mihi intellectum / qui dicit seruus sum et a me vtique
debere tolerabile obsequium / Ideo super xii^o capitulo quarto tamen sine intellectu seruus non potest
Ideo da intellectum qui acceptus est regi minister intelligens prouerbiorum
xiiii^o Optat autem intellectum non potentiam intellectiuam sed intellectum
qui est donum domini spirituale / Ideo dicit Ambrosius intellectus spirituale munus est / Et ideo
quod donum est a deo postulatur / Istud sic deducit per hoc sed quia quod absque
intellectu non est possibile habere cognitionem diuinorum mandatorum / dicit cum alibi
erat tamen contra propheta graciam domini acquirit / Aliter cum scire non posset
secreta / nisi intellectus spiritualis in vtrumque acciperet / et allegat Ieremiam
quod dicit Nolite facere in dies / et statim / et dicit nisi deus notum fecerit hominibus
misterium suum scire non possumus / Ex isto sequitur quod donum intellectus
non communicatur omnibus hominibus / Ideo est / et quia solum datur illis qui
se disponunt ad capiendum / Hec autem sit dispositio / prima est emundatio
cordis / secunda est mors seculi / Oportet enim quod hic moriatur / illis que mundi
sunt et quod purificet cor suum ab omnibus inquinamentis / Vnde Augustinus in
libro super genesim ad literam dicit / sic hic exuat se a mundo / et diligat / simplex
fiat donum quo possit videre possit eum / quem tunc videt / qui iam seculo moritur
perdidit quod donum intellectus fidei / quia illa est purificatio cordis / perdidit autem
donum amorem quod ille facit hominem mori huic seculo / Ex istis patet quod non
sufficit homini ad salutem habere intellectum naturalem / Ideo est quia intellectus
naturalis secundum Ambrosium quilibet est bonus et quicumque non est bonus / aliter enim si

intellectus esset bonus ipse / non addidisset psalmista dicens / intellectus bonus
omnibus facientibus eum etc. / ymmo nec sufficit intelligencia nature super-
addita / sicut est intelligencia sine cognitione credibilium / que precedit a fide
ideo est quia fides solum purgat a fantasmatibus errorum / et credit deum
esse finem omnium bonorum / Modo modicum est homini cognitorem habere ad salu-
tem / Requiritur enim ex deo sic quod 2m aliquod est lumen a deo anime
infusum / quo videntur bona omnium spiritualium pro nobis / et modi vivendi
recte et iuste / sicut dicit apostolus ad titum / sobrie et iuste et pie vivamus ex-
in hoc seculo expectantes beatam spem etc. / Et ulterius hoc requiritur donum
intellectus / intellectus enim omnia eciam credibilia aufert speculum et enigma
ita quod intellectum ea lucidius et clarius accipiat / quam fides / et ostendit
per lumen suum ipsum deum esse non tantum finem omnium bonorum / sed esse finem
in se et in operibus suis / Et dicit magnus albertus in scripto suo / quod intellectus
principaliter est de deo et de hiis spiritualibus in quibus relucet veritas divina / et ulterius
ymagine et speculo fidei / sit instructus et in lumine sibi infuso magis
illuminat quam fides / Ex quo habemus quod donum intellectus non habetur ex
auditu sacre scripture / ideo est / quia infunditur a deo / cum ceteris graciis gratum
facientibus / hoc tamen quod quo auditus sacre scripture subservit fidei / iuxta illud
apostoli fides ex auditu / ita eciam intellectus scripture qui dicitur anagogicus in-
vat intellectum ut elevetur altius / Attamen non generat lumen / quo spiritualia
cognoscuntur / Et hoc eciam dicit dionisius / ex hiis eciam patet quod psalmista
peciit dicens / da michi intellectum / et si enim habuit bonum intellectum
et nature superadditum / tamen semper amplius uberiorem requirebat / ut sibi
illud lumen amplius et aptius commendaret / et ut sit in lumine
donum intellectus potuisset crevisse lumine magestatis divine ascendendo
magis et magis secundum quod homini possibile est / In hac vita / et sic dicit
aliqui nunquam intermittenda est ista peticio / Non enim sufficit acce-
pisse intellectum / nisi semper accipiat / nisi semper bibat / de illo fonte lucis
eterne / de quo in psalmo dicitur / domine apud te est fons vite / et in lumine
tuo videbimus lumen / Sed ad quid intendens peciit sibi dari donum
hoc subdit / ut sciam testimonia tua / pro sit expositio illud est
scripturas que testificantur de te / Iuxta illud / Scrutamini scripturas
ipse sunt enim que perhibent testimonium de me / Vel sic testimonia
tua / merita ad te sustinenda / unde sapiens orabat / ut deus daret sibi
sapienciam assistricem / ut sciret quid acceptum sit coram deo in omni tempore
/ Tercio
quia valde acceptum est deo si quis pro eo sustinet martirium / Et
sit testimonia / i. secreta / quia secundum Augustinum quanto quisque sit intelli-
gencior / tanto magis conscius est secretorum dei / et hic christus apostolis
donavit / quia omnia que a patre audivit / nota fecit eis / et
sit ut sciam / scilicet per experienciam in mea consciencia testimonia tua / i.
que prodeunt a spiritu tuo / quia ut glosa dicit innuit / Item
calumpniatores pueris dei solent mala imponere / et eorum bona

anagogicus

quintuplici

Iohannis v

impedire denigrare impugnare. Ideo necesse est ut in suis operibus habeant
testimonia, scilicet opera quibus testificatur quod sunt filii dei. Alias enim quibus
possent induci in dubium et turbari. Quanto sunt testimonia mandata
tua, que de te testificantur, prout opere honoremus te. Nam divina man-
data quanto magis intelligunt, tanto altiori modo implent, et quanto
altius impleverint, tanto deducuntur ad clariorem intellectum, quia preceptorum
impletio aperit intellectum eorum, iuxta illud ps. cx intellectus bonus

Tempus faciendi domine dissipaverunt:

Et continuatur iste versiculus ad precedentem sic. Ab illo loco "Iniquos odio
habui" psalmista declaravit se habuisse zelum legis primum in corde et iustitia
in opere. Hic iam ostendit se tempore districtionis oportuno tempore. Vel aliter su-
perius petiit auxilium contra impugnantes legem. Hic iam contra destru-
entes legem ponit sanctitatem et querelam. Vel aliter superius petiit sibi
dari intelligentiam divinorum mandatorum ut ea secundum intentionem dei im-
pleret. Hic iam ostendit quorundam malorum ingratitudinem, qui eo
tempore quo legis intellectus infusus est, ipsam legem dissipaverunt. Et
dividitur hec pars, sic primo enim ostendit zeli motivum. Secundo exprimit suum affectum ibi
"Ideo dilexi". Tertio primo versiculo tria motiva zeli tangit, que
mali contempserunt. Primo temporis oportunitatem, dicens "Tempus faciendi domi-
ne". Secundo legis latoris pietatem, dicens "Domine". Tertio ipsius legis obligationem
quia "dissipaverunt legem tuam". Iste versiculus secundum expositionem sacre pa-
gine est Augustini, qui beatus ponit sic: Tempus faciendi domine. Et quid quod
tempus vel quod faciendi domino volunt intelligi? Scilicet illud quod in illo
versiculo precatur dicens "Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam". Et ibi cum
secundum eorum petiit adventum salvatoris ad hoc ut gratia cum suis
suis faceret non secundum eorum merita sed secundum suam misericordiam. Iuxta illud non
ex operibus iustitie que fecimus nos, sed secundum misericordiam suam salvos nos
fecit. Clarat quod tempus faciendi domino illam scilicet gratiam que in Christo
suo tempore revelata est. Ex isto primo elicitur quod ante Christi tempora erat tempus
imbuendi et non tempus faciendi. Ideo quia ante Christum lex per Moysen da-
ta est populo sed non est facta a populo neque impleta. Nam ut Augustinus
dicit super eadem verba, ideo tempus erat faciendi domino quia eius legem
dissipaverunt superbi qui ignorantes dei iustitiam et suam statuere
volentes iustitie dei non erant subditi, et nimio integritatem ipsius
non custodierunt de libertate sui arbitrii presumpserunt, et sua ini-
quitate legem prevaricati sunt. Ex quo sic concluditur quod nulla erat
medela in mundo qua mentes hominum prevaricatores sanarentur. Ideo quia
omnes homines propter divine legis dissipationem inciderant in infirmi-
tatem a qua nullo modo poterant resurgere. Unde Augustinus tractatum beatam
tractando figurat istud dicit: tempus erat omnibus periculum, quia petitur ex ce-
catus populus non videbat antidotum, clausum erat medicus, quia servitu-
bat titubante fidei vestigio. Non erat malagma non alligatura
erat

neque oleum neque aqua in candela / omnes tenebre [illegible] [illegible] ... [illegible]
principes populi / illius mulieris sanguinarie letale pre[illegible] / [illegible] po-
tuerunt destruere / iam totum patrimonium expendebat / iam posita est tempus
intrare debebat / Ex quibus colligitur sequitur quod xpi venire post legis dissi-
pationem erat necessarium / Dicit Augustinus ita legem dissipata lege / tempus fuit
ut per unigenitum filium dei misericordia mitteret / lex enim subintravit
ut habundaret delictum / in quo delicto lex dissipata est / oportunum
tempore xpus advenit / ut ubi habundavit delictum / superhabundaret et gratia
propheta quod dicens dissipaverunt legem tuam / qui dicit / ex quo dissipatur
sunt ex quo prevaricationes multiplicate sunt / ut luxurie delicie gu-
lositates / fraudes avaricie ebrietates / ex quo fortitudo invaluit / ideo tempus
faciendi domino / scilicet misericordiam tuam cum populo suo / ut veniret / ab infirmitudine erigeret
ponit Augustinus xiiii / si in crescente fortitudine [illegible] / tempus citius veniat
ad medicinam / ut citius veniat sive propter subvenire non possit / Iterum
ad medicinam / ut citius veniat / malicia reddit ad
propheta in spiritu sancto providens hominem esse multiplicatam malitiam
xpus / quod est tempus legis finis consummatio et plenitudo / qui solum tantis
sciebat et poterat subvenire defectibus / Ideo et dicit tempus faciendi domino
dissipaverunt legem tuam secundum Augustinum / sicut post tempus taciendi advenit
tempus loquendi / sic post tempus dissipandi debebat advenire tempus legem im-
plendi / adventum quod hic filii dei posuit / in quo debebat homines abducere
a transgressionibus / et deduci in ad impletionem mandatorum dei / filio xpo
sit vera constructio / quod sic propheta vellet dicere / O domine scilicet iniqui dissi-
paverunt quos faciendi domino legem tuam / tempus acceptabile et tempus salutis
desi dicit / tempus quod datum est ad faciendum bona / ad mendum etiam hoc
tempus carnis / et domino nunc acceptum in petitis operandum / Tercio sic exponitur
in manum dicit propheta Ego iniquos odio habui indicium feci / iusticiam
et contemptum / et valde bona / quia omnia tempora tempus habent / sed iam o
domine tempus est faciendi / vel exercendi super zelum et hoc ideo / quia iniqui
dissipaverunt legem tuam id est diversimode sparserunt diviserunt et fregerunt
dissipatur autem lex xpi / primo cum in aliquo impletur / et in aliquo non im-
pletur / qui enim in uno offendit sit omnium reus / Secundo dissipatur quando legem dividens
mandatorum corrumpitur per malam intelligentiam / sic sicut faciunt heretici et in-
dei / Nam iudei legem dissipant eam carnaliter observando mandata contenta
dunt / Tercio dissipatur in paganis / ideo quia eam non accipiunt / De
hiis tribus Ysaias xxiiii° dicit / transgressi sunt leges quo ad primos / muta-
verunt ius / quo ad secundos / dissipaverunt fedus sempiternum quo ad tercios / Eligit
sit deducere post hec za [illegible] / Nullum tempus est ita oportunum ad dimovendum
mandatorum executionem / sicut est tempus evangelice predicationis / eo est quia
tunc lex mandatorum scripta est digito dei in cordibus hominum / tunc corda hominum
sancto spiritu edocta sunt de intelligencia mandatorum / tunc caritas dei diffusa est in
cordibus fidelium per spiritum sanctum in ad impletionem mandatorum / tunc fideles sunt
adiuti [illegible] per donum fidei susceptorum / et remissionem omnium peccatorum

Lex hic dissipatur

nota

que tunc predicabatur inter omnes gentes / Ex quo habemus quod tempus nove
predicationis legis amissionem spiritus sancti tempus cepit exordium. Hoc est Augustinus
xviii libro de civitate dei / Quia tunc omnibus erat fides diffinita / tunc
data sunt suffragia omnium que pertinent ad religionem fidei salvifice / tunc fideles
edocti sunt de omnibus que pertinent ad salutem / tunc omnes impleti sunt
credentes spiritus sancti muneribus / ut possent implere omnia quecumque pre-
cepit deus / Hec ille / Ex quibus claret quod si xpus in morte fecit li-
berationem et septies ac legis impletorem in impleto mandatorum totaliter
et ab hominibus non fuit vivitur nisi ac eum venit spiritus sanctus in signo
visibili / Prima pars patet ex illo quod xpus pendens in cruce dixit Con-
summatum est / Et Alcuinus exponendo hoc / Tempus faciendi domine dicit
tempus est ut crucem ascendat / mortem subeat / ut peccata mundi tollat
tempus est ut mors veniat morientibus / ut resurrectio suscitat iam se-
pultis / ut celum cunctis omnibus subveniat / antequam volti[?] piculum[?] [illegible]
imminuat / Hec ibi manifeste Alcuinus primam partem conclusionis declarat / et
vult quod xpus morte sua et resurrectione sua removit ab hominibus
impedimenta / quibus elongabatur ab impletione legis divine / Secunda pars
conclusionis patet / quia ut Augustinus dicit ibidem tunc multa hominum milia in
xpi nomine mirabili alacritate conversa / venditis omnibus et distributis in
pauperes / sancto proposito et ardentissima caritate ad paupertatem volun-
tariam et ad omne quod erat deo placitum pervenit / Ergo Alcuinus dicit quod spiritus
xpi et sancti spiritus hominibus subvenit sine qua subveniendi data precep-
ta non poterant subvenire / Ex quibus habetur quod tempora quibus deus salvare
homines disponebat / erat ordinatissima / quod quedam tamen tempora figure
promissionis et preceptorum / quedam tempora veritatis exhibitionis / et misterii
sive impletionis / et dixit uno tempore fecit / quod alio facere differebat / Et Am-
brosius contra Iudeos / Quicquid deus fecit / non est extra tempus / sed totum oportu-
num nullum salutis periculum / quamvis deus voluit sive oportune advenit

Ideo dilexi mandata tua / super aurum et topazion.

propterea ad omnia mandata tua dirigebar / omnem viam iniquam odio
habui / Mirabilia testimonia tua domine / ideo scrutata est anima mea
Et continuatur primus versiculus ad precedentia sic / Supra psalmista ostendit se
habere zelum discretum et oportuno tempore / hic iam ex illo zelo ostendit suum
profectum / Amor enim zelosus ociosus esse non potest / Unde si est magna opera-
tur / Vel sic / Supra prius posuit lamentabilem querelam eorum dissipantes legem
divinam / hic iam post suam affectionem circa ipsam legem / super omnia terrena
apprendebat / Vel sic / Supra prius malorum declaravit ingratitudinem / hic
propriam ponit ad legem dei amoris vehementiam / Et iam habet quod pro
declaratione hec / Primum dilectio mandatorum / iniquitatis viarum mutat odium
et scrutinium mandatorum divinorum / Que autem sit verum patet ex hiis versibus
Nam cum ex primo versiculo diligendo divina mandata / super omnia terrena
preciosa / In secundo versiculo diligendo mandata divina sua opera

detestatur omnem iniquitatem. Et ex hijs duobus tuo speculo cogit se
ad stupendum mirabilia dei, et per quis quo va(?). Sed in ortu(?) videtur
quod dilectio mandatorum contraria est hijs iniquitatibus. Et non videtur quo
modo contrarium inducit suum contrarium, cum ex natura mutuo se expellant,
et divina mandata viam ut supra declaratum, sequenda regule equales
et quasi principia bene vivendi. Unde non videtur quo posset deducere
ad tantam altitudinem scilicet ad stupendum dominorum mirabilium. Et dicen-
dum quod hec, propheta enim ostendit affectum suum ad legem, ideo declarat
affectionis vehementiam in hijs duobus punctis circa versiculi tempus
dicit ergo littera: Ideo dilexi, quasi diceret quia tempus est gratie, tempus
acceptabile, tempus benignitatis, in quo deus maxime se homines dili-
gere demonstravit, iuxta illud: Sic deus dilexit mundum ut filium suum
unigenitum daret, Jo. 3, in quo ad simile diligendum homines maxime inci-
tavit, iuxta illud: Diligamus deum quia ipse prior dilexit nos, Jo. 4, et
se ipsum dedit pro nobis in oblationem vivam. Maiorem hac carita-
tem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis, Johannis
xv, in quo homines incitati diligere per dilectionem suam, maxime
diffudit, caritas enim dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui
datus est nobis, Ro. 5o. Ex quo ergo hoc tempus est amorosum et ita
caritatis habunde, Ideo dilexi mandata tua. Illud est ex ia dila-
tione qua audisti, ad quam incitasti, quam diffudisti in plenum mandata
tua, quia probatio dilectionis, ut dicit Gregorius, est exhibitio operis. Et Jo-
hannis xiiij dicit: qui habet mandata mea et servat ea, ille est qui diligit
me. Ex ista expositione patet solutio, quod tempore legis nove dei mea manda-
ta implentur, que tempore legis antique non implebantur. Ro. Augustinus con-
tra(?) qui dicit: gratia agit ut dilectione impleantur mandata dei, que ex
timore non poterant adimpleri, et non timore, quia dicit apostolus quod ple-
nitudo legis est caritas, que per spiritum sanctum ita dilatavit, et [illegible]
mea adimplendum omnia, secundum formam illius qui dicit: Non veni solvere
legem sed implere. Non enim deus illo tempore ostendit se tam homines
dilexisse, nec per se sic eos ad se diligendum incitavit, nec sic caritatem
ut adhuc diligerent diffudit. Non ergo mirum quod nunc complentur que
tunc non implebantur. Ex hijs que dicta sunt quod ad mandatorum completorum
non implebantur, et in hoc gratie tempore reputatur ipsorum revelatio, ita quod non solum adimpleto-
rum donatio est in eo quare nunc implentur mandata, sed etiam cordium mani-
festatio hoc tempore, scilicet ex precedentibus versiculis, quare enim veteres ho-
mines non implebant dei mandata. Et Augustinus circa littera: quia in
testamento veteri quasi velo interposito gratiam non intelligebant,
et dicit illud velum aliud non fuisse nisi mercedem terrenam atque
carnalem ad quam aspicientes divina mandata implebant et
ita implendo ea non faciebant ea, quia non diligebant ea. Et ita

nolentium

faciendo ea non faciebant opera volentium / sed faciebant opera nolentium
cupiditas enim temporalium impellebat eos ad faciendum illa / que non dilexerunt
Ex hiis sequitur ulterius / quod non est mandatorum divinorum hoc tempore com-
pletio / nisi ab illis qui ad nichil aliud aspiciunt / nisi ad illa que
in se continent mandata / a quo iam velamen ablatum est / et verus
intellectus mandatorum lucet / ideo omnibus omissis / ad illa sola que
continent esse eorum respicitur / ita quod non debet esse respectus ad commoditates
divinas / quibus deus impellit facere ea que precepit / nec ad promissiones
quibus deus inducit et conatur allicit / sed solum respectus eorum est ad illa
que deus vult fieri a nobis / et ad que nos obligat suis mandatis / id est
aut non sunt alia / nisi illa que sunt vere bona / quibus homo fit bonus / secun-
dum / et quibus homo non male potest uti / Sunt enim bona operum [illegible] Et ad
hoc convincendum propheta dicit Ideo dilexi mandata tua id est tuorum mandatorum vir-
tutes / super aurum et thopazion id est super omnia temporalia / et super omnes lapides
Dimittas / Item aurum inter omnia metalla est preciosius / et thopazion
preciosior est inter omnes lapides / quia propheta dicit omnis virtus pro illis
rebus de quibus sunt divina mandata / vilis est / nec aliqua ex parte comparatur
id est nec cum sint alia bona homini nulla sunt ex illorum quibus homo fit
bonus / Vel posset sic hec sic continuari / quia homines ingrati propter amorem
temporalium dissipaverunt legem tuam / ideo dilexi mandata tua id est ad eorum dilec-
tionem accensus sum / Si enim mali tanto maiori fervent odio / quanto liberius
eorum accensus sum [illegible] bonorum zelus eo plus non accenditur
et appetitur veritas predicata / quando bonorum zelus eo plus non accenditur
quanto magis et evidentius videt contemptum et inhonorari deum / Ex qua
expositione elicitur / quod ex malorum ardore bonorum non debet a caritatis fervore minori
refrigescere / Hoc patet exemplariter in Christo / quem iudei lapidare voluissent
propter veritatem predicatam / non propter hoc cessavit ut habetur Iohannis / Sed dixit multa
propter veritatem predicatam / non propter hec cessavit et cetera / Sed dixit multa
bona opera ostendi vobis propter quod eorum vultis me lapidare / et incepit eos
bona opera ostendi vobis / propter quod eorum vultis me lapidare / et incepit eos
corrigere / Aliud exemplum habetur in beato Stephano / cum que propter veritatis testimonia
iudei stridebant dentibus / nec cessavit Stephanus / immo dicebat ecce video
celos apertos / et non fecisset impetum in eum / et eiecissent eum extra civitatem
et lapidarent accensus sunt ad amorem inimicorum / quod orabat
ne sibi statuerent / Sed tunc lapidacionem accensus sunt ad amorem inimicorum / quod orabat
per eis ut habetur Actuum vii / Ex quo tenetur excitatorum eorum animos / sic patet ex prela-
tione predicationis tortulariis / et ex illo [illegible] Dederit principes et adiuncti sine lo-
quebantur / Sunt aut timens [illegible] et cetera / Et ex hoc patres reliquerunt nobis
exempla / quia cum viderent deum contempni a reprobis exarserunt in zelum contra
eos / et dei iusticias exercuerunt in eis / sicut fecit Moyses / sicut Phinees / sicut Ma-
thathias / et alii / Ex quibus habetur quod non semper sanctorum spectilis reliquid
[illegible] per antiparistasim ex circumstancia frigoris calor virtutis fortificatur et inte-
rius / [illegible] malis [illegible] bonorum caritas incendit et amplius inflammat
dicit / et ideo in patre dicitur / cum superbit impius incenditur pauper / Vel posset sic fa-
cit idem pro eo dicitur / non venit tempus faciendi id est Christo domino venit tempus plenitudinis / in quo
legem / quia deo venit tempus faciendi / id est Christo domino venit tempus plenitudinis in quo
fecit / et unum redemptorem et filium implevit voluntatem / et adimplevit le-
gem / Christo secundum suo exemplo / dilexi mandata tua / Christus ita deduxit potuit hec
dicere / et [illegible] ita et nos divina tenemur facere et dilige-
re mandata / Ad peractorum istius [illegible] adducat ... id est mandatum legis attendet

Margin notes:
Augustinus dicit hic agit quod non dilexerunt implerent mandata dei quia timore non poterant impleri
continent
aperuerunt
clericus ex malorum ardore caritatis bonorum tenetur ad.
[illegible]

nec derelinquat levitatem p[er] de t[em]p[o]r[e] quo vixit sup[er] t[er]ram / et vocat x[ristu]m
ihesum cum venit in istam / sed nunc stare qui celi est sacerdos eternus / et nolt
ambo quod x[ristus] p[er] de t[em]pus quo vixit / non oblivisceb[atur] / neq[ue] derelinquebat
mandata dei patris / q[uia] factus sibi obediens in omnib[us] / usq[ue] ad morte[m] crucis
sic et nos ipsius & multo[rum] obliviscit debemus / sed sequi vestigia sua / Et q[uia]
conclusio est / q[uod] sic lex mandatorum ad que x[ristus] aspiciebat erunt indicia fu-
ture redemptionis / sic efficacia operat[ur] / coram credit / aut x[ristus] ad illa mandata
aspiciebat / q[uia] in illorum completione consistebat redemptio / t[ame]n si volu[er]it esse
capaces / sp[irit]ualiter ut impleamus ea / Et hec contra est ambrosii / x[ristus] cum parendo
mandatis sui patris redemit nos / et nos parendo ipsius mandatis et ceteris seq[ue]-
lis / sue redemptionis participes efficiamur / Ex quo elicitur q[uod] sic lex xp[ist]i
videbat adventum / sic et nobis legis completio annunciat futurum premium / dicit
cum ambrosio et enim bonam lex annunciata est & / et legem preceptorum operum de-
fermut futurorum bonorum / Et ad id facit illud / ysa[ie] xiii / si vis ad vitam
ingredi serva mandata / Et quia elicitur q[uod] omnis dilectionis ad legem
divinam in nobis annunciat conformitas eorum que x[ristus] pertulit et egit / quia
enim x[ristus] que stulta sunt mundi elegit / quo non per sapientiam mundus deum cognovit
p[er] x[ristum] p[er] stulticiam predicatorum ad volt salutem credentib[us] / ita oportet ea que
x[ristus] elegit eligere / et que docuit attendere / et maxime obedientiam sue passionis
adamare / Et ergo ambrosio dicit hec super omnem operationem celestem et mutare consti-
tutionis / super ornamenta solis et lune / super omnia monilia stellarum / plus
dilexi obedientiam domine passionis / q[uia] plus sibi contulit redimendo quam
creando / et dicit q[uod] celeste mandatum credemit me / i[d est] x[ristus] implendo volun-
tatem patris redemptor est operatus / quod ergo x[ristus] obediendo mandatis
patris videbat se patrem dilexisse / Iuxta illud / ut cognoscat mundus quia
diligo patrem et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio / sic de nobis faciendum
Et ad hec littera vadit que dicit / Dilexi mandata tua / dilexi inquam servare
amore / nisi cum bona sunt et foveant annunciare / dilexi perdere ma-
data tua / ut adversarii confundant / ut bonorum audacia conforte / dilexi
mandata tua / defende / ut pusillanimitas piulorum repellatur / et hec super
aurum et thopasion / i[d est] super omnia mutabilia / tamen ea que valet aborrea
sicut aurum / q[uia] ea que valet ad initium sic thopasion / est cum lapis iste
similitudo sumit amabiles / nam emoraides sanat / luna mutata mu-
tat / undas mutans compescit / bullientem aquam extinguit / dum gemmarum
colores vestit / thopasius pollitione non recipit / sed ut dampnacidus dicit
p[er] eam observat / et sedum ambrosium magis apparet / Et ut dampnacedus
ponit super apporter thopasion sit compassionem exprimit / que valde est
sanatica / que tamen mutatos diligat continet / gaudens cum tamen gaudentib[us]
tibi / flet cum flentib[us] dicit / Et sic secundum theorum propterea post ista duo quibus ad
innuit eos q[uod] mandata diligat super omnia artificialia q[uia] per aurum sunt q[uia]
aurum non bene lucet si pollitum / et super omnia naturalia q[uia] per thopasion designat[ur]

Propterea ad omnia mandata tua dirigebar

Et continuatur ad precedentia sic. Supius propheta declarat quomodo p[ro]-
ficiebat in affectione divine legis / hic tamen illud p[er]fectum addunt

Sic lex ad q[uam] aspiciunt illius redemptionis fit

efficaci

Joh 15

valet

in affectu / quia affectus seu dilectio erit ociosa / si affectum non sequeretur
Vel aliter / superius descripsit vehementiam amoris ad legem / hic iam declarat
qualitatem sue directionis per legem / Vel aliter / superius deduxit suam affectionem
hic quasi ex consequenti subiungit huiusmodi affectionis duas contrarietates / Et duplicem
tria sic / quia cum prima dividit affectum suum in effectum quo ad bonorum prosecutionem
dicens / Ad omnia mandata tua dirigebar / Secundo quo ad malorum detestationem
ibi / Omnem viam iniquam / Dicit ergo primo propterea quia toto corde tua manda-
ta / et super omnia dilexi / ideo ad omnia non solum ad quedam / qui enim in uno
offendit fit omnium reus / Mandata tua idest dilectionis tue / Dicit autem ad unum
tunc et ad omnia / primo ratione resolutionis mandatorum / quia unum mandatum
in omnia resolvit / Iuxta illud apostoli / qui diligit proximum legem implet
Secundo ratione dependentie mandatorum / seu connectionis / quia omnium mandatorum
impletio connexa est cum uno caritatis mandato / Iuxta illud apostoli plenitudo
tudo legis impletio dilectio / Tertio ratione augmenti ipsius caritatis / dum enim
caritas deducit in adimpletionem unius mandati tunc nutriendo illud
unum deducit ad impletionem secundi / et cetera / quia Unde secundum Augustinum super Iohannem
Caritas nutrita nutritur aucta / ut aucta nutritur perfecta / et multis caritas
excedit / Dicit dirigebar / Non ait duxi me sed dirigebar scilicet tua carita-
te / Non enim est hominis via eius / nec viri ut ambulet et dirigat
gressus suos / Ieremie x° Sed domini est dirigere gressus / Ex qua expositione
colligitur ipsius psalmiste perfectio / perfectus enim est in quo est affectio caritatis
Et nota in hoc quod dicit propterea / scilicet quia mandata tua dilexi / ubi enim
est caritas / ibi est omnium habundantia / ex quo ipsa est mater omnium virtutum
perfectus etiam est in quo est operatio sanctitatis / et hoc notatur cum dicit ad omnia mandata
Virtutis enim dicitur nutrix / et beatitudine dignus / omnis qui sine defectu legem
implevit / quia talis impletio nutritur vita eterna / Iuxta illud Mathei Si vis
ad vitam ingredi et cetera / Perfectus etiam est in quo est intentio rectitudinis
que notatur cum dicit dirigebar / De quo Proverbiorum 4 / ubi dicit / Dirige semitas pedi-
bus tuis / et omnes vie tue stabilientur / Ex quo colligitur quod directio
caritatis propter totaliter convertit in deum / et hominem facit immaculatum atque
operit multitudinem peccatorum / De primo dicitur in psalmo / Lex domini irreprehensibilis
convertens animas / ubi Ambrosius / Summe amatur convertit / et est irreprehen-
sibilis / tunc irreprehensibilem reddit / De secundo in psalmo dicitur / Beati imma-
culati in via qui ambulant in lege domini / ubi Ambrosius / Si immacu-
latus est qui ambulat in lege domini / ergo lex facit immaculatum
Ex quo tertio tertium quod operit multitudinem peccatorum / Et allegat Ambrosius hic
illud apostoli / Caritas non cumulat / non agit perperam / non inflat / non
est ambitiosa / non querit que sua sunt / non irritatur / non cogitat ma-
lum / non gaudet super iniquitate / ex quo caritas patiens est / benigna
est / congaudet veritati / Ex quibus Ambrosius colligit quod caritas excludit multi-
tudinem peccatorum / Ex quibus colligitur quod totalis directio hominis
et plena impletio caritatis consistit / patet hoc ex duplici ratione / primo quia
habet / quod interius Christo dicit in sermone domini xxiiij articulo 10 / Caritas est forma omnium
virtutum / ex eo / quod ordinat actus omnium virtutum / ad finem ultimum

immunitatem peccatorum

Octavo ex hoc quia ex caritate pendet totalis directio hominis et quo
ad se et quo ad suum proximum / et quo ad deum dirigit ordinat hominem pec-
cuniarie ad seipsum patet ex illo quod dicit Gilbertus super epistolam ad Ephesios dicens
sic Caritas est actio certi amoris / que non frangitur tempore / non fugit ocio
non est turbulenta non marcida non themeraria / non fugax non pre-
ceps non iacens / Ubi vult quod caritas ex quo est actio certi amoris quod
ponit hominem in via certi itineris / et quia non frangitur tempore ideo excitat
proximum in agendo / ex quo non fugit ocio ideo excludit torporem in quolibet
actu / ex quo non est turbulenta ideo exhilarat animum / ex quo non est
marcida ideo congaudet veritati / ex quo non est temeraria ideo an-
get augenda / et non auget non augenda / ex quo non est fugax ideo
fugit fugienda et non fugienda non fugit / ex quo non est preceps ideo
moderate est [illegible] / ex quo non est iacens ideo elevat et inflamat
hominis desiderium / et ita facit hominem compositum et ordinatum in seipso / Quartum
aut caritas dirigit hominem ad proximum quod patet ex Augustino qui in suo libro
ponit de summo bono dicit omnium bonorum que sunt ad alterum consistit ordinatio
in tribus / primo in estimando et hoc dirigit virtutes cardinales / Secundo in exhiben-
do et hoc dirigit operativas virtutes / tertio in sustinendo / et hoc induit super-
rogationes perfectiones / Unde ergo deus dirigit ad hominem quem / quem de quolibet bonum
estimatur / quem tamen beneficia exhibentur / quem per quolibet libenter sustinet / Quartum
aut caritas dirigat hominem ad deum / ex hoc arguitur quod quicumque homo inci-
pit diligere deum / statim deus incipit manere in homine illo et manendo eum
in ampliorem sui deducit dilectionem / et ad dilectionis perfectionem et securi-
tatem / Unde dicitur cum caritas est / et qui manet in caritate in deo manet
et deus in eo / Valde ergo conveniens propheta / qui dilexit divina mandata
ideo dilectione mandatorum dirigebatur ad omnia / Ubi magister operationes
suas ascribit divine gratie vel caritati infuse quam sibi quo modo applicuit
faciebat dicit j Cor xv° habundantius omnibus laboravi non autem ego sed
gratia dei mecum / Sed lectio Augustini et Ambrosii dicit sic propterea ad omnia
mandata tua corrigebar / ut videlicet secundum ea / et ex eis rectis sensibus et
iustis iustus et rectus fierem / Non sic ut mandatorum impletio rectitudi-
nem / vel rectitudinem efficit / quia hoc solius dei est / Nec sic quod impletio
preceptorum creat dispositiones rectitudinum / et sanitati removet quod hoc facere ut
magnus albertus dicit patet ad gradus sacramentales / quia illa prima ordina-
ta est contra expulsiones viciorum / Nec sic quod impletio preceptorum facit hominem
rectum et sanctum et ita dignum vita eterna ex merito operum / quia hoc facere
est solius caritatis / sed sic quod impletio preceptorum est per operationes [illegible]
solutionem / que quando ducit in rectitudinem inducit habitus oppositos
viciis / et dicitur rectificatio purificatio iustificatio / et sanctum facere
Sequitur / Omnem viam iniquam odio habui [illegible] declaratione [illegible]
clusio Dilectio mandatorum divinorum caritativa de necessitate inducit odium
omnium viarum iniquitatis / Conclusio est hec et hec vocatur dicit / Omnem viam

Non solum iniquitatem / verum solum iniquos / sed et viam iniquitatis odio
habuit ut nec ad iniqua appropinquaret / Unde Ambrosius dicit Ille facilius ini-
quitatem declinat / qui vias eius non fuerit ingressus / Pro probatione autem
istius conclusionis faciunt ea que dicta sunt in ij° et iij° correlariis /
Et probat eam Augustinus sic / quia melius dilectione legis ad omnia dirigitur / et in
omnibus corrigitur ille odit omnem viam iniquitatis / quia nisi quis omnem
viam iniquitatis odit non potest in omnibus preceptis dei dirigi et corrigi / Et per
quod conclusio vera / Ex qua conclusione sequitur quod dilectio mandatorum dei
motivum est ad odiendum vias iniquitatis / Et dictum vadit ex conclu-
sione / Et patet quia homo videns gustatione bonorum incipit contemplari in
ea / et contemplando incipit detestari suam vitam malam / Non enim potest
fieri ut Augustinus dicit / ut quis diligens viam veritatis non odiat iniqua
Sicut diligens aquam propter sitim / odit omne illud quod illo caret dampn-
num inferre potest / Attamen aliquando fit econverso / sit quod odium mali est motivum
ad dilectionem / sive directionem mandatorum dei / quia homo considerans ma-
lorum turpitudinem nauseat et horret / et ita se ad bonum convertit / Et ita dicit
Ambrosius sicut adductum est circa hoc / nisi viam iniquitatis oderis non poteris
corrigi in omnibus dei preceptis / Ex quo concluditur quod vie iniquitatis
male sunt et pravae operaciones / Unde via secundum Gregorium vie nostre opera sunt
quibus ad celum aut ad infernum appropinquamus / Et iniqua ergo via dicuntur
malorum opera et potius actiones malorum / via iniquitatis dicitur / quod ex hoc
quod multi hominum vel audiunt / vel non fugiunt et diligunt sine querunt / ideo
ad iniquitatem perveniunt / Unde Proverbiorum vij° dicitur de muliere ornata / vide pu-
abstrahatur de viis eius / mens tua / vie enim inferni domus eius / Ex quo
elicitur / Si vie iniquitatis dicuntur odiri necesse est ut occasiones peccatorum com-
primantur / Et sunt tres / prime sunt obiecta allicientia extrinsecus / secunde sunt
vicia inclinancia interius / Tercie vitalia potencia interius / Prime autem quod
odit vitare / vel fugit / vel invadit / et si invadit / tunc vel occidit vel captivat
non dimittit liberum inrevocabiliter / Prime ergo occasiones sunt quas primum decet
fugi / quecumque enim sunt vitalia / prestiterunt tamen possunt evitari / fugienda ergo est
malorum conversacio / quia qui conversatur superbo induet superbiam / fugien-
da ergo est fornicatio quia illa vinci non potest / et alie occasiones / quas qui tamen
fugiens adquirit / cum multas ad debellandum habemus / Sed sunt aggre-
diende sunt et debellande / et mortificande ut sunt vicia concupiscentie / que
cum tamen hominem eradicata sine cessacione sunt persequenda sunt / iuxta illud
psalmi persequar inimicos meos et comprehendam eos / et non convertar donec de-
ficiant / Immo ita contra illa bellandum ut in primis motibus resistamus / tamen
per hoc mortificantur / iuxta illud ad Colossenses iij° mortificate membra
vestra que sunt super terram / Immo allidende et collidende sunt iuxta illud
psalmi Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos usque ad petram / Sed
tercia vitalia sunt talia / membra nostri corporis / et sensus ex quibus multe ori-
untur occasiones non possunt vitari / nec debellari / sed captivanda sunt / et redi-
genda in obsequium ipsi spiritui / si enim ut dicit apostolus ij Cor. x° debemus
intellectum captivare et redigere in obsequium Christi / multo magis racio

delapidacionem

Adventus

minus

tato frenanda est et laboribus gravanda tamen sustentanda sicut deus ab
hac captivacione dimitti se tue clementie sit quod plena esset subiecta penitus:

Mirabilia testimonia tua domine ideo scrutata:

Iste est decimus septimus octonarius istius tractatus psalmi cum pro titulo
prenotatur littera Ebraici alphabeti que dicitur phe. Et secundum Hugonem continetur
de fuel error in quo innuitur quod Iudei qui debebant esse os scripture facti
sunt populo in errorem quia cum habeat pro pre audit Iudeos lo errare
in lege quod scripta legis non videbant eius mirabilia. Vel secundum alios quod
Iudei in duo i° xpo quem optaverant cum venisset non putaverunt sperandum
sicut eum audire voluerunt neque sequi sed aperuerunt os suum male lo-
quentes de eo iuxta illud aperuerunt os omnes inimici tui sibila-
verunt et fremuerunt dentibus dicentes deglutiamus eum ideo deiecti
sunt a fide et aculeo mortis percutitur ad incredulitatem. Et continuatur ad
precedens sic supius propheta egit de virtuosa in lege dei provectione hic
iam agit de eius fructuosa perfectione. Vel aliter continuatur huius tocius
psalmi primo actum est de initio incipientium postmodum de initio profici-
entium hic iam agitur de initio perfectorum. Vel aliter supius propheta
divina mandata diligebat se per ea corrigebat hic iam intelli-
gendo divina mandata prosequitur de mirabilibus suis. Et dividitur littera
ex quo fructuosa perfectio consistit in tribus primo in diligenti inqui-
sitione et sanctimonio de quibus est secundo in fervente desiderio et ora-
tione ad eius perfectam complecionem de quo ibi clamavi. Tertio in horum
delectatione et exercicio ad ipsius commendacionem et dei laudem de quo
ibi principes ideo secundum hoc est pars in tres partes dividitur prima pars dividitur
quia primo audit se per scrutasse sua diligentiam secundo petit inveni
sufficientiam ibi os meum. Tertia pars primo ponit investigandi moti-
vum secundo actum ibi ideo dicit ergo littera mirabilia quasi diceret illi trans-
grediuntur et dissipant mandata tua et legem ego autem diligo
et diligo et odio vias iniquitatis quia mirabilia sunt testimonia tua
Augustinus exponit hic de creaturis que testificantur divine bonitati cum
sapientie et magnitudini quia nichil est de rerum universo natura
quod in suo sit mirabile si unum quodque in suo esse suo sed racione perficitur
Et si quis vellet totum omnia creata sub unius contemplacionis
aspectu dictum est ut expavescat iuxta illud propheta consideravi opera tua
et expavi propheta tamen non est perterritus sed potius quoque ea scrutari debuit
racione dicit enim quod mirabilia sunt. Enim cum dixisset mirabilia testimo-
nia tua statim adiungit ideo scrutata est anima mea ita quod
ex difficultate investigandi factus est curiosior quia res de quanto
tempore obscuriores de tanto est mirabilior. Creature ergo mirabilia
testimonia faciunt de deo quod earum multitudo testificatur potenciam pulc-
ritudo sapienciam ordo bonitatem lux claritatem duracio eternitatem
racionem vel mirabilia sunt testimonia sacre scripture que testificantur deum

talia fecisse / mirabile enim est videre fieri de nichilo et illa sic ordine conservari
carent fine / et manent semper immobilia que continue in individuis corrumpuntur
Unde Johannes 5° dicit de operatione ista perhibet testimonium. Et valde
creature sunt mirabiles / sicut et hec ut Gregorius dicit de creatura quod formicam cum
suo agmine ditat / et elephantem creat / Item quia ad modum mirabiles fe-
cit / Unde cum secundum Johannem cana vinum quod sapiebat sicut probabat
fit ex divino sermone creatus quicquid voluit / Item ideo divina scriptura mirabilia
quia omnipotens / eo quod ad quamvis a deo est missa operatur / Ideo in psalmo dicitur
potens in terra erit semen eius / possunt etiam dici testimonia mirabi-
lia que deus faciebat / sicut / vel contra cursum nature consuetum / ut osten-
deret se esse dominum omnis nature / Unde cum fecit omnia ita potest mutare
et destruere ea / et satis sunt mirabilia / mirabile enim est ut per mundi
sitiis pedibus ambulant sine arde / et non comburi / ignem capere et non
corrumpi / denique mortuos resuscitare / et talia multa et cetera.
Et ideo apostolus talibus predictis dedit se ad eorum scrutinium / non ad hec que sunt
dei mirabilia posset comprehendere / sed ut ex hiis possit deum intelligere quem
dicunt et mirari / vel potest intelligi de testimonio quod deus testificatur se homines
valde diligere / sicut hec quod filium misit in mundum ad patiendum et mori-
endum propter salutem hominum de quo testimonio hebreorum ij° dicitur / et
etiam proprio filio suo non pepercit / sed pro nobis omnibus tradidit illum / valde
mirabile est hec quod deus hominem diligat sicut quod ut servum suum redimeret
unigenitum ad hec traderet / ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat
vitam eternam / vel potest intelligi de ipsis flagellis et martirijs / quibus
enim deus aliquem flagellat testificatur quod diligit eum / quia flagellat
omnem filium quem recipit hebreorum xij / Ita etiam non dat alicui pati
martirium nisi illi quem speciali dilectione diligit / Et est hoc
valde mirabile quod deus res quas ordinat et dispensat per gratiam / quia
vulneribus et doloribus sanat / humiliatione et conculcatione exaltat
tristicijs et merorib. consolatur / morte vivificat / et in penis constituit
meliorum augmentum / Conveniunt ergo de omnibus hijs dicitur / mirabilia
testimonia tua domine / non quod mirabilia sunt ipsi deo / dicitur enim
ecclesiastici xxxix nichil est mirabile in conspectu eius / sed nobis qui non
scimus causas et rationes operum divinorum / ex hiis igitur cum nescientia pro-
cedit admiratio / quia dicit glosa hic / causa ratio eorum causis obscuratis
de tanto apparet mirabilior / Et ex admiratione consurgit perscruta-
tio / quia et primi propter admirationem ceperunt philozophari / Et hec ordi-
nem iste capitulum complectitur / potest etiam iste capitulum exponi de
divinis preceptis / que sunt quedam testimonia voluntatis dei / quia precepta
cerimonialia testificantur dei sanctitatem / precepta iudicialia dei
severitatem / precepta moralia dei pietatem / Ad que ... dedit

pt

R

T de testimonijs

l. ad ro. 8

Nota

deus hominibus precepta cerimonialia ut homines eius pacudo essent dispositi
ad divinum cultum et ita iudei et [illegible] iuxta illud sancti estote / Sed iudicialia data
erant ad correctionem ipsorum peccatorum in qua relucet iusticia dei / unde deus
daturus legem dixit / Ego deus fortis zelotes vindicans peccata etc / Sed mo-
ralia data sunt propter dilectionem ipsius dei et proximi / Hec allexander in summa theo-
logie et ita deducitur post hec tota conclusio / Legis divine mandata deum dili-
gentibus apparent valde mirabilia / Ratio est considerando divinam potenciam
sapienciam bonitatem et iusticiam / respiciendo divinam potenciam apparet
mirabilia ex hoc / quia non nisi ex dei adiutorio potest secundum dei volunta-
tem impleri / Ex quo patet lex dei tempore mandatorum veteri occidebat que nunc
vivificat / Ratio est quia tunc precepta data fuerunt sed non iuvans gracia sic
dicitur etiam / unde quia homines non faciebant ex gracia quod erat faciendum ideo
lex dicitur occidens / Sed respiciendo sapienciam dei dicitur mirabilis / quia non potest
eius sensus ab homine haberi nisi ex dono dei / Ex quo elicitur quod notitia
divinorum mandatorum deputatur spiritui sancto / quia iste advenit in signo visi-
bili apostolos efficiat spirituales et legem spiritualiter intelligentes / unde si qui
tempore legis precepta implebant spiritualiter ad novam legem deputantur / sicut qui
modo ea implent carnaliter veteri lege concluduntur / Sed divinam volun-
tatem respiciendo mirabilia sunt / quia iuxta augmentum gracie preceptorum imple-
tores fructuosi sunt / quanto enim ex maiori gracia implentur / tanto magis
sunt [illegible] et potest ex tanta gracia impleri / ut omnes carne subi-
ciant sine spiritu / Ex quo apparet quod cum [illegible] perfectio legis libere deducat ad
vestigium iusticie originalis hoc patet quia deducit ad hoc ut vires inferiores
sine impedimento superioribus obediunt / unde dicit apostolus vivo iam non
ego / vivit autem in me christus / Et dicitur novit ad vestigium vel protinus quia
non iusticia fuit hic plena sicut nunc potest / vel quia diu in eodem statu vix
potest possideri / Sed respiciendo divinam iusticiam apparent mirabilia ex hoc
quod deus eorum impletores magne remunerat / iuxta illud si vis ad vitam in-
gredi serva mandata / ita quod mandatorum impletores ingressum merentur vite
eterne / Ex quibus omnibus apparet quod non obstante preceptorum pluralitate / levior
est lex nova quam vetus / Nam aspiciendo ad precepta moralia multo
plura sunt in nova quam in lege veteri / quia in nova sunt superaddita
sunt expositiones / et sunt perfectiones / nec tamen propter eadem precepta / lectio
non honerat quia gracia intellectum ipsorum inflammat ad implendum
Et certa gracia divina elevat et iuvat / et non comprimit / Et ideo dicitur
dicitur ab [illegible] quod leve sit iugum / deinde et honus eius suave / sicut le-
ve quod portantem non [illegible] sed levat / suave quia eum solum non honerat
sed illum tamen imponitur ad portandum levat / Et ponit exemplum de maria
et simone / exemplum quod cum regnum Iudeae potuit non portare et di-
[illegible] eius se prebuit ad portandum sustentabat / ita directe quem
deus in sua gracia sustentat in quo amorem suum dilatat / illum in ad-
impletione sue voluntatis levat portat et iuvat / Et pro tanto subdi-
tur ideo scrutata est ea anima mea / quia cum divina precepta sunt cogitanda
semper inquirenda / eorum rationes investigande sunt etiam si plenorum

intelligi sicut potuit / scilicet scrutata est, id est debet diligentia adhiberi ut quibus investigari et cognosci debeant dei precepta implere / secundum statum suum / et secundum dona sibi collata / et hic cum spe divini adiutorii et in subiectione humili / quo ad iudicium ecclesie / Ex quo habemus quod licet altitudo preceptorum vires nostras excedit / tamen nullus sit scrutando circa ea conspiciatur a quolibet / ratio quod sit homo non potuit de proprio sensu, non despicit vilibus neque de sua direccione, sit cum non quis altiora se, sed que precepit deus cogitare / Ex quo habemus quod non sufficit superficialis intelligencia preceptorum / Et est ratio, quia requirit acuta et exquisita ipsorum investigacio / unde illud Beati qui scrutantur testimonia eius / et dicit nomen anima:

Scrutatur e[tc].

mea [illegible] est idest spiritus meus / Ex quo cum precepta sint spiritualia / ideo per spiritum sunt iudicanda / iuxta illud / Corinthios spiritus omnia scrutatur, eciam et profunda dei / scilicet scrutata est ea anima mea / vitam meam / Ex quo cum dei precepta ita sunt mirabilia, et tante altitudinis / ideo homo in eo perversa scrutari debet / si ista testimonia locum habent in ea / Et ideo Gregorius dicit in omelia precio sibi sufficere credat, sed sibi anima mea binis propriis legis attestatur, scilicet de dilectione legittima meus et vita requirat et et quale testimonio quod diligat deum.

Declaratio sermonum tuorum illuminat et intellectum dat parvulis. Os meum aperui et attraxi spiritum quia mandata tua desiderabam / Aspice in me et miserere mei secundum iudicium diligencium nomen tuum.

Et continuatur prioris capituli ad precedentem / Supra propheta divinam legem diligentibus perscrutandam de mirabilibus eius / hic iam ostendit modum id est mirabilia perscrutandi / scilicet supra ostendit diligenciam acquisicionis divine voluntatis / hic iam ponit illius acquisicionis [illegible] utilitatem / scilicet supra egit de scriptura eius / hic iam ponit condicionem illorum quibus illarum preceptorum conceditur quod sunt minimi et parvuli / Et primo quod licet per declaracionem istorum capitulorum

Responsio

preceptorum deget homo et eius eloquio aliquid faciat ad illuminacionem intellectualem / Et quod sit vera patet ex hiis capitulis / primo enim capitulum ostendit quod dilectio sermonum quam deus efficit / et efficit illuminat et intellectum dat / Secundum capitulum ostendit quod ad assertionem istius illuminacionis homo facere debet quod cum eo est / quia dicit propheta / quia os meum aperui / et spiritum meum attraxi / Tercium capitulum ostendit quod deus disponentibus se ad hanc impartit illuminacionem secundum iudicium seu intencionem diligencium eum / et per quas homo vera / Sed in contrario videtur quia solus deus sine cooperacione hominis et intencionem creavit hominem / quod et solus habet eum illuminare / et hoc videtur sentire Themistius [illegible] dicens / nec corpus creatura docet / sed unus est doctor / qui mentem illuminat et veritatem ostendit / Et dividitur littera / primo enim [illegible] describit illuminacionem

gruitum ad se / secundo gruitum ad alios ibi Et intellectum dat parvulis / Secundo quod
duplex est modus sanctificandi dei testimonia / primus est ex parte ipsorum docendum
qui consistit in hoc ut clare doceat / Et quo ad istos tria innuuntur / primo
forma docendi tangitur cum dicitur declaratio / quia declarare dicitur / secundo in mitigatione sua doctrine
in hoc cum dicitur sermonum tuorum / Tertio effectus per consequens cum dicitur illuminat
Secundus modus est ex parte audiendum / qui consistit in hoc ut humiliter se ha-
beant / qui tangitur in hoc et intellectum dat parvulis / Et cum sit declaratio
primum declarandum advertendum / Augustinus xi libro de civitate dei dicit c 24 ad optine- = 1 c 24
dam beatam vitam a philosophis inventa est triplicita disciplina / scilicet naturalis
propter naturam et excellentiam ingenii / Rationalis propter scientiam et doctrinam
Et moralis propter usum debitum rerum / Ex quo Augustinus elicit quod neque
doctrina neque scientia quibus inest ex nobis / sic cum dicit si natura nostra a nobis
esset / et utique nos genuissemus sapientiam / nec doctrinam aliunde disce-
re de perpere curaremus / Et nec amor a nobis perfectus et ad nos relatus
ad bene vivendum sufficeret / nec alio bono quo frueretur indigeret / Ubi ma-
nifeste Augustinus innuit quod si natura a nobis esset haberemus tunc et scientiam et
omne illud quo bene vivitur a nobis haberemus / Ex quo genitur ... ex quo
natura nostra non est deum habet auctorem absque dubio ut vera sapientia docendi
sapere docendus / hoc c Augustinus in summa / Et sapiens dicit quod omnis sapientia et doc-
trina a domino deo est / Et beatus Gregorius xxviii libro moralium dicit Deus qui
per semetipsum nobis loquitur sola nobis vi intime inspirationis aperit / cum
per semetipsum loquitur de verbo eius sine verbis ac sillabis cor docetur / quia
virtus eius in intima quadam sublevatione agnoscitur / Et subdit in
corpore lumen est / quod et interiora replet et repleta exterius
circumscribit sine strepitu sermo est qui ad auditum aperit et tamen so-
nitum nescit / Unde prima ipsius dei declaratio fit per manifestationem in eo est
quod filium sibi coeternum generat etc ut dicit Wilhelmus ille est enim
primus sonus resonans et dicit patrem suum unde illud primo
monit patrem cuius filius quia cum volunt filius replace / Secunda
declaratio in eo quod homo creatus ad imaginem dei recepit legem suo
cordi inscriptam / quae quidem lex manifestat et innotescit quod deus
ab homine velit / et quod nolit ad hanc accessit maior declaratio
in revelationibus prophetarum in illis cum deus dicit aliquas rationes quod
erat in lege ut velatum / unde prophete ad multa homines hortabantur
a multis prohibentes addebant multas promissiones / et multas
comminationes / sic quod quasi in clariora luce dirigebant preceptum dei sibi
commissum / Accrevit declaratio maior ex data lege / adhuc maior
ex evangelica doctrina / et post hanc ex doctrina apostolorum / non sic quod lex
sue / aut moysi / aut evangelium haberet aliquem defectum qui suppletus
esset per sequentia sed sic esset maior elucidatio precedentium ex po-
sterioribus sequebatur / et quis dubitat quod vetus lex illa quae

latebant in lege nunc possunt cognosci et que erant involuta in lege
per ewangelium aperta sunt ecclesie, que aperta apostoli et doctores multo plenius
clariora. Ex quibus patet quod divini sermones nullo modo absque divina illuminatione
intelliguntur, quia et lex nova que dei inspiratione immo impressione data in
spiritus venit, quia dei digito scripta est in cordibus nostris, sic quod prophetice
revelaciones ~~...~~ non nisi ~~ex cordibus nostris~~ divina illuminatione possunt intelligi. Et
ad istum maiorem elucidationem adiciendum quod sicut ad hoc quod clare videatur
requiritur presencia lucis diffusio, non velamine amoto, et cum obiecto presencia
ita quod sicut hec omnia que iam dicta sunt debent clare intelligi, ita requiritur

Videnti

presencia diffusio lucis interioris per illuminacionem intrinseca, que a solo deo fit
qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum Johannis primo. Ille enim
lumen diffundit in mente nostra sicut sol lumen in aere. Et ideo in primo
de Trinitate ad eum et illuminandum absque divina illuminatione nulla cognicio
potest fieri in homine. Et Gregorius ubi supra dicit, a sancto spiritu dato apostolis in
igne elementa in significatione apposita sunt, ut igne et spiritu senti-
rent corpora igne vero invisibili et voce sine spiritu docente corpo-
ralis ignis apparuit, sed intus erat ignis qui sermonem dedit. Unde neque an-
gelus neque homo neque alia creatura docere potest hominem de aliquo sine
divina inspiratione. Et inde est quod prophete acceperunt et apostoli edocti sunt
quia spiritus sanctus occulta vi que agenda sunt intimat, et cor igno-
rantium sine omni tarditate et omnibus abscondita reddit peritum. Hec
Gregorius. Et ad hoc vadit littera dicens declarato sermone tuorum scilicet ad ve-
ram eorum cognicionem. Ex quo arguitur quod omnes prophete fuerunt a deo illumi-

2a cap(itu)lo (prim)o

nati intellectu. Unde illud patet apostoli: non humana voluntate allata
est aliquando prophecia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.
Quo sic quod in illuminatione intellectus sive evangelistas sive per legem, quod quem-
cumque doctores vel predicatores nisi dominum et magistrum. Si enim angelus
facit aliquid, hoc solum est ministerialiter, quod disponendo ad susceptionem
illuminationis vel auferendo impedimenta vel excitando ad susceptionem illuminationis
vel representando intellectui rerum similitudines, quo facit speculum quod represen-
tat oculo ymagines rerum, ita quod angeli sunt administratorii spiritus.
Similiter et data lex quondam est ancillarium, sic et fuit et [cetera?] sancti doctores
sunt etiam doctores sicut wilhelmus, quod qui fenestram aperit vel alio
viam parat ut ingrediatur lumen a sole, non est dator luminis. Velut
qui componit ligna in camino [ignem?] vel struem, non est ipse effector
ignis. Velut qui excitat dormientem non dat sibi virtutem surgendi
aut ambulandi sed solum quod tollit impedimentum quod vires prohi-
beat ab operationibus suis. Similiter qui solvit ligatum a vinculis non
dat sibi virtutem se libere movendi et quo placeat divertendi, sed
deus ille est qui illuminationem operatur, qui ignem immittit et virtutem
tribuit laborandi et libertatem omnia faciendi. Propter quod apostolus dicit
Cor. iii neque qui plantat est aliquid neque qui rigat aut arat
aut seminat dator est et rector [singulorum?] et fructuum, sed dominus

dat donum creatum cum agilitate suo est aliquid quod fiet sacramentum
sit nec angelus nec homo / a solo deo constat lumen advenit / Non sic ab an-
gelo / quia licet angelus possit sub [illegible] aliquid / et ita lumine suo proprio
intellectus luminem potest confortare / Sicut unus tardo ingenio ab alio con-
fortatur / non tamen potest sic nos intimus esse / ut deus / Item vel angelus illuminare
in illuminationibus aufert velamenta / ut sunt malicie per quas pueros ex-
cecant homines / iuxta illud Sapientie ii Excecavit eos malicia eorum / Et
hic est ministerialis / Et si non aliter tamen sic quia angelus efficit quod nunquam potest
impediri illuminacio dei circa hominem a diabolo / vel ab aliis velan-
tibus eius intellectum / absit cum quia bonus angelus non posset impedire
in sermone / quem malus potest adducere / Vel isto modo quia ordinat species et
fulcit nos uno et mensura et ordine nos apprehensibilibus / Et ista sunt
[illegible] que etiam potest facere homo / potest cum malicias sermonum in administratione
[illegible]torum / potest etiam astucias sathane explicare ut reprobetur / potest etiam illam
[sci]am que in ipso est ad aliorum intellectum applicare per verba et sermones
[infor]matum est cum nos / Et vilhelmus / intellectum nostrum applicare ad signi-
ficata illa / que nobis per signa innuuntur / Et innatum est nobis etiam per
signa quod pertendere in ea quibus hec signa audimus / Signa enim quodam
ad intellectum intelligencium deferunt / et per hoc applicant eas intellec-
tum sicut eas audientes / Rebus autem per hunc modum applicatus fit illuminatio
[ex]plicacionis / vel alcius apprehensionis / hec ille / Deus namque qui noluit
nos ociosos esse / sic disposuit / quia sola per creaturam materiam / et carum corporalium
per structuram quiescit in nobis lumen et amor / sic coniunctionem corporum quietat
[illegible] lucem lucentem et ardentem / Et quanto distinctius et ordinacius hec fit [illegible]
[ca]pacitatem audiencium / tanto maior est declaracio / Et ex istis claret quia maior
[illegible] maior sit in cognicione divinorum illuminacio potest provenire a solo deo / quia cum
[illegible] doctrina prophetica obscurata est / deus operatus est / quia lex maiorem hec lucidi-
tatem [illegible] in modalibus / a deo est / quia enim clare lucet et hoc deus operatus
est / Multipharie namque et multis modis deus olim loquebatur in prophetis
[illegible] novissime diebus istis locutus est nobis in filio suo / prius loquebatur
[fig]urati ex nubibus et obscuritate / nunc autem locutus est clare et manifeste / Et
ad hoc vadit littera que dicit declaracio qui dicit secundum glozam [illegible] scru-
tata est / et scrutando invenit hic quia sermonum tuorum / id est legis naturalis
figurarum / et legis veteris testamenti / declaracio id est novum testamentum
[illumi]nat intellectum / quasi dicat / lex novi testamenti est declaracio et manifestatio
veteris testamenti / illa enim illuminavit ad cognicionem eorum que latebant
in lege et figuris / Christus ita declaravit post hec prima gentium adventus
in carnem et [illegible] [illegible] sermonum divinorum fecit declarationem
hoc tantum [illegible] ex precedentibus declarationibus / Advertendum quod obiectum principaliter
[illegible] ad illuminationem requiritur et sit quod sicut innuitur in fine quia datum est [illegible]

90 p 1

Unde et d[e] glo[ria] adventu[s] &c. Et alia q[ue] in evang[eli]o sunt cōpleta declarat
sunt illius p[ro]ph[et]ie. Ecce virgo concipiet et pariet filium, et alio[rum] que s[unt]
in p[ro]ph[et]eis cōtinet. Et est ambiguitas lam[en] q[uod] d[icitu]r. Ex que annunciat p[ro]ph[et]a
manifestavit in evang[eli]o, et q[uo]d ip[s]e locutus est p[er] p[ro]ph[et]as in evang[eli]o c[on]-
templevit. Intellectu[m] ergo datus est dixit q[ui] p[ro]fetam suam sed haber[et].
Et honorius d[icit] in evang[eli]o lege[m] et p[ro]ph[et]as illu[m]i[n]at deu[m] eni[m] fact[um]
carnem et pro humana salute passum annunciat, que eni[m] erat in figu[ris]
et in p[ro]missionib[us] legis inclusa. Ex qua collusio[n]e et p[ro]bacio[n]e sic q[uod]
opera ipsius legis et p[ro]ph[et]arum sunt declarativa. Un[de] illis discipulis
quos Johannes direxerat ad xp[istu]m dice[n]s: Tu es qui venturus es, an
aliud expectamus. Deus voluit illu[m]i[n]are ex operib[us] suis dicens: Dicite
Johanni: Ceci vident, claudi ambulant, surdi audiunt. Ubi d[icitu]r
b[ene] istis signis intellectus est ab his qui rudes ambulabant cecu[s]
et ad hunc quasi in cunabulis fidei constituti ip[su]m venisse qui cō[n]-
stitutus p[ro]missus et qui expectabatur, q[uo]d et p[ro]ph[et]e ad h[oc] opera xp[ist]i p[ro]-
cessit p[ro]ph[et]avit. H[ic] ambiguitas et sepe ut in evang[eli]o Jo[hannis] habet[ur]: Ho[mines]
videntes signa que deus faciebat dicebant. Hic est p[ro]ph[et]a q[ui] ven-
turus est in mundum. Et greg[orius] omel[ia] xvi[ij] &c. p[ar]te sup[er] ezechiele[m]: elo-
quia dei x[ristus] fecit esse intelligibilia. Q[uia] c[um] ea que in eis tenuit inte[lli]-
geret nisi facta agnovisset. Dicit eni[m] sic: agamus gr[ati]as viri qui o[mnia]
que de ipso in sac[r]o eloquio scripta sunt ope[r]e i[m]plev[it], ut que audi[ta]
intelligi non poterant visa panderent. Ibi eni[m] incarnacio, ibi pass[io],
ibi mors, ibi resurrectio, ibi illius assumpcio canitur. Q[ui]s n[on] u[...]
h[...] audita crederet nisi facta cognovisset. Exquatur ergo librum ut
Ap[oca]l[ipsis] legitur q[uod] nullus poterat aperire et legere. Leo de tem[pore] in d[omi]nica a[...]
qui o[mn]ia eius mist[er]ia in sua passione et resurrectione patefecit.
P[er] hoc q[uod] infirmitates n[ost]ras mala p[er]tulit. Sic nobis po[tes]t[at]e b[e]n[e]f[ici]o m[...]
Et subdit: Eadem eni[m] factus est ut sp[irit]uales faceret. Benignus incarna-
tus est ut elevaret. Exivit ut introduceret. Visibilis apparuit ut in[vi]-
sibilia inveniret. Flagella p[er]tulit ut sanaret. Obprobria sustinuit ut
ab eterno obprobrio liberaret. Mortuus est ut vivificaret. H[ec] ille.
Ex quo p[ate]t q[uod] ordine debito vetus lex p[re]cessit novam legem, q[uod] figu[ra]
precedit rem et figura veritatem et umbra lucem. Et 2o est aug[ustinus]
contra [...] lex data est ad h[oc] ut inveniret homines, q[uod] q[ui] se vires
habuerunt ut facerent legem. Ad h[oc] ut h[oc] videns q[uod] i[m]ple[re] non p[ossent]
que precepta sunt, se infirmum agnosceret, et se humiliaret et gra[tiam]
postularet. Ideo eni[m] o[mn]ia scriptura conclusit sub peccato ut q[ui]s omnia sibi o[...]
obstrueretur, ut nemo sibi magnus videretur, ut omnes essent rei q[uia]
lege, et ita ad gratiam confugerent et subsidium gr[ati]e postularent.
Et ideo psalmista dixit p[ro]ph[et]a: Declaracio sermonum tuorum illuminat. Et im[...]
Et intellectum dat parvulis i[d est] humilibus. Et Ambr[osius] quibus parvulis c[...]

Luce vij

[r]espondet illis de quibus xpc [christus] in euangelio agit dicens Abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Et valde dignum et iustum est quod deus lumine cognitionis ad infundat superbis, quibus cum infra tempi [?] et ipsius dacte [?] elemosinam aperit [?] cum vellet hec [?] ex plena et non ex libera et gratuita deuocione tribuet. Ex quibus patet quod ad qui- litatem pertinet quod ipse se stupet [?] se ad operibus xpi et sermonibus eius xpc eius opera et ipsius doctrina fuit quasi quedam nobis eo ordine et et illo [?] uno et illa mensura date, quia tam eis serenum comparatam ymagi- nacionem et et corde ea habuit inde, sicut laboratum per acquisitionem [illegible] illuminacionis, nam sola tetato [?] me, vel ore, vel mote [?] gerat in nos aliquid lumine vel aque amorem, sic efficacia corporum generat igne [s]uccensum et ardentem. Ex quo habemus quod xpc dicta sua facit et sermo- nibus exhibuit se ad homines sic magis ad discipulos unde dicebat discipulis vos notatis me magister et bene dicitis sum etenim, tamen scriptu- ras exponebat, et que dicebat opere faciebat, primo enim cepit facere [?] [?] doc[ere], que dicebat verbo et implebat opere, miraculis confirmabat et ita tale doctrina sic preparatum [?] quibus [?] et illorum quos docebat ape- [ri]ebat sensum eorum ut intelligerent scripturas, illuminabat ergo et ad illorum [?] que docebat deducebat intelligenciam. Valde ergo xpi doctrina erat de- clarativa quod magis discipulis proponebat verba et exponebat ea implendo opere et confirmando miraculis elevabat intellectum hominum ad eorum conside- racionem et sic suscitabat ad intelligenciam, et quanto distinctius et ordina- tius hec faciebat, secundum capacitatem audiencium tanto maior erat declara- declaratio cum illuminat sed non subtilitas. Unde dicebat sibi discipuli [n]unc cognovimus quia scis omnia et non est opus ut quis te interroget [i]ta quod deus perfecte docebat quod nullum dubium relinquebat in audi- entibus sed non verborum involucio, doctrina cum prudencium fatuorum [?] proporci- o appetit quod Job xxxviij dicitur quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis. Gregorius vicium imperitie est quando non recte sapere sin [?] potuit sententias est pilatoris [?] vel iactantie perfectio, sepe enim contingit mala et bona male perfice, quia nobis adiciendum est quod de- [ae]cte [?] perfice, et est bona male perfice, quia nobis adiciendum est quod de[clara]- [cio] [?] sermonis dei, aliud non est nisi elucidatio et explanatio sine expo- sicio sermonis dei, aliud non est nisi ut insistamus labori [?] ideo sacre scripture, et vult deus ne ociosi simus, sed ut insistamus labori Est enim ista sua sana doctrina, unde apostolus et ideo sana quod deum sit et quia deum sit, ideo salutaris. Et quia salutaris, ideo tractatores eius [?] [d]ictores requirit esse sobrios graves prudentes, sanos fide, et dilectio- ne pacientes, 2a ad Timotheum et hec, vt dicit Gregorius xvij omelia super Eze- chiel, tota sacra scriptura propter nos scripta est, non tamen totum intelligitur a nobis, et si enim multa in ea scripta sunt que paruulos pascant, ista [aliqua] [?] tamen obscurioribus sensibus ut detrectat [?] fortes, quia cum labore intellecta plus sunt grata, Non nulla autem in tantum aperta sunt ut dum ea non intelligimus, agnoscentes infirma nostre cecitatis ad humilitatem magis [?] tum ad ~~illuminatam~~ intelligenciam perficiam et sunt quedam que debilis

angelicis spiritibus in patria celestis civibus parata ita quod nos peregrinantibus
vera referunt que sunt agnoscere possumus nisi ibi ubi illi sunt pre-
sentibus / de qua sacra scriptura scriptum est extendens celum sicut pellem Gl(ossa) Gre-
gorii sicut pellis extenditur qui per ora sua nobis scriptura sacra nobis in expo-
sitionibus explicatur / Gregorius. Ex quo clare patet quod cognitio divina ex scriptu-
ris sic sic dilectio dei caritativa omnipotens / Ideo cum homo deum incipit di-
ligere et eius dilectio augetur in nobis cum perfecta esse non potest nisi cum
ad patriam venimus sic cognoscere per divina incipimus et in eorum cogni-
tione crescimus / Sed non cognoscere perfecte nisi cum ex [illegible] ad celum pervenimus
sicut dicit apostolus nunc ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus / Cum autem
venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est / Secundo dico quod sine clari-
tate divinorum [illegible] non est ut sermonibus perfectis / Si enim ex sermonibus
divinis divina vix possunt cognosci et si cognoscuntur tunc quasi in umbra
et quasi in speculo et enigmate magis umbra cognoscuntur quod tunc
possent elucidare preter sermones qui sunt implicantes ad ea et
nullam [illegible] eorum significantiam / nec videtur quomodo possent esse vehi-
cula [illegible] cognitionis aut instrumenta ad illa / Et inde est quod
multi leguntur correpti a deo qui [illegible] divinorum sententiam se cum
libris poeticis occupabant / Expositio namque divinarum scripturarum non
est ludus scolasticus sed est seriositas fidei et negotium nimis
arduum et ideo solum sermones sacre scripture et [illegible] integra
est [illegible] / Unde Augustinus in libro de civitate dei et Lac-
tantius in libro de institutionibus multos allegat auctores absolute
non ideo fecerunt ut eorum dicta pertinerent ad elucidationem divinorum
sed ut errores per auctores eorum ipsos convincerent et ut eorum testi-
monio non per doctores katholicos esse inventa ostenderent et nobis
faterentur quod omnes veritates [illegible] isti scripture que ex
veritate ditatur [illegible] et ancillatur / Ex quibus patet [illegible] quod
elucidator sacre scripture [illegible] debet esse et [illegible] nec eius
confundat nec obscuret nec involvat nec adulteret [illegible] aut
corrumpat quomodolibet et sic procedat ut intellectum suum captivet
in obsequium veritatis ut nullus ausus esset suis dictis [illegible]
inferre / Tribus ergo viis est procedendum in expositione sacre scriptu-
re ut Augustinus dicit iiij libro de civitate capitulo viij aut per auctoritatem [illegible]
maxima est / aut per testimonium divinarum scripturarum / aut per rationes
in [illegible] auctoribus patrum approbatas / [illegible] nemo [illegible]
contra scripturam nemo [illegible] contra ecclesiam nemo [illegible]
in hoc multum [illegible] sunt heretici et isti cum [illegible]
non [illegible] / quia non intelligunt nec auctoritatibus corriguntur
quia non suscipiunt nec suasionibus [illegible] flectuntur quia [illegible]
sunt / et probatum est quod [illegible] magis eligunt quam [illegible]
licet ille [illegible] de eis qui [illegible] sunt / Et [illegible]

illac=

predicator debet [illegible] predicare et non [illegible] [illegible] vero debet predicare

declaro illuminat ad cognitionem veritatis / et ad intellectum scilicet quantum agendi
stidum illius cognitionem directiorem / magister enim per intellectum hoc omnibus fidelibus
um / omnibus fidelibus tam in presenti / et hoc pruulis i veniat sic humiliantibus
valde utile sit veritates expositam precepta et pia / quia quanto audientes
eius super dei / quia declarat magis sit quod promisit deus / et alliciat ad fidem / Sed quia
assertio veritatis multos acquirit ad vitam eternam / 3o precedo a scilicet imperfec-
toribus ad perfectiores confirmat ne pro impericia quis de rebus spiritualibus scandalizetur
nam 2o ambis ita in firmos confirmat / impitos erudit / dum ingenia
excitant / timidos ad proelium attrahit / presidia voluntatis tangit / et tunc duas veri-
tates / scilicet illuminatorem / et illuminantem animae intellectum / de textu

Os meum aperui et attraxi spiritum quia:

Et continua ad precedentem consilium sic / Supra ista posuit modum
constituendi mirabilia dei / hic iam determinat dispositionem que debet
esse in ipso constitutante / quia conditio esset eius sicut si ego di-
gnum se non facit / quia sic repulsam patietur / Vel supra declarat
diligentiam et conatum sue diligentie / hic iam dicit quod in illo co-
nata quichat renclarine diligende sue / Vel supra declarat
diligentiam in inquisitione voluntatis divine / hic iam ostendit
modum studium orationis / Et dividitur ista primo eius dicit modum quo
dicto petit ponit foramen [illegible] petendi ibi appetite in me
3o rationem exaudiendi ibi Exitus aquarum / prima pars dividitur / primo
si ponit silencium dicens / Os meum aperui / 2o fervaris rotandum
ibi atraxi spiritum / 3o utilissimum radiorem ibi / quia mandata tua / Dicit
ergo / Os meum aperui / Notandum quod cum multa sunt membra in ho-
mine et non eundem actum habent / nec se mutuo in suis operationibus
impediunt sed expediunt / Unde sic manus est organum organorum 2o
si os omnibus membris deservit / Et cum aures in exaudiendum os
aures membris pereat consistat / Nam quamquam oculus vigorem viden-
di / nec aures audiendi / nec nares odorandi nec manus tan-
gendi / sine corpus confortetur alimentis / deficiunt eius virtutes
cum ea omnis ab competentem assiduitate receperunt / demum affecti
sunt nullius oblectantur sensum delectationibus / Ex quibus ambo
dicit Et si os est pars hominis tamen aliquid habet universalitatis
omnia que sunt hominis recreat et restat / dicit ambo licet
in re sit quantitas parvitas / tamen formam tenet universitatis / Secundo
dicitur / licet os capiat universitatem / est tamen quoddam singulare
et proprium in homine / quia solis hominibus hoc concessum est / ut quod
corde concipimus et sentimus / ore exprimamus / Ita quod cogitationes tacite
mentis sub officio signantur / et quid est ita occultum quod non revele-
tur vox oris / Ex quo ea que sunt in voce / earum passionum que sunt in anima

uoce et ea que gerebant signa sunt eorum que apparuerunt / ex hoc praeterea mitatis / Ex hiis habemus quod os doctorum et omnium predicatorum et disputatorum nobile instrumentum dicit Ambrosius ubi supra Cum ideo est sed os pre cunctis creaturis fons / ex quo hauriuntur sermones disputationes et predicationes variorum quibus alias absolutis omnis archanum voluntatis

aperitur

in operatione quo oris apperta deprimitur / Sunt enim apperte quando os dei complecti pabulo celesti / et haurire sapientiam / quod tamen apperit ea quae latebant manifestat / unde dicebat dominus Ysaie lviij clama ne cesses quasi tuba fideliter annunciando que deus revelat appertis moribus eorum declaratur vivebatur / unde dicit ipse Os meum apperui manifestando quod revelasti / et alibi Spiritus / accipe muneri cum revelatur aliorum / Et hoc ideo / quod mandata tua desiderabam i. optavi revelare quicquid cum ouderas / revelatio autem appertio aliud non est nisi mandatum de facienda denuntiatione / quia ideo revelavit ut fierent manifesta / Sed Ambrosius supra hoc exponit dicens / qui apperuit os suum / tunc dabat cum mote [illegible] / Et tunc docebat in monte discipulos suos / Et multiplex appriebat os suum / quod in loquela instructionis / et hac inflamabat corda hominum / ut hic Luce ultimo Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loquebatur nobis in via / Est in loquela revelationis / quod illuminabat intellectum hominum / unde illud Johannis / Omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis / et ipse dicit dominus quod revelabat / et secreta dicebat occulta propheciarum / et involucra figurarum / dicebat enim discipulis suis lux sum mundi Johannis viij / Est et loquela persuasionis qua accenderat corda hominum / verax enim est / nec falli quicquam potest / unde ad Hebreos / ut apostolus dicit ad Romanos Non hesitavit diffidentia / sicut quod potens est facere quod repromisit / et quicquid dicit legitur locutum fuisse / numquam locutum est vane / Si enim loquitur persuadendo / tunc obligat / Si consolando magnificat / si exhortando stimulat / si consolando letificat / si conviciendo constringit / Ex quo elicitur quod os Christi appertum est suorum donorum infusio / unde dominus ait ipse xx[o] Accipite spiritum porrigendo os insufflavit in discipulos dicens / Secundo elicitur quod cum Christo dominus est plenum spiritu quod re. pe. re. cis / Secundo elicitur quod cum Christo dominus est plenum ... Si enim ex ore spiritus dona emanant / quid tunc non emanarent ex aliis membris / unde Johannes ex suo pectore hausit sapientiam Thomas ex latere fidei sciam / et Magdalena ex tactu pedum remissionem peccatorum / Et illa emoroissa ex tactu fimbrie a fluxu sanguinis sanitatem / unde totus exiebat de illo et sanabat omnes ut dicitur Luce vi / Et in psalmo dicitur Apperis tu manum tuam et imples omne animal benedictione / Ex quo sequitur quod volens ex Christo recipere debet seipsum erga ipsum apperire / Et hoc Ambrosius dicit Christus os apperuit / ut aliis daret

Ex quo patet quod nostri os apperiunt ad laudem / et honorem dei et ad legem eius / appertum cor ... / unde deus stat ... [illegible] ... quod si quis plus apperit ... ad eum et ... ad implendum ... apperiat dominus cor vestrum in lege sua / ... surrexi ut aperirem dilecto meo / ... Os suum apperuit sapientiam scilicet ad ... / unde de aspide ... 2[o] sequitur quod ... aperuit os ad ... / ad ... os ... est in ore eorum ... / ... ad ... / ad ... et ... xix Os impiorum devorat iniquitatem / ad ... et ... per mortem ... [illegible]

-pter david apperuit ut reciperet. Et allegat illud ps. dilata os tuum et
[i]mplebo illud / ubi augustinus dilata confitendo magnificando petendo gratias
agendo / et ego implebo / quia apud me est fons vite. Advertendum tamen est
[quo]modo / quod dicit hic propheta / os meum aperui / et deus sibi attribuit dilata os
[tu]um / Secundo cum mulier illa fortis primo manum suam aperuit ino-
[p]i et postea palmas suas extendit ad pauperem / secundum magnum al-
[be]rtum quia latissime et habundantissime et taliter ut plene se
[ext]endit impietati / Sic etiam more ad deum est habenda latitudo sit
[com]plem ad deum pateat et ad nichil aliud sit aptum. Ex quo habetur
[ita]lium quod non est admittenda aliqua artitudo vel angustia sive strict-
tudo timore / Unde augustinus tractando illud dilata os tuum / et angu-
stias patitur ante ipse deum excitatio constitutio in corde tuo / frange-
[...] unitatem etiam de terrestria fictum ydolum / et dilata illud confitendo
[...]i manifeste solvit / quod os si debet esse aptum ad ea que dei sunt
[...] quod sit purgatum ab hiis que dei non sunt / unde ysaie labia qui
[...]debat immunda dicta / purgata sunt per carbonem / quem angelus
[...]t forcipe tulerat de altari. Ex quibus scitur quod cum apertione oris
[...] nota se esse purgatum a peccatis. Et est ambrosius qui dicit tractando
[ill]ud domine labia mea aperies / os peccatoris deus claudit ne lo-
[qu]atur iusticias dei / unde illud ps. peccatori dixit deus quare tu enar-
[ra]s iusticias meas et assumis testamentum per os tuum / Sed iusti
[...] aperit ut loquatur. Cum ergo labia aperit ut loquatur / signum a reatu
[...]ti absolvit. Ex quo secundo habetur quod non est in homine potestate
[...] ad loquendum digna aperire / ratio est quia non ego digna loquitur / nisi
[...] ipsius loquitur / Unde dictum est apostolis / non vos estis qui loquimini
[sed] spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Unde et apostolus petit se ad-
[iuvari] orationibus plebis / ut aperiat sibi hostium verbi ad loquendum
[m]isterium christi / Os ergo aperire ex dono dei est / et quare ex dono dicit
[...] quibus / qui os aperit in apertione spiritum accipit clavem oris
[...] qui os aperit in apertione spiritum accipit. Clavis oris
[...]ia est / clavis oris verbum est / clavis oris sapientia in corde la-
[te]ns est / Et ideo ego laxatis claustris silencij dat reserant the-
[sa]urus est / et alibi ego laxatis claustris silencij reserant the-
[sauros] sapientie et sciencie dei absconditos / sicut est quod dicit propheta
[...] mandata tua desiderabam / scilicet sic intelligere et sapere cum desiderio
[...]traxi spiritum ea intelligendi / et quod suppremus et super docentes
[...]ne ut ea intellexi / Ideo aperui os meum. Tertio zizania danielis xiij
[...]perit hostium pomerij sui / sic et propheta aperuit os quod est hostium
[...]ordis / in quo multa sunt edificia / multa suavia / multa continet
[...]d refectionem et consolationem / etiam quibus requiruntur dispositiones / antequam
[...] veniat ad illuminationem / et illa terra / non statim os aperiendum est
[...]so cum et prius in celum respexit et postea os aperuit ut x / Dicit
[...]suo cum et prius in celum respexit et postea os aperuit actuum v / dicit
• [t]imore apud deum instandum est / antequam homo loquatur / Ipse autem [...]
[...] ad eternam iudicem [...] in assuescat os tuum / adulatorum [...]
[...] detestor / ad eternam iudicem [...] maledicebat / Ex quo claret quod ut
[a]dulator decipit ore [...] St propheta de suo maledicebat / Ex quo claret ut
[...] peccatorum [...] quod os iusti [...] sapientiam [...] os meum [...] [...] vi
[...] nec [...] non / [...] ordinem [...] [...] bonus [...]
[...] [...] custodiendum et claudendum / et aperiendum
[...] et [...] aperiet os [...] est [...] custodiendum [...] custodit os [...]
[c]ustodiendum [...] ab augustino [...] et [...] propheta ap-
[...] custodiam os meum / Sed est aperiendum ad [...] confessionem [...] peccatorum ad petendum
[...] ad confessionem peccatorum et [...] que accepit [...] peccatorum ad petendum

quod os aperire

porri mihi / primo ut hic quod dicitur / Mandata tua desiderabam / Sed ita scilicet os
meum aperui et attraxi spiritum / Prima desiderium est ita apertionis oris / et
quasi attractionis spiritus / unde glossa dicit Cum desideratum facere mandata / ...
cat unde possum / Et ideo aperui os meum / sed cum hoc sit expositum
pro anhelatione et desiderio ad mandata inhiabat / unde glossa dicit quasi
similis illius qui sitit in estu captat auram / et ad hunc sensum
anhelatione oris corporalis / innuit magnum desiderium mentis / Scilicet
Corpus orum et per patris super Ezechiel / tractando illud / Os meum aperui
et cibavit me volumine isto / Dicit os in corde esse dicitur / unde
labia dolosa in corde / Os ergo aperimus / cum cor ad intelligentiam
preparamus / Os ipsa aperuit quia ad presencium domini preceptorum cordis
desiderium inhiavit / ut de cibo aliquid sumeret / quod tunc vivum intellectum non est
timuit ille cibaverit / qui ut comederet misit hic ille / Secundo exponitur sic
scilicet in confessione peccati scilicet recognoscendo me insufficientem esse ex peccato tot
tonc / unde Iob vii dicitur Secundum peccatum oris mei / loquar in tribulatione
mei / et de hoc spiritu scilicet Spiritus in cuius effectu / qui est remissio peccatorum /
illud psalmi / Dixi confitebor adversum me iniusticiam meam / et tu remisisti impie-
tatem peccati mei / Cum enim quis desiderat dei mandata implere / et videt
pedimentum / oportet quod tunc per dolorem incipit / et motum est quod dolor
tamen ad confessionem impellit / Ex qua sequitur iustificatio / vel os meum
scilicet confitendo quod per scripturam facere non potui / Et hoc tunc est similitas
cum Augustinus super illud audi filia et vide et inclina aurem tuam intellectum dicit
suscipe de inclinata aure in simili pietate / Alibi cum parvulis revelat
qui abscondit sapientibus et prudentibus / Et ex isto sequitur / quod tunc
quibus est quis sed / quis est intelligencia / sed cum dat et insufflat
cum aperit sed insufflat / Et dicit Augustinus contra non ... quibus quia sunt
incertum / quis est et gratia / que est sacramentorum ... Dicit cum ...
spiritualem manducaverunt / et omnes eundem potum spiritualem biberunt / et ...
... et in mari baptizati sunt / ... dicit apostolus / non in omnibus beneplacitum
deo / sit et sic vel sic Mandata tua desideravi / quis desiderium
... et fide / que ducit mandatorum obligationem in cordis impletione voluntatis
... ad divinam confirmationem / et multum gratie datur / Et ideo aperui os
... in confessione / confitendo mandata dei esse possibilia / quia deus ad impossibile
obligat / esse rationabilia / quia rationabile ut ... sua voluntatem divino confor-
que est ordinatissima et perfecta sapientia / esse valde iusta ex quo occupatio
tamen cordis impletione deus non dimittit sine remuneratione / unde ad ... xix
... ad vitam ingredi / serva mandata / Et attraxi spiritum scilicet fortitudinem
... prosequendi labore / Nam cordis ... qui apostolus dixit / corde creditur ad
iusticiam / ore autem confessio ad salutem fit / Unde dicitur Omnis qui credit in illo
non confundetur / Prima deus numquam illos dimittit confortare qui se ad ...
mandata dirigunt / et de corde efficacia ita confitentur / Vel mandata tua
desideravi idest desiderium habui ita cognoscendi et intelligendi / Et ideo aperui
os meum scilicet in inquisitione / in ruminatione / cum sapientibus collocutione et in
... cum talibus modis devenitur ad intellectum / et attraxi spiritum sapientie et in-
tellectus cum enim infirmus et defectuosus potenti suo defectu similiter confitetur p...
sit ... est ... ad adiuvandum / magis sit ex desiderio similiter p...

et devote. Unde Luce xi petite et accipietis. Si ergo vos cum homines sitis quasi mali sitis bona data dare filiis vestris / quanto magis pater celestis dabit spiritum bonum petentibus se. Et Sapientie vii dicitur: Optavi et datus est michi sensus / invocavi et venit spiritus sapientie / De interrogatione autem et collocutione Luce ultimo dicitur: ubi duo discipuli dum confabularentur et secum quererent, Ihesus docuit corda eorum ardentia fecit. Et ideo ita debent se petere qui [illegible] sapientiam / Illuminationem a deo non percipit nisi ex cooperatione hominis / Ista gelu[...] principua [...] veritate ex ipsis expositoribus. Et ambitur ex parte [...] [illegible] [...] Aperui os meum, id est affectum meum et desiderium ad deum [illegible] / Ita quod [...] ipsius anime sit eius affectio et apertio ipsius sit ipsum desiderium [...]. In quo quod desiderium mandata / Os aperui et illud dilatavi ut [...] ampliorem / De quo in psalmo: desiderium cordis eius tribuisti ei et voluntate labiorum eius non fraudasti eum / Desiderium enim cor[dis] [...] habitum / [illegible] et quia affectus interior clamor est qui auditur [...] / Unde Moyses voce tacebat et clamabat spiritu / ab hominibus non audiebatur et [illegible] apud deum / Anna quoque tacita orabat labia eius movebantur et clamabat / Et [...] voce interioris [...] [illegible] / Sic ergo os aperit qui suum affectum ad deum erigit et ordinat ut ea quecumque percipit sibi saporem et ut ex illo [...] ea impleret / Sicut sponsa aperuit sponso os suum et percipit ab eo precepta sua melle dulciora / iuxta illud: fauces eius dulcedinis et totus desiderabilis / unde delectata tenuit eum nec dimisit donec introduxit in domum matris et in cubiculum eius / Et sic ex apertione [...] oris / attraxit spiritum [...] et sic / qui secretiora revelavit / [...] ad intelligentiam deduxit / Ita dicit David: Os suum aperuit / iuxta illud: Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio / Et attraxi spiritum dulcedinis iuxta illud: quam [...] dicens: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua / super mel et favum ori meo / Et hic [...] quod desiderium [...] ad cognoscendum parabolas et enigmata / et illa que dicuntur ab initio [...] percipit [...] valde obscura / Propter dulcedinem intelligentie et sapientie. Ex qua gelusionis et ratione sequitur quod multa requiruntur ad hoc ut quis se ad divinam illuminationem disponat / Et primo requiritur [...] proprii sensus / quia iste [illegible] in intellectu [...] quod dicitur: Ne innitaris prudentie tue / Secundo requiritur abrenuntiatio voluntatis proprie / quia propria voluntas facit maculam et in [...] affectum hominis / Et hoc forma [...] in Christo qui patri dicit: Non [...] ego volo sed quod tu / Tertia quia [...] sensus proprius requiritur [...] voluntatem [...] et intellectum et affectum [...] qui est [...] totius illuminationis. [...] in [...] [illegible]

forat

Exodi 17

9° 2ª

ca. 26

pus corpus illuminacionis. Iuxta illud: In nomine tuo videbimus lumen. Tercium
est diligencia continue innovacionis ipsius interioris hominis ad
quam sequitur hominis exterioris corrupcio, quia nisi ut homo exte-
riorem hominem disciplinae oneribus et omnis affectus rigore ab
stinencie de die in diem corrumpat, si vult ut homo interior quotidie
renovetur. Ad quam renovacionem facit frequens confessio peccatorum, frequens
quoque percepcio divini sacramenti, instancia divine laudis et frequentia
sermonis amoris oracionis. Quartum est contricio de humilitate cor
dis, quia nisi homo ad hoc tendat ut cor habeat mite et usque
humile, quia in corde tali habitat pacis habundancia et quietis,
et ne sunt loca aptus divinarum illuminacionum, quia cum talibus deus
facit sermonem, talibus loquitur ad cor, tales illuminat et talibus veritatem
ostendit. Ex quibus elicitur quod immutabiliter deus se ipsos dispone-
tibus lumine sue claritatis infundit. Vel sic potest exponi quod oris
oracio sit. Primum in homine est preparacio mentis ad suscipiendum
et omnis obstaculi remocio, cum non obcludit immissas ibi immissos
vel potius non admittit. Unde Glosa ostium id est mentis introitus aperitur
cum desiderio volumus spiritum attrahimus, quem deus complet desideriorum
nostrorum. Ad ostendendum hic de isto textu, quia dicit Attraxi spiritum
nostrum. Motus tractus violentus est et ex parte dei ad nos et ex parte nostri
ad deum est pro salutis affectacione necessarius. Dicitur enim Iohannis XVI: Nemo
potest venire ad me nisi pater meus traxerit eum. Sed utique non est
non est violencie, sed cuiuslibet disposicionis naturalis, quia deus sic hominem
ad se trahit quod omnia naturalia et omnia fortuita quasi esset
impulsus dimittit, et facit hoc deus manifestacione sue bonitatis
sue pietatis sive caritatis sive dilectionis. Unde illud: Trahe nos post te, currimus ca
in odore unguentorum tuorum. Sic quod homo alliciat ad se trahi
deum. Unde quidam est tractus naturalis, sicut magnes naturaliter ad se trahit
ferrum, quidam est artificialis, quo equi trahunt post se currum,
et quidam est violentus, quo fur trahitur ad suspendium. Sic caritas
utique ex sua natura attrahit deum, quia vult amare cum amante, sed virtus
humilitatis quasi per modum artis, quia disponit hominem ad
hoc ut deus veniat in eum. Unde Maria dicit deum sua humilitate se suscepisse,
quia illud inclinat eius maiestatem, sed austeritas penitencie quasi
cogit deum. Unde Mat XI: Regnum celorum vim patitur et violenti
rapiunt illud. Ubi Ieronimus: Magna violencia est in terra generatus celum
rape et virtutem acquirere quod per naturam habere non possumus, quia
ergo propheta caritate conabat se ipsum humiliabat. Et exteriorem
hominem pro renovacione interioris corrumpebat, ut patet ex istis
expositionibus. Ad quid mirum quod attraxerit ad se spiritum sanctum, sic
est quod immutabiliter divine bonitatis ostenderet sufficienter disposita
commuta consiverit ut est corum lumine et contrariorum veritatem ostendit
immutabilitas bonitatis divine. Et Hugo exponendo secundum ista
ostendit quam propheta disponebat se et obtinuit adeo quod
valebat. Dicit enim exponendo: Hoc mandata tua desiderabam, quod
desiderabat nisi mandata dei facere, sed quia infirmus data carnt
forcia, fructu magna, eo aperuit os confitendo insufficienciam.
Aperuit petendo, querendo, pulsando, et ita sciens spiritum attulit

hausit et fecit / que adimplere posset multa quod[em] mandata scripture
ipsi et bona. Et quod hic Aug[ustinus] dicit de spiritu dato in adiutorium
implendi, ita [illegible] est de spiritu qui datur hominibus in adiuto
rium cognoscendi et intelligendi. Est enim spiritus veritatis qui docet
omnem veritatem. Ex quibus elicitur et si aliquid ad hoc ut [illegible]
dispositi agimus / tamen si absit divinus spiritus quasi nichil agimus.
Hoc totum est quod dicit Aug[ustinus] [illegible] etiam / qui dicit Ro. viii. qui
spiritu agitur / quodque spiritu dei aguntur hii filii dei sunt / Nos
ipsi nichil agimus / Nam tanto magis efficitur quisque filius
bonus / quanto largius datur ei a patre spiritus bonus.

Respice in me et miserere mei. Et continuat sic ad superiorem
precedentem / Quia ipse ex desiderio [illegible]
afferunt os ad [illegible] attendendum et trahendum. Et ideo
ut Aug[ustinus] dicit. Quanto quis suavius sentit / tanto ardentius
sitit / Ideo subdit Respice in me / Vel sic Superius descripsit
fervorem orantis / Hic iam describit materiam quam
orationis / petit enim sibi hic misereri. Vel posset dici quod hic
describit formam petendi. Et primo describit formam generalis
petitionis / 2o specialis ibi Gressus meos / In prima parte in
 innuit primo gratie quam desiderat principium / Respice / Secundo
dicit ergo Respice / Advertendum cum Bernardo [illegible] in tractatu de
causa peccati quod ignorancia que est in peccato originali in nobis
sicut et ex originali iusticia / Postquam voluntas deo coniungebatur
fiebat quedam redundancia perfectionis in viribus / sic quod in intellectu
illustrabatur cognicione veritatis et concupiscibilis ac irascibilis
fortiebantur rectitudine [illegible] / et omnes vires inferiores obediebant
sine rebellione / Ita subtracta originali iusticia a voluntate
/ Defecit cognicio veritatis in intellectu / et rectitudo in irascibili et
concupiscibili / et omnis inordinacio in viribus inferioribus
Cecidit ergo homo in ignoranciam / et factus est homo tenebrosus / ymo
factus est quasi esset ipsa tenebra [illegible] / Ex quo ergo ignorancia
in intellectu ex originali culpa procedit / Et ut dicit [illegible] dis[illegible]
dit se ad nescienciam / et [illegible] ad errorem / Differunt enim hec tria
Ignorancia, nescientia et error / Nesciencia importat simpliciter carenciam
scientie / Ignorancia est carencia scientie eius quod quis nata est habere
Et aliqui sunt qui volunt directe ignorare scientiam salutis / De
quibus Job xxi [illegible] dixerunt deo / Recede a nobis / scientiam vi
arum tuarum nolumus / Aliqui non ita directe / sed quia occupat
cum in falsis principiis ac opinionibus ex quibus impediuntur a
scientia [illegible] veritatis / Aliqui volunt ignorare ex eo / quod nolunt
applicare animum ad studium / ut cognoscere possent ea que scire tene
rentur. Et aliqui in hoc aspiciunt laborem et conatum et alia
difficilia circa studium / Alii non advertunt labores / sed ideo
volunt ignorare / ne per scientiam retrahantur a peccatis in quibus
delectantur / Isti sunt voluntarie ignorantes / Ex eo quod aliquid

[illegible] deus habet tres oculos quibus respicit universa / [illegible] oculus scientie quo [illegible] respicit ad [illegible]
Oculus clemencie quo bonos respicit ad adiuvandum / oculus iusticie quo malos respicit ad [illegible]
[illegible] [illegible] oculus respicit [illegible] / oculus [illegible] scientie e filio [illegible] attribuitur sapientia / oculus [illegible]
est spiritus sancti cui attribuitur bonitas / oculus iusticie e patri cui attribuitur potencia / [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] vigore [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] sue scientie / quo videt omnia [illegible] [illegible] [illegible] xlii [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sine [illegible] [illegible] fieri potest occultare / nec distancia potest impedire, nec obscuritas [illegible]
potest obscurare teste [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] respicit [illegible] a longe [illegible] [illegible] [illegible]

Nul celos et aspicit / respicit vos amicos ... per clementiam / quos deus respicit illos qui ... / ... firmiter ... et radijs ... petrus ... respicit ... petrum ... / ... respicit ... ut ... respicit

faciunt ad quod sequitur ignorancia / ut si quis nimis voluerit / sic et passiones / ymo admittit generaliter et exercere / qui ligat aliquo ... Error autem est approbare falsa pro veris / hec est secunda ... ignoranti / et sic addit actum super ignoranciam / ... aliquis esse ignorans / ... et non errans / Exemplum ... valde multa sunt de quibus contingit homines ignorare / sicut sunt credenda, agenda, fugienda / et ita que possunt homini contingere / In natura ... necesse est homini nimio scire / ut nesciat quid sibi contingat in natura / ... nescire ... et ... ut Augustinus dicit / ... a deo tenebre ... / ... / et omnia que ... in me ... respice ... non respice ... / ... ut deus radios suos sive ... sive caritatis sive bonitatis ... in eo / quod non solum agit in ista inferiora per radios / ita deus per radios ... sapientie / et gratie agit in omnes ... et singulos prout vult / ... nec doctrine / nec studia / nec experiencie ... sufficiat ad illuminacionem ... / deus ... est ... quod deus liber est illuminare / aut non illuminare / misereri aut non / ... illus qui habet ... / ... et valde male est hijs quibus radij divine gratie non ... Unde ... mali ... a via ... ambulaverunt vias difficiles / ... quia sol iusticie non est ortus nobis / ... oculi dei ad omnia respiciunt / ... quia respiciunt omnes creaturas / et respiciunt ... et ... interiores et exteriores / ... respicit omnes ... hominum / Oculi dei lucidiores sunt sole / quia contemplantur bonos et malos / Ex quo ... / quod non omnia deus respicit ad eorum profectum / ... sol omnia illuminat / ... quia aliqua facit ... aliqua ... / ... licet in omni loco oculi domini contemplantur bonos et malos / ... / Non tamen omnes ... respicit / ... Ambrosius dicit ... / ... propheta dicit / respice in me / ... et miserere mei / quia deus respicit et ... non respexit super ... / et omnes ... in fluctibus / respexit super Sodoma et Gomorram / quarum utraque divine offense ... supplicia / Et allegat ... terram et facit eam ... / ... respexit dominus ad Abel / et ad ... Cayn ... respexisse / quia respexit ... ad Abel ... respexit / quia ... propheta ... dicit respice in me ... et bonorum et malorum / ... dicit respice in me ... in interiori homine / quia dei respicere non est aliud / nisi illuminare / ... quod ... propheta

Et ... male est hijs quibus deus non respicit ... gubernacione et ... tutela ... protector ... omnia ... respectus ... in homine sunt ... Dei et ... regis et respectus eius in ... eius ... dei

---

... ipse respicit ... respicit ... et ... respicit ... vincas ... ipse respicit ... amoris ... respicit ... rigorem ... iusticie ... respicit ... et ... respice ... respicit ... respexit ... corpus ... respicit ... dei ... et ... respiciunt ... / ... respicit ... petrum ... Abel ... iustos ...

cis affectu ad misericordiam non valet esse contentus in donis
inferioribus nisi ea habeat et affectus / Ideo dicit Augustinus Sic donec gu
stae per amorem / quia gusto per cognitionem / sencio per affectum / quod
sencio per intellectum / Valde ergo multa sunt quibus deus illuminat
nos / et quibus mediantibus expellit tenebras nostras
/ scilicet expellit a nobis simplicem nescienciam sed infidelitatis / Unde
non efficiemur filii scotorum / nec essemus sicut gentes / que ignorant
deum / Thessalonicenses vi / Scientia vero articulorum fidem quam infundit illuminat
/ quoniam illa explicatur que latet in fide / per quam regulabat
... / Illuminat interiorem mentem domine illumina tenebras / Et hac
illuminatione expellitur illa ignorancia / qua homo aliquid contrarium
quam articuli fidei sunt ... quibus inmittendo quibus / possis
ad noticiam veritatis pervenire / Nomine data lex illuminat de
agendis et fugiendis / Nomine prophetia illuminat de contingentibus
futuris / Nomine ... illuminat de curandis / Et ita deus eciam
illuminat illuminationem nostram pertinet diversis donis / Nec mirum quia
deus est dicit Augustinus super ... Attendite quale nunc legem ...
Si angelus uti potest ethere aere nube igne et alia qualibet
natura vel specie / Et homo uti potest nutu lingwa manu calamo litteris
aliis ve significationibus rebus ad sue mentis indicanda secreta
Quanto deus magis potest uti quibus placet ad illuminanda
nostra interiora / quia sue potestati omnia sunt subiecta
hec Augustinus / Et ex isto habetur quod in diversis illuminationibus
relucet divina sapiencia pulcritudo / Valde enim multiplex est spiritus
sapiencie et preparat se in hominum illuminationem effundit / aliis enim
datur fides / aliis scientia / aliis interpretatio sermonum / aliis prophetia
/ aliis genera linguarum / omnia autem hec operatur unus atque idem spiritus dividens singulis
prout vult / Non est ergo in deo defectus / quia deus est
lux / et tenebre in eo non sunt ulle / quantum in eo est / lucet
licet multi sunt qui remanent in tenebris / Lux enim in
tenebris lucet / Et quia homines inveniuntur in diversis ... Job / que in hiis qui
se disponunt exigunt / quia deus eos non aspicit / Dicitur enim Job
xxx / Non exaudies me et non respicies me mutatus es michi
in crudelem / et in duricia manus tue adversaris michi / Elevasti
me et statim elisisti me / Primum est quando non inmittit graciam hec
inmittitur / in hoc quod dicit / non exaudies me / inmittendo graciam / Secundum
est quando facit non presentiem divinam dulcedinem / Unde dicit
Non respicies me / scilicet faciendo presentire eternam dulcedinem
Tercium est afflictio per temptaciones / Ideo dicit mutatus es michi in
crudelem permittendo me cadere in temptacionem affligentem
Quartum est subtraccio sue potencie / Ideo dicit et in duricia manus
tue adversaris michi / ... potencie subtractionem / que tue esse presumitur
/ quando nec temptaciones intimantur / nec corporis tremeretur / nec
hostis potestas reprimitur / Unde est hoc quando temptacio augetur gracia

in resistendo / et constancia tribuit². Secundum est quod servorum
animae ad tempus sunt remitte. Unde dicit Exaudisti me / scilicet in ser
mone et statim eripuisti. Ex quo elicitur quod isto respectu dominus non
aspicit omnes / patet hoc ex iam dictis. Et septimo ponit septem genera
hominum / ad quae deus aspicit oculo pietatis / primi sunt timentes / secundi
penitentes / tercii pauperes / quarti misericordes / quinti orantes / sexti
humiles / septimi diligentes / Illis enim inveniunt dispositos quae
homines habent se disponere ad hoc / ut deus eos oculo pietatis intueatur
[margin: intueatur]
infirmitatibus / in timentibus humilitas / in penitentibus austeritas / in pauperibus
/ mitiitas / in misericordibus / aliorum multi austeritas / in orantibus
[margin: ignitas]
ignitas devocionis / in humilibus amor / in diligentibus vo
luntatis conformitas / Licet enim dominus respiciat affli
ctum ad subveniendum / tristicia ad consolandum / mitia ad remu
nerandum. Ex quibus habemus quod omnibus dispositionibus habitis in
domini voluntate est aspicere / vel non aspicere / illuminare / vel non
illuminare / misereri / vel non misereri / cum enim vult misereri miseretur
et quae vult indurat / non est currentis nec volentis sed miserentis
dei / unde quantumcumque homo disponat se / et quod est in eis facit
ut illa in cordibus facta deum prohibere non possunt / neque compellere
necessitate enim necessitat ad faciendum hoc vel non faciendum illud. Et ideo propheta
postquam dixit os meum aperui In quo dispositos invenit / ut
id est dictum. Et addidit respice in me et miserere mei / et miserere
mei / quod dicitur in te est quod oculis misereri / Unde dicitur Non aspice
in me oculo indignacionis / sed misericorditer / sicut respexisti petrum
in atrio / magdalenam in convivio / matheum in theolonio / et la
tronem in patibulo. Ieremie xxiiii Ponam oculos meos super
eos ad placandum et reducam eos. Et in psalmo Oculi domini
super iustos et aures eius in preces eorum / de quo ecclesiastici xx
xvi / miserere nostri deus omnium et respice nos. Nec propheta petit
sibi misereri una periculosa / qua datur deus miseretur hominibus quando
sibi dat temporalium habundanciam in qua oriuntur multa pericula
in quibus erat periculis ille dives evangelii / qui cogitabat
dilatare horrea sua propter habundanciam fructuum / et erant facta
sed abscondita ab oculis eius / unde subito mortuus est / sic ergo
omnia bona et cum anima amisit. Sic ille qui epulabatur cotidie
splendide quia periculose vixit / ex quo sepultus est in inferno luce 16
Nec petit sibi misereri una dampnosa / qua tunc deus miseretur / cum
non cito profert sententiam Nec in hac vita maliciam punit iuxta
id Isaye xxvi / misereamur impio et non discet facere iusticiam
Ex quo enim non cito adversus malos profertur sententia / filii hominum
absque timore perpetrant mala / valde enim deus cum istis agit misericor
diter / quia non eos iudicat quam ut misereatur expectat / et ideo dicitur lon
ganimis et multe misericordie / valde isti indiscrete faciunt / quia
tempus hoc quo deus utitur ad benignitatem / utuntur in maiorem an
imaturam cum venit tempus ulciscendi. Et apostolus dicit quod

quorsa dei benignitatis ad penitenciam adducit / sed quia thezaurisat
sibi iram in die ire / licet velit ut deus misereatur misericordia
inordinata / que tunc dicitur / quando est contra omnem iusticiam / et quando
ab homine concluditur omnis pena / nam ordine congruo culpa ordinatur
ad penam / sic quod non potest esse deordinata culpe / sine decore iusticie / sicud
ergo si esse in multiplici culpa / nollet esse in penitenti vita sine
pena / quia hec quasi esset sine ordine. Dicit enim Augustinus xxi° de
civitate dei / quosdam invenisse licet rarissimos / qui presens
ad mortem nullas in vita hac penas sustinet / nec senciunt mi-
nutissimam febriculam / sed tamen erunt tales ab omni pena soluti
Dicit Augustinus Respiciunt sibi tantum de una blandiuntur in sibi in-
iusticiam pollicentur / quia et si modo non puniuntur / tamen post eam puniet
de in psalmo Non est declinacio mortis eorum et infirmamentum in
plaga eorum / ubi Augustinus inquit quod omnia eis prospere succedunt / non
est mortis declinacio / nam cum eis / sed est firmitas et certitudo
plage eorum ideo super illud Anima dominum mentiti sunt ei / et erit erat
tempus eorum in secula Dicit Augustinus Dicturus es quod deus fecit suis
inimicis / nonne puniuntur / nonne amaras capiunt / nonne luxum fuerunt
/ quare deus non prosternit eos / quare hyatu terre / aut ful-
mine non absorbentur / respondetur erit tempus eorum in secula hoc
est si hic non puniet cum dixerit / id est ite maledicti in ignem
eternum / propheta ergo ad excludendum ista dicit / miserere mei / secundum iudicium
Ex quo eliciatur quod homini in actu vocem meam de / Ideo in talibus
deus dicitur misereri / quia ipsi pro magno dono recipiunt hec et gracias
agunt / et petunt ut in omnibus habeat voluntatem suam / non
ad dimisit eos secundum desideria eorum / ibunt in adinvencionibus
suis / Ex quo eliciatur generaliter quod nullus debet petere deum sibi misereri
absque iusticia / Et est racio / quia dei misericordia non potest a iusticia
separari / eo quod iniusta esse non potest / Et ergo dicit iste / miserere mei
id est cum iusticiam / nec sine omni iudicio / sed secundum iudicium / Ex
quo eliciatur quod misericordia petenda est ideo / cum iusticia temperata
licet enim propheta dicat Non intres in iudicium cum servo tuo / quia
non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens / Certum deus non potest
misereri / nisi aliquos iudicet / sed nec potest iudicare / nisi
aliquos misereatur admiscendo puniendo citra condigno / unde propheta
in quodam dei opere manum et iudicium decantat / miserere ergo non
secundum iusticiam tuam / quia illa est strictissima / nec secundum volunta-
tem meam / quia illa est inordinata et prava / sed secundum iudicium
diligencium nomen tuum / Dicit Gregorius in summa tribulacione
posito sola consolacio est una condicionis / et ergo ad illam recurrit
Huius sic deductis / ponitur hic quo 3ª Nota secundum metrum illuminacio
penitencium hic a diligentibus nomen dei / Dicitur quarto est hec
hic enim propheta agit de illuminacione mentis / et ponit suas quo
ad hoc disposiciones / et petit ut deus sibi hic misereatur

largietur / Tu autem in iudicium diligentium nomen tuum / quod multipliciter ex-
ponitur. Primo secundum Augustinum in gloza secundum iudicium, scilicet quod fiet
in illos qui diligunt nomen tuum. Secundo quod est hoc iudicium
dicit Augustinus quod deus ut eum sancti diligant prior dilexit eos. Iuxta
illud Johannis in canonica: Diligamus deum quia ipse prior dilexit
nos. Et nostrum est iudicium hic. Secundo exponitur secundum Augustinum in
libro de cathetizandis rudibus: Nichil magis [illegible] nisi amare, ramque
quia nulla maior invitatio ad amorem sicut prevenire amore.
Animis durus est qui et si dilectionem nolit impendere, nolit
rependere diligenti / quia nec iustus nec rectus nec decens est
pro dilectione rependi [illegible] quod pro dilectione est impensum. Hec ille.
Tertio dico iustum quia a nichil deus vult vult a nobis nisi amari.
Sua enim voluntas iustissima est. Unde dicit Augustinus in libro de [illegible]
amat, amat deus ut ametur, et cum amat nichil aliud vult quam amari,
sciens homines ipso amore esse bonos et beatos. Unde et delicie sue
sunt cum filiis hominum. Hec ille. Si ergo non amaverimus quid deo
pro suo amore respondebimus? Et ex isto habemus quod fons amoris
est ipse deus, primus et prima origo dilectionis sicut prima origo
ipsius esse deus est. Propter quod ipse dicit: Ego sum qui sum,
[illegible] et prima origo amoris. Unde dicit Augustinus: Sicut omnes nichil
essent nisi essent a deo, sic nec deum diligerent nisi se primus
diligeret ab eo, quando enim deum diligunt nisi deus eos sua dilectione
preveniret et ad se diligendum provocaret et diligeret. Ex quo sequitur
quod illuminatio nos precedens facit ad illuminationem nostram intel-
ligentiam. Tertio ex quo enim deus illos illuminat qui diligunt
eum, ergo etiam si diligeremus ab eo illuminabimur, scilicet gratia qua
deus illuminat misericorditer. Secundum iudicium diligentium non
[illegible] id est secundum illuminans te mirabiliter. Dicit Gregorius in moralibus:
Deus se amantes amat dilatat, et possessores mentium
sanat, secreta cordium illuminat, mentes in pinguedine saginat et
amantes exhilarando corroborat / fervor enim sancti amoris est
lucerna fulgoris ardens in mente per desiderium et splendens
in facie per opera, sicut faciebat illis / tunc si autem amaverimus
eum hoc non facit nobis. Et ex quo sequitur quod deus hunc ordinem
tenet in nostrum mentium illuminationem, id est secundum illuminans te
mirabiliter a montibus eternis. Unde enim apostolus arguit dei
iustitiam / Si deus angelis peccantibus non pepercit, nec parcet aliis
ita ab opposito. Si deus misertus est aliis, cur tibi non miseretur
nobis / ex quo apud deum misericordia est copiosa. Et Augustinus ex-
ponens id est per montes eternos, sicut sunt primi predicatores
apostoli qui primi susceperunt lucem, tunc non retinuerunt eam sed
per eos lux venit ad nos. Montibus ergo deus illuminat
consuevit / quia et per eos promisit premia eterna. Quarto exponi-
tur in iudicium diligentium nomen tuum / Sancti enim ex quo in

in via sicut tamen infirmitate corporis / gentes in patria non possunt nostris infirmitatibus nec compati / sed sicut divus eorum misericors est / ita medicant / ut optat adimpleri ut eciam deus nobiscum faceret secundum medicamentum eius factum / ut si hic premimur / ut illic salvamur / ut si hic videmus in enigmate / ut illic illuminemur

Ex quo sequitur quod beati conformiter se ad nos secundum quod hic

medica scribant in nobis quemadmodum enim apostolus tradidit illumina in intentum cordis / ut sperans salvus fiat / ut sequitur. Loquendo vero et quod omnes confessores hic alligant penitentes ad penas et promittunt eis gloriam futuram / et quod hic deus multas permittit peccatores fieri electos / ut veniant ad intelligenciam que in medio est templatus dicit sapiens equalia fiat / ita beati optat nobiscum fieri / difficile ergo est hic venire ad intelligenciam veritatis. Dicit Augustinus in tractando hoc labor est ante me / non convenit nostro dampnatam dolosam fraudulentam habere scienciam / et veram adipisci labor est. Et super io loquar prosecutus ab inicio diem prima sicut loquuntur prosecutus sic eloquencie eorum composicionis / nec hic ornatus / sunt vero ita abstracta et clausa sunt omnia ut tamen scripsi adimmitte ad aliquid salubriter pervenire possemus. In sudore vultus mei id est in labore non tantum corporis / sed cordis pane comedimus id est alimonia spirituali. Crisostomus sic exponit / secundum medicum diligencium id est secundum hoc / quod diligentes nomen tuum medicat de te / et certum est / quod apud deum medicante non possunt / nisi qui ipso pleni sunt in se ipsis. Unde beata virgo in semet ipsa opera dei magna dicit fecit michi magna / respexit humilitatem ancille sue / hoc medicum protulit. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum / ita et alii illam perfectionem quam in se ipsis experiuntur / optat in alios dilatari. Ex quo sequitur / quod electorum iudicia de dei perfectione multum conferunt nobis ad perfectionem obtinendam. Et est racio / quod certum / quod eorum iudicia iusta sunt. Ex quo enim sunt conformi omnipotenti dei / nullo modo iudicant aliter / nisi secundum placitum dei. Et quando spem concipimus / ex quo enim nobis iudicant fieri / et hoc est beneplacitum dei / ideo secundum hoc debet nobis fieri. Melius secundum iudicium diligencium nomen tuum / quod secundum gloriam est / ut se diligentibus det auxilium / et hoc ne sui decipiantur. Unde glosa dicit dignum est / ut quibus dilectus nos non destat. Ex quo patet / quod qui de hoc medico primum dei voluit / necesse est / ut diligat / alias oro hic cadere, non potest

Gressus meos dirige secundum eloquium tuum et non dominetur mei omnis iniusticia. Redime me a calumniis hominum ut custodiam mandata tua. Faciem

tuam illumina super servum tuum / et doce me iustificationes tuas :
Et continuatur primus versiculus ad precedentem sic. Supra enim
psalmista petivit sibi adeo viam fieri hic tamen petit secundum illam
dirigi in gressibus suis. Nam multi sunt qui non dirigunt
sed relinquunt voluntatibus suis. Vel sic supra posuit psalmista
unam peticionem generalem hic tamen ad specialem declinat / quia
et suos gressus nominat et secundum quid dirigi debeat / et ad quid.
Vel sic supra petivit sibi viam fieri secundum modicum diligentiam
hic tamen petit suos gressus dirigi secundum eloquium suum. Et moraliter
hoc fit pro declaratione directionis hominis unius. Petit in gressibus
obtenta regula directionis redemptio a calumpniis et necessario
fit adeptio illuminationis / veritas temporis et ex hiis tribus
in primo non petit suos gressus dirigi / In 2o a calumpniis
redimi / In 3o super se faciem Dei illuminare / ordo quo versus
utilitati quando / sed in oppositum vi per divina facies hic non potest vi-
deri / quo hinc ad eius visionem non potest conmitari / et petens fen-
stra petit sibi faciem Dei illuminari / id est in hunc modo videbimus
hinc parte. Et dicitur ergo primo non petit impedimenta amoris
ad servitium / 2o petit sibi iuvamenta adhiberi / ibi faciem
tuam / prima in duas / secundum quod impedimentum est iniquitas per ipsa et alia
de qua ibi Redime / In prima petit quod non potest evadere malum culpe ni-
si divina directione / secundo primo petit dirigi. Et exprimit quid / quia gressus
et secundum quid quia secundum eloquium / et ad quid ut non dominetur. Dicit
ergo littera gressus meos quod sic misere ut diligas / quia hor-
tans ad te Ieremias id est prov. xxvi Domini est dirige gressus. Dicit
enim Gregorius x vi li° moralium sicut omnia que creata sunt per se nec
subsistere possunt. Ita omnia nec per se moveri possunt / sed intentionem monet
incepta dealto Dei instinctu disponit. Exemplo quo adeo ad ora-
tionem principium monendi egreditur quem et psalmista petit adeo di-
rigi. Unde psalmista ita diligenter istam formavit peticionem / primo non
ponit in genere ut videlicet aspiceret / ut miseretur / quo petit misereri
secundum diligentiam nomen eius / modo specificat optans suos gressus
dirigi / quia nullus invenitur qui dilexisset nomen Dei / cuius non
fuissent gressus directi / quia data est omnibus scientia salutis
in remissionem peccatorum / et directi sunt pedes eorum / in viam pa-
cis / ut dicitur in Cantico Zacharie. Et videtur necessitate huius dire-
ctionis / quia quibus non habent directiones cecidit in peccatum quod peccatum
in eo est / necesse est ut augeatur peccatum / Nam ut Gregorius dicit / ubi de-
bet peccatum confiteri celat id est Et celando gloriatur dicit / in venialibus
non peccatorum suorum vim sepius consequitur. Et ideo dicit Isayas
illis esse ve / qui trahunt peccata sua sicut restem longam / id est
non perseverantes in peccatis / ubi debet peccata accusare / ibi defendit
ea et sic duplicant peccata defensione / que confessione posset

auferre. Et sepe alius peccatus propter illa que facit in uno ulterius vult esse
fur adulterium / et ne occideretur parat homicidium / et facto homi-
cidio / sequitur et maleficium / tunc non cogitat ut fiant recte peccatorum
suorum / immo interrumpit continuacionem peccatorum suorum / Et optime vel tor-
quentur istis / sine similitudinibus addunt ista et non addunt cetera / sed
mina / tortura pravitatis illa que cadit in longum ducitur / nec cogitat
peccator quod male terminet / sed addit peccata in longum / tandem ut
fiat in fine / unde illi ligentur manibus et pedibus et proiciantur in tene-
bras exteriores / hec Augustinus. Ex quo habemus primo quod omnes
tales sunt filii ire / quamvis Dei / sicut dicit Augustinus / Sunt dubita-
cione solent cogitare iram Dei / quod eis non recolant manu
facta. Unde Adam cum Deus suadet sibi facere contra Deum pre-
ceptum / dixit ne forte moriamur / Sic in psalmo dicitur / Ne quando ira-
scatur Dominus. Ubi Augustinus: Cum positum est secundum dubitacionem / non quando
cum propheta vi sionem / cui certum erat / sed cum eos qui monentur
qui sine quadam hesitacione solent iram Dei cogitare / Secundo sequitur
de hiis / quod isti omnia presidia perdunt quibus possent
mitigare iram Dei / Racio quia non est Deus in quorum cordibus / nec est
timor Dei ante oculos eorum / et ideo nec volunt exaudiri / nec vo-
lunt intelligere ut apprehendant disciplinam / quod dicit Augustinus / Qui
disciplinam cum cura sollicita apprehendunt munimentum habent
adversus omnia / que obesse possent. Ex quibus sequitur quod isti
licet videantur esse delectacionibus peccatorum resoluti / in magna
pena patiuntur / dicit Augustinus super id ne peccatis de via iusta / De
via recte iusticie / magna pena est hiis qui aliquid dul-
cedinis perceperunt / quia qui de via iusticie perit cum ma-
gna miseria per varias iniquitates errabit / Et Bernardus Sermone 35
super Cantica / Anima que semel experta est suavitatem contemplacionis / nescio
quid horribilius ducat aut gehenna ad tempus experiri / aut ex-
suavitate gustata contemplacionis ad illecebras et molestias carnis / et ad
inexplicabilem curiositatem sensuum / reputans quam tumultuosis de-
lectacionibus agitari. Anima ergo que ista senserat quam Deo adhere-
re sit bonum / quam bonus est Deus hiis qui recto sunt corde
/ quam suave est res celestes intueri / res divinas contemplari /
comedere dulcedines veritatis et sapiencie haurire sentencias / Et tamen de-
cidit in peccata / et persensit eorum amaritudines / et per eam miam
consecuta est / ideo petit in suis gressibus dirigi / ne rursus conti-
git eum labi / et ergo quare dirigi petat / causam subdit / Ut non
dominetur mei omnis iniusticia / Et in quo / subdit / gressus meos
/ et tripliciter exponitur / primo de operibus / sic gressus meos vz
operacionum dirige ut sint compositi et pulcri / et in nullo clau-
dicantes / quia sicut gressibus pedum ab uno loco appro-
pinquat ad alium / ita operibus quis appropinquat per meritum ab hac vita
ad regnum celorum / Et tripliciter fit horum direccio / primo imitacione

gressum unius dei dicit n(oste)r Gregorius xvi li(bro) moralium
tractando illud vestigia eius secutus est pes meus / gressus dei
sunt operaciones quibus nos bonus et malus regimur / quibus iusti a
ministris suis ordinibus disponuntur / quibus bonis quiescit
ad meliora cottidie ducuntur / et mali ad deteriora torrentes
tolluntur / Ex quo claret quod in imitacione divine longanimitatis et
misericordie motivum operum gressus dirigunt / hoc est gregorius
ibidem cum namque pro malis oramus / inimicos diligimus / pro persequentibus
oramus / hec imitacione patris eterni dirigimus / qui solem suum
facit oriri super bonos et malos / et pluit super iustos et iniu-
stos / Cum enim sic in ipsius operacionum ad meliora procedimus / tum
iusticie non violamus / quod aliud / tu inviolabiliter tenere ponderis
sumus et mensura / Cum divine providencie totaliter subditi sumus
sic quod teneamus obedienciam ad omnia quecumque deus ex nobis / aut
per nos vult fieri / quid aliud quam divinis operibus dirigimur / hec
de dei gressus nostros in semitis tuis / Sed et fit directio operum
in imitacione operum ihesu christi dicit n(oste)r Greg(orius) ibidem opera salutis
incarnate patria per fidem videmus / que in humilitate veniens
pertransit in terris / ut quicquid in hac vita agimus ad imitacionem
illius vestigia ligamus / Ex quo claret quod per incarnacionem operum
operacionem directorum necesse est in Christi vitam intendere / dicit
n(oste)r Greg(orius) ubi supra / nullus christi sublimia videre poterit / quia
humilitatis eius vestigia assumit insequendo / unde petrus dicit — 1 pet 2
in sua canonica christus passus est pro nobis / nobis relinquens
exemplum / ut sequamini vestigia eius / Unde ait Job xxiii vias
eius custodivi / et non declinavi ex ea / Et subdit a mandatis labi-
orum eius non discessi / et in sinu meo abscondi / verba oris eius
ita quod excellencia operum christi ex se non sufficit pro nostrorum
operum direccione / non ideo quod ibi esset aliquis defectus / sed quia
oportet ut ad illa dirigamus nostros aspectus et affectus / Et quia Aug(ustinus)
libro xiii de civitate dei dicit de deo et suis operibus / Sed hec
dicendum est de christo et eius operibus convenit dicere / Ex quo creati
sumus ad ymaginem dei / ideo in rebus creatis non quod est supra
nos quod est carnis querendum / sed ipsius vestigia in quibusdam
in quibusdam nihil in quibusdam magis impressa colligamus
Sicut ergo in nobis collecta ymagine ad nosmetipsos reverti
si surgamus / et etiam ad eum a quo peccando discessimus / sicut et
a christo renovati sumus / ad opera reformacionis dirigamus aspec-
tum / et intueamur fidem in commissione domini nostri / non quod humana
similia / non quod carnis / non quod est sensus / sed quod est paupertatis
humilitatis et austeritatis obediencie paciencie et quecumque sunt alia
virtutum quibus plena sunt / sic quod collocentur in nobis sine
comparacione similitudine et tandem ponderis et volunta-
tis conformitatem christus maneat in nobis fide amore [illegible]

pulcra esse ne pt⁹ / q̄d cū ostentacōe pagitur / q̄d n̄ ex superbia fit in pu
di ex lascivia procedit / Et Bernardus dicit fordet in conspectu iudicis / q̄re
fulget in estimacōe operantis / Secunda est hylaritas / q̄nia 2m Origen.

opum est in nostris moribus exterioribus formatur / qui-
dicit apostolus Nos aut̄ revelata facie .i. aperta gloriam dei spe-
culantes .i. gloriosam dei conversacōem in eandem ymaginem
transformamur scilicet in eius imitacōem Non est ergo transformacio mo-
rum nisi tunc ex fide xpi opum in nostram conversacōem trans-
ferimus transfat sue vite / q̄m n̄ dedit nobis q̄m sit q̄ad
ipse fecit et nos faciamus / Tercio dirigunt gressus nostrarum
operacōnum ipsarum virtutum sine acceptilitas sine infirmitas / q̄nia o-
pera nostre sunt et modificate et in fine directe esse non
possunt sine ipsis virtutibus / Ex quo sequitur q̄ multe virtutes ad
operacōnum pulcritudinem seu decenciam requiruntur / Et 2m Bernardus-
dum super Cantica / Sex sunt / Prima est hilaritas / q̄nia 2m
Origenem Condimentum quoddam rei spiritualis est ~~hilaritas~~
~~illaritas~~ bonorum operum / Unde Et hylarem datorem diligit
deus / Secunda est cotidiana instancia seu continuacio bonorum operandi
q̄nia prout dicit apostolus ad Corinthios ix Quodcumque potest manus tua instanter operare
q̄nia 2m Origenem q̄m opera pulcritudinis tradit desi-
dia pulcritudinis est inimica / eo cum accedit ad sordes / quo
a pulcro cessatur / Quarta est amor virtutis / Sapientia
xiiij q̄i operantur in me non peccabunt / Et Origenes
dicit felicissimum sumus si .i. quod agimus ad dileccōne coloramus
Quinta est imitacio antiquorum patrum / q̄nia 2m Origenem
pro diligenciis meliores nobis imitamur eo dicendum opera nostra
tempustas / Sexta est perseverancia / q̄ sine ista nemo accipiet
coronam / Sic ergo operaciones nostre dirigantur ex virtutibus / q̄ ex sim-
plicitate placeret / ex hylaritate lucet / ex instancia rutilant
ex amore fulget / ex imitacōe procedunt / et ex perseverancia perfecta
sunt / et forte ~~sic~~ hoc deus opera sua complevit sic dicens
/ q̄nia id est opera illarum operacōnum sunt figure / q̄nia sic feliciter se-
nario perficiuntur / Hec tria exponit de gressibus ipsarum intencionum
/ q̄nia 2m Ambrosium intencio imponit pondus ope-
ribus exponit gressus meos .i. passus mee intencionis sunt
efficient ut dicam 2m Eloquium .i. sicut docet scriptura sancta
q̄nia electi eos et ~~patres~~ et alios electos tuos / Circa quod
advertendum q̄ triplici consideracōne et ex triplici virtute tenemur
omnes nostros actus in deo offerre / Prima consideracio est ipsius
operis / et hanc facit acta distinctionis / Opus n̄ nostrum in dei
gloriam debet referri iuxta illud apostoli / Omnia in gloriam dei facite
debet esse distinctum a malo / sic q̄ in faciendo id nec esset
libido in voluntate / neque error in electione / tunc enim apparet ex
se hac virtute referri in finem / et dicitur esse illa intencio di-
screta / q̄nia 2m Bernardum Opus terribile duo scilicet / unum est
q̄ sit bonum / et aliud q̄ sit / Secunda consideracio est ex parte
obligacionis / ex quo cum opus est bonum et est racionalis creature

2a

io rethor debite d(ici) refferri in deum / quia bonus est dirigere
ad hec valet rectitudo (Beati) ponit duplex genus / ubi non est recti-
tudo ut si quis intendit in deum non modo ypocritam / sed ex vicio
presumptuositatis et singularitatis propter nouitatem vite quam in eis
timet defectus / Secundum ut si quis propter deum intendit cure proximorum
ut faciebat in archa i(d est) intendit in aliud quam in deum / Sed affectum
deum nichil nisi inhonestum / nichil inordinatum nisi in quo turbat(ur)
recta intencio et pollicetur est / et a quo retardatur et aliquod contra-
natura quod non sed illa rectitudine et perfectam / sicut ie qui inten-
dit in solum deum / et propter quem mecum / propter quem dixit marte ... [illegible]
unum est necessarium / 3a consideracio est quod finis / quod est deus
cum quo in est summum bonum / id in eo est quies et satietas et
sic bone fine sine inmixtionis / omnia in eum debet referri
Et adhuc vero ... simplicitatis que omnia refert in deum / cum
confusione cum fine alterius finis / contra quod faciunt ypocrite
qui licet orando intendat in deum expectat aliquid vitae laude de
coris / Sed quia hoc omnia faciunt ut videantur ab hominibus / ideo
putridi et fetidi sunt / De hac simplicitate intencionis est i(d est) ...
Thezaurizate vobis in celo i(d est) omnia facite ut illum thezaurum
possetis promereri / quia ubi est thezaurus tuus / ibi et cor
tuum i(d est) intencio / Notandum secundo quod directio gressuum non est
aliud nisi quedam regulacio cogitacionum / affectionum / operacionum
et intencionum secundum vitam Christi / et finaliter devocionem ad summum
et non potuit ita fieri / nec tempore legis nature / nec tempore prophetarum
nec tempore legis scripte / licet ut dicit magnus albertus
deus temporibus illis dirigebat fidelium / id per prophetas / id per duces
id per iudices / id per reges / tam quam per sacerdotes / erant tunc
doctrine / erant tunc sacra / erant precepta / erant miracula
multa Sed hec omnia erant in umbra / omnia in figura omnia erant
sub peccato ... nullo peccatum potuit evitari / nec erat per
gratiam dei offensa opera aliquem deducentem in vitam eternam / Ideo
dicit magnus albertus / quod nec iam lux que lucebat in verbis
et exemplis patrum emicuit / tanta erat tunc obnubilacio / tanta
frigiditas / quod nulla patrum luce et caritate medeamini potuit / Sed ymo
iam patrum scintillula per mortem tenebris absorbebatur inferni
Ex isto sequitur quod directio gressuum humanorum erat reservata Christo
Racio lactancii est quia ipse deus et homo quibus sicut a patre
recepit plenitudinem / quod caput Christus deus / sic certe qua ex se emisit
infundit plenitudinem quia caput certe xpus est / ... unde
nobis certa ... Christus est ... Christi in sua imitari sunt certe fundata
sine mutacionibus sunt eius exempla / sapiencie facta sunt eius do-
cumenta / proprietatis operaciones sunt eius roboramenta / que certe illi
quod sunt eius sacra / sue gracie et virtutes sunt certe omnis decor
et consolacio / in quibus sunt ascensus mirifici / ex quibus resultat
omnis operacio / et sancto sufficiencia habundancia / Ex quibus sequitur
ulterius / quod xpus sunt plena proprietatem gressus humanos dirigi /

lxx°

Domine ... per ... pro ...
... deum

gendi. Math. ultimo. Data est omnis potestas in celo et in terra, in animabus et corporibus / et hoc ipse ostendebat in operibus miraculosis sanando omnia membra hominis exteriora / et illuminando interiora et accendendo ad amorem / et dando remissionem omnium peccatorum. Et Lactancius capitulo [illegible] et cum pater voluit fieri filium suum hominem, ad hoc ut mitteret eum in mundum ad dirigendos pedes hominum in viam pacis. Et respondet quod sic deus genus homo potencia sua fragilem sustentaret. Nam potuit eum ducere ad immortalitatem. Sic misit doctorem quasi vivam legem ut verum dei cultum dictis formaret et factis. Sic libertati racione que inscendi non poterat imposita est parendi necessitas. Sic deus implens in carne ea que docebat in hominibus similat sequela, sed quod senciunt excusacionem omnino deleret. Omnes ergo ita miser est, quod ita liber qui ea que docuit et implevit et in sequela deduxit sequi non posset. Sic nostra caro sua carne sequi potest. Sic enim genus nostrum reluctandi formam habet. Sic homo in voluptatibus abdicandis ducere imitari potest. Sic spiritum luctandi contra carnem et eam vincendi via apta est et monstrata nobis. Sic declaratum est, quod nulla inest homini necessitas ad peccandum, sed solum propositum voluntatis. Sic potestate pati et pro lege et iusticia mori quemlibet habet. Contra ergo dicit Rom. In Christo nobis salutiferum quod sunt nobis valuit, totum salutiferum fuit, totum necessarium. Nec enim prefuit infirmitas contra maiestas. Nec est Ex. Sequitur. Sed a Christo non dirigimur in gressibus necesse est ut curvemus necesse est ut claudicemus. Dominus in pes virga directionis tue emittet dominus ex Syon dominare in medio inimicorum tuorum. Ubi Aug. Ad hoc pater misit hinc filium, qui est virga virtutis, qui virga directionis, qui est virga regni sui, ut ducat, ut regnaret, ut gentes regeret in virga ferrea, ut postea postquam duceret in medio inimicorum, per gratiam reduceret atque sibi regnum. Omni ergo noluit hunc regnare supra se, qui noluit subici suo domino, noluit ab eo dirigi et regi, necesse est eum curvum esse. Dicit Aug. Cristus rectus est districtus et curvum curvum ad rectum coniungi, collimari non potest, tanquam si in pavimento plano et equali ponas lignum curvum, non adiungitur, non cohaeret, non coaptatur. Sed ergo ad Christum dirigi, sed quod curvum est corrigi. Unde postquam dictum est virga directionis virga regni tui, statim sequitur: Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem. Sed tu similiter, et sequitur: Unxit te deus oleo leticie. Habitabit in hac unctione, mirra et gutta et cassia herbe odorifere sunt. Currimus in odore unguentorum suorum. Hec Aug. Et specialis omnium directio. Et ergo propterea dicit dirige gressus meos in eloquium tuum, i. verbum tuum incarnatum ~~[illegible] videlicet d. specialibus directionibus~~. Ex qua exposicione primo sequitur intencio bona in operibus bonis homines facit deo assistere. Hoc est ~~Gregorius~~ qui tractans id amicti [illegible] labiorum eius non recessi. Ubi supra dicit sicut famuli assistentes intenti sunt vultibus dominorum, ut ea que ~~precepit~~ precipiunt festine [illegible]

et in plene concordet / sic mentes nostrorum per intencionem simul
deo assistant / actus in scriptam [?] est quasi os ipsius intencionis
ut quod per eam deus loquitur omne quod vult / tanto a voluntate
te eius non discrepat / quanto eandem voluntatem in eius eloquio
agnoscunt / Et eo propheta notanter dicit / ut gressus sui diri-
gantur secundum eloquium dei / Ex quibus autem habetur ista
directione intencionum necessarium est iugis hec examinacionis
iudicium / exemplo nam intencionem scripturam / id est secundum eius veritatem
examinat sua opera / propterea dicit Gregorius ubi supra Hec est
nostrorum sollicitudo ut actus suos cottidie intra veritatis
examinet / et eas sibi in regulam ponderet a rectitudinis
tramite non declinet / Sic enim semper scriptos cottidie inre [?] con-
tendunt / et quod in utrique contra [?] producunt tanta reprehensione
diiudicant / Ex quibus etiam colligitur / quod multa requiruntur
ad intencionis rectificacionem / Et primo semper cautela post
commissum / primum est laudis humane detestacio / et omnium malorum
fuga / Secundum est frequencia conditus [?] in corde / Quia secundum
Origenem nichil ostendit peccati voluntate cordis
quam id quod foris erumpit de dulcedine mellis frequencia [?]
[illegible] conculcando [?] / Tercium est ordo correctionis ut homo a
se correctionem incipiat / quia secundum Origenem / nichil apperet [?]
nisi apparere iniquum [?] / Qui me corrigis et te negligis / Quar-
tum est benignitas compassionis et paciencia in adversis
Hec sunt que faciunt ad regulacionem intencionis / Secundo exponitur
hoc de regulacione [illegible] affectionum / Et ita Ambrosius pro 2
sequitur / Dicit sic Gressus pro affectibus animi accipiendos
frequenter scriptura testatur Quis enim est tam stolido ingenio
qui putat David de pedum suorum corporali gressu esse so-
licitum / Et hinc David directionis auxilium postulat / Et ergo
David ut vite sue cursum potuisset dirigere / a deo auxilium
postulabat / quia scriptum est / a domino diriguntur gressus
et vie viri / Hinc ita dicens [?] ponitur hec prima conclusio
Non est melior directio [illegible] affectionum quam dilectio
caritatis / et ita Augustinus exponit litteram habet. Dicit enim sic
Quid [illegible] propheta vult dicere gressus meos dirige / nisi hoc
liberum et rectum me fac ab omnibus iniquitatibus
Et subdit quanto magis regnat in unoquoque dei caritas
tanto minus dominatur ei iniquitas / Petit ergo propheta / ut
donante deo diligat deum / diligendo enim deum diliget
seipsum / ut salubriter possit diligere proximum / sicut seipsum in
quibus preceptis tota lex pendet et prophete / Hec Augustinus
Ex qua conclusione hec elicitur / et sic omnes affectus voluntatis
et desideria ita ad deum sicut ad seipsum / sicut eos ad
proximum ordinat quod vult lex scripto [sub] amore caritatis dirigantur

[illegible]

9a [?]

Advertendum / loquendo philosophice / tunc affectio dicitur ab officio afficiendi quod idem est quod affligo fit / Et affectiones sunt quedam anime passiones / quibus motis imperfecta generantur et sunt quatuor / videlicet gaudium / et dolor / spes et timor / Cum enim anima gaudet de aliquo bono presenti / aut timet de aliquo malo futuro / et oritur hec ex corde / Mt xxx vij Ex corde quatuor oriuntur bonum et malum / vita et mors / bonum enim et malum sunt gaudium et dolor / vita et mors / sunt spes et timor / Et vitare quando malum non inaniter gaudet / Et sequitur in temperancia non sit eis dolent / Sequitur in pacia et constancia / non sine spe sperant / Et sequitur presumcio quia plures quamvis licet sunt elati / non imbecilliter timendo / et sequitur desperatio / quia supra modum pro terribilia sunt gravati / et sic se committit in varias spes / et in diversa rapiuntur / Sed in bonis hominibus gaudium dirigitur temperancia / ut non veniret dissolucio / dolorem frenat fortitudo ne absorbeat / spem cingit iusticia / ne indebite presumat / timorem regit ipsa prudencia / ne per desperacionem premat / Et concepit sic homo in istis gressibus est dictum

Sed moraliter loquendo / affectio idem est quod desiderium / amor et voluntas / Ex qua conclusione hoc elicitur primo quod regulacione affectionum attestatur pax mentis / que ostenditur in profectione virtutum / utrorumque nam istorum operatur caritas / ubi enim affectio regulata est ad deum ad seipsum et ad proximum / ibi est mentis tranquillitas / et ibi eciam est ad meliora profectus / quia crescente karitate / que istas affectiones dirigit / eciam crescit bonorum profectus / ubi enim est caritas / que est omnium virtutum mater / Dicit Augustinus per abesse / Ex quibus habemus quod ad regulatas affectiones requiritur ne anima a corpore impedimentum paciatur / hoc est Ambrosius contra literam qui exponens id Egipcio sint facti gressus tui in calciamentis / Et id quod dictum est ad Moysen solve calciamenta pedum tuorum / Dicit in calciamento corporis exprimitur / quo anima sedi calciatur / ut cursum vite huius instat enim dicitur quod si non innitatur ... corporali / nec mersit peccatorum voragine / si castiget carnem suam ut moveatur ad cursum / nec criminis pinguis pondere gravetur / Hec anima preciosa est / quia sua pulchritudine utitur in carne / nec patitur impedimentum / quia manendo in carne continue solvit et corrumpit id calciamentum / conservando prudenciam / tenendo castitatem / utendo sapientiam / et corporis dirigendo ad opera exteriora virtutis ad ministerium / ordinando ad preceptum sed ad obedienciam et subiectionem omnimodam ad obsequium non ad delectationem et dissensionem / sed ad obedienciam et subiectionem omnimodam / collocando vestigia affectionum in via sapiencie / ne gressus humani viis concludat aliorum iniquitatis / Propheta

Dictum est moysi / ut solveret calciamenta / et etiam ipsi Iosue nave / Ex
quibus elicitur quod forma directionis humani spiritus accipitur a christo
domino / Et est ratio / quia cristus secundum humanitatem habet dominium esse in humani-
tatis calciamento / et ergo ex eo supremo omnes alii directionem accipi-
unt / Et ideo Ambrosius dicit super Exodum nemini nisi christo dictum est / ut sol-
veret calciamenta sua / sed unde dictum est a Iohanne Baptista / Non
eo sum dignus solvere calciata / quia illius datur amori
ut solveret calciamentum quod sine peccato esse non potest / Christus
autem non solvit calciamenta / quia non solum corporis servat immuni-
tatem a peccato / sed etiam omnibus dedit indulgentiam peccatorum / Et dicit
Ambrosius commentans de mulieribus [illegible] tui [illegible] etiam in hiis
que corporalia fuerint speciosos habet gressus / Et apostoli for-
te ideo nudis pedibus mittuntur / ne obumbrarentur / sed ut lucerent
eorum predicatio / Et dicit hic vadit ipsa dicens / Dirige gressus
nostros id est affectiones nostras / sed virtute caritatis / caritas enim ut sic
dicat Ambrosius pulcra est decore virtutum / suavis iocunditate
gratie et remissione peccatorum / quam nulla vexat amaritudo pecca-
toris dissonantia a lege dei / quia plenitudo legis est dilectio
et ergo subditur / Secundum eloquium tuum / Glosa exponit id est mo-
tus meos dirige in missa tua / sicut [illegible] eloquii docentur
tua / vel secundum promissa tua / quod dicta animi motus compone
ut dignus essem tua promissione / Sed quia sepe hominem
bona optantem et bona intentione et ex affectu temptatio
apprehendit / et sepe obprimit / sepe prevalet et deicit
Ideo subditur / ut non dominetur mei omnis iniusticia / Non
eo dicit omnis / ut in aliquo possit esse omnis iniusticia / non
enim est qui habet omnes rapinas / omnes usuras / omnes depreda-
tiones / omnia furta / omnia mendacia / ocia aut quis complevisset
omnem immundiciam / omnem fornicationem / omne adulterium / omnem ince-
stum / Non enim ad esse iniqui requiritur / omnia tormenta intulisse inimici
et omnibus quibus Christianis impugnasse / aliter nullus
posset alter esse iniquus / cum non est possibile aliquem esse [illegible]
fecisse malicias / Sufficit enim ad omne iniusticie in vim mi-
nistrare mortale peccatum / quia quod sed peccatum maculat mentem
mortificat / et extinguit / omne id quod ad vitam gratie concurrit
et ergo David non omnis nisi [illegible] id est nulla / Valde enim dura
est iniusticie dominatio / quia ubi dominatur / ibi se dilatat / ubi
se radicat / ubi se roborat / et sic quod omne id quod pro domino repu-
gnat exterminat et expellit / ubi ergo est una iniusticia / ibi
nulla est iusticia / nulla gratia virtus iniusticias / nulla lux claritas
et quantum est in se iniusticia expellit suum contrarium / sic quod
nunquam esset regressus suus / Ex quo ergo ita est dampnosa / petit

propheta .i. ut nulla dominetur. Et si iniustitia omnino excludi
non potest, actibus tamen petendum est ne aliqua dominetur. Iuxta illud
Apostoli Romanorum vi. non regnet peccatum in vestro mortali corpore
ut obediatis concupiscentiis eius. Dominatur namque omnibus modis vel affectu
de quibus propheta dicit: Ab occultis meis munda me domine et ab
alienis parce servo tuo. Et subdit: Si mei non fuerint dominati tunc
immaculatus ero. Quod dicit: Et si venialibus motibus tamen non eo
carebunt, si non veniunt ad dominium. Vel sic petit ut nulla do-
minetur iniustitia, quia ut dicit Glossa non fuit in aliis legem
servasse, qui in uno offendit, quia offendens in uno fit
omnium reus. Vel sic exponitur: omnis iniustitia, id est fomes peccati
a quo iniustitia procedit. Peccatum enim multiplex est iniustitia par-
ticularis, scilicet legalis et divina. Sic et iniustitia nulla in me
dominetur, nec illa que est contra deum, nec aliqua particularis
quia iniustitia legalis esse non potest, nisi tunc quando dicitur super-
bia esse omnium peccatorum, quia est in omni peccato. Sed locutio est
impropria, quia superbia peccatum est speciale. Et addit tertio
[illegible] ad exercendum testimonia, petit dirigi gressus, id est potentias
et affectus, quia sine his non cogitationes ponunt in
mente divina, id est Sapientia enim in malivolam animam non
intrabit sapientia et dicitur quod veniet non tamen permanet. Quia
dominetur iniquitas, quia non habitabit in corpore subdito peccatis.

Redime me a calumniis hominum etc. Et continuatur eadem pro-
videntia sic. Petivit propheta misericordiam remissionis ibi Aspice
in me, deinde ad gloriam [illegible] directionis ibi gressus meos dirige, in
tentationibus liberationis ibi Et non dominetur mei. Hic iam petit
in tribulationibus liberationem. Vel sic: Supra dirigi in gressibus,
hic iam petit in illa directione conservari, scilicet ut custodiat
se. Vel sic: Supra petivit liberari a propriis [illegible], hic
iam petit liberari ab alienis. Et dividitur totum in duo: [illegible] petit
amotionem scilicet Redime. Secundo ponit [illegible] quia ponit petit a-
motionem scilicet a calumniis hominum. Secundo ponit [illegible] causam
scilicet ut custodiam. Dicit ergo [illegible] Redime me. Nota propheta hominum
calumniis lacessitus recurrit ad deum, quia talibus sepe
divina dispensatio obviat. Mali enim consilia querunt contra bonos
et [illegible] cogitant machinamenta, sed deficiunt ne sic
ut mali pretendunt eveniat. Exemplum habemus in Christo. Iudei
videntes quod totus mundus vadit post Christum processerunt contra eum ca-
lumpniose, sic quod per falsa testimonia precipitaverunt eum
in mortem. Sed postquam modo cogitaverunt ipsum separare a Christo per
illum eundem Christus [illegible] magis [illegible] populo suo. Nam ut
refert [illegible], mortuus est ut eos qui erant dispersi congregaret

in unum petierit ipso propheta / quia valde iusti sunt graviter
hominibus calumpniantes sufferre / que eos infestant / ymo et mole-
stant et rodunt continue. Et quodammodo fatigant. Ratio autem est hoc
quod ita sunt eis graves calumpnie / procedit hic ex sexto tri-
plici contextu / quia si calumpnientur imponunt falsa crimina / hoc
ferunt iusti graviter / quia totus labor est ad evadendum
crimina / et timent maxime / ne ex eis veniant scandala / quia ipso
audiunt de se dici quod vix cum dei adiutorio diluerint
ex hoc eveniant precipue quod hominibus calumpnie credendae so-
lent in ruina aliorum / et ve illis per quos scandalum venit / Secundo
procedit quod calumpniatores non solum falsa loquuntur / sed
etiam decolorant illa facta que sunt ex pietate / quemadmodum fecit de-
mum Ambrosius in Joseph qui volens conservare pudiciciam
in manu illius mulieris / que eum apprehendit / dormi mecum
reliquit pallium et evasit / ipsi autem hoc ceperunt in malum / quod voluit ma-
num inferre / Unde dicit Gregorius Sancti graviter ferunt si per
ea ex quibus gloriosi sunt confundantur / Tercio quia vident / quod ipsi
vident calumpniatores peccare gravissime / eos videntes eos
sic incentores valde amaricantur / Barrabas super iohannem. Ordinavit vos
vos ne sinistre dilectionem meam / neque evigilare faciatis
quoadusque ipsa velit / Admonet Bernardus dicentes multipliciter
petamus qui nos a quiete suscitant / primo quod non curando pro-
pria admiratione sunt contemptores et ita peiores / Secundo sunt inimi-
sericordes / qui nobis non parcunt / qui cum dolore surgi-
tos cum labore corrigimus / Tercio quod sunt impii dum sopitos
perimunt, et utinam soli perirent / et alios non perimerent / Quarto
quia deo sunt ingrati / sibi inique nocuum tribuunt quod sit
plurimorum malorum / bonorum ablatio / et sociorum persecutorum / Hiis de
causis electi ad deum / dum calumpniantur / confugiunt / qui
est adiutor in opportunitatibus in tribulatione / Unde propheta dicit
Redime me / Et est advertendum / quod omnis homo contra alium
lingwa multipliciter potest peccare ~~[illegible]~~ / et primo per contu-
meliam seu convicium / quod coram fit / cum aliquis illa que sunt contra
honorem alterius deducit in noticiam eius et aliorum / de quo
Ierimie xx. Audivi contumelias in circuitu / Secundo per detractionem
Detractio differt a contumelia in hoc / quia illa fit per contumeliam
in manifesto / hoc fit per detractionem in occulto / Levitici xix quibus
occulte mala profert de proximo non semper per superveniendi ...
... / ut facit contumeliosus / quia videtur heretici / Unde non
dicitur inferre detrimenta honoris sed fame / eo quod mala pro
ferens de proximo facit malam opinionem. Hieronymus de eo / de quo
Ecclesiastici x et proverbiorum xxiiii cum detractoribus ne miscea-
ris / Dicit hic unde Psalmista quis simul hominum genus [illegible] / Tercio
per susurrationem / et ut dicit ... susurratio convenit cum

Detractio[nem] in ma[teri]a / et in modo loquendi / quia u[er]umq[ue] malum est
d[e] proximo occulte / sed in hoc est d[iffe]r[enti]a / quia detractor intendit fa-
mam diminuere / sed susurro intendit amiciciam separare / de quo
Eccli xxviii Vir peccator turbabit amicos et in medio pacem
habencium immittit inimiciciam / Et b[eatus] t[homas] d[icit] quod grauius peccatum hoc
quam detractio / [et] racio quia tollit amiciciam que maius bonum est
quam fama / fama n[am]q[ue] ad amiciciam disponit / Et dicit ipse quod
hoc peccatum maxime est contra deum quia deus dilecto est / Et per
derisionem / derisor aut[em] intendit inducere hominem ad erubescen-
ciam / idem facit sub simulacio / hom[in]um in hoc est d[iffe]r[enti]a / p[ro]ut d[icit] b[eatus] t[homas] quod
derisio irrisio fit verbis et cachinnis / sed sub simulacio fit
naso rugato / prout gloza dicit sup[er] id qui habitat in celis
irridebit eos / Et aduertendum p[ro]ut ponit b[eatus] t[homas] in 2a 2e q[uestio]ne
lxxv ar[ticu]lo p[rim]o in solucione 3[ii] argumenti q[uod] d[e] ope[ribus] u[ir]tuosis homo
apud alios meretur reuerenciam et famam / Et apud seipsum me-
retur bone consciencie gloriam / s[ecundu]m illud 2a Cor[inthios] Gloria n[ost]ra
h[ec] est testimonium consciencie n[ost]re / Ergo p[er] opus viciosum
p[er]dit homo honorem quem meretur p[er] nac[ionem] contumeliosam / Et fa-
mam quia detractor / et iocundi[tatem] homo ad quandam confusionem
in consciencia / et ad erubescenciam / quia derisor intendit innocere
et quia securitas consciencie et quies quoque magnum bonum est / Prov
xv Secura mens quasi iuge conuiuium / Et ideo magnum
nocumentum proximo infert / qui eius consciencie inquietat / Et ad
hoc facit maledictionem / ut cum quis mala dicat proximo / uel
facere imprecatur uel optat / Sed int[er] hec omnia calumpnia est vicium p[er]ic[ulosum]
Calumpniator est / qui false crimina obicit proximo / et
quandam coniecia p[er] ya fcta d[e] calodre nititur / si em[m] et maledicit
vult honorem auferre / famam p[er] de consciam confundere / et con-
tra dicere hominem ad tedium et anxietatem / Et quia calumpniator
procedit ad p[er]iculum fidei et vite / Ex quo s[equi]tur quod grauior
est temptacio calumpnie quam rapine / hoc est Gregorij
xxvi li[br]o moralium / qui tractatis id assetet multitudinem calumpni-
atorum clamabunt / Dicit / Calumpniatores possumus dicere / ab
iniquos / non solum qui aliena rapiunt / sed etiam qui malis moribus
et prauo vite reprobe nostra min[imum]a dissipare contempnunt / Illi nam-
que que nobis extra sunt inuadere ambiunt / isti nos interius pre-
dari querunt / illi amore rerum / isti [n]o[st]ra rerum adio seuire
student / Illi studet rape bona exteriora quia placent / isti sa-
tagunt bona interiora dissipare / quia displicent / quanto
igitur morum vita a rerum distat s[ubstanti]a tanto grauior est
calumpniator / qui quasi male vinc[u]lo vim infert nostris
moribus / quam qui violenter assumendo dampna ingerit rebus
hec Greg[orius] / Ex quibus s[equi]tur quod calumpnia ortum habet
ex infidelitate et malicia / ex quibus maliciosi et infideles

[...]cos in epistola ad Furiam dicit fieri quidem non potest ut absque morsu hominum vite huius curriculum quis per-
transeat / maiorum est solacium esse bonos carpere. Dum enim multiplices peccatorum pungit culpa minimi peccatorum

inimicicias concipiunt adversus fideles et sanctos / Hoc eciam in pro-
be probacione caritatis permittunt / quia non infideles et maliciosi vir-
tutes odiunt in hominibus / et ideo et homines virtuosos sustinere non possunt
et continue movent eis bellum / Iuxta illud Considerat peccator iustum et querit
mortificare eum / In quibus monetur quilibet christianus quod istorum calumpnias et
con- minucias et contumeliarum non debet sustinere tenentur / sed contra
hoc dicit psalmus / Qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates
et dolos / Et subdit Ego autem tamquam surdus non audiebam et sicut mu-
tus. Et dicit 2a 2e q. lxxii et articulo iii in responsione principali
precepta paciencie in hiis que contra nos fiunt vel dicuntur in preparacione
animi habenda sunt / Ita quod homo paratus sit sustinere contumelias et
calumpnias si opus fuerit / Non tamen quod tenentur hoc actu facere / Et quod
licitum est homini calumpnias et contumelias repellere / Primo propter
bonum ipsorum inferencium / ut videlicet eorum audacia reprimatur
et deinde non attemptaret talia Unde prover. xxvi dicitur / Responde
stulto iuxta stulticiam suam ne sibi sapiens videatur / Quod christus dominus noster
licet exposuit / Dicit Ambrosius / temptacio gravis est sed calumpnia
gravior / Et ideo dominus gravioribus suscepit / et calumpniis est multipliciter
affectus / quia iudei non solum crimina ei false imponebant / et adver-
sus ipsum querebant falsa testimonia / Sed eciam sua facta propria continue
interpretabantur calumpniose deteriorare / Unde ut dicit Crisostomus Verborum
honorem dominus passus est contradiccionem / sine utilitatibus fuerunt ingratorum
et invidencium calumpniatores / Sed nunquam dominus petivit a calumpniis
liberari Dicit Ambrosius paciendo silencium detulit triumphale / et
hic ut impleretur in eo / quod scriptum est coram tondente se obmutescet / et
iterum Qui cum male tractaretur non aperuit os suum / et iterum cum male-
diceretur non maledicebat / et cum pateretur non comminabatur / Potest tamen
dici sicut petivit a se calicem amoveri / sic et a calumpniis redimi
ne videlicet facta sua remansissent propter huiusmodi calumpnias apud homines
decolorata / Unde Iohannis [illegible] pater clarifica filium tuum / ut et filius tuus clari-
ficet te / [illegible] hic dicit Redime me a calumpniis hominum / hic ibi
dictum est / clarifica filium tuum / et quod subditur / ut filius tuus clarifi-
cet te / ac si diceretur / ut custodiatur in me [illegible] ut in me dispensacio
efficiat tua voluntate in salvacione generis / Ex qua exposicione
sequitur quod christi predicacio conversacio et mors pro hominum salute non
sufficiebat / Racio huius [illegible] omnes iudei / Et apostoli tamen in via
calumpniacionis iudei quod illis omnibus non crediderunt et in christi
morte constanti / et quicquid erat in eis / ad exstirpacionem sue memorie
et sui nominis extinccionem laboraverunt / Dicit Gregorius in [illegible] visi-
ona luce / in vetusta [illegible] remansissent / Sed apostoli quia visa
sua passione acerbissima / et turpi morte / scandalisati sunt
Ex quo sequitur quod christi resurreccio erat pro salute hominum iam acqui-
sita in morte necessaria / Racio quia christi resurreccio omnes blasfe-
mias abstulit passionis et mortis / ita per suam resurreccionem illarum
calumpniarum redempcio erat / Dicit iii. Ambrosius super id Roma.
primo / qui predestinatus est filius dei in virtute / ex resurreccione

mortuorum / hic qui incarnatus est per spiritum sanctum et ex presentacionis quod esset latebat / Sed cum ut resurexit in virtute dei a mortuis manifestatus erat esse filius dei Omnis enim ambiguitas et diffidencia calcata est ut supra dictum est / et compressa / in hac et ihesus apparuit mortem vicisse / et morti illusisse / ut redimeret nos et ad pleniorem confusionem calumpniancium quibus apostoli gravissime restiterunt / tristes multos sine resurrectionis testes suscitavit / quod apostolis sensus / ut scripturas intelligerent / Et spiritum sanctum in flatu dedit / hec triplici testimonio fonentur ab eis omnem ambiguitatem / Ex quibus patet quod omnia que ante ascensionem et post facta sunt / et magis et magis post etiam omnibus declarabat / et ita proveniebat ad redempcionem humani generis calumpniancium / Dicit Ambrosius hec maior virtus et victoria videtur in christo / ut ea potestate operaretur mortuus qua operatus fuerat et vivus / et loqui de potestate mirabilis que christus faciebat per discipulos / Sic hoc exponit de unoquoque iusto et de illa exposicione et declaracione ponit quod sequitur / Dicitur propter bonorum multorum / quorum profectus impeditur per humanas calumpnias illatas / Et quod gregorius dicit super Ezechielem Omelia lx huius vita in quo imitacionis est posita / si pravi dum viam dei bonorum aspiciunt / ne eorum predicacionem non audiat / que audire potuerant / et in pravis moribus boni vivere contempnent / quia propterea propheta hiis cum pati ad sustinendas calumpnias timeret eas deo petens / Redime me a calumpniis hominum scilicet me et vias meas impedientium / Dicitur enim Ezechielis xxii advenam opprimebant calumpnia id est illos qui peccatores converti convertunt advenas et peregrinos Sed ista dicta sunt de calumpnia quia [illegible] sequitur enim et per malicia dixit Canaan in manu eius statera dolosa calumpniam dilexit id est malicia Ozee xii / Sed nisi per mendacio / vnde in verbis que Salomon timuit / vnum est mendax calumpnia Ecclesiastici xxv / Sed capitur per adversitate Ecclesiastes v Si videris calumpnias egenorum ne mireris Certo pro iniquitate Ecclesiastes iiii / Vidi calumpnias que sub sole geruntur / Sed videtur de calumpnia / et perit fama et opinio bona / que quidem necessaria omnibus in officiis / ac ministeriis constitutis dicit enim Ambrosius libro primo de officiis / Ministros dei requirit / ut habeat bonum testimonium / non solum fidelium sed etiam ab hiis qui foris sunt / Dicit enim ratione incertum testem esse probate existimacionis / ne derogetur muneri / ut qui videt ministros congruis ornatos virtutibus / auctorem predicet et dominum veneretur / laus enim dei munda possessio et innocens familie disciplina Exemplo hec demus statim / quod opinio bona cum magna gravitate acquirit / racio quia elaboratur virtutibus quod est difficile / virtutes enim et vita sunt ita difficile dicit philosophus / et hec virtutibus vestitus / que consciencia faciunt florere iuxta id Canticus in floribus Sed illis quibus ista habundat diffundit se usque ad exteriora faciens hominem clarescere / et alios fieri manifestum / quibus christus tempore sue dispensacionis lucebat / Unde

Accipe omnia facit surdos facit audire et mutos loqui / Et quod dicit Gregorius libro vi moralium Dravus labor eorum ponitur vita illius

et violenta iudicia et publicis iniustis ne mireris

2° hoc [illegible] quod ipse / Quod quilibet iustus [illegible] / 4° secunda pars 4 2a quaestio

Incerte que finem perpetue et perpetuam in circumspectione custodie et ut sic posset fructus suos mereri. Hoc ergo ita debet ponere hec. Ad secunda dicendum quod ut a calumpniis redimatur non est prohibita. Ad deum ideo ista conclusio conceditur patet quia propheta petit in oratione a calumpniis liberari. Sed quod propheta licuit, quare aliis non licet, nec appareat, ut ad Christi patrem, qui calumpniantibus se nec respondit verbum, nec egit ab eis liberari, sed factus est sicut homo mutus, et non aperiens os suum. Racio augustinus. Dominus quando passus est, nec arguebat nec increpabat, nec comminabatur, neque non faciebat quod dicit sed expectabat ut complerent illi omnia, et implerentur omnes prophecie que de eo erant dicte. Dictum non est de ipso sicut ovis coram tondente sine voce non aperuit os suum. Tacebat quidem in passione, sed non erit tacitus in iudicio. Ex qua conclusione et probacione sequitur quod calumpnie quas iustis inferebant non erant vane. Dicit enim mala per calumpnias quesierit eius quererent mala de bonis, scelerata de innocentibus, et falsa de veracibus. Dolo sed et medosa, quelibet quo ad iustos vana esse videntur, quia sine causa inferunt. Vana tamen non esset, si de talibus suos iustos non prestrenarent. Ex quo sequitur ulterius. Et si calumpnie iustos non impediunt, tamen tacere eis melius est, quia eos habent, tamen quit non impugnent terra tamen contra ita instanter quando falsi eius impositiones evadere, que apud deum non nocet calumpniato, sed calumpniam, nec impediunt custodiam mandatorum, sed fit gloriosior calumpniator calumpniatis et tribulatos mandata servaverit. Tamen ad propriandas improbitates per se ipsos non cadebat. Et respondetur quia sicut dicit Ricardus non facile quando opprimitur mandata custodit, quamquam cor aut respiciunt timori cedit, et affligitur, vel mentis tristitia calumpnie vel dolore. Ideo propheta videns infirmitatem suam et difficultatem resistendi considerans quam vanitatem calumpnias esse consideret et frequentes non petivit sibi eas non fieri sed petit ab eis redimi, ut nec eas timeret, nec eis terreretur, sic ut propter bona dimitteret vel mala committeret, sed ut equo animo eas sustineret, sic quod in nullo impediretur a custodia mandatorum. In Glossa dicit hic: Si hec mea mecum egeris, si in partem donaveris, ut emulatores horum non pertimescam, ero in libero custodire mandata tua. Ex quibus elicitur et si calumpnie ad nostram purgacionem faciunt, tamen contra est in eis quam inferunt temptacionem. Prima pars est Gregorii xxvi libro moralium cum dicit: Nam ne conscientia pravorum reproborum more tritura electorum vitam quasi grana a paleis suis pressis premit et purgat. Dum enim affligunt a pravis de pravitatis compadiunt. Dum molestiam inferunt, fortitudinem ad superna compellunt, sic dum iusti terrentur via libertatis intenditur. Sed 2a pars patet quia calumpnie cor quietum commovent, animum turbant, tristiciam ingerunt et ita gravem pugnam temptacionis ingerunt. Et Gregorius dicit: Grave calumpnias sustinere quas mereris pati, quod quamquam vim animus cum labore superat hoc propheta dicens Redime me quod dicit

Captivus sum infirmitate ipsa / venditus sum quoniam parentes christi ut dicitur Prov. vii. Et ideo nisi dono gratie liberetur, non sunt unquam liber ero. iii. Et secundum quod ad acquirendum bonum nullius quod me lius quam unguenta preciosa requirunt virtutes, non qualescumque / sed excellentes. Quartum vero doctor ponit quatuor signa. Primum est ut si quis exerceret se in actu alicuius virtutis signum quod illa est excellens in eo / si nullum sibi in eo actu similis reperitur iuxta illud non est inventus similis illi. Sicut ut si quis propter exercitium actus incidit in temptationem sed in ea exerceat ex illius actus prosecutione sentiat suavitatem in mente / sicut in beato Laurencio, qui positus supra carbones propter pe cuniam distribuendam tanta ex illo actu sentiebat / quod eius ignis ardorem temperabat. Et apostoli quia propter actum predicacionis inciderunt in flagellacionem / ibant gaudentes. Et ille vigo in actibus iustitatis se exercebat / et cum ex hiis venisset ad tormenta / dixit: Si ignem adhibeas tyranne / angeli mihi de celo rorem salutiferum prestabunt. Tertium signum est virtutis excellentis / cum quis eius opera faciendo claudit hostium / et inspirat inconstanciam / et in nullo alio gloriari / nisi in deo qui velle dat et perficere / talia opera lucet valde / et propter intencionem operantis manifestatur cum deo / hoc operante qui est lux ad quem si quis refert opera necesse est ut manifestentur quia in deo facta sunt. Jo. iii. Et eius quod bonum diffusivum est sui ipsius. Quartum signum virtutis excellentis est si in eius operacione consistit augmentum essencialis beatitudinis / prout dixit Christus apostolis: Beati eritis cum vos oderint homines / et cum omne malum dixerint mencientes propter me. Et sequitur: Gaudete et exultate etc. ii. iii. v. Ex hiis habetur quod volentes odorem sue opinionis prodignaliter diffundere venialia peccata que in noticia hominum venire possent habent vitare. Racio quia ad excellenciam virtutis requiritur quod sit clare / pure lucide / et sine alicuius macule admixtione. Venialia autem velut quidam pulveres obfuscant pulcritudinem sanctitatis / et opinionem fecunditatem vite umbrant maturitate conversacionis / immo acclamant dissolucionem religiositatis / precipue iudicia prava ex levibus suspicionibus / que inter procedunt. Unde dicit Jo. Crisostomus: Conversacio tua speculum et magistra publice discipline constituta / time ne quid facias quod reprehendere velint digne laxasse videantur. Et apostolus dicit: ab omni specie mali abstinete vos. Ex hiis statim oritur quod in viris bonis / mali nulla cum inveniunt eorum famam lacerare. De qua Gregorius in moralibus: Fama que vires ex virtuosis operibus recipit favoris gratiam quasi claritatis tamen aliis / et quasi esset talibus faciendis / quamvis mutat et eorum dat / immo quodammodo succedit et impellitur ad bene vivendum. Dicit Gregorius aliud in non licet videre opera / tamen ne pasceret sua bona opinione fama. Unde tunc sumpsit mali radicem bonorum famam lacerandi. Quod tunc ex suggestione demonum. Augustinus in epistola ad ... tamen nequeunt aliquem in peccatum impellere, provenit eius famam, quia

Minatis obprobriis et malarum linguarum asperitatibus lacessiti
rueret in mundo / Ipsi sunt hec convicia / quia cecati videris
nova luce splendescere antiqua teneret vetustate / Dicit Gregorius
moralium qui bona proximorum vident / quasi quodam sue mali
cie aculeo torquentur / pena sufficit / in eorum bonis tabescunt
et sic quasi a radio lucis ex aliorum melioracione peiorantur
Et tantum livore concipiunt / ut si bona manifesta considerant eius
si que mala in proximis lateant investigant Et si eis undique
vita nostri actio laudabilis obviat / Quia bonum quod vident
accusare nequeunt / malum quod non vident ad accusacionem convertunt
Et dicit Gregorius quod in talibus malicia procedit ad odium et
invidiam / exinde ad crudelitatem / crudelitas quoque usque ad apertam
persecucionem excrescit / Ex quibus possumus considerare quod
non ita nisi malos persecuntur excrescit / sicut magni iusti
iusti in malis adversantur i. eorum maliciis / Unde annunciat
peccata eorum / improperat eis peccata legis [illegible] sunt operibus eorum.
ymo maledicunt eorum conversacionem / sed sunt tamen / Unde super v° Job
Ego vidi stultum firmatum radice et maledixi pulcritudini
eius / Dicit Gregorius maledicere pulcritudini est eius gloriam considera
ta iudicare cum sua dampnacione / quia atrociis tormentis ob
ruitur / qui altius in peccatis elevatur / Et quia tristis [illegible] tol
litur / manet quod periit / Et honoratur in via et in perventione
dampnatur / Et quasi apparendo lucet / sed in interitum tartareis sinu
collocatur / Ecce qualia sunt ista [illegible] iustorum de malis
Et sequitur in maledictione huius pulcritudinis moram non habui / quia
cum hanc cernerem simul et penam sequentem vidi / Non enim statim
maledixissem si quam me eius gloriae delectacio tenuisset / sed quia
supplicia mansura vidi / ideo eius potenciam reprobavi / Iusti ergo / quia
vident prosperitatem malorum venire in malum eorum / ideo contrarii
sunt eis confundunt eos et corrigunt arte acerrime et repel
lunt eos ab huiusmodi operibus et cetera ne veniant in dampnacionem
/ eternam ergo contra eos accinguntur / Ecce de rebus reprobis / Unde est
quod electi si aliquam famam acquirunt et in bonis actibus positi
firma spe in deo gloriantur / Et narrat cum hoc preter illa que
quibus sunt gloriosi afficiuntur / Ypocrita ergo cum iam dei aspectu
ultimatus fuisset / Et non iam in omnibus bonis fuisset gressus
sui directi / petit a calumpniis hominum redimi / Redime me
a c. ho. / ~~Et primo [illegible] ut iam lapsum [illegible] dicta~~ vide retro [illegible]
Notandum quod quisque homo a calumpniis redimit se ipsum / quisque deus
ipsum redimit / se ipsos redimunt primo qui auditis calumpniis / se
dant ad se ipsos ubi habitat deus / ubi eorum inhitacione [illegible]
et vultus eius / Unde super 10 psalmum Abscondes eos in abscondi
to faciei tue a conturbacione hominum / Dicit Augustinus fac ut sis
domus dei / quia si tu fueris domus dei / erit deus domus tua
habitabis in deo et deus habitabit in te / Illa ergo terrere [illegible]
deus habitat in te / ubi splendet vultus dei in te / [illegible]

Est homine sui multu in te ibi, id est abscondis se / Et dicit Augustinus
paratus est aliquis felix in hoc modo, ut cum cepit audire obprobria
hominum contra eo quod pro Christo fecerit, fugiat ad deum manere in corde suo
et incipiat sperare spem suam in dulcedine eius / hec non, ut Gregorius dicit
in corde hominum obprobria non contingunt / sed dicit Augustinus in
cor tuum intret si habeas cum Christo, id est si non est angusta conscientia sed non faciet
sibi gravem stricturam ad angustie domum / Secundo homo redimit
se a talibus dampna intuendo / dicit Gregorius qui mente perfecta fugit
in deum, omnia corporalia extendit in hac vita, quod est molestum
in morte ostendit / et in omnibus que accidunt se ipsum
regulat ex aspectu dampnorum / Non ergo se inde conturbabit si
quid ei acciderit triste / exemplum in Stephano, cum ex hoc quod vidit ce-
los apertos et Ihesum stantem ad dexteram patris lapides com-
dulces / Tercio homo patiens se redimit dampna suffrendo in pa-
cientia, quia id est paciens suffert, non irritatur, non desperatur, quiete
animum retinet et sic dulcedinem non amittit / sed adeo multis modis hic
redimitur, sed illi qui erit post hanc vitam / tunc enim dei vultus
sanctis suis apparebit in gloria / omnino a talibus abscondentur et ali-
[illegible] quia in eis amplius nulla conturbacio esse potuit / Tunc enim mu-
ta fient labia dolosa, que loquebantur contra iustos in superbia
et contemptu / sed in hac vita multiplicatur, adeo a calumpniis
eripiunt / Redimit autem deus a calumpniis quosdam per testificacionem
innocentie, sicut factum est de Susanna / quosdam per datam sapientiam
/ sicut factum est de Joseph / quosdam per apparicionem angelicam, sicut
factum est Agnete virgine / que ducta in locum turpitudinis angelum
domini reperit in adiutorem / quosdam per apariciones miraculosas / sicut patet
de martiribus / qui evadebant calumpnias tirannorum per miracula
Et Christus dominus per resurrectionem illorum / quorum corpora cum eo resurgentes
surrexerunt / purificat calumpniam illorum custodum / qui dixerunt
discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum / Et dicit
Redime me a calumpniis hominum, non demonum / primo quia / quia
demones quando infestant per demones / non per aliena falsa obi-
ciunt non creduntur eis / quia eciam si verum dicunt, non creduntur / quia
diabolus mendax est / et pater eius / Secundo demones per spiritualia inquirunt
nostrum malum / quia ipsi sunt spiritus a corporibus [illegible] / Et ista nos
nimis inclinant curas / quia nos sunt ut carnales ad exteriora forcius
monet / Tercio quia modicum curandum calumpnia demonum spi-
ritualium / sicut modicum curarent carnem ledentem / Et subdit
ut custodiam mandata tua / Quasi dicat ad hoc petendum non
monet me pena / non verecundia / sed fragilitatis timor / et prin-
cipaliter tuorum custodia mandatorum etc.

Faciem tuam illumina super servum tuum etc. / Et
continuatur ad precedencia sic: Quamvis [illegible] amicis tu-i

bulacionum liberari / hic iam petit liberari ab effectibus ipsarum

miserijs pro omnibus / Vel sic petit semper conservari in diuinis

directionibus / hic iam petit a domino deo illuminari / Vel sic pe

tit semper animam impedita contemplandi / hic petit sibi dari a mi

nimi cula / Primum est sensus applicacio / 2m est collacio sicut ibi. Do

ce me / Et secundum Augustinum sic tercio dicit Deo tu faciem tuam loquitur

philosophia methaphorice / et non humano / et humanitatis / quod deus membra

non habet / et tamen quilibet nec faciem / quia spiritus est deus / Jo 4 m / Est

ergo 2m Augustinum dei facies sua essencia quam philosophia hic petit sin

e se illuminari i. sibi lumine quo mediante posset illam videre / quoniam

quia in huiusmodi visione nostra consistit / quod promittitur in futuro

Vnde Mat 5 Dominus mercedem nobis promittit in futuro / Et xxx n

dicit quod sancti erunt sicut angeli dei / qui semper vident faciem patris

in celo / Sed ad hanc visionem veneris tunc videbimus dei essenci

am / sicut est / ut dicit Jo in 1a sua 3o ca / Sed cum apparuerit videbimus

eum sicut est / Gregorius super Ezechielem Omelia 3a / declarat hoc

sicut est videbimus / quia per hoc quod aspiciemus essenciam a mu

tabilitate nostra liberati / figemur in eternitate permanebimus ipse

in ipso quem videbimus / quia morte carebimus / videndo vitam

mutabilitate tristendis videndo immutabilem / corrupcione

nulla tenebimur videndo incorrupcionem / Et Bernhardus dicit xxx n

super Cantica / Sed cum videbitur sicut est stat ea visio quam nulla

interrumpit vicissitudo / Nam quod apparet in se invariabile

ita invariabiliter presto est intuentibus / qui nihil volunt videre

desiderabilius / nec aliquid querunt delectabilius / illa aviditas

nunquam fastidiet / ea suavitas numquam se subtrahet / non fraudabit

ea veritas / nec deficiet eternitas / et si metiri extenditur

videndi copia et voluntas / quoniam non plena felicitas / quia

ibi nihil deest / ea semper videntibus / nec aliquid superest semper vo

lentibus hoc ille / Ex quo sequitur quod visio huiusmodi seu faciei illi

illuminacio / non est vite presentis / Racio / quia hec visio est plena

felicitas sine perfecta beatitudo / iuxta illud / hec est vita eterna

ut videant te deum / et quem misisti Jhesum Christum / non hic in vita

ista esse non potest / quod patet / ut dicit Boecius in 3 libro de gentiles

appetitus hominis quietari non potest / quanto enim quis plus intelligit

tanto in eo plus augetur desiderium ad intellectum / quia hoc est

naturale / et si stabilitas esse non potest / hic in permixtione esse non potest

quod non est perpetue / quod in statu huius vite aliquis esset immunis

corporibus corporis ut patet sunt fames sitis infirmitates et

mors / Et anime quia non invenitur homo qui non impetatur

in ordinatis passionibus / Et in magnis non preteream medium

in quo virtus consistit / vel in plus vel in minus / Et in maioribus

Non desperetur vel saltim ignoret que scire desiderat / Vel sic debili opinione concipiat ea de quibus certitudinem scire vellet hec i(d est) non ergo propheta ad faciem tuam illumina sup(er) servum tuum. i(d est) petit visionem sui facie condonari / quia et tamen hoc est sequens tra / que dicit et doce me iustificationes tuas i(d est) non opus ut tantum doctrinacione dicere
Hec ergo quid est quod non videant / qui videntem omnia videt / Gregorius dicit / deus in hac vita a quibus vult / quomodo vult / sed non sicut est non sanctus neque sapiens neque propheta sicut videtur sicut est / quia videre deum sicut est aliud non est / nisi esse sicut ille est
hec ergo / quod ergo propheta petit / id est petit faciem dei super se illuminari i(d est) dei notitiam sibi amplius cumulari / quasi diceret / nos scio te sed peto ut hanc notitiam illumines / ut scilicet clarius videam te / Et veritas dei in nobis procedat ad perfectam cognicionem per quosdam gradus / ut tamen cum eo quo magis ... cognovimus ... faciem videre desideramus ... videntem super solem ... sed cum cum sciverimus cognoscimus / tunc dicitur nobis ipsius facies illuminata iuxta illud illumina faciem tuam super servum tuum / Sicut autem ulterius proficiamus in eius cognicione / tunc dicitur leticia data est nobis in corde iuxta illud signatum est super nos lumen vultus tui domine deus dedisti leticiam in corde meo / Et ponit Bernardus ... in sole / solem nullus videt in se / sed in hiis que illuminat sicut in aere / in pariete / in monte / Et si oculus est purus purus ... tamen sine offensione videre solis radium / quia est soli similis sicut est purus et acutus / potest magis in eum intendere / quia est sibi similior / et sic ... quod oculus est magis clarus / tanto solem videt clarius et clarius / sic est et de nostro intuitu circa deum / Itemque dicitur in psalmo accedite ad eum et illuminamini / et facies vestre non confundentur
dicit Bernardus ... accedendum est ad deum non incurrendo currendo ne invenias scrutator maiestatis opprimatur a gloria ... non corpore / sed piis affectibus orando deum / ut ipse velit nutum nostrum / suo ... ab una claritate in aliam transformari / Item petit propheta dicens faciem tuam illumina loquitur est similitudinarie / Nam sicut homo numquam perfecte cognoscitur / nec plene discernitur / nisi ex facie / sic iste petit faciem dei cognicionem sibi illuminari / ut bene discernat inter deum et alia / ut eo certius agnoscat deum / Et ... dominus dicit / et si deus propter sui excellenciam agnosci non potest plene ... tamen per opera / quia creaturis dicit Gregorius que condita sunt possumus colligere ex racione deum esse / qui condidit / et ipsum super omnia racionabiliter consistere ... secundum ... partes / quia et si deus operatio ... magnitudo illius / nulla subtilitate nostri sensus penetratur / quamquam namque de quolibet ...

cuius magnitudinis finis infra ipsum est / Unde quocumque mens nostra
in altum rapiatur / tamen immensitate magnitudinis eius distenditur
Et ideo Gregorius dicit tunc aliquid ipsius dei perfecte cognoscimus cum
eum nos digne cognoscere non posse sentimus / Dicit Bonaventura formarum
varietas et diversitas procedunt sicut quando in rebus coloratis immuta-
bilis quod aliud est / nisi quidam radii deitatis ostendentes
quid est id quod ea condidit vere est / non tamen quod est vere
diffinientes Hinc ideo dicitur ea sunt videns ipsum non videns Ex quo sequitur
quod haec cognitio incitat ad maiorem quandam / quia ista nimis est
abscisa et remota Dicit Bonaventura hoc genus videndi quod est
imperfectum est quod omnium utimur ratione ut dicit Apostolus invisibilia
dei per ea que facta sunt conspiciuntur Et sequitur eum deo quem non vides
cetera vides / sed nondum illum per iste quod eius esse inquirere
ut inquirentem non stans gradu negligentem / ignorantia non
compescit Unde iste inquirit divina / Et adhuc cognitio est imperfecta
facta sicut enim per voluntatem sensitive cognoscitur inestimabilis benignitas
sed Anima petit sibi monstrari claram faciem dei et benignam
et non turbidam / faciem nempe dei plena est gratiarum / propter quod
et angeli in faciem illam desiderant prospicere / Peten-
do ergo faciem illuminari / optat sibi a deo gradus 2um sue be-
nignitatem impertiri / per quod possit eam clarius agnoscere sicut
his prioribus sepe adeo indulta est et concessa / qui eam sicut est
viderunt / nec omnibus uno modo sed ut Apostolus multifarie multisque modis
Non tamen sic erat manifestatio omnibus / nec omnibus presto sed tamen fi-
ebat ad extra ut puta per imagines exteriusque apparentes / et per
voces exteriusque sonantes Et secundum cognitio altior erat quam
prima / quia prophetalis cognitio non est ab inferiori ea / nec
est ab imperfectiori prima / nec est ita generalis ut prima / sed est ab
ipso deo iuxta id omne datum optimum / et omne donum perfectum
descendit a patre luminum / qui spiritus propheticum illuminat de hiis
que interiorem secundum eorum concedunt / Continueque n. ut in pro-
verbiis / accedit homo ad cor altum quod alter dicit de cognitione in propheta
Dicit Trenorum iii / sedebit solitarius et tacebit / quia levavit se super
supra se / Hinc est quod in pluribus ipsi prophete dicunt se esse quasi
levatos / quandoque dicunt se esse in excessu mentis / quandoque se esse
in spiritu / et aliquando se esse raptos Ex quibus patet quod ipsi prophete ia
erant ministri dei ad excolendos homines per salutis assertionem
Unde dicit dominus Johannis iiii Alii laboraverunt sed in colenda synagoga
notat prophetas 2um Bernardum / Et vos sed Apostoli omnes preter tolle-
rantiam martirii in laboribus eorum introistis / Unde prophete dixerunt
bonos propter laborem et excellentiam / sicut Apostoli oves propter tollerantiam
martirii iuxta id mitto vos sicut oves in medio luporum
Mathei x Dicit Bonaventura ubi est dei cognitio multum differens

cib illis parit diabulus / quia sed deus dignatur venire in amantem
spiritum / et in eorum principaliter operari / non .i. ut ipse dixit ante
quidem deum cognoscere sufficiat / nec est multorum cognicio per ea que
facta sunt / nec id quod est pauco[rum] / que est visa et audita
voluntati specialis prerogativa suscipere principalis illapsum / ut
.i. in ipse deperdet habet non figuralem sed illapsum in fusum
/ non apparentem / sed sufficientem / Non ad finem dubium / sed quo in
timore eo ... candiorem / cum intima penetracione / iam cor
letificate / Et valde gratus id amore ... colore hic / Ex quo sequitur
quod dominus deus hominum mentes non illuminat naturaliter / et Racio quare libe-
ber est in summo / et quicquid agit voluntarie agit / Et si enim lux
est vera illuminans omnem hominem / actu non naturaliter sicut alia
lucida / que quasi natura lumen suum diffundunt super illuminabilia
sed libere et voluntarie / Et ideo Job xxxvi dicitur in manibus
abscondit lucem et precipit ei ut rursus oriatur / Vel sic
ut deus sibi daret talem cognicionem per quam ipsum in se ipso
presentem esse cognosceret / nullus .n. dubitat quod deus ubique est
/ actu non omnibus sed ut dicitur tractando de facie dei ma-
gis / Job xxxvi dicitur / quod est quod deo dicit ecce / / in
... ante dicitur de ea re quam in parte monstraverit / et quia
ubique presens est / ... dicit / Ecce ... non videntibus
ad esse mora / Dicitur ergo illumina faciem tuam .i. quod ...
lez manifesta presenciam tuam / licet in ubique presens sis / tamen
non possum te videre / nisi tu me illuminaveris / ... quod Job ...
quod lux in tenebris lucet / et tenebre eam non comprehenderunt
/ Et exposito sed quod licet deus sit presens ubique / tamen non cognoscitur
credens omnibus / Vnde dicit in quadam contemplacione / Mon-
...us deus est desiderabilis / quia desiderant in te prospicere
/ in bonis est delectabilis / quia in eo assidue felices letantur
/ in hominibus iustis / est amabilis / quia ipse est cor deus
/ et ipsi sunt spiritus eius / Optat ergo propheta / ut deus qui est
in omnibus creaturis mirabilis / quia omnia potenter
creat / sapienter gubernat / et benigne dispensat / ut ...
... eo esset per fidem / credimus .n. christum per fidem habitare in
cordibus nostris / ut in eo esset per amorem / quia deus
caritas est / et qui manet in caritate in deo manet / et deus
in eo / ut in eo esset per intima mansionem / Dicit Bernardus beata
anima apud quam deus requiem invenit / in cuius tabernaculo
requiescit / ... veniemus et mansionem apud eum
faciemus / Dicit ergo faciem tuam .i. non in se quia tu es lux
... sed illumina super servum tuum .i. quo ad me .i. luce tua
me illustrante percipiam in me ipso tuam mansionem / Ideo sic
dicitur Ponitur ... angelis impedimentorum non
sufficit si non tribuatur hominis illuminacio dei / Racio est quia

modo impedimentorum promouet ad illam partem iusticie / que
est declinare a malo / sed illuminacio diuina promouet ad illud que
est facere bonum / et notandum est / quod vna pars iusticie sine alia non
sanat / Si enim quis vitat mala et non facit bona / non habebit
meritum vite eterne / quia [illegible] illi qui bona egerunt ibunt in
vitam eternam / Et si quis bona agit et non vitat mala / ille fe-
mixtum bona per mala confundit / Sed que impedita sunt amo-
uenda attendamus ad ordinem diuinum sicut et inuenimus / primo enim timor
domini / qui segregat hominem ab omni opposito / quod absoluit
diuino amori / Et ideo timorem sequitur caritas / que
est diuinus ignis in anima consumens omnem rubiginem viciorum
et preparans locum diuinum / Sequitur sciencia que est donum / quo homo per-
fecto docetur bene conuersari inter malos ita quod nec aliorum
peccatis posset corrumpi / Sequitur pietas que ad regnum est
donum / quo quis sufficienter confidet in se ymagine dei / ut
per actuale esset dei cum decora / et ita ut sequitur consilium
hoc actualiter intuetur diuinas veritates vitales / concipit diuinas
bonitates / et mentem attrahit ipsius beneficia / et sue potencie
miracula / Sequitur fortitudo quo dono tales disposita nullis
permittit se contaminare terroribus / nec infici prosperitatibus
Sed parma iusticie se protegit ad dextris et [illegible] a sinistris
Sequitur consilium quo dono homo ~~[illegible]~~ extendit adhuc ut in
omnibus suis viribus esse possit regulatus per diuina consilia
Et per consilium omnia sibi sunt semota impedimenta / Sequitur intellectus / quo
dono homo eleuatur ad hoc ut diuina possit clarius quam [illegible]
scire / quam ea fides quibus deus inspirat / Et sequitur sapiencia per quam
homo in hijs que celestia cognoscat degustat dulcedinem et
sentit illorum cognitorum suauitatem / Ex quibus patet quod hec di-
gnitas non est nisi per christum incarnatum sponsum ecclesie sancte
dei / Ipse enim in incarnacione sua attulit nobis hec dona spiritus
sancti per que disponimur ad spiritum dei cognoscendum [illegible] / sicut
testatur Ysayas xi Et requiescet super eum spiritus domini / Item super
eo murenulas aureas faciemus tibi / Dicit Beda loquens
sponsus ecclesie aurum i. sapientem mentem in omni vide [illegible] po-
teris / Et similitudines auri i. claritates celestes preparabimus
tibi efficiemus / quod per me incarnatum per illuminacionem scripturarum
procedes a claritate in claritatem donec omnibus appareat
vnde quod nunc latet in diuinitate / Et Bernardus hoc exponens
sermone xliij super Cantica Dicit / quid aurum nisi diuinitatis fulgur
[illegible] sapiencia est .i. que desursum est / quid ergo est aure-
as murenulas facere / nisi tropice quasdam spirituales dei
similitudines quedam signacula veritatis / quasdam refulge-
ncias diuine bonitatis / quasdam presignaciones diuine sapiencie
et anime interius inserere / ac eius aspectibus insinuare

spiritus sapiencie et intellectus spiritus consilii et fortitudinis spiritus sciencie et pietatis et replebit eum spiritus timoris domini

Ut id videat / ut id diligat / ut id contempletur / ut in illo
delectetur / saltim in enigmate quam faciem ad faciem intellectu
vel intueri. Hec ille. Ex quibus habemus quod sponsus cognicio
maxima secundum latitudinem / tamen citra comprehensionem. Dicit Bernardus
ubi supra sermone xxxii. Sponsus in quanta multe dulcedinis sue
coram dilecta sua dignatur quod se transformare / et commutat
multas eius similitudines ducens / nunc quasi verecundus sponsus
petit amice secretos amplexus / nunc in eius epulis delectatur
sicut [illegible] in oleo et unguentis eius ut medicus / nunc se associat in
via et consolatur / nunc ut rex magnificus pauperis sponse
erigit pusillanimitatem et eius in se provocat cupiditatem
ostendens ei omnia desiderabilia glorie sue / nunc introducit eam
in secreta sui cubiculi / et non est quod ab ea queri stimet absten
dendum / quia redemit in inopia / quia probavit fidelem / quia
amplexatur amabilem / nec cessat sub hoc modo / nunc alio
alio apparere conspectui querentium eum / ut impleatur sermo
quem dixit Ego sum vobiscum usque ad consummacionem seculi.
Et in his omnibus suavis et mitis et multe misericordie
ut in osculis affectuosissimus et blandus / in oleo et unguentis
clemens et affluens visceribus pietatis et compas
sionis / in via hylaris affabilis plenus gratie et solacii / in
ostensione divitiarum munificus ac largus pro regia liberalitate
remunerator demonstrat. Unde propheta de christo sic dicit Spiritus
ante faciem nostram christus dominus in umbra eius vivemus inter
gentes. Ex quibus elicitur et si vel preteritorum sanctorum in luce
clara / tamen respectu beatorum adhuc sumus in umbra. Unde dicit
Bernardus quod non sunt veteres dicuntur umbram petiisse. Nobis
autem per gratiam christi in carne presentis quod se illuxisse veritatem / nos
quoque respectu futuri seculi in quadam umbra veritatis vivimus
dicente apostolo / ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus. Et alibi
non quod comprehenderim aut perfectus sim. Et Bernardus ille reddit
rationem dicens / cum menti divini splendoris aliquid illuxerit continue
nescio unde assunt ymaginaciones quedam rerum / videlicet inferiorum si
militudines divinitus infuse / sensibus convenienter accomodate
quibus quodammodo adumbratus purissimus ille ac splendidissimus
veritatis radius / et ipsi anime tollerabilior fiat. Et quibuscumque
communicare velit capabilior. Propheta ergo hic per commodicam serat
ad dei peticionem. Petit enim ut in divinis cognicionibus cla
rior et clarior fiat / magis ac magis illuminatus esset / quia
sic et non alio posset aliquid sentire de illis quibus
deus iustificat. Unde subditur ut discam iustificaciones tuas.
Tunc quidem sponsus illustrat et vivificat / et iustificat.
O reges superni hic valde appendit. Dicit enim sic O me
felicem si lucem / anima mea contemplacione [illegible] intelligibile splendoris

Illumin ... splendor

vt videam quod vidi prius / et sicut vidi prius / et sol et aliquid quod de
lectat quod magnificat quod venustat. hec ille. Idem in epistola ad ianu
kum fratrem / nisi apta fuerint omnia que scripta sunt ab eo
qui tamen clauem David qui aperit et nemo claudit / et nemo aperit — claudit
nullo alio constante pandentem / Ex qua concione primo colligitur
quod possibile est intellectum hominis adeo a deo illuminari ad bonorum opa
rum / Ambrosius etiam lumen ex similitudinibus declarat. Dicit enim
sic illuminat deus suos sanctos / et lucet in cordibus iustorum
Ideo cum videris sapientem agnosce quanta descendit in eum
gloria dei / quanta illuminant mentem eius fulgore sciencie et cognicio
nis / Et dicit eciam deus ex corpore illuminauit faciem moysi
sicut quod consignata erat gloria vultus eius / quam iudei videntes
timuerunt / sic ex presencia solis etiam pallidus confert lucidita
tem / et ferrum vultus humani a calore ignis calefacta rutilans
efficitur / sic orgente die gemme rubent / et radios suos
in proximum diffundunt / Ex quo corporalia res que sunt ca
paces radiorum suorum ita illustrat / et ita mutat / et deus eum
sua visione et allocucione illustrauit / non est dubium quod ipse
illuminet spiritualem mentes hominum / Secundo colligitur quod illuminacio dei in
homines venit ex aduentu ihesu christi / Vnde moyses in figura tantum
recepit claritatem / christus maiorem accepit in veritate / Vnde dauid
dicit ad dominum ihesum vultum tuum illumina super seruum tuum i. faciem
christi illumina super populum nostrum / ut ipse cunctis mentibus velamen de
ponet et possent illuminari / Dicit Ambrosius implebat propheta in
hac incarnacionem domini / Obsecrant namque postulantem ut videret diem
christi / et multi reges et prophete voluerunt videre et saluatorem agno
scere / et vno facie aduenientis ex virgine querebat videre / ut
illuminarentur in corde / sicut illi illuminabantur qui dicebant no
ne cor nostrum ardens erat in nobis cum aperiret nobis scripturas — luce vltro
Ex quibus colligitur quod tercio claritas scripturarum cognicio venit hominibus
ex christo domino incarnato / facies enim dei scriptura est dicit quod
sicut homo agnoscitur ex facie / ita deus agnoscitur intellectu spi
rituali scripture / Vnde in passione christi velum quod interiora
templi occultabat scissum est ad medium videns / quod in christi
aduentu ablatum est velamen scripturarum / Vnde Ambrosius dicit
etiam lumen vultus moysi est misteria legis secundum fulgorem non
carnalem sed carnem spiritualem intellectum / et quamdiu dominum vixit
Moyses et alloquebatur populum iudeorum / tamdiu habuit
velamen in facie sua / quia a populis legem non carnaliter intelli — carnaliter
gebat / et timore implebat / Sed mortuo moyse ihesus naue
tam non per velamen / Sed facie reuelata alloquebatur / et sa
cerdotes ad plenum populum / et nemo iam trepidabat / Hoc vtique
significabat immediate quod venturus esset verus ihesus / ad quem se — immediate
homines conuerterentur / Sed cum audire vellet auferretur velam

De corde suo ut revelata facie viderent salvatorem. Sequitur Doce me iustificationes tuas scilicet facere. Plures enim non vere sicut propter
adiscio. Unde Augustinus dicit: qui videt licet in memoria teneat quod
audivit nequaquam didicisse putandus est si non facit. Et probat
Augustinus hoc quia in Johanne omnis qui audivit a patre meo et didicit venit
ad me. Nullus autem ad Christum venit nisi qui bona facit. Et
nota secundum quosdam quare propheta petit illuminari et doceri. Videtur enim quod ad unum
illorum sufficeret. Respondetur quod aliqui etiam sunt divino lumine quod
agnoscunt suam ignoranciam et errorem et defectum, qui tamen
adhuc non sciunt sciam agendorum sicut sciebat Paulus licet fuisset
conversus celesti lumine. Tamen nesciunt quis sibi loquebatur et
quid eum oporteret facere. Unde dixit quid vis me facere.

Exitus aquarum deduxerunt oculi mei quia non custodierunt
legem tuam. Iustus es Domine et rectum iudicium tuum.
Mandasti iustitiam testimonia tua et veritatem tuam nimis.
Et continuantur primus versus ad precedencia sic. Dixerat propheta precedenti
dirige gressus meos secundum eloquium tuum. Dirige gressus meos
dirige. Iam deplangit hic quod lege transgressi directionem eius
custodit. Dolendum enim est quod homines non sequuntur directiones dei
quia recipiunt sunt secundum omnem voluntatem eius et si sunt patribus presentes
sicut petitione illa petere et quod si datur abinde reportant ingratitudinem
et contemptum. Vel secundum [illegible] propter quod in sibi dominatur omnis
iniusticia. Hic ostendit quomodo solet hominibus iniusticia
dominari quia non custodiendo legem dei. Quod non custodire
de custodiendo legis omnem excludit iniusticiam. Sed ergo in mundo
sicut se subiecit si ad non custodit. Qui non facit peccatum sed committit
contra legem servus est peccati. Vel sic supra posuit petitiones
tres contra [illegible] in pluribus versiculis. Hic ostendit dispositionem
suam ad impetrandum illas videlicet perfectam et devotam planctus
que notatur in habundancia lacrimarum. Et mox post hoc de
declaratione istorum versuum videlicet iusticia dei et suorum mandatorum
strictitudo provocat peccatorem ad habundantem plangendum.
Et post istorum versuum ordine huius patet vel si quis dicit non lacrimas
sed aquas que contra flumen emisisse. Et quare subdit quia
iustus es et quia mandasti nimis tua veritate et tua testimonia
ac iusticia scilicet custodire. Supra quia non custodivi et tuum iudicium
rectum est et intransmutabile. Ideo oculi mei contra Christum.
Sunt adhuc istorum versuum due expositiones satis notabiles.
Prima secundum [illegible] de dei illuminatione sufficienti. Adhuc tempo-
ralis et tanta manet inter malos. Et de bonis malis est con-
mixtus. Et enim Augustinus videtur esse quedam confusio sed bo-
nis et malis est tanta quod valde non in multis conveniunt
sicut emittit Augustinus quare nascuntur mundi conditionem generis

[H]umani sortiuntur simul ferunt mortalia corpora, utuntur luce so-
libus fructibus, consimilibus adversitatibus, sine pace, sine bel-
lis, sine salute, sine peste, et quod plus est male et bene vi-
ventes omnes christiani divino caractere insigniuntur, omnes uno
baptismate abluuntur, ad unum altare accedunt, omnes eisdem misteriis
celebrandis intersunt. Pro ideo iste petit: Faciem tuam illumina
super servum tuum, id est notum fac quod discerno discerno a te, quia non sum cum
zizaniis licet mixtus [illegible] ego sum cum eis. Iudica me deus, id est
ostende et discerne causam meam de gente non sancta. Appareat
differentia inter te [illegible] eum qui in te credit et illum qui non credit, licet
nisi par corporis infirmitas, tamen non est par cordis constantia, licet
par labor, dispar tamen desiderium. Ideo emitte lucem tuam et ve-
ritatem tuam. Illumina faciem tuam super servum tuum, ut videant
qui oderunt me et confundantur, quoniam tu adiuvisti me et con-
solatus es me. Unde ista procedit petitio? Videtur quod obviat
humilitati, quod quis cupit aliis innotescere. Dicit Bernhardus quod virtus
illuminat splendore suo et amor inducit affectum, itaque homo
cognoscat se et minorem se sine dissimulatione, sine palpa-
tione. Necesse est quod se ipsum iudicet vilem, quia illa veritas
ostendet eum esse in veritate dignum esse derisione et contemptu
et omni inferioritate, ymmo dignum suppliciis et tormentis.
Habito isto iudicio veritatis adhibe ad id affectum ab [illegible]
ob optabis non aliud apparere [illegible] quam te inveneris, optabis
omnes illam quia de te ipso cognovisti [illegible] sentire. [illegible]
Pro eo scilicet primo quod voluntaria humilitas nobis est necessaria. Se-
cundo quia ea que est necessitatis non habet meritum, et quod quia christus
nobis illam commendavit in se ipso, qui cum esset deus maiestate,
tamen ex caritate voluit in omnibus humilis apparere. Disci-
te a me quia mitis sum et humilis corde. Secundo quia quicunque
tamen est cum aliis et cum multis convivit socialiter, et saepe pa-
titur, saepe [illegible] in hoc quod socii sui indigna cogitat de eo
sic quod [illegible] iniurie que sibi irrogantur, et in deum
redundat. Ideo propheta petit ut innotesceret, ut gratia dei
innotesceret [illegible] notificata gratia alii suo officio essent
subiecti devote et ipsum haberent in honore. Tertio quia licet
expedit hominibus omnia scire de nobis que nos scimus, [illegible] quod
posset prodesse agnoscentibus, ut ea deus notificaret est petendum
sicut hoc est facere sermone salutis. Hoc est [illegible] ad instar pro gloria dei, et
sic multos sanctos legimus qui petebant ut deus notificaret aliis
quod ipsi essent eius servi. Sicut Moyses recusabat ire ad
Pharaonem nisi deus dedisset sibi talia per quibus posset apparere
quod deus misisset eum. Unde [illegible] propheta dicit: [illegible] iam sum
redemptus a calumpniis hominum, ita quod iam michi [illegible]

ayt xi

Crimina non imposuit, nec mea pessima facta decolorat, ita nichil mali
de me presumit. Illumina faciem tuam super me, ut me ad tuam
sortem proximam agnoscat. Sic namque apostolus ero alios docere iusti
ficatos. Efficax enim est doctrina cuius doctoris opinio dulcis
est omnibus quia est amabilis omnibus.

Alios exponitur sic: faciem tuam, id est illam ymaginem ad quam creatus
sum, illumina super servum tuum, id est fac ut tua ymago et similitudo
sit illuminata in servo tuo. Secundum Anzelmum in suo Monologion
dicat ex eo quod mens hominis est sui ipsius memor et se ipsam intel
ligit et amat, est ymago illius essencie que per sui memoriam
et intelligenciam et amorem in trinitate ineffabili consistit, et ex hoc
mens probatur esse ymago dei, quia ipsius potest esse memor,
id est potest intelligere et amare. Petit ergo propheta ut ea que sue
menti sunt naturaliter impressa, quia illam per voluntarium exprimeret
effectum, ut videlicet spiritus actualiter memor esset, ipsum quod intelligeret
et amaret. Sic namque veritas quod deus est in memoria luceret. Sic boni
tas que deus est suo amore concupiscibilem voluntatem ex
ornat. Sic iusticia dei qua inoratur in omnibus beneficiis
hiis domus virtutibus et indicibus propriam memoriam dignificat.
Itaque ex hiis huius mundi ymago redditur clara et lucida, et
ab omnibus erroribus, opinionibus et estimacionibus nocivis, ab
omnibus delectacionibus, amoribus et vanitatibus pravis,
ab omnibus altitudinibus, potestatibus, honoribus que in illis
que in eis latere posset occupare memoria hominis sit purga
ta et ita iustificata et facta deo digna. Et ideo postquam
petivit faciem illuminari quasi addit: iustificaciones tuas doce me, quia
in illustracione faciei confertur iustificacio. Ex quo patet
quod nichil est ita precipuum in homine sicut scire, intelligere
et amare summum bonum. Hoc est Anzelmi in [...] et racio quia
in hiis consistit omnis perfeccio, iustificacio et eius totalis
eminencia. Licet hoc posse facere precipuum est in homine et quod
regat, quod ea que sunt precipua in potestate debent magis
esse in voluntate et per quod in hac ope. Ex quibus patet
quod nichil est homini racionali ita naturale sicut hec posse, vel
le et facere. Racio est quia nichil ita convenit creature que
petit sicut discernere iustum a non iusto, verum a non vero,
bonum a non bono, et minus bonum a maiori bono, et facta
discrecione quod est maius bonum eligere, quod est non bonum
respuere, quod est minus bonum postponere, et facta eleccione id quod
magis est bonum et acceptum et approbatum diligere et amare,
quia sine discrecione ista non sequerentur, ipsa discrecio superva[cua] / frustra
esset. Precipuum ergo quod ad hoc homo factus est ut deum pre omnibus
amaret, ymo ut nichil nisi ipsum aut propter ipsum amaret, quia
deus est summum bonum et nichil est bonum nisi propter ipsum. Ama
re autem non posset nisi ipsum intelligeret. Et eius memor

Dixit et ergo isto exiit anselmus / quod quilibet homo totum suum posse
et totum suum velle ad deum integraliter amandum et meditandum debet
impendere. Et racio est quia ad hoc recepit suum esse / ut hoc fa
ceret. Et beatus Anzelmus concludit quedam valde multum notabilia scilicet
quod quicunque amat deum amatur a deo / si amet et amatur vivit
deo / scilicet adeo vivit ut quem amat / et ut amat vere esse ut
sic amet / quia inconveniens est deo sapienti et omnipotenti ut quod
facit ad se amandum / quem deum vere amant quod firmiter ut sponte eum
contemplet / aut nolens teneret aliqua violenta cum illet et hoc
concludit Anzelmus hoc per talia media nisi ad bonus assencionem

**Exitus aquarum deduxerunt oculi mei quia non custo
dierunt legem tuam. Iustus es domine et rectum iudicium
tuum / mandasti / testimonia iusticiam tuam et veritatem tuam nimis**

Et continuatur primus versus ad precedencia sic / Supra propheta petivit
deum pro transgressoribus et infectoribus dei / dicens vidi prevaricantes
et tabescebam / nunc deplangit hic quod legem suam predictorum non cu
stodiunt / Dolorosum enim esse debet homini si non recipiuntur dictos
dei / que gerunt et sunt cum omnem voluntate eius / et si sunt bona
petita illam petere / et gracia si datur abire sonat ingratitudinem
et contemptum / Velle supra propheta petivit ut sibi donaretur animus
iniusticia / hic ostendit propter quod solet iniusticia hominibus dari
quia non custodiendo legem dei / quoniam enim custodiendo legem omnem
excludit iniusticiam / sic ergo iniusticie se subicit / qui eam non
custodit / quia enim facit peccatum sic committendo contra legem secundum quod est peccati vel
Velle supra posuit peticiones tres contentas in versibus precedentibus
/ hic enim ostendit disposicionem suam ad impetrandum illas / scilicet
videlicet perfectam et devotam oracionem / que notatur in habundancia
lacrimarum. Et notandum quod hic propheta declaracionem istorum versuum sic quod
iusticia dei et suorum mandatorum strictitudo promovent prophe
tam ad habundanter plangendum / et quod istorum versuum curne hinc
quod unitas nominibus / dicat enim lacrimas sicut aquas / quas continue
sunt emisisse / et quare subdit quia iustus es / et mandasti
nimis sevam veritatem / et tua testimonia / ac iusticiam secundum custodie
quam quia non custodivi / et tamen iudicium rectum est / et iniustina
fuit. Ideo oculi mei contra aquarum deduxerunt. Et dicuntur iste
versus sic / Primo enim tangitur lacrimarum habundancia / sed larga ef
fusio / secundo huius effusionis racio / tercio huius versus per coclonis
introductione adducendum / quod propheta dicit aquarum [illegible]
notat se fuisse in eo illo luctu. Primo circa verbum quod
luget. Est autem secundum Joachim ablacionem luctus stimulus
amare omnibus ad hesionis afflixionis et affectionis in
dat et in visitacione cordis a sola tristicia infixus fide

Liquefacies et humilitas. Dicitur similiter quia sancta et letificante
tristicia et caritate divina pungit ad celestia sursum. Beati sunt
qui Christum diligunt et fideliter mandata eius perficiunt. Ex quo sequitur
quod luctus hic sit leticie adiuncta, quia est [illegible] in luctu et
consolationem latitat. Ex eo quod luctus est quoddam consolationis
seminarium. Unde Matthei 5: Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur,
et in psalmo dicitur: qui seminant in lacrimis in exultatione me-
tent. Ubi Origenes: Sanctis seminatoribus lacrimarum in futuro erit
corona gaudiorum et exultationis. Dicitur quarto quod purpureus
luctus qui sic pungit caritate letificante et ad celestia pro-
vehit, quod inundatus est cum adhesione, affectione et affi-
xione. Sepe adheremus rebus transitoriis et turbulentis,
sepe afficimur curis corporalibus et domesticis, sepe affigimur
[illegible] voluptatibus et deliciis. Ab hiis omnibus pie inundatus
est, quomodo cera a facie ignis faciliter resolvitur, sic hec
omnia per luctum leniter possunt auferri. Ex quibus sequitur quod omnis
[illegible] huius fonte [illegible] lacrimarum, et omnis qui tem-
pore sentiunt vere luctus, hic [illegible] ponit Johannes
in scala sua gradu quinto de luctu sic quo dicit: Gloria,
comessationes, vinum, [illegible] et deliciarum usus et amor omnis
sensualitatis et carnalitatis, hiis [illegible] [illegible] lacrimas
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] principatus
amor honoris et desiderium laudis, nominis [illegible] et felicitatis
que in superbia extollunt et ab omni virtute radicitus evellunt
et deorsum ad inferna proiciunt, [illegible] que et [illegible] [illegible]
ubi [illegible] fuerint, ibi luctus [illegible] non [illegible]. Et ubi luctus fuerit, hii
penitus pellentur [illegible] ulterius, quod [illegible] luctus est cordi [illegible]
[illegible] [illegible] qui [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible]
alicuius, aut pro dilatione patrie celestis, sepe timore aut
offense aut imminentis pene, aut [illegible] in [illegible] [illegible] anime
ponitur, resolvitur scilicet in dolorosas et amarosas lacrimas
et humilitas, ad declinandas et fugiendas omnium illarum
[illegible] occasiones. Ex quibus oritur quod per opera huius
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] locus [illegible] [illegible]
quia locus ad virtutis operacionem necessarius est, quia con-
fert solacium et [illegible] [illegible] [illegible] secundo locus
[illegible] [illegible] [illegible] pulchritudinem dat et formam. Un-
de [illegible] [illegible] et Johannes Baptista leguntur sepe man-
sisse in deserto in locis [illegible] a mundo solitariis conte-
plativi [illegible] [illegible] quia [illegible] actum de-
nostrarum [illegible] [illegible] [illegible] habent et [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] et in compunctionem advocare

421

213

Vel a compunctione resolute. Hec est contra hos qui homines sepe in
civitatibus et in conviviis lacrimas fundunt et quasi nil ex contri-
tibus se posse ledi arbitrantur. Dicit Io. Cassianus quod hec ex de-
monibus oritur, qui per tales immissiones volunt nos commisce-
re ... inter eorum operibus et conversatione inpinguemur. Iste ergo est
redempta a talibus ... et huius iam illustratum ...
mundatum ab omnibus affectionibus affectibus, relictis in humilitate
omnimoda ... protestans in effusione lacrimarum. Exitus
aquarum deduxerunt oculi mei. Ieronimus exponit habundanciam la-
crimarum emiserunt oculi mei. Hec est valde flevit et multum do-
luerunt. Dicit Gregorius in moralibus. Grandis affectus penitentis ...
sit quia ... optima humilitas et reconciliacio dei ...
nas ... omnibus offensionibus et ... contrarias et fortis
tribulacio anime, ac vehemens afflictio in sensu. Humili ergo peni-
tentis statim ... aquarum etc. Pro cuius ...
cionis ampliori extensione ponitur hec prima conclusio. Lacrimarum
habundans effusio petentibus apud deum veniam promeretur. Hanc
Augustinus in libro confessionum ... acceptabile est
deo sacrificium ... Ambrosius tractando de petro ...
fidus flevit amare. Dicit petrus prorupit in lacrimas, nichil vo-
ce precatus est. Invenio quod flevit, non invenio quod dixit. Lacrimas
lego, satisfactionem non lego. Flevit ergo petrus et tacuit, quia quod
deflere solet excusari non solet. Et quod defendi non potest, abluti potest.
Lavat in lacrima delictum quod voce pudor est confiteri. Lacrime quod
non erubescunt in penitendo, id impetrant in purgando; ve-
niam non postulant et merentur; causam non allegant, et miseri-
cordiam consequuntur. Hec ille. Et racio huius ... et ... est, quia
ubi lacrime, ibi peccatorum cognicio, et fides, quia ex fide habetur
cognicio eorum. Ubi lacrime ibi spes de venia. Ubi lacrime
ibi ... attenditur qui ... mentis
... et ... Hec ... remissionem attestantur ...
Secunda conclusio est probata ... quod habundans effusio lacri-
marum restituit innocenciam que prius erat amissa. Crisostomus
dicit: lacrime anime vestem lavant mundare remissionis et inno-
cencie restituunt. Ysidorus ... lacrime penitencium pro ba-
ptismate reputantur. Leo papa ... ... felices lacrime que
ad diluendam tria culpam negacionis habuerunt vim bapti-
smatis. Et Io. in ... petrum ter negante in primum locum
restituerunt lacrime. Racio quia confert veniam et plenam re-
missionem peccatorum. Et ergo dicit Ioachim ubi supra ... de
plangentibus tristiciam ... que in ipsa est
... in confidencia sublevatam ab hys

prevenientibus mundi tunc exhibebat et eidem coaptat habundantem planctum baptismo. Baptismus ab innata macula est purgatorium, sed planctus a postea perpetratis. Omnes baptismum susceptum sordidavimus, sed per fletum et illum expurgamus. Qui nisi ex deo hominibus benigne donatus esset rari et difficulter invenirentur qui salvati fuissent. Ex quibus ulterius sequitur error illorum esse nimis periculosus qui dicunt quod non est possibile postquam homo recidit in peccata mortalia, iterum ponere ad plorandum eorum remissionem. Quum periculum quia huiusmodi sectatores divinitus datis non credunt quibus nichilominus nisi quod in peccata tenderent. Dicat dominus per prophetam: lavamini et mundi estote, si peccata vestra fuerint ut vermiculus quasi nix alba erunt. Tercium periculum quia tales non attendentes excercitium perfectionis ac determinacionem non extendunt se ad labores ad dolores ad passiones et ita ad sitim iusticie venire non possunt, et sic quibusdam paucis quasi plenitudine contenti a bona spe et affectione ac eciam ab omni debita iudicia delinquunt. Quartum periculum quia tales non inducti ad perfectionem et puritates in paucis virtutibus satis esse non solum non veniunt ad humilitatem paupertatem cordis contricionem, sed eciam iustificationes semper quasi iam comprehenderint nec perfectum neque incrementum recipiunt cotidie nec in suis cordibus ascensiones disponunt. Ab hiis ergo periculosis erroribus propheta exivit se dicens: Beatus Augustinus. Dicit Augustinus recolens propheta sue prevaricacionis dolorem contritis, id est effusionem lacrimarum decrevit et nos inde spe emendacionis aut remissionis. Tamen alibi dicit: Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Ex quibus concluditur quod effusionis lacrimarum est virtus magna et utilitas, quia sordes abluit, culpas diluit, penas mitigat, immo alicubi liberat, deo reconciliat et anime totaliter restituit decorem. Et dicit Gregorius: regnum celorum rapi nostris lacrimis, quod nostris meritis non debetur, tamen in orationibus sunt violente quibus redimunt et sunt arma lucidissima quibus adipiscimur. Ysidorus de summo bono: magne virtutis lacrima, que uno cadens quam deum flectit et cor durum emollit. Bernardus dicit: O humilis lacrima, tua est potencia tuum regnum, quicquid petis obtines, principes accusantibus silencium imponis, tu vincis invincibilem, ligas omnipotentem. Et dicit Ambrosius in libro de viduis: fletus oculorum macula conciliat, labores minuit, dolores allevit, pudorem conservat, peccatum extinguit, ad gaudia paradisi introducit. Sicut Judith vim lacrime impetrat non supplicat. Sicut Thobie oracio deum lenivit, lacrima cogit, illa ungit, ista pungit. In principium ad exposicionem accedas et dimittis expositionem: nunc quibus lacrimarum modis cum decet effunduntur. Quasi ita propheta diceret: licet multa peccavimus, tamen debes excandicere peccatum meum, quod tamen dolor de peccatis per oculi per quos tamquam per fenestras mors intravit deduxit.

primo per stulticiam culpe que languet homo a macula peccati
2o per timorem gehenne que infrigidat hominem ab ardore concupiscentie
3o per involutam petit misericordie et hec potant aquam frigidam
4o sit per desiderium patrie et hec fecundant aquam sterilem
... sunt gaudium ... et hec ... hominem ... do.

Quia secundum quod dicit ... de x ordinibus spiritualibus ... lacrime ... incipiunt quia ... lacrime ... extinguunt ... sunt ... qui ridebunt ... has lacrimas ... consolari ... et ... dulces sunt lacrime ... et ... tui ... et ... manifesta tui ... sic tamen lacrimarum

dest de corde tristi et iemebundo / et ita ab intimis et penetra
bilibus cordis / Vel deduxerunt .i. quasi divisis rivulis et multipli
tibus divisiones aquarum .i. effusionem lacrimarum / Glosa dicit quod hec
est locucio yperbolica eo quod in hiis verbis exprimit habundanciam
seu copiositatem lacrimarum / quasi fluenta fontium seu copiosi
tate lacrimarum / Sed littera Ambrosii habet sic Decursus aquarum
descenderunt oculi mei et hic duplex exponitur / Primo sic oculi
mei descenderunt aquarum decursus / quia peccatis tamquam per meatus
mundacionem sordidorum ita gubernacionem lacrimarum sequens ducta
effundit misterii et psalmum inge / Et Augustinus dicit / quod propheta di
xit hic locucione / quia dici potuit / et ut melius esset / addi
dit proposicio / sicut in consimilibus locucionibus fit / nam bene dicitur Mon
tes descenderunt pedes mei / melius est .i. per montes / Similiter scalas
descenderunt pedes mei / melius .i. per scalas / Similiter piscinam desce
derunt pedes mei .i. per piscinam vel in piscinam / Ita hic divisiones
aquarum deduxerunt oculi mei .i. lacrimarum sic multum fluxit
per oculos meos / et bene dicitur descenderunt scilicet humilitate
penitendi / descenderunt .n. qui presumpcione elevati fuerant
et elati / sursum .n. erant oculi dicit Augustinus / qui ignorantes
dei iusticiam / et suam statuere volentes / iusticie dei non erant sub
iecti / Sed quia fatigati et lassi prevaricacione confusi ab illa
elacione descenderunt flendo / ut pocius dei iusticiam prece
humili impetrarent / Vel legitur sic quod ipsi oculi descenderunt
et hic quia lacrimas que prius non erant fecerunt / ut illas que
prius fuerunt accumulaverunt / sic quod tante lacrime fuerunt / ut oculi
putarentur in fletus resolvi / et vacuari lacrimis effundi / Et ita
descendere secundum Ambrosium hic habet vis doloris in se / ut oculi pu
tentur cum lacrimis currere / et ita in nichilum descendere itaque per
hoc verbo declaratur impetus vehemens deploracionis iuxta illud Can
ticorum / fons ortorum puteus aquarum viventium / que fluunt impe
tu de libano / Quoniam longus est impetus iste / quia nescit
ledere / sed noscit implere et quietare / Et Ambrosius dicit / quod pos
sumus dicere quod propheta ductus vacuos replevit lacrimis / vel quod
illos ductus aquarum transmiserit / primo et quod eos transcenderit et
super gressus sit in quibus exprimitur / quod propheta sepe flevit / et pro
mo flendi sibi meretricia assumpsit / Primo dixit primo lavabo
per singulas noctes lectum meum in lacrimis stratum meum riga
bo / Dixit Iterum fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte
Vbi primo lacrimis usus est ad locum immundiciarum / et secundo
ad irrigacionem pro sordidis fructibus / Postea usus est eis
ad refectionem / Tercio et subiecit et potum meum cum fletu miscebam
Hic adiecit divisiones aquarum deduxerunt oculi mei / Et hic Bernardus

secutus est dicens / Defecerunt in lacrimis oculi mei. Et iterum: Oculi
mei caligaverunt a fletu. Et iterum: Oculus meus absorptus est. Oculi
enim qui multiplicatione effundunt lacrimas et descendunt in la-
crimis et defluunt et caligant et quasi absorbentur. Et alibi
dicit Ieremias: Filie Syon deducunt torrentes, sicut lacrimas
die ac nocte. Et causam assignat dicens / quia non custo-
dierunt legem tuam, id est ipsi oculi eo quod per eos mors intravit
in animam / ideo quia ipsi oculi sunt animarum depredati / ideo quia erant
pleni adulterio et ineffabili delicto. Dicit Ambrosius:
habuit multa propheta que fleret, sunt incestus filie / filiorum inte-
ritus, fratris adulterium / et etiam superbia qua erat sicut corde e-
levatum / quia mutat populum / flent pro eo / quia sicut petivit vindicabatur
in populo / multiplicare ergo et [illegible] gravamina dominorum preceptorum trans-
gressione deplangebat. Vel exitus aquarum deduxerunt
oculi mei quia isti alii non custodierunt legem tuam. Et ita hic
de fletu compassionis propheta loquebatur. Nam ideo plangit hic
quia alii calumpniatores non custodierunt / immo prevaricabantur
legem dei. Et Gregorius dicit: Oportet deum diligere propria peccata
et postea plangere aliena. Vel quia integri de oculis interioribus
scilicet / rationis et intentionis / rationis que debet omnia providere / inten-
tionis que debet omnia in finem dirigere / ut sic omnia essent
custodita. Matthei vi. dicitur: Si oculus tuus fuerit simplex, totum
corpus tuum lucidum erit / si autem nequam fuerit / totum corpus te-
nebrosum erit. Unde Ambrosius dicit / quia intentio operi nomen
imponit. Hoc ergo deplorat quia [illegible] non providebat futura
et non omnia sua in assecucionem finalis beatitudinis dirigebat.
Et notandum quod propheta hic unam causam posuit ita habundancium
lacrimarum scilicet quia non custodierunt sui oculi legem dei nobis
faciendam, cum plures cause esse concurrunt / Primo, quia deus pater est / et non
honoratur / Secundo corrigit et non ad vindictam / sed ad emendam / et
non sequitur emendacio. Tertio gemit nobis vox veritatis seu quia
tenebras a nobis omnes stimulos carnalitatis et cupiditatis [illegible]
et non custodit hec gravatio / nonne ibi sunt cause plangendi.
Dicit Bernardus super xvi super cantica / Si illi qui me genuit ut in me
perpetretur vim gravationis sue / et pro filio suo non pepercit
ego me filium non exhibeo / ipse offert se in [illegible] pretium / ego vicissim
non offero me illi in filium / quia bonus / malus filius gessi
indignum de generatione a patre meo. Igitur exitus aquarum de-
ducat oculi mei. Operiat confusio faciem meam / vultum
meum pudor diffundat / circumspicet quam caligo / Deficiat in
dolore anima mea / anni mei in gemitibus / quia non erubescere
et non flendum / Si quibus scivit in carne in veritate valde
flendum. Secundo quibus tandem vana esse nota / et illa quorum fi-
nis interitus / quia ultima mors / quorum gloria [illegible] ut sequitur

confusio / cum patris [illegible] amori et honori / apponit plangendi
mam nostra maxima ingratitudo / quia ipse affluenter dat
nobis [illegible] dona n. sua beneficia sunt que nobis non vendit
sed dedit / dat n. sine precio / et nos immodesti et ingrati / et sepius
nichil omino retribuentes pro omnibus que tribuit nobis / Amplius
plangendum quia sua non formidamus iudicium / Et si n. nobis sua
dat et nos tenet et curat / pro nobis homo ref de suo honore
[illegible] O quam [illegible] dixit in scriptis in corde suo non
requiret / dicit n. non requiret / aliud non est / nisi nec [illegible] quod
requirat / Et utique requiret usque ad novissimum quadrantem / et per[illegible]
retribuet habundanter facientibus superbiam / Tamen quasi sunt
offendentes maiestatem divinam / ac eius omnipotenciam / que tangit
montes et fumigant / et eius potestatem tremendam audz irritare
timens flam vno [illegible] Et ideo Jeremias dicit / quis da
bit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum / ut pre
veniam fletibus fletum et stridorem dencium / et [illegible] manum
et pedum et vermem rodentem et ignem vrentem / fumum vaporem
et sulphurem [illegible] et tenebras exteriores / hec n. omnia
evenient illis / qui non custodiunt legem dei / quos hic propheta
deplangit / Exitus aquarum deduxerunt oculi mei quia n. custodierunt.

Hic incipit quadragesimus octonarius

Iustus es domine et rectum iudicium tuum
[illegible] / et pro titulo habet illam literam hebraycam sade / que
latina interpretacione dicitur consolacio / et est sensus / quod iustus co
solo est iusticia tua [illegible] / in hac n. parte probus ostendit quod ipse
intentus pro fructu iusticie consequitur consolacionem veniam / hii namque
quod dolent de commissis sed et seipsos accusant / et iuxta arbitrium
agunt dignos penitencie fructus / sua peccata vindicant in seipsos et
[illegible] iusticia faciunt remissionem consequuntur / quia scriptum est / penitenciam
agite appropinquabit vobis regnum celorum / Et pro titulo isto habetur
continuacio huius [illegible] / ad precedentem octonarium quia dixit
per lacrimas torrentem pro fluctibus / pro quibus peccata dolebat / sed
optebat consolacionem / que ex iusticia dei oritur et eius
iusto iudicio / quia qui in doloribus sunt consolacione indigent
Et qui quoniam eorum penas luerint sperant indulgenciam / Et
qui fletibus ac lacrimis propria delicta lauerint / reqimne pro
merentur / ex hoc quod deus iustus est / et puniens quod [illegible] delicta fu
erint / quia et rectum est iudicium eius / Hoc continuacio istius octo
narius ad precedentem sic / Supra posuit de lege dei dili
gentem inquisicionem / hic iam ponit utilitatem eius in mente quamda
bilem approbacionem / et hoc ex quibus / primo ex legislatoris
rectitudine / quia iustus est / Secundo ex legis late strictitudine
quia mandasti iusticiam / Tercio ex legis veritate et fortitudine / Quarto
ignitum / Quarto ex eius duracione et firmitate / quia iusticia tua
iusticia in eternum / Quinto ex eius equitate et rectitudine / Ubi primo ponitur

Si enim peccator seipsum punit deus ipsi parcit

te[illegible] dominum sic quia primo ostendit rectitudinem legislatoris ex
proprietate et habitu dicit Iustus es domine / 2o ex actione et effectu / et re-
ctum iudicium tuum dicit / ergo iustus es domine quod dicit gravantur dolori / amore
flori / lacrimas habundant cum si et non sine causa / quoniam iustus es domine
scio quod iustus es / quia quod peccatores punis et seipsos punientibus indul-
ges / Unde est hic quod penitentibus indulgere pertinet divine iusticie / Dicit
Gregorius super Ezechielem peccator conversus ad fletum, iam iustus esse inci-
pit, cum que incipit attendere quid fecit. Et enim iniustus non est, qui
sua iniusticia non per lacrimas punit. Ille igitur parte sui ipsi non
parcit, ille indulget / Si enim seipsum punit deus ipsi parcit / quia ut se
puniret a deo accepit / Ita quod in hoc est ipse iustus divine iusti-
cie quod ergo mirum quod sibi deus parcit cum quo bis in idipsum non punit
Et dicit Augustinus hec iusticia omnium est peccatori metuenda / iustificat enim
quam de se non creat scelera / haec enim dampnat quem cum non dimittit
dampnat / hinc est ita divina salvus / ve qui videtis / quod hic obli-
tus est aliquis qui de sua dampnacione quam deum queri possit
In fletu tuo est / quia si quis impenitens dampnaretur iuste
utique dampnaretur / quia deus non solum iustus est sed etiam rectum
est iudicium eius. Est autem deus iustus in seipso quia iusticiam
diligit / unde psalmus Iustus dominus et iusticias dilexit. Et ipse in
ysaia lxiii Ego qui loquor iusticiam et propugna-
tor sum ad salvandum / Est etiam iustus in facto unde psalmus Iustus do-
minus in omnibus viis suis / et sanctus in omnibus operibus suis. Et
iuste hoc nomine utitur Jeremias xxiii Et hoc est nomen quod vocabunt
eum dominus iustus noster. Pro introductione quomodo nomen iusticie
duobus modis deo attribuitur iusticia / similiter bonitas et te-
dignitate / primo per similitudinem effectus / ut dicatur deus sapiens
bonus iustus / 2o quia / sapientia bonitas et iusticia aliquid
sunt in eo sed quia ad modum sapientis in suis effectibus
operatur / ordinando gubernando dirigendo etc. / Sic etiam ad modum
boni habet se in suis operibus / sic ad modum iusti / quia bona
sua dat / dona distribuit / gratiam infundit virtutes effundit
et quosdam corrigit / adversitates immittit / aliquos flagellat / et quos-
dam etiam punit / Ita quod non potest aliquid istorum in deo proprietate
sed solum per effectum similitudinem / Alio modo per modum abnegacionis
ut patet hic quod dicimus deum esse iustum / non significatur in eo aliquis
iusticia esse sed removetur ab eo .i. modus iniusticie / quomodo ho-
mines solent esse iusti. Et sic vult hic / quod liber de sapiencia
et iustus est dicitur de deo / non significat divinam sed
creature qualitates / et quia in deum accidens non cadit / ideo
hoc omnia negat deo convenire secundum primam significacionem / Et simp-
licitate sed in tractatu de simplicitate divine essencie etc.

odos ambos reprobat / et dicit eos non convenire fidei, et de singularibus
~~[struck]~~ sectorum / et locucionibus prophanis / Et dicit alle-
gando Ieronimum quod quamquidem nomina sunt divinam substanciam / licet in-
perfecte Et ideo imperfecte quia nullum nomen quod illius com-
prehendit totam substanciam dei / Si enim deus est iustus / et omnia
agit iuste / tamen nullus actus divine iusticie adequat dei virtutem
actualiter si adequaret tunc esse unus a deo procederet / quod est falsum
ex parte eius effectus quod dei virtute procedunt Et dicit et
forma conservans effectus divina non est participanda cum in effectu
quia est in deo sed est ibi permodum alterum Et sic dicit
Damascenus quod omnes perfectiones que sunt in creaturis earum
divisas formas attribuuntur deo secundum simplicem essenciam intr-
inmixte dicit incommixte quia nulla perfectio recepta in creaturis
divinam essenciam comprehendit Et ex hiis primo sequitur quod in
deo est iusticia excellencioris modi quam est in aliqua creatura / eo
quia est ibi substancialiter essencialiter naturaliter / in hominibus est accidentaliter / et
qualificative et adventicie / homines enim convenit passim esse complete
tamen iustum esse Dei iusticia imperturbabilis / inflexibilis / non
infringibilis / Est enim sua iusticia perpetua voluntas dare unicuique
quod suum est / dei iusticia summa est Et Augustinus dicit fons
iusticie non est nisi in deo / et in libro contra originalistas
dicit ibi est summa iusticia ubi est summa operacio Ex hiis oritur
et per iusticia nostra / aliquid similis est divine iusticie / tamen multum
differt ab ea. Secundo est / quia nostra iusticia effectus est
divine iusticie Dicit enim Augustinus tractando id In tua iusticia
libera me / iusticia dei est que et nostra / sic cum donatur nobis
a deo enim iusticia dei dicitur ne credat homo habere iusticiam a seipso
modo dicit Boecius in quolibet effectu invenitur aliquod per quod assim-
ilatur sue cause / et aliquid per quod differt ab ea quod convenit ei aut ex
materia / aut ex aliqua alia causa Et ponit exemplum de igne / et
de latere indurato quod enim latere calefiat ab igne / igni assimilatur
sed in hoc quod induratur et ingrossatur differt ab igne / Cum calidi-
tas dicitur de igne et de latere / prius dicitur de igne / quia ignis per se
est calidus / later per calefactus / et eminencius de igne dicitur / quia
ignis naturaliter est calidus Sic secundo de iusticia / nec enim iusticie valde
sunt divine Inquit propheta divinite sunt veritates a filiis hominum
et sunt permixte impure / et quasi pannus menstruate mulieris
coram deo immunde / et ita insufficientes Dicit enim Augustinus super
id In tua iusticia libera me. Si attendis ad meam iusticiam
dampnas me / in tua ergo iusticia libera me Dicit Bernardus
humana iusticia divine comparata / iniusticia est / et comparat
divinam iusticiam radio qui est in sole / humanam lucem solarem
que in tenebris lucet radius in sole clarissimus / et ideo
est cum sole sed in terram sparsus ideo a sole est diminutus

pher inferior permixtus et obtenebratus. Sic est de dei iusticia respectu nostre. Dicit Isidorus iusticia nostra ad comparatione divine in iusticie comparata iniusticia est, et precipue in districtione iudicii quamvis filiis in estimatione operantis. Ex hiis sequitur quod in accidit nobis ex parte dei, quod aliquando non intelligimus iusticie ra[illegible]. Ex quo in que nobis accidunt operibus dei sunt effectus, et dei est iustus, et eius iudicium est rectum, sequitur quod in omnibus talibus est invenire rationem divine iusticie. Ex quo effectus assimilantur sue cause. Et ideo dei iusticia est universalissima et sufficientissima, unde in omni opere sua cum iusticia occurrunt. Iuxta illud psalmi misericordiam et iudicium cantabo tibi domine. Contra hec contra ius aliquo sic probat. Dicit enim Dyonisius. Unum de divinis nominibus in hoc esse divinam iusticiam, quod deus omnibus rebus tribuit secundum uniuscuiusque naturam ordinem statum et dignitatem. Si ergo rebus sic unicuique quod dat cuilibet, dat quod suum est, et per consequens hoc facit iuste, et hoc concedimus verum. Sed tunc oritur dubium, que sit illa dignitas, vel ordo rerum secundum quem res aliquid debetur. Ex quo deus nullo tenetur ordine. Et quod deus servetur in ordine suo et salvetur, tunc deus uni homini dat penitenciam, et aliquem alium hominem eiusdem nature dampnat ad penam eternam.

Circa hoc notabiliter prima parte questione XXI articulo primo quod duplex est ordo in rebus, unus quo ordinantur res in seipsis, et quo ad alias creaturas, et hunc deus servat communiter, quia dat rebus quod est necessarium, ut membra [illegible] etc. et alia que necessaria ad salutem conservationem secundum [illegible] debilitatem suam ut patet et in hoc dat deus quod unicuique debetur secundum exigentiam ordinis, aut status, aut dignitatis, vel nature. Et dicit beatus Thomas duplex debitum, unum ex parte dei, aliud ex parte creature, et utroque deus reddit debitum. Debitum enim est a deo ut in rebus impleatur sua sapientia et voluntas, quia per hoc sua bonitate manifestetur. Respectu creature debitum est secundum exigenciam, quia dei bonitate ut quelibet res habeat habere, id quod ad ipsam ordinatur. Et quod non semper donat deus cuilibet rei ista, quia aliquibus non dantur oculi, aliquibus non dantur manus, aliquibus non datur visus [illegible] et alia que secundum ordinem rei in se deberentur, aut secundum ordinem ad alias creaturas. Dico est alius ordo rerum, quo omnes res ordinantur in fine ultimo, qui quidem finis simpliciter rei debetur secundum ordinem quem deus dat, et deus omnibus disposuit, secundum quod congruit bonitati sue et fini ad quem omnia creavit. Et sic deus dat unicuique quod requiritur ad assecutionem istius finis, et hoc nisi secundum decentiam sapientie bonitatis sue, vel secundum decentiam retribucionis promissi. Et ex hiis ad ultimum illius contra (sic) probatur. Dicitur ibi nota iusticia dei. Dei omnia opera sua iusta sunt, et nulla est

Marginal note (left): ut partes ordinantur ad totum, [illegible] ad [illegible], et quibus res ad suum finem [illegible]

In eis insipiencia / aut inequitas / et defectus sive iusticie / subdit
recti iudicium tum est ni iudicium / rectum / actus iusticie iudex n
quasi ius dicens / sic iudicium quasi iuris / aut iusticie dictio / Et
Gloza dicit Rectum est iudicium eius nobis / sic penitentem afflixi
Damascenus Omnia
dixit qui et ab eo fit / recto et iusto iudicio fit / Omnia
que fecisti nobis domine in vero iudicio fecisti / sic quod deus est iustus
timeat iniusti / Deus est dominus terreant illi / qui eius nolunt subire
potenciam / ut philosophus / Dei nostro domini / et ipse non dimittat / Sic eius
iudicium est est recti / timeat distorti et curvi / Et sequitur / licet hec
unius magis / de penis et penalibus nullam ut deus infert penam
nisi pro tempore quibus meruit etiam / Et hec rectitudo semper ostenda est
dicit Augustinus tractando / quod iustus dominus in omnibus viis suis / et qui
redit / et qui credit iustus est / unde omnes sancti in tribulacionibus
positi primus iusticiam dei laudaverunt / et sic beneficia perceperunt / unde
dixerunt iustum est quod facis iusta sunt iudicia tua / bene passi
sumus / recte tribulati sumus / non discernunt deum in iusticia eum
primo laudaverunt flagellantem / postea senserunt cibantem / Hec Augustinus
Ubi sic dicitur postmodum quod hec secunda per ampliori re declaratione
Iusticia dei in suis operibus non solum timorosa / sed
consolatoria / valde timorosa secundum Augustinum in libro
philosophorum capitulo XXX quod hec quia nemo scit an odio vel
amore dignus sit / sed omnia in futurum servantur incerta / Et
dicit sine timore non valeo / sine tremore non consistere / si
quidem multos primitus ascendisse usque ad celos / et inter si
dera loca sua collocasse / postmodum usque in abyssos re
cidisse / et animas eorum malis contabuisse / Vidimus stellas
de celo cecidisse in ipectu serpentis caude draconis / et eos
qui iacebant in pulvere terre a facie sublevantis mag
nis mirabiliter ascendisse / O quanta mutacio / Angelos qui
in celo creati cecidisse usque in dampnacionem eternam / et homines
de luto confectos in eorum loca devenisse / Et subdit undique
vivos morientes / et mortuos a morte surgentes / Valde ti
morosa hec mutacio / qui iusti cadunt et peccatores resurgunt / Et
subdit / Et subdit qui inter filios dei ambulant in medio
lapidum ignitorum / quasi lutum ad inferiora devenisse
Iudas ambulabat in medio apostolorum / quo redactus est in inferno
et latro qui erat in medio pessimorum / quid dicitur est in pa
radisum / Unde quod in psalmo dicitur / Terribilia opera tua domine
unde profunde facte sunt cogitaciones tue / Videmus lucem te
nebrasse / et de tenebris lucem processisse / quia publicani
et meretrices precedunt nicolaus in regnum / filii autem regni
eicientur in tenebras exteriores / Unde non timere
si homo deo servit pie / sobrie iuste / caste / Si cunctis diebus

nota 2a

Nota quod multos homines
mentis in profundo ascendisse
usque ad celos / et
descendisse usque ad abys
sos / animas eorum in malis
tabescebat / hic
nota dicit qui stat videat
ne cadat / Et subdit
Augustinus

seruit in timore et tremore in sanctitate et iusticia / ex quo nescit
fine suum ex quo dubius est in quo statu est e vita exitus exiturus
/ an saluandus uel dampnandus / Omnis ergo dicit Aug. Pauescan-
dus est eternum stat / ex quo horrendum est incidere in manus dei viui
Lectio N Non est aliqua hora in qua aut taceas consolo aliqui
diuine iusticie non cohercet timor in credentibus N ut Joachim dicit
Actualis memoria diuine iusticie / et rememoratio iugis dedinat hominem
ad hoc ne se tradat viribus occupationibus ista reddit cibos
et potus in amaritudine reddit et vicia / et peregrinus semonet omnes de-
lectationes peregrinas Et vnde est domini iudicij rectitudo / ex inde quia
rectus est dominus Et in ps. dicit omnia opera eius in fide / vnde quia deus
est fidelis et quia misericors est ex quia misericordia domini plena est terra
Deus quodlibet suum iudicium rectum est, si non misericors est / tunc non
diligit esse rectitudo, si misericordiam diligit / ergo dat quicquid promisit
dicit Aug. infallibiliter dat / quia si non promitteret deesset
esse iterum rectitudo / et si dat quod promisit fidelis est / fide-
lis dominus in omnibus verbis suis in omnibus operibus suis esse non ni
non reddere quod promisit / ex quo omnia opera eius in fide Et
videtis suum iudicij rectitudinem, dicit in ps. Diligit misericordiam
et iudicium Vbi Aug. dicit misericordiam diligit / ideo ut exhibeat quod
promisit / et quia diligit iudicium / ideo quia exigat quod dedit
Vnde dicit quare non posuisti pecuniam meam ad mensam / et ego veniens
vsuris exegissem eam / Sigo misericordiam cepistis, timete iudicium / recti-
tudo est illius iudicium / qui dedit eorum exiget et reddit tradicionem
et donat eternitatem / Si vero non accepistis misericordiam timete / quia recti-
tudo est iudicium Exiget enim et id quod quis accipere voluit noluit / Vnde docet
Et ponit in gradu dicit prima satis nostro auditui phorre-
Dicit enim vidi iuxta videamus (misericordes facti / miseros factos
homines et maturatos vsque in finem vite / tota Sic gradi
entes et putrescentes corruptis cicatricibus corpus absque omni
cura Contriti quia obliti erant comedere panem / pontificis / aqua cum fletu
miscentes / pulueriem et cinerem quasi panem et cum panem edebant quod
debat habebant ossa adherentia carni / et ipsi erant sicut fenum
arefacti / nichil aliud ab eis audire erat nisi ve ve iuste iudex
Fecimus quod omni pena digni sumus et tormento satisfacere non pos-
sumus / eorum ad plenum reddere non sufficimus / super multitudine peccatorum
nostrorum / solum petere ne in furore tuo arguas nos / neque
in ira corripias / nec tuo iusto iudicio teneas remissionem ad
plenum petere non audemus quia promissionem nostram non custodiuimus
quia benignitatem priorem et remissionem violauimus Sed olim pro ani-
mis tuis a tormentis innominatis et ab occultis penis Et
subdit in illis erat videre lingwas adustas et extra proiectas
Aliquis eorum periclitabat sum in caumate [illegible] in frigore Candidez

corum iudicabant se indignos cibo corporali sicut qui criminalia opera
fecissent nullus apparuit in eis risus / non odorum unguentum / non
furor / non ira / non contentio / non dies festus / non de aliquo confi-
dencia / nulla corporis cura / nullum vestigium vane glorie / nulla
spes deliciarum / nec vini meditacio / non fructus degustacio /
nulla de rebus corporis consolacio / nulla gustus delectacio / nil
rerum terrenarum sollicitudo / semper omni illorum erant eorum spes
et erat contricio / Et ideo Bapt. dicit / recordare novissima tua
et in eternum non peccabis / i. nullius peccati delectacioni admittes / Fre-
quentatis carnis / et alia multa ibidem ponit hic dimittam / Ex quibus
oritur quod in hac presciencia divine iusticie de qua lege non
est querenda consolacio de lege quam / quod etsi dei electis ex privile-
gio data erat certificacio de assecucione salutis / et nobis signa
signa relicta sint ex quibus coniecturari possimus / quod in dei a
more simus / Tamen hic contrarium quod iudicia dei abyssus multa / quorum
quomodo profundissima sunt / nullus deus se dare adhuc ut certum vel-
let investigare eorum / quomodo eorum cognita posset reddere hominem
consolatum / Nam non est nostrum hoc nosse / quod deus posuit in sua
potestate / Unde dicit Augustinus in libro de verbis apostoli / Nemo a me querat
occultorum racionem / ut dicit inscrutabilia sunt iudicia eius / et tu
scrutari venisti / Ille dicit investigabiles sunt vie eius / et
tu investigare voluisti / Si inscrutabilia venisti scrutari / et
investigare investigabilia / crede quod perdisti / tale est velle scru-
tari inscrutabilia / quale est velle invisibilia videre et ineffa-
bilia fari / Haec ille / Ideo ergo nobis hoc videntibus restat aliud nisi
timere quantum / nec velle sine timorem sperare / sed magis invale-
scere quia auget in nobis subiectionem ad deum et reverenciam
Et licet sit sic timenda iusticia divina / tamen quod est et consola-
toria ex eo quia dicit Ambrosius / Credentibus in deum divine
iusticie est consolacio una dicente David / misericordia et veritas obviaverunt
iusticia et pax osculate sunt / consolamur / in est / quod deus cui
que veritates sunt misericordiis facit / et non distemptis paribus
sedem prosequimur opera sue iusticie / magna consolacio respectu dei
non abhominacionem facere iniquam / ex quo non contemnebat in iustitia sua preceptis mandatis
servitis / ex quo non proiciet nostrum quos coheredes / Unde
quod iusticia timorosa fiat consolacionem / Quia cum gregorius hic
super hoc quod timore agitur circa nos ipso deo agitur / sunt non perpla
te quod iusticie / Et dicit ipse sublevacio timoris est conso-
lacio ipsius dei / hic in nobis facientis dum nec cogitaciones
quod deo operante timemus consolamur / et dum consolamur pristinum
in timore quod laborantes consolari / perfecte est in labore / Unde Ezechias
cantat in persona deum pro suis excessibus pertinescens / sibi clarent / Ie-
remias iniquam tuam domine / Et Job dicit / Scio domine quod non
ad consumpcionem iniquam emittis manum tuam et si in profundum
inferni demersus fuero in de me liberabis / Ex qua quoniam

premendo
Sic deducta sequitur primo / quod deus premendo peccatorem in penis
maiorem sibi exhibet veniam / quam peccator tam facit sibi ipsi / Secundo
tertium patet in punicione caym / de quo Johannes dicit in epistola ad
Damasum / quod septem peccatis septem que commisit / primo non peccatum / quod
non recte divisit / 2o quod fratri invidit / 3o quia dolose egit dicens
egrediamur in agrum / quarto quod occidit / quinto quod procaciter negavit
dicens nescio numquid custos fratris mei sum ego / Sexto quod semetipsum
dampnavit dicens maior est iniquitas mea quam ut veniam merear
Septimo quod dampnatus non egit penitentiam / Sexto in civitate / et Ezechie
regis qui imminente morte lacrimis distulerunt / sic ut phylosophus
peccatis seipsum dampnat ad mortem dicens omnis qui invenerit me
occidet me / Dicit Jeronimus voluit deus ut morte brevi finiretur eterna
atque nunc tradidit illum penis atque seipsum dampnaverat / sed dixit
nequaquam ut citius moriaris sed igne conscientie torquaberis / usque
ad septimam generationem / Dicit Jeronimus a clementissimo deo factum est
usque ad septimam generationem / ut saltim malis ipsis et longe in
merore compulsus penitentiam ageret / ut mereretur absolui usque
est illud quod dicit deus Ezechielis xviii nolo mortem peccatoris / sed ut magis convertatur
et vivat / Ambrosius / Secundo sequitur ex hac parte questionis / quod non est
est decens ut lugentibus penas et peccatis a deo non concedatur
venia dilectorum / ut Ambrosius / quia pena corrigit et emendat
errantes / Tertio non quia penas sunt tollunt peccata culpa / Ideo ingratis
dicit dominus / in Luca xvi de Lazaro qui in hac vita penas multas
passus est / ad illum epulonem recordare fili / quia recepisti bona
in vita tua et Lazarus similiter mala / nunc vero epulo / tu vero
cruciaris / ubi tamen / quod sicut dives peccaliaas dampnatorum sic
Lazarus per penas evasit illam / et meruit eterna bona / Et ad
intendum / cum locum dicendi divina iusticia / non ita iusticia sicut
eo locum dicendi iusticia nostra / sed non extenso / ut ibi dicatur iusticia
quod est convenientis et decentis / et ideo quod non est contra iusticiam id est quod includit
incontinentiam iusticie / et sic deus iuste creat hominem / et iuste
facit qui peccati gratiam infundit / et sic proximo facere opus
nunc est opus iusticie / licet sibi nulla est debitum / sed quia
decet hoc / et non habet aliquid iusticie rationem / Et dicit beatus Thomas in
prima parte questione 8 in solucione articuli 3 / licet deus sibi ipsi est
lex / quia ut Apostolus dicit ad Ephesios / operatur omnia secundum
consilium voluntatis sue actum / prescientia dei et predestinacio de
omnibus rebus per est volucione divina ad mens originem / sed
verbum primus est origine ipsius facto / Et quod non potest esse / nec
est decet / ut illud quod deus previdet futurum non habet progressum
Et ideo tamen prescientiam dei omnia habent rationem debiti / et sic quod
deus premiat / et tribuit / quod hoc iuste facit / magna quoque questio
est in hoc / quod deus ?? opera iuste facit tamen prescientiam a parte

sic de qua David dicit et sapientie eius non est numerus. Et alibi
Omnia in sapientia fecisti. Hec enim attingit a fine usque ad finem for-
titer et disponit omnia suaviter. Ex quibus hiis habemus quod non pos-
simus sine consolacione esse cum consideramus quod ex divinis pietatibus
resultat in nobis divine iusticie effectus, immo eciam quod ex operibus iusticie
dei resultat in nobis eius pietas et consolacio, et ex pietatibus
iterum resultat in nobis sue effectus iusticie. Sic deus quecumque
iusta facit, facit tamen cum pietate. Et quecumque pie agit ita facit cum
iusticia. Dei enim perfecta sunt opera et omnes vie eius iudicia. Deutronomii
xxxii capitulo. Circa hec sic Augustinus late disserit super illo: Memoriam
habundancie suavitatis tue eructabunt et in iusticia tua exultabunt.
Dicit enim quid est memoria habundancie et suavitatis, hoc est quod cum nos essemus
obliti dei, ipse non est oblitus nostri, et commonuisti nos sic ut reduceres
nos in memoriam tui, conmisertus es ad nos ut converteremur ad te. Si non
fuisses oblitus nostri, si non fuisses conmisertus, nec ad te conversi fuis-
semus. Et subdit: hec considerantes quod ex gratia facta sunt omnia, exultemus in dei
iusticia et iniusticia nostra. Sed non exultamus in eo quod fecit nos, immo quod
refecit nos, exultemus et in eo quod iustificat nos. Salvi non facti sumus
ex operibus que fecissemus, sed per fidem. Donum enim dei est. Et ne dicat
quis: ergo ipse non operamur nos bona, et respondetur: operamur, sed ipso in
nobis operante deus dedit enim ei locum per fidem in corde nostro, ut ipse
in nobis maneat bona operari per nos. Et hec habundancia memorie
erit nos ipsius, et hec suavitas ut gaudeamus ea que in nobis et per
nos operatur eructemus et predicemus non nostra sed ipsius iusticiam,
sicut David faciebat dicens: iustus es domine.

Mandasti iusticiam testimonia tua et veritatem tuam nimis.
Continuatur sic ad precedentem versum in quo enim laudat scilicet legem racionis
quia iusta in se et rectum iudicem faciens in alia. Hac iam ex latoris
strictitudine ita quod lex ab ipso lata est strictitudinis magne.
Et dividitur in quatuor partes. Primo ponit modum quo lata est lex
dicens mandasti. Data enim est per modum obligacionis et precepti. Et laudat
eam ex tribus. Primo ex iusticia. 2o ex iustificacione. 3o ex veritate. Di-
cit ergo sic: mandasti quod deus iustus es et iudicas recte. Non enim esses
rectus iudex tamen si iudicares eos quibus non esset mandatum, quibus
non esset de tua voluntate manifestum quid esset agendum et quid
non agendum. Ideo ad tollendam omnem excusacionem transgressorum
mandasti, precepisti et prohibuisti, quia mandatum utrumque complectitur.
Dicit Augustinus in libro de perfectione iusticie: omnia que prohibita sunt
vitari possunt, sicut et omnia que precepta sunt possunt impleri. Frustra
enim preciperentur aut prohiberentur que aut vitari aut impleri non
possent. Et ita propheta vult quod divina lex orta sit ex divina iusticia
ex quo enim deus iustus est legem dedit iusticie quia [illegible]. Dicit
mandasti iusticiam. Et exigit aliquam rectitudinem conveniencie vel
nature, et prima est hec: Si deus mandet tunc hominem subdidit

vide n. subiecit / sz quia quia iustis mandatis subdi necesse est / hec n.
est principalis ordinatio creature ad creatorem / quam exprimit propheta
dicens ordinatione tua perseverat dies quoniam omnia serviunt tibi / Se(cunda)
quia est hec mandasti / ergo ad hoc ut implerent obligasti / sz quia quia
mandatum aliud non est nisi obligatio ad faciendum id quod precipitur
et vadit hoc ex auctoritate / vnde in ps. dicitur / preceptum posuit / et vadit
auctoritate hominis temporibus / et non preteribit donec impleretur / ex missit

Luce xxi

vnde Luce xxi celum et terra transibunt verba autem mea non transibunt
Tercia quia ex hijs mandasti / ex mandatis subiecisti / et ad ea ob-
ligasti / inexcusabiliter ergo ad implendum humiliasti / id est tali ex humilitate
et affectuose debent impleri / hinc dicit Petrus in sua canonica i.
humiliamini sub potenti manu dei ut exaltet vos in die tribulationis / Quarta quia
ex hijs oritur / ex quo mandando subiecisti et ad implendum obligasti
et humiliasti / ergo omnibus hominibus propriam voluntatem abstulisti / sz

Ambr

quia quia necesse est per racionem subiectus / ut sua voluntate divina
sit impletur / hinc Apostolus arguit illos qui propriam voluntatem
pro lege statuentes / dei iusticie noluerunt esse subiecti / Ex
misso ergo mandati aliquid magni implicat ex parte nostri
quibus mandatur / Si n. deus mandat ad hoc est ut homo alte-
rius voluntate mandatis / a se discedat / se ipsum abneget / ab omnibus
alijs se absolvat / ad hoc ut quod mandat faciat / iuxta formam
xpi dicentis / Ego descendi de celo non ut faciam voluntatem meam / sz
voluntatem eius qui misit me / Si deus mandat tunc que sunt
voluntatis insinuat / vult autem omnes homines salvos fieri / et
vult eos ad agnicionem sue voluntatis pervenire / id est n. mandat ut
sue exercitores voluntatis salvet / hinc Math. xix. Si vis
ad vitam ingredi / serva mandata / Si deus mandat / tunc tradit homini
talentum in quo negociando posset intrare in gaudium domini sui
dicit n. Ambrosius in sermone preceptum xpi talentum est quo nec ita
preciosum / quo salus eterna comparatur / et quo vita perpetua red-
ditur / quod talentum accommodat accommodatum vite hominis per donec
in multis proficere potest / Et apud negligentes perire non potest / Com-
parabunda n. tu multiplici gracia exercitium / ab alijs vero tu vin-
dictam pena deposuisti / xps n. talentum quod accommodat commodat
necesse est ut requirat / mandasti ergo potestatem ad mandandum et ob-
ligandum habuisti / mandasti ergo voluntate exequentes remunerare
potuisti / mandasti ergo / transgressores punire potuisti / Et non man-
dasti leviter / nec segniter / ne forte crederetur seriosum non esse / sz
mandasti nimis / hoc est ut glo. dicit per multos et multis temporibus
multiplicata n. tempore crescunt etatis que dominus commisset mandatis
vnde et temporis innocencie / hinc precepta dei suppleme / Vel nimis
dicitur mandasse / quia preceptis sue legis nimis subiecit hominem
tam quo ad animam / et quo ad corpus / et quo ad res amicorum

Corpus non solum dicitur non mechaberis sed exteriori / sed eciam non
concupisces uxorem proximi tui / Et non solum vult deus diligi
ex tota anima sed eciam ex omnibus viribus cordis corporis / sed quia
deus mandat in mentibus / scilicet iusticiam testimonia et veritatem / iusticiam
mandat ad excludendum omnem culpam voluntatis / testimonia ad ex-
cludendum omnem culpam irascibilis / veritatem ad excludendum omnem
culpam racionis / quia iste tres vires anime signantur preceptis divine
legis scripture / Vnde legis precepta inveniuntur / Et ex ista exposicione
sequitur primo quod peccata hominum dico deo sunt valde displicencia displicibilia
deo .n. est improperium deo et impietas omnis / et racio est quia sub
preceptis invenitur quod contra / omnia enim peccata sunt divina lege prohibita
[illegible] / quia deordinant a deo separant .n. a bono incommutabili et
deducunt ad commutabile bonum / Item totum debitum quod homo debetur
deo tollunt / sicut est cultus / honorificencia / reparacio in deum, timor
amor / et alia / Item omnia bona per que anima deo placet aufert
/ ut est fides / que aufertur infidelitate et heresi / ut est spes / que
aufertur desperacione / et duricia cordis / ut est caritas que aufertur
odio / et invidia / et scandalo et ira / omnia ista peccata sunt ibi tri-
tes esse non possunt / Item peccata privant hominem fine sibi debito / scilicet
vita eterna / Stipendia .n. peccati mors vita eterna / Ex quo ergo deus ad hoc
dedit legem / ut sibi uniret animo hominem et ut homo divine vo-
luntati adhereret / ut sic adherendo peccatum [illegible] / virtuose viveret / et ergo
complendo deo que sunt dei mereretur vitam eternam / Sed ex parte datoris
legis divino deo in quo tenebre non sunt [illegible] peccata / Vnde apostolus Rom.
vii dicit legem sanctam esse et ante omne mandatum legis
esse / sanctum / iustum et bonum / sanctum quia omnem impuritatem / et inmundiciam
bonum quia omnem deordinacionem et maliciam / iustum quia omnem im-
puritatem et iniusticiam / Et sequitur secundo quod deus vetat peccata fieri
/ ergo non vult peccata fieri / sed quia contraria prohibicio est signum voluntatis
divine / non vult ergo fieri / ergo non placet sibi quod fiunt / et peccatores ea
[illegible] puniunt / et quia ea vindicta animadvertit / et hec est causa cur
deus [illegible] / [illegible] odit / cum tamen sint contraria affectiones passiones pas-
sionum non cadunt in deum / Ex quo sequitur tercio / quod cognicio
peccatorum / et actus coram non [illegible] incontinenti [illegible] non possunt peccata
nostra placere deo / [illegible] super [illegible] peccatores [illegible]
[illegible] dicit / mali [illegible] / si iudices scirent facta nostra punirent
nos / si [illegible] scirent et detinerent nos / si imperatoribus nota
essent non parcerent nobis / sic nec leges parcunt [illegible] quod vitia
coram oculos / ergo quia deus videt peccata nostra / et punitus est nobis
et non parcet nobis / eo placet sibi quod peccatum / ista quod michi [illegible]
quia non ita deus iudicat ut homo / unde in alio psalmo dicit deus peccatori
hec fecisti et tacui / existimasti inique quod ero tui
similis quasi dicit existimasti quod tua peccata placerent michi ut placet

in verbo/ ar^do prophetas per scripturas

tibi/ et minatur postea. Dominus arguat te non tacet arguit/ Cum ni ge n
tacet in vindicta sed iniquus per vindictam cessabit/ incipit enim Dominus
tacens/ incipiens per tarde/ Et Cassiodorus dicit quoniam talia faciens estimas iniquitas
quod tu essugies iudicium Dei/ an divitias divine bonitatis contempnis
/ignorans quoniam paciencia Dei te ad penitenciam adducit/ tu autem secundum duriciam
tuam et impenitens cor thezaurizas tibi iram in die ire. Ex quibus
verbis habes/ quod licet Deus non sit pronus ad vindictam super transgressores
hominibus sue legis/ attamen sit et curat Deus unicuique operum dicit
Augustinus/ curat Deus de operibus. curat enim ut esset/ et curat ne male esset
et ut bene esset/ misit namque Deus verbum suum/ per orbem terrarum per angelos
per prophetas per patriarchas/ per tot precones/ servos suos misit
et ipsum filium et servos filii sui/ et per totum orbem terrarum predicatur
verbum Dei/ Dicit hominibus elegite iniquitates vestras perversas/ convertite
vos ad dominum deum/ Et subdit Augustinus/ ideo Deus parcit ut vos corrigatis
hec non vindicat ut habeat bene penitentes/ et hec omnia facit ut credatis
ut notum faciat quoniam non vult mortem peccatoris/ sed ut magis convertatur et
vivat/ Et textus hec inscripsit componitur primo/ sic/ mandasti iusticiam
et veritatem que esse testimonia tua/ ita quod utrumque istorum sit ipsius
Dei testimonium/ Iusticia enim testificatur divinam potenciam/ sed veritas eius
investigabilem sapientiam/ Unde dicit Dominus de veritate/ Si veritatem dixi
vobis/ quare non creditis mihi/ De potencia sic si non fecissem que
nullus alius fecit/ peccatum non haberent/ immo pluribus attestatur veritati
veritas propria/ unde si docebat/ tunc docebat sicut potestatem habens et
non sicut scribe et pharisei/ et si faciebat miracula/ tunc declarabat
ea esse facta in veritate/ ut patet per decursum evangeliorum/ Sed ergo
testimonia hominum accipis/ testimonium Dei maius est/ Et isto
secundo modo componendo litteram possumus inspicere/ et utrumque modum tangit
glossa/ primo sic quoniam mandasti iusticiam/ ideo ipsa iusticia testatur et probat esse te
iustum/ Et hec eadem iusticia et est veritas/ quoniam probat te esse verum
Ostendit quod efficeris illi quos Deus mandat suis preceptis fieri/ ostendunt
eum esse iustum et veracem/ Aliqua enim sunt iusticie que precipit/ et
aliqua veritatis/ non assumes nomen Dei in vanum/ quod est veritas. Unde
Ego sum veritas Et item non falsum testimonium dicet et item non
concupisces/ loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo/ Vel sic secundum tercium
constructionem mandasti/ scilicet quod iusticia et veritas sint testimonia
Dei hominum/ quod ipse sit in regnum celorum/ et quod sibi sit acceptus/ unde
supra in psalmo Quis ascendet in montem Domini/ aut quis stabit
in loco sancto eius/ Et respondetur illud quoniam operatur iusticiam/ et qui loquitur
veritatem in corde suo/ ubi secundum Dorotheum propheta dico quoniam iste
habitabit in ecclesia militanti/ et quis stabit in monte id est in ecclesia
triumphanti/ et Dominus inter ceteras virtutes ponit de iusticia

Joh. xiiii

Veritate quia nullum homini petimus quod est iusticie et esse sinceri et puri in corde quod est veritatis sunt verissima testimonia quia quicumque illa servant manendo in ecclesia militanti perveniet ad triumphantem. Vel aliter zim gloriam mandasti i. precepisti testimonia tua i. precepta que sub testificacione prolata sunt scilicet continencia iusticiam et veritatem nimis scilicet in nobis pravis nostris operibus conculcata et ita dicit Glossa et habetur ex Ambrosio. Hec domino nobis nimis inculcatur iusticia et veritas iusticia quidem ut districte iudicaret metuentes districte viveremus veritas autem inculcatur ad cautelam ut benigne promitteret tante promissa operaremur scilicet beatam spem et adventum glorie magni dei et bonum ad huiusmodi expectacionem dicit primo. primo nominat iudicando malos. hec plorare faciunt quia ipsi hic mercedem receperunt. secundo nolle recipere mercedem cum operacionem quia tollerancia pertinet ad opus ut mereris in eterna. secundo ut dolositas vitetur in operacione ponit. Singulis deputatoris doloso qui operatore vidente laborat ipso non vidente a labore cessat. hic non solum mercedem non recipit sed eciam penam invenit. et quia super nos continue intendit oculus ab operando quidem cessare possumus sed ipsum fallere non possumus. Vel exponitur sic mandasti iusticiam servari testimonium dei tradi et veritatem predicari vel doceri. scilicet contrarium istorum faciunt impii quia contra iusticia dicunt sic fortitudo mea lex iusticie. nam volunt mali suam iusticiam statuere et domine iusticie nolunt esse subiecti. contra credulitatem testimoniorum dicunt vel quis veri sunt sermones eius i. iusti. contra predicacionem veritatis dicunt: inspicerat nobis peta legis hec omnia Sap. ij. vel sic tu mandasti ista scilicet iusticiam iudicibus Sap. j. diligite iusticiam qui iudicatis terram. testimonia doctoribus iuxta i. vos testimonium perhibebitis de me quia ab inicio mecum estis. de veritate vite omnibus Ysaye xxviij memento deus quia ambulaverim coram te in veritate. et hec omnia mandasti nimis ita quod nec propter scandalum debet obmitti veritas sancte vite nec sic obmitti licet illa duo quecumque possunt intermissi sum. Dicit Christus iusticie vite doctrine scandala timent. Vnde alij scandala non metuunt unde doctor bona vita. Hic vero ita sic dicuntur pro ampliori declaracione hec ponimus hec concordo. Ex quia resultabit unus alius sensus. et est hec quod omnimoda humilitate omnia precepta legis implenda sunt iuxta doctrinam veritatis eiusdem. nam omnimoda humilitas intratur per iusticiam iuxta id. sic decet nos implere omnem iusticiam scilicet i. humilitate. scilicet in testimoniis intelliguntur precepta nove vetere legis. quia illa testificantur de voluntate dei precepta

90 3 ...

siquidem veteris legis / non sic erant de voluntate dei / sicut sunt
precepta nove legis / quia illa cessaverunt / sed ista non cessabunt
iuxta illud primi ... verbum domini permanet in celo / in seculum et
in seculum seculi veritas tua / Et alibi unus apex et unum iota de
lege non preteribunt donec omnia fiant / celum et terra transibunt
verba autem mea non transibunt / veritas autem exprimit doctrinam christi
que ipsa predixit dicit ad hoc natus sum / et ad hoc veni ut testimonium
perhibeam veritati i. nove doctrine / que testificata est vita signis
et miraculis / et sic veritas humanis post exempla convicta istius universali.
Ergo tercia prima pars / quia ex quo christus est dominus virtutum / ideo lex eius
cum virtutibus impleri debet / et precipue cum humilitate / sed gradus / quia humilitas
fundamentum est et custos virtutum / et quintus assignatur circa hoc sex
gradus humilitatis / primus est credere se esse divine legi subiectum
/ et de hoc sepe cogitare / et ipsius cogitacioni assentire / iuxta illud lex
dei eius in corde ipsius / Secundus hanc fidem semper recognoscere / et hic
ipsum aliis innotescere / iuxta illud filii qui nascentur narrabunt filiis
suis / Tercius hoc aliis persuadere / ut quilibet agnoscat quod nullus
homo est iuris sui / nullus est libertatis omnimode / sed quilibet est
obnoxius divinis imperiis / nam et omnia creata serviunt sibi / Quartus
est hanc subiectionem ostendere in effectibus / ita quod non solum cor
est subiciendum credulitati / lingua confessioni / os persuasioni
/ sed omnia membra in suis officiis sunt subdenda divine legi / unde
David dicebat / Dixi custodiam vias meas i. divine legis precepta
/ que sunt vie adveniendi in regnum celorum / custodia ut sic membris
omnibus imperent et precipue custodiam / ne delinquam in
lingua mea / que est membrum indomabile / quasi non
delinquam in verbo / hic vir perfectus est / Quintus est quietem ... perfectam
hominem vincere legis dictorum / et nunquam velle ab ea in aliquo
declinare / quia nonne esset contrarium ad suum institutum / Sextus
est porro velle se subici omnibus penalibus / quam discedere
a divinis preceptis / unde multis malis cruciatus in persona dicit
Haec omnia venerunt super nos / nec obliti sumus te / et inique non
egimus in testamento tuo / et non recessit retro cor nostrum / et declinasti
semitas nostras a via tua / Lyra exponit ambulan-
do in via mandatorum obmisimus nostras semitas ~~in quibus~~
~~primus~~ in quibus primus ambulabat / Ex quibus patet quod licet
si virtutes adsunt / quibus huius legis precepta impleri [possunt]
/ nulla tamen est certitudo de meritis / si absentes sunt virtutes humilitatis
/ hoc est de intencione Gregorii in dyalogo / qui dicit metus
quod animo semper repleri / evidentissime signa sunt virtutes
et humilitatem / que si perfecte in una mente convenerint

6 gradus humilitatis

Liquet perfectio gratia de presentia sancti spiritus testimonium ferunt / et
de presentia sancti spiritus / quod et de eius mutuo? ex operibus legis. Alie
due partes conclusionis / quae ostendunt non sufficere legem veterem implere
sed quod ut praecepta legis nove impleantur / iuxta expositionem Christi / et
iuxta veritatem ... satis declarate sunt / ita quod patet legem nove
in duce via iustificationis ... / Vel aliter sic potest exponi / mandati
pro conservatione humilitatis / quod mandat / scilicet iustitiam
et veritatem / sic de suo esse testimonia tue libertatis / et hoc nimis
hoc est a te solo efficiuntur in nobis / quicquid iustitie / quicquid veri-
tatis versatur in animo quidem est / et ex eo procedit / a quo omne datum
optimum et omne donum perfectum descendit / unde dicit Bernardus XXX in sermone de
meditatione de deo / de eius gloria elongatione potestate et maiestate / et
hoc tam avida mente versemus testimonia eius / iudicia oris eius / et
meditemur in lege eius die et noctu quod nisi dei allocutionis sunt
intrinsece / ne fatigemur laboribus / cum eius sermonibus delectanti / humi-
litatis ergo est affirmatum quod quotiens aliquod boni cogitamus / ipsa cogitatio
ex eo est / qui de celo loquitur in cor nostrum / Et hoc ipsum cogitamus
bonum deum esse potentem agnoscimus / cui flectitur omne genu / Dicit
Bernardus tamen sentis in animo bona volui / in agnosce loquentem / qui ait
per prophetam loquitur Ego qui loquor iustitiam. Ex qua expositione
habetur nullam boni cogitationem nostro cordi possimus tribuere / sed eo quod
spiritualis est effectus solius dei / Unde dicit Bernardus / Simpliciassima sunt similia
cogitata nostre mentis / et sermonibus veritatis in nobis loquentis
nec facile quis discernit / quid intus pariat cor / et quid audiat
nisi qui prudenter advertit divini in se verbi loquentis / et quidem pro
cedunt cogitationes male / et illud ut quid cogitatis mala
in cordibus vestris / Et de suum de proprio loquitur mendacium loquitur Joh 8
Cum ergo versatur in corde nostro adulterium / homicidium / blasfemia
furtum / hoc nos dicimus / cum versatur pax / pietas / innata? iustitia / tunc
audiamus quid deus loquitur pace in plebem suam / magna ergo est occa-
sio humiliationis utrimque / et hoc quod non sumus sufficientes aliquid
cogitare a nobis quasi ex nobis / sed omnis sufficientia nostra ex
deo est / Et quod quotiens ex nobis aliquid cogitamus / quod hoc maximum
est / ... non modica humilitatis est / quod potest homo ex cogi-
tationibus suis ad abnegationem devenire / iuxta id proverbiorum dixit
insipiens in corde suo / non est deus / et ad eius irritationem quod dixit
in corde suo non requiret / Secundo contrarie expositionis elicio / Et si humilitatis
est divina bona tribuere / et nobis mala / non minus ad humilita-
tem pertinet hoc quod inter malas cogitationes discernere non possumus
... nobis / et que ex demone procedunt / nisi ex divina illustra-
tione / ita quod hoc quod ex nobis malarum cogitationum habemus ori-
ginem / et hoc quod ... cum ... alterius ex patimur immissionem / et hoc quod
ex nobis scire non possumus discretionem / omnia hoc serviunt
humilitati / Prima pars declarata est ex eo vero precedenti

Scala patet ex illa parte/ viam strit ire siue tribulacionum/ ex missione
per angelos malos/ Et i° de Fuy Cum dyabolus immisisset in cor/ ut tra-
deret eum symonis scariothis Et tamen probat Bernardus ubi supra dicens/ [illegible]
tam vigil et diligens observator motuum interiorum ut liquide
discernat inter morbum mentis/ et morbum serpentis. Nec hec
nulli patet mortalium puto possibile nisi quis illuminatus a spiritu sancto
acceperit speciale donum/ videlicet discrecionem spirituum/ et preludit ser-
va cor omni custodia/ vigilantissima intencione/ considera que
intra moneris/ et habitas in hiis frequentius exerciteris/ ymmo experimen-
tum/ non potens ad purum discernere inter malum innatum et seminatum
/ utrumque malum est/ utrumque a malo est/ utrumque in corde
est/ utrumque periculosum periculosum est/ sed non utrumque ex corde est
scio quia in me utrumque est/ sed incertum est quid hosti tribuam/ quid
cordi hoc est/ Ex quibus patet quod sepius cogitaciones que in corde
vertuntur bonorum et malorum/ aptus est homo ulteriori purifi-
cacioni/ sed quia oportet convertere ad deum in oratione/ ne malis conse-
ciam/ unde orabat propheta quia utrumque malum dicens ab occultis meis

contra

munda me/ et ab alienis parce servo tuo/ Et Bernardus dicit non mul-
tum refert/ unde malum nobis insit/ dummodo insit sciamus/ vigi-
landum potius et orandum/ ne consentiamus/ De bonis autem di-
cit audiat vocem domini/ sed sicut non requirat quia ad cor/ quo
vadat/ quia in cor/ videt autem quod verum quod conscientie expedit
non revertitur vacuum/ sed ut prosperetur et faciat omne id/ ad quod
omissum est ut possibile ergo edificatur in me vacuum non sunt
sed in me manet/ ¶ Secunda condicio de vita vite in qua
hec qui stat/ et requiritur ad eam hoc/ quod unum semper se elongaret
a molestiis carnis/ et purget se omni hora a viciis et
dimicando contra a diabolus malis/ sic se stabiliet quod non con-
trastatur quicquid ei accidit triste hic iam nisi [illegible] quod in eo
vindicaret Judicas iuste/ nec quia rex expenderit preteritorum
testimonium Et hec vita vitalis pertinet in domino/ quia per istud
est/ Ut dicit Bernardus qui compunctus recordatur preteritorum malorum
in amaritudine anime dicat deo/ noli me condempnare/ preterita
mordent/ presencia vexant/ futura deterret/ Si in quam aliquis periculose
temptatur a spiritibus quibus abstrahuntur et illiciuntur Petrus que-
runt Christum in medio/ nec appellant ad suos amplexus/ sed com-
perunt ubera sponsi suorum remedia/ et quibus acti sunt oleum spiritua-
lis leticie/ quibus vinum compunctionis interne/ quibus unguenta de-
vocionis in oratione/ quibus in sinum christi compunccionis Ex ista parte
sequitur quod dicimus homines de vita hac veniunt et si non ad votum conscendunt
[illegible] non animo ab eo quod petunt desistunt/ exemplificat istud
de sponsa/ que maximum petebat ubi pascas/ ubi cubas in meridie
volebat sibi ostendi in loco quietissimo serenissimo/ et pastu
ad sufficienciam/ et fervore indicium/ Et correpta est [illegible]

inquit nisi ignoras te o pulcra egredere post greges / pascere edos tuos / Hic mediste rem grandem aperuit d. ostendit mihi tercium et raptus est / accepit tunc visionem inferiorem / per quam ad illam erat ascendendum / Sic filii zebedei ex simplicitate cordis aliquid magnum ausi sunt petere / sed reducti sunt ad gradum per quem erat ascendendum / Ex quo patet quod talibus opus est humilitate / Dicit Bernardus Omnis humilitate sentite de se / qui vult ad altiora conscendere / quia maxima nonnisi humilitatis merito obtinentur / et qui provehendus est correptione humiliatur et humilitate meretur / tu ergo cum humiliaris accipe signum gratie appropinquantis / nam sicut ante ruinam exaltatur cor / ita ante exaltacionem humiliatur / Hi sunt illi qui ab omnibus hiis exempti vacui sunt omni vanitate cupidiosa vitantes / iam sunt liberiori / et ex sue puritate facti sunt magnanimi / volunt audire maiora / volunt penetrare secretiora / volunt apprehendere sublimiora / et perfectiora attemptare nec possunt sensum / sed est contrarium isti stat in veritate / quia nichil deest ei quod optat / Petrus Bertrandi quia nichil est in abditis divine sapiencie a quo arceantur nichil est in thesauris divine bonitatis in cuius plenitudine non admittentur / Exemplum patet quod hii omnia adipiscuntur quecumque facere volunt / Matth. 15 / mulier magna est fides tua fiat tibi sicut petisti vis / Et ideo omnia quecumque petitis credite quia accipietis et fiet vobis / Et illa est divina promissio quecumque locum calcaverit pes vester / vester erit / Ecclesiastici xxxiii / Dicit magna fides magnum meretur quocumque nempe porrexeris cateno obtinebis / et exemplificat de moyse / de philippe / pro voluntate labiorum eius non fraudasti eum / et cetera omnia hic accidunt ecia perfectum plura sunt vera et mutua / Hugo

Tabescere me fecit zelus quia obliti sunt verba tua inimici tui / Ignitum eloquium tuum vehementer et servus tuus dilexit illud / Adolescentulus sum ego et contemptus / iustificationes tuas non sum oblitus / Et continuatur primus versus ad precedencia sic quia laudat legem ex hoc quia erat lata per modum obligacionis / quia erat iusta / merito et huius divine voluntatis testimonium / hic iam ipsius contemptoribus suam ostendit compassionem / Et dividitur quia primo ostendit vehemenciam compassionis dicens Tabescere me fecit zelus meus / secundo vehemencie ponit racionem / quia obliti sunt verba tua inimici / Et monetur ergo pro declaracione horum versuum / Circa istum ad declaracionem ponunt considerantes legem veteranosam / et supponentes a patribus decreme in contemptum / Et dicte veritatis quoniam patet ex hiis verbis versiculis / primo dicit se esse tabefactum / quasi quasi nichil redactum ad nichil / quia eo quod legem ignorant et ita veteresam inimici dei obliti sunt / et ipsum pre zelo

Super
Dilectum de david qui dixit tibi dixit cor meum exquisivi vultum tuum / Et dicit sed preceptum super psalmum exclamavit / Dicitur divinum beneficium in labiis ut dicitur super illud de Jacob / Cum filii eius essent vultu quia non fraudantur a desiderio suo pro voluntate labiorum

contempserunt / Circa secundum principalis introductionis advertendum / Augustinus tractando id Nescimus tu vane conturbatur omnis homo

est nos devenire ad confessionem proprie infirmitatis etc. Bernardus

dicit / prima gradus divine bonitatis est Bernardus hoc duobus modis evenire / primo investigando quid dicit est homo / 2o quid dicit est verecunde confiteri / Dicit Apostolus quid est ista secundum vestrum dicit Apostolus nos quod non accepimus et de perfectis semper sunt dux et datur in primitus angelis Sathane / Dicit prima gradus divine bonitatis est nos devenire ad confessionem proprie infirmitatis Et Bernardus 20 libro ad Eugenium dicit ad hoc esse utile quod homo considerat seipsum primo abiectis omnibus Ita in tali consideratione occurrit homo nudus pauper miser et miserabilis / homo dolens quod homo sit erubescens / quod nudus sit / plorans quod natus sit / et murmurans quod sit natus est cum reatum / vivit cum metu / et quia est involutus divine multitudinis miseriarum / ideo pro in fletu / quod si homo se inde aspicit / videt quod est defectuosus in omnibus / et cogitur confiteri defectus suos Ex quo patet quod homo ex se quasi nichil est / nec aliquid ex se habet / ex se non non est / quia ex deo est / dixit potens in / quod tu es qui fecisti me / Et quod bonum potest habere ex se / ex se ipso nichil bonum potest cogitare ex se / et si quid verum loquitur / hoc est a spiritu sancto / Et Apostolus dicit quid habes quod non accepisti / Et dicit Augustinus Quid quod bonum habemus / ut si potentes sumus sapientes sumus / iusti sumus / in deo sumus / et ipse si quis gloriatur in domino glorietur / et non in seipso / Apostolus 11 / quis videt nichil se esse nisi ex deo / tunc primo agnoscit infirmitatem suam / et sit fortis ex deo / Et Apostolus Gloriabor in infirmitatibus meis ut in eo habitet virtus Christi / Apostolus Cum infirmor tunc potens sum / i. cum meipsum agnosco infirmum et debilem / et miserum / tunc sum potens in deo / Consequenter habetur quod amplius homo infirmus efficitur / quando omnia esse que mundi sunt labencia esse considerant / Homo in considerans quod ex se nihil est / et si videt / quod in nulla re figere pedem potest / nulli rei inniti / aut aliquam spem habere in quocumque / amplius infirmus sibi fit / ex quo a nulla re se sentit posse relevari / non est confidencia in principe / nec in aliquo homine / nec in quacumque alia re / Sicut Augustinus dicit quocumque te vertis / incerta sunt omnia / Si hoc est / quid possessoribus nescis / Si speras uxorem / incertum est / an eam ducas / et qualem ducas / si speras permanere / incertum est / an proveniat / si speras filios / incertum est / an nascantur nati sunt incertum est / an vivant / vivunt incertum est / an proficiat vel deficiat Pauper es incertum est si dites / indoctus es incertum est / an erudieris / imbecillis es incertum est / an convalescas / natus es certum est quod morieris / Ex nullo quo viribus homo robur potest concipere / ut merito possit se fortem dicere et gloriari / sed solum ex deo / quia ut dicitur in psalmo / spes dei salutare hominis / spes contra hominis Inquit David homi

Sed qua hora non a[...] attendo

Deo subiecta erit anima mea. Ex quibus sequitur quod homo suam
habens sui infirmitatem recognoscentem undique fletus oritur / se
ad alium convertens non est nisi ad deum qui fecit illam / si homo co-
gnoscit suam miseriam / si considerat in omnibus vanitatem, pro-
ne lugendum est sibi, ex quo qui addit scientiam / addit et dolorem.
Et quod non lugere dicit Augustinus ex quo homo non est certus de
bono suo / et si a ... cogitatum suum in domo / et petit
ut ille de ipso sit sollicitus / ut custodiat / ut nutriat / ut pro-
tegat / ut conservet / racione sic convertendo ad deum lugebit quanto
nunc magis flet donec veniat / et si venit flet, quia timet ne
abscedat / Propheta ergo sic humiliatus / sic in deo totus erectus / sic dei
amore repletus, videns inimicos dei deo adversari, et eius mandata
transgredi / ymo nec ea in memoria habere / valde dolet / quia hu-
ius vita est in scandalum ipsius, et aliorum multorum in ruinam.
Dicit enim Augustinus quanto magis crebrescunt scandala / tanto magis
refrigescit caritas / et quanto magis refrigescit caritas / tanto
magis habundat iniquitas multorum. De quibus propheta dolens dicit
Tabescere me fecit zelus quia ... tua mandata video esse iusta
bona, sancta obligatoria / et tamen est falsus ... et tamen mei
obliti sunt ... tabesco et zelo mandatorum tuorum / quasi
defecto. Et alibi tabescere fecisti sicut araneam animam meam.
Super quo dicit Augustinus quid potest esse tela parum aranearum
tabidius et debilius / ymo ipsa aranea quid tabidius
pone supra eam digitum et ruit in toto. Movit ergo prophetam ad
magnum dolorem / et deus in eo de suorum mandatorum oblivione
finxit dolorem iuxta id ... qui fingis dolorem in preceptis.
Dum traditur oblivioni ... quod ex eo dolore tabidus factus est
et defectus. Unde alibi dicit vidi prevaricantes et tabe-
scebam / quia eloquia tua non custodierunt. Pro eo vocacioni hec de-
claratione. Nota quod ... electi dei sine zelo non possunt
esse salvi. Racio / quia sine iusticia non / nec sine zelo / sed quia
quia sicut iusticia duas habet partes / unam respectu malorum / de qua
declina a malo et fac bonum. Aliam respectu bonorum / de qua dicitur et
fac bonum. Augustinus caritas illum passim ... quis est qui vult vitam
diligit dies videre bonos / declina a malo, et fac bonum / Dicitur
parum est ad assecucionem vite / ut nulli noceas / nullum occi-
das / non furtum facias / non adulteris / non fraudem facias / non falsum
testimonium dicas / declina a malo / et declinantes / dies securos
sum ... omnia habebo vitam / videbo dies bonos / Non solum
declina a malo / et fac bonum / parum est ut non ... polices
vestri mundi ... manifeste Augustinus ostendit / quod pro assecucione
vite / requiritur tenere ambas partes iusticie. Quod autem sic
sit de zelo / quia dicit Ambrosius duplicem esse zelum
unum respectu viciorum / zelus enim est et in [illegible] ...

Oportet siquidem ut aut homines puniat eterna sicut deus / quia
multa esse non permittit / Non stat in deus culpe sine decore
iusticie / Et quod impunitas criminum parit incentivum delinquendi
/ Et animadversio hominis repellit a peccatis / quod non tenemur
nos et proximos diligere / ita a nobis et a proximis tenemur
crimina omnibus modis removere / non solum amonicione et corre
ctione / sed comminacione et punicione precipue ad quos
spectat / Unde moyses ex zelo punit egipcium / phinees adulteros /
Mathatias iudeum sacrificantem ydolis / et adhuc vadit dei
preceptum / Non patiaris vivere maleficos super terram / Hec
probacione sequitur / quod celatus vindicare scelera non deest quoniam dei
instissimi ultoris / qui vocat se deum ulcionum / Ego sum deus
fortis zelotes / vindicans peccata patrum in filios usque in terciam
et quartam generacionem / Unde dicit Ambrosius tractando id Exodi
Iudicem timui / pharao cum populo suo fluctibus mersus est / Poterat
enim deus voluntati sue facere obedientes / sed eius pena po
tius omnes voluit emendari / Ideo dicit ad eum deus / Ad hoc te
suscitavi ut ostendam in te virtutem meam / et annuncietur nomen
meum in universa terra / Non utique deus sue laudis / sed nostre
correctionis incrementa querebat / Et subdit Ambrosius / Si mitti
sunt in tribulacionibus tribulacionum ad vindictas / si in medicinis in deo
pena / si in peccatis iusta est deus in omnibus ulcionibus suis
/ Ex quo habetur quod / quod non bene sentit de deo / qui putat se per
tac impune et peccata sine ulcione remanere / Dicit Boecius in
libro ad Eugenium / deus non minus est pena peccatorum / quam fonti
nunc gloria / sed nunc deus quedam racionalis quedam equitatis dir
stio incontinibilis / atque indeclinabiles ubique attingens cui
illisa omnis pravitas ut turbetur necesse est / quibusque prepedi
ri in nulla eminenciam / aut distorcio impingit conquassatur / Et
subdit vere immo tua fortitudine ymo et fortitudine nostra
lex offenditur / Et inde in voluntatibus ita quoniam sicut que
se conantur deum offendere et frustra vere voluntatibus deo
oppositis / quia sue perversitatis penam ferunt / Et inde non tam
penale / sicut velle / quod nunquam erit / et nolle quod numquam non erit
Et inde ita dampnata sicut voluntas ad dicta volendi et
nolendi necessitate / quia ab opposito movetur / se purgare et in sese
movere vult peccare sine pena / quod non obtinebit neque unquam
pellet nichil pati pro culpa / et pena semper aderit / et
numquam non cessabit hic / Ex quibus patet quod quod deus numquam
immunis est sed peccantibus / Sapientia prima / quod deus cum peccato
non patitur / Psalmo 2 / quia odiosus est eis / quod enim de
lux est numquam quod qui male agit odit lucem / Sapientia 2 / Quia
cos peccare videt deus / dicit Boecius / videre deum credit peccantem

In confessionem. Quarta racio / quia pro eo peccant semper hic
inmisericordes peccatores / propter quod dictum est paulo / Durum est ti-
bi contra stimulum calcitrare / quare autem sit durum patere Bernardus
dicit / Ideo quia peccata cordi sentiuntur cordi impressa memoria / et
ii. preciosa semel inveterata / aut innata nequaquam potest avelli / mor-
bi animam / reddit quasi inconsumptibilem. Ex quo non anima est
infecta / tunc et eius medicina indiget. Sed quia vidi quasi specialis
feda flagiciis / horrida facinoribus vanitate sordida contempta
hyspida et neglecta. Et quod hoc aspiciens propheta dicit / Zelus
meus i. amor fervidus / quem habeo ad legem tuam / et ad
omnes quibus data est / fecit me tabescere et deficere primo
dolore / quia inimici tui i. peccatores non advertentes rectitudinem
tue iusticie / et inflexibilitate non credentes sibi penas
imminere propter / nec perpendentes ea que ventura sunt eis
obliti sunt verba tua i. legem tuam / que vobis data est
in scriptis / Sed etiam in celestibus sonatibus dicitur ad sui amorem trahi
exemit sonum corum / Sed quia iste zelus sit ... honoran-
dum per patrem ... dicit / quia sic deus ita vindicat se-
veriter / id est ut peccata cessarent / et homines corrigerentur
in melius. Et apostolus petrus ut dicit Ambrosius ananiam qui
nichil offerre potuit et penam evadere / propter crimen commissum
ad mortem dampnavit / ut omnes ad fidem studium iusto timore
componeret. Non enim licitum est inimicum fraude perfidie
contaminare / ita quod ibi vindicta quidem aspergitur in eum / aliorum
fidem fundabat. Et iudas christi apostolus dictus est zelotes / quoniam
fuit / quia ut alii apostoli zelo fidei plurimum gentium fidei
subiecit / quia fidem videt negligencia ac desidia animi re-
secunt. Ex quibus sequitur quod zelus gratia est / sine gratia non est
Et ut narrat est Ambrosius contra ... quomodo tractatus de zelo
apprehendit prophetam incredulitatem dicit / quia apostolus quem erat in
lege eruditus nullum fidei habent ... convertit per zelum
ad gentes. Et sequitur / cum tanta esset gracia ut electionis pre-
rogativam perderet et erudicionis ... / quia zelus appre-
hendens gentiles incredulitatis fecit eos meliores quam erant
iudei / quos deus elegerat / et de lege sua docuerat hoc ille. Ex
quo ulterius sequitur quod zelus est caritas / racio Ambrosius dicit quod
illa gracia zeli operata est in apostolos nacionem / ut ipsi essent
plebs dei / et deus esset eorum deus / et sic meruerunt ut essent
hereditas dei. Et sic adhuc ~~et adhoc~~ est caritas pervenit
ut deus ex illis sibi ecclesiam copularet / et hoc omnia sunt ca-
ritatis / zelus ergo est caritas valida ut mors / durus sicut
infernus / zelus que nulla emat illecebra ... peccato moriatur
ut vivat deo hoc Ambrosius. Ex quibus sequitur quod sine zelo

In nobis nichil est acceptum deo / vnde et Augustinus dicit Ambrosius
sine zelo nichil sunt / quia sobrie sine amittunt prerogatiuam
nisi eas zeli ardore sustentent / vnde Augustinus laudare dicit Jo-
hannes in Apocalipsi dicens quia dicis sum et ditatus et nullius
egeo / et nescis quia miser es et miserabilis et mendicus et nudus
et cecus / consilio tibi ut emas a me aurum igne probatum / hic
est dei zelus / hic est fidei vapor et deuocionis feruor qui
nos velut suauem cibum in Christo emollit et conformat / Ra-
dium gratie ut nos in ore suo constituat et quasdam in torren-
storum esuriles dapes / et acsi nos deuoraret / sic sic nostris
tibi suauitatibus delectatur / Nempe beatus qui frequenter deuorantur
/ quem vita hauserit / quem iusticia receperit / culpa in eo non ...
habet porcionem / quem absorbuit remissio peccatorum / vbi error inve-
nit nullum / quem integritas immaculatum suscepit / Hac igitur gratia
hac caritate / huius caritatis feruore repletus propheta dixit tha-
bescere me fecit zelus meus / quemadmodum dicebat sponsa in Canticis
dicite dilecto / quia amore langueo / et potest dici zelus huius quia
ipse deus habet zelum / hinc dicit deus zelans zelabo Jerusalem zelo
magno / quia ut dicit Ambrosius deus magnus est et zelus eius
et primo eius potest quilibet zelus amatores amatum
magnus / zelo vindicatur Jerusalem / zelo Ecclesia congregatur / zelo fides
acquiritur / zelo pudicicia possidetur / magne ergo virtutis est zelus
/ quia dominus dicit de se ipso zelus domus tue comedit me / Ipsius
sic positis iam ad expositionem littere accedamus clariorem / thabescere
fecit / quia mandasti tu / ideo zelus id est amor vehemens / Zelo
dicit ille zelus non est timoris / sed amoris / sicut pro domo dei
quia multos patiebatur lacerari et dicit meus quia in me est et
mea passio aut affectio / vel dicit tuus quia ipsum a te accepi te
tenco / et ad te refferro / fecit me thabescere id est deficere / Vbi aduerte
quod zelus est dilectio amoris coniugalis quo scilicet quis coniugem
feruet ut vehementer de alterius fornicacione presumpta vel
de commissa doleat appetat eius vindictam / hinc beatus Augustinus
contra Faustum xxii cum quis contrahabescit de adulterio v-
xoris / sine cum adhibet diligentis custodia seruande pu-
dicicie coniugalis zelum habere dicatur / Et quia inter omnes affectus
humanos ille videtur esse vehementissimus / iuxta illud prouerbiorum vi
zelus et furor viri non parcet in die vindicte / nec acquiescet
cuiusquam precibus / nec suscipiet pro redempcione dona plu-
rima / ideo scriptura vtitur isto verbo ad exprimendum magnitudinem affectus
et desiderii / qui habet deus pro honore dei / et salute animarum /
Et quia omnis affectus timoris amoris doloris compremit
cunctum et vires consumit / ac quasi rodit ac deuorat donec ei sa-
tisfaciat / iuxta illud prouerbiorum xiii spes que differtur affligit

amam / ideo propheta vehementiam amoris addens et primum et dolorem
pro illius inhonoracione / et ipsius dampnacione exprimere vo-
lens / dicit se defecisse et tabescere factum / propter hoc ad eundem
sensum dicitur zelus domus tue comedit me / super quo dicit
Augustinus id est comedit zelus domus dei / qui omnia que videt per-
versa cupit corrigere / emendare non quiescit / et si non potest tollerat
et gemit. Augustinus zeli causam subdit dicens / quia inimici mei dicit
Glosa et si sunt amici secundum carnem / magis sunt in opposito eos inimicos
quia sunt inimici tui. Dicit Ambrosius qui habent zelum / omnes hostes
dei sibi reputant inimicos etsi sunt fratres patres et sorores
et in hoc advertimus dicit Ambrosius zeli esse disciplinam sicut
et alterius virtutis / Secundo ... qui novit zeli mensuram / et odit
omnes qui dei graciam relinquunt / qui salutem propriam deserunt
qui sibi fraudem erroris nanciscuntur. Omnes propheta
graves inimicos reputat / non qui sibi sed qui Christo essent rebel-
les etc. Et alibi dicit perfecto odio oderam illos inimici fa-
cti sunt mihi / maior est intus arma conferre quam pugnare. Non
enim gravior hostis est / quam qui eum ledit auctorem. Et illi ideo
inimici mei / quia tui obliti sunt verba tua non solum non implent
sua sponte prevaricantur sed etiam obliti sunt spreverunt ea et inmemo-
ria reiecerunt / cum eis iugiter essent memoranda. Deuteronomium vi
ne quando obliviscaris dominum dei tui / et negligas mandata eius
Ecclesiasticus / Indicium dicit Ambrosius non parve fidei devocionis atque di-
sciplina tenere virtutis / qui mortalia preceptorum celestium non
tolerabant. Hic enim Adam de paradiso eiectus est. Hic plurimus
Iudeorum a prerogativa electionis est exclusus. Circa textum
advertendum quod hic non potest secundum propriam significacionem / est enim
tabes idem est quod sanies aut putredo / quia dicit Job pro-
cessus / qui dicit putredine induta mea caro est / et terre sor-
dibus in sterquilinio saniem testa radebat. Unde tabescere id est pa-
tere aut putredine deficere proprie mortuorum est / aut illorum
qui sic oppressi sunt adeo quod putrescunt et fetidi sunt
et deficiunt sanie / non venit propheta ad hanc passionem
ideo tabescere hic capitur pro deficere. Deuteronomium xxxii zelus tuus fecit
me tabescere. Innuit quod ex zelo dei venit in defectum sui
Est autem defectus quidam naturalis qui evitari non potest vere cor-
rupcionis et mortis. Eciam de facto omnia elementaria sub-
iacent. Ecclesiasticus xiiii omne opus corruptibile in fine deficiet
Condicio autem humana tribus defectibus subiacet principalibus
primo deficit per dolorem aebitatem de quo in psalmo deficit
in dolore vita mea et anni mei in gemitibus. Secundo per etatis an-
tiquitatem / psalmus ne proicias me in tempore senectutis / cum deficit
virtus mea. Tercio per necessitatem mortis. Job xxxiiii deficiet

* et tabescere

Dimus caro simul et in cinerem revertetur. In istis defectibus cond-
icio humana stabit, quia sicut fluvia tamen diu super terram fluunt
quousque absorbentur, sic quod ab uno defectu vadit in aliud
et tandem sicut aqua dilabitur in terram. Et licet defectus hic
sit horribilis, quia omnis natura abhorret sui ipsius defectum ac
eius exhalationem et finem, tamen si consideratur diligenter propter mo-
rtem a sapientia zelanti est ad invocandum dei auxilium inducere, et facere
futuram vitam desiderare, ac inducere in contemptum omnium illorum que
caduca sunt. Immo si consideratur in hiis defectibus humana
condicio hii defectus adveniunt consolationem, quia homo quoad animam
est immortalis, et expectat corporis resurrectionem consolacionem recipi-
at, quia sicut omnia flumina intrant mare ut iterum fluant, sic
homines mors absorbebit ut iterum vivant. Sed tamen de isto defectu na-
turali non est hic ad propositum. Est ergo alius defectus, qui surgit ex con-
sideracione ipsius defectus naturalis, et non est aliud nisi quedam confessio
confessio propriae infirmitatis ad quam homo devenit ex consideratione
sui ipsius. Et magnum est hoc quod homo ex sui ipsius consideracione de-
venit ad cognicionem sui ipsius, sic quod recognoscat sui ipsius se ipsum
esse infirmum et defectuosum. Et confitetur dicens: Ego sum vermis et
non homo, ob[probrium] hominum et abiectio plebis. Et dicit Augustinus Iudex principium lectionis
et gratiam usque ad quartam partem exclusive. Tercius est primus modus ve-
niendi ad sui ipsius defectum, et ex consequenti ad dei amorem et per consequens
ad zelum. Secundus modus veniendi ad dei amorem fervidum et
sic ad zelum est ex consideratione dei precipue in hoc quod magnus
est ipse deus amator hominis. Dicit enim Bernardus super Dauid vim sup-
tam: quomodo me amas deus meus? ubique recordaris mei; ubique
zelas salutem pauperis et egeni; pro eis stas contra homines su-
perbos; verum eciam contra spiritus excelsos. Ita quod in celo et in terra
expugnas nocentes me, iudicas expugnantes me; vere subvenis, vere assistis, vere adextris es mihi ne commovear. Ex
quibus patet primo quod erepcio hominis de potestate et dominio de-
monis ex zelo dei processit ut eorum quod deus ita fervi-
de diligit hominem quod pati noluit aliquod aliud quam aliud preter
deum homini dominetur. Unde ait: Videte quod ego sum solus et non est alius
preter me. Dicit Bernardus ubi supra: Demon previdens esse futuros
homines celestis et angelis in premio coequari invidit, et ut eis
preesset laborat dicens: Ostendam in aquilonem excelsum sedebo in late-
ribus aquilonis et ero similis altissimo. Hac optabat dei simi-
litudine, ut sicut deus sedens super cherubin gubernabat to-
tam naturam angelicam, sic ipse sedens in alto gubernaret huma-
nam; et allegabat pro se tamen homines. Erepcio homines scilicet

condicionis inferioris / tamen angeli quod non decet eos esse cives
celestes / aut esse equales in premio ipsis angelis sed potius eos
sed domino subiugari sed dicit unde incitata est iniquitas Nam
non dyabolus / sed ipse deus iudicabit orbem terre / ipse deus noster in eternum
ipse regit nos in secula / ita quod deus ex illo amore quem habet ad homines
noluit ut eis preessent demones / sed eos voluit regere dirigere / et
gubernare / videt hoc dyabolus et hoc irascitur fremit et tabescit / et
est ei ira implacabilis sicut ignis inextinguibilis / qui [illegible]
paratus est et angelis eius / domini exercitum faciet hoc facit et faciet
hoc id est Ex quibus sequitur quod deus sic zelatur suo domino subiectos
quod suum dominium unquam in eis potest deficere Dicit Bernardus licet
bonus regimen accepit super omnes filios superbie tamen nec est meus illorum
deus sed multos humiles quibus loquitur / quibus dat graciam / qui-
bus preest et dominatur / sic quod et demonum instancia et propria sorte
hominum malicia eis militat Nam licet demones tamen sunt meliores sunt
humilium malleatores / nam semper eos impugnant / semper cribrant / semper
angustiant / actu fiunt eos humiliores / cautiores et fortiores / ita quod
resistentes cooperante ad eorum victorias et coronas / sic ergo deus amat
suos / quod salvos facit filios pauperum / et humiliat calumpniatores / semper
defendit suos / expellit nocentes / tollit virgam peccatorum super sortem
iustorum / ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas / et tamen
arcum conteret / et confringet arma et scuta comburet igni
hec et omnia operatur zelus dei / hec etc. Ex quibus sequitur quod non
obstante malicia hominum et demonum zelus dei nunquam omittet in
hominibus suum regimen / sunt illi qui sunt de domo dyabolo nebulosi
ceci frigidi / sed tamen suscitat deus de palude egenos / et de stercore pau-
peres / sed omnes calefacit impinguat / in eos celi distillat a facie
dei / scilicet / in eos effunditur oleum / in odore unguentorum dei currunt
et tamen deus dilatat se in suis / quod etc. ex ore infancium et
lactancium perfecit laudem suam / ista ergo sponsa considerans in domino
amore exarsit de zelo eius id est amor quem habet ad homines fer-
vidus me fecit tabescere quia non videt de visio contemplatio / non eo
sedeat dei maiestate potestate / pietatem / tamen non possit
attingere ad plenam eius cognicionem necesse est quod in seipsa
deficiat et respiciat / de defecerunt oculi mei / de quando consola-
beris me Sic est etc. de diligente [illegible] quando ita fer-
venter diligit / non valens ultra in amore progredi / quasi resol-
vi deficiat in seipso / et hic affectus dicitur [illegible] spiritualis langor / seu
infirmitas quo mens inflammata et non potens ad plenum attingere
deficiat in seipso / dicitur de philomena quod tamen de gaudio repleta
amore quod ex excessu amoris et gaudio / quiescit sed in cantando

quia mortuus moritur. Et ideo sponsa dicit: Dicite dilecto quia amore langueo. Hyc positus hec est prima que zelus tunc .i. amor fervidus, quem fecit adte, ille tamen me comedit quod me fecit thabeste .i. deficere et languescere, modo de quo sponsa loquitur amore langueo. Dicit Bernhardus defectus iste languor iste est quasi determinacio coloris in desiderio amantis, trahit enim ardor amoris personaliter in corpore decolorat, tum desiderio videndi deum omnem colorem vite presentis leticie quasi deponit ymmo et fastidit, de quo id propheticum: et diem hominis non desideravi, tu scis. Et David renuit consolari anima mea et omnem leticiam presencium bonorum despexit colorari. Effectus secundus deum videndi facit animam impacientem, nam et amatem erutiat dilacio. Unde in psalmo dicitur: zelus domus tue comedit me. Qui est amoris, tenens non meorum quos amas, et delectatus sum quod est fervoris et zeli, qui attendit hominem, desinat eum ad multiplicem compassionem et caritatis sum, caritatis enim ignite est flere cum flentibus, cum infirmantibus infirmari, et uri ad scandala singulorum, quo usque eciam spiritus deficiat. Et quasi sermone emanavit zelus iusticie, quo eciam cepit attingitur adversus malignantes, de quo dicitur: Defeccio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam, et Christus usus est hoc zelo, cum ementes et vendentes eiecit de templo facto fusticulo de zelus domus tue comedit me. Et David hic apparuit ad dei inimicos, quia suorum verborum sunt obliti. Dicit thabeste me fecit zelus tuus, quia ibi dicitur comedit, hic vero dicitur thabeste fecit, quia non comeditur hec anima deficiat, et in aliud vadit. Ille ergo dicit Bernhardus comeditur a veritate, qui nichil loquitur contrarius, quia qui contrarius loquitur mendacium loquitur, sicut qui comeditur a iusticia tota in ipsam iusticiam convertitur, non vult ut sua voluntas sit lex iusticie, sed ipsius iusticie dei vult esse subiectus. Sic et anima comedit a zelo et a fervida caritate totus in caritatem resolvitur. Hec non dicit Bernhardus. Replet totam animam, totum cor, totam mentem. Hec fervet in anima, hec ebullit, hec effluit, confundit, hec erumpit, et que eciam dilatat et hominem alienat a seipso, ut tam spiritus et cum eo calendo dicat: vivo ego, iam non ego, vivit autem in me Christus. Unde et dicit: quis infirmatur et ego non infirmor, quis scandalizatur et ego non uror. Predicat, sanctificat, inovat signa, mirabilia tabilia, nec potest se in misericordia vanitatis, ubi totum replent mirabiliter

Igniti eloquium tuum vehementer et servus tuus dilexit.

Et continuatur sic: Superius posuit erga contemplores

divinam legem suam compassionem / hic tria ponit ipsius activitate
et virtutem. Et dicitur primo facit hoc quod dictum est / 2o
ponit ad legem sic vehementer suum amorem / 3o et sermo tuus dilexit
id. Ratio quia nomine ignis patet hic infimi angeli divino amore
succensi / qui dicuntur Seraphin. Nomine vero eloquii / potest dici alii
angeli / qui dicuntur Cherubin ex eo quod sunt divina sapientia et scientia ple-
ni / et ad homines mittuntur ut eos doceant scientificos faciant et sapie-
ntes. Secundum hoc dicitur eloquium / quia angeli docendo homines ipsa doctrina
inflammant eos in amore sed quid tunc facit hic / ly vehementer. Ratio aug-
mentum eorum per eo fervorem et zelum. Dicit omnes creaturas esse quasi
eloquia et quasi voces ipsius creatoris / Dicit enim sic concedat
anima tua per universam creaturam / undique tibi clamabit creatura
tua in esse. Et omnia quaecumque delectant in creatura in plenam ar-
tificem convertat. Tamen si universa consideramus consideramus / magis
anima tua laudem concipiet creatoris hec Augustinus. Ex quo dicto
infero primo / quod omnes creature ducunt in notitiam creatoris. Ratio
quia sunt eius quasi voces nobis innotescentes immensitatem
dicitur quod creatura secundum similitudinem dei / alias enim quomodo ipsum in-
notescerent / nec obstat quod in psalmo dicitur non est similis
tui in diis domine. Ex quo enim sit posset aliquis in diis deo
non est similis / ergo nichil potest deo simile reperiri / quia inter omnes
creaturas dii sunt excellentiores / et multo magis participant de dei
perfectione / sed hec inter eos deo non est similis / minus aliquid aliud
ibi potest assimilari. Dicit Boethius in prima parte sacra scriptura dicens
aliquid deo non esse simile / non est gratia assimilationem adipisci
eadem enim sunt similia deo / et dissimilia. Similia enim quia imitantur
eum quod contingit cogit eum imitari / quod non est perfecte imitabilis
sed dissimilia / quia enim quod omnia creata in aliquo deficiunt ex
his que in deo sunt non solum secundum intensionem et remissionem / quod minus
album deficit a magis albo / sed etiam quia non est eiusdem creature cum
deo / nec secundum speciem / nec secundum genus / ex quo deus perfecto est excellentissima
excellens omnium specierum / et omnium generum / istam ergo excellentiam resonat
omnis creatura. Et dicit Wilhelmus opera magnifica creatoris sunt
maior laus artificis quam voces et opera ipsorum predicantium. Ideo
propheta dixit aperuit celos gloria eius / et laudis eius plena est
terra. Et iterum celi enarrant gloriam dei / et opera manuum eius an-
nuntiat firmamentum. Et etiam tam celum quam terra pontus et ethera sonant
et docent predicat / et non alio quam sapiens quasi quibusdam
vocibus ostendunt magnificentia pulchritudinis sue /
predicatio sanctitatis securissima est et stultissimus
templa universi proclamat hec ille. Ex quo generaliter eliciatur quod omnis
creatura ducit nos ad amorem creatoris. Ratio enim ducit
nos ad cognitionem eius excellentie / ergo in amorem quia cognitum

scilicet ergo excellentia dei
volunt si ipse sunt
... deo ... 2
augustinus dei omnia
fecit ut sua bo-
nitate ...
multiplicarentur ... per
... quandam
plenitudinem par-
ticipationis diffu-
dit ad multa
ut per ... eluceret
... ex ... ...
... alio ... ...
se diffundit

est in nobis deditur cognicione tamen de amore / Sunt igitur creature ce-
lestes et sunt et ignite sunt quo ignite sic / quia sua bonita-
te nos calefaciunt et in amorem creatoris accendunt / Dicit
Vilhelmus in libro de universo creator ex bonitatibus crea-
turarum non solum apparet amabilis / sed eciam amator / creatis sed
ad ad ipsum diligendum animas multiplicitas / recte et sancte con-
siderantes / quia ipse sunt quedam vie ad ipsum diligendum et ve-
nerandum propter ipsum namque sunt / et ipse est finis eorum / Albertus in
libro contra gentiles docuit multiplicitatem creaturarum esse
esse in eis multiplices gradus / et per illius ordinem eorum per
ordinatas bonitatibus gradatim ascensus fit usque ad amo-
rem dei / Ricardus in 2o Regum ut amor ex hiis que novit sur-
git ad incognita / que non novit / sic quasi confricatus amore
istarum in celestis in amorem illorum superiorum / Et Vilhelmus per
exemplum ostendit / ex creaturis suis bonitatibus accendere homines
in amorem / Dicit sic omnium creature calefaciunt
et ignobilioribus / et ex sensibilibus potest esse manifestum / omnis
re videt / quanto ardeant amari / quanto ardeat luxuriosi / quanto
ardeant delicatarum amatores / ex hoc amore sensibilium creaturarum
/ quanto ardent pro amore filiorum / et non est ad nisi ex bonitate
pulchritudine et suavitate earum quibus amabiles sunt / et amo-
ris flammas apte nate accendere in cordibus eas prudenter et recte
considerantibus / Consequenter alicuius nulle creature ita apte na-
te sunt in dei suo calore accendere / sicut angelici spiritus / Racio quia
nulla creatura ita potest illuminare ad cognitionem ut spiritus angelici
/ ergo nec accendere ad amorem / et hec racio est / ut dicit Vilhelmus quod
sunt / quia sunt ipsi deo immediati / et deus primo eos illuminat
accendit / et per ea alia per eos / Et hic procedit quoniam angeli
sunt quasi candelabra / et quedam excelsis sunt eadem ardor ignis divini /
sunt deo proximi / et sunt in statu sublimi ita nec / sicut
gracie et glorie / et sunt amabiles nostris amicissimi / Unde si unus
homo potest alium hominem docere illuminare / et accendere ad amorem
multo magis hoc possunt facere angeli / Dicit Vilhelmus Nisi
spiritus illuminant et accendunt est ... glorie eorum nec / ideo
nec submissionem / nec amissionem / nec aliquam diminucionem in
talibus pariunt / ipsi enim spiritus sunt luminosi et ardentes in se
et per ipsos possunt sine aliquo detrimento et illuminare / et accen-
dere non solum ad homines / quia tamquam alia instrumenta hoc sepius efficit
deus / Et dicit Vilhelmus spiritus angelici de facili possunt
se transferre in animas nostras / et pro ingressu et inhabita-
cione eas illuminare / accendere / confortare / dirigere / commendare / et per
omnem modum ut melius sciunt quod eorum providencia efficere
primo excepta nativitate anime nostre ... ...

concordat et quasi ad puritatem eorum ex parte deserunt corporalia
in extasi et raptu et quasi in toto ut non in eo statu quo videtur esse
in spiritu. Quod puritatem angelicam anima rapti quasi statum pristinum quasi
in alio seculo et in alia vita esset constituta. Ita quod raptus
in excessum mentis hoc est quod seipsum cadit et supra seipsum
ascendit raptus a spiritu superiori sicut ferrum locum suum deserit
et sequitur quasi trahitur a virtute magnetis. Unde propheta dicit Ego
dixi in excessu mentis mee proiectus sum a facie oculorum
tuorum. Videbatur propheta se non vidisse hoc ex quo [illegible]
sui sed ex [illegible] super [illegible] et quasi excedens se et quasi
ponens supra se. Ad hec ergo propheta aspiciens dicit Glosa [illegible]
creature et superne spiritus angelici qui sunt quasi dona [illegible]
ascendentes iuxta gradus suos inmarcescibiles [illegible] illuminantes
Unde [illegible] clamabat unus ad alterum sanctus sanctus sanctus dominus omnipotens
Et audiebam sonitum alarum cherubim quasi sonitum [illegible]
[illegible] et quasi sonitum sublimis dei. Willhelmus [illegible]
exponens dicit sonitus angelorum validissimus clamor est [illegible]
clamores audire non sunt. Et dicitur sonus quasi sublimis dei
duobus modis. Primo quia ipsum sublime creatorem omnibus illa
sonoritas resonat laudibus incogitabilibus. Secundo quia similis
est vox sublimis dei omnibus in sapientia et gratia [illegible]
ergo quoniam est et similitudo primogeniti sapientie dei quae
est [illegible] sonus resonat ipsum creatorem resonancia ineffabili
quoniam istorum clamorum vehemencia istorum est igitur [illegible]
[illegible] dei [illegible] in se. Dicit Willhelmus horum spiritum et
amorum ardor amoris vehemens est quia isti omnes non
solum proximi sibi sunt [illegible] totaliter in eo et ex eo ignitum
[illegible] ferrum candens ex igne. Hiis creator conscius se
secundum bonitatem suam et potentiam suam inflammans eos et
ignitos Hiis autem conscius se calorem ut suos electos et
dilectos quos in vita sua per gratiam statum suo amore
calefacit atque unum fecit. [illegible] autem [illegible] nulla ergo creaturis
abscondunt se a calore eius quia quoniam bona [illegible] in se
licet non ex se et ita quod suum amorem ingerunt et ad amorem
creatoris accedunt. Omnes ergo creaturas deus voluit fieri
propter suam bonitatem. [illegible] deus omnia fecit ut
sua bonitas que per essenciam multiplicari non potest saltem
per quandam similitudinis participacionem diffunderetur ad multa ut
ex omnibus eluceret. [illegible] ex [illegible] creato [illegible] ex alio [illegible] in
omnia se diffundit. Et [illegible] Unde alibi
dicit. Delectasti me domine in factura tua et in operibus
manuum tuarum exultabo. Dicit Willhelmus [illegible] de uno
[illegible] quasi approximacionem angeli ad deum sunt ita gaudio

hug'

perfusus ymo repletus / q ab illa hora qua hmi sidi approbaci
approximacio cessauit desiderium ~~habendi~~ approximacionis illius co q
esse non potuit / dicebat q si deus ~~ad~~ sibi adhuc semel hoc
grandum crearet / q ab ipso amplius nichil petere vellet / Littera
nostra sub isto sensu expedita / Iam ad spiritualem alium intellectum procedi
/ ex quo possit eliciti quo ad secunda, ad primus motum eorum / Circa quod
notandum / q eloquium dei sermo est et verba / aut predicatores
deus nobis loquitur per homines ministros magnificencie sue / vnde
pe dicit dominus ezechieli loquere filiis israel / et dices ad eos / Item
dominus dicit clama ne cesses / quasi tuba exalta vocem tuam / Item
dominus dicit / predicate euangelium omni creature / et quod omnes creature
sunt in magna veneracione ex hoc q deducunt in noticia et amore
creatoris / Sic omnes isti homines quos deus voluit esse ministros
sue noticie et dileccionis in magna sunt veneracione / quia
sunt constituti in tali ministerio / q verbis diuinis et sermonibus
homines docere / predicare / ymo et perficere deducendo ad imitacionem
virtutum ipsius n. dictum est sic luceat lux vestra etc. / vnde apostolus
qui bene presunt presbiteri in doctrina / dicit esse duplici
honorandos ~~Christo heino primo~~ / q error non modicus est / di
dum ipsi diuini oratores non honorantur / quia in creature quam non bene
considerantur / nec recte nec prudenter hec adquod insistere sunt
non efficiunt / sed sunt in temptacionem et inscipientes atque ruinam
insipienciam / Sic est de predicatoribus / nam si despiciuntur necesse est
ut eorum doctrina contempnatur / et sic finis propter quem est
constituti ~~Et ideo in epistola ad claudeos~~ ponit exemplum ~~veme~~ multa
mala / dicit n. sic / vbi honor non est / ibi est contemptus / vbi con
temptus / ibi frequens iniuria / vbi iniuria / ibi et indignacio / vbi
vbi indignacio / ibi quies nulla / vbi quies nulla / ibi sepe
mens a proposito deuiatur / et vbi hoc / ibi ex studio minus nichil fit q esse
debet / et vbi minus fit aliquod tollitur ab eo / et vbi aliquid tollitur
vbi non est perfectio ~~Ex quibus claret~~ q vera consideracio
sacerdotum et ad honorationem et impellit / ideo vide supra hmi grandu
simplices succedunt sacro ore xpisti corpus conficiunt / per quos omnes
xpiani sunt / qui claues habentes quodam ante diem iudicii iudicium
in sponsam domini sobria custodiunt castitatem / qui cum xpo
pascunt / qui de altario viuunt / in quos sedere non licet / in quos
si quis peccauerit potestatem habent corpus tradere in interitum / ut spiritus
saluus fiat / quibus preceptis ex hiis huiusmodi officiis / valde demandatur
dat sapiam bonitatem et potenciam / multo amplius quam creacionis
insensibilis / via et conceditur eius quasi miraculorum operacio / que est
supra facultatem nostram / et angeli cum reuerencia assistunt eorum mi
nisterio / sed ad quid eam indicatur de sermonibus / quos faciunt / Cum
ergo hec ignita sunt iuxta quod dicitur hic de quolibet istorum
ignitum eloquium tuum vehementer / de isto ponitur hec ad presens / Et
si sermones verba / sine eloquia multorum que deus efficiat in
nobis sunt instrumenta specialiter tamen igniunt / prima pars

eloquia

90 21

ex Ambrosio qui sic dicit super ps° xl v dans sermonibus suis
fugavit mortis eterne atrocitatem omnium flagiciorum servitutem
intollerabilem / repromisit hiis qui confessis criminibus / captivis libertatem / pecca-
toribus remissionem / sermocinantibus mercedem. Dei verbo ritus gentilium
consumpti sunt, auguria perfidorum / cessaverunt sacrificia impietatis / fundati
sunt et cognitione fidei / ac devotionis abolita sunt. Confidere
vero terrena distrahunt / et omnes sensus interiores / et exteriores ab
erroribus a corruptionibus / ad dissolucionibus ad cognicionem cele-
stium / ad sacramentorum communionem et ad studium omnimode castitatis evocantur
et per veram confessionem ad virtutum amorem monentur / In verbo dei vivi-
ficamur / in verbo dei ablactamur, enutrimur, saginamur / verbo dei / illu-
minamur, docemur / purificamur. Verbo dei christiana religio defensa est /
fides divulgata / ecclesia dilatata / In verbo dei adversa superamus
et victores efficimur gloriosi. Ex quinta parte concionis sic probatur
Sequitur quod divina eloquia sive verba nobis in hac miseria de-
gentibus sunt nimis utilia / patet ex deductione iam posita / Et
sanctus Ambrosius in suo exameron dicit dei sermonibus suis nunc
petentem liberat / nunc caritatem commonet / nunc audientis affectum
demulcet / nunc iratum mitigat / nunc fractum erigit / nunc con-
solatur dolentem / Et super ps° xxx nono. Et per divina eloquia
que vera sunt / cecos mundat / illuminat / et ipsa confirmat / ac vivi-
ficat. Unde petrus ad quem ibimus verba vite eterne habemus. Hec
enim et verba dei quedam sunt cibus et panis animarum / Sed et dicit
Ambrosius qui afferendo recusat explanationem / dicit enim dominus Non in
solo pane vivit homo / sed in omni verbo quod procedit ex
ore dei. Ex quibus elicitur quod quia divini sermones / ita sunt uti-
les sunt et ideo sunt in hiis [illegible] utilitatibus fecundi / Racio Am-
brosius libro vii super lucam / quoniam dei verba in hiis utilitatibus
que dicte sunt et in aliis pluribus appareant / et manife-
stat hoc [illegible] pulcrum speciosum / Sic et conforta in nobis
et procedat prospere in omnibus / usque adhuc quod dicatur supra
nos et regnat in nobis / Et dicit quod dum ubi fecunditas
in nobis consistit dicit enim / [illegible] possibilitate dei verbum
tibi minuit / aut crescit / Nisi enim altioris prudencie eam
ascendas non tibi apparebit / quanta sit dum ubi prospe-
ritas. Sexta pars concionis dicit / quod verba dei ignita et in
amorem accendunt / unde prov. xxx dicitur omnis sermo
dei ignitus clipeus est sperantibus in se / unde de ioseph
dicitur in ps° ferrum pertransiit animam eius / donec veniret
verbum eius / Et psalmus [illegible] eloquium domini inflammavit eum
Dorca exponit verbum missum et inspiratum per spiritum sanctum
inflammavit eum interius illuminando / affectum mentis eius inflam-
mando / affectum cordis eius / et dirigendo / affectum oris eius
Et propter hoc apostoli receperunt spiritum sanctum in igne in linguis [illegible]

Gregorii ut docent eos omnibus / et ut sic docti verbis essent pro
fluui et caritate fervidi / Et Ysaye xx dicit factus est sermo domini
quasi ignis estuans in corde meo clausus quod est in ossibus
meis / Et defeci ferre non sustinens / Ita sermo divinus sermo non
solum ignit / sed et liquefacit / et in mortem repellit et facit hominem
ad omnia alia preter deum languidum / Unde dicit sponsa Nunciate
dilecto meo / quia amore langueo / Ex ista parte concludimus sermonem
quod cum duplicitatem donorum verborum duplicitas excessit ignem omni sine
successione / quod est unum verbum dei i. adeo datum igniti / sic et
aliud / Et omnibus sunt beati immaculati / tercia racio est sumpta primo pat
quod unus spiritus duplicis donis dat dividens singulis prout
vult / Alii enim datur ut dicit Apostolus fides / alii operacio virtutum
/ alii spiritus cognicionis / alii spiritus consilii plenior etc / Sic alius
datur verbum angelicum / alius verbum propheticum / alius apostolicum
Alius verbum operatorum / Et alius quidem verbum datur iusticie / alii
castitatis alius prudencie / alius pietatis / alius virtutis / Nam
unum est verbum caput omnium verborum / dividit se in omnibus singulis
et operatur in singulis / aut pro sua capacitate / aut pro
sua largitate hec ille / Et quod verbum castitatis ipsum Joseph
accendebat ad amorem pudicicie sic quilibet in illius in amore
accendit eum est verbum / Et dicit Ambrosius contra luxuriam hic ipse
sermo xpi est oleum et bonus ignis qui calefacere scit / et qui urere
nescit nisi peccata / hoc igne sunt fundamenta bonum positum in aurum
excoquitur apostolicum / hoc igne in morem et opum excoquitur argentum
hoc igne illi preciosi lapides illuminantur / hoc igne succensus
Jeremias dicebat / Et factus est ignis flammigerans in ossibus meis
hoc igne sermonum celestium vaporati Cleophas et Lucas dixerunt / Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum nobis
loqueretur in via et aperiret scripturas hec ille / Ex quibus
patet quod igne dominus Xpus Jhesus in novo sparsit testamento
dicit Ambrosius contra luxuriam Non enim misit ignem in terram quod
iterum Sodomitico ardet incendio / Nec enim / qui dominante
fecunditatis / aut usum / aut florem viriditatis excludit
Dominus in sum xpus magis probare atque augere magis
quam dampnare / vel minime consumeret / ignis ergo hic est
qui divine cognicionis ardore secretos hominum inflamat af
fectus / qui vaporem fidei adolere solet / et consumere virtutis
cupiditate accendit / Hoc enim igne divini spiritus fornacis ar
dentis vaporem nec timere nec sentire potuit / Hic est ignis
qui ardet in domino / qui flagrancia devocionis suscitat
et demiciat divine gracia largitatis / De quo nostra littera
dicit ignitum / quod est ideo non mirum quod ex zelo tabescebam
propter hoc quod omnia tui obliti sunt verba / si in incepto per

respexerunt virtute verbi tui / nam mirum esset quod non cognoscerent va-
tria sed ex opere cognouit quod quia ex hoc quod obliti sunt Non est
enim obliuio nisi cogniti / Sed valde mirandum est quod tam
grata et perceptibilia virtute eius ad tempus potuit reprimi quod mi-
nus operarentur / sed ex oblivisscerentur / Sunt tamen eloquia tamen
sicut ignita id est igni unita illi igni de quo luce xii Ignem
veni mittere in terram Nisi enim deus specialiter contineret quod
ista verba aliis plus ignirent. Dicitur autem eloquium tuum
ignitum quia illuminat accendit purgat liquefacit et consolidat
mundat / Indurat enim tribulationibus sicut lateres indurantur sic
quod nec aqua nec ignis nocet eis. Et addit vehementer
primo quod licet omnis doctor flammas ardentis affectus tamen
supra omnes doctores est sermo domini vivax et efficax / et
penetrabilior intima artuum et medullarum / Secundo quod licet omne
eloquium aut illuminat ad cognitionem / aut inducit ad dilectionem
/ aut excitat ad emendationem / verumtamen domini sermo Dicit Ambrosius
conscientiam peccatoris non ut perdat sed ut corrigat / quia ignis
hic consumit flammas vitiorum nec extinguere et ad eos
affectus humanos hebetare / et ipsi compositorum tamen dicuntur esse
igniti sed cum anima operantur / tunc dicuntur igniti vehementer
Tertio quod eloquia aliquos ista succendunt sicut ignis car-
bones / et aliquos sic sicut ignis succendit lampades
Dicit Gregorius omelia x prime partis super Ezechielem Car-
bones quidem ardent tamen illius loci in quo iacent tenebras
non expellunt / sed lampas diffusas tenebras undique
fugat. Sunt enim ~~aut~~ sicut aliqui ista simplices sic occulti
quod se silencio contegunt quod vix eorum vita ab aliis potest
agnosci / qui si quod fervore spiritus ardeant tamen exempli flammas
non habent / nec in cordibus aliorum tenebris peccatorum exu-
runt / quia vita sua omnino sciri refugiunt quod sibi ipsis
accensi sunt / Sed sunt alii qui lumine sue vite et operationem
itinerantibus demonstrant / et lampades comprehendunt(?) nominantur
quia per ardorem desiderii et flamma verbi a peccatorum cordibus
errorum tenebras expellunt / et isti tunc dicuntur igniti vehementer
Et advertendum quod vehementius ignis applicatur ad ligna / ligna suc-
cenduntur. Lignum autem verba predicationis debeat esse ignis
/ et populus ligna / ut dicit Jeremie v Ecce dedi verba mea in igne
/ et populum istum in ligna. Et iam hec multi predicatores non
accendunt audientes / ratio est / quod verbum istorum sit vel quod
in ore predicantium non est ignis / quia non possunt audientium
attendere verba que ex corde frigido proferuntur / Ipsi enim ipsi
non ardent / alios non accendunt ut Gregorius dicit Vel quia
populus audire renuit Dicitur enim Zacharie vii cor suum
posuerunt ut adamantem / ne audirent legem et verba que
misit dominus in spiritu suo Attendendum iterum / quod licet eloquium
dei possit quodammodo assimilari [illegible] hic tamen potius assimilatur

sunt igni ex eo quod ignis magis activus est et consumptus et mundus mundatiuus ampliorum effectuum deprehendens eam dictum est / Et servus tuus dilexit illud Non enim ponitur hic
inter ignitum eloquium et servitutem dei / Dilectio divini
eloquii quod nobis enim illorum est quod iocundissimum et delectabile
/ ubi enim quibus divinis verbis succenditur in amorem dei / et ergo
delectabilius esse propter hoc quod diligitur / Sicut in amarum
omnis suavitas / et omne delectamentum similiter creatori est quod
iocundissimum / ratio quia servitus est applicatio omnium potentiarum ad
faciendum divinum ministerium / ideo ex applicatione virium quibus tendit in actus
convenienti surgit delectatio / et quia deus est quod convenientissimum creature / quia finis in quo omnis quiescere et quietari
delectari / Ideo sibi servire est quod iocundissimum / Et ergo nichil
est naturalius homini / quam servire deo / et ergo convenientissimum et delectabilissimum / Ex quo ergo servire deo delectabile est / consequens
quod eloquia sua diligantur / quia per illa sua nobis innotescit
de faciendis et non faciendis voluntas / Servus tuus ergo diligit illud
primo ex eo quia diligit te cuius est illud / 2o quia inflamat
ad diligendum id est diligit id / 3o quia eloquium dei mundat sicut
quia deus venit ad nos / 4to quia efficit pedes nostros
quibus venimus ad deum / 5to quia eloquium dei est castum igne
conflationis probatum / et purgatum septuplum 2m Regum 22 / propter
quod septem / et plenitudines septem / Unde dicit Augustinus quod
solo sermone de plenitudinibus fructo salidi / erat docens sicut potestatem
habens / et non sicut scribe et pharisei / valde enim ex hoc eius
doctrina claruit esse potens quia ipsa aliquos reddebat
timoratos / alios pios / alios scientificos / tunc enim erant
homines dociles dei / Unde id est Pauperes evangelizantur / et
de aliis donis dei / et similiter de beatitudinibus Non ergo servus tuus tantum eloquium impugnat / Non id est reimpugnatus est / non
blasphemavit / nec timuit / sicut iudei / qui ut dicitur hebreorum
xii excusaverunt se ne eis fieret verbum dicentes id est Exodi xx
Non ergo loquatur nobis dominus / Sed diligit / et eo quia
diligit / scrutatus est et inquisivit id est Unde dicit Gregorius
Sicut ovis non herbarum summitates / sed radices et verbis medita-
tionem quiescat Sicut nec ex agris et montibus colligit herbas nisi qui vires earum agnoscit Sic verba salubria
ex libris colligere negligit et postponit / qui in eis necessitudinem medicinis nescit hec id est Et propterea hic iste zelo exhibebat
Unde dicit Moyses nimio zelat oblitos verba dei / quia
hic flagrabat eos adducere quod ardentissime diligebat /

Adolescentulus sum ego et contemptus / iustificationes

Et continuatur sic ad precedentia

tuas non sum oblitus / Superius ostendit eloquiorum divinorum activitatem ac virtutem / hic autem illius describit latitudinem ac diffusionem / quia tetigit eum usque ibi / scilicet in adolescentia etiam hominem abiectum sive contemptum / Nam et sic superius ostendit ad divinum eloquium habuisse dilectionem / hic autem ponit illius amoris probacionem / Et ut magis appareat dilectio premittit duo respectu eius intrinsecum / quia adolescentulus sum ego / aliud extrinsecum et contemptus / Et tunc infert amoris signum iustificationes tuas non sum oblitus / Et in hoc consistit hec divisio / Dicit ergo adolescentulus et cetera / Iste quatuor habet exposiciones / Una est de ipso David / de se ipso dicit adolescentulus sum et cetera / propter quod dicitur hunc psalmum in iuventute composuisse / sicut illum in senectute iunior fui et senui / Alia exposicio de Christo cuius David gessit figuram / Tertia de gentili populo / Et quarta singulariter de quolibet / Quantum ad primam exposicionem dicit David de se ipso Adolescentulus sum ego quia iunior erat inter fratres / et propter illam etatem vilis erat contemptus sive despectus / Et primo in hoc quod vili officio deputatus scilicet ut pasceret oves / Secundo quia venit ad bellum et Goliath totum populum iudeorum propter molem corporis despiciens provocaret ad singulare certamen / licet vellet David cum eo pugnare despectus tamen erat a fratribus / ymmo ipse Saul contempsit eum / quia cum peteret licentiam pugnandi dixit Saul Non poteris pugnare cum eo / quia puer es / et ille pugnator a iuventute sua / Et dicit Ambrosius nec fuisset admissus nisi fecisset fidem / quod in sua adolescentia leonem deiciebat et ursum [illegible] eruebat de faucibus suis / Unde habetur primo Regum xvii / Tertio quando egressus est contra Goliath cum baculo et pera despectus est ab eo / quod sic adversus virum armatum processisset / Ipse autem respondit se non confidere in armis / sed in nomine domini / Quarto despectus erat in hoc quod pater eius non reputabat vocandum quando Samuel veniat eum ungere in regem et cetera / et etiam Samuel credebat ut eum unxisset in regem / Et tamen iste in istis despectibus non obliviscebatur iustificationes dei / Unde cum [illegible] misset quod femine dixisset eum [illegible] ante archam dei et psallentem dixit [illegible] et vilior fiam / Itaque valde humiliabat se et in perfecta humilitate consistit iustificatio / Ex quo habetur quod nec etas adolescentie nec contemptus hominum reddunt hominem inhabilem ad observationem divinarum iustificationum / sed de David Ecclesiastici xlvii [illegible] dictis et dicta contra sententiam resonat huius [illegible] /

Et probatur correlarium primo de adolescentia. Nam in libro de
virginitate Ambrosius dicit: Non etas requiritur florentior, sed quam
examinatur. Et de regulis verbo non senectus sed vita probavit.
Omnis enim etas habilis est deo et perfecta Christo. Non virtutem
etatis appendimus sed virtutis etate. Nec mireris in adolescentulis
professorem, cum legeris in parvulis passionem. Scriptum est enim: Ex
ore infantium et lactantium perfecisti laudem. Non dubitamus dei cum
usque ad continentiam seperavit adolescentiam que usque ad mortem
consistere in sacra. Et quasi incredibile putamus si puelle
nobiles Christum sequuntur ad regnum, que [illegible] pro [illegible] sunt in
desertum. Nolite ergo a Christo arcere [illegible] infantes, quia ipsi
pro Christi nomine subierunt martirium. Nolite adolescentulas arcere
de quibus scriptum est: Adolescentule dilexerunt te nimis. Item
Actuum quinto legitur de tempore apostolorum: Ibant gau-
dentes a conspectu concilii quoniam digni sunt pro Christi nomine con-
tumeliam pati. Et secundo [illegible] Christo [illegible], quia David figurabat
Christum. [illegible] David [illegible] uno Golia totius plebis abstulit op-
probrium. Sic Christus sine legato, sine adiutore [illegible] cunctis con-
[illegible] liberavit. Et cum iuvencule istud de triumpho psalle-
bant dicentes: Saul percussit mille et David decem milia. Sic
anime sanctorum per baptismi gratiam renovate gaudent de triumpho
ihesu Christi. Dicit ergo Christus natus de virgine: Adolescentulus sum
ego. Primo infans dicitur et puer dicitur. Crescebat enim etate et
sapientia, et cum venisset in adolescentiam est contemptus, id est sic
[illegible] potuit, unde dicit Lucas: Et erat subditus il-
lis, matri et Joseph humili servicio famulabatur. Sed tempore pas-
sionis venit in maiorem contemptum, propter quod se obprobrium
hominum et abiectionem plebis, et tum iustificatores dei non erat ab-
[illegible]. Immo ex contemptu venit omnibus iustificatio et ipsi Christo
exaltatio. Ad Romanos [illegible] factus se obedientem patri usque ad mortem
contemptibilem exaltatur [illegible], sic enim in nomine eius flecti-
tur omne genu. Et Christo [illegible] Christi contemptus omnibus electis
efficiatur [illegible] salutis maximum adiutorium. Dicit Ambrosius
[illegible] Christus illum [illegible] Goliad [illegible] diabolum suo
vi gladio trucidat, ita iacet [illegible] similitudine filii dei prosternans
diabolum amisit caput quo [illegible] utebatur fraudes. Et
ut [illegible] dicit, [illegible] tempore quo [illegible] Domina prudentia
et potestatem suam et astuciam suam et maliciam suam [illegible] expressit
ipse ad homines ut non [illegible] sicut et vellet posset
nocere hominibus. Dicit Ambrosius licet filios [illegible] qui
[illegible] sunt decepit, tamen [illegible] Christus ab eius potestate eri-
puit [illegible] quod non solum sibi resistunt sed et [illegible] illudunt

[Margin:] [illegible] opprobrio de Christo

Michael minus dicit in libro de vniuerso / Dignum est quod quo tam p
uerse gloriari non est veritas / quod tantis illusionibus est expositus
licet in incogitabiles illusiones irrogant ei in certaminibus
spiritualibus vincentes eum in seipsis / et vincentes eum concordibus
suis / resistentes sibi fortiter quo ad sensum quo ad eum mobiliter
Et quis potest numerare victorias sanctorum de eo / Et ipsius deiectos
diffugatos et despoliatos compredicatione et exceptiones peccatorum
de faucibus eorum. Hic est expositio de ecclesia congregata ex gen
tibus / et ubi quis erat sed adolescentula sum ego / ubi erat
Augustinus sed iunior sum / Et dicit Augustinus est non comparatiuum / Adoo
lescentula minor in comparatione maioris / duos ergo populos hic
hic intelligit / qui in utero Rebecce luctabantur / qui non ex
operibus / sed ex gratia vocantis dictum est / maior seruiet minori
Dicat ergo ecclesia christiana adolescentula sum et iunior / ego sum
i. in fide simonia et in studio deuotionis adhuc rudis et
nidorosa / Vel adolescentula i. per baptismi sacramentum ut aquila in
iuuentute renouata / et contemptibilis / Augustinus dicit quia contempsimus
ideo maior facta / quia ignobilia et contemptibilia elegit
deus / et ea que non sunt ut ea que sunt destrueret neglecta
est coram illo omnis caro Justificationes tuas quibus impios
et peccatores iustificas / non sum oblitus sicut illi obliti sunt
qui ignorantes dei iusticiam et suam statuere volentes / iusticie
dei non sunt subiecti. Dicit Ambrosius non obliuiscitur dei iusti
ficationis qui recipit sacramentum ... baptisat iusti
ficat deus / quia peccata sua confitetur et adeo suorum expectat
remissionem peccatorum / Et David iustificabat deum / qui dicebat
tibi soli peccaui / et malum coram te feci / ut iustificeris
in sermonibus tuis / Non iustificabat deum pharisei / qui
in baptismo Johannis baptizari noluerunt / nec saluus est
iustificatus / sed rennuit non obliuisci iustificationum dei / Hoc
est intemerata que spiritualis dona custodit / et sancte
remissionis munera illibata conseruat. Haec Ambrosius / Sequitur
Sexta expositione eliciatur quod ecclesia christiana multa maiora
recepit / quam erant data synagoge iudeorum / illi seniores
illi priores illi a deo electi dilecti protecti / quia iuniores
et sapientes / nec ita a deo electos contempsimus / ita nouissimi
facti sunt / et illi primi / quia maiora sunt quam illis
data sunt / contingebat in figura eis / ut dicit Apostolus / ipsa
autem in veritate sunt exhibita / Lex enim per Moysen data
est / gratia autem et veritas per Christum facta est / Sed etiam est
maior est veritas / quam figura / Et Ambrosius de multis hoc
totum in principio ... dicit ... desperatus

Iam perfectior / iam ante ponor electis / prius [illegible] perius petorum / iam
chorus sacrorum celestium veniendi consorcia / iam mense celestis
honoris susciperis / iam ad convivium cristo descende / sed non ma-
na mortuorum / iam accipias de ipse iam accipio / Christus caro cibus
meus est / Christi sanguis potus meus est / panis qui dat vitam
mundo non Iudeis descendit / synagoge descendit / sed ecclesie
descendit / sed ipse in morti descendit / sed non descendit
Iudeis quando quo comederunt corpus mortui sunt / corpus perierunt
/ Hic est panis vite / qui vitam manducat mori non potest / et non
non morietur cui cibus vita est / quo deficiet qui habet vitalem
substanciam / i. e. hec sunt tres exposiciones / capita cum aliis ponuntur con-
clone expedita / Precum introductione / et ideo dicitur hic
adolescentulus ego sum / quia adolescencia naturalis est sicut
cera mollis / que facile recipit impressionem / sive pulcram
/ sive turpem / sic adolescens quasi mollis et tener / est flexi-
bilis / humilis docibilis benignus / unde faciliter potest digi-
nitatem conniti / et informari / sed etiam sine corrupcionis
que venit ex peccato / quia secundum adolescencia est proclivis mala
iuxta id Genesis viii: etas ab adolescencia prona est in malum
Et ex isto statim habetur / quia inter omnes etates hominis ado-
lescencia est periculosior / sunt enim etates hominis sex / prima
infancia / que durat a nativitate usque ad annos vii / secunda
est puericia usque ad annos xiiii / tercia est adolescencia usque
ad annos xxviii / quarta est iuventus usque ad annos xlviii
/ quinta senectus usque ad annos lxxix / sexta decrepita
et durat ad finem vite / iuxta beatum Thomam / Dicit Gregorius
in prima moralium super Iob / adolescencia magis ado-
~~lescencia magis~~ ad viam esse lubrica consueverunt / sed in-
puericia innocenciam / senectus prudenciam / sed vicia adole-
scencie iuventus bone existimacionis inimicum et verecundiam
derelinquendi / Adolescencia sola est invalida viribus
/ infirma consiliis / vicio calens / monitoribus fastidiosa
/ illecebrosa delicijs / Et alibi dicit / si etas senectutis
est vita inmaculata / utique etas adolescencie est vita
maculosa / Et quia adolescencia variarum illecebris pas-
sionum fervens animat / quod de quo [illegible] / Luce xv / ado-
lescencior filius abijt / et cum meretricibus consumpsit
substanciam suam vivendo luxuriose / Et ideo sequitur quod homines
in hac etate currunt in vicijs et solvunt / et difficulter ab
eis discedunt / quod non nova testa capit inveterata sapit
Et in Proverbiis dicitur / adolescens iuxta viam suam gradiens
/ etiam cum senuerit non discedit ab ea / sed vix procedit ista
et solutio ex isto / quia in ita que hic videlicet adolescencia

istam comparacionem procurant. Sunt enim adolescentes naturaliter fervidi, humidi
et fluidi. Quia fervidi, ideo flammis avaricie succenduntur, et sic cuncta
vicia avariciam concomitantur. Job xx: Ossa eius implebuntur viciis
adolescencie. Unde adolescens ille cui dominus precepit omnia vendere
et dare pauperibus abiit tristis, Math. xix. Quia humidi, ideo in
carnalitatibus sunt repleti in voluptatibus; quilibet enim talis
dicit id Sap. ii: Nullo prohibeam cor meum quin omni voluptate fruatur.
Dominus cuilibet tali loquitur dicens Eze. xvi: Non es recordata dierum
adolescencie tue, quando eras nuda et confusione plena, et concul-
cata in sanguine tuo; quod litteraliter figuratur in illo adolescente mortuo
qui ad sepulturam efferebatur Luce vii, quia tales non respiciunt
in tempore longe tribulacionem imminentem. Quia vero sunt fluidi
et ita mobiles et leves ac prompti ad omnem motum, sunt in-
stabiles per varios et multiplices appetitus, sic quod multi in
corde presentant Job xx: Non movebor a gradu meo sine
malo. Et ex hiis sequitur tercio quod circa morum institucionem istius etatis
magna adhibenda est diligencia ut adolescentes stabiliantur
in bonis. Adolescentes enim etatis sunt flexibiles et agiles
et parati ad audiendum et suscipiendum. Unde et ille adolescens sequebatur
Christum amictus syndone, Marci xiiii. Et propter tales iste
doctor est Ambrosius in libro de officiis, ubi dicit: Adolescen-
tes senioribus quiescunt et eorum dirigantur consilio. Illaz et
si usus equalium est dulcior, tamen senum est tucior, quia quodam
magisterio et ductu vite colorant mores adolescentum
nec ebrietatis efficiunt, quia enim hii consimili ignari locorum
cum solertibus viarum iter arripiunt. Cauto magis adole-
scentes cum senibus iter vite dum aggrediuntur, quo minus errare
possent et a vero tramite virtutis deflectere, quia nil plenius
quam eosdem vite magistros habere et testes. Hec ille. Et de
ducis ponitur hec quarto, quoad quem primus motiva humilitas
in adolescencia est vera per prelacionem et promocionem digna,
quod est hec racio quia, dicit Ambrosius, similiter etatis singularis
iactancia, quo plus quiescit humilitatis sue gracia. Et pulchritudinem
non mirabilis humilitas in senectute, que orbata viribus,
fracta debilitatibus, tristis doloribus, anhela suspiriis,
tota enim corporibus et ipso medici mesta fastidio alacrita-
tem est oblita iactancie. Rara, flexe in membris est humi-
lis commenda. Dum etas viret, dum vita solida est, dum sanguis
estuat, dum sollicitudo nescitur, dum ignoratur debilitas,
dum leticia frequentatur, cum fervet iactancia, cum se inmodice
superbia extollit affectus, cum humilitas quasi vilescat et abiec-
ta contempnitur, tunc subiectio dignius gerere estimatur in infirmitatibus.
Hec ille. Et ex quibus cum sit humilitas in senibus non est pondus

> Ubi Christus tetigit loculum mortui et surrexit et dixit ei: Adolescens tibi dico surge. Adolescentulus est anima lasciviens que moritur per peccatum mortale, loculus est corpus quod tangit Christus cum corripit et flagellat hominem. Et tunc sanatur cum voluptas adolescencie expellitur. Unde tales non respiciunt.

9o 3m

Excidat Ambrosius super ii a iactancia ut sunt electi / qui in commo-
dis senectutis sunt deiecti et quasi conuicti / multi humiles
sunt / sed quia de iuuenibus / in quibus occasiones vigent iactancie Ex
qua gelone et phacone sequitur quod virtus humilitatis in iuuene
ex diuino munere est et non ex progressu nature / Dicit hec Ambrosius
Si consideremus in paradiso defecit humilitas / in celo defecit sui
ipsius contemptus / inter vtrumque inobediencia orta est loco / ideo infla-
bat eos / non subiectio mansuetudinis in terris esse potuit in-
ueniri / inuenerat omnis preuaricatoris hereditas / sed de celo sal-
uatorem humilitas abiecta et mansuetudo descendit / venit
primo exinaniuit semetipsum / secundo formam serui accepit / tercio obe-
diuit vsque ad mortem crucis / sexto in omnibus voluit inue-
niri ut homo / Et hanc virtutem specialiter voluit docere ex
se ipso / Discite a me quia mitis sum et humilis corde
et de omnibus christianis et de omnibus christianis in hac virtute imi-
tatibus Dicit Ambrosius Indicis morum conficienda maturitas
que vincit naturam / Deinde quibus vlterius sequitur / quod mirabilis
est horum concretio duorum scilicet adolescencie et contemptus
et ideo dicit propheta se adolescentulum sum contemptus ne in-
pensis de spiritualibus putaretur / Dicat (?) Sicut dixit Nigra
sum formosa / ne nigra decorem esse putaretur / sed dixit
Adolescentulus sum ego / et quasi mirantis / addidit contemptus
et humilis non sumus / Decore prior quod tometi (?) / Sic et
ecclesia dicit Nigra sum / propter terrenam conuersacionem / sed for-
mosa / propter celestis ipsius similitudinem / Et sicut super cantica
sermone xxvi dicit in hoc significari statum sanctorum uite
presentis / qui adeo et a foris humilis est et abiectus / et propter
mentiam neglectus / et tamen intus reuelata facie gloriam dei
speculantes in eandem ymaginem transformantur a claritate
in claritatem tamquam a spiritu domini adiuti / scilicet niger et decorus
/ ymo hec dicit exemplaris verum esse de paulo / qui ni-
ger erat et contemptus / quia laborabat in fame et siti /
frigore et nuditate in laboribus plurimis in plagis supra
modum in mortibus frequenter / ... quia cetera sunt que scilicet
sunt adolescentes reputantur inglorij et viles / et qui peripsima
huius mundi / et tamen idem ipse raptus est ad paradisum / et ibi
perambulabat vsque ad tercium celum / Hoc ergo mirum est / quod
quis in adolescencia / dat se ad talia ex quibus est de-
uenire ad tantam humilitatem / que est candor mentis / lux
sui et puritas conscientie / Exponitur ergo littera juxta hec
de exemplo quod in persona omnium sanctorum / qui a prima adole-
scencia laboribus exercitati sunt / qui cum alij sunt de-
specti / aut per humilitatem ibi ipsis / hij tamen obliuiscebantur

mandatorum dei / que iustificat / Unde in ps° dicitur Iusticia
eius in filios filiorum hiis qui servant testamentum
eius / et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea / Et
ex hiis sequitur vitas sanctorum patrum glosantis / que dicit / quod hec di
humilitas est altiore semper exaltacione digna / qui enim se humiliat exaltabitur / Luce 14
Omnibus declarat hec primo de Ioseph / quia ex hoc quod
humiliat se usque ad servitutem / quod magis enim in laboribus ser
viret usque ad carcerem / usque etc ad precedentes [illegible] / exal
tatus erat in toto Egypti dominacione / 2° de Iosue qui
humiliter moysen sequebatur et fideliter obsequebatur ei / succes
sor factus est sui officii / et plebi dei prelatus / ymo ipso
moyse excelsior / moyses enim imperavit mari / iste celo / moy
ses opera angustiosa / iste [illegible] dominus subvectus [illegible]
ultra condicionem humanam processit / quod Moysi negatum est
hoc est isti concessum / ut [illegible] in terram pro
missionis hodie / Dicat ergo unusquisque fidelis / Iunior sum
ego / in etate fidei et moribus / quia in antiquis est sapiencia / Job 12
/ et in multo tempore prudencia / Et despectus sine contemptu
a me ipso .i. humilis Christi exemplo / Christus enim in humilitate
mundum redemit / Christus in humilitate dyabolum vicit / et ideo Christus
cor contritum et humile non despiciat / Unde et lazarus despe
ctus in sinum Abrahe requiescit / Despectus erat moyses / nec
sibi ydoneus videbatur cum mittebatur ad liberandum populum ex
Egypto / et tamen deus per eum multa miracula fecit / Despectus
erat Ieremias / qui dicebat domine nescio loqui / quia puer
ego sum / et tamen electus est / Dictum est enim ei Noli dicere quia
puer sum / quia ad omnia ad que te mittam ibis / et omnia
quecumque mandabo tibi loqueris / Despectus erat ille publicanus
/ qui nec oculos volebat ad celum levare / et tamen fariseus
qui se phariseus extollebat / vel loquitur hic de adolescencia
ancilla [illegible] ad loquendum / que non datur adolescentibus / ymo
prohibetur / Ecclesiastici xxxii Adolescens loquere in causa tua vix
cum necesse fuerit / quia propter quatuor predicacio alicuius con
temnitur / quia iunior in omnibus / ideo Christus non legitur nisi
in anno xxx predicasse / quia ignarus / quia male vite
/ quia sine auctoritate / Unde Ecclesiastici xxvi lucerna splendens
super candelabrum / et species faciei super etatem stabilem / lucerna
splendens quoad scienciam / super candelabrum vel [illegible]
per auctoritatem / species faciei designat pulcram vitam / et firma
etas stabilis etatem maturam / Iam ponit commendacionem
eius [illegible] / iustificacionis mandata non [illegible] / quia licet iuventus
[illegible] a iuvenibus seniorum / adolescencia enim et voluptas
vana sunt / Ecclesiastici xi / licet ab aliis sim contemptus / Job xii

predicacio [illegible] [illegible] contemnitur

yma hec cas' i corde ad meditandum / ore ad defendendum / manu ad faciendum ... [illegible]

Deridetur iusti simplicitas. Eccl. ix Sapientia pauperis contempta
est, et verba eius non sunt audita. Sic iusti non sunt oblivi, sicut illi
obliti sunt mei [illegible]. Psalmista supra dixit non obliviscar in iu-
stificationes tuas, quia in ipsis vivificasti me, per iustificationes
liberationis agni captivitate et obsidione. Hester nono isti
sunt dies quos nulla delebit oblivio, et loquitur de liberatione Iudeorum.

Iustitia tua iustitia in eternum et lex tua veritas. Tribu-
latio et angustia invenerunt me, et mandata tua meditatio
mea est. Equitas testimonia tua in eternum, da mihi intellectum et vivam.

Omnis versiculus continuatur ad precedentia sic. Augustinus de
[illegible] dixit legis latitudinem, hic iam de eius longitudine pro-
cedit dicendo eam esse eternam, et nullo [illegible] concludi [illegible]. Velut
[illegible] dedit [illegible] dilectionis legis divine [illegible] quod non obli-
viscebatur eius iustificationes, hic iam dat rationem quare
illas [illegible] in memoria habuit, quia eterne sunt, et sunt ipsa veri-
tas. Velut Augustinus dixit esse [illegible], et in [illegible] precepta dei
mandata [illegible] et [illegible] et nullo [illegible] potuisse oblivisci
[illegible] dedit se ad ista ita [illegible], ita [illegible]
quia sit iustitie infallibilis et immutabilis. [illegible]
ostendit [illegible] legis in se permanentia. Secundo ad ipsam sue
adherentie firmitatem, ibi tribulatio. [illegible] primo tan-
git legis perpetuitatem, secundo eius inevitabilitatem, ibi et lex tua
veritas. Et [illegible] quod [illegible]. Utrum lex veritatis
in tribulationibus et angustiis custodita [illegible] et vita
[illegible] ex his tribus [illegible] versiculus legem
iustitie dicit esse veritatis legem. Ecce ostendit illam obtinuis-
se in memoria tempore tribulationis et angustie. Ideo petit
sibi [illegible] dari et vitam, quia hec lex promittit. De in-
tellectu est [illegible]: In tribulatione dilatasti me. De vita
est [illegible]: Hoc fac et vives. Circa primum versiculum advertendum
quod iustitia [illegible] est iustitia [illegible] redemptive,
sic quod [illegible] sit quod ipse deus, et [illegible] quod sua essentia, [illegible] quod omnia
illa que sunt in deo deus [illegible], sic virtus est deus, sic bonitas
est deus, sic via dei est deus. Sic et iustitia dei est deus.
Sic dei iustitia eterna est et immutabilis est. Sic autem iustitia
dei dicitur [illegible] operationum [illegible] dei, sic quod deus iustus dicitur [illegible]
quod iuste operatur. Non dubium [illegible] deus sicut [illegible] potentia, sicut [illegible]
sapientia sicut [illegible], sic et [illegible] operatur omnia. Nec
aliquid iniustum potest reperiri [illegible] in operibus suis. Dicitur
[illegible] iustitia [illegible] in deo non est, quia non potest deus
facere [illegible] ut daret aliquid pro aliquo, quod non [illegible]

aut ut daret aliquid tantundem pro eo, quod sibi datum fuisset. Sed
de quo distributiva est in eo. Ex quo patet primo quod licet a dei voluntate
omnia dependeat, tamen ex triplici debitum reperitur in creatis. Prima
patet per eandem, quia omnia ex dei voluntate dependent sicut
ex prima causa, que in operando nullam habet necessitatem, nisi tunc ut
Anselmus dicit ex suppositi suppositione. Ut cum multa deus facit
que ipsis debentur creaturis, ut deus videatur debere cuilibet cre-
ature quod sibi debetur, et sic iuste agere dicatur. Unde beatus Thomas
libro ii contra gentiles capitulo xxviii dicit quod in creaturarum productione
est necessitas reperitur triplex. Primo ut debitum conditionatum a
tota rerum universitate et ad quamlibet eius partem que requiritur ad u-
niversi perfectionem recipiatur. Si enim tale universum fieri deus voluit
debitum fuit ut solem et aquam faceret et huiusmodi sine quibus universum
esse non potest. Secundo ut similiter conditionatum debitum quarundam
creaturarum ad alia, ut si alia et plantas deus esse voluit, de-
bitum fuit ut corpora celestia faceret, ex quibus inferiora conserva-
rentur. Et si hominem esse voluit, oportuit facere plantas et ani-
malia et alia huiusmodi, quibus homo indiget ad esse perfectum.
Que omnia tamen etiam deus ex mera fecerit voluntate. Tertio ut in unaquaque
creatura sumatur conditionale debitum ex suis partibus et proprieta-
tibus et accidentalibus, ex quibus dependet creatura quantum ad
esse vel quantum ad aliquam suam perfectionem. Sicut supposito quod
deus vellet facere hominem, ex hac suppositione debitum fuit ut
animam et corpus in eo coniungeret, et sensus et alia huiusmodi ad-
iuvamenta tam extrinseca quam intrinseca ei preberet. Ex hiis
patet quod creatio universi est iustitie opus dei, ex eo quod deus creando
quod sibi debebatur dedit. Secundo ordinatio inferiorum ad superiora
ex dei iustitia habet ortum, et sic dicit philosophus quod celestibus
inferiora ita subdita sunt ut eorum tota virtus inde gubernetur.
Tertio usus creaturarum homini deputatus iustitie dei est. Hinc in
psalmo dicitur: constituisti eum super opera manuum tuarum, omnia subie-
cisti sub pedibus eius. Dicitur ergo iustitia dei esse iustitia metri,
quia ab ipso omnia iuste facta sunt et ordinata sunt et
subiecta adinvicem ne iustitia hec aliquo fine careret. Secundo
deus debitor est deus sue dispensationis implende. Secundo elicitur
ex hoc, et si necessitas absoluta dependentie incidat in creaturis, tamen
in deum cadere non potest. [illegible] est [illegible] dicit necessitas
absoluta dependentie ex causis efficientibus essentialibus et
manentibus, quia positis talibus causis sufficientibus ponitur
effectus. Nam posito motu solis necessario ponitur mutatio
in istis inferioribus. Sed hec necessitas non ordine cause ad suum ef-
fectum non potest inducere debitum in creatore necessario, quia ille non

Necessitate nature, sed libera operatur voluntate. Illa autem que
voluntate fiunt necessitatem habere non possunt, nisi ex sola finis sup-
positione, secundum quod debitum est finem, ut ea sint per que proveniunt
ad finem. Hoc ut. Exemplum patet primo, quia iusticia naturalis re-
quirit in rebus, exemplo, quod ex elementis composita simi-
liter causat ea calida aut frigida fieri. Secundo, quia est, ut virtutes
causarum relucent in effectibus, sicut quod si aliqua superficies
producta est triangularis figure, necesse sunt tres angulos e-
quales duobus rectis. Secundo sequitur quod deus omnia iuste et
rationabiliter condidit et gubernat, contra et in creatione et
in gubernatione nulli abstulit quod sibi erat. Tertio sequitur
ex hiis repellatur dictus error, qui est dicentium complexiona
secundum divinam voluntatem absque aliqua ratione querenda vel
assignanda, contra iste aufert a divina sapientia potencia sapientie,
cum in psalmo dicatur: omnia in sapientia fecisti. Tercio ex ista iusticie
distributiva in deo sequitur quod aliqui non solum privabuntur
assecutione ultimi finis, sed etiam punientur penis sensibilibus pe-
ne. Racio quia deus reddet unicuique secundum opera sua. Prima
probatur patet, quia natura naturalis equitatis habet ut unusquisque privetur
illo bono contra quod agit. Ex hoc enim reddit se tali bono indignum.
Et inde est quod secundum iusticiam civilem, qui agit contra rem publicam
et peccat in eam, vel societate privatur, vel per mortem, vel per exilium per-
petuum. Ut etc. attendere quanta mora fuit in petendo, sed quod
sit contra quem peccatur, quia ergo [illegible] contra ultimum finem peccat, et contra cari-
tatem per quam est societas bonorum tendencium ad finem beatitudinis, me-
retur in illa civitate dei semper excludi licet brevi hora infra peccavit. Sed que
contra tanta est comparatio totius vite presentis ad rem publicam ter-
renam et totius eternitatis ad sobrietatem bonorum. Ex quo patet
sequitur quod quo ad privacionem divine visionis omnia peccata actu-
alia mortalia et originale coequantur. Racio quia sicut ori-
ginale, ita quodlibet actuale non deletum vel non remissum privat
assecucione visionis divine. Dicitur enim Apocalipsis XX: Non
intrabit in eam, id est in urbem celeste, aliquid inquinatum, et abho-
minacionem faciens et mendacium. Secunda pars [illegible] patet quia in culpa
non solum mens avertitur a bono incommutabili, sed etiam convertitur ad
commutabile bonum. Quo qui sic peccat non solum est puniendus
exclusione [illegible] ultimi finis, sed propter hoc quod ex aliis rebus
senciat aliquod nocumentum. Hinc est quod divina scriptura peccatori-
bus comminatur non solum exclusionem a gloria sed etiam afflictionem
ex creaturis et sensibilem. Matthei XXV: Discedite a me male-
dicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius.
Et in psalmo [illegible]: pluet super peccatores laqueos, ignis sulphur
et spiritus procellarum [illegible] est ut stetit bene [illegible]

Quod deus nichil potest facere
nisi ea que fecit
quia sic facere debet.
Iste enim error [illegible]
[illegible] dei [illegible]
et est dicentium
quod omnia sic [illegible]

agentes in fine ab eis intento percipiunt perfectum et gaudium, quod contrario
peccantes ex hiis que sibi pro fine constituerunt afflictum accipi-
ant et nocumentum. Decima pars conclusionis sequitur quod non omnes pe-
ne equales sunt. Quia iusticia penam exigit. Secundo quia non omnia
peccata sunt paria, ideo nec omnes pene. Propterea enim pene infliguntur
secundum illam legem, secundum exigenciam delicti erit plagarum modus et
secundum id Mathei vii qua mensura mensi fueritis remecietur vobis. Et in
Apoc. xviii quantum in deliciis fuit et quantum se glorificavit tantum date ei tor-
mentum et luctum. Sed omnibus etc. quod per unum peccatum magis disceditur
a fine quam per aliud, et magis pervertitur ordo racionis et maius
nocumentum infertur proximo. Hinc est quod Ezechielis xvi dicitur scelera-
ciora fecisti illis in omnibus viis tuis. Error quod est dicere
omnia peccata paria esse. Quia enim sunt peccata mortalia, quedam
venialia, et mortalia quedam carnalia, quedam spiritualia, et
quedam contra deum, quedam contra proximum, et valde multe sunt differencie
peccatorum. Et quibus ad primum, quod [illegible] finis non arguit equ-
alitatem peccatorum sicut nec viciorum. Secundo quia actus qui ex eo-
dem fine sunt bonitatem aut maliciam, diversos sunt gradus bonitatis
aut malicie secundum maiorem aut minorem ~~secundum maiorem aut minorem~~
aut accessum aut recessum ab eo fine. Ad 3 quod ad attende circa peccatorum
gravitatem maiorem aut minorem recessum a medio. Medium enim virtutis
in quadam commensuracione consistit. Racionis est inter duo vicia extrema
constitutum. Unde quanto magis ab hac armonia recedit, tanto peccatum
est maius et malicia intensior. Sic enim est in omnibus quorum
perfectio in quadam commensuracione consistit, quod quanto magis a debi-
ta commensuracione receditur, tanto maius erit malum. Sicut sani-
tas consistit in debita commensuracione humorum, pulchritu-
do in debita proporcione membrorum, veritas in debita commensuracione
sermonis ad rem. Unde quanto maior est infirmitas. Et quanto maior
est inordinacio in membris, tanto maior est turpitudo, et
quanto magis a veritate recedit, tanto maior est falsitas. Non
est enim tanta falsitas estimantis tria esse quinque, sicut illius
qui estimat tria esse centum. Et [illegible] ad tercio quod dicunt iniste
intendo ad minimum penarum respondet minimum peccatorum. Est enim nota
[illegible] excessus in malis duobus modis. Primo secundum numerum
[illegible] unus habet plura mala quam alter. Ideo secundum qualitatem [illegible]
unus alio peius operatur. Sed unicuique qualitati culpe debetur
pena ut est [illegible] dictum. Ideo et numerus [illegible] penarum respondet numero
peccatorum. Nota [illegible] in divino iudicio non fiet debita compensa-
cio pro omnibus que quis agit si aliqua remanent impunita. Hoc
est quod Isaye xxviii dicitur in mensura contra mensuram iudicabo eam
cum abiecta fuerit. Et [illegible] excludit error dicencium quod deus non
punit. Dicebat enim [illegible] et Valentinus alium esse deum
bonum et alium esse deum iustum qui punit contra quos Exodi xx.

Dicitur: Ego dominus visitans iniquitates patrum in filios in tertiam
et quartam generationem. Et faciens misericordiam his qui diligunt me et
custodiunt praecepta mea. Et Rom. 2° dicitur: Reddet unicuique secundum
opera sua. His quidem qui sunt secundum patientiam boni operis et gloriam
et honorem. His autem qui non acquiescunt veritati, credunt autem
iniquitati, iram et indignationem. Iusticia igitur Dei est invariabilis

Ioh. 3

et non solum punit [illegible] patris et heredibus, sed etiam futuris [illegible]
praeteritis, et ideo est iusticia in aeternum. Dicitur [illegible] secundo iusticia tua
[illegible] iustificationes tuas non sum oblitus. Quia iusticia
tua quam tenes est iusticia in aeternum, ut iam dictum est. Quoniam iusticia
tua, i. Christus qui [illegible] factus est nobis iusticia in aeternum.
Quia et illa iusticia quam Christus iustificavit in se invariabilis
est. Quoniam iusticia tua quam tu facis iusticia in aeternum. Dicit Origenes
[illegible] singuli facere opera iusticiae, sed non mansura. Et ornat [illegible]
illum divitem qui habundabat divitiis, faciebat aliqua opera
iusticiae, quorum hic remunerationem accepit, illa [illegible] non erant ma-
gna, nec etiam remuneratione digna. Et nos aliqua opera iusti-
ciae facimus, sed non sunt [illegible], immo rara. Aliqui ideo iusti sunt, quia
aliena non rapiunt, sed tamen iusticia sua, quia propria nesciunt pauperibus
elargiri. Alii invadunt aliena et rapientes propter iusticiae
pauperibus largiuntur. Non est ista iusticia in aeternum. Sed et mul-
ti iusti sunt, qui aliquando gravius deliquerunt. Et multi
solis beneficiis iusticiam referunt. Deus autem pascit bonos et
malos, et iusticia omnibus praecipit diligere inimicos. Et solidum
soli Deo, soli Deo competit in aeternum iusticiam possidere. Quoniam
iusticia tua, quia tu iudicas, est iusticia in aeternum, est im-
mutabilis, quia [illegible] iusti iudicatur apud Deum [illegible] est tale
et sic [illegible] iudicat. Non sic est apud homines, qui aliqua per-
mittunt quae iniusta sunt apud Deum. [illegible] ementes et ve-
ndentes defraudando etiam dimidium iusti [illegible]. Et saepe ho-
mines consuetudine iudicant aliquid iniustum esse, quod tamen
in veritate iniustum est. [illegible] hominis uno tempore plus punitur
quam alio, utputa de furto agni, aut omnibus. Quoniam iusticia
tua, quia [illegible] et punit iusticia in aeternum, quia aeternaliter [illegible]
aut punit. [illegible] Dicit hic Bleza iusticia hominum talis est
[illegible] autem Dei aeterna, quia quicumque eam assequuntur [illegible]
debet in aeternum. Et qui ea [illegible] consequuntur [illegible]
[illegible]. Et [illegible] iusticia Dei aeterna est, ita et lex
sua [illegible]. [illegible] convertendi, quia [illegible] secundum [illegible] in libro de vita
[illegible] ad aequationem [illegible] ad [illegible]. Et quia utrumque est dux
[illegible] et [illegible], ideo [illegible] quod naturalis [illegible] ipsos
duos utrumque constituta secundum adaequationem ad utrumque [illegible]

~~3m ad comparationem ad intellectum [illegible] ad [illegible]~~

Dicitur 3adm ad comparationem ad inquisitionem hominum vel dicitur / in quantum
nata est facere de se veram estimationem / sed quando res false dicuntur
que nate sunt videri quod non sunt / aut tales qualia non sunt
Sed 2m ad comparationem intellectus divini res dicuntur vere in quantum implent
hoc ad quod est ordinata per intellectum divinum. Et sic dicit Anselmus
in libro de veritate quod veritas cuiuslibet rei est quod est in esse quod
stabilitum est ei. Ex isto patet quod omnes res agunt hoc ad quod or-
dinate sunt per intellectum divinum / aliud non est / nisi eas esse sub-
iectas legi eterne / quia ubi eterna idest quod lex eterna / secundum
beatum Thomam est ratio / aut scientia / aut sapientia dei / 2m quod guber-
nat et regit universa que condidit. Et Augustinus dicit in libro
de libero arbitrio lex eterna est qua iustum est ut omnia sint
ordinatissima / sic quod nec habundet in superfluis / nec deficiat
in necessariis / et tendat quodlibet in finem sibi debitum. Ex quo patet 2o
quod omnes homines legi naturali subdite sunt convenientissime / patet
ex verbis precedentibus / quia sicut legi eterne / tunc et nichil / quia
quod lex naturalis ut dicit beatus Thomas in prima secunde est participatio legis
eterne / per quam habent inclinationem naturalem ad quendam actum proprium
per quem devenire possunt in finem sibi debitum. Hinc enim in psalmo
dicitur cum sacrificate sacrificium iusticie / et sperate in domino. i.
facite opera iusticie ex quibus fiducialiter possetis ad assecutionem
vite eterne. Subiungit quoniam / dominus multi dicunt quis ostendit
nobis bona. Et respondens quoniam dicit signatum est super
nos lumen vultus tui domine / quasi diceret lumen naturalis quo discernimus
quid sit bonum et quid malum / quod pertinet ad sapientiam / et quid non
patet / nichil aliud est / quam impressio divini luminis in nobis / sic
ergo homo ad lumen et illa ratione eterna participat intellectualiter
et rationaliter / non solum participatio in creatura rationali dicitur lex naturalis
quod lex est aliquid rationis / sed in aliis creaturis que non par-
ticipant illam divinam rationem intellectualiter non potest dici lex
proprie / sed solum per quandam similitudinem. Ex quo sequitur 3o quod sta-
tibus lege eterna / lege rationis / opus erat legem divinam
dari hominibus. Ratio est quia homo creatus in assecutionem beati-
tudinis eterne / que excedit rationem et intellectum hominis / ideo preter
legem eternam et naturalem ad illa venire potuisset / et ideo opus erat
ut haberet aliquod directivum / quod vires excedit humanas / quod autem
non est nisi lex divina / que per illa lex eterna nobis altiori par-
ticipatur. Et 2m beatum Thomam / comparatur veneres ponunt isti que tran-
scendunt in psalmo ubi dicitur lex domini immaculata. Ratio quia nullam
peccati habitudinem admittit / sicut faciunt leges humane. Convertens
animas / quia non solum dirigit actus exteriores / sed etiam interiores
quod non faciunt humane leges. Testimonium domini fidele propter certi-

tudine veritatis et rectitudinis / Iudicia n(ost)ra maxime de rebus
contingentibus et particularibus multam habent certitudinem / Un(de) de acti
bus humanis dum fiunt hominum diversa sunt iudicia / ex quibus
quedam leges contrarie procedunt / ut ergo homo absque dubitatione
scire possit quid sibi esset agendum / et quid vitandum opus erat
divina lege / Quarto quia illas directiones huius errare non potest / Capitulum
preterea similiter quia dat ordinem ad assertionem finis divine et
operationis hominis facultatem / hec ille / Hiis sic positis / patet

9° prima

hec quarto prima / In lege nova veritas elucescit / que in lege
nature et Moysi inclusa fuit / Unde Hugo in libro de Sacris
legem naturalem comparat clementi / quia ibi sonus est / sed sensus
non est / legem veterem comparat corio / quia ibi sensus est sed perfectus
non est / legem novam comparat sermoni / in quo sensus est com
pletus / Unde propter legem nature carnes sine sanguine non comedere
debes / quia sonum erat quendam sonum qui preceptum in lege veteri ad dis
sensus / cum dicitur non occides / sed postea in evangelio completur / quia
ira prohibetur / Similiter in lege nature quasi esset sonus sensus cum
de carne porcina non comedes / In lege veteri huius ponitur intel
lectus / Non mechaberis / sed completur in evangelio / cum concupiscentia
aliene mulieris prohibetur / propterea dicit Christus / nisi iusticia vestra
habundaverit plusquam scribarum et phariseorum / non intrabitis in
regnum celorum / Ecce quod illa que lex nature incipit / lex
veteris complanat / sed lex nova consummat / et perficit / quo vera
Ex quo colore sic declarata / quia secundo respiciendo credenda mi
ta et prima / lex nova quae minetur veteris / Unde vitas
sed sic / quia omnia credenda erant velata in lege / in evangelio
vero revelata sunt / Sic hinc ubi est hec quia vitas in evangelio
exponitur sub parabolis / quia in lege veteri veritas erat sub ve
lamine sermonum / quia est maximum / in evangelio sub velamine operum
/ et hec continet vitas patet dignis / et celatur indignis
/ Sic quia redemptio in evangelio quia facta est sed sic voces quibus
facta est non fulget / nec coram vitas clarent indignis / ut dicit
Ieronimus / Et licet essentia vitas sicut est in celo luce
videri non potest / hoc est propter istum statum / in quo corpus ag
gravat animam / et sensus deprimit multa cogitantem / Unde viri
lis est valde / et nunc ut vitas sub similitudinibus ponatur
/ quia 2 ad Corinthios / Aliud nobis non licet dummodo radium fixum
audiendum quia / venerabiliter agnoscere / et dum gesta viris
carnis tenetur / Dicit Ieronimus in Epistola ad Paulinum / sic sperant
totum quod legis in divinis libris nitet et fulget quasi hy
storiarum / sed dulcius est in medulla / quam in cortice / qui
nucleum frangat nucem et subdit velamine sepe tegitur

[marginal note, partly illegible:] Xpenit de li[bro] ... novam ... pro ... fuit ... Dicit ... quam ... est pro ... maledixit ... apte dixit ... tabilis ... vite ... et ... ut ... eterna ... corpus ... mortalitatis corporis ... nos ... ut ... commutabilitas ... nobis ... ut ... X

X Et infra eodem li[bro] c[apitulo] 18 / ... infirmitas ... per mortem ... pue debitum solvat / claritatem ... nunc ... ad ... [illegible]

xpi ewangelium vii xpus autem ad turbas in parabolis loquebatur conte-
stans misterium esse quod loquebatur dixit / qui habet aures audien-
di audiat. h(ic) / Sic ergo respiciendo inita seu facienda, tunc in le-
ge est promisse gratie. In lege vero ewangelii exhibitio dicit enim aug(ustinus)
in libro de lra et spu. lex tamen habet mandatum in ewangelio demonstrare
et sic in spiritu adiuvante. Ex hoc enim quod lex non habet gratiam adiuvantem
ad quod iubet fit non amore sed solo timore / et ita culpabiliter dicit
aug(ustinus) ut supra … sine spiritu occidit / Cum autem spiritus vi-
vificans caritatem facit hominem intus diligere / quem foris sepe
lex faciebat timeri / Sic ergo habendo aspectum ad primam gratie
lex habet se ut umbra. Ewangelium ut ymago / umbra enim habet statum
rei obscura et indistincta / ymago vero expressa et distincta
Sic etiam aug(ustinus) lex vetus fuit gratie habens umbram valde obscuram
et in nullo distinctam / et in remotissimo vestigio. Sed ewangelium
habet ymaginem hoc est similitudinem expressam et distinctam. Et in quantum
vita nostra que nobis promittitur ex resurrectione a mortuis completa est
iam in ipsa carne domini quia id verbum caro factum est Ergo promittitur
fidelibus in iudicio / iam completum est in christo hic. Sed et si vita
eterna nondum completa est in corpore xpi mistico / exhibita tamen
est in capite / propterea et salvatorem expectamus dominum nostrum / qui re-
formabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue
Secundum ergo quod omnia que sunt legis veteris in perfectum (huius) vel corporis
que sunt ewangelice legis / ita quod in illis sunt quedam veritates / Sed
diminute … id diminute sunt veritates a filiis hominum. Corinthios
hoc primo secundum de sacris / quia ut Magister dicit de halis in scripto
… dicit gratia virtute sacramentorum legis non dabatur / sicut datur
virtute sacramentorum nove legis / licet eorum occasione dabatur ex
eo quod erant via exercende devotionis / que habet ardorem amicam quod
gratiam frequenter impetrat / Sic ergo sanctificatio non est exercit / quod
hic dicit enim / Sed bene concomitabatur cum quibus gratia satisfactionis
nec in eis est iustificacio nisi carnalis / ut apostolus innuit hebr
hebreos ix. Sic ergo lex dicitur littera occidens / Ewangelium spiritus vivi-
ficans / quia non sic in lege ut in ewangelio datur dabatur gratia / Et
inde est quod prima nec fuit iustificacio a culpa / et propterea fit
cum difficultate operare bona. Ewangelii vero onus leve / et iugum
suave. In lege sunt multiplicia precepta sunt ad evita-
cionem multorum malorum In ewangelio ad multiplicationem meritorum
In lege erat obediencia timoris / in ewangelio amoris. In lege sunt
consilia in … exteriorum ut patet in operibus nazareorum
In ewangelio vero est in operibus pietatis / que ad omnia valent ut
precepta legis … ewangeliorum sunt non bona Ezech. xx
quia in eis infirmioribus multa inutilia agere permissa
sunt ut patet de libello repudii et de … filiorum

Luce viii ca° g°

num vi

i thi iiii

Sicut ex spoliis Egypti. Et sic de aliis multis ex quibus patet quod propria
excellencia virtutem esse in lege christi pre mosayce legis.
Ex quibus patet 2o quod omnes contrarietates que videntur esse inter le-
gem christi et legis primis eius perfectionem ostendunt. viii Levi-
tici xi multa prohibentur manducari ut inmunda Matth. xv. Quod in-
trat os non coinquinat hominem. Et quo ad Tit. primo
Omnia munda mundis nulla ibi contrarietas quia christus respicit
naturas rerum que omnes bone sunt hoc. Sed lex respicit indignitatem
hominum. Dicit Augustinus in sermonibus [illegible]. Lex ciborum non est
data in primordiis sed cum primus parens divinis promissionibus
nollet fidem dare ad duriciam cordis receperunt precepta contra
libertatem repugnencia quia superbis et contumacibus non de-
bent subici tota creata. Postea in natura dei veniente reddi-
ta est libertas omnia edendi. Sic eciam id quod antiquitus dictum
est oculum pro oculo non est illi contrarium quod salvator
dicit non resistere omnino malo sed si quis tetigerit in unam ma-
xillam prebe ei alteram non est in aliquo contrarium. Augustinus contra
faustum. Lex voluit iniurias tollere. Ideo ut homines propter
severitatem vindicte desinerent iniqui esse. Et quia homines
per audaciam timorem legis abiecerant contra consciencias in malis
ideo voluit salvator omnes iniurias vinci per simplicitatem et pacienciam
ut homines videntes quod eis non redditur malum pro malo victi
per pacienciam se corrigant et ad amiciciam perveniant. Ita quod
circa legis sensum expressit sed non minori et altiori. Sic
eciam id legis preceptum iurabis Deuteronomii vi non est illi contra-
rium illi christi prohibicioni Non iurabis omnino quia utrumque intendit
convenienciam veritatis. Lex enim vult si aliquis iurare oportet quod non iu-
ret per ydolum sed per nomen dei. Christus ut omne periurium vitaretur. Dicit
enim Augustinus ad publicolam non hic id dictum est quod iurare omnino
peccatum est sed quod periurare immane peccatum est. A quo nos longe
esse voluit qui omnino ne iuraremus commonuit. Lex ge-
nera virtus dicit Augustinus quia non virtus ex quo per legem co-
gnicio peccati. Ex quo lex prohibet testimonium iusticie dei. Dicit
enim Apostolus iusticia dei est manifesta est testificata per legem
et prophetas. Virtus est enim lex dei id quia est iusta. Veritas enim
in scripturis quippe tamen iusticia. Rex id psalmo [illegible] mandata et iu-
dicia observant sibi. Iam quoniam mandatum legis dicitur iustum sanctum et bonum
que tamen habet in se veritas. Veritas enim bonum est quia bonum enim
et bonum convertuntur. Lex est utilis est honesta est et delecta-
bilis. Lex eciam quod omnis in operibus veritatis benignitatis. Sic dicitur
lex quedam virtus iusta est quia nichil habet admixtum iniusti
et perversi et sancta quia et ab omni falsitate aliena. Veritas

hec est lex ut Ambrosius dicit / quia est vera domine / quod statuit deus qui est veritas verum est / unde psalmista Et omnia mandata tua veritas / lex ergo dei est veritas / quia deus mentiri nescit / sapit que est veritas lex est / et mendacium prevaricatio fallacia ypocrisis et simulacio / Et ex isto Ambrosius accipit quod apud Iudeos non est lex dei / quia ipsi non accipiunt veritatem / quomodo non accipiunt veritatem / quia dicit apostolus lex dei spiritualis est / et quia ipsi non accipiunt legem spiritualem intrinsecus / sed solum literam que occidit / spiritus autem vivificat / lex dei ergo dicitur veritas / quia non typus non umbra / non exemplar celestium / Unde apostolus dicit finis legis Christus est / qui de se dicit ego sum veritas / Et Ambrosius dicit Christus utique non est defectus legis sed plenitudo / quia non venit solvere legem sed implere etc.

Tribulacio et angustia invenerunt me et mandata tua meditacio mea est / Et continuatur sic ad precedentia / Supra commendavit legem ex eius duracione / quia eterna / ex eius firmitate / quia ipsa est veritas / que a nullo vincitur sed omnia vincit / Hic iam ostendit ad ipsam legem sua adhesionem / sic enim ei adhesit / quod ab eius meditacione per angustias et tribulaciones avelli non potuit / Et de quo scriptum est usque ad mortem certa pro iusticia / Volens sic supra probare legem esse infallibilem / ac inpermutabilis veritatis / Hic iam in illa infallibilitate suam constanciam ostendit / quasi diceret / deceptus non sum veritate infallibili conceptu / quia ab ea numquam propositum mutavi / quia nec in contemptu / nec in angustia / nec in tribulacione qualicumque / Et dividitur litera in tres partes / Primo enim ostendit sua difficultate in duobus consistere / primo in tribulacione / secundo in angustia / et 3° non obstantibus illis ostendit sua stabilitatem / ibi et mandata tua meditacio mea / Dicit ergo litera meditacio tribulacio / Nota quod sicut natura diversa tempora diversis ordinavit officiis / sicut yemem ventis frigoribus pluviis / estatem vero floribus fructibus et solaciis / sic deus vitam presentem et futuram nobis vario distinxit / vita enim presens tribulacionibus subiecta est quas tollerare oportet / futura vero repleta est fructibus consolacionum / et quo ex yeme ad estatem transitur / ita per multas tribulaciones oportet intrare in regnum celorum / Unde Nota Non potest esse introitus in insulam nisi per mare / Nec quis venire potest in paradisi quietem et serenitatem / nisi per amaritudines huius vite / Ex quo sequitur quod amaritudo ac inquietudo huius vite ex nostris offensionibus orta sunt / hec est Augustinus primo libro de verbis domini / qui dicit / quia non custodimus precepta data beneficia quamvis pacifica ut sani ponentes medico non indigentes ymmo contempsimus / ideo egrotare cepimus in lecto infirmitatis iacemus et laboramus sed non desperemus / quia et si ad medicum venire non potuimus medicus tamen venit ad nos / non despexit saucium

contemptibus a sano. Et dedit alia precepta languenti quod dixi
tibi noli tangere / quia hoc tetigeris infirmaberis laborabis
morieris / non servasti / ecce propter infirmitatem tuam miser es / eger
es / si sanari vis bibe amaram potionem bibere calicem tempta
tionum / calicem adversitatum / calicem tribulacionum. Et ne respon-
deat egrotus non bibo non possum / non possum / prior bibit medi-
cus ut bibere non dubitaret egrotus. Et dicit quid amarum est quod
in tali poculo non bibit / contumelias audivit / dolores sensit / si do-
lores sunt amari ligatus est flagellatus est crucifixus est / si
genus mortis exhorrescit infirmitas / in tempore nichil ignobilius
morte crucis. Et subdit dominus faciens divina et paciens humana
miraculis nos admonet et corporalibus passionibus ut credamus
et paciamur et sanemur ut venire possemus ad illa invisibilia
que oculus non vidit. Ex quibus dicitur quod nos involuti in hac
vita tribulacionibus variis deum de iniquitate non possumus accusare
[illegible] i° qui fingis laborem in precepto. Dicit Ier. for-
sitan dolorem meum et dolor a te peccatis inflictus est michi a te
et pacienti erit michi ut liber a te. Et subdit tractando illud
pro iniquitate erudisti hominem / video me in malis video me in
penis / et apud te non video iniquitatem / si ergo ego sum in mise-
riis / et apud te iniusticia non est / restat quod pro iniquitate eru-
disti hominem / quadam fortitudine deo displicuit homo / infir-
mitate eruditur homo / quadam superbia displicuit homo /
humilitate eruditus est homo / quia enim homo defecit / quia habe-
sit / quia infirmus est / quia de abysso clamat ad dominum / totum hoc est
pro iniquitate / pro iniquitate inquit erudisti hominem non de-
pravasti. Ex quibus dicitur quod multum vexari tribulacionibus in vita hac
oportet / non tamen sine gratia divina / quod oportet / patet quia si oportebat
pati Christum / amplius quemlibet nostrum pati oportet / quia si in viridi
sic factum est / in arido quid aliud esset / Unde in prima Petri 1 nunc
oportet contristari in variis tribulacionibus. Et Ysaie v. Aspi-
ciebam terram et ecce tenebre tribulacionis. Nam ex consue-
tudine non necesse habemus miseriis et tribulacionibus sub-
iacere / sic quod impossibile est quod una dies sine tribulacione transeat
Tribulaciones enim sunt census tributum ad quod reddendum
anima obligata est / sunt onus ad quod portandum subiuga-
ta est / sunt ingum ad quod trahendum obligata est / Dicit
Ysidorus de summo bono / impossibile est ut homo sit et non senciat
tribulaciones / sed quod variis tribulacionibus vexari oportet patet
in proverbio dicitur / multe tribulaciones iustorum / in mari
[illegible] multitudine concutitur / ad alia oppugnatur
quia non est quies nisi in portu / Sic in hac vita

luce 23

Una tribulacio devenitur in aliam / et tamen homo putat se passum
esse / nonas incipit tribulaciones sentire / nec quiescere potest / nisi
in morte / hinc est quod Job v dicitur in sex tribulacionibus li-
berabit te / et in septima non tanget te malum / Sex sunt tribu-
laciones quibus in hac vita affligimur / dolor. labor. timor. e-
gestas. infirmitas. casus / Septima est mors post quam nullum temporale
amplius non tangit / hinc in psalmo dicitur / quantas ostendisti michi
tribulaciones multas et malas / sed quod iste non sunt sine gracia dei
venit tractando i(d est) bonum michi quod humiliasti me / bonum quod licet
pena est / tamen et gracia est michi / et quod est quod servat peccatorem pena quia
per graciam ... sed pena / dicit Ysidorus libro 3 de summo bono / divina
est miseracio dei que prius hic hominem per flagella a peccatis
emendat / et postea ab eterno supplicio liberat / Naum i. ...
parte alterius doloribus / ut perfecta parte eterne fruetur / magna
iudicis sapiencie subtilitas sicut interdum in terris sententia quasi
sic ut iudex eterni irrogat penis ipse n(on) ... iudex et testis
est / hec est sapiencia ego sciens in tribulacionibus dei graciam se
iustitia gerere / dicit tribulacio invenit me quia ... super me est
hic meo de merito / et divino iudicio / Nequaquam n(on) ...
quentibus patitur / quia antequam ... ut ... dicit Ysidorus temporali
flagello ferit ad purgacionem / aut iudicio eterno dimittit pu-
niendum / quod male admisit / et non solum dicit de tribulacione
exteriori sed etiam et de interiori / quod eum quod invenit de tribulacione et an-
gustia v(el) sine ... dicit Ysidorus quod inter illas tribulaciones
quas iniuste exterius patitur / et illas quas patitur interius
multum inter est / quia multum graviores sunt interiores quam exteriores
exteriores quippe evitat loco et tempore / interiores nec lo-
co / nec tempore vitantur. patet / de angustia vero advertendum
est ... in ... q(uestio) xxxv ar(ticulus) viii in responsione
principali / quatuor sunt species tristicie / quas enumerat Damascenus
tristicia n(amque) aut de malo alieno quod tamen ut proprium reputatur / et
est invidia / que cor facit triste et miserum inspiciendo malum
alienum de quo homo dolet ut de proprio / aut de bono alieno
inquantum bonum alienum estimatur ut proprium malum / et sic invidia
que valde mentem rodit ut tinea vestem / et iterum tristicie do-
lor adeo invalescit quod non patet homini via ad evadendum / et sic dicitur
anxietas / ita quod anxietas tollit fugam et adeo aggravat
animum ut non appareat sibi aliquid refugium / et alio nomine dicitur
angustia / quod ista bona Susanna innuebat / que dicebat
Angustie michi undique sunt / et quod fugam ignoro / sic autem
aggravacio tantum adeo procedit quod etiam membra exteriora
immobilitat ad opera quod pertinet ad accidiam / que vocatur

penas

innuit

danielis xiii

Vim patiar quia vox inter omnes exteriores motus magis ex-
primit interiorem mentis conceptum et affectum. Unde propheta
hic per incurvationem facit de anxietate, quod idem est quod an-
gustia, et similiter de ira, scilicet aut spes, et ea quia [illegible]
biles sunt iustis non accidunt. Ex isto homo. Propheta non
veniat in angustiam peccatorum. Nam peccatorum angustia est
talis quod eorum corda sic angusta sunt quod deum accipere non
possunt per gratiam. Ps. xiiii per veram amicitiam et virtutes pro
placencium. Eccli. xviii de quolibet dicitur angustialiter petitur. Job
xv angustia vastabit eum et quamquam miseri veniunt adeo
quod incidunt in desperationem figuratur in [illegible] Reg. i [illegible] dice-
bat sta super me et interfice me quoniam tenent me angustie.
Sunt tamen angustie hominum perfectorum, illi enim sunt in continua
angustia cordis, quia aut angustiantur dolore commissorum
aut timore committendorum aut de periculis vie aut de dilatione
patrie aut de multiplici impedimento quod accidit ex diversitate
miserie. Unde in persona eorum dicitur timor et tremor venerunt super
me et contexerunt me tenebre. Ex quibus sequitur quod angu-
stia est duplex in malo et in bono. Dicitur enim angustia ali-
quando et angustia quia plenior artum et angustum et molestum, ut ex
quo refertur tam sensus ad malos et ad bonos. Nam multi
sunt qui pro mundo hoc pro carne pro divitiis pro deliciis
pro honoribus atque eminentiis multa molesta sustinent iuxta id
ut iniquitatem agerent laboraverunt. Et licet in talibus maxima angu-
stia sit ipsis iustis. Unde Haymo dicit deum conte-
plari angustia est omnis creatura et tamen angustiam animum insi-
[illegible] nichil nisi deo repleri potest. Ideo iusti hec omnia ut carcerem abhor-
rent et celestis latitudinis desiderant unitatem. Dicitur de [illegible]
Ysaye xlix angusta est in loco [illegible] ubi inhabi-
tet. Item iusti reperiunt ibi magnam libertatem [illegible] pro-
lata esse via in talibus quia multi vadunt per eam i. dampnato-
Similiter commendabilis est illa angustia quam in hac vita pro deo
et salute anime sustinemus et ea nichil aliud est nisi penite-
ntia, contricio, abstinencia, afflictio, adversitas [illegible] tol-
lerata. Matth. vii angusta est porta et arta est via que
ducit ad vitam et pauci vadunt per eam de quibus pauci. Ad
Hebr. xi de quibus angustiati afflicti sunt quibus mu-
ndus non erat dignus. Ex quibus sequitur quod angustia iustorum
non est [illegible] quia desperatione [illegible] quia [illegible]
radice copulatur [illegible] angustiis [illegible]
[illegible] processit [illegible] figuratur
per David ii Reg. xxii convenerunt ad eum omnes qui erant in

quod est artum et angustum quod contrarium [illegible] appetitus non cum delectat homini sed ipsum afficit et constat. Vel dicitur angustia ab an[illegible] et angustia est plenior artum et angustum mole-stum e contrario

angustia constituti et factus est eorum princeps / 2ª quia ipsum habent
liberatorem eorum [illegible] xi Iustus de angustia liberatus est / et in ps°
dicitur / laqueus contritus est / et nos liberati sumus scilicet de capere
et angustia / 3ª quia ipsum habent defensorem proprio et vindicatorem
unde Sap v dicitur stabunt iusti in magna constancia adversus eos qui
se angustiaverunt / et qui abstulerunt labores / Dicat ergo [illegible] / tribulacio et angustia
[illegible] omnis iusticia tua sit eterna / lex tua veritas / sic quod omnes eius
adherentes debent diligi / tamen quia valde multis odiose sunt / id
tribulacio et angustia invenerunt me / videns quod [illegible] dei iusticia et
lex sunt odiosa de omnibus / et ideo omnes divine iusticie / et sue le-
gi subiectos oportet a demonibus multa pati / Demon non [illegible] est
divinam iusticiam et legem diligere / omnibus omnia se fecit ut omnes
lucrifaceret / ac dei iusticie [illegible] subiectos / ita diabolus ex odio legis
divine omnia cum omnibus fingit se facere / ut omnes posset seducere
a iusticia dei / Dicit Machabeus / Diabolus cum orantibus orare
se simulat / [illegible] sibi obtemperant a [illegible] venenum inmittere sue
temptacionis ad seductionem / sic cum [illegible] [illegible] / fran-
gens eos singulari apparencia et reputacione / habentibus scienciam scri-
pturarum advenit similia sciencie [illegible] optans eos subplantare
[illegible] [illegible] quod [illegible] similia [illegible] ad [illegible] [illegible] / [illegible]
non se in angelum lucis ut [illegible] [illegible] [illegible] ad seipsum per-
trahere posset / et semper ita se ad omnia alternando variat et
omnibus se conformat / ut ex simili se submittens subdulem [illegible]
[illegible] apparicionem [illegible] [illegible] [illegible] / et est in
tante audacie et tante superbie / ut velit eos qui divinam
habent custodem veritate seducere / et longe facere a iusticia dei Hic
hunc est quod petrus dicit in canonica circuit querens quem devoret
Ut absorbens [illegible] Sathane invenit David / et sic invenit
quod et decepit / primo in concupiscencia mulieris aliene / 2° in adul-
terium / 3° laboravit cum eo adhuc ut potuisset celare adulterium
et quia non potuit / eo induxit eum ad homicidium / ecce in-
venit hunc tribulacio / et sic quod [illegible] cum a memoria legis divine
cecidit / resipuit divina pietate a culpa / postquam erat [illegible]
nullo voluit amplius oblivisci legis dei / [illegible] [illegible]
[illegible] a demone / ut [illegible] eum / unde dicit tribulacio
et angustia invenerunt me et [illegible] me [illegible] est / Servabat David
mandata in memoria / custodiebat cor / adeo postulabat sibi
dari intellectum ut agnoscere posset omnes astucias malicias Sa-
thane / unde dixit super omnes inimicos prudentem me fecisti man-
dato tuo Dicit Machabeus oportet exercitari in labore et dolore
mente [illegible] [illegible] ad [illegible] / attende quod indesinenter cogi-
taciones et eas in divinam voluntate referre ac examinare / que
dei voluntati consortes sunt / et [illegible] et ab ea se elongant
[illegible] quibus posset malignitates deprehendere / [illegible]
Sathane voluntas [illegible] iniqua est / [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] de semetipso [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] adversus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / radix malicie [illegible] caput / princeps omnium viciorum [illegible] omnium voluptatum / et ut dicitur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tot [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] temptacionibus affligit / cottidie [illegible] [illegible]
/ cottidie tela temptacionum [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] iacula [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] temptacionum [illegible] [illegible] / Et [illegible] est quod petrus

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Sathane [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible]
corda [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] posset
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / ut [illegible] tollit
et [illegible] [illegible]
[illegible] / ut [illegible]
[illegible] / ut [illegible]
[illegible] [illegible] / ut
[illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] hic

9o 2a

continue studet nos a lege divina abstrahere / ita a labore sicut in dolore / ita in miseria / sicut in cogitacione / et nimis laborat facere in nostris affectionibus confusionem. Huius sic declaracionis ponitur tercia conclusio. / Divinum mandatum maxime vtile ita est pro salute nostra in adversitate / sicut in prosperitate / Hanc quidem Jacobus de Marchia in suo tractatu de confessione simpliciter sic declarat sic / complacencia que est ad deum multa impedimenta aggrediuntur / multum sicut quis diligit deum et mandatum eius custodit / et ad eius servitutem accessit / scilicet ut ipse hec multa sustineat. Inquit ecclesiasticus ii. Fili accedens ad servitutem dei sta in timore et prepara animam tuam ad temptacionem / sed que sunt ista multa. Et neque fames sola et ignobilitas / sed eciam divicie et honor sunt ante temptaciones in prosperitate Et quasi vera consolacio et quies / id est sua / licet eciam pariat obscuritas vbique / quia anima a gracia dei possessa sentit divicias honores famem et ignobilitatem. nisi multa intelligens se ad experimentum exponat sibi statuit malicie impedimentum Et sic cum in consolacione et quiete negligencia non excusserit / veritate et omnino non prospiciant et fortitudinem suam qua in adversis vtebatur resolvit / graciam et amiciciam tuam sed ad deum amittit Et quod plus est dicit quod ipsa gracia divina tribuitur cedere solet eciam alicui in temptacionem / et gracia indiget anima bene instituta / et ad eius distribucionem / se ad eius honorem et sentenciam ut dignos ostendat fructus. Hec ii. omnia veniunt a creatore in probacionem et manifestacionem hominum / et in purgatorium et in temptationem. Et quando negligenti et contra fidem indigenti / et parvulo in fide suo / ista sunt contristabilia et afflictiva / aut contoflencia vel sollicitudinem plage magne in occulto / Deinde exemplo omnia veniunt / ita eciam fideli prudenti intelligenti cooperantur ad affectionem deum ymmo divina. ad Romanos 8 Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. / Concludit dicens / ostenditur quod / quod ille qui vere deum diligit / et propter continue amorem / omnia que in mundo sunt arbitratur impedimentum et disrumpit et vincit et superincedit ea. Inquit enim propheta Funes peccatorum circumplexi sunt me / et legem tuam non sum oblitus / et ideo dicitur quod hic qui tribulacio et angustia invenerunt me et lex tua meditacio mea est. Ex qua conclusione sic declaratur / Primo necesse est ex integro patiendum est / enim et quod in tribulacionibus et angustiis quassantur / in temptacione et tribulacionibus / et quod ante omnia animam deo placentem deo quoniam se et paciam suscipe / ne ars malicie tempore tribulacionum immittet accidiam / qua quibus involutus ipse avertitur a deo / experti exemplo dei fidelis est. et numquam permittet animam sperantem in se tribulacionibus absorberi. Et ii. homines habent tantum scientiam quod sciunt quod in pondere

mulo / quantum asino / quantum camelo imponendum sit sarcine plus
minus dominus novit / quantum singulis animabus temptacionum voluit
inferre ut probate fiant ad eam, que est celorum conversacionem eterni-
tatem civilitate. Et sicut figulo manifestum est quanto tempore quis
petit vasa igni tradere, ut neque amplius relicta frangantur, neque
ante sufficientem inversionem extracta inutilia fiant / sic
utique de homine deo cuius ipse factor est notissimum et certissimum
est. Hinc dicit scriptura: vasa figuli probat fornax, sic autem
homines in camino tribulacionis. Ex quibus sequitur secundo / quod tribulaciones
et angustie ab hiis qui deo accepti sunt / non sunt fugiende. Patet
ex precedentibus / tum quia ex providencia divina veniunt in profectum
sicut in secunda parte dicit Macharius: quanto plus fuit percussa, quanto
magis fuit mollificata, tanto magis erit munda / atque habilis
et subtilis ac tractabilior ad operacionem fabrorum / et quod quamdiu
ferrum est impotens est et ineptum ad multa opera, scilicet neque edifi-
care / neque plantare / neque seminare potest / Ita autem et si sunt divine
gracie consortes / et si sunt repleti divina dulcedine / attamen ipsius re-
cepcione / tamen propter carnis pravitatem ac proprietatem quod nondum con-
summate sunt / nondum a malignis spiritibus diffinitivis insidiis
exempti sunt / non sunt tribulacionibus exponte adhuc pravitate
teneantur. Et ut ita dicam / nec dum ad regnum celorum habent apti-
tudinem. Scriptum est enim: si extra disciplinam estis cuius omnes participes fa-
cti estis / omnes ergo adulteri et non filii estis. Et concludit quod
tribulaciones et temptaciones preciosiores et firmiores faciunt animas
si tamen perseveraverint in spe / quia sic impossibile erit eam non parti-
cipare promissionem spiritus sancti et redempcionem a passionibus
malicie. Hec Macharius. Ex quibus sequitur tertio quod omnes
diligentes deum patres sicut solent ridere cum venerint sustinere
tribulacionum et angustiarum adversitates / scilicet ex prece-
dentibus / quia sic non debent fugere / tunc oportet debent et
sic esse parati / ymmo cum venerint gaudendum est iuxta illud ad Ro. 5
primo in Jacobo: Gaudete fratres cum in temptaciones incideritis sci-
entes / quoniam temptacio facit tribulacionem / tribulacio operatur
pacienciam / paciencia probacionem / probacio autem non confundit / quoniam caritas
dei diffunditur in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus
est nobis. Et tunc vera gaudia / Nam ex temptacionibus oriuntur
tribulaciones quas si in tradente augetur / augetur et gracia quia
non sufficit posse sufferre / Ex co. 10 quod deus est fidelis
temptatis in eorum tribulacionibus assistit. Et Crisostomus
dicit quod gaudium anime in principio crebrescentibus tri-
bulacionibus augetur / tamen / quod esset iniquitas in fine

venerint

verit

per quam homo evadit omnes tribulacionum angustias / et devenit in latitudinem caritatis. Unde dicitur ps. In tribulacione dilatasti michi. Ex quo habetur quod omnes qui ... sunt parati ad suscepcionem gracie / et ad omnem multiplicacionem parati debent esse / quia gracia cum ... nata augetur / et sic augetur ut perfici mereatur. Unde sequitur quod intencio esse non debet / sed quis acceptam graciam perdit quod ut eam auget non intendit. Dicit Macharius Sicut ... et ... pigricia et negligencia arbitrium voluntatis dissolvens agitur / desertum a bonis actibus ... adeo et sine gloria / et ... / nunc nascitur fuisse / et in futuro solo invenietur. Ex quo patet quod non est unius modi devenire ad diviciarum spiritualium multiplicacionem. Dicit idem Macharius quod quidam ex diversis studiis divicias corporales aggregantur / quidam ex principalibus dignitatibus / quidam ex negociacionibus et lucris / quidam ex agriculturis et laboribus aliarum mechanicarum artium. Hanc eandem in spiritualibus arbitror esse ordinacionem / quidam aggregat ex spiritualibus carismatibus sicut informat Paulus. Alii ... dona eorum gratam fidei / que est ... divites / alii ex divitibus in sanctificacionibus et virtutibus semper propter deum factis. Alii aut amatores laborum ... in longa ... in longanimitate et pacientia currentes divites facti sunt per bona illas ... Birgitta in prologo libri ... Dicit tribulaciones evenisse ipsi Job non ideo ut peccatis corrigeretur / non ideo ne futura peccata in eo crassarentur / sed ideo ut enim innocencius flagellis attritus est / summa ei vitorum ... cumulatur et allegat de ceco nato ... Christi dictum / quod nec hic / nec eius parentes peccaverunt / ut cecus nasceretur / sed ut opera dei manifestentur in illo. Et dicit in manifestacione id agitur ut ex flagello vitorum vitis augeatur / et cum nulla iniquitas ... magna fortitudo pacie ... Unde dicit Lira Nostra tribulacio fit exterior / et angustia interior / quod ad apostolus paciebatur exterius pugnas / et interius timores. Utrumque ergo illorum invenit me. Dicit Ambrosius Querunt tribulaciones et necessitates iusti / et ... invenit cui debetur corona / ... non invenit / quia ydoneus certamini non probatur. Et ex isto Ambrosius Elicit quod tribulacio est

velud ... quam gravem ... cor contritum et conturbatum et humiliatum est deo acceptum sacrificium. Et non est gracia que pacem operatur / hec ergo duo tribulacio exterior / ... non nocet si deducit in latitudinem / ... ergo tribulacio ... alii in ferunt iuxta illud ... multi bellantes adversum me / ... angustia mentis / timor ... et tristicia contrahunt et constringunt

Dicat Honorius ... tribulaciones ... non ... inveniunt / illos qui pati declinant / et si ... impacientes ... murmurant et deficiunt ... inveniunt ... tribulacionibus qui pati volunt / ... illos inveniunt qui parati sunt ... pati et gaudent, cum pacientes ... multa fragrancia ... emittunt / ita ... [illegible] ... pena ... [illegible] ... lateat ... [illegible] ... tribulacionum ... [illegible] ... te et ... [illegible] ... te ... [illegible]

lucris

Data

Joh. ix

Iuxta id psalmi Anxiatus est spiritus meus in me turbatum est cor meum. Sed dicit quis tribulacionem patimur sed non angustiamur. Hec quod invenit me quod licet ego eas non quererem tamen qui re invit eas non fugi. Invenitque propheta tribulacionem quesivisse et invenisse iuxta id tribulacionem et dolorem inveni. Invenitque ergo tribulacionem et tristiciam propheta invenisse ut sic et alibi tribulaciones inferni invenerunt me. Et dicit Augustinus multum interest utrum invenias tribulacionem an inveniaris a tribulacione. Et licet querere tribulaciones quasi est audacie et presumpcionis et hoc tunc quando homo querit spiritu corde humano. Sed mihi vero homo qui vult advertere tantam invenit infirmitatem sui et mutabilitatem quod omnino nescit si quid possit nisi tunc deus valde subveniet inbecillitati. Cum igitur nesciat homo an deus et quomodo succurrere velit nequaquam se contra tribulacionem offerre debet ymmo fugiendum est ei iuxta id Mat. x. Cum vos fugerint presenti in una civitate in aliam. Sed hoc de illis qui hoc tenentur ex debito sicut sunt pastores vel quo ad hoc divinitus vocati sunt et deputati sicut illi sancti qui bene latere poterant et sponte se ad martiria ingesserunt ymmo et qui suis verbis tyrannos adversum se concitaverunt de quo bene potuissent esse suspecti nisi fuisset constantiam ymmo se esse divinum senserint. Quod credendum hoc fecisse cum inspiracione spiritus sancti quod [illegible] ex miraculis et ex approbacione ecclesie. Sed ut Ambrosius dicit qui nescit tribulacionis affectum profectum querere a tribulacione non refugit. Unde dicit sapiencia querent me mali et non invenient. Non quod deus nolit inveniri qui ergo non querentibus se offert. Sed quia sic querebatur ut indigni essent qui querebant invenire. Sic ergo debite deum querentes tribulacio et angustia invenit quasi expectantes et paratos non quasi querentes ut venient et tamen si venerint non refugientes quia fugere est quo ad homines pusillanimitatis et quo ad deum modice fidei. De quo [illegible] xxvii fugit impius nemine persequente. Et Johannis x. mercenarius videns lupum venientem fugit, quia mercenarius est. Unde Bernardus in libro meditacionum tractans Egressus Sathan a facie ponit utilitates quod homo semper paratum se reddit semper tribulaciones. Dum venerint primo hoc ea bona que agit suis viribus tribuat. Secundo ne in torpore securitatis bona sua deserat. Tercio ne a fortitudinis actione anxione defluat. Quarto ut ad sui custodiam solercius invigilet quanto se stare contra adversarium semper in acie temptacionum videt. Subdit de sua stabilitate. Mandata tua meditacio mea est. Quidquid contingit, veniat quandocumque me inveniat non pretor hoc dimitto quia semper meditor de mandatis tuis quo [illegible] integra et inpleam dicit Augustinus Veniat pugnat. Dum tamen dei mandata non expugnat ymmo dum ex ipsis mandatis [illegible] et illi que

serunt diligenter. Unde ut glosa dicit remedium contra tribulaciones est a divinis mandatis non deficere in tribulacione. Hoc est propter tribulaciones ea non relinquere sed perscrutari et implere. Et dicitur hic de Job quod divina precepta implevit in temptacionibus positus. Unde in omnibus temptacionibus non peccavit, tamen videtur aliquid stulte locutus est in ore. Unde substanciam cum ei ablata illam tacite ut leo iubet contempsit. Carnem mortuam in filiis et filiabus doluit. Carnem in se percussam tolleravit. Carnem male suadentem in coniuge edocuit. Amicos insurgentes de se in indignantes misericorditer deo propicios fecit. Sic quod omnia temptacionum machinamenta per sanctos viros in augmentum virtutum pro nobis probantur omnis paciencia per verba exactur eorum [illegible] apud flagella exspirant robore. Unde [illegible] hec gregorius in prologo libri moralium. Dicit doctor omnes quorum tribulacio sed non omnes invenit, illos non qui pati declinant et qui quos eos invenit impacientes sunt murmurant et deficiunt, et sic non inveniuntur a tribulacionibus quia pati nolunt, sed illos invenit qui pati sunt parati pro nomine Ihesu contumelias pati, et gaudent cum paciuntur.

Equitas testimonia tua in eternum intellectum da mihi et vivam. Continuacio iste versiculus ad precedentem sic. Superius posuit suam ipsius adhesionem ad legem divinam. Hic iam ponit illius adhesionis causam dicens equitas quasi vellet dicere non ideo solum firmiter adhesi legi quia omnia que sunt legis non solum sunt iusta sunt et vera, sed quia sunt equitatis maxime divina [illegible] legis ducunt ad mutuam dilectionem, ad mutuam amiciciam et ad [illegible] unitatem in quibus omnibus equitas [illegible]. Precedenti superius dixit quod eum invenerunt tribulacio et angustia. Hic consolatur seipsum dicens quod [illegible] sancti angustie et tribulaciones sunt quasi divine providencie ac gubernacionis testimonia. Ut Augustinus in libro de [illegible] [illegible] [illegible] quod multa indigna [illegible] [illegible] condempnentes. Unde si divina providencia protenditur usque ad nos quod nunc dubitandum est sic nobis agi oportet ut agimus. Vel aliter superius dixit se in tribulacionibus et angustiis non recidisse a memoria legis divine. Hic iam petit eius legis donari intellectum. Quia et si tribulaciones et angustie cooperantur ad [illegible] [illegible] in Daniele Joseph et aliis [illegible]. Hic sibi tamen petit dari ex benignitate dei, dicens quod in [illegible] dei [illegible] consistit vita eterna, [illegible] occidit, spiritus autem vivificat Johannis vi. Et dicitur quod primo appellat divinam legem ex eius equitate dicens testimonia tua [illegible] [illegible] quod in istis duobus octonariis [illegible] dicit mihi da intellectum et vivam. Dicit ergo tua equitas. Est advertendum quod equitas et equalitas differunt. Equalitas enim est proporcio [illegible]

ad invicem adequata / et videtur quod sit quedam similitudo / et societas et a-
micicia et imitacio / quia in hiis omnibus quedam est proporcio ad equacionem
Sed equitas est inter illa quorum unum alterum non excedit / sed in illa iusticia
omnes partes sibi invicem sunt et equales collatione equa dicitur / Et ut quidam
dicit equitas ad naturam refertur / sed iusticia ad legem / Et vult quod equitas et
iusticie rectitudo Et primo sic primo / quod opera divina sunt equissima / ita
quod non solum iusta sunt / ut est expressum supra / sed etiam sunt rectitudinis
iusticie equissime / quia est deus et iustissimus et rectissimus in omnibus
operibus suis / ideo dicitur iustus et rectus deus Et si volumus respicere hoc
in quinque operibus dei / primo in opere vivificacionis / hoc est quod vita
anime consistit esse in fide spe et caritate / equum et iustum est / quia
illis tribus virtutibus anima vivitur deo / qui est vita eius / unde
iustus ex fide vivit / ex fide inquantum sperante in spe per dilectionem / Sicut
in psalmo dicitur / vivificabis me in equitate tua Secundo in opere iustificacionis
quia ipse deus peccantes reos facit et eos serenos facit / eos tuetur
et defendit / iustum et equum est Sicut in psalmo dicitur in domino vincens
et delectus est / quia ipse uno dicit Ysayas non confundentur omnes qui
sperant in deo Et hinc est quod dicitur Ysaye xl iudicabit in iusticia
pauperes / et arguet in equitate pro mansuetis terre / Tercio in opere iustifi-
cationis obediencium / et maxime illorum obediencium qui sunt impleturi man-
data / quia non iusti sunt / qui faciunt in similitudine quod precipitur / et vitant
que prohibentur / hoc iustum et equum est / unde hec fac et vives
iustus vivit in iusticia sua Sicut in psalmo dicitur fidelia omnia
mandata eius confirmata in seculum seculi facta in veritate et equitate
Ubi Hugo fidelia / quia non fallit sed exhibet quod promisit / sed
non statim / quia expectandum est / ideo confirmata in seculum seculi / et
facta in veritate et equitate / quia hic verum iustum est / ut fidelia
fecerunt et ibi questa Quarto de opere tristificacionis inobediencium
hic quod maledicetur dominus inobedientes imperiis et contristabuntur
illa tristicia incurabili tribulabuntur in timore horribili
omnium agentes et angustia spiritus gementes iustum et equum est
Sicut quod sapiencie v dicitur sumet scutum inexpugnabile equitatem
acuet iram duram in lanceam et pugnabit cum illo orbis terrarum
contra insensatos Quinto de opere letificacionis seu beatificacionis
quia in omnibus consumantes innocenciam et vincentes velut temptata
coronabit iustum et equum / unde super illud psalmi custodi innocenciam
et vide equitatem / quoniam sunt reliquie homini pacifico dicit Augustinus
sit innocencia pacificum tamen tene eam custodi / ne tibi extor-
queatur a diabolo / et si ex illa dimicas finis vide equitatem dei vi-
de omnes directioni iustissime / quia ex dei tanta iusticia
sunt reliquie ut cum morieris non eris mortuus quia et post
hanc vitam erit tibi aliquid hoc est in semine quod in benedictione
erit unde dominus qui credit in me licet mortuus fuerit vivet

Reliquie aut(em) imp(er)fectoru(m) intenbunt / Ex quibus se(quitu)r / et sicut est
non t(ame)n om(n)is capax divinoru(m) iudicioru(m) equitate(m) / licet o(mn)ia equa et
iusta sint / q(ui)a q(ua)n(do)q(ue) t(ame)n prima facie videtur multis contrariu(m) / q(ui)a
n(on) sicut ea partim in aqua / et partim extra aquam posita / videtur
fracta licet sit rectissima q(ui)a utr(ius)q(ue) facit diversitas / hoc est raritas
et densitas mediorum / visus sepius n(on) facile decipitur. Dicit
Seneca / nichil fallacius acie nostra / sic visus racionis nostre
imp(er)fectus clarei equitate / et declarata sue iusticie rectissime q(uan)do
ad acta suoru(m) iudicioru(m) sepissime nescit iudicare / videtur n(on) q(ui)a
dei disposicio esset tortuosa iniqua et non recta / Unde Ezechielis xxxiii
dixerunt filii p(o)p(u)li tui Non est equi ponderis via d(omi)ni / et absolu-
te nulla est tortuositas in divinis iudiciis / sed b(e)n(e) defect(us) est
in iudiciis et consideracionibus n(ost)ris / Augustinus tractans de p(sa)l(mo)
Zelavi sup(er) iniquos pace(m) peccatoru(m) videns / mei autem pedes moti
sunt pene effusi sunt gressus mei dicit / Attendi et vidi illos
h(abe)re pace(m) temporalem / felicitatem caducam / et t(ame)n equales tales ego de-
siderabam et moti sunt pedes mei ad errandum gressus effusi sunt
ad lapsum / iam ibam in errore / ad cadendum nondum t(ame)n ceciderunt
Ecce unde procedit erroneum iudicium de divinis disposicionibus
et ergo alibi in ps(almo) dicit: Desine ab ira noli emulari ut maligne(ris)
Ubi dicit Aug(ustinus) q(uod) stomacharis / quid fieri / a(liqu)a indignatio
sit a blasphemias / aut est ipse blasphemias in homine facere
iniusticias / Rectius quo te dicit ira ista dicturus ne
est deo quia iniquus est / ecce illuc vadit / quare ille felix est
et ego infelix / vide quid pariat / ideo desine ab illa ira
suffoca illius concepcionem dicit ad resipiscens turbata est p(re)
ira oculus meus q(uonia)m oculus m(eu)s fidei aspectus / ecce oc(u)lus de
facie fidei est / q(ui)a male sentit de iudiciis dei / Ex hiis elicit(ur)
et si divina op(er)a equitatem habeat in omnibus / nos t(ame)n non
q(uo)ad om(n)ia possumus h(abe)re equitate(m) / [illegible] lxxx
arti(culo) [illegible] in responsione [illegible] de deo de parentibus
et virtute / Seneca dicit / q(uonia)m ab homine deo redditur
debitum quod est / sed t(ame)n non potest esse equale ut sic t(ame)n ei
reddat quantum debet / [illegible] quod retribuam d(omi)no pro
omnibus que retribuit michi / subiunxit calicem salutaris accipiam
Sed nec de parentibus quibus et(iam) equalitatem non p(otes)t reddi
equivalens / et quia eis debetur / Ut ostendit ph(ilosoph)us viii ethi(corum)
Sic etiam de virtute quia illi ut p(hilosoph)us in ethicorum equale premium h(omo)
non p(otes)t reddi / sed sic deo et hiis non possumus reddere equale
videtur quod divina lex que ad deum ordinando / non sunt iuste
Respondendo Advertendum est ex quo iusticia importat equalitatem
et nobis deo non possumus reddere equalia / Respondeo quod divina

lex nō dicitur proprie iusticia / aut ius / sed censetur / aut vocatur
hoc vocabulo sanctus / et sic idem quod sufficit deo / ut illa impleamus
que precipit. Ut iusticiam quam possumus / et adhuc tenetur deum
secundum [illegible] ut ipso illam recompensacionem quam ipse
deo facere / faciat totaliter subiciendo ei animam et corpus / vel
lex dicitur sic / quod omne quod fit contra divinam legem nepharium est / Et
phas dicitur / quia quod in eis continetur est licitum et pharigium / et
phari dignum et suave ad faciendum / Ex isto sequitur quod
quod religio est iusticie annexa non in toto possidet iusticie racionem
Religio dicit tullius superioris cuiusdam nature quam divinam dicunt
curam cerimoniam et cultum affert / unde dictum est in precedenti
capitulo / quod deo ipsum colendo equale reddere non possumus ut
tenemur / et sic equitas ibi deficit / que est iusticie rectitudo
Secundo sequitur quod pyetas deficit ab equitate iusticie dicit enim tullius
quod pyetas ingentis merit sanguine et patrie benivolum of-
ficium et diligentem cultum tribuit unde probacio correlarii dicit
quod parentibus equivalens reddi non potest Tercio sequitur quod observancia
non simpliciter racionem iusticie est annexa / observancia enim secundum
tullium est virtus / per quam homines virtutibus aut dignitatibus
antecedentes aliquo cultu quodam ac honore premiantur / Et sic
dicit philosophus / quod magistris reddi non potest equivalens / unde licet sic
est de virtutibus / que nos ordinant ad superiorem / tamen de hiis que
nos ordinant respectu nostri et proximorum aliorum ubi et de-
bitum est / et equalitas esse potest [illegible] dicit quod debitum
est duplex / scilicet legale et morale / lex enim addit precepta
moralia / quibus mores nostri dirigit regulari / de quibus dicit
littera nostra Equitas testimonia tua i. precepta tue legis sunt
testimonium / sed tue voluntatis que non solum equa est / sed non
solum rectrix est iusta est / sed equitas est iusticia et equitas
et de hoc superius satis expressum est Vel littera sic exponi [illegible]
Ego contemptus sum adhuc / quod cum tribulacio et angustia
venit super me / [illegible] ut dicit glossa tota hec est equitas
i. quia timeo et diligo equitatem pavor tribulacionis [illegible]
in accidit hoc est et contemptum et tribulacionem pavor propter
amorem equitatis / Adeo testimonia sunt tua de tua gracia et pyetate
erga me collata dicit / quod ex hoc quod propter equitatem pavor tribu-
laciones et angustias homini contemptus / signum est et testimonium quod
me diligis / et argumentum [illegible] tue [illegible] videntibus
adeo / ubi sunt [illegible] pati propter iusticiam et equitatem / sed [illegible]
Advertendum quod tria ista scilicet [illegible] iusticia et
equitas equiparantur Vos ergo qui [illegible] ambo [illegible] in omnibus
partibus [illegible] / et qui deum de [illegible] nosse et amare
debetis / sic debemus esse dispositi / ut animi equitatem

semper tenemus / ut videlicet omnia agemus iuste et sine venimus ad
versa sine prospera / ut nullos ab equitate moveamur / et ut
omnia sic deducamus sicut ratio iusticie dictat / Preponam
ergo nobis ea quibus deum cognoscimus / et sunt omnia que fi-
dem respiciunt et divinam sapientiam / temporalia et illa que pertinent
ad hoc ut omnibus dominemur sicut deus dominatur nobis
/ et sunt omnia que sunt divine legis et suorum preceptorum
/ temporalia et illa que nos vellent avertere a divina cognitione
ab eius divino / ut nos subicere possent omnino aliorum servituti
/ et sunt ipsius dyaboli machinamenta / qui quo adhuc dicis utitur
instrumentis / sicut nostris membris / hominibus corporalibus / et sic omnibus
creaturis que facte sunt quasi in temptacionem et in muscipulam insi-
pientium / unde aliqui ex eis serviunt concupiscentie oculorum / alii concupiscentie
carnis / et alique superbie vite / Sic ergo in hiis que fidei sunt
et legis / animus esset figendus ut stare in equitate / ut sit esse
liberum et stabilitum quod nec detrahat ad hanc partem nec ad illam / sed
firmiter et immobiliter eis consistere. Dicitur in littera Equitas te-
stimonia tua / equitate inget testimoniis / quia omnia dei testimonia
sunt equitate plena et animum in ipsa stabiliter conservanda / ita
quod oportet animum nostrum esse quasi stateram / quod est instrumentum equalis et eque
ponderis / quod in tali proportione constituitur quod nunquam dicitur est plus
ad unam partem quam ad aliam ponderare inde hinc dicitur [illegible]
XXX equalis ponderis erunt omnia unde Ricardus dicit [illegible]
istud speculum. Vide quod iste est primum ipsius accusator fidelis. Dicitur
Volo [illegible] et conservator legis zelator. Dicitur mandata [illegible]
constans in adversis. Dicitur Tribulatio et angustia invenerunt me / et equus
in medio / ita quod equaliter rem sicut est estimabat et sequaliter ad
hoc ad quod instituta fuerat utebatur / et ita non seducebatur / nullo
decipiebatur / nullo terrebatur / nullo tenebatur / nullo involvebatur
Unde tandem velut consolatum petit intellectum. Dicitur Da mihi intellectum et
expectat vitam eternam. Dicitur et vivam / hic per gratiam in presenti / et per gloriam
in futuro Vel sic potest exponi. Iusticia testimonium tuum. Dicitur illa testimonia
que ego habeo in tribulacionibus et angustiis / et in meditacionem
mandatorum tuorum / sunt equitas / quia equa sunt et iusta unde littera
secundum ambrosium iusta testimonia tua / et hoc non temporaliter / sunt mali
reputant se minime certos esse et sufficientia testimonia habere quod ipsi
melius elegerint iniusta id est contra [illegible] possunt signa sua signa hec
non [illegible] stare cum potius / unde postea cognoscent se ipsos esse
deceptos / et agent penitentiam. Dicitur Nos insensati vitam illorum exi-
stimabamus insaniam / et finem illorum sine honore Sed ea testimonia
que ego habeo [illegible] sunt stabilia sunt / quia sunt equitas
mea / quia nunquam deficiet / neque mutabuntur / et hoc ideo
quia sunt in causa et hic iusticie et illius cause / quia reddet

tribulatis misericordie indigeo. Hijs positis ponitur hec questio 3a intellectus
patet vivificans animam in omnibus que eveniunt deo est postu
landus / probatur hoc exemplo Salomonis / qui sic sic petiit / et Salomon ut
Ambrosius dicit exemplo David a deo misericordiam postulavit
dabis domine servo tuo cor prudens audiens et iudicare eum in
iusticia populum tuum / et in tempore inter bonum et malum / unde contempla
vit deus / quia non longevitatem vite / nec regalium diviciarum
copias / hic sapiens ad misericordia iudicia divina deposcit / Et
dicit Ambrosius quod Salomon id est dei populum gubernat in pace / quia non
usurpat sibi boni et mali sciencie distanciam sed gratiam a deo
postulavit / ut scire potuisset / Et apponit de nostro patre
adam dicens si adam sic David a deo misericordiam postulasset / ne
quaquam illos laqueos inextricabiles incidisset erroris / quibus
omnis eius posteritas strangulatur / id est mortua est / et quod
gravius est morte peccati / quia ante usurpavit scire quam misericordiam
qua vivificatur accipere / Ex ista concione sequitur correlarie
quod misericordia animam vivificans est magnum donum / non
tamen quibus omnibus distributum / quia si deus a deo petitur ita
instanter et si non postulatur sub est periculum ut dicit proverbio
sequitur quod correlarium est verum / Pro cuius probacione
ampliori dicit Ambrosius circa hanc animi a deo datum
animam vivificat / ut spiritus sanctus quia ipse misericordia est gracia
spiritualis quam spiritus sanctus in anima operatur / Et dicit Ambrosius
spiritus tantum est quam possit inferre divina testimonia / cum a
deo esset datus misericordia / hic misericordia non est quod naturale / nec est
aliquid tale quod humano possit ingenio acquiri sicut per ingenium
multa inquiruntur / sed est donum spiritus sancti. de cuius magnitudine
dicit Ambrosius hic vis istius misericordie tanta est quod in minimum
cuius sit plenitudo virtutis. Et deducit quod misericordia est
minimum pietatis in deum quia quod pietas fundatum est omnium
virtutum et verum humanarum et divinarum disciplina / Est enim pie
tas amica deo / et ideo deum conciliat deo cultum est
Et religionis fomes. Hec est tribunal iustorum / egenorum por
tus / miserorum suffragium / et remissio peccatorum / Et nota ut
minimum sit minimum pietatis et sic omnis virtutis deducit / quod
sed misericordiam ipse est spiritus sanctus misericors humane lubricam
fragilitatis / et cito ignoscit errantibus / intelligit omnibus
datum esse consortem nature et usum rerum inquirere / et ideo pau
peribus tamquam debitum solvit / non inficiatur vel indebitum
intelligit vices esse calamitatum / et id tamen naufragiis
mundi istius portum quodam sue humanitatis aperit / et
sequitur hec perfecta in omnibus peccata in deo laus est
Ex premissa probacione sequitur 7 quod datur misericordiam omnibus in deo
presto est / ubi tamen donis attripuit / et ex isto patebit

donum

id quod non aque est omnibus distributum dono naturam repellit
quod non impugnat, sed dat quantum est in eo omnibus affluenter / sed
multi quae intelligere nolunt / ita mentem adeo non accipiunt. Beatus
Ambrosius tractatu super psalmum xxxvi. Noluit intelligere ut bene ageret
dicit de Juda non per naturam delictum / sed per voluntatem / certe non aliquis
apostolorum nudata divina audiebat / que divina misteria discre-
bat / potuit bene intelligere / ut bene egisset / videbat sanari paraliti-
cos / cecis lumine refundi / mortuos resuscitari / potuit tamen ex
hiis operibus Christi divinitatem intelligere / sed quia heu avarus fuit
et pecunie intentus a cognitione divinitatis rigorem sue mentis
abstraxit. Et addidit ille fugientes intelligere qui dixit te-
nebre operiunt me et circumdant parietes / quis scit an videat deus
Noluit querere et invenire / quod deus omnia videat et cognoscat
ne nichil divine cognitionis retraheretur a crimine. Sic noluit rex
Achab petebat vineam Nabboth / qui respondit absit ut
distraham ab hereditate patrum meorum / et ut vertam vineam
in ortum olerum / Potuit intelligere quod iusta referebat sed noluit
intelligere / ut bene ageret / et aliena non quereret. Econtra Achab
intellexit / quod Helyas serviebat deo / cum videret in verbo suo clausi-
celum tribus annis / et mensibus sex / et ad preces eius pluvias
esse dimissas / ut arida omnia irrigarentur / sed noluit intelligere ne
presidia condempnaret et persequeretur fidem. Tristis post intellectus vi-
sitatus solum hiis datur / qui se preparat et disponit ad susceptionem
gratie. Declarat hoc Augustinus super illud Salus tua ego sum / de Adam
de Job dicit temptavit dyabolus adam / temptavit et Job sed
victus est adam in paradiso per mulierem Et Job in sterquilinio vi-
cit dyabolum et mulierem / de qua locuta es quasi una ex insipientibus
mulieribus. Si bona suscepimus de manu domini / mala autem quare
non sustineamus / quia bene intellexit Job id esse dictum de deo Salus
tua ego sum / et id quod intellexit / et querebat ut amplius intelligeret
deus dedit dyabolo quod in potestate servum suum non deseruit in terris
sed ad dyabolum super advenit animam servi sui ut fomenta. Sic adam
id mulieri per quam dyabolus temptabat dixisset / et non admisisset
sua suasionem contra divinum mandatum / Si stetisset / et de facti misteria
veritate et sanctitate bene sensisset / intellexisset bene et fecisset / quod salus
sua esset deus et victus non fuisset / et ideo qui volunt in omnibus
que occurrunt intelligere adeo obtinere purificatem / necessarium est in ra-
dice que in consciencia latet excidat vitiorum / oportet purificatum esse
a viciis / quod nubes solem abscondit / nec ista in corda
admittit illuminacionem / cum cogitaciones male et stimuli concu-
pellunt ab anima intellectum / qui in omnibus que occurrunt
illuminat animam et facit in omnibus prospicere / quod in nullo alio
/ sed in solo deo salus consistit / et quod ad ipsum sum totus

Debet tamen respectus. Sed nunc iustus est donum dei gratuitum quod
vitam dat aeternam absque dubio peccatis involuto non dabitur. Secundo
in sapientia affigit fictum et aufert se a cogitationibus quae
sunt sine intellectu. Est secundo intellectus illuminatio fidei, et est fides
stat cum multis peccatis, quae est in proprietas lucis ad tenebras.
Quia ergo fides quae formata est esse in suo vigore et in libertate.
Sed quando venit ad illuminationem huiusmodi deductio sit patet, quia actus primus
fidei est credere iuxta illud opera [illegible] ad iustitiam. Tertio
dicitur autem [illegible] est cogitare cum assensu, quando ergo ille
qui malis cogitationibus est involutus, patet de illis quae si
dei sunt cogitare. Hinc dicit christus: quomodo potestis credere, qui
gloriam [illegible] ab hominibus. Quarto ergo mens malis [illegible]
tenebris ligatus, quando in bona [illegible] et [illegible] simul et semel.
Quia oportet oppositum esse mixtum, quia sic non potest [illegible]. Dicit apostolus ad corinthios 7
fidelibus [illegible] in peccatis, sunt stulti aliquando tenebre nunc autem lux
in domino. Unde Augustinus: non vis esse in tenebris, non vis [illegible] a diabolo
qui est rector tenebrarum harum, migra ad christum, qui lux est
et eruet animam tuam a tenebris, et illuminabit animam tuam
et habundabit [illegible] omnium istorum [illegible], et [illegible]
quod ita sit [illegible]. Quia dei iustitia est eterna et immutabilis
et ita certe omni subiectus, non ita ut illi qui iustitiam suam
statuere volentes iustitie dei noluit esse subiecti, quia ergo
iustitie dei subiectus, ideo fuit a deo iustificatus. Dixit
2o quod lex dei est veritas, et ita intellectum suum [illegible]
in obsequium divine veritatis, et ita fidem [illegible]
[illegible], quia emanat a veritate prima. Dicit 3o quod [illegible]
angustia invenit cum propter illud iustitiam et veritatem, et tamen [illegible]
[illegible] legem quae iusta et vera est meditabatur et [illegible], quod
deus ex sua [illegible] permisit [illegible] angustiis et tribulationibus
involvi [illegible] est, ut quam [illegible] quod in mundo [illegible] pa-
teretur, quia sic deus ordinat et sic fieri voluit. Sed [illegible] ipsa
iustificatus et [illegible] fidei veritate passus est, et noluit discedere
[illegible], neque a iustificatione, neque a fide veritate [illegible] esse [illegible]
[illegible] tribulationes pati et angustias et [illegible] ad deum [illegible]
petitione. Dicit [illegible] et [illegible]. Ex quo patet [illegible] quod [illegible]
[illegible] in angustiis et paupertates nulla [illegible] nisi [illegible] dei
debet querere adiutoria. Dicit [illegible] invisibiles inimici
hic [illegible] suggerunt hominibus quod deus non est adiutor in oppor-
tunitatibus in tribulacione, quatenus alibi querentes adiutoria in-
veniunt invalidi et ab [illegible] [illegible]. Et allegat [illegible]
multi insurgunt adversum me, multi dicunt anime mee non est
salus ipsi in deo eius. Unde Augustinus [illegible] et angeli [illegible]
verissime per noxias suggestiones [illegible], ut desperent

Ab hiis quoque adiutoria quedam non sunt ut ille fecerunt / sunt vero
angustiam qui timentes inopiam temporalium quesierunt auxilium a
demonibus / aut ab aruspicibus deorum quesierunt consilia / aut
a sortilegiis. Et dicit Augustinus quod auxilio alio nisi a deo solo
dei qui auxilium dicat nisi sic salus mea a deo singulariter de
terrena sed ipsa salus a deo est. Et si tenens oculos in mon-
tes unde veniat auxilium meum / auxilium tamen meum a domino qui fecit ce-
lum et terram / si in angustiis temporalibus subveniunt ipse deus subvenit
sed per angelum subveniuntur / si per hominem subvenerit ipse deus subve-
nit / et si ad istam temporalem salutem non subvenit tunc aliud
tunc deus subvenit omnia nisi ista subiecta sibi / et si alia dat
et alia / in vita eterna dat per se. Et Iohannes 20 Lucie / multa genuit
adhuc / quod deus dat in tribulacione vivificante in angustiis constitutis
Cyprianus in epistola exortatoria ad martires que incipit desiderasti
fortitudinem dicit adhuc necessarium esse / primo credere nec demonia
nec ydola deos esse / et sic nec servare quod in prece primo / 2o
elementa adorare non debere / quia ipsa serviunt hominibus. 3o
solum deum verum et vivum esse colendum / et ydolatras iuxta dei
precepta esse exterminandos. Quarto sicut Christus nichil pretulit
nobis ita nos nichil preferre debeamus / Christus enim propter nos
mala bonis preposuit / quia paupertatem diviciis servitutem
dominacioni / mortem immortalitati / ita nos propter Christum in nostris
passionibus delicias paradisi secularibus deliciis pre-
feramus regnum eternum temporali servituti / et immortalitatem morti.
Quinto postquam homo semel egressus de seculo a peccato / ne velit
iterum regredi et id quod evasit perdere sed potius esse instructum
fidei et virtutibus et confirmacioni gratie celestis / ut ad palmam
possit pervenire martirii. Sexto credendum est quod omnes pressuras
et persecutores contra hoc quod mundus nos odit pervenire / adeo ut probemus
si diligimus deum / cum non sicut credimus deum esse potenciorem
ad protegendum / quam dyabolum mundum suo ad impugnandum / ut probemus si
credimus divinis promissis / qui pollicitus est servis eternis
pressuras bonis compensare precipue ex quo per tribulaciones
et dolores in bonis spiritualibus multiplicantur. Nam in exodo
dicitur / quanto eos affligebant tanto plures fiebant et invalescebant
magis. Septimo hiis fratribus applicandum est ad hoc quod pati pro
fide / quod testatur scriptura / quod dei amicicia et cooperacione bonum
est nomen / quia ab origine mundi Abel a fratre occiditur.
Et dicit Augustinus Abel esse bonum / quod Caym malicia non
exercet. Hiis fratribus deus immutabiliter dat in tribulacionibus / et ideo quod qui
in fratres sufficienter disponunt se ad accipiendum. Et septimum autem
est quod qui querit invenit / et qui petit accipit / et pulsanti
aperietur. Ex hiis 3o sequitur quod omnes vivificatos firmiter di

intus deus non solum custodit / sed ex omnibus tribulacionibus
eripit / hoc in ps° xxxiij in forma ubi sic dicitur / multe tribula-
ciones iustorum / et de hiis omnibus liberabit eos dominus / custodit
dominus omnia ossa eorum unum ex hiis non conteretur ubi Aug-
ustinus / non intellige de ossibus ad literam / quia aliquorum iu-
storum ossa in cineracia sunt per ignem / aliorum plagis commi-
nuta / et latronis illius qui credidit cui dominus dixit hodie
mecum eris in paradiso ossa in crucibus erant confracta / sed per
ossa intus intelligitur fidei firmamenta que sunt humilitas mititas
paciencia / tollerancia / et perseverancia / et huiusmodi in iustorum honorem perit
in tribulacionibus / quia ut Cyprianus dicit / manet fides incorru-
pta / quelibet uero incolumis / devocio illustris / amicicia
dei / sequela xpi / accessit adhuc firmitas spei de qua non
inimicus dei cum venit vindictam recipe de malis de assistencia
datori xpi / magnum est esse heredem dei / coheredem xpi / equalem
angelis / et cum prophetis et patriarchis / et apostolis esse testem
dei et xpi / hec omnia remanet quibus iustus intacta in per-
secucionibus sub custodia dei / sed eripiat deus de omnibus tri-
bulacionibus dominus si vide ut Augustinus declarat super eodem versu de
tribus pueris / et petro / et Machabeis dicit / sic eripuit
tres pueros / et non eripuit Machabeos / nonne illi in ignibus
exultabant / et isti in ignibus exspirabant / deus tamen puerorum
nonne et Machabeorum / illos eripuit / et istos non eripuit / Immo u-
trosque eripuit / sed tres pueros sic eripuit / ut et carnales con-
funderentur / Machabeos sic eripuit illi qui persequebantur in penas
maiores irent cum putavit se oppressisse martires dei / pe-
trum eripuit de carcere per angelum / sed numquid non eripuit eum de cruce
forte petrus dominus dixit / ut iustior fiet plus eum per crucem
redemit / quia eum de omnibus pressuris eripuit / quia illuc
eum misit ubi nichil mali pati potuit / Secus quod prophetia quod
intus data aliter in occidentibus vitam consistere graciosam re-
fratam per vene infallent / Tercium testimonia tria sunt que habent
in tribulacionibus positi / scilicet ut dicit Salomon martiria que sunt
professiones tribulacionum sunt equitas in eternum quia numquam de-
ficiet / numquam mutabuntur / hoc est secundum Glosam / sunt in eternum iustitie
de qua dicitur sic gerens scripturis sed que est in te / quia non est
personarum acceptor deus / quia reddit unicuique secundum opera sua / aliter
iam numquam equitas testium est in eternum / testabitur veritatem tuam homini
per Ieronimum xi ponunt equm voluntatis eius / sed quia
difficile est ita omnia testimonia integre / ideo intus dicitur
et vincit / sed quam posita in tribulacionibus petit sibi dari
adhuc ut vincet intus / nonne sufficiat fides de qua dicitur

Iustus ex fide vivit. Et alibi: Hec est victoria que vincit mundum fides vestra. Non sufficit fides sola, quia non vincit mundum nisi caritate formetur. Unde Dionysius ponit triplicem fidem, et intimam: ad fidem enim pertinet assentire omnibus que pertinent ad cognitionem gratuitam, sed ad intimam pertinet penetrare usque ad intima omnia que fide noscuntur. Tertia est creatione ultimi finis. Fides ergo est initium et fundamentum spiritualis edificii, sine motu ad finem ultimum. Sed Dionysius ponit animam proximam ut est recte mobilis a spiritu sancto in ultimum finem, in quem recte moveri non posset, si eius conditionem veram non haberet integram, quia intimam sed adunatam. Petit ergo intimam in persecutionibus, ut nunquam in eis rectam conditionem habeat beatitudinis, et multa tribulatione ebetaretur, nec frangeretur nec flecteretur, sed ut cor penetraret et intime cognosceret ea illorum que eveniunt circa persecutores, ut sunt ista septem que in ecclesia contingunt, sicut dictis Cypriani. Et propterea quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti.

Clamavi in toto corde meo exaudi me Domine; iustificationes tuas requiram. Clamavi ad te, salvum me fac, et custodiam mandata tua. Preveni in maturitate et clamavi, quia in verba tua supersperavi. Hic octonario ponitur littera hebraici alphabeti pro titulo Coph, et secundum Hieronymum habet duas interpretationes: prima Coph interpretatur confusio, conclusio; secunda Coph interpretatur aspice. Sed secundum Hieronymum Coph interpretatur vocatio. In hoc enim octonario propheta circumstantiis afflictionibus et adversitatibus ad Deum aspicit et invocat eum ut liberaret, iuxta quod alibi dicit: Ad Dominum cum tribularer clamavi. Cum tribularer, id est tribulationibus oppressus fuissem, ad Dominum scilicet aspexi, et clamavi eum invocando, et exaudivit me. Ambrosius super illud: Defecit spiritus meus, dicit de persecutionibus David, quibus erat oppressus: primo a Saule rege, qui eum armato insequebatur exercitu; secundo a filio patricida, qui nolens esse contentus patris fuga et exilio, sed volebat ipsius vitam eripere. In his ergo persecutionibus propheta conclusus, ad Dominum Deum erigebat interiores oculos et eum invocabat. Et ponit exempla: Ambrosius dicit quod homo cum visceribus intumescit et ad hoc ut conclusio meatum spirandi et respirandi suffocatur in vita. Secundo ponit exemplum de femina cuius matrix vexatur et capit quod locum, sic quod non est apta receptioni seminum. Hac enim in dispositione puto

alia et cordialia premuntur / et anguste oriuntur ita graues quod vitam excludunt / et matrix in loco recipiendorum seminum rumpetur. Et dicit quod minores sunt angustie mentis / quam corporis / et feruentiores sunt estus animorum / quam corporum / ergo quo hii qui sunt conclusi perse-cutionibus et infirmitatibus aspicientes se ipsos non aliud sciunt nisi clamant et querunt remedia. Ut insinuet qui excludunt tempta-cionibus et peccatis. Nam ut Ambrosius dicit vis peccati plus premit quam morbi / feruet noxia conscientia / moles peccatorum preme-mit / anguste sensum mentis intercipiunt / igitur cognosce te ipsum / et aspice oculis quibus David auxilium quesiuit et inuenerit / et clama posce medicum qui egrotos querit et requirit iuxta id Non est opus sanis medicus / sed male habentibus / non differas quia apud medicum in sanacionem non est mora / si habes vulnera ne timeas / non ferro / verbo curare consueuit. Et exponit Ambrosius de illis sanacionibus quas Christus faciebat in sua peregrinacione / et tunc adhuc umbra fuit / quia adhuc fides prima procedebat ergo tunc Christus estus refrigerabat cupiditatum / ignes restringebat libidinum / et auaricie / ceteraque diuersarum passionum incendia temperauit / ymmo et umbra Petri apostoli curabat infirmos / quanto magis qui iam fides illuminata est / et in eadem virtus fidei lucet ergo nostros defectus cognouimus / et ad deum fiducialiter clamemus exaudiemur. Et tunc de isto tytulo. Continuatur tercia ad precedentia sic Supremus psalmista egit de diligenti inquisicione et scrutinio ut bene posset ad legis diuine veram cognicionem. Hic iam agit de oracione feruenti et deprecacione / qua instabat ut oracione potuisset ad plenam legis impleccionem / ideo cum voluit cognoscere ut eam cognicionem possimus implere / et sic Supremus ostendit se fuisse conclusum tribulacionibus et angustiis / hic iam ad deum recurrit in oracione et ut nos docet naturaliter eius et consueuit succurrere tribulatis. Hinc in psalmo. Clamaui ad deum altissimum / deum qui benefecit mihi. Supremus petiit sibi dari intellectum ad studium vitalem in tribulacionibus et ad omnes conseruacionem in angustiis / hic iam petit exaudi-ri ut que finis vite bone duret in esse non plus iustificaciones tuas requiram. Et diuiditur sic Primo ponit oracionis instanciam. Secundo ponit meum oracionis / et racionem quo audiendi. Ibi vide humilitatem meam. Forma est sic dominus / quia primo ostendit se orasse feruenter. Secundo constanter ibi clamaui. Secundo perseuerauit ibi preueni. Perfectius primum dominus sic. Primo ostendit oratum modum / quia clamaui. Secundo actum audi-endi exaudi me. Tercio fructum ibi iustificaciones tuas requiram. Et predicacionem istorum tunc versum monet hec questio utrum pro-brium cordibus et oracionem eius sit est ponenda vel vite seu vitalis / de qua dicit Non est cessat oracione. Quod

vel eam cognicionem
supremus psalmista egit
de mutacione peccatorum
in statum peccatorum
hic iam agit
de mutacione
peccatorum in statum
actiuum seu
perfectum adquisitam
in qua
habebat eam ad
legem diuinam data
est facienda
Ex

non cessat bonum facere / quia de istis tribus medio fit in istis tribus
versiculis / Advertendum quod circa hoc sunt due hereses antique et ex
treme / una est marsilianorum que ab entite heretico sumsit exor
dium / et ponit eam Damascenus in libro de heresibus heresi lxxx
Isti posuerunt quod in hac vita nulli alteri operi est insistendum
nisi orationi / Nam dominus dixit / Oportet semper orare / et non defi
cere / Et apostolus dicit sine intermissione orate / Isti affir-
mant quod nec baptisma perficit hominem / neque divinorum myste-
riorum assumpcio purificat / sed sola oratio continua / Et isti dicunt
quod non licet pro vita sustentanda laborare / nec aliqua alia
opera facere / et ita orationem extollunt ut opera iusta confundant / Sed
Wiclephus ponit solam esse orationem vitalem seu operosam / et
ad tantum eam magnificat / ut omnem orationem mentis et oris pre
scindat / Et presupposito dato sed quod cum deus sit auctor utriusque / ad
nos respicit cogitacionem / vel vocem / vel interiorem sed solum vite
sue iusticie cognitorem vel complacentem / Et probat per id
Ewangelii non omnis qui dicit michi domine / domine / domine ore /
intrabit in regnum celorum / sed qui facit voluntatem patris
mei / Et consimiles errores fuerunt Iudeorum et gentilium /
Gentiles preferebant fidem operibus / ut propter fidem opera
negligerent / quia ut Beda dicit exposicione Iacobi non est
male / fides sine operibus mortua est / ita acceperunt quod
putarent si semel in Christum credidissent / licet si male opera
rentur et viverent facinorose quia per solam fidem essent
salvi / Sed Iudei contra hoc gentibus se preferebant / quia di
cebant se meritis bonorum operum que in lege sunt pervenisse
ad graciam Ewangelii / Unde multi ex Iudeis qui crediderunt scan
dalizabantur quod gentibus incircumcisis gracia Christi traderetur / ita quod et in
ipsos gracia spiritus sancti effusa fuit / et iste opiniones adversantur
quia una prefert orationem bone fidei dicens / quecunque
orantes petitis / credite quia accipietis et fiet vobis / Alia
autem prefert opera iuste vite orationi / Et utitur exemplo Ha
brahe / opinio hec [illegible] / cum fides fuisset vacua / si non
fuisset bona opera / quia sine obediencia placuit deo / modo
contra istas hereses / Ecclesia ponit tria genera orationum / ponit
orationem operosam / orationem vocalem / et orationem mentalem seu
cordis / De qua dicit iste in tercio versiculo Clamavi in toto
corde meo exaudi me / Nota quod clamor in bono / quod
de malo nichil ad propositum est / Et est multiplex / quedam enim
est confessionis peccatorum / De quo Isaie xxxviii Sicut
pullus hyrundinis sic clamabo / meditabor ut colum
ba / et hic clamor est lamentativus / querulosus / et
dolorosus / homo siquidem confitens peccata / de se ipso con
queritur et accusat / dolendo et lacrimas emittendo

i thess. v

pro sua remissione peccatorum / Unde in psalmo dicitur / Dixi con
fitebor adversum me iniusticiam meam domino / et tu remisisti
impietatem peccati mei / Ex quo sequitur quod clamor oris in con
fessione sine clamore cordis / non est efficax ad peccatorum re
missionem / Augustinus exponendo hoc Dixi confitebor pronunciate
primus corollarie sic dicit / non dixi pronunciavi sed pronuncia
bo / ostendens quod nondum pronunciaverat ore / sed corde pronunciaverat
Nondum confessio mea ad os pervenit / et iam auribus dei in
corde et adversus se iniusticias meas / distinguit / pon
derat / si quicquid pronunciat corde sibi ipsi imputat et non excu
sat / et hoc est dolentis de peccato et contriti quare duo con
fessionem reddunt efficacem / Unde peccator penitens fortiter
ingemiscit cum iniquitatem suam recordabitur / Secundus clamor
est instructionis sive informacionis / et hic docentium et pre
dicancium de quo Ysaie lviii clama ne cesses / quasi tuba
exalta vocem tuam / Iste autem dicitur communiter predicacio verborum
cum creatura / et valde necessarius clamor iste ad salutem quia
nisi reliquisset dominus nobis semen hoc quasi Sodoma essemus
et Gomorre similes / Ex quo sequitur quod etsi clamor oris in
utilis esset si non esset reformatus clamor cordis / requiritur
enim in docentibus et predicantibus robur mentis / utique confiden
cie et puritatis intencionis / Unde Augustinus tractatu de verbo domini
/ recti firmati sunt / et propter oris quibus utique cordis dicat / quod
apostoli qui erant quasi oves infirmi / transierunt ut inter lupos
et qui erant facti recti pueri / et erant firmati verbo dei pru
dentes et constantes facti / Ita tamen quod omnes utique cordis oris ser
monis videlicet et predicacionis erat ex spiritu sancto / non enim vos
estis qui loquimini / sed spiritus sanctus loquitur in vobis / et ut in psalmo dicitur
Dixit deus peccatori quare tu enarras iusticias meas / et as
sumis testamentum meum per os tuum / Tercia ergo debet esse diligencia in au
diendo / Dicit Augustinus quod nec non audivit a dyabolo nec
ab homine fallaci / sed a solo deo in sudore et labore vescaris
pane tuo / et hic audimus / quod non homines loquuntur sed verba
dei per homines / Ex quo ergo verbum dei est panis vite / Ideo
sudemus in predicando laboremus in audiendo et cepto animo
tollamus / ne in ieiunando a verbo dei moriemur / Quartus clamor
est ipsius orantis / Machabeorum iii clamaverunt in celum et miserebitur
nostri deus noster / et ecce cecus sedebat secus viam / Ihesu fili David
miserere mei / Luce xviii et de isto hic ad propositum / et valde
per diversis causis est a deo clamandum in omni vita / ut
tueretur nos / sicut pater pupillos / ut doceat nos / sicut
magister discipulos / ut sustineat nos et nutriat / sicut di
ves egenos / ut nos adiuvet defendat et eruat sicut
bellator fortis confugientes ad se / Et ex aliis causis

corde erat quod remisisti iniusticiam peccati
[illegible] adversus se iniusticias meas [illegible]
[illegible] corde [illegible]
adversus se ab iniusticias meas
Ysaie lviii

[illegible] clamoris
clamabat
[illegible] clamandum est ad deum

sicut contra timorem periculi / ex dolore vehementi / ex terrore
hostilis exercitus. Ex quibus sequitur quod et humanus clamor
vocalis orationis non exaudiatur / si desit clamor mentis. Unde
in psalmo dicitur: Clamaverunt nec erat qui salvos faceret ad
dominum / nec exaudivit eos. Ubi Augustinus dicit: ad dominum clamaverunt
/ nec exauditione dignos iudicat non recedentibus a malitia / Oportet
ergo si oratio exaudiri debet / quod homo sit purus a peccato / et ita
oportet purificare affectum / et purificare desiderium et interiorem
[illegible] rectificare. Propter quod in psalmo dicitur: Iniquitatem si aspexi
in corde meo / non exaudiet dominus. Peccatum secundum facit divi-
sionem / unde si quis orat clamat, sed non clamat in toto corde / si
peccatum habet. Dicitur enim in scriptura: Divisum est cor eorum, nunc
interibunt / tales sequitur clamando silent iuxta illud: Quoniam tacui
inveteraverunt omnia ossa mea / tota die cum clamarem
ad te. Ubi Augustinus: quid est hoc quod propheta mirum contrarium loqui-
tur / quia si clamavit tota die / quomodo tacuit / et respondet: tacuit
et non tacuit. Tacuit peccata sua / non vult ea confiteri / noluit
ea sibi dimitti / scilicet iactavit, scilicet defendit / vel excusavit / et
ita clamavit tota die quia in defensione peccatorum perseve-
ravit. Tacuit ergo infirmitatem suam / et ideo inveteraverunt omnia
ossa sua quia remansit in vetustate sua / quia noluit
peccata confitendo amare novitatem spiritus. Ad excludendum hoc
dicit propheta in verbo clamavi, et ut ostendat se clamare recte
subdidit modum clamandi dicens: in toto corde meo. Quasi diceret non tantum
clamavi ore, sed etiam corde. Et [illegible]
[illegible] ponitur ista prima conclusio / quod ad orationem cordis seu
seu mentalem sumus obligati de necessitate salutis / quod est contra
haereticos [illegible]. Patet conclusio ex hoc quod dominus [illegible] orare
hoc praeceptum [illegible] / Oportet semper orare et non deficere. Et id sine
intermissione orate / Ubi secundum cordis est desiderium mentis
et ita orare est [illegible] desiderare / ad quod facien-
dum obligati sumus / sicut et ad amare. Unde Augustinus super illo
psalmi: Ante te domine omne desiderium meum / dicit: desiderium tuum
oratio tua est / et si continuum desiderium / continua oratio. Non enim
frustra dixit apostolus: sine intermissione orate. Et ostende-
bo quod hoc de oratione vocali / aut vitali non potest intelligi
[illegible] nequimus sine intermissione genua flectere / corpus
prosternere / aut manus levare / ut dicat sine intermissione o-
rate / aut sicut dicimus nos orare hoc pacto sine inter-
missione non possumus facere / et concludit ad propositum dicens
Est alia oratio interior quae sine intermissione est facienda
quod est desiderium quicquid aliud agis. Si desideras illud sab-
batum [illegible] pace et leticia et habundancia non
intermittis orare. Si vis non intermittere orare, noli

9° p[ars]

intermittere desiderare continuum desiderium tuum / continua vox est / tacebis si desiderare destiteris h(ec) Aug(ustinus). Ex quibus concessione et probacione sequitur quod ad completam oracionem mentalem requiritur dilectio caritatis celestis patris. Unde Aug(ustinus) ibidem dicit tacebis si amare destiteris / quia scriptum est quod pro eo quod abundabit iniquitas refrigescet caritas multorum / silencium cordis est frigus caritatis / flagrancia caritatis / clamor est cordis / si semper manet caritas semper clamas / semper desideras h(ec) i(d est) Aug(ustinus) manifeste vult Aug(ustinus). Oracio mentalis ordo est ipse sanctus affectus / amor mentis caritas flagrans desiderium placendi deo / per iusticiam mansuetudinem elemosinam ieiunium et ceteras virtutes. Et hanc oracionem mentis Aug(ustinus) vult esse continuam / sine intermissione et indeficientem. Ex quibus sequitur quod mentis puritas et omnes virtutes per gratiam plena cordis quietudo et tranquillitas acquiruntur / sine oracione mentali non habet robur. Et racio quia caritas adhuc requiritur quam hic Aug(ustinus) vocat mentalem oracionem scilicet ipsam mentem divino amore succensam. Unde Cassianus ondens quod iugis oracio est perfectio cordis / sic dicit ad omnis perfectionem / hoc est ad perfectionem cordis omnium virtutum structura tendit / que si hinc cessum / notat caritatem / et mentis perfectionem / non sunt colligata atque compacta nullo modo firma nec stabilia poterunt perdurare / quia ad ea et cordis quietudo sine virtutibus / nec potest acquiri neque consummari / et ideo mirum si oracio mentalis requirat dilectionem caritate inflammatam / quia sine tali inflamacione nullum opus quantumcumque magnum deo est acceptabile / et saluti proficuum. Inquit enim Apostolus. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates / et tradidero corpus meum ad ignem / ita ut ardeam / caritatem autem non habeam / nichil michi prodest. Ex quibus correlarie et conclusione sequitur tercio. Quod oracio vir(...) qua fundat suam racionem vacua est / et nullam habet efficaciam dicit enim quod deus non requirit cogitacionem neque affectum seu desiderium / nec vocem sed vitam sibi complacentem. Nam deus requirit fidem dicente scriptura. Dum veniet filius hominis putas inveniat fidem super terram / si requirit fidem / ergo et cogitacionem / cum fides si non cogitetur nulla est. Dicit enim Aug(ustinus) in libro de predestinacione sanctorum post principium. Nullus credit aliquid / nisi prius cogitaverit esse credendum / quamvis enim rapti / quamvis celeriter credendi voluntatem quedam sic cogitaciones antevolent / moxque ea quasi coniunctissima comitetur necesse tamen est ut omnia que creduntur preveniente cogitacione credantur / quamquam et ipsum credere nichil aliud sit / quam cum assensione cogitare / et sequitur quod fides si non cogitetur nulla est et non sumus ydonei cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis h(ec) i(d est) similiter quod non requirit deus affectum / vel

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Desiderium ex quo deus gracias respicit gratum animi, sine quo opus
exterius quodammodo et illas elemosinas gratas, sed que sub
animi hylaritate prestantur. Unde sunt Cassiodori super ps. (ps.?)
c xviii pro quorum vilitate adducit id apostoli si distribuero
facultates meas in cibos pauperum, si tradidero corpus meum ad
ignem ita ut ardeat, caritatem autem non habeam, nichil michi
prodest. Et opus illius vidue que totum quod habuit dedit
non laudatur in illa vidua vilitas sed animus largiendi, nec
ipsa plus dedisset omnibus si Christus non magis aspexisset ad
animum quam ad censum, similiter quod deus non requirit intencionem.
Ex quo dominus in Luc. dicit lucerna corporis tui est oculus
tuus. Ubi dicit Augustinus omne opus hominis vite tenebrosum est
nequam et pravum si non fuerit lumine splendentis intencionis
in corde. Propter quod dominus dicit de corde exeunt blasphe-
mie homicidia et furta. Et sapiens dicit omni custodia
serva cor tuum quia ex ipso mors et vita procedit. Et ut
Ambrosius vult super Lucam ex solo mentis habitu dominus me-
tiatur omne meritum facientis. Similiter et de ore. Dicit enim Aug.
in libro de natura et gratia tractando id epistole Jacobi linguam
nullus hominum domare potest, non dicit nullus potest sed nullus ho-
minum potest, ut cum domatur hoc dei misericordia dei adiutorio dei gratia
fieri fateamur. Conetur ergo anima domare linguam et dum
postulat auxilium et oret linguam eius qui dixit ad suos
non vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri loquitur
in vobis. Deus ergo qui est creator hominis omnia requirit ab
homine, ut cogitetur, ut diligatur, ut in ipsum intencio
dirigatur, ut oretur et laudetur. Unde in replicacionem istius erro-
ris qui conatur oracionem oris et cordis avellere dicit propheta
Clamavi in toto corde meo. Hic iam accedimus ad exposicionem
istius textus. Dicit clamavi non vocis magnitudine, que tamen
dicitur in usu strepitu, sed cordis. Est enim vox cordis sicut
est vox peccati et vox sanguinis iuxta id Vox sanguinis
fratris tui clamat ad me. Clamavi ergo in corde, id est in cogitacionis
sublimitate. Dicit Aug. contra Faustum clamor cordis
est magna intencio cogitacionis que cum est in oracione magnum
exprimit deprecantis et petentis affectum. Ex quo sequitur
primo quod magnitudo clamoris cordialis procedit ex spiritu
sancto, quia tamen in sublimitate homo non habet a seipso,
ideo apostolus dicit accepimus spiritum adopcionis in quo clamamus
abba pater, et ipse spiritus clamat id est clamare nos facit
gemitibus inenarrabilibus hoc est cogitacionibus etiam de-
sideriis que non bene exprimuntur. Secundo sequitur quod ista expo-

[illegible]

et e aspiro magnis difficultatibus et non impossibilibus et ideo non dicit sepe non potest

[illegible]

sicune [illegible] magnitudo desiderii arguitur ex magnitudine ig
rei que optatur. Dicit Ambrosius tractans verbum de Anna et Moyse
de Anna dicit quod clamabat, non solum in suo corde, quia mo
vebantur labia eius, fortasse vel quia filios optabat, bo
num optabat, sed privata non publica voce clamabat, quia a
Domino postulabat ut eum filium sepe suscipet Deo offerebat, Adeo
clamando loquebatur Domino. Sed Moyses qui non pro se, sed pro omni
populo precabatur, ideo in solo corde clamabat, clamabat affectu
pio et sensu profundo, et usque in celo audiebatur vox eius
tandem. Et ponit Ambrosius historiam quod Pharao cum innumerabili
exercitu insequebatur Iudeos ita quod plebs Dei conclusa erat ex
una parte mari, ex alia exercitu fortissimo, nulla erat fiducia in
armis, nulla spes in viribus, sed audiebatur querela populi, quod
magis voluissent onerari Domino servitute Egipti, quam in deserto
acerba morte consumi, stabat Moyses mestus solicitus et anxius
fidem habens in promissis celestibus, sed de periculis populi propter
querelas timebat, et tacitus volebat in semetipso, et optabat
ut Deus qui meror et inmerie meror ferret opem et subve
niret. Et dicit ad eum Deus, quid clamas ad me. Et dicit Ambrosius
solum Moysi non audio, et voce eius agnosco, silentium eius lego
et clamorem eius in operibus deprehendo. Ex hiis sequitur
3o quod multi sine clamore petunt, et clamando silent in oratione.
Ambrosius hic contrarium videtur esse de innumeris et petitoribus
et clamantibus peterem, quia nichil sublime in eis, nichil
magnificum, sepulte erat in illis quorum sonus exivit in omnem
terram, et verba eorum in fines orbis, sed plerique qui moy
se silente clamabat non audiebatur, quia iniusta et indigna
ministerioso clamabat, et Moysi tacenti dictum est, quid clamas
ad me, quod tu solus clamas ad me, quia tu credis michi,
magna vox fidei, quam solus speras de me, magna vox spei
tu solus clamas, quia affectu succenso diutum operatus,
magna vox amorosi affectus, tu clamas quod promissa trans
nomen meum annunciari expectas, magna vox misterii, magna
vox cognitionis veritatis, quid quod esset et mortui loquuntur. Sequitur
clamavi in toto corde meo, non ex vicio corde, sicut di
vites nolunt aliorum partibus adiuvari, et salvari
et qui soli ad Deum clamare veniunt, et non solum in corde
meo, sed quod clamavi in toto corde. Sequitur tunc etiam cogn
tum de alio non cogitatur, et quid tunc bene clamat ad Christum
quod toto corde clamatur, ita similiter toto corde clamandum
est, ideo secundum Ambrosium tunc fit quam magna de gloria
etiam divina et celestia, tunc enim sicut angeli Dei usque

volvebat

velocitati

toto cordis affectu ad illa anhelant. Ex qua expositione sequitur
primo quod in toto corde non clamat qui temporalia desiderat. Et ratio
est quia utriusque desiderium habere simul ad celestia [illegible]. Et si illud
committit ad terrena, iam divisum cor habet. Unde Crisostomus super Matheum dicit: sic-
ut [illegible] propter [illegible] quia [illegible] est, non propter [illegible] quia me-
tallum est, non pro posse [illegible] quia terra est, [illegible] Deus tales
orationes non audit. Hinc in [illegible] dicit: Querite primum regnum
Dei et iustitiam eius, et hec omnia adicientur vobis. Secundo
quod petitiones ex corde diviso non perveniunt ad Deum. Unde
hinc dicebat ipse suo [illegible]: Cum multiplicaveritis orationes
vestras non exaudiam. Et quare non exaudiebat? Quia eorum
orationes carebant totali corde. Unde idem ipse hic: Labiis me hono-
rat, cor autem eorum longe est a me. Et longe est quia dispersum, distra-
ctum et dilaceratum. Unde Crisostomus super Matheum dicit: [illegible] nulla re Deo [illegible]
dit hominem nisi pro [illegible] gratia [illegible] digna esse suis benefi-
ciis. 3o sequitur adhuc ex corde appropinquare ad Deum. Si vero
[illegible] cor ad eum divisum non habet. Et quid est appropinquare?
Certe est intellectu et mente et affectu ad Deum committere, quia cum
[illegible] desiderium procedit ex intellectu a Deo illuminato, ex affectu
inconcusso, ex mente integra, tunc [illegible] desiderium. Unde [illegible]
[illegible] est vox pura, vox plena devotione et gratia. Et orationes
tales dicit Augustinus [illegible] sunt multe et valde [illegible]
pauce crebra, et Deo [illegible] exaudibiles, et [illegible] quod
orant, et pro quo clamant in toto corde. Unde: Exaudi me
Domine. Quasi dicat: non est necesse clamare ut audias, sed ut exaudias.
Et ad quid tendat clamor iste adiungit: Iustificationes tuas
requiram. Hoc desiderat sibi prestari a Domino exaudiente
ut iustificationes eius requirerent. [illegible] dicit Augustinus: non
tantum sciendas sed et faciendas, ne esset similis servo Domini
qui et in illis que intelligit non obedit. Et Crisostomus dicit:
exequitur iustitias, quia id quod est in omnibus creaturis diverse
providentie attribuit, et ornat diversa animalia. Primo turtur,
que est predicta, post amissum compar connubium non admittit.
Alia animalia dicit esse valde sollicita observare partum.
Unde [illegible] [illegible] corporeos cognoscunt, [illegible] non admit-
tunt, ne receptum fiat adulterina commixtio. Femine non nos-
[illegible], sed ex [illegible] provenit fetus. De aquila
dicit quod [illegible] matrem [illegible] pullos suos, et quos inve-
nit quod oculos versus radios solis aperit, hinc [illegible]
Omnium [illegible] providit. Volatilia celi non serunt neque metu-
nt, tamen Deus pascit illa. Propter hoc quia iustitias Dei

custodivit. Ex quibus Ambrosius arguit sic. Divinas iusticias servare velle[m] q[uod] subsidia divine providencie nisi [con]essent nobis, q[ui]a ne prerogativa omnibus aliis dignitatibus fi[er]et[?], sed iniusticia prevaricationis inferioris et gen[er]is devocionis [illegible] ergo divina alia iusticia divinam providenciam vincit. iusticie dei est, quod reddit unicuique id quod sibi providit, quod autem homines deficiunt, iusticie dei est, quia in hoc puniuntur quod iusticias divinas non custodiunt. Et ergo psalmista adde peccatis exemplum [illegible] dixi primo de oracione sua efficacie, quod clamat in toto corde. Hic ostendit eam debere exaudiri, cum recipiebat imple[re].

Clamavi ad te salvum me fac et custodiam mandata tua

Et continua[tur] sic. Superius psalmista ostendit se orasse pro legis inquisicione. Hic iam orat pro legis observacione dicens, ut custodiat etc. Vel sic. Superius psalmista ostendit unum modum orandi scilicet in toto corde. Hic autem prosequitur de secundo modo orandi, scilicet dicens clamavi, ubi primo ostendit obiectum ad quem dirigebat vocalem oracionem, quia ad te. Secundo tangit mentis oracionem duplicem, primo ad cavendum malum, ibi salvum me fac. Secundo ad faciendum bonum, ibi et custodiam. Et hec est sententia littere summarie. Dicat ergo textus Clamavi ad te. Advertendum inducendo [illegible] de oracione vocali ut sciamus propterquod fieri debeat, quia pro deo cor hominis intuetur, et ibi audit ubi homo in absconditu sui cubiculi sua vota effundit, quia deum nullum latet secretum, omne desiderium ab eo non est absconditum, et sibi loquitur omnis voluntas. Advertendum ergo quod Macharius in suo libello de profectu spirituali exponendo illud Regnum dei inter vos est, quod regnum dei non est aliud nisi ista cognicio dei patris et filii Christi, iuncta cum iocunditate gaudio fruicione et contemplacione in spiritu, quam sancti in eterno fine participabunt, modo cuius bonitas est quedam prelibacio vel pregustacio certa sine [illegible] in mente bene disposita. Et de hac dicitur Regnum dei inter vos est. Et tamen requiruntur ad hoc tria, primum est communicacio contemplacionis spiritualis de deo, ut scilicet homo contempletur de deo spiritualia alta et profunda, quam per contemplacionem elevat intellectum ab omnibus que eius illuminatam cognicionem et claram possent impedire. Secundum est convercio affectionis felicitatis ad deum, ut videlicet homo habens sic intellectum elevatum coniungat affectum purificatum et sanctificatum ipsi deo. Tercium est unio mentis cum deo per dilectionem caritatis. Ex isto sequitur quod omnis oracionis finis et fructus est adhesio hominis ad deum, quod oracio mentalis hoc efficit, vel est hoc ipsum ut supra dictum est. Et adhuc quod ut patebit infra vocalis oracio [illegible] bona adhuc. [illegible] in tractatu religionis dicit, omnis oracionis fructus et finis est deo adherere, et sic cum deo unum in spiritu per serenissime cognicionis plus perfectum purissimum amorem per absconsionem in dei vultu ab omni mundanorum strepitu per quietissime fruicionis, quia ibi omnis vires anime

[illegible]

[illegible]

potencie a suis distraccionibus simul collecte / et in unum verum et simplicissimum et summum bonum stabiliter in quadam divine confirmacionis et eterne stabilitatis similitudine transformatur / qui sic deo deo inter affectu intencione memoria et mente coniunctus spiritus competenter in psalmo sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea et labiis exultacionis laudabit os meum. Et alibi Cor meum et caro mea exultaverunt in deum vivum. Et isti sunt qui orant perfecte / et qui exercitium divine oracionis assiduitate ut Macharius dicit in omnibus sollicitudinibus / in omnibus direccionibus huic operi tenent. Et sunt possessores cum virtute. Sequitur 2o ex hiis / volentibus huic dignissime et excellentissime oracioni semper insistere / opus est vigilancia magna / et iugi labore. Et hac propter duo ut dicit Macharius ponit / primo ut homo ex assiduitate huius divine oracionis semper proficiat / ipse se provocat / se in dies proficiat / se incrementa constituat / et alios ad consimilem assiduitatem provocet et inducat. Secundo ut impedientibus semper viriliter repugnet. Multa enim sunt que ab ista assiduitate abducunt et sibi obsistunt / ut sunt sompnus / accidia / gravitas corporis / alternacio cogitacionum / inquietudo interius / distraccio sive dissolucio affectus / admixciones malicarum / tribulaciones ex insurgenciis malignorum spirituum / et angustie que eveniunt ex fronte repugnancium nobis. Non talia sic gravia et [illegible] dimersa / oportet se in agone esse et in labore et contendere ut evincere et cogitacionum confusionem abicere / se cogitaciones torquere et attente diiudicare / et precavere quam maxime ne aliqua peregrina delectacione oberrent animus / et non extolli super nos potentes sic orare. Hec Macharius. Ex quibus sicut [illegible] huius divine oracionis exercitium conquiri dicit fructus optime [illegible] esse vigilia / labor et pugna / sequitur quod hoc sine fructu non potest. Unde in vinea omnis cultura / solitudo et labor fiunt propter spem fructuum / et cessantibus fructibus / labor omnibus vanus esse ostenditur. Sic et si non sequuntur fructus ex oracione / ita ut eos senciamus / huius divine oracionis laborem superfluum quemadmodum necesse est. Sed qui sunt isti fructus certe illi sunt quos apostolus enumerat Ad Galatas: fructus autem spiritus sunt caritas / pax / gaudium in spiritu sancto / [illegible]titas / humilitas / simplicitas / innocencia / fides / longanimitas / amor / castitas. Nam propter tales fructificaciones predictus labor quo et de quolibet opere laborioso et virtuoso accipiendus est. Propter quod dicit dominus / posui vos ut eatis / et fructum afferatis / et fructus vester maneat. Et hec non aliter quam dicit / fructus vester maneat / quia dicit Ysidorus de summo bono libro 3o [illegible] homines qualem se offert in oracione / talem et se [illegible] oracionem concernet. Hec est racio Ysidori. Nichil

Proficit oracio si divino comittitur aliquid cum per ea iterum
postulatur quia primo id est fructum deprecatum oracionis percipit scilicet
quod petendo a deo sibi postulat de linquendo non dicat et ceteris
quia ex perceptione fructuum augmentur huiusmodi conservacio scilicet
homo ex oracione percipit innocenciam percipit gaudium percipit
pacem percipit caritatem sequitur ut conservat se in eo statu
in quo fuerat in oracione. Et quia ut dicit bona ventura
homo in hac altitudine propter fragilitatem corporis diu
stare non potest recedere necesse habet et inter alia id est summo pec
ad alia consideranda se inclinet similiter affectus similiter
memoria. Et ideo vocalis oracio precepta est nobis ut
per eas que dispersa sunt ad id unum revocentur. Unde dicit
Augustinus in quadam epistola: Deus qui omnia previdit condi-
tor humana verba in oracione non querit sed nobis sunt verba
necessaria quibus commoneamur et inspiciamus ea que petimus. Circa
vocalem ergo oracionem advertendum quod ipsam captacio benivo-
lencie debet precedere et sequi gratiarum actio. Captacio quidem
ad inclinandum deum ut vota nostra exaudiet. Et hec con-
sistit in laude ipsius. Est siquidem deus laudabilis in omnibus
ita in potencia virtutis sicut in providencia sapie-
ncie in clemencie in benignitate tollerancie in caritatis re-
muneracione et in iusta iniuriorum retribucione. Unde propheta
invitet omnes creaturas animales et sensibiles ad laudandum dei
precipue homines qui laudi dei intendere que scilicet velud
quoddam preambulum ad faciendam oracionem ut in psalmo dicitur
semper laus eius in ore meo. Istis ita deductis ponitur hec
quarta secunda: vocalis oracio cum attencione necessaria est si quamvis
deficiat oracio in mente. Unde postquam propheta dixit clamavi
in toto corde meo quod de mentali oracione accipitur ut
ibi dictum est adiecit clamavi ad te scilicet oracione vocis
ad in ... ut vocalis oracio reducit hominem ad statum bo-
ne mentis. Unde Augustinus in epistola ad probam tractando illud
sine intermissione orate dicit quod est aliud sine in-
termissione orare nisi ab eo qui eam sola potest dare vitam
eternam desiderare sed ... et hanc semper desideramus.
Et scilicet ad propositum sed ideo ab aliis curis atque ne-
gociis quibus ipsum desiderium quodammodo tepescit certis
horis ad orandum mentem revocamus verbis oracionis admo-
nentes nos in id quod desideramus intendere ne quod tepe-
scere cepat omnino frigescat et penitus extinguatur sed
crebrius inflammetur. Hec ille. Ecce Augustinus manifeste dicit
quod ista continuitas cordis et desiderii et mentalis oracionis
haberi non potest nisi hic certis horis aliis curis et negociis

9o 2a

omissis verba orationis fundandum quia vigor mentis tepescit et quodammodo deperit. Et Cassianus dicit quod sicut plena cordis quietudo et tranquillitas sine ceteris virtutibus confirmari non potest, ita nec sine oratione vocali continuari potest. Ex qua conclusione sic deducta sequitur secundo quod ea que superioris sunt indiget inferioribus ad hoc ut in statum suum reducatur et consistere. Primo remittitur homo ad formicam ut discat ab ea sapientiam, et corrigitur per ciconiam et hirundinem que cognoscunt sua tempora et homo non cognoscit tempus visitacionis sue. Et similiter per bovem et asinum. Ysaias inquit: Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui, Israel autem me non cognovit et populus non intellexit. Et Apostolus dicit quod ex invisibilibus consurgit ad cognicionem invisibilium. Et Hugo dicit per hoc quod scit visibilia diligere, addiscit et incognita amare. Sic ergo ad [illegible] quod homo ab ista mentis sublimitate declinat in qua consistit finis hominis in presenti vita, si dicit eo ea requirere, necesse est ut ad inferiora declinat. Unde Bonaventura in tractatu de profectu religiosorum dicit: Sicut in inferno est gradus quibusdam solacia ascensus per quos paulatim proficit anima ad hoc ut suo fini appropinquet. Et dicit de media via que est dispersa et distracta per diversa mundi oblectamenta, quam retinet usus orandi in medio vim bonorum, quod est finis omnium delectabilium et desideriorum bonorum. Sed quia media instabilis est et lubrica est, ex eo quod multiplicibus rebus adheret, querens in eis delectacionem vel curiosam occupacionem, ideo processum orandi non potest stabiliter intendere diutius, et hoc propter evagandi consuetudinem vel propter tenuem et parvam spiritualium noticiam. Ideo utitur sustentaculis verborum in oracione, quasi quibusdam adhuc insipientibus hominibus innitat, ut per ea more parvulorum quasi baculis sustentati adiuncti assurgere et erigere se ad deum. Quod fit quando homo conatur verbis oracionem intendere et quibusdam interius spiritualem elicere et exprimere devocionis affectum, sicut qui ex duro silice vel ferro ignem excutit, qui illuminat et accendit. Sed in processu in usu orandi cum adiutorio gratie dei, quando habitus quem studet perficere sibi assistere est parata, anima aliquid profecit et stabilitatem ad tempus, quod sine gravi difficultate potest oracionem intendere et mentis evagaciones cohibere. [illegible] dificatis urbem domini dispersiones iste congregabit. Et ex hiis sequitur tercio quod non semper per oracionem vocalem reducitur anima in statum suum, sed ergo memoria et voluntas quando in [illegible] predicacio verbi dei intellectum illuminat ad veritatem, se affectum accendit ad amorem et per hoc sicut

totum hominem / sic de oratione vocali intelligendum est / quia secundum
Bonaventuram oratio ex devotione progrediens sit / Unde dicit
Bonaventura / quod ex oratione memoria colligitur et stabilitur
ita ut misteria que prius quasi tecta exterioribus sunt invo-
luta / incipit ad ea que prius non intelligebat illustrari
Et delectari in hiis que prius fastidiebat / Unde ponit exemplum
de eo qui de foris veniens intrat cubiculum / In primis nichil
videns impingit in scabella / et paulatim incipit
cognoscere grossiora / tandem clare videt et minima / sic
et mentalis suspendentes non plene videt omnia que sibi
apparent tam manifesta / Et subdit quod post pauca ex hac illu-
stracione dilatatur in cognicione veritatis / et aliqua col-
ligit ex racione / aliqua ex spirituali illuminacione / aliqua ex
revelacione / et confert ea cum illis que didicit ex huma-
na condicione / Quinta delectacio quam cognoscit homo quod eadem
est misteria lectionis que orationis / quod utriusque sensus ex eodem
spiritu est / Sic enim certificatur homo / quod illa misteria et ea de-
lectacio quam ex oratione sunt assecuta non est de illusione
neque fantastica / Ex hiis sequitur tercio / quod ex vocali oratione to-
talis ymago anime reducitur in suam perfectionem / Unde secundum Augustinum
Ymago in anima consistit in racione sive intellectu / in memoria
voluntate / Et perfecta non fit nisi cum racio iuxta suam capaci-
tatem perfecte illuminatur ad cognicionem dei / que est summa ve-
ritas / et voluntas perfecte afficitur ad amandum deum / quod est
summa bonitas / et memoria plene absorbetur illa fe-
licitate summa / in cuius adepcione consistit beatitudo in patria
Et licet ad istam perfectionem omnium virtutum conatus tendat / tamen spe-
cialiter ad hoc tendit studium orationis / ut anima toto intellectu
/ et toto affectu / et memoria in deum feratur / hoc enim oratio
obtinere nititur ut aliis postpositis soli deo inhereat
Unde et perfectio orationis est / secundum animam cum obtinet ad quod
tendit orando / ut videlicet tota ab infimis abstracta so-
lis primariis divinis / nec volens nec valens aliud sentire
/ nisi deum ibi quiescit / ibi deliciatur in splendore lucis
In amenitate divine dulcedinis et in serenitate pacis
hec Bonaventura / Et ex istis sequitur secunda pars conclusionis
qui dicit / Quod oratio vocalis debet esse cum attencione / quia
sicut dicit hic precipue locum habet in oratione vocali
Attente enim et intente ac distincte et cum gravitate ho-
nestate verba orationis debent proferri / Et Bonaventura
ponit hoc exemplum / quod cum principe terreno quis loquitur
Et pro sua voluntate utilitate rogat quod consequatur / linguam
mente / oculos et motus compositos satagit habere.

nec per indisciplinam et insolenciam preces viles faciat. Lingua
ergo nos apud summum regem deum coram suis angelis principatibus
et potestatibus et dominacionibus tamen nostram pro omnibus
tamen demones nostre salutis inimicos qui studiose obser-
vant ut in aliquo possent nos accusare ut oracio nostra aut
trusfacetur aut minus habilis reddatur. Ideo si attente
orare volumus pedes manus oculos aures mentem sub custodia
discipline teneamus pedes ne leviter discurrant, manus ne
aliis occupentur, oculos ne curiose vagentur, aures ne
auscultent ea que ad rem non pertinent, mente ne cogitet
alia quam illa que verbis orat. Hec Bonaventura. Et ex ista
probacione et parte conclusione patet quod attencio in oracione
vocali est necessaria. Et intendit quod est necessaria ad hoc si spiritus
oracio reducatur de ymagine anime in suam perfectionem. Item B t
sancta fide q lxxxiiᵃ. In principali responsione ad actum xiii dicit
notandum dicatur aliquid duppliciter uno modo quod per quod melius
pervenitur ad finem. Et ita absolute attencio orationi vocali
necessaria est, utputa ex probacione precedenti. Secundo dicitur aliquid
necessarium sine quo res non potest consequi suum effectum. Ideo
effectus oracionis est triplex. Primus est meritum, sicut et omnes est
actibus caritate formatis. Et ad hunc effectum consequendum non

3ᵘˢ effectus orationis

ex necessitate requiritur quod attencio assit oracioni per totum
sed virtus prime intencionis qua aliquis ad orandum accedit
reddit totam oracionem meritoriam sicut in aliis meritoriis a-
ctibus accidit. Secundus effectus oracionis est sibi proprius, scilicet
impetracio et obtencio illorum que deprecantur. Et ad hunc
sufficit prima intencio, quam deus principaliter attendit. Si autem
prima intencio deest, oracio nec est meritoria neque impetra-
tiva. Unde Gregorius dicit illam oracionem deus non audit cui ille
qui orat non intendit. Tercius effectus oracionis est quem efficit
scilicet quedam spiritualis refectio mentis de qua supra dictum est.
Et ad istius percepcionem de necessitate requiritur intencio. Hec
B t. Et est racio istius, scilicet quia bona ventura prima
refectio mentis est, tum in se utilitate et delectacionem et ho-
nestate et mira complectacionem et est mire suavitatis ex
qua conscienciam letificat, mentem inebriat, animam assecurat.
Tamen pervencio ad illam refectionem difficilis est et labo-
riosa, oportet ergo habendo intencionem in oracione omnes vires
anime ab exterioribus abstrahere, et ipse ipsis coniungam
vim facere ut possit hiis que in voce perstrepunt dili-
genter intendere. Ex hiis elicitur quod sicut triplex est
oracionis effectus, sic eciam triplex est attencio primus.

Orationis / Et necessaria est secundum Bonaventuram superficialis quedam at-
tencio ad verba / videlicet que psalmi / vel qua antiphona / vel quod
versum / vel qua oracionem dicimus / vel diximus / et hoc ne in
versibus vel psalmis erramus / quia si quis non secundo istam
attencionem obmittit debitum non persolvit / Et sepe obmittitur
homo cum nescit quid dixerit / et ad repetendum cogitur / Secunda attencio
est literalis / qua attendimus quid litera exterius sonet / et ista va-
que ore proferimus mediocriter masticamus / Sic quod non solum in
suo processu sed eciam in suo sensu / et clausula intercepit vigili
memoria tenemus / Hec attencio orationis non solum persolvit debitum
sed eciam mentem ligat in bono cogitatu / et ipsam ab evagacione
revocat / Tercia attencio est intellectualis / qua ex verbis litere sugi-
tur dulcedo spiritualis maxime / et affectus excitatur devocionis Hec
dicit Bonaventura / vel in tali devocio est in litera / tamquam in tere-
bintis et pomis anima non obmittas quibusdam dentibus inte- sic
riore forte si integras glucias et non masticas comestum pa-
latum frustratur / delectabili sapore suo vel et favorum / va-
siquidem sacre scripture intus sunt plena suavitate / ideo quod
verba premenda sunt per attencionem / et exprimenda est spiritualis dul-
cedo / quasi pinguedo butiri / Hec ille. Dicitur in proverbiis / qui
fortiter premit ubera ad eliciendum lac exprimit butirum / Lac de-
literalis sensus / quo parvuli nutriuntur / Sed butirum est
cibus maiorum et mixtum cum melle exprimit intimam spiritualem
cum saporis dulcedine / Hec Bonaventura / Et hic superius
apponit quartam attencionem que est ad deum / et ad rem pro qua
oratur / Nequaquam maxime necessaria est / Et hanc habent sole
devote / Et quia tota in ea habundat quod ita in deum feruntur
/ quod obliviscuntur omnium aliorum / Ex hiis infertur quod secundum diver-
sitatem attencionis provenit fructus sive effectus orationis / ut
defectus dicit Bonaventura / qui verba orationis sine at-
tencione recitat / quasi qui fructum cum cortice / uvam cum pelle
/ nucem cum testa non masticatam deglutit / Sic nunc nec gustus de-
lectatur / venter oneratur / guttur strangulatur / et corpus non
reficitur / Sic et nos cum oramus / non attente / conscientia re-
manet / mens arida quasi strangulatur / affectus non pascitur
nec intus delectatur. Hec Dampnum quod evenit cum absque
attencione oramus / Sed de diversitate fructuum dicit Bona-
ventura quod prima attencio cibat quasi furfure grosso
et insipido / Secunda quasi medulla simile subtili candi-
da et saporosa / media utrumque commixtum conferre
videtur / furfures dantur animalibus / panis cribratus hominibus.

sz simila filys. Valde hec distant ab invicem. Ergo valde cavendum est in oracione ab evagacione mentis ab simulacionem. Dicit tamen Bonaventura si quis orans non potest continue ita esse intentus saltim sit intentus in principio oracionis. Et quanto sepius et quanto diucius attendat, sicut servi coram mensa domini discurrentes et si non possunt quiete pasci et epulari sicut dominus, tamen interim raptim auferunt aliquos morsellos gustum, ne omnino remaneant ieiuni, quamvis tamen post tot fercula orantibus apponuntur. Dicit ergo noster frater Flamianus sed vociferando in oracione, quia et Christus ut apostolus dicit in cruce pendens cum clamore valido et lacrimis oravit. Et tercia esse in modo orandi consistit. Et est duplex oracio vocalis, ut hic dicit quedam est quando verbum ideo offertur pro ministros ecclesie in persona tocius ecclesie, quando Et cum si ipsa deus innotescere per quem offertur, quod sit vocalis. Exempla exposicione sequuntur de missa. Et alie oraciones vocales convenienter sunt institute. Dicitur in est Augustini xl xiii libro confessionum ultra medium qui deducit voces esse necessarias circa divinorum exhibicionem sacramentorum, videlicet circa baptismum et solempnitatem misse. Ubi sic dicit: approbandum est quicquid homo vite invenit sive circa solempnitatem sacramentorum quibus iniciantur quos per vestigat misericordia tua in aquis grandibus, notat baptismum, circa que currit exorcismus, cathecismus, et forma baptismi cum invocacione trinitatis. Ubi secundum dicitur est crismat. Ubi os in aqua collata sub forma verborum hauritur gra- cius fit. Sequitur in Augustinus sive in illa solempnitate qua piscis ille exhibetur, quem levatum de profundo pya terra comedit, tangit figuram et exprimit veritatem, quod in Jona piscis per tres dies evomuit, sic Christus per tres dies de profundo sepulcri exiit. Hunc ergo piscem in misse officio sub porcione hostie in ipso sanguine veritate levatum de profundo calicis pya terra, i. ecclesia comedit, ita quod per hoc Augustinus exprimit misse plenitudinem in qua cuncta plebs communicat corpore suo. Et subdit Augustinus de divisione vocum, sed tamen non quelibet necque quomodolibet excogitatam dicat, ut sive in verborum vocibus subiectas aucti libri tui temeris sub firmamento volitantibus interpretando i. exponendo per sacras lectiones aut disserendo per predicaciones aut benedicendo per multiplices benedictiones, ac invocando te deum ore erumpentibus ac sonantibus vocibus et signis ita ut eis populus respondeat Amen.

Ecce ostendit Aug(ustinus) quod ecclesia utitur vocibus vel in expo-
sitione scripturarum / tam predicacionibus / tam in benedictionibus
/ tam in oracionibus / tamen talibus que subiecte sunt auctoritati sancte
ecclesie / aut institucioni canonice dicit Aug(ustinus) dicit
racionem quare optat vocibus huiusmodi uti dicens / hijs vocibus
pronunciandis causa est alicubi sancti / caritas cominus seque
cogitata non possunt videri / ut opus sit inspicere animabus. Secunda
ratio est singularis / que offertur a quacumque persona orantis pro
se / vel pro aliis / Et ad huiusmodi oracionem non est necessaria vocalis expres-
sio / tamen admittitur vox secundum oracionem ad hoc / ut per exteriora signa
mens excitetur ad devocionem / ut supra dictum est. Et dicit beatus Thomas
Quod si vocibus huiusmodi adiuvandum est ad excitandum mentem excitat
si aut per huiusmodi voces mens detinetur distrahitur / vel
impeditur / a talibus esset cessandum / quod precipue contingit
in hijs quorum mens sine talibus sufficienter est disposita ad
attendendum deum / unde in psalmo dicitur Cor meum exquisivit te / faciem
meam / faciem tuam domine requiram. Unde Anna 1 Regum 1 loquebatur in
corde et tantum movebantur labia sua. Secundo admittitur vox oracioni
ad reddicionem debiti ut scilicet homo deo serviat secundum id totum
quod ex deo est / scilicet secundum animam videlicet animam et secundum omnia membra
corporis. Unde Osee ultimo dicitur Reddemus domino vitulos labiorum nostrorum
Tercio admittitur vox oracioni / quasi ex habundancia anime re-
dundante in corpus secundum illud psalmi letatum est cor meum et
exultavit lingua mea. Et ex isto patet quod dominus dicit Mathei vi° Tu
autem cum oraveris intra in cubiculum ora patrem tuum in abscondito / non prohibet
vocalem oracionem / sed ut dicit Lira super Matheum prohibet
ut orans in quantum nichil novum faciet vel clamando / vel
vultum depravando / vel manus expandendo / ad hoc ut a ceteris
videatur. Secunda ut Aug(ustinus) dicit in libro de sermone domini in
monte / nec videri ab hominibus nephas / sed orare ut videatur
est nephas. Sequitur clamavi ad te id est intendens ad te / quia
potens es domine / quia misericors es exaudire. Et quod fide-
lis es promissa reddendo. Et dicit clamavi ad
te quia non ad aliquem alium / sicut faciebant sacerdotes Ba-
al ut habetur in 3° Regum xviii. Et omnes ydolatre ad deos suos / sed
ad te non ulterius digrediendo / sed in te firmam intencionem volunta-
tis et totum cor sistendo. Et est hic dubitacio utrum
mali etiam suorum deorum ad oracionem totam mentem et cor
sistant in eis quia supra dixi ad sensum / quod mali maiori affectu
feruntur ad ea que sunt ... quam boni ad deum / iuxta illud Luce xvi
Filii huius seculi prudenciores sunt filiis lucis
in generacione sua. Et dicitur quod non / quia licet mali errant
in speciali / tamen in generali appetunt summum bonum / quod est deus.
Et si mali libera et voluntaria electione appetunt
electione

alud quam deum temporali inclinacione ad deum tendunt / Ideo
dicit in 2o de consolacione prosa 3a ad virum bonum finalis dirigit
intencio tum ab eo multiplex error abducit / Et quia hic dicit quod
orem faciendo / ad quemcumque aliud verum preter deum / non
potest in eam toto corde dirigi seu quanti [illegible] non est creata
talis est / nam quantumcumque placeat / saltim in aliquo displi-
ceat / vel numquam placeat eo quod habet aliquem defectum ad minus
Et dato quod simpliciter defectus non appareat / actu non habet vi-
am faciendi / immo nec habet tantam vim inclinandi / sicut
deus trahit et alliciat / virtus non creature finita est / sed dei in-
finita / Augustinus dicit Greci codices et multi latini habent cla-
mavi te / Et dicit quod est hoc clamavi te / non aliud
nisi clamando intus invocavi te ad immediate ut supra
dictum est / quod oracio vocalis ad hoc valet quod deum vocet itaque
et interiora animat et componat / Sed quid clamando et
invocando petat / subdit salvum me fac / fac quia tu solus
potes / quia sine te nichil sum / per quod anima non debilis
sed et infirma petit salutem / Iuxta illud psalmi miserere mei quoniam in-
firmus sum sana me domine / Ubi Augustinus firmamentum
timentes et voluntas dei est / Et triplex salvacio ponitur
que petitur hic / prima a peccatis per graciam remissionis / De
qua Roman. viii Spe salvi facti sumus / Secunda per graciam
preservacionis a peccato / que est excellencior quam prima
De qua Custodit dominus omnes diligentes se / scilicet ne
post acceptam remissionem in peccata labentur / Unde Augustinus super illud
Et tu domine usquequo / Dicit quod difficultate sanacionis
diligencior debet esse custodia recepte sanitatis / Propterea
et orandum / quia si non fuerit precustoditum in multa mala
se precipitat / Ex quo novissima hominis huiusmodi fiunt
peiora prioribus / Unde Petrus Math. xiiii / cum cepisset
mergi clamabat dicens domine salvum me fac / 3a sal-
vacio est glorie / ab hoc mundo de qua in psalmo salvasti
me a descendentibus in lacum / Glosa dicit hic salvum
me fac in anima / que custodiunt mandata tua / Unde subdit
Ut custodiam mandata tua / Dicit Augustinus salus anime facit
ut fiat quod faciendum esse cognoscitur / et usque ad mortem
corporis / sed hoc flagitat extrema compaccio compaccio
prepostero nostro dicto vitale tentetur / Ubi autem non
est salus succumbit infirmitas et deseritur veritas / Et
ecclesia propheta orat et ut exaudiatur magna premittit / pro
[illegible] in hoc quod dicit custodiam mandata premittit fidu-
cialiter absque [illegible] implecionem mandatorum

Preveni in maturitate et clamavi quia in verba tua supersperavi

contravenitur

Luce xi capitulo xv et Marci ix

3a salvacio

Postquam propheta de lege impetrasset per orationem et petiit pro legis
observatione servanda. Hic vero ostendit se hoc orasse
sollicite et instanter quia non secundum consuetudinem et sollicitate pe-
te et quasi se importune ingerere qui vult impetrare. Prevenit
semper propheta optavit salvus fieri et ab infirmitate sanari
hic vero ostendit illius sanitatis affectum. Praeveni in ma-
turitate. Sicut Remigius declarat duos modos orandi in mente scilicet
et in voce. Hic vero prosequitur de tertio modo orandi quod est bo-
ne vite de quo dicitur Non cessat orare qui non cessat bene
vivere. Et dividitur ista quia primo tangit orationis insta-
ntiam ad spem et affectionem. Hic secundo ostendit se hoc fecisse
non occultissime secundum ibi et distinctionem ibi. Praevenerunt oculi
Primo magister dividitur in 3 partes. In prima tangitur quia ad orationem
utilia primo quia oravit sine dilatione. Praeveni in maturi-
tate fervide sine tepiditate. Clamavi sine hesitatione
aut diffidentia ymmo in spe in verba tua supersperavi. Cir-
ca istam literam comparat se Augustinus cum ista dictione in maturi-
tate dicit quod aliqui codices habent in maturitate. Aliqui habent
in intempesta nocte. Et vix unus codex inventus est qui habet
geminatam praepositionem in in maturitate. Et quasi omnia ha-
bent quod sensum nec immaturitatis hoc loco exprimit tempus
nocturnum quod id non est maturum id est non est opportunum ut ea que
agantur vigilando peragantur. Unde dixerunt tempestivum
dix. opportunum et intempestivum importunum quod importunum
velut in proverbio dicitur exierit homo ad opus suum et ad
operationem suam usque ad vesperam. Propria sunt diei tempora aptum
est operibus hominum qui sunt rationales. Sed nox intempesta
dicitur esse nox media quia tunc quiescendum est
id tempus actionibus non est accommodum. Et dicit Augustinus
quod intempestivum non dicitur ab illa tempestate quod dicitur
esse perturbatio celi ita ut celum dicatur intempestivum id est
sine tempestate sine nubibus sine ventis sine um-
bra sive fulgidum serenum et splendidum. Sed intempestivum
dicitur a tempore. Unde in quadam historia utuntur quod duces in tempe-
state factum est volunt intelligi id est eo tempore factum est. Et
dicitur in maturitate tunc due propositiones ibi sunt. Sed si
una propositio sit in qua hora alia propositio pertinet
ad nomen compositum ac si diceret in immaturitate id est
noctis tempus immaturum. Et dicit Augustinus quo ad sensum
nichil refert utrum quis dicat fregisse galli
cantum vel in galli cantu. Ita nichil interesset
utrum in tempesta an in intempesta nocte clamasse
dicatur. Expedita difficultate premissa dicamus Augustinus

hu(go)ius hic tangit istam expositionem / ita quod per in matutinitate
sic per tempus nocturnum et importunum ad agendum intelligitur
bene tempus post casum in peccatum usque ad Christi adventum / illa temporis
plenitudo / in qua Christus manifestatus est in carne /
fuit enim id tempus tenebrosum et quasi nocturnum et ad
operandum pro assecutione vite eterne non maturum de quo dicit
Apostolus Ro. xiii Nox precessit dies autem appropinqua
bit. Dicit Innocentius nox infidelitatis / nox ignorancie
nox id est tempus id quo omnia erant conclusa in peccato pre
cessit / venit tempus secundum quod recessit Sap. xvii Solum illis
superposita erant gravis nox et ymago tenebrarum / Dies autem
appropinquabit id est lux fidei. claritas doctrine / remocio omnis
culpe / hec dies salutis est quia totum tempus gracie valde
de maturum est ad merendum / nec etiam tunc tacuit ymmo
preveniens istam matutinitatem clamat prophetando et premu
niendo et multipliciter in figuris insinuando / in qua ego ...
dicit hic Preveni in maturitate et clamavi Et subditur
in verbum tuum supersperavi id est valde speravi quia potens es
implere quod promisisti ut videlicet in semine Habrahe benedicentur
omnes gentes / Aliam expositionem tangit Hugo de adventu
Christi secundo scilicet ad iudicium / ita quod omne tempus post Christi ad
ventum primum / dicitur esse in matutinum / et esse quasi nox
respectu eius temporis / quo Christus venturus est ad iudicium
veniet enim in claritate magna et maiestate / Et veniens
illuminabit abscondita tenebrarum / et manifestabit consilia
cordium In hoc ergo tempore iuxta id quod alibi dicitur Preveniam
faciem eius in confessione / et in aliis bonis operibus
et clamavi inquirendo eum vindicacionem sanguinis servorum
suorum qui effusus est / quando faciet de supplicantibus sua
bundante iusticia / quando faciet de persequentibus me iudicium
Iuxta id quod alibi dicitur quot sunt dies servi tui / quando fa
cies de persequentibus me iudicium et hoc quia in verba tua
speravi id est promissionibus de hoc certitudinem habentibus
[illegible] id est divina promissio in Deuteronomio xxxii / Si acuero ut
fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea reddam
ultionem hostibus meis et hiis qui oderunt me retri
buam / Secundum Ambrosium confiteor istud exponit sic quod per oracione
facienda ad deum occupavit omne tempus / Unde dicit Preveni
in maturitate id est omne tempus et importunum et opportunum
anticipavi quid dicam horam / dicam tempus est quod orat deum
deum nostra expectat nescitur in dei observacionibus
tempus esse / Secundum ... sit in cibis sive in [illegible] sive subiungit
Christum invocemus / Christum loquamur / Christum cogitemus / Christum prolonguid

Sit semper christus in corde nostro, sit et in ore nostro. Et licet
ut Ambrosius dicit certum tempus virginalis conceptionis iuxta
illud Ysaie: Virgo concipiet, quia virgo sub tempore. Et ideo prescripta
etate concepit. Et si ut scriptura dicit: Omnis rei tempus est
sub celo, tamen omne tempus sub deo est et non supra. Denique
in generatione filii quoad patrem tempus non fuit, sic nec orationi que
ad deum est tempus statutum, oratio [?] nisi oratio [?]. Sed christus natus quo ad generationem
tempus habuit sue nativitatis iuxta illud: Cum venit plenitudo (Gal. 4)
temporis etc. Similiter tempus habuit christus sue passionis iuxta illud: Pater (Ioh. xvii)
venit hora. Cum itaque rogat, rogat semper et si non semper pre-
catur tamen semper habet precantis affectum. Unde propheta media no-
cte surgebat ad confitendum, et tu vel media nocte, et si
potes vigila tota nocte ut dum orabis pectori tuo splendor
veri solis irradiat. Verum omnis animus qui deum cogitat
et desiderat in fine est, et ita homo quasi semper sine inter-
missione orandum. Et illa Anna filia Phanuel non recedebat
de templo diebus et noctibus insistens obsecrationibus
et orationibus ad deum. Sed ista propositio ut patet manifeste
est de oratione mentali de qua supra dictum est, quod nusquam
estimandum esse. Sed tamen quo opponi de oratione vocali sed
Preveni in maturitate, antequam veniret hora constitu-
ta ad sic orandum quod fuit secundum sed nunc non moris sunt
set orare tempore deputato. Dicit quod sic, quia utique sic videre
hic esse humilitatis et obediencie. Sed tamen quomodo sit com-
paratio inter preventionem ante tempus et protractionem ultra tempus.
Circa quod considerandum est quod licet aliquando prevencio
possit esse bona, vel magis mala protractio [?] ... [illegible]
si vivus prevenit horam, ut perfecto [?] habeat maius tempus
vacandi solaciis, hoc est ita malis malo [?] ... si quis inte-
det (solaciis) vel potestatis [?] quoniam sic transiet tempus orandi. Et ideo si
si quis sine culpa sua ita impeditur, quod oportet eum dif-
ferre, actu ceteris paribus melior est prevencio quam pro-
tractio ultra tempus, quoniam prevencio potest fieri sine necessitate
quasi ipsius motibus vel quasi solis timoribus impedientibus [?]
sed protractio numquam debet fieri sine causa notabili futuri
impedimenti. Quid sit quod opponi hic quod preveniant orationibus
tempus aliarum operacionum iuxta illud Mat. vi: Primum querite
regnum dei, et de hac propositione clarum patebit. Ita
nam conclusionis vel preveniebat quia orabat ut
deus adesset sibi in omnibus que agenda faciebat. Inquit
in Boecius 3o de consolatione prosa nona invocandum esse
prorsum [?] sine quo nullum rite fundatur exordium.
Ambrosius tamen ad propositum dicit quod celebris [?] ista tria

exponit de vita bona et iusta, quam Wicleph hereticus vo-
cat orationem vitalem, et hoc ideo, quia in operibus bone vi-
te et iuste includitur voluntas que vite adicit ora-
cionem, quia quod volumus hoc petere videmur. Circa quod advertendum
quod Wicleph vult vitam bonam et meritoriam absque oratione
mentali et vocali esse orationem vitalem, et valde aput deum
commendatam. Matthei 7 capitulo: Non omnis qui dicit michi
domine domine, exponit scilicet corde dum orat, intrabit in regnum ce-
lorum, sed qui facit voluntatem patris mei ille intrabit regnum
celorum. Ubi ipse dividit vitam meritoriam ab oratione men-
tali et vocali, quod omnino erroneum est. Et illa scriptura ad-
ducitur false. Nam si sic ut ipse debet intelligi, quod tunc
staret contra dictum: Nemo potest dicere Ihesus Christus nisi in spiritu
sancto, et primo multi heretici dicunt Christum et multi in re-
surrectione dicturi sunt: Domine domine, nonne in nomine tuo prophe-
tavimus et multas virtutes fecimus, et respondebit eis dominus:
Nescio vos, recedite a me operarii iniquitatis. Ecce isti
habuerunt vitam bonam, quia prophetabant, predicabant et monebant,
corrigebant, comminabantur, promittebant, et multas virtutes
faciebant, et tamen a regno celorum exclusi sunt. Et ergo hereticus
explicando verum sensum illius scripture: Non omnis qui dicit
michi domine domine, hic loquitur dicere non sermone solo, sed ser-
mone, affectu et operibus completur. Unde advertendum quod oratio
vocalis mentalis ut supra dictum est est affectus mentis et
amor sive flagrans caritatis, qua homo desiderat placere
deo [illegible]. Nam ieiunium et ceteris virtutes [illegible]
nullum opus sine tali [illegible] est vivificum, sine hac vita
ymmo est mortiferum, et quod non est utile ad promerendum
vitam eternam. Et ex isto sequitur primo quod vita compa-
rabilis omnibus operibus sive passionibus exterioribus [illegible]
coniuncta sine oratione mentali non est aput deum commendata,
hoc est non est deo placens nec accepta. Patet Cassiodorus
~~[illegible]~~ tractatus ad apostolum, 1 Corinthiorum 13: Si linguis loquar angelorum
et hominum, et noverim omnia misteria, et distribuero
facultates meas in cibos pauperum, et tradidero corpus meum
ita ut ardeam, caritatem autem non habeam, nichil michi
prodest. Dicit: Postquam persecutorum sevitiem illata sup-
plicia consumpserunt, venit ad caritatem, que cuncta
commendat. Nam si non diligens mandata dei esset
talia egerit et pateretur, non erit felix corona, sed vitiosa la-
ceratio. Dominus non qualitates amorum gracias respicit sed
[illegible] corporum, sicut et ceteras illas [illegible] quantitas non que
sub magna quantitate, sed que sub animi hylaritate pre-

stantur sicut ibi Et Bonav(entura) in (ser)mone xpi verbum de oblacione vidue que duo
minuta obtulerit plus omnibus dedit tractans dicit / dicitur
plus quam Xpus non censum sed animum aspexit / promptam vo(lun)tatem
et complecionem desiderii inveniebat Ex quibus auctoritatibus
patet / quod quicquid homo facit vel patitur et faciendo et
paciendo non sed affectum amoris sui et desiderium placendi
deo / quod talia non habent pondus apud deum Ex quo cor(olari)o
et probacione sequitur / quod totum pondus vite de cor(de) et intus ex
mentis disposicione procedunt Prov(erbiorum) iiii dicit sapiens omni custodia
serva cor tuum / quia ex ipso vita procedit / hec est ex cogi-
tacione / ex voluntate / ex desiderio et ex intencione / velit
nolit hereticus / ex corde exeunt furta adulteria / blasphe-
mie et alia mala ut dicit Xpus / sic eciam ex corde
exeunt vitalia opera Et quod ymmo Gregorius ex radice
arboris descendit humor in frondes et fructus / ita
ex bona disposicione mentis sue voluntatis per humorem
caritatis opera exteriora omne robur convalescat Ergo
n. radix arbori sic vincit homini sua mea voluntas
et cogitacio est / quia in eo quod exterius videtur per id tenetur
quod interius non videtur hec Gregorius Ans(elmus) ipso arboribus colore
fructuum disposicio et sapor ex illa virtute interiori
prodeunt / sic omnis decor et valor exteriorum operum ex
disposicione interiori per humorem amoris affectus sunt
orta Et Ideo dicit dominus facite arborem bonam / quia
arbor bona bonos fructus facit / et non potest arbor bona
fructus malos facere / Et dicit dominus si oculus fuerit simplex
totum corpus lucidum erit Ex quibus scripturis habetur
dominus / quod ex bona voluntate procedunt bona opera / et ex
simplici intencione clara et lucida / et ex amoroso desiderio
ponderosa sic quod interiora sunt regulae exteriora Ex
quibus duobus corollariis et eorum declaracionibus / sequitur
quod apud deum magis commendata est mentalis oracio quam
vitalis / quod est directe contra posicionem Wycleph hec corol-
larium patet ex iam dictis / et sic declarant ex comparacione
marie et marthe ita scilicet / ex verbis Bede / quia videlicet
martha orabat vitaliter operando circa hospitalitatem
Maria nichil fecisse / nichil dixisse fertur / sed pedibus
audiebat verba / et ita cogitabat et revolvebat / et delici-
abatur / et sic mente orabat / et tamen magis commendata est
vitalis oracio marthe / ymmo postposita est oracioni men-
tali marie Iuxta id / martha martha solicita es
turbaris erga plurima / porro unum est necessarium / maria
optimam partem elegit Nam et hec unum quod est ita necessarium
et hac parte optima elegit David dicit quod ad
vitam

< p vid ...
hic x.

herere deo cogitacione desiderio voluntate intencione et amore. Unde
in [illegible] aut adherere deo bonum est / et ponere in domino deo spem
meam. Et alibi unam peti a domino hanc requiram / ut videlicet
[illegible] cunctis diebus vite / et habitem in domo domini [illegible] in quiete
et visitem templum sanctum eius / sepe orare / et videam voluntatem domini
omnibus diebus vite mee / videam i. cognoscam eam / et cogitationem
sibi meam conformem / eam diligam et sibi subiciat / Et propterea
iusta vita et victoria que oracionem animi et sermonibus [illegible]
ob reverenciam oracionis / legitur quod sanctis intercepta multipliciter
Nam vita moysi famuli dei iusta erat / quia cum contra pugnare
incessit et tamen pugnanti contra amalech non affuit / sed relicto
contra oratur voce et animo in monte ascendit. Sic similiter
vita danielis innocens erat et sancta / et tamen ad augendum vite
sanctitatem et abreviacionem captivitatis legitur ter in die viribus genua
flexisse et orasse / Similiter senior thobias electas faciebat
et sepulturas et tamen in nullo illorum operum / sed quod orabat
cum lacrimis / [illegible] oracionem suam obtulit deo / Similiter iu-
dith de longeva sanctitate laudatur / sed in mortis examine plus
in sancta oracione confidens ante lectum olofernis legitur orasse cum
lacrimis. Et [illegible] in scriptura vicissitudo orandi et operandi
cum interpollacione / quia sine oracione opus bonum nil impetrat
vita [illegible] / legatur eciam regum et [illegible] / et ibi
reperitur quod sanctus patriarcha Elias non semel sed pluries vices / sed
pene tota vita in oracionibus consumpsit. Et salvator noster
Christus cum [illegible] in templo / tamen continua tempora in deserto
et singulas noctes incessant in oracione usque ad mortem de-
duxit. Et mater eius cum discipulis et apostolis / et cum a
[illegible] discipulis non [illegible] propter eos [illegible] pernoctantes v-
nanimiter erant in oracione. Dicit Augustinus Bona est vita
iusta / sed in oracione sancta perficitur / Bonum opus delectat deum
addere oracionem devotam et flectit [illegible] pater quod in psalmo
dicitur subditus esto domino et ora eum. Ex omnibus premissis
ponitur haec 3a conclusio ad quam prius notandum [illegible]
[illegible] iusta apud deum commendata esse non potest / nisi
[illegible] sit oracionibus involuta / sicut enim corpus vestibus
foris / et humoribus complexionalibus intus ambitur
sic antecedenter et consequenter vita iusta debet oracionibus cir-
cumdari. Et ideo dicitur sine intermissione orate
id est [illegible] non deficere / quod [illegible] Augustinus
et [illegible] non potest sic intelligi / ut
nullo die obmittatur certa tempora orandi / sed [illegible] ut ob
actus nostros precedat oracio / omnes concomitetur / omnes sequatur
ad deum affectu [illegible] velle et proficere pro bona volun-
te. Et possit hoc sicut [illegible] fides sine opera vi-
ta deo accepta non est precedit oracio / [illegible]

Et cunctis [illegible] quod Christus [illegible] in oracione [illegible] indigens [illegible] statuere tibi imitacionis exemplum [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
90 3a [illegible]

aliud opus / vn pro kathecuminis antequam baptismum acciperent
in quandam fidem / sit oratio / et paulus antequam ab anania reciperet
via fidei legitur pro se orasse / et 3 q pz de opibus / Itam [illegible]
requirit ita bonum opus sicut instare vo dei / et audire i de
et tunc in paulo et in illis qui audiebat eum precessit oratio
dicit n ad colocenses orationi instate vigilantes in ea in
graciarum actione / orantes simul et pro nobis ut deus aperiat
nobis hostium verbi ad loquendum / et augustinus innuit quod pro
sam pacit aperire hostium sibi ad loquendum sic et suis ad
audiendum / et quod initium bone vite et opera bone vite p
tibus obtinentur / ita et perseverancia in bona vita oracionibus
id obtinem dicit n augustinus in libro de bono perseverancie
quod deus dixit sancti estote quia ego sanctus sum / ideo petimus
et rogamus ut qui in baptismo sanctificati sumus in eo quod esse
cepimus perseveremus / hac continuis oracionibus pretium sanguis hic
diebus ac noctibus postulamus / ut sanctificacio et vivificatio que
dei dono sumitur ipsius protectione servetur / Exemplo quod bone
vite initium et eius quodlibet opus et perseverancia in operibus
bonis possidentur / Requiritur vitas cum orationibus / Exemplo tamen debe
sit deducta hemus primo / quod vita iusta et oracio devota connexa
nexa sunt / sicut ut se alterutrum amplectatur pz sic / quod aliquando
vitam iustam sine oracione non agnoscit / et dicat ysodorus oracio
iusta vita robur accipit / et convalescat / vn supra in domine
levemus ad deum corda nostra cum manibus levat qui oracionem
operibus roborat / tunc n cor in oracione fiduciam accipit / cum sibi
bi nulla vite pravitas contradicit / et ysodorus vero sapientia [illegible]
impediuntur orare / et augustinus in libro de opere monachorum / pre
cipit divina cantica cantare quam manibus operantes facere
non impediunt servum dei operantem manibus in lege dei
meditari et psallere nomini tuo altissime / et in hanc rem
domini / ergo eciam virgines cum ceteris instruebat in epistola ad
ad eandem de egredientes hospicium armet oracio / regredie
tibus de plateis occurrat oracio / antequam sessio / nec prius
requiescat corpus antequam pasta anima / ad omnem actum
et ad omnem incessum manus pingat / et cassianus de io
rescindo deus in adiutorium meum intende ad admonicionem dicit
hinc spirituali meditacio indirupta in tuo pectore volvatur
semper ingiter effunde in quolibet opere in quolibet ministerio et itinere
decantare non desistas de sinabis / hic dormiens et reficiens
et in infirmis necessitate et naturalibus meditare / Ex quibus allegatis
elucet quod opera oracio perficit / et ipsa ab operibus roborat
et perfectius coram [illegible] / Exemplo quibus hic hemus 20 / et sic hec
duo se sibi cohereant / actu per que deus in votum oracio / quam
iusticia in bonis operibus efficitur / Ita augustinus tercius in epistola
quod invocabunt in quem non crediderunt dicit quia mortalis
omnibus est fidei ipsa invocacio dei / ut sit per orationem / Vn

antiquissimi opera perfectionis opera in primordiis nec / unquam [illegible]
mortis invocavit nomen dei / propterea quod in paradisum trans-
latus est / et ne putaretur propria virtute fuisse factum hoc
et non sic debere esse contra Iudeos ad Deum / Augustinus
Dicat enim sic licet aliquis contingat quod per bona facta fere-
tes [illegible] operibus dei [illegible] / Ordo tamen iste non
est necessarius / nec regularis ab exordio sumptus enim gratie re-
gularis [illegible] fides / per fidem petitis / et perfectus
facta / per fidem enim facit impetrare ut posses facere quod
iubetur hoc est / ut Augustinus dicit quod primus fecit fides pri-
mum sit fides / per quam iste aspirans monet ad orandum
sed que est istius ratio / vere alia non nisi ut per vim sue
orationis propter celsitudinem sublimitatis seu difficultatis operis
/ quia deus valde sublimia graciam ac difficilia preci-
pit / ut Anselmus tractando de petite et accipietis
/ querite et invenietis / pulsate et aperietur vobis / Et
multa et grandia sunt que precepi / et que ad ea com-
plenda per vos non sufficientis / petite vires faciendi
/ querite viam perficiendi / et datis viribus et inventa via
/ tunc instate pulsando / ut aperiatur vobis perfecto imple-
dum / Petitis petendo ad impetrandam sanitatem firmitatem
sed animi ut ea que implenda sunt possit impleri / hec ille
Ex quibus sequitur quod sicut oratio vitam impetrat / et vita
orationem roborat et utrumque suo ordine pertinet ad incremento
dei / tamen nec in vita confidendum est / nec in orationibus / sed
in sola misericordia dei / Corinthios hec tres partes / sed pro omni
excepta ultima / quia est ad conductum / sed ultima patet sic
[illegible] super illud apostoli ad Corinthios non sumus
sufficientes cogitare aliquid ex nobis / quasi ex nobis
sed omnis sufficientia nostra ex deo est / dicit Augustinus
Initia motorum et profectus eorum usque ad extremitates
actionum gratie dei deputantur / Sicut ergo in omni cogi-
tatione / ita et in omni opere dicamus cum apostolo non hoc
ego operor / sed gratia dei mecum / Nec quando hoc cogito
sed gratia dei mecum vivo ego iam non ego / hic cogitat
vivo nec hac vita ego vivo / sed gratia dei mecum / vivo
ego iam non ego / vivit autem in me Christus hoc est [illegible] quia per
quos confidere in aliquo quod est suum / sicut in [illegible]
nito / vel ipsa iustitia / vel in quacumque alia opera-
tione / ex quo dicit quis putat aliquid [illegible]
extradit et spectat contra mandatum dei / Apostolus quid habes
quod non accepisti / et quid gloriaris quasi non acceperis / Et maledictum
ponitur de hoc in Deuteronomio [illegible] dicit Dominus
Non dicas in corde tuo fortitudo mea et robur
manus mee fecit mihi divicias magnas hac sed [illegible]

Domino deo tuo quia ipse dat fortitudinem facere virtutem Ezechia ysaie 26
hec recognoscit dicens omnia opera nostra operatus es in nobis domine. Et
ad hunc sensum exponit Ambrosius 3 secularium hunc d in maturitate
i. in etate non matura / et non opportuna nec apta ad merendum / sed
in iuvenili preveni / sed bene operando alios antiquos dicit
Ambrosius precucurrit etatis maturitate quosque in adolescentia
positus senilem gravitatem induit et iuveniles annos ve-
terana quadam continentia regit fervorem quem corporis virentis
cana morum maturitate compescuit. Et Ambrosius dicit de eo
dicens laudibus hunc i. florens / qui ad deum conversus in senio. Et
allegat id Jeremie bonum est viro cum portaverit iugum
a iuventute sua. Et ponit tres utilitates quas pertractat
Requiem et flamam sed in oracione vocali ut dictum est
quibus vita bona sequitur oracio et exauditur / Sed quare sic venire
incepit ergo veniendo orant subditur igitur in via tua super
peccati i. in ista via quibus gratiam promittit exaudiens me.
Iuxta id psalmi clamabit ad me et ego exaudiam eum / dicit
super peccati Ambrosius dicit hoc in gregem. iracia tua
lacione hunc quod surgit ad orandum ex crescente et spem spei ad
surget dicitur nec et in adiutis peccati et frequentibus erumpens
affectus peccati et tam gravioribus tollerant magis peccati et
orandi sumunt profectum et spem spei ad dicit Iuxta i.
ysaye consolatoriam accepta spem pro spem ^ ut meditarer eloquia tua

Prevenerunt oculi mei ad te diluculo / vocem
meam audi. secundum magnam tuam et secundum iudicium tuum
vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me
iniquitate a lege autem tua longe facti sunt re

Supra ostendit se instanter orasse cum affectione
hic vero ostendit quando se ad sic orandum preparavit dicit
meditarer / Vel sic / Supra ostendit se orasse ego impor-
tuno tempore / scilicet in tempesta nocte / hic ad tempus ostendit
recte tempus diluculi dicens / prevenerunt oculi mei. Et ne videretur
se orasse inprudenter sive precipue dicit prevenerunt oculi mei
Et dicitur secundo Iuxta hanc estimacionem in quorum ffacto
quorum ponitur huius requiruntur ad discrecionem ffacto committere
dictum / Primo in adhibitum consideracionem / ibi preverunt te
oculi mei / secundo quod ad finem debitum dirigebat suam
intencionem ibi ad te / tertio quod in hoc opere opportunum dici
horam ibi diluculo / quarto quod se preparavit ad orandum se
quare oravit / ibi ut meditarer eloquia tua / Et moraliter quod pertinet ad prefa-
cione istorum fit versus / Vel sic ordo vocalis eius dei iudicium
instituta diluculo et tempore resurreccionis quod omissa sit
vox dei iudicium exaudienda / Primo precisius cognoscens erit
de oracione diluculi / ibi primo ad prevenerunt / secundo erit de oracione
vocali eius dei iudicium instituta / ibi ad secundum / Tercio

d' oron' in adu'sitatibus cum ipsa quo ad 3m. Tota ista
istius v'sus pendet ex hac dictione diluculo. Circa quod
est advertendum, quod diluculum secundum Gregorium super ea visitans
cum diluculo, est illa hora que iam noctem post in lucis cla
ritatem mutatur. Ita quod diluculum est aliquid habens tenebrositatis
nocturne, que nox apta est pro quiete hominum, et aliquid
habens lucididatis diurne, que dies pro operacionibus humanis
est constituta. Et ita ipse David dicit: Preveniunt oculi mei ad te
diluculo, in mane cogitabat deum, intendebat in deum
et perquirebat deum. Unde sequitur: ut meditarer eloquia tua. Quasi
ut sic stando in memoria tenerem sermones et tua verba. 2m cord
forum quiescendo inherens tibi desiderio amore et delecta
tione, et in operacione qualiter tibi complacere possem. Requi
rendo a te auxilium. Et ita alibi ipse David dicebat: Domine, si
memor fui tui super stratum meum, et in matutinis. Glo
sa: id est in diluculis meditabar, ne deficiat quia nisi
Dominus admittit te, quia factus es adiutor meus. Augustinus:
memor eius est qui quietus est, et cum aliquid agit in ipsa
meditacione ne deficiat, quia nisi Dominus admittit opera nostra
bona, a nobis non possunt impleri. Ex quibus ex posicione sequitur
quod nec vita quieta nec actuosa debet a memoria dei esse
seclusa. Dicit Augustinus: ipse qui ociosus est non cogitat deum, qui
in actionibus est eciam deum cogitare non potest; et qui ociosus
memor est dei, ipsum ex meditacione in omnibus actionibus suis
et hic nemo eius ex infirmitate deficiet. Unde Martha in
turbatur erga plurima, optat iuvari a Maria. Glosa:
quod est mane dici, quod et solet dici matutinum. Unde
et psalmi in matutino interficiebam omnes peccatores terre pro
tractatem eorum, sufficiencia d'q po' q' p'a. In sepius sacris
solet significare tempora. Et 2m hec bene isti erunt quod de ex po
sitiones et id vero exposita. Et ista potest investigabiliter geloz.
Primo p. ii. Sed diluculum mundi mane, tunc q. ii, quando deus fecit
solem in potestate diei, et lunam in potestate noctis, quando
separavit lucem a tenebris, et vocavit lucem diem, et tene
bras noctem. Erat primum diluculum, ex quo alii dies iux
diviniam dispositionem successerunt. Iuxta id psalmi: ordina
cione tua perseverant dies. Et 2m hanc accepcionem, tunc sic
exponitur: Oculi mei sub racionibus et intellectu ad te, qui es
lux et veritas. Lux illuminans intellectum, et veritas illu
strans et expediens racionem. Venerunt directi et levati sunt. Ita
ii ... quid agere debeant. Hoc racionem homo respondit: ut
oculos nostros dirigamus ad te. Et in psalmo: Ad te le
vavi oculos meos, qui habitas in celis. Et non solum
directi sunt, sed venerunt, sed se preveniunt in principio aliquam

aliud investigare et intelligere voluit / ea que preter diluvio
i. in principio lucis et mundi hominis facta sunt / et hoc ut ex eorum
consideracione meditacione i. non oblivioni traderet / sed haberet in actuali
memoria eloquia tua i. mandata tua / magnum siquidem erat
hoc quod deus hominem creavit in magna eminencia et felicitate
creavit ad ymaginem et similitudinem suam / quia in sanitate
in integritate / in innocencia iusticia felicitate et in immortalitate
quod propter unius mandati inobedienciam sine oblivioni se
se subiecit innumeris miseriis / et tandem morti et finali dampnacioni
eterne / ergo / cogitando de primi condicione primi hominis / dat se
ad meditandum mandata divina timens ne sicut ille erat obliviosus
oblivioni traderet / et per consequens quod non incideret consimilem penam sicut i.
deus angelis peccantibus non pepercit / sic primis parentibus non pe-
percit / nec parcet aliis si in viridi hec facta sunt in arido quid
fiat / Dicit namque augustinus tractando illud Ad te levavi oculos
meos qui habitas in celis / quando de expulsus est de paradiso / tunc
missus est in valle / tunc cepit totum genus humanum affligi cepit
et multipliciter molestari / et in omnibus qui ab inicio generis huma-
ni nati sunt / in omnibus qui nati sunt / in omnibus qui postea
nascentur vapulat adam i. totum genus humanum propter adam
hoc Augustinus hec Glosa [illegible] exposicionem sequitur quod primicia ipsius
adam / et per posterioritatis venit ex missione divino [illegible]
[illegible] in deo [illegible] erat [illegible] sic factum est [illegible]
de propter iniquitatem erudisti hominem et tabescere fecisti
sicut araneam animam meam [illegible] multipliciter [illegible]
[illegible] dat [illegible] / et [illegible] multiplices vexaciones
in hoc generali tabescere fecisti sicut araneam animam meam
ubi Augustinus non solum carnem propter varias infirmitates
esse [illegible] / Dixit tabescere fecisti animam
meam / nichil [illegible] infirmius anima posita in mediis
temptacionibus / nichil debilius anima constituta in me-
diis temporalibus [illegible] / nichil ita defectiosum et [illegible]
ut anima in mediis [illegible] molestiarum / in labo-
ribus et plagis [illegible] / quia omnis vita hominis
super terram aliud non est nisi labor / dolor plage / et [illegible]
[illegible] hoc Augustinus / Et hoc diluvium fiat [illegible] gracie
[illegible] in diluvio defecerunt tenebre / et incepit lux
oriri / ita in statu gracie et felicitatis defecerunt tenebre
errorum et peccatorum / et subortitur lux vere fidei cognicionis
et misericordie / et ad hoc [illegible] Augustinus [illegible] istam [illegible] / sic
[illegible] panis matutinis post diluvium quia qui sedebant
in umbra mortis / lux orta est eis [illegible] hoc Augustinus

statum grossum / qui incepit a tempore christi / tristis non, data enim erat
in fine generacionis / ut luceret hiis qui erant in tenebris / Racione
et tempore sue natiuitatis / qui erant in tenebris / lux orta est
eis (propter quod) omnis populus dicitur erat lux vera que illuminat omnem
hominem uenientem in hunc mundum / Et tamen hic ita exponitur / De re
iam, ymo et omnium aliarum patriarcharum premitte ad te diluculo
Hugo dicit ad hoc diluculum premittit / quia futurum preuiderunt et
predicauerunt et desiderauerunt / et hic ut meditarentur eloquia
dei / que tradita erant in lege et prophetis / Et sic illorum antiquorum
quibus facte erant promissiones affectus et desideria leuari
ad hoc / nos quibus facta est exhibicio in hunc statum gra
cium uiuas intueamur / et nostros affectus desiderare debemus
Et quia exposicione sequitur / quod ad illa que statum grossum co
erant omnibus modis aspirare debemus) Et est racio / quia
sine eis non est salus / ymo in eis consistit salus / Ter
cia enim sunt que diluculo / et sunt tria / primum est fides / que
est diluculum / sine principium dei dictum / cognicionis dei
De qua trenorum capitulo dicitur noui diluculo magna est fides
tua que purificat ab erroribus / ab opinionibus / et a falsis
cogitacionibus / Et quod diluculum est omnium est eciam aliorum
operum que fiunt in die initium / sic fides est fundamentum omnium
bonorum / quod enim mater inter filias / quod radix inter frondes
/ quod caput inter membra exteriora / et cor inter membra
interiora / sic fides est in medio virtutum Secundum est pena que
est quodda diluculum / quia est sicut conuersacionis primum / in psalmo
dicitur illos peccatoribus commiscebantur et diluculo verte
bat ad eum Hugo dicit in libro de pena / fugat vicia / me
tem munit / vires firmat / amissa reintegrat / letificat
animam / successus temperat / constringit impetus / et moderatur
excessus Tercium est diligencia que est diluculum / et initium
omnis bone operacionis / Est enim diligencia quedam motus
animi feruens ad aliquid cito capere et finire operandum propter quod
secundi paralipemenon x dicitur sit timor domini vobiscum / et cum
diligencia cuncta facite / Nota exposicio / hoc enim videtur
michi quod vanum est vobis surgere ante lucem gracie / quia sine
ea nichil possumus facere meritorie / sed non debemus plenam
gracie expectare / Et tamen quod accipimus hic operari ut deinde mo
dicis fideles fuerimus meremur ampliora Alio diluculum
significat statum mundane prosperitatis / quod enim diluculum est
incepcio quidam temporis quod quasi permanens nichil durat sed transit
et tandem cessat sic mundi prosperitas / et si incipit tamen
cito deficit et cessat / vnde Job vii / visitas eum diluculo

quod est penitencia

7

Et subito pbas Sicut michi q consolacoem hnt in pspis i pspis
/cito pbantur aduersis / nam ad extrema gaudii solet ex
tremitas luctus // Et dato q homo consolacoem hnt in pspis
interim q viuit nulla veniet tribulacio breuis tn est dr
ex quo sunt de quibus dr tenent tympanum et gaudent ad
sonum organi et in puncto ad inferna descendunt
/ dic ergo qui das omnibus affluent / Domine mi preueni
in diluculo i in tpe prosperitatis certo q recognosco
a te ista accepisse / certo q te omnibus illis ppono et hec
ut meditarer eloquia tua i q meditor dr in psalmo leua eius
sub capite meo / et dextera eius amplexabitur me / Unde dr
dextera sup caput est / sz sinistra sub capite / quod sinistra
nisi bona temporalia / quod dextera nisi vita eterna / q eterna
vita plus pondanda est / quam vite istius necessaria / q ppha
deus contemnit infirmitatem nram / sz p eterna contemnit pfectionem nram
/ Ex hac exposicione sequitur q in tpe prosperitatis valde appropinquandum
est ad deum / et hoc ut preoccupet ne eius involuemur / Nam
ut videmus diluculo solent nebule habundare que quasi in sum-
ma multas corrupciones inducunt / sic in prosperitate suboriuntur
errores turbulentarum cogitacionum et inficiunt ea que sensibus
operamur / Exposicione iii^a diluculo surgentes corrumpunt omnes
cogitacoes suas / Alia expo diluculum iuuentutis status inuenitur sicut
in diluculo est prior hora diei in qua incipiunt aues mo-
dulari / homines operari / flores aperiri / ita iuuentus est minor vite
uite / in qua debemus deum laudare / bona facere et ad deum
cordis desideria aperire / Unde sicut viator si iter suum in
diluculo non incepit vix aut nunquam potest venire ut dictum
compleat / Sic si homo non incipiet bene operari a iuuentute
vix potest ad complementum virtutum attingere / Et ideo narratur de
beato Joh diluculo consurgens egressus ibat in desertum
ubi orabat / et tunc hec ra apponitur / Preueni domine
in ante diluculo i tpe iuuentutis et affectu et desiderio venire
adte et hoc ut meditarer eloquia tua q dicit bonum
esse viro cum portauerit iugum domini ab iuuentute sua / Exposicio tercia
exposicionem sequitur / ab iuuentute homo si conseruare in diuino ser-
uicio / ad tm sibi cum apprenderet / Et adhuc ut detestaretur carna-
lia i ad nos spiritualibus p q opera hoc est ad ipsa / Sicut est q
dr frequentare venialia / decimare laborare peregrinaciones agere
et alia q ad hoc pertinent ut causa subiecta spiritu quod in quo regit
ibi est filiacio dei / q in spu dei aguntur hii filii dei sunt / Secundum
est q sz diuinis intende hij i qui ad diuina aspirant deus
aspirat ad eos iuxta dictum ad fideles tue / Et illud

Job xxi

Can 2^d

sensibus

Trenorum 3

Oculi mei semper ad dominum quia et illuminat et dirigit et protegit et confortat / sed
Ambrosius perpendens ... exponit ad literam dicatur sicut illud
Dixit preveneru[n]t in matutina id est in hora ante tempus / hic ait
diluculo id est mane signum temporis orandi atque psallendi dominum
ut sit id primum quod aut media nocte surgebam / hec autem si
id preveniant oculi mei ad te deus id est orientem solem in oratione
preveni / sed secundum ... introductione conclusionis prime secundum Bernardum
sermone xl super cantica domino aperi quod in oratione ... ...
ponere debes / sed valde intenti esse debemus / et ita ponere ...
reverenter hylariter non pigri / non sompnolenti non oscitantes illud
faciendo / sed viriliter homines pariter et affectu / Exemplo notabili secundum
quod deus diligentissimus est inspector laudancium se et orancium
Exemplum id est id opus est ... ... mente ... anteponendo quod ita
mente est agendum / Secundum quod deus agentibus ... intendit / ...
in psalmo dicitur oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum / ...
Augustinus noli timere ... viam dei / si laboras / si tribularis
audit te / quia oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum
Noli dicere oro et tribulor / si audiret tolleret in tribulacionem / dicit
Augustinus quia tribulacionis videt et audit te / sed quia medicus est / et in
putrescente non tollit manum / secat ... non parcit / et
tamen plenus est caritate / sed ideo nunc non exaudiet / ut sanet et reparat
... dominus non est ... ... in ... misericordias
suas / Exemplum secundum ... orando ... exaudit deus / ut
ut intencionem suam emendet / Exemplum id est in psalmo dicitur deus intelligit
omnia opera eorum / Ubi Augustinus intelligit dicitur visus oculis / deus
id est intus videt / intus cognoscit ... cogitaciones affectus
interiores et fines / et ergo omnia ista purificanda sunt / quia si quid
ibi indecorum fuit quod offendit dominum affectum / impedit effectum
exaudicionis / dicitur id est in psalmo iniquitatem si aspexero in corde meo
non exaudiet dominus / Et ergo brevius ut supra dicitur. In oracionibus
vitandas esse cogitaciones / quas solet habere officialis ... ...
in caritate sed nec illas habet sicut ... que veniunt ...
Salubria quod illa sunt / sed non salubriter inter oracionis revolventur
quia ... ... gratum nichil recipit / nisi id quod
debes facere neglecto omni eo quod non debes / Et Cassiodorus
super illud Clamavi in toto corde meo exaudi me domine / dicat
sicut illas cogitaciones exaudit altissimus que pura intencione
vel voluntate ... est ad dictum in toto corde meo ... ad
cogitandum / Qui clamat ad dominum ... ... religiosa cogita-
cione tota dicitur esse ... occupat / Ne mens domini ... effectum

nequeat impetrare quod postulat. Et gratia in oratione oculos
ad deum dirigit quia preveniunt omnem nunc ad te oculi animi
nostri et affectus. Hii in oratione ita dirigi debent ad deum
efficaciter et offerre quod omnem corporales nullum ponant o-
bicem, quia omnino illis oculis spiritualibus intendunt. Ex quibus
sequitur quod tercie orationis omnibus qui tribulat et contristat ab
[illegible], alterioribus est insistendum. Augustinus tractatus [illegible]
voce cuiusque sui membri loquitur, deus deus meus ut quid re-
pulisti me. Scilicet Augustinus quasi dicat me dicit deiecisti me
ab illa altitudine in hac gravitate, ab illis atque certe
excelsis [illegible] in quibus modo sum oppressus, tristabar nunc de hoc
quod dyabolus affligebat ecclesiam, scandalis quod habundaret iniquitas
caritas refrigescit tristabar de hoc quod illi qui videbantur for-
tes succumbebant temptacionibus, et infirmiores desperabant viden-
tes fortes succumbere tristabar audiens Christi nomen blasphemari
quod inimici exprobrabant dicentes, ubi est deus tuus, et multa alia
que sepe gravant animos fidelium, que omnia tercie orationis
in qua animus in deum erigitur, sunt obmittenda [illegible] ut
dicitur [illegible] cogitaciones ille que veniunt officia habentibus in
oratione tue et alia que perturbant obmittenda erunt, que
ad illos pertinent qui habent officia cura animarum pri-
[illegible] cum quibus tunc exigendum. Augustinus etiam [illegible]
apud me oratio vite mee, quidquid agit homo in hac
peregrinacione, quod facit deum adhuc corpus quod corrumpitur aggra-
vat hominem. Et sequitur apud me oratio deo vite mee. hic
hic Augustinus, certamus sitiens et desiderans ad fontes aquarum [illegible]
recordans quanta multitudo dulcedinis, quanta sinceri-
tas divine veritatis, quanta altitudo [illegible] [illegible]
sum talibus comparatus, promovet valde orationis exaudi-
bilitate, et quando oratio illius qui [illegible] fervens
et activa [illegible] quod deus desiderium [illegible] exaltavit
et considerat [illegible] donorum varietate [illegible] de
promissionibus divinis, quod sunt infallibilis veritatis sicut [illegible]
[illegible] ne [illegible] quando deus exaudire promisit. Johannis 16
Si quid petieritis in nomine meo patrem dabit vobis
et [illegible] ad orandum disponebat. Cum dixit [illegible]
omnem [illegible] et [illegible] sunt ad te, et ad quod
ut meditetur celo [illegible] [illegible] fortes [illegible]
[illegible] dulcedinem et [illegible] veritatem. Hugo ita de-
[illegible]. Tercio [illegible] multa commendat [illegible] deum
orare in [illegible] hec, veritas [illegible] [illegible] expos-
tionibus ad [illegible] quorum [illegible] pro

Johannis 16

4o p[illegible]

tpe p'ma sine p tpe p'mo / sine p tpe t'cie / sine p tpe diuet
et quotz tali tpe dicti orac' queniut / ut ia declaratu est
tio q° vd / qz aut q° bz vitalem exponendo dilucl' ad litam
sz exposita expositione Ambrosii / qui dicit qz ppha innuit
in hoc v'su qz preueniebat sua orone ortu solis / ita p
bacum concludit. aduertendu / qz i scripta sacra orationibus int
ta deputat' tpa / in q'b' vespe mane et meridie / et media nocte
et septies in die laudem dixi tibi / et hic fit mencio diluc:
cio ad innuend qz quia deus preuenit nos / io expectat et
vult preueniri a nobis / q' Ambros ita litam declarat alle
gans id Apoc. Ecce ego sto ad hostium et pulso / [illegible]
[illegible] venio tibi / dic aug'lo laudacie eum [illegible]
primum / ecce sto ad ianua et pulso / et si q's audierit voce mea
et aperuerit michi intrabo ad eum / [illegible] potest intrare
/ qz et ad apostolos ianuis clausis intrauit / et eis [illegible] infudit
/ [illegible] studia deuocionis tue dependet [illegible] / aplos [illegible]
[illegible] in [illegible] dum [illegible] / Ambros / [illegible] / [illegible] deus
[illegible] in [illegible] psallendi et orandi / io nec studia deuocionis [illegible]
orantes vespere / media nocte / et diluculi tpe / [illegible] non negli
gas / qz deus [illegible] est assistere / si nos paratos inuenit ad hoc
ut nobis assistere possit / [illegible] orone [illegible] / [illegible] qz ora
facta diluclo ad maiorem claritate [illegible] est Ambrosius in fine
et est racio / qz q' [illegible] diuina [illegible] meditaciones / ut in hoc v'su / et [illegible] diuina
ba meditacio / [illegible] lucem [illegible] in [illegible] [illegible] / [illegible]
at in meditando v'ba dei / [illegible] te / et tam grata opus
psallendi ac orandi inuenit te / [illegible] cristum
[illegible] et vespere delectabis / ecce [illegible] in orone [illegible] v'borum
meditaco / in meditacione illuminaco / in illuminacione delectacio / in q'bus
proficimus ad maiorem claritatem et adhuc maiorem / [illegible] allegat Am
[illegible] iudeorum q' sub magisterio moysi diebus et noctibus sine ces
sacione meditabat' diuinas scripturas / et [illegible] intrrogat
nesciebat [illegible] scripte [illegible] / nec aput eos [illegible]
[illegible] / sola scripta [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
ne [illegible] [illegible] mandalorum [illegible] / Ambros / qz iudei sub moy
se [illegible] diuinis scripturis / diuinis mandatis [illegible] cogita
bat / [illegible] diebus et noctibus ut [illegible] / [illegible]
hoc ad [illegible] / scripto [illegible] magis cum scriptis [illegible]
tanto magis [illegible] diuina [illegible] / [illegible] videlicet dei [illegible]
alta / et [illegible] / et qz [illegible]
[illegible] / ut [illegible] et orando se erigat et in [illegible]
[illegible] ut [illegible] / [illegible] qz [illegible] studia [illegible]
i deuocione orantes [illegible] signaculo [illegible] / hoc ambro
[illegible] ita litam / q' [illegible] deus tanto [illegible] psallencium
delectatus [illegible] / pone me ut signaculum supra
cor tuum / ut signaculum supra brachium tuum / [illegible] vult [illegible]
deuocionem orantium et psallencium [illegible] putat illos qui

"[illegible]" (marginal note)

in corde suo et in brachio posset portare signaculum eius. Et dicit quod cristus est signaculum dei patris / quem in se signavit [illegible] quo ipse est eius ymago et figura substantie eius / Unde sic orantes utique [illegible] contemplacionem [illegible] studia sua ordinant et in suis devotis affectibus diluculo preveniunt / et contemplacione sui cordis [illegible] clarius meditatur / et [illegible] illustratur [illegible] ad delectacionem in orando / et nichil quod [illegible] perstrepit in corde et in ore eorum / [illegible] quod opera non cibum qui perit sed qui manet in eternum / [illegible] quod isti signati sunt similes Christo / qui est invisibilis ymago dei / Unde sicut Christus verax est / ita et isti veritatem habent in ore et in sensu [illegible] eorum non loquitur meditacionem / [illegible] eorum non operantur opera [illegible] / ut sunt ea que sunt fallacia mundi / sed ea que sunt dei ut pauperibus largiantur / debiles [illegible] / mortuos honorabiliter sepeliunt / [illegible] in talibus operibus querunt caritatem / [illegible] dicit adhuc ut nec possit a Christo non mortis periculo avelli / Contra omnes ex quibus sunt qui diluculo temporis non observant [illegible] non est aperto [illegible] / [illegible] temporis [illegible] hoc non studium suum in orando / et [illegible] nec devotos / nec diluculo preveniunt / nec [illegible] corde suo faciunt / nec [illegible] similes / et [illegible] adeo / [illegible] culpa esse non [illegible] / Hinc omnibus [illegible] grave [illegible] in [illegible] solis [illegible] ut [illegible] / Hinc [illegible] pressos [illegible] quod hic [illegible] preveni in maturitate sed [illegible] nec indiscrete / [illegible] Preveniunt oculi mei qui hunc [illegible] toto tempore vigilare [illegible] palpebre [illegible] / et hic [illegible] quod non sit nisi [illegible] oculis / [illegible] cognoscitur [illegible] vigilare [illegible] omne [illegible] vigilat [illegible] ad aspectum veri [illegible] actus [illegible] tenet [illegible] oculi preveniunt ad te / [illegible] ad te tendebat tamquam ad finem / Est autem finis [illegible] in [illegible] et [illegible] in [illegible] / et [illegible] oculi non possunt videre nisi aliqua luce [illegible] / [illegible] non preveniunt omnino in nocte et tenebris / sed diluculo / quod [illegible] clara die et profunda nocte / [illegible] diluculum temporis [illegible] arguit nos [illegible] temporis [illegible] / [illegible] devotionis [illegible] / ac sacrificia spiritualia oblacionis [illegible] amissa / [illegible] quod [illegible] cordibus et [illegible] suo [illegible] cottidie deo debitas / cottidiana [illegible] / cottidianas [illegible] / [illegible] ad [illegible] / ut te [illegible] invicem [illegible] paratum [illegible] glo. [illegible] diluculo surgendum est / nec [illegible] tunc dormiat Christus cum dormientibus [illegible] amittat / Hinc [illegible] matutine laudes [illegible] / [illegible] Christus diluculo [illegible] aspectu [illegible] non ad [illegible] agenda [illegible] ut meditacionem non mala [illegible] meditantur [illegible] in cubili suo [illegible] quod [illegible] ad fervorem orandi / [illegible] in meditacione [illegible] ignis

Vocem meam audi secundum misericordiam tuam / et secundum iudicium tuum vivifica me

Et [illegible] sic semper [illegible] ad orationem [illegible] vite / [illegible] de oratione [illegible] / [illegible] vocalis [illegible] clamoris [illegible] alta voce [illegible] / [illegible] semper [illegible] diluculo / [illegible] quod orationem [illegible] diluculo [illegible] faciebat cum alta voce [illegible] semper [illegible] et discrete [illegible] oracione [illegible] / Et primo [illegible] consideracio [illegible] / [illegible] Ibi [illegible] dicit / In [illegible] ord[illegible] / [illegible] Ibi [illegible] me [illegible] / Et primo petit [illegible] / [illegible]

predicatori vivificari. Dicitur iudicum vii. Dixit gedeon voce magna etc. Audivi tamen
quendam doctorem dicit quod aves precipue propter hoc delectantur valde in can-
tu seu vocificacione et frequentant hoc maxime cum sunt saciate. sic electi
dei cum bonis temporalibus saciantur vel virtutibus vel graciis a deo. Ergo
in ps. dicitur: Animam esurientem saciavit bonis. Tunc solent cantare per graciarum
actione. [illegible] ps. cantabo domino qui bona tribuit michi. Cum vero saciantur
a deo pabulo doctrine et gracie. Tunc debent sicut fodere predicacionem et aliorum
erudicionem. Numeri x. dicitur angeli qui habebant tubas [illegible] ut canerent
tube. tube non [illegible] facere dicte sunt [illegible] est ut clamet
ysa. exalta quasi tuba vocem tuam. Cum vero saciantur veneno [illegible] debent
peccatorum vel infortuniis et tribulacionibus variis. Tunc canere debent voce
confessionis. i Cor. xv. canet enim tuba et mortui resurgent. Tuba enim
confessionis facit resurgere a corrupcione peccatorum et dampnacione [illegible]
ysa. ad dominum cum tribularer clamavi et exaudivit [illegible] vocifera-
cionibus [illegible] confessione et [illegible]
[illegible] plangendo glorificacione [illegible]
Et hic loquitur de revelacione peccatorum [illegible] in ps. dicitur confitebor
adversum me iniusticiam meam domino [illegible] adhuc
confessioni. [illegible] sagacitas deliberativa [illegible] et [illegible]
deliberacio [illegible] Seneca longa deliberacio
belli celerem facit victoriam [illegible] cogitacio [illegible]
et [illegible] diligens discussio [illegible] ad dolorem et advenire
[illegible] in ps. dicitur cogitacio hominis confitebitur tibi et Dan. ix. Oravi
dominum et confessus sum et dixi [illegible] integritas [illegible] confitebor
[illegible] plene fateor infirmitatem [illegible] maxime [illegible]
[illegible] efficacia [illegible] cordibus [illegible]
[illegible] efficacia pacifica [illegible] hostes [illegible] appellatur [illegible]
non efficacia pacifica [illegible] et [illegible] peccata sunt
hostes [illegible] venenatos [illegible]
in ps. dicitur confitebor tibi domine in toto corde meo [illegible]
[illegible] adversum me [illegible] confessione allegandum est [illegible]
[illegible] ut iustificaris. Hebr. x. ad hebreos xii [illegible]
[illegible] et Josue [illegible] scribitur [illegible]
[illegible] iniusticiam meam [illegible] in confessione [illegible] virtutes et gracie
[illegible] in medicina [illegible] bonos sed malos
[illegible] bonos [illegible] et malos [illegible] absque dubio morte in-
[illegible] in confessione [illegible] virtutes et gracie et non peccata [illegible]
[illegible] vita et [illegible] in confessione sunt [illegible]
[illegible] in [illegible] Jeremie ix [illegible]
[illegible] peccata sua et patrum suorum [illegible] sicut [illegible]
[illegible] confessionem [illegible]
venient ad pacificandum deum [illegible] irritamus et [illegible] peccata deo [illegible]
[illegible] sunt [illegible] peccata est in memoria [illegible]
[illegible] emenda [illegible] fieri [illegible] non [illegible]
[illegible] et contra [illegible]
[illegible] defectus [illegible] et [illegible]

debent

ysa. xl.

in confessione apperire per nomen psalmo dicitur confitebor domino contra me iniustitiam meam / et tu
remisisti affectio huius modi commendatur acceptatur coram maiestate dei / et vita con-
teri conferret coram medicina pro iustitia dei / unde peccatrix petebat de voce magis
audi sum in terra sum in terra vel vitae / Ostenditur etiam hic quod Jacobus apostolus
consilio hortatur ut ponitur secundo in textu de hesi dicitur quod peccata hominibus
confitenda non sunt sed soli deo / unde qui deo confessionem faciebat ponebat
thus super ignem et incensa et in signum quod deus tali confessione ascriptit peccata
eorum / quem processum scriptis est decretis / quod vocalis confessio non sit fundata
in lege nec scripturis sed originem sumpsit ex sua institutione / Et quod
in libro novit quod in diversis sectis et variis etiam quam sint specialem gratiam
pro expiatione ipsarum / Hugo de Sancto Victore ho no 1 de 1 9 con-
fessionem vocalem fundat in lege / quod peccata vocaliter iubet confiteri / dicitur
in leviticus xvi de aaron et hirco emissario offert hircum vivum
et posita utraque manu supra caput eius confiteatur omnes iniquitates
filiorum israel / et universa delicta atque peccata eorum / quae imprecans capiti
eius emittat eum in desertum per hominem / ad hoc patet / unde dicitur quod beatus
Job dicitur confiteri peccata / Ex quo lego sancte Joannis / quod filii Israel
prius sacerdoti confitebantur peccata sua / quod probat confessionem distinctam / prae
Job potuit aperte surgere in generale / et speciale confessionem praeoptans / Hic
Ex quo dicto sequitur quod tunc legis confessio peccatorum facienda
sacerdoti de necessitate salutis / et ratio quia erat praecepti / unde Ambrosius
in libro suarum epistolarum ad simplicem epistola tertia primi libri
super praeceptum allegatum exponens dicit / nichil pacem / religio dei est
Auctoritas vero erratum corrigere et peccatum agere poenitentiam / Ratio eius est
quod tamen in hac vita difficile est homini / et ad propositum dicit
quod non tam rarum sit ut invenias quam quod ut statim corrigeret
et sui facti condemnaret / Ratio itaque de peccato confessio / tria
prima cura humanae divi verborum assertio / quod non repugnat / re-
pugnat et verecundia / Omnis enim qui carnem gerit / obnoxius est
culpae / sicut et illecebra carnis ac seculi repugnat innocentiae
et integritati / Et quod unusquisque erubescat etiam etiam fateri
dum qua magis cogitur quam fateatur / unde manifeste dicitur Ambrosius
vocalem debitam esse ex eo quod praecepto sacerdoti confessionem fa-
cit non et verecundia repugnat / hic non modo fit mentio de confessione
/ quae fit soli deo aut homini in genere / quod sicut confiteri invenimus est verum
dicere et iubat tamen confessio usque ad danielem / qui coram deo faciebat
confessionem vocalem / Et hoc ut Ambrosius dicit / Job sine termino
vocali confessione usus est / Et David deo praedicabat adversum se
iniquitates / Et Augustinus in libro de ad sacerdotes legis dicit si sepultas fa-
tras addit ingens planum est / quod confitendum marum erat in diebus suis quam
confiteri peccata sua / ita ut in medio dolor ipso prudentiam altiorem
potest / et ut in publico fraternitas praesentiam confiteri / quae modus dicisse rego-
sunt usque adversa Joannis Baptistae / dicitur in Mattheum baptizabantur
ab eo confitentes peccata sua / quomodo non ad vocem Joannis di-
centis poenitentiam agite / confitebantur sibi et suis discipulis

peccata sua. Et Iudas proditor ex consuetudine confessionis tamen a lege, quam a Christo exhibita, cum esset primo inductus, peccatum suum spontanea confessione
confessus est dicens: peccavi tradens sanguinem iustum; quam confessionem si fecisset apostolis veniam meruisset. Dicit Augustinus de vera et falsa confessione:
penitentia et ex hac consuetudine penitendi successit. Iacobi ultimo:
Si quis infirmatur, advocet presbiteros, sed peccata peccata educat super eos presbiteros
et orent pro eo et oratio fidei salvabit infirmum, et si in peccatis fuerit remittentur ei. Super quo dicit Beda: si qui sunt ex peccatis infirmi, et si
perfectis eorum fuerint confessi ac perfecto corde et lingue et emendare
satagerint dimittentur eis. [illegible] sine confessione emendacionem peccata
nequeunt dimitti. Et Crisostomus sequitur heticum esse, id quod vicesimo
post diem omnes a Christi ascensione usque ad annum tercium decimum esse
dampnatos, ex eo quod non erant confessi. Quod contra non exponens
ad idem allegatur: quod baptizati a Iohanne confitebantur peccata sua, et
in eorum confitendi perfecta doctrina, unde baptistis ad ipsum nomen testatum
ymmo [illegible] non vitando hoc preceptum et consuetudinem, precepto mo
de confessione inchoato i precepto figuralis legis, usque ad suos fi
deles continuat, volens utrumque simul implere, ita ut figuralem finem
moralis vero inicium ponetur. Unde dixit Christus: ite ostendite vos sa
cerdotibus. Volens, ut ait Augustinus, ut in sanacione lepre spiritualis
erat et ostendat se sacerdotibus, ut per contricionem cordis et gratia dei
sunt purgati de peccato, sint in noticia sacerdotis. Dicunt preterea
et de hoc tractatus infra patebit. Sed contra obiecta heticum quod confessio
observata est non quod regulariter fit quod aliquibus se utile
esse videbatur, tertio loco illam confessionem regulariter tempo
re et uniuersaliter inciat. Dicit Mattheus: Exivit ad Iohannem omnis
Iudea et omnis regio circa Iordanem et baptizabantur ab eo in
Iordane confitentes peccata sua. Sicut Crisostomus baptizabat
se confitebantur, et quia baptizabant universaliter, [illegible] regu
lariter. Et Ambrosius dicit quod sicut regulariter confessio dicitur, quod re
gulariter baptizantur, quando baptizantur adulti usque modo observatur [illegible]
Ex quibus sequitur quod confessio vocalis sacerdoti pro salute as
sumenda est necessaria tempore nove legis, ita quod non sufficit confessio
soli deo facta, quod est incompatibilis, quia peccator in anno quarto
soli deo confitetur ut sufficiat ei, quod est aggregata ex oratione
et voluntate confessionem factam soli deo, sed requiritur confessio peccatorum sacra
mentalis facta sacerdoti distincte et articulate et specialiter, quod alias
auctoritas sacerdotibus a Christo data irritata esset et inanis, ut dicitur
legantur super terram erit ligatum et in celis, et cetera sol [illegible] Sed
quod dicit Augustinus ecce hic fundatur nostra confessio, esset frustra esse
potestas data sacerdotibus, si numquam penitenti iniungeretur [illegible]
umquam sufficeret confiteri soli deo, numquam sacerdos solveret, sed
penitentia esset hec potestas, et sic frustraretur verbum, et sic frustra
verba Christi, et id numquam impleretur. Iacobi quinto: Confitemini alter
utrum peccata vestra, ut salvemini. Super quo dicit Hugo: quod est confitemini
ut salvemini, nisi hoc non salvabimini, nisi confitemini. Sed quibus

apertus
vellet dicere ut solent loqui heretici promisit hic aliquibus confitentibus salvacionem
sed non negat non confitentibus iustificacionem. Dicit augustinus non potest quis iustificari a
peccato nisi confessus fuerit ante peccatum. Nullus ergo dicat occulte ago penitentiam novit
deus qui mihi ignoscit quia in corde ago. Numquid nisi peccator solvendus est in celo ut si
potestas ecclesie Christo dicta solvit in terra. Numquid ergo deo inventa sunt quod sibi soli
remissionem criminum reservat et mandatum eius non custodit. Numquam ergo data claue
offendere conatur. Hic ipse sic premissis accedo ad Romam quia ibi ipse continet per 'verba'
vocem meam audi mea dicit id est mee confessionis audi ne vero frustra fiet
orationem fiat. Ymmo eum dicturo quod gloriantur cum male fecerint etc. quod ut Sodoma
peccata sua predicant nec abscondunt. Audi ergo ut confessionis utilis est confessiona
et accepta. Non ergo confessio nuda debet esse sed deinde eo quod audit sacerdos debet ac
ceptare et approbare. Dicit Augustinus committit deus sacerdotibus quorum peccata remittendi
vicaria potestate. Sed tamen peccatores humiliter sicut ipsi exierunt impudice. Proponat eum
timere si vita promittat reforte sed peccator noctem licet facere sed a potestate nollet
irritare. Sicut quibus potestas commissa non potest impleri. Item quibus Augustinus volens
confessio debet vestiri nec fiet nuda. Debet enim nuda esse sed quod non sit in eo palliata
peccata sed manifestanda sed vestita debet esse sub circumstanciis hoc est. Hec quibus sequitur
et humiliacio tropia confessionis dicit anceti cum proposito in melius vita mutan
dem. Qui timet iudicium dei pudorem [illegible] solent peccatorum confessio timet
pudorem confessionis accipere. Ubi pena non timetur. Hec quibus est cristo dicentis
[illegible] ab hac sordida et dissoluta vita. Nequeunt
cum omnino aliqui convenire in unum. Confessionis lacrime et corporis ieiunium
hec. Sed dicit vera vocem meam audi dum meum sit verba. Ostendit quod
vocalis confessio sit divine pietatis et mee iudicium. Quod deus quo
vult deus ut vocaliter confiteamur peccata. Signum est quod vult ea nobis
misericorditer remittere. Dicit crisostomus imperat nesciens quod confessio peccatorum
pudorem habet et quia hic ipsum erubescere gravius pena est. Sed quia
iubet deus confiteri ut verecundiam patiamur pro pena. Nam et hoc ipsum
pars iudicii est. Et sequitur O misericordia dei quod tociens ad iracundiam
concitatur. Sufficit enim ei et solus pudor pro pena. Exemplo sequitur et per confessio
sit divine pietatis. Tamen constanciam requirit. Hec est Cyprianus qui
dicit confiteantur singuli peccata sua. In adhuc qui delinquit in seculo est. Dum
admitti eius confessio potest. Dum remissio et satisfaccio facta per sacerdotes
apud deum grata est. Convertamur ad deum mente tota et penitenciam criminis
veris doloribus exprimentes veniam deprecemur. Item Cyprianus non
dubitat confessionem esse de iure gravi. Sed hic modo fiat et in hac vita
Item vera dicit iudicium et in iudicio nunc quod confessio peccatorum ma
iorum iudicium est institutum pro acquisicione vite eterne ita quod nullus
habebit vitam eternam nisi primo vocaliter confiteatur peccata sua
si adultus est. Etiam significat conformitate sacramenti. Unde super hoc
scriptum est an foret templi ut nullus posset templum ingredi
nisi primo esset lotus. Dicit Cassiodorus sicut sine baptismo nunquam potest
intrari regnum celorum sic nec sine confessionis officio. Sed Gregorius
dicit boves ante faciem templi fuerunt per ceteris sacerdotes pre
dicantes homini peccatis confessionem preparant ut quisque quamvis etiam
intrare mittitur templi ceteros suas et actos meritum pastoris exponat
precas in bona futuro cogitaciones et opus manus lavet. Exemplo patet
in quibus vult vita adipisci eternam. Omnibus circa omnibus vocatis peccatorum
nisi quia vera beatitudo finalis id est est perfecta libertas non scelera eum
religacionibus ad aliquas penas. Exemplo absterget deus abscondit

2ª pars a lapsu ec ...
[illegible]

xxi

sctorum omnium lacrimas ut dicit Io. in Apoc. et amplius non erit luctus nec dolor nec clamor nec mors ultra quia prima abierunt. Et hic Aug. exponit hanc litteram dicens nisi prius deus omnem maculam auferet a peccato pena [illegible] nisi [illegible] non dabit vitam quod non sine [illegible] ille hic orane dicens misericordiam et iudicium cantabo tibi domine [illegible] pro tempore nunc non est [illegible] iudicio apostolo dicente si nos metipsos di iudicaremus non a domino iudicaremur cum autem iudicamur a domino corripimur ne cum hoc mundo dampnemur. Sed et alio hic littera de confessione sacramentali exponitur ita ut [illegible] voce in [illegible] xxiii [illegible] significatur quod sacerdotes habent facere circa remissionem peccatorum. Sed hic quod sequitur et xvi [illegible] exprimat id quod facit deus et utrumque exprimitur in ista concessione domini quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celis et quodcumque solveris [illegible]. Advertendum circa hoc quod [illegible] dicit quod solus deus secundum potestatem peccata dimittit sed sacerdotibus commisit peccatores solvere a ligamentis consuetudinum [illegible] exhortationem et ad firmandum istum errorem adducit Lazari resuscitationem Lazari quod fit iustificationem peccatoris ubi dicitur quod solus [illegible] Lazarum vivificat solus de sepulcro eduxit solus coram [illegible] stare iussit sed apostolis commisit eum solvendum ab illis liga[illegible] solvite et sinite abire. Et erat primo in hoc quod sacerdotibus non non plus [illegible] nisi ut sacerdotibus [illegible] et non amplius [illegible] habuerunt discipuli Iohannis Baptiste et Phariseorum discipuli Iohannis habebat potestatem baptizandi [illegible] confessiones audiendi et predicandi in remissionem peccatorum sed nullo istorum modorum peccata remittendi et si Christus discipulis nichil potestatis [illegible] non dixisset Christus solvite sed solvendum [illegible] a vero peccata est per deum ligare sicut absolvere et mittere sicut [illegible]. Et quando sacerdos si occurrit sibi in confessione statim moriturus [illegible] debet sibi peccata [illegible] quomodo non secundum potestatem absolvere et hic esse in [illegible] dimittere hominem ligatum ad tribunal domini [illegible] quod horrendum est incidere in manus dei viventis. Et quando talis sacerdos [illegible] mortuo absolvere dicat autem eius ab omni vinculo delictorum [illegible] dimisit eum abire non absolutum et si debet eum solvere hic est potestatem predicare [illegible] predicacio moriturus esset tarda [illegible] omnes [illegible] peris et [illegible] mortis tota vita que preterit [illegible] odiosa [illegible] sunt [illegible] erat in hoc quod [illegible] maior Christo peccati remissionem [illegible] sonorum [illegible] sit peccati consuetudo [illegible] erat in hoc quod dicat sacerdoti [illegible] solvere consuetudinem peccatorum [illegible] predicatoris [illegible] quando in [illegible] non [illegible] dicit Augustinus nos quando loquimur ad aures vestras et [illegible] quando agatur in cordibus vestris. Tercio erat in sophismate [illegible] sic arguens deus secundum potestatem peccata dimittendi ergo non sacerdos. Dicit Beda in glossa [illegible] nec possunt peccata dimittere nisi solus deus qui per eos dimittit quibus dimittendi tribuit potestatem. [illegible] Beda admittit concessum hominem cum deo in [illegible] gratiam [illegible] non [illegible] deum peccata dimittere et tamen homines posse peccata dimittere non secundum primam [illegible] et [illegible] [illegible] ab homine actum remittendi peccata secundum [illegible] sed [illegible] et talis [illegible]

[illegible] remittendi peccata [illegible] dimittit peccata [illegible] per dei dimittit peccata [illegible]
[illegible] dispositive [illegible] [illegible] dispositive [illegible] sunt duo [illegible]
et [illegible] pene [illegible] sola dei remittit effective [illegible] in eo operante

nempe primo prelatis ecclesie ... prelati penitencium ... ut essent ... [illegible]
... [illegible] ... pastores ... [illegible]
... et dulces ... et potentes et sapientes ... [illegible]
... ut fortiter ... sapientes ut ... et ... [illegible]
... caritate ... prelatorum ... [illegible]
... et ... ut ... apostoli ... [illegible]

sic quod nullum in scripturis sunt ad nonne bonus nisi solus deus / i. nec sic bonus ut
deus sed per essentiam / et non vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis
i. non vestra vos principaliter sed ille etc. / et in quo est qui facit mirabilia / et tamen non
negatur quin homo faciat mirabilia / sic solus deus ex se ipso et per se ipsum et tamen non
peccata dimittit / sed sacerdotes ex gratia et potestate in eis operante. Capitulo errat unus
qui non potest deus nisi facere suscitacionem peccatoris et eius solucionem / contra dicit
Augustinus tractatu i. ... solus ... mirato ... post dari solucio peti
... suscitari aut mortuus nisi ipso Christo clamante non ... discipulis ...
ribus ... ad ... tercia ... sunt ... opera solius dei qui
initiat primam est media opera et opus ultimum ex ... positione ... patebunt
Augustinus ... sermone 20 tractatus suscitacionem lazari dicit / solus Christus la-
zarum voce de sepulcro suscitat / ipse clamando spiritum reddidit / ipse terram
molem sepulcro impositam vicit / cuius virtute non pedes ex sepulcro pro-
cessit. Et subditur sic homo in corde peccatis / ... homines penitentes
peccatorum ... contericione et dolore ... spiritus ... audiens confitendo
proferre confessionem id est educit de sepulcro / sed ligatus est nondum solutus
est / sed a quibus solvendus nisi ab illis quibus dictum est / solvite eum vos et
sinite abire / solvendo in remissione peccatorum est hoc i. Ex his ... Augustinus ...
illa que in principio iustificationis solus deus est remissionem peccatorum ...
... solus suscitat a morte peccati / infundendo gratiam contricionis / solus vivificat
spiritum restituendo gratiam ... / ipse aufert molem / ... remittit ...
penam gravissimam / videlicet eternam ipse efficit ut homo ex ... sepulcri ...
... faciendo confessionem peccatorum / sed omnia ... processum ... Augustinus ...
posito. Et supponitur ... lazarus de sepulcro et processit / sed
ligatus ... sicut ... homines in confessione peti ... / sed
... a morte / non confitentur nisi ... / ... ab ...
... confiteri est. Et ... Augustinus ... et ... implent ... sine ...
... ad confessionem mortuum / ... implet ... ministerium ...
... publice ... sacerdotum ... confessionem est ... remissionem ...
... est in hoc fine deus antecedentia omnia ordinat ... ex hoc
... illis ... lazarum ... solvendo ... solvite
et dimittite abire ... Augustinus suscitacionem solius dei adiutum ...
... ad libertatem / que ... dei est / sed hominibus
... vitam ... Et ... Augustinus ...
... ut angeli in celo / ut omnia in nobis ... consumantur ...
... filius dei in virtute sed ... homines apparens in carne
... quo in corde oranti absconditus / ... clauso hostio in
... oracione ... / et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi
... sic orantibus / sic luceat lux vestra coram hominibus ut vi-
deant bona ... / ut ... glorificetur deus ... coram se
... coram hominibus / ... peccatores ... coram hominibus / et ...
... potuisset ... reddere videndi / ... ad ... discipulum
... benedictione ... ministerium ...
... omnia ... remissionem peccatorum / solus posset facere / sed in aliqua
... maiestati placuit committere ... Ex quibus ... ex ...
... dubitacio ... admitti ... potestate data presbiteris peccata re-
mittendi ... fidei est peccata fidelibus in ecclesia ...

qua apostolus paulus usus est. 2 cor. 2 si enim quod donastis et ego, nam et ego si quid
donavi propter vos in persona christi donavi. Ubi dicit ambrosius [illegible] in
peccata dimittendi vendicant accepturi non usurpant indebitum. Crisostomus super
Iohannem [illegible] plenum in presenti discipulos suos voluit a servis suis
fieri in nomine suo que ipse faciebat. ipse positus in terris dedit eis potestatem
super omnia demonia, infirmos curare, mortuos suscitare, cur non peccata
dimittere, quibus ipse dicit, que ego facio et ipsi facient et maiora horum
facient. Hec ambrosius. Et augustinus in uno sermone de petro et paulo: quam incipit
fortes et humiles, Ait: Omnis plebem piscatorum facile credent reges potestates
regibus resistere, regnis armilius imperare, legibus frenare, demones calcare
sub pedibus, in hoc [illegible], celum aperire hominibus, cum pelleret, claudere, cum [illegible]
In mortale regnum donare gratis, negare [illegible], modi cognoscere
culpas et omnia hominibus relaxare. O inestimabilis potestas hominem [illegible]
positum tenere celum. Ecce mira admiratio per [illegible] regni claves patescere
ut solutis vinculis peccatorum aperiret credentibus celum. Hec ille. Ecce mira potestas
[illegible] non creditur quod [illegible] celum, et angelis imparem, et tamen [illegible]
tenendum est [illegible] posse homines salvari. Est enim magnum et in credendum
clarum modi cognoscere culpas quo ad claves fidei, et ad magnitudinem potestatis
est, quod omnis in terra et celum. Hec non accepit potestatem ut solutis vinculis
peccatorum credentibus aperiret celum. Unde et ipsa hac fide inquit [illegible]
dicit vocem meam quia ego mea peccata te operante vocavi, expono sic [illegible]
[illegible] mandati [illegible] impellente, ymo etiam et misericordiam [illegible]
fit pendicante, ymo dicit augustinus non solum ei quod deum non timet [illegible]
suplicium imputatur. Sed etiam ei quod [illegible] non revertitur. Ex quo ipso christus
inquit solvite eum vos, et solucionem tenere se publice, et illos [illegible]
potestas data est ut [illegible]. Unde dicit manum tuam, id est misericordiam tibi a
sacerdotis [illegible] ab hiis quibus tenetur ligatum et constrictum. Dicitur enim
duobus modis peccator ligatus est, scilicet cecitate mentis et pena debita [illegible]
dampna comissi peccati, et pena peccati tenetur per eternum tenebrorum solvi
a cecitate mentis, sicut mortuus fuit cum vivit, et sic vivit cum, illuminatur
est, sic adhuc debitor est pene. Ideo dicit augustinus: resurrexit displicet
quod [illegible] sed non liberi sed non ambulare [illegible], sed sunt vincula [illegible]
[illegible] ut quod surrexit solvatur et iterum dimittatur per officium christus dat
discipulis dicens, quecumque solveritis in terra erunt soluta et in celis. Hec [illegible]
[illegible], per sacerdotes per officium eis dato in [illegible] cooperantur
ad peccatorum remissionem. Dicit crisostomus [illegible] non in [illegible], sed in [illegible]
hominibus sacerdotibus data est maior potestas quam nostris parentibus.
Hii enim liberabant animam etiam corpus salvaverint frequenter, alios [illegible]
eum condempnacionem liberantes, alios vero in [illegible] [illegible] [illegible]
Hec vero hec scilicet doctrinis faciunt sed etiam orationibus [illegible] [illegible]
sed scilicet qui nos regenerant, sed etiam [illegible] hunt potestatem peccata [illegible]
[illegible], et dicit inducam [illegible] id est [illegible] iudicium et [illegible] et iusti [illegible]
[illegible] finaliter per solvi et liberari. Ex quo patet quod [illegible]
Iudicium vel [illegible] confessionis, vel sacerdotis quo solvit a parte [illegible]
[illegible] peccatorum tenetur in [illegible], et quo ligat ad alicam penitenciam
[illegible] [illegible]. Aliud est iudicium dei, quo deus approbat
[illegible] per sacerdotem [illegible] [illegible] in eo comprimitur, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dominus [illegible] [illegible] sacerdotalis [illegible] [illegible]
[illegible] dei. Hec est [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. X [illegible]
[illegible] de solucione et ligacione [illegible] [illegible] contra de ligacione et [illegible]

[margin:] et eciam hominibus relaxare quo ad deum non potestas

[margin:] Iudicia sacerdotis sunt duo

sicut in celo ita quod gratia petri precedat sententiam petri. nunc id est honoratur
celi / Tho[mas] Hemricus quod magister tibi incubit sentenciam sentenciam gratia rex sacer-
doti Sacio / et gratia petri non id est honoratur / gratia precedit sentenciam dominicam
sed propter sententiam dei scriptum confirmata sit melior / sicut in ore
iudiciario / iudex iudex precedit / et maior confirmacio subsequitur / Similiter
ergo est / ne propter in iusticia dissipetur sententiam sacerdotis / sententia scripturis ma-
gni iudicis infallibiliter non intrat iniusticias iudicabit / sed eum accepto

Vocem meam audi secundum misericordiam tuam et secundum iudicium tuum vivifica me
Exposito est versiculus iste de confessione sacramentali dicta. / Nunc
exponenda est eius expositio de oracione vocali / que eciam frequentat per cantus
personas et altos ecclesie per choros distinctos. Et hanc oracionem faciendo
psalmista deo petit primo in sensu sic oracione exaudiri / secundo ergo exaudicionem
vivificari. / Et ergo iudicium allegat dicens misericordiam meam / propter vivificacionem
iudicium sine iusticia. Et in hoc petit dimissio dampni / et per hoc posita
est eius confirmacio. Et ergo littera vocem non multi mihi aequari invitans
voce non comprehensionis peticionem irracionabilem. / voce non ad comprehensionem
commissis sed vocem meam scilicet qua clamavi ad te in oracione / secundum illud
modo / et scilicet qui est oracio non ad deum dirigitur. Augustinus ita quam
dicam non metuere iuxta id psalmus clamaverunt / nec erat qui salvos
faceret ad dominum / nec exaudivit eos. Sed vox oracionis ad deum dirigitur.
Augustinus id quod est ad deum propter deum dirigitur / id est omnia
descendit / et invenit et impedimenta / et visio et illigat et omnia
impedimenta volatu verum / qui ergo in oracione sic abiciunt et ad as-
census illud ultra et nichil est / nisi que nichil est quod
hoc sunt omnia / et et sufficiat oracionem emittunt / illi voce oracionis
orantis ad deum dirigunt / quod modo philippus obsecrat dicens / cui dixit Ioh 14
domine ostende nobis patrem et sufficit nobis. Augustinus tamen dum
disceditur est quicquid aliud est donec perveniat ad patrem / ubi
iam securus est / et quod ultra requirat non habet. Huius dic vocem
oracionis exaudi / id est attende condescende et consenti. Secundum misericordiam
et indulgenciam id est eundem dei secundum misericordiam / et ergo addit secundum iudicium
tuum / id est non secundum iusticiam a veritatem meam / dicit Ambrosius quod pauci
et pauci sunt virtutes / et multa petit / audi ergo id est effectum
audicionis impende / hic fac quod peto / et hoc secundum misericordiam tuam.
Augustinus id clamaverunt iusti et dominus exaudivit eos / secundum quod prius
iudicium secundum iram indignacionis sue / quod aliud non est / nisi si iusta
attende. Lex id ondunt deus et fecit ad nichilum redigit vide
iste ibi. Augustinus deo conplacet quod remanserunt / quod deo admirante
sunt quod sunt. Nam secundum oracionem vocalem et sonorosam
secundum racionem ecclesie / et officium divina ecclesie consuetudinis / et sicut
dicitur iudicium in choro. Nec hoc incidit in errorem. Dicitur
Se clamantibus et orantibus / id est unum quod helyas. Prophete Baal
iii Regum xviii clamate voce maiori. deus enim / vel forsitan
cum alio loquitur / aut in diversorio est / aut in itinere / aut cer-
te dormit ut excitetur. Et subdit ergo dicit sed quod oraciones continue
et credunt in variis ritibus in ecclesia / ordinate non sunt
quod fide non sed quod eorum quantitas et qualitas placeat

ibi est iusticias iudicabo dicit quod indicia vel se velit

Sco. Et primo videat hic errorem de orationibus prolixis quod ecclesiam quedam
anima perfectissima laudatur in luca quod non descendebat de templo ieiuniis
et obsecrationibus serviens deo nocte et die. Ideo tamen nunc natiuitatis
domini quod esse convenit luce ii. Et cornelius centurio adventu ipsius
pie apostoli meruerit ipso dicente a quarta die usque ad hanc horam ora-
bat hora nona in domo sua actuum x. Et paulus orante romana iam secta ana-
nie commendat de celo. ¶ Ex quibus patet quod orationum prolixitas in scriptura
katholicorum reprehensionem non habet quia multe sunt sermones multo moderatores
quam iste sunt. Ut et ihesus sepe in agonia prolixius orabat. Sed vir ihesus
¶ ¶ Proprietas de prolixitate orationum reprehendit dicens non et ethnici hic faciunt. Dicit
raband super matheo istorum predictas namque fecit ypocritarum est plerique
e spectantibus in orone et propter sinceritatem est placere hominibus. Ita ethnici
vel gentilium etc. in multiloquio se speravit exaudiri. Dicitur enim multiloquium
a gentilibus venit qui exercere lingue potius quam animo intenduntur opera
ut hoc ingratis studiis ad genus oratorii quod ad deum preflectendum
transferre conatur arbitrantes sicut hominem iudicem ita deum verbis adiuvari in
sententiam proclive. Ergo similes esse illis dicat ut et per magistrum hugonem
Item rabanus dat causas quare ypocritarum et gentilium in oratione prolixitas est vituperanda
sed non quod se. ¶ Ex quibus patet quod ubi vera fides deest quod prolixitas
horum in vicio est. Et quid mirum quod in multiloquio ut apparet quoniam quod in fide non est peccatum
est velle omni multiloquio apparere hominibus. Fides non est sed vanitas. Ut de
flectere inflexibile et falle sapientissimum credere loqui fides non est. Sed magis
blasphemie. Sed hoc est fidei hoc est proprietas mediante de placabiles et orationis
quod hoc scripsit iam verbis iam gemitibus iam interius iam potens pete
salvatorem ut potest ibi esse multiloquium vel non admittit, ut quod est necessarium. Ex
quibus patet quod oratio instantia et continuitas licet infidelibus non
placeat, fidelibus tamen est optima. Dicit enim augustinus de christo quod dormivit in
navi quando dormivit cum sonaret inculcabili et quod obdormivit in cruce
ut conjux sibi formaretur de latere quod impetuosis clamoribus suscitaverunt omnes
apostoli quod impulsando et inclamando illic atque extorsit tedio. Quod non
permisisset accipere mortem, et licet obdormierat sompno vel mortis tamen ut
apostolus christus resurgens ex mortuis iam non moritur iam non dormit neque dor-
miet qui custodit israel. Et dicit augustinus christus vult dare sed non dat nisi
petenti ne daret non capienti neque tamen oras sibi ut dormienti molestus
esse non dormit, sed tibi videtur dormire, si non statim ad votum respondeat, ne statim
dat sed petenti instanter ut velit tuo victus tedio congregat. Nolum tu ipse
non dormi et vide ne fides tua obdormiat. Hec ille. Ubi innuit augustinus
innuit quod iam instantia apostolorum et importuna petitione anima non esse vitupe-
rationibus prolixitatem et continuitatem semper sibi quod deest vigilancia fi-
dei et continuitas devocionis quod possunt deum excitare ad exaudiendum. Et
addatur ad istius dicti robur ut cecus mendicus secus viam de quo scribit lucas
cum audisset ihesum preterire clamavit dicens ihesu fili david miserere mei
et cum turbe increpabant eum ut taceret, iterum atque iterum clamare non de-
stitit quoniamque dicit ei ihesus fides tua te salvum fecit. Super quo dicit
beda cum orationi vehementer insistimus stat ihesus et lucem restituit quod deus
in corde figitur et lux amissa reparatur. Hec ille. Et tamen de orationibus prolixitate
tamen videndum est de oratione que fit alta voce. Attendendum quod orationes
hominum privatim dicuntur quod non fit privatim cum cetibus privatim. Ubi sunt quod
saepe premissum cetum fidelium frequentat orationes privatim dicunt sub tecto
alii secreti effundi, quod fit clamose effundit cum episcopum mala via

Et ubi est oratio que legitur hac oracione fecisse christus auditus est pro caritate nostra ait si iam mane in et legitur vivere et iam exaudiunt ut esset christus oratio constat orare hec et dicit vitam cum dicit ihesum salvatorem tunc ihesus et misericordia et grecis christus tunc ubi filius dei

2m varicum qui sunt vobis misericordia

Secundum primum est quia clamose orans non credit ubique deum esse et deum se-
creta [illegible] audire / et sic deum inhonorat. Secundum est scientiam inanem preterire que
non optebat alterum scire per deum hominibus bonis et malis audienda
committit / et sic est indiscrecio simile orat / non solum a deo non auditur / sed eciam
ab hominibus qui secreta audiunt irridetur. Tertium quia clamose orans
alios iuxta se orare non permittit / quia eorum suis vocibus sensus aliorum ad
se trahit / et eorum oracionem impedit / et non solum ideo non auditur quia male
orat / sed quia sic orando peccata accumulat. Sic ergo oravit et anna orabat
Samuelem matre [illegible] privata persona / de qua scriptum est / labia eius movebantur
vox autem eius non audiebatur. Primi regum i°. Ex hoc patet quia aliud est sentiendum
de oracione privata / aliud de publica / quia orans private circumspecte tamen sed
agit / ideo secrete orandum ei est / qui vero agit causam publicam ut sunt sacerdotes
publice orandum est eis / et ita dicit Hugo in libro de oracione dominica / quia
in primordio ecclesie fratres conveniunt et sacrificia divina in parte celebraturi verecunde
[illegible] esse debet / non possumus ventilare preces nostras in condictis vo-
cibus / nec peticionem commendandam modeste deo loqui acciditur tumultuosa
iactare / quia deus non vocis sed cordis auditor est / nec ammonendus est cla-
moribus qui cogitaciones videt. Primi regum i°. Ecce regula orandi pro plebe / ubi ad
nostri dei non ab eis cognitur aliter sonare / sed alia est regula orandum pro
plebem ubi in ecclesia sonora laus dei requiritur / propter quod Ad Corinthios xiiii°
si non sunt interpretes in ecclesia taceat / sibi autem loquatur et deo / sed apostolus
ut prophetates aut interpretates publice ad auctorem in ecclesia clamandum vo-
ce formarent / super quo dicit Ambrosius / Item ecclesia loqui debet / quod omnibus
prodest. Ex quibus patet quod oraciones clamose requiruntur qui sunt deo accepti
falsum ergo est / quod tempore clamosi orans non esset pro fide / et quod eorum qualitas
non esset accepta deo / patet de [illegible] cantoribus deum / qui cantabat et voci-
ferabant et laudabat leviter in organis et tympanis / et cum gracie mu-
sici instrumentorum ritu templi / et patet de pueris ad laudem Christi clamantibus Osan-
na filio David benedictus qui venit in nomine domini / et de Christo qui voce alta
orabat / Deus deus meus ut quid dereliquisti me / qui eciam clamans vo-
ce magna emisit spiritum / de quo eciam scribit apostolus ad Hebreos v° / quod diebus
carnis sue preces supplicacionesque ad eum qui possit eum salvum facere a morte
cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reverencia.
Ex quibus eciam patet non est idem iudicium de orantibus Baal et de orantibus deum
clamose vocibus / patet quia crisostomus dicit: orant ethnici reges
mortuos / homines intrantes et rectores quorum omnia manifesta sunt et
nota / qui sic vivant ut se nec [illegible] adiuvare possent / orant ydola
insensata quia nec audire possunt nec dare responsa / iuste ergo quod clamant non est
qui respondeat / propterea eciam sacerdotes Baal ad deos suos clamantes pro
sacrificia consumenda deridens eos Helyas ait clamate forcius
forsan dormiunt dii vestri / sic autem deus noster nec dormiens excitari non
potest / nec eum orantes sic possunt irrideri / sed ubi orantes affecta est cordis
ibi eciam modica orantis et clamor verus est et ypocrita et apprehensus
bachinis / et ambiloquo et huiusmodi non deficit. Tercio regum i°. Cum hiis ita
premissis patet ad quomodo primus mota [illegible] / et quod multi sunt numero cantores
laudes Christi qui vere clarissime a Christo in apostolis sunt introducti / et quia
in tota ecclesia Christi quotquot [illegible] plebes sunt / dicit quod multi heretici imitantur
adversantur cantibus laudi Christi / sicut sunt Hylariani / Arriani / Gentilem

a[illegible] et clam[illegible]
[illegible] 2[illegible]

pharisei / maniche[i] instiauiste / ita quod videlicet non sine turba multa se tunc cum fustibus et gladiis antecedat semper n. ut ambrosius dicit / laudes
sunt ipsorum psalmorum / Et nunc cum laudibus xpistus dicunt heretici studio co
monetur / sicut hiis mors paratur / et de morte sunt in laudibus xpisti
tempus eius laudes ferre qui vtinam fidelitat infirmitatem / et hoc cum laudes xpisti
hereticorum vehementia vbi latur / dulcitudinem xpisti prima ferre non potuit
isti sunt peiores / quod laudes sustinere non sunt ... Et gesta sunt gestorum
sequitur quod heretici vbi sunt xpisti laudes impedivit / augustinus in libro re
tractionum ca° xi refert in hoc hylarius quod modo quod in cartagine frequen
tari cepit in cantu ymnorum et psalmorum ad altare malediccione repre hen
sione vbi poterat lacerabat / Et libro nono suarum confessionum quod in mathe
leos iniecit vocis tales insanos quod hiis tantum quod sunt facta me
dicamenta et antidota ignorarent / Et cassiodorus libro vi hystorie tripar
tite describit quomodo iulianus insurrexit quod quando publica in hoc notissimum
hiis dei laudum frequencia quam sustinere non potuit / vnde mortificat eam et dam
pnavit delevit / Et ambrosius in exameron libro vii quod extremum de phariseis ponit
de laudibus usque legi quod cum xpistus pullum asine sederet clamabant pueri

molestie modeste ferebant iudei daniel interpellabant dominum ihesum ut faceret eos ta
cere / respondit si hii tacebunt lapides clamabunt / hoc est forte celabunt
/ clamabunt innocentes clamabunt et matutinos / clamabunt et omnes isti lapides
vivi ad instar lapidis solidati de quo scriptum est / lapidem quem reprobaverunt
edificantes hic factus est in caput anguli h. i. c. sic heretici interpellat
quod pueros xanos invident ista crucis plena fide et si clamor dicitur
non imperfecte etatis / erat tunc eorum instructor spiritus sanctus / Preter quod
in laudem xpisti est commissus / Sicut post gestorum dicit quod tantum laudum xpisti ab
ipso xpisto in apostolos sunt intercessit / ista post gestorum est augustinus in libro de
laude psalmorum canticorum vbi refert quod xpistus ab initio carnis sue zacharias
primum sanctus baptista pro id longum silentium ympnum tunc ordinatur / et ympnum
elizabeth diu sterilem de filio promisso etiam edito deum magnificat
dispposuit / In hora quod sue nativitatis angelos cum cantu aliquid celi
tace ponere constituit / Idem quoque pueros dominum sibi laude quere
patres videlicet osanna commonuit / ut phariseis de hominibus strepentibus
dominus ora in nocte eum clausit / sed potius apperuit de non legistis scriptum
esse ex ore infantium et lactantium perfecisti laudem / Et subdit augustinus ad
postremum ipse dominus in verbis doctor / in factis confirmator / ut ympnorum
dictorum misterium gratissimum approbaret / cum discipulis ympno dicto
exivit in montem oliveti / quis ea tali doctore de psalmorum et ympnorum
religione dubitabit / cum ... qui actus aecclesiastibus adoditur psallitur
ipse cum discipulis ympnum in. cantasse perhibetur / sed ... ut ... ...
augustinus tacuit xpisti canticum cum discipulis ... n. dicitur et ympno
dicto exierunt in montem oliveti / xpistus ... post calicem tanta collas
legi / vna cum discipulis sed / et in ... in commentario illud ym
pno dicto exierunt i. in o. hoc est quod in psalmo legitur edent pauperes
saturabuntur / et laudabunt dominum / qui requirunt eum / Et ... constanter
dicit ympno dicto / ympnum n. z. in ysidorum libro vi ethymologiarum capitulo xxxiii
... continet laudes post ... dei ... canticum / vnde augustinus in ... psalmi xxxii
ympni sunt laudes dei cum cantico / ympni laudes sunt continentes

laude dei q. ut laus et nō dei / nō est ympnus / Ex qua pte collectus
supra q nullus quemcuq dei laudes in aplos introduxit nisi xc
et quos pocius erigere sunt in laudem dei / nisi xpus / et quos pocius h
aplos suos sibi carissimos et orbis loco sui constitutos / iste in introitu
ipse eciam debebat suis psalmis laudibus in edificatom pre monere animos
fidelium et inflamare ad pie dilectionis affectum / Et sic xpus no
ordinat aplos suos cotidie / Una quo nocte paulus et silas apli
xpi cantauerunt deo laudes in carcere sicut scribitur act xvi / Me
dia nocte paulus et silas adorantes laudabant deum et audiebant
eos qui in custodia erant subito uo terre motus factus est ita ut
mouerentur fundamenta carceris / et statim aperta sunt omnia hostia et omnium
vincula soluta sunt / Ubi beda deuocio simul appslini peccatorum
et vicit quomodo oronis tu illi ympnos in carcere canerent et orō
laus terram comouit / carceris fundata concussit / hostia aperuit et
cathenas vinclorum dissoluit / Ubi quod cunctis fidelium eadem paucis
temptacionibus inciderit ante gaudium existimet libenter gliatur
in infirmitatibus suis ut inhabitet in eo virtus xpi / Sic pfecto cum
paulus et syla inter tenebras carceris ympnizant / et cum psalta
sonū decantat / trecis in refugium angustia q circumdedit me exultacio
mea / Sic beda dicit illos aplos a xo institutum in carcere deo
laudes decantare / Sed tunc decantacom est quodda gaudium in tempta
cionibus et gliacom in infirmitatibus / et quodda refugium a pssura / Et
eminat multa mala / ea que ex hymnis decantacom eueniunt / Ex
quibus argumentum ipsius veritas / Za uo ps greci dicit / Ex hymnis di
decantacio diue laudis quemetissime inducta est in tota eccam
xpi et hec ab ipsis aplis / dicit n. Ambrosius in exposicom epte
ad ephesios / sacerdotalem vita diligit spus scs qui si ibi pxeris
implebimini eo ad extollendam laudem dei / deinde post canore
ut laus dei nō corde tm vel voce / et in omni lingwa cenatur
latina hebrea et greca / sicut est id domus lingwa confiteatur
quia dns ihus xpus in gla est dei patris / Et dicit Ambrosius
et quod preciosius esse pt nisi ut spo dei vere possit organa
et corporalibus labiis exprimat celeste oraclm / Sic aplus ypos co
rinthyos instituit canere in eccis psalmos scripturam expositos
sufficientes letos / sicut et ius ut omnia fiant / Sic n. dr prima ad Cor
xiiij cū conuenitis vnusquisque vestrum psalmum habet / doctrinam habet / apocalipsim habet
linguam habet / interptacom habet / omnia ad edificacom fiant / Ad expones
verbum dr psalmum habet i laudem dei scantem / doctrina habet i sen
sum spiritualem prudencia habet expositam / sollicitam habet i. subsistit
et sufficiencia orthorum que adornant metes p ueniat sancte spū scto
et ylaritudo / ut omnia fiant in edificacom / ut nichil in cassum in
ecclia geratur / Similiter ephesios aplus docet canere vocali
dicit n. ad ephesios v loquentes vobismetipsis in psalmis et ym
pnis et canticis spiritualibus / Sup quo Jeronimus in psalmus ympnis
et canticis spiritualibus nō in actibus scti ut aut scripta ut no eo
quia ob mentem apta homini cantantes et psallentes domino
in cordibus uris sic est mente psallere ne ore sed cū va

Dei resonemus. In hiis allegacionibus habemus quod hoc quod pre-
cessimus quod hoc sit divine vocis actum, quia voce corporalem ex-
hibet sive ad cantandum dei laudes / sive ad loquendum more
apostoli. Si quis loquitur quasi sermones dei / et hec admonicio in uno
stat labiis tantum sed quod dicitur cordi. Prorumpet hec ut sit vox vin-
dictam originem et spes vite eterne et communicacionis fidelium [illegible]
tamquam populus instituit ut sint porcio vite eterne et communicacionis
fidelium. Has voces invenimus in ecclesia Salomonis ubi apostoli insti-
tuisse. Dicitur ii ad Colos. iii In omni pace docentes et commo-
nentes vosmetipsos in psalmis ympnis et canticis spiritualibus in gra-
cia [illegible] psalmos ut David, ympnos ut filii prophetarum, cantica ut
Moyses et ceterorum que sunt spiritualia ut non carnalibus [illegible]
vel turpibus cantilenis dampnemur. Ex qua parte colligitur [illegible]
[illegible] apostolica institucione, sed ex quo alia tempora amplius facta
diffusio hymnorum laudum in ecclesia Christi. Nam apostolus Paulus
per has tres famosiores [illegible] Corinthiorum, Colocensium
et Ephesiorum, contra ostendens continens / mixtio harum trium genera
in veteri testamento fundatorum scilicet psalmorum, ympnorum, canticorum
non determinat singulariter quos [illegible] dicit psalmos David nec
dicit ympnos filiorum prophetarum, nec dicit cantica Salomonis, nec vi-
detur [illegible] psalmos aut ympnos aut cantica / quales
fuerint [illegible] aut dicens electum dum sit pastorum in
plebe ut instituerent novos cantus more [illegible] apostolica [illegible]
videntur laudi divine congrue. Unde [illegible] ne in ecclesia dei pri-
dicit officia admonet Thymotheum dicens obsecro primo om-
nium obsecraciones ut in [illegible] oraciones ut in oracionibus et col-
lectis postulaciones ut in anthyphonis et responsoriis / et gr-
acias ut in ympnis / Item quod resonat graciarum actio. Ex hiis
[illegible] xv c. [illegible] / Moyses [illegible] antiquis [illegible] in singulis
civitatibus qui eum predicent in synagogis ubi per omne sabbatum
legitur / ut dicit Iacobus ut Beda innuit quod ecclesia vacaret officiis
synagoga cum die sabbati bono [illegible] statuit
in ecclesia [illegible] ut non solum diebus sabbati sed cum omni
die legeretur officium aliquod designatum et fixum prophetarum. Ita
quod adiceret semper usum psalmorum carmina prophetarum / [illegible] per
ferias. Ecce quo ecclesia in usu orandi [illegible] dominos [illegible]
par [illegible] recepit augmentum. Ex quo [illegible] in ecclesia
primitiva tanta non erat cantuum varietas sicut in usu orandi et [illegible]
[illegible] non [illegible] Ideo quod [illegible] laus divina [illegible]
aucta est et augebatur [illegible] iam deducta est [illegible] quod
non [illegible] Christo per aliquam accionem [illegible] sui [illegible]
fuit [illegible] in diebus carnis sue [illegible]
lencia [illegible] predixit [illegible] gloriosi [illegible]
Christus [illegible] predicavit Petrus [illegible] et Philippus

qui dubio an / absque dubio ipsi essent deputandi cum illo servo pigro
qui acceptum talentum a domino suo sine lucro reliquit. Et ubi nunc
illi sunt quibus deus tradidit ecclesiam suam / iam regulatam / iam
speciosam / iam pulcram / ut quemadmodum et ipsi perfectionem eius augmentent
ad [illegible] sed non [illegible] continue [illegible] suos compellit ecclesiam suam
consuetudinibus et ritibus [illegible] / ut possit tamen [illegible] [illegible] pulcras
pro tradere / ut sic deo anima fiet in omnibus. Tamen attendo ad illud
Voce mea ad dominum clamavi. Secundo quod orationes vocales et clamores sunt
duplices / et [illegible] in oratione vocali et clamore sunt duo [illegible] primi
sunt perfecti / qui attendunt non tantum voce [illegible] verba orationis. Secundi sunt
imperfecti et [illegible] plebe / et ipsi voces orationum attendunt licet
[illegible] sensum verborum [illegible] fit oratio non intelligunt. Et ad istos patet
clausula [illegible] ad perfectos [illegible] imperfectos [illegible]
infirmos [illegible] tamen [illegible] corporali. Voce mea ad dominum
i. illa mea [illegible] quia oratione decantata pervenit miseri-
cordie / [illegible] non dubito quod audias [illegible] et clamor audit anima. Et in [illegible] qui plantat aurem non audiat / [illegible]
[illegible] audit [illegible] est [illegible] non audiet / [illegible] non [illegible]
[illegible] quod infirmata est / [illegible] non potest [illegible]
[illegible] impediri / sed quia sunt [illegible] que ad laudem decantata aut
oratione [illegible] fidelibus [illegible] Dicit Augustinus [illegible]
[illegible] animos infirmorum [illegible] in [illegible] stabilitatis [illegible]
convenit. Et Rabanus in libro de institutione clericorum dicit psalmi cum
melodia [illegible] ab [illegible] frequentatur / [illegible] animi [illegible]
[illegible] ad compunctionem [illegible] Et [illegible] vox [illegible] est alta [illegible]
et [illegible] / alta ut sufficiat / [illegible] ut [illegible] penetret [illegible]
[illegible] audientium blandiatur. [illegible] aliquid [illegible] tribus defecerit [illegible]
vox non est / et [illegible] vocibus decantare valet / aut [illegible]
[illegible] et compunctionis [illegible] ut [illegible] deo [illegible]
inardescat. Ex quo patet quod valde bona fideles [illegible] dei [illegible]
[illegible] laudes divinas sic decantari audiunt. Isidorus libro
de [illegible] capitulo vii sicut orationibus [illegible] / sic psalmorum de-
cantationibus delectamur [illegible] [illegible] corda tristia consola-
[illegible] [illegible] / oblectatur fastidiosos [illegible] / [illegible]
et [illegible] invitat ad lamenta. Et dicit ipse licet [illegible] non voce
modulatus [illegible] [illegible] verba [illegible] [illegible] [illegible] in ipso
[illegible] modulacionis [illegible] maior compunctio cordis
[illegible] quia [illegible] suavitate cantantis [illegible] anima [illegible]
[illegible]. Et Augustinus in libro de [illegible] laude cantorum dicit psalmus [illegible]
[illegible] aures penetrat et animam delectat / psalmi [illegible]
[illegible] [illegible] frequenter [illegible]. Et [illegible] austeritas legis [illegible]
[illegible] extorquere non poterat / [illegible] cantus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[marg.] recapitulatio [?]

In hiis carminibus sua medicamenta dulcedine continentur / tamquam [illegible]
locata cantus et psalmi quod peccata quae legis austeritate non poterant vitari
suavitate cantus excluduntur et quod [illegible] est in lege / prophetis / an-
tiphonis / omnia haec quodam modo cum antidoti et medicamenti in-
cantibus continentur / unde etiam ponit Augustinus in libro suarum confes-
sionum quod omnes affectus nostri pro sui diversitate aut novitate sonorum pro-
prios [illegible] nescio qua occulta familiaritate excitantur. Et ibidem dicit
quod cantando 4m psalmum Cum invocarem exaudivit me deus
accendebatur / quod inflammabatur / quod tristabatur / et miserebatur ipsis
manicheis quod huiusmodi cantus nescirent esse sacra antidota et
medicamenta quo sani esse potuissent si ea cum eis quos concorditer
cantassent. Et 2m medicum tunc quod omnibus medicabilis / quia nullus iudi-

[marg.] sed aliud [illegible] quod

cio [illegible] salvabitur nisi prius in vita presenti fuit vivificatus / iuxta
illud psalmi non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et 2m medi-
cum tunc quod [illegible] ut ad gloriam supplicabiliter peccatis / et reprobos dampnabiles
absolvimus vivifica me mortuum in lege peccati / vel vivifica me ne mo-
riar per culpam sed vivifica per gratiam / et haec [illegible] dominus adoratio-
ne petenda est / ut in illius oratione deus vivificaret / 2m etiam medicum nervi
moverentur in faciendo per culpa / quod de facili posset contingere / aut propter
infectionis [illegible] aut propter voluntatis mutabilitatem aut
propter aliqua immixta temptationis [illegible] gratia speciali non [illegible]
[illegible] haec precipue contingit [illegible] laudum decantationum ma-
xime presertim nimia suavitas vocis apud perfectos animos dissol-
[illegible] non officeret [illegible] et ideo Athanasius episcopus
Alexandrie prout notat Augustinus X Confessionum tam modico flexu vocis fa-
ciebat sonare lectorem psalmi ut vicinior esset pronuncianti quam canenti.
Ex quo sequitur quod propter impedimenta [illegible] quod veniebat ex cantu in
silentio [illegible] utilitate quae non debent [illegible] et quod Augustinus ibidem
dicit [illegible] Voluptates aurium tenacius me implicaverant et subiu-
gaverant sed resolvisti et liberasti me. Nunc in sonis quos animant
eloquia tua cum suavi et artificiosa voce cantantur / et [illegible]
[illegible] autem ipsam fallaciam immoderatius cavens erro nimia severi-
tate sed valde interdum ut melos cantilenarum quibus psalterium frequentatur
velim ab auribus meis removeri atque ipsius ecclesie. Verumtamen cum remini-
scor lacrimas meas quas fudi ad cantus ecclesie in primordiis recuperate fidei
mee / et nunc ipsum quod moveor non cantu sed rebus cum liquida
voce et modulatione convenientissima cantantur magnam instituti huius utilitatem
rursus agnosco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis et ex-
perimentum salubritatis magisque adducor consuetudinem cantandi in ecclesia ap-
probare / ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum
pietatis assurgat / tamen cum mihi accidit ut me cantus amplius quam res
moveat penaliter me peccare confiteor et mallem tunc non au-
dire cantantem. Haec ille. Ecce quod Augustinus [illegible] ad cantum
cum adhuc esset imperfectus et cum [illegible] fidei [illegible] quod

ingemebat suspirabat et plorabat. Et cum venisset ad profectum co=
sitionis hic quem sibi quod tamen accidebat sterilitas / et licet fructuaret
interpolata et utilitates tamen approbat propter utilitatem infirmorum contra=
di consuetudine quod imminebat totum et per consequens id est verum

Appropinquaverunt persequentes me iniquitati a lege autem tua longe
facti sunt. Et continuatur sic superius ostendit suum studium in oratione
non solum quod hic se surgebat ad orandum diluculo sed
tota mia oravit alta voce. Hic autem dicit quod propter hominis dile=
ctionis voca lesus orationes ponit in circumstancias multas non mutas sunt
tales oratores ut supra dictum est. Vel sic superius ostendit diligentiam
et fervorem orandi / hic allegat causam illam orationem exaudiendi que
est persecutio iniquorum quam sequens tribulationis sunt est quod in psalmo
Ad dominum cum tribularer clamavi et exaudivit me. Vel sic su=
perius multa locutus est de oratione hic autem ponit de orandi necessitate
et tria tangit necessitates duas orandi. Prima est iniquorum ad
iniquitatem appropinquatio cum persequuntur ibi appropinquaverunt. Secunda est eorum
a lege dei elongatio ibi a lege autem tua / et in hac consistit
tamen tercia divisio. Dicit ergo sic tria appropinquaverunt etc. Secundo quod impli=
ta sunt que faciunt exaudicionem orationis / et primum est pietas in relevacione
vel hominum proximorum. Unde proverbiorum XXI qui obturat aures suas ne au=
diat clamorem pauperis clamabit ipse et non exaudietur. Unde Jacobi ii capitulo judi=
cium sine misericordia fiat illi qui non facit misericordiam. Et Bone=
ventura. Dicit ab alio expecta quod alteri feceris non gratis nec dicuntur
misericordes sed anima ex quo misericordiam fecerunt / misericordiam consequentur
ex quo sed dederunt ibi et eis dabitur. Hinc ysaias LVIII dicit frange
esurienti panem tuum / et sequitur et tunc invocabis et dominus exaudiet / et clamabis
et dicet ecce assum / valde propria subventio proximorum exaudicionem
orationis meretur et compassionem quia secundum mentem sed humilitate secundum / ad
proximum dilectionem / ad deum obedientiam / ad bona quibus sustentatur
iusticia / et ex quo misericors cor secundum miseriam et contribulatum
et purificatam animam autem sic. Dicit Hugo Flamma nobilior est
in omnino / et licet multa bona sint laboriosa / tamen elemosina est
ex quo magis lucrativa / quia omnia facit nuda / et facit eandem bo=
nitatem propriam quod illuminat et impinguat animam autem secundum premonet ad
exaudicionem orationis. Ex quo secundum quod quia quoque misericordiam facit omnibus quia
est nullus peccatus est propter exaudicionem orationis allegatum. Dicit
Hugo in Enchiridion non solum qui dat cibum et potum esu=
rienti sed etiam qui dat veniam petenti / qui emendat verbere in
quo datur potestas vel qui coheret disciplina / vel instruit sana
vel orat pro aliis pius est / sed omnes excellit in misericordia qui dimittit
ut ex corde quod peccat in eum unusquisque. Et quibus et aliquo istorum
modorum / istorum misereri non posset / et per quos totum verum sunt
fervens amor in deum / qui non amat exaudietur / qui fortiter amat
magis exaudietur / et qui ferventer amat maxime exaudietur / Fuit quando
a forciori igne emittitur / altius elevatur / et intima acris
penetrat et sepe accendit sic oratio qui est quedam flamma

significatur quanto ardentiori caritate emittitur tanto altius ascendit
et ad intima divini beneplaciti penetrat, et ad exaudicionem attendit
hinc est quod in psalmo dicitur: dilexi quoniam exaudiet dominus vocem ora-
tionis mee. ubi Augustinus ponit exaudicionem dei esse causam dilec-
tionis ~~[illegible]~~ dilectionem esse causam exaudicionis orantis et quod hec sit ita
est dicit enim: sic inquid dilectio causa est quod deus exaudit oracionem
quod dicit vincit et subdit: an non potius ideo diligimus quia exaudimur quia
et hoc verum est. Et sequitur: aut ideo diligimus ut exaudiat quod ita est. Dicit
ergo exaudicionis preterite petitionis et future dilectio est causa. Sed non sine spe
et fide dicitur enim consequenter: ideo dilexi quia exaudiet, ideo exaudiet quia incli-
navit aurem. In dicto verbo patet quod inclinat nisi dicas credidi, manet igi-
tur hec fides spes et caritas, quia enim credidisti sperasti, quia sperasti
si dilexisti. Ex quibus sequitur quod salutaris exaudicio sine hiis tribus vir-
tutibus non fit. Dicit enim apostolus: quomodo invocabunt in quem non crediderunt
quia orabunt nisi prius fide cognoverint deum. Impossibile enim est sine
fide cognoscere deum, et sic consequenter. Et quomodo orabunt si spem non
habuerint ad accipiendum, quando enim separatur in spe arat sicut qui orat
in spe orandum sibi. Unde Augustinus in libro de verbis domini: spes in via pere-
grinanti necessaria est quia consolatur peregrinantem. tolle spem peccatori, vi-
tam convertendi, et continue frangitur virtus ambulandi. Sic etiam tol-
le oranti spem obtinendi, et statim deerit voluntas petendi. Similiter
de dilectione caritativa tenendum est, quia ubi fides et spes, et ibi cari-
tas. Unde dicit Bernardus in dilectione caritativa est orationis electio, id est quod caritate quod
invenit ea que desiderantur et petuntur, caritas, et quia plus est, continentur in
oratione petuntur, illa parit caritas et quod plus absque parte sint
sicut. Dicit enim Augustinus: O felix amor dei quo premio nascitur strenuitas
morum, puritas affectuum, subtilitas ~~[illegible]~~, intellectuum, fecundi-
tas virtutum, dignitas meritorum et premiorum subtilitas. Tercio est
unitas omnium cum deo et inter se, et hec sequitur ex predictis, quia unitatem
faciunt fides spes et caritas. hiis enim adheremus deo, qui autem ad-
heret deo, unus spiritus sunt cum eo. Hec etiam in nobis unitatem efficiunt

Nota

Ihesus dicit: multitudinis credencium erat cor unum et anima una caritas, quia in
unum credebat et sperabat et unum amabat, et hec ad unitatem in omnibus
dicit filius dei cum esset unum cum patre Ihesus dicit: ego et pater unum sumus, nobis
precepit etiam esse similitudinem in nobis gratia per adoptionis effundit dicit, pater
ego et tu unum sumus etc ita et ipsi unum sint in nobis, et quod unitas est ad
quod vocatur, quod ipse unum corpus os sumus et unus est deus, una fides, unum
baptisma, unus pater est omnium qui super omnes est, et per omnes, et in omnibus no-
bis. in omnibus nobis pax et concordia, et unus debet esse animus, quia anima
in qua manent unitatis. [illegible] omnibus quod [illegible] deo quod [illegible] de-
us est omnium deus super omnes [illegible] et in omnibus in omnibus aliis concor-
dia et unanimitas [illegible] super omnes est creatorum et dominus [illegible]
concordiam [illegible] sibi subiecti quoniam omnia serviunt [illegible] vadit cum
[illegible] quem enim creat ille [illegible] et [illegible] esse debet

concorditer de tali beneficio In omnibus vero requiescit fide et confession
et spiritu sancto que dedit nobis verba sunt Ambrosii / qui omnes in hac
unitate contentos prefert omnibus creaturis / quia licet adeo quam cre
ata sunt / non tamen omnia sunt in creatione fidei spei et caritate / prefert eos
omnibus non redemptis / quia licet deus creavit omnia per filium sed non cuncta
sunt per ipsum salvati reformata / et ad cogniciam et ad dilectionem et ad de
lectationem spiritualem contemplacionem / Et ponit eos esse supra mundum / Sic enim omnes
unum sumus tunc una est fides omnium / una castitas una sanctitas una gracia
una bonitas et una voluntas / Ex quibus semper orationes in hac unitate
existencium nunquam ab exaudicione repelluntur / Sicut enim patet per planum fides
dictum est Cananee que non erat consors in hiis sed omnibus ad quam con
ditionem Cristus erat missus / fiat tibi sicut petisti / Et illi centurioni dictum
est / fiat tibi sicut vis / propter fidei magnitudinem / Amplius quamvis in unione
hac ut petit et vult exaudiendus est / quia et filius est / et omnis est
tantus prerogativis fratris / et in tanta auctoritate contra bella et hec est causa
quod quo impossibile est in illorum preces non exaudiri / Et dominus ipsud polli
citus est dicens / Ubi duo vel tres sunt congregati in nomine meo in
medio eorum sum / et de omni re in quacumque consenserint et peticrint
petentes in nomine meo fiat vobis eius Matthei et Ita Augustinus super primo
de trestomnia gunnaciarum Dicit in sola unitate ecclesie catholica pure deus colitur
in qua sola fides cum caritate tenetur / in qua sola baptismus salubriter
accipitur / in qua sola predicatio cum integra veritate nisi auditur / in qua so
la laudes dei cum exaudicione emicantur / Dicit Augustinus ergo quod extra quod cetera
deus colitur / extra contra ecclesiam fides tenetur / extra et baptismus su
scipitur / et predicatio auditur sed solum in ecclesia deus pure colitur
fides cum caritate servatur / Et baptismus salubriter suscipitur et exaudiciam
sibi in sola ecclesia unitatis rectitudinis percipitur / Et causa narratur est quare
facit ad exaudicionem orationis cum unitas tribulacionis / et utique ipsa
petentis exaudiri vocem orationis sine secundum misericordiam / sine secundum
iusticiam ut in versu precedenti habitum est / pro exaudicione allegat
unitate tribulacionibus dicit Appropinquaverunt persequentes me iniqui
et sequitur persecucio quod unitate ecclesie / Et quomodo enim in unitate contentos
non conservat hunc mundum ymo supra mundum sunt / et separacionem
facte in persecutis que mundi sunt odium iste nocivus a dilectoribus
mundi persecucionem patimur / Iohannes est Christi dicitur / Si de mundo essetis
mundus quod suum est diligeret / Sed quia ego tuli vos de mundo / ideo odit vos
mundus Iohannis xv / et Iohannes vii dilectoribus mundi dicit / non potest mundus odisse
vos me autem odit / quia testimonium perhibeo de eo quia opera eius sunt mala Hugo
super versu psalmus 2 quando 3a ad quoniam pervenit mota / Et si multa faciat orationem
exaudibilem / tamen persecucionis pusillanimitas non potest ad exaudicionem pervenire
Tamen prima quia non enim persecutio / cum certos / facit quod adhuc indurata cordis
est sed cordis fragilis quare certe debes compromisse / facit adhuc fidei ple
nitudo / quia dicit Salvator si fidem habueritis sicut granum sinapis / et dixeritis
monti huic tolle et mitte te in mare fiet / quia omnia possibilia sunt credenti

9o 3a

fiat ad hoc oracionum assiduitas et instancia / et emendacio vite et
plenitudo confidencie / et multa alia / ut est intelligentibus manifes-
tas / ut est invenire in tractatu / et clausula hostis regis / Secundo
probo conclusionem que est ad propositum / scilicet quod presumencia precatorum
modo speciali provocat exaudicionem oracionum / quia illi qui presumunt
ut Augustinus dicit sunt ipsius Christi imitatores quia sicut ipse tamquam caput
sollicitus est pro membris suis / et sicut adoptivis patribus protegi-
tos / quemadmodum gallina sub alis suis protegit pullos ...
Secundo quia tales efficiuntur pupilli quia eo quod presentes mundo eis
moriuntur / qui eos genuit corporaliter / et mundus tamquam est mortifi-
cant Augustinus quoquomodo id est qui corporaliter mundo deportantur mortifi-
cati tamquam presencium separantur a malis deliciis / a terrenis cupidi-
tatibus / per quas itur ad leticiam in profundo que quidem leticia
mors est / immo talium deus est adiutor iuxta illud pupillo tu
eris adiutor / Et alibi quoniam pater meus / et mater mea dereliquerunt
me Dominus autem assumpsit me / Tercio quod presentes patientes propter
iusticiam sunt pauperes spiritu iuxta illud Romanorum in Domino quia similis
est mei ... per immissionem adiutorium / Modo in psalmo desiderium
deum pauperum exaudivit dominus / preparacionem cordis eorum audivit auris
tua Psalmo. Dicit Augustinus id est desiderium quo sancti clamavit dominum esse
in tribulacionibus et angustiis dominus exaudivit / Et potest exemplum radi-
cibus haberi vitabus illum concludens / quia cessante adiutorio
istorum inferiorum a superioribus omnino debet debito exhiberi / quia
qui gravatur a iudice inferiori / ad superiorem recurrit et appel-
latur / et sepe revelatur ... sic et iste miserie adver-
sitates ... et quod evadi non potest / tunc in oracionibus ad deum
est recurrendum / Unde dicit unus doctor / quod quemcumque sentitur
deum amicum / qui dum fiat ... quod dicit psalmus Ad dominum cum tribularer
clamavi / et exaudivit me / Ecce probacio conclusionis per dicta sanctorum
quod orantes in presentacionibus ... non sunt pro ab
exaudicione / scilicet per conclusionem et probacionem / et psalmo quod in psalmo
clamavit ad me et ego exaudiam eum / cum ipso sum in tribulacione
eripiam eum et glorificabo eum / In quo ipsum ostenditur quod deus semper ex-
audit clamantes in tribulacione / immo seipsum eis associando cum
ipso in tribulacione / ... sum et presto et me eis associo / ...
Christus est ... tribulate paciente error non accedit / ... Christus
est veritas est iusticia / violencia non opprimit quia Christus adiutor
in opportunitatibus in tribulacione / seduccio non involvit / quia ...
dicit et dicitur in Reg. xviii sui tecum ubicumque perrexisti / Et
Secundum ... quod trista associat se filio iuxta illud filii in ...
meum eius / et anima mea tua sunt / et associat se sicut matri

Deus ... exaudit ...

Iuxta illud Ps. tecum. Ubi angelus tecum in ventre, tecum in mente, tecum in utero, tecum in auxilio, cum agnis in presepio, cum discipulis in scolis, in cruce cum latronibus, in limbo cum patribus, ad minus quod illis presens est in tribulacionibus qui numquam precesserant mala, sed propter eorum obedienciam venit ad penas. Et illis qui innocenter propter fecunditatem virtutum paciuntur ut videlicet in aliis generant virtutes. Et illis qui propter simplicitatem fidei et rectitudinem operum ad persecuciones deveniunt. Et illis qui propter humilitatem et mititate. Et illis qui postquam se offerant tenere penitentie noluit retrocedere. Et illis qui totam spem posuit in deo et nichil nisi ipsum expectaverunt. Hec qualis Christus sunt secum et eius quedam precarum in pia persecucione, quia cum obedientibus, cum in virtutibus, cum rectis [x fecundis] et simplicibus, cum humilibus et mitibus, cum penitentibus et sperantibus, unde Ysa. dicitur xliii: Deus vobiscum, nolite timere. Ego eripiendo a temptacione quia eripiam eum, et multis modis hoc fit, quia quosdam de manu eripuit aliquos ut Machabeos et aliquos ut Job et aliquos Paulum. Aliquando eripit illum cum tribulacionem minuit, aliquando cum dat graciam respondendi, aliquando cum in temptacione angustie augentur et pacientia. Et aliquando quod finita passione remuneratur eterna corona secundum Ps. Et glorificabo eum longitudine dierum et iste est tercius modus eripiendi, quando post certamina et victorias suos milites remunerat et honorat sicut fecit deus primus.

Rogo xl. Quinque glorificat in gloria eterna. Et quibus sepe quod non ipse persecuciones post se expandicionem oracionem mentis, sed ea propter que inferunt, quando non pena post se non efficit martirem, sed causa, non non ideo beati qui paciuntur, sed ideo quia paciuntur propter iusticiam. Sed ideo accipienda est oracio, quod ideo potest esse sunt enim deicere et consumere quod est in homine non faciunt ad expandicionem oracionis, sed ille virtutes propter quas ad firmandas, ad manifestandas, ad multiplicandas aut exigendas persecuciones eveniunt, ut est fides, spes, caritas et alie. Et Gregorius dicit in libro de innocencia: Non te terreat Christiane, quod credita differuntur, quod promissa sunt in absconditio, persevera in spe, persiste in persecucione, vigila in oracione, exerce te in virtutibus, deum ... hic fidei constancia probatur, gloria tribulacionibus augetur.

Et Augustinus: Quando que credimus non videmus, quod speramus videlicet promissa nondum habemus. Et si aliqua eveniunt adversa dicit persiste in spe, quasi diceret noli decidere a spe. Ideo quia pateris. Sed ad oracionem recurre in virtutibus te exerce, quia virtutum exercicio spes erigitur et fides vivificatur. Et subdit quia enim per se.

inconibus fides clarescit et dilatatur et probatur / quod est sta-
bilis et omnia vincit / hic gloria augetur tribulationis. Ex
quibus relucet veritas illius doctoris / quia si infra contentionem
que fidem impugnat patiens constanter credit / et in se persi-
stit in virtutibus se exercet / et ad orationem recurrit / hic tribulationes
sunt gloriose / et obtinet quicquid petunt orationes. Ex quibus su-
perius probatur quod ascensiones que infra inferuntur ab iniquis mira-
biles in se continent ascensiones / patet ex probatione doctoris / Sed
ubi incipiunt et ubi est perfectionis fundamentum et quis est
finis illarum ascensionum / Augustinus in titulo psalmi cxix
tractatus i. d. ascensiones in corde suo disposuit in valle
lacrimarum in locum quem elegit dicat / inicium sive fundamentum
esse Christi incarnationem / qui descendit ad nos / et manendo nobiscum
iuxta illud Johannis primo verbum caro factum est et habitavit
in nobis / fecit nobis vallem i. humilitatem plorationis i. mul-
tiplicis passionis / quia ex humilitate et obedientia patris dedit
patientiam se in extremum / et fuit saturatus obprobriis / per co-
laphos palmis consputus illusus flagellatus cesus / spinis pressus
et crucifixus / ab exemplo ergo hoc ascendendum in locum
quem preparavit ascendendo in celum. Hec ille. Non ergo vo-
lenti ascendere cogitandum est de altis honoribus prout
illi cogitabant quorum unus volebat ad dexteram, et ali-
us ad sinistram in Christi regno consedisse / quia illis Christus
sue humilitatis obicit exemplum dicens / Potestis bi-
bere calicem quem ego bibiturus sum / Sed cogitanda est
primo Christi humilitas / qui hic descendit ut faceret nos
ascendere. Velle ergo ascendere hoc est primus gradus / Secun-
do optare ~~iste duo gradus sunt fidei~~ humilem esse / quia
ab ymo ascendendum. Tertius velle contempnere terre-
nam fragilitatem mundi felicitatis scilicet temporalitatis et omnia que
nascendo et moriendo evanescunt / Sed magis humilitas voluntate
ascendere ab humilitate in hoc homo mentem suam incipit ab hiis
inferioribus elevare / et hic est spei. Quartus gradus est perfecti-
bonum ducere paupertatem penitus / non gaudere de lucris, dampnis non
tristari habere / et iam propria vendere et pauperibus erogare / et velle Christum [...]
hic est caritatis gradus quod hominem ordinat / Quintus velle pati [...] de [...]
ultra hec et condicionem / ultra que non consistit hominibus ad terreni
a salute / In hiis consistit purificatio anime a mediis carnalibus
frenis desideriis / et sequitur [...] confectio compositio / Sed [...] illuminatio
et per que persecutiones adversorum / sed non dicat [...] sua [...]
tribulationibus meis eripuit me / et ex [...] tedia in mutua
in corporibus expulsis / et [...] inclinans et illuminabis / quoniam
scriptum est Beati mundo corde / quoniam ipsi deum videbunt / et illuminatus fuit
et que [...] hic [...] inda pacifica [...] proposita [...] tribulationes
[...] sede flagella et temptationes et suggestiones pa-
riatur [...] non [...] abest

Secundus gradus fidei

[illegible] deo appropinquant [illegible] ... adiutorium [illegible] et per [illegible]
[illegible] ... [illegible]
[illegible] ad hominem [illegible] ... et devotum [illegible]
[illegible] ... statim [illegible]

hic abest illa apostolica caritas. Unde qui pie volunt vivere in Christo persecutionem patiuntur.
Ex persecutionibus autem sequitur stabilitas et meritorum augmentum, quia quando dum persecutionis cessat iusto
tempus in stabilibus iustior fit adhuc, et qui dum cessat stabilis in eis stabilis fit adhuc. Contra perse-
cutiones cadunt scilicet de virtute in virtutem, de stabili in augmentum et de augmento in
perfectum. Unde Gregorius in prologo libri Moralium dicit: Job temptatione non defecit sed virtutis perfectum
accepit. Voluit temptare ut consumeret. Sed temptando [...] ut eius merita augeret. Omnium
custodia mandata cetera perfecit dum temptationibus agitur. Deo gratias agere didicit et
in omnibus fidelis et devotus permansit. Hec ille. Jam hiis expeditis ad hec ex-
positionem accedo quod dicit appropinquaverunt et ponit suorum persecutorum malitias. Primo ex
hoc quod persecuti sunt. Secundo quia iniqui sunt persecuti. Tertio quia in persecutione appropinquaverunt.
Advertendum quod multa sunt homini ad vitam necessaria, et primo domus ubi reclinet
caput. Secundo res scilicet quibus sustentaret inopiam. Tertio bona opinio seu fama. Quarto
[...] amicitiam, et cum amicis nulla iocunda vita est. [...] sine quo nulla
est iocunda possessio secundum Ambrosium. Credo quod sit persecutio talis quod homini iusto domus
aufertur sicut [...] sicut narrat Eusebius. Et apostolis eveniebat qui
pellebantur de una civitate ad aliam, et martiribus quia de propriis domibus rapie-
bantur et ponebantur ad carceres. Et talis persecutio ipsis persecutoribus leve est. Sed quando
spolia diripiunt, tunc propius attendunt quemadmodum ista bona magis sunt necessaria
quam domus. Sed quando famam honorem et laborant ad confusionem per quod intendunt
hominem reddere vilem ~~invisum~~ et molestum et odiosum ut in nullo homine possit
habere aliquod relevamen aut solatium, tunc item propius attendunt. Quarto vero in corpus
feriunt, tunc appropinquare dicuntur. Et exponit Augustinus dicens: Tunc appropinquat quando persecutor
ad carnem cruciandam procedunt, quia premunt, quia carne nihil est propius carne quid
gestat. Et allegat Augustinus: Ne discesseris a me quoniam tribulatio proxima est. Verba
hec dicta sunt in persona Christi, et dicit: dicuntur ea que non imminere presentem ipsa
passione presensit est. Sed proximam dixit tribulationem que fiebat in carne. Expo-
sitio quod est hec in propria martirium. De quo in psalmo: Effuderunt sanguinem eorum in cir-
cuitu Jerusalem, et non erat qui sepeliret. Erat maior crudelitas. Tractat Augustinus:
et timor tyrannorum crudelitas non admisit mortuos sepelire in eorum abhominationem.
Sed adhuc maior crudelitas: dederunt enim morticina eorum volatilibus celi et car-
nes eorum bestiis terre. Augustinus: ideo ut nihil remaneret de corporibus in futuro resurge-
rent. Ex qua expositione patet quod servantes corpora vita privati et futuram impedire intendebant. Et Valerius libro ix: Crudelitas horri-
crudelitas maxima infestatur martiribus. Et Valerius libro ix: Crudelitas horri-
dus est habitus, truculenta species, violenta spiritus, vox terribilis, minis et tormentis [ornamentis]
refertur imperiis, tantum silentium dare est incrementum. Et Seneca dicit ad Neronem in
libro de clementia: Tiranni aliud est crudelitas nisi atrocitas animi in penis exigendis.
Crudeles vocantur qui puniendi causam habent sed modum non habent.
Illi ergo qui Christianos persecuti sunt erant crudelissimi ex tribus. Primo quia ut Vale-
rius dicit in omnibus crudeles fuerunt, quia in habitu, in specie, in spiritu, in voce et
in tormentorum exquisitione. Secundo quia nec causam in eis culpe habuerunt
nec tenuerunt modum in penarum inflictione. Tertio quia nec cessare voluerunt a cru-
delitate postquam vita privaverunt, et propterea quia insultores cineres suos [...]
tebant. Alio sic exponitur appropinquaverunt: quod verum est ut me [...] et vi-
nistros et propinquos meos non solum pellunt me de uno loco ad aliud sed spoliant etiam,
bona diripiunt, famam denigrant, corpus lacerant. Sed appropinquaverunt iniqui,
idest magis ad iniquitatem accesserunt continue semper peccando ex hoc quod per ista

[illegible] ... ut [illegible] ... desperatio [illegible]
[illegible] ... ut credatur [illegible] ... audiet
[illegible] ... et appropinquat ut ex
[illegible] ut in celo regnarent [illegible]
[illegible] ... ut operarent
[illegible] et filii eius qui ingrediuntur tabernaculum et appropinquant
ad altare. [illegible] castitatem designat [illegible]
[illegible] ... officio appropinquant

dimia [illegible] nitabant bonos a bono / in malum pertrahere / et compellere ad recedendum a fide / decidere a spe / et dividi a fide sive caritate / Ita quod iniqui non solum radicabant se ab iniquitatis [illegible] sed etiam in alios illas radices malitie spargere conati sunt / Amos vi Separati estis in diem et appropinquastis solio iniquitatis / et ita de iuda est dictum est math xxvi Ecce appropinquabit qui me tradet et filius hominis traditur in manus peccatorum / Ex qua expositione secundum

tercio quo fit iustorum ab iniquis persecutio / ita bonis sicut malis inest tribulatio dicit Augustinus [illegible] hoc est quod intollerabile quod iniustis non sufficit [illegible] excecatio sed quod in aliis tenebras [illegible] nituntur Et superius ostendat peccator iustum et querit mortificare eum / Et Augustinus mali videntes ex passionibus iustorum novam lucem splendere tenent antiquam cecitatem / et exinde magnam penam sustinent et sue malicie torquentur aculeis / fit quod peccator ad tempus iusto impacificus quod querit mortificare eum / valde remordet impios quod omnibus penis quas excogitare sciunt non possunt inclinare iustos a rectitudine / quia in omnibus exhibent sicut dei ministros per arma iusticie / iusticie a dextris et a sinistris / et hoc ne vituperetur eorum ministerium / Alio sic exponit appropinquaverunt persequentes me iniquitati / Hugo cardinalis [illegible] quod non sic quod prius in ipsa iniquitate non fuerint sed postquam in iniquitate magis appropinquaverunt iniquitati cogitatione et opere / ponit [illegible] Hugo sicut sequitur existens in tenebrosa domo incedebat in suam speluncam sub terraneam / dicitur magis ac magis appropinquare tenebris / licet prius fuisset in eis Sic etiam est de malicia / qui aliquis est malus de facto / ad maliciam appropinquans [illegible] quod peior efficitur / A lege autem tua non declinavi que bona est et quodlibet eius mandatum iustum est bonum et sanctum / longe facti sunt / i. a b ea longe discesserunt / Non pedum passibus sed moribus / Sophonias iii in die illo [illegible] persecutionis lege sicut lex Vel intelligitur quod qui appropinquat suo contrario / necesse est ut se elongat ab opposito Et ergo sicut appropinquat iniquitati / primo cogitando de malo / deinde delectando / deinde consenciendo postea operando / deinceps assuefaciendo finaliter perseverando / et obstinando se in ea / Sic elongatur / primo quidem a lege negligendo / deinde tussire dicendo / postea ablinistrando / deinde contempnendo ut nolit legem audire neque contingere Sed Augustinus simul totum versiculum exponit sic / Appropinquaverunt persequentes me iniquitati a lege autem tua longe facti sunt / hoc est quanto ad iniquitatem me persequitur optato magis in appropinquant / tanto magis se a tua lege separabit / hominem quam fratrem suum persequitur a dei lege fiunt / / lex enim dicit / diliges deum / et proximum sicut teipsum / Ex qua expositione sequitur / quod primum persecutio est deum amare contraria / hominem enim proximum quem videt non amat / sed persequitur quomodo deum quem non videt amabit / Secundo quod persecutio iusti est quedam insidiarum / tercia amborum quibus iustum et esse persecutionem

sanguis / et unde cum paulus in xpm credentes persequeretur / a xpo sibi dictum est quid me persequeris / Tercio qui iustos persequitur / a vita est divisus / [illegible] non quia facit ea que legis sunt vivit in eis / iuxta illud hoc fac et vives / ita qui non facit ea que legis sunt mortuus est / lex enim spiritualis vita est / iuxta illud littera occidit / spiritus autem vivificat Ecce in quanto periculo sunt persecutores iustorum / et habitualis autem iustorum nec flagellum appropinquabit / ut in psalmo dicitur

Prope es tu domine et omnes vie tue veritas / Inicio

cognovi de testimoniis tuis quia in eternum fundasti ea / Vide humilitatem meam et eripe me quia legem tuam non sum oblitus / Primum versiculum sic exponit Augustinus Dupliciter actum est hic in iustis / et quanto magis persequebatur tanto longe fiebant a iusticia / Sic iam audit quod iustis talia patientibus appropinquabat deus

Quarto superius actum est de iis iustis quo multiplici valebant nocere persistentibus
peccatorum / Hic iam auditur securitas eorum voluntatis / quia propter nimiam propinqui-
tatem deus nunquam eos deserit / Vel quarto superius presumpsit propheta orationis instanciam
hic iam post fiducia impetrandi / et hoc ex tribus / primo ex presumptione divine assistencie
quia prope es tu domine / secundo ex eorum certitudine, quia omnes vie tue veritas / tercio ex testimoniorum immu-
tabilitate ibi initio cognovi / et in hoc patet sinceritas orantis / Et notandum quod predicatione
horum versuum hec vox dei assistencia quos invitat accipe accipe iuxta divina pruni-
sa [illegible] in peccatorum oppressione / Et quod attinet ad hos versus / Et primo
circa prope quod iuxta glosam / illi appropinquaverunt / sed non ut voluerunt potuerunt
quia prope es tu domine / voluntas nocendi inest homini a se ipso / sed potestas non nisi
a deo / iuxta illud omnis potestas a deo est / id est exaudire promptum et paratum semper
in deum paratus est dicere / si ipse esset aptus recipere / Vel sic ita legitur / prope audi-
endo [illegible] quia prope es / [illegible] dei propinquitas ad nos [illegible] quam
est [illegible] / et sic nullus potest deo absens esse / quia nichil potest esse extra eius presenciam
esse / et ita dicit [illegible] ambrosius circa terram de sole / quod diffusis [illegible]
et nubium tenebris / radiis per totum orbem radios diffundit et lumen
suum / quod etiam illi qui videre non possunt senciunt eius caliditatem presentem / ubi
non est calor eius / et non perveniunt quo radii eius / terras non illuminat / in celo
fulget / in mari rutilat / et fervet in terris / Si sic est de sole creato quod tunc
sentiendum est de deo / qui est summa lux / et tenebre in eo non sunt ulle / qui eciam
in tenebris lucet / lux eciam tenebre minime comprehendunt Johannis 1° / De quo scilicet
dominum utrumque esse / ita patrem sicut filium spiritum sanctum / De patre dicitur celum et terram ego
impleo / de filio dicit ambrosius de sole non dubitas quod utrumque splendeat / et de filio qui
est splendor paterne glorie dubitas / quod utrumque fulgeat splendor glorie eius / et quod cum
est quid non penetrat splendor eternus / nam occulta mentis illuminat nam verbum
ut acutissimus gladius penetrat usque ad divisionem anime et spiritus / et artuum
et medullarum penetrans et suo splendore illustrans / De spiritu sancto scriptum
est / quod replevit omnia / et quod de eius plenitudine nos omnes accepimus / Sicut
enim ex eo omnes accipiunt dicit ambrosius / nisi ubilibet esset / Ex quibus scilicet quod
deum trinitatem nichil est quod evadere posset quod ambrosius quod ex hiis allegatis
de ambrosius copulam individue trinitatis esse expressam / Ubi enim est deus pater
ibi est filius / et spiritus sanctus / tres enim sunt una presencia potencia essencia / scilicet quod
quicquid est tocius essenciam presenciam potenciam evadere non potest / et per hoc [illegible]
omnem ubique est deus / licet effugere enim possumus eum offendimus / licet fallere eum
quidem / nec amittere eum debemus / Spectat omnia / videt omnia / assistit omnibus / dicit
deus appropinquans ego sum [illegible] libro iii contra gentiles [illegible]
ex hoc / quod deus est infinite virtutis eius esse [illegible] / quod eius [illegible] [illegible]
virtutem attingat / Et si aliquod est corpus quod habet quantitatem dimensionum infini-
tam / oportet illud esse ubique / Sic ex hoc cum enim deus est causa universalis
totius esse / oportet quod ubicunque reperitur esse quod ei assistat divina clemencia / sicut
ignis per suam essenciam calefacit / et anima per suam presenciam vita conferat corpori
Tercio ex hoc / quod in qualibet re est aliquid quod deus immediate operatus est / divina enim
deus ex nichilo produxit / sed aut ut causa immediata sit omni suo effectui / Et ex
hoc reprobat [illegible] errorem dicencium / deum esse in aliqua parte mundi / ut in
celo sicut in oriente / et illam sepius [illegible] / Celum enim sedes est et assimilatur

Ideo hoc dicitur quia ab aliqua parte celi apparet procedere principalius. Adhuc secun-
do quia hoc quod deus in hiis inferius corporibus aliquid operatur celi per ordinem suc-
cessivum quod deus non solum est in celo sed etiam in istis inferioribus. Et quia istis patet deum
cunctis presentem esse et cunctis assistere patet hoc quia eius essentia que ubique est et sit super
omnia est super angelos et infra omnia et intra omnia et extra omnia. Circuiens continet
omnia eius sustentat et tenet quia eius gubernacione et regimine quod attingit a fine
ad finem fortiter disponit omnia suaviter. Et augustinus in libro de contemplatione
Christi de admiratione. Ubique est presens deus et circumcirca proximus sit. Omnia tenet et con-
spiciens stat et cum continue regnat nec apparet qualem. Ubi ista pro-
missa sit hec conclusio prima. Et si deus omnibus sit propinquus maxime tamen ap-
proximat patientibus propter eum. Secunda pars patet sic quia deus presens est omnibus creaturis
secundo quia non eque est suum esse in aliquibus est suum sive omne in aliquibus est
sicut cunctis. Actuum xvii Non longe est ab unoquoque nostrum. In ipso enim vi-
vimus et movemur et sumus. Tamen propinquior hominibus racione ymaginis ad quam facti
sumus. Multo enim homines deo sunt similiores quam alie creature racione cuius sit
sibi appropinquacio. Similis enim creature alibi dictum est ut hominem. Faciamus
hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. Sed propinquius est deus quam
maxime homini Christo. Ubi est attendenda secunda appropinquacio dei ad nos est gra-
ciosa. Deo enim aut esse est per naturam et sic semper presens est quod deus nobis a
esse per graciam et hanc oramus. Quia si gracia dei est nobis tunc prope distat deus a nobis
quam nos a quacumque creatura. Unde illud peccata nostra diviserunt inter nos et deum.
Et tanto longius quanto omni creatura deus est a peccato remotior et omni creatura
Christo est homini propinquior. Propter unionem hominis cum deo in unitate persone
que facta est in incarnacione. Quia sicut anima racionalis et caro unus est homo
ita deus et homo unus est Christus. Et propter hanc unionem ambo circa hoc
[illegible] de spiritualibus esse Christo convenit. Dicit enim de deo sicut Christum ubique
esset impleo celum et terram et maria ait Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua
fugiam. Si ascendero in celum ibi es si descendero ad infernum ades. Si sumpsero
pennas ante lucem et habitem in novissimo maris. Et enim illuc manus tua deduce-
ret me et tenebit me dextera tua. Et de hoc propheta locutus est in persona hominis qui
per incarnacionem descendit ad terras per resurrectionem ascendit in celum et per corporis
mortem penetravit infernum. Et subdit manifestius de hoc dicens [illegible]
quia ubique manus et dextera dei Christus assistit ibi deus pater et spiritus dei assistit. Ex
quo sequitur quod deus novo modo per filii incarnacionem appropinquavit hominibus.
Et ideo Deuteronomii iiii dicitur Non est natio tam grandis que habeat deos appropinquantes
sicut adest nobis deus noster. Nam nusquam angelos apprehendit sed semen Abrahe. Unde
debuit per omnia assimilari. Ubi ambo hec dignitas non angelis sed hominibus
donata est ut in una persona dei filius cum natura surgeret et ideo dicit
apprehendit quia nos qui recedentes ab eo et longe fugientes insecutus apprehendit
et in unam personam nostre fragilitatis naturam contemperavit. Unica quippe deus et
in morali mortali et temporali adiunctata est ad quod ut per omnia similis esset fratribus
et per omnia eidem natus est et diversa creatus passus est et mortuus ut per omnia
similis esset fratribus qui humane subiectioni et mortem subiecti sunt. Hec ambo
ex similitudine appropinquacio. Sed ambo de Christus secundum carnem propinquus fuit et
ultra hominem secundum divinam operacionem. Cum enim leprosum tangebat videbatur homo sed
ultra hominem cum mundaret. Cum Lazarum mortuum fleret videbatur homo

Deus erat sup(er) hominem / cum mortuum ligatis pedibus iuberet exire / hoc videbatur cum
penderet in cruce / sed sup(er) hominem cum reseratis tumulis mortuos suscitaret / Ex quibus
patet quod appropinquatio dei graciosa que ex christo lux ortum est in multiplici differentia / [illegible]
loquitur de illa propinquitate dei / que est ipsi deo et homini naturalis / de qua ait [illegible]
deo de gratia / et dicit quod ex christo ortum est / Et Ambrosius exponendo illud Cum introdu-
ceret primogenitum in orbem / foris eramus a deo, sicut sunt extra regales aulas in vin-
culis colligati / et qui habent apud regem pro culpis offensam / qui volunt istis
veniam impetrare / non primo eos in aulam regis inducit / sed ipse foras egreditur [illegible]
cum eis in [illegible] commorandi negocium / postea demum eos correctos reddat et dignos ef-
ficiat quo regis vultum presentiam intrauerint / Sic christus effectus egressus est ad nos
carnem assumens / collocutus est nobiscum / precepta nobis intonuit / et sic nos a
peccatis emundans / et ad deum conducens in aulam regalem velut adornatos optime
introduxit / Ubi manifeste Ambrosius vult quod vita ad deum reconciliatos et ita
appropinquatio ex christo sup(er) sit exordium / quod non prius gratiose data erat homini diuina / nisi
cum deus suscepit humana / Diuina itaque que christo homini donata sunt per ipsum his
propter quos factus est homo donatus nostre modo capacitatis congrue / Nam de ple-
nitudine eius nos omnes accepimus / Unde et plenitudo primo et principaliter in ecclesiam
eius sponsam primo effluxit / ita quod ecclesia que est sine omni medio est vnita
et in mente a christo capite influxus / Quando enim deus pater ex se genuit filium et
incarnatum suis repleuit muneribus / sic et deus et homo natus ex virgine ex se
ipso regimen suscepit ecclesiam / quam etiam in sponsam adoptauit / et inde venit quod sicut
pater quod est caput christi ipsi dedit omnia / non ad mensuram sic christus / quod caput ecclesie in
ipsam transfudit omnia sua / Omnia enim que habet ecclesia a christo habet / christi in summa sunt
ecclesie fundamenta / ipsius reliquie sunt ecclesie sacra / christi gratie et virtutes sunt
omnis decor et pulchritudo ecclesie / ibi enim fidei / ibi plenitudo a qua nunquam de-
ficiat / ibi est omnimoda potestas / a qua nunquam deviat / nec deviabit / ibi summa
caritas a qua nunquam refrigerabit / quod ipsa dilecta et dilectus ibi [illegible]
Et sunt omnes perfectiones que in christo erant / vnita / in membris ecclesie erat diuisa
sicut enim diuina bonitas in creaturis sparsim habetur / sic christi perfectio in suis
membris / Et ideo ecclesia dicitur assistere christo a dextris [illegible] in vestitu deau-
rato circumdata varietate / Ex quo habemus hoc / quod nulli christus est ita appropin-
quus ut ecclesie / quia nulli ita christo est similis ut ecclesia / ipsa plena sa-
piencia quia nunquam errat in hiis que fidei sunt / Ex quo docet eam spiritus sanctus
ipsi data est potestas omnimoda / ligandi et soluendi omnium peccatorum / quam ecclesia
habuit tempore apostolorum / et nunc habet / et semper habebit / quicunque saluti erit oportunum
Habet ecclesia gratiam confirmationis / non enim potest deviare a statu rectitu-
dinis / quod facit eam sibi gloriosam / non habentem maculam neque rugam / nec
Unde dicit illud canticorum Inveni quem diligit anima mea tenui illum / nec
dimittam / Ecclesia etiam ab eo tempore / quo christo copulata est / a sua adhesione / ac
unione nunquam discedit / quod christus innuit dicens Ecce vobiscum sum usque
ad consummationem seculi / Math ultimo / Et est 2o ipsius efficacior hec / Quando enim
Diuinitas nulli propior est / nisi assumpte humanitati propter personalem unitatem
Deus enim et homo unus est christus / ita christus nulli propior sicut ecclesie / propter
eandem unitatem / unionem / quia christus et ecclesia unum mysticum sunt / Et caput
et ecclesia unum corpus / et apostolus innuit hec in multis capitulis sua-
rum epistolarum / Deinde dicit ipsius est ad quietem electorum approximationes

c[on]sp[ect]u valde varie s[e]c[un]d[u]m q[uod] varii dicta varie virtutes et varie gr[ati]e sunt que ex xp[ist]o ca-
pite fluunt in membra sui corporis / quod est ecclesia / Dicit Hieronymus ho[mo] s[e]c[un]do contra Jovi-
nianum puta q[uod] alit[er] et [...] in Corinthiis quorum ap[ostolu]s multa peccata reprehendit
alit[er] in Ephesiis quibus sacra a seculis ignota disseruit / alit[er] in Tito et Thimoteo
et alit[er] in Paulo Certe int[er] natos mulierum non surrexit maior Johanne Baptista / sed
aut est maior necesse est ut habeat minores Et qui minimus est in regno celorum maior
est illo Nam etiam in celo est maior et minor / et int[er] invisibiles sp[iritu]s est infinita
diversitas / Discipuli quoque xp[ist]o dicunt / Adauge d[omi]ne nobis fidem / et xp[istu]s Petro modice
fidei quare dubitasti Hec ille / Ubi h[abe]t[ur] q[uod] iuxta [et] valde inhabitacionem est eius
varia approximitas gratiosa ad eos quos inhabitat Ex hoc possumus hoc accipere
q[uod] deus proximior est hiis qui sunt in novo testamento / quam illis qui erant in veteri Un-
de ait Jeremias Ecce dies veniunt dicit d[omi]n[u]s / et feriam domui Israhel et domui
Jacob pactum novum / non s[ecundu]m fedus q[uod] pepigi cum patribus v[est]ris Et sequitur Dabo legem
meam in visceribus eorum / et in corde eorum scribam illam / et ero illis in deum / et ipsi
erunt michi in populum / et non docebit ultra vir proximum suum dicens Cognosce dominum
omnes enim cognoscent me a maximo usque ad minimum / longe enim deus qui loque-
batur patribus in prophetis / Sed valde prope factus est / cum locutus est nobis in filio suo
Quanta enim erat eius familiaritas ad homines / ex hoc q[uod] int[er] homines visus est
et cum hominibus conversatus est / et habitu inventus est ut homo / immo virtus exibat ab eo
et sanabat omnes / Dicit ergo propheta / prope es tu d[omi]ne / Non solum ideo q[uia] ex ipso
omnibus ad deum approximacionis est origo / Sed eciam q[uia] omnium que nos a deo elongant
remedium est quod remedio / sic dicit Ambrosius in quodam sermone Omnia habemus in xp[ist]o
ih[es]u / et omnia in nobis xp[istu]s ihesus Et subdit Si vulnera curare desideras medicus
est / Si febribus estuas fons est / Si gravaris iniquitate iusticia est / Si indiges
auxilio virtus est / Si mortem times vita est / Si tenebras fugis lux est / Si celum
desideras via est / Si cibum queris alimentum est / ex ipso itaque omnium impedimentorum
amotio / quoniam ipse omnium virtutum est plenitudo / Ex s[e]c[un]d[u]m enim incarnacione attulit
nobis leticie initium / in circumcisione exhibuit se sanitatis speculum / in predicacione
sapientie documentum / in tribulacione paciencie exemplum / in temptacione victorie
premium / in passione altaris nostre refectionis consilium / in morte redemptionis precium
in resurrectione vite immortalis initium / in remuneracione perfecte glorie premium
q[uonia]m gr[ati]a et veritas per xp[istu]m facta est Joh i / Et ex isto habemus / q[uod] ideo deum est
[...] sic propinquum Et eo quia non omnes volunt ab impedimentis semo-
veri [...] et ita peccata dividunt et elongacionem faciunt int[er] eos et deum / nulla enim
participacio iusticie cum iniquitate / et quia in peccatis sunt ideo ex xp[ist]o influxum
recipere non possunt / quia non stant simul bona cum defectibus Et ex hiis sequitur
q[uod] a talibus longe est deus / in ps[almo] Sed longe a peccatoribus salus / quia iusti-
ficaciones tuas non exquisierunt Et hoc dicit Augustinus in libro de contemplacione
xp[ist]i Ubique deus est / ubique totus est sentiri potest qui nunquam deest ab iniquorum
tamen cogitacione longe est / qui ibi est ubi longe est / quia ubi non est per gr[ati]am
adest per vindictam Et Cristo dicit eciam Ambrosius super Lucam quod deus solem
suum oriri facit super bonos et malos / illum tamen solem facit qui sibi appro-
pinquat sicut sol iusticie licet per se et [...] et super omnes sit parate
quia et bonis et malis ortus est ex virgine / tamen non illustrat nisi
qui sibi appropinquat sicut enim a se fulgorem solis excludit qui fene-
stras claudit / totum quod tenebrosum in quo dimiserit elegit / ita qui
se auferit a sole iusticie non potest eius splendorem inspicere Non ergo

[Lower margin, later hand:] [...] xp[istu]s est sapiencia ne nobis [...] [...] vitam ne nos seducat [...] erroris [...] ne nos [...] ad [...] xp[istu]s [...] est [...] [illegible]

[Left margin notes:] et dignalis(?) in l[ibr]o Regi[...] / [...] xp[istu]s est via vitas et vita Joh [...] [...] Aug[ustinus] dubitas [...] via xp[istu]s est via / falli non vis [...] est veritas / mori non vis xp[istu]s est vita [...] [illegible]

imitator laborancium / est filius dei vivi qui vitam eternam dat suis fidelibus [illegible]
Joh 3 [illegible] qui videt filium et credit in eum habebit vitam eternam [illegible]
credendi amandi adherendi et colendi [illegible]
et largissimus [illegible] dulcissimus consolator / et fortissimus [illegible]

dicit Ambrosius aliquid deo clausum est nichil sibi obseratum est / nullibi deest dei potencia
nullibi sua sapiencia nullibi sua maiestas sane fugientes non recipit et non tangit innatos
sed neque fastidit appropinquantes Et hoc dicit propheta prope es tu domine et verum est quod sanctus Ambrosius
dicit dei verbum dei omnibus prope est / Verbum caro factum est caput ecclesie in ipso omnis
plenitudo / sed plerosque ab eo peccata secernunt / et nos enim per aditum clausi luminis
obscuracione sternere / Sed ipse portas malicie dedignatur ingredi Non vult penetrare
conclavia malicie Et ponit exemplum Ambrosius de anima racionali / et membro putrido
dicens / vigor anime per omne corpus diffunditur / quod sine pede sine manu sine digitus
particeps sensus est / in putredinem corporis refugit porcionem sed ubi vult libet se diffundit
totus [illegible] / sed in animam corruptam iniquitate dedignatur Dicit ergo post conclusionem pa vae
que volo quod deus et se propinquus est cuilibet homini / Sed secunda post conclusionem dicit
quod propior est pacientibus propter enim / hoc est Ambrosius circa eadem qui dicit vitalem graciam
omnibus deus subministrat / et sic presto est omnibus bonitatis sue munere sed propior sed
est illis qui contriti sunt corde Et deducit hoc ex veteri historia de moyse qui
plus erat in vertice montis syon / et ibi cum deo familiarius loquebatur / Sed plus ter
in monte non erat sed in imo / [illegible] omnes in vertice / sed plus moyses erat ibi in imo
sed solum propter [illegible] moises super mala plebis / et plus plurimum a filiis moisi
erat separatus Et subdit ad propositum Syna latina interpretacione dicitur temptacio / et
tu si supra temptaciones ascenderis et contritus fueris / deo prope eris / et si perse
cucionibus [illegible] descenderis / Et est racio ista quia pressuris et persecuciones purificant / et
et elevant ad deum animos et abstrahunt homines ab omni confidencia in creaturis
[illegible] persecuciones robur fidei diffundunt et quicquid innititur apud [illegible]
ut Gregorius dicit impure consumunt et quod sunt secundum quod passi sunt / ideo ignem caritatis
valde inflammant / et ergo deus modo speciali dicitur esse cum tribulantibus Ex qua parte sanctitatis
conclusionis sequitur quod persecucionis impressio innititur a deo augmentum / quia si deus propior est
contritis et tribulatis / ut dicit conclusio / et illi qui paciuntur a suo patientibus elongati
sunt propter illa que in operacione [illegible] Recipit cordis illius contrarium
sunt propter illa que in [illegible] qui ascensiones in corde suo disposuit / ut dicit
Et Bernardus dicit in quadam epistola qui ascensiones in corde suo disposuit / Ad sciendum currentur
et ascendant de virtute in virtutem videbunt deum in syon / [illegible] familiarius ad [illegible]
ascendere in tribulacione / quo sunt bono familiarius ad [illegible] passiones tunc ab ex
ordine et exemplo Et ideo [illegible] est quod cum quis sustinet passiones tunc ab ex
terioribus ad interiora [illegible] / et ab inferioribus ad superiora erigetur quo fit ut [illegible]
agnoscit unde venit et quo vadit / quid est et unde est / sic quod per cognitionem
dei [illegible] pervenit ad cognitionem dei Ex quibus sequitur quod in persecucionibus laborantibus
non deest divinum auxilium / et hoc innuit ordo [illegible] / postquam enim
propheta dixit quod persequentes appropinquaverunt sibi iniqui / intulit prope es tu domine
in hoc denotando divinam assistenciam per auxilium / Unde Augustinus super beatissima
tulati dicit [illegible] magnum si [illegible] a testimoniis tuis non declinavi / quia nullus
persequitur nullus affligit / nullus tuis sermonibus contradicit / Si vero tu declinaveris et vincat
persequentes te [illegible] qui sic temptatum patitur vere / et dicit vere vindicat te
et pugnat pro te / et defendit / Ubi vero diabolus videt christum sibi [illegible]
diabolus ut christum [illegible] possit excludat / Ubi vero diabolus [illegible] ibi christus assi
stit et diabolo resistit / Ubi autem diabolus obsidet ibi christus includitur ut murorum
spiritualium septa defendat / ergo qui persecutores refugerit declinando / et [illegible] de fon
[illegible] hec ille / Ubi angelus [illegible] deum esse prope / et nos assistat deum
forem Hec ille / ubi angelus [illegible] deum esse prope [illegible] Confidite quia ego vici
mundum in temptacionibus / et ergo christus dicit apostolus [illegible] hoc
et nos [illegible] Ex quibus sequitur quod adversitates patientibus non deest [illegible]
expectantibus sequitur Si enim christus propior est prope patientibus propter iniquitate
glosa ut dicit conclusio / et patientes [illegible] augmentum / ut dicit [illegible]
[illegible] / et christus eos defendit et in eis vincit / Sequitur illius [illegible] veritas

Eum quod de Aug[ustinus] [illegible] et [illegible] Venit ad nos Deus, [illegible] venimus ad eum, [illegible] venit [illegible] subveniendo, Deus venimus nos ad obediendo, Venit ille nos illuminando, [illegible] venimus nos eos intuendo, Venit ipse nos implendo, Venimus nos eum capiendo, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Venit filius dei [illegible] quod [illegible] et [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Unde dicit Bernardus super Cantica: Orat[?] me et exultavit in toto corde, licet corpore lacerato [illegible] quoque ferro [illegible] Non solum sustinet fortiter, sed eciam alacriter sanguinem conspiciens de corpore ebulire, Ubi putas tunc esse animam martiris, Nempe in tuto refugio, nempe in petra, nempe in visceribus Ihesu Christi [illegible] ad hoc explanacionem dicit [illegible] ipse es tu quod [illegible] qui [illegible] es per [illegible] ipse per assistenciam et graciam omnibus qui diligunt te et custodiunt mandata tua. Unde illud [illegible] Si quis diligit me, sermones meos servabit, et pater meus diliget eum, et ad eum veniemus et apud eum mansionem faciemus. [illegible] eum dei [illegible] efficit divinus amor, Iuxta illud Deus caritas est, et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. Et septem sunt genera hominum quibus deus ipse est alio et alio modo [illegible] bene est deus in se [illegible] in nobis [illegible] [illegible] affectum. Et primo penitentibus est ipse et hoc ad miserandum [illegible] [illegible] Convertere domine, domine, convertimini [illegible] cum domino ipse est [illegible] [illegible] xiiii ipse est, ut servat tempus eius et dies eius non elongabunt, [illegible] Iacob et Israel salvabit. Sed autem penitentibus [illegible] esse non potest dei gracia, dicit Aug[ustinus] in libro de fide ad Petrum: Certissime et [illegible] [illegible] bene [illegible] quod posse penitenciam agere nisi quem deus [illegible] illuminaverit et gratuita miseracione convertit. Secundo ipse est laborantibus ad succurrendum [illegible] [illegible] ipse est [illegible] meus [illegible] salvator meus. Unde Christus dicebat [illegible] Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Ex quo [illegible] [illegible] studia [illegible] divina [illegible] dicit Cesarius in quadam sua epistola [illegible] [illegible] ad [illegible] studium [illegible] Deus [illegible] [illegible] gracia [illegible] de gracia nascitur [illegible] [illegible] famulatur. Tercio ipse est deus invocantibus eum, et [illegible] [illegible] Unde in psalmo ipse est deus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate. Ex quo [illegible] nulla loci distancia elongat quin deus invocantes exaudiat. Unde est Aug[ustinus] super illo psalmo De profundis clamavi ad te domine. Ubi dicit clamavit Ionas de profundo, quia de ventre ceti. Erat non solum sub fluctibus sed eciam sub visceribus belue, et tamen nec illi fluctus nec illud corpus intercluserunt oracionem, venter ille non potuit retinere deprecantis affectum, omnia [illegible] [illegible] omnia penetravit et ad aures dei pervenit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aures dei erant in corde precantis. Quarto ipse est deus tribulatis et pacientibus, iuxta illud Iuxta est dominus hiis qui tribulato sunt corde, et humiles spiritu salvabit. Ubi Aug[ustinus] Si quis ut altus est [illegible] [illegible] sit humilis. Magna [illegible] [illegible] deus super omnia est, erigis te et non illum tangis, humilias te et ipse descendet ad te. Ex quo humiles pacientibus nichil [illegible] [illegible] de bonis spiritualibus [illegible] [illegible] est [illegible] dei ad ipsos. Unde in psalmo [illegible] Custodit dominus omnia ossa eorum, unum ex hiis non conteretur. Ubi Aug[ustinus] ossa sunt fidei firmamenta, ut est humilitas, paciencia, tollerancia, perseverancia in omnibus tribulacionibus. Quod voluit illi latroni cui Christus pendens in cruce dixit, Hodie mecum eris in paradiso, ex cuius [illegible] [illegible] [illegible] ictibus quibus crura frangebant firmamentum [illegible] fidei frangi non potuit. Quinto ipse est et adest predicantibus, et hoc ad eos docendum. Unde illud ipse est [illegible] in ore tuo et corde tuo. Unde dixit dominus apostolis Nolite premeditari quid aut quod loquamini, dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et in psalmo Dabit dominus [illegible] evangelizantibus virtute multa. Ex quo [illegible] assistencia dei [illegible] predicatoribus [illegible] et melioracionem populi. Dicit Gregorius [illegible] auditores in caritate et intellectu proficiunt, tanto [illegible] maior gracia [illegible] datur. Et in alio [illegible] predicacio proficit, cum [illegible] audiencium ad [illegible] desiderium tendit, predicatores [illegible] proficiunt ut [illegible] [illegible] dona gracie in celis multiplicent. Et quid ipse est [illegible] ad petendam [illegible] Iuxta illud Iohelis Clamate ad dominum quia ipse est dives [illegible] [illegible] ipse est ad suos electos remuneracionem Luc[e] xxi Scitote quia prope est regnum dei

[illegible]

Et propter hanc ita veracem ipsius dei propinquitatem dicit propheta Prope es tu domine. Sequitur
secundum motivum fiducie Et omnes vie tue veritas. Dicit Ambrosius hoc respondentis
fuisse non potest qui non accepit dominum nec recepit eum sed vixit in veritate sed in vani-
tate credit, sed sanctorum vox ista est et electorum dei. Omnes vie tue quibus tu propin-
quas vel venis ad nos vel per quas venitur ad te per cognitionem et amorem sine per-
mutacione ad iudicium. Omnes inquam ille sunt veritas i. in veritate et iusticia sunt. Da-
vid in omnia opera tua vera et vie tue recte et iudicia tua iusta. Sed querit hic
Augustinus quid hic dicatur. Omnes vie tue veritas cum alibi sit scriptum universe vie
domini misericordia et veritas. Aut ergo hic diminute est positum aut ibi superflue. Et am-
bo quidem de hic Omnes vie tue veritas cum gracia et veritas per ipsum facta est Iohannis
primo. Ubi respondetur quod omnes vie domini i. opera que testamentum eius requirentibus vie sunt
misericordia et etiam sunt veritas. Dum enim iudicandos subveniunt non deest misericordia et dum mi-
serando exhibet quod promisit non deest veritas. Et ita respectu sanctorum quorum opus dei possunt
dici misericordia et veritas sive divisim sive coniunctim. Utraque universe vie domini vel sunt
iusto iudicio ut in dampnatis vel misericordia ut in salvandis. Et ita dicit Augustinus erga omnes
et quos liberat et quos dampnat omnes vie sunt misericordia et veritas. Quia ubi non mi-
seretur sed ad salutem vindicat veritas datur, misericordia nullum in ultimum dampnat
sicut multos in multis salvat. Sed tamen erga bonos omnes vie domini possunt dici misericordia et
veritas, quia misericordia eum preveniunt et aliquid sequitur veritatis. In malis etiam etiam dampnatos
idem dici non possent cum aliquid eis misericordia fiat, quod puniuntur citra condignum
quia non tanta eis pena infertur quanta meruerunt. Ubi dicit licet eis fiat remissio
misericordie pene maioris tamen illa pena que eis infligitur nullam misericordiam includit. Si
tota pena eis infligeretur nulla misericordia eis fieret. Sed quia non tota eis infligitur fit
eis misericordia, tamen illa pena que fit eis misericorditer infligitur nullam misericordiam includit.
Secus est de beatis. Illa veritas qua deus reddit quod promisit non excludit misericordiam
quod promisit misericordie sunt, quia ita vixerunt ut eis promissa essent misericordie sunt etc.

Initio cognovi de testimoniis tuis. Et continuatur

sic. Supra ostendit fiduciam impetrandi ex duobus primo scilicet ex divine assistentie
promptitudine. Prope es tu domine. Secundo ex operum rectitudine quod omnes vie tue veritas. Sequitur
iam tertio addit ex testimoniorum immutabilitate. Dicit Lyra supra dictum est inimicorum
persequitores iustos frustrati sunt eorum intentionibus propter assistenciam dei. Hic iam dat
racionem quare deus assistebat ita continue propter eum tribulantibus quia venit hic et testi-
moniis suis que immutabilia sunt. Et dividitur tria. Primo enim tangit suam
cognitionem dicens Initio cognovi. Secundo
patris temporis primam et in nullo retardatam cognitionem dicens Initio cognovi de testimoniis tuis. Secundo circum-
stancias cognitionis satis accelerate respicit materiam quia de testimoniis tuis. Tertio
talis cognitionis satis declarate rationem quia in eternum fundasti ea. Et per consequens ista erat
que cognovit certitudinem, quia in eternum fundasti ea. Et per consequens est hec tres.
Prima erat de cognitione divinorum occultorum, quia ista sunt testimonia
divine veritatis. Secunda cognitione divinorum preceptorum quia ista sunt testimonia divine volun-
tatis. Tertia cognitione divinarum promissionum quia ista attestantur divine bonitati et pie-
tati. Et tria hec ponentur continue que ad quorum preceptum notavit. Dicit ergo tria Initio quod d.
(?) Sed quia unde hec scientia, videtur inicio i. a principio
ipse est verax et stabilis est. Sed quia unde hec scientia, videtur inicio i. a principio
quasi duplicem habet intellectum. Primo a principio scilicet mundi vel ab inicio i. a principio scilicet Christo
qui dicit Ego principium et qui loquor vobis. Sed Augustinus exponit adverbialiter
ab inicio i. primo et principaliter vel inicio i. quondam olim iamdiu, acsi dicat quasi incepi
aliquid scire, tunc primo dedi me omnibus aliis ad sciendum testimonia tua, et ita nichil
prius suam cognitionem admisit et ita ab hiis que sunt magis expediencia ad salutem
incepit suam cognitionem admisit. Dicit enim Bernardus super Cantica sermone xxxvii Sepe
curavit ergo sapere ad sobrietatem. Et vigilantissime observare quid scire magis quid ve prius optat
ad sobrietatem est vigilantissime observare quid scire magis quid ve prius optat.
Et racio sua est quia non laudatur multa scire si modum sciendi non teneat. Et querit
quis sit modus sciendi et respondet ut scias quo ordine, quo studio, quo fine quisque
nosse optat. Ordine ut id prius quod maturius ad salutem, quo studio

Adiuta ... est ... quia ... ... Numquam ... ... male ... ad
... cessant ... est ... ... a ... de
... ...
... ...
... ... diligam ... ...
... ...

Ps(?) vii

582

559

Ut illud ardencius et vehemencius ad amorem quo fine ut non ad aliquid aliud sed ad caritatem Et quid facit ad salutem sicut sunt testimonia divina veritatis / Dicit enim dominus Erratis nescientes scripturas / Et quid vehemencius ad amorem nisi mandata legis / que sunt testimonia quedam divine voluntatis / plenitudo enim legis est caritas dicit apostolus Et sic finem psalmi inquirens illum prestat nobis deus verum donum exaudicionis Omnia si quid pecierimus quod pertinet ad salutem dabitur nobis Et de initio cognovi de testimoniis tuis Sed unde solet hec provenire cognicio / Et beatus Thomas in libro de veritate quod virtutum habitus preexistunt in nobis ante earum confirmationem in quibusdam inclinationibus naturalibus / que sunt quedam virtutum inchoaciones / sed postea per exercitium operum deducuntur in debitam consummationem / velut hoc docuit Aristoteles in ii Ethicorum Sic etiam dicendum est de acquisitione scientiarum / quia nobis innata insunt quedam semina scientiarum ut sunt prime concepciones intellectus / que statim lumine intellectus agentis cognoscuntur per species a sensibilibus abstractas / sive sint complexa sicut ipse dignitates sive incomplexa sicut est racio entis / racio unius et huiusmodi / que statim intellectus apprehendit In istis autem principiis universalibus omnia sequencia includuntur sicut in quibusdam racionibus seminalibus Cum ergo ex istis universalibus cognicionibus mens educitur ut actu cognoscat particularia / que prius in universali et quasi in potencia cognoscebat tunc aliquis dicitur acquirere scientiam / Ex quo patet quod naturale seu via nature sit homini ad noticiam veritatum devenire / patet ex Cancellario Et etiam quia alias illud desiderium de quo dicit philosophus Omnes homines natura scire desiderant esset frustra in tota specie humana / quod est inconveniens / Quia deus et natura nichil faciunt frustra Et beatus Thomas ibidem ponit ex quodam exemplo duos modos ad scientiam deveniendi dicens / Sicut homo dupliciter sanatur uno modo per operationem nature tantum / quandoque enim eger ex virtute naturali que est in ipso perducitur ad sanitatem / et tunc natura laborat tamen donec vincit morbum / quia vincit eum finaliter Alio modo a natura cum adiutorio medicine / quando enim natura minus per infirmitatem debilitata est / sic quod per se sola morbo non potest resistere / tunc medicus est minister nature / Dat enim confortativa et alia operatur / quibus natura velud instrumentis utitur ad sanacionem / Sic duplex est modus scientiam acquirendi / unus quando quis ex suis naturalibus devenit ad cognicionem particularium rerum / et hic dicitur inventio / Alius quando racioni naturali aliquis exterius adiuvatur / sicut fit per magistri doctrinam / et hic modus dicitur disciplina / Sicut igitur medicus dicitur sanare infirmitatem operante natura / sic homo dicitur scientiam causare in alio illius actu hoc operante intellectu et racione Unde unus homo alium docere potest / et eius esse similis propter quod primo posteriorum dicitur demonstracio est sillogismus faciens scire / quia quando quis audit sillogismum demonstrativum ex principiis per se notis Considerat quod ea que ex eis conclusione sequuntur sunt certitudinaliter tenenda / que vero contraria respuenda / Aliquis autem assensum prebere potest / vel non prebere Hec ille Sed quid tunc est quod dicitur Matthei xxiii Nolite vocari Rabi Unus est enim magister vester / Ubi glosa nec divinum honorem hominibus tribuatis / Aut quod dei est vobis usurpetis / Respondet hoc beatus Thomas ibidem non absolute et simpliciter hoc prohibitum est / Sed ne principalitatem magisterii que soli deo [competit] homini tribuamus Sicut enim medicus exterius operatur natura interius operante sanitatem / Sic homo dicitur docere veritatem / licet deus doceat veritatem docente interius Hec ille [?] est qui mentem illuminat et veritatem ostendit / Augustinus quoddam lumen racionis adiuvat ad sic perficiendum / Sed deus illud lumen racionis menti inserit / et solus illud suo lumine illustrat et format Hec ille / Ex quo sequitur quod veritatis certitudo a solo deo principaliter habetur / Et precipue illius que supernaturalis

principia vite / prima pars corollarii patet / ex probatione corollarii precedentis / et patet quia lumen
rationis quod est quedam similitudo increate veritatis in nobis resultantis / ex quo illud
a solo deo datur / et ex virtute eius efficaciam habet / sequitur quod omnis veritas que ad homi-
nes devenit a deo est immediate / et propter hoc in psalmo dicitur [illegible] deus dominus. Secunda pars corollarii
Certitudo illorum que excrescunt vires nostras a solo deo est / ubi enim istorum ad que ex
nostris viribus possumus devenire noticiam certitudo est ex solo deo / tamen ille solum certificare
potest Amplius verum est hoc de illis qui et sensus nostros et intelligentias excedunt
Et ut augustinus dicit super illo domine in celo magnificata est usque ad celos misericordia tua et veritas
tua usque ad nubes / hoc hominibus esse donatum ex magna misericordia dei quod illam veritatem
quam angeli clare sine caligine visionis sine interpellatione alicuius falsitatis
vident diligunt laudant et fatigant[?] Etiam sunt participes / Dicit enim sic veritatem
[illegible] in angelis / Sed dedisti eam et hominibus / et deduxisti eam usque ad nu-
bes / idest usque ad homines habentes caliginosam carnem portantes / per quos deus et
tonat [illegible] et tonat preceptis / et pluit variis doctrinis. Et subdit nos
vinum [illegible] nubes dei esse predicatores veritatis / prophetas apostolos / et omnes recte [illegible]
dentes verum veritatis / habentes in se lumine occultum / sicut habent nubes / unde
constant Hec ille / Nomine liberum est deo facere participes quos voluerit luminis / et
sue veritatis / Nomine liberum sibi suam veritatem per quos voluerit manifestare
Dicit augustinus super illo loquar prophetis [illegible] si angelus ubi sic [illegible] inde
igne corporali ubi [illegible] vultu lingua manu calamo sive aliis re significantibus verbo
ad sue mentis indicanda facta / tamen multo maiori et efficaciori potestate ipse dei veri-
tate angelo et homini / ad hoc ut quod ei placet annuncient ex quo ipsi deo subiecta est
omnis creatura Hec ille / Ex quo patet quod omnes dei veritatis annunciatores audiendi
sunt / non solum ut homines / unde dicitur de [illegible] Attendite popule meus legem
meam inclinate aurem vestram in verba oris mei / Et sequitur quanta audivimus et
cognovimus / et patres nostri annunciaverunt nobis / Ubi dicit augustinus Deus loquitur dicens
Attendite legem meam / et verba mea percipite Nam cum lex et verba credenda sint
nisi iterum dei / et quod est quod repente homo loquitur sicut ei verba / Quanta audi-
vimus et cognovimus et patres nostri narraverunt nobis hominis sic / Ubi ergo deus loquitur per homines / ergo non
iam hominem homines [illegible] loquebatur / ubi ergo deus loquitur per homines / ergo non
iam homini homines in istis loquebatur / Ubi ergo deus loquitur / unde illud
homines / sed deus qui loquitur audiendus est / et per quem totum [illegible] / unde illud
qui vos audit me audit / Et apostolus a parte dicit [illegible] experimentum queritis eius qui in
me loquitur Christus / Et illud Non enim vos estis qui loquimini / sed spiritus patris vestri lo-
quitur in vobis Quia ergo homines non potuerunt [illegible] in modo excitati ne cogno-
sce deum per sapientiam / sicut deus omnia fecisset in sapientia Et ergo placuit deo
ut apostolus dicit per stultitiam predicationis salvos facere credentes / unde illud
Et sequitur non
quanta audivimus et cognovimus et patres nostri narraverunt nobis / Et sequitur non
sunt occultata a filiis eorum in generatione altera / filii qui exurgent narrabunt filiis
suis ut cognoscat generatio altera / annunciantes laudes dei / et potentias eius / et la-
bores eius / Ubi augustinus notat quod deus cognoscere [illegible] per homines ad
homines / et descendebat per generationes in generationem [illegible] dicit augustinus illa est
suorum mirabilium quousque venisset in generationem altam / Dicit augustinus illa est
generatio non iam prava nec adultera que signa querit / Sed generatio in qua
nobis donata est cognoscere / Hec enim dei laudes annunciat ut amet / quia nichil
saluberrime per amare / Et hoc ergo dicit Hic propheta / contra eius cognoscere de testimoniis
tunc i principaliter dedi vive ad totum cognoscendum ut ipsorum prophetarum que testificant
incommutabilem sinceritatem dei per ea pendentes / comparatur figurarum que testificantur
divinam veritatem obumbracionem et occultacionem / unde dicit augustinus Tamen in tabernaculo
pleno significationibus quod est dictum est tabernaculum testimonii constitutum erat velamen
tunc quod velabat archam et faciem ministri / Tamen illa dispensatione erant
propter et figure Et omnia que ibi predicabantur illa abscondebantur velata significationibus

Posteriores

Et non revelatis manifestandus. Sed quid de huius cognitione subdit. quia in eternum
fundasti ea. stant enim et stabunt in eternum. Aug. super illo audivimus et cognovimus
dicit. audita sunt in veteri testamento, que cognoverunt in novo. Audita sunt cum pro-
phetarent. Sed cognoverunt cum implerentur. Ubi premisso reddit non frangat audita.
Ex qua expositione sequitur quod non expugnat perpetuo remanere ea que per homines mor-
tales sunt. patet de istis veritatibus et cognitionibus divinis que hominum ministerio usque ad
nos pervenerunt ut est iam dictum. Unde Aug. tractando illud psalmi Extendens celum
sicut pellem dicit. Celum sacra scriptura est. que sicut pellem extendit. quia per quos
nobis sacra scriptura predicata est mortales fuerunt. vixit Moyses et mortuus est. Et
Paulus dixit. Dissolvi cupio et esse cum Christo. et dissolutus est et hi mortui. Dicta
quia non eorum sed per eos illius erant qui extendit celum sicut pellem manent
usque ad posteritatem nostram. Hec Aug. Et deus dicit in evangelio Celum et terra tran-
sibit. verba autem mea non transibunt. Sunt etiam dei testimonia scripturarum fundata in eter-
num secundum Aug. Eterna in eis homines cognoverunt. aliud premium immortale ad quod ut
consequerentur ubi fierent participes. eterna quod sunt quod ad civitatem pervenerunt. Vel sunt
dei in eternum fundata. quia id quod est sacre scripture supremum quod erit. et numquam excidet
scilicet ipsa eius caritas. [illegible] tegit immo protegit aliquis [illegible]. Sic enim dicit Aug.
super illo psalmi. qui tegis aquis superiora eius. Sic enim dicit [illegible] scriptura celum est.
Et quid est illa superius nisi illud quod dicit apostolus. Eminentiorem viam vobis demonstro.
Et que est illa. si linguis hominum loquar et angelorum. caritatem autem non habeam nichil sum.
Unde enim [illegible]. Hec caritas inquit dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum
qui datus est nobis. Dicit Aug. in nomine diffusionis intellige aquas in ca-
ritate spiritus sancti. De quibus alia scriptura dicit. impletas aque tue discurrerant
nemo alienus eis communicet. Nam infideles multa sacre scripture dona. sed non
caritatem. Ex quibus manifeste patet sacre scripture perpetuitas ex caritate que eius
tenet firmitatem et stabilitatem. Vel sunt dicta in eternum esse fundata [illegible]. quia
certitudo veritatum fidei que eterna est. quod et in visione dei clara remanebit
ex scripture sacre testimonium. Unde David in suo psalterio innuit filios esse
imbuendos in fide per testimonia patrum suorum. ut iam allegatum est. Dicit enim patres
nostri narraverunt nobis. usque ibi filii qui nascentur. et exurgent narrabunt filiis suis.
Et evangeliste prophetarum dictis suam narrationem confirmaverunt. Et Christus licet verbo valeret
firmare suis discipulis fidem sue passionis mortis et resurrectionis aperuit eis
scripturas inspiratas eis. incipiens a Moyse per omnes prophetas ostendens eis omnia que
passurus erat predicta fuisse. Ubi dicit Aug. Et si credidissent ipsum resurrexisse
non credidissent Christum hoc fecisse nisi dicta sacrorum patrum vocassent in testem.
Eterna fundata fides in eo est. quod omnia que evenerunt in Christo predicta sunt. Vel di-
cendo in eternum fundasti ea. notat [illegible] scripturarum. que testimonia sunt divine veritatis
libros in Christo et apostolis recepisse sue auctoritatis [illegible] complementum. ut sit iste sensus
de testimoniis tuis. id est de parte scripture libris antiquis et canonicis
veniente tempore plenitudinis. ita fundasti in eternum [illegible] finale et complete. Hec cognovi quod
[illegible] nec minimi potest. Ad cuius probationem ponatur hec exempla. Cum homo sit infans non valet
[illegible] in [illegible]. [illegible] est vir perfectus. Sed cum infans incipit cre-
scere. et [illegible] procedit per manus usque ad debitam completam
Cum autem factus fuerit vir. sicut dicit. non potest addere ad suam completam cubitum
unum. immo nec pollicem. Sic lex per totum discursum veteris testamenti erat
velut infans. quia dicit apostolus lex neminem perduxit ad perfectum. Tempore vero plenitudinis
fuit Christus. Christi et apostolorum usque tunc. [illegible] fidei. quia habebat quo crescere
poterat per apostolorum librorum statim perfecte [illegible] acquirere. Elapso autem apostolorum tempore

Simpliciter non potuit in numero librorum canonicorum esse / nisi tunc dictum quis et tunc fidem fuisse imperitam / Unde si etiam hodie de evangelio Thome et Bartholomei concorditer diffi- niret quod reciperent non possent habere auctoritatem canonicam / ut illi libri qui tempore Christi et apostolorum sunt accepti / Et tamen dat valde / quod apostolus et eos precedentibus inhesit auctoritas volumina scripturarum dicit ad Hieronimum / Et adducit illud psalmi quod istius [deleted] dedicatione dominus narrabit in scripturis populorum / et principum horum qui fuerunt in ea / Super quo Hieronimus dicit narrabit dominus non verbo sed scriptura secundum mitam scriptura non solum in scriptura populorum / idest ab omnibus intelligibili / Sed etiam in scriptura principum non qui fuerunt / sed qui fuerunt in ea secundum media Et subdit Hieronimus ut ex- ceptis apostolis quicumque post eam dicantur abscindantur / idest non habeat auctoritatem scripturarum ca- nonicam / Habent quidam dicta sanctorum apostolos sequentium auctoritatem suam / sicut etiam determinatos suas et auctoritatem / sed non canonicam Augustinus in epistola ad Hieronimum que incipit Domino dilectissimo libros canonicos sic accipit quod nullum auctorem illorum firmissime credit errasse in aliquo Et ex isto sequitur primo / sic / in illo libro continetur quod est verum / Secundo sequitur secundo / sic quod ibi scriptum est teneo / quod est veritati contrarium quod est falsum / Sed sequitur tertio vel codex est mendosus vel erravit interpres / aut illud non intel- lexisse / Tertio quod non sic sunt legendi libri doctorum / ut prophetarum / et apostolorum de quorum scriptis quod omni errore careant dubitare nephandum est / quia scripta eorum in cano- ne cum celestis auctoritatis tradiderunt / et ex omni parte indubitate et veraces persistunt Hec ille / Jam dicendum est de secunda expositione videlicet de cognitione divinorum preceptorum illa cum divinam voluntatem testificant / et dividit nam quicquid deus precepit signum est quod sic vult fieri / Ex quibus dicit meditatio fundasti ea / Ambrosius exponit precepta sunt etiam et precepta fundamenta / et que super ipsa constituuntur opera / ut non ardeant sicut lignum fenum et stipula / Sed ut maneant velut aurum / et sic manent in nixa eius fundamento / Hec ergo de hiis cognovi ab initio / Unde alibi dicit Mandavit fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi Et item Mandavit deus mandatum testamentum suum / ubi dicit Augustinus divina precepta non fallunt quia exhibent quod promittit / Sed tamen non est quod expectandum non hic promissum dominum quia in seculum seculi confirmata sunt / Non ergo te fallas non etiam terre et molle fluente carnali cogitatione / non amena poma / non ortos fructiferos / nec tale aliquid mediteris adipisci / quale solet quod oculis avaritie concupiscere et tale quid ibi fidelia / sed est fidelitas in veritate et iustitia / ubi ista de preceptis / quod non solum sunt fidelia / ut hic laborat ibi quiescat / Hec ergo Augustinus hoc verum est hoc insertum est / ut hic laboret ibi quiescat / Hec ergo Augustinus Hoc verum est hoc non est quod sic ea fundasti / quod pro eis servatis vel neglectis cognovi de preceptis tuis / quod sic ea fundasti / quod pro eis servatis vel neglectis merces / vel pena reddit etiam / et hoc cognovi ab initio idest ab ipso principio / et mendacium quod non stetit in veritate divinorum preceptorum / et etiam amicitia ab initio / et quia non stetit in veritate divinorum preceptorum tradita est flamme gehenne et pater eius / que omnia sunt contra divina precepta / tradita est flamme gehenne cruciandus meditatio / cum angelis suis / et abel primo iusto abraham moise / et aliis omnibus ab initio tua mandata observantibus / dedisti vitam sempiternam Beati enim sunt qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum Ex qua expositione sequitur quod divine legis testimonia non sunt leviter estimanda Ratio quia sunt valde ponderose instituta / et fundata meditatio / Dicit Ambrosius tertia Ratio quia sunt valde ponderose / quod si velut parvulis data erant contemnere Item si adam et eva considerassent quod est velut parvulis data erant contra preceptum scientiam boni et mali / et paradisi incolatum imperium precepta non usurpassent sibi scientiam boni et mali / et paradisi incolatum ad deum cla- possedissent / Et si hodie considerarent homines quod sanguis hominis ad deum cla- mat / a nece singuli hominis manus suas abstinerent Et si considerarent precepta que dedit deus coram celo et terra testibus dicens Audi celum et auribus percipe terra / quam dominus locutus est / scirent quantum flagitium committeret qui facit adversus legem dei

et Augustinus Jeronimo ad te arbitror frater sic non legi tuos libros ut prophetarum vel apostolorum de quorum scriptis quod omni errore careant

[margin: in ea media]
[margin: primo]
[margin: 2a expositio]
[margin: primo]
[margin: deutero 32]

X [illegible] que de [illegible] eterna est ab initio [illegible] cognovi de testimoniis
quibus promisisti te daturum regnum filiis tuis eternum / quia fundasti ea i. eterne fundata
instituisti ea et hoc [illegible] / quia id quod [illegible] promisisti eternum est [illegible] initio de
eterna novisse quod testimonia tua [illegible] sunt fundata / vel aliud novisse [illegible]
[illegible] testimonia [illegible] promisit verbo ut eterni se daturum regnum eternum

Et digni sunt ut angelorum et sanctorum hominum testimoniis [illegible] / vel sic exponitur
ut videt [illegible] / de testimoniis tuis i. preceptis legis tue / que dicuntur testimonia
vel ideo quia testantur potentiam imperantis / vel sapientiam dirigentis / vel bonitatem
dei intendentis / quia propter bonum nostrum et propter nostram salutem data sunt
de hiis ergo et talibus cognovi ab initio, i. ab ipso adam et omnibus patriarchis
et prophetis / nulli enim etati defuerunt precepta divine legis eterna [illegible] fundasti ea
eternam in eternis premittens [illegible] vitam eternam / unde illud hoc fac et vivas
et illud si vis ad vitam ingredi serva mandata / ex qua expositione sequitur
quod precepta divine legis sunt magne utilitatis / primo quia dirigunt eorum impletores
sine omni fallacia in vitam eternam / eterna sine fallacia quia ex dei sapientia
emanarunt eterna in vitam eternam / eterna ad hoc data sunt / ideo in [illegible]
in custodiendis illis retributio multa / dulciora super mel et favum / desiderabilia
super aurum et lapidem preciosum / ubi [illegible] divina mandata que eadem sunt dei
iudicia desiderabilia sunt / super omnes pompas seculi quarum desiderio fit / ut non
desiderent preceptorum iustitie / ut contempnant [illegible] [illegible] mutare / ut non
timeant transgressiones que impune fieri non possunt / quod si quis aurum inventum sunt
et lapidem preciosum / ut [illegible] in preceptorum impletione non consumat quodcumque [illegible]
[illegible] est / sed consumat in thesauro dei / ille plus dei precepta qui scripsit de-
siderabit / ecce quare desiderabilia / sed quare dulciora super mel et favum / [illegible]
siquis iam est [illegible] / sic quod solutis iam vinculis / huius vite expectat diem quo
[illegible] in epulas dei sine adhuc [illegible] sit ut quasi cera [illegible] hac vita
non [illegible] sed implet eam cum opus sit aqua pressura non opprimentis
sed [illegible] manus dei / que de temporali vita ad eternam [illegible] / ille quid dulcius
[illegible] sicut cogitare in mandatis altissimi / sed quo in eorum custodia retributio
multa [illegible] non aliquo extra posito commodo / sed in eo quod precepta custodiunt
multa retributio / quod gaudet in [illegible] hec ille / ecce que sunt dominorum preceptorum
utilitates / vel potest exponi cognovi de tuis testimoniis quod in eternum fundasti ea / et
hoc ab initio i. a christo qui de se dicit ego sum principium et qui loquor vobis / dicit
apostolus de christo quod propter obedientiam preceptorum datum est ei nomen quod est super omne
nomen / de quibus preceptis ipse solus dicit / unum apex et unum iota non preteribit de
lege / donec omnia fiant celum et terra transibunt / verba autem mea non transibunt / et
[illegible] sequitur / [illegible] salutem [illegible] volumus / [illegible] divina precepta vita nostra requirit
si enim christus debuit patris preceptis subici / ad hoc ut veniret ad suam exaltationem
ut iam allegatum est / absque dubio / sed ut divinis preceptis obedire si volumus nostram
adipisci exaltationem / exemplum enim dedit nobis / ut quemadmodum ipse fecit / ita et
nos faciamus / unde [illegible] libro iij contra gentiles capitulo [illegible] omnia que
in divina lege precipiuntur sunt recta secundum rationem naturalem / unde naturale est homini
quod sit animal sociale / nullus enim [illegible] sufficit ad omnia que sunt huius vite
[illegible] ergo sine quibus humana societas conservari non potest sunt homini naturalia
[illegible] / et ab iniuriis abstinere / similiter naturale corpus
ut sunt [illegible] quod sua est [illegible] / et in aliis rebus [illegible] propter
est propter animam / et inferiores vires anime propter rationem / et in aliis rebus [illegible]
formam / et instrumentum propter agens principale / ex eo autem quod est ad aliquid ordinatum
competit sibi ut inde proveniat auxilium / et non impedimentum / naturale ergo est homini ut sic
[illegible] sibi [illegible] corpus et vires inferiores / quod ex hoc actus rationis et bonum [illegible] non impediatur
[illegible] / sit naturale rectum / et ergo inviolentie [illegible] mor-
[illegible] si autem [illegible] sit / sit naturale peccatum / et similiter illa per
[illegible] quibus actus rationis impediuntur peccata sunt / et similiter illa per
que homo tendit ad deum / ut in suum finem debitum sunt sibi naturalia [illegible] que
ab hiis abducunt / sunt ei naturaliter mala / hec ille / et si homo nullomodo
[illegible] / que virtutes naturales excedit / iuxta
secundum [illegible] vincens [illegible] venire ad salutem / que [illegible]
illud [illegible] et / [illegible] ergo ea que secundum rationem recta sunt subiecte obediencie

et [illegible] ea que dicuntur i [illegible] et i amorem dei [illegible] hominis naturalis [illegible] et que [illegible]

diuinorum mandatorum. Unde dicit Gregorius: Sola obediencia est que fidei meritum
possidet, sine qua quisque infidelis esse conuincitur, etiam si fidelis esse uideatur. Dum enim
deo obedimus nosmetipsos superamus. Unde et ipse dominus dicit: Descendi non ut faciam
uoluntatem meam, sed eius qui misit me. Iam uidendum est de 3a exposicione uerbi de
testimoniis, idest diuinis promissionibus factus, ita quasi post hec concludo sic: Quia que-
cumque deus promisit suis temporibus reddidit, et que restant adhuc danda
dabit ipse ueniente ut promisit. Conclusio habet duas partes: prima dicit omnia deum
certis temporibus reddidisse que promisit; quare omnia? quia uerax dominus in omnibus uerbis suis et
sanctus in omnibus operibus suis. Sed quare certis temporibus? quia omnibus dat ut in suo de
tempore oportuno. Unde Augustinus: et quod promisit dat, et qui debet accipere dat. Sed alicui
sed alicui non dat, ideo non dat ne obsit, et cum dat, ideo dat ut prosit. Nouit hora
dandi, qui scit modum reddendi. Et Augustinus tractando hoc uerbum dominus in omnibus uerbis
suis. Et subdit: Ante oculos omnium ponit solutorem debitorum suorum, quando reddidit sermo maio-
ribus que nos non uidimus, tamen reddit temporibus nostris que illi non uiderunt, et omnes
generationes reddit quod promisit. Ex qua parte concluso sequitur quod dominus promissor fuit et
et etiam fuit omnium que continet impletor. Et est ideo quia omnes promissiones
diuine sunt roborate cirographis, et ita fuit confirmata ueritatem. Unde dicit Augustinus
ubi possumus deo reddere tamen modo dicenti, sed noluit sibi reddere tamen modo dicenti
posuit tenere scripturam suam, uelut siditas aliquid dum homo enim deo promitteret
Ecce ideo tibi teneri quia quando uadit quando uenit, et sic transiuerunt ista secula
preterita mortalibus scriptura dei manere debuit, et quam cirogra-
phum dei quod omnes transeuntes legerent, et uiam promissionis tenerent. Dicit Augustinus
phum dei quod omnes transeuntes legerent et uiam promissionis tenerent. Si deus securitatem facit cum promittit, quanto securi-
super illo et uerum dando suo meo. Si deus securitatem facit cum promittit, quanto amplius assecurat cum addit iuramentum, quia
riorem cum promissionem roborat. Amplius assecurat cum addit iuramentum, quia
iuramento est promissionis confirmacio. Hec ille. Ex quo sequitur si aliquis non re-
cipit quod petit non ideo diuina promissio fallit. Dicit Augustinus circa illud Iustus dominus
in omnibus uerbis suis, de tribus de apostolo, de Iob, et diabolo. Petiit diabolus temptare
Iob et statim accepit. Petiit Iob sanari, petiit apostolus stimulum amoueri. Diabolus
est ipsi Iob sanitas ut placeret dominus, sedit in uolue et multa locutus est. Rogabat ut
ista ab eo auferret, et dominus non auferebat. Apostolus non accepit ut compleret perfectionem
Iob non accepit propter eius peccatum. Et tamen diabolus exauditus non est, quia quod optauit
in Iob hoc non accepit. Et tamen apostolus et Iob quod optabant assecuti sunt. Similiter alia
uia quam petierunt. Et de Christo Ihesu qui erat uiuens peccatis, qui ueniebat soluere
quod non debebat, qui debuit mori in manibus peccatorum. Et sanguine suo delere mortis
nostre cirographum. Rogauit ut transiret ab eo calix, quamuis non accepit quod petere
uidebat, tamen accepit in ueritate, quia calix transiit, et si enim mortuus est ex infirmitate
uiuit, tamen ex dei uirtute, quia Christus resurgens mortuus iam non moritur, mors illi ultra
non dominabitur. Alia pars conclusionis dicit: dabit deus que adhuc danda sunt dum
eorum tempus ueniret. Sed que sunt illa? Certe carnis resurrectio et uita eterna. Dicit
Augustinus: Si deus non dum aliqua dedit, credat tamen ei quod eius que iam dedit, quia et
illa dabit. Unde dicit ipse: aliquis dubitat de resurrectione mortuorum, de iudicio
in quo erit reddendo malorum et bonorum, et de futuro seculo, que sola restat reddenda.
Et subdit legem meo cirographo. Omnia que promisi reddam incredulorum. Certe
contumeliam que reddidi potes reddere me redditurum quod debeo. Et uitat dicens
promisi uineam, et sibi propheciam peccatorum peccata non perpetua. Promisi pignus
spiritus sancti datum mihi per filium, quod et feci. Promisi sanguinem et carnis martirem. Et
erit asteterunt reges terre et principes conuenerunt in unum aduersus dominum et aduersus
Christum eius. Regnum fidem promisi in cirographo et reddidi in effectu. Lege quod inuenies
dicitur Christo: Unum iuuocetur et pibit nomen eius. Sed praeuidendo me astringi pre-
ualebit deus aduersus eos, et attenuabit deos gencium terre et adorabunt eum uiri quisque

3a exposicio

dominus

non . . . reddidit

astringi

de loco suo. Nempe iam prevaluit et exclamavit. Et persolvit omnis ingratus legis debitum
reddere debitum et non credis promissum. Nunquid propter pauca residua deus infidelis
factus est. Absit quia fidelis dominus in omnibus verbis suis et sanctus in omnibus operibus
suis. Hec ille. Ex qua parte conclusionis scilicet flagellato quia deus salvandos verberat
in nullo vitam suam [illegible] predicat. Hoc totum [illegible] psalmo ubi dicitur: Si dereliquerint
filii eius legem meam et iustificationes meas prophanaverint et mandata mea non cu-
stodierint misericordiam meam non dispergam ab eo neque prophanabo testamentum meum
et que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Visitabo in virga iniquitates
eorum in flagellis peccata eorum. Ubi Augustinus dicit: Non solum est misericordia vocantis sed et
flagellantis et verberantis. Si ergo verberat non aufert misericordiam sed exhibet. Sit ergo ma-
nus patris super te. Si bonus es noli recusare disciplinam. Det pater disciplinam non
auferat misericordiam. Cedat contumaciam dummodo reddat hereditatem. Hec ille. Ex quibus patet
quod aliquorum eterna dampnatio [illegible] dei non potest inviciare veritatem. Et ergo dicit
Augustinus ibidem: non tamen debemus securi peccare et promissis nobis polliceri quia quicquid
[illegible] non prohibemus. Et ponit peccata duplicia: quedam illa de quibus dicitur: Si di-
xerimus quod peccata non habemus nosmetipsos seducimus, et pro talibus unusquisque flagel-
latur, sed ab eo qui carus est dei misericordia non aufertur. Alia peccata notat dicens:
Plane si in tanta peccata ieceris ut a te repellas legem vocantis et manum fla-
gellantis et disciplina dei indignetur et fugias a patre cedente et nolueris
pati patrem eo quod vocavit quod non permittit peccantem. Tu te alienasti ab hereditate. Ipse te
non abiecit. Nam si maneres flagellatus non remaneres exheredatus. Non aufert
misericordiam liberantis, qui exhibet veritatem vindicantis nec prophanat deus sum-
mam [illegible] que de suis labiis procedunt. Non enim filii peccant patre menda-
tium nec irritat que de suis labiis procedunt. Non enim filii peccantes patrem mendacem
[illegible] / remota [illegible] ex lapidibus suscitantur in filios. Quia tollerabiliter peccare et
flagello a peccato corriguntur emendat et sanat. Alii autem [illegible] signum [illegible]
indignitatem abeunt ut de eis aliud dici non possit nisi illud quod [illegible] agunt regnum
dei non possidebunt. Nunquid propter paleam [illegible] frumenta mittuntur? Nunquid propter [illegible] ma-
los nichil mittetur in vascula? Nunquid propter [illegible] et remanebit sine hereditate? Nonne
[illegible] antequam terra [illegible] predestinat. Ecce Augustinus
cum duo qui sunt eis [illegible] promisit qui non antequam terra [illegible] sed ipsi soli de [illegible]
verificat eorum via duplici. Primo quod deus istos non repellit, sed ipsi soli de [illegible]
statu. Secundo quod non cadunt [illegible] sub eadem promissione [illegible] cum illis promisit quos
presciuit futuros esse heredes et predestinavit. De hac cognitione [illegible] aliis nomine [illegible]
[illegible] quia [illegible] noscit eternam [illegible] quibus fi-
eret quod [illegible] illa et in illa nomen quia [illegible] noscit eternam [illegible] et ergo dicit abinitio quod ab initio
debitis cognoscit quod credit esse illud quod eterna [illegible] et ergo dicit ab initio quod ab initio
nascentis eterna que a [illegible] abel iusto incipit [illegible] qui [illegible] ymolatus
est. Et nota erat testimonia dei [illegible] que testimonia de quibus dicit hic cogno-
vi de testimoniis tuis illa sunt quibus [illegible] dei [illegible] ante [illegible] promisit eternum
regnum filiis suis. Et quod hoc testimonium [illegible] in filio suo [illegible] regnum
[illegible] suis. Ideo dicit in eternum fundasti ea non sic quod ipse promissiones sunt [illegible]
[illegible] sed quia id quod in illa promissa dabitur eternum est et super [illegible]
stabilitum est, quod est fundamentum [illegible] quod nemo [illegible] aliud, ut dicit Apostolus [illegible]

Vide humilitatem meam et eripe me quia legem tuam
Non sum oblitus. Hic incipit [illegible] octonarius [illegible] et pro titulo
ponitur sibi littera hebraica alphabeti scilicet Res. Et secundum Ambrosium Res interpretatur
caput sive principium. Caput fovet omnia membra dirigit et implet sen-
sibus [illegible] ex capite venit [illegible] deinde spiritus [illegible] suos ex inde sanguis
[illegible] ex capite [illegible] caput ergo lustrat omnia, ornat, capite sub-
[illegible] partes corporis [illegible] caput ergo [illegible] nec [illegible] sibi superest [illegible]
lato corpus est sine [illegible] nec cognoscit, nec [illegible] sibi superest [illegible]
[illegible] capite [illegible] corporis [illegible] comparatur. Vide

reddita

veritatem

et sine honore sepellit. In capite enim vigor vite, in capite gratia venustatis, in
capite omnium aliorum membrorum reparatio, caput enim omnium ministerium est. Ipse enim
caput corporis ecclesie, qui hoc amiserit spem vivendi habere non potest. Hinc adherendo
distamus a bestiis. Hinc ergo tituli res. Sensus est membra sequuntur Christum
caput suum. Item ipse est principium et salutis eorum. Iuxta illud Ego principium et
qui loquor vobis. Ex quo sequitur quod quamdiu sunt sine capite vivunt non sunt, nec
initium habent sine salute nec sine assequuntur. Unde [illegible] dicit [illegible]
auferam caput a [illegible]. Et amborum. Iudea quod tenebat amisit, prophetas amisit, le-
gem amisit, promissiones divinas amisit, et omnes primatus amisit, et quare
quia dominum legis non accepit. Ubicumque enim est fides ibi est initium et finis.
Ubi perfidia nec initium nec finis. Iste principium primogenitus ex mortuis,
hic et finis, ex quo ipse est primus et novissimus. Ipse enim finis ad salutem
omni credenti. Unde et finis legis Christus est, et ergo maxime tenendus est. Ex
quo et ipse est finis et initium dependet nostre salutis. Et amborum. Serpens
ubi sibi omnia membra cedunt, ut totum corpus vulneratur, [illegible] ubi [illegible]
in proximo ubi conspectum a bestiis. Solo in capite custodire [illegible]
Et ergo ad omnem comparationem devenit. Sicut [illegible] potest [illegible]
sublatus [illegible] sunt [illegible] [illegible] sua, id est Hec amborum. Vel secundum Honorium
res importatur caput et humiles, et est sensus quia et humiles, qui sunt
membra Christi capitis Christum sequuntur. Nam summa omnium virtutum humilitas est. De
qua dicit Christus Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Et [illegible]
requiem animabus vestris. Unde est caput omnium membrorum Christi. Sicut humilitas
caput est omnium virtutum. Ex quo patet quod totum studium pro humilitate habenda impe-
ndere debemus. Et amborum omnium virtutum caput est humilitas, quia omnium actuum
[illegible] format corpus. Nam si quis [illegible] est pauper et ignobilis, si se
non extollat ipsam se humilitate [illegible]. Sic si quis dives nobilis et fortis
est, [illegible] in se iactavit ipsam sua insolencia [illegible] est. Sic si aliquis
robustus et formosus est, et virtute facundie multa sibi arrogat, [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] plurimum et [illegible] sibi [illegible]. Et ponit
Amborum exemplum de publicano et phariseo. Iste phariseus [illegible] absconditus [illegible] potest
in alio et largus in suo, tamen [illegible] amisit, et illa que habere potest
nichil ei tot [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publicanus [illegible]
nullam virtutem [illegible] potest [illegible] [illegible] potuisset, tamen per solam humilitatem
iustificatus de templo descendit. Dicente scriptura humiles spiritu salvabit.
Ex quibus habemus quod humilitas est caput. Et alia ipsa caritas [illegible]
Dicit Honorius. Alia vita humilitas est caput, et ubi est caput ibi sunt et [illegible]
Deus caritas est, qui est caput [illegible] et tendunt ad caritatem, et tantum
ab humilitate [illegible] omnes virtutes [illegible] [illegible]
De isto titulo [illegible] hoc [illegible] [illegible] tamen quod titulus [illegible] humilitatis. Et [illegible]
a malis liberari [illegible] [illegible] humilitatis [illegible] obtinendi quod in oratione po-
ssit [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et testimonio [illegible] [illegible] exaudire quod [illegible] et tua [illegible]
[illegible] Non solum debes exaudiri, quia humilis sum, [illegible] enim humilitate
est [illegible] quia ego [illegible] exaudiri, quia humilis sum, [illegible] debuit de-
[illegible] petiat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ostendit, quod [illegible]
[illegible] [illegible] super [illegible] [illegible] humilitatem. [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] possunt [illegible] [illegible]
si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sic [illegible] sic exponat. Unde illa cordis [illegible] [illegible]

Ergo deum [illegible] non [illegible] humilitate attingit et ad sublimitatem [illegible]
[illegible] humilitate [illegible] Augustinus de doctrina [illegible] humilitatis [illegible]
voluntatem [illegible] [illegible] et nos [illegible]
[illegible] a [illegible] Si de voluntate a [illegible] Si de [illegible] a [illegible]
[illegible] de Augustinus [illegible] non timet [illegible] tremebit [illegible]

Tercia ex actuali memoria legis / et ego de legem tuam non sum oblitus / Dominus autem respice
ista sic / Ipso enim petit facta sua considerari dicens vide / et pro hac consideracione allegat duo
primo enim vilificacionem in se [illegible] quia humilitatem meam / Secundo diligenciam cum dicit
legem tuam non sum oblitus / Et infert peticionem dicens / Aspice me / Et ergo vide / Advertendum
tendum quod deus habet duos oculos / uno videt bonos / alio videt malos / De quibus dicit
[illegible] / oculi domini lucidiores sunt sole contemplantes bonos et malos / Oculus
qui videt reprobos est [illegible] veritatis iusticie et severitatis / Cum in [illegible] de voltur
domini super facientes mala / ut perdat de terra memoriam eorum / Sed oculus quo intuetur
bonos est amoris pietatis et clemencie / Iuxta illud [illegible] oculi domini super iustos
et aures eius in preces eorum / Et hic oculus acutissimus / nullus ita potenter penetrat
nullus ita usque ad intima pertingens / et omnia interiora vulnerans / Tercio vel [illegible]
[illegible] velut gladius tempore passionis penetravit seu perfulsit / Et [illegible] de vulnerata caritate
[illegible] sum et iterum nunciate dilecto quia amore langueo / Et ex isto patet quod deus dicitur
respicit bonos et malos humiles et superbos / quia bonos et humiles oculo respicit
pietatis admonicionis / Malos et superbos oculo [illegible] oculo severitatis / Et dicitur
hoc in [illegible] in [illegible] / excelsus dominus / et humilia respicit / et alta a longe cognoscit
cognoscit / Unde ergo superbus prestat [illegible] ut videar a longe non ut videar / Sic putas
tu securus esse / quia te [illegible] non videt / quia a longe te videt / In eum quem a
longe videt non videt / Deus et si a longe te videt / perfecte te videt / Sed tecum
non est / Hoc ergo superbiendo agis ut [illegible] perfecte viderit / ut non sis tu illo a quo
videris / Et de humilis quod est prestat / ipse est deus [illegible] qui tribulato sunt corde / et
humiles spiritu salvabit / Et sic [illegible] superbus quod volueris / tantum excelsus deus
et in celo est / et tanto eius altaltior [illegible] tu eius elacior / Cum alta et longe
cognoscit / Hec ille / Et ex isto patet [illegible] quod humilitudo subiectionis ad deum laude
pulcior est quam [illegible] regitiva [illegible] / [illegible] ex [illegible] tercii [illegible] quod mali
et superbi sunt divino et regimine dei / quia providenciam gubernacionis [illegible] non
[illegible] per quo non stat defectus culpe / sine detorum iusticie / hoc et [illegible] sit deo gubernanti
quam maxime obediunt / Sed boni spirituali modo subiecti sunt / Tercia ait dicit Cancellarius
Parisiensis quia ipsi [illegible] ad cognicionem dei / et eius magnitudinem
et pulcritudinem [illegible] / cum dileccione [illegible] et obediencia ad ipsum / Et ipse [illegible]
[illegible] esse meruit / Unde dicit [illegible] in suo cantico / Tercia respexit deus humilitatem
ancille sue / ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generaciones / Quasi diceret quia deo placuit
[illegible] subiecta in subiectione obediens in [illegible] devota / et in omnibus humilitatem
[illegible] ut beatitudinem acciperet / et ut me beatam dicerent / et dicit [illegible]
[illegible] cancellarius parisiensis [illegible] altissima tocius beatitudinis sue per
[illegible] magis insinuasse per humilitatem subiectionis / quam si dominacionis eius
aliquid posuisset / Et subdit si angelus deum magnificans / et in deo exultans
[illegible] de beatitudine sibi impensa gracias ageret / quid ergo [illegible] dicere
nisi quod quod respexit deus humilitatem [illegible] sui subiectum [illegible] sibi / Hec ille / Ex
quibus patet quod [illegible] beatitudinis sine humilitate non potest haberi / Valde ergo fugienda
vitanda est superbia / ex quo non ea [illegible] est / sicut ex humilitate salus / Unde
dicit maria in suo cantico / fecit potenciam in brachio suo dispersit superbos mente
cordis sui / [illegible] parisiensis / Tercia dispersit / quia respexit excelsus [illegible] et
humilia respicit / et alta a longe cognoscit / Tercia a longe / quia longe [illegible]
et deicit / et deposuit potentes de sede / et exaltavit humiles / [illegible] mala [illegible]
alta [illegible] filii sui [illegible] se exaltat humiliabitur / et qui se humiliat
exaltabitur / [illegible] deus in ea [illegible] sapientes / ubi humilitas ibi ibi sapiencia
/ quia per incarnacionis misterium collocavit sapienciam in humilitate sua

Augustinus [illegible] de ascensione altus est deus / erigis te / et fugiat a te / humilias te et descendit ad te / [illegible]
est deus et humilia respicit / et alta a longe cognoscit / humilia [illegible] respiciat / ut attollat /
alta id est superba a longe cognoscit ut deprimat

O vere beata humilitas que deum hominibus peperit [illegible] celos [illegible]
paradisi aperuit / et homines [illegible] ab inferno liberavit / O vere [illegible] humilitas / que
porta paradisi per humilitatem efficitur / scala celi constituitur / [illegible] humilitas scala celestis
[illegible] per quam deus descendit ad terras / et per quam homines ad celos gradiuntur

[illegible] ille / Et quid est mirum quod deus in humili virgine filium suum qui et sapientia sua est voluit
collocare ex quo ipse filius dei / Et bernardus ad eugenium [illegible] carissimo meo pulchri [illegible]
[illegible] humilitatis in una persona [illegible] / in [illegible] et vita ita [illegible] que in persona
[illegible] tibi [illegible] vite speculum collegavit / et ergo forma [illegible] humilitatis et decore conversacione
[illegible] / et de pacto [illegible] possumus colligere / ut [illegible] alterum
[illegible] sapiat / [illegible] humilia senciat / et humilibus consenciat / Hec bernardus
[illegible] ergo [illegible] aspiciens et vide humilitatem meam / [illegible] loquitur in persona
[illegible] que [illegible] sine macula et ruga [illegible] quo ad eius formam in deo [illegible] in humili
[illegible] ipsius [illegible] humilitatem proprie aspicit / quia eam semper tenuit / et [illegible] passa
[illegible] / et [illegible] in pace et prosperitate sunt [illegible] eam [illegible] / unde deus [illegible]
[illegible] ponam te in superbia [illegible] / vide [illegible] superbiam [illegible] ipsius [illegible] / [illegible]
[illegible] est intende / nulli [illegible] / nulli inherere [illegible] illi soli / quod est verum / [illegible]
[illegible] optimum summum bonum / De quo illud / unum est necessarium / maria optimam partem elegit
[illegible] non auferetur ab ea / Et propheta / [illegible] defecit cor meum et caro mea deus cordis
[illegible] / et pars mea deus in eternum / vide ergo hanc meam desiderandam superbiam / que est
[illegible] humilitas / hec est enim que unicum bonum vult possidere excellenter / [illegible] sine
[illegible] arrogancia et gloria vana / [illegible] exclusio singularis / [illegible] sine [illegible] invidia
[illegible] exclusio [illegible] imperturbabilis / [illegible] sine ira [illegible] exclusio [illegible] infatiga-
bilis / [illegible] sine accidia [illegible] exclusio [illegible] indeficient / [illegible] sine avaricia [illegible]
exclusio [illegible] / delectabilis / [illegible] sine luxuria et gula [illegible] exclusio [illegible] ho-
norabilis / [illegible] sine [illegible] / Ex quo [illegible] quod [illegible] humilitas excludit omnia
vicia capitalia [illegible] ad [illegible] summum bonum / et omnes [illegible] et [illegible]
concupiscencias / omnes superfluas sollicitudines et fantasias que [illegible] faciunt di-
[illegible] dispersiones et distracciones / [illegible] omnes ab hiis et talibus [illegible]
[illegible] et gloriatur dicens michi ad herere deo bonum est / et ponere in deo [illegible]
meam / hanc humilitatem vide quia et tua est / quia a te donata est / et mea
[illegible] a me in [illegible] est ergo in hac humilitate [illegible] est et simplicitas
[illegible] et [illegible] / hanc vide quid [illegible] / hanc diligis et acceptas Et
[illegible] me [illegible] violenciis / [illegible] / [illegible] a falsorum
[illegible] machinamentis / Et allegat [illegible] quia [illegible]
[illegible] / [illegible] ita [illegible] exclusio / [illegible] humilitatis custodia et
[illegible] assistencia in [illegible] / et [illegible] in oracione postulare [illegible]
[illegible] / Conclusio [illegible] ergo [illegible] quod [illegible] humilitatis custodit
[illegible] assistencia dei in tribulacione / [illegible] dicit quod [illegible] accipe quecumque
[illegible] in oracione / Prima de custodia legis ipsius humilitatis [illegible] que est
illa lex et in quibus consistat ibi dicitur [illegible] in conservacione illibata [illegible]
[illegible] que [illegible] facta est ad ymaginem dei Est siquidem [illegible] ymago dei
[illegible] memoriam intelligenciam et voluntatem [illegible] memoratiua a deo patre
impressa est / intelligencia a filio qui est [illegible] / [illegible] amatiua a spiritu sancto
ita ut homo [illegible] memoria [illegible] intelligencia nosse [illegible]
[illegible] et voluntate amare / Hec siquidem [illegible] sunt [illegible] non in actu
[illegible] anima in principio sue creacionis est tamquam tabula rasa sine
[illegible] / Sed in [illegible] et in aptitudine / Tunc ergo homo legem humilitatis
[illegible] / ut
[illegible] aptitudinem illarum trium [illegible] in solum deum / ut
[illegible] ipsius recordetur / ipsum intelligat et diligat Sic enim non [illegible]
[illegible] sue condicionis / quia ad hoc creata est / ut deum [illegible] in memoria
[illegible] ipsum noscendo et diligendo ipsius dei capax sit et [illegible] eius esse
possit [illegible] / Sic enim [illegible] creata a patre potencia
[illegible] / A filio qui sapiencia est

Glosam

[illegible]

[margin:] cu
[margin:] i decorat et adornat hgi' corp[us] aie subicit et ea c[on]ficit
[margin:] scia
[margin:] latitudine

habet spem et vitam / et inm / Et spu sco qz ... or[ati]onez pondus / et bonitatem
et vnaqueqz res hec in se consumat / et nichil intus aliquid decorum mutat / ne
violat statum in c[on]s[er]uatione istorum ut in p[ri]ncipio d[ictu]m / Omnia fecit deus Ex qua p[ro]bato
sequitur q[uod] iste vires interiores manes sunt et vacue / et indigent suis orna[tibus]
repleri ab illo qui creavit eas / p[rim]o quia in p[rim]a creatione fuit mundi Unde sic
deus materiam s[ci]l[icet] mundi creavit de nichilo / postea distinxit / et demum ornavit
Sic et hominem p[ri]mo formavit / secundo corpus instruxit / deinde intellectum animam
rationalem infudit p[er] quam hominem ab omnibus aliis distinxit / deinde intellectum
memoria et voluntas p[er] intervalla etatis in quirunt sibi c[on]petencia ornamenta
Tu enim hoc confert deo totum q[uod] est / et p[ro]pter hoc omnes vires aie et corporis sim[ul]
tutem / deus qui benignus est et largus omnibus confert ornatum c[on]petentes et pul[chrum]
Omnia et vires aie quietat / ne inter se discordent / Hec bonaventura ...
titate de p[ro]fectu religiosorum Ex quibus sequitur q[uod] sine ornatu vnaqueqz
vis anime non p[otes]t in suo ordine subsistere / et ita nec posset c[on]servare sua ...
nec illas aptitudines in deum possit reficere / nec humilitatem tenere / Et bona
ventura ubi sup[ra] ponit vnumquodqz vel ...um ornatum et pulchritudines / dicit enim
sic / Ornatus racionis est lucida intelligencia de deo / et de hiis que de
deo sunt / et de hiis que ad deum conducunt / sicut intellectus sacre scripture / in
tellectus racionis fidei / intellectus operacionis dei / et intelligere que sit volun
tas dei bona bene placens et perfecta / Et discernere inter viciam et virtutes
naturas viciorum / et virtutes agnoscere / virtutum qz vias investigare / et querere
remedia viciorum Et in omnibus operibus dei animare potenciam sapienciam et
bonitatem ipsius dei / Et breviter ornatus intellectus est et racionis / sum[m]a
sapientia et scientia que de deo sunt / Ex quo p[ate]t q[uod] hoc ipsius insistendo retinet
sine intelligencie humilitatem / Dicit enim non extollitur sup[er] illud q[uod] sibi c[on]cessum
est / Hic non ambulat in magnis / neqz in mirabilibus super se / Hic non
sapit super se / sed sapit ad sobrietatem / Iuxta illud Noli altum sapere / sed time
Ornatus autem voluntatis sunt sancte affectiones devote ad deum / fervor fidei
... spei dulcedo caritatis / et bone voluntatis alacritas / spes de remissione
peccatorum / devotio circa x[pistu]m dominum / et desiderium regni celestis / confidencia de
auditione orationis / et affectus diuine familiaritatis Et devotio circa x[pistu]m ...
circa eius humilitatem / circa eius passionem / et similia que afficiunt hominem
ad deum / ad amorem virtutum / ad odium viciorum / ad dilectionem proximorum / et
studia bonorum operum / Et bonaventura ibi / Ex quo p[ate]t q[uod] voluntas hominis
per istas pulchritudines retinetur in limitibus suis / dilatata quidem est a ... in
dissolucionibus / Actus sancti qz latam de ambulacionem / Iuxta illud psalmi
ambulam in magnitudine quia mandata tua dilexi / Sed ornatus memorie
est copia sanctarum cogitacionum / et affluencia utilium meditacionum / stabilis
memoria dei et contra evagaciones mentis tranquilla ad c[on]spectum dei / corporalium
ymaginacionum repressio / et p[er]fecta oblivio omnium mundanorum / et esse unum spiritum cum
deo / Ex quo sequitur q[uod] memoria ipsius hominis quandam humilitatem tunc
tenet / quando in servitute dei / et in adhesione veri boni tranquillitatem ... / quia
et si aliquis c[on]tingit in hac vita / tamen diu non p[otes]t durare / propter istius status
imp[er]fectionem / et ipsius corporis infirmitatem / ipsius quidem ... / sed ...
... / Sed quo corpus exornandum est / ne rebellando sp[irit]ui superbiat / quia
corpus datum est ad serviendum sp[irit]ui / deo in omnibus obedire / sicut ...
non exaltare / non inimicare sicut sunt c[on]tumax facit et pigrat sp[iritu]m

dentem / sicut prudens dominus corpori suo providet de tribus / sicut simul primo ut operetur utiliter / et ne torpeat ocio / Secundo ut castigaretur districte / si in aliquo offendit / Tertio ut sustentetur temperate / ne lasciviat vel deficiat sub onere / Ex omnibus hiis patet quod sola lege humilitatis si debite custodiatur in omnibus regulatur vita hominis / patet ex iam dictis Et quanto unusquisque in istis fuerit ornatior tanto spiritualior tanto humilior / Quia ante alia sicut non sunt necessaria saluti / ita vel suspecta sunt et sepe falsa sunt et ficta et deceptoria / sicut sunt visiones revelationes spiritus / sensuales delectationes / miraculorum operationes / que licet quandoque vere fiant tamen in paucis / Secunda pars conclusionis dicit quod custodiens legem humilitatis meretur in tribulationibus suis divinam assistenciam / Licet istius partis patet ex iam dictis / Nam si homo dominum habet in memoria / sic quod totam memoriam suam figit in deum / absque dubio sic faciendo potentiam habet deum / Et unica deus per ista est sine dona que ornant memoriam ubi memorie presencia assistat / Similiter si homo actualiter intelligit deum / et omnes partes sue intelligentie ad hoc dat ut possit cognoscere deum / sic quod ad aliam non extenditur / absque dubio deus in illis donis que intelligentiam ornant suam exhibet presenciam / Si enim verum est quod dicit apostolus deum per fidem habitare in cordibus nostris / amplius habitat per dona sapientie / per dona intellectus et sapientie / Et si meretur quis habere presenciam / si enim memorando actualiter / et intelligendo actualiter / amplius deus presens est amanti sic actualiter / Deus enim caritas est / et qui manet in caritate / in deo manet / et deus in eo / Ex quibus patet quod homo totum suum posse et velle debet impendere ad hoc ut deum memoraret et intelligeret et amaret / Et unica ad hoc tantum est / Et alio modo nec dei assistenciam / nec dei protectionem habere potest / nec alia via humilitatis lege vero observare / quam obstinando et memorat et intelligit et amat / et amando in manibus dei tenetur forte et protegitur / iuxta illud / Iustorum anime in manu dei sunt / et non tanget illos tormentum malicie / Dicat ergo ypocrita corde humilitate me dimitte illam quia teneo in persecutionibus et adversis / iam senciens persecutionis tibi habeo memoriam / iuxta illud / Domine memorabor iusticie tue solius / ymmo ut tribularer persecutionibus ad sui intelligo te esse veritatem et sapientiam / Et ideo plene sentio cuius adiu arbitratum conformem / ab amore tuo non discedo / sed magis ad te amandum inflammor / Nunc est quod dicit apostolus Quis est qui nos separabit a caritate dei / an angustia / an persecutio / an gladius etc. / Et suscipe me quia sit me humilitatis ad te memor suscipe a te / Unde Augustinus exponendo illud / Non confundas me quia sperant te deus israel / Et sic dicit tolle, ne sic affligar ab insurgentibus persecutionibus / Non sic obtenebrar ab incidentibus ... / ... sic deprimar corum malis stimulatio ab oblectationibus ... / sed capiar cum propter te sustinui confusionem / Tercia pars conclusionis dicit quod homo servando legem humilitatis meretur in omnibus que petit exaudiri / Et est ratio / quia sic existens dispositus non tenetur vicio / Si non tenet in omnibus humilitatem / tunc nullam habet iniquitatem / sed sanctus est / immo cecus est et purus est / Et ideo meretur divinarum promissionum multo exaudiendus / Sic enim est certa / Si corde rogamus pro nobis debes ex promisso / De qua parte conclusionis sic / quod exauditionem orationis quod maxime impedit transgressio legis humilitatis / Sic enim ut dicit Bernardus in libro 2o de consideratione / Homo non tam meruit / perdit meritum / et etiam potentiam / et per quod incidit in [illegible] / Et impedit orationis fructum / iuxta illud psalmi / Iniquitatem si aspexi in corde meo / non exaudiet dominus / Et ideo dicit Bernardus nolo inscia desiderii [illegible] ... eterni ... petit ... Christo Ihesu domino ... dilectum ... in libro ... Tercia capitulo ...

non sup atolli / nec euadere in longum nec extendi in latum. Nam longitudo spei
hic extenditur / dilatacio superbiam / altitudo ruinam / et profundum absorbetur / quoniam
si homo sibi promittit vitam longam et metitur sibi longa tempora / nonne vere in
diebus extenditur. ita quod hanc vitam amittat nec ingreditur futuram. Prima futuro
perditur cum presens longa esse optatur. Similiter si quis extendit animum suum
forte tumidus et odiis suppleat / nonne animum in multa distentum multis
dilatatur eius / notum enim est ut nimia extensio faciet contemnacionem et magnam
extremitatem habeat superbiam. Ita eciam alta presumptio nonne precipitatio est
Nam scriptum est ante ruinam exaltatur cor. Sic eciam nimia pusillanimitas que
absorbeo est ipsius desperationis. Amputatur huius extensionibus sed ornamentum
virtutum. Justicia enim optinet locum presumptionis. Quia iustus alterum se non
presumit. Fortis iniusta se non dicit. Prudens longiori vita non abducit.
Operatus supplemtas eius moderatur. Ubi autem est in ordine humilitas cum ceteris
virtutibus / quid est quod orantis necessarie. Quia vita virtuosa ex auditione
de ac comoda est ut patet ex supra dictis. Conclusio ista expedita iam
tam attendamus Sed nunc sit de presenti vide humilitatem meam q. d. Et quo propheta
clam attendamus Sed ne sit de se vide humilitatem meam q. d. placuit
et ideo vide oculo pietatis acceptando humilitatem meam. q. d. placeat
at tibi humilitas mea / et indica me sedem eam. Ambrosius eciam clamat
et et ponit sic enim dicit. Fortasse dicat aliquis propheta dixit quod gloriatur
quod est vicium. non enim qui seipsum commendat ille probatus est. Et respondet
et si gloriatur gloriatur in infirmitatibus suis. In quibus eciam apostolus gloriabatur
dicens. Gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus Christi.
Alius in diviciis / alius in titulis nobilitatis ac propria sua alius
in administracionibus et honoribus gloriatur. Justus in humilitate gloriatur.
Bona enim gloria est coram deo esse subiectum. Et dicit Ambrosius ut sciat quod propheta
non cepit se iactare / sed dominum in se eciam prouocare alibi idem dicit
propheta vide humilitatem meam et laborem meum et dimitte omnia
delicta mea. Ergo quomodo huius humiliavit cor suum q / huius qui peccatum
laboravit sibi dimitti peccata deposcat. Hic vero se peccator dicens. Ecce in
Ex quo apparet humilitatem duplicem esse. Prima est virtutis. Nam ut que
gloza dicit humilitas que est virtus / est caput omnium virtutum. Et quo vero
scit an amore an odio dignus est. Sic eciam nemo scit de deo an veraciter ha
beat humilitatem / et per quod nemo potest gloriari nisi qui de deo sciat se esse
humilem humilitate virtuosa. Sic ergo Luce primo. Respexit humilita
tem ancille sue. Ubi enim virgo quia sciuit veraciter se esse humilem de deo veraci
gloriabatur de sua humilitate. Propheta autem non sic sciuit se esse de deo veraciter
humilem / cur sic gloriatur de humilitate. Videtur ergo laborare hic vicio
arrogancie. Dicitur ut prius / quod loquebatur hic propheta submississime
hoc est submittendo se deo / quod facere licet omnibus hominibus. Humiliter enim propter
se deo submittere et humiliare / licet nesciat an sit vere virtuose fruatur et
ex caritate. Videtur ergo illius submissionis petit propheta. Ecce. Nam gloza dicit
ex caritate. Videtur ergo illius submissionis petit propheta. Nam gloza dicit quod
superbus malum in multis ut humilietur / humilis a malis eripitur ut ex
altetur. Alia est humilitas afflictionis / et Ambrosius de ista loquitur. Clamat Et
ponit quatuor exempla. Primo de sacerdote / qui valde sollicitus est pro salute sui
ministri / quem plorat. Secundum de patre qui sollicitus est de filio constituto in
gravi egritudine. Tercium de femina que mesta est pro viro suo quem moriebat.
orationibus vocibus fundit lacrimas / que diebus et noctibus se humiliat se
in humo prosternit / ieiunia multiplicat / sic quod afflicta est mente et animo dolore

sic qui periculi in morbo dilatione torpentem dicit ad deum vide humilitatem meam et eripe me. Exemplo de milite qui innumeris certaminibus fatigatus ac ipse iam lassatis viribus resistit et turbatur mole periculi cum tali modo non solum sibi lucta mine adversus carnem et sanguinem sed etiam adversus actus potestates. Hic enim ad deum recurrendo dicit vide humilitatem meam. humilitatem vel doloris vel meroris vel anxietatis vel humilitate temptationis et eripe me. et racionem allegat dicens Quia legem tuam non sum oblitus dicit Ambrosius Non potuit oblivisci legem qui pro eius preceptis et secundum eius precepta certat Ex quo elucet non solum in studiis et bellis sed etiam in temptationibus humilitatem potuisse dici. Et allegat illud hostes acceptabiles in fornace humilitatis

Iudica iudicium meum et redime me propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus qui iustificationes tuas non exquisierunt.

Misericordie tue multe domine secundum iudicium tuum vivifica me.

[margin: Domine versus iste et continuatur]

Superius dicendo se esse humilem allegavit quod exinde meretur exauditionem. hic iam illud iudicium quod de se habuit petit a divino iudicio approbari quia dixit Ego reputo me esse humilem. Et si sic est nescio ergo illud iudicium iudica secundum apostolus dicebat Nichil michi conscius sum sed in hoc iustificatus non sum. valde enim sancti sua iudicia pertimescere debent ex quo a divino iudicio ventilabuntur propter illud Cum accepero tempus ego iusticias iudicabo. Vel sic Superius oportet quod deus debuit tribulatos eripere. hic iam illam ereptionem specificat dicens eam esse quandam redemptionem et redime me. Vel sic Superius psalmista ostendit quod cordialem iusticiam esse quandam actuali memoria legis. hic illius memorie legis actualis ponit aliam efficaciam et vivificationem. dicit propter eloquium tuum vivifica me. Et movet quod hec particularitas istorum versuum nunc est de iudicium divinum iustificationem de salutis assecutione nunc est quia a salute elongatur. propter hiis tribus versibus tamen ordine quodam mutato Quia [illegible] iste titulus correspondet posita sunt tituli puncta. Circa quod primum versum et secundum non secundum ordinem [illegible] punctum advertendum quod Augustinus non exponit versum hunc specialiter Quia dicit eum idem sonare quod precedens versus volebat et etiam quod iste versus esset quidam repetitio seu declaratio precedentis. Sic enim dicit superior sermo quodam repetita est Quod enim ait vide humilitatem meam hoc est quod hic dicit Iudica iudicium meum et concordat hoc cum prima continuatione istius versus ad precedentem Quod autem dicit et eripe me idem est quod hic dicit et redime me et concordat hec cum secunda huius versus ad precedentem continuatione Quod autem supra dicitur Quia legem tuam non sum oblitus congruit cum eo quod dicitur propter eloquium tuum vivifica me propter eum eloquium est lex dei quam non est oblitus. Et quia in ereptione petit exaltationem supremus Sic hic petit et redemptionem vivificari quia sanctorum exaltatio vita eterna est. Et sic duplicibus Augustinus non occupat se cum isto versiculo Honorius tamen exponit hunc versum de iudicio tribulacionum sic iudicium meum quo me iudico dignum tribulationibus Iudica id est approba ut cadem pati secundum tuam voluntatem et approbationem. Quia aliter passiones quas dignus sum pati non sunt condigne ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Unde sequitur Et redime me propter hoc a suppliciis eternis et vivifica me vita eterna propter eloquium tuum quia sic promisisti. Et quia magna sunt que hic petuntur petit ut pateretur sicut deus vult eum pati. Quod ut per hoc a futuris eruatur periculis. Et veram vitam consequatur eternam. Ita quod iudicium electorum vadit in paradisum. Secundo quod deus ordinat fieri sic iudicat fiendum. Si ergo volumus evadere futura supplicia non fugiamus presentia. Si volumus venire ad vitam eternam sic patiamur presentia ut vult nobis deus pati. ut Petrus notat in sua epistola Nemo patiatur ut homicida. Quia soli illi laetificantur qui patiuntur propter iusticiam. Ex qua exposicione sequitur quod nullus intrare in paradisum nisi per ignem tribulationis sic quod iam porta est posita. dicit Ambrosius omnes oportet per ignem probari quicumque ad paradisum redire desiderant. Non enim ociose scriptum est quod eiectis Adam et Eva de paradiso posuit deus in exitu paradisi gladium igneum. Et quod dicitur de paradiso. omnes igitur oportet per flammas. Et dicit de Iohanne ewangelista quem ita dilexit quod Petro dixit Sic eum volo manere donec veniam. quid ad te. tu me sequere. Sed de morte eius aliqui dubitaverunt de transitu vero per ignem dubitare non possumus. quia in paradiso est et non separatur a Christo. Sic de apostolo qui accepit claves regni et qui totiens pro domino mori obtulit se de aliis dicit. transivimus per aquam et ignem et eduxisti

[margin: pt Beyz°]

et sicut aquas aqua multa excludere non potuit caritatem quia sicut ignis excludit

caritatem

nos in refrigerium. Et dicit omnibus quecumque non potest magis aqua excludere, quia sicut ignis excludit.
Et quomodo sequitur ulterius. et si omnes patiuntur ignem tribulacionis, non tamen
omnes assequuntur fructum redempcionis sustinere penas. Vita hominis nichil aliud nisi temp-
tacio et [illegible]. Quia non omnes se patiuntur ut deus eos vult pati, ideo non omnes
per istas penas [illegible] sentiunt. Et primo Iudei quidem erant in egipto, velut in fornace
ferrea, sicut eciam in captivitate fuerunt in [illegible] labore, eciam in magna maxima angu-
stia et tribulacione. Dura sustinebant imperia, et tamen nulla in eis lucebat opera vir-
tutis. Quidem erant in egipto, nullius [illegible] [illegible], nullum aurum [illegible]
nullum plumbum [illegible]. Et dicit [illegible] quod illa fornax [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] mortis, [illegible] nullus potest evadere, [illegible] non solum dolores sed et luctus, quam
omnes [illegible] assumere. Secundo est in babilonia ubi [illegible] aurum [illegible] nisi forte
captivos. Ita et [illegible] captiva duxit captivitatem, quia [illegible] qui erant captivi apud
babilonios corpore, [illegible] tamen apud deum erant liberi. Solum vincti captivi
humane [illegible] gloria [illegible] [illegible]. Unde et fornax in babilonia [illegible] aurea in
qua Ananias, Azarias, Mizael, ymnum deo [illegible] cantabant. Et forte eadem fornax
est ferrea fragilibus et aurea [illegible] ubi omnes [illegible] qui patientur, et
[illegible] illorum qui patiuntur, et tamen in eis nulla [illegible] [illegible] super talentum
plumbi [illegible]. [illegible] illorum qui pati incipiunt in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] tamen non [illegible]. [illegible] perseverantes, [illegible]
[illegible] in fine, [illegible] ut dicit apostolus. [illegible] omnes fornax ferrea
tribulacionis [illegible] aliquis patitur, et [illegible] passionem. [illegible] ne-
[illegible] purificat [illegible] sed in ea solum [illegible] [illegible]. Hic se patitur nullum
habent redempcionem, sed hic eius passio incipit, et consumabitur in futuro, nullus [illegible]
potest [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]. Et [illegible] quod nullus [illegible]
redempcionis sortitur nisi ille qui est preceptus. [illegible] modo redempcionis facte per [illegible]
[illegible] omnes [illegible] de duplici redempcione, tribulacionis [illegible] redempcione, et purgat
nulla [illegible] tetigit, quia [illegible] redempcione indigent, [illegible] habent [illegible]
purgandum [illegible] ignis illud igne sentire non potuit, qui est [illegible] dei
[illegible] non fecit, nichil eciam ignis quod [illegible] in eo posset invenit. [illegible]
[illegible] porte [illegible] ut intrarent non [illegible]. Et [illegible] ad [illegible]
illa caro [illegible] [illegible] viam [illegible] ut [illegible] [illegible] passionem, ut [illegible]
[illegible] ad paradisum [illegible] vestigiis reformans. [illegible] [illegible] igne tribulacionis
[illegible] est. [illegible] in illo igne [illegible] [illegible]. Et allegans illud a[illegible]
[illegible] formam [illegible] accipiens. [illegible] quod dicit [illegible] apostolus [illegible] obe-
diens [illegible] [illegible] humilitate [illegible] [illegible] simpliciter [illegible]
[illegible], et [illegible] exaltat [illegible] humilitate non [illegible] sunt, [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] salute. [illegible]
[illegible] [illegible] putas [illegible] humilitas [illegible] non pro-
[illegible] exaltavit [illegible] [illegible] exemplo [illegible]
[illegible] redempcio [illegible] salus [illegible] [illegible] bonum augmentum
[illegible] fidem, [illegible] in eo spem [illegible] [illegible] caritatis [illegible]
et redempcio copiosa. [illegible] dicit [illegible] sibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] tribunal [illegible] [illegible] iudicium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] putat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut posset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] humilitate, sine qua [illegible] eciam si se daret ad ignem, ita ut arderet,
sibi nichil prodesset. Unde [illegible] dicit: meum iudicium iudica [illegible] iudica me, [illegible]
sed quia ignis esse nichil [illegible] nisi [illegible] et consumere et redigere in nichilum, [illegible]
ad hoc iudicium appone [illegible] ut [illegible] ignis inveniret, quod illuminaret, quod [illegible], quod
roboraret, ut sic iudicas [illegible] domino. [illegible] deductus post hec prima [illegible]
meditari [illegible] [illegible] confidencia [illegible] de redempcione futuri iudicii. Unde [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] dicentis: Cum autem [illegible] iudicam
corripimur, ne cum hoc mundo dampnemur. Unde [illegible] sic secundum glosam [illegible]
iudica iudicium meum non [illegible] [illegible] iudicari in futuro. [illegible] optat [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] est
[illegible] [illegible]

[illegible]

ctum suum / quo se iudicat credere in deum quod si in hoc iudicio nunc reus tuo futuro
iudicio non timeo / si autem ero in aliquo hoc desidero hic iudicari ut emendem quod
in futuro differtur / Aliquomodo hic de fide dicitur sic etiam potest dici de spe de caritate et de ceteris
virtute / Unde dicit hic ambrosius quos deus inserit aut ante castigat ut non dumque affligantur
in expectatione iudicii / non prolixius inferni misera reatus forte maneret
vel duplicia reddat penitentibus parum suis / quo tamen posset / absolu
a sui eius reorum / est quedam absolucio delictorum / Et ideo propheta dixit / iudica iudicium meum
et noli michi parcere sed statim corrige in quo excessi / Statim sibi tulit / et redime
que pene iste expiatione sunt futura / ut primo dixit ambrosius / Sequitur conclusione
deducta sequitur quod deus in suis electis non differt facere in presenti vindictam / patet exemplo
omnis dicit ambrosius absolutio sceleris apud deum matura est / unde et duos pro ezechie de
ad angelos qui sunt inferni in ultionis / Astat meus in capite / Consequitur se
lectorum et societatis demonum differens est iudicium / dicit ambrosius / Non vult deus
sanctos cum demonum societate esse iudicari dicit enim / diabolus enim cum ceteris
cum hominibus non flagellabuntur / separata est pena ubi distat culpa / unde in alio
dicit scriptura ut iudicium dei ad domo dei incipiat / Et post ambrosius iudicium
cum erat sepultus in inferno quo probabilis flammis urgebat et cruciabatur / etiam
in aliquo aliter habuit ut evadere possit / ita quod quasi ad iudicium puniretur sed
diabolus semper in penis est / semper reus penarum est / per sue improbitati in nexus est / sic
quod sustinet iudicium / nec punitur ad iudicium sed quia aliis penis subiectus
est nisi illius quas tanto quod scelere constans solvit / timore perpetuo ne aliquid
timeus sed hec ille / Sequitur etiam hoc possimus aliquid habere quod electi non
ut in fideles punientur sed spiritualiter sunt de iudicio futuro consolatur / dicit ambrosius
quidam fideles ex electis petunt ut absolvantur / quidam petunt / ut correcti dimittantur
qui autem non credit / non iudicatur sed iam iudicatus est / etiam pietatis sue iudicio
punitur / Et quod electi puniuntur ad iudicium / quo venie dimittetur appe
ius sunt correcti / et alii per sententiam iudicii absolventur / Non sic de fidelibus
nullam sunt eorum redemptionis sed absolvimus / Et quo nos redemptorem sustinerent / nec
redemptorem crediderunt / nec aliquam spem de sua redemptione habuerunt / Et
dicit vitas / qui non credit iam iudicatus est / et in ignem mittet eum et cetera
de electis dicit hic ambrosius innoxii festinant ad iudicium et velud ipse innocie
arbitri iusticie desiderat comprobari / Et subdit / verus iustus apud deum licet aliorum
iudicium non timendi / quia apparet apud iudicem misericordem suam / et cetera / et apud
redemptorem non cito sperat speratur absolvi / Bonum ergo propheta sibi elegit iudi
cem dicens iudica iudicium meum / quem eciam sperat redemptorem / quia et redime
me / ymmo certus est quod ab ipso absolvetur astrilletur ab omnibus miseriis absol
utus vite eterne / unde dicit propter eloquium tuum vivifica me / Sunt adhuc huius
ius due expositiones / una est ambrosius / Unde licet multa timenda sint in futuro iud
icio / ex quo usque ad illud omnia amicitie servantur / quasi in certa / propter quod eius sua
una opera revelabuntur / tamen duo precipue timenda attente / Ecclesia vero in
alia aliorum / Et alii errores / valde enim in multis errare contigit / Et sepe et
tamen despectus iudicamus alienis / Et dicit hic ambrosius possimus
intelligere / quod petit iudicari iudicium suum / quia magis timet de erro
reus iudicioris aliorum / qui de aliis et erroribus suis / Tramor enim nobis causa
in iudicio mundi / sed de errore dicenda / Errant semper frequenter dantur venia sed
ex habere in alium iudicati / utile enim est iure forma reducere iudicium / sed in alium
non deternenda putantur / hec ille / Quia apostolus dicit / dicat si quis alium iudicans

te ipz q̄ dempnas Et math. vij. quo iudicio iudicaueritis iudicabimini
pz/ q̄ iudicare proximos iudicio indiscreto presumptuoso ac temerarie sibi
usurpato nimis periculosum est / ex quo plus sibi timeri pena pro tali q̄ pro ceteris
iu Ita qd̄ notat alexander de hali. 3° in scripto tercij / q̄ tribus modis sibi ab
tare debite / primo ex auctoritate / sic iudices q̄ statuti deutero. xvi. iudices et m
q̄ statues / secundo ex vite excellencia et dignitate / de quo / Cor. vi nescitis
q̄ de hoc mundo iudicabunt / Tercio ex veritate doctrine / dicitur enim de sacerdotib
leuiticis Unde quod mediate ut non bibant ut habeat scienciam discernendi /
est per prelatorum secundum perfectorum / tercium doctorum et predicatorum / Et si hec tria
defficiant accipit iudicium in debitum tribus modis / primo iudicium temerarium
qu quis iudicat de hijs de quibus sibi commissum non est / ut de occultis de incertis
dubijs / et sic ab usu auctoris / decamsarum grauis qd̄ prohibitum est cum dicitur Nolite
iudicare / Secundo prohibet presumpcio iudicandi in reprehensione eius ex indignitate
vite in reprehensione eius / q̄ prohibitum est cum dicitur Quid vides festucam modo fr
tui / Et subdit. ypocrita eice primum trabem de oculo de oculo tuo Tercio iud
in descrete fit in dispensacione eruditionis sive doctrine / qd̄ prohibitum est cum dicitur
Nolite sanctum dare canibus / et margaritas nolite proicere ante porcos / Et de qu
istorum ista expositio ambo potest intelligi Est adhuc hinc versus vna q
pars / que licet non ponitur / ꝑ in ꝑrat / sibi trahit exductionem honoris ita licet / Unde
aduertendum / q̄ deus creato homine ad beatitudinis assecucionem / q̄ tulit sibi illi beatudini
capacitatem / q̄ frustra creasset hominem / si non dedisset sibi possibilitatem assequendi
huiusmodi finem / frustra est enim / ut plurimum calciatus cui non est calciamentum
modo ut aliam assequi posset / q̄ tulit sibi duo dona optima per que assequi
possit illum finem / primum erat actus per ꝑius hominis Nam in sexta erat sibi ca
pacitas discernendi inter bonum et malum / inter verum et falsum / inter iustum et
iniustum / et per hoc segregatus / et distinctus erat ab omnibus inferioribus se Secundo
in tumsum / erat enim ꝑ indita originalis iusticia et addita gratia / ad hoc ut
discrecione inter bonum et malum / inter verum et falsum / inter iustum et in
/ adhereret bono vero iusto / et abhorreret ac vitaret malum falsum et iniustum /
discretionis actu et relacionibus ꝑ utiss ad hec omnino muto vinces sine morte
veret in beatudinem eternam Ecce quale erat dei propositum de creato homine /
q̄ voluit eum beatum esse / sed non sine ipso / sed non ipso inuito / ymo cum eius a
clamacione et inuito Ex quo sequitur primo q̄ deus hijs bonis sibi datis ab
ablacione non priuauit hominem / racio / q̄r deus non est mutabilis ut homo
apud eum est vicissitudo / ut scilicet daret / iam aufferret / ymo dona sua
immutabilia sunt / ad quantum in eo est souet ea multiplicat et conseruo
iuxta id Math. habenti dabitur ei et habundabit Secundo sequitur q̄ homo sua sponte
se ablhijs deiecit inmeritis / ex quo enim deus ꝑ ea non abstulit / ipse homo
talia et tanta inuitus perdere non potuit Sed veritas vitas corum q̄
enim cogeret hominem ex illa ex beatitudine venire in penam corruptibilis
/ et in eius miserias multiplices ut vulneraretur in bonis naturalibus / et spo
retur gratuitis sibi concessis / et relinqueretur sic q̄ se leuare non posset
est amplius Tercio sequitur q̄ homo prius fuit in statu dupplici scilicet in statu
gratie et originalis iusticie / Et in statu culpe cum sua / Et ca

memorabile

Errabunt philosophi ut ponit Aug. xiii libro de civitate dei. Cum nichil scientes de statu
animo putabant nostram vitam esse institutam ad mortem et dicebat miseriam hominis
non esse penam hominis sed naturam et sic non credebat vitam post hanc vitam
iudicium ergo de quo hic dicitur iudica iudicium meum est casus hominis ab illis bonis
[illegible] et gratuitis quibus cessit et ab aliis maioribus quibus cadendis se prestitit in statu
[illegible] Et dicitur littera iudicium meum est signum dei hoc iudicium quia ex iusticia dei
a summa processit se illa dei [illegible] Quacumque hora commederetis morte moriemini
dicitur etiam iudicium hominis quia in eo est terminatum et dicitur iudica in iudicio cum
dum durat admittitur allegacio excusacio et defensio quasi dicat licet cecidi in peccato ad
defensionem istius casus ne in eo remanerem peto admitti Et sequitur et redime me
Exqua expone scilicet quod casus hominis potuit remediari non enim deus [illegible] casum
hominem protulit finalem sententiam ex quo adhuc casus ille pendebat in iudicio ex quo
(Anselmus) dicit sententia illa noverat prolata contra hominem simpliciter sed cum excep
scilicet quod dampnaret homo [illegible] illum casum in perpetuum nisi tunc redimeretur per eum qui
[illegible] et deberet pacare ex quo hominis casus multas habuit preparacione secundum allegationes
quas alexander in scripto [illegible] distinguit dicit sic. Una est inter hominis et angeli
intellectum quia intellectus angeli dei formosus est id est superat tempus ut dicit dionisius et in
[illegible] dere [illegible] in tempore [illegible] de tota simul et ita iudicando eam totam simul videt ea
[illegible] simul et sic certissime iudicat si ergo peccat in iudicando tunc peccat ex ma
[illegible] et sic nullo modo potest eius peccatum excusare sed hominis intellectus est racionalis id
collatione unius ad alterum et discernit in tempore [illegible] non simul de tota sed successive
unum post aliud et unum ex alio unde cum non sit totam [illegible] videat potest decipi
[illegible] iudicio et per consequens [illegible] aliquo excusari [illegible] quod [illegible] vi dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] in homine [illegible] quia [illegible] est beatus thomas [illegible]
ita quia caro est fragilis et carnalis et [illegible] carnem [illegible] iudiciis multiplicat [illegible]
[illegible] allegat damascenus qui dicit quod peccatum hominis [illegible] erat remediabile
[illegible] carnalis. Caro enim est [illegible] anime [illegible] et obstaculum. [illegible] allegacio
[illegible] electionis [illegible] habuit potestatem eligendi post quam iam iudicavit [illegible]
[illegible] aliquando est in deo aliquando in angelo et aliquando in homine [illegible] enim
[illegible] summo quia in deo [illegible] electionem et post est in mutabilitate ita quod ab uno
potest flecti [illegible] quod libere in summo. In angelo est modo medio quia electio angeli
[illegible] eligit mutabilis est potest enim bonum eligere ut non eligere. Sed postquam semel elegit
eo quod elegit sive bonum sive malum non potest mutari. Sed angelus. In homine vero
[illegible] modo infimo ita quod electio in homine ante electionem mutabilis est sicut in angelo
[illegible] cum homo elegit sive id est bonum sive malum potest id detestari et ab eo
[illegible] et id dimittere et sic potest penitere [illegible] [illegible] quod dormit non adiciet
[illegible] hoc ergo quod homo non ita [illegible] eligit ut angelus facit ad sui
[illegible] [illegible] et alie multe cause ubi [illegible] describuntur quas hic omitto. Et
[illegible] [illegible] petiunt [illegible] in divino iudicio ad multa dicens iudica
iudicium meum quod [illegible] [illegible] delectacione uxoris victus consensit. Unde
[illegible] adam [illegible] ad [illegible] quia voluit suas delicias contristare
[illegible] ergo [illegible] redime me quia ut bernardus dicit hec iusticia
[illegible] in passione ihesu christi [illegible] cecidit ut relevare [illegible] Et [illegible]
[illegible] eloquium tuum id est [illegible] voluntatis promissum quod in [illegible]
[illegible] Exqua expone sequitur quod [illegible] potest liberari [illegible]

petit

Boni [illegible] Sicut dicit augustinus
[illegible] [illegible] xiii [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

petri

in prophetis

cum petit redimi et vivificari ut hic / Item cupe [fervi] illi sanari sed et multis aliis

Et ideo est / quia illo uno casu in multa mala corruerat / Dicit enim quidam doctor / per hunc casum incidit in culpam inobediencie, in culpam transgressionis transgressionis / et in culpam superbie / Et incidit tamen primo offensam eterni regis tempore / Secundo incidit maculam mentis et displicenciam dei ex deformacione ymaginis / Tertius quia incidit in iram / et in displicenciam / in[?] reditus[?] a obligacionem ad penam / et hec duplex est / alia est pena et culpa simul / Et hec duplex / scilicet ignorancia in intellectu et in potencia irascibili et concupiscibili / Et hec erat triplex infirmitas ex amissa originali sanitate / Captivitas ex amissa originali libertate / et servitus ex admissa aliena usurpacione / Alia erat pena que fuit tantum pena / sicut quod non est culpa / Et ista erat triplex / scilicet corruptibilitas / mortalitas et dampnacio eterna / Corruptibilitas venit ex necessitate paciendi / mortalitas venit ex necessitate uniuscuiusque passionibus succumbendi / sed dampnacio venit ex indignitate eterna beatitudine percipiende[?]

Ex quo ergo varia mala sunt in que homo cecidit ex culpa / ideo varia debuit esse remedia / ut unum quodque remedium remediaret malum sibi oppositum

Ex quo patet quod salvacio hominis per passionem et mortem Christi diversis hic duobus nominantur vocabulis / Dicimus enim hunc salvatorem redemptorem / Ex eo quia homo per peccatum fuit venditus / Dicimus eciam reformatorem / quia per peccatum erat deformatus / Dicimus eciam restauratorem / quia per peccatum erat destitutus / Item sanatorem quia per peccatum erat viciatus et infirmatus et debilitatus / Item liberatorem / quia per peccatum erat deperditus et servo[?] subiectus / Item vivificatorem / quia per peccatum erat mortificatus / Et propter hoc Christus dicitur vivificator quia homini restituit vitam anime / et restaurator quia restauravit vitam / liberator quia restituit libertatem / sanator quia restituit integritatem / reformator quia reducit nos ad pulcritudinem prestine ymaginis / et redemptor quia hominem destitutum a possessione eterne hereditatis ~~restituit~~ restituit ad pristinam proprietatem / et fecit eum dignum eterna fruicione / In ista per duobus petit / petit enim redimi / et petit vivificari ut videlicet vita gracie restituta possit mereri et cumulare merita ut tandem dignus fieret percipere gloriam eternam / quia cum gloria venerit tunc plena erit redempcio hominis et causa cum asseritur in omnibus suis partibus / Est adhuc alia exposicio istius versiculi / Super enim dixit vide humilitatem meam et eripe me scilicet potenter rapiendo de manibus inimicorum meorum / quia ecce ceperunt animam meam irruerunt in me fortes / quia calumpniaverunt me de multis gravibus / vulneraverunt me in iudicibus[?] bonis quia hoc fecerunt non pro iusticia / sed per invidiam mandatum et maliciam non enim omnia debeo restituere / sed me possit deminuere causam meam iudica iudicium meum / tu iudica quia tibi commissum est iudicium facere / Dedit enim pater ei iudicium facere / quia filius hominis est Iohannes v. Bonum iste elegit iudicem / quia illum qui non potest corrumpi ex quo iusticia est / nec falli ex quo sapiencia est / vitari quia omnipotencia est / nec ab eo potest appellari / quia supremus est / nec ab alio potest dari sibi iudex / quia ipse pater est futuri seculi / Tu ergo iudica iudicium meum idest causam quam habet adversarius contra me / et ego contra eum / Et quia non sum sicut ille / qui dixit venit princeps huius mundi / et in me non habet quicquam quia si discussa causa habuit aliquid in me / Redime me / Glossa / Sed gravi me[?] per prelacionis quod libenter volo esse tuus quam suus / quia etsi utique habeat aliquid

Omnipotencia

in homine intrat / plus tamen deus quam dicatur / nichil enim licet dicat nisi quantum sibi per
inspirat deus / Et ecce quare plus volo tibi quam sibi subicimus / tibi enim serviat ad laudes
et ad gloriam / illi penam et ad miseriam / petit autem psalmista hoc adeo vt amabilis redimi
quare deus hoc facit propter facere / dicitur enim [illegible] dives est in omnibus qui invocant illum
Et postea petivit amabilis liberari conter petit bonus donari sive dotari /
vbi allegat primo veritatem divinam respectu bonorum dicens / propter eloquium tuum [illegible] respectu
malorum in predictis sequitur vbi dicitur longe a peccatoribus salus / Dicit ergo propter eloquium tuum
quod est veritatis infallibilis vivifica me faciens vita eterna / quare hec est exaltatio
sanctorum / quia humilitate meruit / et dicit propter eloquium tuum / gloza quo dicitur qui credit
in me non morietur / sed habebit vitam eternam / Et dicit ambrosius secundum hoc dicit psalmista
vt qui diffidit de meritis de meritorum sperat summam propter [illegible] verbum dei / vt sic
vivifica me / sed vita gracie propter eloquium tuum / gloza vt serve illud Nam ioh.
vj. dicitur verba que loquor spiritus et vita sunt / Et tibi verba vite eterne habes / dicit ibi
ambrosius / aliud petit vitam propter diviciis / aliud propter filios / Sed psalmista petit vivificari
propter servandum verbum dei / Sic et symeon nulla aliam causam habuit vivendi nisi
vt videret christum / Et ideo viso christo postulabat a vinculis corporis absolui
dicens / Nunc dimittis etc.

[quia iustificaciones tuas non exquisierunt]

Longe a peccatoribus salus / Et continuatur hic versiculus ad precedentem
sic Superius petivit psalmista id iudicium quo se iudicabat humilem esse et ideo
subiectum et propter merebatur redimi et vivificari / sed ostendit quod ab huiusmodi redempcione
et vivificacione peccatores sunt elongati / et hoc quia superbi / superbos enim deus non
redimit nec vivificat / ymo superbis resistit / et eos dampnat / iuxta id psalmi
Retribuet habundanter facientibus superbiam / vt sic / petivit psalmista superius vivificari
propter eloquium dei quod est fons veritatis et utilitatis eximie / hic dicit vivificacionem
istam peccatoribus non debere / propter hoc quia non exquirunt eloquia dei / que aliud non
sunt nisi quedam purificaciones et iustificaciones / vnde dicebat dominus discipulis / Iam
vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis / Vel sic sicut iam dictum
est / Superius allegat psalmista divinam veritatem respectu bonorum / hic iam allegatur eam
respectu malorum / quia sicut deus promisit bonis redempcionem et vitam / sic comminatus
est malis mortem et perdicionem eternam / Et dividitur versiculus iste / sic primo pont
elongacionem dicens longe / sed a quibus / quia a peccatoribus / Et quid ab eis elongatum est / quia
salus / Et causam elongacionis subdit quia iustificaciones tuas etc. Advertendum circa
istam literam quod homo licet triplex esse / et ita triplex bonum / Et secundum hoc dicitur esse propinquus
ad salutem vel distare vel elongatus esse / primum est esse hominis / vt beatus thomas
dicit / est ipsius hominis in quantum est homo [illegible] / Secundum esse hominis in quantum
est civis terrestris civitatis / quare hoc est ad mansuetudinem pollitice et civile / Tercium
hominis esse est in quantum est civis celestis civitatis scilicet que est mater nostra / aut illius
que a bea descendit / Et secundum hec tria esse diversificantur hominis bona seu virtutes
Nam vt beatus thomas dicit multa conveniunt homini in quantum est homo
que sibi non conveniunt in quantum est civis / Et multa sufficiunt homini ad esse
civem terrestrem / que non sufficiunt ad civilitatem celestem / Ad esse hominis in
in quantum est homo requiritur vt eius racio sit perfecta in cognicione veritatis / et

Et volūtas in amore bonitatis Et quod inferiores vires scilicet appetitive et sensitive ...
lent secundum ductum illarum superiorum virium Et in his bonis consistit bonum esse ...
Ex quo patet quod licet homo iuxta hoc esse sit ultra alia creata non tamen sic e...
pinquus saluti ita quod per huiusmodi esse quia est bonum naturale inclusum licet inmensum adic...
quod naturam excedit / homo tamen non est sic propinquus neque elongatus sic a beatitudine
sicud sunt irrationalia / ymmo creatus est ad beatitudinis assecucionem ut patet [patuit] ex
cedenti racione / habet ideo habitudinem ad bonum et ad verum adest bonum intellec...
in genere perspicacitatis solercia liberum arbitrium sensus / habet corporis fortitudinem
pulcritudinemque generis nobilitatem / habet status honores et divicias / sed ...
cludimus hominem esse supra alia creata / sed nullum eius dat ad salutem / ...
go esse huiusmodi hominis est valde diminutum / et est quasi esse secundum quid / ut dicit ...
atus thomas / quia respicit adipsum inter homines / et non respicit ad alios
homines ad quos ordinatur esse secundum naturam / et ideo non sufficit ut homo cognos...
cognoscat veritatem / ut vivat secundum racionem / sed requiritur ut vivat quia in hom...
et racione / Et ideo dicit philosophus tercio politicorum Non est eadem virtus hom...
secundum quam homo est bonus homo et secundum quam est bonus civis / unde ad conviniendum
in civitate hominum non sufficit hoc scilicet verum / amare bonum et velle declinar...
a malo / quia illa tractus quem naturalia sciencia / sive principia / sive inchoacio ad
assecucionem sciencie et virtutum / sed requiritur adepcio ipsarum scienciarum et virtutum / quia habe...
ipsas homo infallibile et prompte et delectabile / et ut in pluribus bona agit et m...
la devitat / et ita aptus fit ad conviuendum aliis hominibus Ex quo patet quod ho...
habitus scienciis et virtutibus moralibus licet adipiscatur nobilius esse quam erat primum ...
tamen per huiusmodi esse appropinquat ad beatitudinem eternam / non enim ad assecucionem
beatitudinis sufficiunt illa naturalia principia / neque bonum complexionis neque influ...
encie astrorum / neque habitus virtutum moralium / quod reddunt hominem in actibus perfe...
ctum / Sed requiritur ut naturalia omnia per virtutes infusas eleventur / Unde dicitur luce
vltimo Sedete hic / donec induemini virtute ex alto / Ad enim ania perficit virtu...
tibus infusis / tunc accipit esse perfectum simpliciter / quia ex hiis homo ordinatus
fit et in ipso / et quo ad proximos / et quo ad deum in anima sinceriore vita eterna consistit
Ex quibus sequitur quod nemo est ad beatitudinis assecucionem habere virtutes infu...
sas ideo est ista quia virtutum sinibus excedit omnia naturalia hominis / iuxta id apostoli
quod nec oculus vidit nec auris audivit / nec in cor hominis ascendit / que
preparavit deus hiis qui diligunt eum / Et ergo oportet ut homo habeat aliqua per que ele...
vetur ultra naturalia / nomen enim est ut media que ducunt ad finem sint
fini proporcionata Sequitur ergo primo si homo salvari vult / quod habeat graciam
qua accipit nobilius esse / quam est esse nature / Et ergo christus sibi salva...
dis dicit Vade et vos nasci denuo / quod enim natum est ex carne caro est / quod
natum est ex spiritu spiritus est / Et in hoc consistit primus gradus ad beatitudinem veniendi
Secundo requiritur fides / que intellectum hominis ex spiritu naturali et vera spiritus habitu illuminat
ad cognoscendum res supernaturales / Ex quo fides ut dicit apostolus est argumentum rerum non app...
arencium / Tercio requiritur spes que homines deducit rebus excellentissimus

1043

in scrutari / in diat et extendit ad assecucionem sic cognitorum / et hoc sine peccatis sine
passionibus / spes enim est expectacio futurorum futurorum bonorum provenientes ex meritis et
gracia / Tercio requiritur caritas que opera hominis ita unit presenciam ex fide et spe efficit
excellencia deo accepta / et sic meritoria et digna vita eterna / Hec ergo solum tria alia
sunt nisi quadam proprietates et ad assecucionem salutis / De qua dicitur hic / longe a peccatoribus
salus / Non dicitur hic de salute vana / de qua dicitur in psalmo vana salus hominis / propter illa sunt
peccatores iuxta illud / Beatum dixerunt populum cui hec sunt / Sed de salute vera
que consistit in aperta dei visione / de qua dicitur in psalmo / Unde nobis faciam tuam et salvi eri-
mus / hac secundum salutem dei filius in assumpto homine operatus est in medio
terre / venit secundum filius hominis / homines non iudicare / non perdere / non dampnare
sed querere et salvum facere quod perierat / Salus ergo de qua hic dicitur longe a peccatoribus
/ Salus est assecucio beatitudinis sive vite eterne / in qua complebuntur omnia desideria
humana et omne humanum studium / ubi incipiet suam consummacionem / hinc est quod
in psalmo dicitur / Qui replet in bonis desiderium tuum / Nota hic thomas libro contra gen-
tiles capitulo lxiij declarat hoc de multiplicibus desideriis hominis / desiderant
secundum homines consequi vitam quod desiderium naturale est / et in vita hac quiete
actari non potest / sed in visione divinitatis consequatur / Omnia enim que intellectualia
liter scire desiderat ibi innotescet dicente Gregorio / Quid est quod non videntem qui
videntem omnia videt / Est aliud hominis desiderium ad hoc ut omnia in suo
ea disponet secundum votum / quod non est aliud nisi vincere secundum virtutem / Quod autem virtuosus in
operando finis est opus virtutis / ut patet quando fortis quod fortiter agat / modo hoc
desiderium solum in illa felicitate complebitur / ubi homines ratio illuminata erat in
summo sic quod non potuit deficere actio / Est aliud hominis desiderium ad honores ad
sublimitates ~~ad altitudinem~~ ad altitudines / quod tunc in plebibus quia honores deo qui
est sublimissimus et altissimus / unientur / Habent enim unum bonum regem erunt dicitur
apocalypsis xx regnabunt cum christo in eternum / Ubi est appetitus omnium bonorum et celebritatis
fame satiabitur / Nam illa beatitudo communiter nominatur gloria / unde in psalmo dicitur exultabunt
sancti in gloria / Sequitur et tractatur appetitus quo ad divicias dicitur in psalmo Gloria et divicie
in domo eius / de sacietate desiderii quo homines desiderat delectacionibus
perfrui in psalmo dicitur / Inebriabuntur ab ubertate domus tue et torrente voluptatis
tue potabis eos / Ubi desiderium quo homo semper desiderat conservare consuma-
bitur / quod beati assequentur perpetuam eternitatem et erunt ab omni nocumento securi sicut dicitur
apocalypsis xxi non esuriet neque sicient amplius neque cadet super illos sol neque
ullus estus / Ex quibus patet quod salus eterna est plenitudo sufficiencie omnium bonorum
que ad beatitudinem requiruntur / Dicit enim Boecius quod beatus est status omnium bonorum
aggregacione perfectus / Ex hiis patet / quod hoc dicitur quod ad beatitudinem creatus potest abesse
a decere / patet hoc ex versiculo isto qui dicit salutem longe esse a peccatoribus / Et dat racionem
dicens / Quia iustificaciones tuas non exquisierunt / Quod iustificaciones
nisi virtutes et cetera opera / quid iustificaciones nisi preceptorum impleciones / quod in
plendo precepta per opera virtutis homo iustificatur a peccatis / patet enim iustificacionis dicta
sustinere penalitatum ad vestitum et temptacionum quod ista valde a peccatis purificant
ut supra in tractacio dictum est / Modo quod peccatores non exquisierunt opus virtutis
~~Sed magis peccatis nec exquisierunt impleciones preceptorum sed magis laborantes~~

ptusgressione eoꝝ nec voluit aliquid pati. Sꝫ ꝯtinue in hijs tusfertur dꝫ lr̃a
Et ergo neccesse est eos ab illa salute excludi. Sicud enim ait Sanctus beatus thomas
Si finis est vel erit necesse est ea que sunt ad finem esse vel fore, ita si ea q̄
sunt ad finem non sunt, nec finis vnquam erit. Ille enim frustra esset preter media que
re sic. Modo dico quod virtutes et preceptoꝝ implecōes, et adversitatum sustinentie
sunt media per que quiritur vita eterna. Dicit enim apostolus Gratia dei vita
eterna, vbi vult quod gratie que est virtutibus debetur vita eterna. Et Math. xix
dicitur Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Et apostolus dicit Si compatimur
et conregnabimus. Et quo ergo peccatores egerunt contra virtutes diuina precepta transgressi sunt, et nec pro fide, nec pro virtute, nec pro lege aliquid pati voluerunt, conueniens est ut ultimo fine careant. Et hinc est quod Math. vij dicit Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem. Ex quo consequitur vlterius quod priuatio qua peccatores vltimo fine viduabuntur erit interminabilis, quia erit eterna
et nunquam finem habebit. Et beatus thomas vbi supra probat hoc multipliciter. Dicit enim Sic
naturalis equitas hoc habet ut vnusquisque careat bono contra quod agit, ex hoc enim
reddit se tali bono indignum. Et inde est quod secundum ciuilem iusticiam qui contra rem
publicam peccat societate reipublice priuatur vel per mortem vel per exilium perpetuum, nec attenditur quanta mora fiat in peccando sed quid sit contra quod
peccatur. Eadem autem est comparatio totius vite presentis ad reipublicam terrenam, et totius
eternitatis ad societatem beatorum, qui vlterius fine carebunt peccatores. Cum ergo contra
vltimum finem peccat, et contra caritatem per quam est societas bonorum in beatitudinem
tendencium in eternum debet puniri, quamuis aliqua breui mora temporis peccauit.
Hinc dicitur Math. xxv Ibunt in supplicium eternum, iusti autem in vitam eternam.
Et hec de longe appropinquantibus Salutis. Valde enim distat longe qui per peccatum
se auertit et alienat a salute eam iterum adipisci non potest. Et hoc beatus thomas
loquitur de alienatione que contingit per hanc vitam. Hiis ita deductis pono hec
secunda conclusio. Luce quarto decimo patrem a salute elonget vnius tamen peccator a salute longius est quam alter. Concludit hec lex duas partes, prima dicit quod patrem a salute
elongare, et secunda patet. Prima quod patrem dimittit et sequitur a deo, et ita
elongat et facit magnam distanciam inter deum et peccatorem. Ergo et a salute elongat, tenet quia, quia deus est obiectum beatitudinis sive salutis, ymo est
ipsemet beatitudo et salus increata, psalmus Salus tua ego sum. Amplius ex
ysaie xxix populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me. Ex quo
dicitur In psalmo quod corda hominum longe sunt a deo propter peccata, ymo deus longe est
a peccatoribus. Prouerbiorum xv longe deus est ab impiis. Et ecclesiastici sapientia ibidem
xv dicit quod longe est a superbia et dolo. Vnde bene peccatores figurantur in illo
filio prodigo qui dimisit patrem et abiit in regionem longinquam, et consumpsit
substanciam suam viuendo luxuriose Luce xv. Status enim peccatoris aliud non
est nisi declinatio dei, qui enim peccat a deo se auertit, quam aut per

sequitur adeo separacio separatorum sequitur a longo / elongatorum sequitur omnium salutarium cessacio
influxus. Est enim deus fons omnium que pertinent ad salutem / unde qui se a fonte
precidit fluxus ipsius fontis non recipit. Et secundum quod sumpto sibi id est peccatis gracie
et virtutis et omnium aliorum per que salus posset acquiri. Et racio est / quia illa non nisi a deo
possunt recipi / a quo omne donum perfectum descendit. Dicit enim apostolus ad hebr. quod non
acceperunt. Et huiusmodi perditorum sequitur omnium virium in peccata dissolucio / quod non est aliud
nisi vivere luxuriose. Quid enim homo exspectat per facere nisi peccata / et de peccatis
ire in alia peccata / et de peccatis ire ad tormenta. Dicit enim deus per prophetam [illegible]
tua salus tantum modo exime / Exite autem peccatis tua. Ex qua parte considerans patet
hec primo quod homo exiens in peccato nullam habet habilitatem quamdiu est in peccato
assequendi et acquirendi beatitudinem. Hoc certum patet ex probacione illius partis quando dicimus / Ex quo
enim peccato in existente in homine nichil in eo remanet de gratuita essencia. Ex eo
quod quamdiu homo in peccato est / deus non influit vitam graciam / quia non vivificat
peccatorem. Dicit enim Ioh. v: Sicut pater quos vult vivificat / ita filius quos vult
vivificat / ita quod vivificacio procedit in hominem ex voluntate dei / et ex beni-
volencia dei / ymo ex amore dei. Modo deus ad peccatorem ad peccatum nec amorem
nec benivolenciam habet / Nam odio est deo impius et impietas eius. Et ergo quo
deus vitam non influit / et perdit sic deinta habitus peccatum amisit. Dicit enim deus
per Ezechielem xviii: Anima que peccaverit ipsa morietur. Et ex hoc quod peccator mortuus est
et vita gratuita omnino caret / illam quam perdidit ad deum habuit / et illa quam deus
habebat ad ipsum amisit relacionem / sive habitudinem. Erat enim homo exiens
in gracia ipsius dei / et ipse deus erat suus deus. Venit nos cessavit ista relacio /
sive habitudo / quia non est deus mortuorum sed vivorum. Mat. xxii. de peccatoribus dicit. Est
ipsi demandatur tua expulsi sunt / patet eciam certum ex hoc / quod peccatum precludit viam salutis
et semitas que in eam deducunt sub [illegible] / iuxta illud Trenorum iii: conclusit vias meas
lapidibus quadris / semitas meas subvertit. Ex quibus sequitur 2o quod peccatum ipsi
saluti sive beatitudini est contrarium. Ex quo enim vitam aufert gratuitam et aben[illegible]
impetrat beatitudinem ab homine ipsius dei qui est beatitudo / et omnes vias precludit
ad beatitudinem veniendi / patet secundum vitas certum contrarium / et patet sic / [illegible] est illa quod reddit hominem
dignum pena eterna iuxta id apostoli: Stipendia peccati mors / glosa [illegible] secunda
que penis est plena / Secunda quod ordine divine iusticie culpa ordinatur in penam
unde dicit lex Deutero. de xxv: Iuxta mensuram delicti erit plagarum modus.
Et dicit [illegible] xviii: Immensitati contrariamque [illegible] obiecta fuerit indicabo eam
quodo cum est per obligacio ad penam eternam sive ad quamcumque aliam contrarietatem habet ad sa-
lutem / in qua est libertas omnium et de obligacione plena. Quia absterget qui salvi
erunt absterget deus omnem lacrimam / et non erit luctus neque clamor neque dolor neque
mors ultra erit / que prima abierunt. Apoc. xxi. Et ad clarorem istorum certum plenius dicendum
advertendum quod contrarietas culparum ad salutem potest recipi ex inde / quia culpe sive peccata
[illegible] que [illegible] convenire ad salutem sunt contraria / sic contrarius donis gratui-
tis / ymo et viribus naturalibus sunt contraria / patet si quid est tota natura / quia privat [illegible]
eam imagine et omni decore. Tollit secundum quod peccatum modum speciem et ordinem. Item quod

Vnde peccatum principia sit contra actionem naturalem ipse principia ad sciam ad
virtutem et ad suscipiendam omnem perfectionem / peccatum mentis est ignorancie / peccata vir-
tutes tollunt / et desideriones in duarum ... natura et peccatum habet fines graves / Vnde
ut alas dicere dicit natura velut gratia tendit ad beatitudinem / sed peccatum ad dampnacionem
/ peccatum plus contrariatur gratie et virtuti quam nature / Tercio dicitur ... valia
et spoliare gratuitis / peccatum siquidem in natura habet suum fundamentum / et id abollere
non potest / sed nulla via cum virtute stare potest et gratia / quia maxime a se invicem distant
/ et nullo modo possunt simul inesse / et pellunt se mutuo / ex eo quia gratia sit ad vitam
Et quod plus est degradato virtutes infuse et gratuite sunt excellenciores quam
acquisite / quia virtutibus acquisitis super addit magnas perfectiones / de tanto peccatum adeo
ad eas maiorem habet contrarietatem / Patet in exemplo / Caritas que virtus infusa
et gratuita dat virtutibus acquisitis formam / cui contrariatur deformitas turpitudo
quam vicium facit / Item dat pondus et valorem quibus contrariatur vilitas que ex
peccato oritur licet / Caritas dat ordinem / quia secundum Augustinum amor caritatis aliud non est nisi
ordo virtutis / vicium ordinem exterminat / et inducit confusionem / vbi caritas illuminat vicium
ibi vicium obfuscat / opera que vicium mortificat / caritas vivificat / que ex vicio
abiecta et despecta sunt / caritas facit cara et accepta / Caritas eciam penam tollit
quam vicium promeretur / nec caritas gratie radicatam diffusionem fervorem et aug-
mentum / contra que omnia vicium bella gerit / Et quod plus est / caritas vnit vltimo
fini a quo peccatum elongat / Ex quibus patet veritas istius partis conclusionis / Secunda
pars conclusionis dicit / quod vnum peccatum magis elongat a salute quam aliud / Et primo
probabitur hec pars conclusionis de peccato veniali et mortali / Secundo probabitur / quod vnum
peccatum mortale plus elongat / quam aliud peccatum / siquidem veniale elongat a salute
sed minus quam mortale / Dicit enim beatus Thomas libro tercio contra gentiles capitulo cxxxix
peccare contingit dupliciter / vno modo mortaliter / quod tunc fit quando mentis intencio totaliter
avertitur / immo abrumpitur ab ordine ad deum / qui est vltimus finis et salus
et beatitudo / Alio modo venialiter / quod tunc fit / quando intencio mentis non totaliter
adeo abrumpitur / sed manet ordo eius ad vltimum finem / actum per huiusmodi peccatum datur
aliquod impedimentum illum finem assequendi / Et hoc ideo quia peccato veniali
provocatur difficultas boni faciendi / et pronitas malum faciendi / Sic homo
peccatum veniale habens non ita prompte / nec ita libere / nec ita sincere / nec
ita ferventer / nec ita continue facit opera digna vita eterna / Et ita peccatum veniale
dicitur elongare a salute / quia ponit dilacionem et difficultatem in eius assecucione / Et
dicit beatus Thomas / quod in hoc servatur equalitas divine iusticie / ut quo / homo voluntate
peccando a fine dividitur / ita penaliter contra suam voluntatem in adepcione impe-
diatur / ut si peccando totaliter in totum avertit a fine / quod illo fine privetur eternaliter
Si non totaliter / quod in eius assecucione paciatur tarditatem / Ex quo sequitur / et si peccata
venialia finaliter a salute non elongant / tamen cum eis stare non potest / Et ita equaliter
elongat / Vnde non elongat finaliter / quia sunt levia / quia digna venia / quia faciliter puri-

... expecto si potest ... Bedam quam ... vlnera toti humano generi sunt inflicta ...
ignorancia malicia, et concupiscencia / videlicet iusticiam innocencie / ... originalem ...
... et ... [illegible] ...
[illegible]
... 7 ... b. t. p. 2 q 87 ar 3 ...

/ trop3
gablia Ergo apostolus / de talibus dicat Cor. edificant lignum fenum ~~et stipulas~~
et stipulas saluabitur quidem sic quasi per ignem Secundo quare non potest stare cum beatitudine / non est
quod effectus venialium peccatorum qui sunt multi pertinet ad statum pullennisserie /
Nam venialia peccata non ad nihilum ~~est~~ (sunt) pacem secundum inter carnem et spiritum quietem
mentis impediunt / in altitudine diu stare non permittunt / ex venialibus debilitas
/ ex venialibus fragilitas / ex venialibus fit quod non liceat homini satias Oppositum
eciam in statu vicissitudo affectionum procedit / quod sancti iam timent nam dolent nam
peccant nam gaudent / quorum nullum erit in patria / in qua et si erit gaudium
tamen illud gaudium non habebit neque timorem neque dolorem succedentem / Dicatur
enim in psalmo exultabunt sancti in gloria / letabuntur in cubilibus suis / hoc quod dicit in
cubilibus notat securitatem et quietacionem / Hic enim sancti gaudebunt / quod erunt
de gaudio securi / et sic nullus erit ibi timor / eciam gaudebunt / quod in illo gaudio
quietabuntur / et sic nullus erit ibi dolor / Sic ergo quod venialia pertinet
ad statum puritis misericordie cum beatitudine stare non potest / Eciam ex eo quod societas beatorum
purissima est / sedes et locus clarissimus est / et ideo in illum locum
non potest intrare aliquid coinquinatum / ut esset in medio beatorum / Textus de apoc. xx
non intrabit in eam aliquid coinquinatum et abhominacionem faciens et mendacium
/ valde pauco tempore diabolus erat in celo cum socijs suis Et peccato peccauerunt locus
ille eos tenere non potuit / quod exinde omnes electi sunt Ex hiis patet quod quo ad
venialia sit elongatio salutis Secundo quod dicendum de peccatis mortalibus absolute
dubio magis elongat / quod ut dictum est / qui mortaliter peccat / priuat se et
vitam eternam / sic quod ad eam nullo modo venire potest / nisi tunc penitent ad
intendendum tamen circa hoc / quod aliqui volunt dicere / quod circa peccata mortalia sunt paria
sine equalia / et ita unum non magis elongat ab te quam aliud / Quorum racio est
ista / quod peccatum in actibus humanis accidit ex hoc solo / quod ab preterit regulam racionis Et ita
aut preterit regulam racionis / qui in modico racione potest recedit / Sicud qui in multo
Sed beatus thomas vero supra reprobat hoc dicens Communibus quorum perfeccio et bonum ~~~~
quadam commensuracione consistit quanto magis a debita commensuracione recedit / tanto
erit magis maius malum / Sicut sanitas consistit in commensuracione debita humorum
/ pulcritudo in debita commensuracione membrorum / veritas in debita commensuracione intellectus
ad rem / vnde quanto maior est in equalitas humorum / tanto maior est infirmitas / quanto
maior est in ordinacio membrorum / tanto maior est turpitudo Quanto magis intellectus
discordat a re / tanto maior est falsitas Bonum autem virtutis in quadam commensuracione
consistit / Est enim virtus quoddam medium secundum debitam limitacionem circumstanciarum inter
vicia contraria constitutum / Ergo quanto magis ab illo medio ~~recedit~~ recedit / tanto recessus vero recessus
est peior / Et ita plus potest peccatum quam secundum quem esse / quod peccatum superhabundancie / quod
magis recedit a medio quam quod difficilius est venire ex defectu et medium quam ex superhabundancia tamen Thomas Ex qua deduccione sequitur / quod sicut illud est summum vicium principium
in quo est excellencius Et illud quod enim mala hoie assumere minus hic est peius
Textum hic est beati thome in summa et dedit sic primum bonum hoie et quale / est debita
disposicio corporis et virtuti animi / Per quod est sanitas corporis que est circa adex

pedienda operaciones vite / Post hec sunt bona exteriora / que sunt amminicula virtuti ad virtutes / Virtus spiritualia est virtus / est fides / est gratia / et alia quecumque preparant homines ad illas opera
tiones que pertinent ad celsitudinem / Ordo quia ista sunt saluti propinquissima et ideo pre ceteris omnia
bona humana sunt excellentissima / Nichil enim excellencius virtute / que secundum Aug. non contingit
mali uti / Quod mala autem hominis infimum malum est privacio exteriorum horum bonorum
/ quia tamen quoque penalis esse solet / Super hoc malum est privacio sanitatis corporalis / quia tamen
magis penalis est / Super hoc est privacio vite vel mors que est horribilissimum quid / Super
hoc est malum virium deordinacio quia nulla consistit in firmitas disproporcio que tollit
sit originalis iusticie / Super hoc malum est privacio virtutum naturalium / Ubi in quo infirmitas
anime / Super hoc malum est privacio virtutum acquisitarum / Ubi est turpitudo anime / Super hoc malum
est privacio virtutum gratuitarum / et per privacionem sequitur elongacio a salute / de qua dicit in littera q
Longe a peccatoribus salus / glosa quod demonstrat me quia tamen convenit ex gratiis iustificatio
sed a peccatoribus id est ab his qui peccant mortaliter transgrediendo tuas iustificaciones / Augustinus id est
peccatores computantur omnes pagani hoc / Vel a peccatoribus id est ab illis qui sunt iam obstinati
in peccando quod est gravius / Longe a salute ipse deus sine ex quo non est vel nam dicit / quia sicut non
est longe ab uno quoque nostrum / sed quantum ad infusionem gratuitorum ipsa lux super terram
mediam etiam est a salute et elongata est a nobis / Et abyssus magna longinquitatis ista
est per distanciam patrie celsitudinis / Magna est longitudo tendens usque ad obliviones
dei peccatoris qui erat gentilitas / Sed ista elongacio non contingit ex parte dei qui est in
mutabilis quia ad omnia eque facile est sibi quantum maximum potentem quam minimum / Sed
est ex parte nostra / Unde dicit Ambrosius super Lucam ipsi peccatores sunt sui propria auctores / Longe enim
salus eorum est longe / quia deo non appropinquaverunt / quia voluntate a salute gratia se
separaverunt / non effugit eos salus sed ipsi salutem / Et allegat Ambrosius iudeos
qui christum salutem cum quererent querere et salvum facere / quia privat non receperunt
/ ymmo preterea delacionem sibi predegerunt / et ideo salus ab eis elongata est / Sed quod
peccator elongatur a salute dicit Bamfordus tractans illud Abiit in regionem longinquam
Luce xv. Vide est ista elongacio Lucam / sed per proprias celsitudines venimus in longinquam regionem
Licet enim homo creatus sit ad dei celsitudinem / tamen duncque mentem nullius motus vere non potest
attingere / Nullo modo equari potest homo deo in illa parte que superat omnem sensum et
intelligenciam / quia nec potest ab homine cognosci pax illa / ut dicit mater / Sed dicit ex
integro divine celsitudinis quia cito insurgit comparacione appetitus veroli dicit per rem quam primum
conpescit extingui / Sed non compescit / etiam incipit in homine ex eo dissitudinis ab illa
unitate et pace que in deo est / Sed si homo more pecudum errat sequendo suas concupis
cencias procedens a deo recedit tanta longe abiit / Sed si prava retrahat et deducat ea in consue
tudinem tanta longe / quia non solum mortuus est sed et sepultus / sed et more lazari
iam in monumento fetet / iuxta illud Computruerunt iumenta in stercore suo / Sed
si sequitur remedium penitencie iam longius discessit / Sed venit ad hoc ut ignorancia vitii
sequitur hec elongacio / Ad hanc longius si vitiorum transitum ut diffinite voluit / Tamen pessima
elongacio est a salute fugit / qui cepit ut vita eterna compositus / ut expavescit ubi iam
Minus si quis cepit diligere pravas culpas / et in eis gloriari et delectari / et eas tueri

[illegible]

hoc est iam profundum malorum [illegible] contempnunt [illegible] est abyssus

[illegible] videt omnia bona [illegible] bonum [illegible]

homine [illegible] Longe a peccatoribus salus

[illegible] a peccatoribus quia iustificationes tuas non exquisierunt [illegible]

[illegible] longe a peccatoribus salus quia iustificationes tuas non exquisierunt [illegible]

te [illegible] a peccatoribus ut non [illegible] longe esse [illegible] te dicunt quia iusti-

ficationes [illegible] quod illi non fecerunt [illegible]

[illegible] in toto corde exclamasti Clamavi in toto corde

meo exaudi me domine iustificationes tuas requiram [illegible]

quia iustificationes non exquisierunt [illegible]

[illegible]

Misericordie tue multe domine [illegible]

[illegible]

Misericordie tue multe domine secundum iudicium tuum vivifica me

[illegible]

[illegible]

insinuando / in 2° peccata remittendo / in 3° a temptacionibus liberando / de quarta dicit volunt tamen si faciet penitendo / et quibus facit cum peccata remittendo / custodit dominus omnes diligentes se a temptacionibus defendendo / Et est dicit Ambrosius sola misericordia comitibus est defendere

quod primum erat misericordie in deo est / et ad similitudinem dei misereatur quicumque misereri. inspicit ut
Et ex isto habemus quod maxima est diffusio divine misericordie / Ideo quia ipsa divine misericordie divine est in quolibet dei opere / quod patet in duabus effectibus scripture / primo in omnibus creatore sustentacione sua in creacione / Omnia enim deus portat verbo virtutis sue / et gubernat omnia et conservat omnia / Unde dicit misericordia misericordie domini quod non sumus consumpti
Tercio ex hoc quia qualibet creatura deus liberat ab aliquo defectu / quod prima creatura liberat ad esse suo sede / Secundum ad esse tercie / tercia ad esse quarte / Et quia quelibet creatura dispensosa est / et exinde quod dispensus sede creature non est in ipsa / consequitur ordo ut creaturas / Defectus enim hominis non est in angelo / Et defectus alius non est in hore
etc. Hec autem diffusio divine misericordie oritur ex origine divinarum personarum
dicit enim albertus tractatus illud Una eius argenteo in progenies tribubus enim
dicit argentee celestium progenies crescet Et progenies in celo in progenies nacio
progenie porum in progenies filiorum / ab progenie scilicet in progenies patrum / Ergo
sic ex multiplicacio divine misericordie est ordinatissima / Et ideo apostolus ad ephesios in quo
flecto genua mea ad deum patrem ex quo omnis paternitas in celo et in terra nominatur / Hec est
ordinacio hic enim quod in teriora paternitas excellit / Est namque prima progenies . . . sine
propagacio / ex patre in filium per spiracionem per eternam generacionem / Et a patre et filio in spiritum sanctum
per eternam spiracionem / hec sunt fidei / ut multa in digestis allegacionibus / Est racio
progenies in celorum a budita sunt e beata laudate et benedicimus in angelicam non
~~pagaro~~ ~~pagaro~~ propagaro / ex patre Et quia non est multitudo dei ergo nec eorum
misericordiam potest unus assignari / Unam enim angelo contulit deus in summa virtutes
a . . . . pratres / a . . . decores expellendi / . . . miracula faciendi / aliquando divina secreta revelandi / Est racio celestis progenies in celo / ab angelo in angelum / Unus ab eo accepit
per assimilacionem illuminacionem et ~~infusionem~~ infusionem in formacio videri videntur
/ sic enim ut dicit dionisius / angeli sunt dii / et patres deorum / et deorum filii dii
sunt parcepta illuminacionem a deo et sunt patres deorum / aliorum angelorum
per infusionem illuminacionis in eos / Et efficiunt autem deorum filii per filiorum unus ex
altero ad invicem / quod ab eo accipiunt in formacionem / Et hinc multiplico
in pellinacionem / sic per doctrinacionem sicut ecclesia per propagacionem / a celestibus in terrestria
descendit / Unde dicit Job numquid nosti ordinem celi et pones racionem eius
in terra / Ubi ait magister hic / quod secundum multiplicacionem divine misericordie in celo sic eius multiplicatio
in terra quia apostolus ait apocalipsis xxi civitatem sanctam Jerusalem de celo descendentem et paratam
a deo tamquam sponsam viro suo / Et dicit albertus Et hic sacramento sic sancta est
divine misericordie multiplicacio / quia a deo selectus in incarnacione venit in Gabrielem
archangelum Gabriele in virginem / Ubi terra virgine in mundum quod ista . . . propheta
dicit enim in psalmo Et . . . celi distillaverunt a facie dei synai a facie dei israel
Sic rorauerunt celi desuper et nubes pluerunt iustum / aperta est terra et germinat sal
uatorem Ex quo patet quod in hoc opere excellentissime venit nobis divina misericordia pleco

quia ut dicit aug(ustinus) decimo li(bro) de civitate dei c xxix assumptione filij dei incarnati sermoni egens e(st) gratie
dei / Non enim potuit gratia dei gratius commendari / sed ut ipse unicus dei filius ipse manens
incommutabilis / homo fieret / et spem dilectionis sue daret hominibus homine medio / per quod ad eum ab
hominibus veniretur / qui valde longe erat mortales ab inmortali / commutabiles ab incommutabili / inmundi a mundo / infelices
a beato / Secundo aug(ustinus) xxii li(bro) de civitate dei ponit duo genera / vitarum unum malum / et aliud bonum
Malum est quod in eadem nos per adam prevaricationem illius primi in paradiso / e(st) hec / que vita
que facta e(st) culpabilis est et valde penalis / Secundum genus e(st) bonum / vz vita eterna et illa
beatitudo ultima / quam nos per adam amisimus / Modo ex xpo incarnato dicit aug(ustinus) omnia que
aguntur nobiscum in ista nostre vita non sunt culpabilia / sed sunt gratiosa / et sunt quedam pig-
nora / sive arre hereditatis future quam in vita hac pignoribus acceptis / q(ue)
aug(ustinus) sunt pignora / suo tempore consequamur / Primo enim quod dei filius naturalis factus e(st)
hominis filius / dedit nobis filiacionem adoptivam / dedit enim potestatem filios dei fieri / his qui
credunt in nomine eius / Karissimi ergo sumus nos filij dei ita ut [illegible] culpabile / Secundo
hoc autem quod filius dei manens inmutabilis / suscepit mutabilitatem nostram in qua
multa passus est / dedit nobis hoc / ut in melius mutati in omnibus que attinent
inmortalitati participes sue inmutabilitatis et iusti efficeremur / Non ergo penalia
hec nobis gravia sunt / sive onerosa / Quia ex xpo sunt nobis meritoria / Unde dicit
xpus Tollite iugum meum super vos quod est suave / et onus quod leve / et invenietis
requiem animabus vestris / Tertio hoc autem quod homo ille susceptus erat primo bono repletus
[illegible] habitavit in eo divinitatis corporaliter / datus est sibi spiritus non ad mensuram / sed sic
effluxit ut de eius plenitudine acciperent omnes / Quarto / ut divinitas
per eum velud per medium effluat in nos inspirationes suas / Et eciam bonorum
plenitudo primum in iudea venit / Illam enim primo visitavit oriens in alto / in illa
primo docuit / in ea perambulando sentes disseminavit / in ea primo miracula fecit
Ibi quoque consummavit omnia redemptionis opera / Et ibi collegit ex iudeis ecclesiam quorum in istorum
primis spiritus sancti suscitavit / et ex hiis sunt dispositi / sicut e(st) etiam [illegible] (xii qui erant de iudeis) apostoli sancto spiritu re-
pleti et gentibus predicaverunt / Unde dicit / xi dicit / Ergo et gentibus deus
dedit penitentiam ad vitam / ecce quanta est cristo misericordia et propagatio / quibus dicit
messe(m) quam prophete seminaverunt / Et eciam sicut propagatio [illegible] apostolis in fi-
lios et a filiis in filios / sic quod multiplicabitur usque in finem seculi / Unde dicitur in ps(almo)
Annunciabitur domino generacio ventura / Et sequitur / Annunciabunt celi iusticiam eius
populo qui nascetur quem fecit dominus / Et deut(eronomium) xxxii Interroga patrem
tuum et annunciabit maiores tuos et dicent tibi / Et in ps(almo) filij qui nascentur
et exurgent narrabunt filiis suis ut ponant in deo spem suam / et non obliviscan-
tur operum dei / Nam filij reputantur qui in fide suscipiuntur / et nutri-
untur in timore dei / Et ex hiis filiis / qui et electi et sancti dicuntur / [illegible]
ma in pectores effunduntur / Inquit enim apostolus ad galatas / filioli
mei quos iterum parturio donec formetur xpus in vobis / quibus apostolus loquitur
nisi parvulis quos iam ad fidem cum labore converterat / et ad agendum ea que
fidei sunt inducebat / donec xpus per fidem formaretur / et habitaret in cordibus
eorum / isti enim ad predicationem apostolorum venientes ad fidem / fecerunt [illegible]

a dicit Ysidorus quod illa gratia [illegible] intrant plenitudinem [illegible] ut dicit apostolus in quo habitat plenitudo divinitatis corporaliter i(d est) vere [illegible] et [illegible]

et sic xpus factus est lapis angularis faciens utraque unum de quo est ysa.
vel de pollis tuis omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram germen plantacionis
mee opus manuum mearum minimus erit in mille et parvulus in gentem robustissimam
Ceterum quod isti de quibus loquitur propheta semper iusti fuerint non sed ex peccatoribus
credentibus (Ecce) hys ergo patet huius versiculi declaratio scilicet Crimine tue multe
Due. quod illi scilicet peccatores non ex quo sunt sed ego ex quesivi eos multe
requiring pertinet ad miseraciones dei qui vult iustificaciones tuas
apetitoribus salus tu de ipsis non desperandum quia multe sunt misericordie
tue multe sunt zm cambro. quia multis et multociens et ad multam excellenciam
in 21 Reg. vel dicitur sicut est ut mundum in manu dei multe enim sunt
mie eius Et in psalmo Tu autem domine miserator et misericors paciens et
multe misericordie Et clugis dicit amplissime est finis mie dei vbi
tot iustorum tue recipiunt Et aduitandum circa istam expositionem quod mayre
hic propheta intendit de multitudine mie circa remissionem culparum
quod secundum Cris mia dei duplex est quedam est liberans et quedam est relaxans
Mia liberans est per quam in toto dimittitur et culpa omnis et obligatio ad
penam que venit in susceptione baptismi et in confessione martirii pro xpo
que secundum Ciprianum martirium baptismum nobilissimum est pro xpo
non coinquinat et illa xpus est circa remissionem peccatorum quia sicut magdalene
Dalene et matheo et adultere totum dimisit Et omnes quos sanabat
corporaliter dicitur sanasse spiritualiter et non legitur quod aliquem aliam in inmissum penam
Secunda relaxans est quam ipse absoluit et in parte obligat quia xpus vsi
est circa commissionem pauli dicens esse enim vas electionis vas ad
hoc ut portaret nomen xpi dixit Ego ondam illi quanta oportet eum
pro nomine meo pati Et venit in penis et in indulgenciis Et alibi
dicit quod ista mia est in omnibus operibus dei in illud psalmi miseraciones
dia eius super omnia opera eius quia secundum illud quos punit punit citra
condignum Nam ut dicit Jacobus in 2o superexaltat autem mia iu
dicium in ex odi xx Ego sum deus zelotes vindicans peccata patrum
in filios in terciam et quartam generationem Et alibi dicit ad dulcorem mie
relaxantis partem pene et faciens misericordiam in milia in illud hys
qui timent nomen meum Ex isto notabili et expositione sequitur quod
multiplex est effectus mie relaxantis patet quia unde multis impenditur
et multociens et multis unde magnum alibi super illo Et misericordia
eius ap gemine in pgemes dicit quod mia relaxans est quintuplex condi
cionis prima condicio est haec quod ipsa est magna iuxta illud Miserere
mei deus secundum magnam misericordiam tuam Et alibi Quoniam mia tua
magna est super me magna enim eius quod liberat a magna miseria et
quod dimittit magna peccata Secunda condicio quod est continua in nichilum
deficiens quod enim misericordia relinquit suum secundum Et aue greg Circa
dicitur aqua dei est quod non sunt consumpti et in Tren in 30
miseraciones eius Tercia condicio quod est multiplex ut dicit hic multe mie
tue domine propter quod deus dicit mit et copiosus in mia omnibus in vanibus

Et in psalmo dicitur Secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam
Quarta conditio quod est suavis attingit enim a fine ad finem fortiter et disponit
omnia suaviter Et Petrus dicit in canonica Si tamen gustastis quoniam suavis est
dominus Quinta conditio quod est discreta nam ideo aliquid dimittit et aliquid
retinet puniendum quia per flagella corrigit ne gladio irae sine fine cogatur
Unde dicit Ysa. liiii In puncto et in modico dereliqui te et in miserationibus
magnis congregabo te In momento indignationis meae parum abscondi faciem meam
a te et in misericordia sempiterna misertus sum tui Haec Albertus Ex quibus patet quod omnes
miseriae nostrae citra peccati remissionem divinarum miserationum multitudine redimuntur
post exhibitionem praecedentis conditionis Si enim divinae misericordiae magnae sunt
continue multiplices suaves et discretae tunc singulae nostrae redimunt singulas miserias
quia alias discretio non esset et sic figuratum est in patrefamilias filium prodigum
suscipiente De quo Luc. xv ubi dicitur Afferte ei stolam primam et induite illum Dicit Albertus Ecce vestivit eum ne appareret ignominia miseriae Date
calciamenta in pedes eius Ecce discalceatum calceavit ne turpiter effectus
videretur et ne pes luto pollutus indecorum appareret Date anulum in manum
eius Ecce anuli sculptore fecit redemptum ne indecentia miseriae videretur
Deinde bonis pinguibus replevit eum ut de siliquis porcorum oblivisceretur
Symphoniam fecit decantari ne in memoriam veniret tristis placitum ignominiae
et paupertatis Amicos convocavit in gaudium ut in illud faceret delectare
eum sanctorum et angelorum et postea oblivisceretur illorum tristium Haec Albertus
Ex quibus patet tertio quod nostra relapsionis ad miseriam liberantem conducit finaliter
Sic enim Deus successive delet nostras miserias ut finaliter nos liberet
ab eis et hoc expectat omnis creatura et ingemiscit et parturit usque adhuc
Unde et salvatorem expectamus dominum nostrum qui reformabit corpus humilitatis nostrae
configuratum corpori claritatis suae Tunc enim dicetur illud Ubi est mors victoria
tua ubi est stimulus tuus Omnia haec perficientur quia ei venit quod perfectum
est evacuabitur quod ex parte est Quibus ita deductis ponitur haec tertia conclusio
Et si aliquando homo multa peccaret a salute elongetur non tamen desperandum
est ei sed confidendum de isto versiculo quia miserationes Dei multae sunt et maior est Dei
misericordia quam potest esse malitia nostra Unde fit quod ubi abundavit delictum superabundat
et gratia Unde Ambrosius dicit tractatu de Lazaro Et si aliquis suo peccato perierit in
Dei misericordia liberatur Unde canit etiam Tribulaverunt si nescirem misericordias tuas
domine Tu dixisti Nolo mortem peccatoris sed ut magis convertatur et vivat qui
publicanum et Chananeam vocasti ad poenitentiam et Petrum lacrimantem suscepisti
miserere domine Et ad probationem istius conclusionis Sicut dicit Ambrosius In
extremis saeculi nihil magis est peccatum cum peccatoribus contra eam convenit maxime quos
vidit aut dolo aut fraude aut simpliciter a patria excussos Sicut Cassius
suos milites quos vidit paululum conversos cum suppliciis sine venia
pariter manere Nunquam non habebit locum erigendi Ex quo etiam illos qui
veniam sua petit non reiicit in aeternum Inquit enim psalmista Non in aeternum irascetur
Deus Nunquid obliviscetur misereri Deus aut continebit in ira sua misericordias
suas Nec in finem misericordiam suam abscindet a generatione in generationem Alioquin minimus
nimis esset ad poenam poenitentia perpetua cum qui aliquid peccatum commisit Ex quo
Deus est transgredientibus sua mandata veniam non negavit Dicit enim dominus
per prophetam Si iustitias meas profanaverint et mandata mea non custodierint
visitabo in virga iniquitates eorum et in flagellis peccata eorum misericordiam autem
meam non dispergam ab eo Ex qua conclusione sit deducta sequitur haec quod
in peccato mortali viventibus fidem tamen habentibus venia non est praeclusa peccatorum

adprobandum

minimus

Sciend[um]

Nos enim si aliquis predestinatus in peccatum cadet, sicut accideat petro et sicut paulo saluari non posset. Et veritas istius certe patet ex ewangelio mathei in quo dicitur seruus sciens voluntatem domini et non faciens vapulabit plagis multis / seruus autem faciens contra voluntatem domini et non sciens vapulabit plagis paucis / ubi scilicet utrique si credent accipient / quia tamen fidei veritas est filius / Deus autem omnem filium castigat / Quem autem castigat non tradit ad mortem / unde quod scriptum est Castigans castigavit me dominus et morti non tradidit me. Et apostolus paulus peccatores [illegible] ad mortem et non esse defendendos, sed corrigendos / dando eis panem lacrimarum et escam in mensura / unde id patet dabis eis cibum lacrimarum in mensura. Ubi [illegible] si esset tristicia [illegible] absorbet magis [illegible] correct[io]. Et paulus capitulo [illegible] corinthiorum [illegible] sibi: In virga ne veniam ad vos an in mansuetudine. Ubi [illegible] virga [illegible] est, legitur enim apostolus: In prima cum virga an in amore [illegible] / Et [illegible] [illegible] in virga venire. Et videtur virga est increpacio [illegible] / accusatio [illegible] et reprehensio timoris / quod [illegible] erunt quos magis [illegible] oportet. Et [illegible] ultra correctio erroris ut tolleret, assertio [illegible] et traderet [illegible] non quod ad meritum anime, sed ad meritum [illegible] ut spiritus saluus fiat. Ecce [illegible] modos quibus peccatores mortales reducuntur ne pereat [illegible] Et in [illegible] cadit si in peccatum mortale / non [illegible] et non frangeret irreparabiliter / quia [illegible] suam reducendo [illegible] / Ex quibus sequitur quod [illegible] in ecclesia [illegible] unione [illegible] non desperandum de salute [illegible] certe [illegible] ex precedentibus / dicit enim [illegible] sive quis peccat sciens / sive nesciens [illegible] utrique recipiet per hoc enim quod credit in unione ecclesie / in qua sunt electi et reprobi peccatores et iusti / Et quod dum mali manent in communione fidelium [illegible] spes [illegible] esse de commissione [illegible] peccatores ad fidelibus [illegible] in [illegible] desinunt communionem sicut in ieiuniis / in orationibus / in elemosinis / in sermonibus / in sacramentis libris et sacramentis / Quando hic mali cum bonis intrant ecclesiam / ad [illegible] altare / et [illegible] in diuino cultu [illegible] cerimonias / et sepe reprobi ad [illegible] et ad supplendas eorum [illegible] sunt [illegible]. Et id dicitur in ewangelio: Si peccaverit frater tuus [illegible] q. d. Noli de sua salute desperare / Si noluerit te audire / noli desperare / sed adhibe in testimonium unum vel duos / Si noluerit et illorum reprehensionem audire / noli desperare / sed dic ecclesie / Si etiam noluerit audire / adhuc noli desperare / [illegible] [illegible] ne suo [illegible] veniens in [illegible] sit tibi sicut ethnicus et publicanus / Sed si ecclesia contempta eius unionem dimisit ibi [illegible] spes cessabit salutis / quia extra ecclesie unionem via non est ad salutem / quia nec est peccatorum remissio / nec baptismus / nec martirium / Ex omnibus hiis appono [illegible] hoc quod et de talibus non omnino desperandum est potentia [illegible] dei [illegible] [illegible] a salute [illegible] illud [illegible] [illegible] [illegible] impedimentum / Sed de potentia dei absoluta de talibus desperandum non est / quia deus [illegible] suam non alligat sacramentis / [illegible] et de lapidibus filios [illegible] suscitare [illegible] et [illegible] dei [illegible] de quibus dicit [illegible] [illegible] domine [illegible] peccatoribus in [illegible] / quia [illegible] in [illegible] / Et primo retinens eos in [illegible] ne [illegible] [illegible] et dans eis temporalia bona / [illegible] ne eos [illegible] involuent [illegible] involui / Et advertendum quod septem sunt miserationes dei [illegible] omnibus [illegible] adultis [illegible] quod [illegible] est / sine peccato / sive [illegible] / sive ille qui est in profundum peccatorum [illegible] est / cum omnis ille miserationes non [illegible] / Prima est bonorum [illegible] collatio [illegible] [illegible] est enim malorum [illegible] quod [illegible] non [illegible]

Tercia est collectio omnium malorum que contra deum facit et ideo deus dicitur pater.
Quarta est diutine nimie commissionis ex peccato et ideo dicitur longanimis. Quinta
est ipsius diligentissima invitatio ut convertentur, id enim invitat per donaria
per flagella. Sexta est benigna promptitudo ad nostram susceptionem et ideo
deus dicitur benignus. Septima est sufficientissima ipsius cooperatio ad hoc ut
emendare possimus. Ergo quoniam deus est ita de nobis sollicitus, quod nos sic con-
tinue solicitat, et paratus est suscipere dum venimus, immo occurrit, et cooperatur
sufficienter ad hoc quod digne conciliarem ei. Et ideo de nullo homine mundi quamdiu
vivit desperare debemus. Secundum iudicium tuum vivifica me. Hic ista est
petitio prophete, sed videtur hic sibi ipsi propheta contrarius esse, primo enim locutus
est de multitudine misericordie dei, secundum quam quamvis aperte liberant / liberantur. Immo
illud psalmi: Secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Hic autem
loquitur de divino iudicio cum quamvis iudicium puniunt. Cum ergo prius pe-
tit ab solum cum dominum, ita petit iudicium et punitionem cum iudicium, presertim
cum alibi pareat dicens: non intres in iudicium cum servo tuo. Ubi videtur
multum. Primo quod propheta petendo cum iudicium vivificativum non excludit misericordiam
sed quasi presupponit eam. Si enim vellet dicere: Ad tantum excreverunt sive
multiplicate sunt mie tue, quod ecce audeo me committere iudicio tuo.
Erat ergo propheta multum certus de divinis miserationibus, sic quod ecce non time-
bat quod de magnitudine eius ut de aqua necessaria in iudicio divino reprehendi,
immo petit magis iudicium vivificativum quod. Triste satis quam cognoscis me
tuis miserationibus bene usum, et eas magis tua voluntate elaborasse,
et de ipsis gratum fuisse, tantum probe in delictis, in quibus vita grossa
consistit. Et exposito sic quod vita grossa quodammodo ex mixtis perdit, quam enim vi-
tiis datis mixtis accipient ampliora etc. ut quod ex dicit Augustinus. Gra-
tiis augeri ut aucta mereatur perfici. Vel dicendum quod propheta hic caute
loquitur, non enim dicit secundum iudicium tuum iudica me, sed petit vivificari
cum divinum iudicium, sicut expressum est, quasi diceret: Tu me iudica de me, quo enim
deus illi loquitur: Hunc negare ore tuo te iudico. Ita electos solum
in bona partem ex ipsis iudicare. Vide illud Luce vi: Date et dabitur vobis.
Nolite iudicare et non iudicabimini etc. Vel sic quod dicitur multis gloria et
est dictum Augustinus circa libram. Ideo propheta sic dicit, quia scit quod iudicium
dei non erit sine misericordia illis qui misericordiam fecerint. Misericordes enim misericordiam
consequentur. Vel dicendum quod non loquitur propheta hic de iudicio quod omnes ti-
ment sed de illo pro iudicio quo deus solet pro penitentibus quod eo
quo tuis miserationibus deductus sit usque ad primum quod est vivus, pro eo
iudicatur, id est deducitur ad primam, ut est sacramentum. Tertia reprima hoc
iudicium sit de peccatore ipsis sacerdotibus commissum. Et ex iudicio pe-
tit vivificationem dicens: Vivifica me, id est peccata remitte, gratiam restitue
et ad satisfaciendum tribuendo subsidium, quia sine te nichil potest fieri. Ex
Ambrosius circa librum ponit duplex iudicium, primum beneficiorum dei. Et
ad illud non refugit propheta, quia huiusmodi iudicio nullus potest melius
vivere. Tunc enim potest referre debitum nostrum, quis debitum gratie,
quis debitum salutis eterne. Aliud est iudicium quo consentit ee fra-
gilitatis non mediante. Non licet deus nobis multas exhibeat misera-
tiones, tanta tamen est nostra miseria, quod non ita possumus eis uti sicut
debemus. Consideramus dei dicit: Tanta est arma contulerunt, quibus si
usus fuisses infinita tu virtute vicisses. Et alibi dicitur in scriptura enim

+ peccat

+ iudicium
secundum beneficiorum dei
aliud fragilitatis

dat vom / quare non ita statim consequimur diversas miserationes domini quod non
hoc accepte diversarum miserationum / quia minima caritas sufficit ad salutem
Sed quod sit hoc propter debilitatem subiecti / licet ergo multe sint in homine divine
misericordie / sunt tamen etiam in homine multe ignorantie / et multe negligentie / naturalia
vulnerata sunt / Unde in est homini infirmitas sic quod vires lassantur desfa-
cili / Et quia homo non habet naturalia sana et confortata sed debilitata / non assueuit
insistere continue virtuosis operibus / Unde est quod non ita vitat vitanda / neque ita
agit que sunt facienda / Et hoc est iudicium dei misericordia temperatum / Deus sanctus
ut dicit Ambrosius plerumque [illegible] / misericordia eius est cum iudicio et iudi-
cium eius misericordia / neque sine iudicio miseretur / neque sine misericordia iudicat / Unde
ergo tue multe domine sed secundum iudicium tuum vivifica me / [illegible] / Et secundum diversarum
miserationum multitudo / sed tibi multitudo nulla datur sine discretione / sine iudicio /
et sine divino examine / dicit enim hic Ambrosius / Quo amat deus inter singulos
et quemadmodum dat gratiam cum mensura / ita et misericordiam dat ne sit super men-
suram / Et allegat illud / mensuram bonam confertam coagitatam et supereffluentem
dabunt in sinum vestrum / Tamen si quid patimur / si non adesset misericordia dei / quid no-
bis ex inde sequeretur / Et ergo iudicium et pondus passionum nostrarum conside-
ratio divine misericordie [illegible] / Tamen ex se non sunt condigne passiones huius
temporis ad futuram gloriam / Similiter si multa bona operamur / quid retributionis ex
illis operibus nobis sequeretur / si non esset ex iudicio pietatis divine / Unde
ex se opera nostra non merentur / dicit enim apostolus / Unde ex fide non est
peccatum est id est nullum ad salutem / Et Ambrosius dicit ita vivam / Unde nullum
sine diversis miserationibus potest subsistere / Unde aliquid dignum primus potest fa-
cere / Unde nemo ita assurgit in hoc corpore ut animum suum eleuet usque ad creat-
orem / Sed multi hominis ut illa caro mortalis induet immortalitatem / Unde
laboribus / quibus vere virtutis passus nostra delet peccata / Non ergo secundum merita nostra
sed secundum misericordiam dei celestium decretorum in homines forma procedit / Et Ambrosius
Et ergo propheta per misericordiam petit secundum iudicium vivificari / Et Ambrosius hoc quod
[illegible] non est solum doctrina fidei / sed etiam est magisterium morum et speculum
iuste conversationis de putat hoc diversis miserationibus / Et dicit quod dominus
[illegible] ipse multorum officia et multorum affectus suscepit ut doceret / quo nos
in talibus oporteret commissis officiis [illegible] cum dicit pastore / dicit enim ad
vocatum / et quo in orationem pernoctavit / suscepit etiam affectum [illegible] et officium
[illegible] et in omnibus ut ibidem late declarat Ambrosius [illegible] ex [illegible]

Multi qui persequuntur me et tribulant me a testimoniis
tuis non declinavi / Vidi prevaricantes et tabesce-
bam quia eloquia tua non custodierunt / Vide quo-
niam mandata tua dilexi in misericordia tua vivifica
me / Et continuatur premissis usque ad precedentia sic / Supra propheta peciit secundum
iudicium misericordia temperatum vivificari / hic iam ostendit se post illam vivifica-
tionem multorum persecutores pati / omnes enim qui volunt pie vivere in Christo [illegible]
hoc non patiuntur sed persecutionem patientur / Vel Supra locutus est de multis
dei miserationibus / hic iam loquitur de multis humanis miseriis quod di-
versarum miserationum multitudo non absorbet sed compatitur / secundum multitudinem mi-
seriarum / Et hoc ideo in certis / ut homo positus in miseriis spem ad
diversas miserationes habeat recursum / Vel supra propheta ad obtinendam
liberationem propheta allegat dei mansuetudinem et pietatem / hic alle-
gat equitatem iustitie quod [illegible] quo verax es mansuetus et pius

es / id iustiae equitate no dimittes qui libeabis me / ex quo i multis psecutionibus et tribulationibus no declinavi a testimoniis tuis / Et divi-
sio ista littere / quia primo allegat suam constantiam i malis pene / in
hoc primo versiculo / Secundo allegat suum zelum q malum culpe / ibi Vidi
prevaricantes / Tercio allegat affectum dilectionis ad bona gratie ibi Vide
quoniam mandata tua dilexi / primus versiculus sic dividitur / quia primo in eo
tangitur multitudo persequentium / multi qui persequuntur me / Secundo illius
multitudinis truculentia et tribulant me / Tercio sue constantie fortitu-
do / a testimoniis tuis no declinavi / Et movetur questio ista proclama-
tione istorum versuum Contra multe persecutiones stabilitas in testimoniis dei
tabescendo ad prevaricationes / vemencius fit ad munificationem / Et adtte-
puta quod respondent istis tribus versiculis / Circa primum versiculum tracta-
bitur de isto quomodo in persecutionibus et tribulationibus electos dei contingit sta-
biles esse i divinis testimoniis / ita quod propter nullas persecutiones sive
tribulationes possunt ab eis evelli / Circa quod notandum quod tres sunt i genere
adversarii nostrorum ex quibus procedunt persecutiones et tribulationes / et no
ad aliud nisi ut possent iustos inclinare sive ab divinis a retrahere
a divinis testimoniis / quod nulla sunt ut patet hic / Et primus adversarius est
gravis / est ipsa caro / sicut intrinsecus est et domesticus / que nullomodo
possumus declinare / quia quocumque nos vertimus ipsum deferimus / et periculosum quia
valde familiaris et ex hoc quia magis est intimatio adeo Monet
aut caro / ut aliter persequitur / sic littera leo quies persecutiones / volens
nos privare illis quorum sine quibus salus esse no potest / habet siquidem ad
quatuor mala / quibus nititur expugnare i nobis quatuor bona / primo habet
ponderositatem q venit ex originali contractu et ex actuali peccato / Gravi-
tates siquidem ex carne procedentes sunt fasciculo deprimentes / ysa bonum
Qui reddit omnibus que de quo in psalmo sicut onus que gravate sunt
sup me Quos reitte hortatur apostolus ad hebreos xij deponentes omne
pondus et circumstantis nos peccatum / Et quare deponenda sit ista gravitas
quia impugnat et expugnat i electis habilitate ad omne bonum /
Ex hoc enim quod electi carnei sunt gravati sunt / sic quod no ita prompte
nec ita facile possunt bona facere sicut vellet / et cum magna difficultate
possunt se ad bona habilitare / unde apostolus exclamat dicens // ad ro. vij
Non quod bonum volo hoc facio / Secundo est caro prima opacitate
sive tenebrositate / Vnde de infusione carnis in corpus dicitur Trenorum iij
Ceminavit et eduxit me i tenebras / et no in lucem / Et oppugnat
i nobis ista opacitas nostram mentium claritatem seu luminositatem / Dicitur si-
quidem Sapientie ix Corpus quod corrumpitur aggravat et deprimit terre-
na cogitatio sensum multa cogitantem / Adeo tantum persecutio ista tenet
quod vix aliquid possumus cognoscere aliquid bonum / Circa enim pueros adhibe-
pedagogi / adhibentur et qui sic desudat / tamen nisi propter corpus
obsistentiam devenit ad sciam / primo dicit vincendo quod quasi cum lacte
matris sugit errores Et quod deterius de scientia illorum / que pertinet ad
salutem propter quod in psalmo dicitur diminute sunt veritates a filiis hominum
Tercio est caro nostra infirmitate de qua cyatus propter spiritus quidem promptus

typus est adversarium

adhibentur diverse correctiones et castigationes et licet tamen a nostra scientie

est caro aut infirma. Et tanta est infirmitas ut dicit daniel x° solute
sunt compages mee et nichil in me remansit virium. Et impugnat in nobis fro-
hiz ad virtute. Et ad tantum sumus peccato infirmati quod non possumus a nobis ali-
quid cogitare boni aut loqui aut facere. sed omnis sufficientia nostra ex deo
est. ad omne ergo bonum oportet quod a deo adiutoria habeamus. Unde dicit apostolus
quid habes quod non accepisti. Tercio est caro fomes malicie. qua caro
velut quodam igne succensa confirmat in nobis naturalem voluntatem ad omne
honestum. Contrariam naturali voluntate condelectatur homo legi dei secundum interiorem
hominem Ro. vij Sed contra hanc malicie addit aliud de quo querulatur
apostolus Ro. vij dicens Video aliam legem in membris meis repugnantem legi
mentis mee et captivantem me in legem peccati. Ex quo patet quod nullus iustus
reputet se esse securum. cum diu stat persecutio a corpore. propter quod Ro. vij
dicit apostolus Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius
Et david loquitur Heu michi quia incolatus meus prolongatus est. quoniam lumbi

2us inimicus

mei impleti sunt illusionibus et non est sanitas in carne mea. Secundus
inimicus mundus est. de quo dicit dominus quia de mundo non estis. Io. odit vos

Johis xv

mundus. Et ideo in mundo pressuram habetis. valde enim mundus iustis est contrarius.
propter quod dicit iustus Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt
sunt siquidem in mundo contraria que expugnant in nobis aliqua bona sine
quibus salus haberi non potest. Est enim in mundo excellencia dignitatum quia in
mundo sunt homines in excellenciis et dignitatibus constituti. Et
hec prosequitur in nobis humilem cognicionem sui status. Unde in psalmo
de superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. Secundo mundus habet abun-
danciam diviciarum. Quarum cupiditas expugnat in nobis naturalem dei
honorem communem. Et ideo in psalmo dicitur divicie si affluant nolite cor appo-
nere. Unde cum cito cor apposuit quis iam avaricie efficitur. iam saciari omnino
non potest appetitus. et ita exclusus est omnis bonorum naturalium. Tercio habet
mundus delicias voluptatum. Iniqui enim dicunt utamur creatura dei. Coronemus

Sapie 2

nos rosis. Nullibi relinquamus signa leticie. non sit pratum quod non pertranseat
luxuria nostra. Hec pars nostra. et complectitur in nobis virtutis humane sufficiencie
Unde dicitur ad philippenses iij° dicit de voluptuosis quorum deus venter est. qui
numquam impleri potest. Et de hiis tribus simul dicit prima Io. ij Omne quod
est in mundo, aut est concupiscencia carnis quo ad voluptatem. aut concupiscencia
oculorum quo ad cupiditatem. aut superbia vite quo ad honorem dignitatis
tate. Quarto quod habet mundus sunt vanitates spectaculorum. De quibus dicitur
primo vanitas vanitatum. et dicit sapiens in illa auctoritate Quidquid
vanitas. Quedam sunt vana spectacula ut sunt chorea et tornamenta
alie sunt vanitates ludorum et pompe sceniorum quibus gentiles
celebrabant tria adoraciones ydolorum. Est etiam vanitas musicalium

Job xxi

de quibus dicitur Tenent tympanum et lyram et gaudent ad sonitum organi.
Ad vanitatem pertinet vane homines facietes. Iste vane pulchritudines
ut pro te et mulierum. dicit enim sapiens vana pulchritudo. multi amici
vantes pulchritudinem creature perierunt. Ad vanitatem pertinet solli-
citudo superflua de pertinentibus ad istam vitam. Et hee vanitates ex-
pugnant in nobis totale studium quasi ad quodlibet bonum. quod reddit

3us adversarius

hominem vagum instabilem et dissolutum. Tercius adversarius est
dyabolus non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem solum

Ephe vi

sed etiam adversus potestates aereas etc. Et sunt demones quatuor mala odia qui-
bus expugnant in nobis quatuor bona / sunt enim demones odium quod dicitur
odium gratis inflictum / de quo Johannis xv° Odio habuit me gratis / Et in
psalmo Cum loquebar illis impugnabant me gratis / Hoc odium / quod est cum
invidia / existimatur in nobis bonum simplicis hominis enim hoc odio infecti con-
tristantur et tabescunt de quocumque bono proximi / Secundum odium sunt de-
mones / odium scilicet iniquum et illud dicitur odium iniquum quod est contra naturam
quod est dilectio / quo dyabolus expugnat in nobis / Fomentum dilectionis
que est naturalis omnibus / si quidem veneno hoc infecti affectum non habent
ad ea per que natura colligatur / nec adunt proximitate / nec fraternitate red-
dunt odium et dyabolus per amorem redditum / Nam et talem quem amore de-
bent odiunt / et patres qui faciunt eorum voluntatem odiunt / Et hoc odio
existimant in nobis omnem gratitudinem / Cum de sequentibus dyabolus isto
odio in psalmo dicit pro eo ut me diligerent detrahebant mihi / retribuebant mihi
mala pro bonis / et odium pro dilectione mea / Et Jeremie xviii Numquid
redditur pro bono malum / Tertium odium dyaboli est odium imprudentie de
quo habetur Abacuc ii° dilatavit quasi infernus animam suam et ipse quasi mors
et non adimpletur / non enim ponit finem malis / Et expugnat in nobis
ista odio placabilitatem / ita quod efficimur implacabiles infragibiles
/ ita quod nullo modo volumus consentire in bonum / Etc. multitudo iniquorum
inspecta / qui intendunt evellere in nobis totius salutis fundamenta / De qui-
bus dicitur / Vere multi qui persequuntur me et vere multi / quia non est numerus
demonum / Et ideo multi / quod demonibus iniqui sunt alii duo inimici / scilicet mundus
et mundi / membris enim et sensibus nostre carnis scilicet et hiis que in nobis
sunt precipitur / quos nos preparamus / Propterea multi quod demonibus in ista persecucione
adiuncti sunt omnes mali / quia omnes mali homines bonos persequuntur
ad instigacionem demonum / multi ergo persequuntur me / de loco ad locum
de bono ad malum / de malo in peius impellendo / de quo Jeremie xx
audivi contumelias multorum et terrorem in circuitu persequentium /
nec solum sunt multi qui persequuntur / sed etiam qui tribulant me in labore
et dolore efficiunt / scilicet venientes me invenerunt / Cum in psalmo dicitur domine invenerunt
quid multiplicati sunt qui tribulant me / multi insurgunt adversum me
Et glossa dicit per hoc quod dicit multi qui persequuntur et tribulant me
innuitur persecucionis gravitas / quod persecucio aggravatur ex hoc quod multi
conveniunt in unum ad persequendum / Unde ubi unus persequitur unum
/ ibi posita est defensio / ubi duo contra unum / ibi iam timor incutitur
/ ubi tres contra unum ibi audacia resistendi se movet / Sed ubi multi
contra unum / ibi unus in fugam vertitur / et deicitur et vincitur / Demptis hiis
dei mirabilibus in quibus computantur illa quod unus persequebatur mille
/ et duo fugabant decem milia / Et quod Christus fuit digni persecucione
/ quia omnes sequebantur / Sic apostoli quia ipsis predicantibus turbate sunt
aque / id est gentes populi / contrarii sunt motus in cuius / scilicet reges et alii
potentes et populi / ita quod apostoli existentes in medio eorum nullum habuit re-
fugium / Sed Ambrosius dicit contra liberam / Non te hoc terreat quod
per multas tribulationes intrare in regnum celorum / Si multe persecuciones

ex odium demonum sunt ...

multe et probationes / et ubi multa certamina / et multe corone. Et Gelasius dicit
quod hoc impletum est in ecclesia / que tot passa est persecutiones in membris
nam purpurata est universa terra sanguine martyrum / floret celum coronis martyrum
decorate sunt ecclesie reliquiis martyrum / assignata sunt spacia in memoriam martyrum
impleta sunt volumina gestis martyrum / crebrescunt sanitates meritis martyrum
Certe multas persecutiones / secute sunt multe retributiones. Quibus ita de-
ductis / ponitur hec prima conclusio: Tribulationes et persecutiones et si sunt
et necessarie et plures non tamen evellunt hominem a electorum stabilitate. Ista

p[ar]s p[ri]ma

conclusio habet tres partes. Prima pars est quod tribulationes et persecutiones
sunt necessarie. Probatur hoc sic: quia deus ordinavit ut per persecutiones et tribulationes
veniatur ad regnum celorum. Et ergo oportet sic fieri. Unde Actuum xiiii. Et iam
allegatum est: per multas tribulationes oportet intrare in regnum celorum.
Unde et Christum oportuit pati / et ita intrare in gloriam suam. Et omnes qui pie
volunt [vivere] in Christo Ihesu ut persecutiones patiantur. Sed si quidem tribulationes et per-
secutiones [illegible] ad quas persuadendas non obligata est / Sed omnes ad quod
portandum subiugata est / Sed [illegible] ad quod tenendum alligata est. Opor-
tet ergo non contristari in variis tribulationibus / quia tribulatio operatur patien-
tiam, paciencia spem / spes autem non confundit / quia caritas etc. Secundo enim variis motibus
insunt mari / adeo ut quod de conditione maris est quod continue moveatur et mutetur
Sic eciam ignis variis ventorum flatibus nimis agitatur et turbatur / Sic aer
valde passibilis et superiorum influenciis variis subicitur / et quod continue de
una qualitate mutatur in aliam. Unde in aere fiunt multe impressiones. Ista
dicitur conditio ne [illegible] subiaceat persecutionibus et tribulationibus. Sicut
est quod in psalmo dicitur: Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas et conversus
vivificasti me etc. Secunda pars conclusionis sequitur: et si nunquam potest tribulationes evadere / non
tamen ab omnibus tribulationibus et persecutionibus sunt appetende. Ideo quod quedam
persecutiones vitande sunt / quia enim ut dicit Plinius [illegible] in yeme latitat in
cavernis suis / quod post verum [illegible] egrediuntur venti pruinis et pluviis
obviuntur. Sic in firmitate tribulationum persecutionum debent fugere / et ad tempus
donec eorum impetus pertransierat latitare. Christus ipse quando persecutiones [illegible]
inimicorum iudeis volentibus eum lapidare / non se apposuit / sed abscondit
se in templo et exivit. Unde et patres antiqui quando se offerebat pacis
tranquillitas exierunt ad predicandum / et vicia corrigebant hominum / quando vero
tyrannorum seviebat nequitia abscondebant se in latibulis / et dissimu-
lando malicias hominum / tempus opportunitatis pertransiebat. Sicut in psalmo dicitur
In tribulatione invocasti me et exaudivi te in abscondito tempestatis.
Tercia pars conclusionis dicit quod persecutiones tribulationum plurime sunt. Secundo
enim mare quatitur multis fluctibus / terra stringitur multis frigoribus / et quodlibet
aliud elementum subicitur diversis necessitatibus. Et quando navis qui vadit per mare
ad ventos / ad piratas impingitur / et quando unus ventus pertransit / alter insurgit
quando unus fluctus cessat alter invadit / et nunquam navis secura est nisi cum ad
portum venit. Sic quamdiu navigamus per amaritudinem huius vite / dicit psalmus
multe tribulationes iustorum / et ita multe quod semper de una ad aliam transeundum.
Et cum quis iam se credit evasisse / statim novas tribulationes incipit sentire
nec finis earum esse potest / nisi cum finis vite venit. Unde Iob v dicitur: In sex
tribulationibus liberabit te / et in septima non tanget te malum / ubi [illegible]
per sex tribulationes intelliguntur tribulationes huius vite / que in mundo est / eo quod

sex diebus deus operatus est fabricam huius mundi / Et septima die requievit ab operibus
suis / per quam signatur tempus post hanc vitam / in quo iam dicit spiritus ut requiescant
a laboribus suis / Ex qua parte conclusionis sequitur quod iusti et electi in vita hac
pacem plenam esse non potest / quia vita ista multis subiacet mutationibus / multis
laboribus / multis bellis / et multis miseriis / homo enim ut in Job dicitur xiiii
Brevi vivens tempore repletur multis miseriis / Et patet correlarium hoc ex deductioni-
bus istarum dictarum pro tunc conclusionum / Sed quod tunc secundum est ad hoc quod Christus 2
suis discipulis dixit / pacem meam do vobis / pacem meam relinquo vobis
Luce ultimo / dicit magnus Albertus ad hoc quod Christus dedit discipulis suis
pacem inchoatam / sed non plenam / que est pax patrie celestis / De qua in psalmo Qui po- 2
suit fines tuos pacem / et adipe frumenti satiat te / Et secundum Augustinum in libro
de civitate dei dicit quod illa pax est concordia fruendi deo et invicem in deo
Hec secundum Albertum magnum est pax civitatis celestis / que exsuperat omnem sensum
et intelligentias secundum apostolum ad Colossenses iii / De qua Baruch iii° dicit / disce ubi sit
prudentia / ubi sit intellectus / ut scias simul ubi sit longevitas dierum et victus ubi
sit lumen oculorum et pax / Delugit tamen propheta apud pacem / que maxime
non potest dari / et hec est remissio peccatorum / quia in hac ut dicit glossa spon-
consistit pax inter deum et homines Et multa sunt que ad hanc pacem incho- 2
atam pertinent / De quibus psalmista tunc ad illud versiculum veniens / pax multa
diligentibus legem tuam / Contra predictas conclusiones arguitur quod in multa tribulatione
in persecutionibus in ipsis electis emanat testimonia dei / Et est dicere versiculus
iste / qui dicit / Multi qui persequuntur et tribulant me a testimoniis tuis emanat 3 p. st
non declinavi / in sustinendo persecutiones ad tua testimonia veni et ab
eis illatas declinavi / Cum enim iusti persecutiones patiuntur / testificantur se 2
esse de hereditate Christi / quia sic vivit sicut Christus vixit / sic ambulat sicut
Christus ambulavit / sic patitur sicut Christus passus est / illa via incedit quam
Christus docuit / et quam ut omnes in ea ambularent dereliquit / Et ergo
dicit quod persecutionum sustinentia est hereditas quedam in qua omnes sunt in ea
hereditario debent introduci ad possidendum / Non enim magnum est dicit
Ambrosius contra [illegible] si adversis testimoniis non declinas / cum nullus persecutor 2
Verius in omnibus prosperis dum bona succedunt sit ingratus / Verius si dimissis
affluens urget salute robustus / gratiam non referat cum scriptum sit / Confi- 2
tebitur tibi cum benefeceris ei / Unde cum deus sancti Job vitam predicaret / dixit
Sathan ad eum / Numquid Job gratis colit deum / et multa allegat ibi
que ipsum Job prosperitate induit / Et adiecit / Sed tange omnia que possidet
nisi in facie benedixerit tibi / Ubi dicit Gregorius / Quasi vellet Sathan dicere
qui tot bona in terra recepit quid mirum si pro eis se innocentem gerit
Vir ille magnus deo quem inter omnes orientales suum opus tanta rerum
multiplicitas comitatur / sed vere innocens esset si inter adversa innocens
permaneret / et ergo extende manum tuam et quos / ea que sibi dedisti
subtrahe / nam si accepta perdidit respectum tue gratie non requiret / Sed
illa in quibus delectatur iam habebit / favorem tuum et maledicendus
contempnet / quod et in psalmo dicitur / Sed non fuerunt saturati et immutavit
Et Ambrosius dicit / Tunc Job magis probatus est quando amissis operibus et
et filiis a domino cultum et gratiam non recessit / Et quia Job in suis
tribulationibus passus multa testificatus est de deo / Sic contingit multis
electis / Testificatus enim quod est deum tribuere velle posse super omnibus quos

fuit domino / dominus dedit dominus abstulit / Testificatus est eo omnia que eveniunt ex
divine providencie subtili iudicio / Si bona suscepimus de manu domini / mala
autem quare non sustineamus / Testificatus ideo quod omnia que in istis in fidelibus eve-
niunt contingunt nisi voluntate dei / dominus sicut domino placuit ita factum
est / ubi manifeste confitetur quod diabolus non plus erga eum seviere potuit nisi
quantum sibi deus concessit / Et tamen dedit se ita pro prosperis sic
pro adversis gratiarum actionem dicens sit nomen domini benedictum / Possunt
ergo homines et in prosperis / et in adversis reddere deo testimonium / In prosperis
tunc quando prospera confitentur se adeo accepisse / Tunc quando ea nisi divina
voluntate tractant custodiunt et dispensant / in hoc enim testificantur
deum esse dominum et se esse suos / Tunc eciam in opere ostendunt quod
propter ista prospera nullo modo vellent offendere deum / Tunc quando bona
opera si que faciunt non faciunt ex affectione istorum temporalium / sed ex amore divino
Dicit sic quidam doctorum libro iiii moralium Sunt nonnulli qui reddunt famulatum
deo secundum eius dispensacione utuntur hoc seculo / In adversis autem et hoc magis
ad propositum / electi efficiuntur testes dei / quando per nulla temptamenta per nulla
adversa / per nullas persecutiones aut tribulaciones recedunt ab illa fide
ab illa spe / ab illa caritate / ab illa innocencia / quam adeo in baptismo re-
ceperunt Sic enim faciendo ostendunt deum esse suorum bonorum sic datorem
ita auctorem / Item si in deum et in christum credimus nisi illud / Creditis
in deum et in me credite / si in adversitatibus incredulitates id est cogitaciones
illorum que fidei sunt quia credere est cogitare cum assensu respuamus / sic
faciendo testificamur quod deo nichil est occultum quia sibi omne cor patet / et cui
eciam nullum latet cogitacionis secretum / Item et etiam si a divino cultu
non recedimus mente spiritu et corpore / tunc testificamur quod spiritus est deus / et
eum qui adorat in spiritu et veritate adorare oportet / Nam dicit Ambrosius
circa illam / Multi tempore persecucionis cultum dei tenuit in corde / quem exterius
ydola adorabat corpore / Sicut nunc multi deum adorant ore et corpore
qui tamen a divino cultu longe abscesserunt corde nisi prophetam populus hic labiis
me adorat honorat cor autem eorum longe est a me / Item cum persecutionem
patimur et in medio persecutorum serenitatem consciencie servamus / testificamur de deo
quod tempore specialem gratiam ad nostram constanciam respectum / quia ad hanc loquitur et in
hac venit / et hac mansionem facit / Unde non est opus deo ut aliquis ei testi-
monium perhibeat de homine / quia consciencia perhibet testimonium dicente capitulo ...
hec est testimonium consciencie nostre / Et addit tamen dicit Ambrosius circa illam
divina precepta que sunt divine voluntatis testimonia nostris cordibus a spiritu
sancto sunt inscripta / et allegat illud dedi leges meas in cordibus eorum
et in sensibus eorum scribam eas et peccatorum iniusticie eorum non recordabor / Et
subdit / Ecce deus reformavit nam dedit graciam / abstulit peccatorum me-
moriam / et dedit suorum eciam remissionem preceptorum / Quando ergo in persecu-
tionibus passi non aliud nisi divina precepta cogitamus / Cum omnibus spiritu-
alibus oracionibus intendimus / quod custodimus nam et elaboramus collatam
graciam / Cum in nullo spiritui admittimus sibi aliquo dyabolice illecebrum / quando
in anima nullam admittimus peccati memoriam / tunc testes dei efficimur / Et
vero que data sunt nobis custodimus elaboramus sic faciendo deo adheremus
et nec ab eo discedimus nec eum negamus et ergo confitemur et testifica-
mur / Secundo qua parte continuos eum delectatum sequitur quia tribulaciones persecutionum

Hic est qui

Dei electis sunt varie utili[ter] p[ro]p[ter] tercium hoc [quod] declaratur / Et declaratur
alio[mod]o sic / q[uia] p[ri]ma utilitas p[er]secucionum est cognicio peccatorum / dicit enim
Gregorius in sexto lib[r]o moralium / dum [innumeri] flagicia te fit ut culpam
subsequatur pena / ut flagella dolens delinquens aspiciat / quod mens
vicia securitas celabat / sed enim homo tangitur ut corrigatur / sic excitatur
/ ut statum in quo iacet consideret / Fit itaque ipsa aspiritas correctionis origo luminis
et allegando id apostoli ad Romanos quod arguuntur a lumine manifestantur / dicit sancti
gminis [?] sanitatis est vis doloris secundum Gregorium Et hanc cognicionem sequitur
alia cognicio / cognoscit enim quod deus pro illo peccato punit unde illud / Merito Gen. 42
hec patimur quia peccavimus / Et sequitur humiliacio / cognito enim quod deus iuste
punit / homo licet tribulatus licet angustiatus illi pene se voluntarie subicit
unde illud / humiliamini sub potenti manu dei / unde enim tribulatus erigit
et deponit cornua audacie et presumpcionis / humiliacionem sequitur ex-
ercitatio / de quanto enim homo humilior / de tanto ad deum erectior / sicut
dicit Gregorius / mala que nos premunt ad deum nos ire compellunt
Et non ire / sed eciam impellunt ad orandum pro auxilio obtinendo / Et
sequitur sublevacio / unde enim condaunt deus solet subvenire tribulatis
unde in psalmo / in tribulacione dilatasti me / Magnum signum est hoc ad
intorum quod deus constitutum tribulacionibus liberat / et liberatum deducit in
latitudine dilatacionis / ita quod ad dilatacionem usque ad persecutores potest extendere
Et quod amplius est tribulaciones in persecucionibus unde nobilitat hominem
pro tanto / quia facit ipsum dignum vita eterna / Aurum enim artifex quod
fine suo diminucione sustinet igne reputatur melius / et in thezaurum
reponitur / Sic homo quem tribulacio non consumpsit / sed purgavit illuminavit et
probavit reponi debet in thezaurum paradisi / unde Ysaie xlviii Coronabit
coronabit te tribulacione id est pro tribulacione / Et Job v dicitur Beatus homo
qui a domino corripitur / Ubi Gregorius / licet simul correpcione non potest dolor
et beatitudo / recte tamen beatus dicitur qui corripitur / quia per hoc quod peccatorum dolore ter-
reptos [?] premitur / quandoque ad beatitudinem inveniendum doloris emittitur / Iam
attendo ad literam / multum qui persecuti sunt me / multum quia non solum illi qui
videntur / sed eciam qui non videntur / Nec obstat si est unus persecutor quia
tamen unitate persecutoris stat persecutores multos / dicit sanctus Ambrosius Sicut unus
rex per multas civitates et provincias mittit varias cum persecutoribus per-
secutores / Sic dyabolus multos suos ministros dirigit qui non solum foris sed eciam
intus in animabus fiunt persecutores / Hinc est quod Paulus dicit se fuisse pas- [?]
sum foris pugnas et intus timores / Et tribulant me / Tot sunt tribula-
tores / tot sunt persecutores quod vix possunt cognosci / Et si multi sunt perse-
cutores et tribulatores / multo tamen plures sunt modi persecucionum et tribu-
lacionum / et propter hoc maxima est pluralitas multitudo / persequitur enim hominem
ut dicit sanctus Ambrosius avaricia / ambicio / luxuria / superbia / et fornicatio
Est namque quidam spiritus fornicacionis / et alius avaricie / alius superbie /
Graves sunt isti persecutores / quia sepe sine ictu gladii mentem hominis
occidunt / et ideo quia magis illecebris quam terroribus animas oppugnant si-
delium / Sunt tamen deo quia multi qui in persecucione publica coronati sunt
qui in occulta persecucione ceciderunt Et quot sunt qui a fide ceciderunt /
quot sunt qui in desperacionem inducti sunt / et quot habent delusiones / unus
homo nimis multum comedit / alius nimis multum abstinet / unus homo

nimis acat spalia / et alius differt ea / vng nimis multu loqur alius nis multu tacet / vnus est nimis benignus alius est nimis durus / vng plus debito / alius minus debito orat / vng nimis fouet corp9 / alius destruit / vng nimis vacat contemplationi / alius se nimis involuit temporalibus curis / Et dato q aliquis talia posset emare q ex psecutoribus et tribulationibus evenit / Sz quis mt omnia hec prvide se cavebit de hoc subdit / sed testimoniis tuis no declinaui qs / Non solum q no dimisi testioia tua tollit / sed nec ad tpus / ymo nec aliqu declinaui i. decessu inclinaui qs / Nec ad dexteram sz psecut ppt favore ut paton quondam psecutoribus acquireri / Nec ad sinistram adulstat ea impaciet sustinui ysa xxxx hec via domini ambulate mea z no declieti neqz ad sinistram neqz ad dexteram / Non declinaui inqz a testimoniis tuis ymo credidi eis / inquit enim ps / Testioma tua credibilia facta sut nimis / Sit quia meditabat de eis iuxta illud / Testioma tua meditatio mea e / Itē delectabor in eis iuxta illud / In via testior tuor delectatus sum sic i omnibus diuitiis / Itē loquebar de eis iuxta illud / loquebar de testimoniis tuis i conspectu regum et no confundebar / ymo ea implebat i opib iuxta illud / Conuti pedes meos i testioma tua / Alia enim fuac ul de graue i psecution / Et ambros multa ponit gla i quibus efficitur testis dei i psecution / dicit enim sic / Temptatus es spu fornicationis / sed veritus futur dei iudiciu no putasti temerada e mētis et corporis castitē / testis es / Temptatus es spu avaritie ut fug passos invaderes / ut vidue indefense iura temerares / et tu gmo passoz preceptoz magis voluisti opem ferre qua i iniuria erogac / testis es / Temptatus e enim humiliem et pauperem insultare / Temptatus es spu superbie / sz vides miseros et pauperem pia mente compassus es / et magis humilitate q erogancia dilexisti / testis es / et no solum / sz magis testiomiu prebuisti / Omnis locupletior testis est qui confitendo opis testiomiu vemisse d terrie celi pcepta custodit / Veru qui audit et non facit / et si vo fatet opribus facto bs negat / Ille aut testis est qui a stipulationibus ftis dni i opu precepta testatur / Dicerunt

i. declinatos a testimonii tuis.

Uidi prevaricantes et tabescebam q eloqa tua no custo

Et continuat se ad pcedente versiculum / Supius posta dixit de multis psecutoribus et ptribulantibus / hic iā loquitur de multiplice pertatu / quia que psecutio / quevis tribulatio illata iustis ab iniquis pctm est / et pter h quod mali bonos psequuntur pccant amplius / Et primo inhor q psequendo pe secutionem fugiunt / dicit greg9 q pctores sic magna mala sic flagella et psecutiones pmerentur / Scdo inhor quia i illis quibus psequuntur co movet eor culpas expetens inctande putates q deo displicent / qui aduersa patiuntur / Vel supius ondit se i multis tribulationibus a dimis testioniis no discessisse / hic iā sibi psecutoribus comparatur / q comunes do psecutiones no custodiunt testionia / ymo prevaricabant ea / Et sic ego cum se psequentes / alii psecutores patientes / Vel supius ad obtinendam liberationem sui allegauit equitate iustice dine / hic iā allegat pse illud zelum que hunt cont malos / vides enim eas pvaricationes tabescebat / Et dicit vera quia primo tangit sui

aspectu consideratione vidi premutantes / Sedo sui affectus afflatione / tabescebat
tua pomi afflationis tenui / eloquia tua non [illegible] / Circa declarationem
istius versiculi quod tabescere / prout ex [illegible] dictum est / multipliciter dicitur / Uno
modo idem est quod computrescere / sive desicere in corporationibus / usque ad destructionem
mortis / Et hoc genere est ita bonis sicut malis / Dicitur enim [illegible] ergo
consumentur carnes et coquetur universa compositio / Et ossa tabescent / Et
Zacharie dicitur in canonica iiij capitulo / hec erit plaga magna / qua percutiet dominus
omnes gentes / Et sequitur tabescet caro unius cuiusque stantis super pedes suos
oculi tabescent in foraminibus suis / et lingua eorum contabescet in ore eorum
quod dicitur tabescere non est ad propositum / Est autem tabescere propter ma-
lorum / et aliud non est / nisi desiccatio quedam desideriorum / [illegible] pretereundo
hoc desideratur ad aliud / vult enim et non vult piger Dicitur Sapiencie / Et desicere
de ab uno desiderio in aliud lassatur / etiam usque ad destructionem corporis / Dicit
Ambrosius circa textum hic / tabescit vitiosus propter indebitos amores / Et
loquitur de luxurioso / Unde subdit distillat amor dilectum / hoc est ex uno ex
desiderio fluit in aliud / et pretendit flagrantis seu ardentis desiderii affectus
loco / et quod tabescere i. destrue actum minuitur / Alius stupescit pe-
cunia / et donec ponatur ei in sacco tabescit affectu / Et inde est quod
dicitur Sapiencie / Nichil scelestius quam amare pecuniam / Alius in modum
te appetendo honores si differuntur / desideria longa extenduntur quibus
suspirat nec medocriter mens tabescit / Hec Ambrosius / de hac
enim tabescentione nichil ad propositum / Sed est alia tabescentio iustorum
iustorum / qui per desiderio patrie celestis se ipsos affligunt usque ad destructionem
corporis / Unde dicebat apostolus Ego curro non quasi in incertum sed castigo corpus
meum et ad servitutem redigo / Circa per maceraciones per vigilias / per labores
stimulos per decantatione amarum laudum / caro iusti deducitur ad destructionem
Unde in psalmo dicitur Tabescere fecisti sicut araneam animam meam i. qualem
vitam / Sed nec de hac ad propositum / quod tabescere prout iustis convenit idem
est quod mirari et obstupescere / et convenit in admissibilite devene
nomine capitulo tractatur intantum [illegible] visione secretorum dei inhabitatur
et obstupescebat / adeo quod etiam fuit oblitus corporis sui / Si in corpore sive
extra corpus nescio deus scit / Et ita fuit propria propter que iusti ita mi-
rantur et ita obstupescunt / Solent enim iusti contemplari de hoc primo quod
in tribulationibus quas sustinent / eorum statuis et prius madicta / Unde
Ieremias Trenorum iij dicit Memor esto paupertatis mee absinthii et fellis
Et sequitur memoria memor ero et tabescet in me anima mea ubi quod
postillator dicitur quod miratur iustus et quodammodo obstupescit de illis / Secundo rogatis
de illis divinis assistentiis / de illis variis perfectibus quos Deus sensit in tri-
bulationibus adesse / Sequitur primo dicitur Job quod caro tabescit caro illius
et ossa eius nudabuntur / super quo Gregorius in moralibus dicit / Quid
hic nomine carnis nisi delectatio carnis accipitur / Quid ossa nisi virtu-
tes animi designantur / Tabescit ergo caro ut ossa nudentur / quia dum flo-
rentibus vigentibus delectatio carnis extenuatur / ea que sub carne dum la-
tuerat virtutum fortia patescunt / Nemo enim cultum proficit nisi in adiutu

cognoscit / quod enim assumit prospera virtutum non pertinet tamen donatorum / hec greg.
Et satis est hoc mirabile, quia in hoc videtur unum contrarium ex alio procedere
quod est contra naturam / quia lex et natura contrariorum est / ut quando approximatio est
sit eorum ad materiam / illud quod habet dominium destruit aliud / quod
autem ita sit patet greg. ibidem, quod deus nostram ex occultis modis adversitate se-
dantur / quidquid in nobis latebat detegit et virtutis auget / Quod hoc quod
deiectione erigit / animam roborat / confusione honorificat / tristitia que
solet absorbere letificat / Sicut vadit de uno contrario in aliud / et ita
exemit apostolus / qui flagellis cesi / et ita crudelitati et derisioni gaudebant
euntes a conspectu concilii / quoniam digni habiti sunt contumeliam pati pro nomine
Jesu / Etenim sic temptavit eos deus et invenit eos dignos se / Cumque adhuc
non minor erat consideratio persecutionum / que iustis inferuntur alia admiratio
Valde enim iusti mirantur quando considerant se liberandos esse / sicut iam liberati
liberati sunt ab omnibus his ex quibus eis periculum oriebatur / Et que sunt
illa auctor dicit / Scandala tribulationis / mundi persecutiones / omnium paga-
norum / dolos omnium hereticorum / suggestiones demonum / conflictationes omnium
cupiditatum / de quibus dicit idem in canonica Joh. Omne quod est in mundo aut est
concupiscentia carnis / aut concupiscentia oculorum aut superbia vite / Et apponit ad hec
homini in periculorum blanditias et errores / quidquid enim per vim sit dicit iusto Quia
sic vivis / forte aliter deo servire non potes / nullus est qui sic vivet ut
tu / Et si aliquis inventus sunt dicens / ille potuit, tu non potes aggredere
rem difficilem et nimis est ut deseras / Melius erat non incepisse quam ab
incepto resilire / Et si perseveraverit lingua illa qua erat blandiens cum se-
ruens / et que blandiebatur ut seduceret incipiet minari ut interficeret / Et de
hoc dicit / Omnia hec evenerunt in tribus / Fuerunt enim in magnis discriminibus
positi sunt / ut animo absorberentur / gravissimas mortes pertulerunt et per mag-
na magne periculorum vix erat credibile quod potuissent evasisse / Postquam autem
mortui sunt / et secum pervenisset ad palmas martyrum / ecce quid dicunt audi
Nisi quia dominus erat in nobis / dicat nunc israel / nisi quia dominus erat in nobis
Et sequitur cum exurgerent homines in nos, forte vivos deglutissent nos
Cum irasceretur furor eorum in nos / forsitan aqua absorbuisset nos / Ubi dicit
Sed iam in securitate constituti consideraverunt unde venerunt / et quo pervenerunt
et viderunt quod difficile erat eos liberari ex illis in quibus fuerunt / nisi adesset
esset magnus liberans / ideo hec est vox gratulationis ipsorum et gaudio incompa-
rabilem / Dixerunt nisi dominus erat in nobis quod in hominibus qui non potuit
opprimi nec hoc erat purum sed deus / quod eos roborat / qui bellum gessit et
victoriam effecit / Hec dicit Augustinus Ex quibus patet quod valde mirabilis est depulsio
istorum liberatio / quia sit solius dei virtute in eis manet / Et vere
deus dicit esse mirabilis in sanctis suis / iustus in omnibus operibus suis / Et
in persona bonorum dicit anima nostra sicut passer erepta est de laqueo ve-
nantium / laqueus contritus est et nos liberati sumus / Ubi dicit quia
deus in anima erat ideo eruta est / Unde sequitur adiutorium nostrum in nomine
domini qui fecit celum et terram Et dicit ne putes viribus tuis hec pos-
se / attende cuius est hic facere / quia illius qui fecit celum et terram / Sed de
ista tribulatione nostra ad propositum inveniuntur ergo adhuc tria alia

ppter quam elatam dei amittit et obstupescit et qui in se deficiunt. Hec vero
quod homines pessimi optimos vale pseruit. Hoc est enim unum de mag-
nis mirabilibus que possunt videri quod iniqui presumunt bonos offendere et illi
qui digni sunt omni supplicio audent aliis malum inferre. Unde postquam
Cayn occidit Abel, dixit deus ad Cayn: Quid fecisti quod mirabile
malum innocente. Deo amabilem et germanum fratrem ita dolose et simu-
lanter occidere nulla culpa exigente. Unde Apoc. xvii° vidit enim
Johannes mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominibus blasphe-
mie que habebat capita septem et cornua decem, ornata erat auro purpura
et lapide precioso et habebat in manu vas plenum abhominacionum formatoris
et erat ebria sanguine martirum Jhesu. Hugo doctor exponens hoc dicit persecutores
istorum nomine mulieris significari propter hoc quia sunt molles
et effeminati et inepti. Unde quia ex se nil possunt sedet super bestiam
coccineam i. innititur crudelibus principibus et sevissimis qui sunt pleni blas-
phemiis ita dei sicut et servorum suorum. Et dicitur habere capita
septem quia omnes capitaneos habent ipse habent cornua decem quia multa
tenent officia, multas dignitates, multas prebendas. Ex quibus reddunt se
tormenti et impetuosi. In preciosa veste induuntur quia superbi sunt. Illi de
auro habundant et lapidibus preciosis quia immensis sunt divites. Plenum habent
vas formatoris quia luxuria et immundicia corporali quasi resoluti sunt. Sunt
tamen ebrii sanguine martirum Jhesu quia habundant persecucionibus istorum. In
rebus enim eos persecuntur, corpora quibus diripuerunt, in vita quam auferunt
et in fama quam extinguerunt quicquid est in eis. Et quia minima est per-
secucio quando diripuit ideo obmissa ista persecucione loquitur de
de duabus aliis. Effuderunt sanguinem sicut aquam in circuitu Jerusalem et
non erat qui sepeliret. Et ecce civitas cadavera iniqui illis inferunt quibus
tamen mundus non est dignus. Ex quibus sequitur quod magna est vanitas in perse-
cutoribus istorum patet ex declaratione istius visionis Johannis in Apok.
Omnia enim hec ut bestia capita cornua et ipsorum induit vanitatem
ipse enim nichil possent si talia adminicula non haberent. Et ergo et hec
in dei mirabilibus computandum est. Certa si quid est in mundi corporibus vilius
certa est in mundo fallacitas tanta est in hostibus istorum vanitas. Ecce
hodie florent et cras deficiunt, hodie tollunt istos de medio et cras
non veniunt eorum locum. Unde in psalmo dicitur Vidi impium exaltatum et eleva-
tum sicut cedros Libani, transivi et non erat, quesivi eum et non est inventus
locus eius. Sed nec de ista habefactione est appositum. Est ad hunc alia
habefactio electorum que contingit hinc quando divinas inspiraciones sen-
tiunt seu animarum inflammaciones. Quo enim ut dicitur Sap. xvi. mana ab
exiguo radio solis calefactum liquescit, quomodo nix de facili resolvitur,
quomodo nubes condensate in pluvia resolvuntur et quomodo cristallus qui est du-
rissimus et pulcherrimus faciliter liquescit. Sic predestinati licet aliquando frigescunt
ut nix et habent nubilositatem et obumbracionem qui sepe nesciunt quid eos
oporteat facere. Et quo sunt pulcri sicut cristallus propter hoc quia habent
regimen, habent preciosas sicut divinas mentes, duri tamen sunt quod in corrigibiles

pateant vere vestigia excrescunt secundum virtutem preceditur et propter precipitem

et blasphemi / qualis fuit scriptus saulus quam cito accedit radius solis
iustie / scilicet gratia illuminans et inflamans / statim ut nives solvuntur / velut nu-
bes dissipantur / et ut cristallus liquefiunt / Unde psalmus / postquam nominavit nives
nubes / et cristallum / statim intulit / emittit verbum suum / et fluent aque /
Tercio enim dicit Innocentius / Nubes quamvis dense sunt / tamen in plumas
resolvuntur / Sic etiam peccator sepe resolvitur in lacrimas / Unde petrus egressus
flevit amare / et magdalena tantas effudit lacrimas / quod etiam lavit pe-
des christi / Et david de se dicit / Exitus aquarum deduxerunt oculi

Ap^l 2a

mei / Et alibi dicit / factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio
ventris mei / Ex quo sequitur / licet hoc sit satis naturale / miraculosum tamen vi-
detur esse / cum corda hominum in devotionem resolvuntur / valde erat mirabile
quod paulus durissimus et blasphemus comminans voce domini ad christum fuit emol-
litus / quod exhibuit se ad omnem dei voluntatem dicens / Domine quid
me vis facere / Secundam autem resolutionem dicitur in Canticorum v / Anima
mea liquefacta est ut dilectus locutus est / de qua super sedeo / quia ea
non est ad propositum / Est ergo tabefactio iustorum compassio / Sed ut
est dux / quedam radix ex ima / quam enim rosa quam ponitur in fixo
primo resolvitur in fumum et postea distillat aquam refrigerativam / et
meditationales / Sic homines per ardore alienarum miseriarum / primo re-
solvuntur in compassionem / deinde procedunt ad refrigeria / si quis eorum
loquitur tunc quasi sermones dei / si quis preest in sollicitudine / si quis miseretur
in hilaritate / et sicut multi qui laboraverunt in miserationibus / usque
eis secundum desideret / alii in predicationibus / alii in correctionibus / Et alii vi-
dentes miserias peccantium / etiam se dederunt ad mortem / ut eos vel tantum
possent
sit ab eis liberare / Secundo hic loquendum est de illa tabefactione quam iusti
contrahunt inspiciendo peccatores / ex divino amore / videntes enim
qui sunt amatores dei / quam etiam seipsos diligunt et proximos / quod iniqui
homines deum inhonorant / et proximis iniuriantur / et fere totaliter de se
male provident / valde dolent et tristantur / ita quod sepe prenimio do-
lore seipsos consumunt et destruunt / et de isto propheta loquitur / quod dicit
Vidi / Augustinus / Non solum tribulatus fui quo ad me / sed etiam propter eos quia
di / scilicet maxime non meditando et suspitionem praticantes in pactum vel fe-
ut permissionem vel obligationem / vel concordiam sive conventionem / sive
totem transgredientes / scilicet actuari / et deputa ut scilicet non meditare pre-
quia potuerunt esse deleta / Alii libri habent loco praticatores
prevaricantes / Et tabescebam scilicet dolendo de tua inhonoratione / et de
eorum periculis / Dicit enim Ambrosius / multo dolendum tabescit vir pacificus
et domini / dum videt inhonorare perversum male domini / et viam dei per
demum
sic insignitam / ita vilificari / Multi autem sunt tam peccatores / de quibus
iusti dolorem magnum patiuntur / et ita tabescunt / Et primum est e-

ut fuit in hoc mundo / magna prosperitas / quam describit Job valde la-
te xxi / et in fine ista verba subdit Tenent tympanum et cytharam et
gaudent ad sonitum organi / et in puncto ad inferna descendunt / ubi gregorius
omnia prospere eis facta fuerunt / subita morte rapiuntur / ut nec eis fere liceat
ante mortem / quod hiis qui peccaverunt Et innocentiis datur / quod prosperitas pecca-
toribus datur in laqueum et deceptionem / id est iugum et onus Unde dominus
videns civitatem illud in omnibus habundantem / et futurum pacem / in desi-
deriis suis flevit super illam dicens Si cognovisses et tu / nam in
hac die tua que ad pacem tibi / nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis Luce 19
Omnia enim que ex prosperitate veniunt peccatoribus abscondita sunt Et primum
est in hac vita securitas / Domus enim eorum pacata sunt / et clamor non est
in plateis eorum / quia nullus est qui corrigat / nullus qui increpat / nullus
qui dicat hec sic facis / Ex hac securitate oritur inadvertencia omnium bo-
norum spiritualium / Dicit gregorius Quorum mens diffusa est in temporalibus quanto
ipsa spiritualia parvipendunt Et accidit quod nec veniunt ad cognicionem dei
nec ad cognicionem sui / Dicit enim gregorius quia in rebus corporalibus occupati
sunt / neque ad semetipsos redeunt / nec deum qui invisibilis est cogitare
sufficiunt / quia more pecorum corporales vivunt / Et ex hoc sequitur contemptus
domini futuri / Unde Job xxi Quis est omnipotens ut serviamus ei / ubi
gregorius / quia omnia que faciunt ad finem celorum pertendunt / et quia deum
celos terris non possunt tendere / ideo ei obsequia prebere despiciunt / Et adhuc
gregorius dicit / considerant peccatores quod hiis qui deo serviunt temporalia desunt
et quia sola temporalia querunt / ideo deo servire contempnunt / Unde
nec orant deum / nec laudant eum / nec gratias referunt / Et ex hiis accidit
quod omnem scienciam viarum dei abiciunt / Unde dicunt deo Job xxi
Recede a nobis / scienciam viarum tuarum nolumus / ubi gregorius Dicunt hoc
iusti non verbis / sed moribus / qui enim illa agunt / que deus prohibet / quid
aliud faciunt / quam sibi aditum contra omnipotentem claudunt / Sic qui ex-
cepta cogitat / eum ad se mittere festinat Ex hiis oritur / quod [illegible]
considerant de hiis que faciunt male et patiuntur quod oculos quos culpa
clauserat pena aperiat / valde ergo dolendum est de peccatoribus / Nam et si
in penis veniat ad aliquam prudentiam / tamen secundum illam agere non
potuit / quia tempus in quo eam sapienciam potuerat agere transivit / Dicit
gregorius peccator prudens erit in pena qui stultus fuerat in culpa / quia
dolore constrictus oculos ad cor aperit / quos voluptati deditum
clausit / et pena exigente / et pena torquente exigitur ut sapiat
quod hic exterente superbia despiciebat / Sed finaliter condolendum est
illis / quia non curat illas penas quibus ne peccaret a deo castigatus
ponit Job xxi quo deus aliquos punit / aliquos percutit / In domo
aliquos in filiis / et aliquos in vita / quia aufert eis dimidium temporis

Omnia tympana eius dilapsa sunt et in domo in magistratu torlicati sunt substancia

paratam

Iuxta illud Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos / Dicit
gregorius ibidem / peccator nullam percussionem timet dum quod cogitavit compleat
et quousque vivit suas non desistit perficere voluptates / Optime ergo dicit
propheta / vidi prevaricantes et tabescebam i. pre dolore deficiebam
et vere condolendum est eis / pro quo se ita gerunt contra deum / Deus enim
eos humiliat et penis frangit eorum duritiam / ipsi tamen contra deum obdurant
sua deliberatione / et nec formidant penam pro culpa / nec subiugo conditoris
mentis cervice volunt inclinare. Christus ita deducitur ponitur confusio federum

[illegible]

Disruptio omnium quibus homines ligantur sive cum deo / sive cum proximo / sive
ad invicem. Procul dubio non potest sine tabescentia electorum / Ista conclusio
satis patet ex eo de qua dicitur ut melius possit intelligi / advertendum / quod quando
homines qui sunt inimici / et hoc invicem contrarii / quando conveniunt et concor-
dant / tunc fuit pacta inter eos et federa / unus enim alteri facit promis-
siones et mutuo se obligant / Et ita efficiuntur amici. Et omnes conclusiones

matrimonium

que inter eos sunt per matrimonia dicitur ita federa / Et quando fuit tempore fe-
dera pacta / tunc manus ad manum extendebantur / et manus manui applicantur / et
hoc confederatio dicitur debet. Cum primo Ieremie xxxiiii de dampnis dicit
cum confederatione et sepe occidebatur vitulus et dividebatur in duas partes / sic
sectus. Et ille qui pacta contrahebant ducebantur per medium illarum partium in signum
quod qui non tenet federa quod sicut debet sanguis effundi / quod sicut debet occidi
et dimembrari / Contra Ieremie primo de percutiam federis in vitulis / Et
quicumque aqua effundebatur super terram / ad signum standum quod sicut aqua intrat terram
et terra aquam suscipit / quod ita illi discordantes debent esse concordes amore
uniti / sic quod unus esset in corde alterius. Unde primo Regum vii dicitur Con-
venerunt in Mesphat hauserunt aquam et effuderunt in conspectu domini.
Modo inter deum et homines erat inimicitia ubi dicitur ad faciendam
concordiam / Deus filium suum humanam naturam sibi desponsavit in signum
concordie et ipse fecit se de genere nostro / et ita fecit nos esse de genere suo / et illud
Et hoc adhuc fuit ut genus humanum confederaret cum deo / et illum
reconciliaret / sic quod amor quem filius dei invenit in istis nuptiis / et ille
permissiones que intervenerunt remanent in perpetuum / et nunquam debent dissolvi
Unde propter deus pater dicit ad genus humanum illud Genesis xvii Ponam pactum meum
et erit signum inter me et te / Verbum dei patris filius
natus in nubibus celi / et erit signum inter me et terram / ad hoc ut inter deum / et
est que posuit in nubibus i. in matre virginis / ad hoc ut inter deum et
homines amicitias reparet. Intervenit autem dicta concordia sanguinis ef-
fusio / manuum extensio / et aque simul cum sanguine de latere effusio
in terra / Sic enim dei filius reparavit nam / Sic pro omnibus offensionibus
quas homines in creaturis transgrediendo leges fecit recompensam hic dedit
homines ad servandum legem patris data / tamen adiecit multa pro fa-
ciendo reconciliando non enim venit solvere legem / sed adimplere. In hoc
etiam fecit confederationem inter homines ad invicem / quia ex omnibus
effecit unum corpus / cuius se caput constituit / ad hoc ut sic ipse et nos
efficiamur unum corpus cum Christo / et inter se unum essemus / Tho motive
unum sunt / quod etiam nos cum Christo et inter se unum essemus / Et ideo
quod disruptio seu violatio istorum omnium que in hac concordia per principium
dicit factus / electis non potest esse sine pena / Sequitur de hoc ulterius
lente iusti / Deus pater dicit dare quod promisit / quod verax est

ex parte dei omnia pacta non sunt violata / ymo nec violabilia / quia
deus est immutabilis et ymo nec sunt similia quia ex parte dei stant per-
petue / Vt enim deut. vij^o deus fortis et fidelis custodiens pactum et mi-
sericordiam diligentibus se / homines autem mali omnes suas promissiones vio-
lant / iuxta illud ps. lx. Computrescunt vincla / transgressi sunt iura / dissipauit
fedus sempiternum / Isa. xxiiij. Mala vincula cum legi vel mors cum lege unde federa

violauerunt / mihi pressimus qui ... (struck through)

Quantus dolor ingerit cordi dei quando videt peccatores treugas pacis
malis remanet in tantum et mittit dei minas ipse / et facit se inquam
nobis dominus promissionibus / et tamen hoc deuenit finaliter in vindictam / si
enim homines non custodiunt sua promissa / nec deus dabit quod promisit
ymo vindictam concedit / Vt enim Jere. xj. Irritum fecerunt domus
israel et domus iuda pactum meum / quod obtinui inducam super eos mala de
qua confusio sit deducta fecerunt / hec ille / hoc quod est omnia illa quod ex
parte dei sonat circa vnitatem et concordiam / peccatores violant / faciunt

Primo

eos in dolore stupidos et corpore insensibiles / Primo ex parte dei est
thabernaculum federis / de quo Num. viij^o et significat ecclesiam in qua est vnitas
pax concordia vnanimitas et caritas / Secundo ex parte dei est volumen
siue liber federis domini / de quo Exodi xxiiij. Assumens moyses
volumen federis domini legit cunctis omni populo / et significat sacram scripturam
quod continet omnes leges naturalem scriptam et euangelicam / et omnium legum preceptores
in qua sunt omnia quod ad fidem pertinet / omnia que ad spem pertinet / omnia
quod pertinet ad caritatem / ibi omnia legum precepta / ibi consilia et consilia
Tertio ex parte dei sunt vasa federis domini de quo Deut. xxix^o
hec sunt verba federis quod precepit dominus moysi / et significant omnia mandata
in quorum impletionem omnium debet esse concors voluntas / Est etiam sanguis
federis de quo Exodi xxiiij. hic est sanguis federis domini / et
significat Christi passionem / quam debent omnes imitari / Est etiam archa federis
domini / quod exprimit personam Christi / ut supra dictum est / cuius gusturum omnes
debemus induere / iuxta illud Induimini dominum Ihesum Christum / Est etiam tectum

ad ro. xiij

federis domini / de quo Num. xiiij. Apparuit gloria domini in tecto federis
et significat celestem patriam / ad quam debent anhelare mentes omnium mentes
Licet ergo deus multis modis faciat nobiscum diuitias / et multa pac-
ta iecit inter nos / et se ipsum / omnia tamen ista violant peccatores / Nam
scindunt ecclesie vnitatem / despiciunt sacre scripture veritatem / per suas tra-
diciones / omnia transgrediuntur mandata ... est per vitam deliciosam
irridet passionis austeritatem vite sue / abhominantur de peccato corporis
corruentes / Nec aliquid sufficiat illius pacis eorum mentes sed contingit
esse omnia quod sunt caritatis irrita sunt apud eos / Ex quibus sequitur
quod prauitatores / nec cum deo / nec cum proximo / nec cum proximis tenent aliquam
vnitatem / vnde s. Thomas tractando illud / Recordaberis pacti mei
quod posui inter te et me / inter amicos ita confederatos / debet esse vnitas
et quedam equalitas / ita enim tenetur vnus sicut alius / quia quantum ad
federis caritatem pertinet / ita censetur esse quedam equalitas / Tamen enim
in pacto est vnitas caritatis nulla consideratur in maioritate dignitatis
hec ille / Cum ergo inter nos / et deum / inter nos et proximum / inter homines
et homines secundum deum est caritas / vnitas debet esse et equalitas / quasi dei

ad aliqua se obligat / sic et homines obligaverunt se deo ad aliqua
sicut collingendo in unum promisit aliqua / sic hii qui sunt ex mendicantibus
obligaverunt se ad aliqua pactis federa / et tamen omnia illa ad que
se homines obligaverunt deo christo et proximis / recipiunt violationem ut
iam declaratum est / Et videmus tamen quod inter homines quorum unus
debet diligere alium sicut se ipsum / nulla est unitas / sed et inter illos
qui sunt eiusdem generis / eiusdem operis / eiusdem regionis / eiusdem religionis / eiusdem
civitatis / eiusdem patrie / sunt dissensiones gwarre / lites invidie et
contrarie / ita quod iam valde pauci sunt / qui simul possent pacifice conma-
nere / Et tales homines amplius vocat insipientes incompositos absque
affectione absque federe sine misericordia / Ideo quibus omnibus patet / quam notum est
hominum malorum libertatis / valde nos quod homines vago modo vivunt et
nullam habent pestem vel vite restrictionem / Hoc cottidie patet experientia dicti / et ideo
hoc quia peccatores amissa innocentia ut gregorius dicit visio dei iudicii
et timore et humilitate simul dimittunt / et accepta pecti audacia / qui
adhuc amoris iugo excussi / quicquid voluptas suggerit / hoc libere imple-
re contendunt / Nulli iugo discipline volunt colla subicere / et ideo manet
sic indomiti / incorrecti et modesti / Istis quicquid libet facere licet quod non
solum regno celesti / sed et terrestri nocivum est / Dicitur enim hester iii° nec op-
time nosti quod non expedit regno / quod aliquis insolescat per licentiam / Et augustinus
dicit in epistola ad politianum cum licentia iniquitatis eripitur utiliter vinci-
tur quia nichil est infelicius felicitate peccantium / qua penalis nutritur impunitas / et
mala voluntas que est hostis interior roboratur / Nec valet contra hoc id
argumentum / quare et bruta animalia libertatem habent ire / quo volunt quiescere
ad lassantur / et nullo alio / ut gregorius dicit / nisi sue nature diriguntur instinctu
ergo et homines qui sunt liberiores ista libertate non debent privari / Dicit
gregorius super illo Job xi qui pullum onagri se liberum natum putat / licet
homo nobilior est quam bestie agri / habeat tamen libertatem cum cautela
multa enim licet animalibus que non licent hominibus / et dat rationem dicens / alia
enim ad aliud non servantur ad vitam futuram / Ideo necesse est ut in cunctis suis
motibus irrestrictis subdantur disciplinis et legibus vivant / Ad hoc ergo prophetia
aspiciens dicit vidi prevaricantes / tales recedentes habent non servantes pactum
quod apud deum patres ceperunt / Et pactum aliud non est / nisi inter dissidentes
affectum habere diffinita conventio / Cum utrique legibus aliqua / et nova convenie-
re pactum dei / sive testamentum / quia statuitur ad hoc / ut homo deo parere et
gratiam dei reciperet / Vel pactum vetus inter deum et dominum nostrum / inter deum
et homines erat / quia deus promiserat eis dare terram fluentem lacte et melle
Iudei autem promiserunt dicentes / in baptismo est abrenunciatio sathane / pactum
vero dei est vita eterna / Et quo deus non servantibus iussa terram promissionis
non reddidit / sic etiam nobis non servantibus pacta baptismi / et singulis
aliis sacramenti / deus non dabit quod promisit / De hiis ergo iusti do-
lent / unde dicit vidi prevaricantes et tabescebam dolendo de inhono-
ratione dei / de periculo inhonoratum et de dampnatione eorum / valde enim
iratum dei / de periculo inhonoratum / ut iniurias dei / quicquid dolor ut / ideo
dolorosum est / quia qui flere non possunt iniurias dei / quicquid dolor ut / ideo
gregorius dicit / quando iusti vident peccatorem respondere / gratiam abolere / de eius
iurgia seminare / et similiter reddere de gratia / hoc est enim spernere illam

---

Ergo corpora mea subdit disciplina / nec [illegible] / hec autem servat

Deus homines misceit nobis dum fuerimus hic pactum in baptismo

clamat patrem / De qua in Exodo / patrem meum dico vobis / patrem meum re. no.
hoc est dyabolum deo preferre / hoc est deum dyabolo tradere / hoc est dyabolum
ipsum dei de sua possessione spoliare / hoc est intentionem dei de
salute omnium impedire / hoc est diuina mandata non solum negligere
non solum fastidire / sed etiam contempnere / De quo subdit quia elo-
quia tua non custodierunt / i. custodire contempserunt / Dicuntur autem elo-
quia dei ipsius precepta / quia non solum in cordibus / non solum in tabulis
descripta sunt / sed etiam tradita sunt vocaliter / Et ita sunt vtilia / ita
consolatoria / ita dulcia / quod eorum transgressio iuste est in omnibus dolorosa...

Vide quoniam mandata tua dilexi in mise-ricordia tua viuifica me. Et continuatur

ad precedentia sic / Supra propheta ostendit se fuisse molestum propter hoc /
quia peruersi omnia diuina precepta preuaricabantur / hic autem manifestat vnde
enim eam tam dilexisset / non curasset / an ea aliqui tenerent vel transgrederentur
Item supra pro vbertatione sui allegauit zelum / que habuit erga malos
hic autem allegat illum / que habuit erga deum / ymo etiam erga diuina
quia valde zelabat diuina mandata / Et secundum continuatur sic supra propheta
ostendit quod peruersi diuina mandata non custodierunt / ideo quod eam in tribu-
lationibus negauerunt / hic autem separat se ab eis / ita quod nec mors nec
gladius nec aliquid aliud / potuit eum separare a diuinis mandatis
quod alibi dicunt dicentes / posuisti nos obprobrium vicinis in subsanna-
tionem et irrisionem / sic quod estimati sumus sicut oues occisionis
et tamen non inique egimus in testamento tuo / neque retro recessit cor
nostrum / Et diuiditur / Circa sic quia primo ostendit suum affectum circa diuina
mandata / 2o ex eius certitudine / mandata tua dilexi / et 2o infert
petitionem in misericordia tua viuifica me / Circa primum quod simpliciter vita habuit
[illegible] ponit triplex vitam scilicet adulterium / et mortem / De quo dicit
de dd' que eum esset in morte periculo / et quando iam fuit quasi mortuus
in nullo alio spem habuit liberationis / nisi in solo deo / Erat enim quasi
mortuus quando a rege data erat super eum sua mors / Ira enim
regis nuntius est mortis / et de hoc [illegible] vbi
dicitur / Intellexit Jonathas quod diffinitum erat a patre suo ut david
moreretur / Agnouit ergo david certitudinem fidei / quod solus deus est vite
et mortis potestatem / vnde illud / videte quod ego sum solus deus
et non est alius preter me / ego occidam / et ego viuere faciam
percutiam et sanabo / et non est / qui de manu mea possit eruere / Et
alibi dominus mortificat / et viuificat deducit ad inferos et reducit
ad solum deum in oratione recurrit dicens secundum misericordiam tuam / non dicit secundum
iustitiam meam / quia nulla est / nec dicit secundum iustitiam tuam apud quam reus sum
mortis / ita pro adulterio bersabee sicut pro homicidio vrie / sed secundum
misericordiam tuam / que magna est et multiplex / ut ex superioribus patet viui.

De v[er]b[is] d[omi]ni 32

vrie

sita me a libera a mortis periculo sicut liberavit tres pueros in fornace
iectos ab ignis combustione et zuzannam a lapidatione ut habetur in danie-
le propheta et pro exaudicione istius petitionis allegat dicens quia man-
data tua dilexi. Unde petrus dicebat christo Tu scis quia amo
te et animam meam pono pro te. Sic iste dicit vide etc. si diceret vides
et scis quia [?] et pro consequens mandata tua dilexi. Ergo quare non
de aliis bonis sed de mandatorum dilectione facit allegationem ita pro
obtinenda dei benivolentia ad obtinendum quod petivit scilicet liberationem
de mortis periculo quare non dicit vide humilitatem meam ut magis
meam vel patientiam meam etc. sed id est in textu. Ideo est quia divina
mandata sunt de virtute duplicem primo retributionem sive concordan-
tiam. Unde mandata secunde tabule ordinant hominem in omnibus que sunt ad pro-
ximum et ita solet inter proximos pacem et amicitiam quare christus Johannis xiii
Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem. Ubi enim mutua dilectio ibi
nulla discordia habet locum. Et dicit [illegible] terreris et in [illegible]
tenere dicit ysaias xlviii O utinam attendisses mandata mea facta fuisset
sicut flumen pax tua. Secunda virtus quam habent divina mandata est defen-
sionis sunt enim mandata sicut sepes [illegible] ad obstaculum cohibitionem
et ad conservationem possessorum [?] resignate [illegible] ut si volumus conservare
et ad conservationem. Et in proverbiis dicit Serva mandata tua et vives. conservabit
mandata conservabit te. Et in psalmo dicit [illegible] me quoniam mandata tua dilexi. propheta dicit Ego quo-
niam quoniam mandata tua etiam in captivitate feci quod esset aliquid
dilexi mandata tua etiam retributionem ut [illegible] oblivisceretur ire
mortem ideo aut ordinat retributionem sive defensionem. Et utroque modo
sive aut ad hoc conservationem sive liberabat ut in decretis pi-
deus [illegible] david a morte periculo exposuit de christo exponens sicut aliquando
regis [?] talis contra algore exposuit et quod plus est morte crimine-
batur immo in oratione pernoctabat et quod plus est cum esset in agonia
te multiplicabat orationes. Dicit enim evangelium Lucas [?] factus est in agonia
prolixius orabat et hoc unum est in angustia assumpta in qua maior est pre
et hoc unum est quod de christo illud perhibuit
Unde faciendo orationem loquitur ad patrem quod de ipso illud perhibuit
testimonium Hic est filius meus dilectus. Unde quoniam mandata tua
dilexi in hoc ut modo usque venat ostendebat se patrem suum di-
lexisse quia ita faciebat ut pater mandavit Luce [?] ut cognoscat
mundus quia diligo patrem sicut mandatum dedit mihi pater sic facio. man-
data ergo tua dilexi sed plus quam vitam meam quia propter hoc ex [illegible]
pater obedivit venit usque ad mortem crucis ut [illegible]
factus est obediens patri usque ad mortem crucis. Et ex alio propter hoc
factus est obediens patri usque ad sustinendum mo-
ratam esse quia propria voluntate [illegible] in illa oratione quam faciebat ter
renuit [?] probavit sic vite ut patet in illa oratione quam faciebat ter
rem faciem corpore in terra prostratus et cum sudore sanguineo dicens
Pater si possibile est transeat a me calix iste. Et subdit verumtamen non sicut
ego volo sed sicut tu. Capitulum ergo ut christo benivolentia formam
orationis [illegible] in una tua [illegible] me non propter [illegible] duplicem
Secundo ut christus hoc petat in propria persona videlicet omnibus mandatis
dilectionis omnibus obediens et suam vitam proprie voluntati subiciens vitam
sibi meliorem mereatur quod et factum est quia cum christus passus

et sepultus est / tamen non dedit deus pater sibi mortuo et sepulto videre
corruptionem / resurrexit enim tercia die ad vitam perpetuam / Christus enim re-
surgens a mortuis iam non moritur / ymmo illa passione et illa morte
non solum meruit accelerationem resurrectionis / sed etiam sessionem ad dexteram
patris sui nominis dilatationem Unde apostolus innuit dicens phil. 2 c. obe-
diuit usque ad mortem crucis et exaltavit eum deus et dedit illi nomen
quod est super omne nomen / Tercio pt hoc expam ut te formet pe-
ctionem in persona ecclesie que est eius corpus misticum et ipse caput / quod vide
quo diligendo mandata tua fideles colligebam in unitate fidei / in
unitate spei / in unitate caritatis / in unitate tue legis / quo eos collectos
doctrina illuminavi predicavi / quo eos usque tempus mee sanctitatis vite induxi / quo
eos in hiis omnibus miracula faciendo confirmavi / vivifica me in ymma-
gina i. hos fideles reduc ad vitam pristinam propter eorum casum et propter ipsorum ope-
passionis mee et mortis fraudulosam dispersionem gratiam et reductionem eorum
ipsius in sua cruce obtinuit quod fecit apostolus xiii et per suam promeruit
passionem / vel sic intelligi / vide et vivifica me Unde enim Paulo
ecclesiam persequente dixit / Quid me persequeris / ita quod illam persecutionem sibi
ascripsit velut capiti in membris / caput enim tutelam certe sibi membris
ita quod dico vivifica me contra illam quam ipse sentit periit contra suis me-
mbris / ut puta ex vita beata quam ipse sentit in anima et meruit in corpore / in etiam
et in sua membra illa vita spiritualis et grossa et vivifica exequia passet
consequi contra eternam pervenit / quia ut dicit Albertus magnus sicut lux tracta-
tu 9 Unde faciam ut habeam vitam eternam / Et vita eterna non est aliud nisi
quedam actus qui instituit vita dominam animabus / Sapientia enim instituit vitam
filiis suis Eccli. iiij Et deut° iiij Dicit Vos qui adheretis deo vivitis omnes
necesse sic enim deus fons vite / non est deus mortuorum sed vivorum / Augustinus
orat aut versiculus iste pt exponi / et incipiendo exposicionem Albertus
dicit versiculum sic / quia propheta primo deo offert seipsum dicens vide /
exprimit sinceritatis affectum quoniam mandata tua dilexi / Et ex hiis
petit dicens in misericordia tua vivifica me / Et ergo vide / Unde secundo Albertus
tuo facit primo ostendit se deo placuisse / Nemo enim dicat deo vide
nisi indicat se si videatur deo placiturum / 2o dicit in hoc se esse le-
gem meliorem fecisse / quia lex precepit ut unusquisque ter in anno offerat
deo suo / et tamen hoc precepit lex nemo appareret vacuum in conspectu
dei / propheta ergo ne in hac oblatione vacuus appareret subdit Quoniam manda-
ta tua dilexi / non enim est vacuus dicit Albertus qui ex christi plenitu-
dine dilectionem caritatis accepit / Nec dicit Quoniam mandata tua servavi
aut custodivi / quia custodire quis est timoris et servare sepe sit invitus
Et plus dixit sed dilexi quod est caritatis quod est libere voluntatis / Et
dicitur mandata tua mandata quia dicuntur / quia data sunt ut mandata tene-
antur / Et quisque mandata dicuntur eloquia quia nota sunt et [illegible] mandata
et apte ne aliquis ignorantiam pretendet excusationem Unde lucas ...
illi adolescenti qui querebat Unde faciendo habeam vitam eternam / et dicit
nosti mandata / super quo dicit Albertus nosti / ex lumine naturali quo dei

act 9

Exodi 23

illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum / Et ex lege scripta / et
ex lege divina / Et sunt dominica mandata divisim in genera / et in species / et in
individua / Mandatorum genera sunt duo / videlicet dilectio dei / et amor pro-
ximi de quibus Mathei xxii in hiis duobus mandatis tota lex pendet
et prophete / valde enim sunt hec generalia / ymo quodlibet eorum est generalissimum
quia et ex dilectione dei oritur dilectio proximi / et ex dilectione proximi generatur
dilectio dei / Sed mandatorum species sunt decem quia / que decem sunt
mandata decalogi / que in lege veteri data sunt / et in lege nova re-
petita / quodlibet enim eorum est mandatum speciale / et continet sub se multa man-
data particularia sive singularia / Mandatum enim divine adoracionis multa habet
in se specialia mandata / et de quolibet alio / ymo quodlibet utique habet specialia
mandata / ymo Gregorius dicit quod eloquia divina plena sunt divinis pre-
ceptis Et omnia hec sive generalia sive specialia sive particularia / adeo tamen
et vno data sunt hunc modum quod primo per moysen deuteronomii iiii Scripsit
moyses decem verba que locutus est ei deus / Et apostolus dicit quod data
sunt per angelum in manu mediatoris id est moysi qui mediator erat inter
deum et homines Et post ea per filium dei / quia deus ut dicit apostolus ad
Hebreos multipharie multisque modis locutus est patribus novissime diebus
istis locutus est nobis in filio suo / Et per eundem eadem mandata docuit
per spiritum sanctum qui adveniens veniens spiritus veritatis / docuit omnem veritatem
id est omnem tunc et veritatem mandatorum / Divina ergo ita diligenter
et ita ordinate / et ita sufficienter divina mandata data sunt / ideo
sunt diligenda Sed ad hunc sunt rationes tres sive cause / quare man-
data divina diligenda sunt / Prima ratio quia ad diligendum ea excitat
fides / Secunda quia dilectio ultimus finis concludit diligenda esse / Divina
mandata Et tercio deducit ad eorum dilectionem ipsorum multiplex utilitas
de qua nichil appositum / quia superioribus sepe utilitates singuli re-
petite sunt Sed quod fides excitat adiutamen / quod credere debemus et
tenere deum / velut sufficientissimum provisorem nostre salutis ex sua
potestate / et in qua habet in nobis omnem iurisdictionem nobis ordinasse
et disposuisse / et sic fieri voluisse / ut implendo divina mandata vi-
tam adipiscemur eternam / et si non impleremus quod non adipisceremur eam
Mathei xix Si vis ad vitam ingredi serva mandata quod non
ingredieris si non servaveris / longe enim a peccatoribus salus et maledicti
sunt qui declinant a mandatis tuis / ymo ergo divina mandata tamen
adeo statutum est / quodlibet eorum obligatorium
sub fide / quandoque enim eorum adeo
est / quodlibet eorum fugiens et fiat salvari volente / hec sunt fidei / Se-
cundo / quod divina mandata sunt iugiter cogitanda meditanda / et
quo sequitur quod diligenda / patet sic / si enim sunt credenda / sunt et cogitanda / et per consequens
ex quo credenda / si credere est cogitare cum assensu / Sicut dicit Augustinus quod cogitare
contingit Credere est cogitare cum assensu et consequenter est enim meditacio
assentimus / Sequitur quod ea meditamur et exquirimus / Est enim meditacio
secundum Hugonem studiosa mentis actio que mens occulte veritatis investigat
rationem / Mandatum enim esset assentire hiis que credimus / sed oportet credendorum
rationem investigare rationem quod sedem Unde credulitas excitat rationem ad animad

et investigandum et inquirendum secretiora fidei / et ad penetrandum singula
ut nichil remaneret quod discussum non esset / et ideo in psalmo dicit / Medi-
tabor in mandatis tuis que dilexi / et item quomodo mandata tua exquisivi
/ quia et meditatio mandatorum exquisitionem includit / Ex quo sequitur ultimo
quod divina mandata sunt intelligenda et observanda in memoria actuali
ad hoc enim cogitatio meditatio et inquisitio deducitur / quia non ad aliud
inquirimus et perscrutamur rationes eorum que credimus nisi ut ea intelligere possimus
/ et notum est / quod ea que intelliguntur in memoria actuali tenentur / Hinc est
quod deus cuilibet divina mandata exquirenti dicit / Intellectum tibi dabo
et instruam te in via hac qua gradieris / quod alibi petebat dicens
Intellectum da michi et vivam / Et ex hiis sequitur quod divina mandata sunt
diligenda et in opere exequenda / Ideo quia ea que credimus intelligimus et
memoria tenemus / diligimus quia ista ita secundum Anselmum admirare non sequitur
Et Ambrosius dicit ita licet qui non intelligit non sapit / qui autem perfectus
est in intellectu perfectius est etiam in sapientia / et quod sapit hoc diligit / Unde
Ambrosius / Quod autem quis diligit corde illud exequitur in opere
quia secundum Gregorium probatio dilectionis est exhibitio operis / ecce quomodo fides
mandatorum deducit ad eorum dilectionem / Nam videamus si desideramus ad-
ipisci ultimum finem quod inquantum est ut mandata dei diligamus / Pro quo
advertendum quod secundum beatum Thomam in libro de veritate quod et quo ad cetera
et quo ad alium differt promissum est hominibus quam aliis bestiis / Nam
bestiis promissum est de specialibus indumentis / ut de corio / de plumis
et de specialibus armamentis / quia alia animalia habent cornua / aliqua ungues
Non sic homini / Et est ratio / quia alia sola habent unam operationem / ideo
non sunt eis provisa diversa instrumenta / Sed ratio hominis est ita multiplex
et ita potest se extendere ad diversa / et ideo non sunt data homini specialia
instrumenta ad omnia sed generalia / quia date sunt sibi manus quibus potest
et de vestibus providere et de armis et de omnibus aliis / Similiter secundum animam
animalibus inditae sunt naturales complexiones / sicut avi quod lupus sit ei inimicus
/ sicut columbo quod accipiter est sibi inimicus / sicut gallo quod milvus est eius inimicus
Similiter ex parte appetitus / inditus est rebus animalibus naturalis appetitus / sicut
gravi descensum tendere / levi sursum / omni ad suas / ligno ad carnes etc.
Sed homini non sic / sed indita sunt sibi quedam prima necessaria naturaliter inclinata
per que potest in cognitionem omnium devenire / Et inditus est ei appetitus ultimi finis
in genere / ut scilicet appetat se esse completum in bonitate / Sed non est ei determinatum
in quibus ille finis ultimus consistit / an in divitiis vel in virtutibus vel
in honoribus etc. / Ex isto notabili sequitur quod deus est motus ipse secundum
aliud rei finis et eorum que ad sunt ad finem et omnis hominis / ideo quia
res naturales determinantur ad certum finem et ad assecutionem illius finis habent
certas et determinatas vias / ita quod ipse res sicut appetunt ea que sunt ad finem
nec in eis est hoc quod possint appetere vel non appetere / Sed hominibus determinatus
est ultimus finis in genere / sed non est determinatus in particulari / et cum hoc diverse
sunt vie ad illum finem perveniendi / et ideo humanus appetitus non potuit
determinari nec ad finem in particulari / nec ad ea que sunt ad finem / sed determinatus
est ad finem in generali / ita quod de necessitate vult ultimum finem hoc dicit Thomas
Ex quo consequenter sequitur quod in appetitu ultimi finis error potest

* de necessitate rei sic et de necessitate appetunt ea

contingere / et iniuriam simpliciter et in hiis que sunt ad finem / correctio est. Duas
partes / prima probat dicit / quod in appetitu ultimi finis potest contingere error
mixtus / et non est hoc verum de appetitu ultimi finis in generali / quia ibi numquam
error accidit / etiam illo appetitu meri non contingit / quia ille appetitus
est naturalis / et est determinatus et est necessarius. Tantum enim bonum est finis ultimus
quod voluntas ita inclinatur in eum sic quod in eum non potest non inclinari / Et enim ...
virtus lio determinate beatitudinem omnes una voluntate appetunt / quod autem ab
omnibus ita incomplete sit determinate sit / non quod voluntas violaretur
in aliquo / sed quia ei inest inclinatio naturalis in illud bonum sit / quod ab
illa declinare non potest / Sicut etiam inest cuilibet rei naturali. Sed error in appetitu
particularis finis potest contingere / simpliciter et mixtus / et propter hoc aliqui posuerunt
beatitudinem consistere in virtute / alii in deliciis / aliqui in honoribus
et erraverunt / non quidem in hoc quod beatitudinem appetebant / sed quia indebite
ea appetebant / et appetebant eam illis rebus in quibus non consistit. Sed
quando homo suo naturali appetitu divina gratia adiutus appetit beatus esse
in visione beatifica / sicut invenitur / non in hoc quod appetit beatitudinem / quia hoc
est naturale / sed quia appetit eam in eo in quo consistit et hoc sequendo
sua inclinatione naturali inclinationem gratie / gratia enim habet perficere naturam / Secundo
secundum Thomas fuit etiam ea pars correctio in decreto. De hiis que sunt ad finem
media enim conducunt ad finem ultimum in quibus sunt ea / vel mandata atque
et ordinatio actuum in ultimum finem / Et in omnibus hiis potest error contingere
et mixtus et hoc propter libertatem voluntatis / potest enim voluntas bonum intellectum
preceptum apprehendere vel non apprehendere / potest ut opere preceptum bene intelligi
vel non ... in assecutionem finis ordinare / vel in aliquid aliud / potest
eam secundum Thomas fuit corruptio non bene intellecto non potest sequi nisi via correctionis /
nisi per aliquem tamen futurum vel assumeret falsam subsumptionem / vel in-
debitam ordinationem principii in conclusionem / Sed ex quo inest homini
appetitus ultimi finis / et amor qui est eius principium / nullo modo posset ibi
error contingere / nisi sicut hic appeteret aliquid ut ordinabile in ultimum finem
quod tamen non est ordinabile in ultimum finem / sicut si aliquis appetitu
recto appeteret beatitudinem et amaret eam nullo amore nullo modo deduceretur
in appetitu fornicationis / nisi apprehenderet eam ut bonum delectabile
et ut quandam ymaginem ipsius beatitudinis / hec B. Thomas. Et consequenter
sequitur quod licet dilectio ultimi finis sit principium omnium que ad finem
sunt ut patet ut tamen potest quis diligendo ultimum finem declinare a mente
divinis. Dicit tamen ut B. Thomas dicit / ex amore finis inclinatio
ad ea que sunt ad finem in aliquibus est debilis / in aliquibus fortis /
in aliquibus media / ut si quis habet caritatem parvam illa inclinat eum ad
precepta / si quis habet maiorem magis inclinat / si quis est perfectam perfecte
inclinat / caritas enim que est in beatis / quia est consummata / inclinat
non solum ad finem sed etiam ad ea que sunt ad finem consummate / Et ex
istis habemus quod dilectio finis deducit ad dilectionem mandatorum
que sunt media ad finem / propheta ergo dicens iniquitati me secundum verba
eius. Dicit quam mandata tua dilexi quod dilectio tua dilectio me ad dilectionem
mandatorum declinat ad que tamen ex parte habebam libertatem / Secundo ergo
vide quod libertatem meam tue dilectionem alligavi / quod eam in suum

obsequium manicipavi quod non ea que ego volui sed que tu mandasti fecerim
ergo habet vide / Dicit enim b thomas primo libro contra gentiles / sicut deus
cognoscendo suum esse cognoscit cuiuslibet alterius esse quod causa est sui effectus
notitia / sic etiam deus intelligendo suum velle intelligit omnium aliarum vo-
luntatum inclinationes et affectiones / et ideo in psalmo dicitur / deus scrutans
corda et renes / Hiis ita deductis ponitur hec secunda conclusio / mandata
divina diligere necessarium est pro assecutione salutis eterne / Conclusio est
iste vltima / via probatur / ideo quia diligit divina mandata / petit se vi-
sitari vita eterna / et non ex alio / nisi quia dilectio mandatorum requiritur
ad assecutionem vite eterne / Et b thomas in libro de veritate istam con-
clusionem sic probat / Si volumus ad vitam eternam venire / tenemur deum di-
ligere vt est noster finis vltimus / ergo etiam et media ad illum finem et hec
sunt mandata / ergo conclusio vera / Aliud notandum est / quia si debemus deum
diligere / quia creavit nos / quia redemit nos / quia gubernat et regit
nos / magis eum tenemur diligere quia beatificabit nos / quia creatio et
redemptio et gubernatio in assecutionem finis ordinantur / propter hoc enim
deus creavit et redemit nos / quia gubernat (et regit) vt beatificaret nos / secundum quod
quia in appetibilibus finis est fundamentum et principium omnium illorum / que ad illum
finem in mente deducuntur / prima enim que ad finem sunt propter finem appetuntur
Si ergo deum diligo ideo quia ipse est satietas omnium desideriorum meorum
et ad illam satietatem non possum pervenire nisi per mandata / illa dilectio
cogit me ad mandata / vnde sapientie vi dicitur / initium illius verissima est
discipline concupiscentia / vbi vult sapiens / quod initium ad acquirendam vitam eternam
est verax concupiscentia discipline id est regulationis morum / et hec fit per manda-
ta divina / Tercia conclusio sic probatur sequitur / sicut deus qui est finis vl-
timus diligimus et ea que in ipso deo sunt includuntur sic etiam volendo
ea que ad finem sunt diligere debemus ea que in ipsis includuntur / prima pars
correctum est beati thome in secunda et dicit quod in deo sunt includuntur amor
veritatis bonitatis sanctitatis et iusticie / vnde volendo deum eciam volumus inclinari
ad cognitionem veritatis ad amorem bonitatis et iusticie sic etiam diligendo
mandata divina tenemur diligere ea que in ipsis mandatis includuntur vt sunt
mandatorum veritas / inquit enim psalmista / Et lex tua veritas / vt sunt manda-
torum bonitas iusticia et sanctitas / ad romanos vii de lege quod sancta est
et mandatum sanctum et iustum et bonum quod exponens b thomas dicit /
Totam legem dicit sanctam quia ordinat et dirigit nos in deum et
mandatum sanctum quia ordinat nos ad divinum cultum / Et iustum quia
ordinat ad debite se habendum sine omni iniuria et querela quo ad proximum
Simul et bonum id est honestum quia quodlibet mandatum saltem morale
et vicium prohibet / et precipit virtutem / Si enim prohibet homicidium tunc
prohibendo homicidium precipit mansuetudinem / Si prohibet mechiam
tunc prohibendo mechiam prohibet amorem inordinatum / et precipit omnem
castitatem / Si prohibet furtum tunc prohibendo furtum / tunc prohibet
amorem contrectationem rei aliene invito domino / precipit iusticiam
distributivam / Sic etiam est de mandatis affirmativis si aliquod man-
datum precipit virtutem / tunc prohibet vicium / Si enim primum preceptum videlicet
divine adorationis precipit pietatem / tunc prohibet ydolatriam que est
in deum maxima impietas / Si precipiendo sanctum mandatum divini nominis

veneracionem precipit honorare vitale tue prohibz puniendum in quo divina
vitas vilipenditur et contulatur / Sit tertium preceptum preceptum sabbatizacionem
precipit quietacionem mentis / tue prohibet quodlibet vicium quod facit inquietudine-
tudine / et inhabilitat hominem ad divinarum contemplacionem / Ex quibus patet
quod omnes qui salvari volunt ad mandatorum intelligenciam obligantur
patet ex precedentibus quia sine intelligencia illa que in mandatis latet diligere
non valemus / Amorem enim precedit cognicio / Ergo Ambrosius super illo
Si quis diligit me sermones meos servabit / hoc non potest dicere incognita
dilectionem divinos sermones servavit / quia legem non suscepit / Nec
hoc potest dicere iudeus qui legem esse spiritualem ignorat / Unde si ali-
quid facit non ideo facit quia diligit sed quia timet / Unde solam mediu
litteram tenet et non legis intellectum / Solus ergo christianus hoc dicere potest / qui
legem spiritualem esse intelligit / iste enim quia intelligit adorationis misteri-
a / veneracionis secreta / sabbatizacionis occulta / simulque sanctificacionis
et remissionis peccatorum / iste voluntario studio in memoria retinet et
servat in vita / hec Ambrosius / et est ista racio / quia intelligencia istarum
que sunt tanta bona voluntate que ex naturali inclinacione tendit in bonum
cognitum et succedit ad amandum ea / voluntas enim ex se ceca est
Unde si voluntas debet ferri in aliquid / oportet ut vertatur indicatorio lumine
quo fit discrecio et inter bonum et malum / Cognito autem bono statim
fertur in illud quia elegit illud / Si autem ad discrecionem accesserit in-
tellectus qui est de hiis bonis preceptis que latent in bono adelectionem
sequitur adhesio / Adhesionem dilectio / dilectionem delectacio / in qua
voluntas quiescit / hic propheta dicit In via testimoniorum tuorum delectatus
sum sicut in omnibus / Ex quibus sequitur quod mandatorum divinorum dilectio est
magne operitantie / Cum enim divina mandata diligit / ille ea prius
est suscepit / illa ea prius intellexit / et intelligendo multa alia cognoscit /
Cognovit enim quod deus cum ad ista omnia obligavit / Cognovit quod
deus illud quod precipit omnino vult fieri et quod prohibet nullomodo vult fieri
quia ad hec vadit obligatio / Cognovit quod deus non vult eum salvare
misi et in vitam si enim fecerit que facienda suscepit et que deus vult fieri
salvabitur / si non fecerit non salvabitur / Cognovit ex quo ita dure ob-
ligatus est servare divina mandata / quod tenetur se abstrahere ab omnibus
que possent eorum impletionem impedire / Dicit enim Apostolus Ab omni
specie mali abstinete vos / Cognovit ex quo omnia deus ob-
mittere ut hiis insistere possit / quod diligentissima debet esse eius imple-
tionem eorum / inquit enim propheta Et deo Mandasti mandata tua custodiri nimis
Et si cognovit diligenciam ad quam obligatur / sequitur quod et cognicionem
istius / quod omnia mandata debet implere / sic priora sic posteriora / sic
maiora / sic minora / et equaliter unum sicut aliud / Et ita quod in ope-
re implecionis unius resplendeat et clarescat implecio omnium / ex quo in bonum
Thoma et Alexandrum de Hales divina mandata sic sunt resolu-
bilia / ut ex uno sequitur omnia / et ex minimo sequitur maximum
Unde qui implet unum implet omnia / maxime illud Cum primum
diligit legem implevit / Et ex transgressione unius sequitur transgres-
sio omnium / quia qui offendit in uno fit omnium reus / Dicendo ergo

impetrancie

pphã vide quomã madata tua dilexi / innuit q̄ oīa q̄ i madatis sunt et latent dn̄e subiacet cognitioni / et ita vitas bonitas sc̄itas et iusticia mandatorum tuorum / et omīa alia q̄ dicta sut · q · ḡo · d · et hoc q̄ legem dedisti / et ita me dure obligasti / diligo · z tu hoc vides et scis p optime / et io nō sc̄dm mītā mea et c̄ / Jam venio ad l̄ram / dicit pphã vide / et si dicet / nō solū tabiri ad visionē p̄ualitatiuā / sed etiā tua madata dilexi / vide · i · vide te vnde / iuxta illud q̄ in ebreo dr̄ vnde cognoui · i · cognosce feci / vel hoc q̄ madata tua dilexi vide / z m̄ glosā · i · placeat tibi vt hoc remuneret / et nō dicat vide q̄m mādata tua volui quia dicit Ambrosius possumus q̄d amamus / Et dicit dilexi madata · i · ea cū dilectōe impleui et ita sponte z libere Et dicit tua · i · a te data / et p̄cipue principaliter te dilexi vnde Jo · xiiij dr̄ Xp̄m s̄t madata mea sc̄z p amore i corde et s̄uat ea sc̄z p obseruationem in ope / hic est qui diliget me / Seq̄r in mīa tua viuifica me / vbi pphã petit retributionē / et retributionis tangit radice / q̄ si vellet dicere / Tribulacōes patior p te Zelo p te / tua madata facio / quia diligo te / io s̄t p̄mittit post tulo / viuifica me / Et si vellet pphã hic epilogare / q̄ī em dicet quia tua madata fatigat / zelo habescuit / p sequētes mortificat / Et nō ess̄ equm̄ vt de tuo seruitio reportare dapnū / io viuifica me per gr̄am et glam / s̄ fac hoc in mīa / dicit glosa nō confido i m̄itis s̄ quid ē q̄ sanct dicit · 8 · p̄mis post citt̄ in mīa · illud d̄z redde iusticia / posset em̄ sic arguit / si p̄miū debitū est de iusticia / ḡo nō est de gr̄a vel mīa / Sic em̄ arguit Apls si aute ex opibus iam gr̄a nō est gr̄a / Rn̄r ad s̄m ludes q̄ licet p̄miū nō eet de gr̄a / quādo opa per que quis meretur nō erit de gr̄a / s̄ quia sic sunt nr̄a mīta / q̄ omīa sut dei dona / Et ḡo z m̄ Bnd̄ p̄t ista munera dīa / magis homo ē debitor dei / q̄ deus homi / q̄d patet ex eo / si em̄ nullū eet p̄miū virtutis exstitisset / adhuc plus tenet̄ deo homo v̄tuosus q̄ viciosus / vnde nō sequit̄ q̄d infert̄ / Et aug̃ dicit magis est impensa misericordia / cu dabi e q̄ ut obtinet victoria cu debe

Principium verborum tuorum veritas in eternum omnia iudicia iusticie tue / Principes persecuti sunt me gratis / et a verbis tuis formidauit cor meum / Letabor ego sup eloqa tua sic qui inuenit spolia multa / Primus versiculus continuatur ad p̄cedentia sic / Supius audit pphã q̄ p̄t dilectionē mandatorum / de ipsorum t̄n transgressionibus dolebat / hic t̄n declat q̄d mouit eū ad illā dilectionē / quia dīnorum mandatorum origo sc̄z vitas / quia omes diligut / i tunc etiā opibus omes benigna / vel s̄upius pphã ondit se fuisse i dilectione dīnorum madatorum stabilem et constante / hic iam ipsorum madatorum describit /

---

i · primi

p̄p̄ h̄ nō amat q̄ volumus

p̄p̄ primū / i / fund · i nobis manifestare amat q̄ ·

stabilitate / fuit enim eterna quia quaelibet mandatum et iudicium divine
iustitie / vult. Et est continuatio Hortacio et inoccasio. / Ad principio
huius continuacionis posite erant orationes satis devote / cum variis alle-
gationibus tunc cecinit ex audienda / hic tamen destruitur fiducia et
audicionis / que ex duobus oritur / primo ex verorum divinorum origine
Secundo ex divinorum iudiciorum stabilitate / Et in hoc consistit versiculus
istius divisio. Et movetur questio pro declaracione istorum versiculorum
ista: Utrum divinorum verborum veritas electis dei inserat timorem
et leticiam / Pro ista istius questionis / sunt multis tribus versiculis / primus
versiculus hic habet quintuplicem expositionem / Exponitur enim primo
secundum intentionem ad literam de ipso David / quando respectum ad
ipsius David electionem / et quod reprobationem Saul. Et hoc sic principium
verborum tuorum · i · illa verba que in ante dicta sunt a principio / ve-
ritas · i · in me ea verificasti circa reprobatio Saul et relectis septem
filiis ysai / ipse David in medio fratrum erat unctus in regem / secundum quod
deus precepit Samueli / Ubi habetur primi Regum xvi ubi dicitur quod
deus / precepit Samueli facere oblationem et sub illa oblatione
ungeret in regem unum ex filiis ysai. Cum ergo venisset filius ysai
unus ex eis seniore propheta volebat ungere in regem / sed prohibuit
deus dicens / Non secundum faciem hominis ego iudico / quo facto
interrogavit propheta ysai si plures haberet filios / qui dixit se habere
filium minorem ad pascendum gregem / quem precepit adduci. Et
statim deus precepit Samueli ipsum David ungere in regem / Unde
ungendo dixit / Unde tu iudicas dignum quis audet reprobare
illud iudicium / nam mecum iudicia iusticie tue / ex ea que in muta-
cionem non accipiunt / iudicat enim deus non sicut homines / qui homines
vident ea que parent deus autem intuetur cor / Et ad istius iudicii
etiam te facit quod ibidem dicitur Spiritus domini recedens a Saul directus
est in David / Deus enim quem eligit suis prosequitur gratiis et
quem dignum scilicet dixit quod in deo est hoc difficit et profi-
cit sic quod semper faciat prout dignitas requirit / De quo enim tunc
dicitur in psalmo Erit tamquam lignum quod plantatum est secus de-
cursus aquarum / quod fructum suum dabit in tempore oportuno
suo / et folium eius non defluat / et omnia quecumque faciat pro-
sperabuntur / Innotescunt misterio morali exponitur hic de electo
dei / ille enim plantatus est iuxta decursum aquarum · i · divinarum
graciarum / quia accipit in donis muneribus successionem gratiarum
pro gratia / et ergo in tempore suo · i · in tota vita sua que data
est ei ad operandum / dabit fructum suum / quod docet enim per maius sua
facere instantiis operantur / Et ipse sic quod etiam folium eius non de-
fluat · i · nullum eius verbum erit ociosum / quia quicquid dixit aut ha-
bemus iuste nititur / aut intentionem pie / utilitas / quia enim gratis
defectus istorum duorum facit verbum ociosum / Et omnia quecumque fa-
ciet prosperabuntur / quia diligentibus deum omnia cooperantur in bonum

ptipue hijs qui scdm ppositu dei vocati sunt scti Exponit etiam lra
het de primis v'bis ipius pi et etiam de primis v'bis ipius xpi Sic
pncipiu verbo4 tuo4 i. id tuu p'mu v'bu qd parentibq nris erat
et i padiso locatis dixisti vz quacuq hora comederitis morte moriemini
vitas quia vt comederunt statim mortui sunt i. mortales effecti
et statim mori inceperunt / in et'nu iudicia iusticie tue / iudicia i. pene
i quas de iusticia dei inciderant erant et'ne / et'nu erat ex pte hom
fuissent enim dampnati in et'nu p illa transgressione cu tota pos
teritate / ex eo quia satis face no potuit / tanta enim erat illa offe
sa q nullq angelq nec aliquis homo / nec totu genq huanu
p ea satis face poterat quia offensa erat infinita / et passe eug
tz tatiue vmo et totq vniusi finitu est / Sed xps sic pncipiu
vbo4 tuo4 i. illud p'mu v'bu qd parentibq dixisti vz nescie
batis quia in hijs q patris mei sunt oz me esse / no enim scit'
q ante hoc v'bu xpi fuisset aliquando locutus / s hoc ptulit
cu iam eet puer duodecim anno4 / vitas Erat enim illud v'bu
verissimu / cu oia alia q xpus disseminando cum loqueba'
ad istius vbi visitacon faciebat / Et innocencia in ps alte
toris id ps in / Et foliu eius no defluat / Exponit de xpo
foliu i. verbu no defluat i. no cadat a vite / ad hoc enim
venit ut testimoniu phibet vitati / Jo xviii / Et xvii dicit Sermo
tuus vitas est / Et no solu q no cadit a vitate / sed etiam nec
ab vtilite ysaye lv verbu qd egredietur de ore meo no
reuertet' ad me vacuu / sed in omnibq psperabit ad queq misi
illud Nec ab ducte pi Reg' ijo / Non cecidit de vbis eius
quicquam in terra / Nec ab efficacia et virtute Erat enim xpus
vir potens in ope et sermone / et docebat sicut ptate habens
Nec ab intencione / Jnde illud psi Que p'cedut de labijs
meis no faciam irrita / Unde sequitur / Jn et'nu iudicia iustie
hoc enim erat iudiciu de xpo / dne iustie q in humanitate as
sumpta etiam in omibq vbis debuit esse fructuosus no solu
in v'bis sue locucois de quibq illud / vba vite et'ne habes sz
etiam in vbis pdicacionis intercessionis et aduocacois / Sz veniam
ad exposicionem aliam / terciam quam ponit circa pma / Et versiculus
iste vt / q pncipiu pductiuu et effectiuu omni re4 et omni vitatu
est ipse deus / Jnde in pncipio deus creauit celu et terra / Gen i.
est enim deus tale pncipiu in quo / et a quo / p quod et ad quod
sunt omnia / de se enim dicit Ego alpha et finis Apok. i.
Et idem deq qui est tale pncipiu etiam est vitas et'na / Est
siquidem diuina vitas ipa diuina essencia / p tanto quia ipa sp
ite vitas et pfecte est / nil habens quid / nil mixtu / nil fictiuum
Et ita dicit Augq viij li de trinitate / Triu psonarum
vna est vitas i. vna na / vna essencia / vna substancia / Hec

Sequitur primo quod hoc modo veritas eciam dicitur in divinis. Unde dicit beatus
Thomas in libro de veritate questione prima articulo quinto in responsione
principali veritas uno modo accipitur dum [illegible] ipse alio modo methaphorice
Unde quia veritas est adequacio ad rem ideo veritas sic accepta
importabit adequacionem divini intellectus ad rem vel ad essenciam quia
intellectus divinus primo intelligit essenciam suam per quam omnia alia intelligit
Et in hoc sunt duo notanda primum est hoc quod intellectus divinus et
essencia non adequantur ad invicem sicut mensura et mensuratum
vel sicut principium et principiatum quia omnino eadem sunt secundo quod non
potest esse principium alterius Unde veritas ex tali adequacione con-
surgens nullam importat racionem principii sive ex parte essentie
sive ex parte intellectus quia ibi una et eadem sunt res idem est
ibi quod intelligit et quod intelligitur Ita eciam idem est ibi veritas
rei et essentie et veritas intellectus sine aliqua racione principii
Secundum notandum est hoc Cum deus intelligit essenciam suam intelligendo
essenciam suam omnia alia intelligit In hoc dicto veritas accipitur
secundum quod intellectus divinus adequatur rebus manebit ergo eadem veritas
quia per eandem deus intelligit se et alia Sed tamen illi intellectui vel
adequantur ex parte principii ad creaturas ad quas intellectus comparatur
sicut principium ad principiata sicut mensura et mensurata sicut
causa ad effectum Ex istis ergo [illegible] veritas dicitur in divinis proprie Sed
methaphorice in divinis veritas dicitur prout in divinis recipit
veritatem secundum illam similitudinem secundum quam invenitur in creaturis
vera enim tunc dicuntur [illegible] veritate quando imitantur suum principium
scilicet divinum intellectum Sed quod ista veritas recipitur in divinis [illegible]
sit vera summa imitacio respectu patris convenit filio qui dicitur ymago
[illegible] patris [illegible] patris omnipotentis [illegible] sapiencia et veritas Et ita veritas
dicitur in divinis personaliter Unde dicit Augustinus in libro de vera
religione veritas divina et [illegible] quod de filio est summa similitudo
principii sine ulla dissimilitudine Unde filius dicitur [illegible] se
[illegible] in rebus creatis adeo veritas [illegible] in divino intellectu
veritas est proprie et [illegible] et una tamen Sed in intellectu humano licet
eciam sit proprie tamen est secundario et raro Sed ab intellectu
divino in humanum intellectum plures veritates derivantur sicut ab una
facie hominis resultant plures facies in speculo prout dicit
glosa super illo Diminute sunt veritates a filiis hominum Sicut
enim a veritate intellectus divini effluunt in intellectum angelicum species
rerum innate secundum quas omnia cognoscunt Ita a veritate intellectus
divini exemplariter procedit in intellectum nostrum veritas primorum principiorum
secundum quam de omnibus iudicamus et ita dicit Augustinus in libro [illegible]
de trinitate Credendum est mentis nostre naturam rebus intelligibilibus
sic coniunctam ut in quadam luce sui generis omnia que cognoscit
intueatur Et ideo dicit Augustinus lucem anime dari [illegible] desursum

tque et ita causata Et ita in diuisis a nobis erunt diuise virtutes
homo secundum consilium omnium rerum plures sunt in eadem anima virtutes
In rebus autem aliis veritas est secundario et improprie quia per respectum
ad vtrumque intellectum scilicet diuinum et humanum Est namque vt beatus thomas dicit
Res quelibet naturalis res constituta quasi in medio inter vtrumque intellectum
scilicet diuinum et humanum et vtroque modo dicitur vera licet diuersimode Vera
secundum adequationem rei ad intellectum diuinum res vera dicitur in quantum implet
ea ad que ordinata est secundum intellectum diuinum quia sic est ei similis
sic est ei contrarius sic grossus siue equalis Sed secundum adequationem
ad intellectum humanum res vera dicitur secundum quod nata est de se ipsa intellectui
facere veram estimationem Hec beatus Thomas Ex quibus sequitur quod veritas
rerum prout sunt res create in ordine ad diuinum intellectum et veritas rerum
prout sunt res create in ordine ad intellectum humanum non sunt eiusdem
conditionis Ideo est quia illa prima veritas rerum est essentialis
Secunda est accidentalis posito enim quod non esset humanus intellectus nec
esse posset adhuc res permanerent in suis essentiis et illas haberent
eorum veritatem Sed veritas que est de rebus dicitur per comparationem ad
intellectum diuinum prius res inseparabiliter concomitatur Et sine quo non posset
subsistere nisi per intellectum diuinum eas in esse conseruantem et pro-
ducentem Juxta hec ergo propheta dicit verborum tuorum etc. Omnium
operum que fecisti quodlibet enim opus dei et quodlibet tale quod est ens
verbum quod tibi deus dicit tu illud facit Dicere enim dei est facere
Juxta illud dixit et facta sunt omnia mandauit et creata sunt
Concessa omnium ergo habet principium causale a veritate siue veritas
dicuntur siue personalis prout ex superioribus declaratum est Hiis
ita deductis ponitur hec questio prima Omnium veritatum que salutares
sunt et indicatiue iusticie diuine idem est principium scilicet veritas
Sic enim dicit iste versiculus verborum tuorum scilicet que pertinet ad sa-
lutem nostram in principio et fons veritas ex quo procedunt iudicia iusticie
que sunt eterna Circa huius conclusionis declarationem notandum sicut
loquendo proprie verbum est ille conceptus mentis qui de voce sensibili
sua capitur antequam ad labia et ad publicum emittatur Primum enim
est verbum mentis quia ex ipso sequitur verbum oris Ex habundantia
enim cordis os loquitur Sic verbum patris videlicet filius in mente patris
fuit conceptus Juxta illud psalmus Eructauit cor meum verbum bonum
et tamen fuit humanatum in virginis vtero velatum de ea quod verbum
caro factum est et ex ea genitum Juxta illud homo natus est
in ea homo et ex ea Fuit enim verbum velatum carne et factum caro
oppositum erat in publicum ad efficiendum diuina que eius salutem
et vtilitate conueniunt secundum istam similitudinem Sicut enim aqua primo
gignatur inuisibiliter in secretissimis visceribus terre Deinde re-
cipitur in fontem et tandem in omnes diuiditur Sic verbum patris

ſe

nota

eterno et invisibilit in mente patris genitum est juxta illud In principio erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Deum verbum quod erat deus factum est caro i. deus factus est homo et filius dei patris factus est filius virginis et effectum quod est unionis creature humanitatis cum divinitate in persona filii omnis liquorum i. generum gratiarum in qua hominem assumptum velut in fonte vivo. Habitat enim in homine isto corporaliter divinitas cum sua plenitudine. Unde dicitur in evangelio de filio dei facto homine vidimus gloriam eius quasi gloriam unigeniti plenum gratie et veritatis. Et hoc ideo ut ex ipso omnes veritates et omnes iustitie in alios emanarent. Nam de plenitudine eius accepimus universi. Eadem ergo veritas que erat in divinitate principium omnium creaturarum et omnium aliorum que pertinebant ad creationem sicut erat distinctio ordinatio et ornatus. In humanitate assumpta factum principium recreationis et omnium aliorum que ad istam recreationem pertinebant et per quos consumata. Et ita exponit innocentius principium verborum tuorum i. primo verbum tuum a quo omnia vera fiunt scilicet filius tuus veritas. Unde Io. Ego sum via veritas et vita. Ex qua conclusione sic deducta sequitur primo omnia que de christo deo et homine enarravit vera esse narrata scilicet ex omnia que erat in christo non solum erat vera sed etiam erat veritas. Nam in christo erat divinitas et illa est veritas et iam dictum est. In christo erat humanitas illa etiam erat veritas nulla ibi fictio nec aliqua fictio potuit. Similiter primo humanitas cum divinitate erat veritas ergo omnia que cum ea inde processerunt erant veritas. Sed quia a bono et bonitate non potest nisi quod bonum est fieri quia bonum est bona facit. Sic a vero non potest nisi quod verum est procedere. Honores enim non nisi verum. Quod autem quis sit verum patet per omnibus predictis. De natura fuit verus homo ergo humanitas veritate. Unde in psalmo veritas de terra orta est. Nichil enim potest oriri de terra nisi sit valde corporeum et terrestre. Quod enim nascitur ex carne caro est Io. iii. Et quod ex homine vera generatione nascitur homo est. Unde christus sepe dicebat se esse filium hominis. Similiter fuit verus deus ergo humanitas veram deitatem. Unde in psalmo dicitur dominus de celo in terra prospexit. Quia enim est probatur esse verus homo quia de terra orta est. Ita probatur esse verus deus quia de celo venit in mundum. Thronus enim dei celum est. Iuxta illud ysa. lxvi celum michi sedes est. Similiter primo divinitas et humanitas substitutiva vite quia secundum damascenum illam efficit spiritus sanctus qui est spiritus veritatis. Unde in psalmo dicitur edificabit veritas tua in eis vel eius i. individualis naturarum unitas veritas edificata est i. exhibita divinorum promissorum. Ex quo enim primo homo facta est incepta divina promissa et ea efficit pater qui essentialiter est veritas et filius qui personaliter est veritas et spiritus sanctus cui attribuitur veritas. Sequitur ex ipsa primo humanitas finalem veritatem. Sequitur secundo ex quibus ex omnia que christus gessit et ea que adhuc operabitur in assumpto

homine stabile sunt fundata pz quia veritate mercatur et captatur dei
vivi et hominem vivi · Unus ergo q̃ tonusatio est scitate exinde
cum veritas vite / Unus q̃ doctrinatio est veritate / exinde cum
veritas doctrine / Unus q̃ diiudicatio et discretio est iustitia
exinde cum veritas iustitie / Si ergo xpus pateretur q̃ compateretur veritas est
quia ut in ps° de visa et veritas obviaverunt sibi pz et passio
et compassio / quia hec duo exima interpriunt / q̃ in veritate facta
sunt / Sic mors et resurrectio / Si enim xpc verus homo ergo vere mor-
tuus / Si xpus verus deus / ergo vere surrexit tertia die / Sic
ascendendo ad divinitate / Dicebat veritate hec ponendi aliam
meam et iterum sumendi eam / Sic de efficacia veritatis fidei
Sic de efficatia donum q̃ tenet ad spem / Sic de efficatia ca-
ritatis q̃ respicit legem mandatorum / Sic de efficatia sacramentorum
Sic de unitate membrorum / Quia enim hec in xpo divinitate
et humanitate fundata sunt / Et quid de hiis / dicendum q̃ hec congessit
ita intelligendum est / de illis q̃ pervenit ad que agenda sunt mor-
tuorum resuscitatio / resuscitatorum separatio / separatorum diiudicatio
diiudicatorum in fine illud quem utinam quisque ipsa meruit de-
stinatus q̃ fine non habebit / quia ibunt hii qui bona egerunt
in vitam eternam et qui vero mala egerunt in ignem eternum / Et hec sunt
q̃ exprimuntur in isto versiculo p̃ iudicia iustitie tue omnia / Hec quibus pz
veritas totalis cetera / Sequitur et dicendum est / q̃ ex premisso iudicio
quo deducto et probato apparebit veritas istius q̃ idem est principium
veritatis et iustitie / Amore timore / quod pertinet ad gradum clarum
hoc est de intentione Ambrosii et de eam qui dicit quod a
timore media dona veniendum est ad sapientiam et ita ad pleni-
tudinem caritatis que aliud non est nisi consummatio legis / Finis enim
precepti est caritas / Et de hoc dicit ps De Initium sapientie timor domini
Sic ex fide que est principium aliarum donorum veritatis deveniendum
est ad iustitie plenitudinem / si ex timore itur ad sapientiam / et ex sapientia
ad caritatem / et exinde ad legis plenitudinem / a fortiori ex fide
iste progressus habetur / ratio est istud / quia fides et tam efficacia principium
timoris et equaliter causa tam est est caritatis / Tamen hic alio modo deducitur
Unde dicit Ambrosius / Audivisti in mente tua unum esse deum / crede ergo
unum esse et non plures / Si credis in unum deum / ibi iam incipit lex
que dicit / Audi Israel dominus deus tuus unus est / Ex fide ergo lego
Illud autem cepisti audire et in unum dominum nostrum Ihesum Christum filium
dei unigenitum et natum ex maria virgine iam credis dei filium in
carne venisse propter mundi redemptionem / Distinguere sapientie
unum esse plenum / Ex quo omnia et nos in illo / et unum dominum Ihesum
Christum / Ex quo omnia et nos per illum / Idem et Ihesus deus quippe
et homo / Ex quo venit / ut totam nostram culpam aboleret per graciam suam ut
ideo venit / ut totam nostram culpam aboleret per graciam suam ut
fructus virtutum in nos seminaret affectus / ut morum mansuetudine gusta-
tionis eius discernimus / Et sic a principio veniendi in
plenitudinem / principium est fides / plenitudo est
est iustitia / hec ille / Ecce quomodo Ambrosius deducit ex fide re-
demptionis a culpis / et ad remedium sedis sue / et exinde
et ab hac redemptione procedit ad amorem virtutum xpi et exinde ad veniendum in suum regnum

1 Cor 13 ... ps°
1 ... 6

ad plenitudinem virtutis quod non est aliud nisi iustitia secundum quam homini
remunerabitur bonis sicut secundum eandem defectum penam infliget impiis.
Hic ergo notandum hec littera exponitur verborum tuorum i. operum que ...
gessit in homine assumpto de quibus super in tertiis dictum est. Et
convenit valde dicuntur omnia que Christus egit quia omnia talia etiam
per verba dolia expressa sunt. Nichil enim ... egit quod non esset
hypotheticis proditum vel ab ipsomet dictum vel ab apostolis prophetia predi-
ctum quibus et dixit Vos testimonium perhibetis de me i. de me-
is actionibus et passionibus. Verborum ergo principium veritas i. tu ipse
qui de te met ipso dixisti Ego principium qui et loquar vobis ve-
ritas sed fidei quia omnia hec fidei subiecta sunt sicut et hoc quod
sequitur Universa omnia iudicia iustitie tue. Vel ex Christi operibus
et passionibus divine iustitie sequuntur iudicia [illegible] actualis patrie
ergo dixit Amodo videbitis filium hominis sedentem a dextris vir-
tutis dei et venientem in nubibus celi quia ex passione et morte
secuta est resurrectio sessio ad dexteram et iudicia patris sic
est scriptum primo Act. Quemadmodum vidistis eum euntem in celum sic ve-
niat scilicet ad iudicium. Et quo ad resurrectionem et ascensionem secuta
est predicatio prime et predicationem prime consilio tenentium et consilium te-
nentium secuta est iustitia in passione [illegible] se qui est ex predi-
catione consilio iudeorum veritas omnium dimiti et finale iudicium ut
hoc expresse habetur ex prophetis et ewangeliis. Relatio ad literam que est
principium quod dicet [illegible] gloriam [illegible] me ut petivi ex hoc
dixisti [illegible] que dicis verum est. Vel principium verborum tuorum
i. primum verbum tuum sed quod erat in principio apud te Joh. primo
In principio erat verbum et verbum erat apud deum sed filius tuus est
veritas Johannis xiiii Ego sum via veritas et vita. Et ideo quod pro-
cedit ab illo non potest esse nisi verum per ipsum autem facta sunt omnia
Johannis primo. Et glossa dicit hic quia a veritate verba tua procedunt
ideo vera sunt et neminem fallunt. Vel principium verborum tuorum
i. prima verba tua per que primis hominibus [illegible] dixisti
Quacumque hora comederitis morte moriemini veritas a veritate
prolata sunt. Evenit enim sicut dixisti et non sicut dixit ille ma-
[illegible] nequaquam moriemini. Vel principium verborum tuorum i. verba
que dixisti i. scriptum a principio usque in finem veritas i. vera sunt quia
[illegible] iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant
Celum et terra transibunt i. mutabuntur verba autem mea non [illegible]
quia semper in veritate permanent. Et quia tetigit ex a principio gestum
est addidit quod in fine seculi fiat dicens Universa [illegible] gloriam du-
rabunt omnia iudicia iustitie tue. Sed dices aliqua sunt iudicia
et pene que cessabunt scilicet glossa videtur iudicia iustitie perpetuo sta-
bunt ex fine debonis vel venialis dicta nec cessabit nec ulla res
subvertet. Et secundum hoc litera hec de illis solis iudiciis intelligenda
est potest tamen de omnibus iudiciis intelligi. Omnia enim iudicia
dei sic sunt iusta ex sicut [illegible] iudicat sic homine [illegible] consimili
per iudicium [illegible] aut non est de iudiciis [illegible] quod sunt valde

parabolica sicut et humane leges variabiles sunt / Unde fit quod illud quod uno tempore iudicatur iustum alio tempore condempnatur / Potest etiam hoc sic intelligi quod omnia iudicia etiam si in aliquibus iniuste fiant tamen quo ad penam a iusticia dei veniunt et procedunt /

Principes persecuti sunt me gratis et a verbis tuis formidavit cor meum. Hic incipit vicesimus

primus octonarius istius psalmi / cui pro titulo ponitur vicesima prima littera hebraici alphabeti que dicitur Syn / et interpretatur super vulnus / sive cicatrix et in sensu allegorico innuitur unguentum scilicet Christi / Tunc enim Christus fuit super vulnus quando super vulnera flagellorum recepit vulnera clavorum quibus erat confixus / et super vulnera clavorum recepit vulnus in latere in crucis morte / de quo Job xvi° dicitur Concidit me vulnere super vulnus Et etiam tamen Unde vulneratus in super mucrone dicto lancee Christus ergo acceptis istis vulneribus fecit emplastrum sanatorum super nostra vulnera / sic quod sanavit ea non violentia sed iusticia / Unde Luce x° Samaritanus appropinquans vulnerato alligavit vulnera sua fundens oleum et vinum / Et ambrosius tractando istum titulum preter hoc ponit tercia vulnera morum peccatorum curari per triplicia emplastra eis supposita et nobilissima que sunt in oleo vino et illis panniculis quibus erant vulnera alligata / Oleum scilicet sermonis praesta[?] et suave et illud molle alloquium quo etiam solet emolliri duricies peccatorum / ponit ambrosius exemplum de illis verbis Christi / Agite penitentiam appropinquabit vobis regnum celorum / Uptia[?] hec medicina quod fracta ossa die gnettit[?] / et soliditati reparati et pristinas vires restituit / ac dissipatas artus sine ulla cicatrice confusione restituit / Sunt alia verba in vino scilicet / scilicet mordacia correctiva et increpatoria / de quibus illud ?t Si peccaverit frater tuus in te corripe eum inter te et ipsum solum / sed ille colligationes sunt legis divine precepta / Divine enim legis verba sunt peccatorum fomenta / quibus omne virus nequicie abolet et sunt vincula que non violantur sed liberant alligatos / hec ambrosius Sed in sensu morali ista littera Syn scilicet tribulationes et persecutiones Unde enim medicus ut vulnus sanaret ponit emplastrum super illud Sic dolores immittit adeo ut sanaret vulnera peccatorum et hec Sic non iniuste / nec dimittit scilicet pie et iuste iuxta illud Iustus es domine et rectum iudicium tuum / Unde ambrosius et Cassiodorus quod est vulnus et quod super vulnus / inquit propheta principes persecuti sunt gratis et hoc vulnus est / Ecce quod sequitur / Et a verbis tuis formidavit cor meum super vulnus est / Sic etiam illud letabor ego super eloquia tua / super vulnus est / Et ita vulneri persecutionum apponit propheta duo remedia / scilicet timore divinorum verborum / et consolationem super victoribus ipsorum / Et continuatur versiculus iste ad precedentia sic / Superius dixit propheta se sustinuisse multas tribulationes / et quod aliquis diceret possibile sustinuisset eas conviti / ideo hic audit quod ille tribulationes erant sibi grate / et quod sustinuerit eas non solum ideo quia dilexit / sed

etiā ideo quia timuit eloqā dei Post supius ondit d̄morp vo-
ritatem Sicut iā dicta est op tpe illo quo ēīā pnapes psequebant
habuit stabilitate psequebantur enī gratis et put vitas dm̄
eloquij docebat Et supius egit de initio pfectionis i statu
actiuorum Sicut eā incipit agere de initio pfectionis in statu contempla-
tiuorum Et quia stat⁹ contemplatiuorum in duob⁹ consistit vz in
vacatione ab omi cura tpali / vacando letitie et dm̄e laudi / De quo
agitur in isto octonario Scdo in desiderio puenien ad fine et con-
summationem / de qua agetur in octonario sequenti / q incipit Appro-
pinquet deprecatio mea et Inprima octonarii ēā tangit pmo
quedam pambula ad spualem letitiā et laudem Et ēā tangit pmo
tangit spualem letitiā et dīnā laudem ibi letabor ego Scdo
fructū et vtilitatem ex h̄is sequentem pax multa / pambula at
sunt ex parte / pmo cordis status est timor et letitia Scdo ar sibi
deparēs in die / pmma diuiditur in tres ptes / quia pmo ondit se
hēre timorem dn̄i in hoc vsu Scdo gaudium ibi letabor ego
Scdo odium ibi Iniquitatem odio et Inpsu aut isto pmo ondit
se magnas psecutiones sustinuisse / quia pncipes s quo ad eorum
intentionem in vtilit / quia gratis et hoc ideo quia pncipalit sunt
timore dn̄i Et a verbis tuis Et ancq venie ad expositiones
vsitata istius / de ista docet gratis quia sepa pendet intellectus istius
vsitatū / vn̄ li gratis pmo desunt gratuitatem q est magis p̄tus
vnde dicit ꝯ dr gratis accepistis gratis date / Et e quia
gratuite donata sunt vobis / ego gratuite ea dispensate / Et apoc.
xxij⁹ dr Cui vult accipiet gratis aquam vite Et scdm hac accep-
tionem sensus est iste lre / pncipes psecuti sunt me gratis i. illas
psecutiones suscepi gratuite et hoc ideo / quia a verbis tuis for-
midauit cor meum Scdo li gratis desunt gratis sed vtuti cōpla-
cuit Vnde de moyse dr actus vij quod fuit grat⁹ deo i. co
placuit deo Et posset mo habere accepcionem pphā i me ex
sustinendo pncipu psecutiones complacebat deo Tertio li
gratis desunt libertati voluntatis qua voluntas gratis i. volun-
tarie et libere vult .i. qd vult ins que mod aplus dicit ij. cor.
xj⁹ Gratis enim euangelizaui vobis Et pe li gratis
sic capi i expositionibus istius vsitatū / tamen vtendo i male
ptem Moraliter enim faciunt gratis / qui ex sola voluntate faciunt
et sine aliqua occasione et sine causa iusta / de quo v pso
dr Gratis absconderunt in interitum laquei sui Et ita eam dr
quod mali ex se sunt voluntate male faciendi / s posse no
faciunt Et sic vsitatū iste sm quas expositiones / pmo em
exponitur ad litteram de ipso dauid / quem saul rex et sui pn-
cipes psecuti sunt sine causa Iure ego ante s constituto in
regem et vincto / pncipes psecuti sunt eam volendo vitā priuare
gratis quia sine littera causa / sed ex sola inuidia / ita
sibi psecutionem commouebat ppt hoc enī quia filie israel magis

laudis et honoris attribuebat david quam saul pro eo quod saul percussit mille
sed david decem milia. Erat enim motus spiritus Saul ut dicitur primi Regum
xviii. Secundo gratis non solum propter hoc quia sine causa, et etiam quia inten-
tione sua fuit frustratus. Dictum enim est ipsi david in diversis persecu-
tionibus multis, quas fecerat inimicus in eo, et filius iniquitatis non apponet
nocere ei, secundum sicut multi. Et absolon filius david ex sola ambitione
regni persecutus fuit patrem suum sed gratis, quia illa persecutione non
pervenit ad regnum, immo morte quam patri inferre voluit ipse in-
terit. Propter hoc autem quod sequitur: Et a verbis tuis formidavit cor meum.
Ostenditur quod in hiis persecutionibus plus timebat offendere deum quam
mittere in gladios inimicorum. Secundo modo et Susanna fecerat, cum ad
illi senes apprehendissent eam dixit: Angustie mihi sunt undique,
et tamen melius est incidere in manus vestras quam delinquere legem
dei mei. Maxima enim habebat in deo confidenciam et formidabat
verba domini propter hoc. Et factum est quod persecutores inciderunt
in illam mortem quam sibi preparaverant. Sic etiam de mardocheo et
Aman, et de multis aliis. Secundo allegorice exponitur iste versiculus iste
de Christo et eius persecutoribus, quam exposicionem egregie describit
Rogerus tractans circa: Quare fremuerunt gentes. Id est gentiles qui illi
flagellaverunt, conspuerunt, crucifixerunt et mortificaverunt, et populi, id est iu-
dei, a pluralis quod est pluralitas dictum, quia plures erant in illa perse-
cutione iudei quam gentiles. Et sequitur: Astiterunt reges terre et
principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus Christum eius. Me
ergo quem dedisti eis in ducem, magistrum, preceptorem et redemptorem perse-
cuti sunt, unde illud: Crucem tu perferisti destruxerunt, unde autem quod
fecit quidem mihi. Et hic dicit gratis. Et primo id est gratis, quia sine causa,
unde tempore passionis cum de multis accusaretur, ait iudeis dicens
dicens Pylatus: Ego nullam causam invenio in homine isto. Luce xxiii.
Et Rursus enim dicit magnificabitis in persecutione in auctorem vite ali-
quid dignum morte. Et id in psalmo dicitur: Igne me examinasti et non
die iporem videre, examinasti et non est inventa in me iniquitas.
Quia viciosus purgatur quasi secundo gratis, quia de Christo multi dixerunt, quod
volebat seducere populum, et erat secundum innocentiam, volebat
enim ostendisse quod non erat in lege promissus ... millo ipsum
sustinere noluerunt, legis ipso. Et sim ... eum. Et sic non poterunt
seducere quia miracula multiplicabat et prophetie ipsum fuisse Christum
dicebat dicens: Si mihi non creditis operibus credite, et iterum si crederetis
moysi crederetis et mihi, de me enim ille scripsit. Secundo voluerunt eum
seduxisse per mortem et dissolutionem in sepulcro, unde illud psalmi:
Estimatus sum cum descendentibus in lacum. Sed non potuerunt, quia tercia die
resurrexit a morte. Et ideo quia pater non dedit sanctum suum videre
corruptionem. Tercio volebant eius memoriam delere de terra viventium
unde illud Jeremie xi: Eradicemus eum de terra viventium et nomen eius non

meoret amplius sed non potuit / quia dedit illi pater nomen quod est super omne nomen etc. Et si quo ad christum aspiciendo christus persequebantur / sed quo ad semetipsos non gratis / quia omnia que christo inferre voluit / venit super eos / hoc enim quod voluit eum suscipere tamen illud quod erat eis in lege et prophetis promissum esset ut omnes promissiones ablate sunt eis / iuxta illud / Aufferetur regnum a vobis et dabitur genti facienti fructum eius / hoc autem quod christum volebat in morte extinguere effecit eis / quod modo vario et crudeli sunt mortificati / alii fame / aliqui igne / aliqui gladio / iuxta per debellationem eorum per Romanos principes / Titum et Vespesianum de quo eciam Iosephus facit mencionem / Sed hoc quod et famam voluit delere effecit / quod dati sunt omnibus gentibus in obprobrium in parabolam in derisionem et scandalum / Quod enim qui christum glorificat erunt gloriosi / qui non glorificat ignobiles erunt / Quod autem sequitur Et a verbis tuis formidavit cor meum / intelligendum est de timore filiali / quia de ... non sequitur / ... christum persequi principibus sepe est ... / ... principes ... ad hoc quod volebat ... quia penes quas aliis inferre ... / Alio quia ex hoc fit eis quod noluit ... Cristi quod ... fidei defensores / Alio lra ... expugnacio ... et multa passa sit et passura usque modo / quia Abel occiso ... qui primus incepit ... hominum / venit eciam in domo Noe / quod ... in hac generacione / eciam in Noe passa persecucionem diluvii / venit ... in generacione Abrahe / qui primus sustepit ... velut fidei ... tamen eciam ex Abraham venit ... gente ... et hominum ... / Unde loquitur eciam principes persecuti sunt ... ad paganorum persecutores intendebat / non enim potuit eandem ... in ... Unde in psalmo Sepe expugnaverunt me a iuventute mea ... eciam ab inicio erat in persecutoribus et ... persecuciones ... usque ad ... Et enim non potuerunt ... sed inferre aliquod nocumentum ... principes super dorsum ecclesie fabricabant et iniquitate sua prolongabant / sed non potuit ... ecclesia enim mansit ... immaculata / ... Sequitur expositio sequitur ... eciam ... persecucionibus

Ecclesia

[illegible]

[illegible]

sua capiebat incrementa patet ex quo dictatis quia ex persecutione venit in eo
mundo ex domo venit in gnatione ex generatione in gente et ex una
gente in totum orbem. Et notandum est quod secundum quod augebantur numerus fidelium
secundum hoc etiam augebantur divina sicut multiplicatur fides ex pressura lex
maioris sanctitatis et caritatis cum grege tribulationis illud ad allegatum
Et enim non potuit michi dicit Dauid in fine potuit ex expug
nare eum non oppresserunt me sed excitaverunt non innocuerunt mea dum
intus sed auxerunt puritatem. Valuit in sic ignis auro quia sordes
tulit purificavit clarificavit et reddiderunt gloriam. Et Augustinus
circa librum deducit quod persecutio principum gravis in ecclesiam senescat.
Dicit enim sic licet explanare rex prius sit parvus regnaculorum in
illo tamen parvi lescerat regnum terrena. Nam ipse rex prohi
buit impedire et exhibere terrenis militibus ea que dabant re
gibus ipsorum. Unde de hoc calumniam sibi molientibus ait: Reddi
te cesari que sunt cesaris et deo que sunt dei. Unde tributum de ore
piscis etiam ipse persolvit. Unde preterea militibus quod regnum quod
facere eterna salute querentibus non dicit cingulum solvite arma pro
iicite regem vestrum deserite ut possitis deo regi militare. Sed dicit
neminem concusseritis, neminem calumniam feceritis, estote contenti stipendiis
vestris. Unde unusquisque ex comitibus et suis commilitonibus dicit: Omnis
anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Reddite omnibus debita cui
tributum tributum, vectigal vectigal, timorem timorem, cui honorem ho
norem, nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis. Unde
precepit ut pro ipsis etiam regibus oraretur et subdit: Tamen ergo eos pariter
offenderunt quod debitum non reddiderunt, in quo parum terrenis regibus
non sunt obsecuti. Premi ergo reges gratis persecuti sunt. Eamus
et quid subiecerit attende. Et a verbis tuis formidavit cor meum
sed quid habuerunt et illa principes verba sua sed terrentia et minantia vel
habuerunt et illa principes verba sua sed terrentia et minantia
pello, proscribo, occido, ungulis torqueo, ignibus cremo, membra
dilacero, bestiis trado. Sed tua me potius verba terruerunt. Illa sunt:
nolite timere eos qui occidunt corpus et post ea non habent quid faciant,
sed eum timete qui habet potestatem animam et corpus mittere in gehennam.
Ab hiis ergo verbis formidavit cor meum et contempsit adversarium.
Et ponitur ex lectura ista de minoribus sed ex positio hec eadem que
ponitur hec aliud secundum. Est si
erat de ecclesia. Ex hiis ita deducitur ponitur hec aliud. Secundum. Et si
deus electus divina vitas sit semper timenda precipue tamen cum
tunc debent timere eam principum persecutionibus agitatur. Conclusio
hec duas partes. Prima dicit quod vitas divina electis semper timenda
vero illius partis est quia electi vitatem divinam semper debet
hec cum reverentia et tenent diligere ergo et timere tamen ex secundum dictum
hec reverentia timor filialis qui per maneat in seculum seculi reverentia et
honorem timor filialis qui per maneat in seculum seculi reverentiam et
amore includit ymmo est utrumque et quod fidem sunt utriusque
enim est amor et reverentia ibi timor filialis et equo sed
quia electi tenentur veritatem divinam timeri et honorare et amare
Secundo est quia si sunt vocati electi tunc illi electos divina vitas est
principium iuxta illud non vos me elegistis sed ego vos elegi. Et si
sic tunc illi viti debent se adequare, debet se sibi assimilare et

tum ea concordare et dont illut tendere ad quod per dominum intellectum sunt
ordinati / et propterea amare et honorare / Aliter enim in eorum electione
veritas non esset / quia ut ex superioribus patet veritas est adequacio rei
ad intellectum / unde doctore primo / reprehendunt philosophos qui cum deum cog-
novissent non sicut deum glorificaverunt / aut gratias egerunt / et obscura-
tum est insipiens cor eorum / ubi ambrogius / Senserunt primum esse
principium a quo omnia celestia · terrestria / et infernalia susceperunt ini-
tium vbi etiam cognoverunt hunc esse qui decrevit omnibus proprietates et
officia nature / Et scientes hoc noluerunt se illi principio coaptare
et nec gratias egerunt / nec glorificaverunt / sed evanuerunt in cogitacionibus
suis / quo evanuit dicit Ambrogius quia cognoscentes veritatem ex-
istimaverunt aliud esse celeste ad glorificandum ad magnificandum / Anima
enim propter semetipsum cavit altissima / Quia ergo ista dei ordina-
tionis veritatem fecerunt et falsificaverunt / ideo obscuratum est cor stulti-
tie illorum / et dicentes se esse sapientes / stulti facti sunt / Ex
qua parte conclusio sequitur / quoniam veritatis dum aspiciendo non solum
timere / sed etiam obstupescere nostre est / veritatum enim omnium salutum que ad
salutem ducunt principium et fons est ihesus christus deus verus et homo
verus / ex quo enim hauserunt prophete cum te / apostoli et omnes alii asser-
tores veritatis / quia omnia sapientia in incarnatione eius sunt est de fonte
magnitudinis hoc est de natura patris / sic quod erat in omnibus auctoribus
veritatis / et cum eis laboravit ad tantum quod invenerunt et docuerunt
omne illud quod erat acceptum deo suo tempore / Unde ihesus ex eis
dicebat videte quod non solum in laboravi sed omnibus exquirentibus
veritatem Et quo non timere et non obstupescere ad hoc quod dei virtus
scilicet christus principium est non solum omnium creaturarum / non solum omnium veritatum
sed etiam omnium viarum que ducunt ad consummatam veritatem / Unde illud
dominus possedit me in inicio viarum suarum / Dicit enim ambrogius libro primo
De fide trinitatis principium patris comprehendit qui cum maledicetur non
maledixit cum pateretur non percussit / principium humilitatis christus / qui
cum deum per ... virtute maiestatis equaret formam servi accepit
Ex christo recepit unaquaque virtus principium / at enim omnium virtutum qua
discernit datum est nobis christus / cuius principatus super humerum eius
principium enim illud omnium virtutum crux domini est / principium fortitudinis
quo via salutis reserata est omnibus sanctis et pacientibus in tribus ad sancti-
tatis passionis hec ambrogius / Ex quibus sequitur cum omnia vera
laudare ut est ihesus notitia creature / vero quia christus omnium bonorum
est principium et finis scilicet divinitate principium est omnium quia in ... ante
ipsum / et secundum humanitatem est principium viarum dei per ipsum ex
gratia homines vias dei sequuntur / et eius opera apud Cristum est secundum
divinitatem finis est / quia ... ultimus ... / et est secundum humanitatem finis est
quia ... beatitudinis Et ergo christus est principium omnium agendorum et finis
ergo maxime instandum est pro cognitione eius / Dicit enim ambrogius
super epistolam ad Romanos cum omnia rerum principia querenda sunt ut
eorum notitia possit haberi / facilius enim uniuscuiusque declarari potest si eius

scia principium / nam si sit principium tunc finis ignorari non potest / si sit
finis / tunc perhaps non est principium ignorare / in utroque enim est ea salu-
tis / et unum sine altero est imperfectum / Tercia ubi est principium finis qui-
a principium in fine recurrit / et nunquam finis potest esse sublato principio Et
quod est de ambobus quia cum unusquisque ang incipit / tunc aliquis finis est / et semper
finis unius cum concurrit cum principio alterius / ne nichil resolvatur Cum incipis
cum aliquid incipit contendet usque ad finem et sic opus querat [illegible]
Et ex hiis sequitur / quod ecclesia divinas videtis electi dicit [illegible] valoris [illegible]
debent enim timere / ne unquam quod deceret generaret vite / timendum eis ne
aliunde / quam ex vero fonte haussisset veritatem / sicut fecerunt illi qui
ob misso fonte aque vive foderunt sibi cisternas dissipatas / Time-
dum ut si in eis est aliquid veritatis / nec hoc alio tribuent principio / ad
putaret hoc esse ascripsit / timendum ne aliquid vel eis pompe la-
teat / quia illius corpus [illegible] / non possit ex principium / timendum ne
via apta ad agendum et patiendum claudent / aut non ita ut esset
in ea ambulandum ambularet precipue timor de hoc [illegible] est / ne
ex [illegible] quibuscumque aliis aut post ponendum / et obfuscaret pre-
stim / timendum ne forte aliquid incipient agere / aut pati / quod non
veniet in debitum finem / sic enim veniet illa derisio civita / hic ho
cepit edificare / et non potuit consumare Secundum per quos sunt quod electi
timere debent veritate prope tunc quando principium perseverantibus agitare
quod veritas talis est vertutis / quod qui eum possidet nec admittit opprimi
nec retrocedere / nec de vinci veritas est omnis victorie eius / secundum ipsa
est fortitudo et regnum et potestas et maiestas omnium seculorum / ipsa
est que vivit que invalescit / que prevalet et vincit eius [illegible] esdre vero
sic electi timere sunt ne succumbent finaliter / ecce sunt timere / ne
a veritate destruat / quia ut ibi [illegible] veritas non nominat personam / nec est
in qua et ubi est / in iusticia esse non potest / veritas siquidem [illegible] est
[illegible] / quod possessorem suum diligit ducit ad perveniendum facit in iure
ad requiem / unde illud psalmi Emitte lucem tuam et veritatem tuam
et sequitur / ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum
tuum et in tabernacula tua / veritas naturalis que est opus spiritus [illegible]
tendo docet / et reserat ea secretissima unde illud [illegible]
[illegible] / incerta et occulta sapientie tue manifestasti michi / veritas
deducendo hominem in dubia tenet cum pace et iusticia socie-
tate / unde illud Serme pacem et veritatem et iusticiam diligite / veritas
est que salvat et liberat / unde illud Iohannis viii Cognoscetis veritatem et veritas
liberabit vos / ubi autem ista fuerit ymmo non potest ymmo aliquis adversarius
diversus enim per non permittit declinare / neque ad dexteram / neque ad si-
nistram Et ita nec nimie [illegible] / nec possit nec [illegible] premissa flec-
tere / ubi doctrina veritatis / ubi ibi error locum non habet / ubi pax
et iusticia cum veritate venit / quibus illa distinguat / nam firmiter in re
difficultate [illegible] / pro stim [illegible] amoris libertas

est ipsa veritas. Et hec excellentissima que dicit de veritate maxime ostendit quod
christiani tanto debent ne a veritate deficiant, quia eminet illa pre ceteris.
Ex qua parte sequitur primo, et si veritas aliquando opprimitur ad tempus, tamen
finaliter obtinet triumphum et victoriam, sicut lux solis licet a densis
nubibus sit suppressa, quod totaliter radiare non potest, nunquam tamen totaliter
obumbratur, quin aliqualiter nubes penetrat et finaliter eas dissolvit et
dispergit et consumit et se manifestat. Sic veritas in quocunque negocio quod
veritatem celat, sicut sunt errores in heresibus, sicut falsitates in iudiciis,
sicut sunt iniusticie in bellis, sicut sunt decepciones in duellis et ceteris, non potest
sic obumbrari ne aliquando fulgeat, quin ymmo veritas omnia obstacula
et omnes vanitates dispergit de facili, sic quod veritas que latuit declaratur.
Vult enim deus omnes homines ad agnicionem veritatis pervenire. 2a
Thimo 2o. Est enim veritas lux, immo illud ad quod [illegible] fructus
lucis in omni bonitate. Et ideo difficulter occultatur, et equaliter bene
suo tempore se diffundit. [illegible] si quidem est veritas, nunquam enim debellatur,
semper suo possessori dat victoriam, nisi tunc pro occulta
dei iudicia aliquid aliud ordinatur. Et io 2o Esdre [illegible] veritas
magna est et forcior pre omnibus. Unde veritas que videbatur suppressa in illo
lazaro mendico ulceroso qui eciam deficiebat fame, finaliter [illegible]
te. Quia dives ille adhuc cum [illegible] iacebat, quem nec voluit dare
cupienti micas que cadebant de mensa, vidit lazarum in requie
et cognovit quod futura miseria incepit [illegible]. Unde dictum est:
Recordare quoniam lazarus recepit mala in vita sua. [illegible]
dives laborabat ut lazarus mitteretur illa veritate quam cognoverat [illegible]
tate fratribus suis, [illegible] unicam malitiam, [illegible] mitam dare
de [illegible] qui vitam iustorum [illegible]. Et eodem in libro sapiencie
fine sine honore finaliter cognoverunt quod iusti ambulabant
lucis veritate, et ipsi qui a veritate declinant sunt delusi.
dicebant: nos insensati ambulavimus vias difficiles etc. Unde
ecce quomodo computati sunt inter filios dei, et sors illorum inter sanctos
est. Nobis autem quid profuit superbia nostra etc. Ex quibus sequitur 2o
quod multi qui putabant vicisse finaliter ceciderunt, et qui inde se
[illegible] super illo [illegible]. Cadent a latere tuo mille et decem milia a dextris
tuis, tibi autem non appropinquabit. Ubi dicit: Mille a latere
significat illos qui vendiderunt omnia, distribuerunt pauperibus et [illegible]
mundi sequebantur, putantes ex quo [illegible] apostolorum sequebantur, [illegible]
quod cum apostolis [illegible] constituti debent esse iudices. Alia decem
milia a dextris significat [illegible] qui sunt plures [illegible] qui
bona tenebant, sed ea [illegible] pauperibus dispensabant, putantes
quod debent stare ad dexteram audituri illud: Venite benedicti
patris mei etc. [illegible] quod utrique illi [illegible]
bat sibi quod [illegible] eleemosinarum [illegible]
[illegible] quod venient ad dexteram, ceciderunt, quia [illegible]

no potuit Et dat rom augt quia hebat quadam supbiam z psup-
cionem de viribus suis quam solus deus pt iudicare / et ita nimia pse-
cutione et ferventi vemete / quia non erant vitate fulti defecerunt
i tormentis et negaverunt xpm / Et dicit augt allegando eosdem pstr'
reliquos ostensos Credo q illi defecerunt z cedebant qui non habitave-
runt i ptectione dei celi Qui non dixerunt dno deus meus es
susceptor meus meus et refugium meum / qui non sub umbra alarum eius
sperauit s dederunt in illum vires suas / Vn quia non erat caritati fun-
do vitatis deiecti sunt adeo ut deus onderet eis / quia ipe ptegit
ipe temptaciones fugat / ipe tu venire pmittit quantum vincere possit
sicut pt tu venit Et subdit / ad te autem non appropinquabit / ubi ppha
sub noie vnius loquitur ad omnes aplos / et ad omnes mres / et ad
omnes i vite fideles Et quit augt / ex quo sic sunt tanti quod flage-
gella non appinquiunt tabernacula eorum ipere / et tamen corpibus
appinquerunt / s non pvenit ad locum fidei longe eum erat fides
eorum a tanto torquentium / torquebantur bene / s tamen non appinquavit
quia vincebat tormenta psumentes in illo qui pro vicit ut tantum
pnicerent / Hec augt ubi maniste appet / q plurimi accessit fidem
et vana psumptio bellantes cecidunt / ubi vero vitas fidem pstitit
vicerunt / Ex quibus sequitur tercio et si vitas sit ita victoriosa non tamen
omnis vitas pt omnes ptinuites vincere Istud totum est de in-
tencione augt qui declarans hoc pseciones q inferebantur xpianis
a principibus ponit quadruplicem vitatem / prima est vitas indocta / 2a
est docta s debilis / 3a est docta et fortis / s non corroborata
4a quarta e docta fortis et roborata quia caritate fulta / Vn
erat aliqui xpiani qui credebant s nesciebant q ad hoc xpiani sunt
ut futuram vitam sperarent / unde cum apphenderit eos psecucio puta-
bat q xpus eos deseruisset z q sine causa essent xpiani / Ideo quo q
non dum senserunt q ad hoc xpiani sunt ut q mala pntia pugnet
et superent et sperent futuram beatitudinem / temptacio sup eos veniens ca-
pit eos / et vocat illum temptacionem timore nocturnum / Isti enim fidei
vitate s quia illa fides non est bene edocta non e clara / non luget
eis id non vincit deus / Alia temptacionem vocat pph sagittam volante
in die / apphendit quidem psecucio quosdam et illos / qui sciunt se esse
vocatos ad vitam futuram / sciunt q illud q deus pmisit non est de ista
terra / nec de ista vita / sciunt q omnia in hac vita // Attamen quia penis
maioribus invadunt tolleranda sunt / ut illud acquireret / q deus
pmisit metuunt Attamen quia penis maioribus invaduntur cedunt / z negant
ios temptacio q in die volat / z sicut sagitta volat deicit eos
Quia vitate quidem erant docta s debilem / vnde subsistere non
potuerunt / Ponit augt tertiam psecucionem quam ppha vocat negocium p-
ambulans in tenebris / per illam quam imperatores fecerunt p clamare
quicunque confessus fuit xpianum / z deos deos colere / cremetur / subiugatur / qui
aut negavit relinquatur vivus / multi timentes istam psecucionem abscon-
debat se ad occultabat se esse xpianos / et tunc ut dicit ambros non
poterat in publicum eorum a fide discedere / tamen occultam z non pfiteri fidem
erat negare / Ideo q fidem non erant roboratam / Alia autem venit ad

atque percussi sunt in carne sed liberati in spiritu et positi in quiete ex-
pectant tempore redemptionis corporis in resurrectione mortuorum. Sed
ne diu veneat persecutio quam vocat precipue demonum incidamus.
tyrampni enim videntes christianos ac pertissimos ad moriendum pro fide
fecerunt fieri aliud proclamationem. Eunuchus confessus fuit christum
capiatur sed non mortificetur primo quousque negavit. viderunt
enim isti principes quod omnes qui se christianos fatebantur mortificassent
quod delevissent totum mundum. unde constituerunt sic. et accidit quod multi
dedissent se pro fide ad mortem subita in tormentis gravibus de fide
iam negabat et negabant isti. ut Augustinus dicit assilimantur semini quod cecidit super
in terra petrosam. isti enim susceperunt semen fidei et gaudebant
de fidei susceptione sed orto sole temptationis arescunt quia non habent
altitudinem radicis id est spiritus caritatis. caritas enim est quod dat virtuti per-
sistentiam et robur. unde Augustinus in libro de unico baptismo loquens
de vite affectionis et cognitionis hii dicit Deo omnes deo in regnum
suum accipit quibus inveniunt aliquam virtutem. sed illos in quibus virtuti
congruam invenit caritatem. quod si defuit iniquitas erit. In hoc tamen do-
cendi virtus non negatur sed ipsa iniquitas non destructa vite damp-
nanda est. unde apostolus Si sciero omnia sacramenta et sciens omnem scien-
ciam omnem prophetiam et omnem fidem. caritatem autem non habeam
nihil sum. illa enim magna sunt. et si illa nihil est. quia ea sine caritate
sunt ut eorum virtute in sua iniquitate detinet. hec Augustinus. Hanc autem
do ad litteram. et est expositio moralis. dicit littera principes quod demum
sequentem persecuta me domina. et iuste est. quia non solum multi sunt quod hic
esset longum si certe demoribus sed principes persecuti sunt me id est magis
et exponitur id est demones qui sunt principes tenebrarum harum.
Non enim solum colluctatio nobis est adversus carnem et sanguinem sed
contra adversus principes et potestates et mundi rectores tenebrarum harum
ad Ephesios vi. Sed gratias gloria quia nihil suum habent in me. quia nec cau-
sa est nec utilitate. unde Iohannes enim venit princeps huius mundi et in
me non habet quicquam. Et ista hic de incognitum descendit psalmista magis
et de sue sine causa calumniatus est eum. Sed Ambrosius dicit hic quod non sua
gratis persecuntur illos qui se eorum dederunt potestati. In suos enim iure
sibi vendicant dominatum. a quibus mercedem nullam etiam efflagitant. Sed
quale ius demones possunt habere in hominibus. ex quo Deus non dat illud
quod ius et homines quia sunt spiritus dei non possunt demones dare ius
super se. quia illud deo subiectum non potest. ibi dicit quod Deus non dat de-
monibus potestatem homines seducendi sed puniendi. et licet seducant hic
homines non possunt eis dare licentiam seducendi. tamen illi qui se demonibus
voluntarie subdunt demones licet eorum nullum habent ius in eis. habent
tamen quia illi quodammodo renunciant iuri suo. sequitur Et a verbis tuis for-
midavit cor meum quod plus timui verba tua quam non cessibus Ambrosius
dicit Et trepidavit corde in eodem primus credens preceptis daretur quare
Et Ieronimus dicit quod magna felicitas est nichil timere nisi deum.

Letabor ego super eloquia tua sicut qui invenit spolia multa

Et co(n)tinua(tur) sic ad p(re)cedencia Su(m)mus p(ro)p(he)ta audit se m(u)ltu(m) fuisse pas(sum)
sed p(ro)pt(er) hoc dilexit et timuit eloquia dei / hic audit (quo)m(od)o z(e)l(u)m
(con)ti(n)uare ea sic dilexit / et ita ab eis formidauit / Ita(m) videl(icet) q(uod)
erat sibi ea letic(i)e et (con)su(m)mac(i)o(n)e / Dilectio(n)i eni(m) ordine na(tur)e seq(ui)(tur)
delectacio q(uod) no(n) in delectacio(n)e sed in delectacione voluntas quiescit / Vel
Su(m)mus audit amore eloquior(um) stabilitate(m) q(uo)d dictu(m) e(st) p(er) sen(tenti)am
ca(n)onib(us) sic euenieba(n)t sibi / sicut diuina eloquia minabat(ur) / hic iam
audit ip(s)or(um) eloquior(um) maxima(m) p(ro)p(ri)etatem / nam passiones efficiunt
victores sicut p(er)secucionem sic effectus q(uo)d eis victis letan(tur) et spo(lia)
lia eor(um) diuidu(n)t / vel sic Su(m)mus in statu (con)templacio(n)is p(ro)u(t) se (con)f(es)sus
se timorem / hic iam audit se (con)se(qui) leticiam et gaudium desid(er)at(um) cu(m) q(uo)
statu (con)templacio(n)is / qui incipit i(n) purgatio(n)e a(n)i(m)i / quam purgacio(n)em
i(n)choat p(er)secucio et in p(er)secucio(n)e a(n)i(m)i timor / Initiu(m) eni(m) sap(ient)ie timor
domini / purgatu(m) a(n)i(m)i (con)seq(ui)(tur) leticia / Et diuidit(ur) sic v(er)siculus iste / q(uia)
p(ri)mo tangit in eo leticia(m) / letabor ego / s(ecun)do letic(i)e ma(teri)a(m) / sup(er) eloq(ui)a
tua / t(er)cio gaudii vehemencia(m) / sicut qui inuenit spolia multa / Et sic
(con)s(tr)uendus iste v(er)sus exponens / p(ri)mo eni(m) ad litera(m) exp(ri)mit(ur) de co(n)-
d(i)c(i)o(n)e ista quam ex p(ro)posito adiu(n)xim(us) / exquo (con)p(ar)at(ur) belli va(r)i(us) est
et dubius euent(us) / id(e)o ho(m)i(n)es qui debent ad i(n)uice(m) bellare et
(con)gredi su(n)t inde sunt i(n) labore et timore / Sed bello finito tu(n)c
victores capiunt spolia / et gaudent / ita de victoria sicut desc(ri)bit(ur) de
Sic Dauid erat i(n) multis bellis / et semp(er) vincebat / et sp(ecialite)r spolia diui-
debat / et sp(ecialite)r i(n)d(e) de victoria gaudebat / ymo raro p(ro)cedebat ad
bellum aliq(uo)d / nisi h(ab)ito p(ri)us (con)silio d(omi)no / Reg(um) i(n) p(ri)mo xxx dic(itur) (quo)d
(con)fortat(us) i(n) d(omi)no (con)suluit d(omi)n(u)m p(er) Abiathar dic(en)s p(er)seq(ua)r latrunc(u)-
los et (con)p(re)hendam eos / qui dixit p(er)seq(ue)re / absq(ue) dubio (con)p(re)hen-
des eos et excuties p(re)da(m) / I(n) quo v(er)bo gaudens p(er)secutus e(st) eos et
vicit et spolia cepit et diuidit / Et idem fecit i(n) multis aliis bell(is)
Sequ(itur) exposic(i)one sequit(ur) / et si spolior(um) accepcio sepe no(n) est letic(i)e
(Quando) tame(n) solacii est / q(uia) quando quis spolia accipit i(n)iuste / de
quo Job xxii abstulisti pign(us) fr(atru)m tuor(um) sine ca(usa) / et nudos spo-
liasti vestib(us) / Et Ysa(ias) iii d(icitu)r p(o)p(u)l(u)m meu(m) exactores sui spoliauer(un)t
Et Job xxiiii viri fecerunt depredantes pupillos / et vulgus pau-
p(er)um spoliauer(un)t / Quali si quidem ad spolia rapienda se i(n)uicem ex-
hortant(ur) dicentes id P(ro)u(erbiorum) i(o) domos n(ost)ras i(m)plebim(us) spoliis mit-
tam sortes nobiscum / cum n(ost)ri sit vnu(m) marsupium / (et)c(etera) q(uod) de talibus
spoliis p(o)t(est) esse leticia / exquo iniusta fuit et sub timore vindicte
i(m)minet / Vnde eni(m) talium d(icitu)r Ysa(ie) xxxiii ve qui p(re)daris / nonne et ip(s)e p(re)da-
beris / Sed spolia tunc sunt gaudii et letic(i)e et solacii / q(ua)n(do) iusto bello
(con)su(m)mato recipiunt(ur) i(n) hostibus (con)uictis (et) p(ro)stratis / iux(ta) illud Sapien(cie)
x / Justi tulerunt spolia impior(um) / De quo d(icit) Ysa(ias) / letabu(n)t(ur) cora(m)
te / sicut exultant victores capta p(re)da / quando diuidunt
spolia / Est aut(em) bellum iustum / quando dux belli e(st) p(ru)dens sapiens / et iustis
t(itu)lis ordinacio a(u)c(tor)itat(is) eq(ui)us et cla(rus) / ita q(uod) nil sit fraudis et
doli sit / Eciam milites q(ui) pugnant sunt h(ab)iles potentes audaces

[illegible] p(ri)mo ... c. 21 ... iusti bellum i(n) ... xii ... q(uod) sit ... h(ab)ent ... deo
[illegible] ydolatria(m) ... possessi(on)e ... deus ...
[illegible] ... ar(bi)tr(io) ... agit
[illegible] ... Jo(ram) et Josaphat qui mouer(un)t bellum c(ontra) reg(em) ...
[illegible] ... filia(m) Zebri
[illegible] ... bello ... Gabaon ... reges ... barbar...
[illegible] ... bello Dauid ... ad ... d(e)o
[illegible] ... bello Dauid c(ontra) ... philisteos ... amorreos
[illegible] ... bello ... ac...
[illegible] ... bello Dauid ... reg(em) ...
[illegible] ... bello Abrahe c(ontra) reg(es) ... xxi ... d(e)o ...
[illegible] ... bello Machabeor(um) c(ontra) antiochu(m) illustrem ...

Adhuc p[ro] bellant et ... iusti ... [illegible]
... qui sunt ... cum ... bellum est ... [illegible]
bellatores vincunt ... [illegible]
... iusti ... [illegible]
... iusta bella ... [illegible]
... bellantes et ... [illegible]

et constantes / oportet enim constantem esse et patientem / qui vincere vult quia si ad quemlibet hostis impulsum quis vellet desistere a pugna / nunquam victoriam optineret. Et quoniam hec ad iusticiam belli requiruntur / Ideo qui sunt iniusti quasi sunt timidi / et retrocedunt et fugiunt. Et hec omnia ... habebat in suis bellis et congressionibus / et ideo quasi dicit latabor etc. Et iudei quando ea vice egyptios submersos spoliaverunt / valde letabantur / et illud canticum quod tunc moyses fecerat unde cantemus domino ... valde gloriose enim magnificatus est etc. / ut dicit magister in scolastica hystoria per octo dies ... frequentabant ubi mortuum iacebat decantabant viri seorsum / et mulieres seorsum / valde enim gaudebant et deo regraciebant / quod deus adiuvit eos / quod habebant plurimum egit per eis / et quod eorum labores per huiusmodi spolia recompensavit. Allegorice autem exponitur de christo / quia ex parte tangit ambrosius. Est enim sponsus patris eloquium seu verbum / super cuius adventum adhuc futurum letati sunt prophete unde abacuk iiiᵒ dicit. Ego autem in domino gaudebo et exultabo in deo ihesu meo / quasi ipse diceret domine pater letabor ego in eloquio tuo / id est verbo tuo / scilicet incarnato / Unde ipso nato angeli magnum gaudium intimaverunt toti mundo luce iiᵒ. Et sicut illud animale quod dicitur alauda canit orto sole / sic homines nato christo / qui est sol iusticie / multum gaudere debuerunt Et primo ex eo quia pater qui patribus nostris locutus est deus in prophetis / novissime diebus istis locutus est nobis in filio suo / ecce magnum gaudium Ideo est eloquia sua / vera erat magna lucida clara suavissima verba eloquiorum veteris legis ... tobias ... testati dicebat ... Secundo ex hoc quia christus in suo adventu erat fortior armatus quam dyabolus / unde super veniens vicit eum / et universa eius spolia abstulit / de quibus nos valde gaudemus / unde luce xiᵒ dicitur Cum fortis armatus custodit atrium suum / dyabolus fortis dicitur / quia non est potestas super terram que possit ei comparari iob ... Et armatus dicitur maledictionibus dei / peccatis hominum / malicia demonum / varietate fallaciarum / ... dicitur lorica hamata induebatur / atrium custodit / ... id est predictum habebat in dominio sua / dicitur enim in iohannis v ... totus mundus in maligno positus est Et dicitur in pace omnia fuisse / pertanto quia nullus ... pugnabat sibi / omnia enim erat conclusa sub peccato / Si autem fortior eo supervenit / et congressus est cum eo / ... illud fecit christus fortis in fortem incurrit et ambo pariter corruerunt / Sed corruit christus per mortem in sepulcrum / sed morte vicit / quia a mortuis surrexit / dyabolus corruit / quia perpetue dampnatus deiectus est in infernum / Sicut est quod ysaie ... et ... sequitur ... in hec verba Et quando a forti tollitur preda et quod ablatum est a robusto salvabitur ... sequitur / vincet eum et arma eius aufert et spolia distribuet / sicut leo de tribu iuda armis abstulit id est peccata et causa homines quibus dyabolus utebatur pro armis ... et cepit spolia id est illa abstulit quibus dyabolus ... spolia ... et dividebat ... / unde ... patribus de limbo ascendens

In celum dedit dona hominibus. Vnde i Iohannis iii in hoc apparuit filius dei
ut dissoluat opera dyaboli. Ex qua expone sequitur ex dei victoria
omnibus christianis maxime est gaudendum. Ideo iste versiculus exprimit dicens
Letabor ego super eloquia tua sicut qui inuenit spolia multa. Christus
enim qui est verbum dei incarnatum et letatur de eo dicit Ambrosius qui prostrauit
hostes exinanias. Quod enim dauid ipsius Golie caput amputatur suo gla-
dio. Sic christus ipsum dyabolum vulnerauit suis armis. Quid suis armis
dicit Ambrosius arma dyaboli erant gentiles et ipse dyabolus caput et
rex eorum. Cum autem gentes conuerse sunt et fidem acceperunt in eo ipsi
dyabolo velut caput amputatum est. Quia christus ipsius gentis factus est
caput tamquam dyabolus prius caput extitit. Vnde illa spolia que dyabolus in adam
in vastat christus vindicat. Vnde omnes qui dyabolo adheserant modo duo
vinculis fidei spei et caritatis adheserunt ipsum quem adorare ceperunt
Item corpora nostra que erant arma dyaboli ad varias iniquitates per
christum de quo credidimus inceperunt esse vasa electorum et vasa gratiarum di-
cente apostolo Nescitis quod corpora vestra templum sunt spiritus sancti et spiritus sanctus
habitat in vobis. Et de paulo quem dyabolus habebat principalis suis armis
Dictum est vas electionis mihi est ut portet nomen meum coram regi-
bus et principibus et filiis israel. Valde ergo dicitur vocatum est nomen in
confessa velociter spolia detrahe cito predare. Et dicit Ambrosius non
solum christus spoliauit demones et nobis spolia reliquit sed etiam spo-
liauit iudeos quibus dixit auferetur a vobis regnum et dabitur genti
facienti fructum eius. Abstulit enim eis virtute panis et virtute aque
prophetam et admirabilem consiliarium et prudentem architectum et sapien-
tem auditorem. Christus ergo exultat sicut qui inuenit spolia multa
quia sine labore inueni spolia que non habebam. Inueni libros regum
libros prophetarum libros proverbiorum libros sapientiales. Inueni admira-
bilem consiliarium christum paulum prudentem architectum sapientem audi-
torem ipsum populum christianum. Vnde populus christianus sapienter audit quia ea que audit
intelligit. Nec siquidem spiritualis est quod audit ille qui audit in spiritu
Et si iudei habent legem tamen eius intellectum spiritualem non habent. Et si
habent prophetas tamen illud quod illi prophetauerunt non habent. Quod enim illud habent
quem non receperunt. Ideo cum moyse et helia in apparuit christus ab illis
recessit. Et subdit Ambrosius. Valde multa sunt spolia que sunt dei
verbum que resurrectionem et iusticiam virtute et sapientiam habent omnia
que in verbo constant. Cum hebrei spoliauerunt egipcios eorum vasa et
vestes abstulerunt spolia iudeorum sunt populus christianus quicquid illi habere
nesciebant omnia christianus. Illi argentum male et vestes abstulerunt
que diu conscripta sunt. Nos autem celestis sermonis argentum accepimus et orna-
menta mentis. Hec Ambrosius. Exponitur adhuc alio modo versiculus iste
de eloquiis hoc est de verbis diuinis sic. Ego in gloria qui ut di-
antea tuis timendo persecutoribus non consensi letabor dicit Ambrosius
Bona trepidacio a verbis dei ex quo exultacionem generat. Qui enim
trepidat a verbis dei post ea letabitur in verbis dei. Ergo qui in corde suo

I cor vi

est verba dei et suos sermones omnibus tiores principium exclusit ex corde
suo / sicut timor exclusit timorem / si enim quis ingressus balneum depo
estus solis / sic quod calor expellit calorem / quanto magis timor domini oris
vero / et terror domini iudicii / et fervor gratie eterne / expellit omnem humani
tiorem et omnem fervorem gratie secularis / Hec Ambrosius Letabor ego super
eloquia tua / me in tribulacione deficientem et consolacia augentia spem
et paciam et promittentia eternam eternam / omnia enim quecumque scripta sunt
ad nostram doctrinam scripta sunt / ut per paciam et consolacionem scripturarum
spem habeamus Ro xv Et adiutandum ex hoc dicitur Augustinus visitium sit
conmuniat ad precepte / ne putaremus verbis dei ex quo formidine indu
tur etiam surripere odium vel estram dicit letabor ego super eloquia tua
etc et inquit si enim verba humana iocosa letificant mente / et leniunt labo
rem dicit enim lactantius primo libro suarum institutionum labores cantilenis
pulsantur tedia laboris / et itinerantibus via videtur brevior si narracio fit unde
de vocibus demulcet / Quanto magis letificant dulcia et salubria verba re
dunt putare quia ex hoc letitia subdit sicut qui invenit spolia multa
q d vero estabor sicut ille qui perdit / si letabor sicut ille qui multa spolia
invenit / vnde matheus xiij habetur de illo qui invenit thesaurum in agro / et
pre gaudio illius vadit et vendit omnia que habet et emit agrum illum / Sequitur
exponere sequitur quod unde conveniens est similitudo letitie super divinis
scripturis / ad letitiam illam que de spoliis invenitur / inquisitis enim iste humana
sollicitudine exposuit / pro eius de ablatione adiutandum / ex quo teb letantur / qui
spolia invenit primo de vatoria et tribulatione inimici / de quo id ipsa ys
e allegatum letabuntur coram te etc / Secundo quia non habite acquisitionis / que
quodam modo facit quandam recompensam laborum et periculorum belli / et unde gau
debat de spoliacione egyptiorum ut hoc dictum est / Secundo gaudet de securitate
pacis quia inter illa est maxima sicut proxima ea habebit / Sic etiam scripture domine
efficiunt de multa paciencia / et unde eos consiliat / vnde epus omnibus mali
impugnationes sunt sacre scripture evitit / Magister iiij consolantur etiam in illo
laboribus qui sunt de acumulatione meritorum vnde dicit Clangis i libro de planc
tu nec psalmo ix laboris antecedens spectu consequenti primo i studens dulce
diem maiorem fauore premiat laborate / Etiam scriptura sacra restaurat
vitam gloriosam / sicut per dicta est / Hec restaurare uno illud in eloquium tuum
vivifica me / et permittat securitate in vita eterna / et ideo sapiens vero dicat
labores humanus domine sapie magnas sunt utilitates / vero tum est
quod dona sapiencie lunetur in sacris scripturis / Alio modo ista similitudo declaratur
quia sacra scriptura sicut illa que est arte auctoritate recepit veritate apertis
a poetis et ab omnibus aliis / qui spoliando eos libris que habebat et pos
sidebat iniuste / vnde Augustinus 2o libro de doctrina christiana dicit si hi
qui vocantur philosophi forte aliqua ita et fidei nostre accomoda dixerunt non
solum formidenda non sunt / etiam ab eis velut ab iniustis possessoribus
in usum nostrum vendicanda Et quibus ipse ad eos sequitur demonium abuti
debet ab eis auferre et in usum iustum sed eorum predicandi sicut
populus iste / sibi vasa et ornamenta de auro et de argento / quibus
non bene utebantur egyptii ex precepto dei ad meliorem usum / quia
ad cultum divinum / et ad expandum dei tabernaculum vendicantur / eius iam de

Pro quibus tamen scripta qui dicitur spolia

~~invenit~~

ducitis ponit' hec etiam conclusio / Et si naturales philosophi multas invenerunt virtutes / actiue veritatis subtilia sunt velud aristotiles dominus septem / Conclusio est duas partes / prima pars dicit quod multa vera ab ipsis philosophis inventa sunt pro veritate istius partis dicit lactantius primo libro divinarum institutionum Philosophi vero excellentes ingenium tamen se penitus doctrine dedissent / quicquid laboris poterat impendi omnibus contemptis ad inde se vite inquisitionem contulerunt / Sequitur dicit politicus in prologo libri septimi quod sunt studio quia in comprehensibilibus ante omnem primam eius excitationem / ad tamen venerunt ingenium quod eorum subsidio plurima inventa sunt et publicata posteris quibus gaudebant et mirantur in veritate / indignum enim dimensi sunt celum suis regulis subiecerunt / nec varias scrutati sunt tabulas et immensitatis compositionem oculis desectantes quod contemplati sunt Et apparet diligentiam eorum in adinventionem artium liberalium / in subtilissima inquisitione philosophie / in quo quesita per scrutatione operibus mente te vero multas de rebus divinis posuerunt determinationes / et ex parte medicina apparet quo de astrologie cognoverunt certissima nec Ex qua parte conclusio sequitur quod non solum circa naturalia / sed etiam circa divina / et etiam ea quibus a Christo a mense venit ipsi philosophi vites quesierunt / multa enim invenerunt de virtutibus / multa posuerunt de bonis moribus / et de felicitate quod nos beatitudine dicimus / multa sunt approximati Et hoc tenens super illo Cum tum deum cognovissent non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt Ro. primo dicit quod cognoverunt deum primo ut omnium excellentissimum / secundo ut omnium bonorum causam effectivam / tertio ut omnium finem ultimum / Sed quia non sicut deum glorificaverunt / non coluerunt neque honoraverunt / et ita fecerunt contra illam cognitionem quod cultus et honor excellentissimis debetur Et amplius nec gratias egerunt velud vite et largitati omnium bonorum / nec suas operationes in ipsum velud in finem ultimum direxerunt / ymo potius ad gesserunt creature quam creatori / et ideo evanuerunt in cogitationibus suis in vana cogitaverunt de deo / quia voluerunt ponere limites divine scientie et sapientie / voluerunt ponere terminum divine potentie Et multa intendebant a dei providentia et gubernatione abstrahere / propter quod obscuratum est insipiens cor eorum / et valde iuste / ex quo enim auxerunt sua ingenia a deo / qui est lux obscurati sunt / Ex quo cognitionem omnium non deo / sed suo ingenio ascripserunt / et non de deo sed de se ipsis confisi sunt / ideo dicentes se sapientes stulti facti sunt Et hoc tenens Ex quibus sequitur tertio quod philosophi nunquam devenire potuerunt ad illa que quesierunt / quod nec ad veritatem / nec ad sapientiam nec ad religionem / neque ad beatitudinem / quia in omnibus hiis erraverunt / nam nil voluerunt accipere nisi quod ratione poterant attingere politicus li. iiii ponit de hoc unam similitudinem dicens Cum filii noe ex quadam elatione volentes dei vindictam evadere inceperunt turrim erigere usque in celum / sed deus fecit inter eos divisionem linguarum destructa itaque communione sermonis / interrupta est successio operum et cessaverunt edificare civitatem Sic philosophi voluerunt ingenia sua innixis in altum erigere / et volentes in forma vite inspicere multarum virtutum quod ex ea simul cognitionem perdiderunt et spiritus quidem est spiritus veritatis et virtutis ab eis discedente in varias sectas errorum inciderunt et ita dispersi sunt Et hoc dicit augustinus octavo libro de civitate

Dei c(apitu)lo xxxviij° dicit q(uod) p(ro)ph(et)e etia(m) in ip(s)is reb(us) quib(us) in sc(ient)ia ... d(e)m(on)i
diu(er)sa et adu(er)sa senserunt / et si aliquid int(er) eos aliqua u(e)l dicebatur ead(em)
p(ro)p(r)iis lit(er)is dicebant et fecerunt ut unito ... ciuitas Babilon(ie) .i. confusio
dic(itu)r. Et ibidem dicit / licet aliqui ... amauerunt / consuerunt et p(er) ea
... / i(n)uenerunt quid quid non est ... / s(ed) quid esset i(n)uenire ita potuit.
Et dicit ... / quia eam humanis sensib(us) consuerunt / et necesse est ut humana
... / tamen eam non dicit diuina ... / Ideo ... sequitur ...
diuinar(um) cogitatio / sine dono sp(irit)uali ... non potest / Si quis ... diuina cognoscere
uult ut de suo ingenio non confidet / s(ed) ut deo se humiliet / et ut ab eo
intelligentiam q(ue)rat postulet / Ideo dicit Lactancius int(er) deum et hominem ...
distat / Si secreta consilia et eius maiestatis dispositiones cogitatio assequeretur
humana / sicut est q(uod) d(omi)n(u)s d(icit) Mat. xi. Abscondisti a sapientib(us) et p(ru)den-
tib(us) et reuelasti ea paruulis / Cognitio ergo diuinar(um) a solo deo que(re)n-
da est / quia deus scrutator est cordis / et ipsi apparent cogitationes. Et
Aug(ustinus) xi li(bro) de ciuitate dei c(apitu)lo iij° de cognitione illius ueritatis
dei fecit m(entio)n(em) dicit / q(uod) deus m(undu)m fecit / nulli potius credendum est q(ua)m ipsi
deo / Et quit Aug(ustinus) ubi ... deum audiuimus / Et uidet nullibi ...
deo / Et ... in scriptur(is) s(an)ctis ubi uno q(uod) p(ro)ph(et)is suis dicit / In principio creauit
deus celum et t(er)ram / Et quit ... p(ro)ph(et)a iste fuit ubi deus celum
et t(er)ram creauit / Et ... q(uod) non / s(ed) ibi fuit sapientia dei p(er) quam facta sunt
o(mn)ia / q(ue) etiam se ... in a(n)i(m)as s(an)ctas / et amicos dei constituit / eis
o(mn)ia opera sua sine strepitu ... enarrat / etiam loquitur eis an-
geli qui semper uident faciem patris / uoluntate q(ue) eius quib(us) ... amicitia
... testis ydoneus / p(ro)pter quem deo credendum est q(ue) Aug(ustinus). Et quod Aug(ustinus)
loquitur de creatione mundi / sic tenendum est de omnib(us) aliis ueritatib(us) in
amicitia sunt p(ro)ph(et)as. Non enim uoluntate humana allata ali-
quando p(ro)ph(et)ia / s(ed) sp(irit)u s(an)cto inflammati locuti sunt s(an)cti dei homines ut
dicit Petrus in c(anoni)ca sua / In q(uo) uide p(ro)ph(et)iam. Et Aug(ustinus) c(apitu)lo ij°
eo(dem) li(bro) ut homines fidentius ambularent / ipsa met ueritas s(cilicet) dei
filius in homine assumpto non tamen deo consumpto / fundauit fidem et
constituit. Et s(e)c(un)d(u)m hanc p(ro)ph(et)as / deinde p(er) se ipsum / postea p(er) ap(osto)los
quantum satis esse iudicauit locutus est / Et ... scripturam condidit
que canonica uocatur / auctoritatis eminentissime / cui fidem adhibere debemus
de his reb(us) quas ignorare non licet / nec p(er) nos nosse ydonei sumus
q(uod) ille / q(uod) ... scripture diuinis ... uites ... subtexit
uelut ... sine fine / dicit ... gentiles / ... p(ro)ph(et)a ... moue-
... bellum ... scripture meo / quas uides / quas attingere non
potuit / intelligere non ... / ... uitam ... pugnabit
... et ... / ... uos ... pena ... / ... illam sapientiam ...
pugnauit / nam ... stulta sunt elegit / Et ap(osto)los uelud milites ...
... ad pugnam ... sapientiam direxit / Dabo eis os et sapientiam
cui non potuerunt resistere omnes aduersarii / Unde dicebat eis illud ...
... reges / nolite cogitare quid aut quo loquamini / Dabitur enim
uobis in illa hora quod loquamini / Non enim uos estis qui loquimini / s(ed) sp(iritu)s
patris loquitur in uobis dicit ... (Thomas p(rim)o li(bro) contra gentiles c(apitu)lo vj

a sicut terra argentum / et sicut preparavit vestitum / vel sicut preparavit quid si iustus etc.
Hoc erat minus mirabile quod apostoli viri simplices et ydiote dono scti spiritus sic
eloquentia et sapientiam consecuti / ut persecutorum tyrannidem non solum simplices
sed etiam sapientissimos homines ad fidem xpianam converterunt / quia fide corum
corda et amorem intellectum perdidit. Namque omnis voluptates prohibe-
re et omnia que mundi sunt docuerunt contempnere. Tunc ergo mundi sapientes per
omnia spolia ipsorum victi sunt / sequitur quod sic victos victores de omnibus vitalibus
spoliaverunt / eas quoque in suum usum adepti sunt / unde Job xxvij de hoc com-
paravit quidem sed iustus vestietur eis / et argentum dividet innocens / vel per
argentum sapientia secularis intelligitur quia clara et pulcra est vide sed capitur terre quia
ex appetitu laudis terre congregatur / hec etiam sapientia vestis est quia exornat
sed capitur luto / quia inquinat. Scilicet ergo vites quas prius per quirebat innocens
dividit / et iustus vestietur eis. Et gregorius libro xiij dicit / quod hic Job dicit vestes
alibi dicit spolia sicut psalmista testatur dicens letabor ego super eloquia tua
sicut qui invenit spolia multa / et gregorius spolia data sunt quia gentiles
ad fidem venientes eis conversi sunt et divinis eloquiis quibus omnes tegunt
fuerunt ornati. Ex qua parte conclusio sit deducta / sequitur hoc primo quod
in libris divinis allegatio illorum / que gentiles invenerunt non est culpabilis / quia
tractatores divinorum eloquiorum que ea allegant / allegant ea sicut acquisita et
allegant non ut aliena sed ut sua / allegant non ut impedimentum sed ut proposito de
serviens / non ut maculantia mitorem sacri eloquii sed ut defendentia eius puritatem
Si enim licuit ipsi david in signum caput Golie suo gladio amputare / cur
non liceret doctori katholico in virtute dictis gentilium confutare errores aliorum
Et Jeronimus in epistola ad magnum oratorem urbis rome de operibus eius
secularibus adducit preceptum domini quo mandatur mulieris caput radendi
esse captive / supercilia omnes pilos et ungues amputandos et eam
sic ducendam coniugio. Et subdit eidem proposito quid ergo mirum si ego sapientiam
secularem propter eloquii suavitatem / et membrorum pulcritudine / de ancilla et
captiva israelitam facere cupio. Et si quid in ea mortuum est / si ydo-
latrie voluptatis erroris libidinis vel precido vel rado / et mixtus purissimo
corpori vernaculos ex ea genero domino sabbaoth. Tanta enim sunt in
libris gentilium quod plenissimi sunt eruditione et doctrina / etiam quibus
legit sacre doctrine et gentilium libros / sepe contingit ut nescias quod
in illis primum admirari debeas eruditionem secularem vel sciam scripturarum
hoc Jeronimus. Ex quibus sequitur quod in divinis libris / dulcis ve-
ritatum cognitio vel cognitiva prelata / que ex precessit ex divina re-
velatione dicit enim apostolus Ro. j° deus enim illis revelavit. Et propter
hoc est i ad cognitionem corporis naturalia sed non ultra limites ne extra
Et divina que oratio sunt ex divina inspiratione exigente vires ultra
metas nec / unde hugo primo li de deitate dei ego vero
puto quod frequentius revelabat hominibus quedam ut historia diligenter /
alia ut prophetas inspirationes divine scilicet / at historia ita fuisse
dictaverunt ut illa tamen ipsis / ita non tamen deos propheas locutum
dicerent esse tribuenda / ut sit illa prima ad utilitate cognitionis

ac ad aucte religionis / in q aucte custodit tanq / Et infra xxxviii ca°
dixit In septis ictatz istoru si phibitu est sacrilegiu deus phibuit / Si
dictu est honora patrem / et mrem deus iussit / Si dictu est no mecha-
beris / Non occides / No furaberis etc / Hec omnia no humana / sz dina
oracula sunt / Quicumque aut plus vide potuit de honestate virtutu
de amore patrie de fide castitatis / et de bonis moribus / Conus nescien-
tes ad que fine / et quo aut q cent pferenda / hec omnia et ceteri no a
ingenio / sz diuino eloquio homines formidarent contemp°ne q eloq
vis diuis / Pz ex hoc / quia scripture dine sunt in se impatura / Nam
quedam ibi sunt solius dei / quedam uero sunt ipius dei tamen data p
homines / Primaq go cere auctas in his q spusst locutus e p hores
et in his q dei filius locutus est i assumpto ho° / Secundo his q locutus
est p aplos / sic enim dixit et de spusto et de aplis / Ille testiom
phibebit de me / et vos testiom phibetis / Quod abnutio medi est
Quod tractas valdesis dixit / Si xpus loquitur aplus i psona tue
Et vos testiom phibetis / Ergo xpm ad eos contempta ecclia
nd me diligas ad scripturas si meo aplorum / Quare si xpus et eclin
ecce loquitur / et tame testiom clare sctorum / Nec putanda e pua
auctas i aplorum successoribus / qui etia suis tpibus pres sunt ecce /
Isti enim docent ea que a xpo et ab aplis comendata sunt
Unde planauerunt / Vn pr facta mentio de scriptur / q in his vis dei
doctoru locutus est / Etia suorum sctorum consuetudine minime ptransit dns
Congregate illi sctos suos qui ordinauit testamtu suu / et re ordina-
uerit exponendo et exprimentes que qd latebat addentes q deerat
pmittentes in scripto ea q xpus cu aplis suis vocale tradidit / et ita
p successores suos diffudit i posteros / Postamq e testiom spusti et
ipius q i instituti testis cingitus piu homis / ac tame quicumque lo- et
sponsus / hoc etia loquitur etia eius sponsa / Nec sponsa aliquid co-
firmat nisi quod sponsus approbat / Sponsa dicit in scriptur a sponsa tes
tatur eas ee verissimas / quicumque e dicit etia sctorum pcipm comedat i
n q deuiat a dict eius / Sn° dissentit / Vn qui spernit sponsa sponso pla-
ce no pt Cu ro colligere no pt q ipsius dispergit / Sic quis q ones
dispergit xpm prosit / Valde go certe auctas scriptur sacris nemia
est / Et enim Aug / Ergo no crederem n me auctas ecce comouet / Ergo
scripturis illis quas ecclia recipit eis subiti et re pcas hec valdens et
**Iniquitatem odio habui et legem tua dilexi / Septies
in die laudem dixi tibi sup iusticie tue / Pax multa di
ligentibus legem tua et non est illis scandalum etc etc**
Et continua / Pmo ostens ad precedentia sic Sirpius psalmos dixit consola-
tionem et leticia se hinisse se diuis eloquiis / Sic ea dixit se clare vam

dilectionem de his Et sic principaliter aliquid vadit ad amorem i dilectionem et a dilectione
i delectationem aliquando vero econtrario et delectationem i dilectionem quia diversis
respectibus delectatio potest esse finis dilectionis et dilectio delectationis vel
Superius ostendit amorem eloquiorum inablem perfectionem quia committebat per
ea omnes persequentes sit quia volentes depredare et spoliare eloquiorum
possessores ipsimet depredati et spoliati sunt Sic hic ostendit ipsorum aliam
perfectionem quia ad odium et ad abhominationem deducunt Illi enim qui virtute
amorem eloquiorum gustu sunt illa abhominantur que prius dilexerunt vel
Superius ostendit se in statu contemplationis fuisse timore et gaudium hic
iam ostendit se habere abhominationem et odium malicie Et dividitur
quia primo ostendit se habere odium ad iniquitatem iniquitatem odio habui
2o odium vehementia abhominatus sum Ego dixi legis quem iniquitatem quibus
et eius contraria est dilectionem legem tuam dilexi Et nota quod hec predic-
tationem istorum quosdam quartum odium iniquitatum ac domine laudis frequens
operationem deducere deant ad pacis multi fructum Circa primum ver-
siculum et primum pudicum hominis adiutandum quia Boecius 2o de consolatione
dicit apud sapientes nequaquam prorsus locus odio relinquitur quod ergo propheta
eloquio erat sapiens quia prudentior omnibus inimicis et super seniores
se et super omnes docentes se intellexit Ut se habet odium habuisse dicit
enim iniquitatem odio habui Adiutandum quia multa sunt rerum quorum lo-
quendo simpliciter odium locum habere non potest et tamen aliquorum ad specialium
se extendit Et primum est deus vero ut Thomas 2a 2e quaestione
cit dicit deus enim sua essentia est ipsa mensura et primum ac summa bo-
nitas quam nullus odio habere potest quia de ratione boni est ut ametur et
ut voluntas in eo quiescet ymmo dicit quod aliqui effectus dei sunt rerum
quorum deus non potest odio haberi ut est esse vivere intelligere Talis quem sunt
omnibus appetibilia unde quod deus apprehenditur ut est auctor talium sive
similium sicut bonorum temporalium non potest odio haberi Sunt tamen aliqui effectus
dei qui inordinate voluntati repugnant Circa quod deus apprehenditur
ut prohibitor peccatorum per legem et ut iudex peccatorum puniens deus eis
displicet et habent eum in odio quia mali homines ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ vellent libere peccare et impune hic
in psalmo Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper Ex quo patet
per modum tercium quia homines licet ad deum creati sint prius tamen ab
eo aversi Si enim potest ab aliquibus hominibus odiri sicut isti qui oderunt
a beo aversi prius ymmo destructi aversi sunt quia odium quoddam aversio est
Verum est quod hoc quod dicit ~~[illegible]~~ nominibus deus ad
sensum amanda quantum quia ut S Thomas dicit hoc intelligitur quo ad
similitudine aliquid quia ex quo deus est omnium principium et est esse omni
et eo omnia quae esse participat deus quaedam similia sunt et maxime
vim est hoc de homine qui creatus est ad ymaginem et similitudinem
dei Et potest quis a cognitionem dei averti et a spe in eum corrumpi et
ab eius dilectione elongari non deum non noscere meum non sperare seu

no diligere est eius odire / quia est ex deliberatione / ideo est maximum peccatum
dicit enim beatus thomas quod odium dei secundum se convenit odio / sed aliis peccatis
non convenit secundum se sed participative et secundum aliud / sicut enim voluntas per se
inheret deo quem amat / sic secundum se refugit a deo quem non amat / in aliis
autem peccatis non est sic / unde si aliquis fornicatur non avertitur a deo secundum se
sed inquantum inordinata delectationem appetit quae habet inordinationem a mutatione
semper autem id quod est per se potius est quam illud quod est secundum aliud / ergo
concluditur beatus thomas quod odium dei est maximum peccatorum / Secundum est quod
homo inter diligere enim seipsum est homini naturalissimum / et ergo non potest homo
odire seipsum / unde ad ephesios v dicitur nemo umquam carnem suam odio habuit
dicit beatus thomas naturaliter quilibet homo appetit bonum / nec potest aliud appetere
sibi nisi sub ratione boni / Ex quo ergo sequitur ut homo secundum naturam bonum
appetit et seipsum diligat / non potest homo seipsum odio habere / loquendo per se
actu odium ad seipsum aliquo modo locum habere potest / unde in psalmo dicitur Qui diligit
iniquitatem odit animam suam / Ex quo scilicet per modum tertium / si homo
naturaliter se diligat / potest tamen accidere quod se odio habeat / beatus thomas dicit quod hoc
contingit dupliciter / uno modo ex parte boni / alio modo ex parte sui / Ex parte boni
ut aliquis appetit aliquid quod sibi videtur bonum / quod tamen simpliciter
est malum / malum enim appetere simpliciter est seipsum odire / Ex parte sui
quia saepe homo putat se esse hoc quod est secundum corpus et sensum suum
Non amat se secundum sensum et non amat se secundum bonum et intellectum / sic
ergo amando se secundum sensum videtur odit seipsum / quia operatur et prosequitur
ea quae sunt bona contraria et intellectui / homo enim est maxime esse
suum intellectum et in virtute istorum modorum locum est illud quod est supra
allegatum scilicet Qui diligit iniquitatem odit animam suam / Tertium est
nobis proximus / quod enim homo tenetur homo seipsum diligere / sic et
proximum / et proximo sicut sibi bonum velle / sibi ergo odium locum
non habet / unde dicit boetius ubi supra proximi si sunt boni / quis odit
bonos nisi stultissimus / malos non odire ratio est / non / Sed sicut languor
corporum / sic vitiositas est morbus animarum / Cum ergo aegros corpore
dignos odio minime iudicemus / sed potius miseratione multo magis
non odio habendi / nec persequendi sunt quorum mentes omni languore a
troci urget improbitas / Et illud quod dicit propheta Iniquos odio habui
pudet non quod iniquos odiebat sed eorum improbitates et mali
tias / quod clarius ut videtur exprimit dicens iniquitatem odio habui / Ex
quibus scilicet per modum tertium quod odium ad proximos cuiuslibet caret si sunt proximi
unde dicit david Nonne qui oderunt te domine oderam / et super inimicos
tuos tabescebam / Et quod odium alibi dicit perfecto odio oderam illos /
Quid autem sit perfectum odium declarat augustinus expositor super de civitate dei
et ut dicit Quia nemo natura sed quisque vitio malus est ideo / ideo perfectum
odium debet malis / qui secundum deum vivit / ut nec propter vitium oderit
hominem / nec amet vitium propter hominem / sanato enim vitio totum quod

90 p^a

amatur vel autem quod debeat odisse remanebit. His ita deductis ponitur hec prima conclusio. Odium iniquitatis ex dilectionem caritatis sicut suum principium. Dicit enim Augustinus primo libro de civitate dei capitulo vi dicit ut homo qui secundum deum vivit sit amator boni unde fit consequens ut et malum odit. Unde vult Augustinus quod amor boni est velud antecedens et odium mali velud consequens. Et ita amor boni precedit et principium est odii. Et nota hanc veritatem iste versus dicit enim iniquitatem odio habui. Et tamen subdit istius odii quia legem tuam dilexi ita quod dilectio legis etc ita spiritus dei est origo ad odium peccati. Dicit enim Augustinus ita breviter quod ex formidine amorem eloquere sicut preceptoris oritur caritas sic ex caritate oritur odium iniquitatis. Et allegando id a verbis tuis formidavit cor meum dicit ipsa formido verborum legis non fecit odium legis sed integram tenuit caritatem. Absit enim ut timor perimat amorem ubi castus est timor sic pueri a filiis et timentur et amantur sic prodita amicus pirum (?) ne ab eo deseratur et amat ut fruatur. Sic ergo pius homo et impius homo et timeo et amo debet in loco magis pe ne que in telis et te sponsus non tamen pulchrius homine sed virtute formosus hic dicitur ubi est dei amor ibi est contemptus omnis peccati. Et hec nullo modo possunt convenire nullo modo possunt simul stare amor ergo dei facit ut est odium peccati. Ex qua Gellianus sit probata ista consequitur hec primo quod amor prior est ipso odio ex quo enim est causa odii sed principium ut dicit Gellius. Ergo est prior. Prior enim causa est suo effectu. Et probatur hec secundum theologos in prima parte sic. Amor consistit in quadam consonantia seu repugnantia contra amantis ad amatum. Odium vero consistit in quadam dissonantia seu repugnantia. Oportet autem in quolibet prius considerare quod ei conveniat quam quod ei repugnat. Per hoc enim aliquid est repugnans alteri quia est corruptivum vel impeditivum eius quod est conveniens. Unde necesse est quod amor sit prior odio et quod nihil odio habeatur nisi per hoc quod contrariatur convenienti quod amatur. Sed est contra hoc. Si amor et odium sunt contraria possibile enim sit argui quod contraria simul sunt simul sicut correlativa. Immo dicitur quod similia sunt unum. Non est prius alio ita licet amor et odium sint contraria eadem idem sit simul. Sed qui sunt non eadem idem sed contraria. Quia amor est circa bonum et odium circa malum et non sunt contraria sed se invicem consequuntur. Eadem enim est ratio quod amet aliquid et odiat eius contrarium. Ex quibus consequitur secundo quod amor potentior est odio. Si enim est causa et principium et potentior ex quo semper causa est potentior suo effectu. Circa bonum fortius est quam malum circa malum non agit nisi in virtute boni ut dicit Dionysius in iiii capitulo de divinis nominibus. Et probat hoc sic secundum theologos in prima parte est quod fortior sit effectu suo causa. Omne autem odium ex aliquo amore procedit sicut ex causa ut ex Gellianus. Et etiam per odium receditur a bono scilicet contrario suo per amorem autem accessus fit ad bonum ut est similis. Odium autem dicit recessum ab utroque. Et tamen est quod motus qui ad bonum fortior est. Dicit enim theologus quod odium quandoque fortius est quam amor

ppt duo / primo quia odium e magis sensibile quam amor / quod sic probatur quod receptio sensus fit in quantum in mutacione / vnde ex quo aliud iam immutatum est non ita sensus fertur in id / sicut dicitur quod e in ipsa mutatione / ponit exemplum de febribus / et ethice / et etiane / calor enim ethice in se fortior e et perilosior quam calor etiane / tamen quia calor ethice iam mutatus e in naturam / ideo non ita sentitur sicut quando noviter mutatur ut si amatum sicut calor etiane / sic etiam amor non ita sentitur quando noviter mutatur / ut si amatum fuit in absentia / dicit enim augustinus decimo de trinitate / amor non ita sentitur nisi prodit eum indigencia / et propter hoc repugnancia eius quod oditur fortius sentitur quam convenientia eius quod amatur / secundo quia licet non comparetur odium ad amorem sibi repugnantem / tamen enim diversitate bonorum et diversitas amorum in magnitudine et puritate / quibus proportionantur apposita odia / vnde odium quod contrariatur amori magis movet quam minor amor / sicut in exemplo amor voluptatis minor est quam amor conservationis sui ipsius / cui contrariatur fuga doloris / et ideo magis fugitur dolor quam amatur voluptas / ex quibus sequitur tercio / et si quis amor vincitur odio / non propter hoc odium fortius est amore per se loquendo / nunquam enim odium vincet amorem / nisi propter maiorem amorem cui odium contrariatur / sicut homo plus diligit se quam amicum / et propter hoc quia se magis diligit devenit ad odium amici / si ab eo aliquod gravius sustinuit / sic etiam si homo fortius insistit ad repellendum aliquid odiosum quam ad persequendum amatum / sicut patet etiam in brutis / quod propter hoc abstinent quis a delectabilibus / hoc e ideo / quia odium est magis sensibile / dicit ergo littera iniquitatem odio habui iniquitas recepit expositionem / et circa hoc pone expositiones / et exponitur versus propter illas que sunt trium / primo recipitur iniquitates peccatorum / vnde super dicto omnibus iniquitatibus meis eripe me dicit ambrosius quod vnusquisque cum lapsum fatetur ab omnibus iniquitatibus se peccata absolui in confessione imputaciones per peccatum veniunt / hec iniquitas procedit peccati / sive per capite sive per peccatum sive per scelo / sive per usum peccatum que omnia sunt quedam meritis contrarietas / ex quibus omnia peccata sunt / vnde ambrosius exponens ... repletos omni iniquitate sic consummatum locutus est / et subiecit malicia iniquitatis / caput malicia est cuius opus est impudicia et avaricia / deinde adiecit nequicia que portat parit invidia homicidia contentionem et dolum / post hec subiecit malignitatem que generat susurrationes et detractiones / ex quo hec deo displicet / subiecit deo odibiles / et quare odibiles quia contumeliosos elatos superbos / et inventores malorum ... / hec ergo cum radix iniquitatis odio habui i. displicuit in vero cum malorum fundatum fons et origo / sed hoc non est multum dicere / quia displicencia sine odium requiritur ad quodlibet peccatum / non ad ... et ab hominis sui i. refugiebam vilipendebam / contempnebam

detestabar / et perhorrescebam Et quoniam autem dicitur desolatio abhominationis
causa primum quia ut dicit ambrosius contemnabit inferiora meritum sic
iniquitas que maiora inflat / et ... deteriora erupit et quesitum abho-
minatur / et horret opus dei / de quo in psalmo dicitur / virum sanguinum et
dolosum abhominabitur dominus Ex qua expositione sequitur quod alia est me-
dicina peccatorum / alia iniquitatis patet ex dictis / ex quo etiam iniquitas omnium ma-
lorum origo est / et peccata sunt eius effectus / patet quod alia via peccatur ergo
/ et alia filii sufficere Et ex hoc patet quod caritas tanta quia odio / displicentia
/ dolore a remissione ipsius peccatum procedit / sed iniquitas perfecta virtute
secundum ambrosium ubi ambrosius primo libro de apologia david / allegando
id ego dominus deus qui deleo iniquitates tuas et meorum non ero tu
autem memor esto et audiatur dicit Sed tamen est iniquitas quam in peccatorum
/ peccatum levius / demittitur peccatum fide minuitur / lavacro remittitur / et bonis
factis tegitur / et velud aliis operibus obumbratur / unde illud psalmi beati
quorum remisse sunt iniquitates / et quorum tecta sunt peccata / Sed iniquitas
non donatur / non deletur / non eradicatur / donatur per gratiam / deletur per sanguinem
ipsius christi / Sed radicitus evellitur per caritatem / sicut sunt perfecti / plus ergo
est ut iniquitas deleatur / extirpatur radix / et semina peccatorum evellantur
tollitur mala radix et non germinabit fructus pessimos / aboleatur omnis
erroris effectus et universa que peccare tollatur / et quod sapiencia intrans
in animam tollit imprudenciam / et scientia ignoranciam / sic caritas sicut sunt perfecti
iniquitatem / hec ambrosius Secundo accipitur iniquitas pro consuetudine
peccandi / unde id est sine iniquitate cucurri et direxi / notum enim est
quod david actualiter peccavit / Sed quia peccatum non iteravit / ut direxit
in consuetudinem / Sed statim penituit ut infra dicetur / ideo dixit sine
peccato cucurri / dicit ergo odio habui / Sed iniquitatem ut notat actum peccati / Sed
abhominatus sum ut notat consuetudinem / que ut ad inducta sunt unde unde
unde ambrosius super id viam iniquitatis amove a me dicit / ideo dicit amo-
ve me a via / Sed viam iniquitatis amove a me / quasi de nobis sit et non
mee videatur / quam diu enim exercemus aliquid in nobis via iniquitatis
in nobis est / nec recedit a nobis / et ideo dicit amove a me iniquitatem
/ volens ostendere quod sit de nobis naturalis / Sed dixit viam iniquitatis quod eciam
tunc per peccata maiorum attrita et vestigiis / certe quare non peccandi
consuetudine / quid vulnus cuius et veterum et diu serpens per spacium me-
dicine remedia depascit / et ideo dicit odio habui et abhominatus sum
/ extermat remedium in hoc nobis sanatas gratie Est ergo abhomina-
tio peccatorum consuetudo / qui cito ambrosius unde cito referitur vulnus quod
non fuit sanatum lege medicine / immo scelerem curationis sentit
perfectum hec ambrosius Ex qua expositione sequitur / licet omnia peccata odi-
enda sint precipue tamen illa que deducunt hominem de peccandi
consuetudinem / Et petrus bertorius in suo dictionario / ponit esse tria
in allegans illud ysaie primo / incensum abhominatio est in neomenia
sabbatum / et festivitates vestras / non ferenda iniquitas sunt cetus vestri / dicit deinde

q. p̄tz pctm pced.

abhominari prosperitatem adulatorum pro societate tue suspectoria et societate que inquinat / Ista enim sunt que valde deduiunt ad consuetudinem prauam / ponit declarationem istorum plurium quam obmitto / Altro terti inquitas per illa malitia / ad quam quis deuenit ex magno studio modis exquisitis et laboriose / agit i. pro dicto dicitur / Non est timor dei ante oculos eius ideo quia dolose egit / et inquo ut inueniatur iniquitas eius / Super quo ambrosius tractans illud dicit / Omnis quis quod inuenit sic dicit / Sic est quod omnis qui quod inuenit / ergo si malum quod agit ut inueniatur quod summe deuenerit / nullus enim homo bonus vel in malis actibus iniquitate consumit / quia nec studium nec labores bonis rebus non omnibus et perinde demonstrat / Et ponit males inquis et exquisitores / quia illa herodiade consumit vitam suam / quem aliquo tunc discessisset itum magis modis consumit se aliud pro ad alterum iungere / ad inuento per ad malitia hoc dicitur augue dioscuri baptista / consumit modis quibus in suo adulterio permanat / et multis modis venit ad hoc / quod iohannem decollari peciat / Sic etiam ponit quod iudas auaritiam valde dilexit / et quia fur erat et furabatur ea que dabant pauperibus / ideo illos triginta denarios quos reputabat se perdidisse in effusione vnguenti super caput xpi / multis modis et laboribus consumit recuperationem illorum / et tandem inuenit quod xpm pro illis denariis vendidit / Et finaliter suspendio interiit / Etiam per idem de fratribus ioseph / qui laborauerunt ad hoc ut potuissent impedire exaltationem ipsius / quam eis ex visis sompniis predicebat / Et de talibus dicitur iheremie ix / de malo ad malum egressi ut inique agerent laborauerunt / De quibus scitur quod ualde periculosum est cum homo in malo labore perseuerat iter / Est enim signum ipsius ire dei / et signum quod homines hodie sunt pirati a manu dei / et quod sunt derelicti in manum consilii sui / Iuxta illud psalmi / dimisi eos secundum desideria cordis eorum / ibunt in adinuentionibus suis / Propheta ergo volens se abiicere a crimine detestande iniquitatis dicit hoc / Iniquitatem odio habui et abhominatus sum / i. ego sicut sum et dimittens iniquitati / Et legem tuam dilexi / quod etiam aduersarius est et inimicus iniquitati / Dicit ambrosius sermo / Si amas iniquitatem tuus est aduersarius / Si autem tu es aduersarius iniquitatis / sermo domini est amicus tuus / Si ergo odisti iniquitatem ut ipsius et sermonem domino / et erit domine aduersus iniquitatem premunitus / Tu enim viribus tuis nil potes / adiuuet te ille / qui tibi misit sermonem et verbum / iniquitas si tu iam odisti et tamen sermonem vicisti deus dimittet eam et liberet / Hec ambrosius / Iam attende ad expositiones quas istius versiculi / Dicitur enim primo glossa hebraica de ipso dicitur / Certa quod nondum ex verbi mea laudem est iniquitate / ibi translatio hebraica est mendacium / et vtraque non vi ficatur de dauid / qui odiuit iniquitatem / quia de peccatis commissis doluit / et abhominatus est / quia postea / ea non admisit / vnde de peccato adulterii et homicidii quam cito propheta Nathan eum reprehendit

statim doluit confessus est et penitenciam egit / et deum ut esset misertus
exorauit dicens Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam / super
quo dicit augustinus / quem penitencia misericordiam tuam quem nesciendo peccauit / sicut apostolus
qui de se dicit misericordiam consecutus sum / quia ignorans feci incredulitate
mea / Sed ego sciens malum feci / magnum vulnus / magnum medi-
cum requirit / Et dicit augustinus dauid non potest dicere ignorans feci / non
enim ignorabat quantum mali esset contrectare coniugem alienam / et quantum
mali esset interfecto marito nesciebat / et ut vulneratis / Et quia corpore
sequitur ex ignorancia / et ex consciencia peccantes vtrique misericordiam
consequuntur / sed peccata adiuuit et abhominantur / Certum est augustinum
ibidem dicere / Et tunc dicit / ex sciencia peccantibus cum magnum mi-
sericordia peccata dimittuntur / et ideo subdit psalmista amplius laua me
ab iniquitate mea / vbi augustinus amplius id est magis / magis quam / Et quid
quid est magis magis quam laua / Sed dicit iniquitatem inquinatum magis
laua / peccata ignorantis lauasti / laua eciam peccata scientis / Item peccatum
quod fecit de ignorancia / de commisit [illegible] / quia excusationem et
et veniam facile portat / sed odiendum est iniquitas / id est peccatum quod est
factum ex scientia et proposito / quia est singulariter abhominandum et detestandum
tum autem fuit peccatum idolatrie ex eo quod est cultu solo et mediatori colitur
pro deo / quod non est deus / Sed dauid odiuit et abhominabatur super omnes reges
filiorum israel / et valde reprehendebat ymmo maledicebat / iuxta illud
Confundantur omnes qui adorant sculptilia / et qui gloriantur in simula-
cris suis / Sequitur Et legem tuam dilexi / Sed intelligitur de lege prime
quam salutata est in multis preceptis / tamen diligeret peccato / quia peccata dei (?)
dolebat non resumpsit / Et vero intelligitur de lege preceptorum / et
ideo dilexit quia a diuino cultu que lex precipit nunquam discessit
/ ymmo deum adorabat et colebat / iuxta dictum preceptorum legis
Allegorice exponitur de christo / Sed enim odiuit iniquitatem / quia iniquitate
non fecit ysaias liiio. Et petrus dicit in canonica peccatum non fecit / nec in-
uentus est dolus in ore eius / ymmo tante fuit sanctitatis / tante in
sanctitate stabilitatis / tante in stabilitate firmitatis / tante in firmitate
[illegible] / quod nullus peccare potuit / Et subditur Et abhominatus sum
Christus peccato dicitur peccatum abhorruisse non proprium / sed alienum / quia in eius
destructionem continuum laborat / in sermonibus / in sanctitatis actibus / in
miraculis operibus / in passione morte et resurrectione / Dicit enim apostolus
/ Christus mortuus est propter peccata nostra / et resurrexit propter iustificationem nostram
Et petrus in canonica dicit Mortuus resurrexit ut peccatis mortui
iusticie viuamus / Legem autem tuam dilexi Christus legem dilexit / quia eam
non soluit / nec violat / sed adimplet / Item est intencio cum suis apostolis
quibus [illegible] est salute in mea ecclesia / ordinabatur id est ad impletionem legis
et prophetarum / iuxta illud Hoc autem totum factum est ut adimplerentur
scripture prophetarum / Et item Hoc factum est ut impleretur sermo qui in lege

eorum sepultus est quia odio habuerunt me gratis. Hec quia exponere se-
cundum quod nullus ita legem ut Christus dilexit / nec ita iniquitatem ut ipse
abhominatus est et odit / ipse enim legem constituit / ipse contra legem
prohibuit / ipse suo exemplo alios vivere contra legem astruxit / ipse contra legem
in mundum venit / et de mundo exivit / ipse ut legem confirmaret
morte subiit. Christus unicus sic fecit / alter nemo / et ergo etiam ita ut ceteri
operibus / et ex isto sequitur duo / primo ex quo nemo ita legem dilexit
ut Christus / quod nec ita peccatum abhominatus est perfecte ut ipse / et ergo per
tantum quia ex dilectione legis procedit ut ita declaratum est abhomi-
natio iniquitatis. Secundo sequitur quod Christus ab hominibus odio est habitus
dicitur sed inique et gratis / hoc enim erat speciale privilegium et nullius
unius alterius competebat / dicit Ambrosius Iusti homines et sancti odiun-
tur inique / quia contra equitatem et iusticiam sed non gratis / quia si quid
homo alium vulneret non sibi esse ut pote in iusticia et temperantie
in prudentie / aliis aut viciis patet / dixi autem ita tantum potuit ut patet
alienum vitam integram atque culpa / [illegible] amaricata / [illegible] aliquo
Christus ergo habitus est odio contra iusticiam et ita inique / et contra [illegible] et ita
gratis. Sed moraliter exponitur sic iniquitatem odio habui et abhominatus
sum / et nequis putaret quod formido generaret in me odium / sic aliquid
sit quod ea que timentur habentur in odio / sed hoc semovet dicens quod nullum
odium ex illa formidine exurgit sibi / sed dilectione legis. Hec quia
dilectionem venit ad odium iniquitatis. Iniquitatem ergo odio habui / non dicit
inimicum / qui non inimicus est / quem possum convertere et esse iustum. Sed iniquitatem mor-
tuam / quam etiam solet iram mortificare et nolens facere ut [illegible] faciebat
de quo dicitur / [illegible] aut non odit / dicit Ambrosius Ideo iste odit iniqui-
tatem / quia [illegible] arma iusticie / [illegible] arma iusticie / quia virgo erat in lege
et [illegible] contra legem / vel sic potest dici de populo Hebreorum / quia tunc
iudei habuerunt arma iusticie / quia habuerunt legem et prophetas / unde habuerunt
moysen et prophetas audiant illos / sed legi erant mortui / quia erant in-
iusti. Sancti enim iusti vivunt legi / et dicat Ambrosius quod iudei
ex lege veniebant ad iniusticiam et ita ad mortem / abhominabantur
enim omne mortuum / quia lex dicebat Omnis qui tetigerit mortuum in-
mundus erit / et abhominando omne mortuum abhominabantur mortuum
hominem / sed non abhominabantur iniquitatem ymmo faciebant iniquitatem / quia
de fructibus negabant officia prophetarum / faciendo ergo contra legem viola-
bant legem / et ita faciebant iniquitatem. Et Ambrosius Christus in
[illegible] metam / quod naturale est homini datum [illegible] / [illegible] ma-
tere / [illegible] atrocibus fedare / Christus est quod mortuum hominem vide-
formidat mors enim hominem nocet / mortuum nullum contemnat potest Christus
[illegible] potest contemnere / quod [illegible] esse non potest et si aliquid fuit [illegible]
desiit sed vita mala potuit appropinquatem / hec notet / sed conte-
mnat / [illegible] fugere / [illegible] odi [illegible] abhominatus / sed quid est quod dicit
iniquitatem odio habui / iniquitas enim et peccatum nihil est / quo ergo odit

a et dicit Hugo de s. victore aliquid est [illegible] vel malum velle vel nolle circa

precipue / ex quo sicut diligere aliquem est ei bonum velle / vel velle
sibi bonum / tamen quia malum nichil sit de facto et malum sic aliud malum
ꝯ̄re non potest / frustra ergo quis odit iniquitatem / quia iniquitati ma-
lum aptare non potest / ex quo et iniquitas nichil est / et malum nichil est.
Ubi videtur quod non proprie odit iniquitas propter bonum factum sed aliquis bonum
vult propterea quod caret illo bono quod habere deberet / et ita odio habetur
carentia boni / sicut si aliquis odit amicum pauperem et inhoneste
viventem / diligit quidem quia amicus est / sed habet odio carentiam divitiarum
/ eo quod vellet eum divitem esse / et honeste vivere / Ergo diligit eum
non odit eum / sed odit pauperitatem vel inhonestam suam quia vellet divi-
tias et honestatem sibi adesse / Sic dicitur est de odio iniquitatis
/ et non solum odio habetur / sed quod plus abhominatur sunt tamen horrendo
in malitia et fetore / propter quod abhominantur viri iusti impium
non propter naturam sed propter impietatem / sicut colubrum propter venenum. Et
advertendum quod propheta vel ꝯtinue virtutibus ascendit ascende / primo
enim dixit defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam / qui est ex ꝯ-
passione / Deinde dixit tabescere me fecit zelus meus / et hoc ex
movebatur ex maiori dilectione quia zelus fit ex magis quam est
amor dilectione quam ꝯpassio / postea dixit se tabescere ex visione
Vidi iniquitatem prevaricantes et tabescebam / quia visio malitie
ab eo qui valde diligit odit filio [illegible] / Et hic dicit se ab hominem
iniquitatem / quia ex fine accessit vehementia / Et subdit legem
autem tuam / sed non veterem quia est figura nove legis / ne videatur esse per-
vertendum a negligenda / sed propter ꝯtrarietate iniquitatem / Si
legi dicit Ambrosius in lege veteris / de lege iusticia / in lege spiritus
si legem spiritualem accipias / Et per sequitur Ambrosius Si quis legem
spiritualem accipit deveniat ad perfectum odium iniquitatis / Ex quo se-
quitur non tangitur legis / sed spiritualis legis dilectio deducit ad odium
iniquitatis / Quia ut Ambrosius dicit in illa lege spirituali veri hebrei
ab omni servitute sunt liberi / in quo magnum sabbatum et sine aliqua
offensa / ibi vera requies defunctorum / ibi populo mortuum semen
suscitatur non commotione carnis / sed redemptionem fructum / Et Ambrosius
ponit historiam / de [illegible] sacerdote magno / cui alii sacerdotes assis-
tebant / hic ipsius consurgens ibat ad ipsos et sacerdotes faciebat
oblationes domino in altari / et quod vivit contra promissionis fie-
bat liber et celebrabat sabbatum / et secundum legem semen defuncto
femina suscitabat / Sicuti nos cum ipso vero [illegible] esse aptis
resilitur / sequimur eum / esse statutum resumpto / sibi assistit viros qui
cum eo regnat in celo / ut et nos si similes sumus passionum et in
in altari cordis offeramus sacrificium deo laudis / ita fovemus ꝯmili-
ati et ꝯgregati / ad hoc applicemus ut essemus liberi / sic vera
libertate / qua Christus liberavit nos / sed ab omni inquinamento / fecimus ut
in omnibus ꝯfinibus sabbatizemus / quia ibi perfectum odium ꝯsistit

om̄ iniquitat

de xj libr

Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue etc.

Et continua(tur) sic ad precedentia / Superius ostendit propheta quod diuorum elo-
quiorum timor et amor erat sibi causa letitie et exultationis / Hic
ideo pro hiis et aliis que precesserunt confert se ad laudandum deum. Cum
alibi querebat dauid dicens Quid retribuam domino pro omnibus que
retribuit mihi / et inter cetera dicit laudans inuocabo dominum / Post superius
iniquitatem abhominatus est et odiuit / hic ostendit quod utrumque eorum
causat quia iudicia iustitie dei / hoc enim deus constituta iustitia in-
dicit ut iniquitas odio habeatur / Post superius exhortans in statu contem-
plationis habuit uehementem letitiam in lege dei / ad iniquitatem odium
ad omnia mala / hic ponit suum conatum in laude diuina / Et diui-
ditur / quia primo tangit frequentiam Septies in die / Secundo illius certitu-
dinem laudem / tertio designat illud in quo laudes ita sepe dixerat
tibi / Et quarto motiuum super iudicia iustitie tue / Circa cuius
uersiculi declarationem notandum cum beato thoma 2a 2e q. 91 in principio
de deo possumus loqui dupliciter / Uno modo quo ad eius essentiam / et quia
sic est incomprehensibilis / incogitabilis et ineffabilis / ideo sic est maior
etiam omni laude / et ut debetur sibi reuerentia et latria / propter quod propheta 2o
dicit optimorum non est laus / sed magis ad melius / Et secundum
dicit Tibi silet laus deus / et tibi uotum reddetur / Alio modo de deo
loqui possumus cum ipsius effectu / qui in nostram utilitatem proueniunt / unde
ysaias / Bonorum miserationum domini recordabor laudes domini super omnibus que
reddidit nobis / et ita debetur deo laus / Est autem laudare deum cum
bona uel mala laudare deum intrinsece / ut per doctrinam fidei / uel per
uestigia operum ipsius / uel per magnificationem eius in intima / eius et magnificentiam
in exultationem cordis admirans et ex toto affectu [illegible] / Et ex ita
notificatione homo hoc / quod de quanto deum magis cognouerimus de
tanto deus magnificentia magis letamur et magis admiramur / et
magis ore laudamus / Ex quo sequitur hec propositio tertia
quod laudatio dei est affectus purissimus et effectus / patet quia est quedam
cordis exultatio et admiratio / que nascitur ex consideratione diuine bo-
nitatis / et ex admiratione profunditatis sue sapientie et stupore sue
potentie / et ex dimensione sue excellentie / Quid enim purius
esse potest in homine quam hec consideratio / ideo dicitur homo quod cum quis
de deo potest cogitare / uel dicere / uel sentire cum ueritate / quod aliud non
est nisi laus eius / Certum / in deo nihil est nisi summe laudabile et
amabile et uenerandum / Et secundum quanto perfectius cognoscitur de tanto
melius laudatur amatur et ueneratur / hec bona uentila / Et quod eorum
uel eius effectus potest ita esse purus / sic laus est / que ex intima sin-
ceritate affectus procedit ex habundantia enim cordis os loquitur / Et
ea que sunt in uoce note sunt et quedam signa passionum anime dicit philosophus

p(ri)mo p(er) ieremias Ex quo sequit(ur) 2m q(uod) d(omi)ne laudis m(ateri)a est am-
plissima / ea e(n)i(m) q(ue) in deo sunt et amplissima et altissima / et
supereminentissi(m)a sunt / p(ro)pt(er)ea ex quo ipse solus et o(mn)ia op(er)a ei(us)
docent et arguu(n)t deu(m) e(ss)e laudabile(m) sup(er) o(mn)ia / Un(de) s(anc)t(u)s o(mn)es crea-
turas non solu(m) ho(m)i(n)es / sed eti(am) irro(nabi)les invitat ad dei laude(m)
nam o(mn)is creatura ~~laudat deu(m)~~ et o(mn)is sp(iritu)s laudat d(omi)n(u)m. Ex q(uo)
p(ri)mo o(mn)is c(re)atura laudat deu(m) / vn damascen(us) / q(uod) sua pulchritudine
magnitudine / et v(ir)tute arguit ho(m)i(n)es in cognitione(m) et laude(m) dei. Invi-
sibilia e(n)i(m) dei p(er) ea q(ue) facta sunt (con)spiciu(n)tur s(em)pit(er)na q(uo)q(ue) v(ir)tus ei(us)
et divinitas / Ro p(ri)o ex hoc 2m Jeronim(us) quia o(mn)is c(re)atura a suo s(er)vitio
et officio no(n) recedu(n)t / Fructus e(n)i(m) c(re)atura(rum) laus dei est. Unde in ps(alm)o
d(icitu)r Sp(iritu)s p(ro)cellaru(m) ig(ni)s grando nix glacies q(ue) faciu(n)t v(er)bu(m) eius. Et
alibi ordinatio(n)e tua p(er)severant dies / q(uonia)m o(mn)ia s(er)viu(n)t tibi / Et ex his
sequit(ur) 3o q(uod) o(mn)es ho(m)i(n)es ra(ti)o(n)e laudi s(er)vire c(re)atori d(e)bent
intende / Ro est quia ex quo c(re)ature i(rr)a(tionales) laudat deu(m) ergo
eti(am) et ho(m)i(n)es s(ic) d(e)bent laudare. Vn(de) dicit Nicolaus de Lira / Angel(us)
sic laudat d(omi)n(u)m / q(uod) p(er) eos sunt m(ateri)ales effect(us) intra / qui(bus) ho(m)i(n)es
incitant(ur) ad laudandu(m) deu(m) / Alie laudat d(omi)n(u)m parendo sue instructio(n)i
de q(ui)b(us) in ps(alm)o d(icitu)r / p(re)ceptu(m) posuit (et) non p(re)teribit / p(re)ceptu(m) posuit sicut
et no(n) p(re)teribit. Esset ergo magis ut homo p(ro)pt(er) que(m) deus o(mn)ia fe-
cit et ip(su)m p(ro)pt(er) semetip(su)m non laudaret d(omi)n(u)m / in corde / in ope-
ra(tio)ne ore et voce. Dicit Jeronim(us) Sol et ele(m)enta p(er)agunt mot(us)
suos / tot(us) mund(us) deo s(er)vit et p(re)ceptu(m) eius implent. Et homo solus
hec sunt nec p(re)ceptu(m) laudis eius implent. Et bona venia p(ote)st
septe(m) mod(is) d(omi)ne laudationis. Debem(us) e(n)i(m) d(omi)n(u)m b(e)n(e)dic(er)e / magnificare
confiteri / glorificare / s(uper)exaltare / et laudare et glorificare / ecce mo(d)i septe(m)
quib(us) deus a nobis laudand(us) est / p(ro)pt(er) quod p(ro)ph(et)a dicit Septies
in die laude(m) tibi d(omi)ne / In die i(d est) toto t(em)p(or)e vite vite mee / q(uo)d
no(m)i(n)e d(ier)u(m) s(ignifica)t(ur) p(ro)pt(er) b(r)evitate(m) (et) labilitate(m) in p(ro)p(ter) illud: Quoniam dies
festina q(uo) p(er)ijt. Et alibi: Ecce mensura(s) b(revi)les posuisti dies meos. Septies
tibi septies laude(m) i(d est) modis septe(m). Et si e(n)i(m) deus e(st) su(m)me lauda-
bilis sic e(st) su(m)me amabilis. Bernhard(us) dicit: deus sine mo(do) (est) a(m)andus ita eti(am)
et laudandu(s) / a(r)t(ic)u(lus) po(nitu)r mod(us) sine laude. Ad omne(m) quid homo d(e)
laude deo debeat no(n) t(ame)n p(ro)pt(er) hoc ab alijs modis quos s(an)c(t)us docuit
te fugit p(er)iculu(m) t(ame)n ea etia(m) Nuntiu(m) potes tantu(m) gaude
quia ante o(mn)i laude nec laudare sufficis. Est aut(em) deu(m) b(e)n(e)-
dicere deo desider(ium) bono(rum) c(on)cordantia g(rati)as agere ita in p(ro)sp(er)is sicut
in adv(er)sis iuxta illud ps(alm)i: Benedica(m) d(omi)n(u)m in o(mn)i tempore. Et
g(re)g(orius) Si quis g(rati)as agit post i(n) flagell(is) / s(ed) quid aget si eet
in p(ro)sp(er)is / Sic Job dixit d(omi)n(u)s dedit / ecce p(ro)sp(er)itas / d(omi)n(u)s abstu-
lit ecce adv(er)sitas. Et sequit(ur) Sit nome(n) d(omi)ni b(e)n(e)dictu(m). Magnifi-
careq(ue) aut(em) d(omi)n(u)m / no(n) d(e) augme(n)tu(m) ip(s)i(us) dei i(n) se / sed quia ip(su)m deu(m)

predicamus eum et laudamus magnum ex suis magnis operibus / Unde
maria luce i° Magnificat anima mea dominum Et tunc subdit
/ quia fecit mihi magna qui potens est / secundo quia maria magnificat deum
/ ex quo ad tantum magnificata fuit / quod creatorem super modum magnifi-
ce dignata fuit prebere consensum dicens Ecce ancilla domini fiat michi
secundum verbum tuum Sunt etiam ex quo deus cuiuslibet animam magnificat /
quia facit bona magna / Unde apostolus Quos predestinavit hos et vocavit /
et quos vocavit hos et iustificavit / et quos iustificavit hos et magni-
ficavit / et ideo omnes debemus magnificare deum Et ideo propheta ad hoc
omnes inducendo dicit Magnificat anima mea dominum Confitemur autem
domino non quidem confessione sacramentali que est ipsorum peccatorum / sed recognitionem
gloriose sue laudis / unde ideo psalmista Confitebor domino nimis in ore
meo Ex quo enim opera dei gloriosa sunt / ideo confitendum de eius
operibus ipsum esse gloriosum Ipius retro att / ita iob vetus ho-
mines fecit deus quedam magnalia quedam potencia / quedam
quedam iusticia quedam dominacionis et virtute condecebat / quedam sapientiam
de ipso dicitur domine deus magnificatus es vehementer / ipse qui
hec omnia magnalia fecit opus et glorificatus recordatus misericordie sue
/ sicut locutus est per hos scilicet Suscepit ysrael puerum suum / quia vix
cognicione illius gentis hominem suscepit in unitate sui / qui vix
enim augustinus in rebus per tempus exortis mirabilius sit supposito / dicit
homo et homo est deus / honoramus autem deum / quia deus fiet
qui eum adoramus qui in eius honorificencia / qui eum colimus
hostias et sacrificia ymolamus / unde illud psalmiste Sacrificium laudis oblationes facimus
honorificabit me / propterea honorificamus quia ipsa omnia que nobis
ex sua pietate largitur et influit ad eius honorem
Celi enim hic gratie influunt / sed plus deus elaborando
nata est magnificentia tua super celos / unde in ipso dicitur Excel-
litas plus influit quam celi influere possunt / Sed dicit ypocras dei liberalis
deum / dicit augustinus Sed est etiam lectura / sicut quod deum quid est glorificare
clare et non sub umbra de eius beneficiis / Paulum et tandem glorificamus quod
Et quanta sunt beneficia eius / quanta dona / quanta data / ex gratie
Et quanta ut bona ventura dicit / provenire in scriptura apostolis
sanctitatis / adepcio divine felicitatis / consolacio interna / apostolis / capitulis
sub apostulis / et alia in mira / hec enim accipimus diligenter et deficien-
subtiliter intime / studiose conspicere / fideliter confiteri recolere
ex inte et delectabiliter seruire est deum glorificare / Et sibi propter
exaltamus deum / tunc eum super omnia extollimus / Sed exaltamus et super
excellentissime maiestati omnibus
humiliati / Nam nostra humiliacio dei exaltacio est Et quod ea
alta / illa profunda / illa in scrutabilia cogitamus / scrutamur et ingerimus

tut deus i nobis exaltamus iuxta illud ps accedat homo ad
cor altum et exaltabitur deus / vnde Cassiodorus non quod deus altior fiat
sed quia in corde sancti hominis ipsa diuinitas consecrata gradescit
Et altare ergo deus non quantum adipiscitur sed quantum ad illud apud
quem maior cognicio de deo habetur / Laudacio autem dei quoad
tenuis est ad istos modos deus dicit Ambrosius In vmbra sumus
in vmbra viuimus / ecia in vmbra laudamus / nos in parte laudamus
sed illi qui in celum venerunt laudant perfecte / de quibus in psalmo beati
qui habitant in domo tua domine / in secula seculorum laudabunt te
His ita deductis ponitur hec conclusio / Et licet creator omnium sit
laudandus continue / sufficit tamen homo septies in die diuinis laudibus
intendere / Conclusio habet duas partes / prima probatur dicit / quod deus
est laudandus continue / et hec illa est Cipriani in libro de oracione
dominica circa finem / qui dicit sibi in scriptura sancta sol verus et dies
verus est christus est / nulla hora christianis excipitur / quo minus fre-
quenter et semper deus debeat adorari / ut qui in christo hoc est in sole
et die vero sumus per totum diem precibus insistamus et oremus / quando
mundi lege decurrente vicibus alternis nox reuoluta succedit / nullum
de nocturnis tenebris orantibus dampnum esse potest / quia filiis lucis
et in ipsis noctibus dies est / quando enim sine luce est / cui lumen in
corde est / aut quando ei sol et dies non est / cui sol et dies christus est
Secunda pro ... luce sic sumus in noctibus absque cessacione
sicut Anna vidua sine intermissione rogans semper et vigilans
perseuerabat promerendo deo / Non enim recedebat de templo ieiu-
niis et oracionibus seruiens nocte et die Luce 2o / Et addidit
dicit Cassiodorus quod debitum et prestitum est ut taliter laudet suum
creatorem continue / Et patet hec probatur ex tactis supradictis / Si
enim deus septem modis laudandus est / sequitur quod tempus nullum dabile
in quo laudandus non esset / Et maior pars apparet virtus hoc esse de
vere actionis et de gratificacione / ex quo enim deus semper nobis
infundit beneficia esse debemus / semper hec tenemur gratias ei in qualibet
ea intelligere / et iuxta dei voluntatem agere seu elaborare / Sed
quia pars secunda sit deducte / sequitur quod nunquam cessandum est a laudibus
diuinis / Patet esse vero sine intermissione orate / et Lucas nunquam
cessabat a colloquiis diuinis et oracionibus / et de Anna ea est assi-
gnatum quod nunquam discedebat de templo / Sed querit glossa quomodo
hoc potuit esse / quod non discessisset de templo / et quod potest
hoc esse ut sine intermissione oret / dicit enim Cassiodorus / Vel
enim diuersas actus pene impossibile videtur psalmodie laudibus
diuino vacare inherere / Et dicit glossa quod discedere de Anna quod
de templo deuenit / et per istud actum illam deuocionem
non reuocauit / sicut de predicacione lapidis magis semel fac actum

et tamen imperium dicat quam diu lapis non cadit / Attamen de surgente
de mane usque ad meridiem stat in agro / et non ad momentum quidem cessare surgit
nam. Et Cassiodorus dicit In ore hominis iusti semper laus dei est / quidquid
etiam vel cogitat vel loquitur ut non vero argumentum videtur / Quamvis enim ex
patria ex caritate et simplicitate cetris quam pluribus loquimur ut mente geramus
iure divinis laudibus applicatur. Et ex isto statu sequitur. Et si sit
vigilandum continue vigilatione bone vite / non tamen dampnande sunt
vigilie corporales pro orationibus de premediis / dicit enim Beda in expositione
super lucam li. vi. Oportet vos ante filium hominis stare et ei die nocte
que famulari / non solum ab illicitis sed et licitis castigando / sed et orare et vigi-
lare / et hoc non certis diebus / sed omni tempore tenemur iuxta illud psalmi Benedicam
dominum in omni tempore / Unde de intercepta vigilia dominus discipulos
suos arguit dicens / non potuistis una hora vigilare / Ipse in eminente
imminente passione pluribus noctibus dicitur in monte orationem pernoctasse
et alio mane non alternat vicibus / sed ut ipse met dicit Cottidie
docebat in templo / Ex quo facto dominum Bedam reprehendit
quod dominus non alternabat noctes sed pariter continuabat diebus in hoc exemplum dans
nobis semper perseverans quod pro nostra salute fatigabatur / hoc enim est
deo digne vigilare orationibus insistere / et dicto facto quod premissi vitam
salutis monstrare / Hec Beda / Ex quibus subditur. Et si aliqui sic faciunt
tamen ad hoc non omnes obligantur / Corollarium habet duas partes / prima dicit
quod aliqui sic faciunt / Prima patet iuxta dicit Jeronimus in bono heremitarum / quod monachi
qui continue die et nocte dominum laudant / mures sunt / et in hoc angelos imi-
tantur / et ad Eustochium virginem dicit semper per noctes queramus in lectulo
quem diligit anima tua / esto cicada noctium lava per singulas noctes lectum
lacrimis / stratum tuum riga / vigila et fieri sicut passer in solitudine
psallam spiritu psallam et mente / Benedic anima mea dominum et noli oblivisci
omnes retributiones eius Et Jeronimus religiosos monachos / et virgines
simul ungit in continua vigilia pro orationibus faciendis / Secunda pars correlarii / videlicet
quod non omnes ad hoc faciendum teneantur / et est ipsius Bede / qui ceterum illud
dominum est dormite iam et requiescite / dicit continuationem vigilie in
orationibus ob lassitudinem corporis fatigationis consequitur laxat / et hoc et
ut supra allegatum est dicit Cassiodorus / quod propter diversas hominum
actiones Et ad hoc facit secunda pars que nos Iure dicit quod sufficit
homini iuxta ecclesie institutionem septies in die divinis laudibus insistere
Sed quia hec hore septem tempus distingui Cyprianus in libro de
oratione dicit de daniele / et tribus pueris in fide fortibus in captivitate / et
postea confirmatum est hoc / quod ipsum ita fiebat / Ea super discipulos
Sicut hora tercia venit spiritus sanctus / qui graciam domini promissionem implet
Et petrus hora sexta in tectum ascendit / vero signo patet et voce edocet
ut omnes patet ad graciam admitteret / qua aliis de emendandis gen-
tibus dubitabat / Et dominus et hora sexta crucifixus / ad nonam victo-
rie sue passionis ut nos vivificare et redimere possit complevit

Nota

de horis

Cassianus et ysidorus dicit quod hee hore a patribus veteris testamenti misse sunt in nostram ecclesiam sub sacrato numero [?]. per singulas enim horas ipsa tem[?]tis aut laudum celebritatibus aut precibus impetrare [?]. Nec hanc hor[am] contentam erat etiam ut eius institutio plus cunderet [?] quam septenario et per secundum. Dicit enim Cassianus ubi supra. Nobis fratres dilectissimi per horas antiquitus observatas tempora orandi spatia et statuta teneamus. Romani in primeva etiam nocturnum tempus distinguebant in quatuor vigilias pro matutinis explendis. Ita quod in prima vigilia que incipiebat ab hora prima noctis cantabant primum nocturnum cum tribus lectionibus. In secunda vigilia que incipiebat a quarta hora noctis cantabant secundum nocturnum cum aliis tribus lectionibus. In tertia vigilia que incipiebat ab hora vii noctis cantabant tertium nocturnum cum aliis tribus lectionibus. Et in quarta vigilia que incipiebat hora nona noctis decantabant laudes. Et quatuor istas vigilias in ewangelio observandas in ewangelio marci de nescitis quando dominus veniet sero an media nocte an galli cantu an mane. Et si venerit in secunda vigilia et si venerit in tertia et ita invenerit beati sunt servi illi. Et Lucas xii dicit. Hoc [?] scitote quia si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret utique. Dicunt [?] quod mane veniet quarta vigilia noctis. i. extrema parte noctis una vigilia continet tres horas. Et quatuor sunt noctis vigilie que sunt duodecim noctis hore. quas etiam apostoli [?] et apostolorum observatio [?] Ita quod propter consuetudinem et eius declarationem hoc dicitur concordant [?]. Et si sic noctis vigilie distinguebantur non tamen sic ab omnibus poterant observari. Ita quod advertendum quod eodem modo distinguebantur hore diei. Quia ab ortu diei que dicitur prima hora fluunt tres hore usque ad horam tertiam. et a tertia usque ad sextam etiam fluunt tres. et a sexta usque ad nonam fluunt tres. et a nona usque ad vesperam fluunt tres. Romani [?] sic omnes hore quas simul intitulatas tenent in laudibus et psalmodiis. Item in fine hore prime incipit cantus hore tertie. Et in fine hore tertie incipit cantus hore sexte. Et in fine hore sexte incipit cantus hore none. in qua vespere et completorium sunt inclusi. Et ita per totam noctem et per totum diem continuaretur laus divina. quod propter laborem et infirmitatem fratres non possent. Et ideo omnes nocturni cum laudibus et una vigilia reducti sunt. Et quidam devoti primam vigiliam tamen decantant alii secundam vel circa noctis medium ut faciunt tunc cathedrales. et quidam monasteria. Sed certi cum papyro [?] per mores ecclesias totum tamen in vigilia faciunt quod certa hora licet non simul dicunt ab omnibus tamen a singulis tenentur integre hec seu duplicate [?] sequentibus sequitur quod et completorium divine laudis non est sequendum voluntatis arbitrium. Sicut enim Wicklef [?] heretice arguebat quod ecclesia per quemcumque distinctionem horarum esset gravata et per hoc pergens esset illibertata. et melius est ut unusquisque faceret quod sibi conscientia dictaret faciendum. Et hoc illius error est iam ex precedentibus quod quemcumque hore ex lege veteri in ecclesiam sunt transmisse a Christo approbate. ab apostolis tente. et ab ecclesia instituite. et [?] per legem unde sunt in male [?] quo arguit hereticus. quia in statuto divino nulla gravitas vel onerositas [?]

ulla illibertas / quia seruire deo regnare est / nec ponderanda est libertas /
arbitrij seu voluntatis / qua quis utitur contra dictionem si lege non
fuit regulata unde ille Naaman syrus qui noluit facere iuxta prophete
institucionem / ut videlicet lauaret se septies in Iordane et ita reciperet
emundationem a sua lepra dicebat enim Numquid non meliores sunt fluuij
intra egipti ut in eis lauarer et reciperem sanitatem Et ideo quia
noluit prophete obedire et voluit sequi suam estimationem apparuit sinisto-
ribus est reprehensus Quam hystoriam tractat Ambrosius Sicut dicit
quod melior est lectio / melior est predicatio / melior est elimosinarum
largitio Sed quia propheta iubet etiam septem mansionibus septem
gradus caritas distinguit / ideo dicit aut certe salutem tuam
sic neglexeris Et subdit potuit iste ceteri nati dicere orem dominum
aut aliquid melius facere quam linire oculos luto Et ita apostolus potuit
dicere melius est nobis ire ad predicandum verbum dei et ad suscitandas animas
quam ire in iudeam ad suscitandum corpus lazari iam mortui Sed non est
nemini iussa magistri disputare Non ad nutum est arbitrium semper eligere
meliora Sed melius esse putat orare quam comedere / et orare quam dormire
ideo numquam comedam et numquam dormiam Non ideo liberum est has horas
institutas obmittere / nec est liberum alias eligere / alias etiam liberum
esset in illis horis quibus quis vellet cantare et non hoc quod est ab
ecclesia limitatum Et ita veniet quod unusquisque per se plenam cepit confu-
sionem in fama et strepitu dicit Ambrosius Et quibus scilicet quantum ad horarum
certitudinem laudes diuinas obseruatio est de necessitate salutis Pro istius
certitudine pendet ex superioribus / precipue ergo quod Ambrosius dicit aut hoc
caritas aut certe salutem tuam sic negligas Et augustinus in prologo super
Cantica de sancta hora distinctionem cum instituit / officiis acceptis
pro fide catholica Et libro ad inquisitiones Ianuarij Sed si quid diuine
scripture prescribit auctoritas non est dubitandum quin ita facere debemus sicut
legimus Sed iam quo sit tu intelligi debeat disputemus Sicut si quid
Nota be per totum orbem frequentat ecclesia de hoc an sit ita non sit faciendum sic dispu-
tare insolentissime insanie est Et si quid nec scripture auctoritas neque
consuetudo vniuersalis ecclesie obseruat / dicit plura etiam regionum quod variantur
in quibus ideo vnusquisque faciat quod in ecclesia in qua venit inuenerit / quia in
hiis nec contra fidem est nec contra bonos mores dicit ille Non ideo
sit cantandum est dignitatis pro omni semper expedit quod horas in diuinis
laudibus non potest seruari / ideo illarum horarum obseruatio non est de necessitate
salutis Et Hugo de sancto Victore dicit Cesset a legendo mi(ss)a et a cantando
horis diu ad est necessitas pro omni ex hoc ordo caritatis / requirit / ibi
dicit doctor Cuiaccensis quod grauia ista sunt et etiam apostoli consiliarum primum
eum fiat obseruationes aliquas / intelligenda sunt si aliud contra ma-
nicatus pro omni non expediat / et enim sic est de legis naturalibus in quibus que
sunt salutis presbiter refert sanctos ex hoc / et precepta ad obmissum offi-
cium retinendum Sed in aliis operibus pro viribus ad consolationem pro

quia illa intermittenda sunt et ad horam vertenda / Jam accedo ad
exponens lre augq expomt sic Septies in die laudem dixi
tibi id e semp / solet enim iste nus septenari esse indicium vniu
sitat / ppe qd sex dies sunt positi dme opatoins et septimus
adiectus q quiete / nec ob aliud dcm e Septies cadit iustus
in die et resurgit / n pisto / no perit iustus modis omibz humilians
si no puaricat / nec si puaricat no est iustus pro omi enim tribulato
ne quo iustus in prospitu hominum decidit / positum est septies cadit
Et p eo q compis omibz tribulatoibz pfecit positum est septies
resurgit dd quit intutu satis illustrat i eod lio quis sinat pce
dentem ibi em se cumplz aut infirmabitur i malis hoc go iustus
est / iustum septies cade et resurge i omibz malis no infirmari
saugi / mito ergo etiam laudat dm septies in die sr iudicia
iusticie ipius / Judicium em dme iusticie est ut iudicium incipiet a
domo dei i punicio ut ipa vindicta / de quo etiam contenta e / quia
in omibz illis tribulacoibz eccla no est infirmata s convs
conatus q aug / alio md horum expomt Septies in die laude
dixi tibi i die i statum gre dixi laudem septies / p scte te
laudam / et hoc sup iudicia no pusa qualia sunt gentium / s iustie
et hoc no hominum quorz sit veritates sed et iustie diuine sunt / s
tue / Justicia em dt iusticia meciuus ~~in ipos~~ ~~dixi~~ ~~pp~~ Sed laus et
honor deo nro / quia vera et iusta sunt iudicia eius licet nobis i
cophensibilia ~~facta~~ ~~sunt~~ incophensibilia sunt iudicia eius et i vestiga
biles vie eius / ~~pp~~ ~~go~~ pcta ut dma laus fiat i die gre i virtuti
Sicut enim sit septenaria i pfecta Et io dicit Ambrosius cum levam q i
isto mo studium scte Deuotionis exponimus / ita q q pluries que
ei ? varius ab dm ane delictare declarat effectus / ut sine vllo
iratudie a cupit i tendis defectu gro / ut q alii notat postu
lemus / ut qd scta laudibz petitionibz accederet nos in iste attepleuus
laudemus i ympnis cantus ua se et iusta q in dmis laudibz
tanis considentes / no sit autepis ? dubia sua / no distralor
mentis intencio / no malum negociacoim occupatio / et p positi
spualis opcum desertat iustifice / s p iustia dei tranquillo ani
no ano satiato / ~~q~~ ~~ambros~~ Eqqua expane sequit q in de
cantacione diuinarum laudum mt ad intuendum qd anim deuotionem at
quiete gtus nos passus i perde hoc pz ex vbis Ambrosii pout
cta istam exponim / et io no tube ductiles / no cythare no psalteria
nec alia musicalium ludic i dmis laudibz admittenda sunt
Et e ro quia dme laudes spuales sunt / illa aut deuiulat
carnalitate / et etiam in quibus mt est vi / nec fides tma iusta
esse gcludit Et si de psalterio de tympano de cythara / q qua
alegantur q gerat i dmis laudibz admissa hoc tunc erat i figura
et qui offerebat agnum vitulum et hircum / mo aut offer vgis /

filius et omnia iam invitate fuit / et ideo sexto modo / et doctores isti alia mystica instrumenta in testamento novo / spiritualiter exponunt. Alio modo littera exponitur sic Septies in die laudem dixi tibi i. horis septem canonicis laudavi te / non solum mente / sed etiam ore iuxta illud Os meum annunciabit laudem tuam / ita quod non solum semel modo / sed septies .i. septem viciis quibus die nati sumus ad illud innumerabiles sicut moti sunt propter sex opera creationis / et septimam gubernationis / in quibus operibus relucet iudicia divine iusticie / ita damnatorum deiectionem / sicut in parentum de paradiso expulsionem / et ideo addit Super iudicia iusticie tue / vel propter septem principalia opera / que sunt incarnatio / nativitas / exhibitio christi / et aliorum factorum / passio / resurrectio / ascensio / et adventus ad iudicium / ut sicut septies circuitu corruerunt muri Jericho Josue vi° / sic per laude dei septies frequentatam corruat omnia refugia adversariorum / vel propter christi passionem / cuius attestatur iste septenarius / nam in diluculo matutinis laudes dicimus / quia tunc christus a mortuis resurrexit / prima decantamus / quia iam hora prima pylato fuit traditus / tertiam decantamus / quia tunc iudei clamaverunt / crucifige / crucifige eum / sexta hora fuit crucifixus / nona expiravit / hora vespertina de cruce fuit depositus / et hora completorii sepultus / nocturnas aut matutinales cantamus / ad designandum vigiliam et diligentiam eorum qui custodiebant christum positum in sepulchro / et additur super iudicia iusticie tue / quia per christi passionem inimicus humane salutis victus est non violentia / sed iusticia / non nunc iudicium est mundi / nunc princeps mundi eicietur foras / vel ut impetremus septem dona spiritus sancti / in quibus nobis remittuntur septem peccata capitalia / et dentur septem virtutes principales / quas consequuntur septem beatitudines / tertia que est divine iusticie iudicium / ut homines qui finaliter habuerint quod habeat regnum eternum

Pax multa diligentibus legem tuam et non est illis scandalum. Et continuatur sic ad precedentia. Supra propheta ostendit se divinam legem dilexisse / amorem eloquiorum eius habuisse / et odisse iniquitatem / hic iam ostendit quod ex huiusmodi affectionibus devenerat ad hoc quod nullum sibi poterat scandalum accidere. Hic enim erat exercitus fixus / quod nec movebatur vestigia eius. Vel sic supra ostendit se in statu contemplationis consisse exercitum in divinis laudibus / hic iam ostendit se devenisse ad huius exercitii fructum quia ad pacem assiduitas enim divinas laudum et orationum pacem gignit / et ideo quia ibi elevatur mens ab istis inferioribus que inquietant / et hic occupatio fit cum deo in qua consistit quedam pax / vel sic supra ita divinas laudes posita sunt omnia digna laude / et primo sufficientia quod septies / secundo generalitas quia in die / tertio rectitudo intentionis quod tertio quarto

Subinissio hominis ad deum quia super iudicia iustitie sit iam
pervenire omnia delectabilia. Delectabilis enim est pax. delecta
patris habundans et valde delectabile est in iustitia pace esse sicut
intellud suboriatur scandalum. Et dicitur secundo quia primo agitur
de pace primi secundo defectiva ibi Expectabam salutare tuum
omnia pacis dicitur quia primo tangitur illius rei delectabilis
una quia pax. tertio eius habundans quia multa. quarto ostenditur qui
illa assequuntur vel quibus debentur quia diligentibus legem tuam.
Et quarto quia in eis impedimentum non patitur quia non est illis scan-
dalum. Circa declarationem versiculi istius advertendum quod pax in-
que triplex ponitur. Quedam enim est pax
est approbata bonis. Secunda est ut scilicet quibus ipsa malorum. Tertia
non est vera pax sed solum nomine. Malorum pax ipse
bono caret. Unde dicit Cassiodorus pax quia pax semper in-
tra constituta litigat et cum hostem non habeat secum certat. Malorum pax semper
illud sed est pax impiis dicit dominus. Et huiusmodi pax reperitur. Unde
esse triplex. Quedam dicitur pax estimata. et non est aliud in re
nisi ipsa fortuna et successus secundum in istis rebus sicut ipsa
mundana prosperitas. Hii enim qui fortunati et habundantes sunt
et quibus omnia prospere succedunt estimant se esse in pace cum
tamen veraciter non sunt quia cum eis intus manet bellum
synderesis et conscientia. Totius labor et avaritia. pastus timor
in lapler et mortis violentia. et nulla est in mundo tanta
prosperitas qui in ea sit magis degressio quod de quiete. Sicut dicit
Salomon risus dolore miscebatur et extrema gaudii luctus occu-
pat. Et ysa. xxxviii° In pace amaritudo mea amarissima.
Ex quo sequitur et si electi et iusti etiam aliquando fulgeat prosperi-
tate temporali non tamen in illa est eis pax. Unde dicitur contra
illud psalmi Exierunt populum tuum. Hec sunt in penes domini
iusti habundantem omnibus et plena ita felicitate. Nonne domus
Habrae habundat filiis familia pecoribus auro et argento. Nonne
Jacob similiter in Mesopotamia ditatus est et regressus cum
magna habundantia gregis egit. Sed quid non ibi posuit sua
desideria. non ibi delectati et quiescere cupiebant. Nec putabant
se ex eis felices fore. Cupiebant. Unde istis excludit quibus nisi suscep-
tamentis ad tempus. Sed futura desiderabant. Unde dicitur omnes isti
peregrini non in istis temporalibus sed in illis futuris bonis et perpetuis pace
que finisse. Alia pax malis ipsa est simulata. Multi enim fin-
gunt se esse pacificos et modestos qui tamen in veritate sunt di-
scordes tonici et rebelles. De quibus in psalmo dicitur loquuntur pacem cum
proximo suo mala autem in cordibus eorum. Et in hac sedas sunt

Sunt ypocrite ipi enim simulat se esse pacificos et amicissimos
et nequissimi sunt / de quibus in ps° dr Mecum quidem pacifi-
ce loquebantur / et iracundia dolos cogitabant Sic omnes pro-
ditores simulat se esse pacificos ut magis nocumentum possent
inferre Unde de quodam principe scribitur Machabeorum primo
locutus est iudeis verba pacifica in dolo et postea irruit super
eos et occidit / alios captivavit / templum spoliavit / et civitate succen-
dit Sic omnes ambitiosi simulant se pacificos benignos et humi-
les ut possent devenire ad aliquod pinguie beneficium / et dum
assequuntur non verentur turpe scedam pacis Unde primo regum xvi°
pacificus est ne ingressus tuus Responderunt viri bethlehemite
ad samuelem Et licet isti videat pacificus prout samuel sunt
dicens veni ut ymolem domino deo sicut et fecit Sed isti postquam
ingrediuntur sunt discoli et maliciosi de quibus mathee in° dr
clamant pacem et non erat Ex quibus patet quod in pace ista
malorum electi nullam habent porcionem Et racio quia huiusmodi pax
in omnibus pravitatibus est viciosa et reproba et turbulentiis plena /
Unde de quolibet tali in ps° dr Et enim homo pacis mee in
quo speravi / magnificavit super me supplantacionem Alia pax malis anne-
xa dicitur inpacata / et ista est pax regum principum et magnatum
quam suis subditis precipiunt / nolunt enim quod rebellet eis / sed
quod patienter portet tyrannides eorum Et pax huiusmodi viole-
ta est De qua primo Machabeorum xvi° dr Receperunt arma sua et fe-
cerunt pacem / isti volunt quod subditi pacem habeant / sed nolunt
eam tenere subditis Unde possunt dicere subditi illud Expectavimus
pacem et non est Et quilibet pauper dicit illud Cum hiis qui
oderunt pacem eram pacificus cum loquebar illis impugna-
bant me gratis Ex quo patet quod pax huiusmodi durare non
potest racio quia est violenta et tempestuosa et oppressiva / nullum
enim violentum est perpetuum Et alia est istius racio quia libertate
appetere est cuilibet naturale Unde oppressus licet sustinet quamdiu
resistere non potest / sed quam cito senciunt se posse resistere
statim movent bellum / et querunt libertatem Et ita scribit augustinus
de romanis in 2° libro de civitate dei / quod reges qui eos oppressent ex-
pulerunt / et regimine rei publice venit ad consulatum et senatum
Tercia pax equalis communis est malis / et bonis Et dr pax istius
temporis sive pax mundi de qua dicit dominus Non quomodo mundus dat
sic pacem ego do vobis Et secundum augustinum non est aliud nisi con-
cordia hominum ordinata ad invicem quam omnes naturaliter appetunt
Est tamen huiusmodi pax vera dei donum gratis datum / et ita nullo

reprobandu / aut spnendu Ueno em deus solem suu facit
oriri super bonos et malos / et pluit super pctores et iustos
et vtrisq largit^z sciam / fidem pphetiam / eloquenciam / et talia
bona et alia / sic etia vtrisq Dat patem in hoc labili tpe
Ex quo sequit^z et si pax mdi bonis et malis cmb e / et pnci
palig dat^z iustis qua repbis / tame alit ea vtut iusti qp
pctores Cor hui sut tres ptes / pma pb wt quod in pace
istius temporis mali et boni cuitant / et quod ho vi^z qp sit ncia
pro consuatione / quia si hec pax non eet / cito veniret mundi
i interitu / quo em elemta quod dm i mixto sunt pacificata
ciliata tam dm mixtu manet / cessante vio ppotion et vno
eleto in aliud pre valente mixtu corrupit^z / Sic vbicuq pax
non est qui conciliaret et pportinaret et ordinaret homis ad
invicem / ncie est / quod totu p odia lites et bella corruat / vn
luc xi Ome regnu in se diuisu desolabit^z Et apoc vi
ei sedente i throno data est ptas bestie sedenti in equo ru
fo / et datus e ei gladig magnus ut se inficerent homnes
ad invicem / vbi maie ihetur / qp sublata pace sequit^z de
solatio Et mat xii dr Ome regnu in se diuisu / et omis
ciuitas diuisa cont se / et domg sup domu cadet / Ex quo se^z
qp nec regnu stat / nec ciuitas / nec domg / vbi diuisio incidit pace
violans / Regnu em ut dicit magnus alb^tq sup luc / est ordi
nata et completa ptas in centalibq et ptatis et opationibq
in vnu collata Sic etia ciuitas est ciuiu vnitas sub vna regla
regulata Domg aut dicit^z familie sicut dicit^z Domg Jacob
Domg levi / domg dacon / tales familie / et tales ptele / mo vo
familie sunt diuise qtr se ^tia destio / vbi ciues diuisi sut con
se invicem et ad regulam non attendut / vbi ptates con
invicem pugnat / et cont eu ad quem ordinat^z / ncie est qp
ptibus ad invicem corruptis ruat totu / Vn dns casu mdi et
fine declans per signa precedes dicit Mat xxiiii Surget
gens contra gentem / et regnu aduss regnu / vbi per diuisio
ruinaz ondit Et ii palip xx filij dauid vsi i seditionem in se
ipsos diuisi inuicem cede volnerbq / Scda pars cor^{hui} wt qp
pax mdi pncipalig dat^z iustis / quam pctoibq / Rx est ista / qr
cu qt primo / hnt pacem cu deo / et qntu in eis est
omem repugnanciam cpmut / et omia cupiscentia pacifice su
scipiut / Ex quo ergo iusti reddut se dignos hmoi pace se^z

vitas tor vij / Ex qua pte seq(ui)t(ur) q(uod) petores hac pace p(er)t(ra)nsit
in istorum vtu(n)t(ur) et p(ro) q(ui)b(us) magis iustis debe(n)t / q(uam) eis / vnde
apl(u)s j ad thi ij° exortha(tur) etiam orar(e) p(ro) regib(us) ut quieta(m) ac
tra(n)quilla(m) vitam agam(us) / vbi maite ex(er)cetur q(uod) p(ro) orac(ion)es iu(st)o-
rum optme(n)t pace adeo Et b(eatus) thom(a)s ibidem dicit / q(uod) m(un)di pax
in duobus consistit / p(ri)mo m(isericor)dia ordinata re(ru)m exte(rio)r(um) / et ergo
ap(osto)l(u)s dicit ut quieta(m) vitam agam(us) / s(ecun)do in ordinata co(n)cordia
omni(u)m hominu(m) / Et ergo dicit et tranquilla(m) / reges aut(em) si in pace
h(ab)uerit se fuisse passi(on)e fo(r)t(is) p(er)ug(ato)s / et m(ul)t(i) t(ra)c(t)ores ecce ma-
li p(er) mediu(m) istorum ad pacem deue(n)it / et tamen eam vio-
lant erga iustos Et ergo dicit za p(a)r(alip)o(menon) c(apitulo) x iij / q(uod) iusti ab(iu)r(are) hac
pace vtu(n)t(ur) d(e) p(er)usi / Iusti enim intelligunt istam pacem esse in
p(er)missione dei et ita si dat(ur) nunq(uam) ea reicuint / quia e(st) o(ra)c(i)o-
nes istorum bonorum / nunq(ua)m ea violant quia e(st) occasio m(u)ltoru(m)
malorum Et si sciat h(uius)mo(d)i pacem ex de bonis inde(n)tib(us)
tam(en) tu(n)c eis adest / elaborant eam in(pro) voluntate dei
inq(ui)a eni(m) ocio torpescut anq(ui)a flu(m)i(n)u(m) re(rum) soluit / sed
tis t(er)rena q(ue) p(er)imit desidia ut dicit greg(orius) / per p(ro)posita tp(or)e pa-
pace ob vtu(n)t(ur) / dicit eni(m) lactan(tius) / pace existente v(ir)g(ini)s ... co-
solac(i)ones suas / et nullus est qui possit i(n) pace requireret ea q(ue)
dis dic(tu)m pacem h(ab)ent conspirant ut vnait(er) p(re)ualeret p(re)-
cepta dei / et ut opprimerent intra e(c)cl(es)ie / Et b(eatus) thom(a)s dicit q(uod)
reteba(n)t pace ad cultu(m) demonu(m) ex iaz d(i)c(it) filius treuebant
Et ad lasciuia q(uia) t(em)p(or)e pacis vita in eis carlia ...
Sed nec de pace malorum nec de pace m(un)di est ad p(ro)positu(m)
h(ab)uerit scandalis / Sed eni(m) pax m(un)di nulli de pace que est iustis
p(ro)pria de q(ua) dicit aug(ustinus) l(ibr)o xix de ciui(tate) dei c(apitu)lo xiij pax
hominis mortalis e(st) ordinata in fide obedientia sub et(er)na lege
de qua l(ite)ra dicit q(uod) pax h(ab)et est multa i(n) m(u)ltis quia o(mn)ib(us) cor-
dis et op(er)is / valia quia cu(m) deo / tu(m) p(ri)mo cu(m) se ipso Et istos
q(ui) d(omi)n(u)s post resurrectio(n)em i(n) itinere discipulis suis pace dixit
eis ter pax vobis / Joh(ann)is xx Et mundi sit scantibus ...

9° 3ª

2a conclusio / Pax varie amissa et per xpm varie restituta pro salut
acquisitione est necessaria Conclusio hec habet tres partes que simul deducte 2
Circa quam declarationem nondum albertus magnus super Et in terra pax
hominibus bone voluntatis / dicit quod pacem quadruplicem
sed qualiter erat violata et amissa / tamen quelibet erat reparata / prima pax
erat ea que fuit inter deum et hominem / inter deum autem et hominem
bellum fecit precepti transgressio / quia quanto enim peccatum fecit tanto pacem
violat / Sed xpus per illa violatione pro offensione et pro inobediencie
satis fecit in eo quod in homine assumpto subiecit se obediencie
sui patris usque ad mortem crucis / ad philip. 2° 2c facta est pax inter
deum et homines ipsa xpo ymo pacem faciet in pacem interfa
ciet Et ut sic xpus dicitur esse mediator dei et hominum 1 Thy 2°
Erat etiam pax inter homines et angelos / sed bellum factum est in electione
hominum de paradiso per rem cusca angelico in situ / Sed bellum xpus
pacificat in eo quod ruina angelorum per homines redemptos repli
catur illud psalmi Benigne fac in bona voluntate tua domine ut
edi. muri ierlm Et secundum hoc xpus dicitur Salomon pacificus Erat
etiam pax inter homines et homines / Sed bellum inter homines et
homines patet inter iudeos et gentiles / fecit diversitas cultuum quia
Iudei deum vivum / gentiles non ydola coluerunt Sed pacem fecit xpus
quia utrumque populum in una collegit Unde Iohannis 10° alias oves
habeo que non sunt ex hoc ovili et illas oportet me adducere et fiat
unum ovile et unus pastor Et ideo hoc xpus dicitur lapis angularis qui
fecit utraque unum Erat etiam pax inter carnem et spiritum / sed bellum
inter haec exinde processit quia spiritus primo corrumpit carnem / caro
autem corrupta corrumpit spiritum / Unde ad galat. 5 caro concupiscit ad 2
versus spiritum et spiritus adversus ut non quecumque vultis illa faciatis / Cristus
autem assumens carnem et spiritum in se ipso fecit pacem utriusque et eo
in xpo dicitur in pace factus est locus eius Et ideo hoc xpus dicitur Emanuel.
i. nobiscum deus quod albertus Et ex sumis dictis patet quod quelibet pax erat
per nos amissa quelibet per xpm reparata / et quelibet ad salutem necessaria Et
ita conclusio vera Ex quia conclusio sic deducta sequitur hec quod nullam
quam pacem habuissent homines si dei filius non fuisset factus homo patet
deductione conclusionis Et ideo dicit apostolus ad eph. 2° / quod ipse est pax nostra
qui fecit utraque unum Et si queritur ut dicit lactancius inter deum et
hominem mediam tenuit formam quia nec erat solum deus / nec erat
solum homo / sed erat deus et homo / sic quod omnia que primus homo
amiserat homine assumpto fuerunt restituta / sicut innocencia / sanitas
iusticia / impassibilitas / immortalitas / et quelibet eorum erat originale
et innocencia originalis et sanitas originalis etc. Et ad tantam

ille assumptus homo / venit cum deo unite / ad tantam pacem quod
nunquam potuit nec aliquo dividi et dissolvi ad unitatem ecclesie in
mediatorem omnium que a primo homine erant perdita reparata
fuerunt / sic ut per ipsum quod per medium nobis concitaret / dicit Te-
lacteris qui deus famulum misit ad erudiendum mortalem pre-
ceptis iustitie / quare eum voluit carne indui / primo tentari
tibus effici et morte multari / Et tunc ut viam dei cultum per
totum orbem doctus fieret et operis / Et quid est hoc aliud dicere
nisi ut homines converteret ad deum / et deum inclinaret ad homines
ut scilicet ipse populus esset dei populus / et ipse deus esset eorum deus
Esset vera concordia / esset pax et unitas restituta / et totus
eius labor ita in doctrina / ita in operum sanctitate / ita in vita et / ita
passione morte et resurrectione / non ibat ad aliud / nisi ad resti-
tuendam pacem concordiam que erat amissa per hominem / unde pastor
a mortuis resurrexit / statim pacem continuat hominibus ut supra
est allegatum / Ideo sequitur ex hiis / quod modo quo homo assumpto
reddita sunt omnia / que erant patris / conformiter reddita sunt cunctis
hominibus / quia enim deus homo natus ex virgine fuit pro capite
unitate / sic deus homo ex se et homine et virgine scilicet etiam
et seipsum caput ecclesie constituit / Et factum est ex quo sic unitas
illum hominem assumptum sibi univit / et ipsum in summam concordiam
et pacem assumpsit / Sic ex quo seipsum et ex nobis unam unitatem
constituit / sic ex seipsum caput fecit et nos membra / ex ipso
nos univit ordinat et pacificat / et quietat / univit quidem
ut omnes uno spiritu ageremur / ordinat ut omnes mutuis cogitatio-
nibus relevaremur / pacificat ut omnes nos invicem diligeremus
Quietat ut omnes ad pacem finalem in per beatam intentionem
tenderemus / sicut est quod dicit Cassiodorus / ex quo omnes reconciliati in
corpus facti sunt / adeo in eodem corpore non quidem corporaliter nos
mixta / sed sunt omnium animi sociati sunt mentes reconciliate
sunt omnes unum in caritatis dilectione in qua solidati sic tenea-
tur ut quasi tenendamus / Et dominus dionisius sic dicit Ex quo unum for-
mes sectum sunt divinitus / ex sectam unitam divinissimi non conveniunt / et
non dicit divisiones quia destitutum etiam diversitas est in instructionem diversi-
tas virtutum diversitas operationum / Et ideo se ab unitate dividit
qui aut aliter sentit ad de fide / aut alio spiritu quam per agit in
congregatione / aut qui alios ut seipsum non diligit / aut qui contra

[illegible] accepit in alterius [illegible] ad [illegible] non extendit / aut qui ipsi bonorum aut adversa
malorum in [illegible] affectionum non dirigit / Ex quibus patet quod hec pacis [illegible] sine [illegible]
plicata est ordinata patet ex adduccionibus istorum [illegible] / Ubi [illegible] pax [illegible] dignitate
venit in assumptam naturam / et ex [illegible] dei in dispositionem [illegible] / et [illegible] per [illegible]
[illegible] singulis [illegible] personam / Et ut hec magis elucescat / Advertendum quod [illegible] pax [illegible]
[illegible] ad deum consistit in remissione peccatorum / Unde apostolus peccatorum remissionem vocat pacem
[illegible] dicens gratia vobis et pax a deo multiplicetur / Ubi glossa [illegible] gratia est peccatorum
remissio que est pax ad deum patrem aut cum deo [illegible] / quia [illegible] nos a peccatis
[illegible] pro [illegible] pax cum angelis et cum omnibus [illegible] que pro deo pugnabant
contra [illegible] / et multiplicatur pax ista quia ex in [illegible] devenit [illegible]
ad volu[illegible] et [illegible] / quia illud [illegible] fiat pax in virtute tua / [illegible] statim
[illegible] peccatorum [illegible] devenit ad concordiam volu[illegible] et [illegible] / [illegible] apostolus [illegible] est
magna dei virtute ut [illegible] voluntatem [illegible] ne [illegible] libertate fiet in [illegible]
[illegible] virtutum [illegible] / et ideo cum propheta dixisset fiat pax in virtute tua / [illegible]
et habundancia in turribus tuis / [illegible] magnus Albertus sunt [illegible]
[illegible] / [illegible] in [illegible] dicitur est virtutum habundancia [illegible]
[illegible] incorruptibilis et insaciabilis / [illegible] movet bellum
pax [illegible] et [illegible] obediencie / [illegible] discordia [illegible] virium
et [illegible] / et sic pax multiplicatur [illegible] tranquillitate / [illegible] eundem Albertum
[illegible] ad tranquillitatem [illegible] affectionum / [illegible] ad perturbationem [illegible] / [illegible] intelli
[illegible] serenitate [illegible] omne illud quod [illegible] bonum [illegible] / Hinc dicit apostolus et pax dei
[illegible] in contemplacione et delectatione [illegible] et intelligencias [illegible] / et [illegible]
[illegible] custodiat corda vestra et intelligencias [illegible] / [illegible] et
que [illegible] pax in se ipsa / que sedat [illegible] / [illegible] solet pax ad alios
[illegible] affectionum [illegible] pax [illegible] in nobis [illegible] / [illegible] deo in nobis / et [illegible]
[illegible] / [illegible] cum deo et in nobis [illegible] / [illegible] delectamur / tunc dicitur ea
[illegible] que dicitur pax eternitatis / [illegible] in vite delectamur [illegible] degustamus / [illegible]
qui in bonis que dei in nobis operatur et [illegible] dulce [illegible] / Et post [illegible] ad [illegible]
in pace eternitatis / quia in hac pace illius pacis [illegible] / Et [illegible] ad [illegible]
de ista [illegible] / [illegible] dei licet multa bella gessit / pacem [illegible]
[illegible] David / qui ideo quia dilexit legem dei non [illegible] / [illegible] quia [illegible] victor [illegible]
[illegible] quia [illegible] bellandi [illegible] legem dei non [illegible] / quia [illegible] habebat [illegible]
[illegible] et [illegible] bellis [illegible] / [illegible] possumus [illegible] quod David [illegible] be
[illegible] ut erat sibi [illegible] scandalum // [illegible] possumus [illegible] / [illegible] quod David
[illegible] in iusticia / [illegible] non fuisset [illegible] / [illegible] non [illegible] bella [illegible] movisset
[illegible] cum iusticia [illegible] non fuisset [illegible] / [illegible] quod bella David nullum scandalum
non movit bella hostibus nisi [illegible] / [illegible] et ita pugnabat sine passione
sine scrupulo [illegible] non fuisset / [illegible] quadam lege / et ita pugnabat sine passione
[illegible] quod pugnabat [illegible] / et ita bellabat ex lege [illegible] / [illegible]
[illegible] vim vindicte [illegible] / et ita bellabat [illegible] cum moderamine inculpate tutele
[illegible] vim repellere decet / [illegible] ut dicunt [illegible] non deserunt [illegible]
[illegible] David quia legem dei non deserunt [illegible] et in pace [illegible]
[illegible] pacem et requiem [illegible] / [illegible] in persona [illegible] / [illegible] / quia
[illegible] dedit [illegible] pacem et requiem [illegible] / et [illegible] legem
est ad [illegible] / [illegible] ipse [illegible] pacem [illegible] / et qui [illegible] legem
[illegible] diu dilexerunt legem patrum [illegible] / [illegible] etiam Salomon
[illegible] stulta irritavit [illegible] / et movit eis guerras / [illegible] legem [illegible]
[illegible] diu legem dilexit / [illegible] Judith [illegible]
[illegible] in diebus pacis [illegible] diu legem [illegible] / [illegible] a cultu dei [illegible]
[illegible] hostes et latrones suscitavit [illegible] qui recesserunt a cultu dei / [illegible]
[illegible] non sunt qui insultaret [illegible] isti nisi qui recesserunt / [illegible] dubitat quod Christus
etiam [illegible] iste [illegible] in [illegible] allegorico / [illegible] dux et legislator fuit / Et
[illegible] bella cum [illegible] dei legem dilexit / immo dux et legislator fuit / Et
[illegible] bellando pacem [illegible] / immo pacis auctor extitit / quia omnibus [illegible] facti
~~bellando~~ bellando pacem [illegible] / et non erat scandalum [illegible] / quia Christi pax omnibus passionibus
pacem in [illegible] / et non erat scandalum [illegible] / quia [illegible] in pace [illegible] dormiam et requiescam
non potuit violari / [illegible] de se [illegible] in pace [illegible] dormiam et requiescam

In pace sed pectoris et vocat pacem idipsum quia est immutabilis et invariabilis / dor-
miam id est moriar / et requiescam id est resurgam / Cum dicit audituri plures vocibus exoravit
ad immensum et cordialem pacem et dilectionem ad eos habuit / et ut resurrexit pacem
initiavit / Sed moraliter exponitur et continuatur sic secundum Ambrosium / Cum dixisset
quod caritas excludit omnem timorem / Nunc dicit est quod excludit omnem perturbationem quia cum
diligit deum profundata est in eo mente confirmata firmiter / Et allegat ambrosius
illud / Aqua multa non potuit extinguere caritatem / Dicit quod secundum hoc littera diligentibus legem
tuam sed veraciter et efficaciter / est pax multa id est multis bonis composita et ordinata et qui-
etata / Pax multa quia a multis vinci non potest / multa quia impedimenta habere non potest
multa quia in perpetuitate perducit in suum finem / Aqua exponere sic quod ubi est pax multa
nulla multitudo vincere debellare potest / Et ambrosius dicit hic qui dicit / Nunc pacificum habeat
affectum / et deletat per multa ex agit multa quaerit ad perturbationem habendam / Uxor
saepe mitis sui viri habeat affectum / Saepe vir mitem suae coniugis temptat fa-
cere mitem / Et prius filii fidem sequitur mater / quotiens bene factis dum
tacite obprobriis / Et prius gratia ingrata est / ponit exemplum / Iustus dum sua vendit et dat
omnibus / quo numquam ipsa gratia ingrata est / et tamen in caritate saepe contempnitur / sed ipse omnibus
pauperibus / sic qui nunc sibi retinet / et non putet molestiam fugit / sicut qui non
superat iniustus / nec sic intendens quaerit / non putet molestiam fugit / sicut qui non
sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam / Et sic et non est illis scandalum
iusti caveant scandala / imo ut scandalizant ut scandalisant / aliqui cum iusti
iusti caveant scandala / imo ut scandalum impellare est secundum Ambrosium / Sed Augustinus exponit
non esse / Et proprie quod scandalum diligentibus sic scandalum non est / In diligentibus cum
ipsum sic exposuit / utrum ipsa lex diligentibus solucio Augustinus post duplicem sensum istius exponit / Et dicit
nullum scandalum est / Et sic solucio Augustinus post dupliciter / quod diligit ea non intelligit
utrumque esse verum / Nam cum diligit divinam legem / si quid in ea non intelligit
et honorat legem / Et quod in sonare absurde videtur potius se non intelligere / et
aliquid ibi magnum latere iudicat et ita lex non est ei scandalum / quod captivat in eo
obsequio suum intellectum / et non vult in niti prudencie sue / sic non est de iudeis
qui tenentes legem nesciunt legem / et non voluit suos intellectus erigere ad legem
spiritualem intellectum / Non continet quod tenentes legem ad litteram prevalent eam ut proprium
est dictatum / Sic est ex secunda parte illius solucionis dicit Augustinus enodando / quod legem
diligentibus nullum est scandalum / Dicit cum qui legem diligunt non sic homines timentes
pro personis attendunt ut ipsa lex ex eorum moribus pereat / contra cadentibus illis quos pro
magno habebant in ipsis scandalis non pereunt / sed legem diligunt / et hec est pax
et nullum scandalum / Securi cum sint diligendo legem in qua et si iam multi peccant
ipsi tamen peccare non noscunt / Et non est contra multos qui putant se esse securos
quod exemplo priorum predecessorum peccaverunt / Exemplo illi peccaverunt quod nobis peccare
non liceat / Attendunt quid illorum nesciat / sed sinceritatem legis non attendunt
non liceat / Attendunt quid illorum nesciat / Custodivit ana-

Exspectabam salutare tuum domine et mandata tua dilexi / Servavi mandata tua
mea testimonia tua et dilexit ea vehementer / Servavi mandata tua
et testimonia tua quia omnes vie mee in conspectu tuo / Et continuatur sic
considerans ad precedentem sic supra dicit propheta quod ex dumpsit affectionibus nullum
pibi scandalum potuit accidere / Hic iam se exspectare dicit ad salutis eterne
exspectationem / Nam dicit de eis et beatis qui non fiunt scandalizati in eo / Et
est non vel quod propheta dicit quod et scandalum non incurrit / et salutem expectat utrumque
est non quod propheta dicit dilexit / Vel sic continuatur / Supra propheta multum esse
procedit exordine legis diligende / Hic iam dicit quod pacifici quodammodo habent ad
pacem diligentibus legem / Hic iam dicit quod pacifici quoniam filii dei vocabuntur quod si filii et heredes
futuram beatitudinem / Beati enim pacifici quoniam filii dei vocabuntur / quod si filii et heredes
heredes dei / coheredes autem Christi / Unde apostolus dicit / Hic autem hoc consistit in
exspectacione beatitudinis quam hic certitudinem adipisci ad sicut fides beatitudinem

cognoscendi / vel sic tempus complacuit / et in statu contemplacionis extensi omnibus in diuinis
laudibus dicens / Septies in die laudem dixi / Et fructus inde sequitur in assecucione
multiplicis gracie / Hec ut ponit 2um fructum huius gaudii / qui est spes futura beati
tudinis cum dicit Deum glorificauit me in gloria erit / Et 2a spes est quedam expecta
cio future beatitudinis premiis ex gracia et meritis / Ideo in hoc processu propheta primo tangit
spei logam terrenam quam expectabam / 2o mitorum qualiter quam in / Et leges trium diuersi
tatum est istius sic diuisio / Exponentur autem hec primo procedendo vsque vsum / Dupli
ci salutis expectacio et custodia diuorum testiorum et iudaicorum abseruancia sua sortiatur
expressiue / Distinctio 1a tamen puncti 2m gruenciam istarum sunt vsum / Circa primum punctum
et primum specialiter notandum quod triplex expectacio reperitur in spiritu que iustos viros concernit
et primum specialiter notandum quod triplex expectacio reperitur in spiritu que iustos viros concernit
prima est maturitatis sine sapientie / Et opponitur huius expectacio celeritati leuitati et im
becillitati / Non enim vir iustus more ad aliquid deserit / ut anhelat ad assequendum
cito quod optat / sed deliberat et ipse expectat / et perspicit finem qui secum posset ex
assecutus / Sic enim istius potest dici / de sapiente sedente ad mensam diuitis
videt bene in prima mense multa grossa apparent / sed cogitat ex quo iste diues est
quod preciosa delicata apparent / et ita non festinat se grossis reple et expectat
licet cum quadam grauitate delicaciora / Sic etiam si aliquis sapiens multas impe
trauit gratias expectatiuas / licet occurit multorum paruorum beneficiorum vacacio / non festi
nat illud acceptare / sed expectat beneficium pinguiorem quod sibi possit sufficere / Sic etiam
pulli aquile licet in nido maneant esuriunt et fame deciunt / actu non exeunt
de nido / sed expectant quousque parentes afferant cibum / Capra enim in re fidei et
maturitatis facit iustos non accelerare ad presencia / que ut futurorum sunt grossa
et parua / que etiam saciare non possunt / sed facit eos expectare etiam in fame et
siti illud tempus quo in quo sacietur verbis delectabilissimis delicatissimis
desideria eorum / Hinc dicit etiam in Ysaia usque ad tempus sustinebit paciens et postea re
ddicio iocunditatis / Ex quo sequitur quod ad presencia bona non est spei expectacio precedenda
sed etiam dicit / et recipiunt aliqui quod assecuti presencia futurorum iuccedentia euacuat de
nam secus Iopole est quod hic ventrem et illic iucettum implicant / ut hic patet ferunt
et in futuro appareant gloriosi / Vnde inter quem fuit a diu illi discipuli qui in Christo regno
quod putabat esse premium et terrenum optabant sublimari vnum ad dexteram et alium
ad sinistram / et redarguti sunt velud insipientes / Dixit enim eis dominus Nescitis
quid petatis / Et reducebat eos ad sequelam passionis dicens / potestis bibere calicem
quem ego bibiturus sum quia de regni illius adepcione non in bonis presentibus sed in paciencia
consistit / Et sic redarguit quod non diu prestiterunt ad hoc etiam voluit consolari
eos quorum consistit vnum ordinem / Et petrus qui videns in Christi corde maiestatem
sed 3o spei expectacio sum ordinem / Et petrus dixit sibi Petri hic fieri tria tabernacula
et Elyam et Moysen cum eo loquentes excessus hic sibi vestit hic fieri tria tabernacula
non erat exauditurus // 2a expectacio iustorum est ipsius pacie et stabilitatis / quod
enim deus diu peccatores expectat et dissimulat primo peccata eorum ut conuertantur et
enim deus diu peccatores expectat et dissimulat primo peccata eorum ut conuertantur et
primum agant / dicit enim 2a Petri 3o paciens agit deus erga vos nolens aliquem perire
sed omnes ad primum expectat / quia dissimulat enim peccata hominum sapientie XI / Sic
et nos et peccatis carentes sustineamus hic diem in alium quamuis nobis
eueniunt / iusticia enim sunt iudicia eius / et ipsius premiaciones possidentes atque non pre
sunt / Deuotius primo ordinat erga nos sua / expectare debemus committit ipsius presens
consolatorem / fidelis enim est et non pacietur vos temptari supra id quod possumus sed
cum temptacione faciet prouentum ut possimus sustinere / Nam post tempestatem tranquillum
facit / et post fletum et lacrimas exultacionem infundit / Ex quo patet quod multa presencia
in iustis non sunt absorbere expectacionem futurorum sed expedit / Et etiam ideo quod omnia mala
queccumque veniunt super nos iuste eueniunt cueniunt / Si ergo eueniunt ita est iusta
ergo futuram expectacionem non tollit premium / ymo auget / et est racio quod talia aut nos
peccantibus eueniunt / Non enim solum deus talia permittit super peccatores fieri sed etiam
super iustiores / quos per talia aut purgat / aut probat / aut in meritis augmentat
fuit super his que tercio dicta sunt / Est 3a expectacio spei et confidencie non quod

illius qua quis expectat habet . uel qua quis expectat cum quadam confidencia eo quod
sibi sit ventura in mente de qua Job xiiii° Cunctis diebus quibus nunc milito expecto
donec veniat immutacio mea . Cum enim iusto mors advenit magna sibi mutacio
imminet sicut ibidem dicit ~~[illegible]~~ Gregorius . Mors enim finit statum miserie et incipit
statum felicitatis . Vel quia ab eo fiducia in ea mutacione feliciter expectat que iustis
eveniet in mortuorum resurreccione maxime et mutacio . sicut ut apostolus dicit mortale
hoc induet immortalitatem et corruptibile incorruptibilitatem . Hec enim hominis
mutacio eveniet omnibus . Inquit enim apostolus . Omnes quidem resurgemus sed non
omnes immutabimur . Ex quo patet quod causa que facit expectare hic est humane ex
gentis facultatem . Nam in extrema ~~[illegible]~~ [illegible] mors [illegible] et fit post
mortem omnis mutacio reformari in integrum . ut est fabula humane . Unde
Job ubi supra cum dixisset Expecto donec veniat immutacio mea . adiecit Vocabis
me et ego respondebo tibi . operi manuum tuarum porriges dexteram . Super
quo Gregorius libro xii moralium dicit Tunc deo vocanti respondet [illegible] quando
qui ad iussum suum in incorruptibiles incorruptibiles surgimus . Et quia hec creatura
expectata non valet recipere . solius dono dei agitur ut ad statum incorruptionis
perveniret . Et de hac expectacione spei et confidencie loquitur hic propheta Oculi mei a
que ad graciam incorrupcionis sequitur ut est expectacio de [illegible] que consistit
in visione et fruicione divine essencie . De hac loquitur propheta dicens Expectabam salutare
tuum domine . id est aliud quod posset salvare et valet . quod nulli alteri competit nisi soli
deo et filio suo quem misit propiciacionem pro peccatis nostris . Unde salus honor virtus
et gloria attribuitur soli deo . unde sedenti super thronum et agno Apocalypsis vii . Et
quadrupliciter deus salvat hominem . et ita quadruplex a deo salus est expectanda
et in hac distinctione investigabimus istius versiculi exposicionem . Primo siquidem
salvat deus quia liberat homines a peccatis . que quidem peccata sunt humanorum cor
dium deceptores . macule et umbre . Primo enim id est salvare hominem in tene
brosa domo existentem a dampnis preservat qui sibi lucem accendit . quia per hec
ostendit sibi peccata et modum emendandi declarat . Anima cognoscens peccata ex fide
venit . Inde contricio confessio et satisfaccio . Secundo enim ceco ~~[illegible]~~ graciam
venit . Unde ceco [illegible] cui dixit dominus . Quid vis
ut faciam tibi . nichil aliud petivit nisi ut videam lumen . Luce xviii . Sic homo
nichil est gracius nisi ut sibi visus discrecionis donetur
ex cecitate mentis nichil est gracius nisi ut sibi visus discrecionis donetur
quo posset mala cognoscere . et mala a bonis secernere . Ve enim eis qui
dicunt malum bonum . et bonum malum . ponentes lucem tenebras . et tenebras
lucem . Ex quo patet quod omnibus in peccatis a solo deo expectanda est via salutis
Et est [illegible] via eius . Cum enim homo incidit in peccatum iam
non est in ea [illegible] ut de peccato exeat . sed domini est dirigere gressus . Et advertendum
quod ita vix venit ad plenam restitucionem visus . quo organum disponit . et istam
[illegible] quendam impedimentum
facit gracia . et per graciam mentem disponit . et ipsa est quedam impedimentum
removet . et operatur salutem . Unde dicitur Actuum xv Credimus salvari per graciam
. et hoc facit fidem . que suo lumine [illegible] eligit
tenebris est lumen [illegible] . et hoc facit fidem . Item in collirio
et digito . Unde Luce xviii . dicit fides tua te salvum fecit . Item in collirio .
et digito . Unde ~~[illegible]~~ nichil aptius sit nisi sacra scriptura
et collirium hic ~~[illegible]~~ Ebraico et greco . Unde luce [illegible]
que data est in salutem omni credenti Iudeo primum et greco . Unde luce [illegible]
Christi advenit dicitur fuisse ad dandam scienciam salutis plebi . Et notandum est
que enim [illegible] que movet mentem . et fides que illuminat . et sacra sciencia que
[illegible] que movet [illegible] penitendi sunt dona solius dei . Et ad hec assumere propheta dicit
Expectabam salutare tuum domine . id est filium tuum . filium hominis . ipse enim salutare
dei . ipse et salus hominum . Unde et vocatum est nomen eius Ihesus . ipse enim salvum

faciet templum suum a peccatis eorum / Et specialiter illa templi quorum quinque potest dici illud quod sequitur
Et mandata tua dilexi / Et aliud mandata que requiruntur ad primum / quorum unum est
illud primum agite appropinquabit enim vobis regnum celorum / Et aliud est illud
facite dignos fructus penitencie etc. / 2o salvat deus ab inpugnatoribus omnium hostium
[illegible] invisibilium et visibilium homines enim sunt quasi vascula domini [illegible] / et ubi custos
sunt et ceteri ab eo [illegible]. Unde cum inpugnantur tenentur eos [illegible] defende
et protege sicut deus facit suos / Specialiter qui plus suum debitum faciunt inpugnando
et propter hoc implorant divinum auxilium. Unde in psalmo dicitur salvat eos dominus
obedientium ut notam faciet potentiam suam / De quo scilicet quod non est efficax nostri
labor divini auxilii nisi tunc tu homo facis quod faciendum est / et est verum quod vascula
si non inpugnantur per vobis infidelitatem sapere a deo petendo auxilium / Sic et hic
vult enim deus nos esse operatores strenuos et pugiles / quamvis nunc sine auxilio
[illegible] faciamus / Et 2m hic littera exponitur de david [illegible] et licet de eis sic
optabam contra hostibus meis inpugnando salutare tuum domine et auxilium tuum a te
ab eorum debellatione liberari quod dominus pugnando cum hostibus auxilium tuum per eorum [illegible]
postulam / vel illud auxilium meum a domino qui fecit celum et terram / Et propterea ideo
postulam quia mandata tua dilexi / quod enim infirmus qui a medico sanari
optat omnia sua mandata observat / Dicit Gregorius Ille solus se muniit qui
medici precepta semper [illegible] / Sic david quia omnia precepta dilexit / et mandata
eius servavit ideo in omnibus periculis divinam assistenciam speravit / frustra enim di
vinum auxilium invocat in adversis qui eius mandata contempnit in prosperis / Unde proverbiorum
primo Despexistis omne consilium meum ego quoque in interitu vestro [illegible] ridebo / et
infra Tunc invocabunt et non exaudiam / eo quod exosam habuerunt disciplinam et timorem
domini non susceperunt / 3o Salvat deus et salvavit animas in nature humane assumpt[ione]
tunc enim persona sua visitavit / tunc nobis faciem suam ostendit / tunc gratia sua faciem
salutis assumpsit / Unde Genesis 32 dicebat Jacob Vidi dominum facie ad faciem / et salva facta
est anima mea / Sic nos et david optabat dicens / Ostende nobis faciem tuam et salvi
erimus / tunc enim salvat nos a potestate demonis / ab obligatione peccati / et a captivitate
infernali / Propter quod prima thimothei primo dicitur / Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere
De quo scilicet quod Christo Jesu dependebat salus sive salvacio utriusque populi scilicet et illius
qui erant in antiqua lege / et istius qui erunt in nova lege / Et 2m hic littera
hic exponitur de patribus veteris legis / et de patribus nove legis / De patribus prioribus sic sa
lutare tuum Christum in lege promissum optabam in carne venturum / Ipsi enim erant
promissionibus fiunt spem quod deus aliquando impleret
promissa / Unde ipsi crebrius divinis promissionibus [illegible] et perierunt multi [illegible] quamvis de aliis
quos eis promisit / Unde desperaverunt et [illegible] / Tantus ardor erat patrum suspirancium
magnus / primo [illegible] amplexum a [illegible] / Tantus ardor erat ipsum suspiria ingeminando dicebant
Christi presenciam in carne / quod unum quemque eorum dum erat ipsum suspiria ingeminando dicebant
putas quod ego videbo / putas durabo / putas me hic inveniat illa nativitas / putas quod ego
[illegible] videbo oculis meis / Et quidam erant suspirabat propter exaudiri hostes dicens
usquequo obliviscaris me [illegible] / Quamdiu
usquequo avertis faciem tuam a me / usquequo exaltabitur inimicus meus super me / Quamdiu
ponam consilia in anima mea per diem et noctem dolorem meum / Alii suspirabant ex tedio dila
tionis / [illegible] ex [illegible] / et expecta reexpecta / expecta
te promissionis ysaie 28 expecta reexpecta / expecta reexpecta / modicum ibi / modicum ibi / Nam ex dilacione diu desiderato amor accenditur impaciens
[illegible] / [illegible] ab [illegible] descendi ad infernum ibi / Unde Job xvii dicitur / Inprofundissimum
Alii suspirabant ex abhominatione descendi ad infernum ibi
infernum descendet anima mea / putas ne saltim et requies michi / Alii suspirabant
ex desiderio videndi speciosum forma pre filiis hominum / et audiendi vocem suam / Unde canticorum
Ostende michi faciem tuam sonet vox tua in auribus meis / Unde quo solicite isti preco Christi
Super quo dicitur Cassiodorus
exspectabant venturum / Unde in psalmo dicitur Exspectans exspectavi dominum / Exspectantes et exspectantes
quod hic expectacio vana non est / quod exspectantes erunt cetum in gaudium

fu mitter aquis cum magno dispendio sustinemus / Et hac exponit invit augus Circa istam litteram
nam respiciendo usque istum / Epistulam salutare tuum domine et mandata tua dilexi Quid illis
cum antiquis profuisset dei dilexisse mandata nisi eos xpc qui est salutis liberasset
/ tunc enim ipsi tanta summa mandata dei diligere potuit / Et sequitur si ergo expectabat salutare dei
qui mandata eius dilexit / quanto magis nunc est dilexisse mandata illius quos ipse
ipsius victus veniens ex non diligentibus efficit diligentes Nam ut augus dicit / primo quia illi an[tiqui]
qui dilexerunt divina mandata / et quia dilexerunt non constaverunt / ita quod dilectio urgebat
eos ad constanciam contra eos / quia nichil profuisset eis dilectio mandatorum / si non fuisset
secuta salvacio / Et intelligendum quod nichil profuisset ad assecucionem boni minime eterne
licet profuisset ad evasionem temporalis pene / Secundo ut augus quod ab constancia ista
non excluduntur illi qui non dilexerunt divina mandata / sed vincebant sub lege timentes
penas / quia xpc veniens ex non diligentibus et timentibus fecit diligentes / Et subdit augus
potest etiam scriptura hec comprehendere sanctos istorum temporum / in quibus gratia revelata predicatur Secundo
/ Deus omnes qui mandata dei diligunt constant ut cum apparuit xpus vita nostra tunc
et nos appareamus cum illo in gloria hec augus / Communiter salvat divina largitas / per
resolucionem eciam que est in celestibus / De qua illud Tunc salvabitur omnes qui
invictus fuit spiritus in hoc vite / Et de hac salvacione spiritualiter hic psalmista loquitur dicens Epistula
sal[utare] t[uum] dne i[d est] salutem finalem quam daturus es in adventu secundo / hec est in die iudicii
/ deo cum veniat redimere in ipso adventu / quia ut salvare in secundo / sed non sine meritis /
Et io addit Et mandata t[ua] dilexi i[d est] ea legendo implevi / Nam divinorum mandatorum
ex dilectione implendo vitam meretur eternam Math xix Si vis ad vitam ingredi serva mandata
[illegible] amplior inter istius potest hic pena ergo / Eterna salus haberi non potest sine constancie
Ex [illegible] istius quos appetit eciam deus / Et sequitur ergo ex illo Luce xii ubi dicitur omnibus
illa spei / Vitas istius hominibus constantibus dominum suum / qui veritatem a impossibili
salvari cum constantibus / Et vos similes hominibus constantibus ad constanciam / ea requiruntur primum est locus immobi[lis]
tempus quo de magnus Albertus ad constanciam / Secundum est spes / deo qui constat tercium est continua
litas / de quo est condicatum / Secundum est spes / de quo spes habet / Immobilitatem loci efficit
tempus desiderii sive animi ad eum de quo spes habet / et proposituum continue manendi in illo quod inceptum est
fidei et vita / Ex fide concepta et proposituum continue manendi / cuius fundamentum fides est fundamentum / Deus
Unde in psalmo dicit Deus in loco sancto suo / cuius sancti fides est fundamentum in domo habitacio constituit
qui inhabitare facit unius moris in domo / Unius moris in domo habitacio constituit
qui inhabitare facit unius moris in domo / Et io dicit Sti ix loquitur tum ne
proposituum firmum illam vitam suis concordem continuandi / Et io dicit constancia ponitur
dimissis / Nam continuacione habet concupiscet spes / sicut cum dissolucione constancia ponitur
De qua apostolus constantem consolatur dicens Adhuc modicum et aliquantulum et qui venturus est
est veniat et non tardabit Ad hebr x / De tempore autem desiderii continua Ester ca
veritate dilecto meo quia amore langueo / Et ad philip i Cupio dissolvi et esse
cum xpo hec Albertus / Ubi mane te vult quod constancia bonum ex Ecclesiastice Ecclesiasticus / De quibus in psalmo
/ Vide in vita quam cepisti / eo forte con-
stanta domini in quo vita fide cognovisti / Vide age in vita quam cepisti / eo forte con-
tinui confirmacione propositi / Et sustine dominum in tempore in eum desiderii sive propositi / Ex-
qua ergo placere sequitur ergo quod constancia fidem spem et caritatem includit patet ex
declaracione ergo / Et libro ii c de istis tribus virtutibus dicit / quod fides bene noscit / quod est
et quante sufficiencie est notificat / Spes affectum ad verum assecucionem elevat et ele-
vat / Sed caritas affectum beatitudini coniungit / et hec caritas est / que fidem facit ce-
terius edificii spiritualis fundamentum / fides nam non potest habere verum fundamentum nisi
cum ea que supra eam edificantur sibi cohereant quod facit caritas / Nemo enim
constat illud quod non novit / nullus / Nemo constat in ad quod se nullo elegit
nullus / Nemo constat illud quod non diligit / Et tunc se assecucione nullo digni
reddidit / et nullus / Constancia ergo habet tres radices includit patet fidem
spem / et caritatem / Constancia ex his tribus habet certitudinem / quia fides non fallit / spes non

consumendit / et caritas dignum efficit / Hinc est 4 in ps° dicitur Exspectans exspectavi dominum et intendit mihi / Tobi. [illegible] / Nam aufert se sponsus exspectantem complexit / nam forte non venit / non plane ita / Sed intendit et attendit / Multum de dei firmitate fiducie debemus / Idoneus est promissor et fidelis redditor / Ex quibus sequitur 2°/ quod patet quod exspectatio boni futuri multa augenda est / Collatis magnis tractatibus supra allegatis / Et vos similes exspectantibus dominum suum cum in vitam a nupciis / dicitur Similitudo exspectancium sponsi qui venturi a nupciis / ibi exponit / Exspectantes enim dominum suum a deliciis virtutum primo vestitu novo fulgent / 2° canticum novum sonant / 3° musicis instrumentis resonant / 4to luminibus solemnibus illuminantur / 5to dona afferunt / Sexto epulis delicatissimis epulantur / Et talibus conformat se deliciis sponsi / Novus vestitus honestas est quasi vestis ornata omni colore virtutis / De qua ysaie lxi Induit me dominus vestimento salutis / et indumento leticie circumdedit me / et tamquam sponsam decoravit me decore / et amictus ac sodales in indecorum enim nimis est sponso et sponsam [illegible] habitu / Mathei 22 dictum est cum intravit ad nupcias non vestitum vilibus esse panosat / Canticum novitas 2m Cassiodorum est exultatio mentis in voce prorumpens / veste nupciali / Canticum novum est devocio / et modulata / et maxime si in exultatio est devota [illegible] hominis utriusque / de gaudio [illegible] quod dicitur Exspectatio / Exquisita [illegible] in ps° exponit ubi dicitur in tympano et choro in cordis et organo / Tympanum exponit [illegible] maceracionem / chorum exponit conformaciam dilectorum ad proximum / Instrumentum cordarum exponit conformaciam dilectionis ad deum / Organum exponit [illegible] operum dilectionis utriusque / Solemnitas luminum [illegible] exemplo / Iuxta illud ad Ephesios v / Sint quos [illegible] ut luceant [illegible] verbo / [illegible] operis exemplo / Dona quibus afferunt exponit [illegible] venit in [illegible] lucem sicut lumina in nubo / Dona [illegible] afferunt [illegible] aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem / Et thobie 4to Si multum tibi fuerit habundanter tribue et publicanorum [illegible] de quo prioris [illegible] Epule autem sunt [illegible] spiritus sancti consolaciones de quibus si modicum [illegible] impertire stude / Epulari et gaudere oportebat quia frater tuus mortuus fuerat et revixit / et perierat et inventus est / Luce xv / Ex quibus 2° sequitur quod [illegible] Albertus circa [illegible] ad exspectationem regni [illegible] / Et ideo illud subdit / ut cum dominus venerit et pulsaverit confestim aperient ei / Super quo et Albertus / Adventus dei [illegible] et exspectatio magnam vigilanciam includit / [illegible] pulsatio desiderata / et cum ipso festinata / Venit enim dominus [illegible] / primo per bonum spiritum pulsatio [illegible] / et sic pulsat ut spiritum perficiat / 2° venit cum infirmitatibus in mittit et pulsat / sive cum ad [illegible] augmentum / sive cum venit per signa vicinie mortis / et per deum apprehendi [illegible] ad remunerandum / Opus ergo est magna vigilancia / tum propter adventus ipsius domini incertitudinem / tum propter magnitudinem commissorum / tum propter ipsius vigilie utilitatem / vigilanciam [illegible] / tum propter [illegible] periculis / magna ergo oportet multa enim [illegible] sicut [illegible] que requirit exspectatio / De qua dicitur Gen. [illegible] Exspectabam quod [illegible] diligenter salutare tuum / Deo enim sicut [illegible] / quia patet [illegible] Exspectabam secundum certitudinem [illegible] / quia multum patet [illegible] / [illegible] certitudinem veritatis / et quia in assistencia [illegible] periculosa tempestate [illegible] assistenciam / et [illegible] de tempestate / Et licet enim [illegible] Novit enim deus suos [illegible] de tempestate / [illegible] / quia ut oculus videt sic auris audivit / ut in [illegible] hominis ascendit / que preparavit deus diligentibus se / [illegible] labor [illegible] ita assistit [illegible] ut placuit / Ypt. quod apostolus dicit [illegible] / Dicitur enim [illegible] / quia est sicut [illegible] obligacione / que est [illegible] in deo et de [illegible] est / et puenit [illegible] infallibilis veritatis / [illegible] illud ps° / Cum ipso sum in tribulacione / [illegible] diligenter / ad hoc ut veniet / et cum veniet affectum [illegible] cum Exspectabam [illegible] / [illegible] pulsabam et tribuebam / De enim [illegible] et ideo [illegible] petebam / [illegible] querebam / [illegible] pulsabam / et sepe [illegible] exspectat / que videmus continue stare ante ianuam / et sepe [illegible] ad fenestras [illegible] videre / [illegible] pulsare / et crebro ad fenestras [illegible] videre [illegible] ut stat [illegible] / sed [illegible] stat / et stat ad ianuam sive ad hostium quod est [illegible] ut stat [illegible] / sed [illegible] stat / et stat [illegible]

pulsat desideria divine et contemplative / ut hic videt unde / sed apparet sepe per [illegible]
[illegible] enigmatum figurarum et scripturarum / sive ubilibet occurrit spirituali certitudo / sed
talis qualis esse potest in via / Spes ergo est de illis que in [illegible] nostri
Apostolus ad Rom. viij Quod videt quis quid sperat quod enim videt
[illegible] quo dicit b. t. esse de non visis est sperans fidei / [illegible] illud fides est substantia rerum
sperandarum / et argumentum non apparentium / et hic apostolus attribuit [illegible] spei
expectatio ait / et subdit ibidem apostolus Si autem quod non videmus speramus per patientiam
expectamus / Ubi notat b. t. quod patientia [illegible] tollerantia passionum cum quadam
expectatione / unde ad Romanos xv Spes tribu[latione] patientes / et spes illius qui expectat sit dila
equitate Romanorum xv / In tribu[latione] expectatio includit patientiam / patientia includit tribulationem
cum [illegible] quibus potest [illegible] expectatio includit patientiam / sed magis inquietudinem et afflic
tionem / et spes sine dilatione / hec autem non faciunt patientiam / sed magis inquietudinem et afflic
tionem / et per quod expectatio [illegible] non est fructus pacis / unde Symeon qui expectabat
redemptionem [illegible] dicit et dimitti in pace et quietatum et pacificatum esse in mente
[illegible] qui viderunt salutare dei / ita quod [illegible] statu vie via pax [illegible] / [illegible]
qui [illegible] desiderium affligit donec satietur / unde Proverbiorum xiij Spes que
[illegible] sapientes omne desiderium affligit [illegible] / Et ideo ista pace vie [illegible] partis future pace est quedam sa
tietas et plena / [illegible] satiabor cum apparuerit gloria tua / quod non prius
plene satiabor / non prius plene quietabor / non prius in bonis replebitur desideria
una / Sed quia qui dubitat similis est fluctui maris qui a vento movetur et circumfertur
ut dicit Jacobi primo / Quanto quis in aliquo dubio magis certificatur / tanto magis
pacificatur et quietatur in mente / Cum igitur spes tollat dubium et quandam certitudinem
indicat / ideo etiam pacem dat / Quamvis enim non reputaret se multum quietatum
in mente si deus revelaret sibi quod esset de salvandis / licet tunc forte magis anxie
[illegible] ad patiam / Ista ergo est lex diligentium legem / quia licet multum desiderat
tendet ad pacem / Ista ergo est lex diligentium / unde Jacobi v [illegible]
paciencie [illegible] expectant / et maxime qua [illegible] quod [illegible] / Et subdit patientes estote / et vos exemplum
tota patientia expectat [illegible] fructum / Et subdit [illegible] / unde Ecclesiastici xxv
accipite longanimitatis laboris et patientie [illegible] / sicut in agone positis dolere
[illegible] / futuris spes laborantibus requiem parit / sicut in agone positis [illegible] salutiferum salvatorem
vulnerum mittigat spes [illegible] / Expectabam ergo salutare tuum / [illegible]
spe [illegible] aut per legem aut per [illegible] / unde Ambrosius [illegible]
spe [illegible] ergo spes precedit et sequitur salus / Spes ergo [illegible] salutis effectum
expectat salutem sperat / ergo spes precedit et sequitur salus / Spes ergo [illegible]
et ideo qui expectat salutem dominum facit [illegible] qui [illegible] qui sua precepta se
[illegible] non servos vocat / sed amicos / [illegible] amici sunt diligunt / et qui diligunt
[illegible] non servos [illegible] remuneratione digni sunt / ideo sequitur et mandata tua dilexi
faciunt / et qui faciunt remuneratione digni sunt / ideo mandata tua dilexi
[illegible] expectabam / et quia illud non veniet nisi per mandata / ideo mandata tua dilexi
et advertendum quod mandata diligenda sunt / primo propter utilitatem / et [illegible]
et advertendum quod mandata diligenda sunt / [illegible] ita nos debemus diligere / Joh. xij
quod enim [illegible] mercator merces diligit per quas lucratur / ita nos debemus diligere [illegible]
mandatum eius vita eterna est / Et i. pet. [illegible] In custodiendis illis retributio multa
[illegible] ut illud valde indigemus / i. pet. [illegible] prudentem me fecisti mandato
[illegible] / quia illud valde indigemus / [illegible] quid esset agendum / Tertio propter excellentiam
tuo / Si enim non haberemus mandata nesciremus quid esset agendum / Tertio propter excellentiam
et pietatem eius qui dedit mandata quia per mandatorum dilationem cognoscimus nos
deum diligere / iuxta illud Joh. xiiij Qui [illegible] mandata mea hic est qui diligit me

Custodivit anima mea testimonia tua et dilexit ea vehementer / Continuat sic ad
[illegible] / Semper [illegible] posuit [illegible] futuri b. t. [illegible] / hic segregat spem
[illegible] / de qua illud spes [illegible]
illam [illegible] spe / quia nulla fulciunt [illegible] / De qua illud spes [illegible]
[illegible] / Semper posuit [illegible] coniungit vera spes
[illegible] / Sic [illegible] ponit de 2° ut [illegible] testimonia
/ quod est ut divina mandata diligantur

custodiunt / a sibi gr(ati)o / Et d(icitu)r t(er)tia / q(uia) p(rim)o pon(i)t custodiam dicens Custodivit / 2o
illius custodie diffinit s(er)m(onem) d(icens) a(n)i(m)a mea / 3o, ca(usam) m(od)i q(ua)re sit custodienda addit
dicens / testimonia tua / Et cito adiungit modum dilexit ea vehement(er) / Circa declara(tionem)
v(er)siculi adverte(n)d(um) q(uod) spes que fide(m) seq(uitu)r / et que est v(ir)tus qua(n)to(r) magna opa(tu)r
est / Si aut(em) illa no(n) opat(ur) / spes no(n) est / aut ficta est / Hinc e(st) q(uod) p(ro)ph(et)a cu(m) dixi-
sset Spera i(n) deo / adiu(n)xit et fac bo(n)itatem i(n) sancte v(ir)tute / et carp h(ab)eas cu(m) p(ro)pter
q(uo)d d(icitu)r a deo vis sperare felicitatem / h(ab)eas pl(ur)alitatem meritor(um) / q(uia) ubi nulla deput-
atur p(re)mia no(n) se(quun)tur / apostolus d(icitu)r sapiens sentite de d(omi)no i(n) bonitate / Et o(mn)is coll-
xii. m(od)o et n(on) ...u custodi et spera in deo tuo / et hic p(ro)pter expectacionem que e(st) spes
spei / dicat p(ro)ph(et)a Custodivit a(n)i(m)a mea tes(timonia) tua / Et p(ri)m(u)m q(uia) spes est va(lde) opa(tu)r e(st) con-
solacio / Est e(nim) spes dulcissima consolatrix p(ro)pe in tribulacione posito(rum) / Cu(m) eni(m) tribu-
latus eciam q(uo)ru(m)cu(m)q(ue) q(ui)bus tribulat(ur) / spe(m) h(ab)et d(e) sp(irit)uali ereccione / et de divine
g(rati)e adepcione et de et(er)ne r(e)tribucionis acquisicione / consolat(ur) q(uia) i(n)ter(ior) i(n) con-
fortat(ur) / q(uia) q(uod) facilit(er) et dulcit(er) sustinet / quidq(ui)d inferat(ur) (con)tra eu(m) / Spes eni(m)
e(st) cu(m) ratiue mitigatiue et refrigeratiue est / ap(u)t ut ysa(ie) v. d(icitu)r / d(omi)n(u)s fact(us) est
fortitudo pauperi et egeno in tribulacione sua / spes a turbine et umbraculum
ab estu / Spes sic q(u)i(dem) est requies in labore iux(ta) illud ps(almi) caro mea requiescet
in spe / Est consolacio in dolore iux(ta) id ps(almi) In deo speravi no(n) timebo q(ui)d faciat
m(ihi) h(om)o / Et est leticia quedam in periculis / Unde et i(n) p(er)iculo mortis iux(ta) id
...h(om)o / Et est le... ecia(m) si me occiderit in eo sperabo / Sequo se(quitu)r e(st) i(n) rebus q(ue) faciunt
... xiiij.o Etiam si me occiderit in eo sperabo
divicias spes poni no(n) p(otes)t p(ro)pter ex h(ab)itu q(uia) dea (sun)t / Nam divicie se(cundum) ... / q(ui)a ut ...
est... / ut mitigant dolore(m) / ut i(n) miseriis p(re)stant aliquod refrigeriu(m) / Unde
cu(m) diviciis ... / cu(m) diviciis dolores / cu(m) diviciis varie stant miserie / Et id
... / Et id d(icitu)r: illi diviciarum iactancia quid attulit nobis o(mn)ia transierunt velud um-
bra / ap(u)t quod ps(almi) d(icitu)r divicie si affluant noli cor apponere / quare no(n) apponere cor
... ap(u)t quod ... i(n) d(omi)n(u)m iudicium / Et spe(m) i(n) diviciis ...
tale(m) ... p(re)stare relevamen ... sive h(om)o velit sive nolit h(ab)uerit custo-
dia excludit d(icen)s custodivit q(uo)d eni(m) tu(n)c ... sive h(om)o velit sive nolit ...
sic subito no(n) p(otes)t / Et id quib(us) talis qui excluso deo ponit spe(m) i(n) diviciis deride-
tur d(icitu)r ecce h(om)o qui no(n) posuit deu(m) adiutorem suu(m) / sed speravit i(n) multi(tudine) diviciar(um)
suar(um) et p(re)valuit i(n) vanitate sua / Custodiam h(ab)eat qualem vult / et diligenciam de-
acquirendis et de augendis et de conservandis diviciis / nullo p(otes)t eas stabilire / qu(am)
transeunt / op(or)tet ut eas relinquet / Unde illi diviti cogitanti de vita diu-na / p(ro)pter gra-
nula congregaverit et horrea dilataverit / et p(ro)poneret in eis in congregatis epulari
et gaudere / dictum est ei Stulte hac nocte a(n)i(m)a(m) repetu(n)t a te / q(ue) aute(m) q(ue) congregasti cuius
erunt / Et ad questionem hanc r(espon)detur in alio ps(almo) ubi d(icitu)r relinquet alienis divicias
suas / et sepulcra domus illor(um) in eternum / pessime consolate sunt divicie illa divitis epulonis
/ qui quia micas pauperi no(n) dedit tu(n)c ... in tormentis guttam aque obtinere no(n) potuit
Secundo spes homine(m) tuet(ur) et fortissime p(ro)pugnat p(ro) eo / Nam veraciter sperans i(n) deo, te-
dit ad g(ra)via et ad ardua / et mich(i) licet ut agnoscat ad se ipsum q(uia) debilis est et
modicum p(otes)t / sed h(ab)et oculos ad divina(m) assistenciam de qua certus est / Et id eciam illa
que sua natura p(re)cedunt(ur) aggreditur / hinc in ps(almo) d(icitu)r Et in deo meo transgrediar
murum / Et ap(osto)l(u)s d(icitu)r O(mn)ia possum in eo qui me confortat / Spes i(n)vincibilis
est et homines reddit inp(re)pabiles / Nam de sancto iusti de seipsis nu(m)q(uam) confidunt
/ de tanto fortiores sunt / Et si totalit(er) in deum fortiter ... assistencie quodammodo
omnipotentes sunt / Hinc ap(osto)l(u)s d(icitu)r Si deus pro nobis / quis contra nos / Et ...
h(ab)et(ur) in ap(osto)lis et martiribus / qui ad eum sperant i(n) deo, q(ui) nu(m)q(uam) in penis defecerunt
Et plura pati potuerunt, q(ua)m illi inferre / Hinc est q(uod) i(n) ps(almo) d(icitu)r domine ...

ſpirit in dūo adiutor corpis et ꝓtector corpis eſt / ſcribit᷑ in eccl'ica hyſtoria de quadam
virgine blandina blandina que ꝑ diuersa tormenta a lucriocicie cat vſq ad punctum mortis
deducta / et quociens clamaret ihūs xᵒ totiens ſibi vires ſunt reſtitute / ſed vn
procedit hic q̄ deus in ſe ſperancium talis ꝓtector eſt / q ipſe eos efficit victores gloriosos
Aug dat racōnem Quare eſt q̄ ecclā dei ſit inuſtructa / vn deus in eis manens ꝑ eos
oīa operat᷑ / hinc dicit apl'us / arma milicie nr̄e nō ſunt terrenalia ſed ſpūalia potencia
deo / hic hucia poq et robur ex deo / Aug dicit io potencia deo ẽ ſpūalia / quas ſeqr
q̄ des hu viter blandicie voluptates et delicie illum hunc robur ex ipſe deo ex
iaz deis / eſt q̄ talibus nititur exceptus deum excluſerunt / deus nō inhitat in eis / ſet
ita ut iuuat eos / ut opar ꝑ eos / vnd gratia talis purgauit velud inimicis
Iſti eni quia q tarius ſit ſapuit / quia ea q̄ terrius ſit ſitiunt / iſti eē ſedm
deſpiciā carnis viuunt / deo placere nō ꝑt / immo ſunt inimici crucis xpi / et gl'a i confuſione
corpis / ad quē finem deuenit ille qui induebat purpura et biſſo / et epula-
bat cottidie ſplendide / nam eo eet mortuus ſepultus eſt in inferno / et ſepultus
ẽciabat flammis / talem finem expectant alii / potentes eni v talibus potent patient
et oia h a ſe excludunt / ꝑ leuz in eo q̄ leta dicit / custodiunt aīa mea et oīa
hec nō ad aīam ꝑtinet / ſed ad corpus / vnd ipius aīe obfuſcat decorem / et inte-
riorem mebant et inficiunt ꝯeꝑiſabilem / Tercium opus vel ſpeci eſt in
(?) ꝑ ipa eſt ſapientiſſima et doctiſſima penatrix / valet eni ꝑuolus vſq
ca q̄ ipa eſt ſapientiſſima et doctiſſima penatrix vadit eni ꝑuolus vſq
ad interiora velamus et obtinet nobis apud ſummum iudicem quia / q̄ ſunt
tibi notabilia / primo ſecuritatem de qua dicitur 2ᵉ Qui timet deum nich tre-
pidet neqꝫ pauebit quia ipſe ſpes eius eſt / Secundo peciat nobis perfectam ſo-
cietatem / iux illud qd in ps dicitur Leti omnes in te ſperent dn̄e / et tu das eſcam
illorum in tempore optimo / et p' apis tu manum tuam et imples oē al bndcone
Tercio obtinet nobis perfectam ſtabilitatem / de qua in ps dicitur In-
certe ſacietas / Quarto obtinet nobis mei tu in iuſticia tua libera me / Quinto abtinet
te dn̄e ſperaui nō confundar inetnum in iuſticia tua libera me / Quinto abtinet
nobis diuinam pietatem et benignitatem / dicit eni in ps / Sperantem in dn̄o miā circumdabit
Et quid gloriſius accidere hoi poteſt / niſi qd deus homi ſit benignus et pius / hic
eſt ut deus hoiem ignicat et ſuccendat ad ea que ſunt honoris ſui / oīa ſiquidem q̄
ꝑtinent ad honorificenciam dei / et ad cultum eius ꝑpetuat orientem / nunc poteſt homi
eſſe deſiderabilius quia ut hō condeſcens ad ea q̄ ſunt diui honoris ſecuritate
gaudeat / et ſuiendo iuſticiam magiſ ſaluitem pariat / et ſe ſtabilis preneri et
ſue qua ut hō et ſuiendo iuſticiam magis ſaluitem pariat / et ſe ſtabilis preneri et
hec eni eſt illorum qui degentes in vita hac ſuam in celis hunt ꝯuerſacionem / Ex quo
ſcꝫ ꝑ eminencie dignitatis poteſtatis et honores huius ſeculi illam illorum ſperare
petunt ſperunt / vn eſt / q̄ qui in talibus ſunt / illam hunt ſecuritatem / Quintum
ſacietatem / illam ſtabilimentum / et ſi ſunt igne ambicionis ſuccenſi / vn apl's pre-
cipit diuitibus nō ſublime ſapere / ut ponere ſpem in incerto diuiciarum / Ubi
thym vi percipit diuitibus nō ſublime ſapere / nec ponere ſpem in incerto diuiciarum / Vn petrus qd
b. t. ꝯtractando id Qui volunt diuites fieri dicit peta expiuc pereunt / Vn petrus qd
hz finem magis deſiderabilem ꝓnoſcitur eſt / ſequitur aut accipere deſiderabilibus
eſt duobus modis / primo ꝑt ſe ipm / et hec ſunt excellencie / dignitates et honores / et adhuc
hō quit illa ut alios excellat / qd eſt ſuperbie / que bona ſi que ſunt deſtruit / et ad
alior aſſecucionem viam ꝑcludit / deus eni ſuperbis reſiſtit / Secundo ꝑt aliquid aliud et hec
ſunt diuicie et delicie / quia hō talia et appetit et querit / quia ꝑ hec putat ſe oīa
alia habere et obtinere / pecunie eni obediunt oīa / Maxie hō h deuinit ſpem
ſuam quia quit ſinem in talibus / qr talia magis ~~obediunt~~ abducunt abultimo
fine / ex eo quia ſunt ꝑmittunt ea q̄ ſt vlti finis ſcd ſufficienciam / ſcdm excellenciam / et honorem

Cum quid in habundancia miseriorum posuerit spem suam. Et cepit eum felicitas posuit in
delicijs. Et Nabochodonosor ipse [illegible] deum se reputabat. Et hoc dicit excel-
[lentius] propheta qui in littera dicit testimonia tua. Quia quid hec testificantur deum esse suum auctorem
et datorem, sed non testificantur quod quis ex eis possit obtinere et venire ad spem
salutis. Certum non effectus est quod ipsa est pulcherrima sublevatio. Unde cum
erigit homines abstinens inferioribus et pergit ad celestia. Unde [illegible] xxix.
Qui sperat in domino sublevabit. Et ysaie xl. Qui sperant in domino mutabunt for-
titudinem, assument pennas ut aquile, current et non laborabunt, am-
bulabunt et non deficient. Ubi manifeste propheta describit multa [illegible] ex quibus oritur
spes. Est siquidem spes expectacio future beatitudinis ex veniens ex gratia et meritis.
In primis ergo illud qui spem [illegible] gratiam, que est vita omnium ubi-
tu, sic cum spes fit viva, sic est in sponso, qui est vivificator omnium, qui
inspirat. Unde prima Petri i° dicitur Regeneravit nos in spem vivam in hereditatem
incorruptibilem et immarcescibilem conservatam in celis. Et hoc innuit
propheta dicens Qui sperant in domino, quia spes que in deo habet anchoram secundum gratiam,
[illegible] se extendit ad celestia, sic quod in celestibus fit fortis, et in inferio-
ribus debilis. Ergo dicit propheta mutabunt fortitudinem, [illegible] sicut et
[illegible] Ergo dicit propheta ambulabunt
non laborabunt, id est bona faciant sine labore et difficultate, ambulabunt [illegible] assu-
et non deficient, id est ibunt de una virtute ad aliam sine interrupcione [illegible] delectatione et suppinatione
ment pennas ut aquile, id est ad celestia [illegible] ex quibus spes conficitur. Ex quo patet quod nullam
Et in hiis et talibus multa sunt ex quibus spes conficitur [illegible] in talibus [illegible] gratia. Et tota
spem ponunt hii qui peccata committunt [illegible] id est ut inique agentes labo-
rum robur et [illegible] in peccatis statuere [illegible] monebat a gratia de-
[illegible] et continuitatem laboris explicat [illegible] fatua est, quia continue de [illegible]
variant et continuitatem [illegible] sine malo. In veritate istorum spes fatua est, et tunc constituunt male agunt et [illegible]
in [illegible] sine malo in plerisque sue perversitatis et tunc [illegible] opera [illegible]
tantes spem in [illegible] constituunt. Allegatores, quia [illegible] Nolo mortem peccatoris. Et [illegible]
se salvadorem [illegible] Et item de deo [illegible]
[illegible] exaltat iudicium. Et item [illegible] opera dei, et ita non est [illegible] opera [illegible]
[illegible] est [illegible] opera dei, non tamen est [illegible] opera dei, irritat iudicium. Et si deus non vult
[illegible] exaltat iudicium, non tamen [illegible] vivens [illegible] continue, sed ut [illegible]
Iste si [illegible] exaltat iudicium [illegible] peccator vivens [illegible]
mortem peccatoris, hec non est ideo ut peccator [illegible] Custodivit
et agat penitentiam et vivat. Et videamus quid dicitur [illegible] perhibet testimonium de tua volunta-
te mea testimonia tua, id est mandata tua [illegible] sollicitudinem ut
et de tua sapientia, quod propheta [illegible] obligant formam vitam meam [illegible] ad
[illegible] mandata tua [illegible] Et [illegible] et dilexi ea vehe-
menter. Dicit hec [illegible] a iuventute mea
[illegible] qui peccata [illegible] mandata tua
[illegible] est quod hec non sunt illorum qui peccata [illegible] dissipaverunt legem tuam, id est
[illegible] illud [illegible] faciendi domine dissipaverunt legem tuam, id est
ille tempore quo debent [illegible] legem [illegible] dissipant legem [illegible] aut male
[illegible] ut iudei et heretici, aut non acceptando ut pagani, aut [illegible]
interpretando ut iudei et heretici [illegible] Adhuc [illegible]
[illegible] ut [illegible] Omnibus ita premissis [illegible] Et [illegible] volumus loqui de spe prout est una ex
[illegible] requirit custodia. Et [illegible] volumus loqui de spe prout est una
virtutum theologicarum [illegible] sine [illegible] assercionibus, quia sic [illegible] ad propositum [illegible] loquendo
quando [illegible] passionibus [illegible] de qua dicitur
est de spe prout est una virtus [illegible] virtutum theologicarum [illegible]
apostolus [illegible] fides spes et caritas, maior autem harum est caritas. De hac
[illegible] puncta [illegible] quod spes est virtus [illegible] est virtus theo-
[illegible] virtutibus distincta, quod sit virtus [illegible] meriti [illegible] per-
abalys virtutibus distincta [illegible] Sic [illegible] diffinit virtutem 2° ethicorum. [illegible] at spes
facit et opus eius bonum reddit. Sic [illegible] diffinit virtutem 2° ethicorum. [illegible] at spes

reddat bonum habentem et ipsius actum bonum efficiat / patet quod spes attingit propriam regulam et mensuram actuum humanorum / Secundo quia actum reddit bonum / patet quia in omnibus regulatis et mensuratis id consideratur esse bonum quod propriam regulam et mensuram attingit / Sicut dicimus vestem bonam que nec excedit nec deficit a debita mensura / Sed humanos actus dicimus bonos qui fiunt secundum regulam rationis / quia id est mensura / Sic etiam regula actuum humanorum / Unde dicit beatus Thomas 1a 2e quod humanorum actuum est duplex regula / una est proxima et immediata scilicet ipsa ratio / 2a est suprema et excellens scilicet ipse deus / quam ipsa spes attingit Ex eo quod innititur divino auxilio ad assecucionem illius future beatitudinis / que nobis non est possibilis per naturalia nostra sed tantum divino auxilio potest acquiri / Dicitur ergo ille actus qui ordinatur in assecucionem beatitudinis habite divino auxilio est bonus / ergo spes est virtus / Et beatus Thomas dicit quod bonus actus ita bonus est quod eo non contingit male uti / quod dicitur de virtute morali que secundum rationem attingit non contingit male uti / sic nec spes / quia hic regula que est deus spe attingere est bonum reddere virtutem / Unde beatus Thomas ubi supra questione xvii articulo primo et secundo

Sequitur parte quomodo spes [illegible] / et si spes precedit caritatem et innititur mediante [illegible] virtus / patet quia hic est quod dicit Augustinus quod deus in nobis virtutes operatur sine nobis / Ubi Augustinus videtur quod precedente caritate [illegible] virtutem / quia deus eam solus infundit sine operibus nostris / Dicit beatus Thomas ubi supra in solucione articuli primi quod utrumque vero sine [illegible] expectat beatitudinem / non causatur ex meritis / est [illegible] eius spes [illegible] ex meritis proveniens / [illegible] ad ipsam vero speratam sed a deo infunditur / [illegible] spes [illegible] ex meritis / [illegible] divina gratia ad seu expectatam / [illegible] aliquis sperat beatitudinem / [illegible] perfectus / [illegible] attingit [illegible] intus / Unde ergo homo est perfectus et imperfectus / [illegible] obtinere id quod [illegible] actum scilicet dei / Sed imperfectus [illegible] / Est etiam

Quod autem spes sit virtus theologica / patet ex [illegible] / quia [illegible] virtutes theologicas / ut supra allegatum est capitulo / [illegible] significavit tres virtutes theologice [illegible] / Ubi etiam [illegible] spem [illegible] inter theologicas virtutes scilicet fides spes et caritas / Ubi etiam [illegible] spem esse constitutam inter duo [illegible]

Sequitur parte quomodo dicitur / quod non oportet [illegible] medium [illegible] et hic spe loquendo / [illegible] beatus Thomas de virtutibus [illegible] medium secundum quod extrema / [illegible] est [illegible] attingit / Unde si [illegible] excedit est [illegible] / si autem deficitur est a [illegible] est [illegible] attingit / Unde [illegible] medium et extrema / Extrema [illegible] diminutum / Sed in ipsa [illegible] non est attingere medium et extrema / [illegible] deum / Et ergo spe loquendo theologice [illegible] non regulatam alia [illegible] / in medio / Unde fides [illegible] non competit virtuti theologice [illegible] esse in medio / quia nullus potest nimis [illegible] veritati prime / non potest habere medium et extrema / quia nullus potest nimis [illegible] veritati prime / Caritas [illegible] quod diligat summam bonitatem non potest habere [illegible] / Sic etiam spes [illegible] medium et extrema / quia non potest [illegible] nimis diligere summam bonitatem / Sic etiam spes [illegible] medium et extrema / quia non potest in hoc quod [illegible] divino auxilio / non potest habere medium et extrema / [illegible] loquendo per accidens / [illegible] ad ea quibus [illegible] nimis [illegible] divino auxilio / Sed [illegible] est bene medium et extrema [illegible] / vel [illegible] desperat [illegible] sibi [illegible] / Sed [illegible] suam [illegible] / vel [illegible] / Ex quo eius [illegible] spes [illegible] ab aliis virtutibus theologicis distincta / patet [illegible] / Ex quo eius [illegible] ab aliis distinguitur / quia [illegible] / tunc etiam ab aliis distinguitur [illegible] / Et [illegible] quia virtus theologica [illegible] / [illegible] et distincta / Et [illegible] quia ab [illegible] rei inherere [illegible] / [illegible] et hic [illegible] beatus Thomas dicit / quod [illegible] ab [illegible] rei inherere deo [illegible] / [illegible] est [illegible] / quia caritas facit inherere deo [illegible] / Aliquo non [illegible] deo per affectum amoris / Aliquo non [illegible] sicut [illegible] deo sicut [illegible] aliquid aliud devenit / et sic homo innititur fide inheret ipsi deo / credimus eius verbum [illegible] / ex quo pervenit nobis cognitio veritatis [illegible] / Sic etiam affectu inherens deo velud esse que nobis a deo revelavit / Sic etiam affectu inheremus deo velud

pncipio / Sunt nobis auxilia precedunt ad beatitudinis assecucionem / et etiam quod illa
sit districta / Ideo iiii° ps 9 ouis va / Sequitur parte secunda / Quod licet iste sint ab
instar virtutum / michonig tamen ad invicem distinguuntur / Ideo comparatione quod alia
et alia vice acquiratur eciam illud / Sunt spes et caritas affectu tendunt in deum
Sed uno valo / caritas enim facit tendere in deum ppter quod vniendo affectum hominis
deo / vt vz homo non sibiipsi viuat / sed deo / Sed spes tendit in deum velud in
finale bonum adipiscendum / et velud in quoddam adiutorium efficax ad sub ven-
ciendum / Secunda ps 9ouis dicit quod ad habendam spem vel animam rerum custodia requiritur
Et vt ista pes / quod ubi habetur rerum custodia ibi fuit / ut spes esse potest
Et quia vscitus sum dicit Custodiuit anima mea testimonia tua / ponitur pluraliter / quia
plura que sunt ex ad custodienda / non sufficit vnica custodia / Sed si dz haben
spes / est quod custodie iungatur dileccio magna / iungit enim et diliget ea vehement
in que custodiuit dilexit / vel custodita dilexit / vel quia custodiuit ideo dilexit
Et ita dicit Ambrosius ita tamen plus est dilige(re) quam custodire / quia custodire quidam
est necessitatis / siue timoris / sed diligere est caritatis / Ideo tu dixisset Custodiuit
adiecit et dilexit ut custodia fiet amatis / et non timentis / qui enim inim
vm diligit nimium custodit / Modo iam probatur hic ps 9ouis / Et primo custodie
innocentiam / que est duplex / Vnde in ps° dicitur Custodi innocenciam / Altam
da est innocentia / que est dupliciter / aut sanctificacione / aut baptismum regeneracione / vel cus-
vz que collata est / aut sanctificacione / Vide castitatem in iuste tu proximo et cetera / Cus-
todi innocenciam in nulli noceas / vide castitatem in iuste et cetera
relinquere sunt homini pacifice ut post hanc vitam premia assequatur / Cum
dicit enim Ieronimus Qui hic pacifice vixit / ut filius dei vocetur / Sequitur re-
liquie id est torum mobile ad ylam consumatur / Sequitur parte istius partis secunda
... custodienda est / mens et cor
sic / et si non ita sollicite custodiuit / prima omnia custodienda est / Et tamen ideo istius tor
Et si hic non ita sollicite custodiui vias duras / Et est ideo istius corpus
Et propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras / vt quia innocenciam violamus / vt
apostolus exponibus debitam eius custodiam / vt quia innocenciam non ita ut debemus custodiui
quia sic expositum in aliquibus nocuimus / vt quia circa proximum non ita ut debemus
quia proximo in aliquibus nocuimus / vt quia secundum Ieronimum prima est
pacifici / secunda hic id est puta condigna restaurant / quia secundum Ieronimum prima est
a tabula post naufragium / Sequitur secunda / et si aquam prima non digne p-
agitur / cum diuinis mentis debet custodi scia dei / Et est hoc quia per diuinam sciam
ante ... ho quod digne penitere desistit / id est cum credit deum de patre et ad
inforunat ho quod digne penitere desistit / Et sicut diuina scia
hunc recipiendum si hoc valet te cum ad respingendum / Et omnia creata / Apostolus que dicit deus
reparat hic omnia que sunt in prima obmissa / Et omnia creata / Apostolus que dicit deus
reparare hic omnia que sunt i prima obmissa virtute dei / Sequitur ... homines etsi dimat hi
ratas nescientes spirituales mensurabitur virtute dei / Sequitur quibus que homo ... siue nobis operatur est assecucionem
intermittitur ad hec hic que deus in cordibus nostris / monet illud pulsat ad illud / Et sol
Et est ratio quia deus loquitur nobis ad cor / monet illud pulsat ad illud / Apostolus quod dicitur deus
et multis modis prouenit nos / vitam volens nos deducere in salutem / Apostolus quod dicitur deus
custodia hinc cor tuum / quia ex eo vita et mors procedit quod sapiens / si ea diliget
que deus cordi inspirat custodiens procedat vita / si non adiuncti mors sequitur
ptales enim internas allocuciones deus reducit ad diuine scie recursum / et ad principe ine
ducunt / et sepe ad hoc quod homo recipiat deperdita / Sequitur quibus apparet quod raro habetur via
spes / quia raro hic custodiuntur sicut debent custodiri / Et ad hoc assequenda dicat
dicitur Custodiuit anima mea testimonia tua dicit custodiuit quod non solum dilexit / Sic ne
enim diligitur confirmantur / et custodiuntur / Et dicit anima mea secundum gillibertum super Cantica nomine
anime designatur mens non lapidea sed carnea effecta / mens huius rigoris / sed duricie

Mentions: desperant; ps; cor; Sed ne suscitat; malum; proximo

q° d' s'ate hois / et q° d' o gsia

sed mollis tenera flexibilis et sensibilis ad singulos divini verbi instinctus. Ergo anima mea huius a vitiis infectionibus impedimenta custodivit cum diligentia testimonia tua. Et sunt triplicia que perhibent de deo testimonia. Et quodlibet eorum est dignum fide. Si enim testimonia hominum accipimus testimonium dei maius est quod testificatum est de filio suo iam naturali non adoptivo. Et primo scripture que vatum et multi testificantur de deo ipse. Quod Joh. v. dicitur Scrutamini scripturas ille sunt que testimonium perhibent de me. Ista de divinitate sicut de humanitate. Ista de optimis immaculatis sed de pessimis reprobis. Hec autem custodienda sunt contra eos maxime qui vitam malitiis et ... impugnant et docent vitalia. Unde dicebat dominus discipulis qui sic modo debebant custodire fidem fidei vitam et doctrine. Dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii. Luce xxi. Et de quolibet episcopo qui succedit in locum apostolorum. Ad Titum primo. Episcopus potens sit exhortari in doctrina et eos qui contradicunt arguere. Et glossa hic. Custodit testimonia qui non negat quod est verum. Alia sunt testimonia que perhibet testimonium homini de hoc quod est in gratia dei. Ad Romanos ix capitulo. Ipse spiritus dei reddit testimonium spiritui nostro quod filii dei sumus. Et ista testimonia sunt ipse dotes gratie et virtutes que custodienda sunt quam maxime ne occulte subtrahantur contra fures et latrones qui tenent et querunt quo ~~volunt~~ voluerint spoliarent et occiderent. De quo Luce xii. Si sciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret utique. Crisostomus dicit fur demon est spolians animam veste iustitie, auro sapientie, argento innocentie, que magna sunt testimonia gratie divine.

Tertia testimonia sunt que perhibet testimonium homini de seipso. Et hec sunt testimonia conscientie. Corinthios primo testimonium in perhibendo conscientia mea. Et ii ad Corinthios primo. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Et hec custodienda sunt ne per negligentiam amittantur sicut fatebatur apostolus Actuum xxiiii dicens: studeo habere conscientiam sine offendiculo. Res enim que habetur triplicit(er) potest perdi, scilicet cum violenter aufertur aut occulte subtrahitur vel per negligentiam amittitur. Sequitur: Et dilexi ea vehementer. Quod plus est quam custodire. Etsi obviunt divina testimonia non potest custodire sine dilectione ut ... invenit ... et ergo dilectio non ... se ... plus quam custodia quia sic est de unitate. Ibi dicitur quod ... plus est diligere vehementer quam custodire. Licet omnis qui custodit diligit, non tamen omnis qui custodit diligit vehementer. Ergo dicit glossa quod custodiunt ad tolerantiam pertinet ne amittat id quod amet. Quod autem ait dilexit pertinet ad caritatem que tormentis fortior efficitur religio.

Servavi mandata tua et testimonia tua quia omnes vie mee in conspectu tuo. Et quantum ad presentiam sic. Exemplum propheta ostendit se custodisse divina mandata. Secundo non dicitur dilexit ea vehementer. Hic iam ostendit in vero dicens custodivit quod custodivit ea etiam in opere et facto. Non enim sufficit dicere corde nisi etiam assit dicere in opere. ... qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum, sed qui facit voluntatem patris mei. Sic propheta custodivit divina testimonia non solum fideliter sed etiam fortiter quia dilexit. Accidit enim plerumque quod illi contra quorum voluntatem divina testimonia vehementer ... et non negantur efficiuntur inimici. Ideo dicit ista propheta non solum vitiis ... et non ... ipsi deo dicens. Quia omnes vie mee in conspectu tuo ... et ita non custodivissem nec ... a me faciem tuam ... Vel secundum ... propheta ostendit suam ... dilexisse ut ... Custodivit anima mea. Secundo pane ... dicens dilexit ea vehementer. Hic dicens custodivit anima mea. Secundo ... in agendis ... Servavi mandata tua sicut ... de exercitio suo ita in agendis ... Servavi mandata tua ... custodivit testimonia tua. Et dividitur ... Primo enim ostendit se mandata servasse. Secundo testimonia. Et tertio utrumque reddit ... Quia omnes vie mee in conspectu tuo. Advertendum quod quelibet clausula huius versiculi

Circa clarificationem istius versiculi ... Anima sunt viatoris ... mandata soli viatoribus adaptantur et non comprehensoribus proveniunt.

Sic viatoris est servare testimonia et eos viae esse in conspectu dei etiam viatoris est in
bene nec enim iam non est custodia mandatorum vel testimoniorum precipitur agendus. etiam in
conspectu dei sunt premia beatorum et pene dampnatorum et tamen vel pene vie sunt vel premia
vie sunt. sed utriusque est ultimum finis. Ex quo patet quod nec in beatis nec in dampnatis
proprie ponenda est. Ideo quia nec illi nec isti habent mandata et testimonia sic quod ex
huiusmodi observantiis perveniet ipsis sicut viatoribus. Iam enim sunt beati non merentur.
Sic nec dampnati demerentur quia utrique sunt in termino. Et de beatis. Augustinus beati certi sunt
de perpetuitate sue beatitudinis. Sed etiam dampnati non ignorant nunc eis nullum est
qui nullo modo possunt evadere dampnationem et nullo modo possunt pervenire ad beatitudinem. Nam sicut
dampnati nullo modo possunt apprehendere beatitudinem ut bonum eis possibile. Sic nec beati apprehendunt
beatitudinem ut bonum eis futurum. Unde nec beati habent spem de obtinenda beatitudine sed habent
ipsam rem. Ubi enim non est res futura. Et Albertus concludit vel quod nec beati nec dampnati
habent aliquam spem. Viator ergo dicit Servavi mandata tua. Illa scilicet que in lege sunt data
et ideo michi loquitur de mandatis ipsius sed vel de mandatis spei. Nunc enim
habet extra legem sunt preceptum. Unde dicit Beda super primo Johannis hoc est preceptum meum
ut diligatis invicem. De fide nobis quam multa mandata sunt. quia multa de spe
Circa quod notandum quod preceptorum que in sacra scriptura inveniuntur magna est varietas. Nam
quedam enim sunt contra legem. Quedam autem ad legem sunt preambula quibus non existentibus
locum lex habere non posset. ita quod sunt quasi quedam legis fundamenta. Qualia sunt precepta
de actu fidei et etiam de actu spei. Nam per actum fidei mens hominis inclinatur
ad hoc ut recognoscat auctorem legis esse talem cui se subdere debet. Per actum autem spei
ad hoc ut recognoscat audientes deus tuus unus est. Per spem vero premii inducitur homo
ad legis preceptorum. Audiens deus tuus unus est. Ista precepta que pertinent ad spem legis illa sunt quod homo iam
ad observantias preceptorum. Hec precepta que pertinent ad statum legis velud pertinentia ad vitam vite sunt imposita et statim
publicata et obedientia parata. Ex hiis patet differentia istorum preceptorum. Nam illorum
in paradisum legis per modum sunt composita preceptorum et illorum que sunt preambula legis. quia ea que preambula sunt
que sunt de spe legis. et illorum que sunt preambula legis. quia ea que preambula sunt
non sunt composita per modum preceptorum. Quia antequam homo iam crederet et speraret frustra sibi impo-
neretur lex. Et ideo sequitur et sic est de preceptis illis et istis. Tamen utrorumque spes est virtus.
Precepta habeat. Ideo est beati Thome quia licet in statum legis precepta spei posita sunt
per modum cuiusdam incitationis. Nam precepta spei in promissionibus erant posita. Nam qui
premia promittit eo ipso quod promittit incitat ad obediendum divinis preceptis. Sed tempore
date legis ad viros sapientes pertinet ut non solum inducant homines ad observantiam
preceptorum sed magis ad observantiam divine legis fundamentum. Hinc est quod post latam legis
latorem in sacra scriptura inducuntur ad observandum spem quod est legis fundamentum non
solum per modum incitationis sed etiam per modum admonitionis et precepti. Unde in psalmo precipit
illud preceptum sperate in eo omnis congregatio populi. effundite coram illo corda vestra.
quia deus adiutor noster in eternum. Et ideo dicitur Servavi mandata tua
non solum ea que pertinent ad legem sed etiam illa que sunt preambula ad legem
et est ratio quia que illis erant preambula nobis iam sunt in lege sunt inclusa.
Dicit ergo psalmista Servavi mandata tua et testimonia tua. Ostendit se nec spem
habuisse et ita caruisse presumptione. Nam presumptio evacuat spem. Ideo quod est
vicium spei oppositum. Et beatus Thomas secunda secunde questione xxi articulo quarto in principio. Presumptio dicit
presumptionem esse duplicem. quedam que innititur proprie virtuti accipiens aliquid ut sibi
possibile quod tamen propriam virtutem excedit. Et talis ex inani gloria. Dicit enim quod ab
magnam gloriam sequitur si quis attemptat aliqua que proprias vires excedunt
ut magnam gloriam appetendo scilicet per operandum. Et hoc in operibus suis nova quod maiorem
admirationem inducunt. Et ideo ipsum presumptionem novitatis ponit filiam inanis
glorie. Alia presumptio est que quis inordinate innititur divine virtuti vel divine
misericordie per quam sperat se obtinere gloriam sine meritis et veniam sine penitencia. Et talis

[Margin, left: v. 7; in suo ... [illegible]; vers. 14]

[Margin, right: Apostoli ... [illegible] ... beatis ...]

oli(m) exprobra(vit) / quia illi s(e) ad t(antu)m extimant q(uod) deus ip(su)m eciam no(n) merentem venia(m)
no(n) excludat / et q(uod) ip(su)m eciam peccantem no(n) puniat / Et utraq(ue) p(re)sumpcio regnu(m)
nat spe(m) / quam ip(s)a excludens d(icit) Mandata tua / i(n) quibus me p(ro)hibuisti p(re)suma(m)
velud fui humilis et obediens imp(er)iis d(omi)ni sui / et ita no(n) ambulavi in
magnis / neq(ue) i(n) mirabilibus sup(er) me / q(uo)d est p(re)sumpcionis sue / Et ideo p(re)sum(psi)
testificat(ur) i(n) Marcia que testificat(ur) et fidem tuam et caritatem tua(m) / et ita [illegible]
dit p(re)sumpcionem 2a(m) / q(ui)a parcendo p(ro) fide et p(er)dono amore querebat veniam peccat(orum)
pec(cat)or / et querebat vitam ad gl(ori)am co(n)sequendam / Un(de) illos duos discipulos hac p(re)-
sumpcione laborantes et querentes p(er) matris intercessionem / ut unus sedisset ad
dexteram / et alius ad sinistram x(rist)i i(n) regno suo / D(omi)n(u)s repulit et remisit eos
ad vitam tribulandam dicens / Nescitis quid petatis q(uia) d(omi)n(u)s [illegible] est p(re)sumere p(re)mi(u)m
sine merito / et q(uo)d potestis bibere calicem / quem ego bibiturus sum / Quid ait q(uod)
sine merito / et q(uo)d potestis bibe calicem / quem ego bibiturus s(um) / Tercio sic ait q(uod)
[illegible] / q(ui)a omnes vie mee i(n) co(n)spectu tuo / ondit se desperacionem no(n) habuisse / hoc ipse
fec(it) / q(ui)a omnes vie mee i(n) co(n)spectu dei / tunc i(n) suo intel(lectu) no(n) h(abe)t estimacionem
Ex quo cum vie sue erant i(n) co(n)spectu dei / tunc i(n) suo affectu non haue(t) estimacionem falsam
falsam de deo / et si no(n) h(ab)uit / tunc affectu suo nec haue(t) estimacionem falsam no(n)
falsam de deo / et si no(n) h(ab)uit / tunc affectu falsa opinio de deo est sue estimacione q(uo)
movebat(ur) / Nam ut b(eatus) Thomas d(icit) falsa [illegible] ad se no(n) convertat p(e)ccatores iustifi(ca)re
deus p(e)ccatori petenti veniam no(n) tribuit / vel q(uo)d ad se no(n) convertet peccatorem iustificare
Secundum quem falsum intellectum procedit desperacio / Sed absq(ue) dubio ip(s)a h(abe)t veram estimatam
Secundum quem falsum intellectum p(ro)cedit desperacio / et datur venia peccatoribus iux(ta) id Ezech(ielis) xviii(o)
v(ersus) / q(uod) ex deo p(ro)venit homini salus / et datur venia peccatoribus iux(ta) id Ezech(ielis) xviii(o)
Nolo mortem peccatoris / s(ed) ut magis convertatur et vivat / Secundum cum estim(acionem)
Nolo mortem peccatoris / sed ut magis convertatur et vivat / Secundum cum estima(cionem)
intel(lectu)m unum procedit motus spei / quo ho(mo) deo assentit(ur) / sed illi a quo procedit
vera et recta / Unde si intellectus eius d(icitu)r via / et per affectum / Secundum 2m Aug(ustinum) h(ab)et
veniam et gl(ori)am / Unde si intellectus eius d(icitu)r via / et per affectum / Secundum 2m Aug(ustinum) h(ab)et
gradibus virtutis veniendum est ad deum / sunt i(n) co(n)spectu dei tunc apparent(ur) a deo et ar-
repiunt(ur) / Ex quo infert q(uod) desperacio co(n)sistit p(ri)n(cipaliter) i(n) aversione a deo qui e(st) bo(nu)m
inco(m)mutabile / et co(n)secutive i(n) co(n)versione ad aliquod commutabile / h(abe)t e(ni)m i(n)com(mutabile) et
incommutabile / et co(n)secutive i(n) co(n)versione ad aliquod co(m)mutabile / ab eo affer-
est ex p(re)cedentibus / eo cum ip(s)o quo quis falsa de deo estimat / et fallit h(ic) ab eo affer-
tur / et est b(eatus) Thomas i(n) forma / q(uia) declarat sic / pec(cat)a que opp(onuntu)r virtutibus
theo(logi)cis p(ri)ncipal(ite)r co(n)sistunt i(n) aversione a deo qui est i(n)commutab(i)le bo(nu)m / Sed desp(er)acio
ordo dei et infidelitas / Nam virtutes theologice deum h(abe)nt p(ro) p(ri)n(cipa)li obi(ect)o / Sed ex quibus
implicant co(n)versionem ad bonum commutab(i)le / Alia enim desp(er)at deum necessario h(abe)t
ad alia quo / Sed alia pec(ca)ta p(ri)n(cipalite)r co(n)sistunt p(ri)n(cipalite)r i(n) co(n)versione ad bo(nu)m co(m)mutab(i)le
/ et ex quo i(n) aversione a bono i(n)commutabili / Non enim qui fornicat(ur) intendit
a deo recedere / sed intendit frui delectacione carnali / ex quo se(quitu)r q(uod) a deo recedit
h(ec) b(eatus) Thomas / Hoc itaq(ue) p(re)missis po(n)itur h(ic) 9o 3a / Et si deus servat hominem
in hiis q(ue) s(unt) saluti / q(uia) c(um) h(omo) ea servare no(n) p(otes)t nisi velit / Sicut ipso h(ic) dic-
at p(er) se / ita [illegible] ut q(uod) deus servat ho(min)em in hiis que p(er)tinent ad salutem / quo enim
nutrix servat puer(um) / ne cadat i(n) lutum / quo imitator servat bonam monetam
ne expendat(ur) / quo tutor pupillo servat hereditatem ne consumat(ur) / quo ductor
illum que ducit servat ne i(n) errorem mittat(ur) / Sic deus qui est nutritor / ut nutri-
tor / tutor / et ductor servat ho(min)em ne incidat in errorem / ne incidat i(n) culpam /
hereditatem eternam sibi co(n)servat / et bo(nu)m g(ra)c(i)e ut [illegible] furet(ur) accomodat / Cum p(ro)pter ip(su)m
d(icitu)r / pedes sanctorum servabit / Et subdit q(uia) no(n) i(n) fortitudine sua roborabit(ur) vir / Nec
enim mistrando asperas tribulacionum medicinas r(e)servat a p(er)icul(is) nisi deus
Dicit enim Ier(onimu)s Quos credit(ur) esse pena medicina est / Nemo dabo pacienciam
r(e)servat a(e)qualiter et eciam [illegible] passione / nisi deus / Unde Apoc(alipsis) iii(o) Quia
servasti verbum pacie(n)cie mee / et ego servabo te ab ho(ra) temptacionis / Et nisi sic p(re)-
servasti [illegible] patris mei / [illegible] / nisi deus / hinc i(n) ps(alm)o d(icitu)r / Custodiam servabo
tot colligat i(n) statu salvacionis / nisi deus / hinc i(n) ps(alm)o d(icitu)r / Custodiam servabo
illi miam meam / et testamentum meum fidele ipsi / Et utras istius p(ro)p(ter) [illegible] p(atet) [illegible]

9a 3a

3ᵃ [illegible]

x ipse mandat et nisi aliquis hic nos edificare custodire et servare etc. hic [illegible]

[illegible] psalmi. Nisi dominus edificaverit domum, nisi dominus custodierit civitatem, vanum est vobis
surgere ante lucem. Ex qua parte convincitur et comprobatur quod omnia spes in solo deo
ponenda est. Et confirmat eum Innocencius papa ubi Confirma me domine quam sperasti in te. Nam
spes triplex est procedens ex triplici radice. Prima est spes venie, que procedit ex fide
miraculorum. Secunda spes est glorie que procedit ex fide promissorum. Tercia spes est gratie, que
procedit ex fide mandatorum. Si ergo fidem damus miraculis quod deus et Christus in novo
fecit testamento, spem habemus quod peccata nostra remittet, et ne in futura peccata incidamus, et desiderabilis
veniam dabit, quia hoc potest facere, non enim impossibile est apud deum omne verbum. Luce
[illegible] per miracula probat quod ipse Christus in terra potestatem habuit dimittendi peccata dicit
eum ad videndum [illegible] paraliticum. Quid est facilius dicere: dimittuntur tibi peccata, aut dicere: surge
et ambula. Et sequitur: ut sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, dixit
paralitico: surge etc. Sic etiam si credimus divinis promissionibus, habemus spem quod [illegible]
[illegible] faciendo exhibebit nobis suam gratiam. Hic enim deus qui verax est [illegible]
[illegible] nullum promisit quin multis exhibuit. Unde Maria dicitur gratia plena, et Johannes [illegible]
[illegible] ad huc in utero matris repletus est spiritu sancto. Et Stephanus plenus spiritu sapientie et
fortitudine faciebat signa magna in populo. Unde nunquam non abbreviata est manus domini ut salvare
nequeat. Sed et manus dei extenta est. Sic etiam qui habet fidem divinorum mandatorum
et vivit iuxta ea certus est de assecucione premii celestis. Mathei XIX: Si vis ad vitam
ingredi, serva mandata. Patet ex hiis quod quelibet spes procedit ex radicibus divinis datis
[illegible] et propterea est [illegible]. Ex quo ergo deus sic de nobis est sollicitus et se
[illegible] debemus participes fieri per nostram vo-
luntatem non vacuo confirmat et [illegible] quam deus
voluntatem suam volentibus conferimus. Et hoc est quod dicitur 2ᵃ parte conclusionis quod eam quam deus
[illegible] homo non potest confirmare nisi [illegible] velit. Unde deus 2ᵃ
nobis dat et confirmat. Homo non potest confirmare nisi [illegible] Si vis ad vitam ingredi serva mandata [illegible]
quod iam allegatum est dicitur. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. [illegible]
ad probandum hanc partem conclusionis [illegible] quod ad divina [illegible]
requiritur nostra voluntas. Cum dicitur: si vis, quia nisi homo velit servare [illegible] impossibile est quod po-
[illegible] [illegible] et hic quia non credit se infirmum
[illegible] delectatur in infirmitate peccati [illegible] delectatur
sic est de homine qui delectatur in [illegible] ut non [illegible] et ita non potest curari
[illegible] non agnoscat culpam [illegible] est [illegible]
[illegible] voluntas [illegible] est voluntarius. Unde dixit dominus
[illegible] et ipse ex voluntate sua est voluntarius. Unde dixit dominus
[illegible] fructum allectivum, hic quod dicitur ad vitam
quid me vis facere et [illegible]. Secundo innuit fructum allectivum, hic quod dicitur ad vitam
ingredi [illegible] debet allicere ad [illegible] et ad [illegible]
[illegible] non possunt sufficienter [illegible]
[illegible] in nobis ad [illegible]
ut [illegible] que deus preparavit diligentibus se. [illegible]
vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que deus preparavit diligentibus se. [illegible]
quo ergo tanta sunt et talia illa debent [illegible] ad corpus ad [illegible]
[illegible] quia voluntas [illegible] est bonum velle. Tercio tangit modum directivum
[illegible] que sunt [illegible] et [illegible] mandatum [illegible]
tu dicitur serva mandata, que sunt [illegible]
se sicut [illegible] quam [illegible] debet [illegible]
et [illegible] vitam. [illegible] Apocalipsis XXI dicitur [illegible]
et confirmat [illegible] hic ergo [illegible] et [illegible] et nobis delectabilibus
[illegible] felicitatem adipisci debet nos movere ad laborandum pro ea. Ex-
[illegible] conclusionis. Ex qua et [illegible]
[illegible] qui [illegible] nos [illegible] assecucionem
[illegible] Ex quo [illegible] qui [illegible] nos [illegible] salvare [illegible]
[illegible] accelerare debemus, quia qui [illegible] nos sine nobis salvare [illegible]
sine nobis [illegible] Et Innocencius papa [illegible] postea [illegible]
[illegible] est quod sine [illegible] voluntas cum divina [illegible]
et est [illegible] quia divina voluntas est regula [illegible] nostra voluntas regulata. [illegible]
[illegible] et iusta [illegible] esse. Secundo quod ad magnam, immo ad maximam vocamur [illegible]

Fecimus / si enim id quod dicit uult et non volumus ipse dicit facit quecumque voluit [illegible] / [illegible]
ulde dum constanter quod aptus innit dicens An ignoratis quod benignitas dei te [illegible]
/ tu aut [illegible] duritiam cordis tui [illegible] / Cato quod timeo hominem / ne cum illis fatuis virginibus
que se nolunt parare excludamur / multa [illegible] [illegible] 21 [illegible] quod de [illegible] in omni
[illegible] / [illegible] cor diu pallato posses sape [illegible] admiracionis [illegible] / [illegible] ipsorum [illegible]
[illegible] dulcedinis / intraverunt cum eo ad nuptias / [illegible] amaritudinis et clausa
est ianua / Ex quibus patet quod compulsio non est constituenda adhuc. Si enim debemus se-
cundum non est constituendum quomodo adhuc violentarent / [illegible] enim luce xiiij exi
[illegible] et plateas civitatis compelle intrare / Nam illos quos huius defectus pa-
ciuntur / sive eciam persecuciones [illegible] compellit intrare [illegible] dicte [illegible]
[illegible] que sunt non [illegible] ad deum nos ire compellunt / Et in [illegible] [illegible]
sunt [illegible] [illegible] / Et in alio multiplicate sunt infirmitates eorum [illegible]
[illegible] persecuciones [illegible] acceleraverunt / Et [illegible] quod [illegible] eciam sit cum [illegible]
[illegible] illud quod dicit verbo implet opere / speciosa enim doctrina [illegible] [illegible]
modo [illegible] quod [illegible] compulsio non est constituenda [illegible] quia non est homini via
eius / Nam non est datum illo salvari quemcumque modum homo eligeret / sed [illegible] ducentem
deum / directe apostolus non est currentis neque volentis sed miserentis dei / Unde est unus modus
apud deum homines deducendi in salutem / Et quo autem modo quo quis debet venire
est in disposicione dei / et modi sunt varij [illegible] [illegible] violentacionis
non [illegible] / Jam accedo ad litere exposicionem que exponitur ad literam de ipso david
[illegible] ad modum peregrini qui viam ignorat nec obediunt velint suo obedire
ductori / Unde et filij israel sequebantur columpnam que eos deducebat / Sic moyses
ductori / Unde [illegible] / Tu nosti loca in quibus per desertum [illegible] testimonia [illegible]
debeamus / Unde [illegible] david in suis persecucionibus nescius [illegible] faciebat / quod
faciendo esse [illegible] quod sibi deus precipiebat / Unde de Servavi mandata tua [illegible]
faciendo [illegible] / Et testimonia tua i. sicut docuisti ita incedebam
sicut precepisti ita faciebam [illegible] / Deo placet [illegible] sic vivo / sic [illegible]
[illegible] vie mee in conspectu tuo quod [illegible] et velud [illegible] [illegible] / Et allegorice
sic [illegible] sic [illegible] / non [illegible] in mensa et [illegible] / vivo et sicut precepit / sic [illegible]
[illegible] Christo qui patris sui mandata servavit [illegible] legem / Servavit eciam testimonia prophetarum
[illegible] / ut unus apex preteriet de lege / [illegible] illo / Et omnes vie [illegible] [illegible]
illud filius hominis vadit sicut diffinitum est de illo / Vel [illegible] sic exponi [illegible]
et omnes vie tue [illegible] erant in conspectu dei patris / [illegible] custodia enim est [illegible]
Custodivit anima mea / Unde [illegible] servavi / [illegible] [illegible] / et [illegible] custodie
[illegible] distinctionis quo [illegible] [illegible] in aliis [illegible] / sed hic [illegible] conservacione illius que est
[illegible] / et [illegible] ca [illegible] / dicendo enim custodivit [illegible] mea [illegible]
[illegible] [illegible] tutela / dicendo [illegible] ut [illegible] ca custodiret / ut [illegible]
[illegible] / [illegible] legis mandata / ut [illegible] quod datum possidere [illegible] / et
valleret / eciam [illegible] adhuc violentas [illegible] [illegible] custodivit vel laboravit ut [illegible]
eo [illegible] / [illegible] non solum custodivit in pace volebat ea imple
data [illegible] / [illegible] / sed eciam tempore
[illegible] / Eccia enim [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] ponenda est [illegible] / [illegible]
[illegible] / tempore persecucionis / [illegible] divina mandata [illegible] / et ita [illegible]
pacis ea que [illegible] posset [illegible] [illegible] / [illegible] viam eius custodivi / et non
[illegible] mandatorum [illegible] / Et [illegible] Job 23 [illegible] mandata tua [illegible] / et [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] mandata tua [illegible] / [illegible]
[illegible] custodivi testimonia [illegible] / sed eciam servavi [illegible] ea faciendo [illegible]
[illegible] mandatorum [illegible] ad faciendum ea [illegible] / Et [illegible]
[illegible] / [illegible] in omnibus [illegible] / [illegible] / [illegible] custodiam [illegible]
[illegible] / [illegible] lingua / sed opere et [illegible] / et [illegible] / et [illegible] / [illegible]
data [illegible] / et [illegible] / et [illegible] / Sec
[illegible] / [illegible] mandata [illegible] xv Si [illegible] / et testimonia [illegible] / et [illegible]
Et testimonia tua sed servavi [illegible] testimonia [illegible]

probant firmant. Nam licet Johannes baptista omnia illa testimonia habuit, tamen salvator dixit Joh. v. Ego habeo testimonium maius Johanne. Opera enim que ego facio testimonium perhibent de me. Sequitur: Quia omnes vie mee in conspectu tuo. Circa quod dicit Ambrosius: Stultus qui tamen potest dicere, et qui voluit abscondere omnes cogitationes suas et omnes actus suos. Adam abscondere voluit ... suam. Abscondebat etiam Eva propter culpam. Abscondebat etiam Cayn necem fratris sui. Plerique absconderunt perfidiam. Et si apud deum non sit latebra, nam et si deus omnia videat cordis occulta, bonum tamen est ut unusquisque mala sua et aperiat et exponat tali ... Est ergo ista vox viri iusti. Oculi enim domini super iustos. Et ideo omnes qui fidem veram moribus et actibus desiderant convenire dicant: Omnes vie mee in conspectu tuo, quia nulla potest esse bona via nisi quam illuminandam sua visitatione iudicavit. Et potest dici quod propheta in hoc verbo audit ... et dilectionis et custodie et observationis mandatorum et testimoniorum. Quia enim dicit ... gloriam omnia hec etiam in medio inimicorum servare potui, quia hec que servavi tibi servavi. Nam dicit quia omnes vie mee sunt tamen intuitus cordis ... exteriora opera sunt in conspectu tuo, id est tu dignatus es eas intueri, et tibi grata fac... Et Ysidorus (?) dicit: Qui faciem tuam aut ... et ut ego ea ... custodivissem, quia nulla via bona est nisi quam deus fecerit, hec ea custodivissem. Hec omnia potui facere, quia omnes vie mee in conspectu tuo, id est quia illuminavit. Hec omnia potui facere ... Nam per viam (?) omnes vie hominum patent oculis eius. Tu omnia vides, ideo timore iudicii tui vel displicentie tue. Et ideo quia omnia vides, ideo timore iudicii tui vel displicentie tue et confusionis mee hec omnia servavi, hinc ... vel inhonorationis tue et confusionis mee. Hec omnia servavi. Hinc dicit Boecius in fine de consolatione: Magna nobis indicta (?) iudicanti (?) necessitas probitatis, qui omnia agitis in conspectu cuncta cernentis.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo domine: iuxta eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea hymnum cum docueris me iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum, quia omnia mandata tua equitas. Fiat manus tua ut salvet me, quoniam mandata tua elegi. Iste est ultimus octonarius huius psalmi cui prefixus ponitur ultima littera hebraici alphabeti que dicitur thau. Hec littera ut ... in modum crucis formatur, que in postibus iudeorum in egypto scripta agni sanguine, tunc fuit ab angelo ... percuciente iudei ab ira percussione egyptiorum primogenita ... liberati, et per desertum in terram promissionis velud oves ad pascua sunt deducti. Et iuxta thau ... signum ... Error iste ... est, et quo tota iustitia ... iusti ... iudei tunc ... ab illo angelo percuciente liberati ... per crucem (?) Christi liberantur, et a percussione angeli ... ac de iustitia ... ut omnes ... ad pascua paradisi reducuntur. Et quia ad hanc ... pastoris ... duobus ... facit ... duobus ... 3o dat se ad divinam laudem ... laborat ... utilitate ... 4to petit ... salute ... Appropinquet oratio mea. 5o ... apparuisse (?) ... petit sibi intellectum in divinis eloquiis ... et ... Oratio appropinquat et intravit in conspectu dei ... in laudem dei ... salutis ... Secundum beatum Augustinum ... c ... in ... conveniet istis ...

Appropinquet ... [illegible] ... dicit ... [illegible]

quod enim dicit appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo / simile est huic intret in conspec-
tu tuo postulatio mea. quia deprecatio et postulatio idem sonat / Et quod dicit iuxta
eloquium tuum da mihi intellectum / congruit huic iuxta eloquium tuum eripe me. Accipien-
do enim intellectum eripitur / qui periclitatur in intelligendo decipitur / Adverten-
dum ita declaratur primi versus / quia deprecatio est oratio quaedam magis importuna
Deprecari enim est valde precari sive orare / Contingit autem valde orare tripliciter
Primo enim orat valde qui orat continue quod nobis faciendum est / Oportet enim ut
salvator dicit semper orare et non deficere / Unde psalmus / Domine clamavi ad te ex-
audi me intende voci meae dum clamavero ad te dicit Augustinus iam nego-
tium clamandi finitum putabis cum dixeris clamavi ad te exaudi / Iam
clamasti, noli esse securus / Si finita est tribulatio finitus est clamor / Si
autem tempus tribulationis manet usque in finem seculi / non tantum dicat clamavi
ad te exaudi me / sed intende voci meae dum clamavero ad te / Et alibi
In quacumque die invocavero te exaudi me / Ubi exposite dicit Augustinus
contra tribulationes quae semper manent esse semper orandum / Secundo scilicet quod semper
homo cum voluntate innuit ad orandum debet esse paratus / quasi dicat cum
et si homo non actu orat, tamen semper paratum orandi habeat sine obice et non
impeditum / Unde de Anna dicitur Luce ii^o quod non discedebat de templo in templo
orando die ac nocte / Ubi glossa dicit. Et supra allegatum est Anna semel
se ad orandum deum devovit et nunquam desistit / quia per omnia in actu illas de-
votiones non renovavit / Tunc quando quis deprecatur deum continue ille orat valde
vocationes non renovavit / ut nihil agat quod orationem suam interrumpat / aut cum
[illegible] obligatur / ut nihil agat quod orationem suam interrumpat / aut eius ex-
auditionem quomodo non impediet / Secundo valde orat qui continue se ad hoc
disponit ut dignus sit exauditione cum oraverit / hoc est quod se removet et
disponit / et omne obstaculum / et ut dignus fiet multa operatur [illegible]
impedimentum / et omne obstaculum / et ut dignus fiet multa operatur / Unde
paratum cor meum deus paratum / Unde David cum dixisset laboravi in gemitu
meo / adiecit lavabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum
meum rigabo / quod Innocentius exponit dicens / laboravi vi-
be stratum meum rigabo / quod Innocentius exponit dicens laboravi vi-
gilando / ieiunando / orando / in gemitu id est in dolore cordis mei / Rugie-
bam a gemitu cordis mei / Et amplius lectum meum id est voluptatem in qua
peccando quiescebam / lavabo per singulas noctes id est per singula peccata
producendo quasi torrentem lacrimarum / stratum meum rigabo id est
[illegible] deduc quasi torrentem lacrimas / stratum meum rigabo idest
terram per imbrem lacrimarum / ut crescere possit nova messis
virtutum / peccatorum per imbrem lacrimarum / ut crescere possit nova messis
virtutum / vel lectus est conscientia quae mundanda est deflendo singula peccata / Sed
stratum est sensibilitas / quia illa debet persistere in totum riganda lacrimis ut
fertilis esse possit / Ecce quantus labor requiritur ad purificationem illarum meritis quae
requiritur ad exauditionem orationis / oportet enim omnia sua peccata plangere si in quo
oportet per singularia diluvi lacrimis / oportet devolute percurrendo dolore / oportet
conscientiam et sensualitatem purificare / Et quo scilicet quod continue lugere oportet cordis
est deprecari / quod Innocentius fit duobus modis / primo sordet
est deprecari semper / quod tamen Innocentius fit duobus modis / primo
removendo vitiorum / secundo apponendo preciosa ornamenta virtutum / Sicut est
quod dicit scilicet Regum vii praeparate corda vestra domino / quod fit per remotionem peccatorum
et servite illi soli / quod habet virtutem efficere / Et scilicet primo desiderium pauperum ex-
audivit dominus / dicit Innocentius / desiderium iusti in bonis consistit / Primo ut
audivit dominus / dicit Innocentius desiderium iusti / secundo ut sit utilis proximo / tertio ut sit devotus deo / Unde
ut in se sit mundus a peccato / secundo ut sit utilis proximo / Et Augustinus ita quemadmodum David
priorum xi desiderium iustorum omne bonum / Sed haec desideria non nisi a deo
ita quilibet iustus potest dici vir desideriorum / Sed haec desideria non nisi a deo
petenda sunt / Unde Michee vi dicit indicabo tibi homo / quid sit bonum / et quid
deus requirat a te / utique facere iudicium / Ecce primum / quod [illegible] hominis

se indicantis in confessione et confessione mundatur a peccato / Et dilige misericordiam / quia hoc est velle fieri utilem proximo / Et sequitur et sollicitum ambulare cum deo tuo / Ecce devotio / ita quod non sufficit ille labor purificationis malorum / sed etiam requiritur ut homo habeat desideria bona et affectus / que due sunt partes iusticie / 3° valde requiritur sine orat / qui est ingemitum continuus / Talis enim ita sua desideria ordinat / quod quasi gemit pro incolatu huius miserie / iuxta illud psalmista heu mihi quia incolatus meus prolongatus est / Aliquando pro dilatione celestis patrie / quod apostolus gemebat cupiens dissolvi et esse cum christo ad philippenses primo / Et hec sunt duo irriguum superius et irriguum inferius / quod caleph dedit axe filie sue / Irriguum superius sunt lacrime pro dilatione patrie celestis / Sed inferius est pro incolatu huius miserie / Iuxta illud super flumina babilonis illic sedimus et flevimus dum recordaremur tui syon / hic ondit quod non sufficit homo qualiacumque desideria / sed quod continue se exercat in eis et ponere in desideriis gemebundis / Et quinto sequitur quod ad orationem magis requiritur esse quasi in medio et non consistere in aquo extremis / declaratur per hoc unum extremum est corpus aliud extremum est beatitudo eterna / Unde qui vult deum valde orare constitutus debet esse / ut non sit omnino in corpore / quia in corpore consistens oratio per se constitutus ad deum habere non potest / Nec extra corpus omnino / elevationem mentis ad deum quia si non esset in statu vie sed magis in patria cum spiritibus beatis Obiciunt impletionem desideriorum locum non habet oratio / Iuxta iob vii dicit elegit suspendium anima mea / Et ille rabi ysarechazim fortiter hilarit inter timoris / Et apostolus dicit Sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit / Hoc tenendum est et homini ut innocentius dicit tractans illud Regnabit deus / Et si in corpore sunt / que sursum sunt sapiunt et querunt misericordiam seculi / qui incedem et unam in tantum diligunt ut se ei qui maxime malit coniunxerit adherentes ei cogitatione et affectione / et habitationem ad eam auditatem / et si in corpore sint / tamen que sursum sunt sapiunt et querunt et ad illa afficiuntur / Et de his corpus habent quendam gradum appropinquationis ad deum propius orantis / quia illius oratio appropinquior est / qui vero ad bona desideria / cum illius qui purificationi insistit / et illius est appropinquior qui continue exercet in hiis desideriis / sed ille qui acquisivit / et si sunt desideria solubilia et gemebunda ad hunc propius / Cui autem propius ita generat continue quod mente et affectu in celo fixus est / hiis que hic sunt oblitus illius oratio est ad exaudiendum appropinquissima / Et de hoc propheta vadit in hoc versu dicens appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine / id est mens mea oratio elevetur ad presenciam magestatis tue / ut te contemplando illumineter in intellectu / Et ideo addit 2m eloquium tuum da mihi intellectum in promissionem tuam / Et ideo addit secundum eloquium tuum / Et sexto continuat tribulationes / a quibus adiutandum quod fides audit homo imminere continuat tribulationes / a quibus relevari non potest / nisi per solius dei / qui est adiutor in oportunitatibus in tribulatione / Et fidem ergo huius oratione deo appropinquat / Et fides elevat ut homo superius a deo auxilium petat / facit ergo fides orationem appropinquare deo / quia omnia possibilia sunt credenti / Sed spes facit orationem deo acceptiorem / Et eo quia homo oratis geminatam spem extendit se ad hoc ut exaudiri dicere dignus fiet / Omni enim spem habet / talia operatur quod exaudiri mereatur / Expectat enim credit egra et inutis / quando cum unquam fide mortem in ipse constitutus invocavit deum / et exauditus non est / Spem cum dicat apostolus / spes non confundit / Et ideo oratio sit appropinquissima domino conspectui

qu homo motus fide et extensus spe orado ht ad deu dileccom / Nam hyi homo ad ea q petit illarescat. et thebescat in istis inferioribus / Sic enim homo non exauditur. Ex hoc q digns est / Sz qz dignu est ut exaudiatur a deo ex eo quia voluntatem divine voluntati subiecit / subiacet illi promissioni Ego diligentes me diligo / Et illi si corde rogamus puro ete deus expmisso / Et deus quia verax est exaudit illu qui orat ex puro corde / quod tur de illo qui orat ex fervido corde. Hys ita deductis p declaracione istorum duorum versuum / ponitur hec pars 9a Ore deo ppinqua esse et vsqz ad conspectu divine maiestatis introire p quosdam gradus non discepat a fidei vite / Unde ipso hec ht duas ptes / pa ps autem non fidei viteo deo posse esse ppinqua istorum esse orom / Et hec ps declarabit versiculo hunc / 2a vero declabit illu 2m / intret i conspectu tuo oro mea / Dat ergo lra Appropinquet deprecacio mea / hoc enim intelligitur non 2m locum / qz ut dr Ambrosius tantum ppha non petebat sinutz oroz appropinquare deo corporaliter Cum enim ipse putat / deum ita in certo loco concludit ut diffinicioz i quo deus sit arbitretur / cum utiqz invisibilis / incomphensibilis impleat omnia et divinitatis in eo habitat plenitudo / Sz oroz appropinquare deo aliud non est / nisi ipam esse deo acceptam / et ab eo exaudibilem / Modo p hoc sit ipius fidei. pz qz hoc sepe i sancta scriptura replicatur / velud a quolibet fideli credendum / Unde i ps. dr Clamaverunt iusti. et dns exaudivit eos et ex oibus tribu eorum li eos / Et alibi Prope est dns oibus invocantibus eum / omnibus et invocantibus eum in vite / Et sequitur voluntatem timentium se faciet / et deprecacionem eorum exaudiet / Et si oroes iustorum non erunt ita exaudibiles et salvos faciet eos / Et si sic orocs apostolis dr eis ait 6 Sic orabitis / pr nr et cetera / Xpus docuisset orare aplos dicens ait xxvi Orate ne intretis i temptacionem / Et cur precepisset eis dicens ait xxvi Orate ne intretis i temptacionem Cum peripisset eis dicens ait xxvi Orate et exaudivit oroes eorum iudei cum essent i egypto clamaverunt ad dnm / et exaudita est illa oro Et etiam dum petrus cet in carcere orant p eo / et exauditus est in oibus Et Xpus orans cum clamore valido et lacrimis / exauditus est in oibus ppria reverencia / ut dr Apluts ad hebr. Non enim Xpc orde indiguit / sed Sequitur ptc gravius sequitur nos exaudi i nris ordibus p cuius iusta ordit / Ex quo pz ex iam nos orandi ad deum fundetur non derogat divine pvidencie / Ao pz exiam Alias rez dat b. thos i lo 9 gentiles non eius oroes ad deu fundende quia utraqz subest fidei / Alias rez dat b. thos i lo q gentiles et oroes ad deu fundetur / quia utrique subest fidei et divina pvidencia q infallibilis debis / Non adhuc funditur ad deum oro ut divina pvidencia q infallibilis dictas / Non adhuc funditur ad deum oro / Sed adhuc ut fit illud q desideratur et cetera est i mutet / hoc enim est impossibile / Sed adhuc ut fit illud q desideratur / Nam conveniens est q deus piis desideriis assenciat et etiam est i mutet / hoc enim est impossibile / Nam conveniens est q deus piis desideriis assenciat dedit a deo consequatur / Nam conveniens est q desideria nra maneant i mobilia / sed procedit hoc ex caritate sit licet / Non sit q desideria nra maneant i mobilia / Non enim oia bonum appetunt bonitate pia / ut pstat convenient desideria / Nam oia bonum appetunt et desiderant ut dr p boeth / et ad ppeminenciam divine bonitatis ptineat quod esse et bn esse oibus ordine convenientissimo distribuat / quod est ut 2m pna bonitatis pia desideria que p oroz explicantur ea impleat / Alia ro b. thome e ista qz ea que pie in ordibus desiderantur procedunt ex divina bonitate / quia deinde velud ex fonte pfluunt / Ex quo ergo divina bonitas i nobis movet et excitat humana desideria / quod est ut ea impleat / ut sit ipse sit ergo et consumatio eorum / Etiam caritate inrdles / Ex quo opetitur ppos fines

2a pars

Humgm adi

ambo petis crescit oro et longe fit a deo / cuius at quat quam improbabilior
virtus est de sanctis quando certi at ascendit oro / et gemens apponentis affectus

et ita veniunt ad deum / quia implentur appetitores earum / que non appetunt
/ ergo amplius habet affectus volentis eatur / Ex quo propinquior fit deo et
magis participant suam bonitatem / Etiam hoc est valde commendabile
in hominibus / ut iuste petentibus suum assensum non denegent / quia tales
vocantur liberales clementes pii et misericordes / maxime ergo hoc
pertinet ad divinam bonitatem / quia bonum diffunditur in creaturas a deo / 2m
quadam scilicet necessitas / hinc est quod dicit Luce vi o² Omnis qui petit accipit / et
qui querit invenit et pulsanti aperietur / Ex quo quilibet elicitur / Et si
hec ita se habeant / non tamen propter orationes habet homo a deo exaudiri
vere iam / quia cuiusque quod desideratur apparet quidem esse bonum secundum
est malum / Jacobi iiiᵒ petitis et non accipietis / eo quod mala pe-
tatis / 2a ratio / et si deus movet nos ad petendum / secundum quod 1e voluntate
/ 3a non continuatur / non mirum quia quisque non devenit ad finem suum / 3a
quia quisque hoc non appropinquat deo / negans contemplatione in devota
ratione / in humili subiectione / et firma intentione / quod nisi quod
affectione / in humili subiectione / et firma intentione / appropinquationis / Etiam
non exauditur / quia exauditio fit ratione / non mirum quia non exauditur
multi orant qui non sunt in amicitia dei / non exaudiam / manus enim
vestre plene sunt sanguine / Et proverbiorum 28 / Qui declinat aurem
ut non audiat legem / oratio eius fiet execrabilis / et Zacharia
cum nec audiat legem / oratio eius non audit / qui rogat pro hiis qui
sunt deus etiam prior auditus non audit / qui rogat pro hiis qui
dicit deus / Jeremie vii o² Noli orare pro populo hoc / ne
non sit in amicitia dei / Jeremie vii o² Noli orare pro populo hoc ut non
assimilatur per eius laudes et non obstetur inutilis / quia non exaudiatur
te / Denique etiam deus amatus se denegat quod petit / quia congruit
chrum eius quod petit sibi esse perditionem / Et Augustinus de in epistola ad
non est / eum perdit a se stimulus renovari / Et Augustinus de quod volumus ut fruct
paulum / Verum deus qui non tenuit sepe quod volumus ut fruct
paulum / Verum deus qui non exaudit orationem non conveniat e
quod malleum / Ex quibus omnibus apparet oratio / et optinet quod
mittitur valde fructuose et / Ex eo quod deo appropinquat / et optinet quod
optat / et 2m quia divina petimus et obtinemus / 2m hec possent duo se
utilitates ipsarum ordinum assignari / hec enim propheta optat secundum daui unde 8m
vt dicit lyra appropinquet quod 2m glosam / mandata tua servavi custo
diui dilexi / et iuxta vixi ut deus est in preceptis ostensio / deo
appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo / hec enim dicit 2m Ambrosium
non est iniustus vel confidentis / et iuste vel iusti et coram deo incedentis
non est iustus vel confidentis / et in preccedentibus dicta sunt / et quod 2m lxviiii / tu
Vel et sicut cum ferrissem quod preccedentibus sum / deo non deo appropinqua ego
cum ferrissem hec dicit sicut in utilis sum / polita verecundia
deo appropinquet oratio mea dicit Ambrosius dauid polita verecundia
non aut appropinque ego quod est opus perfectorum / qui sunt imitatores
Christi sed apostolus aut imitatores mei estote sicut et ego Christi quod dicentes
Christi sed apostolus aut imitatores per vana displicet / et perpetue petis / et
sunt perfecte carius / elongatus per vana displicet / et sufficit in gradu et
to ipsa persona appropinquare non possum / et ergo sufficit in gradu et
ordo infelix istorum ut saltem oratio mea appropinquet quod tunc fiat /
ordo inferiorum istorum ut saltem oratio mea appropinquet quod tunc fiat

quando elevatur .i. quando actus tales sunt propter quos oratio elongaretur
in deum. Unde illud psalmi: dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo
elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Incensum enim odoriferum
est et directe sursum tendit. Vespertinum sacrificium est passio Christi in
qua se ipsum patri obtulit pro nobis. Vult ergo psalmista ut opera manuum
suarum ex Christi oblatione essent deo accepta. Ut sic sua oratio esset sua-
vis et sine qualicumque retorsione ascendat ad deum. Vita enim bona
ut Augustinus dicit orationem elevat, quia oratio inquinatur que non dirigitur ad
deum sicut illa quam petitur secundum legem. Sequitur Da michi intellectum
secundum sapientiam quasi dicat ex naturali ingenio non sufficio ad intelligendum
secundum eloquium tuum. Vel ex naturali ingenio homo non percipit que sunt spiritus dei, spiritua-
lem legem spiritualiter. Nam animalis homo non percipit que sunt spiritus dei. Spiritua-
lis autem iudicat omnia. Et ergo da michi intellectum. Contra philosophos. Non
contra causidicos. Vel contra mercatores huius seculi. Ergo dicit apostolus
Videte ne quis vos seducat per philosophiam et inanem fallaciam. Sed
da michi intellectum spiritualem et subtilem correctum illustratum. Contra
Cassiodorum petit hic psalmista ut
ei competit eloquium tuum. Da
ita sapiat divina eloquia ne per inanem philosophiam evanescat.
Ergo michi intellectum secundum eloquium tuum i. ut reguler mensura tui eloquii
et mensura tue fidei et ne transcendat terminos quos posuerunt patres
ut dicitur Proverbiorum 22. Vel secundum Augustinum da michi intellectum secundum eloquium tuum
sicut promisisti dicens Intellectum tibi dabo et instruam te in via
hac qua gradieris

Intret postulatio mea in conspectu tuo. Continuatur sic versiculus
ad precedentem. Primum petiit in divinis eloquiis illustrationem. Hic
iam petit liberationem a malis in effectu aliter enim non posset liber-
ari. Vel sic primus petiit ut oratio sua appropinquaret
in effectus illustrationem. Vel sic primus petiit ut oratio sua
in conspectu suo. Contingit enim deo sic
dicto hic iam erat ut introiret in conspectum suum sicut patebit ex dicendis
principiis et non venire in conspectum suum. Ideo dicit Intret
Et dicitur Sic quia primo petit ordinem ingressus
postulatio mea. Secundo explicat quo vellet eam ingredi quia in conspectu
tuo. Tertio ad que effectus dicitur eripe me. Circa astitur versiculi ex
plamatorum nondum quod ad presentiam intrare solent quatuor genera hominum. Sic
primum quia homines. Et primo dampnati ut ab-
ceteri ad dominum ingredierunt, quare homines. Et primo dampnati ut ab-
solvatur hoc est peccatores qui suorum peccatorum delictis dampnari merentur
Hii intrare debent ad dominum ut ab huiusmodi dampnatione mereantur
absolvi et istorum affectum gerit oratio de qua in psalmo dicitur
intret in conspectu tuo gemitus compeditorum. Peccator enim ex se
dies sunt abhominabiles a quibus etiam avertit faciem. Sed spiritus
peccatoris gemitus contribulatus et humiliatus veniam obtinet. Et
ideo psalmo dicit Cor contritum et humiliatum deus non despicit. Sicut
aut induxit oratio in conspectu dei cum cardialis quia in cor deus
aspicit. Unde illud Et gemitus meus a te non est absconditus
Secundo ad presentiam ingrediuntur pauperes et egeni ut ditentur. Pauperum

~~[struck through]~~ aut et exterior apud deum efficacem gerit humilitas et
simplex deiectio / non enim paupertas et defectus sunt tales persone apud quas ho-
-inetur divinum conspectum / Multi enim in paupertate non merentur adeo reliquari sunt
illi de quibus dicitur et pauperes suos dabo misericordiam / unde ille presumptuosus qui
ad nuptias sine veste nuptiali de medio convivarum deiectus erat pannosus
et ita pauper quod carebat vestibus / Attamen quia reputatur se propter illum defectum
indignum consortio nuptiarum agentibus confusus est / non enim qui seipsum [?] quidat
ille probatus est / Tales ergo si seipsos deiiciunt et humiliant non humiliatus divino
astant conspectui sed loquitur dominus sinite parvulos venire ad me et nolite pro-
-hibere eos / Talium enim est regnum celorum / humilibus enim deus dat graciam / Tales sunt
in conspectu dei quia in psalmo dicitur respexit in orationem humilium et non sprevit precem
eorum / 3o ad opus ingrediuntur amici seu confederati et hoc ut cum eo solacientur
illorum qui sunt amici dei / et qui confederati sunt per fidem efficiunt / gerit caritas
hoc enim est quod homines deo non solum confederat non solum deo putat sed
eius deo unit / deus enim est caritas et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo
Et ideo et circa hanc est attendendum primo ut sit operosa secundo ut sit ordinata /
3o ut semper crescat et prores habeat perfectus / quia secundum augustinum ad hoc
nascitur ut augeatur et ad hoc augetur ut perficiatur alias erit ficta et
nullum ingerit solatium / Et sunt advocati qui ideo ad opus ingrediuntur
ut aliis faciat patrocinia et licet si aliis apud deum opem ferre voluerint
officium unum apud deum agit una oracio licet multa requirantur ad
istorum qui apud deum homini agunt negocia / oportet enim ut eo distant — *doceat*
ut pro eis bella gerunt / ut vigilent et vigilias anticipent / quia
munimina non dormiunt / sed in tanta periculo que est impellendo intercessio
et oracio / Qua utebatur pro populo Ieremias ad quem ipsi dixit deus
noli orare pro populo isto hic et non michi obsistes quia non exaudiam te / et
de oracionibus istorum nisi sit ut orarent pro aliis / ut alii sint instituti
ex elemosinarum acceptione / aut quacumque alia causa obligati fiat infra
monicula [?] specialis / et debet in psalmo dicitur Intret in conspectu tuo oracio mea
inclina aurem tuam ad precem meam / Ubi dicit augustinus Ingressus
oracionis in conspectu dei acceptacio eius est / inclinacio vero auris dei in
precem misericordie dei exaudicio est / Nam membra talia qualia nos habemus
in corpore deus non habet / loquitur ergo propheta similitudinarie / De isto notabiliter
sciendum hoc / Ingressus oracionis ante conspectum dei illa tamen ante deum
recipit / oportet enim si oracio debet esse accepta quod orator habeat ad peccata
commissa Inquit enim psalmista Iniquitatem si aspexi in corde meo
non exaudiat dominus / Ubi vult propheta quod peccatum commissum et non rectum [?]
neque remissum impedit exaudicionem / oportet ut sit humilitas / quia
deus superbis resistit et humilibus dat graciam / Et quis exauditus est
qui ad deum non habet dileccionis affectum / De quo dileccio est sicut
est radix merendi sic et exaudiendi / sed de quali oracione sit oportet
sicut infra dicetur / Ex quibus quidem habetur quod oracionis exaudicio pre-
ambula requirit / Nam oracio speravit et disposuit cor ad exaudiendum
unde dicitur preparacionem cordis eorum audivit auris tua / humilitas vero
complanat difficultates et removet impedimenta. iuxta illud / oracio
humiliantis se nubes penetrat / et non cessat ascendere donec ad alti-
ssimum perveniat / Sed dileccio caritativa exaudicionem efficit oracionis iuxta
illud Si duo vel tres de quacumque re consenserint fiet eis / consensus
in unum multorum caritas efficit sicut scriptum est multitudinis credencium erat — *[?]*
cor unum et anima una // Ex quibus sequitur 3o quod non statim oracio ut fiat

emissa est exaudita patet ex quo nulla sequitur periambula. Et Cassiodorus super illud
superius allegatum Intret oratio mea in conspectu tuo etc. Oratio innuitur esse honor
cordis cum primo datur accessus, 2o audientia, 3o exhibetur exauditio.
Accessum facit fides, auditionem humilitas, exauditionem caritas. Et Ambrosius
dicit ita: Velut cum aliquem de primatibus desideras convenire, unde prius
ad domum eius appropinquas, et postea queris de modo, de consuetudine
et de mente patrisfamilias, deinde imploras ut domum ingrediaris,
ne quis te abiciat, et ne oratio tua habeat repulsam, sicut habetur
Trenorum 3o: Cum clamavero et rogavero exclusit orationem meam. Et Ambrosius
in predicta auctoritate multa ponit in quibus homo exercitare se debeat antequam
exaudiatur oratio sua, scilicet cum domum appropinquat, scilicet celestem, et ita ab
hiis inferioribus elongari oportet, ut meditetur que sit mens domini dei,
quia ab hiis elongatio est ad celestia appropinquatio. Unde ille magnus
orator dicebat: Elongavi fugiens et mansi in solitudine. Et hec
magna est exercitatio, scilicet ut meditetur que sit mens domini dei, et quem
velit admittere aut quem repellere, quamdiu cum repulsi de magna dei
sit, et de aliis quare non repelleret dominus plebem suam, magnum est investigare
hoc, que sit voluntas bona beneplacens, et hoc difficile est. Deinde scilicet
ut homo advocatum habeat, et contra inimicos se armet, ne orationem
impediant. Hiis ita premissis pro ampliori intellectu istius versiculi declaranda
2a pars ponitur hec scilicet Ordinem ambulandi concludit intret introire
conspectum dei non discrepat a fide veritatis. Hic autem patet quando ex
iam dictis. Et glossa dicit postulatio mea non solum appropinquet sed quod
plus est et intret, et intret gradatim per eius declaratione. Unde
quod oratio tua emittitur tribulatio sustinetur. Unde psalmus: Ad dominum
cum tribularer clamavi, dicit ad dominum primum est benignus cum tribularer
inimicos persequentium clamavi corde, et postea ore more Zacharie.
Primo est ipsa tribulatio, quidem clamor est ut supra dictum est.
Ubi dicit Cassiodorus: Vide quam pulcher est ordo dictorum. Primo posita est
tribulatio, deinde clamatio, 3o exauditio, ut petitores ordinet quod
dum constet vota fidelium pervenire. Ubi manifeste habetur quod ex tribu-
latione oritur clamor orantis. Et sequitur in eodem psalmo primus gradus
cum dicit: Domine libera animam meam a labiis iniquis. Unde de tribulatio
et clamore nullus debet esse petitor. Vide 2m Ambrosium: petitor
oratio quiescit et longe fit a deo, et tanto amplius honoratur quanto
improbabilior fit vita orantis. Nullo modo petitio avertitur in orante.
2us gradus est ne oratio in aliquo titubet, et ne in petendo
offendat. Dicit Ambrosius allegando illud: Et oratio eius fiat
in peccatum. Et tu si secularia petas, si flagitiosa postulas, oratio
tua non ad deum dirigitur sed in peccatum. Hic habetur pro 3o gradu
Christi habenda est applicatio, et est ratio quia Christus est via per
quam ingressus est in patriam nostram, unde illud: Per me si quis
introierit salvabitur. Et hoc dicit Ambrosius: Si peccas te ini-
micum, si dolum nescias, mendacium oderis, veritatem sequaris,
tatorem Christi, si fugias, diligas castimoniam, appropinquasti proprie
et propius deo. Ipse enim est via qua pervenitur ad patrem, quia
apud patrem semper est. Alii vero habent 2m Hugonem in titulo 19
psalmi Ad dominum cum tribularer clamavi sunt perfecti virtutis in quibus
solum bonorum ascensus est. Unde ille psalmus ibi de virtute in virtutem
in quibus sola caritas movet pedem, et qui plus diligit plus
ascendit, dicit Hugo. Ex qua parte accedunt per peccata sed quam ...

2a pars oratio
sepe

ptabilitas orantis et exaudicio ex sanctitate procedit orantis / Patet ex placa-
bilius pte in acceptacione idem porte / quo eciam non Abel deo placuit de mu-
neribus / sed ex ipso Abel / deo sua munera placuerit / sicut et hic dampnatus
est / Ideo dicit Ambrosius circa hanc / Volare facit oracionem bona vita / et dat oracioni
spirituales alas / quibus sursum ad deum evehitur oracio / Sed et sponsus quo
oracionem allevat precum iusti / Et sequitur secundum vox / Intret in conspectu tuo
oracio mea / est confidencia consummati viri / ipse in David qui iam consumme
positus / ex consummato itinere totus assurgit / et oracionem suam in celum dirigit /
dans illi flabra iusticie / sapiencie scientia / remigia devocionis fidei et inno-
cencie / et presidia pietatis / Innocenciam enim assequitur oracio Ezechielis. Ex quibus
verbis manifeste apparet vitas illius correlatas / Ex quibus consequenter habetur
quod de quanto orans deo est proximior de tanto eius oracio magis accedit
ad deum / Hoc directe sequitur ex prioribus / si enim exaudicio ex sanctitate
orantis procedit / sequitur quod quanto homo est sanctior de tanto eius oracio est exaudibilior
Oracio quoque fidei habitus exaudibilis est / Unde dicit operis miseri qui
credidit / fiat tibi sicut vis / Oracio sperantis magis exaudibilis / quia
spes habet certitudinem adiunctam exaudicionis / Oracio autem amantis magis
est exaudibilis / Unde si quis ex caritate facit opus pietatis
meretur exaudicionem / quia pietas ad omnia valet / Si quis opus pie-
tatis opus facit ex compassione magis meretur / Si se quis expo-
nit ad labores pro salute animarum / sicut ad predicaciones / ad au-
diendas confessiones ad emittandas oraciones et ad alia adhuc
plus / Si quis autem omnibus omissis se ipsum impendit adhuc plus
Si quis autem omnibus omissis dat se ad serviendum deo in conte-
placione omnibus sepositis adhuc plus / et sic quantum / Et quod hic di-
citur de oracione quod oracionem promovet / sic eciam dici posset de ieiunio / et de
paciencia / Ex quibus apparet quod quicumque scit manus suas
ad deum levare / ille eciam scit oracionem in superiora erigere / hoc
est Ambrosius qui dicit / Elevetur oracio tua manibus / idest actibus
si elevas actus elevas oracionem quia qui nouit suos actus in deum
protendere / nouit eciam suam oracionem in eius conspectum mittere quod
scriptum est / Dirigatur oracio mea sicut incensum in conspectu tuo
elevacio manuum mearum sacrificium vespertinum / Cassiodorus Elevatio ma-
nuum sunt operaciones elemosinarum vel quecumque alie in caritate bo-
na et placabili consumpcione / hec oracionem festine faciunt ascendere
et reddunt eam sublimia et acceptam in conspectu dei / Incensum
intensius in lege veteri signabat devocionem offerencium / per quam
sacrificia deo erant accepta / hec ille / Iam accedo ad literam que
dicit / Intret postulacio mea que est pro malis amovendis
intrat in conspectu tuo / Unde congrue apponit hoc est oracio mea in-
intrat me in domum tuam ut videam aspectum tuum / Sicut ergo est
ducat me in domum positus intrare desiderat / primo enim
ab illo qui extra domum positus intrare desiderat / primo enim
appropinquat postea intrat / ita fidelis per intellectum sacre sciencie
appropinquat domum domini intrare desiderat / deinde per bona opera appropinquat de-
mum intrat in gaudium domini sui / Et dicit Ambrosius / quod ianua per quam
preces ingrediuntur tempus est / Et dicit Ambrosius / Vide si illud oportunum

ingrederis / ne forte ingressus contra conspectum regis sis / multi enim ingrediuntur pallatia regum / et non statim vident regem / sed frequenter expectant ut aliquando videre mereantur / non permittuntur videndi copiam / sed ipsis reputat / et prius student ut eius benivolenciam consequantur / et ideo dicit Ambrosius Si grande est ut oracio intret in conspectu dei / maius grande oranti ut deus conspectum suum sine appareat / propter quod ingredi valeat oracio / Iterum et Paulus rogat ut appareat sibi hostium ubi ad loquendum misterium Christi / et ut Ambrosius dicit quod in hostio intrat dignitas mea / et ut quod dignitas ordinis est memoriam et statuis apud oratorem. Sepe enim venia conceditur pro oracionum dignitatis et sicud dicit Ambrosius Hec et habens dignitatem suam dine dignitatis. Et qui tanto imperatori militat sunt eciam primus fidei dignitates et secundo possunt enim ... in ecclesia primo appostolos secundo prophetas tercio doctores / sed ista sunt ad misterium / sunt ergo tamen ordinis dignitates / ut si oret pro vidua pro pupillo / pro misericordia / pro devoto / si quis rogat in tribulacione et dolore / et ita Ambrosius posuit in mesto et ipse qui rogat compaciens affectu / et ita dicit sunt dignitates / ita ex parte illius qui orat / sicut ex parte illius pro quo oratur / sicut eciam ex parte modi orandi / Dicit enim quod sunt dignitates eciam peccatorum quos reddit dignos precatus iusticia / sollicitas et desciplina. Hic advertendum quod sine gratis gratis datis ut sunt fides / spes informes / non oracio est efficax / Sed quamvis sine caritate in ipso orante efficaciam habet / et hoc bene dignitatis / et offici. Primo ut si quis est sacerdos et legit missam et peragit sacramentum / non dato quod non statim / ut eciam aliis dat eam sine aliud sacrificium / non dato quod ita ... / ut eciam aliis dat eam sine merito ... ibi efficacia est / hec enim est dignitas ministri / sine meritum ... efficaciam appetere / sed opere operato sunt privilegiata / et non habent efficaciam ex opere operato ... Secundo si aliqui sunt in et ex institucione ecclesie / et ex merito ... Tercio si aliqui sunt instituti ad orandum / dato quod isti qui sunt instituti non sunt in gratia / sicut et illi qui sunt in purgatorio / ut eciam in hoc seculo / oracio efficaciam habet / non quia illi qui orant digni sunt / sed quia illi pro quibus orant digni est ut exaudiantur. Sic eciam qui orat ob eo quod ab aliis elemosinas receperunt non quia digni sunt exaudiuntur / sed quia illi qui fecerunt meruerunt exaudicionem eorum. Sic oracio quam solvunt ... sic eciam ordines canonice quas ecclesia instituit efficaciam habent / non propter dignitatem orantium / sed propter illos in quorum gratiam sunt / et hoc de ordine habendo respectum ad eum pro quo persona fuit / et hoc respectum ad illum qui orat non est efficax oracio. Secundo ... respectum ... qui orat ex merito / sic quod meretur ex condigno ipsi oranti / nisi tamen qui orat ex merito / sic quod meretur ex condigno exaudiri / et dicitur ex condigno exaudiri / quia sic deus bonorum qui habet solum gratias gratis datas ut spem fidem exaudit ex liberalitate sua / proprium enim ipsius est misereri semper et parcere / qui eciam miserando suam omnipotenciam manifestat / Quamvis eciam flagicia petit ...

... sine fide non oracio intrat in conspectu dei ... fides est ... [illegible]

Respondetur ... quod sine fide ... ut dicitur ad Hebr. xi / ubi accedentem ... fides ... [illegible] ... est ... in ... per fidem inchoatur in nobis vita eterna ... Hec est vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et ... Joh. xvii ... in vita presenti ... in futura vita perficietur in qua cognoscetur deus ... sperandarum ... fides est sperandarum rerum substancia argumentum non apparencium ... et ... argumentum non apparencium ... facit ... in nobis ... futura bona ... certitudo et probacio rerum que non apparent Joh. ... [illegible]

ut tercio adversis sed hec per fidem vincit quia fides credit post hanc vitam aliam spectandam propter quam quelibet mala
obiectamenta despiciamus et adversa non formidamus 1 Joh. v° hec est victoria que vincit mundum fides nostra
Ead temptat inducendo delectaciones ad momentaneas presentis vite sed fides ondit nobis quod pro ipsis delectacio
nes eternales perdunt ecclesie ad ephes vi° In omnibus sumentes scutum fidei ut possitis tela nequissimi ignea
extinguere et galeam salutis assumite et gladium spiritus quod est verbum dei

superare indulgencia Nam quem fides informis quandoque impetrat peniten-
ciam sic eciam spes informis impetrat petita Sed quando respectum
ad modum orandi tunc quasi non sine solacijs illud modo elucidat
Et ponit duobus quod tunc oracio intrat in conspectum dei si non aliquo
orante deprecatur eciam si papam universus implorent ut domi-
num inclinet favorem quia impossibile est illorum preces non exaudi-
ri quod maxime refrendum est ad sanctos ut inclinent summam cleme-
ciam inclinare quia illi modo vicinior et familiariores assistunt di-
vine maiestati et precipue illi qui sunt de supremis choris
angelorum et sunt martires confessores et appostoli quia tales sunt
apud deum magni meriti Sic eciam ad angelos qui sunt nobis ad cu-
stodiam deputati quia isti solent valde promovere nostras oraciones
Sicut dicit Rabi ad aliquem sanctorum querere Et advertendum quod oracio
sicut iam dictum est emittitur pro clamorem sed audit per desiderium
et per preparacionem cordis iuxta illud desiderium pauperis exaudivit
dominus preparacionem cordis eorum audivit auris tua Sed dirigitur ut
recte vadit per devocionem iuxta illud Dirigatur oracio mea sicut ince-
sum in conspectu tuo Obstacula que sunt Tren iii opposu-
isti ne transeat oracio tua penetrat per humilitatem ut iam allega-
tum est Eccl. xxxv oracio humiliantis se nubes penetrat sed
intrat per fletum et oracionem et ploracionem iuxta illud Intret in
conspectu tuo gemitus compeditorum Et Eccl. xxxv lacrime vidue
ascendunt ad maxillam et ab illa ascendunt usque ad celum Im-
petrat per fiduciam Unde Marci xi Omnia quecumque orantes petitis
credite quia accipietis Et Johannes in assiduitate talem habemus
ad deum quia si non reprehenderit nos cor nostrum quecumque pecierimus
ab eo obtinemus Et violentat sine extorquet perseverancia iuxta
illud Luce xi si perseveraverit pulsans etc. Sequitur Heu hel[...]
num tunc eripe me rogat ut eruatur et liberetur ab duobus
Tandem primum adversus nequicias spirituales et adversus temptamenta
huius seculi contra tot et tantos adversarios et ideo eripe me
ab omni captivitate ab omni vinculo concupiscencie unde dicit
Augustinus sic petendo nec cum tremis gemitibus post hec confessionem Ubi
alibi ingeminat propheta quod ita deum intenter et indefesse et cum ma-
gno labore tenuit orabat dicens heu michi quia incola-
tus prolongatus est Et advertendum quod propheta sic petit recte
dirigere sursum intellectum et affectum carnem quia si affectus esset
plene liber et ad nichil inclinatus tunc conformaret
se intellectum maxime illa quod dirigit secundum intellectum dei ideo
loquitur quia habito tali intellectu facili potest omnis laqueos evitare
Unde dicit pro i. Responsio circumscriptio oculos in penatorum
vel glosa facilius evitat laqueos in terra quia semper habet oculos in celis
Et augmentum et decipiendo intellectum decipitur quia per se ipsum non in-
telligendo decipitur dicitur dato quod aliquis ferat intellectum supra

vitam presentem nam hoc ad hoc ut bene vivat oportet ut sciat illa que sunt necessaria ad
bene vivendum ut credat quod est unus deus et remunerator bonorum et puni-
tor malorum Secundo fides est qua vincimus temptaciones ad hebreos xi Sancti per
fidem vicerunt regna operati sunt iusticiam adepti sunt repromissiones ubi tanguntur
ad victoriam necessaria scilicet ea que sunt scilicet fides, modi perficiens sed operati sunt iusticiam scilicet
alliciens quia adepti sunt repromissiones Secundo quia per fidem omnis temptacio que fit a dyabolo et mundo
et a carne Dyabolus enim temptat ut deo non obediat Sed contra hoc per fidem tenemus quod deus est
omnium dominus et ideo est ei in omnibus obediendum 1 Petri v Sobrij estote et vigilate quia adversarius vester circui-
ta leo et. Cui resistite fortes in fide Mundus temptat alliciendo prosperis

videat / de facili tamen corrigatur / si non pingatur a labe concupiscentie / et ergo pe-
tendo intellectum dirigi / petit et affectum expiari

Eructabunt labia mea etc. Pronunciabit lingua mea etc.
/ Et continuatur primo versiculus sic / Supplicans propheta petiuit
a malis liberari / hic iam obligat se ad diuinam laudem
quasi dicat / quando mihi intellectum dedisti et exemisti me a malis
/ tunc labia mea id est te talem benefactorem laudabo / vel sic / Supra
posuit suarum petitionum summam / hic ponit earum causam que est triplex
laus dei / secunda hic secunda utilitas proximi vel pronunciabit
lingua mea / Tertia propria salus ibi fiat manus tua / Sed hec enim
tria voluit suarum orationum causas fuisse / ut laudasset deum
et edificasset proximum et ut per hec propriam acquireret salutem
Et diuiditur littera quia primo premittit laudem dei / secundo utilitatis pro-
ratam in versu sequenti / primus versiculus diuiditur secundum illa tria
que requiruntur ad laudem / primo enim requiritur vox / hic quia dicit Eruc-
tabunt labia mea / secundo iocunditas / hic quia dicit ympnum / tertio op-
portunitas hic quia concludit cum docueris me / Notandum quod isti duo ver-
sus immediate se sequentes quasi idem contendunt / Quod enim in
primo versu dicitur eructabunt hoc in secundo dicitur pronunciabit / Et
quod ibi dicitur labia mea hoc dicitur in versu sequenti lingua mea
Et quod in primo dicitur ympnum hoc in secundo dicitur eloquium / et quod ibi
dicitur cum docueris me iustificationes tuas hoc in secundo exprimitur
quia mandata tua equitas / Mandata enim diuina iustificant quo-
modo ad caritatem [illegible] enim est ut qui mandata exequuntur quod iustificentur
ideo quia vera opera mandatorum sunt opera iustitie / dicitur utique ali-
quando dicatur [illegible] versiculus utrorumque et [illegible] / Aduertendum ergo quod in alio
psalmo dicitur / sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea et
labiis exultationis laudabit os meum / Hec enim sic est hinc versiculus
adeps sicut est pinguedo melior quia viscera [illegible] / Sed pin-
guedo est membrorum exteriorum / per hec ergo [illegible] intelli-
gitur mentis deuotio interior et exterior hilaritas operis / tunc enim
utriusque adeps et pinguedo placuit deo / Sic modo deuotio mentis
et hilaritas operis placent deo / et directe notatur idem notatur
per hoc verbum eructabunt [illegible] eructuatio / fit tamen cibus aut
sapor cibi reducitur ad rumen / Est autem rumen eminens pars
gutturis prope epiglotico quo cibus et potus deuorantur
et ibi sapor potus et cibi discernitur / Et dicitur rumen a rumo
rumis id est [illegible] quia inde cibus venit / et descendit in stomachum
et idem est rumen et ructa sine ruminen / rumen fit in bestiis
quia alique bestie dicuntur ruminare / Sed ructa fit in hominibus
contingit autem ructuatio ex repletione / quia si cibus in excessu
cibi et potus [illegible] et calor naturalis non sufficit ad eius consump-
tionem / Unde quia naturam consumere non potest / fit tamen [illegible] / et ca-
lorem aliquid [illegible] et resoluit / sic quod vapores resoluti-

petunt cerebru / Et quia non possunt inferius propter obstruccionem stomachi sicut
sursum ascendunt / et ita inviracionem faciunt / Sic directe pre-
dit cenacio spiritualis / quando omnes cibi spirituales veniunt in animam sic
quod replent eam et saciant sicut possibile est hoc in via q[ua]rt[o] iuxta
illud ps[almi] / Replebimur bonis domus tue / unde ego non valens illa sa-
mere idest non valens ita ut debet ad sursum vosum gustare et ella-
borare / Spiritus quidem promptus esset / sed caro est infirma / at
actum fiat q[uan]tum potest / et primo illa bona interiora poderat et estimat
ultra alia corporalia / quia sic de sapiencia sit et de aliis bonis / De
diviciis nichil duxi esse in comparacione illius / Cap. vii / Secundo quando ita
estimacione optat cognoscere modos quibus posset complere in op-
ribus ea / ut psalmista / Dirigatur cor ... formaret vitam suam quia si-
cut dicit sapiens ita et quilibet aliud bonum ... dilexit / illud insi-
...
peraverunt Eccl. xxiiii / Sic est de quolibet alio bono / Tercio cum habet
bono habendi dat se ad meditandum de talibus frequenter cogitando
et ea vitens et versans in corde ut illi dulcescunt et menti fir-
mius inhereant ... quod ille dicit / Meditabar in mandatis tuis que
dilexi / et si hoc dederint exercitus ad id faciendum quod illorum donorum
sentimenta ... quod capit cor aliquam dulcedinem / iuxta illud Gusta-
te et videte quoniam suavis est dominus / et si hec habens in suis pme-
ditacionibus ... eius de miliens tedia ...
nacionis / ... confessiones aut oraciones
... aut laudes / Exoc sequitur quod inter illa que se tran-
secerunt quod ... generatur / quia ... ubi po-
tius est ... ... replectio / Non sic ... corpora
... spiritualem / et tamen corporalis est abhominabilis et fetida
et horrenda / Ex eo quod procedit ... replecione et nova
sed ... spiritualis est desiderabilis et amena / quia procedit
ex replecione ... / Unde in ps[almo] dicitur Eructavit cor meum verbum bo-
num / Sic eciam ... quod est ex ... et ... ... predica-
tor / et tamen inter illa magna sit diversitas / licet sit aliqualis
similitudo / quia eciam predicator habet linguam ... / Tercio
sequitur / licet hic non sit finalis replecio / tamen habetur talis
... in via ... / dicit Augustinus tractans illud / Sicut adipe
et pinguedine repleatur anima mea / satietas quam optamus talis
erit ut in ea omnis nostra indigencia intereat / et nichil amplius desi-
deabimus quia totum nobis presto erit / quod habetur de spiritibus / et tamen quamdiu sa-
tietas sapiencie est / hic pinguedo gratie est / hic plenitudo fortitudinis
et licet hec sint tante habundancie quod ... eadem emanet in corpus
quia apostolus dicit / corpora nostra esse templa et habitacula spiritus sancti

dicenda

et alibi dicit hylarem datorem diligit deus / attamen nulla gracia ad illam
gratia nos saciabit in futuro / dicit augustinus / Ex quibus sequitur tercio quod di-
vina laus accepta non est nisi tunc cum caritate gracia repleto procedit
unde maria gracia divina repleta in illam laudem prorupit / Magnificat
anima mea dominum / et apostoli repleti spiritu sancto ceperunt loqui / prout
spiritus sanctus dabat eloqui illis / et ideo mirum quoniam non est specio-
sa laus in ore peccatoris / et ad hoc vadit versiculus iste / labia mea
cantabunt ympnum cum laudis tue / et dicit tunc cum docueris me iu-
stificationes tuas idest cum me iustificaveris / et per consequens ostenditur
quod iustificatus sum / Dixit enim deus peccatori quare tu enarras
iusticias meas / et assumis testimonium meum per os tuum / super quo
dicit Cassiodorus / peccatores compescit a sua laude / ne lingwa [?] pro-
mittet deo laudes canere / quibus consuetudo tepida parat obm-
utescere [?] et subdit / iudicat peccatorie ne per os scelestum atque blasfemanti-
um sancta et veneranda verba posse progredi videantur / Quibus ita habitis pro
declaracione istorum versuum / post hec quarto in continua cantacione divine lau-
dis et in memoria utili cantacione ipsa salus habet acquiri / ipsa
quod est et in [illegible] declarat curriculum versuum sequentes septies / et tria tercium / ipsa
pars istius [illegible] quod supioribus [?] et proprie quod illius que dicta sunt
pars istius [illegible] versuum / Septies in die laudem dixi tibi / ubi enim declara-
tum est quod deus continue est laudandus / et patet sic / quia deus magnum
est / quod deus continue est laudandus / et patet sic / quia deus magnum
desinit nobis peccata dimittere / ergo semper laudandus est / de sua miseri-
cordia / Ratio secundum Cassiodorum / numquam poterit deesse una [?] vel queri gratia hominum
dicere / Ut etiam numquam deus desinit sua bo-
nitas ad laudandum instigat / Sic etiam numquam cessare debes / unde dicit quidam doctor
nam gratias / ergo etiam numquam cessare debes / unde dicit quidam doctor
eterna continue tua beneficia recipio / ideo continue non cesso tuam lauda-
re / alias enim fieret ingratitudo / Sic est divine magnitudinis non est finis
et sapientie eius non est numerus / et eius potentia est infinita / et ergo numquam debet
cessare laus sua / Unde Augustinus Cogita de deo quantumcumque laudabilis
est valde / et ne forte incipies laudare / et putas te laudando posse
finire / Et subdit / Noli putare quoniam eius magnitudinis non est finis
posse te laudare sufficienter / Numquid melius est ut quod ipse
non finit ut laus eius finiat / illius magnitudo sine fine est / et tua laus
sit sine fine / Ecclesiasticus xliii dicitur Benedicentes dominum laudate eum quantum
potestis / maior enim est omni laude / Ex quarta parte conclusionis sequitur
hoc primo quod ex divina clemencia venit quod deus nos ad se laudandum
precibus precepitis astringit / Unde dicit Cassiodorus Evidenter copiose nos
dominum dedisse eius amoris offeramus tamen prima consciencia bealur [?] / Ratio
quia [?] dominus dubitat cerate [?] constituit quod ipse sibi precepit ymolari quod
pietas immensa creatoris / et laudari se velit / et ne unus deo magis
eloquimur quemadmodum laudet audit / non quod ille talibus in-
digeat / sed quia hoc nobis utile prospexit / Ex quibus sequitur quod qui deum lau-
dare volumus in futura beatitudine / necessarium est quod hic laudemus

eum continue / Tercio quia ipse qui precepit se laudare / laudandus est si
volumus ad illam laudem venire / iuxta illud Si vis vitam
ingredi serva mandata dei / Et Augustinus dicit Meditacio presentis vi-
te in laude dei debet esse / quia exultacio futura laus dei erit / et ne-
mo potest esse ydoneus laudis future / qui se ad illam modo non
exercuit / Et dat racionem Augustinus dicens nisi quod hic nobiscum deum labiis
laudaverint non veniat ad illam perpetuam laudem / quia hic eam
meditari noluerunt / antequam veniret / noluerunt eam tenere que
futura erat / Et ideo fratres exhortamur vos ut laudetis deum / cantet
vox / cantet vita / cantent facta / tunc desinis deum laudare / quando
a iusticia et ab eo quod sibi placet declinas hec ille Et quoniam sine
quo nullum gaudium contingens sit triste / debet nos a divina laude
desistere / Unde dicit Augustinus super illo Per singulos dies benedicimus
te / ut cum fuerint finiti singuli dies / et venit sine fine unus
dies / de laudibus tendatis in laudes / sicut hic itis de virtutibus in virtu-
tes / et ita usque quo ut mors que est quidam crudelissimus horribi-
lissimum debet interrumpere divinam laudem / Et Augustinus Qui nunquam nisi propter [margin: interrumpe]
nomen dei erit / nunquam ab eius laude cessabit / quod autem in morte il-
le sit ipsius testatur apostolus / Sive vivimus domino vivimus / sive mori-
mur domino morimur / sive ergo vivimus / sive morimur domini sumus / non
enim dominus perdit servum mortuum / quem sua morte redemit / Unde
enim perdit servum mortuum cuius mors est preciosa hec ille Tercium attende
ad tercium Cantabiles qui dicit Da michi intellectum et eripe me
et doce me quia es celestis magister / et doces hominem scienciam / doce in-
quam me iustificaciones tuas quod exposui dicens supra. Doce me
per aliquam experienciam iuxta illud. Proba me et tempta me quia
ego per experienciam [illegible] innotescit / ut doce me iustificaciones tuas id
est iuste facere / Et hoc dicit Augustinus dicens hoc fit cum quis audit et
discit et vult ut non solum memoria teneat sed etiam iustificaciones
faciat / Et tunc Cantabunt dicit Augustinus circa litteram / Non
potest quis cum [illegible] nisi quando [illegible] didicerit iusti-
cias dei / quando enim quis sub caritate positus in metu penarum
quod quis potest de caritate [illegible] sibi conscius delictorum nisi quando
esset securus Et allegat illud / Quomodo cantabimus canticum domini
in terra aliena / in qua impugnatur / in qua captivatur / in qua
deplorat [illegible] sine [illegible] / Et ideo tunc iustificaciones labia
mea que sunt [illegible] meliorum ad formandum sonum / aut
vocem / et per hoc innuit quod omnia instrumenta que ad voces formandas [margin: instrumenta]
deserviunt Cantabunt idest complebitur ne mirum emit-
tent hymnum / [illegible] laudes tue [illegible] enim deus implet animam
sua gracia / tunc omnes vires ipsius anime replentur Unde de
apostolis Act. ii. Repleti sunt omnes spiritu sancto / et quia mens hominis
non potest distinguere tantum donum [illegible] quod potest advertit et ipse-

et sic quasi ad modum resolvit ad unum memorando et admirando Et quia

anima tanto dono repleta et propter subtilitatem doni / et alias propter

abstractionem affectus ad temporalia deorsum tendere non potens

sursum erumpit / iuxta illud Memoriam habundancie suavi-

tatis tue eructabunt / sed quid nisi ympnum laudis / quia ex illa Cass[iodorus]

plenitudine nichil potest fieri aliud / nisi laus dei / Dicit enim In-

tus deliciis dei saginatus ympnum eructat / cui lingua humano

non sensum / sed divino intellectu famulatur / Et Augustinus exposuit quod iste

ympnum eructat / qui quasi de doctrina misericordiarum non in se

sed in deo gloriatur / Et Ambrosius dicit Eructat qui plurima et suavia

dona divina congustavit / Eructavit qui bonus odor in omni lo-

co Christi fuit / Eructat qui panem illum gustat / qui de celo descen-

dit / Eructat qui verbis divinis repletus est / Habet enim verbum dei

epulas suas aliquas fortiores / ut sunt lex et evangelium ali-

quas suaviores / ut sunt psalmi et cantica canticorum / Eruc-

tavit ergo anima predicta cui dicebat deus Iesu mittes vocem

tuam / vox enim tua dulcis / et ideo favus distillans labia tua

tuam / vox enim tua dulcis / Et subdit Ambrosius Ecce et tu

mel et lac sub lingua tua / Et subdit Ambrosius Ecce et tu

spirituales cibos et celestes sede ut repleatur ut saturetur / ut ympnum

spirituales possis deo depromere / spirituales enim epule solent non

nimis possis deo depromere / Ideo quod repleri volebat propheta

obesse / sed pradisse saturato / Ideo quod repleri volebat propheta /

repleatur os meum laude / ut cantem gloriam tuam / Cum enim ta-

tat gloriam dei ympnum cor eius divino eructat / Augustinus Imnum eructat [illegible]

Augustinus / qui quasi de doctrina misericordiarum non in se sed in deo gloriatur

Pronunciabit lingua mea / Continuatur sic Supremo pro-

misit propheta deum laudare / si docet eum misericordiationes

sic tamen si docet a deo quod habet se proximos instruere

utiliter / Et ita dixit doctrinationis innuit / duos affectus / Primus

est deum laudare / Secundus est deum laudabilem aliis predicare / ut sic Supremus ponit quod in nostris operibus principaliter

intendere debemus divinam laudem / iuxta illud Omnia in gloriam

dei facite / Hic ostendit quod etiam cumulando vita debemus in-

tendere proximorum edificationem / quia ad hoc duo debuit dilec-

tio caritatis / que non solum diligit deum / sed etiam proximum / Et alia

ratio istius est / quia ex interna doctrinatione proximorum oritur

divina laus / Et dividitur versus / quia primo promittit pronuncia-

cionem / dicens pronunciabit / 2o ostendit per quale medium faciet hoc opus

lingua mea / tertio quod sit facturus et eloquium tuum / et istius

assignat rationem dicens Omnia mandata tua equitas / ut sit

dicitur / Ita quod hoc quod dicit pronunciabit lingua innuitur con-

dicit / Ita quod hoc quod dicit pronunciabit lingua innuitur in

innuitur voluntas predicationis / Et hoc quod lingua mea / innuitur editiones predicationis / per hoc quod sequitur / per hoc quod sub-

dit eloquium tuum / Sed per hoc quod concludit omnia manda-

ta tua equitas / ostenditur quod deus mandat ut predicationes fient

et ergo equum est et iustum ut stant. In hiis aut̄ predictis consistit ydoneitas
nunciantis sine pronunciatis. Primo requirit^r q̄ sint humiles
qr respectu dei quem annunciant et cui^s nuncii sunt debent esse
humiles. et respectu illorum quibus debet nunciare oportet ut sint
modesti et mites. Et ideo ipse primus primis predicatoribus dixit. ut xi
Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Secundo requirit
q̄ sint fulciti auctoritate alicuius a quo mittuntur. Quomodo enim missi de-
bent predicare. Contra quos dicit^r Ieremie xxiii. non mittebam prophe-
tas et ipsi currebant. non loquebar illis et ipsi prophetabant. Tertio q̄
in eorum missione esset utilitas. ita respectu dei sicut respectu
hominum ad quod mittuntur ut non aliud. ut non aliud querant nisi
honorem dei. et salutem hominum. Quarto q̄ esset in eis diligencia
et sedulitas. ysaie lviii dicit^r clama ne cesses etc. Quinto q̄
non aliud nisi ~~veritatem~~ nunciarent quod est contra hereticos. Sexto
simulitas debent habere condiciones propter hoc dimisit vocabi-
tur nominibus. Nunc enim dicunt^r celi. in nota illud annunciabunt
celi iusticiam eius propter puritatem innocentie. sicut sol propter
splendorem sapientie. Quandoque dicunt^r patres. in nota illud
patres mei annunciaverunt nobis propter caritatem amicitie et
sic de aliis. Advertendum q̄ lingwa habet quinque proprietates. in quibus
quia sermo formandus est si debet esse bonus sine predica
locucio. Prima q̄ est q̄ lingwa delicata est et mollis. in
quo ostendit^r q̄ loquela debet esse tenera. dulcis. mitis
compassiva et benigna. et precipue hoc competit locutori in
predicando. ubi sepe currit increpatio et correctio. Sepe sit
q̄ obstinati non frangunt^r verbis duris et mollibus et sua-
vibus emolliunt^r. Proverbiorum xxv lingwa mollis duriciam fran-
git. Et xv lingwa sapientum ornat scientiam. lingwa pla-
cabilis lignum vite. Ex quo patet q̄ non quelibet mollicies pre-
dicatori competit locucionis competit locutori predicatori
patet quia adulatoria non. adulatores videntur habere sermo-
nem suavem et sunt eius flectere valde varie. De quibus in psalmo
dicitur molliti sunt sermones eius super oleum et ipsi sunt iacula
omnes huiusmodi locuciones subiacent falsitati et ideo non congruunt
predicatori quia est doctrina veritatis. Secundo lingwa est rubea
et sic colorata admonendum q̄ loquela nostra debet esse colo-
rata honestate. rubea per dilectionem. quantumque enim in predicatione loquitur
debet amorem saporare proximi et semper servare honestatem propter
quod proverbiorum xvi dicitur in lingwa sapientium facilitas. Tercio q̄ per hoc lin-
gwa madescendo innudentur debet de esse. quia non est invidia

vitatem

in qua quinque proprietates lingue

vel occultatio veritatis / ut ingredi non vidi ut offerret proprio aliquod verbum spem
in solacium quod non invenit. Doctrine pietatis. Unde in psalmo. Adhe-
sit lingua mea faucibus meis. Quarto lingua est acuta
quod loco et tempore debet gladio preliari / prima acuta de-
bet esse in correctione / et vulnerativa in dolore intercessionis / et pe-
netrativa veritate. Unde in actibus apostolorum apparuerunt apostolis varie lingue
tamquam ignis quod ardentem correctionem designat. Quinto ut
lotica detractoria et diffamatoria sermonum catholicorum de-
besse acuta quod dicit Gregorius locutus est / sed venenosa et infectiva / et
mortifera / que in doctrina unificata esse non debet. Unde in psalmo
dicit / Acuerunt linguas suas sicut serpentes venenum aspidum sub
labiis eorum. Sexto lingua est volubilis in plures / in extendit-
ur et in ad illud partes / nam ad aliud / quod valde competit sermoni / per
quem tristes consolantur / ignorantes instruuntur. Est
enim omnes modos audiencium formam esse sermonem predicatorum
Gregorius dicit. Sicut modo aliquis lacte potat / et aliquis cibo solidiori in-
stitui / et apostoli aliquos loquebantur. Unde in Corinthiis
tuit / et sapientiam loquimur inter perfectos. Et apostoli loquebantur variis lin-
guis / quod varie predicatorum locucio est alte de celo / basse de
terris / de pena et peccato / similiter de merito et de
inferno / et de gratia agit deo / quod omnium linguis loquitur
fidei primo. Et apostolus gratias agit / quod non omnis volubilitas lin-
gue. Corinthios primo. Septimo quod non omnis volubilitas lin-
gue competit sermoni / sicut in psalmo dicit / posuit in celum os suum
et lingua eorum transiit in terra. Unde dicit Cassi-
odorus in malum incidet. Et in psalmo. Posuit in celum os suum
in celum et lingua eorum transiit in terra / illius lingua in
terra transit / quod ultra humanitatem modum loquitur de terrenis. Hec est
pessima volubilitas sermonis / in qua iam blasphemia deus / iam
commiditur / et quando sic loquens peccat putat se
non peccare. Octavo lingua habet clausuram duplicem
remanere in ore / inter dentibus et labiis conclusa / quod nihil loquendum est in
tempus / quod est dentibus et labiis bene masticatum / bene digestum et ponderatum
predicatione / nisi bene masticatum. Unde enim lingua
tum. Unde multi per voce circa noverint / clausa enim lingua
clauditur ne extra noceat / labiis ne extra occidat / et dentibus
ne contra mordeat. Sic sermo in predicatione est formandus
ut audientibus esset proficuus / et nulli nocivus. Unde illud predi-
cate verbum insta importune
tate cum omni veritate. Et illud predica verbum insta oportune impor-
tune. Circa declarationes
nota / quod opportune atque inculpa obsecra
tunc opportune assistendi. Nono deus date precepit est / et
ipsius verbi audiendum. Circa declarationes dominum et propter
iustum ut fiant predicationes et doctrinationes dominum et propter
hoc aqua et instinctum / quod ideo deus docet et precipit docere / et non
solum hoc / sed etiam ordinem doctorum instituit in ecclesia

in ecclesia quosdam appostolos / alios prophetas / alios doctores / ad hoc ut
appereat opera sacre ministracionum Unde apostoli dicunt in actibus 10
apostolorum Nobis precepit deus predicare populo et testificari Se-
quitur secundo hec / primo Sicut qui a [...] susceperunt
continue debent exercere illud / Sicut corpora celestia continue
mouentur / ipsa circuunt et nunquam quiescunt / et sic serviendo obscu-
ra illuminant / viridia vegetant / et omnia in ordine
conservant Sic predicatores qui sunt celum ecclesie sicut per que-
dam astra / continue debent currendo suum officium / illuminare igno-
ros / iam doctos proficere et quoslibet conservare in ordine vo-
cationis quod primi doctores quibus dominus dicebat / posui vos ut
eatis / et fructum afferatis / et fructus vester maneat diligen-
tissime faciebat / Nam in omnem terram exiuit sonus eorum / Et
pro veritate istius declarandum est illud ysaie lviij Clama ne
cesses / ubi precipitur clamor predicationis continuus in correctione
peccatorum / et in psalmo dicitur Annunciate de die in diem salutare eius
id est continue et incessanter / Et ysaie [...] Annuncians festinanti
festinus veniat ubi non solum precipitur continuitas / sed etiam
in continuatione celeritas / Unde negligentem aliquid ex-
quens arguit dicens / quare pecuniam non dedisti ad mensam
et ego veniens cum usuris exegissem illam illi non enim nomine
pecunie predicare innuitur que est valde lucrativa Sic igitur
sequitur secundo / Et si deus doceat sufficientissime intus / nichilominus
insistendum est doctrinatori Unde dicit augustinus circa hoc / Quam-
quam deus doceat interioris et fidem que seminat infundat cordi-
bus / actum fidei est idest perfectum accipit / commendum / Audiant
audiant sine predicante Neque enim ideo quia deus dat incre-
mentum non est plantandum vel rigandum Propheta quoque in hoc
prohibet abscondere se ad docendum quia enim dicit / cor meum docue-
ris volo expectare / quod etiam alios edocere imo non abscon-
dam talentum domini mei / Sed pronunciabit lingwa mea
eloquium tuum Mirabilis est iste modus docendi / quod non
obstante doctrina que est occulta aliqui ex alios homines
tenentur docere / et quia doctrina non potest prodesse nisi interior gratia
regat atque agat Sicut enim deus distribuit vasa misericordie a vasis
ire / Hec augustinus xx libro de civitate dei capitulo vj / Et igitur
sequitur 3o Omnes qui ministerium dei susceperunt docendi si
illud non impendunt in statu sunt dampnationis / Racio
ex precedentibus quia doctrinatorem a deo receptum aliis non impe-
dunt quia preceptum violant / et officium in quo sunt non impe-
dentes non honorificant / et percipiunt quia debitum emolimentum labo-
ris percipiunt et quod salutis est proximis non impendunt / Et conclusio

hoc est in forma beati Gregorii xxvi libro moralium super illud Job
xxxi Si buccellam meam comedi absque pupillo ubi dicit sic ora
ad hec dicimus qui officium districti iudicis preferentes / officium
quoque patronis sustinemus / sed alimenta multa ecclesiastica manduc
camus Et per pauca subditur hoc debet cum potestate ideo omnis
qui preest populo hoc qui multis hoc qui paucis / ut congruit
exortacionis admonicionis correctionis ac solacius impen
dat Si enim sibi subditi serviunt ad obsequendum qui presunt debent
servire ad verbum Si subditi iussis obtemperant qui presunt
curam solitudinis et pietatis impendunt alias si obsequia
recipiunt et non serviunt cum dicitur venerit cur eo non dicabuntur
hec ille Dimissis ita premissis venio ad tertiam partem principalem
conclusionis que vult quod doctrina debita vel gratiam tenemur impendere
proximis multiplicis est utilitatis / non enim in solo pane vi
vit homo / sed in omni verbo quod procedit ex ore dei Mathei iiii
Et patet sic predicta doctrina est notabiles novem effectus ge
nerat enim notaria et quasi miraculosa sunt fructuosa sicut confirmando
unde Levitici xx Docebitis filios Israel ut caveant se
immundicias / Unde inenarrabile istorum dicitur deum colere
divina et ymaginem dei adorare / et hoc sequendo tandem ea que
dicus que fecerunt unde iiii Regum xvii Cum venisset unus de se
moribus sacerdotum docebat eos quomodo colerent deum Unde presi
dentibus in divinorum veneracionem attendit informacio quod miracus
qui adversus obstinacione et resistendum unde in psalmo de xviii do
cet manus meas ad prelium et digitos meos ad bellum Cum
de enim viriliter contra hostilitates bellantibus fuit securitas vite
expulso omni timore Job iiii Ecce docuisti plurimos et vacilla
tes / confirmaverunt manus tue / per quod mali convertuntur nisi per doc
trina unde illud psalmi Docebo iniquos vias tuas / et impii
ad te convertentur quod est motivum efficacius ad plangendum peccata
sicut doctrina sancta que continue vocat ad penitenciam unde ve
nite filias vestras lamentum Unde desertum habent inte
riorem et perhennem / Unde sancta cognoscunt / et querunt eterna
et quod posset emendare ~~ad~~ utilitates dum alloquium / quomodo dicitur
efficit ad que tamen confert deus id / Ex tertia parte conclusionis sic
deducta sequitur hec propositio quod nullus debet docere nisi ille qui
a deo edoctus est / Racio quare predicatione gloriosa quia quo deducta
nacio facit secundum tantas utilitates non potest doctrinacio esse
fructuosa nisi fuerit conformis ad illos in quo est omnis utilitatis
plenitudo Non est enim scienciam accipere nisi a magistro
celesti / qui dicit de se Ego dominus docens te utilia / Et de

vite iij de celo te fecit audire vocem suam Et apostolus ad hebre. j. quo
deus qui loquebatur in prophetis, istis diebus novissimis locutus
est nobis in filio suo Cum sit enim hec tale perhibuit testimo-
nium apostolus sumus qui verbo eius, et viam dei in veritate docebat. luce 22
Docebat enim sobrietatem prudenciam veritatem sapienciam equitatem
iusticiam, et omnem virtutem, quibus nil utilius est hominibus ut
dicitur sapiencie viij. Sufficiunt ergo sunt qui docere volunt et
a deo edocti non sunt Doctores enim in ecclesia sic sunt ut os in animali
et sunt radix in arbore, os enim cibos suscipit et tanquam ad cetera
nutrienda transmittit, et radix de terra sugit humorem et ceteros
ramos arboris per illo nutriendos. Oportet ergo ut qui alios
docet, ut prius sugat mel de petra, et ut a deo prius accipiat
quod in alios effundat Et ideo daniel xij dicitur docti in
populo plurimos erudient quod deo ita ad alios hoc pertinet unde jeronimus
in epistola ad demetriadem virginem dicit multi cum loqui nesciunt
tacere non possunt docent scripturas quas non intelligunt
et prius volunt esse imperatores magistri quam erant doctores discipuli
[illegible] quibus satis congruenter quod alios docentes [illegible] pati debet
esse ut a deo docerentur [illegible] quia si non sunt docti docere non
debent, et nullo de spiritu docere habent [illegible] enim de spiritus loqui
mendacium loquitur, oportet ergo ut a deo habeant, sed in quibus con-
sistit eorum preparacio ad hoc quod a deo doceantur dicitur esdre vij capitulo
esdras preparavit cor suum ut investigaret legem dei sui et fa-
ceret et doceret Ubi posite sunt tres condiciones que requiruntur
ad predicatorem Et prima est disposicio cordis [illegible] qui docet est
in celo, ideo ad celestia cordis tenetur dirigi, abiciendo omnia que doct-
natorum possent impedire unde ysa ij dicitur ascendamus ad montem domini
et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius. Secunda est
investigacio legis, predicator enim studere debet continue et revol-
vere dicta patrum et investigare summas et querere salubria docu-
menta Et hugo in suo libro didascalicon dicit prudens ergo lector
omnia legit non scripturam non doctrinam non personam respuit ab
omnibus indifferenter quod sibi deesse videt querit nec quantum sciat sed
quantum ignorat attendit Tercio quibus sit doctrina si auditoribus [illegible] accepta
[illegible] a deo [illegible] est operacionibus [illegible] istis disposi-
cionibus. Hoc declaratur est de intencione beati gregorii [illegible]
illos per singulos [illegible] menses [illegible] liber moralium
[illegible] ad doctrina dei tractat ascendit qui ad opti-
nendam hanc [illegible] sancte operacionis excipit, et [illegible] per singulos
gradus suos [illegible], quod percepisse se sciat non per verba tantum
sed eciam per opera demonstrat Sic enim tenet ordinem docendi

debet

tur xpi . de quo dicit quod dicit . i . cepit ihesus facere et docere . vnde Iudicii vi
cii illi canit electi ad plenum qui aquam tum maior habebo bibe-
lerunt . Ille enim apti sunt ad docendum qui aquam doctrine prius tanquam
opus consuetudine tamquam lingua per eruditionem . quod etiam ut vult Greg-
orius dicit auctoritate et plus imperio . docet cum prius agi-
tur quam dicitur tum quod doctrine scientia subtraxit . tum lingue constan-
tia dicit . Venio ad tertiam premuniabit q. d. propterea me doce-
ris . non solum labia mea eructabunt . que sunt extrinsecus tine-
brum . et non totale organum locutionis . sed etiam lingua mea
que est membrum principale et integrale vocis formande . illa ergo non
solum ruminando occulte . sed aperte et in voce clamose pronun-
tiabit . i . parte non perte nuntiabit . sicut amicus bonus vel amator
tuus . amicus enim tenet . et qui se nescit clare ille non potest sile-
re . vel pronuntiabit . i . parcius nuntiabit non solum quod ipse sicut ille
qui dicit sunt iusta . id audite insule et attendite populi
de longe . vel pronuntiabit . i . longo tempore nuntiabit mihi id potest usque
ut pronuntiabo inablendum et usque in senectam et senium pro-
nuntiabit . aut non verba otiosa . vel verba periculosa . de quibus oporte-
tet reddere in die iudicii . vel pronuntiabit opera tuorum prout
petebat ut non loquatur os meum opera hominum . q. d. Sed eorum ad
hoc dicit Ambrosius . Otiosum verbum est immo et periculosum loqui
opera hominum . Erit enim dicit quem non mediocriter puniendum tum theatra
tum eloquia dei que sunt in Genesi . et in veteri testamento . et
que sunt in euangelio vel in actibus apostolorum . relictis pretermissis loqui
uis que secula sunt . immo vel audienda sunt verba que sunt secularia imo
illud scripture aures tuas spinis . dicit Ambrosius . Vetuna et bur-
guam obsepires et subdit Ambrosius quod non debeis audire alie-
na neque suspiciona . quo magis vel debes obloqui . tum dicit
venerabilis scriptura os tuum et aurem tuam alliga . et ori tuo
aliquid fac et pondus alliga sensum tuum sicut taciturnitate ali-
quid fac et pondus alliga . sermones tuos ne impone iugum oris . ne indebita
sermones tuos ne impone . iugum oris . ne indebita
verba iacticet . impone pondus et ora que habes loqui cauto
ponderis examine exprime . at et lingua quam aures et
lingua sepienda sunt est tot et tot sunt iudicia . hec enim sa-
lubrit compungit et stimulat . sed non vulneravit . hec ergo non
pronuntiabit . sed eloquium tuum id est a te mutuatum . licet enim
ego pronunciet . tamen verba que dicunt opus dei sunt . quando enim luna
capit lumen suum a sole . sic eloquia dei sumunt in sermone vt
zela mutuaret . vnde etiam xxxv . Si dominus magnus
voluerit repleuit eum sapientia intellectuali . et ipse tamquam imbres emit-
tet eloquia . Exquirit quod omnia mandata tua equitas

et iusticie, et hec est ratio pronunciandi. Ideo enim divina eloquia
pronuncianda sunt quia deus mandat pronunciare ea, quod iustum
et equum est. Unde [illegible] patet in principiis sunt accepta gratia in
alterutrum ut illa ad ministrantes sicut dispensatores multifor-
mis gratie dei. Et sequitur: Si quis loquitur quasi sermones dei, vel
secundum expositionem glose quod docet sic pronunciare eloquia dei ideo
quia omnia divina eloquia plena sunt equitate, et refulgent iusticia
vel sic per oppositum causa mea pronunciandi esset hec quod omnia di-
vina mandata sunt equitas, valde enim mea predicandi utile
est quoniam rationabilia sunt mandata dei, et quia equum sit transgresso-
res punire, et et servatores premiare eternaliter. Dicitur
enim Rom. vii mandatum quidem legis esse sanctum iustum et bonum
Fiat manus tua. Et continuatur sic: Supra propheta deum
laudabat, hic iam petit salvari manu dei, Deus enim
protegit laudatores se, vel quia deus solum laudandus ideo quia
protegit ut salvat, vel quia laudandus est ut protegat, primum gra-
tiarum actionibus [illegible] vel sic supra proposuit do-
tuit ut deum laudent, hic ultimo potest dici, dicens tam
mandata tua elegi quia [illegible] intellectum meum capti-
vam in obsequio mandatorum tuorum ideo et laudo te, et proposui
doctrina [illegible] quia [illegible] concluditur sub mandato. Vel
sic supra posuit duo que in oratione [illegible] quia
ad laudem dei et ad utilitatem proximi, hic facit mentionem
de tercio videlicet de propria salute. De hac querebat [illegible]
[illegible] Et dum [illegible] quia [illegible]
loquitur ad hoc optimedum [illegible] merita [illegible] bonum
[illegible] mandata tua elegi, secundum est bo-
num desiderium voluntatis. Tercium est bona occupatio memo-
rie, de quibus habetur in sequentibus versibus. Circa verba[illegible] huius
versiculi attendendum, quod hic fiat non [illegible] iusticie quia impera-
re est potestatis [illegible] creatoris ut illud Genesis i
fiat lux et facta est lux, ut dicitur hic operative
sine maledictione sicut illud fiant nati eius in interitum in
generatione una deleatur nomen eius. Et aliud fiat ei sicut
vestimentum quo operitur et sicut zona qua semper precingitur, nec di-
ordinatione sicut illud, omnia vestra in caritate fiant. Sed di-
operative sicut et illud fiat pax in virtute tua, et habundan-
tia in turribus tuis. Sine deprecatione et per modum orationis sic-
ut et illud fiat misericordia tua domine super nos quemadmodum spe-
ravimus in te, ita quod propheta petit et orat ut magna et pote-
status dei sibi fieret quo ad [illegible] effectum ut salvus esset

et ergo dicit efficiat magistra ut salvet me quia mandata tua
elegi. Advertendum quod electio mandatorum ad mentem pertinet
que quidem est superior portio rationis quia per ea vires inferio-
res recipiunt regulationem et moderamen. Et mens dicitur a me-
tiendo quia mensurans potest et cohibet immensitatem et infinita-
tem illorum, in quantum se extendit concupiscentia carnalis, ut si homo de-
sideraret carnalibus eius desideriorum et concupiscentie non est finis
unde mens potest modum imponere operibus et appetitibus quod tantum et
tale et tunc est comedendum. Item sic est comedendum, ideo abstine-
ndum est a venereis, quod mulieri illo modo commiscendum, scilicet nisi tan-
tummodo esset thori fidem servare et prolis, et sic de aliis. Et quod igitur
posuit exemplum istius mensure, circa ista sic posset exemplifi-
cari et circa divitias et circa honores etc. Ex quo pa-
tet quod talis mensuratio mentis est initium omnium virtutum moralium
quia mens sic mensurans perdit superflua per medium virtutis
et omnes qui tamen mensure subiecti sunt virtuosi dicuntur. Ex quo etiam
quod est abiectio superfluorum et electio illorum que modo medio
se habent et destructio defectuum. Electio ergo virtuosorum
eorum ad que precepta divina se extendunt servitus mentis
assumpta quod quia non habent viciosi impaciuntur. Est alia mens
superior, que non solum mensurat per nos operabilia exteriora, sed
et que mensurat nosmetipsos, et videlicet nil sensuum, nil yma-
ginacionum, nil cogitacionum, nil affectuum, nil voluntatum, nil
studiorum et tandem nil motuum sine metas sapiencie non ponat
et in freno non contineat, et hec mens vocatur continentia, ideo secundum phi-
losophum continentia est mora in mente que tota vita hominem et
animalem continet ne aliquid sine elabatur contra metas rationis et
sapiencie. Ex quo sequitur quod hec mens est initium celestis in terra. Et
omnes qui tamen mensure subiecti sunt, viri heroici et veri tyro-
nes vocantur, qui devictis omnibus adversis in pace sunt de
quibus Eccl. xv. Hec quidem est iusticie appendat iam
et obviabit illi quasi mater honorificata. Et omnes habent regula-
mentum effugientes sunt animales, qui non percipiunt que sunt dei
in quibus spiritus sapiencie habitare non potest. Adhuc alia mens superior
que mensurat contra ea que supra nos sunt, deum videlicet et divina et spi-
ritualia. Apprehendit enim mens deum per rationes, apprehen-
dit divina que multa sunt, apprehendit bona spiritualia et se illis
quantum valet commensurat et adequat, ita non sinit evagari
contra illa sed in illis figit semper, unde illud: nostra autem con-
versatio in celis est, idest in rebus celestibus et divinis. Ex quo

q cogat suprema mente sine ratione, delectao in diuinis rebus
spiritualibus habet ortum. et omnes q sunt superiore predicti sunt
viri diuini vocantur, dantes studium virtutum et intellectualium
ita et propter distinguuntur virtutes in morales heroicas et
intellectuales sine contemplatiuas et nunquam caro penetrat
ad illam altitudinem, ymmo oportet q hoc extra carnem sit vel q
in spiritu sit et hoc propter ut consuetum ad alios nobis
occultos. Deo in psalmi Electio in dilectione mandatorum dei in rad
ponitur sine aliqua restrictione adimplenda, q omnia manda-
ta includit, et quo mensuratione prima et quo secunda et quo tertia
et q tunc ratio consumata est circa ea usque in illis manda-
tis et si volumus aduertere inuenimus iuxta hos tres modos
mentis triplicem ordinem preceptorum. Nam quedam precepta re-
spiciunt diuina ut vere excellentiam, inaccessibilem omnipotentiam
ad quam respicit preceptum ad ordinis scilicet veritatem diuinam sa-
pientiam certe et scientiam ad hoc enim respicit preceptum venerationis
scilicet bonitatem benignitatem et pietatem diuinam ad quam respec-
tum habet sabbatizationis. Alia quoque precepta regulas po-
nunt et mensuras ita proximos ut q parentes debite ho-
norentur q nullo proximo iniuria inferatur, ut in sua persona
nec in persona coniuncta, nec in substantia, ut in fama, preterea vero duo
cohibent superfluam concupiscentiam, et pertinet ad sanctificationem sui
ipsius. Ex quibus sequitur q electio dilectionis mandatorum ad naturam
enim pertinet carnalem, scilicet ut ad generatiuam, ut ad sensi-
tiuam sicut ad nutritiuam. Ratio quare sine mens superior circa
illas vires post modos regulas et mensuras, sed illarum
non est electio sed eorum que ratio dictat et statuit secundum illa ipso
dicendo Tu ubi te erit appetitus tuus et tu dominaberis illius. Secundo quomodo
enim magis dei comprimit potentiam dei, et potentia dei, deus est
Secundo hic propheta dicendo, fiat manus tua. ut ipsum deum subi-
at quidam in amplexum, quidam transitum. et mutationem, quod enim
fit non deum completum est, ymmo est in quodam transitu et mu-
tatione dicit deus. ego deus ~~ego~~ et non mutor. Hic tamen
simpliciter oppositio. Propterea dicit sicut sol in sua essentia est in-
mutabilis, tamen in tamen quod erit in multiplicabus regionibus et secun-
dum varias qualitates illorum in quos descendit est valde
varius in effectibus, sic deus in sua essentia est inmutabilis et natura
inalterabilis, natura inuariabilis, actu respectiue vero quando fit et quando
mutatur et variatur secundum merita aut demerita vero sicut quoque deus
visitator et inhabitator ut quoque protector et consolator ut vel
declinans. Sed ego propheta optat et petit ut deus quem in se inalterabilis

in ipso faciat omnes alteraciones salvativas et ideo dicit ut salvet me Iustus enim de uno bono deducit in melius ut tandem possit venire ad finalem premium et quo puer in utero formatur continue conformiter procreatur. Sic continue debemus formari conformiter deo donec ipse nos perfectos in lucem eternitatis emittat. Vult enim omnes homines salvos fieri et ad agnicionem sui nominis pervenire. Secundo quo motus est psalmista petere ut deus modo vario se ad eum continue formaret et ut eum per varia bona ad illud ultimum deduceret. Certe concludit quod sequitur Quoniam mandata tua elegi. In quo psalmista ostendit se esse in ordine superiori confirmatum, quoniam quod omnibus inferioribus derelictis elegit beatitudinem et divine legis que sunt quedam via et media ad beatitudinem. Ex quo patet pro hoc quod electio divinorum mandatorum non est potencie intellective neque vegetabilis neque sensitive. Racio quia divina mandata sunt spiritualia quia lex spiritualis est. Et ille potencie sunt materiales. Et mandata divina sunt quedam regule generales. Sed ille potencie solum ad singularia respiciunt. Et ideo dicit mandata obiecta non sunt illarum potenciarum sed illarum potenciarum que sunt intellectuales que sunt, electio enim preexigit racionem et cognicionem. Ex quo sequitur quod divinorum mandatorum electio potest esse naturalis sed illa non est sufficiens pro salutis assecucione. Racio primi. Divina cognicio dei que est obiectum beatitudinis potest esse naturaliter haberi et etiam cognicio mandatorum. Unde dicit apostolus de gentibus quod ipsi sibi ipsis lex sunt quia habent scripta in cordibus suis. Unde natura ducit ad sinceritatem divinam ad divinorum veneracionem et ad amplexacionem eius divinis, sed non sufficiunt et ideo apostolus Romanorum primo dicit de paganis eiusmodi qui cum cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt aut gracias egerunt. Ex quibus sequitur quod sufficiens mandatorum electio cum virtutibus theologicis operatur. Secundo dicitur de electione salutis sine virtutibus theologicis est de electione mandatorum. Certa eadem est electio finis et eorum que ad finem dicunt modo certum est quod sine illis tribus virtutibus non potest electio beatitudinis. Oportet enim quod per fidem cognoscatur et quod homo se ad illam erigat per spem et quod afficiatur ad eam per dilectionem. Nemo enim eligit illud quod non noscit, quod assequi illud non audet quod se non extendit et quod non diligit. Sic est de mandatis que sunt debent eligi. Quod quis fide noscat eorum efficaciam et quod homo sua efficaciam eorum ea acceptet et fiduciam habeat, det se ad laborem in execucione eorum. Et hic aspiciendo psalmista dicit Quoniam mandata tua elegi sciens certe efficaciam mereri beatitudinem. Ideo fiat manus tua ut salvet me id est da auxilium pro salutis assecucione. Quia sine dei assistencia speciali electa ista electione manda

torn non est salus nisi illud non est volentis neque currentis sed mi-
serentis dei Et beatus thomas de veritate ponit duos modos
dna eligendi mandata. Unus procedit ex inferioribus. Cum non enim
invisibilia dei ex visibilibus cognoscuntur sic per investigacionem quod
in nullis operibus naturalibus potest quis adipisci salutem. Oculus enim
non satiatur visu nec auris auditu et sic de aliis sensibus. Sic
eciam esca ventri, et venter escis, et utrumque destruet deus. Et beatus
thomas contra gentiles probat quod beatitudo nec in potencia nec in fama
nec in diviciis consistit etc de multis Et similiter attendit ad
opera mandatorum. Alius modus eligendi procedit ex superioribus. Cum
enim mens est noticiam de omnibus operabilibus vite eterne assecu-
cione et formant istam propositionem maiorem omnia facienda sunt per que
possit istam vitam eternam. Iis cogitacionem mente sue que opponit et
dividit, subsumunt sub illa maiore. Sed per mandata dna possunt
esse assecutio illius salutis. Sed ideo que de singularibus de electione
operis. ergo hec sunt ad faciendum eligenda, et est notandum quod in isto
modo, necesse est cernere duum confirmum. Ut enim dixit quod pro
primo est orare adventum dni, quia cum dei filius dei est, ideo ip-
latus esse dexteram patris, nisi illud dextera dni fecit virtutem
dextera dni exaltavit. Illa ergo manet utrumque filius suus, stat non
in divinitate quam in fide confessionem fit filius a patre non factus
nec creatus sed genitus, suus ergo filius fiat scilicet homo scilicet in incar-
natione quam sicut anima racionalis et caro unus est homo ita
deus et homo unus est christus. Unde apostolus. Ut eum factum esse sub lege
est, et ad quod exprimit. Id est ut salvet, id est ut sit salvator meus in
anima et in corpore et in utroque. Iste mutaciones facte sunt
in ipsa incarnacione, nam ex immortali factus est mortalis, ex
eterno temporalis, ex ditissimo pauperrimus, ex beatissimo miserimus
et abiectissimus etc. Et si quis advertere vult, inveniet in
passione peregrinacione mutaciones varias, per quas ipse opera-
batur salutem in medio terre. Cognoscitur quod saluti a christo acqui-
site non derogat in paupertate esse, et angustias tribulacionum
sustinere. Quilibet probando hoc eciam in potest illo que populo antiquo
erant facta in preterito, quando in magna gloria eductus erat, ex e-
gipto liberatus, a multis incomodis ductus per gentes et
deprehensiones gentilibus collocatus in regnis ipsorum. Potest etiam que
debent in futuro fieri populo quando dicitur Eductus est po-
pulus quando ducet christus ex hoc seculo. et christo appropinquan-
te in gloria ponendi sunt sancti ad dexteram, et mali ad si-
nistram dampnandi sunt mali cum diabolo in eterna pena
et accipiendum est regnum a christo cum sanctis in sempiternum

hec sunt futura et in veritate et illa preterita sunt sed in figura / in meo
quod nisi tribulationes et angustie. Ergo deus pater nos
amavit quod unigenitum dedit ei ut oraret quid redemit quod nil a no
bis recepit ut redimeret / ergo est ut nos contente beatificare
non ergo appetenda sunt temporalia / non est in hac vita querenda vo
luptas / sed omnia quecumque sunt acti et patienda sunt ut ad
illa eterna possimus venire. hec Augustinus / Ergo apparet quod iter
quod non optat ipse hic ut salvaret a paupertate a vita au
steri et a quacumque tribulatione imminente / Et ratio est quod condi
tio vie eundi a principio ad futura hoc requirit si quis voluit
venire ad vera bona / ut hec temporalia et caduca relinquit
propter quod via [illegible] ad vitam eternam dicitur esse artam et angu
stam quod ipse testificatur dicens propter verba labiorum tuorum ego
custodivi vias duras / ut non moveantur vestigia mea quod
Augustinus exponit de verbis quod sic labia domini [illegible] ipse [illegible]
sit propter duras vias i. laboriosas et hec paupertatis
tribulationis / angustie / passionis et mortis / et quod ut non mo
verentur vestigia sua i. signa itineris sui que sunt vestigia in
ipsa sunt scripturis apostolicis / propter quod ut invenirent et observa
rent quia ea sequi vellent / et hec perceperunt [illegible] hec Augustinus
Christo ergo Christus hac via ivit et ad hoc ut sua vesti
gia sequerentur / et sequendo venirent in eternam gloriam pre-
tium ex quo sic scriptum est / et ita oportebat fieri Alia via
non est requirenda Ex quibus hec concludit quod ipse hic petit
dona que a redemptore emanaverunt / Ad hoc ne in duris
laboribus laberetur [illegible] cum scriptura via ad salutem dicatur durum
et alibi suavem et levem / dura quidem est nolentibus / sed suavis
amantibus Et Chrysostomus dicit [illegible] esse victa sicut respiciendo
conditiones corporales / tum suavis est [illegible] spem remunera-
tionis eterne / Cupit ergo ipse ut de nolente faceret volentem ut
spem daret in pressuris / ut venientibus adversis roboraret
hec ita dona prestare aliud non est nisi salvare / Et ambo
sunt eternare hic ipse dicit magnum efficacia magis [illegible] ut salvet
[illegible] propter gratie diversitatem quod sicut sunt diverse mixture va-
rii distincti in mari et diverse vene / sic in Christo sunt va-
rie gratie / Et quomodo magis querenda est dextera quam sinistra
hic ut dextera sunt ea cum [illegible] exaltavit / Et sinistra tu [illegible]
humilitatem et obedientiam servavit [illegible] venit autem [illegible] in sinistra
non dextera / quod ex hoc quia obediens fuit patri usque ad mortem
donavit exaltat eum et donavit illi nomen quod est super omne no
men / hec ita promissio / Vero ad declarationem [illegible] partis illius
conclusionis que dicit quod salus ipsa potest acquiri et qua via patet

3 ps qo

[illegible] que dicta sunt in precedentibus correlariis istis. Et declaratur
prima per hoc quod salus facta est ut eam possemus esse participes. Alias
tota nostra labor nisi ad unum impossibile. Et ipse petit quod ut per
manum dei salvaretur dicens. Efficiat magna tua ut salvet me
quod de consecutione salutis spem habentes ergo sibi fuit possibilis, nam
spes non est de impossibilibus ut supra declaratum est. Et advertendum
quod in ista varietate manus ponitur et salus varia. Habet enim dextera
manus in potentiam creativam, videmus enim que facta sunt per manum dei
et eius potentia creata sunt, quod ad potentiam omnium rerum messe
nulla potestas attingit nisi ipsius dei. Propter quod in psalmo dicitur ma-
nus tua hec et in fecisti domine ea. Et Job x. Manus tue
domine fecerunt me et plasmaverunt totum in circuitu. Et propter
quod in [illegible] dependet celum et tota natura. Et quod ipsum primum eius
[illegible] debet esse et vincere [illegible] clamans [illegible] vos ob
[illegible]. Ex quo sequitur quod manus dei quadrupliciter operatur sa-
lutem. Primo enim [illegible] devotos procedit [illegible] hic. Et [illegible]
[illegible] manus sue protegit me. Secundo potestas adiuvat. Unde quod pro-
na dei quod [illegible] dicitur manus mea auxiliabitur ei. Tertio quod
[illegible] est valde [illegible] in psalmo dicitur manus tua po-
tens disperdit [illegible] populos [illegible] eos. Tertio est omnis [illegible]
[illegible] quod Job [illegible] in eius manu anima est omnis viventis. Est
alia manus divine largitatis clementie sive unde Job [illegible]
manus tue domine fecerunt me et admodum et plasmaverunt
me. Aliud enim est facere aliud plasmare. Facere enim fit cre-
atione et creatio respicit esse, sed plasmatio dicitur figuratio
et figuratio respicit bene esse. Unde convenit per plasmationem
intelligitur virtus clementie divine que confert homini bonum esse
format eum et quod per lineas distinguit. Cum enim [illegible] pictor, deum
est quasi quedam lineatio et quedam veritas sine distinc-
tione. Unde in psalmo dicitur estatem et ver tu plasmasti et distin-
xisti illos qui sunt amatores mundi ab aliis quod ideo sit ita
mundi sed [illegible]. Ex quo colligitur quod manus divine clementie et
pietatis valeat [illegible] salvatoris. Sicut enim hoc lapsus [illegible]
[illegible] illud [illegible] cum ceciderit non collidetur quia dominus supponit manum
suam. Sicut [illegible] debilitatem sustentat [illegible] illud [illegible] firmetur
manus tua et exaltetur dextera tua. Sicut hoc [illegible]
[illegible] dicitur. Efficiat manus tua ut salvet me. Et si
quis cadat illud primum. Unde in psalmo dicitur extendit manum
suam in retribuendo. Est alia manus providentie regitive. [illegible]
unde a summo [illegible] et gubernat universa. Regit enim ce-
lestia [illegible] elevatio ad celum manum meam [illegible]

primo ego incitium Regit etiam eterna misericordia i.d. Jhesus Christum cuius mag[istrum] qui funda[vi]t terram. Etiam extendit se ad regnum meam. Unde in persona dei
pona manum eius et in fine reg[em] deximus eius. Et etiam unum dicitur Si
ad celi terminum in finibus maris, ambulaveris perfidum eius poteris
in in omni gente per natum terram Semploris et fiduciam collata fra-
ternitate caritatem. Ex quo patet quod circa hec meam finem salutis
inveniuntur in scriptura. Ideo cum si quis sua prima tangit. Et est ut
intercedat misericordiam i.d. Jesus vero ipse vincit et medetur quia exi-
gat ut exigant. Psalmus ergo dixit dominus meam sua et te
tangit ad mendicant ut faciant. Job primo extendit famulum
meam tuam et tange omnia que possidet. Applicando ergo ipsa ad
hoc quod mea anima revelata est mortalibus et adiuta in
omnibus. Fiat hanc petitionem dicens: Fiat Gloria. Angelus dicens
dormientes parvula sententia addicentibus et proceptis. Adiungit
Fiat manus tua, i. ponza tua ut salvet me et a malo ali-
ena ne timeam et a miseria ne peream. Sed Ambrosius In hoc est
quod manus unius regis dei magni potentis et altissimi regis inter-
manus i. amor et caritas, ut et intelligeas et hic fiat manus tua i.
admirandum seu subsidium ut imitantur angelum tuum opere poenit-
ue ad liberandum famulum tuum et recipit ipsa confidentia
ut ei cum gratia dat auctoritate expostulat divina subsidia dicens
Quia mandata tua elegi prae omnibus aliis. Et quo et ratione
[illegible] eleger vitam ut vivas et dilige dominum deum tuum atque
excedias nam eius q.d. ipsa. Eucharius feci quod iussisti [illegible]

Concupivit salutare tuum domine et lex tua
meditatio mea est. Vivet anima mea
et laudabit te et iudicia tua adiuvabunt
me. Erravi sicut ovis que periit quere servum tuum
quia mandata tua non sum oblitus. Et conti-
nue est [illegible] visionibus sit tempus periit ipsa admirandum
[illegible] hominis [illegible] ad hoc omnes sue compositione
[illegible] ad salutare dei satisfacere [illegible] q.d. Ideo
quia habent ad salutare ut tuum salutare possim concupi-
scat manus tua super me ut tuum salutare possim concupi-
scere [illegible] et diligere vel tempus sit mereri &
ipsa salutem dicens Fiat manus tua ut salvet me. Sic
ipsa [illegible] pot duos modos ad salutem assequendi quia omnes per
[illegible] concupiscentiam salutem aut per meditationem divine legis vel
tempus possunt peccatum nostrum venalis dicens Quia man-
data tua elegi [illegible] pot nostris compositionis et me-

moriae ornatur anime concupiscibilis ornata est quae salutare dei di-
ligit. Secundo memoria tunc cum divina mandata retinet per actu-
alem meditationem, et in hoc pendet divisio istius versiculi. Primo
enim post illud tunc quo erat occupata sua concupiscibilis dicens
Concupivi salutare tuum. Secundo in quo sua memoria lex tua
meditatio mea est. Et modo dicet quod per declaratione istorum versuum
utriusque decoris concupiscibilis et memoriae utrumque contineat anime
et per istorum depositionem sine perditione perfectionis obtineat inno-
centie proprietatis anime. Circa primum punctum questionis et primum versi-
culum advertendum quod versiculus iste iam compleetus est in simplici-
bus, ubi dictum est: Exspectabam salutare tuum domine, et man-
data tua dilexi. Idem enim est expectare salutare dei nisi
desideria in dei salutare extendere, quod aliud non est nisi con-
cupiscere salutare. Et quid est mandata diligere nisi in le-
ge dei meditari, et in illa meditatione esse intentum die
ac nocte, iuxta illud. Et circa versiculum duo processus advertendum
quod nunc interim anime ipsa prius debet cupiat magna
ut salvet me, et postea advenit Concupivi salutare tuum
domine, ita quod domine virtuti anime sine medio copulat concupi-
scentiam salutaris, ad innuendum quod nulla omnino virtus potest
impedire quin salutare dei debet concupiscentibus illud. Sed enim sic
omnes iam volentibus omnibus nostris salutare dei Christum ho-
dis actualiter ipsum se antiqui nostri recessive concupiscunt, quod
ipsum et eternum concupiscunt venturum ex visceribus matris, ipsum quod
concupiscunt et nunc concupiscit sedentem ad dexteram patris et expectant
venturum ad singulare iudicium. Et ideo sciendum quod salutaris concupi-
scentia nullo tempore desinit nec deesse poterit usque ad finem secu-
li. Nam enim antiqui concupiscebant eum venire in carne, et illi qui
cum eo venerat fideles concupiscebant eum manere in car-
ne, quia delectabantur presentia sua, delectabantur in doctrina
sua, et in signis quae ab eo fiebant egregie gloriose. Sic et nunc
nostri concupiscunt eum venire ad mentem, et christiani expec-
tant adventum ipsius ad iudicium ut destruet nostra peccato-
rum. Et veritati istius declarande attestatur promissio domini quam
fecit suis fidelibus dicens: Ego vobiscum sum omnibus diebus
usque ad consummationem seculi. Verum est quod hic illud per praesentes
sic exhibet, nec autem non sunt executiones. Praeterea enim domini non remo-
net a suis fidelibus eternam suam presentiam nisi quo ad corpora-
lia misericordie opera, quae a Christo sine extrinsecis non sine
persone sed sunt nobis impendenda. Propterea Et quod sanctus
quiter quod nunc hoc est quod christus ipsum viri anime dei salutare

non posset concupiscere patet ex declaratione superiori conclusionis et
patet sic, quia ex hoc quod homo salutare dei potest cognoscere potest in eternum
spes extendi et potest amari ita amore concupiscentie sicut ad
se amicitie. Deus enim specialiter eius divinitatem, iam non potest non amari
et sine non concupisci. Et caritatem illam nullo modo a concupiscentia
debet expelli quia iam deus vero divinitas et caritas
omnium bonorum continent plenitudinem, et trahunt et impellunt
mentes ad se diligendum et concupiscendum, immo sunt ista essentialia
et universalissima principia essendi et bene essendi quod non possunt non
[illegible] et non amari. Tertium quia dei salutare non concupiscit
nisi illa que deus creat non [illegible] quia [illegible] et [illegible] quod omnia
bona appetunt. [illegible] quod si volumus deo placere oportet
ut aliis omissis concupiscamus eius salutare, ideo enim hoc salu-
tare optavit cuilibet homini [illegible] non obstantibus peccatis [illegible], ut quia
[illegible] [illegible] ut [illegible] de esset, quia totus decor anime [illegible]
est placere deo in ipsius concupiscentia consistit. Unde [illegible] anima
in psalmo [illegible] Audi filia et vide et inclina aurem tuam et oblivi-
scere populum tuum et domum patris tui, et concupiscet rex speciem tuam
ubi multa [illegible] que requiruntur ad hoc quod deus concupiscit ipsius [illegible]
pulchritudinem. Et primo anima vocatur filia vel propter regenerationem bap-
tismalem vel propter [illegible] penitentialem, et quia [illegible] la-
que requiruntur ad reparationem divine imaginis amisse. Secundo
est tacere petitus quoad intellectum et [illegible] ad [illegible] aliquo
[illegible] modo, audi scilicet aut inspirationem, aut doctrinam sacre
scripture, [illegible] est [illegible] [illegible] contra doctrinam, aut in-
spirationem divinam, et vide id est crede quia fides [illegible] ut [illegible]
apostolus. Tertium est fides fidei quod illuminat intellectum dilatatam
[illegible] auditus esset sinistra. Et inclina aurem tuam id est concupisc-
[illegible] tuam quia [illegible] se ut [illegible] ad [illegible] fide illuminata [illegible]
[illegible] enim voluntas suis desideriis debet tendere que cognoscit
[illegible] ratione illuminata fide. [illegible] est [illegible] illa dilatationem
[illegible] [illegible] et obliviscere populum tuum id est [illegible]
[illegible] desideriorum, et domum patris tui id est illam concupiscentiam
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] in illa civitate [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] in illa [illegible] [illegible] venit [illegible] et [illegible]
[illegible] vanas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] eius [illegible] est [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
tum concupiscet decorem tuum. Erit enim non est anima [illegible], sed
pulchra et formosa, iuxta illud Tota pulchra es amica
mea et macula non est in te. Ex [illegible] apparet quod [illegible]
ad [illegible] [illegible] ad imaginem [illegible] [illegible] et ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ita quod [illegible] [illegible] [illegible]
est una [illegible] [illegible] que [illegible] est una [illegible] imaginis ad gratiam crea-
tus est homo [illegible] loquitur de concupiscentia sicut est [illegible]

[illegible]

[illegible]

na p(er) pcta originali infectos p(ri)mo applus vocat pctm dicens q(uod) manet
in me peccatu(m) et iter(um) no(n) facio q(uo)d volo · sed q(uo)d nolo malu(m) hoc fa-
cio Sed tu(m) h(abe)t concupiscencia p(ro) desiderio sive appetitu v(el) affectu(m) sive
co(m)placencia alicu(ius) Salutare e(ius) t(u)u(m) i(d est) xpm incita alios videru(n)t
oculi mei salutare tuu(m) · [illegible] concupivi i(d est) desideravi aff(ectu)
sibi affectus fui vel in m(e) co(m)placui q(uia) et p(ate)r celestis sic de ipso
dicit · hic est filius dilectus meus in quo michi co(m)placui · Cuius
namq(ue) est · ipsius sive salutare nisi innocentissima puritas
Cuius nisi sapientissima veritas Cuius nisi affluentissima om(n)i v(ir)-
tutu(m) et gr(ati)ar(um) ubertas hec concupiscenda et co(m)placenda in celis h(abe)re
no(n) est nisi d(omi)ni Cuius et pueri natus et datus est nobis Cuius repleti
Ex quibus p(ate)t q(uod) concupiscere salutare dei excludit a concupiscentiis te-
rrenis Et est r(ati)o q(uia) cor no(n) p(otes)t sic et semel duplicis concupiscentiis
subesse Dicit n(ost)r(u)s ... et semel no(n) p(otes)t co(n)tr(ar)ia diligere · sicut n(on)
p(otes)t duobus d(omi)nis servire Ex sc(un)do seq(uitu)r co(n)seq(ue)nt(er) q(uod) concupiscere sa-
lutare dei includit o(mn)ia que cu(m)q(ue) sunt ipsiu(s) salutare · Et q(uo)d
est scificac(i)o nr(a) est pax nr(a) · est iustificacio nr(a) redempcio nr(a)
remissio om(n)iu(m) peccator(um) · seq(uitu)r q(uod) salutare concupiscere sit in o(mn)ibus
[illegible] desideriis [illegible] om(n)i hor(um) ipsi et ea diligere et in eor(um)
suavitatibus delectari Ex q(ui)b(us) seq(uitu)r q(uod) salutare concupiscere istoo
aliud no(n) est nisi xpm imitari cu(m) delectac(i)one om(n)i que sunt gr(ati)a
d(omi)nis p(re)ceptis · hoc est Anbr(osius) circa le(ctionem) q(ue) dicit · Cui cupit salu-
tare dei xpm seq(uitu)r q(ue) est salus dei · no(n) que corp(or)is s(un)t sed que etia(m)
s(un)t queris Cui aut salutare cupit · no(n) querit longitud(inem) vite
no(n) delectat(ur) in sanitate · n(ec) in corp(or)is valitune · no(n) frangitur
corp(or)is infirmitate Cui salutare diligit · potius sc(ri)pturis sacris
q(uam) ipsis medicis credit Et ibi am(bro)s(ius) exp(o)sse p(otes)t · q(uod) medicor(um)
ad precepta gr(ati)a s(un)t d(omi)nis sc(ri)ptur(arum) que iubent ieiunare
plorare intendere meditac(i)oni sc(ri)pturar(um) et legis d(omi)ni que
medici p(ro)hibent [illegible] s(ecun)d(u)m Et loq(ui)t(ur) illa meditacio mea est · circa
qua(m) p(er)icula venator(um) p(ri)ma [illegible] que cit de ornatu meo-
rie · q(uia) [illegible] de ornatu concupiscencie [illegible] ad p(ro)positu(m) dictu(m) est
Circa q(uod) nota q(uod) meditac(i)o · aliud no(n) est nisi circa alq(ui)d atten-
ta et p(ro)funda cogitac(i)o aut deliberac(i)o que nec(essari)a est viro iu-
sto · anteq(ua)m se moveat ad aliq(ui)d v(el) loquendu(m) aut faciendu(m)
premeditate e(ni)m loqui co(n)venit sapienti · Et eciam premedi-
tata agere · q(uia) sic op(er)us fit cu(m) discrec(i)one · cu(m) deliberac(i)one · et
cu(m) debita intenc(i)one Ex quo seq(ui)t(ur) [illegible] · hec p(ri)mo q(uod) n(e)c(essariu)m
est ipsi menti [illegible] se ad varia ~~intendere~~ diffundere per me-

ditacionis tunc enim oculi nunquam in eodem statu permanent sed movent
se iam sursum iam deorsum iam ad dexteram iam ad sinistram ut possent
pericula precavere et providere que sunt corpori proficua et contemplan-
da que sunt gemebunda et valde gemebunda et valde medita-
tiva. Sepe movet caput homo et inde ad quamlibet partem se moveat. Sic
homo per meditacionem mentis que est oculus mentis debet se mo-
vere iam ad dexteram id est ad illa que sunt facienda, iam ad sinistram
id est ad illa que sunt cavenda, sursum ad bona eterna, deorsum
que possent deprimere et opprimere. Propterea animalia dicuntur esse
plena oculis ante et retro. Valde enim laboriosum est hoc pre-
cogitare ne prava fiant, ut bona fiant, ne bonis pravis in
cogitaciones intumescat, ymmo eciam illa viri iusti que in
occultis sunt et que non videntur custodiunt, et illa in operibus ab
aliis iudicari non possunt. Et dicit Gregorius: Considerandum est quam sit
laboriosum meditari, ne cum eorum oculos mala sub bonorum spe-
cie se abscondant. Sequitur secundo circa ad sacre scripture sentencias
meditacio debet extendi. Et est hoc quia scientia divina est verbum de
superioribus verum quod ex ore altissimi prodiit, et ipsa est que ostendit que
sunt facienda et que cavenda, que prava eligere et que opprime-
re, et ipsa est illud speculum in quo quis conspicere potest sue con-
sciencie turpitudines vel decorem. Et licet multi sint effectus sacre scrip-
ture propter quos esset meditanda, tamen iste est unus precipuus, quia
per eam possint in ea curare vulnera et infirmitates anime et con-
tinet medicinam. Unde est quod dicit Ambrosius exponendo titulum psalmi
xxxvii: Sicut deus istam terram salubrius replet herbis et arbores
succis quibus carnis vulnera curarentur, ita seriem sacrarum scrip-
turarum replet salubribus doctrinis quibus infirmitates anime
curarentur. Animis ergo grave est quod animalia bruta noscunt
herbas suis apta vulneribus, diligunt eas, querunt eas et con-
fringunt. Et eorum hominum industria non recipit quibus ecce medicus est
missus qui medicamenta salutaria in veteribus scripturis seminata re-
novaret et nova ipse deferret. Ex quibus sequitur tercium
quod in mandatis divine legis precipue est meditandum. Racio quia man-
data divina inserta sunt sentenciis sacre scripture et ipsa
sunt illa que docent quid agere et quid non agere debemus.
Et dicitur super illo versu: Et meditabar in mandatis tuis
que dilexi. Dicit Glossa ordinaria, ut per divina precepta diligas
[ut] eterna que diligenda sunt nobis assueta meditacio, quia medi-
tacionem divinorum celestium mandatorum perfectus usus bonorum operum molescit

Bonum enim est illud quod deus precipit facere cum deliberacione et cautate et
ita non cum tristicia nec cum necessitate sed voluntarie Sic enim non trans-
eunt diuina mandata ut negligantur, sed in eis fit plena perm-
ma commendatio, eorum crebra revolutio et contritio, Sicut itaque de duc-
tis patet quod hec que ponuntur per modum sequele hec que dicta sunt et tamen
hec tria in quibus necessaria sunt pro decore memorie Et
unde sequela ista de omnibus essentiis meditationes diuinarum scripturarum
et mandatorum est ipsa memoria, ideo enim cogitamus deliberamus et
meditamur ut in memoria teneamus Et ita dicit Augustinus quod memoria
est quasi venter animi, cum ea de quibus deliberamus in memoria tenemus
quasi cibos in ventrem ut sapient reponimus. Et cum nos in memoriam
revocamus, nil aliud facimus nisi hoc quod reposuimus remanemus et ita
ea que meminimus recordamur Optime ergo sequitur hec que sequuntur quod pre-
cedentibus correlariis, quia frustra esset deliberatio et meditatio
si in memoria non poneretur, quod ipsa memoria respectu illorum
est finis Et quod ista hec quod maturitas spiritualis requiritur ut ea
que audiuntur et de quibus fit deliberatio reponetur in memoria
et postea sepius rememorentur unde Augustinus allegando id Thesaurus
desiderabilis requiescat in ore sapientis dicit Recolite que audi-
stis memorie commendate quod dedicistis eadem sepe repetere, non
est vicium verbositatis, sed est vicium velud ruminantis admiciora
transmissio, unde in lege animalia que post cibum susceptum ruminant
munda sunt pecus enim quod cibum iam in ventre positum ad os re-
portat, tunc ruminat et in illius cibi dulcedine delectatur et comestit Sic
Erit qui homo ea que dedicit in memoria posuit reducit ad me-
moriam et revertat ad os, cum loquitur de illis et delectatur
Signum est quod est mundus corde, et sic de regione mala dicit Ewan-
gelium quod ea omnia verba conseruabat scilicet memoria conferens ea i re-
cogitans, et revoluens in corde suo quod in eorum delectacione con-
ferebat, Iam videamus pro conclusione probacione, quod sunt illa tria communia que
sunt necessaria pro decore memorie, primum est dei, ut dei potenciam
meditari, primo creacionem cuncta res creando fecit miracula, Secundo gu-
bernatione cuncta gubernando res cotidie facit prodigia, Tercio innova-
cionis mundi cuncta tunc facturus est stupenda, et id in psalmo dicit
memor ero ab inicio mirabilium tuorum Secundo debemus memorari cle-
menciam redemptoris, Et primo cuncta pro nobis cum benignitate tolerata
sustitit, Secundo cunctum pro nobis cum habundancia pietatis precium effudit
Tercio cunctam nobis cum sua largitate graciam et gloriam prome-
ruit, hec enim per compassionem et considerationem debent angeli

9o b

Tercio debemus meditari

3o

memorie commendari sicut ad Hebre. xii dicitur Recogitate eum qui talem
adversus semetipsum sustinuit contradictionem. Ecce memoriam debemus iustitie
dei iudicantis et punientis. et pro contra est dine iustie senectutas
2o contra illorum iudicatorum obscuritas 3o contra illius sine mobilitatis
auctoris sicut in psalmo dicitur / Domine memorabor iustitie tue solius
et venie in dominum dei terribilis mementote Ecce quo scilicet quod quis
memoria dei sat tenere memoriter principium medium et finem / Ratio quia
homo exiit per ipsum tamquam et ~~factor~~ sanctificatur vero per creatorem esse
primum per deum que impediunt eripitur ab omnibus / omnibus que perficiunt
resistitur / et in omnibus que conveniunt velud per redemptorem dirigitur
esse medium In deo vero velud in optimo et finali bo-
no quietatur pacificatur et repletur / scilicet si iudicium suum crediderit vero
erit quod ea necesse est dimaginari a deo Secundum generale in memoria
retinendum est ipse homo / debet autem homo in memoria habere suam

3o la hre in medria

vilitatem / suam qualitatem / et mortis certitudinem / homo enim val-
de viliter nascitur / difficiliter vivitur / et valde fragiliter extinguitur
unde in psalmo dicitur / memorare que mea substantia / numquid vane constitui-
sti omnes filios hominum. Et si homo est vitiosus / qualibus vinculis est
vinctus / qualibus subiectus / qualiter deiectus / non esse illi valet vi-
tio resistere sed vadit in profundum vitiorum / et in fine contemptum
/ et finaliter in tormentum eternum / ubi superbia eius ascendit semper / Si autem
est virtuosus / tunc nihil est quod non acceperit / ut quis se potest extollere / et quan-
tumcumque crevit / et in alios habundavit / nescit tamen utrum amore
vel odio dignus sit / Mortis autem memoria lacissima est / quod hic
miserere obmitto / Ex quibus patet quod homo recordatio tenet hominem in continua
humiliatione et timore / timor autem est clavis illius que claudunt fo-
res et exitus peccatorum / Sed humilitas clavis illius est que aperiunt ia-
nuas virtutum Tertium generale quod est memorandum sunt alii homines
inter quos quidam precesserunt in magnis perfectionibus / sicut dicitur i
Machabeorum secundo / Mementote operum patrum vestrorum que fecerunt in genera-
tionibus suis / Et Ecclesiastici xlvi Memoriam quorum salus sit preci-
vi / Exinde enim informamur et ad imitationem eorum provocamur
/ immo admirantur / Et eo quod memoria ipsorum est eterna / nota et apud
deum et apud homines / Secundi sunt illi / qui puniti sunt et puni-
untur pro sceleribus in inferno / Et ideo in evangeliis pro memo-
riali scriptum est / De illo epulone qui sepultus est in inferno
et cruciabatur in flamma / Et de illo divite volente orrea
ampliare / et volente in congregatis diu vivere et epulari
cui dictum est Stulte hac nocte animam tuam rapiam a te Et Lu-
ce xvii dicitur Memores estote uxoris Loth / que propter inobedientiam

commissa erat in statuam salis. Genes. xix. Unde oportet a consilibus (?) co-
passionis esse a quibus beneficia percepimus, quod est tenentes in memo-
ria semper in gratitudinis actione versari. Dicit enim Seneca hanc esse le-
gem inter dantem et accipientem: ut dans statim obliviscatur dati
et accipiens semper recordetur. Et quamvis multa sint que pectore memorie
recondimus, et omnia ~~solitaria~~ salutaria, Propheta tamen ipsa limitat
se ad memoriam divine legis sive rememoracionem mandatorum, quod est [illegible]
latissimum, iuxta illud [illegible] consummacionis vidi finem, latum manda-
tum tuum. Et est racio, quia memoria legis in se omnia habet que dicta sunt
complectitur, quia et deum et se ipsum et proximum [illegible] ad accedo. Tercia que
est Concupivi etc. Sunt [illegible] alegi, sic per voluntatem concupi-
ni Ambrosius [illegible] delecta longitudinem vite sue, et concupiscit vi-
tam producere usque ad decrepitam senectutem. Alii putant se beatos
si valitudinis comoditate sine offensa paciantur, quibus infirmitas
non est ad salutem. Alii sunt qui flagrant fortitudinis infirmi-
tate, quorum nullus potest dicere cum infirmor tunc potens sum, nullus
istorum potest dicere Concupivi salutare tuum. Una enim magis sa-
lutem querunt quam salutare dei, et potius medicis quam scripturis
obediunt. Concupivi ergo etc. Appetunt alii quod alii querunt,
non aliud nisi salutare tuum, id est salutem que a te est, vel salutare
eloquium aut salubre consilium; nichil enim melius nil opta-
bilius infirmo quam salus vel salutare, id est auctor et dator
salutis, de quo in psalmo: ipse deus meus et salutaris meus. Talis
enim est bona concupiscencia, de qua Sapiencie vi: Concupiscencia sapie-
ncie deducit ad regnum perpetuum. Consequenter ponit meritum et motivum scilicet
bonam occupacionem memorie dicens: et lex tua que scripta est Ro. vii
irreprehensibilis et immaculata, meditacio mea est, id est mandata et ob-
iectum meditacionis mee, ipso [illegible] Deutero. vi. Meditaberis de ea
sedens in domo et ambulans in via. Dicit Ambrosius: Cum salutem
querit, nichil melius est divinorum decretorum memoria, ut aliqua
occupacio cordis semper, aut scilicet animus a studio discipline. Et ideo
[illegible] ipsa volens assignare [illegible] et motivum salvandi adducit
bonam occupacionem tuam [illegible]. Ex quo enim in istis tribus potenciis
anime dei imago consideratur in homine, ideo per nichilo [illegible] insta-
re nisi ut imago dei in suo remaneret decore, quia per nichilo
sit deo magis acceptum deo nisi ut imaginem illam in decore suo
retineret, vel si eam deformet [illegible] fuit deformata. Unde Bernardus super
Cantica ~~[illegible]~~ sermone xxv. Qui omnis cura sectorum spreto or-
natu cultu quod exteriorum [illegible] diligencia se prebet et occupat in deco-
rando illo interiori homine, qui ad imaginem dei factus est et

renovant eum de die in diem tanta enim erit similitudo non posse quantum at-
tenta esse imagine sua si ipso sunt restituta decori et cetera.

Vivat anima mea et laudabit te et iudicia tua adiuvabunt
me. Continuatur ad precedentia sic. Supra ostensum est de orna-
tu illarum virium scilicet virtutis intellectualis virtutis concupiscibilis

sive voluntatis et virtutis memorative. Hic iam ostendit quod in quo
perfectionibus sive ornatibus consistit vita anime. Unde licet ut doc-
tores dicunt essentia anime vivificet per suam graciam, tamen quelibet vis anime
in illa vite essencie requirit suum specialem decorem, quem tamen deus requirit
[illegible] et concupiscet rex decorem tuum et id concupivit rex
speciem tuam. Vel supra posuit duos modos salutem assequendi,
hic utriusque modi describit unum effectum salutis qui est laudare
deum, de quo dicitur in psalmo: Beati qui habitant in domo tua domine,
in secula seculorum laudabunt te. Vel supra petiit adiutorium
divine virtutis dicens: Fiat manus tua et salutem concupiscibilis
dicens: Concupivi salutare tuum. Hic iam tali auxilio et con-
piscencia salutis promittit vivere animam suam non obstantibus con-
siliis adversis et racionem reddit dicens: Iudicia tua adiuvabunt
me. Et hec est continuacio glosse ordinarie. Dicit enim sic: Affirmet quaeres
et populi meditentur inania, mea anima occidatur, ideo domine te predi-
cat: vivat tamen anima mea. Ipso laudem amans laudabit te predi-
cationem ad laudem et iudicia tua etc. Notandum circa literam ut 3o q-
uod ut quidam posuerunt non est de se ad dei, ... quod ut [illegible]
et perficit quodque in melius, quodque in deterius, et sic aliquid in se que
primo non habuit, ut de suis effectionibus modo hec. Unde sicut
nullo modo potest competere, tamen quod anima esse incepit creata ut [illegible] de eius
infundendo in corpus animam creat, et creando eam infundit et de se
potest creata intelligi sic. Anima mea que est racionalis creatura et a
te corpori infusa vivet scilicet in suo corpore, dans illi vitam
et cum eo genus unum esse suppositale sive personale, quod ut fides
dicit anima racionalis et caro unus est homo. Et hec vita anime
qua est in corpore est sibi naturalis. Unde anima ista vita qua
vivificat corpus et vivificando illud infundit sibi vires naturales et
earum actus, et inde est quod ipsa eius anima unita corpori videt
audit loquitur operatur, delectatur et tristatur. Et valde mirabile est de
utrumque istorum. Ut enim Augustinus dicit xxii libro De civitate dei capitulo
xxiiii et post locum de corde dicens: quod sunt in eo tanto sensuum me-
bra disposita, species, forma, statura, ita modificata ut ad ministerium
anime racionalis corpus indicet se esse factum. Et recitat ibi officia ma-
num, exercicia pedum, commercia membrorum, situm cordis, arterias

venas et nervos a quibus dirivantur quorum vias et retractus eius
quidam physici nescientes admirantur. Et subdit auctoritas tue lau-
des vel permittunt vel nesciunt. ~~Que anima cum esset naturaliter corpore~~
~~prestantior et excelsior~~ ut dicitur quod physici non potentes comprehen-
dere ea que operationes sunt in admiratione suspensi laudes cre-
atoris permittunt. Et declarat quod deus est plus laudandus [illegible] ipsa
anima quam in illa creatione et eius operibus ~~et subdit~~. Unde sequitur Cumque
anima cum esset naturaliter corpore prestantior et excelsior, plus in ea est pre-
conii plus laudis et quibus in honorem factoris progressus sunt la-
bia laudatoris. Ex quibus patet quod copulatio corporis et anime est ordi-
nata et mirabiliter ordinata. Quia quod deus [illegible] ea ante
corpori preferit et subiecit. Que tamen ordinata quod ambo in hac
copulatione delectantur. Locus enim spiritus rationalis est corpus ut
ita invicem delectantur pondus et centrum, ignis et sursum, sol et or-
bis [illegible] et orbis, piscis et aqua, aer et avis, sicut corpus
et spiritus immortalis [illegible] ut dicit Jacobus: corpus sine spiritu mor-
tuum est. Ordinata quia si angustum sit colligata et est anima corpori
ut nec cum velit animam a se segregare possit vel retinere cum [illegible]
[illegible] creatoris audierit. Sed quare mirabilis quod anima et caro sunt
angustum non sunt eiusdem nature. Anima est incorporea, corpus [illegible] anima
invisibilis, corpus visibile. Et non patitur natura ut res incorporea liga-
mento corporeo teneatur, [illegible] non unitur, sed per colligationem
[illegible] unus homo. Anima mirabiliter anima replet corpus, nam tota est
in toto et tota in qualibet parte et non pars in parte. Et non continetur
a corpore, sed continet corpus sicut ferrum ignem. Et quod est mira-
bilius anima in corpore varios actus operatur per corpus et [illegible] agens
ut Damascenus dicit suas proprias operationes operatur. Et [illegible]
dicit quod bonum et valde mirabile opus omnipotentis sit in homine. Et
ut quidam [illegible] physici anima cum primo corpori infunditur tunc [illegible]
est sub quadam [illegible] est enim tamquam tabula rasa in qua nihil
est depictum, [illegible] depingi, [illegible] est [illegible] fidei veritatem
[illegible] anima corpori infunditur eodem puncto a peccato originali maculatur
aut per gratiam [illegible] ab eo preservatur aut per sacramentum sanctifi-
catur. Et ita [illegible] est [illegible], sed quantitate ad corpus infunditur
ad unam partem limitatur, quod [illegible] culpe. Unde de illis
adhuc in utero [illegible] et iam inter se bella gerentibus dictum est
Jacob dilexi Esau autem odio habui. Ex quibus sequitur [illegible] dato quod
[illegible] sequens natura venire possit ad [illegible] et [illegible] et
ad hoc quod [illegible] ducet [illegible] illa, non tamen sit sua [illegible] anima [illegible] pro

patet de philosophis qui multas invenerunt scientias et virtutes et secundum illa dure
et laboriose vixerunt utique quam simplicioribus. Sed quare sic anime non de
nominat animam esse vitam predictam est. quia scientias et virtutes licet contineat
ad decorem anime quia est quedam armaria ipsius non tamen vivificat animam
quia non ipsa sunt vita anime, sed solus deus eius vita est, et ipsam vivificat
et instruit deus trinitas. Tunc dicit ut pater per quem vult vivificat
ita filius quos vult vivificat, et spiritum sanctum credimus dominum et vivifican-
tem, deus enim in se vita est. Quo ergo non sufficit homini ut vivat
secundum carnem. Dicente apostolo Si secundum carnem vixeritis moriemini
Non sufficit ut vivat secundum animam, et rationem quia dicit Augustinus ut ange-
lo erat vivendum secundum alium angelum qui est prior [illegible] sicut
ipse, non sufficit ut vivat secundum seipsum id est secundum totum hominem, sed oportet
ut sic vivat, sicut creatus est. Et Augustinus dicit xiiii libro de civitate
dei capitulo [illegible] Ita enim factus est rectus ut non secundum seipsum sed secundum eum
a quo factus est viveret id est illius potius quam suam faceret voluntatem
Ex quibus sequitur quod anima coniuncta in corpore sit vita naturalis et adipi-
sci aliam vitam que dicitur secundum gratiam nec desistat propter terminum quod ad dictum
anime homo [illegible] vita [illegible] vivit non secundum inclinaciones naturales
nec secundum scientias et virtutes quas ingenio adinventas adinventas
sed qui vivit secundum quod eum deus vivere voluit, et qui vivit secundum divinam
scientiam, et secundum virtutes graciosas. quo paulus dicebat, vivo ego iam
non ego vivit autem in me christus. Et ad hoc vadit beatus thomas ita
deductus ponitur hec 3a [illegible] Et si vita graciosa [illegible] anime in corpore
meliorem tamen sortitur cum egreditur a corpore, et optimam cum corpori reunietur
in resurrectione. Concludens quod tres partes, 2a pars ostendit potest meliorem
vitam anime postquam a corpore dissolvitur, 3a vitam optimam fieri
factam resurrectione. Sed prima pars ostendit [illegible] anime est vita gracio-
sa sed dum manet in corpore. Et hanc petit beatus cum sua expo-
sitione que dicitur anima mea id est [illegible] a te donata vivet sed non quod se
quando enim totus non est vita quod se, sed quod anima. sit ut anima est sua
vita sed deus vivificat illam, unde illud psalmi vivificabis me
in veritate tua. Sic igitur vita anime que est sua nobilissima conditio
non est ipsi anime a seipsa sicut ut vita corporis animalis provenit
ut apparet, sed a corporibus celestibus ut voluit [illegible] ista vita
anime creatur a deo [illegible] Deuteronomio xxx dicit Timeas dominum et illi
adhereas, qui ipse est vita tua. Non sit quod deus seipso vivificaret
animam. Causa et aliqui dicebant deum esse vitam [illegible] enim op-
portet deum esse formam cuiusque et sic [illegible] sonat imperfectionem sed sit quod
deus vivificat animam per amorem, instruit ipsam anime vitam esse et vir-
tutis cum operationibus dependentibus. Et hinc est quod vivet

p 2a

p[er] gra[ci]am p[otes]t exercere actus vivos p[er] virtutes vivificatos ut loquimur de
confessione laude et gra[ciarum] accione. Delectari p[er] devocionem contempla-
cionem et sabbatizacionem, et varios actus exercere perfectius valere virtutum
sicut actus iusticie, temperancie, fortitudinis, prudencie et [illegible] Ergo
patet gloss[a] fit peccata q[uod] vita q[uam] deo non advenit anime sine sua co-
sensione. Ergo enim deus non prius animam vivificat nisi prius sibi
uniatur p[er] amorem, sequitur q[uod] sine suo consensu anima a deo vitam non
recipit. Et hoc est nota in illis verbis que Jacob dixit filiis suis
Emitte nobis ut possimus emere vel primo innuitur commutacio
tunc enim homo emit, cum hoc q[uod] habet commutat p[ro] illo q[uod] non habet
oportet enim q[uod] deus moveat voluntatem et eam premoveat [illegible]
prius gracia eius premoveat me. Tunc gracia dat homini voluntatem
suam dat voluntati promptitudinem. Ex quo sequitur totum q[uod] in eo est
q[uod] deo se exhibeat q[uod] a deo graciam generat. et q[uod] se deo exhibeat
et deo totum offerat. Sed empcio sine necessariis non completur, quoniam
gracia sine virtutibus non potest esse. Dicunt astrologi de corporali vita
antequam puer vitam accipiat, ex q[uo] q[uo]libet planeta influat sibi p[er] unum
mensem et cum sint septem planete, non p[otes]t embrio vitam reci-
pere nisi mense septimo. et tunc ille mensis qui influit ul-
timam disposicionem predominatur corpori. Sic eciam oportet q[uod] mul-
te virtutes precedant et q[uod] animam disponant antequam graciam dei
donat. et illa est que donatur et vitam dat. et iste est ordo conveniens q[uod]
vitam naturalem sequitur moralis seu virtuosa et viciosa graciosam et glo-
riam etc. Ex quibus sequitur q[uod] illa multa referunt ut predicto
modo quo deus insinuat vitam graciosam p[ate]t q[uod] [illegible] dicitur [illegible] illa
[illegible] que requiruntur ad inicium vite hominis et eminant. Et [illegible]
[illegible] iusticie ea componendo referuntur ad susceptionem gracie que
est vita anime. Primum est aqua que comprimit humorem [illegible]
et effusionem lacrimarum. Quod enim est de fructu arboris, q[uod] arbor
non primo profert fructum, nisi radix eius primo sepe humectetur
sic gracia raro proficit nisi radix cordis sepe lacrimis irrigetur
Unde in psalmo dicitur Deus vitam meam annunciavi tibi. Posuisti la-
crimas meas in conspectu tuo. Secundum est ignis qui comprimit fer-
vorem dilectionis. Quando enim salamandra vivit in igne, et tres
pueri vivunt in igne, et carbo vivit igne [illegible]. Sic vita
anime [illegible] caritate. Unde dicit Augustinus Sicut anima mea [illegible] sic
amor est vita tua. Et prima Johannis [illegible] dicitur Qui non diligit ma-
net in morte. Tercium est [illegible] q[uod] scindit et durum est et com-
primit rigorem vite. Quando enim tempestas hyemis et magnus
frigus calorem naturalem repellunt ad interiora radicum et ita

Gen. xliii

Quatuor vite ho[minis]
aqua ignis pacis
vestitus [illegible]
[illegible] spiritus

consignat arborem vita gratie per dulcem adiutorium flagellorum et
correctionis seniorum afflictorum non permittitur divagari ad otiosa et
ad inania, sed compellitur per timore in interioribus remanere, et
sit vita confirmata in radice cordis, et auctore et roborata, sicut est
quod in psalmo dicit / Si ambulavero in medio tribulacionis vivificabis
me / Et Seneca dicit vita gratia est sicut ferrum quod si exerceatur
purificatur, si non exerceatur rubiginem contrahit / Tertium est sal quod
sit sapientialem discretionem, non enim gratis cum puer baptizatur sal
sibi in ore ponitur per hoc signum quod necessarium est si puer debet vivere
gratiose, quod sua tota vita formetur sale sapientie et prudentie
et sicut quod sapientia dicit / Qui me invenerit inveniat vitam et hauriet
et benedictionem a domino / Quartum est lac quod est candidum et dulce et
sit candorem castitatis exterioris, et dulcedinem interioris continentie
oportet enim lactem esse qui voluerit vitam gratiosam habere / Unde Isaias
lxv venite et emite vinum et lac / et sequitur audite et vivat anima
vestra / Quintum est panis qui exprimit saporem refectionis spiritualis sa-
cramentalibus, non enim in solo pane vivit homo. Valde enim gratiosa
vita reficitur quod omnibus sacramentalibus, et maxime quod devota sumptione
dignissime eucharistie / que est panis vivus et dat vitam
mundo Johannis sexto / Septimum est mel, quod sit dulcedinem devotionis
hec est enim que generat vitam gratiosam et de Johanne baptista legitur
quod comedebat mel silvestre quod in cibariis et in aliis bonis
operibus dulcedo devotionis silvestris est singularis et valde rara
Octavum est botrus et sit compassionem ad Christum passum qui est botrus in
ligno crucis appensus, cuius liquor expressit deitatem carnem et amorem
dignio vinum Septimus est expressus compassio enim ad Christum tormenta
ad devotionem succendit et ad amorem / propter quod sponsa dicebat fa-
sciculus mirre dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur
id est cumulus de passionibus quem diligo numquam a memoria mea
recedat / Nonum est vestimentum quod sit honestam conversationem que testi-
ficatur et ostendit vitam gratiosam propter quod apostolus dicit sicut in die
honeste ambulemus / Et ex omnibus hiis arguitur dignitas et excel-
lentia vite gratiose, et quo ita multa et insignia ad eius adep-
tionem requiruntur / Sed tunc ratio per quam dicit / Est anima meliorem vitam
sortita, cum efficit de carne / Et ratio est, quod tunc cadit anima que
tenet se ex parte cordis / et anima que tenet se ex parte vie quamdiu
enim anima est in corpore, tamdiu est in statu vie et patitur a corpore
difficultates, tentationes / et quasdam infirmitates, et tante sunt
contrarie inter carnem et spiritum, ut ex interiorem hominem hoc est spiritum
renovari per corruptionem exterioris, et licet exterior homo corrumpatur
sic debet interior renovari, attamen non potest tantum corpus debilitari

et sponte exigi quod habet contrariam ante mortem tolleret, nisi quod privilegio speciali. Et ergo amota [illegible] Johanne Simone [illegible] ponens
distinctionem inter istam vitam, unam quam habet in corpore, et illam quam
habebit cum exierit a corpore. Et duas vitas sibi dimittit per
diversitates et sibi commoditates, nominat etiam contraria, quarum una est in
peregrinatione, alia in eternitate; una in labore, alia in requie;
una in opere actionis, alia in mercede contemplationis; una declinat a
malo et facit bonum, alia nullum habet malum a quo declinaret, et habet
unum bonum magnum quo fruitur contemplatione. Et multa sunt a quibus anima excipi-
tur a corpore exeuntem, quia iam cessant adversitates, pugne, sollici-
tudines de victoriis; iam abscesserunt instantia libidinum peri-
cula temptationum; iam de extollentia nec timor. Sed anima tunc sta-
bilitatis; eius iam in timore plena gratia bonis perfruitur sempiternis.
De quibus idem psalmista: Credo videre bona Domini et cetera. Quia pro tercia parte gloriae sequitur
quod vita anime in corpore quantumcumque sit excellentie non tamen modo nisi
separat de corpore, potest sicut commetere, quia ex iam dictis, et ideo quod parte
cognoscit, et ita potest cognoscere perfecte quod sunt scripta in cordi-
bus suis. Unde non ducit ad servitutem timoris ad amorem veneramur
et ad amicitiam ad Dominus, sed non sufficienter, et hoc apostolus ad Romanos primo
dicitur de philosophis gentilibus qui cum cognovissent Deum non sicut Deum glori-
ficaverunt et gratias egerunt et cetera, quibus sequitur quod sufficiens mandatorum
electio requirit tria, scilicet cognitionem, electionem, operationes. Quod dicitur de electione sa-
lutis sine virtutibus sic loquendo est de electione mandatorum, quia ecclesia
electio finis et ea que ad finem ducunt, modo certum est quod sine illis
tribus virtutibus non potest fieri electio beatitudinis, quia enim quod per fidem cogitat et per
quod se erigat ad illam per spem et quod afficiatur ad eam per dilectionem [illegible]
enim eligit id quod non novit quod asserit; id ad quod se non extendit
et quod non diligit. Sicut est de mandatis, videlicet si debent eligi, oportet quod
ex fide noscantur eorum efficacia, et quod per spem efficaciam eorum
ea acceptet, et eorum dicta recipiat et fiduciam habebit dat se ad la-
borem in operationem eorum et cetera appetendo premia. Sed cum mandata
[illegible] eligi sciendo eorum operationes per meret obtinere hoc
fiat mediante sufficienter, virtute dei amicum per salutem operationem assequendi
nam sine dei assistantia speciali circa eorum electionem mandato-
rum non est salus mota, id non est volentis neque currentis sed dei mi-
serantis. Et [illegible] in libro de pietate: Post mortem divinos di-
vina eligendi mandata unus precedit comparationis. Sicut enim in-
visibilia Dei per visibilibus cognoscuntur, sic potest investigari quod in
[illegible] operibus naturalibus potest quis adipisci salutem. Dicit enim non
satiatur visu nec auris auditu. Et sic de aliis sensibus. Sit etiam

esta ventri et venter escis, et utrumque destruet deus. Et beatus thomas
contra gentiles dicit quod beatitudo nec in potentia nec in fama nec in divi
tiis consistit etc. de multis et finaliter determinat ad opera mandatorum
Unus modus eligendi ex superioribus, cum enim mens sit notitia de om
nibus operabilibus pro vite eterne assecucione, et firmiter ista proposito
maiora omnia facienda sunt per que possit esse vita eterna, vis co
gitatura que competit et dimittit sunt sub illa maiore Sed per man
data divina potest esse assequcio illius salutis Sequitur conclusio que est de
electione sine hoc opere ergo licet sit ad faciendum eligenda et notum
est quod in utroque nomine est genere dominum appositum
in umbra vivit et ita desiderat ~~ad vitam~~ venire ad veritatem dicit
Augustinus in libro solilogiorum ipse est domine in quo, ipse est in corde ipse
in ore ipse in auribus, tamen amore langueo sine te morior
et hec te recolens suscitor, et odor tuus me recreat, sanctus non satia
bor nisi cum apparuerit gloria tua, consistit enim et defecit anima mea in amo
re tuo quando veniam, et apparebo tibi leticia mea? eternalis civitatis gaudium tuum
quod gaudeo videre quod diliguntur caritas et vivo, si te non video, vocem
tuam audio et reminiscor, si tu faciem tuam abscondis, forte dicis
non videbit me homo et vivet ergo domine morior ut te videam, nolo vi
vere volo mori, cupio dissolvi, et esse cum christo, vincere renuo,
sit veritatem tuam et gloriam tuam habet illo, ubi dicit Augustinus quod non
est satietas anime, nisi per mortem, ut tunc plene satiabitur expec
tando sine corporis resurrectionem resumpcionem Et quod dicit iam per gloriosus
quod omnia optima vita exhibet, cum resurrectionem suo corpori fruetur
eternitatem Et hoc est fidei, quam Bernardus in sermone de omnibus sanctis
dicens consolatio per felicitas est et requies anime eterna immor
talitas et gloria corporis, unde dicit sanctorum vindicta domine sangui
nem qui effusus est, non tamquam vindicte cupiendi, sed ex
desiderio resurrectionis corporum et glorificationis suorum, quod minime
usque in diem iudicii differendam esse non dubitat licet in die
tempora expectat, quod ea leticia gloria et beatitudo sine corporibus
perfici non potest, Deus enim viget in eis et tale desiderium, vt
net dum tota eorum affectio pergit in deum, sed conturbantur quodammodo
et integra faciunt, dum desiderio corporum intendantur, Ego quare per
[illegible] scilicet quod sancti nunquam carnem suam odio habuerunt, sed amaverunt. Au
gustinus amat carnem suam amore medito sed diligens amat actu dilectionis
christianis Et quare non amare carnem in qua christus pro nobis natus
est in qua passus mortuus resurrexit et cuius porcio sedet ad
dexteram patris, in qua portatur et glorificatur Dominus Jhesus christus
que caro est templum spiritus sancti. Sed dicit amo carnem carnem ca
stam commendatam, amo non opera carnis, sed secundum non amo carnem
que meditandam se nomit illam amo que [illegible] christo in unio [illegible]

corrupit et laniat. Et angeli et omnes fideles carnem suam propter istam vitam dilexerunt, quanto magis eam debent diligere pro futura. Si enim carnem non oderunt qui ea sine mentis infirmitate resistentis spiritualiter carebant, quanto magis diligerunt eam et iam spiritualem futuram conceperunt quod scilicet carnis penitus ignem spiritus eius corrupte eius sanare, morbum ac eius contagium de vitate. Actus plures quod sol et luna repente est capax eius, mors paradisi emula et glorie supplementum est cum sponsus immortalis, quando eius in integritate nature et in constitutione gratie presente, porrecto socialis. Hec ille. Sequitur secundo vivet. q. d. Ieremias, exclamavit: cum anima mea adiuncta manui tue iuncta fuit deo, qui est sua vita. Tunc vivet scilicet hic vita gratie et in futuro scilicet vita glorie. Secundo enim dat vitam corpori unita corpori, sic deus unificat animam cui unitur sibi. Dicit enim Ysidorus in libro de summo bono: Sicut corpus est mortuum sine anima, sic anima sine deo. Et notandum quod anima mea et non spiritus meus, ad concludendum heresim vallefincius qui ponebat in homine duas formas substanciales, aliam que dat esse sensitiva animale, et spiritum qui dat esse spirituale racionale. Et licet ut dictum est aliqui dictum est aliqui exponunt quod sine de vita presenti gratiosa, sine de vita glorie futura. Secundo dicitur quod preda blandiatur sibi quod vita eterna non putent. Et ideo quod vita presens non potest dici vita proprie loquendo, quia mors sequitur eam, unde ysaie: in presenti et in pulverem mortis deduxisti me. Secundo quod vivit anima optat mortis culpe impeditus. Secundo quod vita presens est verius umbra mortis, in qua nulla libertas, sed magis necessitas. Unde dicit apostolus: cupio dissolvi et esse cum Christo, permanere tamen in carne magis necessarium propter vos. Et necessarium quia non voluntarium; vero enim libertas erit in regione vivorum. Tercio quod quo multi quod vivunt hac vita erunt in inferno ubi regnat mors eterna. Et ideo Augustinus in sermonibus: quis noverit dicit, vita in qua sumus si illius vite comparatione, mors esse comprobatur, que tanta mutabilitate variatur, nulla stabilitate firmatur, et cursu celerrimo terminatur. Et ideo vita non est dicenda nisi eterna, quam anima dum est in corpore meretur, et cum exierit de corpore adquisivit, quia sermo mortis incolis est beatitudinis. Et tunc cum vivet anima mea laudabit te vere pure perfecte. Dum enim anima est in peccato non laudat, quia non est speciosa laus in ore peccatoris, et dum est in inferno laudare non potest, unde ysaie: Non infernus confitebitur tibi, quis dicit: neque mors laudabit te. Et alibi: non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te. Et sequitur: vivens vivens ipse confitebitur tibi, ysaie xxxviii. Et ad faciendum hoc devotius iudicia tua que fecisti fine, et que es

in futuro facturus et que nunc facis et que sustinuisti admirabile
me tres cum cogitatur quo deus a principio iudicat angelos trans-
gressores et protoparentes / et per eorum totum mundum per diluvium Et alia
iudicia generalia et incorporalia / ut iudicia futura dampnatos
que comminata est non premoneat ad timorem, ita quod iudicia
admirabilia me timere te sufficit tibi, et obediendum voluntati
tue. unde ibidem a iudiciis enim tuis timui Et aliter est co-
gitando iudicia pietatis que super fecit et facit in peni-
tentes quos convertit misericorditer eos indulgendo / et in bonis
presentis castigando et corrigendo tribulationibus / et purgando flagel-
lis / ymo per alia etiam angendo etiam quod dicit glosa quedam
sanguinis effusione tenent etiam Talia quo iudicia admi-
rant electos dei ad patientiam et ad fiduciam unde ibidem
per. In iudiciis tuis speravi Et aliter, ita iudicia que deus subit
contra Anna caiphas herode et pilato premonent electos
dei ad amorem et ad cuiusque actionem / hinc est quod propheta inebriata lau-
davit cum psalmi iudicia divina dicens Iudicia domini vera iusti-
ficata in semetipsa desiderabilia super aurum et lapidem pretio-
sum et dulciora super mel et favum Et aliter iudicia cuiusque que
consolantur electos / et auget eos in suis muneribus adiuvat
ad desiderium / sed iudicia futura adiuvabunt ad gaudium
et dulcorem quod iustus letabitur etiam de hoc cum viderit vin-

dictam sicut ovis que periit quere servum tuum quia man-
data tua non sum oblitus Et con-
tinuatur sic Supplicat propheta ut veniret vita gra-

tiosa sit quod tandem possit venire cum gratia ad gloriam dei et
laudaret et dulcorem iudiciorum reciperet veluti / hic ita
dicit, quod ad hoc cum se venire non potuit quia erravit si cum deo qui
errantes quesivit unde Supplicat propheta dicit vivisse ad hoc ut
deum laudaret / hic ita dicit rerum modum veniendi quomodo potest ad eun-
dem deum dicens Erravi sicut ovis que periit unde Supplicat
propheta orat dicens volens ascendere ad superiora Et quod humi-
litas est quedam scala ad superiora ascensum ideo quod confitetur mi-
seriam suam dicens Erravi Et dividit versum duobus modis quia in
hoc versu duas habet expositiones. Primo namque propheta tangit suum de-
fectum dicens erravi / secundo illius erroris periculum sicut ovis
tertio petit remedium quere servum tuum. Tertio per conditionem ad-

Ducit obedientie devote timendum quia mandata tua non sum oblitus
Velut cum aliud expositum pro propheta tangitur sicut perfectum dicens
Erravi ergo reliquis perfectis exemplum sicut omnes que perierunt zo-
nam pertinebat omnia dicens quere servum tuum / quia enim propter hoc
quia propheta semper serviebat continue assistebat ei serviebat ante
deo faciens mota mandata quorum nunquam erat oblitus Circa
declaracionem versiculi advertendum quod generaliter loquendo errare co-
muniter recipitur pro ignorantia defectu ita quod ille dicitur erra-
re qui incedit in aliquo defectu et ita non errat qui pro-
cedit monstrosis specialiter capitur pro illo defectu quo quis declinat
a rectitudine, quod contingit fit in affectione quando id quod est minus bonum
eligit assistit / et id quod est magis malum eo intermittit quo in
deserto erraverunt assistantes pepones allea ollas carnium egipti
et fastidiebant manna cibum illum celestem delicatissimum et conti-
nentem in se omnis suavitatis saporis suavitatem Numeri xi / Et
signabant illos qui spiritualia relinquunt / et in carnalibus quasi
carnis et mundi delectantur sicut concupiscentiis inherentes / prima ad
thimo. vi radix omnium malorum cupiditas / quam quidam appetentes
erraverunt in fide et inseruerunt se doloribus multis / i. va-
rijs peccatis Ergo fit etiam in electione que quando affectum sequitur
quod fit quando id quod magis est relinquitur sine respectu / et quod minus bonum
est eligitur / et facit hoc cecitas ignorantie / Unde Jacob quia Lia Lya
in nocte erat sibi supposita pro Rachel erravit / quia in ea delectans
habuit / quod si fuisset factum in die nullo modo errasset nec consensisset
et fit quando defectu fidei propter tenebras errat / et est pernitiosus er-
ror in cognitione fidei quia si errat in fide / nullus pro fieri actio
debita / fides enim rectum dirigit / et illuminat intellectum / et
quando hoc sequitur debita deliberatio et consiliatio et acceptio
si vero hec deficit / status admittitur via arta / que ducit ad vitam
et ingreditur per illam viam latam et speciosam / que ducit ad mor-
tem / quod fit in perpetratione peccatorum / Dicit ergo iste / erra-
vi non in via peccati / quod nunquam tamen contigit propter perfectione / sed
in via fidei et morum / quando error ipse est periculosus / et addit sicut
ovis / que in domo continetur / que dominum subiugat / que
gregibus aggregatur / reliqui enim omnes vivunt silvestres
sicut alia animalia / et omnes omni naturali astutia carent / Erratores
ergo sunt omnes / qui se separant a grege / errant sicut omnes qui vagantur
extra ecclesiam domum ecclesie / errat qui sub iugatam subest-

~~ubi status admittitur via arta~~

fregit pastorem cuius triplex est scientie ovis et huius conditionis. Ex qua
conpositione sequitur primo quod huius ovis in Adam erravimus et primus era-
tio, quia in eo omnes nos de domo paradisi eiecti sumus, omnes extra
paradisum exulati sumus, et etiam ad mortem et ad multiplices
miserias, omnes in ipso a servitute et obedientia dei discessimus.
In persona ergo generis humani clamat propheta psalmista: Erravi sicut ovis
que periit, omnes nos comprehendens omnes nomine ovium(?) et salvator
vocat nos omnes unam ovem quam centesimam, unam drag-
mam quam decimam, qui etiam nos omnes significare voluit in
illo uno vulnerato qui eundo ad Jericho incidit in latrones qui
spoliaverunt eum et plagis impositis reliquerunt semivivum, et
certe optime convenit inter lupos, quod secuta est spoliatio gratuitorum
et vulneratio naturalium, non tamen hunc latrones mortificaverunt
sed reliquerunt sic quod in nullo se potuit relevare. Ex quibus scilicet quod
in vestitu(?) omnes sunt spoliati [illegible] erat ergo semivivus, et licet careat
et vulnera perpetiat et erat mandata, potuit tamen invenire, potuit
sanari, potuit etiam vestiri, laus divine providentie quod latronibus
admisit sic posse restitui quod potuerunt nocere. Sed non vitam au-
ferre, et hoc ut ostenderet in nobis misericordie divitias sue bonitatis
et ergo pastor querit ovem, Samaritanus vulneratum curat, et re-
prefamilias vult omnes esse vestitos invitatos, vult esse vestitos
veste nuptiali. Dicit Ambrosius circa litteram ad propositum: Dimitte domine
oves nonaginta novem et veni quere unam ovem que er-
rando perierat, sed veni sine virga, sine cambuca(?), sine mal-
[illegible] sine mercenariis, veni sine adiutorio, veni sine nun-
tio, iam dudum vivunt(?) prosperitatem invenire(?), sed expendit a
redemptore vindictam, expendit ab eo rabidas cupidos si-
moniacas, expendit etiam adulteria, et subdit Ambrosius: Ergo eum
te venire et ad dei conspectum: veni ergo et noli tardare
et quere servum tuum, quem creasti ad servitium tuum, qui
periit sicut ovis. Tu enim solus es qui ovem errabundam re-
vocare potes. Ex quibus sequitur secundo quod in querendo errorem
erroneum querenti opus non erat, ut quereret adiutorium ne
in sua questione caperet aliquod periculum, quoniam non erat bone
sine immense pietatis adiutorium non querebat, ratione sue
sufficientie et expositionis, nullum conmunicet periculum, sed
salus iocunditas et stabilitas omnium. De primo dicit Ambrosius circa
litteram: quere me, inveni me, porta me; potes invenire
quem requiris, dignaris suscipere quem invenis, et impone-

Primum

luc xv

re humeris quem suscepit. Et subdit ad propositum nec est tibi pe-
riculosum onus fastidiosum, nec est sancti ventura insita illi nichil
onerosum qui sua virtute, et portat omnia, et sustinet omnia
et de alijs subdit, et quid adiutorio indiget, qui est omnipo-
tens, cui dixi voluit adest posse, et quale in hac conversione
potuit periculum imminere. Ubi aliquis hoc maxime videtur de
illis non attemptanonem omnibus quas relinqueat, si ambo dicit
quod non, quia ille erant fere, erant in talibus motibus delicte
in quas nulli rapaces intrusare non poterant, ut ille ovicu-
le erant extes circa delicias, ymmo et pastor tensione contu-
labant, set ille dicit ergo hic etiam quod de da intellectu pro-
cessu affectum da verum vitam, quia hoc a me tibi non possum, que
ymmo etiam hoc est desertum ab omnibus que pertinent ad viam
vite, et valde periculose quia sicut ovis que perijt, que se
separat a predicatione et ideo pot reducere Ysaie liij. Omnes nos
quasi oves erravimus unusquisque a via sua declinavit et ideo quamvis
in illa sine peccato sunt posita in statu innocencie quia locus vi-
di in quo omnes peccaverunt, ymmo et per plurimos errores
addiderunt in peccata primo. errantes sicut oves errantes. Sicut ita
deductus primo hoc contra errorem nullus error pot esse ita validus
quin ab eo homo pot abduci quamdiu hac vita patitur. Racio prima
quia tempus salutis huius vite et tempus salutis conveniunt. Racio secunda, quia
eciam ille error prime tradicionis qui erat error generalis omnium
reducti sumus, sequitur quod quolibet errore singulari quantocumque etiam con-
pot reduci. Racio 3a quia circulares precedentibus, quia 1e
quia querebat reducere erat omnipotens, et in reductione nostra
qui querebat qui etiam scivit pericula devitare. Sapiencia sicut
vincit malicia, unde apostolus Roma. viij pot tempus errandi, et
quo ab erroribus sumus reducti. Dicens Nox prec-
cessit, Dies autem appropinquavit, et infert. Nunc enim propior est salus
sit. Dies autem credimus et pleniori deductione usque hec ad iu-
ra quia vero ardimus, quadruplex error est periculosior
tenendum quia inter ceteros errores, quadruplex error est periculosior
et convincit singulos errores ubi quis se segregat se a grege si-
delium, ut non esse nisi abijt in ovili Domini. De quo Iohannes x
Erit unum ovile et unus pastor. Sciunt itaque considerare ge-
integrant et congregem, sine fidelium, sine membra veritate
ecclesia, cuius ipse caput est congregatur, que dicit apostolus
Dicens Ephesiorum solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum
est fides que omnes congregat in unam compagem vero in unam fidem.

tura templi dei qd est ecclia. Dicit enim Augus in epla ad Dardanum
nati homines renascendo p gram transferunt' tamqz de massa
perdicionis ad edificium fundamentum Et dr c4 pt'qz bene
sitim baptismatis. omnis vita hominis infelix / qr ad istud edi
ficium aliena assides qd facit vnitatem / a qua vt mali exclu-
dunt' / qr mali et boni sunt in vnitate fidei Scdm est spes
et caritas / qr hec duo faciunt vnitatem fidei nrez et spualem
lem Spes enim p qua hec' eti do a deo de amplius recipie
dis pro assecucone patrie celestis et dilectio dei et proxi-
morum caritatiua efficit fidelium vnitatem spualem / et indisso-
lubilem et vnam / a qua tm mali exclusi sunt / et n'm illorum
vestis imperialis / qr in illis imperiis mali hnt ppt defectum vere spei
nt ppr defectum caritatiue dilectionis erant exclusi / Tercium est
eorum sacramentorum percepcio / que facit quoddam vinculum int' illos
qui in fide vniti sunt / a quo vinculo etiam mali exclusi non sunt
qr eadem sacramenta sumunt boni / sumunt mali / sorte tm inequa-
li / vite nl virtutis / nt admissio ad sacram facit hoiez veste impe-
riali vestitum / ita n. boni sunt mali in illis imperiis delicia
bant' et collecti sunt Quartum est qd facit pacem int' fideles
est concordia et societas fidelium / et ista est illa vestis
imperialis qua illa qr no habent excommunicati fidelium electi
est / vere vero / ideo si qs errat in fide / vt in heresi re
est / vt hec ppt adepcionem arz de inclita / Si errat a spe sicut est
presumpcone et desperacione re... est vt excommunicate pr
cricis / que hominibus descripta sunt / Si qs errat a ipsa percep
cone sacrorum sicut attingit in scismate / Etiam est
qr hoc sepe factum est Sit et si qs errat a concordi soci-
etate fidelium et pace / et est ... vt est ille qui quint
gloriam suam et non dei / vt ille q suam culpam et apiorum flagam
libera temeritate defendit / vt est ille q concordiam ecclesie
vnd quomodo lacerat et impugnare conatur / Modo omnis isti
diuidibiles sunt a sanis erroribus / qd et isti omnes alii tria
qr ista ponunt hoies extra ecclesiam / in qua sola est veritas
alia aut peta minora sunt / et ab ecclia minorant' tolle-
rant' / ita qz nus est error a quo quis ad viam rectam non posset
reduci / qr melior mia dei sit' ... hominum qualescumqz
et vbi habundant delicta soli supphabundare et gracia
et p quia illa ... sit / Ex qua conclusione sit probata qz
correctio ab omnibus erroribus non est humane virtutis / est bene
ne possibilius / sed non ... / Omnis ad probandum qz ...
addiscit ... qz pastor redimit ovem in ... humeris

et dicit cognoscis misterium quo omnis cassa restauratur et reparatur
quia humana conditio cassa non potest aliter recreari nisi pretio di-
vine passionis / et sanguinis ihesu christi / cum principatus super
humerum eius In illa enim cruce infirmitates nostras portat
ut iste omnium examaret peccata Correctio ergo ab erroribus pre-
dicit ex virtute misterii passionis ihesu christi / quia sine passione christi
ad tollendas nostras culpas non sunt condigne nostre passiones
huius temporis / Et advertendo quod licet ~~tamen quia minima passio infi-~~
~~nitum magis est deo accepta quam omnia erant odiosa peccata nostra~~
excessus nostri quadam quasi infinitate propter offensam maiesta-
tis divine que infinita est / tamen quia minima christi passio infinitum
magis est deo accepta quam sibi erant odiosa peccata nostra / Conse-
quenter potest videri Ezechielis secundo ex correctio errorum perfecta
est perfectis Cui enim fit divino magisterio et virtute misterii
christi et ex pietate dei / et dei perfecta sunt opera / secundum vitas nostras
[illegible] / Et hec ratio in est dicimus circa [illegible] / que per eius placatione
adiuvens [illegible] apparuit benignitas nostri salvatoris non
ex operibus iusticie que fecimus nos / sed secundum misericordiam
suam / salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renova-
tionis spiritus sancti / et dicit sic Christus [illegible] apostolo abolitum esse cap-
tivum / nec ullum ascensionis resedisse vestigium / ex quo an-
tiquo errore deposito in spiritu [illegible] morum emendatione
debent esse renovatas Nec solum dicimus dicit esse lavacrum
regenerationis esse baptismum / sed etiam penitencie sacramentum / in quo per
cordis contritionem et lacrimarum fit perfecta ablutio peccatorum
Illa enim pena non constituat per peccatum commissa / Ezechielis 3o ex hiis
quod perfectissimus est errores correxisse perfecte et totaliter eos
in eum non incidisse / Consequenter hoc informa est [illegible] et
ad placationem illius allegat [illegible] quod pastor [illegible] oves non
[illegible] et misit querere centessimam que erraverat
quam inveniens reportat in humeris suis / et gaudium de
hoc habuit cum amicis Et dicit omnis centessima ex ple-
nitudine numeri ceteris antefertur / Dat vero dicens / quam
plus est a vicio se correxisse quam ipsa vicia nescivisse / Quia
[illegible] viciis inhabitatus emendare non solum perfecte virtutis
est / sed etiam gratie celestis / Emendare enim sentina atten-
tore est humane / Sed donare peccata divine est pietatis
ut est [illegible] illi detractionem que potest innocentiam
[illegible] que accidit homini ex preservatione divina esse altius

qui est alia ad quam homo pervenit per morem reformationem / que
[illegible] est divine virtutis et mirabilis / sed circa conformationem
penitencialem magna erit [illegible] hominis attentio / et est
valde ponderosum est / quod homo fragilis et vulnerati pos-
se potest bene curari / quod in omnibus desideratur deo cum suis variis
conditionibus que circa totalem reformationem decurrunt / Iam
accedo ad literam que dicit Erravi quasi dicat da intellectum et eripe
me quia valde indigeo. Erravi enim quia declinavi a via
recta / et ambulavi per devia Est autem via duplex / et per
unam illarum ire necesse est / ut veniatur ad regnum. Prima est
innocencia / de qua illud psalmi Non prevalebis eos qui am-
bulant in innocencia / Alia est penitencie que secunda est
tabula post naufragium / de qua dicitur vii Data est via que
ducit ad vitam / De ambabus viis Sapie. x. Iustum deduxit
dominus per vias rectas Erravi autem sicut ovis quasi dicat magis
erravi ex stoliditate mea et ignorancia / quam ex pravitate mea
industria / et ideo non sum lupus rapax Erravimus sicut
oves [illegible] Ezech. xxxiv dicit Ego sum qui peccavi isti qui
oves sunt quid fecerunt Adiciendum quod et ego sum et homo
peccator / convenienter designatur per ovem / tum propter mansue-
tudinem et innocentiam quia et nulli nocet et quasi tacite pa-
titur eciam mortem / propter quod et christus cui assimilatus est Isaie
liij. Sicut ovis ad occisionem ductus est / et quasi agnus co-
ram tondente se obmutescit Secundo propter fructuosi-
tatem quia omnia que in ove sunt utilia sunt unde canti-
corum iiii Sicut greges ovium que ascenderunt de lavacro omnes
gemellis fetibus / et sterilis non est in eis Tercio quia
indiget custodia propter teneritatem et nobilitatem et val-
de de facili leditur unde Iob primo Ignis de celo cecidit
oves et pueros quos custodiebat consumpsit Christus ergo
esse mansuetus mitis innocens patiens fructuosus et
quia de facili leditur oportet esse in custodia unde dixit do-
minus Petro Pasce oves meas / Et quia nobilis valde est
ideo oportet esse cautus et prudens unde per unum homo totus grex
humanus infectus est Sicut eciam peccator ipsa qui erravi et per-
emi Sicut enim ovis errabunda per se nescit redire ad
ipsa sicut canes sunt et quedam alia animalia Ego autem

peccator spiritus est vadens et rediens non rediens quod omnes p-
dita, cuius corpus careat strangula et omni. Sic est de
peccatore quia ad demones iuxta illud psalmi Dedisti sic nos
sicut oves escarum et in gentibus dispersisti nos Et iterum
sicut oves in inferno positi sunt mors depascet eos
Tertio sicut ovis ut vix ipsa ut quatuor fuga potest lupum
evadere sic ut peccator diabolum sine gratia dei speciali Iuxta
illud Amos 2o peribit fuga a veloce et fortis non obti-
nebit virtutem suam [illegible] quod sic una ovis morbida
multas inficit Sic peccator homo multas sibi sordiditate
sordidat [illegible] iuxta illud psalmi Cum peccatoribus
et addit quae periit non dicit quae periit [illegible]
quia iam [illegible] redempta. saltem quo ad illud in quo
periclitamur in primis parentibus, et ideo ut [illegible] pe-
tit regere [illegible] ovem quaesivisti et invenisti ite-
rum quaere, quod [illegible] ideo debes facere, quod et si erra-
vi, tamen mandata tua non sum oblitus q. d. Et si mala
feci, non tamen omnia bona obmisi. Ex quo recipitur argumentum
quod homo propter peccatum non debet obmittere ea ad quae
tenetur, tunc enim facilius veniam impetrat. Vnde sanctus
Iohannes in quadam sua epistola sic dicit verum est quod
[illegible] plena est terra, [illegible] plures [illegible] sibi ea [illegible]-
tuose [illegible], qui [illegible] ab illo tempore quo bene agendi
facultatem receperunt, deinde tamen [illegible] in-
dicem districtum non sperant ~~[illegible]~~ eum invenire
misericordem et [illegible], quod religiosos esse non credimus, non
enim misericordiam dei lucrantur mali, qua sibi timide pos-
licentur [illegible] de multis et magnis bonis sperare in una
dei saluberrimum est consilium Sed de ea totum pendere peri-
culosum [illegible] est, oportet enim ut iudicem mitigent ali-
qua bona si votis misericordie meditari, et si enim fuerint
multa mala, et fuerint aliqua bona proxima est venie
causa, non enim tota potest esse ira quam dilectio ad iudicium
pervenerit, et invenerit iram [illegible] sentiant iudicem ap-
tem misericordie, quam [illegible] fuerint [illegible] iustitie iuxta
illud Iacobi 2o Iudicium sine misericordia fiet ei qui non
fecerit misericordiam Ubi iste doctor [illegible] ma-
lis operibus stantibus temperant divinum iudicium severitatem
et [illegible] de operibus pietatis Sed [illegible] iste
non videtur esse intelligi posse de [illegible] in moribus [illegible]

ex hoc quod propheta nominat se servum dei et non convenit erratici ser-
vum dei esse. Secundo ex hoc quod dicit se non fuisse oblitum man-
datorum dei, quod erraticis non competit, et ideo exponendus vi-
detur iste versus secundum communem modum loquendi hominum mundanorum
Pro quo sciendum quod ovis dicitur errare, quando segregatur
a grege, homines autem tendentes ad perfectionem contemplationis
segregantur a communi habitatione hominum, ut liberius possent
vacare divinis et ideo ab hominibus mundanis reputantur
stulti et perditi. Unde et religiosi coram mundo mortui esse
dicuntur. Erravi ergo id est a via communi hominum declinavi, iuxta
illud Declinasti semitas meas a via tua, id est via tua ut ex-
posuit Augustinus fecit est, quod ab illis semitis in quibus ambulabant
declinavi, et erravi sicut ovis in similitudinem ovis
sicut innocentia mansuetudinem propter simplicitatem dictum est et
erravi sicut ovis que periit non quidem in veritate sed in
veritatem vitae, sed in mundanorum reputatione. Et quia
fugientibus humanum consortium propter amorem dei conceditur di-
vinum consortium iuxta illud Osee 2 Ducam eam in solitu-
dinem et loquar ad cor eius, ideo subditur: Quere ser-
vum tuum domine ipsum intus preveniendo et consolando quia
mandata tua non sum oblitus inherendo tibi per amo-
rem. Et Jeronimus dicit Et nos suppliciter ex-
oramus deprecamur ut efficiamur custodes et servatores et im-
pletores mandatorum divinorum humeris boni pastoris ad
ovile divinum reportati sanctorum angelorum mereamur
consortiis adiungi per Ihesum Christum dominum nostrum cui
est honor et gloria in secula seculorum amen

II